Voorbemerking.

Katarina Emmerick uit meer dan eens de gedachte dat de personen met wie Jezus in het Evangelie te maken kreeg, niet louter individuen waren, maar tevens de verpersoonlijking van een geheel slag van mensen.
Zij zegt b.v. "Ik voor mij heb altijd het gevoel, de overtuiging, de zekerheid gehad, dat zulke personen geen alleenstaande mensen waren, zonder meer, ze waren het model, het type van een bepaalde klasse van mensen."

Jezus ontslaat een berouwvolle zondares.

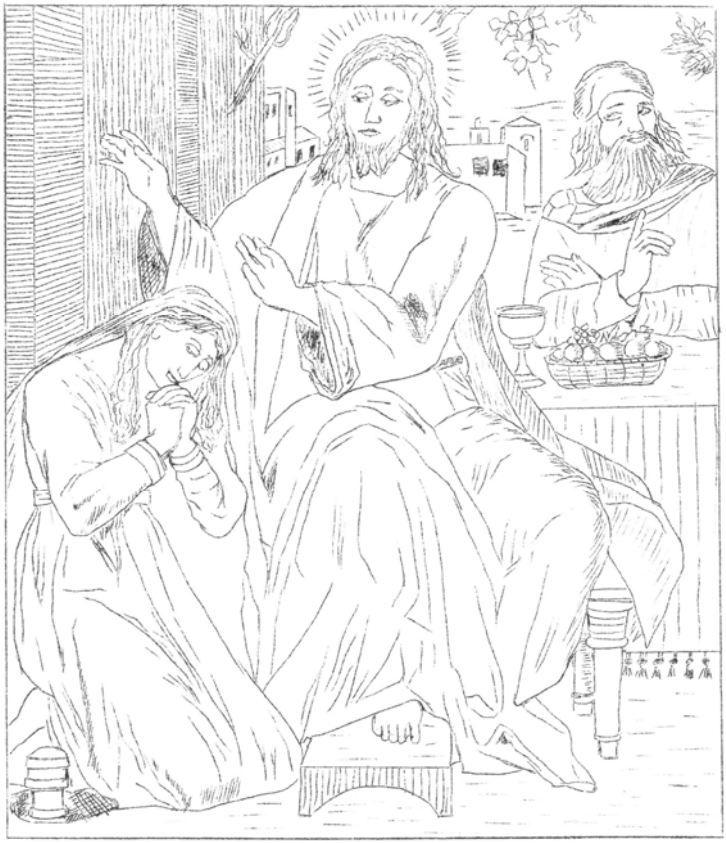

- “Zo stond in Dina, de Samaritaanse vrouw, de ganse Samaritaanse sekte vóór haar Verlosser, afgescheiden als ze was van het geloof van Israël en van de bron van het levende water.” (fasc. 15, nr. 544).

- “Zo zijn in de geschiedenis van Magdalena de bekeringen begrepen van vele zondaressen, die Jezus bekeerde; ze zijn in het Evangelie door Magdalena vertegenwoordigd en zo is uit de evangeliën al het overtollige of dubbele geweerd.”
  (Uit nr. 847, naar de zin geciteerd).

De ene bekering was meer sensationeel; een andere onopvallend.
Van beide soorten bevat deze aflevering van Emmanuel een voorbeeld.
De lezer zal deze verhalen met ontroering doornemen.

- Het geldt de bekering van een vrouw Mara of Maria, die door K. ‘de sufanietin’ bijgenoemd wordt, nr. 679, enz. en

- de bekering van Abigaïl, de verstoten vrouw van Filippus, nr. 714 en vlg.

Hij moge met niet minder belangstelling

- de mooie geschiedenis van Job door K. als het ware uit de mond van Jezus zelf vernemen (nr. 664 en vlg.);

- Jezus’ handelingen volgen te Abel-Mehola, naar aanleiding waarvan K. treffende beschouwingen maakt over de gemengde huwelijken;

- voorts de leer in overweging nemen die Jezus te Bezek zowel de kinderen als de volwassenen voorhoudt.

- Hij zij te Ramot de verbazende getuige van het feest dat er ter ere van Jefte en zijn dochter gevierd wordt, van het toneelstuk dat hun geschiedenis voorstelt.

Kortom, alles in deze aflevering verdient de aandacht van de lezer.

***

Een paar oordelen over onze zienster, haar leven, haar visioenen. In zijn boek 'De doden leven' zegt op blz. 189 monseigneur Klimsch: "De Duitse zienster Anna Katharina Emmerick behoort tot de liefelijkste heiligengestalten van de wereldgeschiedenis en is een van de meest begenadigde wezens die onze aarde ooit heeft gedragen. Haar leven en visioenen zijn één machtige apologie van christendom en geloof."

"De onzekere waarheidzoeker, meent Léon Bloy, helpen zij ontzaglijk om tot helderheid te komen en veel duisters te begrijpen."
(In 'Alles is liefde', blz. 167 door P. Van der Meer de Walcheren.)

De mysticus Richstätter, S.J., een nuchter, achterdochtig criticus, die b.v. tegenover het zo waar en echt geval van Th. Neumann sceptisch staat, schreef over een Duits leven van A.K. Emmerick: "Dit leven bevat op gebied van wetenschap en zielzorg, van ascetiek en mystiek, zulk een rijkdom van leer en stimulering, dat het in geen priester- of kloosterbibliotheek mag ontbreken."

K. Emmerick is een heilige voor onze tijd; haar visioenen zijn actueel; ze waren reeds een tegengift tegen allerhande dwalingen in haar tijd, want toen al heerste in Duitsland en ook elders op mindere schaal wat zich nu in de ganse Kerk op wereldschaal afspeelt: rationalisme, kritisch onderzoek van de bijbel, tegenzin voor dogma's, afkeer van Rome, enz. Andersdenkenden haatten haar, omdat ze dapper streed voor de waarheid: WIJ DANKEN EN HULDIGEN HAAR!!

***

Openbaar Leven van Jezus

Hoofdstuk IX –
Reis naar het zuiden tot Ennon (vervolg).

Inleidend woord.

Op het einde van de voorafgaande aflevering zagen wij Jezus in de school van Rebekka te Abel-Mehola leren voor de jongens over Job.

Naar aanleiding hiervan beschouwde en vertelde Katarina het leven van die patriarch; zij deelde ook veel bijzonderheden over hem mee, toen ze het verblijf van de H. Familie in Egypte vertelde.
Praktisch vertelde zij toen alles over Job wat zij nu gaat meedelen.
Althans werd dit door Brentano daar geplaatst.

In het leven der H. Maagd hebben wij daarom alles overgeslagen, wat nu over Job gaat volgen en alleen behouden wat verband hield met Jobs verblijf in Egypte en met de H. Familie. Ook hebben wij nog enige regels die daar stonden en niet hier, naar hier overgebracht.
Zo werd een lange herhaling vermeden en door het verplaatsen van enkele zinsneden werd een betere volgorde bekomen, maar dit heeft geen enkele wezenlijke verandering aan het verhaal aangebracht. Voor het verblijf van Job in Egypte, zie fasc. 7, nr. 192 en vooral nr. 192, voetnoot 407.

Geschiedenis van Job.

664.

Job was de jongste van 13 broeders.
Zijn vader was een machtig stamhoofd, kort na het tijdstip van de bouw van de toren van Babel en van de verstrooiing der mensen.

Jobs vader had nog een broeder met name Faleg, uit wie het geslacht van Abraham afstamt. De nakomelingen van die 2 broers huwden meest onder elkander. Zo was Jobs 1e vrouw uit het geslacht van Faleg.

Toen hij na vele lotgevallen reeds voor de 3e keer van woonplaats veranderd was, had hij nog 3 andere vrouwen, eveneens uit het geslacht van Faleg. Één van deze schonk hem een zoon, wiens dochter weer met een afstammeling van Faleg huwde en een dochter ter wereld bracht, die de moeder van Abraham werd.

Job was dus de overgrootvader van de moeder van Abraham (of haar voorvader in het 4e geslacht)[311].

---

[311] Job, de jongste van 13 broeders. –

Ter verduidelijking van Katarina's mededelingen over het geslacht van Job, laten wij hier een soort stamboom volgen. Volgens Lk. 3, 34-36; Gen. 10, 22-28; 11, 10-32; I Kron. 1, 17-27 bekomen wij deze geslachtslijst:
Op Sem volgden: Arpaksad, Kaïnan, Sala en Eber.

Katarina vermeldt herhaaldelijk Eber, als de oerstamvader der Joden. Afkomstig van deze naam zijn de woorden Hebreeër, hebreeuws, enz.

Met Eber of Heber begint een dubbele geslachtslijst;
de H. Schrift geeft de 1e volledig; de 2e wordt door K. aangevuld.

(H)EBER verwekt		
FALEG	en	JOKTAN
RAGAOE	en	JOBAB = JOB, 13e zoon van Joktan, die alle 13 in de Schrift genoemd zijn.
SEROEG	en	ZOON, uit een latere vrouw.
NACHOR	en	DOCHTER + man uit de stam van Faleg.
TARA, vader van	+	DOCHTER, die vrouw van Tare en moeder van Abraham werd.
ABRAHAM De 13 zonen van Joktan zijn: Almodad, Sjelef, Chasarinawet, Jerach, Hadoram, Oezal, Dikla, Ebal, Abimaël, Sjeba, Ofir, Chawila en Jobab.		

Die Jobab uit de 2e lijst is volgens K. de beroemde heilige man Job.

De VADER van Job was een zoon van Heber en heette Joktan.

Hoewel een heiden was Job een rechtvaardig man; hij kon bij zijn ouders niet blijven, want hij had een andere gezindheid; hij erkende de ware God en vereerde Hem als zijn Schepper; hij aanbad Hem alleen in de natuur, inzonderheid onder het beschouwen van de sterren des hemels en bij de wisseling van het licht, bij het op- en ondergaan van de zon; hij ging zeer vertrouwelijk met God om en God verscheen hem niet zelden door een engel of 'witte man' zoals zij het noemden. (cfr. Mt. 28, 3; Mk. 16, 5; Hand. 1, 10).

Niets was hem liever dan zich met God over de wonderen der natuur te onderhouden; zijn godsdienstige denkbeelden waren zuiverder dan die van zijn landgenoten; hij aanbad niet die afzichtelijke dierenbeelden, zoals de overige stammen in die tijd, doch hij had een beeld van de almachtige God uitgedacht en vervaardigd; het stelde in het klein een mens voor met vleugelen en met om het hoofd een aureool van stralen; het had de handen onder de borst bijeen onder elkaar, en het droeg daarop een wereldbol.

Op deze bol was een scheepje of ark afgebeeld, dat op golvende wateren dreef; het leek me een voorstelling te kunnen zijn van de zondvloed. Dit beeld was glanzend, als was het gemaakt van metaal en het was van zulk een formaat, dat hij het overal met zich kon meenemen. Vóór dit beeld deed hij dan zijn gebed en andere godsvruchtoefeningen, waarbij hij als offerande een soort korrels of koornaren verbrandde; de rook vloog als door een trechter hoog de lucht in. Ook in Egypte werden later vele dergelijke beeldjes aangetroffen. Daar zat het beeld in een soort van zetel, die met een verhemelte of soort baldakijn overwelfd was.
(cfr. tekst en afbeelding fasc. 7, nr. 181).

Jobab kan inderdaad een samengestelde naam zijn, evengoed als Hamoer-abi. Dirheimer beschouwt de naam Jobab als de chaldeeuwse vorm van Job. (A.C.E., 166).

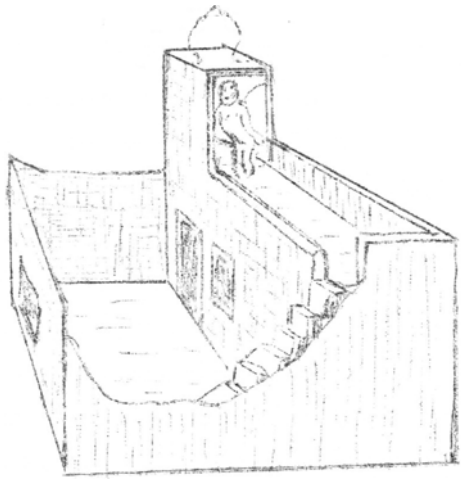

Doet dit Egyptisch huisje niet denken aan de beschrijving die K. geeft van de wacht- of rusthuisjes die Jozef maakte in Egypte?

Bij Job heb ik het gebruik van de besnijdenis niet opgemerkt, maar na hun geboorte werden de kinderen enige tijd in een met water gevulde groeve gehouden en op hen die het niet uithouden konden, zodat ze machteloos werden, vestigde men geen bijzondere hoop voor de toekomst; men beschouwde het als een voorteken, dat zij nergens voor zouden deugen.
Dit gebruik hield wellicht eveneens verband met de zondvloed[312].

665.

Job was onbeschrijfelijk zachtzinnig, innemend, menslievend, rechtvaardig en liefdadig; hij hielp gaarne arme mensen. Ook was hij zeer kuis; voor hem was vleselijke lust een straf voor de zonde en hij maakte dit leven tot een boeteleven

[312] In water gehouden. – Piet Gerrits, de oostenkenner, die jaren lang met de bedoeïenen hun tent deelde, vermeldt gebruiken die er enigszins op gelijken en mogelijk er een overblijfsel van zijn. (cfr. 't H.L., 4e jaarg. blz. 12).

(bracht ellende, strijd en droefheid mee en noodzaakte tot versterving en boete; *er hielt die fleisliche Lust fiir einen Zustand des Busslebens, für eine Sündenstrafe).*

Job heeft op verscheidene plaatsen gewoond en zijn beproevingen in 3 verschillende landen doorstaan.

- Na zijn 1e ongeluk had hij 9 jaren rust,
- na zijn 2e ongeluk had hij 7 jaren rust en
- na zijn 3e ongeluk had hij 12 jaren rust;

het lijden trof hem telkens op een andere woonplaats.

Hij of reeds zijn vader trok met de zijnen naar een land, waar hij zijn eerste verblijf vestigde; het was gelegen ten noorden van het Kaukasusgebergte en van de Kaspische Zee; dit gebergte is zeer warm aan de ene kant, doch altijd koud en met sneeuw bedekt aan de andere[313].

Waar Job zich nu gevestigd had, nl. aan de over- of noordkant van het gebergte waren er olifanten, ofschoon dit land niet voor olifanten geschikt leek, want het was een moerassige streek[314].

---

[313] Warm aan de ene kant. – K. vermeldt dit natuurverschijnsel herhaaldelijk.

Over de Kaukasus lezen wij: "Tussen het oosten en het westen, gelijk tussen de noordelijke en zuidelijke hellingen, heerst het grootste verschil van regenneerslag en klimaat, waaruit sterk kontrast volgt, wat betreft overvloed van water, plantenleven, enz." (Larousse).

Van een steile berg in Perzië heet het bij Dapper: "De zuidelijke helling is begroeid, de noordelijke volslagen naakt." (Perzië, 15).

[314] Voor olifanten ongeschikt. – Die kolossale dieren vragen, zou men denken, een vaste bodem en toch leven zij bij voorkeur in moerassige streken:
"Ze bevolken in groepen beboste en moerassige streken." (Géogr. Univ. V, 445; D.B. Eléphant, c. 1659).

"In de wouden van de Gaut's vindt men troepen olifanten van 200 à 300. Ook in Ethiopië bevolken de olifanten de kolla's, d.i. de laagste en dikwijls moerassige landstreken."

***

De hoge bergketen ten zuiden van dat land lag tussen 2 zeeën. Vóór de zondvloed was de westelijke van die twee zeeën (nl. de Zwarte Zee) ook een hoge bergketen, waar kwade geesten verbleven. (Hetzelfde beweerde K. een andere keer uitdrukkelijk van de Zwarte Zee, verzekert Brentano).

Dit 1e verblijf van Job was een ellendig, onvruchtbaar gewest; er was veel moerasgrond. Ik meen dat er nu daar een volk woont met kleine ogen, een platte neus en hoge of vooruitspringende jukbeenderen.

Hier vestigde Job zijn 1e verblijf en alles ging hem naar de wind; hij verzamelde allerlei arme mensen[315]; deze woonden in holen en

---

Moerassige streek.
Het laagland aan weerszijden van de benedenloop van de Volga, ten noordwesten van de Kaspische Zee, is over een grote uitgestrektheid moerassig in de winter en verschroeid in de zomer; zoutig en onvruchtbaar.

"De Kaspische Zee is in haar noordelijk gedeelte vanaf de Terek-rivier slechts 15 m diep, een soort onmetelijk moeras met moerassige bodem en delta's, gelijkend op de zee van Azov.
De delta van de Terek is moerassig " (cfr. Baedeker, Russie, 378).

- Ten noorden van de Terek wijzen de vele meertjes op een moerassige kuststreek.
- Ten zuiden van het vroegere Stalingrad verdeelt de Volga zich in een aantal armen met lage oevers, waardoor in dit gebied een doolhof van zandige en moerassige eilanden en rietgronden ontstaat.

Uit dit alles ziet men bijgevolg hoe juist K. dit land beschrijft.

[315] Een volk met kleine ogen enz. – De Kalmoeks die nu dat land bewonen bezitten de door K. hier aangegeven kenmerken.

Dit volk van Mongolische oorsprong is verspreid in het zuiden van Rusland tussen de stromen Volga, Don, Koema en Koeban;
zij bevolken vooral het land van de benedenloop van de Volga en de steppen van Astrakan ten zuidwesten van de benedenloop van de Volga.

De Kalmoeks zijn nog onverbasterde Mongolen met hun oude kenmerken: geelbruine huid, kleine dicht bij elkaar staande ogen, vooruitspringende jukbeenderen, waartussen een kleine neus zich bescheiden vertoont.

In de 16e eeuw kwamen zij de steppen ten noorden en noordwesten van de Kaspische Zee bewonen, toen de Oost-Mongolen hen uit West-Mongolië

bossen en waren genoodzaakt te leven van vogelen en andere dieren, waarop zij jacht maakten en welke zij rauw opvraten; voor het overige ontbrak het hun aan alles. Job bebouwde met hen het land en zelf spitten zij alles om. Job en zijn volk liepen toen nog schier naakt; zij droegen slechts een doek om het lijf of zelfs maar een voorschoot. De vrouwen waren wonderlijk gekleed; zij hadden de borst bedekt, maar daaronder was de navel bloot; zij droegen een zeer wijde broek, die tot de knieën neerhing en de benen naakt liet; *dit alles zag ik, terwijl Jezus over dit volk vertelde.*

666.

In zijn 1e verblijf ging het Job naar de wind; alles sloeg hem mee; hij woonde in tenten; zijn vee groeide aan. Eens werd hem een mannelijke drieling en een andere keer een vrouwelijke drieling geboren; hij had toen nog maar één vrouw; later had hij er drie.

In deze tijd had hij nog geen vaste woonplaats in een stad, doch verbleef nu hier, dan daar in de landstreek; hij leidde vooralsnog een nomadenleven in de steppen; het graan aten zij, niet gebakken als brood, maar als pap en geroost; het vlees aten zij toen ook nog rauw, doch naderhand werd het koken door hem ingevoerd. In deze eerste verblijfplaats overkwam Job **zijn 1e ongeluk**.

Tussen zijn verschillende beproevingen had hij ook te strijden en zich te verdedigen tegen vele boosaardige, roofzuchtige volksstammen, waartussen hij leefde.

***

---

verdreven. Dit laatste strekt zich uit in Midden-Azië tussen het Altaï-gebergte in het noorden en het Celestesgebergte in het zuiden.

Naar hier kwamen in 1750 een deel van hen terug;
de meeste overigen trokken zich samen in het beschreven gebied ten noordwesten van de Kaspische Zee.

Sedert 1920 vormen zij een autonoom district ingelijfd in de Sovjet-Unie.

Na zijn 1e beproeving trok hij zuidwaarts op het gebergte (de Kaukasus), waar hij zich opnieuw op de landbouw toelegde en waar hij nogmaals alle voorspoed genoot. Hier begon hij zich met zijn volk reeds meer aan te kleden en zij brachten de toestand van hun materieel bestaan op een beter peil.

Hier verwierf Job de achting van een koning en met kamelen en een talrijk gevolg leidde hij een koningsbruid naar Egypte.

In dit land verbleef hij wel 5 jaren (zie fasc. 7, nr. 192), en genoot er grote eer en aanzien. De Egyptenaren waren wreed en zij wierpen, geloof ik, kinderen als offergaven in gloeiende afgodsbeelden; ik vermoed dat Job het geluk had de Egyptenaren van dit onmenselijk gebruik af te doen zien, maar nadien vervaardigden zij die wondere ossenbeelden (ibid.).

Toen Job na een vijfjarig verblijf in Egypte huiswaarts keerde, trof hem **de 2e ramp**.

***

Na 12 jaren rust en nieuwe voorspoed overviel hem **de 3e ramp**, meer ten zuiden, in een vlak land; dit lag, van Jericho uit, recht naar het oosten, en daar had hij zijn nieuw verblijf gevestigd; dit land bracht ook wierook en mirre voort; er bestond daar een goudmijn en men bewerkte metalen; ik geloof dat die landstreek hem na zijn 2e beproeving gegeven was, omdat men hem overal om zijn grote gerechtigheid, vroomheid, wijsheid, beschouwing en wetenschap vereerde en beminde.

Hier had hij zich opnieuw aan de landbouw overgegeven.
Op een vruchtbare hoogte liepen allerhande edele diersoorten in het wilde, ook kamelen en men ving ze daar, zoals bij ons de wilde paarden in de heide. Zijn landbouw floreerde hier nogmaals buitengewoon. Job werd hier zeer rijk en bouwde een

stad; zo groeide zijn vermogen onophoudelijk aan. De stad was op stenen grondslagen opgetrokken, boven met tentdaken[316].

De woorden 'stad op stenen grondslagen, boven met tentdaken' kan men verstaan, zoals van de tenten der H. Driekoningen, of van het paleis van Melchisedek, waar de tentgebouwen op stenen fundamenten even boven de grond begonnen, of zoals hiernaast in tekening gebracht is.

Zulke huizen die men zonder tegenstrijdigheid vierkant of rond kan noemen, zijn altijd gebruikelijk geweest in het Oosten en worden dan ook soms door K. vermeld.

Toen hij weerom het toppunt van voorspoed en rijkdom had bereikt, bezocht hem de 3e beproeving: een afzichtelijke ziekte.

Nadat hij ook deze ellende met grote wijsheid en voorbeeldig geduld doorstaan had, kreeg hij de gezondheid volkomen terug en bekwam nog vele zonen en dochters; ik vermoed dat hij daarna nog lang heeft geleefd; hij kon bij Abrahams geboorte nog in leven zijn; hij stierf op het tijdstip dat een ander volk daar binnendrong[317].

---

[316] **De dorpen Merkez en Sjeick Saäd**. –

Dit 3e verblijf van Job is onmogelijk te bepalen.

Een dubbel dorp in de vlakte en-Noeqra, 8 uren ten oosten van het Meer van Gennezaret, waar meerdere plaatsen met de naam Job aangeduid worden, heeft er niets mee uit te staan. Deze dorpen zijn Merkez en Sjeick Saäd.
De Arabieren en Mohammedanen vinden overal herinneringen aan Job en vermenigvuldigen deze naar lust.

[317] Bij Abrahams geboorte nog in leven. – Het boek Job, 41, 16 besluit met deze woorden: "Daarna leefde Job nog 140 jaar en mocht niet alleen zijn

667.

Jobs geschiedenis en zijn gesprekken met God werden uitvoerig op schrift gesteld door 2 hem zeer verknochte knechten, die een soort opzichters waren; zij schreven alles trouw op, zoals zij het vernomen hadden uit de mond van Job zelf; hun namen waren Haï en Uïs of Oïs. (Hier zegt in nota Brentano. "Ik vernam in 1835 dat de stamvader der Armeniërs Haï heeft geheten.").

Men schreef toen op schorsen. Deze geschiedenis genoot om haar godsdienstig karakter een bijzondere verering, werd voor zeer heilig gehouden en kwam door overlevering van geslacht tot geslacht in het bezit van Abraham en zijn nakomelingen. Ze werd een onderwerp van studie voor de jeugd.

Zo geschiedde het dat hieruit ook de Kanaänietische meisjes in de school van Rebekka onderricht ontvingen; men leidde ze daaruit op tot **onderwerping van hun wil aan die van God in alle beproevingen.**

Verder kwam deze geschiedenis door Jakob en Jozef in Egypte, waar zij haar weg vond bij de kinderen van Israël.

Hier herwerkte Mozes haar in een beknopter vorm tot gebruik en troost van de Israëlieten in hun slavernij in het land van Farao en later te midden van hun wederwaardigheden tijdens hun zwerftocht door de woestijn. Oorspronkelijk immers was ze veel uitgebreider en overigens waren daarin vele dingen van die aard, dat ze niet meer begrijpelijk en ook niet meer nuttig geweest zouden zijn.

Op zijn beurt maakte Salomon er een omwerking van, schakelde veel ervan uit en zette van het zijne er voor in de plaats. Zo was die echte geschiedenis uitgegroeid tot een stichtelijk boek, vervuld met de wijsheid van Job, van Mozes en van Salomon.

---

kinderen aanschouwen, maar ook zijn kleinkinderen tot in het 4e geslacht; daarna stierf hij hoogbejaard."

Het was moeilijk de eigenlijke geschiedenis van Job er nog in te onderkennen, want, door de nieuwe namen van landen en volkeren daarin gebruikt, had men de gebeurtenissen als het ware nader bij het land Kanaän gelokaliseerd. Hierdoor scheen in dit boek gezegd te zijn en vond ook de mening ingang dat Job een Edomiet was (dus een afstammeling van Esaü), aangezien zijn laatste woonplaats er aangewezen werd in het land, dat lang na zijn dood door de nakomelingen van Edom of Esaü bewoond werd.

Ofschoon het boek Job aanzienlijke wijzigingen ondergaan heeft, toch komen er nog vele redevoeringen in voor, die Job inderdaad heeft uitgesproken; me dunkt dat ik ze zonder moeite zou kunnen onderscheiden en aanwijzen.

In het geval van de knechten die hem slag op slag nieuwe ongelukken kwamen boodschappen is DIT op te merken: de woorden "terwijl hij daarover nog aan het spreken was" betekenen: "Als de mensen zich nog levendig zijn laatste lijden herinnerden en daarvan nog spraken als van iets wat onlangs gebeurd was, toen overkwam hem, enz."

Dat satan vóór God treedt onder de kinderen Gods en beschuldigingen tegen Job inbrengt (Job. 1, 6), dit is eveneens slechts een beknopte voorstelling.

De boze geesten verkeerden toen veel met afgodendienaars en zij verschenen hun ook wel in de gedaante van witte mannen (engelen, zich voordoend als engelen van het licht).
Zo werden hier boze, afgodische buren tegen Job opgehitst; zij lasterden Job door te zeggen dat hij God niet belangloos diende, dat het hem immers gemakkelijk was te midden van zulk een overvloed en voorspoed goed te zijn en God te dienen …
Toen wilde God laten zien dat het lijden vaak maar een beproeving is …

Hier hield de zienster op; het overige was zij vergeten of wat zij verder over dit onderwerp vertelde, was onduidelijk.

Even later vulde zij nog aan:

De vrienden die zich rondom Job over zijn geval uitlaten, betekenen de opvatting die men zich over zijn ellendige toestand vormde.

Job had een smachtend verlangen naar de Messias of Verlosser en hij droeg bij tot de stam van David. Zijn verhouding tot Abraham door Abrahams moeder, die tot zijn nakomelingen behoorde, was dezelfde als die van de voorouders van Anna tot Maria.

Jezus in de meisjesschool.

668.

Nog 3 september. –

(vervolg van nr. 663)

Jezus ging daarna ook in de meisjesschool. Deze hadden ook voor opgave de tijd te berekenen, waarop de Messias zou verschijnen en al hun berekeningen kwamen op de tegenwoordige tijd uit. Toen hun werk zo ver gevorderd was, trad Jezus met de leerlingen in de school en dit maakte een overweldigende indruk.

(Zonder twijfel door een genadewerking naar aanleiding van dit samentreffen van de uitslag der berekeningen en het werkelijk verschijnen van de Messias).

Jezus leerde opnieuw over dit onderwerp en deze passage en legde alles veel duidelijker uit; Hij zegde dat de Messias er reeds was, en dat alle tekenen waaruit men dit afleiden kon, vervuld waren, doch dat de Messias niet erkend werd; Hij weidde over dit niet-erkend-worden uit.

Wat betreft de woorden: "Een MAAGD zal een zoon baren", hierover sprak Hij vaag, hun te verstaan

gevend dat dit teken voor hen nog niet verstaanbaar was.

Hij maande ze aan zich gelukkig te achten, de tijd te beleven, waarnaar de oudvaders en profeten zolang verzucht hadden. Hij sprak ook over de vervolgingen en het lijden van de Messias, en legde hun in dit verband schriftuurpassages uit. Hij bepaalde voorop ook een tijd - het was, zo meen ik, het naaste loofhuttenfeest – (beter: onder het octaaf van het 2e volgend loofhuttenfeest, zie nr. 1481, enz.) *en zei hun, acht te geven op hetgeen dan in Jericho zou geschieden; ik meen dat Hij verscheidene wonderen voorzegde, ook de genezing van blinden* (die daar geschieden zou).

De dochters zaten in de school op de vloer (cfr. fasc. 12, nr. 394), met de benen gekruist onder het lijf en dikwijls ook ter afwisseling met een knie opgeheven; zij hadden elk een bankje naast zich, dat een hoek vormde.

nr. 394 : De jongen ging mee op de grond neerzitten

Op de ene kant van het bankje leunden zij met hun zijde; op de breder kant legden zij bij het schrijven hun rollen. Ook stonden zij somtijds rechtop te luisteren. *Jezus rekende ook voor hen de tijd van de komst van de Messias uit.* De rekenopgave van de jongens was zo moeilijk, omdat Job door de Joden voor een Edomiet gehouden werd en er in Jobs tijd nog geen Edomieten waren.

(De stamboom van nr. 664, voetnoot 311 doortrekkend zou men bekomen: Abraham – Isaäk – de 2 gebroeders Jakob en Esaü, dus meerdere geslachten na Jobab of Job).

669.

Aan de kinderen vertelde Hij over Joannes en de doop en vroeg of ook zij gedoopt wensten te worden.
Hij verhaalde aan deze weeskinderen ook parabelen.

- *Bij de jongens sprak Hij over de betekenis van het zout en vertelde hun zeer beknopt de parabel van de verloren zoon.*
- *Aan de meisjes vertelde Hij de parabel van de verloren drachme* (Lk. 15).

Terwijl Jezus het in de school over de Messias had, kwamen ook de farizese leraars aan en zij ergerden zich aan zijn onderwijs, want zij bemerkten dat Hij alles zo uitlegde, alsof hijzelf de Messias was.

Hij at op deze dag met de levieten en ging tegen de avond met hen en met de kinderen buiten de stad wandelen. De meisjes volgden en de grotere leidden de kleinere. Menigmaal bleef Jezus staan tot deze genaderd waren, terwijl de jongens vooruit gingen; en *Hij onderrichtte ook de meisjes met mooie voorbeelden en vergelijkingen, die Hij ontleende aan de natuur, aan de bomen, vruchten, bloemen, bijen,*

vogels, zon, aarde, water, kudden en veldarbeid, al naar gelang deze voorwerpen zich aanboden. (cfr. fasc. 11, nr. 301, alsook voetnoot 95).

Zo onderrichtte Hij ook de jongens onbeschrijfelijk schoon, maar stoornis heeft mij de meeste bijzonderheden daarvan doen vergeten.

Zo b.v. leerde hij de jongens over Jabob en de bronput, die de aartsvader hier gegraven had (nr. 657) en hoe het levende water hun nu toegevloeid kwam. Hij sprak hun ook van hetgeen Hij noemde 'de bronnen bedelven of verstoppen', gelijk de vijanden van Abraham en Jakob gedaan hadden. (cfr. Gen. 21, 25, 12-22). *Hij paste dit toe op hen die de leer van de profeten wilden onderdrukken en hun wonderen beletten, of het uitwerksel ervan verijdelen en Hij zag er een beeld in van de Farizeeën, die Hem op deze manier tegenwerkten.*

Hij ging met de kinderen westwaarts op de hoogte van Abel-Mehola.

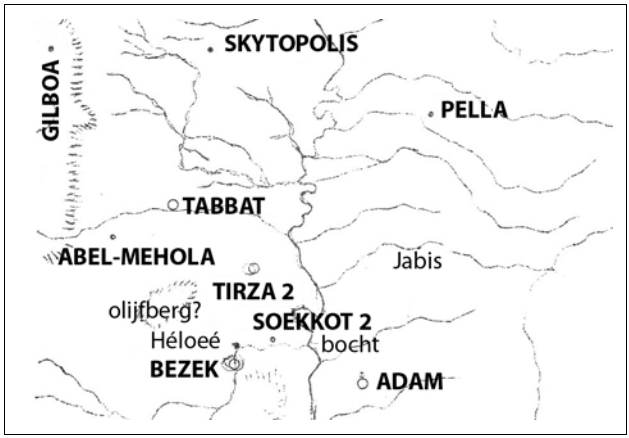

Ongeveer een uur van hier, meer in het dal, lag een plaats die Tabbat heette[318].

Jezus in de synagoge.

670.

4 september. –

Jezus bezocht heden morgen de synagoge. Er kwam veel volk binnen en ook alle Farizeeën en Sadduceeën uit de stad. *Hij sloeg schriftrollen open en predikte aan de hand van teksten uit de profeten* en zij redetwistten hardnekkig tegen Hem, maar zij konden het niet halen.

Ondertussen was er een man met lamme armen en handen tot bij de deur van de synagoge gesukkeld; hij verlangde reeds zo lang naar Jezus en was er nu eindelijk in geslaagd een plaats te bemachtigen, waar Jezus, bij het verlaten van de synagoge, voorbij hem moest komen. Enige Farizeeën namen hem dit kwalijk en bevalen hem weg te gaan, maar daar hij weigerde, poogden zij hem weg te duwen. De man echter hield zich aan de deur geklampt, zo vast als hij kon en keek zeer weemoedig naar Jezus, die op een tamelijke afstand op een verhoog te spreken stond; tussen de man en Jezus stond nog een dicht opeengepakte menigte.

---

[318] **Tabbat** - Zie de gegevens over Abel-Mehola in fasc. 16, nr. 655, voetnoot 304. De korte aanduiding hier suggereert nader dat het kan gelegen hebben op een voorheuvel of de laagste helling of terras van het Gilboagebergte, door K. hier 'de hoogte van Abel-Mehola' genoemd.

Tabbat dat in de H. Schrift (Recht. 7, 22) samen met Abel-Mehola genoemd wordt, ligt er een uur van verwijderd, zegt K., en meer in het dal.

Het ligt voor de hand dat het Jordaandal bedoeld is, of meer bepaald het rivierdal van de Sjoebasj, die naast Qaoen – (Abel-Mehola?) vloeit.
Zie de grote kaart 2. Tabbat is anders geheel onbekend.

Jezus wendde zich nu naar hem toe en sprak: "Wat verlangt gij van Mij?"

De man antwoordde: "Heer, ik smeek U mij te genezen, want Gij kunt, als Gij wilt."

Jezus nu zei hem: "Uw geloof heeft u geholpen! steek uw handen boven het volk uit!" en op hetzelfde ogenblik was de man uit de verte door Jezus genezen;

hij stak zijn handen omhoog en loofde God.

Jezus voegde er nog aan toe: "Ga naar huis en verwek geen opzien!"

De man wedervoer: "Heer, hoe kan ik zulk een grote weldaad verzwijgen?" En hij vertrok en vertelde het aan allen die hij tegenkwam.

Nu kwamen er vele zieken vóór de synagoge bijeen en werden door Jezus, als Hij buitenkwam, genezen.
Daarna was Hij op een maaltijd bij de Farizeeën, die, niettegenstaande hun inwendige haat, Hem uitwendig voort zeer hoffelijk bejegenden, om Hem verder te bespieden en iets te kunnen ontdekken.

's Avonds heeft Hij nog genezingen gedaan.

Van Abel-Mehola naar Bezek.

671.

5 september. –

In de morgen van 5 september was Jezus nog in de school van Abel-Mehola. Nu Jezus hen wilde verlaten, omringden de meisjes Hem, vlijden zich tegen Hem aan en namen Hem bij handen en klederen vast. *Hij was buitengewoon vriendelijk en vermaande de kinderen om gehoorzaam en godvruchtig te zijn;* de grotere stonden meer achteruit. Jezus' leerlingen die van dit tafereeltje getuige

waren, voelden zich ietwat verlegen en bang; zij wensten Hem te zien weggaan; zij hielden er de joodse mening op na dat zulk een vertrouwelijkheid met de kinderen een profeet niet betaamde, zijn goede naam en faam als leraar nadelig kon zijn.

Jezus bekommerde zich niet om hen, en pas nadat Hij alle kinderen onderricht, de volwassenen vermaand en de leerkrachten in het goede versterkt had, gelastte Hij een van zijn leerlingen aan ieder van de kleine meisjes een geschenkje te geven; zij kregen daarop kleine geldstukjes die aan elkaar vast waren, elk een paar drachmen, naar ik meen. *Hij zegende daarop alle kinderen gezamenlijk* en zij verlieten de stad en richtten zich oostwaarts naar de Jordaan.

Op de buiten leerde Jezus onderweg nog voor groepen veldarbeiders en herders, die bij enige hutten vergaderden. Nu trokken zij verder en kwamen pas omstreeks vier uur vóór Bezek aan, dat ongeveer 2 uren ten oosten (versta: meer oostelijk ten zuidoosten) van Abel-Mehola aan de Jordaan ligt[319].

---

[319] **Bezek**. – Abel-Mehola verlatend gaat Jezus eerst oostwaarts in de richting van de Jordaan, wendt zich dan echter zuidwaarts (VOORREDE, nr. 8).

In I Samuel, 11, lezen wij hoe Saül door Jabesjieten ter hulp geroepen werd om hun belegerde stad te ontzetten. Hij riep de Israëlieten te Bezek bijeen. Alvorens de Jordaan over te steken, monsterde hij daar eerst zijn troepen. Het is dus klaar dat Bezek niet ver van de Jordaan ligt.

Ook is het volgende opvallend. Voor een geheel leger is het moeilijk de Jordaan over te steken, maar waar K. dit Bezek aanwijst, liggen juist de meeste en gemakkelijkste Jordaanwadden.

Zie D.B. Jourdain, c. 1735 en dit constateert men eveneens op de 16-delige kaart Palestine Grid.

Toch is Bezeks juiste ligging onbekend, daar het geheel vergaan en verdwenen zal zijn, aangezien het volgens K. slechts een landelijk, verspreid, arm dubbel dorp was. Onze aanduiding 'bij benadering' is evenwel redelijk, wanneer wij het veronderstellen op de wadi el-Malih, eer

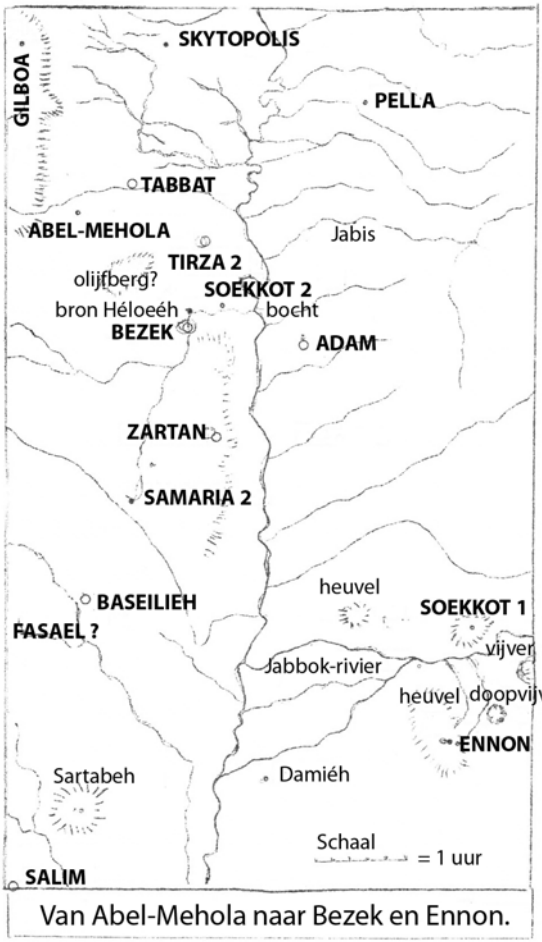

Van Abel-Mehola naar Bezek en Ennon.

deze de richting neemt, recht naar de Jordaan.
Juist bij de kromming vindt men een bron met name Héloeéh.

***

Een ander Bezek zal K. later aanwijzen op de weg van Jezus, wanneer Hij van Aser-Mikmetat naar Tirza 2 gaat.

Van dit Bezek blijven nog twee aanzienlijke ruïnes over, die hun oude naam bewaard hebben en Ibziq heten. Hierover later, nrs. 1061-1065.

Het bestaat uit 2 dorpen die aan beide zijden van een beek liggen, die in de Jordaan loopt; het gewest is hier heuvelachtig en verscheurd; de huizen liggen wat verspreid.
Bezek is eerder 2 dorpen dan een stad te noemen.

De inwoners zijn hier eenzaam en zonder veel verkeer; het zijn meestal landlieden; zij effenen met grote moeite hun verscheurd en heuvelachtig bouwland; daarnaast vervaardigen zij ook landbouwgereedschappen voor de verkoop, vlechten grove tapijten en weven tentdoek. Ongeveer 1,5 uur van hier maakt de Jordaan een wending naar het westen, als wilde hij recht naar de Olijfberg vloeien, maar schielijk beschrijft hij een sterke bocht, keert terug en omvat zodoende een soort schiereiland, dat tot de oostelijke oever behoort en ik meen dat er een stad van een rij huizen op gelegen is[320].

Eer Jezus uit Galilea te Abel-Mehola aankwam, moest Hij over een riviertje. Van Bezek tot Ennon (waar Jezus na zijn bezoek aan Bezek zal komen), kon de afstand een viertal uren bedragen. Jezus ging vóór Bezek in een herberg, die de H. Vrouwen van Betanië voor Hem en de leerlingen ingericht hadden (cfr. fasc. 14, nr. 533). Het was de eerste zulke herberg die zij op hun reis aantroffen. Er was een deugdzaam en weldenkend man over aangesteld; hij kwam de aankomenden tegemoet, waste hun de voeten en vergastte hen. Jezus ging hierop in de stad en hier verwelkomden Hem de synagoge-oversten op de straat. Hij trad verscheidene huizen binnen *waar Hij zieken genas.*

---

[320] Sterke bocht van de Jordaan. – K. schijnt hier wel de sterkste van al de Jordaanbochten te bedoelen (zie schets).

Deze bocht richt zich, zou men zeggen, zo zegt K., eerst naar de Olijfberg. Natuurlijk is hier niet de Olijfberg bij Jeruzalem bedoeld, maar men vindt daar de reeds genoemde bron Héloeéh.

> Ook op de Olijfberg bij Jeruzalem heet een plaats Héloeéh;
> deze naam is afgeleid van het Griekse woord ‘élaion’, d.i. olijf, olijfboom.

Zo zal in die omgeving van Bezek een berg of heuvel deze naam gedragen hebben, naam die nog bestaat in ‘Heloeéh’.

Jezus leert en heelt te Bezek.

672.

6 september. –

Bij Jezus hier te Bezek zijn nu wel 30 leerlingen. Samen met Lazarus zijn leerlingen uit Jeruzalem en omstreken en ook verscheidene Joannes-leerlingen aangekomen. Enige kwamen recht van Macherunt (Macherus) met een boodschap van Joannes voor Jezus. Joannes liet Jezus dringend verzoeken toch duidelijker en openlijk te verklaren dat Hij de Messias was en dit door zijn optreden overtuigend te bewijzen. Verdere bijzonderheden ben ik vergeten, maar dit was niet het gezantschap dat in het Evangelie vermeld is. (Mt. 11, 6).

- Bij het gezantschap was de zoon van een weduwnaar Kleofas (Azo), ik meen de Kleofas van Emmaüs, die met Kleofas, de man der oudste zuster van Maria vermaagschapt is.

- Een andere van die leerlingen was Judas Barsabas, die met Zakarias uit Hebron vermaagschapt is. Zijn ouders hadden vroeger te Nazareth gewoond, doch woonden nu te Kana.

Benevens DEZE Joannes-leerlingen vallen mij nog andere in:

- drie zonen van Maria Heli, ik bedoel de oudste zuster der H. Maagd, waren leerlingen van Joannes.
  Één van hen heette Mattias of Matteüs[321].
  Zij waren zo lang na hun zuster Maria van Kleofas geboren,

---

[321] Gewoonlijk noemt K.E. als zonen van Maria Heli: Heliakim, Jakobus, Sadok, behalve hier en nog in de nrs. 673, 686, 697.

We hoeven niet aan te nemen dat het een vergissing is, want het gebeurde niet zelden, zoals het ook uit de H. Schrift blijkt, dat een Jood twee namen had, die echter dezelfde betekenis hadden.

Zo betekenen hier Eliakim of ook Joakim hetzelfde als Matteüs, in het Hebreeuws Mattaï, d.i. 'gave', 'geschenk van God',
terwijl Joakim en Eliakim of Heliakim geheel dezelfde zin hebben: 'die door God geschonken is'.

dat ze nauwelijks ouder dan haar zonen waren;
zij volgden de Doper tot zijn onthoofding toe en gingen dan over tot de leerlingen van Jezus, maar geen van hen werd apostel.

Hun moeder, Maria's oudste zuster (Maria Heli), was in deze tijd reeds zeer oud, gelijk de oude Anna; zij ging weinig uit en leefde zeer teruggetrokken.

Nu valt mij ook in hoe de zoon van die Kleofas van Emmaüs heette: zijn naam was Azo

– misschien beter Asor of Azor? Brentano. –

Deze Kleofas van Emmaüs was een neef van de andere Kleofas, die de man was van Maria Heli en de vader van Maria van Kleofas. In de besnijdenis gaven de Joden aan hun kinderen dikwijls de namen van dierbare en naaste verwanten (cfr. Lk. 1, 59-61).

673.

De beide echtgenoten die hier te Bezek het toezicht op de herberg hadden, waren deugdzame mensen en leefden, volgens een belofte, in onthouding; nochtans waren zij geen Essenen; zij waren heimelijke, in de familie verzwegen verwanten, allebei van buitenechtelijke oorsprong.

- De man was met Suzanna van Jeruzalem verwant; ook deze was een onwettige dochter van een broer van de H. Jozef, ja, ik meen bijna dat hij een broer van deze Suzanna was.
- De vrouw was een onechte dochter uit de familie van Anna; ik vermoed zelfs, zonder het te kunnen verzekeren, dat zij de dochter was van die dienstmeid der H. Anna, die door zondige omgang met een verwant van de H. Joakim ten val was gekomen. Haar val had zich Anna zozeer aangetrokken, daar die dochter van haar familie en in haar dienst was, dat zijzelf van verdriet haar oudste dochter vóór de tijd ter wereld bracht.

Die verwantschap dezer herbergbestuurders met Jezus was slechts aan weinige familieleden bekend. De Joden zochten zulke schande liefderijk te bedekken, maar de vruchten van zulke vergrijpen bleven toch altijd ongeziene minderwaardige mensen.

Gedurende zijn verblijf hier sprak Jezus meermalen met deze echtgenoten afzonderlijk. (cfr. fasc. 1, nr. 13).

Hier waren nu 10 Joannes-leerlingen, onder wie

- Mattias of Matteüs van Kleofas en
  zijn twee broeders Jakob en Sadok, alsook
- Azor van de Kleofas van Emmaüs en
  Judas Barsabas.

Tien andere waren met Lazarus uit Jeruzalem en Betanië gekomen. Kleofas van Emmaüs is pas in Jezus' allerlaatste dagen definitief een meetrekkend leerling geworden, maar Hij was de Heer reeds zeer verkleefd; dikwijls sprak hij over Hem met Jozef van Arimatea en hij betaalde ook in de onkosten voor de herbergen.

Alle aanwezige vrienden en leerlingen aten en sliepen met Jezus in de nieuw ingerichte herberg. Door de zorgen van Lazarus en de H. Vrouwen was de herberg van het nodige huisraad voorzien, en waren er deksels, tapijten, bedden, schermwanden, sandalen en allerlei kledingstukken in voorraad.

Marta had nabij de woestijn van Jericho (die zich tot tegen Betanië uitstrekte), een huis vol vrouwen, die al zulke voorwerpen ten dienste van Jezus vervaardigden; zij had daar woning en arbeid verschaft aan menige arme weduwe en gevallen vrouw die nu boetvaardigheid wilde doen en zich op een beter leven verlangde toe te leggen; zij bezorgde hun gepast werk, maar dit alles geschiedde in stilte en zonder ophef of ruchtbaarheid. Het was geen kleinigheid zo vele herbergen voor zo vele mensen van het nodige te voorzien, er gedurig een oog op te houden en er boden naartoe te zenden en zelfs in eigen persoon alles te gaan nazien.

674.

In de morgen hield Jezus een lange, verrukkelijk schone lering op een heuvel of hoogte te midden der stad. Hier hadden de inwoners Hem een leerstoel bereid; Hij sprak voor een talrijk publiek, waaronder zich ook een tiental Farizeeën bevonden. Uit naburige plaatsen waren zij hierheen gekomen, om op zijn woorden te letten. *Hij leerde hier zeer minzaam en liefdevol jegens het volk.* Dit was immers goed van aard en het was bovendien nog beter geworden, dank zij de prediking van Joannes en de doop, die de meesten van hen reeds ontvangen hadden.

Hij vermaande hen om met hun geringe stand tevreden te blijven, werkzaam en barmhartig te zijn; Hij weidde uit over de genadetijd, het Rijk, de Messias en sprak duidelijker dan elders uit dat Hij het was; Hij sprak over Joannes en zijn getuigenis, zijn vervolging en gevangenneming.
"Hij zit gevangen," zegde Jezus, "omdat hij een koninklijk echtpaar hun overspel had verweten, terwijl men te Jeruzalem overspelers had terechtgesteld, die nochtans hun misdaden minder openlijk hadden bedreven"; Hij zei dit zeer duidelijk en treffend. Hij vermaande elke stand, elk geslacht en elke leeftijd in 't bijzonder.

Een Farizeeër vroeg Hem of Hij nu misschien Joannes' plaats wilde innemen, meer nog, of Hij soms Degene zelf niet was, van wie Joannes getuigenis had afgelegd. *Jezus antwoordde niet rechtstreeks, maar verweet de man zijn trouweloze strikvraag.*

Hij hield hierna nog een zielroerende toespraak tot de jongens en meisjes.

- *De eersten wekte Hij op tot **geduld met mekaar**. Wanneer een kameraad naar hem sloeg of met iets naar hem wierp, mocht hij zich **niet wreken, niets tegendoen, maar moest het geduldig verdragen, zich verwijderen en aan de vijand vergeven.***
- ***Niemand mocht begerig zijn naar andermans eigendom**, en wanneer een andere knaap graag zijn pen, schrijfgerei, speelgoed of vruchten wilde hebben, moest hij hem nog meer afstaan dan hij begeerde en zo zijn hebzucht gans voldoen, indien het hem althans geoorloofd was die dingen weg te geven (en hijzelf ze niet strikt nodig had). Immers, alleen de **lijdzamen, de liefderijken en vrijgevingen zullen een troon in Zijn rijk bekomen**[322].*

---

[322] Kinderonderricht. – Jezus' **volmaaktheidsleer** voor de kinderen is zeker treffend, maar ook veeleisend. Gesteund door Gods genade brengt deze leer vaak de schoonste vruchten voort.

Zij die een dieper inzicht in de kinderziel hebben, zoals priester Poppe dit had, mogen vaak de kracht van Gods genade in de kinderziel bewonderen.

Een treffend voorbeeld is dat van Francesco van Fatima, nog vóór hij verschijningen van O. L. Vrouw had gehad.
Lucia verhaalt: "In onze spelen kwam het voor dat iemand Francesco's rechten niet erkende en als winner wilde doorgaan, hoewel hij het spel verloren had. Francesco gaf zonder verzet toe en zei alleen: "Denk jij gewonnen te hebben, goed! dat laat mij onverschillig!"
Als een kwajongen iets van hem stal, zei hij "Laat het hem maar! het laat mij onverschillig." Toen hem eens een doek met een O. L. Vrouw werd ontvreemd, zei hij tot de deugniet: "Ik laat hem jou, mij laat die doek onverschillig!" – Soms nam ik hemzelf bij de hand en dwong hem op de grond of op een steen te zitten en beval hem daar te blijven; hij gehoorzaamde mij alsof ik een groot gezag had; daarna had ik er spijt over en ging hem halen; ik nam hem bij de hand en hij kwam mee, alsof er niets gebeurd was."

Zie nog fasc. 7, nr. 196, voetnoot 416; en fasc. 14, nr. 509, voetnoot 242).

- *De meisjes vermaande Hij o.m.* ***mekaar niet te benijden*** *om een voorrang of mooier klederen; Hij wekte ze op tot* ***gehoorzaamheid, zachtmoedigheid, godvrezendheid, en liefde tot hun ouders****. - Men moet de* ***aardse goederen prijsgeven voor de hemelse.***

Aan het einde van deze openbare rede wendde Jezus zich tot zijn leerlingen met woorden van troost en vermaning. Zeer liefdevol moedigde Hij hen aan om alles met Hem te verdragen en wereldse zorgen ter zijde te stellen: Zijn hemelse Vader zou het hun rijk belonen en met Hem zouden zij het Rijk bezitten. Hij kondigde hun ook de vervolging aan, die Hij en zij met hem, zouden moeten verduren en Hij sprak in klare taal: "Indien de Farizeeën, de Sadduceeën en Herodianen u genegen worden en u prijzen, is dit een teken voor U dat gij van Mijn leer zijt afgeweken en niet langer ware leerlingen van Mij zijt." Hij noemde deze sekten met kentekenende namen.

De inwoners van deze stad prees Hij bij voorkeur om hun liefdadigheid, want zij namen dikwijls arme wezen uit de school van Abel-Mehola in hun huizen op en verschaften hun dan ook arbeid. *Hij loofde hen wegens een nieuwe synagoge, die zij op eigen kosten hadden gebouwd en waartoe ook vrome Kafarnaümnaren hadden bijgedragen. Hierop genas Hij nog vele zieken,* at met al zijn leerlingen in de herberg en ging 's avonds met het begin van de sabbat naar de synagoge.

675.

Jezus leraarde in de synagoge uit Jesaja 51 en 52: "Ik ben uw trooster." (Jes. 51, 12).

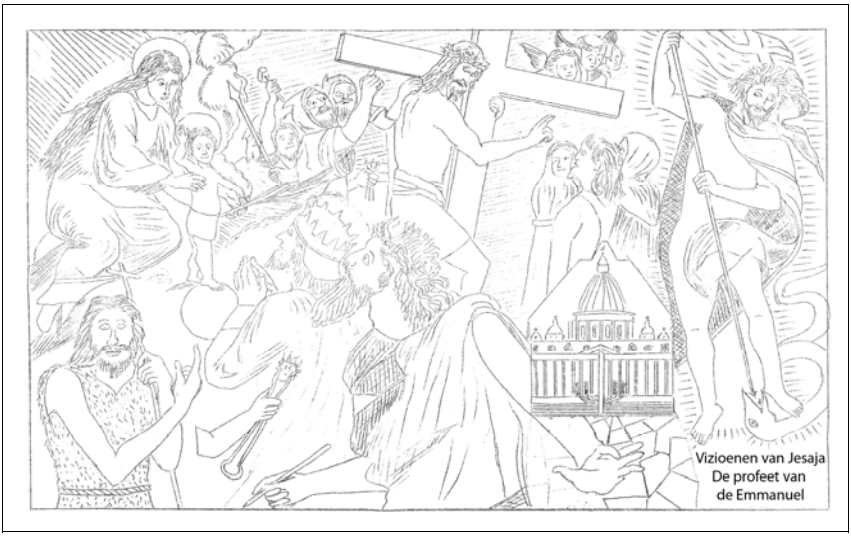

Hij sprak tegen de mensenvrees (Jes. 51, 7-8); *zij moesten de Farizeeën en andere (Sadducese en Herodiaanse) verdrukkers niet vrezen, maar bedenken dat God hen geschapen en ook bewaard en onderhouden had tot nog toe.*

Hij verklaarde de woorden: "Ik leg mijn Woord in uw mond." (Jes. 51, 16a; cfr. Deut. 30, 14) *op deze manier, dat God de Messias gezonden had, dat Deze Gods Woord in de mond van zijn volk was en dat deze Messias Gods woorden sprak en dat zij zijn volk waren* (Jes. 51, 16a)[323]. *Dit alles paste Hij zo duidelijk op zichzelf toe,*

---

[323] Christus Gods Woord in de mond van het volk. – Als persoon en ook als openbaring is Christus het Woord van God: *sermo Dei Verbum Patris*.

Christus is als goddelijke Persoon, als Het Woord en de kennis van God, onder het volk, zo nabij als was Hij in de mond van het volk, en werkelijk in de eucharistie nemen wij Hem door de mond in ons op. –

Als openbaring van God door zijn woord, zijn leer, zijn wonderen, eucharistie en genade is Jezus het voedsel van zijn volk: wie Mij eet,

dat de Farizeeën onder mekaar mompelden dat Hij zichzelf voor de Messias uitgaf.

Dan las Jezus verder: "Jeruzalem moet van zijn dronkenschap ontwaken[324]*; de gramschap is voorbij, de genade is gekomen*(Jes. 51, 17-21).

De onvruchtbare synagoge heeft niemand opgewekt of voortgebracht, die het arme volk hogere leiding opwaarts geeft(Jes. 51, 18).

Doch nu moeten de misleiders, de schijnheiligen en verdrukkers gestraft en zelf onderdrukt worden(Jes. 51, 22).

Jeruzalem moet zich oprichten en Sion ontwaken(Jes. 52, 1)."

Dit alles legde Hij in de geestelijke betekenis uit, paste het toe op de vrome en heilige zielen, op de boetvaardigen, op hen die nu door de Jordaan van de doop in het Beloofde Land van Kanaän, in het Rijk zijns Vaders zouden binnengaan.

---

zal leven.
Nu, voedsel nuttigt men met de mond; langs de mond stilt het de honger.
Een open mond is het beeld van de honger en het verlangen:
Open uw mond en Ik zal hem vullen (Ps. 81).

Wie de Messias aanneemt, heeft Hem in zijn mond en is verzadigd en zal niet sterven, zelfs niet in eeuwigheid. "Voor u, volk van Israël is het woord (de openbaring, de Wet) heel dichtbij; het is in uw mond en uw hart, zodat gij het ook kunt volbrengen." (Deut. 30, 14). **Van onze kant is aanvaarding nodig.**

[324] Jeruzalem moet van zijn dronkenschap ontwaken. – Jesaja is de troostende, de blijde-boodschap-brengende profeet, de jubelende profeet.

God heeft de ontrouw van zijn volk, zo striemend gestraft en het met de uitwerkselen van zijn gramschap zo verzadigd en bedwelmd, dat het geheel dronken, bewusteloos is van miserie en ellende.
"Bezin u, roept de profeet het volk toe, ontwaak uit die dronkenschap, Gods toorn is voorbij, de Messias komt verlossen, troosten, helpen, verrijken, enz."

"Geen onbesnedene (van hart) noch onreine, niemand die zijn lusten en zinnen niet beteugelde, geen zondaar zou het volk nog misleiden." (Jes. 52, 1). *Zo sprak Hij verder over de verlossing en de naam van God, die nu onder hen verkondigd werd* (Jes. geheel 52), enz.

Jesaja 51
Geen vrees voor mensen

1. Hoort naar Mij, gij die de gerechtigheid najaagt, gij die de HERE zoekt. Aanschouwt de rots waaruit gij gehouwen zijt, en de holte van de put waaruit gij gegraven zijt;
2. aanschouwt Abraham, uw vader, en Sara, die u baarde; want Ik riep hem als eenling en Ik zegende hem en vermenigvuldigde hem.
3. Want de HERE troost Sion, Hij troost al haar puinhopen; Hij maakt haar woestijn als Eden en haar wildernis als de hof des HEREN; blijdschap en vreugde zullen er gevonden worden, loflied en geklank van gezang.
4. Luistert naar Mij, mijn volk, en mijn natie, neig uw oor tot Mij. Want een wet zal van Mij uitgaan en mijn recht zal Ik stellen tot een licht der volken.
5. Mijn zege is nabij, mijn heil treedt te voorschijn, en mijn armen zullen de volken richten; op Mij zullen de kustlanden wachten en op mijn arm zullen zij hopen.
6. Heft uw ogen op naar de hemel en aanschouwt de aarde beneden; want de hemel verdwijnt als rook, de aarde vergaat als een kleed en haar bewoners sterven als muggen, maar mijn heil duurt eeuwig en mijn gerechtigheid wordt niet verbroken.
7. Hoort naar Mij, gij die de gerechtigheid kent, gij volk, in welks hart mijn wet is. Vreest niet voor de smaad van stervelingen, wordt niet verschrikt vanwege hun beschimpingen.
8. Want als een kleed verteert hen de mot en als wol verteert hen de worm; maar mijn gerechtigheid duurt eeuwig en mijn heil van geslacht tot geslacht.
9. Waak op, waak op, bekleed u met sterkte, gij arm des HEREN! Waak op als in de dagen van ouds, van de geslachten uit de voortijd! Zijt gij het niet, die Rahab neergehouwen, de zeedraak doorboord hebt?
10. Zijt gij het niet, die de zee hebt drooggelegd, de wateren van de grote diepte; die de diepte der zee hebt gemaakt tot een weg, een doortocht voor verlosten?
11. De vrijgekochten des HEREN zullen wederkeren en met gejubel in Sion komen; eeuwige vreugde zal op hun hoofd wezen, blijdschap en vreugde zullen zij verwerven, kommer en gezucht zullen wegvluchten.
12. Ik, Ik ben het, die u troost. Wie zijt gij, dat gij bevreesd zijt voor een sterfelijk mens, voor een mensenkind, dat als gras wordt weggeworpen;
13. dat gij vergeet de HERE, uw Maker, die de hemel uitspande en de aarde grondvestte; dat gij bestendig, de gehele dag, verschrikt zijt vanwege de grimmigheid van de verdrukker, wanneer hij uit is op verderven? Waar is nu de grimmigheid van de verdrukker?
14. IJlings wordt de kromgeslotene ontboeid, hij zal niet sterven, niet in de groeve dalen en hem zal geen brood ontbreken.
15. Want Ik ben de HERE, uw God, die de zee opzweep, zodat haar golven bruisen, wiens naam is HERE der heerscharen.
16. Ik heb mijn woorden in uw mond gelegd en met de schaduw mijner hand heb Ik u bedekt, Ik, die de hemel uitspan en de aarde grondvest en tot Sion zeg: Gij zijt mijn volk.

Het einde van Jeruzalems lijden

17. Ontwaak, ontwaak, sta op, Jeruzalem; gij, die uit de hand des HEREN de beker zijner grimmigheid hebt gedronken, de kelk der bedwelming hebt leeggedronken.

18. Van al de zonen die zij gebaard heeft, was er niemand die haar geleidde; en van al de zonen die zij grootgebracht heeft, was er niemand die haar bij de hand greep.
19. Deze beide dingen zijn u overkomen – wie zal u beklagen? – verwoesting en verderf, honger en zwaard – hoe zal Ik u troosten?
20. Uw zonen lagen machteloos neer aan de hoeken van alle straten, als een antiloop in de vangkuil; vol als zij waren van de grimmigheid des HEREN, van de dreiging uws Gods.
21. Daarom, hoor toch dit, ellendige, en beschonkene, maar niet van wijn.
22. Zo zegt uw Here, de HERE en uw God, die de rechtszaak van zijn volk verdedigt: Zie, Ik neem uit uw hand de beker der bedwelming; de kelk mijner grimmigheid zult gij niet langer drinken.
23. En Ik geef die in de hand van hen die u verdrukken, die tot u zeiden: Werp u neer, opdat wij over u heengaan; en gij maaktet uw rug als de aarde en als een straat voor wie daarover gingen.

***

Jesaja 52

1. Waak op, waak op, bekleed u met sterkte, Sion; bekleed u met uw pronkgewaden, Jeruzalem, heilige stad. Want geen onbesnedene of onreine zal meer in u komen.
2. Schud het stof van u af, welaan, zet u neder, Jeruzalem; maak de banden van uw hals los, gevangene, dochter Sions.
3. Want zo zegt de HERE: Om niet zijt gij verkocht, zonder geld zult gij worden gelost.
4. Want zo zegt de Here HERE: Eertijds trok mijn volk naar Egypte om daar als vreemdeling te vertoeven, en Assur heeft het zonder reden onderdrukt.
5. Thans echter, wat vind Ik hier? luidt het woord des HEREN. Want om niet is mijn volk weggevoerd, zijn overheersers maken getier, luidt het woord des HEREN, en voortdurend, de gehele dag, wordt mijn naam gelasterd.
6. Daarom zal mijn volk te dien dage mijn naam kennen, dat Ik het ben, die spreek: Zie, hier ben Ik.
7. Hoe liefelijk zijn op de bergen de voeten van de vreugdebode, die vrede aankondigt, die goede boodschap brengt, die heil verkondigt, die tot Sion spreekt: Uw God is Koning.
8. Hoor, uw wachters verheffen de stem, zij jubelen tezamen, want met eigen ogen zien zij, hoe de HERE naar Sion wederkeert.
9. Breekt uit in gejuich, jubelt eenparig, puinhopen van Jeruzalem, want de HERE heeft zijn volk getroost, Hij heeft Jeruzalem verlost.
10. De HERE heeft zijn heilige arm ontbloot voor de ogen van alle volken en alle einden der aarde zullen zien het heil van onze God.
11. Vertrekt, vertrekt, gaat uit vandaar; raakt het onreine niet aan, gaat weg uit haar midden, reinigt u, gij die de vaten des HEREN draagt.
12. Want niet overhaast zult gij uittrekken en niet in vlucht heengaan: de HERE immers gaat voor u heen en uw achterhoede is de God van Israël.

Vierde profetie aangaande de knecht des HEREN: zijn plaatsvervangend lijden

13. Zie, mijn knecht zal voorspoedig zijn, hij zal verhoogd, ja, ten hoogste verheven zijn.
14. Zoals velen zich over u ontzet hebben – zozeer misvormd, niet meer menselijk was zijn verschijning, en niet meer als die der mensenkinderen zijn gestalte –
15. zó zal hij vele volken doen opspringen, om hem zullen koningen verstommen, want wat hun niet verteld was, zien zij, en wat zij niet gehoord hadden, vernemen zij.

Uit: NBG-vertaling 1951

Hij las en verklaarde uit Deuteronomium 16 tot 18 over de rechters en de ambtenaren, over het verkrachten van het recht en het omkopen met geschenken. Hiermee trof Hij gevoelig de Farizeeën. *Hij leerde ook over priesters, afgoderij, enz.*[325], en *genas daarna nog vele zieken vóór de synagoge.*

Deuteronomium 16
De drie hoge feesten

1. Neem de maand Abib in acht en vier het Pascha ter ere van de HERE, uw God, want in de maand Abib heeft de HERE, uw God, u in de nacht uit Egypte geleid.
2. Dan zult gij als Pascha voor de HERE, uw God, kleinvee en runderen slachten op de plaats die de HERE verkiezen zal om zijn naam daar te doen wonen.
3. Gij zult daarbij geen gezuurd brood eten; zeven dagen zult gij daarbij ongezuurde broden eten, brood der verdrukking, want overhaast zijt gij uit het land Egypte getrokken; opdat gij al de dagen uws levens de dag van uw uittocht uit het land Egypte gedenkt.
4. Er zal geen zuurdeeg bij u aangetroffen worden in uw gehele gebied, zeven dagen lang; en van het vlees, dat gij in de avond op de eerste dag slacht, zal niets de nacht overblijven tot de morgen.
5. Gij zult het Pascha niet mogen slachten in een der steden, die de HERE, uw God, u geven zal.
6. Maar op de plaats die de HERE, uw God, verkiezen zal om zijn naam daar te doen wonen, zult gij het Pascha slachten, tegen de avond, als de zon ondergaat, op het tijdstip van uw uittocht uit Egypte.
7. Gij zult het koken en het eten op de plaats die de HERE, uw God, verkiezen zal; dan zult gij in de morgen de terugreis aanvaarden en naar uw tenten gaan.

---

[325] Door onze verwijzingen naar de profeet hebben wij willen tonen hoe K. werkelijk Jezus heeft begrepen, veel heeft onthouden, er zich nog veel van herinnert.

Hier geven wij een korte tekst zelf over het omkopen en verkrachten van het recht, over priesters en afgoderij, die juist in de genoemde hoofdstukken voorkomen: “Ge moet in al uw steden rechters en ambtenaren over u aanstellen, die voor het volk een rechtvaardig oordeel zullen vellen.
Ge moogt het recht niet verkrachten, geen aanzien van personen kennen en geen geschenken aannemen; want geschenken verblinden de ogen van de wijzen en verdraaien de woorden der rechtvaardigen.”

Tegen afgoderij: “Ge moogt geen heilige stammen (bomen of zuilen) planten, van welke soort dan ook naast het altaar van Jahwe, noch daar een heilige zuil oprichten, want Jahwe haat ze
Wanneer een man of een vrouw mijn Verbond overtreedt, vreemde goden gaat dienen en aanbidden: zon, maan of heel het heir des hemels, wat Ik u verboden heb, dan moet ge, zodra ge er bericht van krijgt, een zorgvuldig onderzoek instellen, enz.” (Deut. 16, 18, enz. en 17; hier en vooral in 18 komen de priesters ter sprake).

8. Zes dagen lang zult gij ongezuurde broden eten en op de zevende dag zal er een feestelijke vergadering zijn ter ere van de HERE, uw God; dan zult gij geen werk doen.
9. Zeven weken zult gij tellen: van dat de sikkel voor het eerst in het staande koren geslagen wordt, zult gij zeven weken beginnen te tellen.
10. Dan zult gij het feest der weken vieren ter ere van de HERE, uw God, naar de mate van de gaven, die gij vrijwillig geven zult, naar dat de HERE, uw God, u gezegend heeft;
11. gij zult u verheugen voor het aangezicht van de HERE, uw God, gij met uw zoon en uw dochter, uw dienstknecht en uw dienstmaagd, met de Leviet, die binnen uw poorten woont, en met de vreemdeling, de wees en de weduwe, die in uw midden zijn, op de plaats die de HERE, uw God, verkiezen zal om zijn naam daar te doen wonen.
12. Gij zult gedenken, dat gij een dienstknecht geweest zijt in Egypte en gij zult deze inzettingen naarstig onderhouden.
13. Het loofhuttenfeest zult gij zeven dagen vieren, wanneer gij de opbrengst hebt ingezameld van uw dorsvloer en van uw perskuip.
14. Gij zult u verheugen op uw feest, gij met uw zoon en uw dochter, uw dienstknecht en uw dienstmaagd, met de Leviet, de vreemdeling, de wees en de weduwe, die binnen uw poorten wonen.
15. Zeven dagen zult gij feest vieren ter ere van de HERE, uw God, op de plaats die de HERE verkiezen zal; want de HERE, uw God, zal u zegenen in heel uw oogst en in al het werk uwer handen, zodat gij waarlijk vrolijk kunt zijn.
16. Driemaal per jaar zal ieder die onder u van het mannelijk geslacht is, voor het aangezicht van de HERE, uw God, verschijnen op de plaats die Hij verkiezen zal: op het feest der ongezuurde broden, op het feest der weken en op het loofhuttenfeest. Maar hij zal dan niet met lege handen voor het aangezicht des HEREN verschijnen:
17. ieder naar zijn vermogen, naar de zegen die de HERE, uw God, u gegeven heeft.

Rechtvaardige rechtspraak

18. Rechters en opzieners zult gij aanstellen in al de steden die de HERE, uw God, u geven zal, naar uw stammen; zij zullen het volk berechten met een rechtvaardige rechtspraak.
19. Gij zult het recht niet buigen; gij zult de persoon niet aanzien en geen geschenk aannemen; want een geschenk verblindt de ogen der wijzen en verdraait de woorden der onschuldigen.
20. Gij zult alleen gerechtigheid najagen – opdat gij moogt leven en het land bezitten, dat de HERE, uw God, u geven zal.

Geen heidense praktijken – Geen gebrekkige offerdieren

21. Gij zult u geen gewijde paal noch enig geboomte planten naast het altaar van de HERE, uw God, dat gij u maken zult.
22. Gij zult u ook geen gewijde steen oprichten, hetgeen de HERE, uw God, haat.

***

Deuteronomium 17

1. Gij zult voor de HERE, uw God, geen rund en geen stuk kleinvee slachten, waaraan een gebrek is, iets, dat niet deugt; want dat is een gruwel voor de HERE, uw God.

Straf op afgoderij

2. Wanneer in uw midden in een der steden, die de HERE, uw God, u geven zal, een man of een vrouw aangetroffen wordt, die doet wat kwaad is in de ogen van de HERE, uw God, door zijn verbond te overtreden;
3. die andere goden gaat dienen en zich daarvoor nederbuigt, voor de zon of de maan of heel het heer des hemels, wat Ik verboden heb;
4. en het wordt u meegedeeld en gij hoort daarvan, dan zult gij dit terdege onderzoeken. Als het dan waar blijkt, als het feit vast staat, als deze gruwel in Israël bedreven is,

5. dan zult gij de man of de vrouw, die deze wandaad bedreven heeft, naar de poort brengen, die man of die vrouw, en gij zult ze stenigen, zodat zij sterven.
6. Op de verklaring van twee of drie getuigen zal de ter dood veroordeelde ter dood gebracht worden; op de verklaring van één getuige zal hij niet ter dood gebracht worden.
7. Het eerst zal de hand der getuigen zich tegen hem keren om hem ter dood te brengen, en daarna de hand van het gehele volk. Zo zult gij het kwaad uit uw midden wegdoen.

De hoogste rechtspraak

8. Wanneer een zaak voor u te moeilijk is om daarin uitspraak te doen, in geval van bloedschuld, geschil of lichamelijk letsel – aanleidingen tot rechtsgedingen in uw steden – dan zult gij u begeven naar de plaats die de HERE, uw God, verkiezen zal;
9. gij zult gaan tot de levitische priesters en tot de rechter, die er dan wezen zal, en hen raadplegen; zij zullen u hun rechterlijke uitspraak aanzeggen.
10. En gij zult handelen naar de uitspraak, die zij u aanzeggen ter plaatse die de HERE verkiezen zal; gij zult nauwgezet doen naar alles, waarvan zij u onderrichten.
11. Naar het onderricht dat zij u geven, en naar de beslissing die zij u bekend maken, zult gij handelen; gij zult van de uitspraak die zij u aanzeggen, niet afwijken naar rechts of naar links.
12. De man, die in overmoed handelt door niet te luisteren naar de priester, die daar in dienst staat van de HERE, uw God, of naar de rechter, die man zal sterven; zo zult gij het kwaad uit Israël wegdoen.
13. Dan zal het gehele volk dit horen en vrezen en niet meer overmoedig zijn.

De koning

14. Wanneer gij gekomen zijt in het land dat de HERE, uw God, u geven zal, dit in bezit genomen hebt en daarin woont, en gij dan zoudt zeggen: Ik wil een koning over mij aanstellen, zoals alle volken rondom mij hebben,
15. dan zult gij over u de koning aanstellen, die de HERE, uw God, verkiezen zal; uit het midden van uw broeders zult gij een koning over u aanstellen; geen buitenlander, die uw broeder niet is, zult gij over u mogen aanstellen.
16. Maar hij zal niet veel paarden houden en het volk niet naar Egypte terugvoeren om zich veel paarden aan te schaffen; want de HERE heeft tot u gezegd: Op deze weg zult gij nooit meer terugkeren.
17. Ook zal hij zich niet vele vrouwen nemen, opdat zijn hart niet afwijke; ook zal hij zich niet te veel zilver en goud vergaren.
18. Wanneer hij nu op de koninklijke troon gezeten is, dan zal hij voor zich een afschrift laten maken van deze wet, welke bij de levitische priesters berust.
19. Dat zal hij bij zich hebben en daarin zal hij lezen gedurende heel zijn leven om te leren de HERE, zijn God, te vrezen door al de woorden van deze wet en al deze inzettingen naarstig te onderhouden,
20. opdat zijn hart zich niet verheffe boven zijn broeders, en hij van het gebod niet afwijke naar rechts of naar links, opdat hij lange tijd koning moge blijven, hijzelf en zijn zonen, te midden van Israël.

***

Deuteronomium 18
Inkomsten van priesters en Levieten

1. De levitische priesters, de gehele stam Levi, zullen geen bezit of erfdeel hebben tezamen met Israël; van de vuuroffers des HEREN en Diens erfdeel zullen zij eten,
2. maar onder zijn broeders zal hij geen erfdeel hebben: de HERE is zijn erfdeel, zoals Hij hem beloofd heeft.
3. Dit nu is het recht der priesters ten opzichte van het volk, van hen die een slachtoffer brengen, hetzij een rund hetzij een stuk kleinvee: men zal de priester geven de schouder, de beide wangstukken en de maag.

4. De eerstelingen van uw koren, uw most en uw olie en de eerste wol van uw schapen zult gij hem geven.
5. Want de HERE, uw God, heeft hem uit al uw stammen uitverkoren, opdat hij voor de HERE zou staan en dienst zou doen in zijn naam, hij en zijn zonen, altijd door.
6. Wanneer nu een Leviet komt uit een van uw steden in geheel Israël, waar hij als vreemdeling vertoeft, en naar de wens van zijn hart gaat naar de plaats die de HERE verkiezen zal,
7. en dienst doet in de naam van de HERE, zijn God, zoals al zijn broeders, de Levieten, die daar vóór het aangezicht des HEREN staan,
8. dan zal hij dezelfde inkomsten hebben als zij, niet medegerekend wat hij door verkoop van zijn vaderlijk goed verworven heeft.

Waarzeggerij en profetie

9. Wanneer gij gekomen zijt in het land dat de HERE, uw God, u geven zal, dan zult gij niet leren doen naar de gruwelen van die volken.
10. Onder u zal er niemand worden aangetroffen, die zijn zoon of zijn dochter door het vuur doet gaan, die waarzeggerij pleegt, geen wichelaar, uitlegger van voortekenen, of tovenaar,
11. geen bezweerder, niemand, die de geest van een dode of een waarzeggende geest ondervraagt of die de doden raadpleegt.
12. Want ieder die deze dingen doet, is de HERE een gruwel, en ter wille van deze gruwelen drijft de HERE, uw God, hen voor u weg.
13. Gij zult onberispelijk staan tegenover de HERE, uw God;
14. want deze volken, die gij verdrijven zult, luisteren naar wichelaars en waarzeggers, maar u heeft de HERE, uw God, dit niet toegelaten.
15. Een profeet uit uw midden, uit uw broederen, zoals ik ben, zal de HERE, uw God, u verwekken; naar hem zult gij luisteren.
16. Juist zoals gij van de HERE, uw God, gevraagd hebt op Horeb, op de dag der samenkomst, toen gij zeidet: Ik wil niet langer de stem van de HERE, mijn God, horen en dit grote vuur niet langer zien, opdat ik niet sterve.
17. Toen zeide de HERE tot mij: Het is goed, wat zij gesproken hebben;
18. een profeet zal Ik hun verwekken uit het midden van hun broederen, zoals gij zijt; Ik zal mijn woorden in zijn mond leggen, en hij zal alles tot hen zeggen, wat Ik hem gebied.
19. De man, die niet luistert naar de woorden welke hij in mijn naam spreken zal, van die zal Ik rekenschap vragen.
20. Maar een profeet, die overmoedig genoeg is om in mijn naam een woord te spreken, dat Ik hem niet gebood te spreken, of die in de naam van andere goden spreekt – die profeet zal sterven.
21. Wanneer gij nu bij uzelf mocht zeggen: Hoe onderkennen wij het woord dat de HERE niet gesproken heeft? –
22. als een profeet spreekt in de naam des HEREN en zijn woord wordt niet vervuld en komt niet uit, dan is dit een woord, dat de HERE niet gesproken heeft; in overmoed heeft de profeet het gesproken, gij zult voor hem niet vrezen.

Uit: NBG-vertaling 1951

***

676.

7 september; Sabbat. –

Van de beide Jordaanzijden was te Bezek een grote menigte volk samengestroomd. Alle toehoorders van Joannes immers wilden nu ook Jezus zien en horen. Er waren vele dopelingen aangekomen en ook een grote karavaan van heidenen, van de oostzijde van het Meer van Galilea, die op weg was naar Ennon, doch nu de Jordaan overgestoken en naar hier gekomen was om Jezus te horen; ze kampeerden buiten Bezek. Ook waren hier een groot aantal zieken en bezetenen.

Bezek lag niet heel dicht bij de Jordaan, maar ongeveer drie kwartier er van af; het lag aan een kleine snelle beek (de el-Malih?) die de stad in twee delen scheidde, waarvan het eerste hoger lag en dit naar de kant van de Jordaan lager.

***

Jezus leerde in de synagoge nogmaals uit Jesaja 51 en 52 en uit V Mozes of Deuteronomium 16 tot 21.

Deuteronomium 16-18 (zie hiervoor)

Deuteronomium 19
De vrijsteden

1. Wanneer de HERE, uw God, de volken, wier land de HERE, uw God, u geven zal, uitgeroeid heeft en gij hun gebied in bezit genomen hebt en in hun steden en huizen woont,
2. dan zult gij drie steden afzonderen in het land dat de HERE, uw God, u tot een bezitting geven zal.
3. Gij zult de afstand bepalen en het grondgebied dat de HERE, uw God, u zal doen beërven, in drieën delen, opdat iedere doodslager erheen kan vluchten.
4. In het volgende geval zal de doodslager, die daarheen vlucht, in leven blijven: als hij zijn naaste zonder opzet gedood heeft, terwijl hij tevoren geen haat tegen hem koesterde.
5. Als bijvoorbeeld iemand met zijn naaste in het bos komt, om hout te hakken, en zijn hand maakt een zwaai met de bijl om een boom te vellen, en het ijzer schiet van de steel af en treft zijn naaste, zodat deze sterft, dan kan hij naar een van die steden vluchten en in leven blijven.
6. Anders zou de bloedwreker, terwijl zijn hart nog verhit is, bij zijn achtervolging de doodslager kunnen inhalen, omdat de weg te lang is, en hem om het leven brengen, hoewel hij niet des doods schuldig is, aangezien hij tevoren geen haat koesterde.
7. Daarom gebied ik u aldus: drie steden zult gij afzonderen.
8. En wanneer de HERE, uw God, uw gebied vergroot zal hebben, zoals Hij uw vaderen gezworen heeft, en u het gehele land gegeven zal hebben, waarvan Hij gezegd heeft, dat Hij het uw vaderen zou geven,

9. dan zult gij – wanneer gij heel dit gebod, dat ik u heden opleg, naarstig onderhoudt door de HERE, uw God, lief te hebben en altijd in zijn wegen te wandelen – nog drie steden aan deze drie toevoegen,
10. opdat geen onschuldig bloed vergoten worde in het land dat de HERE, uw God, u als erfdeel geven zal, en opdat geen bloedschuld op u kome.
11. Wanneer echter iemand zijn naaste haat, hem belaagt, zich tegen hem keert en hem dodelijk treft, zodat hij sterft, en dan naar een van deze steden vlucht,
12. dan zullen de oudsten zijner stad hem vandaar laten halen en hem aan de bloedwreker overleveren, opdat hij sterve.
13. Gij zult hem niet ontzien; zo zult gij het bloed van de onschuldige uit Israël wegdoen, opdat het u wèl ga.

Tegen landroof en valse getuigenis

14. Gij zult de grensscheiding van uw naaste, die de voorvaderen hebben vastgesteld, niet verleggen in het erfdeel, dat gij erven zult in het land dat de HERE, uw God, u in bezit geeft.
15. Één enkele getuige zal niet tegen iemand kunnen optreden ter zake van enige ongerechtigheid of zonde, welke ook, die hij begaan mocht hebben; op de verklaring van twee of drie getuigen zal een zaak vaststaan.
16. Wanneer een misdadig getuige tegen iemand optreedt om hem van een overtreding aan te klagen,
17. dan zullen de twee mannen, die dit geschil hebben, zich vóór de HERE stellen, vóór de priesters en de rechters, die er dan zijn zullen.
18. Dan zullen de rechters dit nauwkeurig onderzoeken, en blijkt, dat de getuige een valse getuige is en dat hij een valse aanklacht tegen zijn broeder heeft ingediend,
19. dan zult gij hem doen, zoals hij zijn broeder dacht te doen. Zo zult gij het kwaad uit uw midden wegdoen,
20. want de overigen zullen dit horen en vrezen en niet weer zulk een kwaad in uw midden doen.
21. Gij zult hem niet ontzien; leven om leven, oog om oog, tand om tand, hand om hand, voet om voet.

***

Deuteronomium 20

Oorlogswetten

1. Wanneer gij ten strijde trekt tegen uw vijanden, en gij ziet paarden en wagens: een volk, talrijker dan gij – dan zult gij daarvoor niet vrezen, want de HERE, uw God, is met u, die u uit het land Egypte heeft gevoerd.
2. Wanneer gij dan vlak voor de strijd staat, moet een priester naar voren treden, het volk toespreken
3. en zeggen: Hoor, Israël! Gij staat thans vlak voor de strijd tegen uw vijanden; laat uw hart niet week worden, vreest niet, wordt niet angstig en siddert niet voor hen,
4. want de HERE, uw God, is het, die met u gaat om voor u te strijden tegen uw vijanden, ten einde u de overwinning te geven.
5. En de opzieners zullen aldus het volk toespreken: Wie heeft een nieuw huis gebouwd, maar het nog niet in gebruik genomen? Hij mag heengaan en naar zijn huis terugkeren, opdat hij niet in de strijd omkome en een ander het in gebruik neme.
6. En wie heeft een wijngaard geplant, maar de vrucht daarvan nog niet genoten? Hij mag heengaan en naar zijn huis terugkeren, opdat hij niet in de strijd omkome en een ander de vrucht daarvan geniete.
7. En wie heeft een vrouw ondertrouwd, maar haar nog niet gehuwd? Hij mag heengaan en naar zijn huis terugkeren, opdat hij niet in de strijd omkome en een ander haar huwe.

8. Verder zullen de opzieners nog tot het volk zeggen: Wie is bevreesd en week van hart? Hij mag heengaan en naar zijn huis terugkeren, opdat het hart van zijn broeders niet versmelte zoals het zijne.
9. Wanneer nu de opzieners hun toespraak tot het volk hebben beëindigd, dan zal men legeroversten aan het hoofd van het volk stellen.
10. Wanneer gij een stad nadert om daartegen te strijden, dan zult gij ze vrede aanbieden.
11. Als zij u dan een vredelievend antwoord geeft en de poort voor u opent, dan zal de gehele bevolking, die zich daar bevindt, u tot herendienst verplicht zijn en u dienen.
12. Maar als zij geen vrede met u sluit, doch de strijd met u aanbindt, dan zult gij ze belegeren.
13. En de HERE, uw God, zal ze in uw macht geven en gij zult al haar mannelijke inwoners slaan met de scherpte des zwaards.
14. Alleen de vrouwen, de kinderen, het vee en alles wat zich in de stad bevindt, de gehele buit, moogt gij voor u zelf roven, en deze op uw vijanden behaalde buit, die de HERE, uw God, u geeft, moogt gij u ten nutte maken.
15. Zo zult gij doen met alle steden, die op zeer verre afstand van u liggen, die niet behoren tot de steden van deze volken.
16. Maar uit de steden van déze volken die de HERE, uw God, u ten erfdeel zal geven, zult gij niets wat adem heeft, in leven laten,
17. maar gij zult ze volledig met de ban slaan, de Hethieten, de Amorieten, de Kanaänieten, de Perizzieten, de Chiwwieten, en de Jebusieten, zoals de HERE, uw God, u geboden heeft,
18. opdat zij u niet leren te doen naar al de gruwelen, die zij voor hun goden doen, zodat gij tegen de HERE, uw God, zoudt zondigen.
19. Wanneer gij lange tijd een stad belegert, daartegen strijdende om haar in te nemen, dan moogt gij het geboomte daaromheen niet vernietigen door de bijl erin te slaan, maar gij moogt daarvan wel eten, doch het niet vellen; want zijn de bomen in het veld mensen, dat zij door u bij het beleg betrokken zouden worden?
20. Alleen het geboomte, waarvan gij weet, dat het geen geboomte met eetbare vruchten is, dat moogt gij vernietigen en vellen om een belegeringswal te bouwen tegen de stad die met u strijd voert, totdat zij valt.

***

Deuteronomium 21
Verzoening van de moord door een onbekende gepleegd

1. Wanneer men in het land dat de HERE, uw God, u in bezit zal geven, in het open veld iemand vindt liggen, die vermoord is, zonder dat men weet, wie hem gedood heeft,
2. dan zullen uw oudsten en rechters uitgaan en de afstand meten van de vermoorde naar de steden in de omtrek.
3. En de oudsten van de stad die het dichtst bij de vermoorde gelegen is, zullen een jonge koe nemen, waarmee nog geen werk gedaan is, die nog in geen juk heeft getrokken.
4. De oudsten van die stad zullen de jonge koe brengen naar een dal, dat altijd water heeft en bewerkt noch bezaaid is, en daar in het dal de jonge koe de nek breken.
5. De priesters, de zonen van Levi, zullen naar voren treden – want hen heeft de HERE, uw God, verkoren om Hem te dienen en te zegenen in de naam des HEREN; naar hun uitspraak zal elk rechtsgeding en elk geval van lichamelijk letsel beslecht worden –.
6. En al de oudsten van die stad – zij, die het dichtst bij de vermoorde wonen – zullen hun handen wassen boven de jonge koe, waarvan in het dal de nek gebroken is,
7. en zij zullen betuigen: Onze handen hebben dit bloed niet vergoten en onze ogen hebben het niet gezien.
8. Doe verzoening voor uw volk Israël, dat Gij bevrijd hebt, HERE, en leg geen onschuldig bloed in het midden van uw volk Israël. Dan zal het bloed voor hen verzoend zijn.
9. Zo zult gij het onschuldig bloed uit uw midden wegdoen, want zo doet gij wat recht is in de ogen des HEREN.

De krijgsgevangen vrouw

10. Wanneer gij uittrekt ten strijde tegen uw vijanden en de HERE, uw God, hen in uw macht geeft en gij uit hen gevangenen maakt,
11. en gij ziet onder de gevangenen een vrouw, schoon van gestalte, zodat gij behagen in haar hebt en haar tot vrouw wilt nemen,
12. dan zult gij haar in uw huis brengen; zij zal haar hoofdhaar afscheren, haar nagels knippen,
13. het kleed, dat zij bij haar wegvoering droeg, afleggen en in uw huis blijven om haar vader en moeder een volle maand te bewenen; daarna moogt gij tot haar komen en haar huwen, zodat zij uw vrouw wordt.
14. Hebt gij geen behagen meer in haar, dan zult gij haar laten gaan, waarheen zij wil; gij moogt haar in geen geval voor geld verkopen; gij moogt haar niet als slavin behandelen – want gij hebt haar gedwongen.

Het eerstgeboorterecht

15. Wanneer een man twee vrouwen heeft, van wie hij de ene bemint en de andere niet, en zij hebben hem zonen gebaard, zowel de beminde als de niet-beminde, en de eerstgeboren zoon is van de niet-beminde,
16. dan mag hij, wanneer hij zijn bezit aan zijn zonen vermaakt, aan de zoon der beminde niet het eerstgeboorterecht geven ten nadele van de zoon der niet-beminde, de eerstgeborene.
17. Maar de eerstgeborene, de zoon van de niet-beminde, moet hij erkennen door hem een dubbel deel te geven van alles wat het zijne zal blijken te zijn, want deze is de eersteling van zijn kracht: hem behoort het eerstgeboorterecht.

De weerspannige zoon

18. Wanneer een man een weerbarstige, weerspannige zoon heeft, die naar zijn vader en moeder niet wil luisteren, en hun niet gehoorzaamt, hoewel zij hem tuchtigen,
19. dan zullen zijn vader en moeder hem grijpen en naar de oudsten van zijn stad brengen, in de poort van zijn woonplaats,
20. en zij zullen tot de oudsten van zijn stad zeggen: Deze zoon van ons is weerbarstig en weerspannig, hij wil naar ons niet luisteren, hij is een doorbrenger en een drinker.
21. Dan zullen alle mannen van zijn stad hem stenigen, zodat hij sterft. Zo zult gij het kwaad uit uw midden wegdoen; geheel Israël zal dit horen en vrezen.

Begrafenis na de doodstraf

22. Wanneer iemand een zonde begaat, waarop de doodstraf staat, en hij wordt ter dood gebracht en gij hangt hem aan een paal,
23. dan zal zijn lijk gedurende de nacht niet aan de paal blijven, maar gij zult hem dezelfde dag nog begraven, want een gehangene is door God vervloekt en gij zult het land dat de HERE, uw God, u als erfdeel geven zal, niet verontreinigen.

Uit: NBG-vertaling 1951

Hij sprak over Joannes en de Messias, noemde de kentekenen van de Messias op en leerde hier nu op een andere wijze dan gewoonlijk (minder in beeldspraak of bedekt), want Hij zei zeer duidelijk dat Hij de Messias was, en dit zonder terughouding, omdat velen onder de aanwezigen door de prediking en het getuigenis van Joannes er reeds voldoende op

voorbereid waren. Deze waarheid vloeide voort uit Jesaja, 52, 13-15[326].

Hij zei dat de Messias hen zou verzamelen, dat Hij vol wijsheid zou zijn, verheven en verheerlijkt worden (Jes. 52, 12-13).

En gelijk Jeruzalem zo vertreden, vernederd en verwoest was geworden, dat velen er ontsteld van stonden, zo zou ook zijn Verlosser onder de mensen verschijnen zonder aanzien, versmaad en vervolgd worden (Jes. 52, 15b).

Hij zou vele heidenen dopen en reinigen (Jes. 52, 15a)[327]; *de koningen door Hem onderricht zouden*

---

[326] Een letterlijke tekst uit Jesaja: **"Zie! zegt God, mijn Dienaar zal stijgen in aanzien en worden verhoogd en verheven. Even hoog zal Hij stijgen, als velen verslagen over Hem stonden.**

Nu is zijn gelaat wel onmenselijk verwrongen en heeft zijn gestalte niets menselijks meer; maar eens zullen vele volken bij zijn aanblik ontroeren en koningen de mond voor Hem sluiten.

Want dan zullen ze zien wat hun nooit was verkondigd, aanschouwen wat ze nimmer nog hadden gehoord."
(Jes. 52, 13-15; op deze tekst komen wij aanstonds terug.)

(Het volgende hoofdstuk 53 handelt geheel over Jezus' lijden, de gevolgen en vruchten er van en over zijn triomf).

[327] In nr. 676 geeft Katarina een passage uit Jesaja weer als volgt:
"De Messias zou vele heidenen dopen en reinigen." (Jes. 52, 15).

In voetnoot 326 (nr. 676) luidt een vertaling zo: "Eens zullen vele volken (of heidenen) bij zijn aanblik ontroeren (of: ontsteld, verbaasd staan)."
Op de laatste manier vertalen vele andere auteurs.

Het verschil komt hieruit voort, dat de juiste betekenis onbekend is van de Hebreeuwse uitdrukking, die door K. weergegeven wordt door 'dopen en reinigen', doch door vele auteurs met 'zullen ontsteld staan'.

De Vulgaat vertaalt door 'besproeien, besprenkelen',
zo te verstaan: 'door besprenkeling dopen'. *Iste asperget gentes multas.*

Zo vertalen ook b.v. Crampon en Vigouroux, de Hebreeuwse uitdrukking in Lev. 4, 6; 16, 19; Ezek. 36, 25, doch in deze passages gaat het om een

zwijgen (naar Hem als naar hun Meester vol eerbied luisteren; Jes. 52, 15b) *en zij aan wie Hij niet aangekondigd was geworden, zouden zijn leer vernemen en Hem aanschouwen*(Jes. 52, 15c).

Dit wordt 'hic et nunc' (= hier en nu) vervuld in de aanwezige heidenen.

Hij herhaalde ook al zijn daden en wonderen sedert zijn doop, en alle vervolging die Hij te Jeruzalem en te Nazareth geleden had, de verachting, de bespieding, het spotten vol haat van de Farizeeën(Jes. 53). *Hij maakte gewag van het wonder te Kana, van de genezen blinden, stommen, doven en lammen en van de opwekking van de dochter van Jaïrus te Fasael.*

Hij wees naar dat gewest en zegde: "het is niet ver van hier, gaat vragen of het niet waar is!"

---

reiniging van wettelijke smetten door besprenkeling hetzij met bloed, hetzij met water.

Jesaja echter heeft het over de vruchten van Jezus' lijden en dus denkt hij niet aan oud- doch aan nieuwtestamentische afwassing of besprenkeling, nl. het doopsel: "**Jezus wordt na zijn lijden verheven, verheerlijkt, krijgt de volken met hun koningen tot erfdeel, doopt ze tot zijn dienst en lijft ze in bij zijn volk."**

***

Onder de Dode-Zee-rollen was een volledige Jesaja-rol.
Zij bewees aan de schriftuurverklaarders de kostbare dienst, dat ze meerdere, vroeger onzekere passages opheldert. Zulk een passage is juist de hier besproken uitdrukking.

Uit die rol is komen vast te staan, dat de bewuste passage vertaald moet worden: **"De Messias zal talrijke volken besproeien (d. i. door besproeiing, besprenkeling dopen)."** *"Aussi ferat-il l'aspersion des peuples sans nombre."* (cfr. Coll. rug. 1952, blz. 374).

Reeds 130 jaar vóór die rol teruggevonden was, gaf de zienster de juiste zin van die passage, de juiste betekenis van de uitdrukking weer, op grond van wat zij uit Christus' mond zelf vernomen had.

Voorts zegde Hij: "Gij hebt Joannes gezien en hem (als een profeet) erkend; hij heeft u gezegd dat hij mijn voorloper, mijn wegbereider is. Leidde hij een genotzuchtig, een wekelijk (=slap, al te teer, kleinzerig, verwend), zinnelijk, gemakkelijk leven? Kleedde hij zich voornaam of verscheen hij niet eerder als een uit de woestijn? Woonde hij in paleizen? Gebruikte hij kostelijke spijzen? Droeg hij zachte, fijne klederen? Sprak hij gladde, geschaafde, gezochte, zoetvloeiende woorden?

Hij zegde dat hij de voorloper was: draagt de dienaar dan de livrei niet van zijn heer? Zal een koning, een roemrijke, schitterende, machtige heer, zoals gij er een als uw Messias verwacht, zulk een voorloper hebben? (Laat mijn armoede en geringheid dus geen beletsel voor u zijn om in Mij de Messias te erkennen; ze is eerder een kenteken en bewijs; onnodig dus een majestueuze Messias te verwachten). Deze Verlosser nu HEBT gij, doch ge wilt Hem niet erkennen; Hij beantwoordt immers niet aan uw hovaardigheid (en valse denkbeelden), en omdat Hij anders is dan gij, weigert gij Hem te erkennen!"

677.

Hij las en verklaarde ook nog veel uit V Mozes 18, 18-19: "Ik zal hun een profeet verwekken uit hun broederen, en wie zijn woorden, die Hij in mijn naam spreekt, niet zal willen horen, van die zal ik rekenschap eisen."

Het was een *geweldige strafrede* en niemand waagde het Hem tegen te spreken.

Hij zei hun ook: "Joannes was eenzaam in de woestijn en ging tot niemand en dit scheen u ongepast. Ik ga

van stad tot stad, van dorp tot dorp, predik, troost en genees, en dit lijkt u evenmin behoorlijk. Wat voor een Messias wilt gij dan? Iedereen wil er een volgens zijn eigen goeddunken; ge zijt als straatjongens, van wie ieder zich een eigen blaasinstrument maakt: de ene een gerolde hoorn van boomschors of bast met diepe, lage tonen, de andere een rieten fluit met hoge, fijne geluiden."

En verder noemde Hij allerlei jongensspeelgoed; ieder jongen wilde dat men in ZIJN toon zong, omdat hij geen ander dan zijn eigen instrument voor goed hield.

(Brentano zegt in nota dat wij hier, spijts een grote gelijkheid, niet te doen hebben met de passage uit Lukas, 7, 18-35.
Immers, Jezus heeft dikwijls dezelfde leringen, parabels, voorbeelden en gelijkenissen herhaald, hoewel vaak in een volgens de omstandigheden gewijzigde vorm. – Naar K. Emmerick.)

Wanneer Jezus tegen de avond uit de synagoge kwam, was een grote menigte zieken er vóór verzameld. Vele lagen op draagbedden, waarboven tentdoek gespannen was. Van zijn leerlingen vergezeld ging Jezus van de een tot de andere en *genas hen.*

Nu en dan trof Hij ook bezetenen aan, die raasden en Hem aanschreeuwden. *Terwijl Hij voorbij hen kwam, beval Hij hun te zwijgen en alleen hierdoor waren zij genezen.* Hier waren lammen, teringlijders, waterzuchtigen met grote kliergezwellen aan de hals, doven en stommen. *Hij genas hen één voor één met handoplegging, maar Hij raakte hen op verschillende wijzen aan.* Sommige waren aanstonds volkomen genezen, maar nog wat zwak; anderen voelden zich zeer verlicht en de genezing volgde spoedig, alles overeenkomstig de aard van de kwaal en de gemoedsgesteldheid van de zieke.

De genezenen vertrokken onder de aanhef van een psalm van David.

Er waren echter zo vele zieken dat Jezus niet rond kon komen. De leerlingen die Hem bijstonden, hieven de zieken op, zetten ze recht, ontdeden hen van hun doeken en *Jezus legde Andreas, Joannes en Judas Barsabas de handen op het hoofd, nam hun handen in de zijne en beval hun aan een deel van de zieken in zijn naam hetzelfde te doen als Hij;* zij deden dit aanstonds en genazen er een grote menigte.

Hierop begaf Jezus zich met de leerlingen naar de herberg, waar zij, zonder iemand anders er bij, een maaltijd namen. Jezus liet een groot gedeelte van de overblijvende spijzen *die Hij zegende,* tot de arme heidenen brengen, die vóór Bezek gelegerd waren en ook tot andere armen. Enige leerlingen hadden deze heidense karavaan onderricht.

Jezus gaat naar Ennon.

678.

8 september. –

Jezus hield nog een toespraak en genas ook nog zieken vóór de herberg. De dopelingen en de heidense karavaan en vele mensen trokken Jordaanwaarts om op de oostkant te komen, maar de overvaart was anderhalf uur zuidelijk van Bezek onder een stad Zartan, die een uur onder Bezek aan de Jordaan ligt.

Op de overzijde van de Jordaan, tussen Bezek en Zartan, ligt een stad die Adam heet. Bij dit Zartan hield de Jordaan op met vloeien, toen de kinderen van Israël (lageraf) er door trokken (Jos. 3, 16). Ook liet Salomon hier eenmaal vaten gieten (I Kon. 7, 46). Hier bestaan nog zulke nijverheden en ten westen van de bocht die de Jordaan hier westwaarts maakt, vindt men mijnen in een

berg, die zich tot tegen Samaria uitstrekt. Daar vonden zij iets wat men bij ons erts (of brons) noemt[328].

Jezus leerde onderweg altijd hier en daar. Toen iemand Hem vroeg of Hij niet te Zartan wilde leren, *antwoordde Hij dat men het elders meer nodig had, dat Joannes er dikwijls geweest was, en dat zij daar konden informeren of hij wekelijk geleefd had en op lekkere, kostbare spijzen uit was geweest.* Het was hier een drukke overzetplaats; beneden deze overzet maakt de Jordaan een bocht naar het westen. (Hij maakt er zo vele en zo voortdurend, dat men uit deze algemene aanduiding onmogelijk kan opmaken welke bepaalde bocht bedoeld mag zijn).

---

[328] **Zartan; Adam.** – Eerste alinea van nr. 678. – De juiste ligging van meerdere plaatsen op de schets (zie nr. 672) is onbekend; ze zijn slechts bij benadering gelokaliseerd.

Zartan is genoemd in het boek Josuë, 3, 16: "Het Jordaanwater dat van boven kwam, bleef staan en rees, heel in de verte, omhoog als een dam bij de stad Adam, die bij Saretan (of Zartan) ligt, terwijl het water lageraf voortvloeide naar de Dode Zee en verdween."

***

Soekkot 2 = Sakkoet. –

"Salomon liet hier vaten gieten.", zegt K. – "In de Jordaanvlakte tussen Soekkot (=Soekkot 2) en Zartan had Salomon alles in lemen vormen laten gieten; het gewicht van het brons was wegens de grote massa niet vast te stellen." (I Kon. 7, 46).

De ligging van **Soekkot 2** is bekend; 't Is het huidige Sakkoet (zie eveneens kaartje bij nr. 672).

***

Samaria 2 = Kh. Soemrah. –

"Erts vond men daar, zegt K. in een berg, die zich tot Samaria uitstrekt.", d.i. die oprijst in de richting van en tot bij Samaria, doch hier is ook weer niet de hoofdstad van Samaria bedoeld, doch een andere plaats met die naam, **Samaria 2**; ze heeft haar oude naam bewaart die voortleeft in Kh. Soemrah en ligt in een westverdieping van de door K. bedoelde oeverberg.

Op de overzijde gingen zij bijna gedurende 2 uren oostwaarts aan de noordzijde van een riviertje dat even onder de overzetplaats in de Jordaan uitmondde. (Daarna gingen ze natuurlijk zuidwaarts; een verandering van richting vergeet K. vaak te vermelden, zie VOORREDE, nr. 8). Eindelijk gingen zij over een riviertje, waarnaast Soekkot gelegen was, dat hun ter linkerzijde bleef, nadat zij het riviertje overgegaan waren.
(Bedoeld is Soekkot 1 en de rivier Jabbok, wiens water in september tot een beek geslonken is.)

Tussen Soekkot en Ennon die een paar uren van mekaar kunnen liggen, rustten zij onder tenten. *Jezus heeft hier nog geleerd en ook zieken genezen;* zij bleven er overnachten.

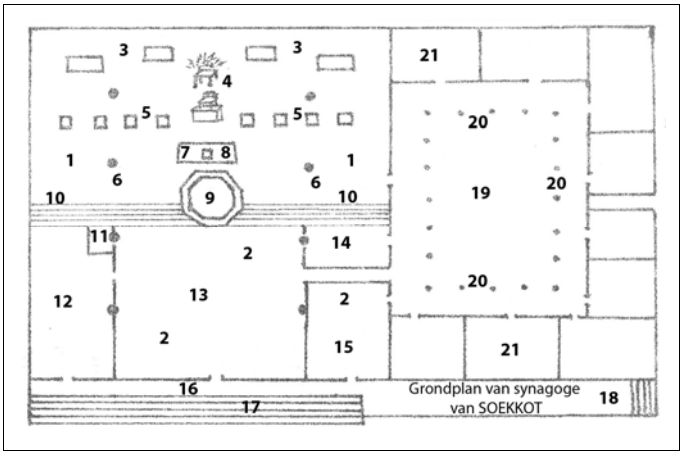

Nadat zij de Jordaan (versta: de Jabbok) overgevaren en dan opwaarts gegaan waren bergop naar Ennon, konden zij, in zuidwestelijke richting terug over de Jordaan kijkend, Salim zien liggen; tot nog toe was dit achter de oeverbergen (speciaal achter de hoge berg Sartabeh) verborgen gebleven; het lag even onder

het midden van de westelijke Jordaanbocht tegenover Ennon[329]. (In linkerbenedenhoek op kaart)

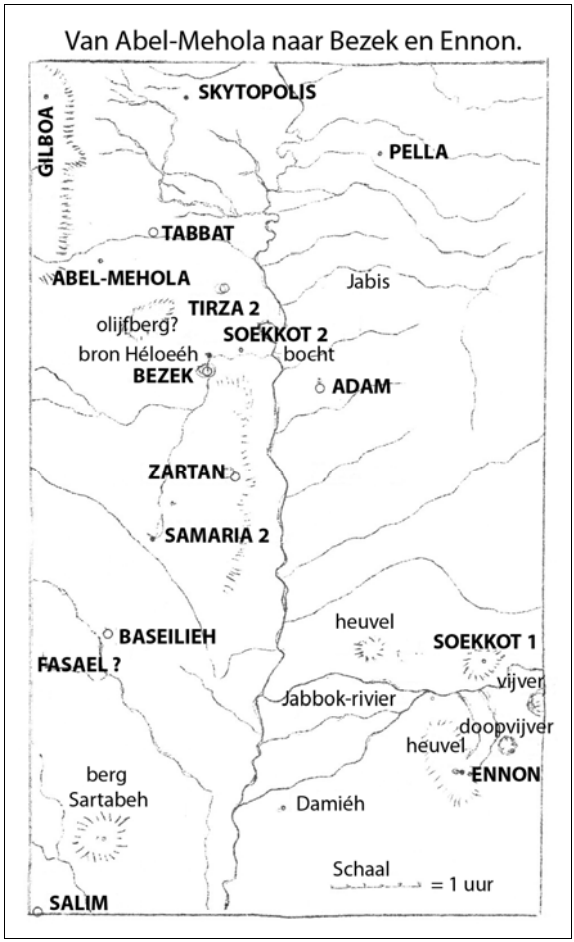

[329] De gevolgde weg. – tussen haakjes in de tekst ingelaste woorden zouden al kunnen volstaan. De groep gaat eerst naar het oosten, wendt zich naar het zuiden en gaat over de Jabbok, bestijgt de berghelling ten zuiden van de vallei; hier verschijnt hun Salem in het zuidwesten over de Jordaan, dat eerst achter (de hoge berg) Sartabeh verborgen was (zie kaart).

Jezus te Ennon. – Maria van Sufa.

679.

9 september = 17 Eloel. –

Jezus is pas omstreeks de middag te Ennon aangekomen. *Hij had 's morgens nog geleerd; zijn toespraak bestond hoofdzakelijk in een herhaling van zijn laatste lering over Joannes en de Messias,* die Hij te Bezek had gehouden. Hierop zette Hij zijn weg naar Ennon voort, en kwam er, zoals gezegd, 's middags aan.

Te Ennon was een samenloop van ontelbare mensen; de bewoners en karavaanreizigers van de overzijde zijn er nog bijgekomen. De heidenen legerden tussen de heuvel waarop Ennon ligt en de Jordaan. Te Ennon waren een tiental Farizeeën, de enen uit de stad, de overigen uit andere plaatsen en onder hen was ook de zoon van Simon van Betanië. Onder hen waren enige verstandige en fatsoenlijke mensen.

Ik heb Ennon nu beter gezien dan eenmaal vroeger, toen ik het van de zuidkant benaderde; aan deze kant staan niet zoveel huizen. Op de noordhelling echter van de heuvel strekt zich Ennon afwaarts uit als een kleine stad; het heeft vele mooie huizen en ze staan als rond lustkastelen gegroepeerd.

Aan deze zijde was vóór de stad de afloop van de bron van de doopvijver, die ten oosten van de heuvel lag. Ik heb vroeger gezegd (zie fasc. 14, nr. 516) dat ze door een uitgewelfd kanaal dwars door de heuvel geleid wordt (door een kanaal uit de schoot van de heuvel komt, van onder de plaats waar Joannes leert, zie kaart).

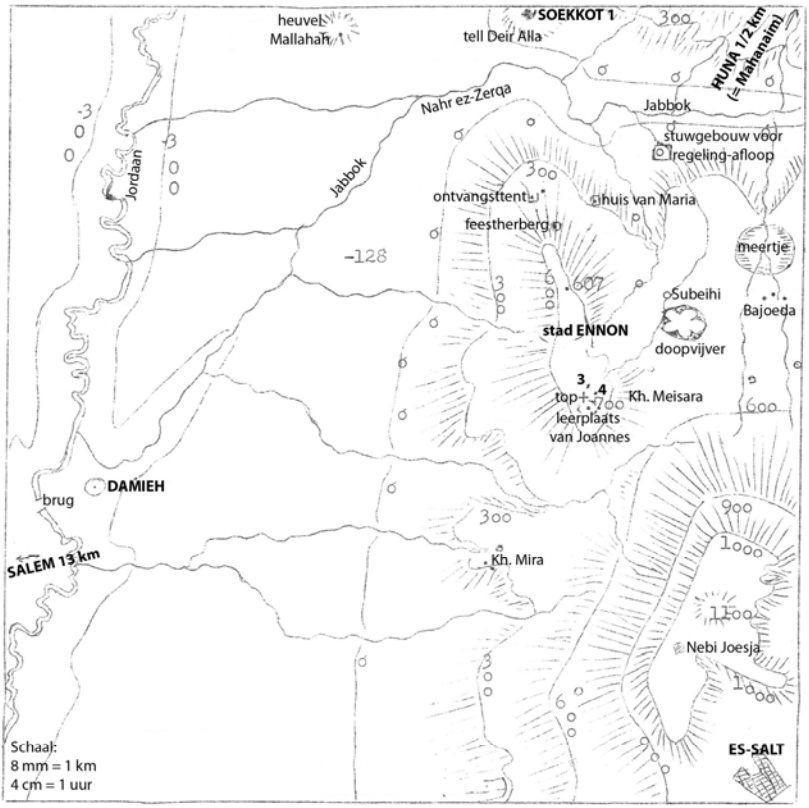

nr. 679 : Ligging van stad en doopplaats ENNON (AINON)

Op dit kaartje, aardrijkskundig juist, kan men alle mededelingen van K. Emmerick volgen. Op de hoogste heuveltop, in een soort krater of amfitheater heeft Joannes zijn leerplaats. Zeer dicht daarbij duidt 3 op oude gebouwen, 4 op paleis van Herodes.

Die afloop wordt afgedamd en alleen wanneer het nodig is, doorgelaten. Daarom was hij daar door een bronhuis overbouwd. Hier, vóór de stad, kwamen de Farizeeën, onder wie ook Simon was, de zoon van de melaatse, Jezus en de leerlingen tegemoet en verwelkomden hen vriendelijk met eerbewijzen; zij brachten hen in een tent, de ontvangsttent, wasten hun de voeten, schudden hun klederen uit en boden hun de welkomsverkwikking aan: brood,

honig en een beker wijn. *Jezus verklaarde dat er onder hen weldenkende mannen waren, zodat het Hem leed deed te moeten constateren dat zij tot de sekte van de Farizeeën behoorden.*

Hij volgde hen in de stad, waar Hij aanstonds in een binnenhof trad, waarin een grote menigte zieken, vreemde en inheemse met ziekten van alle aard, op Hem wachtten. Enige lagen onder tenten, enige in hallen of zuilengangen die naar de kant van het binnenhof open waren. Menigeen van hen was nog in staat te gaan en *Jezus genas hen, de een na de ander, door handoplegging met vermaning.* De leerlingen hielpen Jezus door hen aan te brengen, op te richten en, na hun genezing, hen van hun windsels te ontdoen. De Farizeeën en vele andere mensen waren bij die genezingen tegenwoordig.
Verscheidene vrouwen die aan bloedvloeiing leden, bleek en in hun sluiers gehuld, hielden zich op een afstand. *Nadat Jezus allen genezen had, ging Hij ook tot die vrouwen, legde zijn handen op hen en genas ze.*
Het waren hier verlamde mensen, en ook zulken met zweren aan hun hals en op hun lichaam, die niet onrein waren; verder doven, stommen, enz. Met één woord: zieken van alle aard.

680.

Aan het einde van het vóór- of binnenhof was een brede, ruime zaal met zuilen. Deze zaal had ook aan de kant van de stad een ingang.

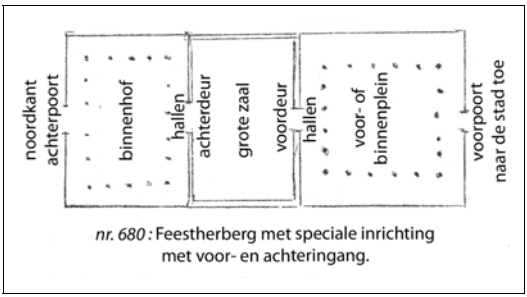

nr. 680 : Feestherberg met speciale inrichting met voor- en achteringang.

Ik zag uit de zaal vele nieuwsgierigen, de Farizeeën en ook vele vrouwen naar de genezingen toezien. Omdat er onder de Farizeeën rechtschapen mannen waren en enigen van hen Hem met gemeende eerbied en beleefdheid ontvangen hadden, *had Hij hun meer achting betoond dan aan de Farizeeën in andere steden; Hij wilde zodoende meteen het verwijt logenstraffen dat Hij zich slechts met tollenaars, zondaars en bedelaars inliet. Hij wilde laten zien dat Hij hen niet minachtte, maar alle eer gunde, indien zij zich menselijk, behoorlijk en niet vijandig gedroegen.* Daarom legden zij hier een grote ijver aan de dag om de orde te helpen handhaven en Jezus liet hen begaan.

Maria de Sufanietin.

Terwijl Jezus de zieken aan het genezen was, zag ik nu door de achterdeur van de grote zaal een schone, zonderling geklede jonge vrouw van middelbare leeftijd binnenkomen. (Jezus was ondertussen, naar het schijnt, reeds in de zaal gekomen en ging daar door met het genezen van zieken.)

(Nu komt weer de naaister aan het woord:)

Ze had het hoofd en de haren omwonden met een dunne sluier die met parelen doorvlochten was. Een jak of vest bedekte haar bovenlijf van de hals tot de heupen. Het sloot tegen het lijf aan, liep hartvormig uit en was open aan de zijden. Zulke jakken werden als een scapulier (fasc. 1, nr. 6, voetnoot 16) over de schouders gehangen, om het lijf onder de armen samengetrokken en strak om de heupen gespannen met riemen die van de rug naar voren liepen. Dit schouderkleed was om de hals en borst versierd met linten, strikken en parelen. Van dit jak daalde een eerste gekroesde of in vouwen gelegde rok tot halfwege de kuiten neer, en onder deze een tweede gelijke rok die dieper, tot op de enkels neerdaalde; deze beide rokken waren van fijne, witte wol en met

allerlei grote, veelkleurige bloemen doorstikt. De mouwen waren wijd en met armbanden omsloten. Op de schouders was aan de knopen, die het borst- en rugstuk van het schouderkleed samenhielden, ook het bovendeel van een korte mantel bevestigd; deze hing over de beide armen tot op de heupen, boven deze kleding omhulde haar een lange, witwollen sluier.

Vol droefheid en angst trad zij binnen. Schaamte en schrik stonden op haar bleek, vertrokken en betraand aangezicht te lezen; zij wilde naar Jezus, maar geraakte niet door het opeengepakte volk. Vol gewichtigdoenerij naderden de Farizeeën die op de orde waakten, tot haar en ze zei hun: "Laat me door naar de Profeet, dat Hij mijn zonden vergeve en mij geneze."

Zij antwoordden haar: "Vrouw, ga naar huis, wat kom jij hier doen? De Profeet zal niet met je willen spreken. Hoe kan Hij je jouw zonden vergeven? Hij zal zich met je op geen manier willen inlaten, overspeelster, die je bent!"

Dit horend werd de vrouw doodsbleek en zette een verschrikkelijk, vertrokken aangezicht op; zij wierp zich ten gronde, scheurde haar mantel van boven tot onder, rukte wanhopig de sieraden van haar hoofdbedekking en riep uit: "Ach! zo ben ik dan verloren! Nu grijpen ze mij aan! Ze verscheuren mij! Daar zijn zij!"

En terwijl zij zich op de grond heen en weer wentelde, wees zij naar boze geesten en zij noemde 5 duivelen, die haar in bezit namen: de duivel van haar man en de duivelen van 4 minnaars, met wie zij gezondigd had.

681.

Dit was een verschrikkelijk schouwspel. Enige omstaande vrouwen namen de kermende, gepijnigde, ongelukkige vrouw op en brachten haar in haar woning terug. Jezus wist dit wel, maar hij wilde de Farizeeën hier niet beschamen; *Hij liet alles geschieden en zette zijn genezingen voort, want haar uur was nog niet gekomen.*

Jezus begaf zich hierop met de leerlingen en Farizeeën, vergezeld en gevolgd door al het volk, door de stad opwaarts naar de leerplaats of leerstoel van Joannes op de heuveltop (niveau: 710 m). Deze leerplaats was in het midden (in een kratervormige verdieping, nr. 513) van de heuveltop. Deze was door mosbegroeide wallen omgeven (nl. de grondmuren van het tentkasteel van Melchisedek). Ook enige aanzienlijke gebouwen stonden er om heen.

Op deze heuvel en wel aan de kant langs waar zij aankwamen, stond ook o.m. het bouwvallige, halfverwoeste kasteel waarvan Herodes een toren bewoond had, wanneer hij naar Joannes' prediking was komen luisteren.

De gehele heuvelrand was reeds met een wachtende menigte bedekt en Jezus besteeg de leerheuvel van Joannes, die met een langs alle kanten open tent overspannen was.

Hij hield nu een grote leerrede waarin Hij sprak over de barmhartigheid van God jegens de mensen, en heel in het bijzonder jegens zijn volk. De gehele Schrift doorlopend, toonde Hij Gods leiding aan en wees op de beloften, waarvan Hij de vervulling bewees in de tegenwoordige tijd. Nochtans sprak Hij niet zo duidelijk uit als te Bezek dat Hij de Messias was; *Hij handelde ook over Joannes, zijn werkzaamheid en gevangenschap.*

Om Hem beter te kunnen horen, wisselden de aanwezigen af en toe van plaats met elkaar en dan kwamen de achterste naar voren. *Hij vroeg ook aan enige scharen waarom zij gedoopt wilden worden, waarom zij tot nog toe gewacht hadden en wat zij met de doop beoogden? Hij deelde hen in klassen in, waarvan de ene spoediger, de andere na grondiger onderricht te zijn, later gedoopt mochten worden.*

In een zekere groep van die doopkandidaten werd de vraag gesteld: *"Waarom hebben jullie het tot nog toe uitgesteld jullie te laten dopen?"*

Hierop antwoordde er een: "Omdat Joannes ons altijd de komst aangekondigd heeft van een Profeet, die groter zou zijn dan hij! Op Dezen hebben wij gewacht, om, wanneer wij ZIJN doop ontvangen, een nog groter genade te bekomen."
Hierop hieven allen die van dezelfde mening waren, hun handen omhoog om hun instemming met dit antwoord te betuigen.

Een talrijke groep werd het doopsel waardig gekeurd; *Jezus gaf hun nog enige onderrichtingen en wees hun hoe ze zich er op voorbereiden moesten en op welke tijd zij het mochten ontvangen.*

682.

Omstreeks 3 uur in de namiddag was de leerrede gesloten en Jezus daalde met de leerlingen en de Farizeeën de heuvel af naar de stad, waar in de open zaal van een herberg of feesthuis een maaltijd was bereid. Maar nabij deze herberg gekomen, ging Jezus er niet in, maar *sprak: "Ik heb een andere honger", en Hij vroeg hun, hoewel Hij het wist, waar de vrouw woonde, die zij deze morgen belet hadden Hem te bereiken en weggezonden hadden.* Zij toonden Hem haar huis dicht bij de herberg; Hij liet hen staan en ging aanstonds naar dat huis, doorkruiste het voorhof en trad de woning binnen.

Reeds vóór Jezus binnentrad, zag ik de grote benauwdheid en al het lijden van deze vrouw binnenshuis; de duivel die haar bezeten hield, dreef haar uit de ene hoek in de andere; zij geleek op een vreesachtig, opgeschrikt dier, dat zich zoekt te verstoppen. Terwijl Jezus over het voorhof naar de woning kwam en de plaats naderde, waar zij zich bevond, vluchtte zij door een gang in een kelder in de helling van de heuvel waarop haar huis gelegen was en sprong daar in iets als een vat of ton, dat boven enger was dan beneden; zij wilde zich in dat vat verbergen, maar met groot

gekletter barstte het aan stukken. Me dunkt dat het een grote aarden kruik of pot was.

Jezus volgde haar, stond stil en *riep: "Maria van Sufa, vrouw van…* – hier sprak Hij haar mans naam uit, maar ik ben hem vergeten – *Ik beveel u in de naam van God, kom tot Mij!"*

Toen kwam de vrouw, dicht in haar mantel gewikkeld van het hoofd tot de voeten, op handen en voeten tot Jezus gekropen als een hond die slagen verwacht; het was als dwong de duivel haar zich zo in haar mantel te verbergen.

Jezus zei haar: "Sta op!"

Nu richtte zij zich op, maar trok haar sluier zo krampachtig over haar aangezicht en rondom haar hals, als wilde zij zich met die doek verwurgen.

Toen sprak de Heer verder: "Onthul uw aangezicht!"

Dan wond zij de sluier van haar aangezicht. Dit was verwilderd en vol schrik en haar ogen neergeslagen en afgewend, als keerde een inwendige dwang haar van Jezus af.

Jezus bracht zijn hoofd nader bij het hare en zei: "Zie Mij aan!" en ze deed het.

Ik geloof dat Hij haar aanademde: zij sidderde en ik zag als een zwarte damp uit haar komen en naar alle kanten wijken en ze zonk vóór Jezus op haar knieën ineen.
Haar dienstmeiden waren reeds, eer het zover was, op het gekletter van het barstende vat genaderd en stonden nu op enige afstand. *Aan deze gaf Jezus het bevel de vrouw in huis te dragen en op een rustbed te leggen.*
Jezus volgde haar met een paar leerlingen die bij Hem waren.

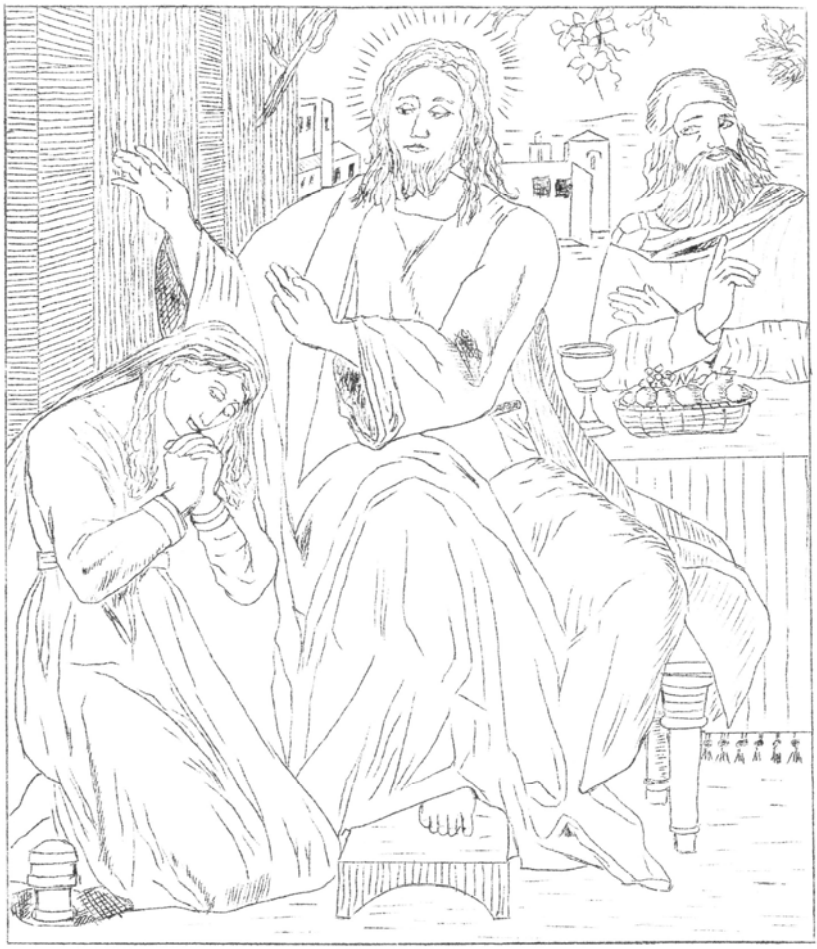

nr. 682 : Jezus ontslaat een berouwvolle zondares.

683.

Hij vond haar badend in tranen; *Hij naderde tot haar, legde haar de hand op en sprak: "Uw zonden zijn u vergeven."* Zij weende ontzettend en richtte zich op.

Toen kwamen haar 3 kinderen in de kamer:
- een knaap van nagenoeg 12 jaar en
- twee meisjes van ongeveer 9 en 7 jaar.

Deze hadden geelgestikte rokjes met korte mouwen aan.

Jezus ging tot deze kinderen, sprak hen vriendelijk toe en onderrichte ze.

De moeder zei: "Dankt de Profeet! Hij heeft mij gered".
Toen wierpen zich de kinderen voor Jezus op de grond;
Hij zegende hen en leidde ze een voor een, volgens hun leeftijd, tot de moeder en legde hun handen in haar hand, en ***het scheen mij als nam Hij daardoor een schandvlek van de kinderen, als waren zij nu wettige kinderen geworden, want het waren kinderen uit overspel.***

Jezus troostte nog de vrouw; ik meen dat zij met haar man nog verzoend kan worden en *Hij vermaande haar om in de vermorzeling des harten en in boetvaardigheid te volharden en van nu af een deugdzaam leven te leiden.*

Deze vrouw was uit het gewest van Sufa, in het land van Moab, en een nakomelinge van Orfa.
- Orfa was de weduwe van Cheljon, schoondochter van Noëmi. Op het aanraden van Noëmi ging Orfa met deze niet mee naar Bethlehem, terwijl
- Rut, de weduwe van Noëmi's andere zoon Mahalon, haar schoonmoeder niet wilde verlaten en met haar mee naar Bethlehem ging.

Deze Orfa, weduwe van Cheljon, zoon van Noëmi en van Elimelek van Bethlehem, hertrouwde in Moab en uit dit geslacht stamde Mara (= Maria) de Sufanietin.

De laatste was de vrouw van een Jood en rijk; zij leefde in echtbreuk en had 4 boelen gehad achter elkaar.

Bij deze had zij de 3 (onwettige) bij haar zijnde kinderen gewonnen. Haar man had haar verstoten en de wettige kinderen bij zich gehouden; zij woonde hier in een eigen huis te Ennon en was sedert lang berouwvol en boetvaardig; ze leefde teruggetrokken en legde zich toe op een deugdzaam leven. Andere vrome vrouwen te Ennon waren haar zeer genegen.

De prediking van de Doper tegen de echtbreuk, naar aanleiding van het overspel van Herodes, had haar verdriet en berouw nog vermeerderd; zij werd dikwijls door vijf duivelen in bezit genomen; deze overweldigden haar nu weer plotseling, toen zij met haar laatste hoop op het binnenhof kwam en in de zaal ging, waar Jezus de zieken genas en de wegzending van de Farizeeën haar aan de rand der vertwijfeling bracht; zij had in haar onwetende kleinmoedigheid gedacht dat de afwijzing onherroepelijk (en ook door Jezus gewild) was.

684.

Ik zag dat deze vrouw door haar afstamming van Orfa, Ruts zwagerin, een verre verwantschap had met Jezus, die afstamde van David en door David van Rut; er werd me getoond hoe die afgedwaalde stroom, die in haar tot zulk een zondigheid verlaagd was, **door Jezus' genade in haar persoon de reinheid en zondeloosheid terugbekwam en zo in de Kerk vloeide.**

Ik kan niet zeggen hoe ik dit zo wonderbaar verloren lopen en dan weer te voorschijn komen zie tussen miljoenen elkaar doorkruisende, fijne worteltjes; ik heb hierbij ook de geschiedenis van Noëmi en Rut weerom gezien en ik zal er later wel iets van meedelen.

Na de vrouw bevrijd en genezen te hebben, begaf Jezus zich met de Hem vergezellende leerlingen in het naburige feesthuis tot de Farizeeën en overige leerlingen om aan de opgediende maaltijd deel te nemen; Hij ging met hen aan tafel aanliggen.

Zij toonden zich zeer mistevreden, omdat Hij niet eerst met hen in de herberg gekomen was en zelf de vrouw had opgezocht, die zij

te voren in het bijzijn van zo vele mensen zo hardvochtig hadden afgewezen. Toch maakten zij er Hem geen verwijt van, omdat zij vreesden zich een berisping op de hals te halen. *Jezus behandelde hen gedurende het gastmaal nog altijd met achting en vertelde parabelen en gelijkenissen.*

Omstreeks het midden van het gastmaal kwamen de 3 kinderen van de Sufanietin in hun feestklederen binnen.
Het ene dochtertje droeg een wit kruikje met welriekend water en het ander een soortgelijk kruikje met nardus-olie;
ook het knaapje had een soort vaas in de hand; zij gingen door de zaal tot de openzijde van de tafel, knielden vóór Jezus neer en plaatsten hun geschenken vóór Hem op de tafel.
Daarna volgde Mara zelf met haar dienstmeiden, maar durfde niet binnenkomen; ze was gesluierd en droeg een schaal van blinkend, kleurig en gemarmerd glas, vol kostbare reukwerken en kruiden, waaromheen fijne, allerzeldzaamste levende plantjes te groeien stonden; haar kinderen hadden ook dergelijke, doch kleiner schalen op tafel neergezet.

De Farizeeën bekeken de vrouw en de kinderen met een grillig gelaat. *Maar Jezus sprak tot de vrouw: "Kom nader, Mara."* En zij trad ootmoedig achter Hem; zij reikte haar geschenk aan haar kinderen over en deze plaatsten het bij de andere geschenken op de tafel. *Jezus dankte haar;*
de Farizeeën morden, zoals later hun gelijken bij Magdalena's geschenken; zij meenden dat zo iets een ergerlijke verkwisting was, in strijd met de deugd van matigheid en met het medelijden jegens de armen; de waarheid echter was dat zij alleen kost wat kost die vrouw iets te laste wilden leggen; *Jezus sprak zeer vriendelijk met haar en ook met haar kinderen; aan deze schonk Hij enige vruchten,* waarmee ze zich tevreden verwijderden.

De Sufanietin stond nog steeds met neergeslagen sluier ootmoedig achter Jezus en *nu zegde Hij tegen de Farizeeën:* ***"Alle gaven komen van God; voor iets kostbaars geeft de***

dankbaarheid het kostbaarste dat ze bezit; dit is geen verkwisting; op deze manier uit zich de dankbaarheid en de liefde en bovendien, de mensen die deze kruiden verzamelen en bereiden, moeten ook wat verdienen om te leven." *Hierop beval de Heer aan een van de leerlingen de waarde daarvan onder de armen uit te delen.*

685.

Hij zei nog iets over het berouw en de bekering van de vrouw en rehabiliteerde haar vóór alle aanwezigen; Hij wees alle stedelingen op hun plicht om haar voortaan met alle liefde te bejegenen. De vrouw sprak geen woord, maar weende gedurig in stilte onder haar sluier, wierp zich dan zwijgend voor Jezus neer en verliet de zaal.

Jezus hield vervolgens nog een diepzinnige rede in verband met de echtbreuk; Hij stelde hen voor de vraag of zij niet allen, zo een zo al, zich van geestelijke echtbreuk te beschuldigen hadden. "Joannes heeft Herodes niet kunnen bekeren," zei Hij, "maar deze vrouw heeft zichzelf bekeerd (nog eer zij Joannes' prediking gehoord had)".

Hij sprak over het verloren en weergevonden schaap, enz. Ook had Hij reeds in haar huis haar deze troost gegeven: "Uit uw kinderen zullen goede mensen groeien." Haarzelf had Hij de hoop gegeven dat zij tot de vrouwenvereniging van Marta zou komen, om in de behoeften van Hemzelf en van de leerlingen te helpen voorzien.

Na de maaltijd zag ik de leerlingen nog veel aan de armen uitdelen. Jezus begaf zich nog op de westelijke helling van de heuvel onder Ennon, waar de heidenen op enige afstand van de stad gelegerd waren. Ik geloof dat ook zijn tent-herberg

(waar Hij bij zijn aankomst verwelkomd werd) naar die kant lag; *hier onderwees Hij nog de heidenen.*

Ennon lag in het land van Herodes (in Perea), maar het behoorde als een buiten de grenzen gelegen goed, aan de tetrarch Filippus toe. Nochtans waren daar weerom vele soldaten van Herodes komen loeren.

Nog een paar trekken over Rut naar aanleiding van wat K. zegde over Mara's afstamming van Orfa.

Rut wilde Noëmi, die uit Moab naar Bethlehem terugkeerde, niet verlaten, ofschoon deze haar praamde de terugweg naar Moab te nemen.

"Uw volk is mijn volk", verzekerde Rut en ze voegde er bij overtuigd, ja, er zeker van te zijn, dat zij in Israël moest blijven.
"Immers," betoogde zij, "ik ben met een teken op de borst ter wereld gekomen, en ik vernam van mijn man dat dit een heilig teken in Israël is."
Dan opende Rut haar kleed en toonde Noëmi een teken op haar borst; het leek me iets als een letter. Noëmi omhelsde haar en nam haar met zich mee.

Rut was schoon, slank, naarstig, bijdehand en muntte uit door een minzame ootmoed.

De aren die zij bij Boaz (Boöz) verzamelde, waren meer dan een hand lang en van een soort tarwe met dikke stengel.
Boaz sliep in een tent bij de tarwestapels (Rut, 3, 5-9).

Nog een woord over Ennon.

Wanneer men alle gegevens die K. over Ennon meedeelt, hetzij hier, hetzij vooral in de nrs. 512 tot 517 vergelijkt met de kaartschets, dan is het duidelijk dat deze schets de ligging van Ennon, dat overigens geheel onbekend is, juist weergeeft. Wat men over Ennon weet, is daar verwezenlijkt.

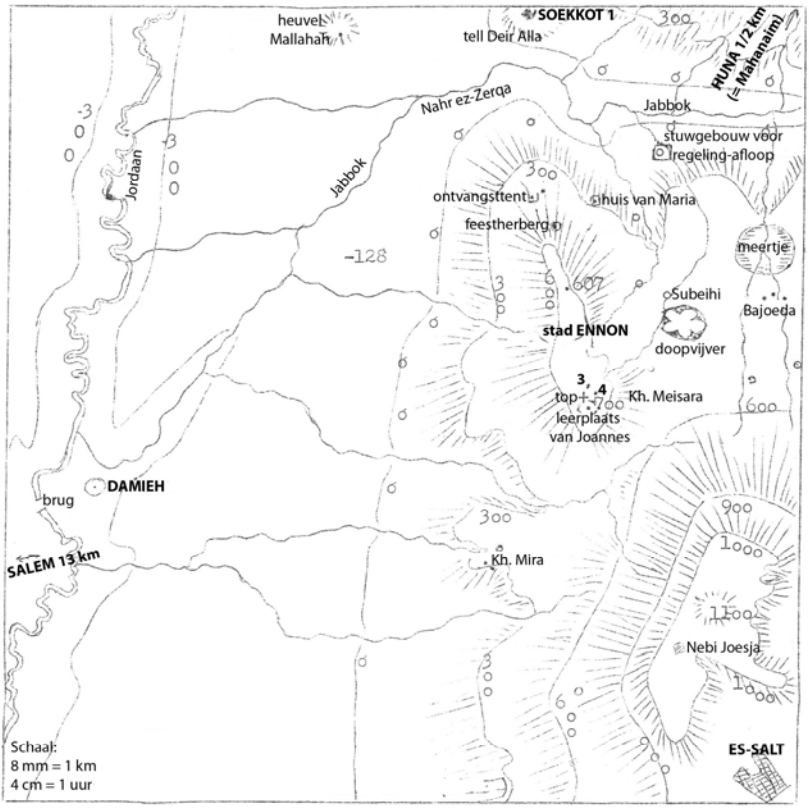

nr. 679 : Ligging van stad en doopplaats ENNON (AINON)

Op dit kaartje, aardrijkskundig juist, kan men alle mededelingen van K. Emmerick volgen. Op de hoogste heuveltop, in een soort krater of amfitheater heeft Joannes zijn leerplaats. Zeer dicht daarbij duidt 3 op oude gebouwen, 4 op paleis van Herodes.

Het is een waterrijk gewest, zegt de evangelist Joannes.
Welnu overal in het rond zijn daar bronnen en beken, Joannes zocht ook als doopplaatsen gewesten op met veel verkeer. Over die plaats nu loopt een aanzienlijke verbindingsweg tussen oost- en Westjordaanland. Daar is ook overigens een voorname brug over de Jordaan, die heden nog van groot belang is en veel verkeer kent. Ook in de hedendaagse oorlogsomstandigheden speelt ze een belangrijke rol.

De bijzonderheden die K. meedeelt vindt men nog in de plaatselijke omstandigheden: de hoge heuveltop met het verre uitzicht; de hoge heuvel die naar het noorden afdaalt, de nabijheid van de Jordaan en de Jabbokrivier, het naburige Soekkot.

De heuvel tussen Soekkot en de Jordaan, de beken die aan de oostkant uit de heuvel komen en met de Jabbok verenigd naar de Jordaan vloeien.
De bron van een dezer beken komt uit de schoot van de heuvel, juist onder de leerplaats van Joannes.

Jakob verbleef volgens de H. Schrift te Soekkot, maar zijn weiden strekten zich, zegt K. tot tegen Ennon uit. De naam Ennon zelf wijst op de aanwezigheid van bronnen.

Op ons kaartje is de ruïne of khirbet Beijada aangetekend, en wel om deze reden: het schijnt ons best mogelijk dat dit een samentrekking is

- van 'BET' = 'huis, stad, dorp, plaats' en
- van een woord dat 'doop' betekent en afgeleid is van 'JADAH', d.i. 'uitstorten, besproeien, dopen'.

Dus kan de naam vertaald worden door doopplaats.
De 'T' van 'BET' is weggevallen, zoals in Beisan, dat een vervorming is van Betsan (Skytopolis).

De heuvel is zeer imposant en er komen voortdurend, zegt K., karavanen voorbij. Zijn naam is Hadjdjadj, wat, wel hetzelfde is als het Hebreeuws 'Haggag': 'heilige plaats, bedevaartplaats'.

Belangrijke bijzonderheden verneemt men ook in de nrs. 267-268.
Daar ligt vooral de nadruk op het feit dat de nog bestaande, met mos overgroeide grondslagen van het kasteel van Melchisedek de rand van de bergtop omgaven en Joannes binnen die grondslagen op een verhoog zijn leerhut of -tent had.

Een ruïne boven op die heuvel draagt nu de naam Khirbet Meisara; een opgraving op die plaats zou zonder twijfel buitengewoon interessant kunnen zijn.

Openbaar Leven van Jezus

Hoofdstuk X –
Missie-reis in Perea
(van 10 tot 30 september).

De puntlijn duidt de weg van Jezus aan.

Ennon verlatend bezoekt Hij, eerst Soekkot ter zijde latend: Mahanaïm, Ramot-Gilad (= Mizpa), Arga, Azo, visvijver, Efron (= Efraïm), Betaramfta-Julias, Abila, een heuvelgewest, Gadara, Dion, Jogbeha, Soekkot en komt terug te Ennon, zijn uitgangspunt.

Jezus gaat naar Ramot-Gilad.

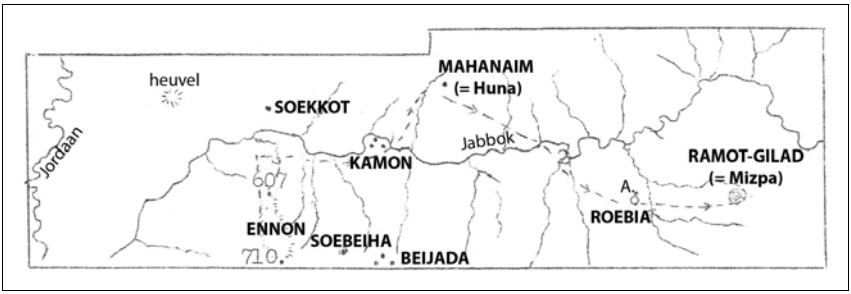

686.

10 september = 18 Eloel. –

Jezus is heden met een twaalftal leerlingen naar het riviertje Jabbok en naburige plaatsen vertrokken. Onder zijn reisgezellen waren de 3 met Hem verwante leerlingen van Joannes. Een van hen heette Mattias (zie fasc. 17, nr. 672, voetnoot 321); hij was reeds ouder dan Jezus.

Andreas, Jakobus, Joannes en verscheidene andere zijn te Ennon gebleven; zij dopen daar nu aan de vijver. Deze doopvijver lag aan de oostzijde van de heuvel; het water kwam uit de heuvel in de vijver, vulde daarachter ook een klein meer, bespoelde dan enige weiden als een beekje en werd aan de noordzijde van Ennon weer in een vijver opgevangen, waaruit men het Jordaanwaarts (door de Jabbok) kon laten afvloeien.

(De laatste vijver was in een stuwgebouwtje gevat, zoals K. reeds zegde; het kleine meer was best mogelijk door het parallelle riviertje gevoed; cfr. VOORREDE, nr. 11).

Ik zag Jezus met de leerlingen ongeveer een uur ten oosten van Soekkot, aan de zuidzijde van de Jabbok, in een stad waarvan ik de naam niet juist meer weet; *Hij onderrichtte daar en genas er ook meerdere zieken. Onder deze was een man, wiens één oog vanaf zijn geboorte gesloten was*

gebleven. Jezus bevochtigde die met speeksel; ze ging open en de man zag er mee.

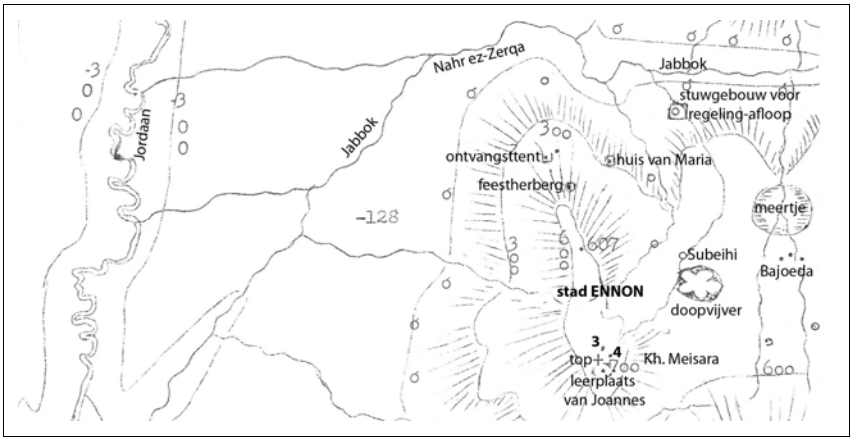

In de naam van de stad meen ik de klanken 'KA' en 'ON' gehoord te hebben, maar de hele naam weet ik niet meer juist. (Bedoeld is waarschijnlijk KAMON)[330].

---

[330] **Kamon**. – Ennon verlatend daalt Jezus noordwaarts in de Jabbokvallei af, blijft aan deze kant van de rivier en bereikt spoedig Kamon.
In Recht. 10, 5 is een Kamon genoemd.

Katarina wijst dit (of een ander) Kamon aan op een soort schiereiland aan de zuidzijde der rivier. Dit schiereiland is daar werkelijk en men vindt er ook een ruïne, zie D.B. Socoth, schets.

***

Mahanaïm = Huna. –

Hierna komt Jezus op de noordzijde der rivier en richt zich oostwaarts naar Mahanaïm. Bijna 2 uren ten oosten van Soekkot tekent kaart Israël een 'HUNA' aan. Het ligt voor de hand dat Huna een overblijfsel is van de naam Mahanam.

In vele namen is de beginlettergreep 'MA' weggevallen.
B.v. Masfa, Safat. 'IM' is de tweevoud of meervoudsuitgang.
Zonder deze krijgt men Hana.

Jezus ging van hier over de Jabbok, die op de bodem van het dal vloeit, en wendde zich dan oostwaarts tot vóór Mahanaïm, een zeer reine stad die uit twee delen bestaat (de naam is ook een tweevoud). Hij ging vóór de stad bij de bron neerzitten (cfr. fasc. 16, nr. 655, voetnoot 305), en weldra kwamen de synagoge-oversten en andere stadsnotabelen met waterbekken, spijs en drank; zij verwelkomden Hem, wasten Hem en de leerlingen de voeten en goten Hem ook zalf op het hoofd; zij boden Hem en zijn gezellen brood en wijn aan en leidden hen met grote liefde en eenvoud in de stad.

Jezus handelde in een korte redevoering over de aartsvader Jakob en verhaalde al wat hij in dit gewest hier had beleefd (Gen. 32). De meeste burgers van hier waren door Joannes gedoopt en er heerste een aartsvaderlijke eenvoud. In alle plaatsen dezer omstreken waren vele oude zeden en gewoonten bewaard. Jezus verbleef hier niet lang, het was maar een eerbewijs, een blijk van achting dat Hij hun op zijn doortocht wilde geven.

Hij trok van Mahanaïm nog zowat een uur oostwaarts op de noordoever van de Jabbok, tot waar de ontmoeting van Jakob met Esaü had plaats gehad (Gen. 33); het dal maakte hier een bocht; *hij onderrichtte zijn leerlingen voortdurend onderweg.*

Weldra gingen zij nogmaals over de Jabbok en kwamen weer op de zuidoever, niet ver onder de plaats, waar twee andere beken zich met de Jabbok verenigden; dan gingen zij nog ongeveer een uur oostwaarts[331]; zij hadden de woestijn (en woud) Efraïm aan hun rechterhand[332].

Dit is geheel hetzelfde als het Hebreeuwse enkelvoud zonder de lettergreep 'MA', nl. Mahane. De ligging van Huna beantwoordt treffend aan die welke Mahanaïm moet gehad hebben.

[331] Jezus gaat op de noordzijde verder oostwaarts tot de plaats waar Jakob, na over de rivier gegaan te zijn en zich oostwaarts gewend te hebben, zijn

broer Esaü ontmoette. Het dal maakte daar een bocht.
Spijts dit laatste gegeven is de juiste plek niet te bepalen.

Na nog een eind oostwaarts gegaan te zijn, kwam Jezus terug op de zuidzijde, niet ver onder de vereniging van twee beken met de Jabbok, misschien wel de twee die op onze schets aangetekend zijn en gaat nogmaals een klein uur oostwaarts.

[332] Nu heeft Hij vóór zich in het oosten de hooggelegen stad Ramot-Gilad en achter zich in het westen het woud Efraïm. Twee voorname plaatsen.
We zeggen er een woordje over, heel kort terwille van eenvoudige lezers, die minder tijd en belangstelling hebben voor Bijbelkwesties.

***

Woud Efraïm – stad ES-SALT. – De aanwijzing van de zienster vereenvoudigt en verduidelijkt volkomen de hoofdstukken 17 en 18 van het 2e boek Samuël

Het woud Efraïm was het strijdtoneel van de beslissende veldslag in de oorlog van de opstandige kroonpretendent Absalom tegen zijn vader David. Op de vlucht gedreven raakte Absalom met zijn haarbos vast in een laag uitgestrekte tak van een boom, waar hij door Joab met pieken doorstoken en gedood werd. Men kent Davids bittere weeklachten onder deze dood.

Het is zeker dat de beide legers ten oosten van de Jordaan kampeerden; de H. Schrift vermeldt het uitdrukkelijk: “Zo was David reeds te Mahanaïm aangekomen, toen Absalom de Jordaan overstak De Israëlieten die Absalom volgden sloegen hun kamp op in het land Gilad.” (II Sam. 17, 24-26).

Hier is door ‘Gilad’ hoogst waarschijnlijk niet het hele land Gilad te verstaan, maar de stad Gilad met het omliggend gewest. Van deze stad Gilad blijft nog het dorp Gilad over. In een kring die zich rond deze stad uitstrekte verder naar het oosten en het zuiden dan naar het noorden en het westen lag het woud Efraïm. In het zuidoosten reikte het zelfs, volgens de zienster, tot bijna tegen Jazer (Kh. Sâr) waar Joakim zijn verste weiden had.

Hier, ten oosten van het woud Efraïm, op een berg boven het dal ligt Ramot-Gilad[333]. (Deze korte aanduidingen zijn goud waard).

Zo lagen, gelijk men op de kaart ziet, beide legers vlak tegenover elkaar, doch door de Jabbokvallei van elkander gescheiden.

Vele schriftuurverklaarders, die geen woud Efraïm ten oosten van de Jordaan aannemen, veronderstellen dat na menige krijgsoperatie Absalom naar de westkant van de Jordaan teruggekeerd was en daar ergens in een woud in de stam Efraïm legerde; ze geloven dat de twee legers door de Jordaanvallei gescheiden waren. Immers, een paar uitdrukkingen in het verhaal worden nagenoeg gemeen vertaald door 'Jordaanvallei', ofschoon deze betekenis geenszins zeker is en ook door een goed Palestinoloog in D.B. Ephraïm (Forêt d') in twijfel getrokken wordt. En terecht! want men moet er onder verstaan: de Jabbokvallei.

Zo verdwijnen, dank zij K.'s aanwijzing van de ligging van het woud Efraïm, alle moeilijkheden in de interpretatie van II Samuel, 17 en 18.

***

Misschien heeft de stad **Es-Salt** aan het woud Efraïm zijn naam te danken; het schijnt dat 'Salt' van het Latijnse 'Saltus', d.i. 'woud' afkomstig is.

De stad Es-Salt lag dan waarschijnlijk aan de westrand van het woud.
Die bergstreek is tot in de 19e eeuw altijd licht bebost geweest. Dan hebben de Tjerkesen de grootste bomen ongenadig uitgeroeid en nu ziet men er nog slechts klein eikenhout (cfr Guide. 389).

***

[333] **Ramot-Gilad = Mizpa.** –

Het heeft ook **Mizpa** geheten, zegt K. "Jefte was van Ramot-Gilad dat ook Mizpa heette."

Dit stemt met de H. Schrift overeen: "Jefte kwam dan te Mizpa thuis." (Recht. 11, 34).

In Jos. 13, 26 heet het: Ramot-Mizpa; in Jos. 20, 8 en 21, 38 en Deut. 4, 43: Ramot-Gilad.

- Ramot = hoogte;
- Mizpa = uitkijkplaats, observatiepost op een hoogte.

Het is een levietenstad (Jos. 21, 37). Ook K. vermeldt er de levieten; het is een van de 6 grote toevluchtsteden, juist tegenover de toevluchtstad Sikem, in Westjordaanland, gelegen (Deut. 4, 43; Jos. 20, 7-8).

Het is een grensstad van de stam Gad (Jos. 20, 8; 13, 26): "De Gadieten kregen als gebied de helft van het land der Ammonieten tot Aroër, dat

tegenover Rabba ligt (Rabba = Ammon). En vanaf Hesebon (liep de oostgrens) tot Ramot-Mizpa en Betonim, en het gebied van Mahanaïm tot Debir (noordgrens).

Steden van Gad in de Jordaanvlakte zijn:
Betharam, Betnimra, Soekkot en Safon (heel in het noorden).

Ze kregen de Jordaanvallei ten oosten van de stroom vanaf het Meer van Gennezaret tot de Zoutzee. Van hier liep de grens oostwaarts naar haar uitgangspunt te Hesebon." (zie grote kaart 1).

Wegens het taaleigen in de oorspronkelijke tekst is deze grensbeschrijving naar de letter nogal vrij, maar naar de zin juist vertaald).

Daaruit volgt dat Ramot-Gilad nabij de noordoosthoek van de stam Gad was gelegen. Ten noorden van de rivier – moeten wij niet daar ergens Betonim zoeken? – en ter hoogte van Mahanaïm liep de grens westwaarts naar laatstgenoemde stad. In de buurt van Soekkot gekomen sloeg ze rechts om naar het zuideinde van het Meer. De Jordaan vormde de westgrens.
Er volgt ook uit dat de stam zich hoogstens heel weinig ten noorden van de Jabbok uitstrekte en geenszins de noordhelft van Gilad omvatte.
Dit behoorde tot Manasse.

Daar het oude koninkrijk Basan ongeveer met het gebied van Manasse samenviel, raakte zijn zuidgrens bijna de noordgrens van Gad. In het noorden strekte Basan zich uit tot de voet van de Grote Hermon en omvatte in het noordoosten de westelijke hellingen van het Haurangebergte, waarvan het hoger gedeelte niet meer tot het H. Land behoorde.

Dit zij hier gezegd, om er straks niet meer op terug te moeten komen, wanneer K. zich een woord over deze vragen zal laten ontvallen. Hieromtrent bestaan immers meningverschillen, maar het is hier niet de plaats om de juistheid van onze uiteenzetting – we zijn er van overtuigd – met schriftuurteksten in den brede aan te tonen.

***

Ramot = Roemman. –

Waar wij Ramot veronderstellen, vinden wij een plaats met name Roemman, hoogst waarschijnlijk afkomstig van de oude naam.

Katarina roemt het vergezicht dat men op het tempeldak te Ramot geniet. Haar woorden zijn van toepassing op Roemman: "Men ziet in noordelijke richting aan de voet van de heuvel Roemman, de Jabbok die hier een grote boog naar het noorden maakt, waarachter zich het gebergte Adjloen verheft. Wegens de steilte van de heuvelhelling daalt de weg zigzag in de Jabbokvallei af. Ver in het westen ontwaart men de bergketen van West-Palestina."

687.

Ramot-Gilad is een schone, smaakvol en regelmatig gebouwde stad, waar dichtbij ook heidenen enige straten bewoonden en een tempel bezaten. Hier waren LEVIETEN belast met alles wat de godsdienst betrof.

Een leerling was vooruitgegaan om Jezus' aankomst te melden en de levieten en andere vooraanstaanden wachtten reeds op Hem in een tent vóór de stad bij een bron. Hier wasten zij de aankomenden de voeten, boden hun de welkomsverkwikking, brood en drank, aan en leidden hen in de stad, waar reeds zeer vele zieken op een plaats verzameld waren; zij smeekten Jezus om hulp en *Hij genas er vele.*

Mizpa = Mastabeh. –

Een paar honderd meters ten noorden vindt men het gehucht Mastabeh.

Heeft deze naam, vraagt men zich af, wellicht iets te maken de naam Mizpa, Mitspa, Masfa? Het antwoord is twijfelachtig, maar een zekere gelijkheid is toch opvallend.

***

In elk geval bestond de stad uit twee delen.

Voor de plaatselijke gegevens, zie Guide de Pal., blz. 399.

Met het vallen van de avond leraarde Hij nog in de synagoge, want juist begon de sabbat van het offerfeest van Jefte's dochter; het was in deze stad een volks treurfeest[334].

Hier waren vooral vele meisjes, doch ook andere mensen uit het gewest. Wat ik van Jezus' leerrede onthouden heb, zal ik morgen meedelen.

Jezus en de leerlingen hadden een maaltijd bij de levieten en zij overnachtten in een huis bij de synagoge (synagoge-herberg of huis voor reizende leraren). In deze omstreken waren geen herbergen voor Hem ingericht, maar te Ennon, te Kamon en Mahanaïm waren de herbergen voorop besteld en het aantal gasten bepaald.

---

[334] Hier geeft K. nogmaals aan een feest de benaming sabbat, zoals ook de H. Schrift het soms doet. Zie fasc. 13, nr. 432, voetnoot 194.

Het hier vermelde feest, dat nu begint, dankt aan Jefte zelf zijn ontstaan. Wij lezen in Rechters, 11, 39: "Jefte voltrok de gelofte aan haar die hij gedaan had; zij heeft dus geen man gehad. En het werd een gewoonte in Israël dat de Israeliëtische meisjes jaarlijks gedurende vier dagen de dochter van Jefte, de Giladiet, gingen bewenen." De H. Schrift vermeldt haar naam niet.
De zienster noemt ze Jeftias.
Vondel noemt ze in zijn treurspel: Iphis.
Volgens sommige rabbijnen heette ze Sjeila.

Een analoge geschiedenis lezen wij bij Dapper in zijn boek 'Perzië': "Amalek Kanna, dochter van een Perzisch vorst had zelfmoord gepleegd uit weerzin voor een huwelijk met een Tartaarse prins, waartoe haar vader haar wilde dwingen."

Een oud Engels schrijver, met name Karturigt, heeft beweerd dat de dochters van haar gewest jaarlijks op een bepaalde tijd samenkomen om haar dood te betreuren. Doch hedendaags is de herinnering daaraan bij de Perzen verdwenen.

Men wees in die streek ten zuiden van de Kaukasus twee kapellen aan, gelegen op een hoger berg dan de stad Sjammachie, waarvan de ene in een crypte het graf van die dochter bevatte.

Ook hierop mogen wij wel eens de aandacht vestigen. Het zal wel geen toeval zijn dat Jezus zijn reizen zo regelt, dat Hij vaak ergens komt, waar juist een feest wordt gevierd.

688.

Ramot ligt op een bergterras of bergrug op een heuvel; achter deze heuvel, in een klein dal, vóór een steile rotswand, ligt de heidense wijk met een tempel. Hun huizen kan men steeds aan de beelden herkennen, die op de daken staan. Op het tempeldak stond een beeldengroep; de middelste figuur was een gekroond beeld, dat een bekken in de hand hield en zelf in een bekken of boven een fontein stond. Verscheidene beelden van kinderen rondom deze hoofdfiguur schepten en goten elkander het water toe, dat eindelijk in het bekken van de middelfiguur vloeide.

Alle steden hier in het rond zijn prachtiger, zindelijker en smaakvoller gebouwd dan de oude joodse steden; ze zijn stervormig gebouwd: alle straten lopen als stralen naar een middelpunt, en de hoeken zijn rond of afgerond; de stadsmuren volgen dezelfde zigzagloop. Deze stad was eertijds een vrijstad voor misdadigers (Deut. 4, 43; Jos. 20, 8). Er staat nog een groot afgelegen gebouw, waarin zij moesten verblijven, maar nu (bij Jezus' tijd) is het vervallen en schijnt buiten gebruik gesteld te zijn. Te Ramot maakt en weeft men deksels, gedeeltelijk voor de handel, gedeeltelijk voor de tempel; men borduurt er allerlei bloemen en dieren in. Ik zag vele vrouwen en jonge dochters in lange tenten daaraan werken; de mensen zijn hier nog zeer oudvaderlijk gekleed en zeer net; hun klederen zijn van fijne wol, doch ik meen er ook gezien te hebben, die van zijde waren.

Jeftias' offerdood in een toneelspel herdacht.

689.

11 september. –

Jezus woonde heden een groot feest bij, dat gehouden werd ter gedachtenis van de offerdood van Jefte's dochter. Hij trok met zijn leerlingen en de levieten naar een mooie plaats aan de oostzijde buiten de stad. Daar was onder de blote hemel alles

voor het feest in gereedheid gebracht. De hele bevolking van Ramot-Gilad was daar in een wijde kring verzameld. Hier stond nog de heuvel met het altaar, waarop Jefte's dochter geslachtofferd was geworden. Tegenover dit altaar was een halfcirkelvormige, met gras begroeide aarden zitbank voor de dochters. Er waren ook zetels voor de levieten en de rechters van de stad; het hele volk kwam in een ordelijk gerangschikte stoet uit de stad naar deze plaats. Alle dochters van Ramot en vele uit andere omliggende steden woonden het feest in rouwklederen bij.

Een in het wit geklede dochter met sluier stelde de dochter van Jefte voor; een groep andere dochters was geheel in het zwart en zelfs hun kin was bedekt (cfr. fasc. 3, nr. 72).

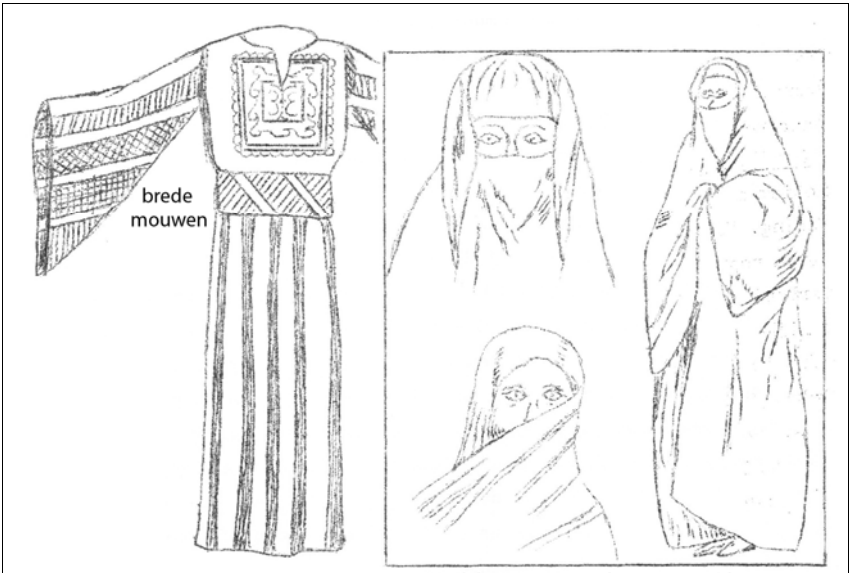

Nauwelijks was iets van haar aangezicht te zien.

Zwarte repen met franjes hingen neer van een voorarm; zij verbeeldden de klaaggezellinnen van Jeftias; kleine meisjes die de grond met bloemen bestrooiden, gingen aan het hoofd van de

stoet; enige van hen speelden op kleine fluiten een treurige rouwmars en in de stoet werden ook drie lammeren meegeleid.

690.

Deze plechtigheid in de open lucht duurde waarlijk lang. Handelingen, onderrichtingen en gezangen volgden vlot elkander op. De plechtigheid bestond deels in handelingen die als in een tragedie het luguber offer voorstelden, deels in psalmen en treurzangen die het herdachten en bezongen. De actrice die de rol van Jeftias speelde, werd in koorzangen door haar gezellinnen getroost en beweend; zelf verzocht zij om gedood te worden. Ook de levieten schenen in enige koren over haar lot in beraadslaging; zijzelf trad nu naar voren en sprak een redevoering voor hen uit, waarin ze pleitte voor de vervulling van de belofte van haar vader. Bij al deze handelingen had men geschreven rollen, die men gedeeltelijk van buiten kende, gedeeltelijk aflas.

Jezus nam als speler actief deel aan het drama. Hij vervulde de rol van Opperrechter of Hogepriester, niet alleen sprak Hij de gebruikelijke, geijkte feestrede van de Hogepriester uit, maar hield ook lange toespraken onmiddellijk vóór en onder deze opvoering. Drie lammeren werden ter gedachtenis van Jeftias geslachtofferd; hun bloed werd om het altaar gesprengd, hun vlees gebraden en aan de armen gegeven.

In zulk een toespraak tot de jonge dochters laakte Jezus de ondeugd van ijdelheid en ik meen dat ik uit zijn woorden opmaken kon - ik ten minste interpreteerde en verstond het zo - dat Jeftias van de dood vrijgesproken had kunnen worden, indien ze niet zo ijdel was geweest.

De feestelijkheid duurde tot in de namiddag en al die tijd vervulden de maagden om beurten de rol van Jeftias. Mekaar aflossend ging nu deze, dan gene op de stenen stoel in het midden van de kring zitten, en telkens verwisselde de volgende met de

voorgaande van klederen onder een tent; zij was toen nog gekleed gelijk Jeftias bij haar offerdood.

691.

Op een heuvel stond daar nog het grafmonument van Jeftias, met de offerplaats van de lammeren er naast; het grafmonument was een vierhoekige sarcofaag of praalkist die boven geopend kon worden. Als het vet en de offerstukken van de lammeren bijna opgebrand waren, werd het overschot met de as tot het grafmonument daarnaast gedragen en schuin tegen de opening gehouden, zodat de as en de overblijfselen in het graf neergleden. Als de lammeren geslacht waren, zag ik dat het bloed om het altaar gesprengd werd en dat de jonge dochters met een staafje een drop bloed op het einde van hun lange smalle sluierdoek ontvingen, die zij op de schouders hadden hangen.

In zijn rede zegde Jezus o.m. "Jeftias! je had thuis God moeten danken voor de overwinning die Hij aan het volk gegeven had, maar je toog ijdel, opgedirkt en de roem van een heldendochter najagend, met rumoerig feestlawaai uit en praalde als een pauw voor de dochteren des lands!" Op deze wijze was zijn toespraak[335].

---

[335] Meisjes trekken de overwinnaars tegemoet. – K. beschrijft heel juist die oude oosterse gewoonten. Zien we even de Bijbel na:

Nadat David Goliat had verslagen, bracht hij de Filistijnen nog nederlaag op nederlaag toe: "En de vrouwen van Israël trokken bij zijn terugkeer met liederen en reidansen, met feestelijke tamboerijnen en handpauken koning Saül tegemoet. En de dansende vrouwen hieven een beurtzang aan en zeiden: "Saül sloeg ze bij duizenden neer, maar David bij tienduizenden." En Saül was hierover zeer verstoord " (I Sam. 18, 6-8).

In een klaagzang op de gesneuvelde Saül en zijn zonen, dichtte David: "Bericht het niet in Gat, verkondigt het niet in Asjkelons straten; anders juichen de dochters der Filistijnen, jubelen de dochters der onbesnedenen." (II Sam. 1, 20).

Wanneer de feestceremoniën afgelopen waren, gingen zij in een nabijgelegen lusthof, waar loofhutten en tenten waren en een maaltijd bereid was. Jezus nam er deel aan en nam plaats aan een tafel, waaraan de armen gespijzigd werden.

Hij vertelde ook een parabel, maar daar het dikwijls dezelfde goedgekende zijn, vergeet ik ze meestal, omdat ik niet meer weet of het deze of gene was. De jonge dochters aten in dezelfde tent, maar toch afgezonderd door een scheidswand, die een halve man hoog was. Aanliggend zag men ze niet, maar rechtstaande kon men ze zien.

Na het maal ging Jezus met de leerlingen en levieten en nog vele anderen terug naar de stad; *vele zieken wachtten daar op Hem; onder deze waren melancholischen en waterzuchtigen en Hij genas ze. Hij preekte ook nog in de synagoge, verhaalde er veel over Jakob en Jozef en zijn verkoop met bestemming voor Egypte* (Gen. 37, enz.) *en zei dat eens een andere voor dezelfde som door iemand van zijn broeders verkocht zou worden. Ook deze zou de berouwvolle broeders in genade ontvangen en in de hongersnood met het brood van het eeuwige leven verkwikken.*

Hetzelfde zegt overigens de H. Schrift over Jefte's dochter: "Ze trad naar buiten om hem met tamboerijnen en reidansen tegemoet te gaan." (Recht. 11, 34).

Piet Gerrits, die jaren lang onder de bedoeïenen leefde, schreef: "Het nieuws is de terugkerende vrijbuiters in het kamp vooraf gegaan; de vrouwen en meisjes gaan onder gezang, gedans en handgeklap de overwinnaars tegemoet. Een onder de vrouwen of meisjes improviseert de verzen die door de overigen met een refrein worden beantwoord,
b.v. "Onze buit zijn hoge kamelen, niet een of twee of drie, maar vele.", waarop dan juichend geantwoord wordt: "ha, jalala, wahi Jalala", enz."
('t H.L. 5e jg. 38; 4e jg. 93).

Toen vernam ik dat Jozef voor 30 zilverlingen (prijs door de Wet voor een slaaf vastgesteld) verkocht was geworden. [336]

Deze avond kwamen enige heidenen uit de stad tot de leerlingen en vroegen zeer ootmoedig of ook zij geen deel aan de grote Profeet mochten hebben (of Hij ook hen niet zou komen onderrichten). De leerlingen meldden dit aan Jezus en *Hij beloofde de volgende dag te komen en hun deel aan zijn leer te geven.*

Katarina beschouwt rechtstreeks het historisch gebeuren.

692.

Jefte werd als bastaardzoon van een heidense moeder door de wettige kinderen van zijn vader uit Ramot, dat ook Mizpa heet (Jos. 13, 26) verdreven en dan leefde hij in het naburige land Tob met ander krijgsgespuis van vrijbuiterij.
(Het land Tob – gewest, district? – bleef tot op heden onbekend.)

---

[336] De zienster beweert dat Jozef tegen 30 zilverlingen verkocht werd.
Is ze hiermee niet in tegenspraak met de H. Schrift, die van Jozef zegt zijn broers verkochten hem tegen 20 zilverlingen aan de Ismaëlieten, die hem naar Egypte voerden. (Gen. 37, 28).

Vooreerst zijn er vaders en exegeten die houden dat hij voor 30 zilverlingen verkocht werd. Waarschijnlijk zullen zij niet alleen als reden gehad hebben, dat zij in de verkochte Jozef een beeld zagen van de verkochte Christus, maar dat zij handschriften gebruikten, waarin de som van 30 zilverlingen opgegeven was. Laten zij nochtans ongelijk hebben, het is een feit dat Jozef een tweede maal in Egypte aan de rijke Potifar verkocht werd. Die oosterse kooplieden, bekend om hun geldzucht en handelsknepen, zullen de voortreffelijke lieve jongen niet tegen de inkoopprijs afgestaan hebben, noch zullen ze zich in Egypte aan een joodse wet gehouden hebben, die de prijs van een jeugdige slaaf (5 à 20 jaren) op 20 sikkels schijnt vastgesteld te hebben (Lev. 27, 5).

Hij had van zijn heidense vrouw, die ook een bastaardvrouw geweest was, een enig kind (Recht. 11, 34), een dochter, die mooi, slank van leest en buitengewoon schrander, doch ook tamelijk ijdel was.

Jefte was zeer vlug, geweldig van inborst, standvastig, zegepraalziek en een man van zijn woord; hij was als een heidense krijgsheld, hoewel hij een Jood was; hij was een werktuig in de hand van God.

Tuk op overwinningen en begerig om het bewind in handen te krijgen van het land, waaruit hij verdreven was, deed hij de plechtige belofte: aan God als brandoffer op te dragen, wat hem na zijn overwinning uit zijn huis het eerst tegemoet zou komen (Recht. 11, 1-3).

Zijn enige dochter (Jeftias) verwachtte hij niet, en de andere huisgenoten (die hem als bastaard uit het gezin verdreven hadden, opdat hij nooit mee-erfgenaam zou worden) konden hem niet schelen.

Deze belofte behaagde weliswaar niet aan God, maar Hij liet ze toe en haar vervulling moest door een beschikking der Voorzienigheid hemzelf en zijn dochter straffen en zijn nakomelingschap in Israël uitroeien.

Zijn dochter ware wellicht door de zegepraal, de roem en de verheffing van haar vader, hovaardig en zeer boosaardig geworden; nu boette zij 2 maanden en stierf voor God en had ook het geluk haar vader tot betere gevoelens te brengen en deugdzamer te maken.

De dochter kwam hem met een grote stoet van meisjes, haar vriendinnen, onder zegezang, muziek van fluiten en trommels, ten minste een paar uren gaans buiten de stad tegemoet, nog eer hij iemand anders uit zijn huis had gezien (Recht. 11, 34-35).

Zij reden op kleine ezels, die met linten versierd en met vele klinkende bellen behangen waren. Ene reed vóór Jeftias uit, twee

andere aan haar zijden en dan volgden met klank en zang de overige; ze zongen het zegelied van Mozes op de ondergang der Egyptenaren (Ex. 15).

Zij ontmoetten hem in het gebergte ten noorden van Ramot (op de overzijde van de Jabbok)[337]. Zodra Jefte zijn dochter gezien had, scheurde hij zijn klederen en was ontroostbaar.

---

[337] Volgens K. kwam de overwinnaar uit het noorden huiswaarts.

Vele exegeten leggen het Bijbels verhaal zó uit, als achtervolgde Jefte de Ammonieten in zuidelijke richting. Maar geen van de twee steden tot waar Jefte hen achtervolgde, is in het zuiden bekend of teruggevonden.

Laat het nochtans waar zijn, wij mogen aannemen dat de H. Schrift al zulke oorlogen vereenvoudigd weergeeft of zelfs een ietwat willekeurige voorstelling er van geeft, noch alle krijgsoperaties beschrijft.

We kunnen best veronderstellen dat Jefte na een overwinning in het zuiden naar het noorden getrokken is om het gehele land Gilad van de Ammonietische bezetting te zuiveren, wat de H. Schrift dan niet vermeldt, gezien haar uiterst beknopt en fragmentarisch karakter.

Jefte verwoestte 20 steden, zegt het boek Rechters, 11, 33.
Welnu in deze oorlog zou Azo in Noord-Gilead, volgens K., verwoest zijn geworden.

De stam Gad strekte zich in het westen tot het Meer Gennezaret uit.
Niet ver van dit Meer lag de Gadietische stad Safon en volgens Recht. 12, 1 trokken de Efraïmieten naar Safon om bij Jefte hun beklag te doen dat Hij hen niet opgeroepen had om mee te strijden tegen de Ammonieten en te delen in zijn roem. Maar Jefte wist hen zowel met de tong als met het zwaard van antwoord te dienen (Recht. 12).

***

Wij hebben deze moeilijkheid hier uit de weg trachten te ruimen, omdat een soortgelijke opwerping nog zou gemaakt kunnen worden in nog 2 gevallen, b.v. aanstonds tegen K.'s mededelingen over Gideon (zie nr. 707 – Nota van Brentano).

Men herinnere zich hier ook wat K. zegde over de veranderingen die het boek Job in de loop van de tijd ondergaan heeft, (nr. 667).

Straks zullen wij bijgevolg over het geval van Gideon zonder weerlegging van de moeilijkheid heenstappen, gezien de noodzaak tot beknoptheid.

***

Arga. –

Straks wordt Arga genoemd. Deze naam vindt men nog in de vorm van Ardjan, wat wel dezelfde naam is, maar het ligt wel te ver in het noorden.

Meer zuidelijk vinden we een naam, waar al dezelfde letters in staan, nl. Andjar.

Daar K. vaak naar de juiste spelling der eigennamen moest tasten, mogen wij veronderstellen dat zij de laatste naam bedoeld zal hebben, daar de 1e naam heel moeilijk, de 2e heel goed met haar afstandsopgaven overeen te brengen is.

Daarom vindt men op onze grote kaart 1 twee Arga's, doch met een vraagteken, terwijl we op de nieuwe (hierboven), alleen de zuidelijke plaats als het Arga van K. behouden hebben.

Jeftias echter was bij het vernemen van haar lot niet zo treurig; ze bleef stil, keerde op voorbeeldige wijze in zichzelf (Recht. 11, 35-38) en vroeg om twee maanden respijt vóór haar offerdood om met haar speelmaten in de eenzaamheid te gaan en daar haar dood als maagd te bewenen. Wel een treurige dood, daar haar vader geen nakomelingen in Israël zou hebben. Ook wilde zij zich met boetedoening op haar offerdood bereiden.

Vóór haar vertrek naar de woestijn met haar vriendinnen, die ook levensmiddelen meenamen, in zover haar vastenregiem er vereiste, sprak haar vader een laatste maal met haar; hiermee begon enigszins reeds de voltrekking van het offer, want in deze omstandigheid legde hij haar de hand op het hoofd, zoals men dit met de slachtoffers doet en sprak deze eenvoudige woorden: "Ga heen; je zal geen man hebben."
En zij antwoordde: "Neen! ik zal geen man hebben!"
En hij sprak niet meer met haar.

Hierop trok zij met meerdere jonkvrouwen door het dal van Ramot (d.i. het Jabbokdal) het tegenoverliggende gebergte in (en wel heel ver, zoals het uit een latere passage zal blijken) en leefde daar twee maanden in tenten, gehuld in boeteklederen, biddend en vastend (Recht. 11, 38-39a). De meisjes van Ramot hielden haar om de beurt gezelschap; zij beweende hoofdzakelijk haar ijdelheid en roemzucht.

Ik heb gezien dat vóór haar dood (terwijl ze zich op deze voorbereidde), haar geval aan een raad en rechtbank onderworpen werd, om uit te maken of zij van die geloftedood ontslagen kon worden, maar dit hielden de raadsleden voor onbillijk, omdat haar vader zijn belofte met een heilige eed had bezegeld, en zij dus een slachtoffer was dat onmogelijk kon worden vrijgesproken; ik zag ook dat zijzelf de vervulling begeerde en zeer wijs en zielroerend sprak (Recht. 11, 36).

693.

Haar werkelijke dood. –

Ik heb ook haar offerdood gezien (Recht. 11, 39), en ik herinner me nog iets daarvan; hij geschiedde met groot rouwvertoon; haar speelvriendinnen zongen klaagliederen rondom haar; ze zat op dezelfde plaats, waar zij op het feest voorgesteld werd. Ook hier werd andermaal een raad gehouden of zij nog bevrijd kon worden, maar zij trad nogmaals naar voren en zij vroeg om de dood, gelijk dit ook in het toneelspel op het feest getoond werd; ze was in sneeuwwit gewaad gekleed, van de borst tot de voeten gans omhuld, doch van het hoofd tot op de borst alleen met een dunne, doorzichtige, witte stoffe omsluierd, zodat men er haar aangezicht, haar schouders en hals door schijnen zag. (Bijgevolg gekleed ongeveer zoals hieronder.)

Zij trad zelf vóór het altaar; haar vader verliet de offerplaats zonder afscheid van haar te nemen; ze dronk uit een schaal, ik weet niet welke rode drank, ik geloof om bewusteloos te worden.

Één van Jefte's soldaten moest haar doden; men verbond hem de ogen; waarom? dit weet ik niet. Misschien uit eerbied om niets ongedekt van haar te zien of om niet door ontsteltenis in de war te geraken, of ten teken dat hij niet haar moordenaar was, dat hij het niet had gezien, toen hij haar doodstak. Nadat zij de rode drank genomen had, werd zij als onmachtig, bewusteloos. Dan vatte de beul haar aan; ze werd in zijn linkerarm gelegd; hij zette een scherp, kort ijzer op de zijde van haar hals en stak haar de keel af. Twee van haar gezellinnen die als haar bruidsmeisjes waren, ook in het wit gekleed, vingen haar bloed in een schaal op en goten het op het altaar.

694.

Daarna werd zij door de jonkvrouwen ingewikkeld en in de lengte op het altaar gelegd; zijn bovenvlak was een rooster; het vuur werd er onder aangestoken en toen haar gewaden verkoold en alles er als een zwarte massa uitzag, maar zij toch nog geenszins opgebrand was, namen mannen het lijk samen met de altaarrooster op, hieven die op de rand van het graf dat daarnaast was, helden de rooster schuin boven dat graf en lieten de stoffelijke overblijfselen er in neerglijden. Hierna werd het graf gesloten en dit graf was het, dat nog bestond ten tijde van Jezus.

De speelvriendinnen van Jeftias en vele aanwezigen kleurden hun sluiers en doeken in haar bloed. Ook van de asse van het offervuur werd een deel verzameld. Eer zij in haar offergewaad vooruittrad, werd zij door haar gezellinnen onder een tent gebaad, opgetooid en naar buiten geleid.

Na haar dood liet Jefte ter gedachtenis aan haar en aan zijn zegepraal een mooi gedenkteken in Ramot oprichten en een kleine tempel er boven bouwen, en bepaalde dat jaarlijks, op de verjaardag van het offer, een gedenkfeest gevierd zou worden, om door deze herinnering aan zijn noodlottige belofte alle vermetelen tegen roekeloze beloften te waarschuwen (Recht. 11, 39b-40).

695.

De moeder van Jefte was een heidin die Jodin geworden was; zijn vrouw was de dochter van een man, die de buitenechtelijke zoon was van heidense en joodse ouders.

Gedurende zijn ballingschap was zijn dochter niet met hem in het land Tob geweest, maar ze was al die tijd te Ramot gebleven, waar ondertussen haar moeder gestorven was. Na door zijn landgenoten uit Tob teruggeroepen te zijn, was Jefte nog niet in zijn geboortestad geweest (Recht. 11, 11). In het kamp vóór Mizpa hadden de onderhandelingen plaats gehad en onmiddellijk na het akkoord had hij volk verzameld.
Hij had zijn huis en zijn dochter nog niet gezien. **Bij het uitspreken van zijn belofte dacht hij niet aan haar, maar aan de andere huisgenoten die hem miskend en verdreven hadden, en daarom strafte hem God.**

Nog 4 dagen duurde het feest voort, dat door Jezus hier bijgewoond werd (Recht. 11, 40).

Jezus gaat tot de heidenen.

696.

12 september. –

Heden zeer vroeg zag ik Jezus met zijn leerlingen naar de heidense wijk van Ramot gaan; zij ontvingen Hem daar met groot eerbetoon aan de ingang van hun straat. Niet ver van hun tempel bezocht Hij hun leerplaats en daar werden verscheidene zieken en grijsaards tot Hem gebracht en *Hij genas hen.*

Zij die Hem ontboden hadden, schenen geleerden, priesters en wijsgeren te zijn; zij wisten ook iets af van de reis der H. Driekoningen, en dat de geboorte van de Koning der Joden hun in de sterren geopenbaard was, want zij waren bijna van hetzelfde geloof, onderzochten en vereerden ook de sterren. Ook stond niet

ver van hier op een heuvel een soortgelijke observatiepost, gelijk ik er een in het land van de H. Driekoningen gezien had, waarop zij de sterren waarnamen; zij hadden lang naar grondiger onderricht getracht en nu ontvingen zij het van Jezus zelf. *Hij sprak hun zelfs zeer diepzinnig over de H. Drieeenheid en onder zijn woorden troffen mij vooral deze: "Drie zijn er die getuigenis geven: het water, het bloed en de Geest en deze drie zijn tezamen één."* (I Joa. 5, 6-8).

Hij sprak ook:

- *over de zondeval van de eerste mensen,*
- *over de beloofde Verlosser en veel over de leiding van het mensdom (door de Voorzienigheid),*
- *over de zondvloed,*
- *de tocht door de Rode Zee en de Jordaan, waaraan Hij zijn leer over de doop vastknoopte.*

Voorts zei Hij hun dat de Joden het Beloofde Land niet geheel ingenomen hadden en dat vele heidenen hun invasie tot op heden overleefd hadden, maar dat HIJ nu dátgene, wat zij overgelaten hadden, bij zijn Rijk kwam inlijven, evenwel niet met het zwaard, doch met het wapen der liefde en der genade.

697.

Door zijn rede ontroerde Jezus er velen in het diepste van hun ziel en *Hij zond ze naar Ennon ten doop. Doch aan 7 ouden van dagen, die niet zover konden gaan, liet Hij twee leerlingen de doop toedienen.* Er werd een bekken gebracht en vóór hen geplaatst en de dopelingen zelf traden in een badvijver of waterbak er naast, zodat zij tot aan de knieën in het water stonden. Boven het waterbekken werd een balie aangebracht en zij leunden daarop. Twee leerlingen legden de dopelingen de handen op de schouders en Mattias (= Eliakim,

de oudste der drie zonen van Maria Heli, oudste zuster der H. Maagd, neef of kozijn bijgevolg van Jezus), de Joannes-leerling, goot hun, één voor één, uit een schaal, waaraan een steel was, het water over het hoofd. *Jezus zei de leerlingen de doopformule voor, die zij bij de doop moesten gebruiken, doch ik kan deze niet meer herhalen.* De mensen waren allemaal netjes in het wit gekleed.

Jezus onderrichtte het volk nog in het algemeen over de kuisheid en het huwelijk; in het bijzonder vermaande Hij de vrouwen tot gehoorzaamheid, ootmoedigheid en zorgvuldigheid in de opvoeding van de kinderen. De mensen waren van goede wil en zij deden Hem bij zijn heengaan met grote liefde uitgeleide.

Nadat Jezus omstreeks 9 uur in de Jodenstad was teruggekeerd, genas Hij nog zieken vóór de synagoge; de levieten hadden zijn bezoek bij de heidenen met wrevel aangezien, doch dit belette Hem niet ook nog in de synagoge, waar het Jeftefeest heden nog voort gevierd werd, *te leren over de roeping van de heidenen tot zijn Rijk. Hij verklaarde dat velen van hen daar zouden zetelen vóór de kinderen van Israël* (cfr. Mt. 8, 11-12).

Ook zei Hij opnieuw gekomen te zijn om de heidenen, die de Israëlieten niet overmeesterd hadden, door zijn genade, lering, doop en waarheid bij het Beloofde Land in te lijven en met het godsvolk te verenigen, enz. Hij sprak ook verder over de zegepraal, de belofte en hele geschiedenis van Jefte.

Gedenkmonument voor Jefte's dochter.

698.

Terwijl *Jezus in de synagoge leerde,* vierden de jonge dochters hun feest bij het gedenkteken dat Jefte voor zijn dochter had opgericht, en dat men later vernieuwd en rijkelijk versierd had, dank zij de vele bijdragen, die door de jonge dochters telken jare van hun sieraden op het gedenkfeest geofferd werden.

Dit gedenkteken staat in een ronde tempel, waarvan het dak een opening heeft. In het midden van die tempel staat een kleiner, rond tempeltje, bestaande uit open zuilen die een soort koepel dragen. (De tekening vergemakkelijkt deze beschrijving.)

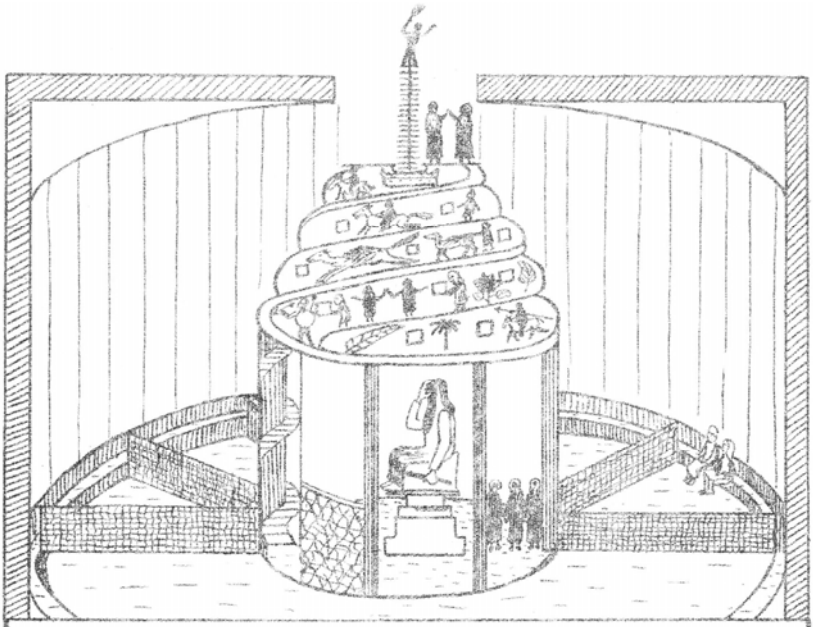

nr. 698 : Grafmonument van Jeftes dochter, naar K. Emmerick.

Naar de koepel leidt een trap die in één van de zuilen verborgen is. Om de koepel slingert zich een opstijgende wenteltrap tussen (of langs) taferelen, die de zegepraal van Jefte in figuren ter grootte van een kind, voorstellen. Dit beeldwerk is van dunne, blinkende materie als van metaalplaten. De koepel heeft openingen, zodat de figuren in het tempeltje schijnen neer te zien. Boven gekomen staat men op een ronde metalen plaat en in het midden hiervan verheft zich een stang met sporten door de opening van het tempeldak heen, waarboven ze uitsteekt. Als men op deze stang door de dakopening tot buiten klimt, kan men de stad en het hele gewest tot ver in het rond overzien. De plaat, waarop men dan stond, was rondom de stang zo breed dat twee dochters er op, hand aan hand, terwijl de ene zich aan de stang vasthield, in een cirkel er om heen konden gaan.

In het midden van dit tempeltje bevond zich op een voetstuk de figuur van Jefte's dochter in zittende houding. Het beeld was van wit marmer; de stoel waarop de figuur zat, was eveneens van marmer en de figuur was zo gezeten, gelijk Jeftias vóór haar slachtoffering gezeten was. Haar hoofd reikte tot in de eerste winding of kronkel van de slakvormige koepel. Rondom deze figuur was zoveel ruimte, dat wel drie mensen naast elkander er konden rondgaan.

699.

De zuilen van het tempeltje waren met mooi traliewerk verbonden; het buitenste was van bontgeaderde steen van verschillende kleuren. De slingergang om de koepel werd met elke winding of omloop witter. In de tempel rondom dit gedenkstuk vierden de jonge dochters heden het feest van Jeftias, wier standbeeld met de ene hand een doek tegen de ogen hield, als weende zij, en in de andere die neerhing, iets als een afgebroken tak of bloem hield (zinnebeeld van een gebroken, afgesneden leven).

Ook heden was de feestviering bij de jonge dochters zeer goed geregeld. Nu spanden zij voorhangsels van de rondmuur des

tempels naar het gedenkteken en ze zaten dan in verscheidene kleine groepen rondom het beeld in de door afsluiting bekomen ruimten. Elke groep zag het beeld in het midden vóór zich, maar was van de overige groepen afgezonderd en gaf zich over aan stil gebed, aan gezucht en rouwpleging. Dan weer wisselden zij dit af, nu eens met koorgezang (gezamenlijk), dan weer met beurtzangen. Een andermaal traden zij weer twee en twee in het binnenste van het gedenkmonument tot het beeld, strooiden er bloemen rond, tooiden het met kransen en bezongen in troostliederen de vergankelijkheid van het aardse leven.
Ik herinner me nog deze uitdrukking: "Heden ik, morgen gij!"

Vervolgens prezen zij haar zielesterkte en berusting en verheerlijkten haar als de prijs van de zege. Dan gingen zij twee en twee in stoet op de wenteltrap naar het dak van het monument en zongen zegeliederen, en enige klommen langs de stang op het dak als om naar de overwinnaar uit te zien en herhaalden dan de roekeloze belofte. Weeklagend daalde de stoet vervolgens weer van het gedenkteken af, betreurde de maagd over haar ongeluk te moeten sterven zonder man, haar op deze manier troostend. En dit alles was **met liederen van dank jegens God en met overdenkingen op Gods rechtvaardigheid gemengd.**
Het gebarenspel in heel de loop van de voorstelling was eveneens zeer aangrijpend; er heerste een evenwichtige afwisseling van vreugd, van droefheid en van godsvrucht.

Daarna werd nog een maaltijd in de tempel gehouden. Ik zag de jonge dochters niet aan een tafel zitten, maar in de omkring van de tempel op trapvormige verhogen of banken, met de benen onder zich gekruist, telkens drie boven elkander, met naast zich kleine ronde tafeltjes. (Deze kleinigheden zijn natuurlijk niet op de tekening weergegeven.) Ze hadden allerlei vreemdsoortige gerechten en spijzen in de vorm van beelden. Ik herinner me nog de figuur van een lam in eetbare stoffe (niet van vlees), dat op zijn rug lag en uit zijn lijf aten zij groenten en andere spijzen.

Jezus naar en te Arga.

700.

Nog 12 september. –

Jezus ging heden, na eerst nog een maaltijd bij de levieten genomen te hebben, met zeven leerlingen en enige mensen uit Ramot, noordwaarts over de Jabbok, en dan, het gebergte bestijgend, een drietal uren naar het westen (noordwesten) in het voormalige koninkrijk Basan.

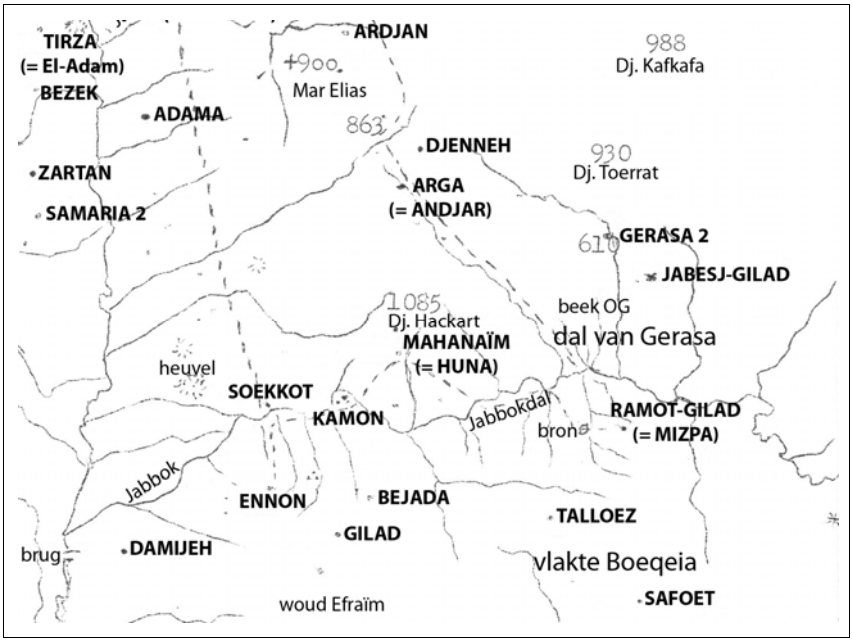

Hij richtte zich naar een stad, die tussen twee toppen van een lange berg lag. Ze heet Arga en behoort tot het district Argob in oostelijk Half-Manasse.

Anderhalf uur of 2 uur ten oosten van Arga, nog bij de oorsprong van de beek Og, ligt de grote (Romeinse) stad Gerasa.

Nog verder, ten zuidoosten van deze stad, ziet men zeer hoog Jabesj-Gilad liggen[338].

Het hoogland hier is steenachtig en in de verte kijkend zou men menen dat er hier geen bomen zijn (omdat ze in diepten staan), maar op vele plaatsen is het land met klein, groen geboste of bosschage bedekt.

Hier begint het koninkrijk Basan en Arga (dus het zuidelijke) is de eerste stad op zijn gebied, maar de stam Half-Manasse verlengt zich nog met een dwarsstrook naar het zuiden.
Nauwelijks een uur ten noorden van de Jabbok zag ik een grensscheiding met palen afgebakend. Het land Basan heeft (hier?) de vorm van een broek.

Een andere landstreek dringt er een eind ver in en splitst het; het heeft aan één zijde een menigte schone steden; het stond ten tijde van Mozes onder koning Og. Dit was een geweldig groot man, misschien wel 8 voet lang (2,40 m) en zeer grof en plomp; hij maakte zich zeer gevreesd; hij ging in het land rond en nam wat hij wilde (cfr Num. 21, 33; Jos. 12, 4; Deut. 3, 1. 11).
Ook de beek in het dal van Gerasa heet Og (zie kaart hiervoor).

Jezus overnachtte met zijn gezellen ongeveer een half uur vóór de stad Arga in een openbare herberg, gelegen aan een handelsbaan die uit het oosten kwam en door Arga liep (zoals nu nog door Andjar); zij hadden spijzen meegebracht. Zodra in de nacht allen

---

[338] **Gerasa** bij de oorsprong van de beek Og. –

De beek of wadi ed-Deir begint bij Arga, 12 km ten noordwesten van Gerasa, maar als rivier ontspringt ze pas te Gerasa zelf.

- In haar eerste gedeelte heet ze thans wadi ed-Deir, kloosterdal,
- in haar tweede gedeelte vanaf Gerasa heet ze wadi Djeras (= Gerasa).

In het noordelijk gedeelte van deze stad, aan de zuidzijde van de noordelijke stadsmuur ontspringt de overvloedige bron Kerawan, de mooiste van het hele gewest en deze is het die van de beek een echte rivier maakt.
Deze bron blijft stromen, ook wanneer de beek opgedroogd is, en daarom is K. in haar recht, wanneer ze Gerasa bij de oorsprong van de beek of rivier Og legt.

sliepen, *stond Jezus op en ging eenzaam in het landschap bidden.*

701.

Arga is een grote, zeer bevolkte en nette stad; ze heeft, gelijk de meeste half-heidense steden hier in dit land, rechte en tamelijk brede straten en is in de vorm van een ster gebouwd. De mensen volgen hier een gans andere levenswijze dan in Judea en Galilea, met veel primitiever en betere zeden. Hier verblijven levieten die uit Jeruzalem en andere steden afgevaardigd zijn, om het godsdienstig leven te verzorgen, de synagoge-diensten waar te nemen en onderricht te geven; ze worden van tijd tot tijd afgelost. Indien het volk er niet tevreden over is, mogen zij klachten tegen hen indienen en dan krijgen zij andere.

Hier worden ook geen bedorven mensen geduld; er bestaat een strafplaats, waarheen men ze overbrengt. De inwoners hebben geen eigen huishoudingen, ik wil zeggen dat ze hun spijzen niet thuis bereiden; zij gaan eten of hun spijzen halen in gaarkeukens, waar alles gekookt wordt en verkrijgbaar is. (Het warm klimaat maakt vuur in de huizen overbodig en bovendien is de brandstof schaars en duur).

Men slaapt hier op de daken der huizen onder tenten.
Hier zijn ook grote ververijen en wel zeer kunstig ingericht. Bijzonder mooi is het hier gefabriceerde purper; het vervaardigen en borduren van grote tapijten is hier nog veel kunstiger en wordt nog drukker beoefend dan te Ramot.

702.

Tussen de stad en stadsmuren door lopen zeer lange tentgebouwen, waar talrijke vrouwen aan uitgespannen lange tapijtbanen te arbeiden zitten. Wegens deze nijverheid heerst hier van oudsher de grootste zindelijkheid.

Hier in het gewest wint men in grote hoeveelheid prima olijfolie; de olijfbomen staan in lange rijen zorgvuldig tegen spalieren

uitgespreid. Ook zijn hier in de dalen, afwaarts naar de Jordaan, voortreffelijke veeweiden en grazen er vele kamelen[339].

Hier in het gewest groeit ook een kostbare houtsoort, die ook gediend heeft bij het vervaardigen van de Verbondsark en de toonbrodentafel; de boom is even dik als ik om het lijf en heeft een bevallige gladde schors; zijn takken hangen omneer, gelijk die van een treurwilg; de bladeren hebben ongeveer de vorm van perenboombladeren, maar zijn veel groter; op hun ene kant zijn ze groen en op hun andere grauw, als bedauwd. De boom draagt grote bessen, gelijk hagenbotten, doch groter; het hout is buitengewoon taai en hard en laat zich zeer fijn, ja, zo fijn als bast, uit elkaar splijten, zagen of klieven; daarna wordt het gebleekt en gedroogd, waarna het zeer vast is en altijd schoon blijft. Deze boom heeft een zeer fijn merg, niet dikker dan de zaag, waarmee hij in tweeën wordt gescheiden, zodat van dit merg niets meer te merken overblijft, tenzij een roodgetinte ader in de plank die van het middeldeel van de boom afkomstig is. Ook verwerken zij dat hout hier tot tafeltjes en wenden zij het aan bij allerlei inlegwerk.

Ze hebben hier ook zeer grote koeien en schapen en een zeer bloeiende handel in mirre en andere specerijen, hoewel deze voortbrengselen hier niet gewonnen, maar door de karavanen aangebracht worden; deze blijven hier vaak wekenlang liggen om met hun waren ruilhandel te drijven. Deze specerijen pressen zij in pakken en bereiden ze, gelijk ze bij de Joden gebruikt worden bij het balsemen[340].

---

[339] Olijfbomen: minder op de vlakke hoogten dan in de dalen, zoals K. zegde.

Goede weiden zijn karakteristiek voor Gilad. Daarom vroegen de stammen Ruben, Gad en Manasse dit land omdat ze rijk waren aan kudden (Numeri, 32, 1-5).

[340] Handel in mirre. – De Patriarch Jozef werd verkocht aan specerijhandelaars uit Gilad. De exegeten verklaren eenparig, zoals K. het hier zegt, dat Gilad die artikelen niet voortbracht, doch slechts een doorvoerland of stapelplaats van die producten was, bijgevolg die artikelen aankocht van karavanen en ze verder vervoerde.

703.

13 september. –

Deze morgen ging Jezus met de leerlingen naar de stad; onderweg ging Hij bij een bron (of vijver) zitten (fasc. 16, nr. 655, voetnoot 305); de levieten en aanzienlijksten uit de stad, die door de vooruitgezonden leerlingen op de hoogte gebracht waren van Jezus' komst, kwamen Hem hier zeer eerbiedig tegemoet en leidden Hem in een tent, wasten Hem de voeten en boden Hem een ontbijt aan.

In de stad gekomen *ging Hij recht naar de synagoge, voerde er het woord en genas vele zieken, die daar verzameld waren; onder hen bevond zich menig teringlijder. Ook in verscheidene huizen bezocht Hij zieken.* Om 3 uur was er een maaltijd, Hij at met de levieten en anderen in een openbaar huis; de gerechten werden uit het spijzenhuis aangebracht.

's Avonds met het begin van de sabbat, leraarde Jezus in de synagoge; ik vertel later wat Hij leerde.

's Morgens sprak Hij lang over Mozes in de woestijn op de berg Sinaï of Horeb, en over de vervaardiging van de Verbondsark, van de toonbrodentafel en andere tempelmeubelen, want de inwoners van hier hadden offeranden daartoe gegeven (Ex. 25, 1-10; 36, 1-7) en *Hij zei dat die offergaven een voorafbeelding waren. Hij vermaande hen om nu in de tijd van de vervulling ook hun harten en zielen door berouw, boete en bekering ten offer te brengen.*
Hij bracht die vroegertijdse offeranden met hun tegenwoordige toestand in verband, maar ik weet niet meer juist hoe Hij ze er op toepaste.

Terwijl Jezus sprak zag ik zeer nauwkeurig en omstandig dat, ten tijde van de uittocht uit Egypte, de schoonvader van Mozes

Raguel en zijn zwager Jetro, alsook Sippora, de vrouw van Mozes met haar twee zonen en een dochter (Ex. 2, 15-22) in Arga woonden. Ik zag dat Jetro en Mozes' vrouw en kinderen tot hem naar de berg Horeb reisden, hoe Mozes hen vreugdevol ontving en hun vertelde onder welke omstandigheden God hen uit Egypte geholpen had en hoe ook Jetro een offerande aan de Heer opdroeg. Ook zag ik hoe Mozes in eigen persoon over alle Israëlieten rechtsprak en hoe Jetro hem aanraadde ondergeschikte rechters aan te stellen. Dan trok de laatste weer huiswaarts, terwijl Sippora met de kinderen bij Mozes bleef (zie Ex. geheel 18).

704.

Ik zag dat Jetro alle wonderen die hij gezien had, te Arga vertelde, en dat daar vele mensen een grote verering voor de God der Israëlieten opvatten en dat Jetro er geschenken en offeranden op kamelen heenzond; vele inwoners van Arga hadden er toe bijgedragen; ze bestonden uit fijne olie, die later in de tabernakel brandde; uit fijn, lang kamelenhaar, tot het spinnen en weven van dekkleden, en uit een zeer schoon hout, 'Setim' genaamd, waarvan de draagbomen van de Ark en ook de toonbrodentafel gemaakt zouden worden.
Ik meen dat zij ook een soort van meel zonden voor het bakken van de toonbroden; het was het merg van een rietachtige plant, waarmee ik eens Maria, vrij vroeg na Jezus' geboorte, een zeker moes voor haar Kindje heb zien bereiden. (fasc. 5, nr. 126, voetnoot 283).

's Avonds met het begin van de sabbat leerde Jezus in de synagoge uit Jesaja en V Mozes, hoofdstukken 21 tot 26.

Deuteronomium 21 (zie hiervoor nr. 676)

Deuteronomium 22
Weggeraakt goed
1. Als gij ziet, dat het rund of een stuk kleinvee van uw broeder verdwaald is, zult gij u aan de zorg daarvoor niet onttrekken; gij zult het zeker aan uw broeder terugbrengen.
2. En indien uw broeder niet in uw nabijheid woont en gij hem niet kent, dan zult gij het in uw huis opnemen en het zal bij u blijven, totdat uw broeder het zoekt; dan zult gij het hem teruggeven.

3. Zo zult gij ook doen met zijn ezel, zo zult gij ook doen met zijn kleed, zo zult gij doen met elk verloren voorwerp van uw broeder, dat hij verloren heeft en gij gevonden hebt; gij moogt u daaraan niet onttrekken.
4. Als gij de ezel of het rund van uw broeder op de weg ziet neervallen, zult gij u aan de zorg daarvoor niet onttrekken; gij zult ze voorzeker met hem weer ophelpen.

Verschillende voorschriften

5. Een vrouw zal geen manskleederen dragen en een man geen vrouwenkleed aantrekken, want ieder die deze dingen doet, is de HERE, uw God, een gruwel.
6. Wanneer gij onderweg een vogelnest aantreft in een of andere boom of op de grond, met jongen of eieren – en de moeder zit op de jongen of de eieren – dan zult gij met de jongen niet ook de moeder wegnemen;
7. de moeder zult gij in elk geval laten wegvliegen, maar de jongen moogt gij meenemen; opdat het u wèl ga en gij lang leeft.
8. Wanneer gij een nieuw huis bouwt, dan zult gij aan uw dak een borstwering maken, opdat gij geen bloedschuld over uw huis brengt, als er iemand af valt.
9. Gij zult uw wijngaard niet met tweeërlei zaad bezaaien, opdat niet de gehele oogst van het zaad dat gij gezaaid hebt, en de opbrengst van de wijngaard aan het heiligdom vervalt.
10. Gij zult niet ploegen met een rund en een ezel tezamen.
11. Gij zult u niet kleden met een kleed van tweeërlei stof, wol en linnen tezamen.
12. Gij zult u gedraaide snoeren maken aan de vier hoeken van het kleed, waarmee gij u bedekt.

Huwelijkswetten

13. Wanneer een man een vrouw huwt en na de echtelijke gemeenschap een afkeer van haar krijgt,
14. haar in opspraak brengt en haar een slechte naam bezorgt door te zeggen: Deze vrouw heb ik gehuwd, maar bij de echtelijke gemeenschap bevond ik, dat zij geen maagd was –
15. dan zullen de vader en de moeder van het meisje de bewijzen van de maagdelijkheid van het meisje nemen en tot de oudsten van de stad, naar de poort, brengen.
16. En de vader van het meisje zal tot de oudsten zeggen: Ik heb mijn dochter aan deze man tot vrouw gegeven, maar hij heeft een afkeer van haar gekregen,
17. en zie, hij brengt haar in opspraak door te zeggen: ik heb bevonden, dat uw dochter geen maagd was; maar dit zijn de bewijzen van de maagdelijkheid van mijn dochter. Daarbij zullen zij het kleed vóór de oudsten der stad uitspreiden.
18. Dan zullen de oudsten van die stad de man nemen, hem tuchtigen,
19. hem een boete van honderd zilverlingen opleggen en die aan de vader van het meisje geven – omdat hij een slechte naam aan een Israëlitische maagd bezorgd heeft; en zij zal hem tot vrouw zijn: hij zal haar niet mogen wegzenden, zolang hij leeft.
20. Maar indien deze beschuldiging waar is en de maagdelijkheid bij het meisje niet gevonden is,
21. dan zal men het meisje voor de ingang van het huis van haar vader brengen, en de mannen van haar stad zullen haar stenigen, zodat zij sterft – omdat zij een schanddaad in Israël gepleegd heeft door in het huis van haar vader ontucht te bedrijven. Zo zult gij het kwaad uit uw midden wegdoen.
22. Wanneer een man betrapt wordt, terwijl hij gemeenschap heeft met een vrouw, die gehuwd is, dan zullen zij beiden sterven: de man, die met de vrouw gemeenschap gehad heeft, en ook de vrouw. Zo zult gij het kwaad uit Israël wegdoen.
23. Wanneer een man een meisje, dat nog maagd is en dat met iemand ondertrouwd is, in de stad ontmoet en gemeenschap met haar heeft, 24. dan zult gij hen beiden naar de poort van die stad brengen en hen stenigen, zodat zij sterven: het meisje, omdat zij in de stad niet om hulp geroepen heeft, en de man, omdat hij de vrouw van zijn naaste onteerd heeft.
Zo zult gij het kwaad uit uw midden wegdoen.

25. Maar als de man het ondertrouwde meisje in het veld ontmoet, haar vastgrijpt en gemeenschap met haar heeft, dan zal alleen de man sterven, die gemeenschap met haar gehad heeft;
26. het meisje echter zult gij niets doen, aan het meisje kleeft geen zonde, waarop de doodstraf staat, want dit geval is hetzelfde als wanneer iemand zich tegen zijn naaste keert en hem om het leven brengt.
27. Want hij heeft haar in het veld ontmoet; het ondertrouwde meisje heeft om hulp geroepen, maar er was niemand, die haar te hulp kwam.
28. Wanneer een man een meisje ontmoet, dat nog maagd is en niet ondertrouwd, haar aangrijpt en gemeenschap met haar heeft, en zij worden betrapt –
29. dan zal de man, die bij haar gelegen heeft, aan de vader van het meisje vijftig zilverlingen geven, en zij zal hem tot vrouw zijn, omdat hij haar onteerd heeft; hij zal haar niet mogen wegzenden, zolang hij leeft.
30. Een man zal de vrouw van zijn vader niet nemen noch het dek van zijn vader opslaan.

***

Deuteronomium 23
Wie niet in de gemeente des HEREN mogen komen

1. Hij, die door kneuzing ontmand is of wie het mannelijk lid is afgesneden, zal niet in de gemeente des HEREN komen.
2. Een bastaard zal niet in de gemeente des HEREN komen; zelfs zijn tiende geslacht zal niet in de gemeente des HEREN komen.
3. Een Ammoniet of Moabiet zal niet in de gemeente des HEREN komen; zelfs hun tiende geslacht zal nimmer in de gemeente des HEREN komen,
4. omdat zij u bij uw uittocht uit Egypte op de weg niet met brood en water tegemoet gekomen zijn, en omdat zij tegen u Bileam, de zoon van Beor, uit Petor in Mesopotamië, gehuurd hadden om u te vervloeken.
5. Maar de HERE, uw God, heeft naar Bileam niet willen luisteren en de HERE, uw God, heeft de vloek voor u in een zegen veranderd, omdat de HERE, uw God, u liefhad.
6. Gij zult zolang gij leeft nimmer de vrede en het goede voor hen zoeken.
7. De Edomiet zult gij niet verafschuwen, want hij is uw broeder. De Egyptenaar zult gij niet verafschuwen, want gij zijt vreemdeling geweest in zijn land.
8. De kinderen, die hun in het derde geslacht geboren worden, mogen in de gemeente des HEREN komen.

Reinheid van de legerplaats

9. Wanneer gij als leger tegen uw vijanden uittrekt, dan zult gij u wachten voor al wat kwaad is.
10. Wanneer er onder u een man is, die niet rein is tengevolge van wat hem des nachts is overkomen, dan zal hij buiten de legerplaats gaan, hij zal niet binnen de legerplaats komen.
11. Dan zal hij zich tegen het vallen van de avond met water wassen, en bij zonsondergang mag hij binnen de legerplaats komen.
12. Gij zult buiten de legerplaats een plek hebben om u daarheen naar buiten te begeven;
13. gij zult bij uw uitrusting een schopje hebben en, wanneer gij buiten gaat zitten, daarmee een gat graven en uw uitwerpselen weer bedekken.
14. Want de HERE, uw God, wandelt in uw legerplaats, om u te redden en uw vijanden aan u over te geven; daarom zal uw legerplaats heilig zijn, zodat Hij niets onbehoorlijks bij u ziet en Zich niet van u afwendt.

Barmhartigheid jegens een gevluchte slaaf

15. Gij zult een slaaf, die van zijn meester naar u gevlucht is, niet aan zijn meester uitleveren;
16. bij u, in uw midden, mag hij blijven waar hij verkiest, in een uwer steden, waar het hem goeddunkt; gij zult hem niet hard behandelen.

Tegen gewijde ontucht

17. Er zal onder de dochters van Israël geen aan ontucht gewijde vrouw zijn, en er zal onder de zonen van Israël geen aan ontucht gewijde man zijn.
18. Gij zult geen hoerenloon of hondengeld in het huis van de HERE, uw God, brengen ter vervulling van een of andere gelofte, want deze beide zijn de HERE, uw God, een gruwel.

Geen rente van de volksgenoot

19. Gij zult van uw broeder geen rente nemen noch van geld noch van levensmiddelen noch van iets, dat men tegen rente lenen kan.
20. Van de buitenlander moogt gij rente nemen, maar van uw broeder zult gij geen rente nemen – opdat de HERE, uw God, u zegene in alles wat gij onderneemt in het land, dat gij in bezit gaat nemen.

Over geloften

21. Wanneer gij de HERE, uw God, een gelofte doet, zult gij er niet mee talmen haar in te lossen, want de HERE, uw God, zou ze toch van u eisen en dan zoudt gij u bezondigen.
22. Maar, wanneer gij u onthoudt van het doen van een gelofte, bezondigt gij u niet.
23. Wat over uw lippen gegaan is, moet gij stipt volbrengen; gij hebt immers de HERE, uw God, volkomen vrijwillig een gelofte gedaan, die gij hebt uitgesproken met eigen mond.

Over het plukken van druiven en aren op eens anders grond

24. Wanneer gij in de wijngaard van uw naaste komt, dan moogt gij om u te verzadigen druiven eten, zoveel gij wilt, maar gij moogt ze niet ergens in meenemen.
25. Wanneer gij in het staande koren van uw naaste komt, moogt gij aren plukken met uw hand, maar de sikkel moogt gij in het staande koren van uw naaste niet slaan.

***

Deuteronomium 24

Over echtscheiding

1. Wanneer iemand een vrouw genomen en gehuwd heeft, dan zal, – als hij haar geen genegenheid toedraagt, omdat hij iets onbehoorlijks aan haar gevonden heeft, en hij een scheidbrief geschreven en haar die overhandigd heeft, waarna hij haar uit zijn huis heeft weggezonden;
2. en als zij dan uit zijn huis vertrokken, haars weegs gegaan en de vrouw van een ander geworden is;
3. en als dan de laatste man een afkeer van haar krijgt, een scheidbrief schrijft, haar die overhandigt en haar uit zijn huis wegzendt; of als de laatste man, die haar tot vrouw genomen heeft, gestorven is –
4. dan zal de eerste echtgenoot, die haar weggezonden heeft, haar niet opnieuw tot vrouw mogen nemen, nadat zij verontreinigd is geworden; want dat is een gruwel voor het aangezicht des HEREN; gij zult geen zonde brengen over het land dat de HERE, uw God, u ten erfdeel geven zal.
5. Wanneer iemand pas een vrouw gehuwd heeft, zal hij in het leger niet uitrukken en men zal hem in geen enkel opzicht bezwaren; gedurende één jaar zal hij vrijgesteld zijn ten behoeve van zijn huis, en de vrouw die hij gehuwd heeft, verheugen.

Bepalingen tot bescherming van de naaste

6. Men zal de handmolen of de bovenste molensteen niet tot pand nemen, want dan neemt men het leven tot pand.
7. Wanneer iemand betrapt wordt, terwijl hij een mens, een van zijn broeders, uit de Israëlieten, rooft, en hem als slaaf behandelt en verkoopt, dan zal die dief sterven. Zo zult gij het kwaad uit uw midden wegdoen.

8. Draag er ten aanzien van de plaag der melaatsheid zorg voor, dat gij zeer stipt alles onderhoudt, waarin de levitische priesters u onderrichten; wat ik hun geboden heb zult gij stipt onderhouden.
9. Gedenk wat de HERE, uw God, aan Mirjam gedaan heeft op uw tocht, toen gij uit Egypte getrokken waart.
10. Wanneer gij van uw naaste enige schuld te vorderen hebt, zult gij zijn huis niet binnengaan om een pand van hem weg te nemen.
11. Gij zult buiten blijven staan, en de man, van wie gij een schuld te vorderen hebt, zal het pand buiten bij u brengen.
12. Indien hij een arm man is, zult gij u niet te ruste leggen in wat hij u als pand gaf;
13. gij zult hem dat pand bij zonsondergang teruggeven, opdat hij zich in zijn eigen mantel te ruste legge en u zegene. Zo zal het u tot gerechtigheid zijn voor de HERE, uw God.
14. Gij zult de arme, behoeftige dagloner niet hard behandelen, hetzij hij behoort tot uw broeders, hetzij tot de vreemdelingen, die zich in uw land, in uw steden zullen bevinden.
15. Op de dag zelf zult gij zijn loon uitbetalen, de zon mag daarover niet ondergaan, omdat hij behoeftig is en er dus naar uitziet – opdat hij niet over u tot de HERE roepe en gij u bezondigt.
16. De vaders zullen niet om hun kinderen ter dood gebracht worden; ook zullen de kinderen niet om hun vaders ter dood gebracht worden; ieder zal om zijn eigen zonde ter dood gebracht worden.

Aansporing tot barmhartigheid

17. Gij zult het recht van vreemdeling en wees niet buigen; ook zult gij het kleed der weduwe niet tot pand nemen.
18. Gij zult gedenken, dat gij in Egypte slaaf geweest zijt, en dat de HERE, uw God, u daaruit bevrijd heeft; daarom gebied ik u dit te doen.
19. Wanneer gij de oogst op uw akker binnenhaalt en een garve op de akker vergeet, dan zult gij niet teruggaan om die weg te halen; voor de vreemdeling, de wees en de weduwe zal die zijn – opdat de HERE, uw God, u zegene in al het werk uwer handen.
20. Wanneer gij uw olijven afslaat, zult gij de takken niet nog eens afzoeken; voor de vreemdeling, de wees en de weduwe zal dit zijn.
21. Wanneer gij de oogst van uw wijngaard inzamelt, zult gij niet nog eens een nalezing houden; voor de vreemdeling, de wees en de weduwe zal dit zijn.
22. Gij zult gedenken, dat gij in het land Egypte slaaf geweest zijt; daarom gebied ik u dit te doen.

***

Deuteronomium 25

Geen onnodige wreedheid

1. Wanneer mannen een twist hebben en daarmee voor het gerecht komen, en men wijst vonnis door de onschuldige in het gelijk te stellen en de schuldige te veroordelen,
2. dan zal, indien de schuldige slagen verdiend heeft, de rechter hem doen neerliggen en hem in zijn tegenwoordigheid een aantal slagen doen geven in overeenstemming met zijn schuld.
3. Veertig slagen zal hij hem doen geven, niet meer; opdat niet, wanneer hij hem nog meer slagen zou laten geven, uw broeder in uw ogen verachtelijk zou worden.
4. Gij zult een dorsende os niet muilbanden.

Het zwagerhuwelijk

5. Wanneer broeders tezamen wonen, en één van hen sterft zonder een zoon na te laten, dan zal de vrouw van de gestorvene niet buiten de familie de vrouw van een vreemde man mogen worden; haar zwager zal gemeenschap met haar hebben, haar tot vrouw nemen en zo het zwagerhuwelijk met haar sluiten.
6. En de eerstgeborene, die zij baren zal, zal op naam van de gestorven broeder staan, opdat diens naam uit Israël niet uitgewist worde.

7. Maar indien die man geen lust heeft zijn schoonzuster te nemen, dan zal zijn schoonzuster naar de poort, tot de oudsten, gaan en zeggen: Mijn zwager weigert de naam van zijn broeder in Israël in stand te houden, hij wil het zwagerhuwelijk met mij niet sluiten.
8. Dan zullen de oudsten van zijn stad hem roepen en met hem spreken.
Blijft hij daarbij en zegt hij: Ik heb geen lust haar te nemen –
9. dan zal zijn schoonzuster voor de ogen der oudsten bij hem gaan staan, hem zijn schoen van de voet trekken, hem in het gelaat spuwen en aldus betuigen: Zo zal men de man doen, die het huis van zijn broeder niet bouwt.
10. En onder Israël zal zijn naam luiden: Het huis van de ontschoeide.

Tegen schaamteloosheid

11. Wanneer mannen met elkander vechten en de vrouw van de een komt tussenbeide om haar man te bevrijden uit handen van degene die hem slaat, en zij steekt haar hand uit en grijpt hem bij zijn schaamdelen,
12. dan zult gij haar hand afkappen; gij zult haar niet ontzien.

Zuivere maat en gewicht

13. Gij zult in uw buidel geen tweeërlei gewicht hebben, een groot en een klein.
14. Gij zult in uw huis geen tweeërlei efa hebben, een grote en een kleine.
15. Gij zult een vol en zuiver gewicht hebben; gij zult een volle en zuivere efa hebben, opdat gij lang leeft in het land, dat de HERE, uw God, u geven zal.
16. Want ieder die deze dingen doet, ieder die onrecht doet, is de HERE, uw God, een gruwel.

Amalek moet uitgeroeid worden

17. Gedenk wat Amalek u gedaan heeft op uw tocht, toen gij uit Egypte getrokken waart;
18. hoe hij u onderweg tegenkwam en al de zwakken in uw achterhoede afsneed, terwijl gij vermoeid en uitgeput waart, en hoe hij God niet vreesde.
19. Als dan de HERE, uw God, u rust gegeven heeft van al de vijanden rondom u in het land, dat de HERE, uw God, u ten erfdeel geven zal om het te bezitten, dan zult gij de herinnering aan Amalek onder de hemel uitwissen; vergeet het niet.

***

Deuteronomium 26

De aanbieding van de eerstelingen

1. Wanneer gij komt in het land, dat de HERE, uw God, u ten erfdeel geven zal en gij het in bezit neemt en daarin woont,
2. dan zult gij van de eerstelingen van alle vruchten van de bodem, die gij zult inzamelen van het land, dat de HERE, uw God, u geven zal, nemen, en in een mand doen en naar de plaats gaan, die de HERE, uw God, verkiezen zal om daar zijn naam te doen wonen.
3. En gekomen bij de priester, die er dan wezen zal, zult gij tot hem zeggen: Ik verklaar heden voor de HERE, uw God, dat ik gekomen ben in het land, waarvan de HERE aan onze vaderen gezworen heeft, dat Hij het ons zou geven.
4. Dan zal de priester de mand van u aannemen en die voor het altaar van de HERE, uw God, zetten.
5. Daarna zult gij voor het aangezicht van de HERE, uw God, betuigen: Een zwervende Arameeër was mijn vader; hij trok met weinige mannen naar Egypte en verbleef daar als vreemdeling, maar werd er tot een groot, machtig en talrijk volk.
6. Toen de Egyptenaren ons mishandelden en verdrukten en ons harde slavenarbeid oplegden,
7. riepen wij tot de HERE, de God van onze vaderen, en de HERE hoorde onze stem en zag onze ellende, moeite en verdrukking.
8. Toen leidde ons de HERE uit Egypte met een sterke hand, een uitgestrekte arm en grote verschrikking, door tekenen en wonderen;
9. Hij bracht ons naar deze plaats en gaf ons dit land, een land, vloeiende van melk en honig.

10. En nu, zie, ik breng de eerstelingen van de vrucht van het land, dat Gij, HERE mij gegeven hebt. Gij zult ze neerzetten voor het aangezicht van de HERE, uw God; gij zult u voor het aangezicht van de HERE, uw God, neerbuigen,
11. en gij zult u verheugen over al het goede dat de HERE, uw God, u en uw huis gegeven heeft: gij, de Leviet en de vreemdeling, die in uw midden is.

De tienden

12. Wanneer gij in het derde jaar, het jaar der tienden, gereed gekomen zult zijn met het afzonderen van alle tienden uit uw opbrengst, dan zult gij ze geven aan de Leviet, de vreemdeling, de wees en de weduwe, opdat zij eten en zich verzadigen in uw steden.
13. En gij zult voor het aangezicht van de HERE, uw God, zeggen: Ik heb het heilige uit het huis weggedaan; ook heb ik dat gegeven aan de Leviet, de vreemdeling, de wees en de weduwe, geheel overeenkomstig het gebod, dat Gij mij gegeven hebt. Ik heb geen uwer geboden overtreden of vergeten;
14. in mijn rouw heb ik daarvan niet gegeten, noch daarvan iets weggedaan, terwijl ik onrein was, noch iets daarvan aan een dode gegeven; ik heb geluisterd naar de stem van de HERE, mijn God, ik heb gedaan naar alles wat Gij ons geboden hebt.
15. Zie neder uit uw heilige woning, uit de hemel, en zegen uw volk Israël en het land, dat Gij ons gegeven hebt – zoals Gij onze vaderen onder ede beloofd hebt – een land, vloeiende van melk en honig.

Slotwoord

16. Heden beveelt u de HERE, uw God, deze inzettingen en verordeningen na te komen; onderhoud ze dan naarstig met geheel uw hart en geheel uw ziel.
17. Gij hebt heden van de HERE het woord aanvaard, dat Hij u tot een God zal zijn, en dat gij in zijn wegen wandelen moet, zijn inzettingen, geboden en verordeningen onderhouden en naar zijn stem luisteren.
18. En de HERE heeft heden van u het woord aanvaard, dat gij zijn eigen volk zult zijn, zoals Hij u gezegd heeft, en dat gij al zijn geboden zult onderhouden –
19. dan zal Hij u verheffen tot een lof, een naam en een sieraad, boven alle volken die Hij geschapen heeft en dan zult gij een volk zijn, geheiligd aan de HERE, uw God, zoals Hij gezegd heeft.

Uit: NBG-vertaling 1951

's Morgens had Hij ook reeds over Balak en de profeet Bilam geleerd (Num. Hoofdstuk 22-23-24).

Numeri 22

1. Toen braken de Israëlieten op en legerden zich in de velden van Moab, aan de overzijde van de Jordaan bij Jericho.

Bileam zegent Israël

2. Balak nu, de zoon van Sippor, zag alles wat Israël met de Amorieten had gedaan.
3. Toen werd Moab zeer bang voor het volk, omdat het talrijk was, en Moab werd bevreesd vanwege de Israëlieten.
4. Toen zeide Moab tot de oudsten van Midjan: Nu zal die menigte onze gehele streek afscheren, zoals een rund het groen des velds afscheert. In die tijd nu was Balak, de zoon van Sippor, koning over Moab.
5. Hij dan zond boden naar Bileam, de zoon van Beor, naar Petor, dat aan de Rivier ligt, naar het land zijner volksgenoten, om hem te ontbieden met deze woorden: Daar is een volk

getrokken uit Egypte; zie, het overdekt de oppervlakte van het land, terwijl het tegenover mij gelegerd is.
6. Nu dan, kom toch en vervloek mij dit volk, want het is sterker dan ik; misschien zal ik dan in staat zijn het te verslaan en uit het land te verdrijven, want ik weet: wie gij zegent, die is gezegend, en wie gij vervloekt, die is vervloekt.
7. Toen gingen de oudsten van Moab en van Midjan, met het waarzeggersloon bij zich, op weg, en bij Bileam aangekomen, brachten zij hem de woorden van Balak over.
8. Hij dan zeide tot hen: Overnacht hier deze nacht, dan zal ik u bescheid geven, zoals de HERE tot mij spreken zal. Toen bleven de vorsten van Moab bij Bileam.
9. God nu kwam tot Bileam en zeide: Wie zijn die mannen bij u?
10. En Bileam zeide tot God: Balak, de zoon van Sippor, de koning van Moab, heeft tot mij de boodschap gezonden:
11. Zie, er is een volk, dat getrokken is uit Egypte, en dat de oppervlakte van het land overdekt; nu dan, kom vervloek het mij, misschien zal ik dan in staat zijn daartegen te strijden en zal ik het verdrijven.
12. Toen zeide God tot Bileam: Gij zult met hen niet medegaan, gij zult dat volk niet vervloeken, want het is gezegend.
13. En Bileam stond des morgens op en zeide tot de vorsten van Balak: Gaat naar uw land, want de HERE weigert mij toe te staan met u mee te gaan.
14. Toen begaven de vorsten van Moab zich op weg en bij Balak aangekomen, zeiden zij: Bileam weigerde met ons mee te gaan.
15. Maar Balak zond opnieuw vorsten, talrijker en aanzienlijker dan dezen.
16. Bij Bileam aangekomen, zeiden zij tot hem: Zó zegt Balak, de zoon van Sippor: Laat u toch niet weerhouden tot mij te komen,
17. want ik zal u rijk belonen; alles wat gij mij zult zeggen, zal ik doen; kom toch, en vervloek mij dit volk.
18. Maar Bileam antwoordde en zeide tot de dienaren van Balak: Al gaf Balak mij zijn huis vol zilver en goud, ik zou niet in staat zijn het bevel van de HERE, mijn God, te overtreden, door iets kleins of iets groots te doen.
19. Nu dan, blijft ook gij toch deze nacht hier, opdat ik wete, wat de HERE verder tot mij spreken zal.
20. God nu kwam tot Bileam des nachts en zeide tot hem: Nu die mannen gekomen zijn om u te ontbieden, sta op, ga met hen mede, maar alleen het woord, dat Ik tot u spreken zal, zult gij volbrengen.
21. Toen stond Bileam des morgens op, zadelde zijn ezelin en ging met de vorsten van Moab mee.
22. Maar de toorn Gods ontbrandde, toen hij ging, en de Engel des HEREN stelde zich op de weg als zijn tegenstander; (Bileam) reed op zijn ezelin en had twee zijner dienaren bij zich.
23. Toen de ezelin de Engel des HEREN op de weg zag staan, met getrokken zwaard in de hand, boog zij van de weg af en ging de akker op; en Bileam sloeg de ezelin om haar naar de weg terug te drijven.
24. Daarop ging de Engel des HEREN staan in een holle weg tussen wijngaarden, waar een muur was aan beide zijden.
25. Toen de ezelin de Engel des HEREN zag, drukte zij zich tegen de muur aan, zodat zij Bileams voet tegen de muur klemde; toen sloeg hij haar opnieuw.
26. De Engel des HEREN ging andermaal verder en ging staan op een enge plaats, waar geen ruimte was om rechts of links uit te wijken.
27. Toen de ezelin de Engel des HEREN zag, ging zij onder Bileam liggen; toen ontbrandde de toorn van Bileam en hij sloeg de ezelin met de stok.
28. Nu opende de HERE de mond der ezelin, en zij zeide tot Bileam: Wat heb ik u gedaan, dat gij mij nu driemaal geslagen hebt?
29. En Bileam zeide tot de ezelin: Omdat gij de spot met mij drijft; had ik een zwaard in mijn hand, dan zou ik u nu zeker doden.

30. Maar de ezelin zeide tot Bileam: Ben ik niet uw ezelin, waarop gij uw leven lang tot op deze dag hebt gereden? Ben ik ooit gewoon geweest u zó te behandelen? En hij zeide: Neen.
31. Toen opende de HERE de ogen van Bileam; hij zag de Engel des HEREN met getrokken zwaard in de hand op de weg staan en hij knielde neer en wierp zich op zijn aangezicht.
32. De Engel des HEREN zeide tot hem: Om welke reden hebt gij uw ezelin nu driemaal geslagen? Zie, Ik ben uitgegaan als een tegenstander, want deze weg voert bij Mij ten ondergang.
33. Toen de ezelin Mij zag, is zij nu driemaal voor Mij uitgeweken; ware zij voor Mij niet uitgeweken, voorwaar, dan zou Ik nu juist u gedood en haar in het leven hebben gelaten.
34. Toen zeide Bileam tot de Engel des HEREN: Ik heb gezondigd, omdat ik niet wist, dat Gij U op de weg tegenover mij gesteld hadt, en nu, indien het kwaad is in uw ogen, wil ik wel omkeren.
35. Maar de Engel des HEREN zeide tot Bileam: Ga met die mannen mede, doch alleen het woord, dat Ik tot u spreken zal, zult gij spreken. Daarop ging Bileam met de vorsten van Balak mede.
36. Toen Balak hoorde, dat Bileam in aantocht was, ging hij hem tegemoet tot de stad van Moab in het gebied van de Arnon, aan de uiterste grens van het gebied.
37. En Balak zeide tot Bileam: Heb ik u niet dringend laten ontbieden? Waarom zijt gij niet tot mij gekomen? Ben ik werkelijk niet in staat u te belonen?
38. Maar Bileam zeide tot Balak: Zie, nu ben ik tot u gekomen; zal ik wel iets kunnen spreken? Het woord, dat God in mijn mond zal leggen, zal ik spreken.
39. Toen ging Bileam met Balak mee en zij kwamen te Kirjat-Chusot,
40. Balak offerde runderen en schapen en zond daarvan aan Bileam en de vorsten die bij hem waren.
41. De volgende morgen nam Balak Bileam mede en liet hem de hoogten van Bamot-Baäl beklimmen, vanwaar hij het uiterste deel van het volk zag.

***

Numeri 23

1. Toen zeide Bileam tot Balak: Bouw mij hier zeven altaren en bereid mij hier zeven stieren en zeven rammen.
2. Balak deed, zoals Bileam gesproken had, en Balak offerde met Bileam een stier en een ram op elk altaar.
3. Daarop zeide Bileam tot Balak: Ga bij uw brandoffer staan, dan wil ik heengaan; misschien zal de HERE mij tegemoet komen, en welk woord Hij mij ook doet zien, dat zal ik u bekend maken. Toen ging hij een kale heuvel op.
4. God nu ontmoette Bileam en hij zeide tot Hem: De zeven altaren heb ik gereed gemaakt en op elk altaar een stier en een ram geofferd.
5. En de HERE legde een woord in de mond van Bileam en zeide: Keer tot Balak terug en spreek aldus.
6. Toen hij bij hem terugkwam, stond hij daar nog bij zijn brandoffer, hij en al de vorsten van Moab.
7. Toen hief hij zijn spreuk aan en zeide: Uit Aram voerde mij Balak, Moabs koning, uit de bergen van het Oosten: Kom, vervloek mij Jakob, en kom, verwens Israël.
8. Hoe zal ik vervloeken, die God niet vervloekt? Hoe zal ik verwensen, die de HERE niet verwenst?
9. Want van der rotsen top zie ik hem, van de heuvelen aanschouw ik hem. Zie, een volk, dat alleen woont en onder de natiën zich niet rekent.
10. Wie telt het stof van Jakob en wie berekent de drommen van Israël? Sterve ik zelf de dood der oprechten en zij mijn einde daaraan gelijk!
11. Toen zeide Balak tot Bileam: Wat hebt gij mij gedaan? Om mijn vijanden te vervloeken heb ik u gehaald en zie, gij hebt juist gezegend.

12. Maar hij antwoordde en zeide: Zal ik niet nauwgezet spreken, wat de HERE in mijn mond legt?
13. Balak dan zeide tot hem: Ga toch met mij mee naar een andere plaats, vanwaar gij het (volk) zien kunt; gij ziet slechts het uiterste deel ervan, maar in zijn geheel ziet gij het niet; vervloek het mij dan vandaar.
14. Toen nam hij hem mede naar het veld der Spieders, naar de top van de Pisga; hij bouwde zeven altaren en offerde een stier en een ram op elk altaar.
15. En hij zeide tot Balak: Ga hier bij uw brandoffer staan, terwijl mij ginds een ontmoeting ten deel valt.
16. De HERE nu ontmoette Bileam en legde een woord in zijn mond en Hij zeide: Keer tot Balak terug en spreek aldus.
17. Toen hij bij hem terugkwam, stond hij daar nog bij zijn brandoffer en de vorsten van Moab met hem. En Balak zeide tot hem: Wat heeft de HERE gesproken?
18. Toen hief hij zijn spreuk aan en zeide: Sta op, Balak, en hoor; leen mij het oor, zoon van Sippor.
19. God is geen man, dat Hij liegen zou; of een mensenkind, dat Hij berouw zou hebben. Zou Hij zeggen en niet doen, of spreken en niet volbrengen?
20. Zie, ik heb bevel ontvangen te zegenen, en zegent Hij, dan keer ik het niet.
21. Men schouwt geen onheil in Jakob, en ziet geen rampspoed in Israël. De HERE, zijn God, is met hem, en gejubel over de Koning is bij hem.
22. God, die hen uitleidde uit Egypte, is hem als de hoornen van de wilde stier,
23. want er bestaat geen bezwering tegen Jakob, noch waarzeggerij tegen Israël. Thans worde gezegd van Jakob en van Israël wat God doet:
24. Zie, een volk, dat als een leeuwin opstaat, en als een leeuw zich verheft, die zich niet neerlegt, eer hij buit gegeten en bloed van gevallenen gedronken heeft.
25. Toen zeide Balak tot Bileam: Als gij het beslist niet vervloeken wilt, dan zult gij het in geen geval zegenen.
26. Maar Bileam antwoordde en zeide tot Balak: Heb ik u niet gezegd: Alles wat de HERE zal spreken, dat zal ik doen?
27. Balak dan zeide tot Bileam: Kom toch, ik zal u meenemen naar een andere plaats; misschien zal het in Gods ogen recht zijn, dat gij hem mij vandaar vervloekt.
28. Toen nam Balak Bileam mee naar de top van de Peor, die uitziet over de Wildernis.
29. En Bileam zeide tot Balak: Bouw mij hier zeven altaren en bereid mij hier zeven stieren en zeven rammen.
30. Toen deed Balak, zoals Bileam gezegd had, en offerde een stier en een ram op elk altaar.

***

Numeri 24

1. Daar Bileam zag, dat het in de ogen des HEREN goed was Israël te zegenen, ging hij niet, zoals een- en andermaal, op bezwering uit, maar richtte zijn gelaat naar de woestijn.
2. Toen Bileam zijn ogen ophief, zag hij Israël naar zijn stammen gelegerd, en de Geest Gods kwam over hem.
3. Toen hief hij zijn spreuk aan en zeide: De spreuk van Bileam, de zoon van Beor, en de spreuk van de man met het geopend oog;
4. de spreuk van hem, die de woorden Gods hoort, die het gezicht des Almachtigen schouwt, nederliggende met ontsloten ogen.
5. Hoe goed zijn uw tenten, o Jakob, uw woningen, o Israël!
6. Als valleien breiden zij zich uit; als tuinen aan een rivier; als aloë's, die de HERE plantte; als cederen aan het water.
7. Water vloeie uit zijn emmers, en zijn zaad hebbe overvloedig water; ja, zijn koning verheffe zich boven Agag, en zijn koninkrijk zij verheven.
8. God, die hem uitleidde uit Egypte, is hem als de hoornen van de wilde stier. Volken, die zijn vijanden zijn, verslinde hij, en hun beenderen vermorzele hij en hij doorbore ze met zijn pijlen.

9. Hij kromt zich, en legt zich neder als een leeuw, en als een leeuwin; wie zal hem doen opstaan? Gezegend, die u zegenen; en die u vervloeken, vervloekt!
10. Toen ontbrandde de toorn van Balak tegen Bileam en hij sloeg zijn handen in elkaar en Balak zeide tot Bileam: Om mijn vijanden te vervloeken heb ik u geroepen, en zie, gij hebt nu driemaal achtereen een zegen uitgesproken.
11. Nu dan, pak u weg naar uw woonplaats; ik heb wel gezegd: Ik zal u rijk belonen, maar zie, de HERE heeft u het loon onthouden.
12. Maar Bileam zeide tot Balak: Heb ik dan niet tot de boden, die gij gezonden hebt, gesproken:
13. Al gaf Balak mij zijn huis vol zilver en goud, ik zou niet in staat zijn het bevel des HEREN te overtreden door goed of kwaad te doen uit mijzelf; wat de HERE spreken zal, dat zal ik spreken.
14. En nu, zie, ik sta op het punt naar mijn volk te gaan; kom, ik zal u aankondigen wat dit volk in de toekomst uw volk zal aandoen.
15. Toen hief hij zijn spreuk aan en zeide: De spreuk van Bileam, de zoon van Beor, en de spreuk van de man met het geopend oog;
16. de spreuk van hem, die de woorden Gods hoort, en die de wetenschap des Allerhoogsten kent, die het gezicht des Almachtigen schouwt, nederliggende met ontsloten ogen.
17. Ik zie hem, maar niet nu; ik schouw hem, maar niet van nabij; een ster gaat op uit Jakob, een scepter rijst op uit Israël, en verbrijzelt Moabs slapen, en verplettert alle zonen van Set.
18. Dan zal Edom een veroverd gebied wezen, en Seïr zal een veroverd gebied wezen – zijn vijanden. Maar Israël zal kracht oefenen,
19. en hij zal heersen uit Jakob, en de vluchtelingen uit de stad verdelgen.
20. Toen hij Amalek zag, hief hij zijn spreuk aan en zeide: Eerste der volken is Amalek, maar zijn einde zal ondergang zijn.
21. Toen hij de Kenieten zag, hief hij zijn spreuk aan en zeide: Vast is uw woning, gesteld op de rots is uw nest,
22. nochtans zal Kaïn tot verwoesting zijn; hoe lang nog of Assur voert u gevankelijk weg.
23. Hij hief ook zijn spreuk aan en zeide: Wee! wie zal leven, als God dat tot stand zal brengen?
24. Maar schepen van de kust der Kittiërs! Die zullen Assur onderdrukken en Eber onderdrukken, maar ook hij zal ten onder gaan.
25. Toen maakte Bileam zich op en keerde naar zijn woonplaats terug, en ook Balak ging zijns weegs.

Uit: NBG-vertaling 1951

Ik zag (in een bijvisioen) veel over beide, maar ik kan het nu niet meer ordelijk verhalen.

Heden avond, in zijn sabbatrede, vertelde Hij ook, ter illustratie van hetgeen Hij voorgelezen had uit de wetten van Mozes, de episode van Sambri, die met de Midianietin door Pinechas doorstoken werd (Num. 25, 7-8).

***

Brentano plaatst hier nog de volgende bemerking.

De zuster vertelde nog op bewonderenswaardige wijze een menigte wetten uit Deuteronomium 22-26, hoewel ze nooit iets dergelijks gehoord of gelezen had, en bij voorkeur zulke die haar het meest getroffen hadden, omdat ze haar herinnerden aan feiten uit haar meisjesleven.

Een paar voorbeelden:

- "Als men een vogelnest rooft, mag men de ouders niet vangen." (Deut. 22, 6).
- "Wanneer ge in de oogst een schoof op uw akker vergeet en achterlaat, moogt ge hem niet meer gaan halen; hij is voor de vreemdeling, de weduwe en de wees." (Deut. 24, 19-22; 23, 24-25; Lev. 19, 9-10; 23, 22).
- Zij citeerde ook wetten over het nemen van panden van armen, over het lenen en borgen, enz. (Deut. 24, 6-17).
- Dit alles heeft Jezus geleerd, zegde zij, maar met klem benadrukte Hij het verbod van de achterhouding van het loon der arbeiders (Deut. 24, 14-15), omdat de rijken hier vele dagloners hadden.

K. verheugde zich zeer, omdat dit alles in de Bijbel stond; en was tevens verwonderd het zo goed gehoord en verstaan te hebben.

***

705.

14 september; Sabbat. –

Jezus leerde heden in de school verder over de geboden van Mozes.

Daarna genas Hij zieken in de stad en ging na de sabbat in de herberg van de heidenen, die Hem door zijn leerlingen dringend hadden laten uitnodigen. Zij ontvingen Hem met grote ootmoedigheid en liefde. *Hij sprak hun over de roeping van de heidenen en zei dat Hij nu de heidenen kwam veroveren, die Israël niet onderworpen had.*

Zij ondervroegen Hem nopens de vervulling van zekere profetieën, o.m. dat de scepter ten tijde van de Messias zou weggenomen zijn. (Gen. 49, 10). *Hij gaf hun de verlangde uitleg.*

Zij wisten ook iets van de H. Driekoningen en gaven hun verlangen naar de doop te kennen. *Jezus legde hun nu de doop uit en stelde hun deze voor als een voorbereiding voor hen op hun deelname aan het Rijk van de Messias.*

Deze goedgezinde heidenen waren doortrekkende reizigers, die hier een paar weken bleven liggen en op aansluiting bij een karavaan wachtten. Het waren vijf families, in totaal 35 mensen; zij konden niet ten doop naar Ennon trekken, uit vrees de karavaan te missen; ze vroegen Jezus ook waar ze best zouden gaan wonen en *Hij wees hun een plaats aan.*

Tegen de heidenen heb ik Hem nooit over de besnijdenis horen spreken, maar wel over de onthouding en dat zij zich met één vrouw tevreden moesten stellen.

15 september. –

Heden zag ik deze heidenen, *nadat Jezus hen nogmaals onderwezen had,* door Saturninus en Joses Barsabas gedoopt worden; zij traden met de voeten in een badvijver en bogen hoofd en bovenlijf boven een groot, vóór hen geplaatst waterbekken dat *Jezus gezegend had;* het water werd hun driemaal op het hoofd gegoten. De doopformule weet ik niet meer woordelijk, maar me dunkt *dat zij doopten: "In de naam van Jehova's Gezant",* doch hiervan ben ik geenszins zeker; ik voel me te verstrooid en te ziek.

De heidenen waren allen in het wit gekleed en zij gaven aan Jezus voor de kas zijner leerlingen een geschenk van gouden haken en oorslingers, waarin zij handel dreven; deze dingen werden aanstonds ten bate der armen te gelde gemaakt.

Hierna leerde Jezus nog in de synagoge, deed nog genezingen en nam dan met de leerlingen een maaltijd.

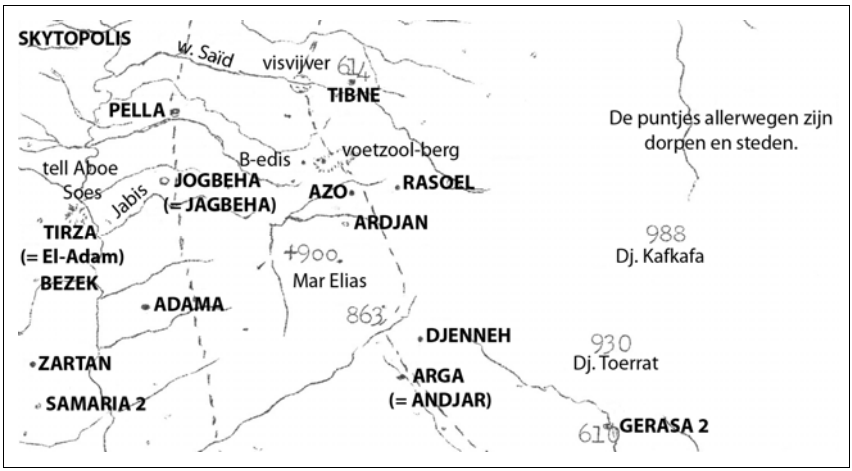

Jezus te Azo.

706.

Na de maaltijd ging Jezus nog een paar uren noordwaarts naar een stadje dat Azo heette. Verscheidene burgers uit Arga deden Hem uitgeleide daarheen[341].

---

[341] **Azo = Rasoen**. – In de tekst plaatste Brentano de volgende nota: "Eerst spelde zij de naam als GOZZO, dan als OZO, en verzekerde tenslotte, na lang nadenken, dat de stad heel zeker Azo heette en de naam maar drie letters telde." Tot hier Brentano.

Het is treffend dat K. allereerst dacht aan Gozzo, Gazzo.

In de niet onwaarschijnlijke veronderstelling dat Azo een lichte of sterke aanblazing (') had, een soort 'h', zoals in het Hebreeuws de naam 'Azza', d.i. 'Gaza', welke aanblazing geen 4e letter, geen volwaardige medeklinker is, dan verandert in het Arabisch deze aanblazing in 'Gh' 'grasseyé', wat als een zachte 'Gr' uitgesproken en ook als 'Rh' geschreven wordt.

We geven als voorbeeld:

- het Hebreeuwse 'Azza', in het Arabisch 'Ghazzeh' en 'Rhazzeh';
- het Hebreeuwse 'Aïn', in het Arabisch 'Ghuaïn' en 'Rhuaïn'. (cfr. D.B. Anim).

Verder, gezien de vele gevallen waarin zich een medeklinker bij een naam voegt,

- b.v. Siloë, Siloan,
- is in Rasoel, waarin wij gaarne een vervorming van Azo zien, de eind-L heel goed mogelijk later toegevoegd.

Overigens leest men op kaart Israël: 'Rasoen'.
Deze naam die men vindt 12 km ten noorden van Arga (Andjar), wijst dus de plaats aan, waar wij ongeveer Azo moeten situeren.
De naam kan zich even verplaatst hebben, want we menen Azo een paar km meer westelijk, in een nog al breed dal te moeten lokaliseren.

Op gedetailleerde kaarten, b.v. van Legendre, speciaal op een bergenkaart in D.B. Jourdain, ziet men aan de noordkant van genoemd dal een berg, die zeer duidelijk de vorm van een voetzool vertoont, nl. deze vorm:

Hier waren vele mensen verzameld, want ‘s avonds begon men het feest van Gideons overwinning te vieren. Jezus werd vóór de stad ontvangen door de levieten die Hem de voeten wasten en een verversing aanboden. *Hierop begaf Hij zich naar de synagoge en nam er het woord (naar aanleiding van het begin der feestviering).*

Ik heb zeer veel gezien in verband met die stad, wat daar allemaal geschied is. Ik zag dit (in een bijvisioen) tijdens een gesprek van Jezus met de inwoners en *terwijl Jezus daarover leerde.* Helaas! de zorg voor mijn huishouden heeft mij het meeste daarvan weer doen vergeten, doch ik zal verhalen wat ik nog onthouden heb.

Azo zal wel een van Basans oudste steden geweest zijn, want ik zag Samson daar iets verrichten; me docht dat hij er iets navorste of althans dat hij met zijn ouders hier was.
Ten tijde van Jefte was Azo een vestingstad; ze is in de oorlog, die Jefte voerde, na uit de ballingschap teruggeroepen te zijn, verwoest geworden. Nu was het een zeer zindelijke kleine stad, bestaande in een lange rij huizen; er waren volstrekt geen heidenen en de inwoners waren buitengewoon goed, werkzaam en hoffelijk.

Hier werden ook veel olijfbomen gekweekt; deze staan zeer regelmatig op terrassen vóór de stad en zijn goed onderhouden. Ook worden hier vele stoffen gefabriceerd en met borduurwerk versierd. De levenswijze der inwoners is dezelfde als in Arga; zij houden zich voor Joden van het zuiverste bloed uit de stam Manasse, omdat zij hoegenaamd geen omgang of vermenging met de heidenen hebben; ze zijn uiterst zindelijk. De weg daalt af door een zacht dal, waarin de stad ten westen van een berg gelegen is[342].

---

[342] Azo, zegt K. nog, ligt ten westen van een berg; bedoeld kan zijn de hoogte of heuvel van Rasoel of beter nog de berg Kafkafa, die met zijn hoogte van 988 m een der hoogste bergen van Noord-Gilad is.

Dood van een valse profetesse te Azo.

Ik heb een vreemdsoortige gebeurtenis gezien, die hier is voorgevallen, en wel in het tijdperk waarin Debbora in Israël recht sprak en Sisera in een oorlog door Jahel gedood is geworden (Recht. 4, 17. 20). Ik weet er nog veel van.

Een dochter uit de verdelgde stam Benjamin, die afstamde van ene aan de verdelging ontsnapte vrouw, had als man verkleed lang te Mizpa verborgen geleefd; ze wist haar geslacht zo goed geheim te houden, dat niemand haar kende voor een vrouw; zij had gezichten, profeteerde en diende de Israëlieten dikwijls met spionage, maar overal waar men van haar diensten gebruik had gemaakt, was het slecht voor hen uitgevallen.
Veel andere dingen over haar ben ik vergeten.

In die tijd waren hier vijanden gelegerd, Midianieten meen ik, en zij kwam in manskledere, sjiek gekleed en fier gelijk een soldaat, en gaf zich uit voor Abinues (Recht. 4, 6. 12; 5, 1. 12), een van de helden die in de geschiedenis van Sisera's nederlaag voorkomen. Ze kwam spioneren en was reeds door verscheidene linies en kampen geslopen, het gelukte haar in de tent van de krijgsoverste te geraken en zij beloofde hem geheel Israël in zijn macht te zullen leveren.

Anders dronk ze nooit wijn, leefde kuis en was zeer op haar hoede. Maar hier vergat ze zich, dronk zich zat en haar geslacht werd ontdekt. Men nagelde ze met handen en voeten op een

---

Tenslotte, dat K. te Azo eenmaal Samson zag, is best mogelijk, maar het schijnt ons ook mogelijk, dat ze hier misschien wel gezegd zou moeten hebben: "Azzah, d.i. Gaza, waar Samson zijn reuzenkracht ontplooide." (Recht. 16).

De vermelding van Midianieten door K. ten oosten van de Jordaan in de tijd van de Rechters levert geen moeilijkheid op, want er waren er reeds eer de Israëlieten uit Egypte hier aankwamen, althans in Moab.

Waarom ook niet even meer noordelijk?
Een stad of dorp uit die tijd in Moab draagt nog de naam Medeineh (van Midian).

plank en liet ze zo enige tijd liggen om haar prijs te geven aan de schande. Daarna zag ik haar met de plank omgekeerd in een kuil geworpen worden, en ik hoorde daarbij de uitdrukking dat zij hier met haar naam begraven was. (cfr. Ps. 9, 7: hun gedachtenis is met hun naam vergaan), waarschijnlijk omdat niemand haar naam wist. Ze profeteerde en spioneerde voor geld; de vijanden daalden vervolgens naar de Jordaan af.

Feest voor Gideon.

707.

Gideon vertrok van Azo uit om in het vijandelijk leger een inval te doen. Ik heb meerdere taferelen uit deze geschiedenis gezien. Gideon stamde af van Manasse (Recht. 6, 15) en woonde met zijn vader bij Silo (betrekkelijke nabijheid).

Toen was het een ellendige tijd in Israël. De Midianieten en andere heidenen deden op verschillende punten tegelijk invallen in het land, namen de oogsten weg en verwoestten de akkers (Recht. 6, 3. 33).

Gideon, een zoon van Joa, de Esriet, woonachtig in Efra (waarschijnlijk het huidige Beit Foeriq, 7 km ten zuidoosten van Sikem, zie grote kaart 3), was niet alleen zeer dapper, maar ook vrijgevig van aard en daarbij zeer schoon en sterk van lichaamsbouw. Hij dorste dikwijls zijn tarwe wat vroeger uit, om behoeftigen te kunnen helpen (Recht. 6, 11).

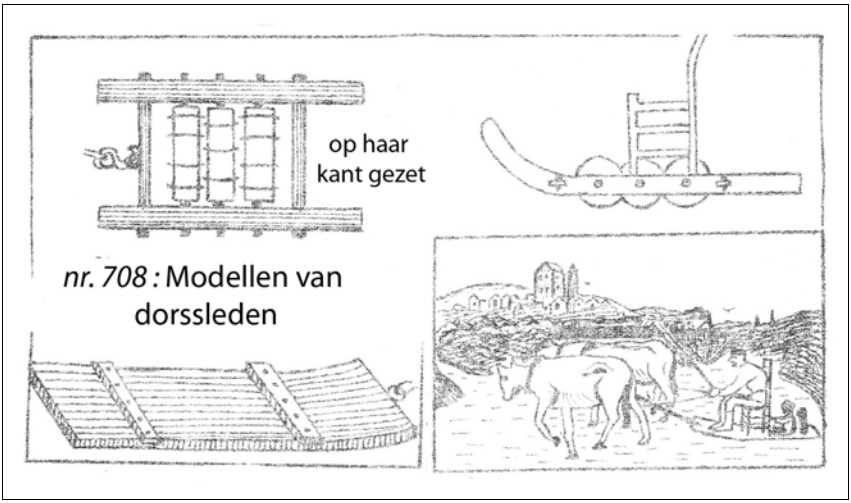

Ik zag hem ‘s morgens vóór het dagaanbreken, in de dauw, naar een uitzonderlijk dikke boom gaan, waaronder zijn dorsvloer verborgen was.

> Deze is op het gebied van Efra of Beit Foeriq te veronderstellen; nog heden trekt de fellah of kleine landbouwer in de oogsttijd gewoonlijk vóór het morgengloren naar zijn werk (‘t H.L. 2e jg. 13, 7e jg. 8).

Die boom was een eik; hij overdekte met zijn wijd uitgespreide takken een ruim rotsbekken, waar hij midden in stond en dit

bekken lag ingesloten in de rand of wand van een hoge, omringende grond die zich tot de takken van de boom verhief. Zo kon men van buiten uit niet gezien worden en aan de voet van de eik als onder een wijds gewelf, dat door de takken gevormd was, voelde men zich geborgen. De stam van die eik geleek op meerdere samengebundelde vergroeide stammen en zag er uit als een pijlerbundel.

De grond was harde rots. In de wal of wanden rondom waren holen (silo's), waarin het graan in basten vaten bewaard werd. Hij dorste het graan met een rol of rollende balk, die om de boom op wielen draaide, en aan die ronde balk waren houten blokken of hamers, die op- en neergingen. Boven in de boom was een zitplaats van waar men ver in het rond kon zien. Hier was het dat Gideon een witte jongeling of engel zitten vond op een steen bij de eik.

***

Nota van Brentano. – Het verhaal dat K. nu van Gideons geschiedenis deed, verschilde alleen hierin van het schriftuurverhaal, dat Gideon, naar haar zeggen, de engel een hele dag liet wachten, eer hij met het offer teruggekeerd was (Recht. 6, 19).

Het verwoeste heilig bos van Baal (Recht. 6, 25) bestond uit een groep bomen.

Vooral verheugde K. zich over het antwoord van Joa aan de afgodendienaars, die Gideons uitlevering eisten (Recht. 6, 30-31).

Het vervolg dat zij gedeeltelijk niet zag, sloeg zij over tot aan de inval van Gideon met 300 man in het leger van de Midianieten, en deze inval vertelde zij als volgt (zie even verder).

Bij deze nota van Brentano voegen wij nog de volgende:

Dat Gideon in Oostjordaanland van Azo uit zijn inval deed, is wel in strijd met de algemene interpretatie der exegeten, die de inval ten westen van de Jordaan lokaliseren in de buurt van Jizreël, maar zie de

bemerking die wij in verband daarmee reeds maakten in nr. 692, voetnoot 337.
Wij voegen hier alleen nog bij, dat volgens Recht. 7, 3 Gideon in het gebergte van Gilad gelegerd was: "Wie vreesachtig, benauwd is, kondigde Gideon af, trekke zich uit dit gebergte van Gilad terug en ga morgen naar huis."

De naam Gilad laat men soms in de vertalingen weg of vervangt het door 'gebergte Gilboa', maar dit schijnt toch wel willekeurig.

Ook dronken de soldaten van Gideon, volgens Flavius Josephus, die de latere traditie niet schijnt te kennen en misschien wel een joodse traditie weergeeft, geen water uit een bron bij Jizreël, maar uit de Jordaan. Méér hierover zeggen, zou ons te uitvoerig maken. Luisteren we verder naar K., hoe zij Gideons heldendaad vertelt.

***

De Midianieten stonden van Basan af en over de Jordaan tot in de Esdrelonvlakte en het Jordaandal wemelde van grazende kamelen. Dit was troef in Gideons kaart. Van verscheidene weken te voren vorste hij alles na, stelde zich nauwkeurig op de hoogte van de toestand en naderde heimelijk met zijn 300 man, het gebergte opstijgend, tamelijk ver tot tegen Azo.

(Zijn manschappen schijnen dus reeds geschift door hun manier van water te drinken, en dit, zoals Flavius Josephus meent, uit de Jordaan.)

Ik zag hem in het legerkamp van de Midianieten binnensluipen en bij een tent staan spieden. Op dit ogenblik sprak een Midianietische soldaat: "Ik heb gedroomd dat een brood van die berg hier neerrolde en de tent omverwierp." Zijn kameraad antwoordde: "Dit is geen goed teken. Gideon zal ons met zijn Israëlieten gewis overvallen." (Recht. 7, 9-14).

In de volgende nacht zag ik Gideon met slechts een kleine afdeling, op trompetten blazend en met fakkels in de hand, van hier uit in het kamp van de vijand een inval doen; zijn andere benden deden hetzelfde aan andere zijden; de vijanden kwamen te

allen kante in de grootste verwarring. Zelf vermoordden zij gedeeltelijk elkander en werden dan door de Israëlieten overal verdreven en verslagen. (Recht. 7, 22).

De berg, waarvan, volgens de droom van de soldaat, het brood neerrolde (denk aan een soort dikke, ronde pannenkoek) lag onmiddellijk achter Azo (zoals gezegd aan de noordkant van de nog al ruime vallei ten westen van Rasoel). Van hieruit begon de afdeling, die door Gideon zelf aangevoerd werd, haar aanval.

Bemerking van Brentano.

"K. vertelde nog meer bijzonderheden over Gideons echte en onechte zonen, over zijn latere afgodendienst, ook over Abimeleks dood, doch alles zeer beknopt; Barak, zegde zij, was de broer van Debbora's man."

708.

16 september. –

In de morgen van 24 Eloel had in Azo het gedenkfeest van Gideons overwinning plaats. Vóór de stad staat in de schoot van de heuvel een grote eik en er onder een stenen altaar. Tussen deze boom en de berg, waarvan de soldaat het brood zag neerrollen, werd de verklede profetes begraven. Dit soort van bomen verschilt van onze eiken; ze dragen een grote vrucht met aan de buitenkant een groene schaal en van binnen een uiterst harde kern, doch de vrucht zit ook (zoals bij de eiken) in een potje of dop. Van deze kern maken de Joden daar de appels aan hun reisstokken. Van bij deze eik tot in de stad stond een hele rij loofhutten met allerlei vruchten opgesmukt voor het toegestroomde volk.

Jezus en de leerlingen trokken met de levieten in processie naar de eik. Vijf kleine geitenbokjes met rode kransjes om de hals werden voorop geleid en in kleine getraliede spelonken in de heuvelrand of wand rondom de boom opgesloten. (Later in nr. 1169 zal een nota staan over de kransen die de offerdieren aangedaan werden). Men bracht ook koeken ten offer en men blies daarbij de trompetten.

Allerhande rollen werden over Gideon afgelezen en zegepsalmen gezongen. Daarna werden de bokjes geslacht en in delen gesneden; verscheidene porties, zowel van de geitjes als van de koeken, werden op het altaar gelegd. Het bloed werd om het altaar gesprengd en een leviet blies vuur uit een buis in het hout, dat onder het altaarrooster lag; ik veronderstel dat dit een ceremonie was ter gedachtenis aan het feit dat de engel Gideons offer met een stok in brand stak.

Jezus hield voor het toegestroomde volk een leerrijke toespraak. Het overschot van het vlees werd onder de armen uitgedeeld; deze feestelijkheid duurde de hele voormiddag.

In de namiddag ging Jezus met de levieten en vooraanstaande stadsburgers in het dal ten zuiden vóór de stad, waar, rondom een kleine bron (of vijver?) een badplaats en lusthof ingericht was. Hier waren ook de vrouwen en jonge dochters verzameld, doch in een afgezonderde speeltuin, waar zij zich aan het spel overgaven en vermaakten. Hier was een maaltijd bereid en de armen namen hier, volgens een aloud gebruik, de eretafel in. *Jezus nam plaats aan de tafel der armen en vertelde de parabel van de verloren zoon, voor wie de vader het gemeste kalf slachtte* (cfr. nr. 2343).

Jezus sliep 's nachts in een tent op het dak van de synagoge; dit doen hier trouwens ook de andere mensen. Het feest werd de volgende dag nog voortgezet en weldra worden de loofhutten ingericht voor het loofhuttenfeest dat over een veertiental dagen zal beginnen. (Het valt op 15 Tisri, dit jaar op 6 oktober, nr. 743).

's Morgens hield Jezus een rede in de synagoge en genas vóór de school vele blinden, tuberculoselijders en ook verscheidene goedaardige bezetenen. Daarna was er nog een maaltijd en dan verliet Jezus de stad.

Jezus onderweg bij een visvijver.

709.

17 september. –

De levieten en een groep van in het geheel 30 mensen vergezelden Jezus. De weg voerde hen eerst over de berg (voetzoolberg), waarvan de soldaat in de droom een gerstebrood in het kamp van de Midianieten had zien rollen.

Daarna stegen zij af in een bergkloof dwars over een, smalle, lange en hoge berg. (Feitelijk zijn de heuvelruggen die tussen de ravijnen naar de Jordaan afdalen allemaal lang).

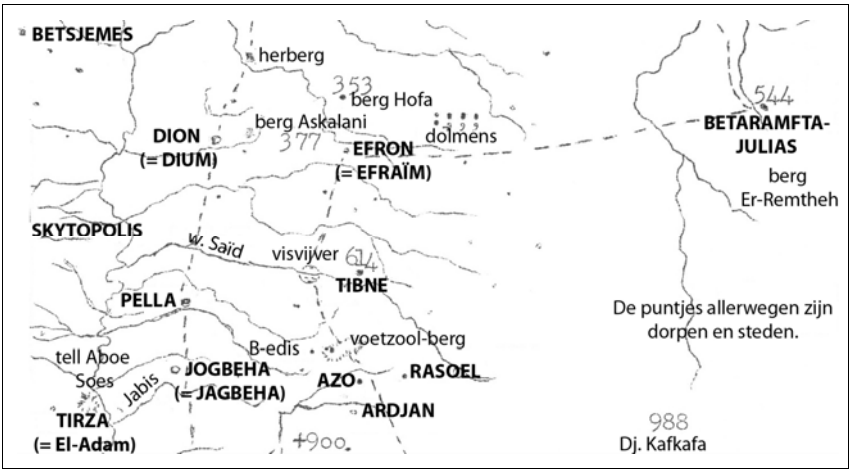

Aan de overzijde trokken zij nog ongeveer een uur noordwaarts en kwamen in een dal bij een aangenaam vismeer, waarbij men enige gebouwen ziet[343].

---

[343] Voor de lokalisering van de visvijver hebben wij een zekere vingerwijzing. Bijna halverwege tussen Azo en Efron vinden wij een ravijn of een beek, alsook een dorp met de naam Aboe Saïd (Saïda) dat vertaald kan worden: dal en plaats van visvangst.

Een plaats dichtbij de beek aan haar zuidkant draagt de naam Deir Aboe Saïd: klooster van de visvangstplaats, wat mogelijk duidt op een heilige

Deze plaats behoort toe aan de levieten van Azo. De beek die door dit meertje en het dal vloeit, daalt naar de Jordaan af. Ongeveer 6 uren ten noordoosten van hier ligt Betaramfta-Julias rond een berg (nl. Er-Remtheh, waar de kaart een niveau van 554 m noteert). Op de weg naar hier heb ik deze en nog veel andere steden gezien (nr. 738).

Jezus nam bij de visvijver een kleine maaltijd; zij hadden gebraden vissen, honig, broden en balsemkruikjes meegenomen. De weg van Azo naar hier bedroeg nagenoeg 3 uren. *Onderweg vertelde Jezus de parabel van de zaaier en van de steenachtige akker,* want op hun weg naar hier was het zeer steenachtig. *Dezelfde parabel vertelde Hij bij de visvijver, doch hier voegde Hij er een parabel bij van de vissen en hun vangst* (Mt. 13, 17-50), doch ik weet ze niet meer. Er dobberden schuiten op de vijver; men viste met werpnetten; de vangst kwam de armen ten goede.

Ongeveer 1,5 uur van hier (bijna 2 uren) ligt Efron op de helling van een ravijn; hier kan men het niet zien, maar wel de hoger tegenovergelegen bergen.

---

herinnering die aan deze plaats verbonden bleef.
Ik zeg 'mogelijk', zonder dit strikt te bevestigen.
De plaats is 18 km ten oostzuidoosten van Skytopolis.

De bergen tegenover Efron, die men van bij de visvijver kan zien, worden straks nog eens vermeld; het zijn de toppen Hofa en Askalani (353 m en 377 m) ten noordwesten van Efron.

Deze stad of huidig dorp heeft zijn oude naam Efron of Efraïm bewaard in zijn Arabische vertaling. Het is het fameuze Efraïm uit de boeken der Makkabeeën.

Toen Judas de Makkabeeër van een veldtocht in Basan terugkeerde, vroeg hij om door de stad te mogen trekken, omdat ze een bergpas beheerste, waar hij door moest; de stad weigerde, maar werd door de zegepralende held verwoest (I Makk. 5, 46; II M. 12, 27).

Zowel haar huidige Arabische naam 'Taiyibeh' als 'Efron of Efraïm' betekenen 'hinde, gazelle'.

Jezus te Efron.

710.

18 september. –

Jezus nam hier afscheid van de mensen uit Azo, dat nog de beste stad op al zijn wegen door het land hier was, en richtte zijn schreden naar Efron. Vóór Efron werd Hij door de levieten van de stad op de gebruikelijke wijze ontvangen. Men had reeds tot buiten de stad vele zieken aangebracht; ze lagen in houten kasten (draagbaren of beddenbakken) die men aan het hoofdeinde met een scharnier of soort hengsel opzette, *en de Heer genas hen.*

Efron ligt op de zuidelijke hoogte van een enge bergpas of kloof, waardoor een beek, die echter soms uitgedroogd is, naar de Jordaan vloeit; door het dal ziet men tot in de Jordaanvallei neder. Tegenover Efron (dus aan de noordzijde van de kloof, bergpas of ravijn), verheft zich een smalle hoger berg, waarop de dochter van Jefte met haar gezellinnen op een zegeteken van haar vader gewacht heeft. Dit werd haar door opstijgende rook gegeven. Onmiddellijk spoedde zij zich dan naar Ramot terug, maakte zich gereed voor de ontmoeting en trok haar vader met grote praal tegemoet.
(Aandachtig lezend, ziet men dat hier geen tegenspraak is met de plaats waar K. zegt dat Jeftias haar vader ontmoette in het gebergte, meer dan 2 uren ten noorden van Ramot (zie nr. 692)).

Jezus heeft hier geleerd en vele mensen genezen; de levieten in deze stad waren van een oude sekte der Rekabieten.

Jezus wees hun op de al te grote strengheid en stroefheid van hun voorschriften en meningen; Hij vermaande ook het volk vele van hun observanties en geboden niet te onderhouden;
Hij maakte in deze vermaning gewag van die levieten bij Betsjemes, welke de Verbondsark onrechtmatig aanschouwd hadden en gestraft

geworden waren (I Sam. 6, 19-21; 7, 1-2). Dit was geschied, toen de Ark van de Filistijnen was teruggekeerd.
(Wellicht hadden zij de Ark te oneerbiedig, te nieuwsgierig of in onreine staat aanschouwd). Maar hoe Hij dit hier te pas bracht, ben ik vergeten.

De Rekabieten stammen af van Jetro, de zwager van Mozes; zij leefden vroeger in tenten, hadden geen akkerbouw en dronken geen wijn; zij waren zangers en deurbewaarders in de tempel (I Par. 2, 55). De levieten die bij Betsames de teruggekeerde Ark, tegen het verbod in, bezien hadden en met de dood gestraft werden, waren Rekabieten, die daar in tenten woonden.
Jeremias verzocht hen in de tempel eens, doch te vergeefs, wijn te drinken en hun gehoorzaamheid aan hun wet stelde hij het volk van Israël tot voorbeeld (Jer. 35).

Nu, ten tijde van Jezus, woonden zij niet meer in tenten, maar hadden toch nog veel oude, vreemde gebruiken behouden: zij droegen op het blote lijf een haren efod (= Bijbels priestergewaad) (scapulier, fasc. 1, nr. 6, voetnoot 16) als boetekleed, en daarboven een kleed van vellen, en boven dit alles een zuiver, schoon wit kleed met een zeer brede gordel. Door hun beter kleding onderscheidden zij zich van de Essenen.

Zij hadden overdreven wetten van kuisheid, vooral in verband met het huwelijksleven; zij onthielden zich drie dagen vóór het offer en hielden zich door onvrijwillige vleselijke begeerten voor verontreinigd. Zij hadden zonderlinge gebruiken bij het sluiten van het huwelijk; uit het onderzoek van adergelaten bloed leidden zij af of de mens al dan niet moest huwen, al naar gelang de uitslag van hun onderzoek.
Ik heb geen andere meer gezien in Palestina dan nu hier te Efron. (Versta: tot nog toe, want straks zal K. er op deze reis ook elders nog aantreffen). Voortijds woonden zij ook in Argob, in Jabes en in Judea.

Zij spraken Jezus niet tegen en namen zijn leer en terechtwijzingen zeer ootmoedig en volgzaam aan.

Het is mijn gevoelen dat het Jodenvolk van koningin Judit in Abessinië gedeeltelijk van de Rekabieten afstamt. Ik heb iets daarvan gezien, o.m. dat de meesten ook nog (volgens oud gebruik) in huiden gekleed gaan. Het zijn Joden die daar na een gevangenschap gebleven zijn[344].

---

[344] Rekabieten. Met tal van schriftuurteksten zou hun afstamming en verhouding tot de rasechte Israëlieten aangetoond kunnen worden, waaruit blijken zou dat K. ook hier juist gezien heeft, maar voor nagenoeg alle lezers zou dit een onoverzichtelijke uiteenzetting worden.

Daarom geven wij over die stam hier slechts enkele meer eenvoudige mededelingen.

Bij Jeremias 35, 11 lezen wij dat zij, toen Nabuchodonosor in aantocht was, veiligheidshalve naar Jeruzalem trokken. Daarna bleven velen van hen te Jeruzalem.

> Wij hoorden de zienster zo even zeggen dat velen uit de Jodenstam die in Abessinië verblijft, van de Rekabieten afstammen.
>
> Wij mogen veronderstellen, gelijk ook vele wetenschapsmensen het menen, dat het bij dezelfde gelegenheid geweest is, dat die Joden in Abessinië terecht gekomen zijn, waar zij een vergeten, afgezonderde stam werden.
>
> Hiermee is K. niet in strijd, wanneer ze vaag zegt dat zij daar na een zekere gevangenschap achterbleven; zij bleven daar nl. wanneer de Joden uit de Babylonische gevangenschap terugkeerden.

Uit Jeremias 35 is ook op te maken dat zowel Rekabieten als Natineeën aan de tempeldienst verbonden waren.

Ook in I Kron. 2, 55 worden de Kinieten (waarvan in verdere instantie de Rekabieten als nakomelingen van Jetro afstamden) zangers en spelers (in de tempel) en tentbewoners genoemd.

Jeremias stelde hen op Gods bevel eens op de proef, hen uitnodigend om tegen hun wet wijn te drinken, maar zij antwoordden: “Wij mogen niet; onze voorvader Jonadab, zoon aan Rekab, heeft ons als wet gesteld: nooit moogt gij wijn drinken, gij noch uw zonen, en gij moogt geen huizen bouwen (maar moet in tenten wonen), geen akkers bezaaien, geen wijngaarden aanplanten, noch iets van dat alles bezitten, maar Uw leven lang moet gij in tenten wonen, opdat gij lang moogt leven in het land waar gij als vreemdeling verblijft. Dit bevel volgden wij trouw op tot de dag van heden en we drinken geen wijn, wij en ook onze vrouwen, zoons en dochters, enz.”

Deze stam van mensen had ook ijver voor de wet van Mozes en voor de eer van Jawhe. (II Kon. 10, 15-16); zij leidden een afgezonderd bestaan en nog in Jezus' tijd hadden zij de dienst van de ware God en de eenvoudige, goede, voorvaderlijke zeden bewaard.

Die zonderlinge volksstam in Abessinië, die K. reeds in 1820, toen hen niemand kende of hoogstens een onderzoeksreiziger er de aandacht op begon te vestigen, zonder aarzeling een jodenstam noemde, is een zeer interessant verschijnsel.

Er zou onzeglijk veel over te zeggen zijn, maar beperking is voor ons noodzaak.

***

Vooreerst de nota die Brentano bij deze passage plaatst:

Deze mededeling over het Jodenvolk in het rijk van Judit heeft betrekking op een Jodenstaat in het maangebergte in Abessinië.

Vaak is K. in haar visioenen naar dat land gereisd en heeft er de koningin herhaaldelijk bezocht.

- De koninginnen droegen altijd de naam **Judit** en
- heerste een koning over het land, dan noemde men hem steeds **Gideon**.

"Deze mensen hadden geen schuld aan de dood van Christus, zegde K., omdat zij lang tevoren in Abessinië gekomen waren."

***

Samen = provincie van Abessinië (in de uiterste noordoosthoek). –

Tot zijn verrassing vond Brentano in later jaren in de reisbeschrijvingen van Bruce en Salt de bevestiging van het bestaan van zulk een joodse volksstam in dat land, meer bepaald in het hooggebergte Samen.

- Bemerk dat 'Samen' een oud Hebreeuws of althans Semietisch woord is, waarvan 'maangebergte' de vertaling schijnt te zijn.
- Het Hebreeuwse woord 'Sammajim', d.i. 'hemelen', is inderdaad afgeleid van 'Samah', d.i. 'hoog zijn'.

De provincie Samen vormt de uiterste noordoosthoek van Abessinië.

Terwijl het hele rijk een hoogland is, gelijkt de provincie Samen op een oninneembare burcht, een onbereikbaar bergland met steile toppen, verscheurd door diepe valleien en kloven.

Boven de gemiddelde hoogte van 1.000 tot 2.000 m rijzen ontoegankelijke toppen de lucht in zoals de Dajan in Samen tot een hoogte van 4.620 meter, zoals de Tala in Godzjam tot 4.100 m.

Jezus berispte hen over hun onverbiddelijke strengheid tegen de echtbrekers en moordenaars, omdat zij hun berouw en boetedoening op geen manier wilden aannemen. Ook hun vastendagen onderhielden zij buitengewoon streng.

Er waren hier in de berg verscheidene gieterijen en metaalsmederijen, waar potten, kommen en goten en ook waterleidingsbuizen gemaakt werden. Deze buizen bekwam men door het aan elkaar solderen van twee, in de lengte halfrond geplooide stangen.

De provincie Samen is het vaderland der Abessynische Joden.
Daar wisten zij zich tot vóór een eeuw als zelfstandig en onafhankelijk volk te handhaven.

Meer bijzonderheden erover zal de lezer, die daar interesse voor heeft, wel elders moeten zoeken. Dit zou ons te ver van ons doel afbrengen.

***

Nog mag gezegd dat de namen Gideon en Judit, die door de regerende vorsten gedragen werd, naar gelang het een man of een vrouw was, een algemene naam schijnt geweest te zijn, zoals de naam Farao voor de regerende koning in Egypte.

***

Anderhalve eeuw geleden noemde K. die mensen een echte Jodenstam.

In onze dagen heeft de Israëlische staat bij een officieel besluit de Falasjan van Ethiopië – zo worden die Joden genoemd, wat betekent 'bannelingen' – als volwaardige Joden erkend, met recht op het Israëlisch burgerschap; het zijn, spijts hun zwarte kleur, welkome immigranten.

Ook de nieuwste Encyclopaedia judaica, printed in Jeruzalem, Israël, 1971, bevat een lang artikel –12 grote kolommen – over de Falasja's, d.i. uitgewekenen, bannelingen, vreemdelingen.

Jezus te Betaramfta-Julias.

711.

19 september. –

Na in Efron nog genezingen bewerkt te hebben, is Jezus met zijn leerlingen en verscheidene Rekabieten ongeveer 5 uren noordoostwaarts naar Betaramfta-Julias gegaan, een schone, hooggelegen stad. Onderweg heeft Hij nog bij een metaalmijn geleerd, waar het erts, dat men in Efron verwerkt, wordt uitgegraven. Ook te Betaramfta woonden Rekabieten en onder hen waren zelfs priesters. Die van Efron schenen mij onder deze te staan.

De stad is groot en ligt uitgestrekt om de berg[345]. Het westelijk gedeelte is door Joden bewoond, het oostelijk gedeelte en een deel

---

[345] **Betaramfta (bijgenaamd Julias) = Ramta = er-Remtheh. –**

In de VOORREDE nr. 4 is Betaramfta als voorbeeld genomen van wijzigingen die een oude naam kan ondergaan, terwijl het toch dezelfde naam blijft.

Uit deze name zijn weggevallen

a) 'BET';

b) de voorgeplaatste 'A';

c) de 'F', die welluidendheidshalve in de naam ingevoegd werd.

Dan blijft over de essentiële naam 'Ramta', wat de Aramese vorm is van 'Rama', d.i. 'hoogte'.

De naam 'Ramta' vinden we perfect terug in de Arabische naam 'Remtheh', de naam van een op een hoogte gelegen stad of dorp op de door K. aangeduide plaats, 8 uren ten oostzuidoosten van het Meer van Gennezaret en 5 uren (altijd in rechte lijn) ten oostnoordoosten van Efron.
Het niveau van de heuveltop is 554 m: de brede kalkheuvel is met oude waterbakken en grotten doorboord.
De huizen zijn gebouwd met grote, mooie basaltstenen die van oude gebouwen afkomstig zijn.

De oudheid van de plaats is duidelijk. Toch heeft, in zover ik weet, nog niemand eraan gedacht Betaramfta met er-Remtheh te identificeren.

van de hoogte door heidenen. Beide stadsdelen zijn door een bemuurde weg en door een lustplaats met dreven gescheiden. Boven op de berg verheft zich een prachtig kasteel met torens, parken en bomen.

Hierboven woont een verstoten vrouw van de tetrarch Filippus; de inkomsten van het gewest zijn haar tot haar onderhoud toegewezen. Bij haar wonen vijf volwassen dochters; zij is een heidense vrouw uit het geslacht van de Jebusieten en stamt van de koningen van Gessur af; zij heet Abigaïl en is reeds een bejaarde vrouw, maar toch nog flink en schoon, zeer goed, weldadig en menslievend van inborst.

712.

Filippus was ouder dan de Herodes van Perea en Galilea (Antipas); hij was vredelievend, maar genotzuchtig en wellustig en een heiden, de halve broer van de andere Herodes, daar zij van een verschillende moeder waren. Deze Filippus had eerst een weduwe met een dochter getrouwd.
Wanneer de man van deze Abigaïl hem eens op een doorreis bezocht, ik meen in een oorlog of wanneer hij naar Rome reisde, liet hij zijn vrouw bij hem achter. Deze werd ondertussen door Filippus verleid en ten huwelijk genomen en haar man bestierf het later van droefheid.

Een voornaam Palestina-kenner zoekt het zelfs te er-Rameh, 2 uren ten noordoosten van de Dode Zee, meer dan 20 uren van het rijk van Agrippa II, waarbij het later gevoegd werd.

Betaramfta werd door Herodes Antipas, tegelijk met Sefforis, versterkt en ter ere van keizerin Julia bijgenaamd Julias.

Later werd Betaramfta samen met het naburige Abila, waar Jezus nu ook zal komen, ook met Tarichea en Tiberias en met de omgeving van die steden geschonken aan de tetrarch Agrippa II.

Daar zijn rijk zich zuidwaarts tot tegen de Hiëromax uitstrekte, was deze vereniging van aangrenzend gebied met zijn rijk een voortreffelijke aanwinst.

Toen nu enige jaren later de eerste vrouw van Filippus, die om Abigaïl verstoten was, haar laatste uur voelde naderen, bad zij Filippus, alvorens te sterven, ten minste met haar dochter medelijden te hebben.

Filippus, die thans van Abigaïl niet meer hield, trouwde nu met deze zijn stiefdochter en zond Abigaïl met haar vijf dochters naar Betaram (dezelfde naam als Betaramfta, waarin 'RAM', 'hoogte', het essentieel gedeelte is); het wordt bijgenaamd 'JULIAS' ter ere van een Romeinse keizerdame; zij leefde hier zeer weldadig, was de Joden genegen en bezield met een groot verlangen naar de zaligheid en de waarheid (*Erkenntnis*, kennis der waarheid, die ter zaligheid voert). Maar ze stond onder het toezicht van enige beambten van Filippus, die een streng toezicht op haar hielden. Filippus had ook een zoon; zijn tegenwoordige bijzit was veel jonger dan hij.

713.

20 september. –

Jezus werd te Betaramfta goed ontvangen, hartelijk verwelkomd. *In de morgen van zijn aankomst genas Hij vele zieken en 's avonds leerde Hij in de synagoge.*

21 september; Sabbat. –

Ook op de eigenlijke sabbat leerde Hij in de synagoge; Hij handelde over de tienden en de eerstgeborenen (Deut. 26-29) *en uit Jesaja, hfst. 60.*

Deuteronomium 26
De aanbieding van de eerstelingen

1. Wanneer gij komt in het land, dat de HERE, uw God, u ten erfdeel geven zal en gij het in bezit neemt en daarin woont,
2. dan zult gij van de eerstelingen van alle vruchten van de bodem, die gij zult inzamelen van het land, dat de HERE, uw God, u geven zal, nemen, en in een mand doen en naar de plaats gaan, die de HERE, uw God, verkiezen zal om daar zijn naam te doen wonen.
3. En gekomen bij de priester, die er dan wezen zal, zult gij tot hem zeggen: Ik verklaar heden voor de HERE, uw God, dat ik gekomen ben in het land, waarvan de HERE aan onze vaderen gezworen heeft, dat Hij het ons zou geven.

4. Dan zal de priester de mand van u aannemen en die voor het altaar van de HERE, uw God, zetten.
5. Daarna zult gij voor het aangezicht van de HERE, uw God, betuigen: Een zwervende Arameeër was mijn vader; hij trok met weinige mannen naar Egypte en verbleef daar als vreemdeling, maar werd er tot een groot, machtig en talrijk volk.
6. Toen de Egyptenaren ons mishandelden en verdrukten en ons harde slavenarbeid oplegden,
7. riepen wij tot de HERE, de God van onze vaderen, en de HERE hoorde onze stem en zag onze ellende, moeite en verdrukking.
8. Toen leidde ons de HERE uit Egypte met een sterke hand, een uitgestrekte arm en grote verschrikking, door tekenen en wonderen;
9. Hij bracht ons naar deze plaats en gaf ons dit land, een land, vloeiende van melk en honig.
10. En nu, zie, ik breng de eerstelingen van de vrucht van het land, dat Gij, HERE mij gegeven hebt. Gij zult ze neerzetten voor het aangezicht van de HERE, uw God; gij zult u voor het aangezicht van de HERE, uw God, neerbuigen,
11. en gij zult u verheugen over al het goede dat de HERE, uw God, u en uw huis gegeven heeft: gij, de Leviet en de vreemdeling, die in uw midden is.

De tienden

12. Wanneer gij in het derde jaar, het jaar der tienden, gereed gekomen zult zijn met het afzonderen van alle tienden uit uw opbrengst, dan zult gij ze geven aan de Leviet, de vreemdeling, de wees en de weduwe, opdat zij eten en zich verzadigen in uw steden.
13. En gij zult voor het aangezicht van de HERE, uw God, zeggen: Ik heb het heilige uit het huis weggedaan; ook heb ik dat gegeven aan de Leviet, de vreemdeling, de wees en de weduwe, geheel overeenkomstig het gebod, dat Gij mij gegeven hebt. Ik heb geen uwer geboden overtreden of vergeten;
14. in mijn rouw heb ik daarvan niet gegeten, noch daarvan iets weggedaan, terwijl ik onrein was, noch iets daarvan aan een dode gegeven; ik heb geluisterd naar de stem van de HERE, mijn God, ik heb gedaan naar alles wat Gij ons geboden hebt.
15. Zie neder uit uw heilige woning, uit de hemel, en zegen uw volk Israël en het land, dat Gij ons gegeven hebt – zoals Gij onze vaderen onder ede beloofd hebt – een land, vloeiende van melk en honig.

Slotwoord

16. Heden beveelt u de HERE, uw God, deze inzettingen en verordeningen na te komen; onderhoud ze dan naarstig met geheel uw hart en geheel uw ziel.
17. Gij hebt heden van de HERE het woord aanvaard, dat Hij u tot een God zal zijn, en dat gij in zijn wegen wandelen moet, zijn inzettingen, geboden en verordeningen onderhouden en naar zijn stem luisteren.
18. En de HERE heeft heden van u het woord aanvaard, dat gij zijn eigen volk zult zijn, zoals Hij u gezegd heeft, en dat gij al zijn geboden zult onderhouden –
19. dan zal Hij u verheffen tot een lof, een naam en een sieraad, boven alle volken die Hij geschapen heeft en dan zult gij een volk zijn, geheiligd aan de HERE, uw God, zoals Hij gezegd heeft.

***

Deuteronomium 27
Gedenkstenen en altaar op de Ebal

1. Voorts geboden Mozes en de oudsten van Israël het volk: Onderhoud heel het gebod, dat ik u heden opleg –
2. op de dag, waarop gij de Jordaan overtrekt naar het land dat de HERE, uw God, u geven zal, zult gij grote stenen oprichten, die met kalk bestrijken

3. en daarop na uw overtocht al de woorden dezer wet schrijven – opdat gij komt in het land dat de HERE, uw God, u geven zal, een land, vloeiende van melk en honig, zoals de HERE, de God uwer vaderen, u toegezegd heeft.
4. Als gij dan de Jordaan overgetrokken zijt, zult gij deze stenen, ten aanzien waarvan ik u heden opdracht geef, op de berg Ebal oprichten en met kalk bestrijken.
5. Ook zult gij daar een altaar bouwen voor de HERE, uw God, een altaar van stenen, die gij niet met ijzer zult bewerken.
6. Van onbehouwen stenen zult gij het altaar van de HERE, uw God, bouwen, en daarop brandoffers brengen aan de HERE, uw God.
7. Ook zult gij vredeoffers slachten, die daar eten en u verheugen voor het aangezicht van de HERE, uw God.
8. Vervolgens zult gij op die stenen al de woorden dezer wet klaar en duidelijk schrijven.
9. Ook spraken Mozes en de levitische priesters tot geheel Israël: Zwijg, Israël, en luister. Heden zijt gij geworden tot het volk van de HERE, uw God.
10. Daarom zult gij luisteren naar de stem van de HERE, uw God, en zijn geboden en inzettingen onderhouden, die ik u heden opleg.

Zegen op de Gerizim, vloek op de Ebal

11. Op die dag gebood Mozes het volk:
12. Wanneer gij de Jordaan overgetrokken zijt, zullen zich op de berg Gerizim opstellen om het volk te zegenen: Simeon, Levi, Juda, Issakar, Jozef en Benjamin.
13. En op de berg Ebal zullen zich opstellen om te vervloeken: Ruben, Gad, Aser, Zebulon, Dan en Naftali.
14. Dan zullen de Levieten met luider stem voor alle mannen in Israël betuigen:
15. Vervloekt is de man, die een gesneden of gegoten beeld maakt, een gruwel voor de HERE, het maaksel der handen van een werkman, en dit in het verborgene opstelt. En het gehele volk zal antwoorden: Amen.
16. Vervloekt is hij, die zijn vader of moeder veracht. En het gehele volk zal zeggen: Amen.
17. Vervloekt is hij, die de grensscheiding van zijn naaste verlegt. En het gehele volk zal zeggen: Amen.
18. Vervloekt is hij, die een blinde op een verkeerde weg leidt. En het gehele volk zal zeggen: Amen.
19. Vervloekt is hij, die het recht van vreemdeling, wees en weduwe buigt. En het gehele volk zal zeggen: Amen.
20. Vervloekt is hij, die gemeenschap heeft met de vrouw van zijn vader, want hij heeft zijns vaders dek opgeslagen. En het gehele volk zal zeggen: Amen.
21. Vervloekt is hij, die gemeenschap heeft met een dier. En het gehele volk zal zeggen: Amen.
22. Vervloekt is hij, die gemeenschap heeft met zijn zuster, de dochter van zijn vader of van zijn moeder. En het gehele volk zal zeggen: Amen.
23. Vervloekt is hij, die gemeenschap heeft met zijn schoonmoeder. En het gehele volk zal zeggen:Amen.
24. Vervloekt is hij, die in het geheim zijn naaste doodt. En het gehele volk zal zeggen: Amen.
25. Vervloekt is hij, die een geschenk aanneemt om iemand te doden en onschuldig bloed te vergieten. En het gehele volk zal zeggen: Amen.
26. Vervloekt is hij, die de woorden van deze wet niet metterdaad volbrengt. En het gehele volk zal zeggen: Amen.

***

Deuteronomium 28

Zegen en vloek

1. Indien gij dan aandachtig luistert naar de stem van de HERE, uw God, en al zijn geboden, die ik u heden opleg, naarstig onderhoudt, dan zal de HERE, uw God, u verheffen boven alle volken der aarde.

2. De volgende zegeningen zullen alle over u komen en uw deel worden, indien gij luistert naar de stem van de HERE, uw God:
3. Gezegend zult gij zijn in de stad en gezegend op het veld.
4. Gezegend zal zijn de vrucht van uw schoot, de vrucht van uw bodem en de vrucht van uw vee: de worp van uw runderen en de dracht van uw kleinvee.
5. Gezegend zullen zijn uw mand en uw baktrog.
6. Gezegend zult gij zijn bij uw ingang en gezegend zult gij zijn bij uw uitgang.
7. De HERE zal uw vijanden, die tegen u opstaan, verslagen aan u overleveren. Langs één enkele weg zullen zij tegen u optrekken, maar langs zeven wegen voor u vluchten.
8. De HERE zal over u de zegen gebieden in uw schuren en in alles wat gij onderneemt; Hij zal u zegenen in het land dat de HERE, uw God, u geven zal.
9. De HERE zal u als zijn heilig volk bevestigen, zoals Hij u gezworen heeft, indien gij de geboden van de HERE, uw God, onderhoudt en in zijn wegen wandelt.
10. Dan zullen alle volken der aarde zien, dat de naam des HEREN over u uitgeroepen is, en zij zullen voor u vrezen.
11. Ook zal de HERE u overvloedig het goede schenken, in de vrucht van uw schoot, de vrucht van uw vee en de vrucht van uw bodem – in het land, waarvan de HERE aan uw vaderen gezworen heeft, dat Hij het u geven zou.
12. De HERE zal zijn rijke schatkamer, de hemel, voor u openen om op zijn tijd de regen voor uw land te geven en al het werk uwer handen te zegenen, zodat gij aan vele volken zult uitlenen zonder zelf te leen te ontvangen.
13. De HERE zal u stellen tot een hoofd en niet tot een staart, gij zult enkel opgaan en niet neergaan, wanneer gij luistert naar de geboden van de HERE, uw God, die ik u heden opleg om die naarstig te onderhouden,
14. en wanneer gij niet afwijkt van alle geboden, die ik u heden geef, noch naar rechts noch naar links, door het achterna lopen en dienen van andere goden.
15. Maar indien gij niet luistert naar de stem van de HERE, uw God, en niet al zijn geboden en inzettingen, die ik u heden opleg, naarstig onderhoudt, dan zullen de volgende vervloekingen alle over u komen en u treffen:
16. Vervloekt zult gij zijn in de stad en vervloekt op het veld.
17. Vervloekt zullen zijn uw mand en uw baktrog.
18. Vervloekt zal zijn de vrucht van uw schoot, de vrucht van uw bodem, de worp van uw runderen en de dracht van uw kleinvee.
19. Vervloekt zult gij zijn bij uw ingang en vervloekt bij uw uitgang.
20. De HERE zal over u de vloek, de verwarring en de bedreiging doen komen in alles wat gij onderneemt en wat gij doet, totdat gij verdelgd wordt en snel te gronde gaat vanwege de slechtheid uwer daden, omdat gij Mij verlaten hebt.
21. De HERE zal de pest aan u doen kleven, totdat zij u heeft weggevaagd uit het land, dat gij in bezit gaat nemen.
22. De HERE zal u slaan met tering, koorts, brand, ontstekingen, droogte, brandkoren en honigdauw: zij zullen u vervolgen, totdat gij te gronde gaat.
23. Ook zal de hemel boven uw hoofd van koper zijn en de aarde onder u van ijzer.
24. De HERE zal poeder en stof over uw land laten regenen; van de hemel zullen die op u neerdalen, totdat gij verdelgd zijt.
25. De HERE zal u verslagen aan uw vijanden overleveren. Langs één enkele weg zult gij tegen hen optrekken, maar langs zeven wegen voor hen vluchten, zodat gij tot een schrikbeeld zult wezen voor alle koninkrijken der aarde.
26. Uw lijken zullen tot voedsel dienen voor al het gevogelte des hemels en het gedierte der aarde, zonder dat iemand die opschrikt.
27. De HERE zal u slaan met Egyptische zweren, met builen, uitslag en schurft, waarvan gij niet kunt genezen.
28. De HERE zal u slaan met waanzin, verblinding en verstandsverbijstering,

29. zodat gij op de middag rondtast, als een blinde in de duisternis; gij zult op uw wegen niet voorspoedig zijn, maar bij voortduring slechts verdrukt en beroofd worden, zonder dat iemand u redt.
30. Gij zult een vrouw ondertrouwen, maar een andere man zal haar beslapen. Gij zult een huis bouwen, maar het niet bewonen. Gij zult een wijngaard planten, maar de vrucht daarvan niet genieten.
31. Uw rund zal voor uw ogen geslacht worden, maar gij zult daarvan niet eten. Uw ezel zal in uw bijzijn geroofd worden, en niet tot u terugkeren. Uw kleinvee zal aan uw vijanden worden gegeven, zonder dat iemand u te hulp komt.
32. Uw zonen en dochters zullen aan een ander volk worden overgeleverd, terwijl gij het met eigen ogen ziet, en de gehele dag naar hen smacht, zonder iets te kunnen doen.
33. Een volk, dat gij niet kent, zal de vrucht van uw bodem eten en alles waarvoor gij gezwoegd hebt; bij voortduring zult gij slechts verdrukt en vertrapt worden.
34. Gij zult waanzinnig worden vanwege het schouwspel, dat uw ogen zullen zien.
35. De HERE zal u slaan met boze zweren aan de knieën en aan de dijen, waarvan gij niet kunt genezen – van uw voetzool af tot uw schedel toe.
36.De HERE zal u en de koning, die gij over u hebt aangesteld, naar een volk voeren dat gij niet kendet, gij noch uw vaderen; aldaar zult gij andere goden dienen, hout en steen.
37.Gij zult een voorwerp van ontzetting worden, een spreekwoord en een spotrede onder alle volken, naar wier land de HERE u wegvoert.
38. Veel zaad zult gij naar de akker brengen, maar weinig inzamelen, want de sprinkhaan zal het afvreten.
39. Wijngaarden zult gij planten en bewerken, maar geen wijn drinken of opleggen; want de worm zal eraan knagen.
40. Olijfbomen zult gij hebben in uw gehele gebied, maar u niet met olie zalven; want uw olijven zullen afvallen.
41. Gij zult zonen en dochters verwekken, maar zij zullen u niet toebehoren, want zij zullen in gevangenschap gaan.
42. Van al uw geboomte en veldvruchten zullen de sprinkhanen zich meester maken.
43. Steeds meer zal de vreemdeling in uw midden u te boven gaan, terwijl gij al dieper zinkt.
44. Hij zal u te leen geven, maar gij niet aan hem; hij zal hoofd zijn, en gij staart.
45. Al deze vervloekingen zullen over u komen, u achtervolgen en u treffen, totdat gij verdelgd zijt, omdat gij niet geluisterd hebt naar de stem van de HERE, uw God, en de geboden en inzettingen die Hij u opgelegd heeft, niet onderhouden hebt;
46. zij zullen onder u tot een teken en wonder zijn, en onder uw nageslacht, voor altoos.
47. Omdat gij de HERE, uw God, niet met vreugde en blijdschap gediend hebt vanwege al uw overvloed,
48. zult gij de vijanden, die de HERE tegen u zal doen optrekken, dienen, onder honger en dorst, in naaktheid en met gebrek aan alles; Hij zal een ijzeren juk op uw hals leggen, totdat Hij u verdelgd heeft.
49. De HERE zal tegen u doen aanrukken een volk, dat van verre komt, van het einde der aarde, zoals een arend aanzweeft: een volk, waarvan gij de taal niet verstaat,
50. een hardvochtig volk, dat geen grijsaard ontziet en geen knaap genade bewijst;
51. dat de vrucht van uw vee en van uw bodem zal opeten, totdat gij verdelgd zijt; dat u geen koren, most of olie zal overlaten, noch de worp van uw runderen of de dracht van uw kleinvee, totdat het u te gronde gericht heeft.
52. Het zal u in het nauw brengen in al uw steden, totdat de hoge, versterkte muren vallen, waarop gij in uw gehele land vertrouwdet; ja, het zal u in het nauw brengen in al uw steden, in geheel het land dat de HERE, uw God, u geven zal.
53. In de benardheid en benauwdheid, waarmede uw vijand u kwellen zal, zult gij de vrucht van uw eigen schoot eten, het vlees van de zonen en dochters, die de HERE, uw God, u geven zal.
54. De meest verwekelijkte en verwende man onder u zal zijn broeder noch zijn eigen vrouw noch de kinderen, die hem nog resten, iets gunnen,

55. zodat hij geen van hen iets zal willen geven van het vlees zijner kinderen, die hij eet, omdat uw vijand hem niets anders overgelaten heeft, in de benardheid en benauwdheid, waarmede deze u in al uw steden kwellen zal.
56. De verwekelijkte en verwende vrouw onder u, die van verwendheid en wekelijkheid het nooit gewaagd heeft haar voetzool op de grond te zetten, zal haar eigen man noch haar zoon en dochter iets gunnen,
57. zelfs niet de nageboorte uit haar schoot noch de kinderen, die zij baart, want bij gebrek aan alles zal zij die in het geheim eten, in de benardheid en benauwdheid, waarmede uw vijand u in uw steden kwellen zal.
58. Indien gij niet naarstig onderhoudt al de woorden der wet, die in dit boek geschreven zijn, en gij niet deze heerlijke, geduchte Naam, de HERE, uw God, vreest,
59. dan zal de HERE u en uw nageslacht ongemeen zwaar tuchtigen met felle, aanhoudende slagen en boze, aanhoudende ziekten.
60. Hij zal alle kwalen van Egypte, waarvoor gij bevreesd zijt, weer over u brengen, zodat zij aan u kleven.
61. Ook allerlei ziekten en slagen, die in het boek van deze wet niet beschreven zijn, zal de HERE over u doen komen, totdat gij verdelgd zijt.
62. Met weinigen zult gij overblijven, terwijl gij talrijk geweest zijt als de sterren des hemels – omdat gij niet geluisterd hebt naar de stem van de HERE, uw God.
63. Zoals de Here er behagen in had om u wèl te doen en u talrijk te maken, zo zal de HERE er behagen in hebben om u te gronde te richten en te verdelgen; en gij zult weggerukt worden uit het land, dat gij in bezit gaat nemen.
64. De HERE zal u verstrooien onder alle natiën van het ene einde der aarde tot het andere; aldaar zult gij andere goden dienen, die noch gij noch uw vaderen gekend hebben: hout en steen.
65. Gij zult onder die volken geen rust vinden noch een rustplaats voor uw voetzool; de HERE zal u daar een bevend hart geven, ogen vol heimwee en een kwijnende ziel.

***

Deuteronomium 29
Vernieuwing van het verbond met God

1. Dit zijn de woorden van het verbond dat de HERE Mozes geboden heeft met de Israëlieten te sluiten in het land Moab, naast het verbond dat Hij met hen bij Horeb gesloten had.
2. Mozes dan riep geheel Israël tot zich en zeide tot hen: Gij hebt alles gezien wat de HERE in het land Egypte voor uw ogen Farao, al zijn dienaren en zijn gehele land heeft aangedaan:
3. de grote beproevingen, die gij met eigen ogen gezien hebt, die grote tekenen en wonderen.
4. Doch de HERE heeft u geen hart gegeven om te verstaan of ogen om te zien, of oren om te horen, tot op de huidige dag.
5. Veertig jaar liet Ik u door de woestijn trekken; de klederen die gij droegt, zijn niet versleten evenmin als de schoenen aan uw voeten.
6. Brood hebt gij niet gegeten, wijn of bedwelmende drank niet gedronken – opdat gij zoudt weten, dat Ik de HERE, uw God, ben.
7. Toen gij op deze plaats gekomen waart, trokken Sichon, de koning van Chesbon, en Og, de koning van Basan, ten strijde tegen ons op, en wij versloegen hen,
8. veroverden hun land en gaven dat tot een erfdeel aan Ruben, Gad en de halve stam Manasse.
9. Onderhoudt dan naarstig de woorden van dit verbond, opdat gij voorspoedig alles volbrengen moogt wat gij doet.
10. Allen staat gij heden voor het aangezicht van de HERE, uw God: uw aanvoerders, uw stamhoofden, uw oudsten en uw opzieners, alle mannen van Israël;
11. uw kinderen, uw vrouwen en de vreemdelingen in uw legerplaats, zelfs uw houthakkers en waterputters,

12. om toe te treden tot het verbond van de HERE, uw God, tot dit met een vervloeking bekrachtigd verdrag, dat de HERE, uw God, heden met u sluit,
13. opdat Hij u heden als zijn volk bevestige en u tot een God zij, zoals Hij u toegezegd heeft, en uw vaderen, Abraham, Isaak en Jakob, gezworen heeft.
14. Niet met u alleen sluit Ik dit verbond en dit met een vervloeking bekrachtigd verdrag;
15. maar zowel met ieder, die zich hier bij ons bevindt en heden staat voor het aangezicht van de HERE, onze God, als met ieder, die heden hier niet bij ons is.
16. Want gij weet, hoe wij in het land Egypte gewoond hebben en hoe wij midden door de volken gegaan zijn, wier land gij doorgetrokken zijt, 17. en gij hebt de gruwelen en afgoden gezien, die men bij hen vindt: hout en steen, zilver en goud.
18. Laat er daarom onder u geen man of vrouw, geen geslacht of stam zijn, wier hart zich nu van de HERE, onze God, afwendt om de goden dezer volken te gaan dienen; laat er onder u geen wortel zijn, die gif of alsem voortbrengt.
19. Maar als iemand bij het horen van deze vervloekingen meent, dat hij gezegend zal blijven en zegt: Ik zal vrede hebben, wanneer ik in de verstoktheid van mijn hart wandel – waardoor hij verdelging brengt zowel over het bevloeide als over het dorre (land) –
20. dan zal de HERE die man niet willen vergeven, maar zullen de toorn en de ijver des HEREN tegen hem branden; heel de vloek, die in dit boek opgetekend staat, zal op hem rusten, en de HERE zal zijn naam uitwissen onder de hemel.
21. De HERE zal hem uit alle stammen van Israël afzonderen ten verderve overeenkomstig alle vervloekingen van het verbond, dat in dit wetboek beschreven is.
22. Dan zullen het volgende geslacht – uw zonen, die na u zullen opstaan – en de buitenlander, die van verre komt, wanneer zij de plagen en de ziekten zien, die de HERE in dit land heeft doen uitbreken,
23. en dat de gehele bodem er zwavel, zout en vuurbrand is, dat hij niet bezaaid wordt en niets laat uitspruiten en er geen gewas uit opschiet, zoals toen Sodom, Gomorra, Adma en Seboïm onderstboven gekeerd werden, die de HERE in zijn toorn en grimmigheid onderstboven gekeerd heeft –
24. dan zullen alle volken zeggen: Waarom heeft de HERE zo met dit land gedaan? Wat betekent deze geweldig brandende toorn?
25. En men zal antwoorden: Omdat zij verlaten hebben het verbond van de HERE, de God hunner vaderen, het verbond dat Hij met hen gesloten had toen Hij hen uit het land Egypte leidde,
26. en omdat zij andere goden zijn gaan dienen en zich daarvoor hebben neergebogen, goden, die zij niet gekend hebben en die Hij hun niet toebedeeld had –
27. dáárom is de toorn des HEREN tegen dit land ontbrand om daarover heel de vervloeking te brengen, die in dit boek opgetekend staat:
28. de HERE heeft hen in toorn en grimmigheid en grote verbolgenheid uit hun land gerukt en hen weggeslingerd naar een ander land, zoals dit thans het geval is.
29. De verborgen dingen zijn voor de HERE, onze God, maar de geopenbaarde zijn voor ons en onze kinderen voor altijd, opdat wij al de woorden dezer wet volbrengen.

Uit: NBG-vertaling 1951

***

Jesaja 60
Sions heerlijkheid

1. Sta op, word verlicht, want uw licht komt en de heerlijkheid des HEREN gaat over u op.
2. Want zie, duisternis zal de aarde bedekken en donkerheid de natiën, maar over u zal de HERE opgaan en zijn heerlijkheid zal over u gezien worden.
3. Volken zullen opgaan naar uw licht en koningen naar uw stralende opgang.
4. Hef uw ogen op en zie rondom: zij allen verzamelen zich, komen tot u; uw zonen komen van verre en uw dochters worden op de heup aangedragen.

5. Dan zult gij het zien en stralen van vreugde; uw hart zal zich ontroerd verruimen, want tot u zal de rijkdom der zee zich wenden, het vermogen der volken zal tot u komen.
6. Een menigte kamelen zal u overdekken, jonge kamelen van Midjan en Efa; uit Seba zullen zij allen komen; goud en wierook zullen zij aanbrengen en de roemrijke daden des HEREN blijde verkondigen.
7. Al de schapen van Kedar zullen zich voor u verzamelen, de rammen van Nebajot zullen zich u ten dienste stellen; zij zullen als een welgevallig offer op mijn altaar komen en aan mijn luisterrijk huis zal Ik luister verlenen.
8. Wie zijn dezen, die als een wolk komen aangevlogen en als duiven naar hun til?
9. Want op Mij zullen de kustlanden wachten; en de schepen van Tarsis zullen de eerste zijn om uw zonen van verre aan te brengen; hun zilver en goud voeren zij mede, ter ere van de naam des HEREN, uws Gods, voor de Heilige Israëls, omdat Hij u luister verleend heeft.
10. Vreemdelingen zullen uw muren herbouwen en hun koningen zullen u dienen, want in mijn toorn heb Ik u geslagen, maar in mijn welbehagen heb Ik Mij over u ontfermd.
11. En uw poorten zullen bestendig openstaan, dag noch nacht zullen zij gesloten worden, opdat men tot u inbrenge het vermogen der volken, terwijl hun koningen worden meegevoerd.
12. Want het volk en het koninkrijk, die u niet willen dienen, zullen te gronde gaan, en die volken zullen zeker verwoest worden.
13. De heerlijkheid van de Libanon zal tot u komen, cypres, plataan en denneboom tezamen, om de plaats van mijn heiligdom op te luisteren; en de plaats mijner voeten zal Ik heerlijk maken.
14. De zonen uwer verdrukkers zullen deemoedig tot u komen, aan uw voeten zullen al uw versmaders zich neerwerpen en zij zullen u noemen: De stad des HEREN, het Sion van de Heilige Israëls.
15. Terwijl gij eertijds verlaten waart en gehaat, zodat niemand door u heentrok, zal Ik u stellen tot een eeuwige praal, tot een vreugde voor geslacht op geslacht.
16. En gij zult de melk der volken zuigen, ja koninklijke borsten zuigen, en gij zult weten, dat Ik, de HERE, uw Redder ben en uw Verlosser, de Machtige Jakobs.
17. Voor koper zal Ik goud brengen, voor ijzer zilver, voor hout koper, voor stenen ijzer; Ik zal vrede tot uw overheid maken en gerechtigheid tot uw heerseres.
18. Van geen geweld zal in uw land meer gehoord worden, van verwoesting noch verderf in uw gebied; en gij zult uw muren Heil noemen en uw poorten Lof.
19. De zon zal u niet meer tot licht zijn bij dag, noch de maan tot een schijnsel voor u lichten; maar de HERE zal u tot een eeuwig licht zijn en uw God tot uw luister.
20. Uw zon zal niet meer ondergaan en uw maan niet meer afnemen, want de HERE zal u tot een eeuwig licht zijn en de dagen van uw rouw zullen ten einde wezen.
21. Uw volk zal geheel uit rechtvaardigen bestaan, voor altoos zullen zij het land bezitten: een scheut die Ik geplant heb, een werk mijner handen, tot mijn verheerlijking.
22. De kleinste zal tot een geslacht worden en de geringste tot een machtig volk; Ik, de HERE, zal het te zijner tijd met haast volvoeren.

Uit: NBG-vertaling 1951

Abigaïl genoot de achting en de gunst van de inwoners; zij was de Joden genegen en zond hun nu ook giften om Jezus en de leerlingen zo waardig mogelijk te ontvangen.

22 september = 1 Tisri; Nieuwe Maan. –

Op 1 Tisri was het het (burgerlijk) Nieuwjaar; het werd feestelijk gevierd. Op het dakterras van de synagoge werd op allerlei instrumenten muziek gemaakt. Er waren ook harpen bij, maar vooral werd er op grote trompetten geblazen, die verscheidene mondstukken hadden. Ik zag ook weerom spelen op het zonderling ineengezet (en uit elkaar legbaar) instrument met blaasbalgen, dat ik eens op het dak der synagoge van Kafarnaüm heb zien bespelen. Ik zag op dit feest alles met vruchten en bloemen getooid, en onder verschillende klassen van volk verschillende gebruiken.

In de nacht (tussen 21 en 22 september) zag ik vele mensen, hoofdzakelijk vrouwen, die, voorzien van lichten onder schepels, zich in lange klederen op de graven neerwierpen en er baden. Ik zag ook dat ze zich allen baadden, de vrouwen in de huizen en de mannen in de badplaatsen. De getrouwde mannen gingen in de baden, gescheiden van de jongelingen; zo ook de getrouwde vrouwen, gescheiden van de dochters. Daar de Joden veelvuldig baden namen en op vele plaatsen het water niet overvloedig voorhanden was, sprongen zij bij het baden spaarzaam met het water om; ze lagen in troggen op hun rug en schepten het water met een schelp op zich, en het was dikwijls meer een zich wassen of afspoelen, dan zich baden; zij baadden zich heden, 22 september of 1 Tisri, vóór de stad, in gewoon koud water[346].

Heden gaven de mensen elkaar ook wederkerig geschenken en vooral werden de armen mild bedacht. Men bood hun bovendien eerst vooraf een grote maaltijd aan, en op een lange aarden wal lagen daar vele geschenken uitgestald, nl. levensmiddelen,

---

[346] De vrouwen baadden zich thuis, de mannen –
Volgende zinsnede ter vergelijking: "In Perzië gaat op de tweede dag van de bruiloft 's morgens vroeg de bruidegom zich baden in de badplaats, maar de bruid neemt haar bad thuis." (Dapper, Perzië, 115-116; cfr. 't H.L. 3e jg. blz. 87).

klederen en deksels. Iedereen ontving zijn geschenken van zijn vrienden en stond daar weer een deel van af aan de armen[347].

De aanwezige Rekabieten regelden en inspecteerden de gehele handeling en haar verloop; zij zagen toe en observeerden wat en hoe eenieder met de armen deelde; zij hadden drie rollen, waarop zij de milddadigheid van elke gever buiten zijn weten aantekenden.

- De eerste rol heette 'het boek des levens';
- de tweede 'de Middelweg';
- de derde 'het boek van de dood'.

De Rekabieten oefenden meer zulke ambten uit: overigens deden zij ook in de tempel dienst als deurbewaarders, rekenmeesters of boekhouders en vooral als zangers (I Kron. 2, 55). Op het feest van heden werden zij door deze bediening druk in beslag genomen.

Als geschenk ontving Jezus heden te Betaramfta klederen, deksels en geld en dit alles liet Hij aanstonds aan de armen uitdelen.

---

[347] Nieuwjaargeschenken. – Het geven van geschenken op het Poerimfeest (fasc. 13, nr. 427, voetnoot 190), welk feest in Perzië ontstond, is vermoedelijk een navolging van hetzelfde gebruik dat de Perzen op Nieuwjaar onderhielden.

Het Poerimfeest en het Perzische Nieuwjaar vielen ook ongeveer samen, het joodse (burgerlijk) Nieuwjaar komt 15 dagen na Poerim.

Ook bij de Joden was het geven van geschenken op Nieuwjaar in gebruik. Terwijl het echter in Perzië minder de rijken waren die iets aan armen en noodlijdenden schonken, dan minderen aan hooggeplaatsten en overheden, werden de geschenken in Israël eerder gegeven aan hulpbehoevenden om godsdienstige motieven.

Natuurlijk kwamen in beide landen gastmalen en vermakelijkheden daarbij te pas.

Jezus bij Abigaïl.

714.

Gedurende dit openbaar feest bezocht Jezus de heidenen. Abigaïl had Hem dringend om zijn komst gebeden, en de Joden zelf, aan wie zij veel goeds bewees, baden Hem haar een onderhoud te verlenen.

‘s Morgens (22 september) zag ik Hem met enkele van zijn leerlingen zich door de Jodenstad, het was nog vroeg in de morgen, in de richting van de heidenstad naar een openbare lustplaats begeven. Deze was met bomen beplant en lag tussen beide stadsdelen. Daar kwamen de Joden gewoonlijk met de heidenen samen voor zaken en ruilhandel. Hier bevond zich Abigaïl met haar gevolg en haar vijf volwassen dochters en vele heidense jonkvrouwen en nog andere heidenen. Abigaïl was een sterke en grote vrouw van om de vijftig; ze kon van dezelfde leeftijd zijn als Filippus terwijl deze ouder, veel minder fit, minder krachtdadig en streng, maar dikker en wekelijker was dan Antipas.

715.

In haar gelaat had Abigaïl een uitdrukking van treurigheid en onvoldaanheid, zij haakte (= hevig verlangen naar, hunkeren) naar hulp en onderricht, maar zij wist niet hoe zij het aanleggen moest, want zij stond onder toezicht en hierdoor was zij nooit in haar handelingen vrij. Hier wierp ze zich voor Jezus neer. *Hij richtte haar op en onderrichtte haar en alle aanwezigen, terwijl Hij op en neerging. Hij sprak hun over de vervulling van de profetieën, over de roeping van de heidenen en over de doop.*

Hier moet ik de tussenbemerking maken, dat van alle plaatsen, waar Jezus, sedert zijn afreis uit Ennon doortrok, er gedurig scharen van Joden en heidenen naar Ennon trokken, om door de leerlingen, die hij daar gelaten had (nr. 686), gedoopt te worden.

Andreas, Jakobus de Mindere, Joannes en de leerlingen van Joannes de Doper waren er gedurig aan het dopen. Lazarus echter was toen aanstonds naar huis teruggekeerd. Van de in hechtenis gehouden Doper kwamen er af en toe boden.

Jezus ontving van Abigaïl op de plaats der ontmoeting (lustplaats tussen de twee stadsdelen) de gewone eerbetuigingen; zij had joodse dienaren ermee belast Hem de voeten te wassen en Hem het brood en de wijn als welkomsverversing aan te bieden; zij bad Hem zeer ootmoedig om verontschuldiging van haar verlangen, dat haar reeds lang vervulde, naar onderricht van Hem. Ook verzocht zij Hem aan een feest met maaltijd, dat zij te zijner eer had ingericht, deel te willen nemen.

Jezus was zeer goed en vriendelijk jegens allen en vooral jegens haar en al zijn woorden, niet minder dan zijn aanblik troffen haar tot in het diepste van haar ziel, want ze was vol kommer en zorg en geloofde reeds ten halve. Het onderricht voor de heidenen duurde tot in de namiddag.

716.

Jezus begaf zich op Abigaïls uitnodiging naar de oostzijde van de stad, niet ver van de heidense tempel, waar een badinrichting was en een soort van volksfeest plaats had, want ook de heidenen vierden heden met bijzondere luister het Nieuwe-maan-feest. Om daar te komen moest Jezus door de scheidingsstraat tussen de Joden- en de heidenstad. Daar lagen in woningen die tegen de stadsmuur aangebouwd waren, vele arme zieke heidenen in beddenbakken op stro en kaf. De heidenen hadden hier zeer vele armen liggen, *maar nu genas Jezus er geen.*

Op de speel- en ontspanningsplaats van de heidenen, waar nu de maaltijd bereid was, *onderrichtte Jezus lange tijd de heidenen,* zowel terwijl Hij tussen hen op en neer wandelde, als onder het feestmaal. *Hij sprak in vele gelijkenissen van dieren om hun nutteloze en onvruchtbare*

bedrijvigheid in het licht te stellen, b.v. van de rusteloze en dikwijls zo zinloze arbeid van de spin, van de werkzaamheid van mieren en wespen, in tegenstelling met het schoon, doelmatig en welgeregeld werk van de bijen.

Het maal, waaraan Abigaïl ter tafel liggend deelnam, *werd op Jezus' bevel grotendeels aan de armen uitgedeeld.*

Heden zag ik ook grote feestelijkheden in de heidense tempel, die zeer prachtig was; hij was aan 5 zijden omgeven door grote open zuilenhallen, waar men tussendoor kon zien. In het midden had hij een hoge koepel; er stonden vele afgodsbeelden in verscheidene plaatsen en gangen van de tempel. De hoofdgod was Dagon: zijn bovenlijf was dat van een mens; zijn onder- en achterlijf dat van een vis. (Hij werd vooral vereerd door de Filistijnen en was hun hoofdgod.) Er waren in deze tempel nog andere afgoden in de gedaante van dieren; maar deze beelden waren lang niet zo mooi als bij de Grieken en Romeinen. Ik zag meisjes kransen bij de beelden ophangen, en zingen en dansen en de afgodenpriesters brandden wierook op een driepotig tafeltje (of soort treeft).

Soms wordt hij voorgesteld met een onderlijf als een gekronkelde slang. De figuur hierboven is een oude Assyrische voorstelling.

717.

Op de koepel van deze tempel zag ik een wonderkunstig toestel; het werd de ganse nacht in beweging gebracht. Het was een verlichte en door sterren omringde bol, die zich boven het dak voortbewoog en zowel van in de tempel als buiten zichtbaar was; hij bootste de loop van de sterren na en moest de nieuwe maan of het nieuwe jaar verbeelden; hij verplaatste zich langzaam en wanneer hij op de andere zijde aankwam, hielden de spelen en de feestviering aan deze zijde van de tempel op en begonnen aan de overzijde, waar de maan was aangekomen.

Niet ver van de feestplaats (speel- of ontspanningsplaats), waar Jezus de maaltijd nam, was een grote lustplaats waar de jonge dochters hun spelen hielden; zij hadden hun rokken opgeschort, hun benen (met banden) omwikkeld en droegen in de handen bogen, pijlen en kleine spiezen, die met bloemen bewonden waren; zij liepen voorbij een speciaal feesttoestel, dat van takken, bloemen en allerlei versiering gemaakt was en schoten en wierpen onder het lopen naar vogelen die er aan vastgebonden waren en naar andere dieren: bokjes en dieren als kleine ezels, die rondom het toestel op een omtuind terrein rondliepen.

Op dat toestel van takwerk was een walgelijk afgodsbeeld geplaatst met brede, open muil als van een dier; voor het overige was hij als een mens; hij hield de armen voorwaarts omneer; het beeld was hol en vuur er onder; de gedode dieren werden in de muil van dit beeld gelegd, vielen in het vuur neer en verteerden.

De niet getroffen dieren werden afgezonderd en, naar ik meen, voor heilig gehouden, dan door de priesters met de zonden van het volk beladen en vervolgens in vrijheid gesteld.

Het was iets in de aard van de verzoeningsdieren bij de Joden te Jeruzalem, waar op de verzoendag twee bokken uitgekozen werden. Een daarvan, door het lot aangewezen, werd door handoplegging met de zonden van het volk beladen en dan de woestijn ingejaagd (zie verder nr. 734).

Was het niet geweest van dat hatelijk martelen van de dieren en van dat afschuwelijk afgodsbeeld, ik zou een zeer groot behagen gevonden hebben in de vlugheid en geoefendheid in het spel van die dochters. Het feest duurde tot 's avonds en met het verschijnen van de maan werden de dieren geofferd.
's Avonds was de gehele tempel en het kasteel van Abigaïl vol fakkellicht.

Jezus leraarde nog na de maaltijd en vele heidenen bekeerden zich en gingen zich naar Ennon laten dopen.
's Avonds zag ik Jezus nog bij het fakkellicht de bergtop beklimmen en *zich met Abigaïl in een voorzaal van haar kasteel onderhouden.* Tussen open zuilen had de zaal uitzicht op een voorhof. Enige beambten van Filippus waren bij haar en sloegen haar gedurig gade. Hierdoor was zij in al haar handelingen zeer gehinderd en zij gaf de Heer haar verlegenheid te verstaan door een oogslag die zij op die mannen wierp. *Maar Jezus kende geheel haar binnenste en ook de controle die haar vrijheid aan banden legde; Hij had medelijden met haar.*

Zij vroeg of er nog mogelijkheid was voor haar zich met God te verzoenen. Een doorn, bekende zij, pijnigde haar onophoudelijk; haar echtbreuk jegens haar wettige man en zijn dood, die er het gevolg van was geweest. *Jezus troostte haar en verzekerde haar dat haar zonden vergeven waren, dat zij doorgaan moest met goede werken te verrichten, in haar besluit en in het gebed moest volharden.*

Zij was van het geslacht der Jebusieten. Deze heidenen plachten hun mismaakte kinderen te laten omkomen; ze waren ook zeer bijgelovig omtrent geboortetekens.

718.

23 september. –

In alle plaatsen waar Jezus laatst doorgetrokken was, waren de mensen reeds volop bezig met het treffen van toebereidselen voor het loofhuttenfeest (6 oktober a.s., nr. 743). Men droeg latwerk bijeen en men sloeg hier en daar op de daken te Betaramfta lichte geraamten op voor lovertenten; de jonge dochters waren naarstig aan het zoeken naar planten en bloemen; zij zetten die in het water en in kelders om ze fris te houden.

Er komen vóór dat feest nog vele vastendagen (nl. op 2, 3, 5, 7, 10 Tisri; het loofhuttenfeest valt op 15 Tisri) en er wordt tijdens het feest zoveel gebruikt op de gastmalen, dat men nu reeds de inkopen doet en het nodige bijeenbrengt. Met het leveren van de nodige voorraad zijn vele mensen belast; hiervoor worden de armen beloond en vrijgehouden en tenslotte bekomen zij nog een rijk feest en een milde fooi.

In al deze steden ziet men geen openbare winkels.
Te Jeruzalem zijn buiten (de stad) rondom de tempel enige plaatsen waar kramen staan. Elders, in andere steden ziet men hoogstens hier en daar aan de poort een tent, waar deksels verkocht worden. Dit is meest het geval waar karavanen doortrekken. Men ziet er ook geen mensen in herbergen samen zitten, gelijk men er bij ons in bier- en koffiehuizen ziet. Hier en daar staat in een hoek van een muur een man bij een tent met een waterzak of een kruik en een dorstig reiziger komt tot hem en laat zijn kruikje vullen; zelden gaat iemand er bij neerzitten om te drinken. Bedronken mensen ziet men niet op straat. Wel ziet men ook leurders met water; zij dragen twee waterzakken, die van een schouderjuk aan weerskanten neerhangen[348].

---

[348] Plaats bij de tempel waar kramen staan. – Zonder twijfel is bedoeld de wijk rond de noordoosthoek van de tempel of althans in die omgeving.
In Nehemias 3, 28-32 draagt hij de naam: winkels. Bij latere veranderingen werden die winkels wel enigszins verplaatst.

nr. 718 : Waterverkopers, ook nu.

De nodige huisraad, koperdraad en ijzerwerk gaat in dit gewest iedereen zelf op ezels halen ter plaats waar het gefabriceerd wordt.

Jezus ging na het gesprek dat Hij gisterenavond met Abigaïl had, naar de Jodenstad terug, waar Hij bij de levieten overnachtte.

Heden zijn waterarme oosterse steden nog rijk aan waterverkopers.

In het boek 'Arenlezer' van Bertus Aafjes lezen wij: "In het Oosten waren en zijn nog altijd waterverkopers; zij dragen het in een waterzak, een dichtgenaaide geitenhuid. Hij schenkt voor een kleine vergoeding iets van de voorraad uit de hals van de huid, ten behoeve van de dorstige.
Soms krijgt men het water in een glas aangeboden, soms ook giet de waterverkoper het water met een kundige bocht in de mond van de drinker; hij loopt straat in straat uit en roept maar: "Komt gij dorstigen en drinkt!"

Jezus nam in zijn prediking altijd voorbeelden uit het dagelijks leven. Wanneer Hij zegde: *"Zo iemand dorst heeft, hij kome tot Mij en drinke!"*, zal Hij dat beeld ongetwijfeld aan de waterverkoper hebben ontleend." (blz. 162).

23 september = 2 Tisri. –

Op maandag, 2 Tisri, zag ik Hem reeds ‘s morgens vroeg in de bemuurde straat tussen de heiden- en de Jodenstad. *Hij genas alle arme zieken* die daar zo ellendig in muurholten lagen, en de leerlingen deelden hun aalmoezen uit. *Daarna leerde Hij nog tot afscheid in de synagoge, en daar aan dit feest ook de gedachtenis van Isaäks offer verbonden was, sprak Hij van de ware en werkelijke Isaäk, hetgeen zij evenwel niet verstonden.*
Hij sprak in al deze steden zeer duidelijk over de Messias, zonder nochtans op de man af te zeggen dat HIJ het was.

Jezus bezoekt Abila.

719.

Enige levieten deden Jezus uitgeleide, toen Hij hierop met de leerlingen tussen 2 en 3 uur zich noordwestwaarts naar een bergengte begaf, waardoor de beek Kerit of Krit in de rivier Hiëromax vloeit; Hij ging naar de mooie stad Abila, die in de schoot van deze engte rondom de oorsprong of de bron van de beek Krit gebouwd ligt.
De levieten vergezelden Hem tot bij een berg halverwege en keerden dan terug.

(Abila levert geen moeilijkheden op; het is tell Abil (dezelfde naam), gelegen 17 km ten noordwesten van Betaramfta, in de wadi Qoëilbi, die in de Hiëromax uitmondt; het is een Grieks-Romeinse stad, die behoorde tot de Dekapolis en was een van de vier steden die keizer Nero schonk aan Agrippa II tot uitbreiding van zijn rijk naar het zuiden.)

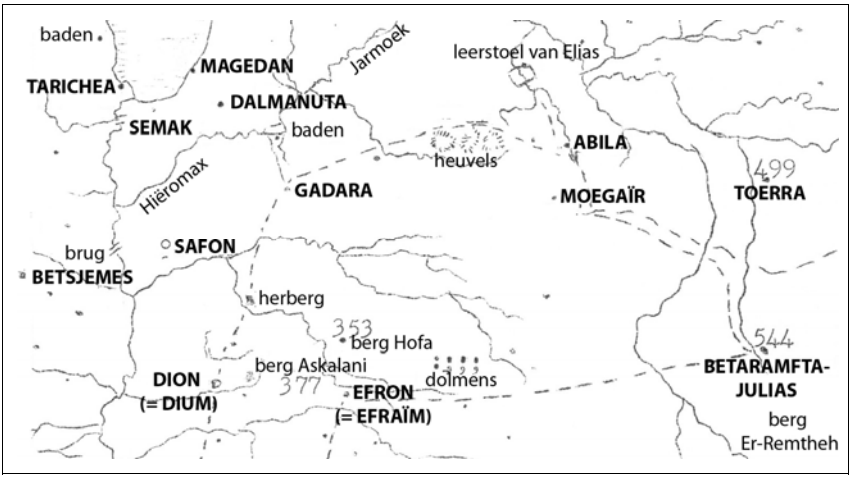

Het was 3 uur namiddag toen Jezus vóór Abila door de levieten van de stad ontvangen en verwelkomd werd. Onder hen waren verscheidene Rekabieten en ook drie leerlingen uit Galilea, die hier op Jezus wachtten; ik ben de reden van hun komst vergeten; zij leidden Hem aanstonds in de stad en brachten Hem bij een zeer mooie bron; het was de oorsprong van de beek Krit, waar omheen de stad gebouwd was; het prachtige bronhuis rustte op zuilen en lag in het midden van zuilengangen, die de synagoge en andere omringende gebouwen met dit stadscentrum verbonden. Rondom deze gebouwen breidde de stad zich met haar straten stervormig uit, zich aan beide zijden op de hellingen van het dal zacht verheffend, zodat de bron uit alle straten zichtbaar was.

Hier aan deze bron werden door de levieten de voeten van Jezus en van de leerlingen gewassen en werd hun de gebruikelijke welkomsverversing toegereikt. Ik zag in de naburige tuinen en op de gebouwen jonge dochters en mannen bezig met de toebereidselen tot het loofhuttenfeest.

Van hier trok Jezus met hen uit de stad, meer noordelijk in het dal, en wel een half uur ver buiten de stad, waar een brede stenen brug over de bedding van de beek geslagen was. Hierop was ter

gedachtenis van Elias een leerzuil gebouwd, die door een open tempeltje van acht zuilen overwelfd was. De beide oevers van de smalle beek waren met trappen of banken voor de toehoorders ingericht en nu geheel met mensen bezet; de leerstoel bestond uit een lage zuil (breed, niet hoog voetstuk) met een kansel of kuip er op. Men bereikte hem langs trappen binnen in de zuil[349].

Van op deze kansel sprak Jezus het volk toe en wendde zich onder het spreken naar alle zijden.

Het was heden de gedenkdag van Elias in deze stad, omdat er hem op deze dag bij de beek iets geschied was. Was Elias heden hier aangekomen of van hier vertrokken, dat weet ik niet. *Na deze lering* was in een bad- of lusthof vóór de stad een maaltijd. Deze eindigde evenwel eer de sabbat begon[350], omdat het de volgende dag een vastendag was wegens de moord op Godolias.

---

[349] De Bijbelse beek Kerit of Krit, waarbij Elias zich een tijdlang ophield, is onbekend. De enen zoeken die ten westen van de Jordaan (el-Qelt).

Anderen, onder wie Eusebius en Hiëronymus ten oosten van de Jordaan zonder nadere bepaling. Sommigen denken aan de rivier Jabis, ten oosten van de stroom.

Zoals men ziet zou volgens K. de huidige rivier Qoëilbi hem herbergzaamheid bewezen hebben. Het is wel eigenaardig en het zegt wel iets dat, 2 km ten noordoosten van de plaats waar wij de brug met leerstoel van Elias veronderstellen, een bron de naam 'el-Habis', d.i. 'van de monnik of kluizenaar' draagt (genoteerd op de kaart 'Israël').

[350] De maaltijd eindigde eer de sabbat begon. – Onder sabbat is hier weer een vastendag verstaan; hij valt, in overeenstemming met de joodse kalender op 3 Tisra, dát jaar 24 september.

Vaak noemt K., zoals ook de H. Schrift, een feest- of vastendag sabbat, zie fasc. 13, nr. 432, voetnoot 194 en nr. 451, voetnoot 207.

Deze vasten was voor de dood van Godolias, die na de wegvoering van de Joden naar Babylon en na de verwoesting van Jeruzalem landvoogd van Judea was voor Nabuchodonosor. Hij was de Joden genegen en een vriend van de profeet Jeremias, wat begrijpelijk is, daar deze de Joden opwekte zich, om beterswil, aan de overheerser te onderwerpen.
Hierom werd hij ook door zijn landgenoten al als collaborateur versmaad.

Heden hoorde ik hier nog trompettengeschal[351].

720.

Het was in het begin van de Tisrimaand een gebruik op de graven van de doden te gaan treuren. Iets dergelijks zag ik ook hier, maar ik weet toch niet of het niet voor de sterfdag van een bepaald persoon was, dan wel ter gedachtenis van de doden in het algemeen (soort allerzielendag).

Ik zag op de helling van de berg, ten oosten van de stad Abila, een enig schone grafspelonk en daarvóór een kleine neerhellende tuin, waarin de vrouwspersonen van drie families uit Abila een rouwoefening hielden; zij zaten in hun sluiers gehuld en weenden en zongen eentonige klaagliederen; zij legden zich keer op keer met het aangezicht ter aarde, doodden ook verscheidene vogelen met mooie, kleurig glanzende vederen, die zij plukten en op het graf verbrandden. Het vlees ervan werd aan de armen gegeven.

Deze spelonk hier was het graf van een Egyptische vrouw, van wie zij afstamden. Vóór de uittocht van de kinderen van Israël woonde in Egypte een onwettige verwante van de toenmalige Farao; zij was Mozes zeer genegen en bewees de Israëlieten kostbare diensten; zij was een profetesse en openbaarde aan

---

Door sluipmoordenaars van de koning van Ammon werd Godolias verraderlijk vermoord (II Kon. 24, 25; Jer. 40 en 41).

[351] Trompetgeschal. – in nr. 713, 33 september (1 Tisri; Nieuwe maan), is er reeds gewag van gemaakt en wel naar aanleiding van het Nieuwjaarsfeest. Op dit feest was het trompetgeschal grootser en plechtiger dan bij andere feestgelegenheden en daarom wordt het burgerlijk Nieuwjaar ook ‘feest der trompetten’ genoemd.

Ook nog was het grootser, omdat in deze maand verschillende feesten, ja, ook vastens vielen:

- Verzoeningsfeest, 10 Tisri;
- Loofhutten, 15 Tisri;
- Vreugde van de Wet, 23 Tisri;
- Inwijding van Salomons tempel, op de octaafdag van Loofhutten (22-29 Tisri).

Mozes in de laatste nacht de plaats van de mummie of het gebalsemde lijk van Jozef; zij had, ik weet niet welke, verwantschap met de Israëlieten; men noemde haar Segola[352].

Een dochter van deze Segola was een bijvrouw van de hogepriester Aäron, maar hij scheidde van haar, hoewel zij kinderen hadden, en huwde Elisabet, een dochter van Aminadab uit de stam van Juda (Ex. 6, 23; Num. 2, 3).

Met deze Aminadab had de afgedankte vrouw een betrekking die ik nu niet meer weet.

---

[352] Segola, Farao's dochter uit een Israëlietische moeder.

Bij Katarina's mededelingen aangaande deze Egyptische sibylle past weerom de opmerking die we reeds plaatsten in fasc. 3, nr. 76, voetnoot 169, voorlaatste alinea.

Inderdaad, zijn sommige elementen uit die mededelingen ook terug te vinden in de apokriefen of pseudepigrafen van oud en nieuw testament, maar altijd vertelt Katarina de feiten op haar eigen oorspronkelijke manier, zodat haar verhaal niet zelden verrassend eenvoudig sommige Bijbelse problemen opheldert. Ook hier schijnt zo iets weerom het geval te zijn met een duistere tekst in I Kron. 4, 18.

De joodse Aggadah, de Moslim-Koran en nog oudere Arabische dichters (b.v. Umajja ibn Abi al-Salt) vertellen ons dat Asiya, een van de harem-vrouwen van de Farao, een nicht was van Amram, vader van Aäron en Mozes (= vader van Musa en Harun) , en dat Amram, leider van heel Israël, zelf een hoog ambt bekleedde aan het koninklijk Hof, namelijk, bij de lijfwacht van de Farao.
Ook de Midianietische Sjeick (prins-priester) Jethro was lid van Farao's Hogeraad, en trachtte, samen met prinses Segola, het lot van de Israëlieten te verlichten. Hij viel echter in ongenade en moest zich van het koninklijk Hof verwijderen.

Segola's dochter, die eerst getrouwd was met Aäron, trok bij de Uittocht mee met de Israëlieten en hertrouwde naderhand met iemand uit de omgeving van de Judese stamvorst Aminadab, voorvader, volgens Matt. 1, 4 en Lukas 3, 33, van Jezus Christus.

En zo krijgen we waarschijnlijk de meest eenvoudige verklaring voor de volgende moeilijke schriftuurplaats: "Bethia = Farao's (klein-)dochter, werd de vrouw van Mered (die was uit de stam Juda en uit de familie van Kaleb); ze werd de moeder van de Keniet Heber." (I Kron. 4, 18).

Segola's dochter, die van Aäron en haar moeder bij haar huwelijk een rijke uitzet kreeg en vooral vele schatten uit Egypte had meegenomen, volgde de Israëlieten en trouwde nog gedurende hun tocht met een andere. Zij sloot zich later bij de Midianieten aan, meer bepaald bij het geslacht van Jetro; haar nakomelingen vestigden zich nabij Abila, zij woonden daar in tenten en haar lijk werd daar in een graf gelegd.

Eerst na de tijd van Elias werd Abila gebouwd en pas tóen kozen haar nakomelingen zich hier een vaste woonplaats want ten tijde van Elias zag ik de stad niet: ze zal dus vroeger eens verwoest geworden zijn.

Er waren hier nog 3 families van haar geslacht; ik herinner me vaag dat zij een deel van haar schatten liefdadig aan de opbouw van de stad heeft besteed.

Nu herinner ik mij, wat ik zo-even niet juist meer wist: de dodenoefening werd gehouden ter gedachtenis van de dochter van Segola; haar gebalsemd lijk werd hier na de woestijntocht begraven. De vrouwen gaven oorhangers en andere juwelen aan de levieten tot gedachtenis aan haar ten geschenke.

Jezus prees deze vrouw en gaf op de leerstoel een lofrede op de milddadigheid van haar moeder Segola ten beste; de vrouwen hoorden toe achter de mannen.

Bij de maaltijd in de bad- en lusthof waren zeer vele armen, en ieder gast moest eerst met een deel van zijn portie een arme bedienen[353].

---

[353] **Abila**. – Dit Abila is geen Bijbelse stad.

Als Segola, of misschien beter haar dochter, de stad na de aankomst der Israëlieten heeft helpen bouwen, kon ze in de tijd van Elias, zowat 5 eeuwen later, reeds weer verwoest zijn.

***

Genezingen.

721.

24 september = 3 Tisri; vastendag. –

Heden morgen zag ik de levieten Jezus brengen op een groot binnenplein, dat met cellen ombouwd was. Daar werden doofstommen en blinden als in een hospitaal verpleegd.
Er waren oppassers en een paar mannen als artsen bij hen.
De patiënten waren vanaf hun geboorte doofstom en blind; het waren gedeeltelijk reeds ouden van dagen en hun getal beliep wellicht de twintig.

Over de gewoonte om op de graven op zulk een manier te gaan bidden, het volgende als illustratie of een vergelijking; het komt uit het boek 'Augustinus' van Louis Bertrand, blz. 23-24, maar is hier verkort weergegeven:

"Geregeld bezocht Monika de christenbegraafplaats of een martelarenkapel, zoals er talrijke waren; ze nam in een kabas wat mondvoorraad mee en trof daar altijd vriendinnen aan.

Men zette zich rond de grafstenen neer en sprak de mondvoorraad aan; men at en dronk in godvruchtige stemming ter ere van de martelaren en schonk dan het overschot van de mondvoorraad aan behoeftigen. Dit was bij de christenen niet anders dan een overblijfsel van heidens bijgeloof ...

Dit gebruik leeft nog voort: elke vrijdag gaan de mohammedaanse vrouwen van Afrika nog altijd de begraafplaatsen van de maraboets of hun gedachteniskapellen bezoeken; men gaat rond de grafstenen in de schaduw van cipressen of eucalyptussen neerzitten, snoept er van allerlei lekkernijen en door de vrouwen wordt er hartelijk gebabbeld en gelachen; maar Monika was hierbij altijd ernstig en vroom, en vond er zelfs geen gelegenheid in tot verstrooiing ".

***

De zienster vermeldt een enig schone begraafplaats. Nu, 2 uren ten zuidoosten van tell Abil tekenen de kaarten aan: 'el Moegheijir'.
Deze Arabische naam betekent: 'grot of grotten'.

Waar men op een kaart deze veel voorkomende naam vindt, kan men zonder aarzelen aannemen dat daar voorname grotten voorhanden zijn.

Dezelfde naam vindt men nog 4 km ten zuidzuidwesten van tell Abil.

De doofstommen waren juist als kinderen; ieder had een tuintje waarin hij speelde en plantte; zij kwamen aanstonds allen rondom Jezus staan, lachten onnozel en wezen met hun vinger op hun mond.

Jezus schreef met zijn vinger verscheidene tekenen in het zand; ze zagen met gespannen aandacht toe en wezen bij ieder teken op het een of ander voorwerp daar in het rond; ik meen dat Hij hun op deze manier iets over God te verstaan gaf. Ik weet niet of Hij letters schreef of figuren tekende, en of dit hun vroeger reeds aangeleerd geworden was.

Daarna stak Jezus zijn vingeren in hun oren en zijn duim en wijsvinger onder hun tong: toen voer opeens een sterke ontroering door hen; zij keken rond, zij zagen, zij hoorden, zij weenden, zij stamelden, zij spraken; zij wierpen zich voor Jezus neer en hieven vervolgens een zeer indrukwekkend, eentonig gezang van weinige woorden aan. De melodie herinnerde mij aan het eentonig, maar toch aandoenlijk gezang van de H. Driekoningen op hun reistocht.

Hierna ging Jezus tot de blinde mannen, die stil in een rij stonden. Hij bad en legde hun zijn twee duimen op hun ogen en zij sloegen die open en zagen hun Heiland en Verlosser en mengden hun lofgezang met dat van de gewezen doofstommen, die Hem nu konden loven en zijn woord aanhoren. Het is niet te beschrijven wat voor liefelijk en vreugdig tafereel dit was.

Toen Jezus met de genezenen buiten trad, vervulde vreugde en gejuich de gehele stad, *maar nu beval Jezus hun zich nog eerst te baden.*

Hierop ging Jezus nu weer met de leerlingen en levieten naar de leerstoel van Elias.

Er was een grote beweging in de stad; men had op het bericht van dat wonder verscheidene bezetenen losgelaten.

Aan een straathoek kwamen verscheidene krankzinnige vrouwen op Hem toegelopen; ze kakelden Hem voortdurend aan met woorden als deze, die zij vlug herhaalden: "Jezus van Nazareth! Profeet!! Gij zijt Profeet! Gij zijt Jezus! Gij zijt de Christus! de Profeet, enz." Het waren onschadelijke zottinnen.
Zodra Jezus hun het zwijgen oplegde, hielden zij op. Hij legde hun de handen op het hoofd en zij zonken op de knieën en weenden; zij waren uiterst bedaard en verlegen en werden door de hunnen weggebracht.

722.

Ook verscheidene woedende bezetenen drongen door het volk alsof zij Jezus verscheuren wilden. *Hij blikte hen aan en toen kwamen zij als jankende honden vóór zijn voeten gekropen.*
Hij dreef de duivelen uit hen met een bevel. Ook deze zonken nu ineen en er ging een donkere damp van hen uit; zij kwamen tot zichzelf, weenden en dankten en werden door de hunnen naar huis gebracht. *Gewoonlijk gaf Jezus hun nog het bevel zich te reinigen.*

Hij leraarde weerom op de zuilkansel boven de beek; Hij sprak lang en wel over Elias, ook over Mozes en de uittocht uit Egypte, ook over de genezenen, waarbij Hij uit de profetieën te pas bracht dat, ten tijde van de Messias, de stommen zouden spreken, de blinden zien, enz. (Jes. 35, 4-6), *wat nu ook hier te Abila het geval was geweest. Hij beklaagde degenen die deze tekenen zien, maar ze niet herkennen.*

Visioen op Elias. – Wandeling met de levieten.

Ik zag daarbij (in een bijvisioen) vele dingen over Elias, maar gedeeltelijk ben ik dat al weer vergeten.

Hij was een lange, magere man, met ingevallen roodgetinte wangen, met een scherpe, schitterende blik en een dunne, lange baard. Boven op de schedel was hij kaal, maar van achteren om het hoofd had hij nog een haarkrans behouden. Boven op het hoofd had hij drie dikke knoten, bijna in de vorm van ajuinen, een in het midden van het hoofd, twee meer voorwaarts naar het voorhoofd toe. Hij droeg een kleed van twee vellen, op de schouders aaneengehecht, aan de zijden open en met een touw om het lijf gebonden (dus een soort scapulier). Op de schouders en om de knieën hing het haar er nog in tressen van af; hij droeg een staf in de hand en was nog veel bruiner op zijn scheenbenen dan in zijn aangezicht.

Negen maand hield Elias zich hier op; 2 jaren en 3 maand verbleef hij bij de weduwe te Sarepta. Hier woonde hij in een spelonk in de oostelijke helling van het dal (Krit), niet ver van de beek.

723.

Ik heb gezien hoe de vogel hem spijs gebracht heeft (I Kon. 17, 1-6).

- Eerst kwam een kleine, donkere gestalte tot hem; ze kwam als een schaduw uit de aarde en had een dunne koek vóór zich in de handen. Dit was geen mens of dier; het was de boze vijand die hem kwam bekoren, maar Elias nam dit brood niet aan en verjoeg hem.
- Daarna zag ik een vogel van de grootte ener gans in de nabijheid van zijn spelonk komen, en brood en andere spijzen die hij in zijn klauwen droeg, daar verbergen door het met loof te bedekken; in het begin scheen het mij dat de vogel het verborg voor zichzelf. Het kan geen raaf, maar het zal een watervogel geweest zijn, want hij had vliezen tussen zijn

klauwen; zijn kop was tamelijk breed; zijn kaken hingen naast zijn snavel neer en ook onder de snavel had hij een krop hangen; hij klepperde op de wijze van een ooievaar.

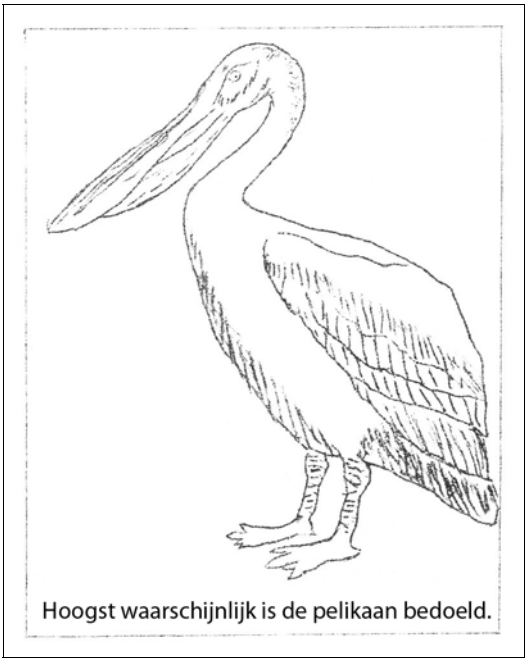

Ik zag ook dat deze vogel zeer vertrouwelijk werd met Elias dat deze hem links en rechts wees, als zond hij hem weg en als riep hij hem terug. Dit soort van vogelen heb ik vaak bij de kluizenaars gezien, ook bij Zosimus en Maria van Egypte[354].

[354] Vogel ter grootte van een gans. – Een pelikaan, menen wij.

Deze kan een hoogte bereiken van anderhalve meter en zijn bek een lengte van 40-45 cm. De bek is recht, breed en plat, maar de onderkaak bestaat uit een naakt vlies, gesteund en versterkt door twee beenderige staven, dat zich tot een zak kan uitzetten. Hierin kan de vogel een hoeveelheid water en vis, waarvan hij uitsluitend leeft, verzamelen. Wil hij zijn bek ontlasten om b.v. zijn jongen te voeden, dan drukt hij die zak tegen zijn krop of borst.

Terwijl Elias bij de weduwe van Sarepta was, leefden zij niet alleen van de vermenigvuldigde olie en het meel, maar ook nog van andere spijs, die een raaf hun dikwijls aanbracht (I Kon. 17, 7-24).

Ik zag Jezus nog met de levieten naar de spelonk van Elias gaan. Op de oosthelling van het dal, onder een ver overhangend rotsblok was een smalle rotsbank, waarop hij onder de overhangende rots, als onder een dak, geslapen had.

Toen met het begin van de sabbat van 4 Tisri, de vastendag van 3 Tisri 's avonds uit was[355], werd een maaltijd in de hof van de baden gehouden; hiervan kregen de armen nogmaals ruimschoots hun aandeel.

724.

25 september. –

Heden morgen zag ik Jezus in de synagoge leraren en daarna zieken genezen.

De pelikaan houdt zich op aan de randen van wateren, beken, moerassen, is schuw en moeilijk te benaderen en te observeren. Vandaar dat uit gebrek aan nauwkeurige waarneming en kennis de mening ingang vond en lange tijd geheerst heeft, dat hij, wanneer hij geen voedsel voor zijn jongen vond, zijn eigen borst openreet en ze voedde met zijn vlees en hartenbloed.

Zo werd hij in de christelijke symboliek een beeld van de Heiland, die zijn kinderen spijzigt met zijn eigen vlees en bloed in de Eucharistie.

Dat zich bij de bestendige beek Qoëilbi pelikanen ophielden, is iets natuurlijks. Nochtans spreekt de H. Schrift van 'raven', die Elias voedden, en toch is hiermee K.'s bewering te verzoenen.

Immers, ze verzekert dat Elias, in zijn volgend verblijf te Sarepta, niet alleen leefde van de olie en het meel van de weduwe, maar ook van het voedsel dat een raaf hem bracht.

Zo kan de H. Schrift de 2 soorten vogelen in één naam samengevat hebben.

[355] Nogmaals wordt een feest sabbat genoemd. –

Doch welk feest? Op 4 Tisri noteert de joodse kalender er geen. Mogelijk is hier sprake van een lokaal feest voor Segola of dodenfeest.

De mannen en jongelingen gingen daarop gescheiden in het bad, en zo ook de vrouwen, eveneens gescheiden van de jonge dochters. Maar de ouderlingen bleven thuis. Eerst nadat de anderen thuis gekomen waren, gingen om de middag de oude mannen en vrouwen van de stad met elkaar naar een lustplaats, die zij bij de stad hadden; ze leidden elkander voort; er waren zulke hoogbejaarde en afgeleefde oudjes bij, dat ze door twee personen ondersteund moesten worden.

Ik zag Jezus met de leerlingen en Rekabieten en enige burgers uit de stad op de westelijke hoogten van het gebergte, wel in de omtrek van een uur, *tussen wijnbergen wandelen, waar Hij hen onderrichtte.* Er waren op dat gebergte tot bij Gadara vele heuvelen, waarvan er vele natuurlijk waren en andere bestonden uit kunstmatig opgeworpen steenhopen. Hieromheen waren de wijnstokken geplant; hun stammen waren wel een arm dik en stonden tamelijk ver van elkander, maar hun takken strekten zij zeer ver uit. De druiventrossen waren niet zelden een arm lang en hadden bessen zo groot als onze pruimen. De bladeren waren eveneens groter dan bij ons, doch klein in evenredigheid met de druiven.

De levieten vroegen Jezus om uitleg over menige plaats uit de psalmen, die op de Messias betrekking hadden.

Zij zeiden "Ge zijt gewis de naaste bij de Messias, Gij zult het ons kunnen zeggen." Het was ondermeer de plaats: ***Dixit Dominus Domino meo,*** en dan nog een plaats waarin iets voorkomt van wijn in bloed veranderd.

Wellicht de passage, noteert Brentano tussen haakjes, uit Jesaja 63, 1-6, van de met bloed besprengde wijnperser, die de volgende sabbat te Gadara voorgelezen zou worden, maar zij was, helaas! het meeste er van vergeten.

Jezus verklaarde hun alles zeer diepzinnig en paste het op zichzelf toe. Bij deze en andere verklaringen waren zij rondom een wijngaardheuvel gezeten en aten bessen[356].

De Rekabieten verontschuldigden zich, daar de wijn hun verboden was (nr. 710, voetnoot 344). *Maar Jezus verzocht hen om toch mee te eten en beval het hun zelfs.*

Hij sprak: "Indien gij daardoor zondigt, mag de schuld op Mij komen." Terwijl zij zich hierbij op hun wet beriepen, kwam het gesprek ook daarop, dat Jeremias het hun eens op Gods bevel geboden had en zij het toch niet gedaan hadden (Jer. 35, 1-18), *doch nu beval Jezus het hun en zij deden het*[357].

Tegen de avond keerden zij naar Abila terug en er was nog een maaltijd, waarna de armen weer gespijzigd werden. *Daarna leerde Jezus ook nog in de synagoge* (waarschijnlijk ter wille van het feest, waarvan K. geen naam meedeelt, zoals ook hun wandeling een soort sabbatwandeling zal geweest zijn). Na deze bijeenkomst sliep Jezus in een tent op het dakterras van het huis der levieten.

---

[356] Dit heuvelengewest tussen Abila en Gadara kan men op gedetailleerde kaarten bijzonder goed vaststellen 5 tot 8 km ten westen van Abila (waar ze ook meer zuidelijk mochten aangetekend worden; cfr. kaart Israël en ook kaart in Guide de Pal., blz. 638).

[357] Waarom beveelt Jezus de Rekabieten mee druiven te eten?
Wij vermoeden: **omdat Hij niet wil dat zij langer hun roem, hun hoop en ideaal stellen in een uitwendige onderhouding van bijkomstig belang.** De versterving moet om hogere motieven, vooral **ter wille van de liefde**, eens nagelaten kunnen worden; **ze moet meer de liefde volgen dan voorafgaan, hoewel ze ook, de liefde voorafgaand, deze vermeerdert.**

Om zich uit de wijnheuvelen naar Gadara te begeven, gaat men nog even zuidwaarts, komt op een Romeinse heirbaan die van Gadara komt en volgt deze westwaarts.

Jezus te Gadara.

725.

Donderdag, 26 september = 5 Tisri. –

Jezus leerde heden in de school, genas vele zieken, en ging dan, in de namiddag, vergezeld van de levieten, aan de zuidkant van de wijnbergen naar het westen.

‘s Avonds, met het eindigen van de vasten[358], nam Hij onderweg een kleine maaltijd met hen. Dan nam Hij afscheid van de Abilanen en zette zijn weg naar Gadara voort.

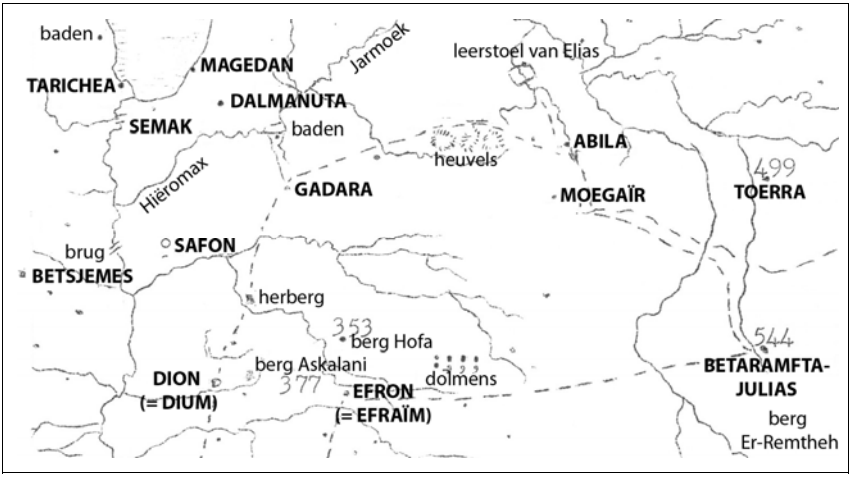

Hij kwam ‘s avonds vóór de zuidzijde van de kleine joodse stadswijk, die afgescheiden ligt van het uitgestrekter heidense stadsgedeelte; in dit laatste zijn wel 4 afgodentempels.

Ik herkende Gadara aanstonds als een heidenstad, omdat daar, vóór de stad onder een boom het beeld van de afgod Baäl stond.

---

[358] Deze vasten figureert in de joodse kalender, waar als motief is aangegeven: de dood van 20 Israëlieten.

Jezus werd zeer goed ontvangen. Hier waren Farizeeën, Sadduceeën en ook een synedrium of gerechtsraad voor dit gewest, hoewel hier slechts 300 à 400 mannelijke Joden woonden. Hier kwamen ook nog enige andere Galilese leerlingen tot Jezus; onder hen waren Natanael Chased en Jonatan, Petrus' halve broer, en, zo ik meen, ook Pilippus.
Jezus nam zijn intrek vóór de Jodenstad, in een herberg, waar reeds vele hutten voor het loofhuttenfeest gereed gemaakt waren[359].

---

[359] **Gadara = Mqeis = Djadoer**. – Het is ons noodzaak iets te zeggen over de beroemde stad Gadara, te meer omdat er de juistheid uit zal blijken van de mededelingen die K. er over doet.

De ligging is bekend, hoewel haar naam veranderd is in Mqeis, doch een onderdeel van die plaats draagt nog de naam Djadoer, Arabische vorm van Gadara.

Het huidige, zeer ellendige Arabische dorp bedekt maar een klein gedeelte van het ruïneveld, dat Guérin in 1875 bedekt vond met struikgewas, doornen en hoog gras, waartussen hier en daar ook bomen oprezen.

De arme dorpelingen hadden hun woning gevestigd in de best bewaarde grotten van de nekropool of dodenstad, die eenmaal de grootste en schoonste was van het land; ze evenaarde in schoonheid de stad van de levenden. De in de rots uitgehouwen grafkelders vond men vooral ten noorden en noordoosten van de oude stad, en ook nog een aantal ten zuiden. In die donkere kelders, waaruit men de sarcofagen buiten geworpen had, leefden opeengepakt met hun huisdieren gehele families.
Dit zal tot heden nog slechts weinig veranderd zijn.

***

De stad heeft een prachtige ligging, nl. op een hoge heuvel, die zich steil verheft tot 580 m boven het Jordaandal (- 230 m), en tot 550 m boven de Hiëromax-vallei, en tot 364 m boven de zeespiegel.

De heuvel is het noordeinde van de bergen van Gilad.
Men kan zich het vergezicht indenken vanaf de heuvel in alle richtingen, doch vooral naar het noorden, het oosten en het westen.
Het Meer van Gennezaret, 2 uren van hier in het westen ligt open.
Tussen de ruïnes van Gadara ontwaart men de resten van heidense tempels, theaters, kastelen en christelijke kerken.

Gadara was een vrijstad van de Dekapolis, overwegend heidens, Grieks-Romeins zo in bouwtrant als in zeden. Na lang de hoofdstad van geheel

Perea geweest te zijn, werd zij in deze rol opgevolgd door Pella, maar bleef de hoofdstad van het district Gadaritis.

In deze hoedanigheid was het de zetel van een belangrijke school, had een rechtbank, en is hierom genoemd in de Talmoed. Op een sabbat mocht men volgens de rabbijnen de weg van Gadara naar de baden Hammat afleggen, maar die van Hammat mochten niet naar Gadara komen. (cfr. The Jew. Enc. trefwoord Gadara).

***

Hammat (warme bronnen ten noorden van Gadara). –
De naam Hammat suggereert ons een laatste woord over Gadara.

Aan de noordelijke voet van de heuvel ontspringen in een rechthoekige bocht van de Hiëromax meerdere, zeer gewaardeerde en veel bezochte warme bronnen. (Hun ligging vindt men hierna in nr. 727 in schets gebracht.)

Ook had zich op die plaats er om heen langzaam een stad ontwikkeld. Men vindt er nog de resten van de gebouwen die de zienster op die plaats vermeldt. De afstand van Gadara is 4 km.

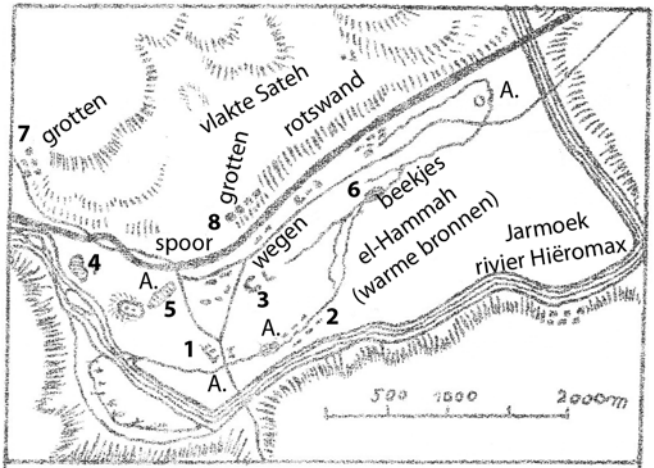

nr. 727: De warme bronnen, ten noorden van Gadara, oudtijds en nog veel bezocht.

***

Uit noodzaak en ook uit vrees af te dalen in al te veel details en te langdradig te worden, willen wij de lezer de beschrijving van dat mooi hoekje grond besparen.

726.

27 september. –

Toen Jezus deze morgen in de synagoge ging preken, waren reeds vele zieken en ook vele woedende bezetenen er vóór verzameld. De Farizeeën en Sadduceeën die Hem overigens gunstig gezind schenen, wilden die lieden heen sturen: door hun onbescheidenheid mochten zij het Jezus nu zo lastig niet maken; nu was het 't gepaste ogenblik niet. *Doch Jezus kwam tussen beide en zei zeer vriendelijk dat zij toch maar zouden blijven: juist om hunnentwil was Hij gekomen en Hij genas er vele.*

De joodse raad van hier had ondertussen beraadslaagd of zij Hem het podium zouden laten betreden, omdat Hij overal zoveel tegenspraak ontmoette, maar zij stonden het Hem nochtans eenparig toe; zij hadden hier althans vooraf zeer gunstig over Hem horen spreken, voornamelijk ten gevolge van de genezing uit de verte van de zoon van de hoofdman van Kafarnaüm (fasc. 15, nr. 565). *De nieuwaangekomen leerlingen spraken gisterenavond ook nog met Jezus over een ander ellendig man uit Kafarnaüm, die zijn gezondheid zo nodig had en Jezus' hulp wel verdiende.*

Hierop ging Jezus spreken in de synagoge; Hij had het hoofdzakelijk over Elias, Achab, Izebel en het afgodsbeeld Baäl, dat men in Samaria had opgesteld (I Kon. 16, 33).
Ik zag, (als gewoonlijk), alles wat Hij leerde.
In de namiddag was er een maaltijd en *Hij genas nog zieken.*

's Avonds begon de sabbat en de lering werd genomen uit de boeken van Mozes, hoe deze, alvorens zijn functie aan Josuë over te geven, het verbond met Israël vernieuwde (Deut. 29, 10 tot en met Hfst. 31).

Deuteronomium 29 (zie hiervoor)

Deuteronomium 30
Na berouw verlossing

1. Wanneer dan al deze dingen over u komen, de zegen en de vloek, die ik u voorgehouden heb, en gij dit ter harte neemt te midden van al de volken, naar wier gebied de HERE, uw God, u verdreven heeft,
2. en wanneer gij u dan tot de HERE, uw God, bekeert en naar zijn stem luistert overeenkomstig alles wat ik u heden gebied, gij en uw kinderen, met geheel uw hart en met geheel uw ziel –
3. dan zal de HERE, uw God, in uw lot een keer brengen en Zich over u erbarmen; Hij zal u weer bijeenbrengen uit al de volken, naar wier gebied de HERE, uw God, u verstrooid heeft.
4. Al waren uw verdrevenen aan het einde des hemels, de HERE, uw God, zal u vandaar bijeenbrengen en vandaar halen;
5. de HERE, uw God, zal u brengen naar het land, dat uw vaderen bezeten hebben, gij zult het bezitten en Hij zal u weldoen en u talrijker maken dan uw vaderen.
6. En de HERE, uw God, zal uw hart en het hart van uw nakroost besnijden, zodat gij de HERE, uw God, liefhebt met geheel uw hart en met geheel uw ziel, opdat gij leeft.
7. De HERE, uw God, zal al deze vervloekingen op uw vijanden en uw haters leggen, die u vervolgd hebben.
8. Gij zult weer naar de stem des HEREN luisteren en al zijn geboden volbrengen, die ik u heden opleg.
9. De HERE, uw God, zal u in overvloed het goede schenken bij al het werk uwer handen, in de vrucht van uw schoot, in de vrucht van uw vee, in de vrucht van uw bodem, want de HERE zal weer behagen in u hebben, u ten goede, zoals Hij behagen had in uw vaderen –
10. wanneer gij naar de stem van de HERE, uw God, luistert door zijn geboden en inzettingen te onderhouden, die in dit wetboek geschreven staan; wanneer gij u tot de HERE, uw God, bekeert met geheel uw hart en met geheel uw ziel. De beslissende keuze
11. Want dit gebod, dat ik u heden opleg, is niet te moeilijk voor u en het is niet ver weg.
12. Het is niet in de hemel, zodat gij zoudt moeten zeggen: Wie zal opstijgen ten hemel, het voor ons halen, en het ons doen horen opdat wij het volbrengen?
13. En het is niet aan de overkant der zee, zodat gij zoudt moeten zeggen: Wie zal oversteken naar de overkant der zee, het voor ons halen, en het ons doen horen opdat wij het volbrengen?
14. Maar dit woord is zeer dicht bij u, in uw mond en in uw hart om het te volbrengen.
15. Zie, ik houd u heden het leven en het goede voor, maar ook de dood en het kwade:
16. doordat ik u heden gebied de HERE, uw God, lief te hebben door in zijn wegen te wandelen en zijn geboden, inzettingen en verordeningen te onderhouden, opdat gij leeft en talrijk wordt en de HERE, uw God, u zegene in het land, dat gij in bezit gaat nemen.
17. Maar indien uw hart zich afwendt en gij niet luistert doch u laat verleiden en u voor andere goden nederbuigt en hen dient,
18. dan verkondig ik u heden, dat gij zeker te gronde zult gaan; niet lang zult gij leven in het land, dat gij na het overtrekken van de Jordaan in bezit gaat nemen.
19. Ik neem heden de hemel en de aarde tegen u tot getuigen; het leven en de dood stel ik u voor, de zegen en de vloek; kies dan het leven, opdat gij leeft, gij en uw nageslacht,
20. door de HERE, uw God, lief te hebben, naar zijn stem te luisteren en Hem aan te hangen, want dat is uw leven en waarborg voor een langdurig wonen in het land, waarvan de HERE uw vaderen, Abraham, Isaak en Jakob, gezworen heeft, dat Hij het hun geven zou.

***

Deuteronomium 31
Jozua, Mozes' opvolger

1. Toen is Mozes deze woorden tot geheel Israël gaan spreken;
2. hij zeide tot hen: Ik ben nu honderd en twintig jaar oud; ik kan niet meer uitgaan of ingaan, en de HERE heeft tot mij gezegd: De Jordaan hier zult gij niet overtrekken.

3. De HERE, uw God, zelf zal voor u uit overtrekken; Hij zelf zal die volken vóór u verdrijven en verdelgen, zodat gij hun land in bezit kunt nemen; Jozua zal voor u uit overtrekken, zoals de HERE geboden heeft.
4. En de HERE zal met hen doen, zoals Hij gedaan heeft met Sichon en Og, de koningen der Amorieten, die Hij heeft verdelgd; en met hun land.
5. De HERE zal hen aan u overleveren, en gij zult met hen doen geheel overeenkomstig het gebod, dat ik u gegeven heb.
6. Weest sterk en moedig, vreest niet en siddert niet voor hen, want de HERE, uw God, zelf gaat met u; Hij zal u niet begeven en u niet verlaten.
7. Toen riep Mozes Jozua en zeide tot hem in tegenwoordigheid van geheel Israël: Wees sterk en moedig, want gij zult met dit volk komen in het land, waarvan de HERE hun vaderen gezworen heeft, dat Hij het hun geven zou, en gij zult het hen doen beërven.
8. Want de HERE zelf zal vóór u uit trekken, Hij zelf zal met u zijn, Hij zal u niet begeven en u niet verlaten; vrees niet en word niet verschrikt.

De lezing van de wet om de zeven jaar

9. Toen Mozes deze wet opgeschreven had, gaf hij ze aan de priesters, de zonen van Levi, die de ark van het verbond des HEREN droegen, en aan al de oudsten van Israël.
10. En Mozes gebood hun: Na verloop van zeven jaar, op de bepaalde tijd van het jaar der kwijtschelding, namelijk het Loofhuttenfeest,
11. wanneer geheel Israël opgaat om voor het aangezicht van de HERE, uw God, te verschijnen, op de plaats die Hij verkiezen zal, zult gij deze wet ten aanhoren van geheel Israël voorlezen.
12. Roep het volk tezamen, mannen, vrouwen en kinderen, ook de vreemdeling, die in uw steden woont, opdat zij ernaar horen en de HERE, uw God, leren vrezen en al de woorden dezer wet naarstig onderhouden, 13 en opdat hun kinderen, die er niet van weten, het horen en de HERE, uw God, leren vrezen – al de tijd, dat gij leeft in het land, dat gij na het overtrekken van de Jordaan in bezit zult nemen.

Israëls afval aangekondigd

14. De HERE nu zeide tot Mozes: Zie, de tijd nadert, dat gij sterven zult; roep dan Jozua en ga met hem in de tent der samenkomst staan, opdat Ik hem bevelen geve. Toen gingen Mozes en Jozua in de tent der samenkomst staan.
15. En de HERE verscheen in de tent in een wolkkolom, en de wolkkolom stond aan de ingang der tent.
16. De HERE zeide tot Mozes: Zie, gij gaat bij uw vaderen te ruste en dit volk zal overspelig de vreemde goden gaan nalopen van het land, waarin het komt; zij zullen Mij verlaten en mijn verbond verbreken, dat Ik met hen gesloten heb.
17. Te dien dage zal mijn toorn tegen hen ontbranden, Ik zal hen verlaten en mijn aangezicht voor hen verbergen, zodat zij verteerd worden en vele rampen en benauwdheden hen treffen. Dan zullen zij te dien dage zeggen: Hebben die rampen ons niet daarom getroffen, omdat onze God niet in ons midden is?
18. Doch Ik zal te dien dage mijn aangezicht volkomen verbergen vanwege al het kwaad, dat zij gedaan hebben: dat zij zich tot andere goden hebben gewend.
19. Nu dan, schrijf dit lied op en leer het de Israëlieten, leg het hun op de lippen, opdat dit lied Mij tot getuige zij tegen de Israëlieten.
20. Want Ik zal hen naar het land brengen, dat Ik hun vaderen onder ede beloofd heb, vloeiende van melk en honig; zij zullen eten en verzadigd en vet worden, maar zij zullen zich tot andere goden wenden en die dienen; Mij echter zullen zij versmaden en mijn verbond verbreken.
21. Wanneer dan vele rampen en benauwdheden hen treffen, dan zal dit lied tegen hen getuigenis afleggen, want het zal in de mond van hun nageslacht niet verstommen. Immers, Ik

ken de gezindheid die zij heden koesteren, voordat Ik hen breng naar het land, dat Ik hun onder ede beloofd heb.
22. Toen schreef Mozes dit lied op en leerde het de Israëlieten.
23. En Hij gebood Jozua, de zoon van Nun: Wees sterk en moedig, want gij zult de Israëlieten brengen in het land, dat Ik hun onder ede beloofd heb, en Ik zal met u zijn.
24. Toen Mozes gereed was met de woorden dezer wet volledig in een boek op te schrijven,
25. gebood hij de Levieten, die de ark van het verbond des HEREN droegen:
26. Neemt dit wetboek en legt het naast de ark des verbonds van de HERE, uw God, opdat het daar tot getuige tegen u zij.
27. Want ik ken uw weerspannigheid en hardnekkigheid. Wanneer gij, terwijl ik thans nog levend bij u ben, tegen de HERE weerspannig zijt geweest, hoeveel te meer dan na mijn dood!
28. Roept alle oudsten uwer stammen en uw opzieners bij mij samen, opdat ik te hunnen aanhoren de volgende woorden spreke en tegen hen de hemel en de aarde tot getuigen aanroepe.
29. Want ik weet, dat gij na mijn dood zeer verderfelijk handelen zult en afwijken van de weg, die ik u geboden heb; daarom zal na verloop van tijd het onheil over u komen, wanneer gij doet wat kwaad is in de ogen des HEREN en Hem krenkt door het maaksel uwer handen.
30. Toen sprak Mozes ten aanhoren van de gehele gemeente van Israël de woorden van dit lied ten einde toe.

Uit: NBG-vertaling 1951

In Jezus' rede kwam ook veel voor over de afgoderij in Samaria, over Achab, Izebel en Elias.
Ook vertelde Jezus dat Jonas geen brood van de raaf gekregen had, (zoals Elias), omdat hij ongehoorzaam was geweest.

Ik meen dat ook met Jonas hier iets gebeurd moet zijn, maar dit ben ik vergeten.

Ook ging het in Jezus' rede over de koning Baltasar van Babylon, die de heilige vaten door profaan gebruik ontwijd en het geschrift op de muur gezien had. Ik zag dit alles (in bijkomstige visioenen).

- *Uit Jesaja 61, 1 tot 64 leerde Hij zeer lang en krachtig en Hij legde alles zeer wonderbaar uit als gezegd van Hemzelf* (Jes. 61, 1; Lk. 4, 18), *en*
- *Hij sprak ook zeer diepzinnig over zijn lijden en overwinning* (Jes. 52; 53; 63).
- *Hij sprak over het treden van de wijnpers, het rode bloedbespatte gewaad, de arbeid zonder een helper*

en het verslaan en vertrappen van vijandige volkeren (Jes. 63, 1, enz.).

- *Hiervóór had Hij ook reeds gesproken over de vernieuwing van Sion, de wachters op Sions muren* (Jes. 62, 1. 6) *waarmee Hij, naar ik duidelijk voelde, de H. Kerk op het oog had.*

Hij leerde zo klaar, althans voor mij, maar ook zo diepzinnig en ernstig, dat de joodse geleerden getroffen waren en verslagen stonden, zonder Hem nochtans te verstaan.

Zij kwamen ook nog in de nacht tezamen, sloegen vele schriftrollen na en wisselden onder mekaar allerlei gedachten en vermoedens; zij achtten het mogelijk dat Hij zich met een naburig volk verstond, met een vreemde macht afgesproken was en het plan koesterde om binnenkort Judea met een groot leger te veroveren.

Jezus sliep weer voor de stad in de herberg waar een rij loofhutten opgericht was. De afgod Baäl vóór de ingang van de heidenstad was van metaal; hij zat onder een boom (cfr. fasc. 5, nr. 131, voetnoot 293), had een brede kop en een wijde muil; zijn kop was boven zeer spits, als een suikerbrood (kegelvormige witte-suikerklomp). Er was een krans van bladeren rond als een kroon; hij was breed, dik en kort en zat, zoals een dier, zoals een opgerichte os (op zijn achterstel). In de ene hand had hij een bos koornaren; van zijn andere hing een zeker gewas neer, ik weet niet of het druivenranken waren dan wel een andere plant; hij had zeven gaten in zijn lijf en zat in een soort ketel, waarin men vuur onder hem kon maken; op zijn feestdagen werd hij gekleed.

727.

Gadara is een vestingstad; de heidenstad is tamelijk groot; ze ligt even onder het toppunt van de berg (dat ten oosten ietwat hoger is). Aan de noordelijke voet van de bergtop (op een afstand van 4

km) vindt men warme baden waarbij aanzienlijke gebouwen staan.

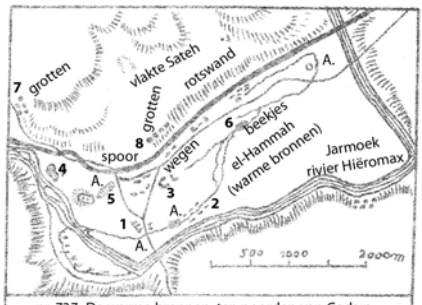

nr. 727 : De warme bronnen, ten noorden van Gadara, oudtijds en nog veel bezocht.

28 september = 7 Tisri; Sabbat. –

‘s Morgens zag ik hoe Jezus vóór de stad *vele zieken genas;* de loofhutten lagen er vol mee. Toen de priesters tot Hem kwamen, *zegde Hij hun: “Waarom hebben jullie zich deze nacht zo ongerust gemaakt over mijn lering van gisteren? Waarom vrezen jullie voor invasie? God beschermt toch de rechtvaardigen. Zo jullie de Wet en de Profeten vervullen, hoeven jullie niets te duchten.”*
(cfr. Eccl. 34, 1-16).

Genezing van heidense kinderen. – Beschaming van een afgodenpriesteres.

Om de middag kwam een heidense vrouw zeer schuchter tot de leerlingen om (door hen) Jezus te smeken in haar huis haar kind te komen genezen. Ook begaf zich Jezus aanstonds na de maaltijd met verscheidene leerlingen naar de heidenstad. De man van deze vrouw ontving Jezus aan de huisdeur en leidde Hem binnen. Toen wierp zich de vrouw voor Hem neer en zei: “Heer, ik heb

van uw wonderen gehoord en dat Gij er groter doet dan Elias; zie! mijn enig zoontje ligt op sterven en onze wijze vrouw (of waarzegster) kan het niet genezen; ontferm Gij ten minste U over ons!"

728.

Het kind lag in een hoek in een beddenbakje; het was 3 jaren oud; zijn vader was gisterenavond met het kind in de wijnberg geweest; het had enige bessen gegeten en de vader had het luid schreiend teruggebracht; de moeder had het gedurig op de schoot gehad en tevergeefs alle middelen beproefd; het zag er reeds uit als dood, ja, het scheen werkelijk dood te zijn. Toen liep zij naar de Jodenstad om Jezus, want de heidenen hadden zijn genezingen van gisteren vernomen.

Jezus zei haar: "Laat Mij met het kind alleen en zend Mij twee van mijn leerlingen." Judas Barsabas en Natanael de bruidegom kwamen weldra binnen. *Jezus nam het kind van zijn bedje op zijn schoot in zijn armen, legde diens borst tegen de Zijne - het lag dwars om Hem en tegen Hem aangesloten - en Hij neigde zijn aangezicht naar dat van het kind en ademde het aan.* Toen opende het kind de ogen en bewoog zich en *Jezus hief het vóór zich in de hoogte op. Hij beval aan de beide leerlingen hun handen op het hoofd van het kind te leggen en het te zegenen;* zij deden dit en toen was het kind volkomen gezond en *Hij bracht het tot de ouders,* die vol gespannen verwachting waren, en die, na het omarmd te hebben, onder een vloed van tranen vóór Jezus neerknielden. De vrouw zei nog: **"Groot is de Heer God van Israël; Hij is boven alle goden; mijn man heeft het mij reeds gezegd en ook ik wil geen andere God meer dienen."**

Er waren welhaast vele mensen verzameld en zij brachten nog verscheidene andere kinderen tot Jezus. *Een éénjarig knaapje genas Hij door handoplegging.*

Een knaapje van 7 jaren had de stuipen en was als krankzinnig; het was in de macht van de duivel, doch zonder hevige aanvallen en periodiek was het (onder duivelse invloed) als lam en stom en met nog meer kwalen behept. *Jezus zegende het en beval het een bad te gebruiken; dit moest bestaan uit een mengsel van drie wateren, nl.*

- *uit de warme bron Ammatus, die aan de noordelijke voet van de berg van Gadara ontspringt,*
- *uit de beek Krit bij Abila en*
- *uit de Jordaan.*

De Joden hadden hier Jordaanwater in voorraad uit het gewest waar Elias er over ging; dit water bewaarden zij in lederen zakken en zij gebruikten het aan de melaatsen[360].

De heidense moeders klaagden ook dat zij zoveel tegenspoed met hun kinderen hadden en dat de priesteres hen zelden kon genezen. *Toen beval Jezus hun die priesteres te roepen;* deze vrouw kwam, doch met tegenzin en weigerde binnen te treden; zij zag Jezus niet aan en wendde haar gelaat af en heel haar manier van doen was als die van bezetenen, **die inwendig gedwongen**

---

[360] K. vermeldt nog elders, b.v. nrs. 398, 1639, dat vrome mensen het Jordaanwater van de plaats waar Elias erover ging, voor heilzaam hielden en het meer bepaald aan de melaatsen gebruikten. Dit gebruik heeft lang stand gehouden.

De Palestina-kenner Guérin schrijft hierover:
"Een grote menigte pelgrims verzamelde zich (in de eerste eeuwen) op bepaalde tijden, ter plaats van Jezus' doopsel in de Jordaan (daar was Elias er ook overgegaan) en ze plonsden zich met eerbied in het heilige water, bedekt met een linnen dat hun na hun dood tot lijkwade moest dienen. Ook de zieken en vooral de melaatsen kwamen er in grote menigte de genezing van hun kwalen zoeken." (T.S. 194).

Dezelfde haalt in Samarie, I, 109, een tekst van Gregorius van Tours aan, die over Jezus' doopplaats sprekend, zegt: "Daar worden nu melaatsen genezen; zij baden zich daar herhaaldelijk, tot ze van hun ziekte gereinigd zijn."

worden zich van Jezus' blik af te wenden, hoewel zij op zijn bevel tegen wil en dank toch nadertreden.

729.

Jezus sprak nu tot de verzamelde heidense mannen en vrouwen: "Ik wil jullie tonen welke wijsheid jullie in die vrouw en haar kunst vereren." Nu beval Hij dat haar geesten haar zouden verlaten. Hierop kwam een zwarte damp uit haar en allerlei gestalten van ongedierte, slangen, padden, ratten en draken verwijderden zich in die damp en trokken als zwarte schaduwen van haar weg.

Het was een afzichtelijk schouwspel en *Jezus zei: "Ziet aan wie jullie geloof gehecht hebt."* Maar de vrouw zonk op haar knieën ter aarde en weende en jammerde.

Nu was zij zeer gedwee en *Jezus beval haar te zeggen hoe zij het aanlegde om de kinderen te genezen,* en zij antwoordde onder tranen en nog steeds met een zekere tegenzin welke listen zij had aangeleerd, en hierbij lekte het uit dat zij kinderen door toverij ziek maakte om ze achteraf ter ere van de afgoden te genezen.

Jezus Christus beval haar nu mee te gaan met Hem en met de leerlingen naar de plaats, waar de afgod Moloch stond en Hij liet verscheidene heidense priesters meteen daarheen ontbieden.

Ook kwam veel volk rond hen samengelopen, want de genezing van het kind was reeds ruchtbaar geworden. Deze plaats nu was geen tempel, maar een heuvel, waarin rondom graven waren (de heuvel of een onderdeel van de heuvel waarop Gadara ligt) en de afgod zelf bevond zich tussen de graven onder de aarde in een

kelder of gewelfde spelonk, waarvan de bovenopening afgedekt was[361].

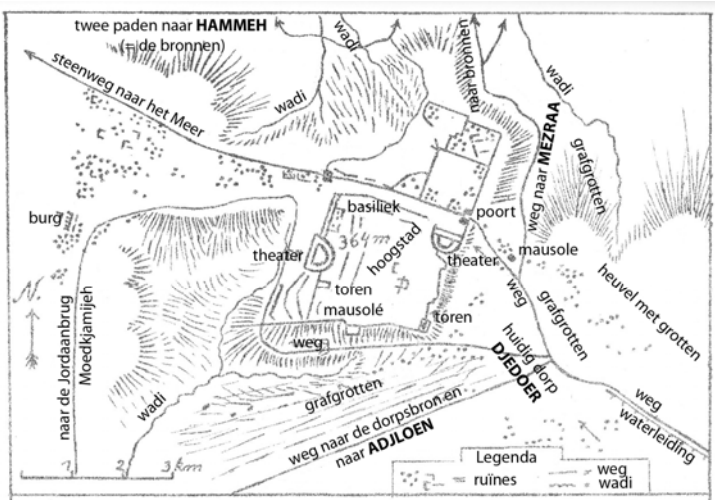

[361] In nota voegt Brentano daar nog aan toe:
"De graven rondom Moloch in de kelder, waren in een kring gelegen; ik zag geen kisten; de heidenen verbrandden hun doden; er stonden daar vele kruiken, zo groot als kleine tonnen, die mij van metaal schenen, want ze zagen er geenszins uit als pot- of aardewerk; er waren beenderen en asse in.

Bij vele van die vaten zag ik ook kleine opgevulde poppen, gelijkend op mummies; ik geloof dat elk van deze de een of andere overledene moest voorstellen of vertegenwoordigen, maar ik weet niet of ze iets bevatten, wellicht waren er de overblijfselen in van kinderen.

In Egypte stonden bij de mummies ook vaak de afbeeldingen van de dode, maar niet bij de mummie van Jozef, want deze stond zó aan de ingang, alsof elk ogenblik het uur kon aanbreken om die naar elders weg te brengen.

De kinderen van Esaü en van de andere nakomelingen van Abraham, die van het godsvolk afgescheiden waren, begroeven hun doden."

Jezus zei nu tot de afgodenpriesters hun god eens te voorschijn te roepen, en, terwijl zij hem met een takelwerk uit de diepte omhoog hesen, *beklaagde Jezus hen, omdat zij een god aanbaden, die zichzelf niet kon behelpen.*

Hij beval nu de priesteres luidop de lof van haar god te verkondigen en bekend te maken hoe zij hem dienden en welk loon zij daarvoor van hem ontvingen. Toen verging het de vrouw gelijk weleer de profeet Bilam (Num. 22-25). Zij verhaalde luidop alle gruwelen van deze dienst en verheerlijkte voor al het volk de wonderen van de God van Israël.

Jezus beval nu zijn leerlingen het afgodsbeeld om te werpen en het heen en weer te rollen; zij deden dit en Hij zei: "Ziet welk een god gij dient, ziet welke geesten gij aanbidt!" (cfr. Ps. 115). En zichtbaar onder de ogen van alle aanwezigen kwamen allerlei duivelse gestalten uit het beeld, die sidderend rondkropen en in de aarde bij de graven weerom verdwenen; zelfs de heidenen stonden verslagen.

Jezus sprak verder: "Indien wij uw god terug in de diepte werpen, zal hij stukvallen." Maar de priesters baden Jezus dringend hem toch niet te breken en Hij liet hem weer oprichten en met een windas naar beneden haspelen.

730.

De meeste heidenen waren zeer ontroerd en beschaamd, vooral de priesters. Nochtans volhardden enige weerbarstigen onder hen in de boosheid. Maar al het volk was op de zijde van Jezus. *Hij hield nog een schone toespraak voor hen en velen bekeerden zich.*

De afgod Moloch zat als een os op zijn achterpoten; hij hield de armen als iemand, die iets op beide armen ontvangen wil en deze armen waren met een verbinding of gewricht zo gemaakt, dat hij ze tegen zich aantrekken kon; hij was kolossaal dik gelijk een

zittende os; zijn kop was door een opengesperde muil gespleten en op het voorhoofd had hij een kromme hoorn. Hij zat in een wijd bekken; hij had aan zijn lijf rondom verscheidene uitsprongen als openstaande vestzakken. Bij feestelijkheden werd hij gekleed; zijn kleding bestond uit een soort van lange riemen, die hem om de hals gehangen werden. Wanneer men wilde offeren, werd in het bekken onder hem vuur gemaakt. Er brandden bestendig vele lampen op de rand van het bekken rond hem. Eertijds hadden zij hem vaak kinderen geofferd; nu was dit niet meer geoorloofd en zij brachten hem nu allerhande dieren ten offer, die zij in de openingen van zijn lijf verbrandden of door de opening van de kop er in neerwierpen; het mooiste offer voor hem was een Syrische kameelgeit; er waren daar ook ophaaltuigen of takels, waarmee zij zich tot hun god in de kelder konden neerlaten.

Zijn dienst was reeds in verval; zij aanriepen hem slechts met toverij; vooral voor de zieke kinderen wendde de wijze vrouw of priesteres zich met haar toverpraktijken tot hem; hij stond geheel in het binnenste der aarde en tussen louter graven. Elk der zakken aan zijn lijf was voor een eigen offergave bestemd.

Eertijds werden de kinderen hem in de armen gelegd en door het vuur dat onder hem in het bekken en in hem brandde, verteerd; hij was hol; hij trok dan de armen tegen zich aan en drukte en versmachtte de kinderen om te beletten dat ze huilden. Hij had ook gewrichten in de benen, zodat men hem op zijn achterpoten kon oprichten; hij was door stralen omgeven.

Mededeling.

In 1974 viert men in Katarina's geboortestreek de 200e verjaardag van haar geboorte en de 150e van haar zalig afsterven.
Gaarne wil Emmanuel naar vermogen iets bijdragen tot de luister van die viering, de grote zieneres ter ere.

Heel zeker zal in die dagen haar graf, dat nog bestaat ter zijde van de later gebouwde H. Kruiskerk, het grote aantrekkingspunt van de bedevaarders vormen.

Na een bezoek aan dat graf schreef Louise Hensel, intieme vriendin van Katarina, een mooi gedichtje waarvan de vertaling hier volgt:

Geen woorden kunnen het verkonden,
bezingen kan het nooit een lied,
wat ik in U toen heb gevonden,
wat ik verloor als g'ons verliet.

Slaap zacht, rust stil, o mijn Beminde,
'k grijp wenend en met bevend hand
als een van zielesmart ontzinde
van op uw graf een handvol zand.

Om als – God weet na hoeveel jaren –
in 't land waarheen ik mij begaf,
mijn ziel uit mij zal zijn gevaren,
bedekke mij dit zand dan van uw graf.

Openbaar Leven van Jezus

Hoofdstuk X –
Missie-reis in Perea (vervolg).

De vorige aflevering van Emmanuel eindigt met de beschrijving door K. Emmerick van het beeld van de afgod Molok. Het is treffend hoe dit klopt met de trekken van beschrijving die de rabbijnse litteratuur ons over de afgod Molok heeft nagelaten. Hier kan de aandachtige lezer nog eens nagaan hoe trouw en levenswaar de visioenen van K. Emmerick zijn: wat zij vertelt heeft zij gezien.

Wij lezen o.m. in D.B. bij het trefwoord MOLOCH: "De rabbijnen hebben zijn beeld beschreven met een stierkop (Jalkoet)."

De joodse exegeet Kimchi beweert in zijn commentaar op II Kon. 23, 10, dat buiten Jeruzalem een bronzen, hol beeld van Moloch stond. Van binnen waren er zeven compartimenten.

Ook volgens Rasji (commentaar Jer. 7, 31) was het beeld van Moloch hol en van brons; men deed het gloeien en wierp er dan kinderen in, terwijl men met trommel-lawaai hun geschrei overdonderde, verdoofde.

Het holle Molochbeeld van de Kartagenen had, volgens Dioscorus van Sicilië, de armen uitgestrekt. In het beeld maakte men vuur tot het gloeide en dan legde men hem als offer een kind in de armen, dat spoedig tot as was verteerd.

Een oud oosters kornalijnen skarabee-beeldje stelt Moloch voor met de kop van een stier en gezeten. Het Molochbeeld te Ammon – hij was de hoofdgod van de Amonieten – was met een gouden kroon versierd, toen de stad veroverd werd door David (II Sam. 12, 30).

De stralen waarmee K. te Gadara de kop van Moloch omringd zag zullen dan waarschijnlijk die kroon hebben moeten verbeelden.

Straks beschrijft K. een beeld van Beëlzebub, alsook de praktijk van de heidenen om zijn beeld met heilige kevers te vereren.

Wij zeggen hier vooraf een kort woord over dit gehaat insect om aanstonds het verhaal beter te begrijpen. In het nabije Oosten werd dit

insect als heilig beschouwd en druk vereerd. Hier hielden er de boze geesten zich in op, naar Katarina zag, en daarom vluchtten en vlogen deze diertjes bij het naderen van Jezus onmiddellijk weg.

In haar leven werd K. door al wat heilig is aangetrokken, van al wat zondig is, afgestoten. Vandaar de afschuw die deze afgodisch-heilige dieren hier inboezemden.

Enkele wetenswaardige bijzonderheden over die insecten:

Ze speelden een grote rol in het godsdienstig, cultureel en kunstleven van de volken in het nabije Oosten, vooral van de Egyptenaren. Skarabee-beeldjes werden als amuletten of onderpanden van goddelijke bescherming gedragen. Zegels, stempels hadden aan hun bovenkant de vorm van zulk een kever. Ten gevolge daarvan werden stempels ook skarabee genoemd.

In eindeloos getal werden ze teruggevonden in Egypte, Palestina en het hele Oosten; ze zijn uit allerlei soorten van materie gemaakt en dragen op hun ondervlak de naam van een Farao of ook emblemen in beeldschrift.

In Egypte en Palestina krioelt het van die insecten: het klimaat begunstigt hun vermenigvuldiging; ze gelijken op onze meikevers, maar zijn groter, kunnen zelfs de lengte van 5 cm bereiken. Boven de vliegvleugels hebben ze ook schildvleugels; de pootjes eindigen stekelig, met een soort tang; ze hebben een buikig lichaam en korte voelhorens. Onder de meer dan 400 variëteiten, trekken enige de aandacht door hun schitterende metaalglanzige kleuren.

Op te merken valt ook dat de afgod hier weer onder een boom staat (zie fasc. 5, nr. 131, voetnoot 293). Straks beschrijft K. dit gedierte.

Jezus gaat naar Dion (= Dium).

731.

29 september = 8 Tisri. –

Terugblik op de dag van gisteren.

De heidenen, wier kinderen *Jezus gisteren genezen had,* vroegen Hem waarheen zij zich wenden moesten en wat hun te doen stond, aangezien zij de afgodendienst verzaken wilden.

- *Jezus sprak hun van de doop en gaf hun de raad zich voorlopig nog rustig te houden en nog wat geduld te hebben;*
- *Hij beschreef God als een Vader, aan wie wij onze lusten en ongeregelde begeerten ten offer moeten brengen. Andere offers dan die van onze harten verlangt die Vader niet van ons.*
- *Hij verklaarde steeds duidelijker aan de heidenen dan aan de Joden dat God onze offers niet nodig heeft;*
- *Hij vermaande hen tot berouw en boetvaardigheid,*
  tot dankbaarheid jegens God voor zijn weldaden en tot barmhartigheid jegens armen en ongelukkigen.

In de Jodenstad sloot Hij nog de sabbat, nam een maaltijd en dan begon de sabbat van de vastendag, ingesteld om de aanbidding van het gouden kalf. Deze vasten valt jaarlijks op 7 Tisri (zoals de joodse kalender het heden nog aangeeft), doch daar 7 Tisri dit jaar op een sabbat viel, was de vastendag verplaatst naar 8 Tisri. (Bemerk dat K. hier nogmaals een vastendag sabbat noemt; fasc. 13, nr. 432, voetnoot 194).

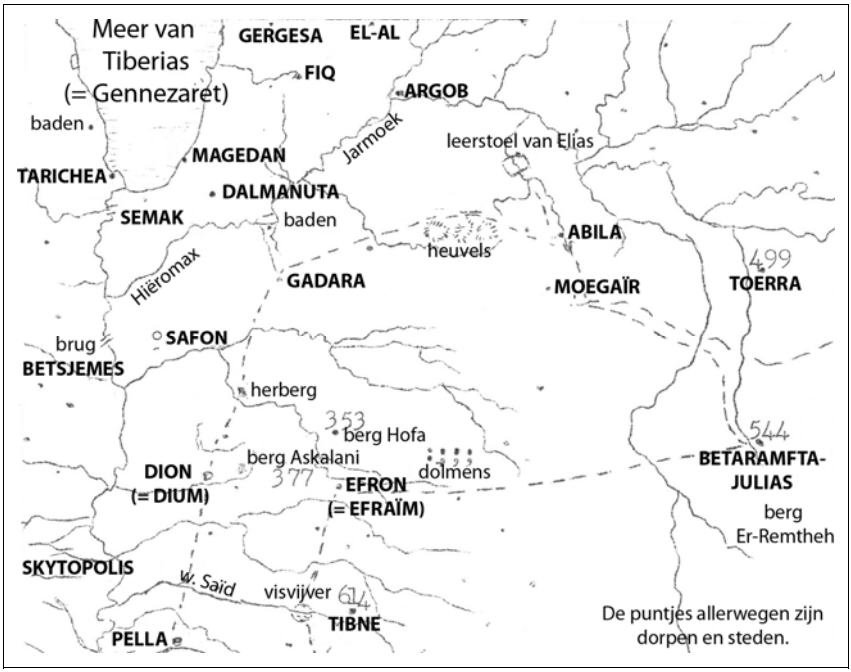

Hedenmorgen, 8 Tisri, leraarde en heelde Jezus nog te Gadara, maar verliet de stad in de namiddag. De heidenen, wier kinderen Hij genezen had, dankten Hem nogmaals vóór de heidenstad. *Hij zegende hen* en ging met bijna 12 leerlingen afwaarts door het dal ten zuiden van Gadara, dan over een andere berg, ook zuidelijk en tot bij een riviertje; dit daalt af uit het gebergte onder Betaramfta-Julias, waarin de metaalmijnen ten oosten van hier gelegen zijn.

Bij dit riviertje, ongeveer 3 uren ten zuiden van Gadara nam Jezus hedenavond zijn intrek in een herberg. Daar waren allerlei lieden vruchten aan het inzamelen, *tussen wie door Hij onderrichtend op en neerging;* dit waren Joden, maar daar was ook een groep heidenen in de buurt, die op de boorden van het riviertje witte bloemen van hagestruiken of van een zeker kreupelgewas verzamelden. (Misschien wel agnus castusstruiken,

die men in ‘t H. Land en rond de Middellandse Zee overal vindt op de boorden van rivieren; ze bereiken een hoogte van 2 à 3 m en hebben paarse, of blauwe en witte bloemen.)

Ik weet niet waartoe zij die bloemen gebruikten; maar zij verzamelden ook grote, vreselijke kevers en insecten, waarvoor ik huiverde.

Toen Jezus tot hen naderde, trokken zij zich terug, als waren ze bang; ik kreeg toen een vreemd tafereel te zien, dat me nu nog doet gruwen en ik had op dat ogenblik zulk een griezelig gevoel dat ik schudde van angst en schrik; ik wil het vertellen.

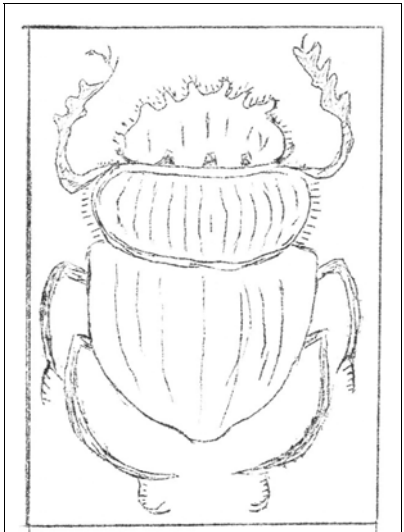

afgodisch H. Skarabee

Beëlzebub.

732.

Terwijl ik de heidenen die kevers zag verzamelen, werd mij een tafereel getoond bij de stad Dion, ongeveer een uur meer zuidelijk, aan de westzijde van een berghelling. Daar zag ik, vóór

de stadspoort onder een boom, een afschuwelijke afgod zitten; de boom was een grote wilg, dunkt mij, zo groot als een notenboom.

De afgod had een tamelijk menselijke, maar toch meer aapachtige gestalte, met korte armen en dunne poten, doch was op menselijke wijze gezeten; zijn kop was boven zeer spits en had twee kleine, kromme hoornen gelijk maansikkels; zijn aangezicht was dat van een mens, doch gruwelijk, met een loodrechte, zeer lange neus; de mondstreek in verhouding zeer klein, de kin laag of plat, maar vooruitstekend, de muil breed als van een dier, het lijf slank en om de schoot voorzien van een schort, de benen tamelijk dun en de tenen van de lange voeten hadden klauwen.

In de ene hand hield hij een kelk bij de kolom; in de andere de figuur van een grote vlinder, die uit zijn pop scheen te sluipen, alsof hij naar de kelk toe wilde vliegen. Deze vlinder zag er gedeeltelijk uit als een vogel, gedeeltelijk als een walgelijk insect. Van achteren, waar de afgod hem vasthield, was hij nog als in een pop of larve gedraaid en gewonden. Vóór de hand sloeg hij een paar vleugelen breed uit en zijn kop had rode blinkende ogen en een opengesperde snavel.

De afgod zat als in een troon, die hem omringde; onder zijn gescheiden benen was een vuurhaard in zijn zetel; de vlinder was geheel en al blinkend en bont; maar het gruwelijkste voor mij was het volgende: rondom de kop van de afgod, boven het voorhoofd, had hij een krans op, gelijkend op een kroon van afstotelijke, grote, walgelijke kevers en vliegende wormen; de ene had de andere vast en boven het voorhoofd, in het midden van de spitse kop tussen de hoornen zat een groter en walgelijker kever dan alle overige, en aan dezen sloten de twee uiteinden van de krans zich aan; het waren blinkende kevers van allerhande kleuren, maar gruwelijk en giftig van wezen met lange buiken, poten, (die eindigden met) tangen en stekels.

Deze dieren zijn mij, reeds om zichzelf, altijd zeer hatelijk geweest, maar deze hier waren mij het nog meer.

Nauwelijks had ik ze gezien en was de gedachte mij ingevallen omdat ze zo stil zaten, dat het nagemaakte waren, of opeens op het ogenblik dat Jezus in de nabijheid van de heidenen kwam, die zulke dieren voor de afgod aan het riviertje zochten, stoof en vloog de ganse kroon uiteen; waren ze mij allegaar ineens op het lijf gevlogen, ik zou niet erger hebben kunnen schrikken.

Ik zag dat zij als een donkere zwerm, die zich verspreidt, in holen en hoeken van het gewest vlogen, en ik ontwaarde allerlei afgrijselijke, zwarte gestalten van geesten, die zich met hen schenen te verbergen, want ze kropen als bevreesd met hen in de holen.

Dit waren de boze geesten die met deze kevers in de Beëlzebub geëerd werden. Dat de kevers op zijn kop in een kring stil zaten, dit kwam hierdoor, geloof ik, dat zij de afgod bloed of wat anders op het voorhoofd smeerden. Ik bezit geen woorden om de walg te beschrijven, welke die insecten mij inboezemden.

Jezus te Dium.

733.

30 september = 9 Tisri. –

De maandag, omstreeks 10 uur in de voormiddag kwam Jezus vóór Dium aan. (De ligging van deze niet teruggevonden stad is onbekend. Op grond van K.'s aanwijzingen lokaliseren wij ze op onze kaart BIJ BENADERING.) Ze ligt ongeveer een uur ten zuiden van de herberg bij het riviertje, op de oostelijke berghelling naar de Jordaan toe, een paar uren ten oosten van Skytopolis. (Wij vermoeden dat de zin van de aanwijzing zou kunnen zijn: op de berghelling, die de oostelijke helling van het Jordaandal is).

Hij kwam er aan vóór het joodse stadsgedeelte, dat aan de ene zijde ligt en veel kleiner is dan de heidenstad. Deze ligt opwaarts en mooi gebouwd in de boezem van een berghelling, heeft

meerdere tempels en strekt zich opwaarts uit; de Jodenstad is er volkomen van afgescheiden. Het is niet vóór deze kant dat Beëlzebub staat.

Waar Jezus vóór de stad aankwam, waren de loofhutten van de Joden grotendeels al klaar, en in een van deze werd Hij door de priesters en stadsoverheden met de gebruikelijke voetwassing en welkomsverkwikking officieel ontvangen.

Hierna begaf Hij zich aanstonds naar de talrijke zieken, die onder de loofhutten tot bij de stad lagen en stonden. De leerlingen hielpen Hem en handhaafden de orde. Het waren zieken van allen aard: lammen, stommen, blinden, waterzuchtigen, jichtigen; *Hij genas en vermaande er vele.* Ook waren daar enigen, die zich tussen driepotige krukken rechthielden; op die krukken konden zij leunen, zonder op hun voeten te moeten staan, bijna gelijk de loopstoelen die onze kinderen gebruiken.

Het laatst kwam Hij tot de zieke vrouwen, die nader bij de stad plaats hadden genomen; zij leunden, lagen of zaten onder een lange loverhut, die op een aardterras opgericht was. Deze aardwal was met een fijn, schoon gras begroeid, dat van bovenaf als zacht zijden haar omneerhing en waarop tapijten uitgespreid waren. Verder verwijderd stonden verscheidene vrouwen die aan bloedvloeiing leden; ze waren geheel in hun sluiers gehuld en van de andere afgescheiden.

Ook waren daar enige melancholische zieken, die zeer somber en paarsbleek zagen en nog verscheidene andere zieken.

Jezus sprak hen allen zeer liefdevol toe en genas de ene na de andere; Hij legde hun ondermeer op, een reinigingsbad te nemen en vermaande hen tot uitroeiing van enige gebreken en zonden en tot boetvaardigheid. Hij genas en zegende ook vele kinderen, waarmee moeders tot Hem gekomen waren.

Deze arbeid duurde tot in de namiddag en werd bekroond met een algemene vreugde. Alle genezenen, vergezeld van hun gelukkige verwanten, vrienden en dienaars, trokken in een schone rangschikking, volgens de orde waarin zij genezen waren, naar de stad. Ze hadden hun bedden en krukken op de schouders, Gods lof op hun lippen en grote vreugde in het hart.

Jezus met de leerlingen en levieten was in hun midden: de ootmoed en ernst van Jezus in zulke gevallen is onuitsprekelijk. De kinderen en vrouwen trokken vooruit en allen zongen de 40e psalm van David: "Heil hem, die zich over de arme en behoeftige ontfermt." Zij gingen naar de synagoge God bedanken.

Psalmen 40
Geloofsvertrouwen in nood

1. Voor de koorleider. Van David. Een psalm.
2. Vurig verwachtte ik de HERE; toen neigde Hij Zich tot mij en hoorde mijn hulpgeroep,
3. Hij trok mij op uit de kuil van het verderf, uit het slijk van de modderpoel; Hij stelde mijn voeten op een rots, mijn schreden maakte Hij vast,
4. Hij gaf mij een nieuw lied in de mond, een lofzang aan onze God. Mogen velen het zien en vrezen, en op de HERE vertrouwen.
5. Welzalig de man, die de HERE tot zijn vertrouwen heeft gesteld, die zich niet wendt tot de hovaardigen, noch tot hen die naar leugen afdwalen.
6. Talrijk hebt Gij gemaakt, o HERE, mijn God, uw wonderen en uw gedachten jegens ons; niets is bij U te vergelijken. Wilde ik ze vermelden en uitspreken, te talrijk zijn zij om te noemen.
7. In slachtoffer en spijsoffer hebt Gij geen behagen, – Gij hebt mij geopende oren gegeven –, brandoffer en zondoffer hebt Gij niet gevraagd.
8. Toen zeide ik: Zie, ik kom; in de boekrol is over mij geschreven;
9. ik heb lust om uw wil te doen, mijn God, uw wet is in mijn binnenste.
10. Ik verkondig de blijde mare van uw gerechtigheid in een grote gemeente; zie, mijn lippen weerhoud ik niet, HERE, Gij weet het.
11. Uw gerechtigheid verberg ik niet in mijn hart, van uw trouw en uw heil spreek ik, uw goedertierenheid en uw waarheid verheel ik niet voor een grote gemeente.
12. Gij, HERE, onthoud mij uw erbarming niet; uw goedertierenheid en uw waarheid mogen mij bestendig bewaren.
13. Want rampen omgeven mij, zonder getal; mijn ongerechtigheden hebben mij achterhaald, ik kan ze niet overzien; zij zijn talrijker dan de haren van mijn hoofd, en mijn hart is mij ontzonken.
14. Het behage U, HERE, mij te redden; HERE, haast U mij ter hulpe.
15. Laten tezamen beschaamd en schaamrood worden, wie mij het leven zoeken te benemen; terugdeinzen en te schande worden, wie mijn onheil begeren.
16. Laten verstommen van schaamte, wie over mij roepen: Ha, ha!
17. Laten in U jubelen en zich verheugen allen die U zoeken; laten wie uw heil liefhebben, bestendig zeggen: De HERE is groot!
18. Al ben ik ellendig en arm, de HERE gedenkt mijner. Gij zijt mijn hulp en mijn bevrijder; o, mijn God, vertoef niet.

Uit: NBG-vertaling 1951

***

Daarna was er in een loofhut een gastmaal van boomvruchten, vogelen, honigraten en geroosterd brood. Maar toen de sabbat begon, (een feest wordt weerom sabbat genoemd), begaven zij zich allen in rouwklederen naar de synagoge, want met de sabbatavond begon (de sabbat van de jaarlijkse plechtige boetedag,) de grote joodse Verzoendag, die op 10 Tisri gevierd wordt (= 1 oktober in het jaar dezer mededeling).

Jezus te Dium. – Verzoeningsfeest te Jeruzalem. – Brief van Elias. – Afgodendienst in onze tijd.

734.

1 oktober = 10 Tisri; Grote verzoendag. –

De vertellende was heden niet alleen zeer ziek, noteert Brentano, maar werd ook zo gestoord, dat ze slechts het volgende kon vertellen.

Gisterenavond, 9 Tisri, met het begin van de sabbat of verzoeningsfeest, begon reeds de verzoendag, 10 Tisri.

Heden wijdden de JODEN te Dion de gehele dag aan de viering van dit feest *en Jezus nam er het woord in de synagoge. Hij hield boetpredicaties en sprak tegen de louter lichamelijke reinigingen die men verrichtte, zonder zich op de beteugeling van de ziel toe te leggen.* Ik zag enige Joden onder wijde mantels zich om lendenen en benen kastijden en pijnigen. Ook de heidenen hadden in Dion een feest met verbazend vele bewierokingen; zij gingen op stoelen zitten, waaronder wierook gebrand werd.

***

Ook van de viering van het verzoeningsfeest te Jeruzalem heb ik veel gezien, vele reinigingen van de Hogepriester, moeizame voorbereidingen en onthoudingen, vele offeranden,

bloedbesprenkelingen en bewierokingen. (Op dit alles kan hier niet ingegaan worden; de beschrijving ervan vindt men in Lev. 16, 1-34; 23, 26-32; 25, 9; Ex. 30, 10; Num. 29, 7-11).

Ik heb ook de zoenbok gezien en hoe over twee bokken het lot geworpen werd (cfr. fasc. 17, nr. 717). De ene werd geslachtofferd, de andere de woestijn ingedreven met aan zijn staart iets gebonden, waarin, naar ik meen, vuur was. In de woestijn stortte hij van schrik in een afgrond. In deze woestijn (van Jericho), die achter de Olijfberg en Betanië begint, is ook David eens gegaan (II Sam. 16, 1-14).

De hogepriester (Annas) te Jeruzalem was heden geweldig terneergeslagen en in de war; hij wenste dat een ander in zijn plaats het hogepriesterambt waarnemen zou; hij betrad vol angst het allerheiligste, na met aandrang het volk gesmeekt te hebben voor hem te willen bidden; het volk meende daarom dat hij een zonde op zijn geweten had en het was vol kommer dat hem een ongeluk in het allerheiligste mocht overkomen.

Hij voelde inderdaad zijn geweten bezwaard, omdat hij medeplichtig was aan de moord op Zakarias, de vader van Joannes de Doper; zijn zonde woekerde en werkte door in zijn schoonzoon, die Jezus veroordeelde.

Het was niet de hogepriester Kaïfas, maar, meen ik, zijn schoonvader Annas[362].

---

[362] Dat Annas, anderhalf jaar vóór Christus' veroordeling door Kaïfas, het hogepriesterambt bekleedde, hierin kan K. gelijk hebben.

Men weet niet met zekerheid hoe de verhouding was van de twee hogepriesters tot elkaar en tot het hogepriesterambt, of zij elk een rol in de uitoefening van het ambt te vervullen hadden, dan of zij het om de beurt uitoefenden.

Joannes de Doper begon, volgens Lk. 3, 1-2, zijn predikambt onder het hogepriesterschap van Annas en Kaïfas; in het Grieks staat er: 'onder de hogepriester Annas en Kaïfas'. Voor deze uitdrukking hebben de exegeten nog geen bevredigende verklaring gevonden.

735.

Ik zag zijn handeling in het allerheiligste; het heilig voorwerp, de zegen (nr. 25 en 26) was niet meer in de Verbondsark, maar wel nog allerlei doekjes en vaten (of kastjes).

Ook was de ark naar de laatste eisen van de kunst geheel vernieuwd; de houding van de engelen was veranderd, zij waren gezeten en als met drie banen omgeven; één voet lag boven op de ark, terwijl de andere ter zijde ervan neerhing; de kroon was nog tussen hen; er bevonden zich nog heilige voorwerpen in de ark: olie en reukwerk; ik heb alle ceremoniën gezien, die de hogepriester verrichtte, maar ik ben die vergeten; ik herinner me nog slechts dat hij bewierokingen en bloedbesprenkelingen deed; dat hij een doekje uit de heilige ark nam, zich aan een vinger wondde of bloed aan die vinger had, dit bloed met water mengde en dit bloedachtig water aan een reeks van priesters te drinken gaf; **het was een soort voorafbeelding van de H. Communie;** ik weet niet zeker of hij ook niet het doekje, dat hij uit de ark had genomen, in het water legde.

Eertijds werd bij zekere gelegenheden water gedronken, dat over het heilig voorwerp (zinnebeeld van de geheimzinnige zegen) gegoten was. Zoals ik het in de mysteriën gezien heb. Misschien nam de doek waarin het voorwerp gewonden was geweest, nu de plaats in van dat heilige voorwerp zelf.

Ik zag ook dat de hogepriester door een straf van God zeer ellendig met melaatsheid geslagen werd; dit veroorzaakte een grote verwarring in de tempel.

***

Ik heb in hetzelfde visioen ook een zeer verschrikkelijke strafpredicatie in de tempel gehoord, ik meen, uit Jeremias.

In de lijdensgeschiedenis noemt de evangelist Joannes beiden hogepriester (Joa. 18, 19. 22-24), maar hier schijnt Kaïfas toch wel de hoofdrol te spelen (cfr. nr. 1825).

Ik heb ook nog zeer veel uit het leven van de profeten en uit de gruwel van de afgoderij in Israël gezien.

Wat ik me hiervan nog herinner, zal ik nu verhalen.

Ik meen, het is op deze dag geschied, of het kwam heden in de lezing voor, dat Elias na zijn dood een brief aan koning Joram schreef (II Par. 21, 12-15).

Ik heb ook gezien dat de Joden (joodse schriftgeleerden) en anderen (latere, ook katholieke schriftuurverklaarders) het niet geloofden en de schriftuurpassage zo verklaarden, alsof Elizeüs, die de brief aan koning Joram bracht, hem reeds bezat als een profetische brief en alsof Elias hem die brief reeds vóór zijn dood overhandigd had. (Anderen menen nog dat Joram alleen maar droomde dat Elizeüs hem een brief, die van Elias afkomstig was, overhandigde).

Maar dan overkwam mij iets ongewoons (ter weerlegging, wil K. zeggen, van die vrijzinnige verklaringen).

Ik werd snel, maar zeer zacht, naar het Oosten gedragen; ik zag in het voorbijgaan de profetenberg geheel met sneeuw en ijs bedekt, maar er stonden reeds torens op; dit was wellicht een aanwijzing hoe hij er uitzag ten tijde van koning Joram.
Ik kwam dan meer oostelijk in het paradijs en zag er, als gewoonlijk, de wonderbare en mooie dieren wandelen en spelen. Ik zag er ook de schitterende muren en zag daar, tegenover elkaar, gelijk voortijds, de twee mannen onder de poort liggen slapen.

Ik constateerde dat Elias in de geest alles zag wat in Palestina gebeurde en dat een engel een witte, fijne rol en een rietpen bij hem legde, waarna de profeet zich oprichtte en op zijn knieën schreef.

Dan zag ik een kleine wagen met een zitstoel over een heuvel of over terrassen van uit het paradijs ter zijde van de poort te voorschijn komen; de wagen was met drie uiterst bevallige witte

dieren bespannen. Ik zag Elias hierop de wagen bestijgen en als op een regenboog snel naar Palestina rijden. Hij hield stil boven een huis in Samaria.

Nu zag ik dat Elizeüs, die in dit huis aan het bidden was, omhoog keek en dat Elias de brief vóór zijn voeten liet neervallen en dat Elizeüs deze naar koning Joram bracht.

Van de 3 dieren aan Elias' wagen, waren er twee van voren en het derde van achteren aangespannen; het waren onbeschrijfelijk lieve, fijne dieren; hun grootte was ongeveer die van kleine reeën; ze waren sneeuwwit en hadden lang wit haar gelijk zijde, zeer sierlijke fijne poten, beweeglijke koppen en op het voorhoofd een bevallige, even naar voren gebogen hoorn.

Vroeger bij zijn hemelvaart had ik zijn wagen met juist dezelfde dieren bespannen gezien[363].

---

[363] De brief die Elias door de profeet Elizeüs aan koning Joram liet overbrengen, luidt als volgt:

"Zó spreekt Jahwe, de God van uw vader David: Omdat Ge het voorbeeld van uw vader Josafat en uw vader Asa, de koning van Juda, niet hebt nagevolgd, maar integendeel het wangedrag van de koningen van Israël, en zodoende Juda met de burgers van Jeruzalem tot afgoderij hebt verleid, zoals het huis Achab gedaan heeft; omdat ge ook uw broers hebt vermoord die beter waren dan gij, daarom zal Jahwe uw volk, uw zonen, vrouwen, bezittingen een geweldige slag toebrengen; zelf zult ge door een vreselijke ziekte worden getroffen, nl. door een kwaal in de ingewanden, zodat na 2 jaren ziekte uw ingewanden uit uw lijf zullen puilen." (II Kron. 21, 12-15).

Reeds is tussen de tekst gezegd dat sommigen de episode van deze brief anders dan letterlijk verklaren.

Uit het visioen dat K. op dit gebeuren had, blijkt nochtans de profetische oorsprong en echtheid van deze brief.

Terwijl evenwel de H. Schrift zwijgt over het 'hoe' van dit gebeuren, krijgt de ziester er een voorstelling van: ze ziet de profeet een reiswagen bestijgen en de reis naar Samaria ondernemen, maar hier zijn we geheel vrij dit dichterlijk tafereel als een louter figuurlijke voorstelling te beschouwen, waardoor haar de echtheid van het feit te kennen gegeven werd.

De 2 mannen die zij bij de ingangpoort van het paradijs tegenover elkander bemerkt, zijn:

- Elias en
- Enoch, die volgens een constante traditie levend naar het paradijs opgenomen werden.

K. spreekt hier en ook nog elders van een zekere **profetenberg**, die zij bereikt, wanneer zij op sommige visionaire reizen voorbij de Ganges-stroom in Centraal Azië gekomen is.
Bij die berg ontspringen de grote, machtige stromen van Azië.

Een auteur, nl. Hein Houben, de schrijver van een klein leven van A.C.E. (1925), meende die profetenberg te kunnen vereenzelvigen met de berg Kaïlas in Midden-Azië.

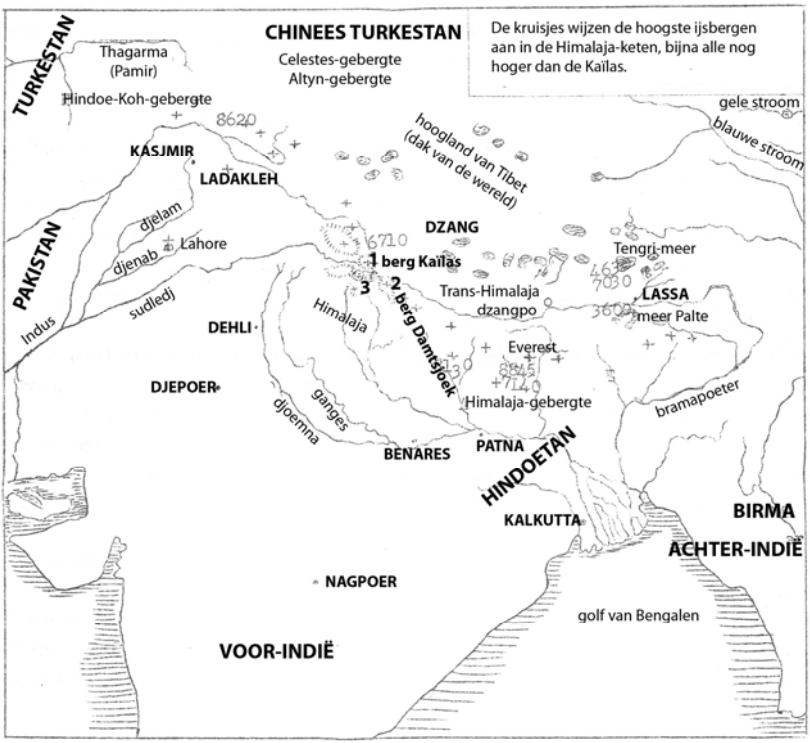

De heilige berg Kaïlas in Midden-Azië

Zonder ons bij deze mening aan te sluiten, kunnen wij toch niet weerstaan aan de bekoring hier een beknopte beschrijving van die heilige wonderbare berg te geven en zijn ligging te bepalen; men kan de bijzonderheden der beschrijving nagaan op het kaartje hierna.

De berg Kaïlas is op het kaartje aangeduid met een kruisje, waarbij cijfer 1. Hij verheft zich ten noorden van twee buur-meren, nl. het meer Rakas, links, en het heilige meer Manasarovar, rechts.
Dit laatste, kristalhelder, wordt door sommige reizigers het bekoorlijkste meer van de wereld genoemd en daarin komen de Midden-Aziaten van zeer ver de asse van hun verbrande overledenen uitstrooien, bijna met dezelfde fanatieke ijver, waarmee de Indiërs op hun rituele baden in de Ganges gesteld zijn.

Ten zuidoosten van dit meer rijst **de hoge berg Damtsjoek** op (6710 m, op kaartje cijfer 2).

- Uit zijn westvoet komt het begin van de Sudledj-rivier; ze doorkruist de twee meren en gaat zich na een enorme boog en lange loop verenigen met de Indusstroom.
- Uit de oostvoet van dezelfde berg komt de Dsangpo-rivier, die na een lange loop de naam Bramapoeter aanneemt.

Op enige afstand van de Kaïlas en de twee meren ontspringt ten westen de Ganges-stroom en ten zuiden meerdere grote bijrivieren.
Ten noorden van de Kaïlas begint de Indus die na een geweldige noordwaartse halfcirkelboog en lange loop de wateren ontvangt van de Sudledj, zijn grootste bijrivier.

Het is dus werkelijk zó, dat die machtige Aziatische stromen rondom de heilige berg ontspringen en hun wateren ontvangen van hem en de ijsbergen er omheen.

Nu een woord over **de Kaïlas** zelf.

Deze ijskegel, geheel op zichzelf staande en afgesneden van de bergketens die rondom hem beginnen, ligt even noordelijk van het heilige meer Manasarovar.

Tussen berg en meer loopt een karavaanweg, die van noordwesten naar zuidoosten West-Azië met Oost-Azië verbindt; de berg is rond van vorm en heeft aan zijn voet een omtrek van 14 uren. Wegens zijn ligging in een hoogland van louter sneeuw- en ijsbergen, is hij nauwelijks te bereiken. Toch komen zonder onderbreking dagelijks vele bedevaarders uit Midden-Azië en Indië om de bedetocht te doen rond de berg. Wat een beklimming

er van betreft, wegens zijn steilte, hoogte, sneeuw en ijs, daar kan zelfs geen sprake van zijn. Er om heen liggen vele boeddhistenkloosters.

De berg geeft ononderbroken een overheerlijk schouwspel te zien.
‘s Morgens en ‘s avonds gloeien en glanzen hoog in de lucht en het zonnelicht de hemelhoge rotskoppen, terwijl aan de voet alles nog – of reeds – met duisternis bedekt is. In de middagzon schitteren op zijn hellingen en top de blanke gletsjers en eeuwige ijsschollen, waarvan het water in de zengende zon, stromelings en onuitputtelijk neervloeit als van een muur van opstaande wateren.

Rond de berg zweeft halverhoogte een geheimzinnige kring van wolkjes, voortkomend van het verdampende water. Dit schouwspel is met geen toverpenseel noch magische kleuren in beeld te brengen.
Bij betrokken hemel is de bovenste helft van de kegel achter de wolken verborgen; zijn niveau is op de top 6710 m.
Hoewel lager dan veel andere toppen in dat bergland en slechts even hoog als zijn buur de Damtsjoek is hij door zijn vorm, zijn uitzicht en heilig karakter boven alle andere bergen aldaar indrukwekkend en aan de Aziaten dierbaar als hun heiligste bedevaartsberg.

Volgens de reeds genoemde Hein Hoeben zou K.‘s profetenberg, waarmee de kritiek nogal fel de draak gestoken heeft, met deze berg te vereenzelvigen zijn. Toch erkent hij spoedig daarop de mogelijkheid dat hij eerder symbolisch te verstaan zou zijn.
Hierover kunnen wij ons geen positief oordeel vormen.

Betreffende zulke mysterieuze visioenen voelen wij ons, gelijk zo dikwijls Brentano, als geplaatst vóór een muur, waarachter wij de zienster niet langer kunnen volgen.

In elk geval komt K. op haar weg naar de profetenberg door de streek van de Ganges tot over deze rivier in dit sneeuw- en ijsgewest.
Wij menen echter dat K., op dit punt van haar visionaire reis gekomen, IN DE GEEST overgeplaatst wordt op haar profetenberg en daarna in het paradijs, hetzij deze alleen maar in het visioen bestaan, hetzij ze als overblijfsel van het oorspronkelijk paradijs buiten de aarde, buiten de tijd en de ruimte bestaan.
Op zulk een manier bereikte K. toch ook soms van op een bepaald punt der aarde een vagevuurverblijf.

Visioenen op het paradijs of de vermelding van zijn bestaan vinden wij ook bij andere mystieke reuzenheiligen.

Uit dat paradijs kreeg Lydwina van Schiedam de bovennatuurlijke geneesmiddelen die haar uiteenvallend lichaam in stand hielden. –

In dit visioen op het leven van de profeten zag ik ook de geschiedenis van Elizeüs en de Sunamietin en vele andere trekken en wonderdaden uit zijn leven, want hij heeft nog groter wonderwerken gewrocht dan Elias (cfr. II Kon. 4 tot 8); hij was fijner in manieren en kleding.

Elias was op en top een godsman, niet naar de zeden, regels en gebruiken van de mensen; hij had in karakter, spreken en doen veel weg van Joannes de Doper; zij schenen uit hetzelfde blok hout gesneden (cfr. Mt. 17, 9-13; Lk. 1, 17).

Ik zag ook in verband met Elizeüs, hoe zijn knecht Giëzi, Naäman de Syriër, die door Elizeüs van de melaatsheid genezen was, achterna liep; dit geschiedde in de nacht, terwijl Elizeüs sliep; hij haalde de genezene bij de Jordaan in en buiten het weten van zijn meester vroeg hij hem om geschenken, en dit in de naam van zijn meester (II Kon. 5). Ik zag ook dat de knecht de volgende dag gans gerust als wist hij van tuiten noch blazen en als was hij onschuldig als een engel, aan houten schermwanden arbeidde; ze moesten dienen voor het maken van cellen en ik zag dat Elizeüs hem onder dit werk kwam vragen: "Waar ben je deze nacht geweest?" Zonder het antwoord af te wachten zegde hij hem op de man af al wat hij gedaan had en voorspelde hem dat hij en zijn nakomelingen (van Giëzi) melaats zouden worden.

***

Van haar kant zegt de H. Hildegardis: **" En nu nog bestaat, tot verkwikking van de zalige geesten, het paradijs als een plaats van geluk, met zijn bloemen en planten in hun eerste frisheid en ongereptheid, met zijn zoete reukwerken en geurige kruiden en talloze schoonheden;**
het paradijs deelt aan de dorre aarde een overvloed van vruchtbaarheid en levenskracht mee, zoals de ziel de vitaliteit aan het lichaam, want het heeft niet opgehouden op de aarde in te werken, niettegenstaande de verblindheid en het bederf die er heersen ten gevolge van de zonde." (Vie d'A.C.E. I, 199).

Afgoderij in onze tijd.

Wanneer mij de afgoderij van de mensen, de dieren- en beeldenaanbidding van de eerste tijden af, het herhaaldelijk zich wenden van de Israëlieten tot de afgoden en **Gods grote barmhartigheid in het zenden van profeten getoond werd,** wanneer ik mij hierop verwonderde hoe de mensen zulke gekheden en gruwelen konden aanbidden, werden mij in een visioen al diezelfde gruwelen getoond, die nu nog bestaan, doch in een andere, verfijnde, meer subtiele vorm.

Ik zag nl. in ontelbare taferelen over de gehele wereld hoe de afgodendienst in de christenheid gepleegd wordt en ik zag die dienst nagenoeg in alle vormen, waarin hij eertijds uitgeoefend werd.

- Ik zag priesters die naast het H. Sacrament slangen aanbaden; hun verschillende hartstochten geleken op verscheidene figuren van zulke slangen.
- Ik zag bij intellectuelen, toonaangevers en geleerden allerlei zulke dieren welke zij aanbaden, terwijl zij over alles wat de godsdienst betreft, hun gevoelens uitkraamden. Ik zag padden en allerlei nog walgelijker dieren bij geringe, arme, verworden lieden.
- Ik zag ook sekten, verzonken in de afgodendienst, b.v. een donkere, gereformeerde kerk in het noorden, met een ledig, gruwelijk altaar, waarop raven ter aanbidding geplaatst waren. Deze dieren zagen zij weliswaar niet, maar in hun ijdelheid en opgeblazen laatdunkendheid aanbaden zij die.
- Ik zag geestelijken voor wie grijnzende nar- en mopsfiguren, terwijl zij hun brevier baden, de bladen omkeerden.
  Ja, ik zag bij sommigen zelfs de oude, authentieke afgodsbeelden, zoals Moloch, Baäl en andere midden tussen hun boeken op de tafel staan, hen beheersen en hun brood en verkwikking overreiken.

Anderzijds zag ik dat er ook eenvoudige, deugdzame mensen, gelijk de profeten waren, die door die verlichte welweters veracht en bespottelijk gemaakt werden; **ik zag dat het nu niet minder gruwelijk is dan toen,** dat de afgodsbeelden niets toevalligs hadden, en ook dat, indien de goddeloosheid en afgoderij van het moderne mensdom op eenmaal een lichamelijke gedaante kreeg en hun denkwijze en gevoelens een lichamelijke vorm kregen, diezelfde afgoden weerom zouden bestaan[364].

Jezus in Jogbeha.

736.

2 oktober. –

Jezus leerde deze morgen nog in Dion. Toen Hij daarna de stad verliet, kwamen uit de heidenstad verscheidene mensen Hem zeer bevreesd tegemoet: zij hadden zijn genezingen in Gadara vernomen; *zij kwamen met zieke kinderen die Hij genas.*

Hij bewoog ook hun ouders zodanig, dat zij besloten zich te laten dopen. Daarna ging Hij met zijn leerlingen,

---

[364] Hoe treffend deze bedenkingen van K. over de afgoderij in onze tijd!

Er is niets aan toe te voegen of op te helderen, maar deze bedenking is er mee te vergelijken: Was de geestelijke bezetenheid door de duivel van ontelbare mensen zichtbaar, was ze ontdaan van haar verfijnde valsheid, dan zouden we getuige zijn van dezelfde woede, razernij, gevloek, getier en doodsbedreiging tegen Christus en zijn volgelingen als ten tijde van Christus; het zou tien- en honderdmaal erger zijn.

Hoeveel moorden hebben in onze eeuw zulke bezetenen niet bedreven? Het is de duivel die handelt in zijn werktuigen. Zo zijn ook de goddelozen van nu slechter dan de afgodendienaars van toen.

En toch ontkent in onze dagen menig theoloog het bestaan van de duivel, durft ook de Paus verwijten een pseudo-exegeet te zijn, omdat hij het geloof aan de duivel als een levend geestelijk wezen handhaaft en te geloven voorhoudt.

ongeveer ten getale van twaalf, 5 uren zuidwaarts en over de beek die uit het dal van Efron komt (nl. in ‘t begin van zijn tocht).

De puntlijn duidt de weg van Jezus aan.

Ennon verlatend bezoekt Hij, eerst Soekkot ter zijde latend: Mahanaïm, Ramot-Gilad (= Mizpa), Arga, Azo, visvijver, Efron (= Efraïm), Betaramfta-Julias, Abila, een heuvelgewest, Gadara, Dion, Jogbeha, Soekkot en komt terug te Ennon, zijn uitgangspunt.

Een half uur (of liever: méér) ten zuiden van deze beek ligt in een bergengte achter een woud, Jogbeha of Jagbeha, een kleine en vergeten stad; ze ligt verborgen in een dal waarin zich een heuvel verheft; ze dankt haar ontstaan aan een profeet en verkenner van Mozes en van Jetro. Zijn naam was Malachaï, te onderscheiden van de laatste profeet Malachias.

Jetro, de schoonvader van Mozes[365], had hem in zijn dienst als knecht; hij was zeer getrouw en verstandig en Mozes zond hem hier in het land. Hij kwam hier wel een paar jaar vroeger dan Mozes, doorliep het land, drong noordelijk nog verder tot om het Meer en bespiedde alles. Toen woonde Jetro nog langs de kanten van de Rode Zee en eerst na Malachaï's verkenning, trok hij met de vrouw en de zonen van Mozes naar Agra[366];

---

[365] Jetro, schoonvader van Mozes. – In nr. 703 noemde K. de schoonvader van Mozes Raguel en zijn zwager of schoonbroeder Jetro en dit laatste schijnt wel de juiste verhouding geweest te zijn.

De H. Schrift levert dezelfde moeilijkheid op, daar ook zij Jetro nu eens schoonbroeder en daarna schoonvader noemt.

Er moet daar zonder twijfel reden toe geweest zijn en zij die genoemde verhouding als de juiste beschouwen, redeneren als volgt:

- "Toen Mozes in Midian kwam en Raguels dochter ten huwelijk kreeg, was hij (Raguel) stamhoofd en schoonvader van Mozes.
- Nadat hij in de loop van de volgende jaren gestorven was, gingen zijn rechten als vader, stam- en familiehoofd op zijn zoon Jetro over. Deze volgde ook zijn vader als priester op.

Als Jetro na de uittocht uit Egypte aan Mozes een bezoek op de Sinaï brengt, zegt de H. Schrift: "Jetro nam Sippora, de vrouw van Mozes en haar twee zonen (om tot Mozes te gaan)".
Ze zegt niet: "Hij nam zijn dochter"".

Dit is alles wat hierover door ons, zowel als door de exegeten gezegd kan worden; zekerheid is niet te verkrijgen.

[366] Eerst na Malachaïs verkenning trok Jetro naar Arga.

Dus is het onjuist dat Jetro van Arga uit Mozes op de Sinaï bezocht, zoals K. zegde in nr. 703. Dus hebben wij te doen met een tegenspraak en onjuistheid en deze is zonder twijfel te zoeken in nr. 703.

Deze Malachaï werd tenslotte als spion achtervolgd; men spoorde hem op en men wilde hem hier overvallen en vermoorden. Er was hier toen nog geen stad, maar er woonden enige mensen in tenten. De nagezette verkenner sprong in een moeras of in een regenbak en bad.

Ik zag nog veel, wat me nu niet meer klaar voor de geest staat, b.v. dat deze profeet en verkenner de verschijning had van een engel, die hem hielp. Op een lange, smalle strook perkament bracht hij hem het bevel nog 3 jaren in dit gewest te blijven en zijn verkenning voort te zetten. De omwonende tentbewoners trokken hem hun klederen aan; zij droegen rode, lange rokken en rode jakken. Hij ging ook het gewest van Betaramfta verkennen; hij leefde hier als een tentbewoner en verbeterde het bestaan van de mensen door zijn hulpbetoon, waartoe zijn schranderheid hem in staat stelde.

737.

Op de bodem van het ravijn was een lange watergracht, die vol riet stond, en op de plaats waar Malachaï zich verborgen had, was een verstopte bron. Ik zag dat ze naderhand begon op te borrelen en zeer veel zand opwierp; dikwijls kwam er als damp en fijne kiezel uit; allengskes wierp zich rondom de bron een heuvel op, waarop schoon gras ontkiemde; het moeras werd met de aarde van een berg gevuld en daarna met huizen bebouwd; zo ontstond rondom deze bron, die nu met een schoon bronhuis overbouwd werd, de stad Jogbeha, wat betekent: 'hij zal verhoogd worden'. Reeds in veel vroeger tijd zal de verstopte bron ommuurd geweest zijn, want er waren nog mosbegroeide overblijfselen van muren te

---

Wat daar gezegd is gebeurde dan van Midian uit, d.i. de streek van de Akabagolf.

Wij vermoeden en veronderstellen Jogbeha, op grond van K.'s aanwijzingen, in de vallei van de Jabis-rivier, 3 uren ten zuidoosten van Skytopolis.
Het is allerbest mogelijk dat Jabis een vervorming is van de naam Jogbeha.

Dit Jogbeha heeft niets te maken met een ander Jogbeha in de stam Gad uit nr. 32, 35, thans Djubeihat ten zuiden van de Jabbok.

zien; er waren holen in, als om te dienen voor vissen of wat anders. De ruïne geleek enigszins op het fundament van een oud tentkasteel.

Ook leerde Malachaï de mensen hier metselen met zwarte aardpek (d.i. asfalt, bitume of jodenhars genoemd; het wordt overvloedig door de Dode Zee uitgeworpen.)

In deze verborgen gelegen stad werd Jezus door de inwoners zeer vriendelijk onthaald. Er zijn hier afgezonderde mensen die tot een sekte behoren en als zodanig genoemd worden: Karaïeten; zij hebben lange gele lappen als scapulieren op de rug hangen; voor het overige dragen zij witte klederen en voorschoten van ruwe huiden. De jongelingen dragen een korter kleding en hun benen zijn met banden omwonden; hier zijn er nog ongeveer 400 zulke mannen; voortijds was hun getal sterker, maar ze hebben veel verdrukking geleden; zij stammen af van Esra en hogerop van een nakomeling van Jetro (cfr. fasc. 17, nr. 709, voetnoot 344).

Eens had een van hun leraren een groot dispuut tegen een gezaghebbend leraar van de Farizeeën; misschien waren het wel – maar ik ben er helemaal niet zeker van – Sjammaï en Hillel[367].

---

[367] Sjammaï en Hillel. –

Hillel en zijn school kenmerkten zich door een zekere gematigdheid en lieten zich in de interpretatie van de Wet inspireren door het belang en voordeel van de evenmens, waren vijanden van de vermenigvuldiging der voorschriften.

Sjammaï was de strengheid in persoon. Zijn onbuigzame ijver breidde de toepassing van de Wet zo ver mogelijk uit.

Het zijn wellicht de twee meest beroemde schriftgeleerden.
In Jezus' openbaar leven liet hun invloed zich nog krachtig gelden.
Menige typerende anekdote is aan hun persoon verbonden.

Zeer interessant is hieromtrent in D.B. de lezing van kol. 1538-1539 onder IV: *"Les scribes célèbres: Hillel et Schammaï."*
Karakteriserend voor beide is dat zij er op gesteld waren in alle twistvragen een tegenovergestelde mening er op na te houden. Sjammaï was een tijdgenoot van Hillel, die leefde 50 vóór tot 10 na Christus.

De Karaïeten hielden zich zeer streng aan de letter van de Wet en verwierpen alle mondelinge toevoegingen; zij leefden zeer eenvoudig en armoedig en bezaten alles gemeenschappelijk: niemand van hen mocht met geld of goed wegtrekken; zij lieten niemand arm of behoeftig, maar voorzagen in elkanders onderhoud en ondersteunden zelfs buitenstaanders en vreemdelingen; zij hadden een grote eerbied voor oude mensen, die hier talrijk waren. De jongeren waren jegens hen zeer eerbiedig. Zij hadden oversten die zij 'oudsten' noemden. Zij waren verklaarde tegenstanders van de Farizeeën, terwijl deze voorstanders, bevorderaars, verdedigers waren van de mondelinge toevoegingen aan de Wet; zij hadden in hun geloofsleer enige overeenkomst met de Sadduceeën, maar niet in hun zeden, waarin zij strenge opvattingen huldigden.

Eens had een van hen een vrouw uit de stam van Benjamin gehuwd en zij hadden hem uit hun midden gebannen; het was ten tijde van de strijd tegen Benjamin (Recht. 21); zij duldden hoegenaamd geen beelden, en geloofden dat de zielen der overledenen in anderen overgingen, ja zelfs, meen ik, ook in dieren, en dat zij zich dan verlustigden in de omgang met de liefelijke dieren in het paradijs; zij leefden in de verwachting van de Messias en baden vurig voor zijn komst, doch ook zij verwachtten Hem als een werelds koning.

Jezus, die hen nu bezocht, hielden zij voor een profeet; zij waren zeer zindelijk, doch wilden niets weten van reinigingen, noch van het wegwerpen van schotels (die door het gebruik onrein geworden zouden zijn), noch van zware voorschriften aan de Wet van Mozes toegevoegd (cfr. Mt. 23, 25); zij onderhielden stipt de

---

"Ten tijde van Christus' geboorte zetelden in de raad van de schriftgeleerden Hillel en Sjammaï;

- de eerste, een grootmeester in de Wet, gematigd en wijs, als vorst het voorzitterschap waarnemend;
- de tweede, zijn mededinger in de school, was zijn plaatsververvanger in de Hoge Raad." (Fahsel).

Wet, doch interpreteerden ze veel ruimer en minder bekrompen dan de Farizeeën.

Zij woonden hier zeer stil en afgezonderd, duldden geen ijdelheid, noch opschik en voorzagen in hun onderhoud door hun nederige arbeid. Met de takken van de waterwilgen die hier (zoals nu nog, overvloedig) groeiden, vlochten zij korven, ook bijenkorven, want men imkerde er hier veel; zij vervaardigden ook grove deksels en licht houten vaatwerk; zij arbeidden in lange tenten; hun loofhutten stonden nu buiten de stad reeds in gereedheid.
Zij onthaalden Jezus op honig en op as gebakken brood en *Jezus hield een leerrede voor hen.*

De verhouding van die sekte tot de Joden geleek op die van zeer strenge en vrome protestanten tot de katholieken, maar zij hadden niet hun heiligste voorwerp (de zegen of een deel er van of zijn omhulsel, nr. 25-26) verloren, zoals de protestanten het H. Sacrament verloren hebben (waarvan de zegen een voorafbeelding was).

Jezus onderrichtte hen in alles en zij aanhoorden Hem ook zeer eerbiedig; *Hij drukte ook de wens uit dat zij zich in Judea zouden vestigen.*

Ik vernam nog veel van de aard en het wezen, van het geloof, van de herkomst, de bloei en het verval, de af- en toename dezer sekte, ook van Jezus' rechtzetting van het verkeerde in hun geloof, doch door storing is me alles weer ontgaan.

Ik vernam ook dat de sekte tot heden toe nog bestaat[368].

---

[368] De Karaïeten. – Zoveel interessants zou te zeggen zijn over deze sekte, die inderdaad, zoals K. zegt, tot heden stand heeft gehouden.
De Karaïeten verwerpen de overleveringen van de Talmoed en houden zich eenvoudig, maar dan ook streng, aan de tekst van de Wet. Hij wordt in het Hebreeuws genoemd 'Qara' en van daar hun naam 'Qaraïm', door ons

gespeld: ‘Karaïeten’ of ‘voorstanders van de pure, onvervalste, niet aangevulde schrift’;
ze noemden zich dan ook *‘bene miqra’*, ‘zonen van de schrift of loutere tekst’; men kan ze de puriteinen van het traditioneel judaïsme noemen.

Tegenover de christenen was hun houding welwillender dan die van de overige joden en Farizeeën.

In de 8e eeuw beleefde de sekte een heropleving onder de stuwing en bezieling van een zekere Anan Ben David; sommigen houden hem zelfs voor hun stichter, maar in strijd met deze mening is het gevoelen van de schriftkenner Van der Ploeg, dat hij in ‘Vondsten in de woestijn van Juda’, blz. 29 en 84 formuleert als volgt: “Er zijn allerlei overeenkomsten vastgesteld van karaïetische gebruiken of opvattingen met gebruiken of opvattingen, waarvan melding gemaakt is in de handschriften, die sinds 1947 bij de Dode Zee ontdekt zijn. In de liturgische teksten van de Karaïeten vindt men uitdrukkingen, die ook in de liturgie van de broederschap van Qoemram aangetroffen worden.”
Dit wijst bijgevolg op een gelijktijdig bestaan van de sekten der Essenen en Karaïeten, te meer daar ook andere argumenten er voor pleiten.

Bij de geschiedenis van de Karaïeten, hun bloei en verval, hun heropbloei hier, hun nieuw verval in andere plaatsen, mogen wij hier niet stil blijven. Alleen nog dit om K.’s laatste woord over hen te rechtvaardigen.

Het voortbestaan van het Karaïsme werd pas in de 17e eeuw in West-Europa bekend door de publicaties van R. Simon en P. Morin, die hun gegevens ontleenden aan het boek van de Karaïet Mardocheüs Ben Nissan. Hieruit blijkt dat zij zich in de loop der eeuwen op vele plaatsen en in vele landen gehandhaafd hebben.

In 1870 vermeldt Guérin een gemeente van Karaïeten met synagogen, scholen en twee hospitalen te Jeruzalem.
Een van hun synagogen te Jeruzalem in de buurt van de Morenpoort werd in de oorlog van 1948 verwoest door de Transjordaniërs.

In 1900 raamde men de overgebleven Karaïeten op 6.000.
In 1950 schatte een bevoegd geleerde hun getal op 12.000, waarvan 10.000 in de Krim en het zuiden van de U.R.S.S., de rest in Polen, in de U.S.A., Tsjecho-Slovakije, Egypte en Israël.
Een deel van de Egyptische Karaïeten zijn naar Israël teruggekeerd.

Nog altijd houden de Karaïeten vast aan de letter van de Wet van het oud Testament. Zij verwerpen hardnekkig de talmoedische toevoegingen en interpretaties; zij maken geen gebruik van gebedskwasten en riemen; hun kalender verschilt ietwat van de gewone joodse kalender, zodat sommige van hun feesten op een andere datum vallen. (cfr. fasc. 13, nr. 451, voetnoot 207).

738.

Ligging van enige plaatsen.

Brentano plaatste deze bijzonderheden in 't oorspronkelijk werk in nota.

Tegenover Jogbeha ligt een berg aan de westzijde van de Jordaan[369] en een uur van de Jordaan ligt aan de westzijde van

---

Daar zij de rabbijnen niet erkennen en dezen evenmin de 'chachamim' of 'overheden der sekte', zijn huwelijken tussen Karaïeten en de overige Joden onmogelijk, want alleen het godsdienstig huwelijk is wettig (cfr. Guides bleus, Israël, blz. 51).

De sekte bestaat uit zelfstandige groepen of communiteiten met eigen oversten, onafhankelijk van het gezag van de Opperpatriarch.

Welke invloed het communisme in Rusland op hun bestaan uitgeoefend heeft, moet nog worden nagegaan.

[369] **Berg tegenover Jogbeha**. – Berg kan bij K. gewoonweg een heuvel of hoogte zijn (zie VOORREDE, nr. 7, fasc. 9). Dit komt treffend uit.

***

Tirza = el-Amdam. –

Op de aangeduide plaats bij de Jordaan en ten oosten van Tirza dat heel zeker el-Amdam is, is op de 16-delige kaart Pal. Grid die heuvel zeer duidelijk aangetekend en op onze grote kaart 1 overgetekend; dáár heet hij tell Aboe Soes.

Even ten noorden van die heuvel mondt in de Jordaan de vallei Jabis uit, waarin wij bij benadering Jogbeha lokaliseerden; de heuvel verheft zich 30 m boven zijn voet, wellicht 50 boven de Jordaan. Hij is 300 m lang van oost naar west en zijn breedte is 200 m.

De enorme ruïnes die lang te el-Amdam te zien waren, *magnitudine conspicuae*, opvallend door hun omvang, zegde de H. Hiëronymus, zijn zonder enige twijfel de resten van Tirza en van het koninklijk paleis.

***

Tirza 2 = nabij het latere landgoed van Lazarus in het Jordaandal. –

Niets belet ons aan te nemen dat de eerste koningen van het Noorderrijk hun hoofdstad hadden nabij het latere landgoed van Lazarus (fasc. 13, nr. 433 – 20 maart) en tevens hier in het Jordaandal een verblijf of residentie hadden in Tirza 2.

deze berg Tirza, de voormalige residentie van Israëls koningen voor Samaria.

Dáár waren mooie dreven en tuinen en men noemde het gewest aldaar ook 'profetenhof'[370].

Skytopolis ligt ongeveer tegenover Dion.
Een deel van de stad (een afzonderlijke wijk) ligt (afgescheiden) aan de oostzijde van de stroom, het andere, (veel groter) deel aan de westzijde, doch van de Jordaan verwijderd.
Dit deel is door landbruggen met de stroom verbonden, alsof hij daar menigwerf overstroomde.

Een stad Safon[371] ligt aan de Jordaan op de oostkant en ten zuiden van de uitmonding van de Hiëromax.

Toen Jezus, anderhalve maand geleden van Tarichea, waar Hij melaatsen genezen had, over de Jordaan naar (Galaäd en vandaar naar) Gerasa ging, overschreed Hij de benedenloop van de Hiëromax; Hij had de uitmonding rechts, en na over de benedenloop van de Hiëromax gegaan te zijn, had Hij Safon rechts (fasc. 16, nr. 597).

Mizpa in Gilad (niet Ramot-Gilad, dat ook Mizpa heet) ligt oostwaarts boven Dion, ongeveer 2 uren ten westen van Efron,

---

[370] **Hof van de profeten.** –

Dit zal wel een benaming zijn in de trant van 'Gennasar', dit is 'tuin van de koning of koninklijke tuin', naam gegeven aan een hele landstreek bij het Meer Gennesaret. Nu reeds heette een district zo, zegt K.

Omstreeks 392 wees men de beroemde bedevaartster Sylvia een lieflijke tuin aan met in zijn midden een heldere bron, 200 stappen van de huidige ruïne el-Amdam. Men noemde hem, zegt zij, de 'tuin van Joannes'.

Daar deze de profeet bij uitstek of de grootste van alle profeten was, is het best mogelijk dat men de oude benaming uit Christus' tijd 'profetentuin' van Joannes is gaan verstaan en vandaar dat men er zijn doopplaats heeft gelokaliseerd of verondersteld.

[371] **Safon** is een stad in de stam Gad (Jos. 13, 27); ze komt ook voor in de geschiedenis van Jefte (Recht. 12, 1; zie fasc. 17, nr. 692, voetnoot 337).

aan de voet van de berg, waarop Jeftes dochter naar haar vader uitzag.[372]

Boven (*über*) Dion lag ook het altaar, dat de Rubenieten oprichtten, toen zij met de andere stammen niet offeren wilden (moet eigenlijk zijn: toen zij ervan verdacht waren niet te willen offeren met de andere stammen, Jos. 22).[373]

Op zijn weg van Azo over de berg, waarvan de Midianiet in de droom het brood had zien neerrollen, zag Jezus Pella op een geringe afstand links liggen. Pella is groot en heeft vele verwoeste gebouwen[374].

3 oktober. –

In Jogbeha leerde Jezus in de voor- en de namiddag; Hij genas ook vele zieken, waaronder zelfs wel honderdjarige. Hij prees deze mensen wegens de eerbied van de kinderen voor hun ouders,

---

[372] **Mizpa-Gilad** is aangetekend op grote kaart 1.

De berg waarop Jefte's dochter naar haar vader uitzag, is een van de twee toppen die even ten noorden van Efron boven de afdalende, noordwaarts afhellende bergstreek uitsteken, nl. Hofa, 353 m en kh. Askalani, 377 m.

In noordelijke richting omvat de blik de gehele streek tot ver ten noorden van het Meer Gennezaret.

[373] K. wijst het 'altaar van de Rubenieten' (Jos. 22) aan ten oosten van de Jordaan, boven Dion, d.i. meer oostelijk en hogerop.

Het is werkelijk treffend, wanneer men een paar uren ten oosten van Dion en een uur ten oosten van Efron, rondom het dorp Djoemha een heel district vindt met vele dolmen's, d.i. natuur-altaren of rotsblokken, door mensenhanden met een godsdienstige bedoeling daar geplaatst.

Uit de context van Jos. 22 blijkt dat dit altaar ten oosten van de Jordaan gebouwd werd. Misschien richtten de Rubenieten hun altaar op die plaats op, omdat zij er natuurstenen in overvloed voorhanden hadden.

[374] **Pella** is één van de vrijsteden der Dekapolis

De aanzienlijke resten: Khirbet Fahl (dezelfde naam, 'p' = 'f') liggen 3 uren ten zuidoosten van Skytopolis.

van de leerlingen voor hun onderwijzers en in het algemeen allen wegens de hier heersende hoogachting voor de ouderlingen.

Ook prees Hij hen om hun zorg voor armen en zieken, aan wie zij in goed ingerichte gestichten hun beste krachten wijdden.

Van hier ging Jezus naar Soekkot, nagenoeg 7 uren meer zuidelijk gelegen. Onderweg lag Hem Adama aan de Jordaan rechts.

Opmerking van Brentano.
De verhaalster was heden zo ziek en lijdend, zij had het zo lastig van inwendige bekoringen en uitwendige storingen, dat zij al het geziene van Jezus' aankomst en handelingen heden te Soekkot vergeten was. Tot hier Brentano.

Daar Jezus in de namiddag te Jogbeha nog leerde, zal Hij na een weg van 5 à 6 uren eerst laat in de avond te Soekkot aangekomen zijn; Hij heeft er dus nauwelijks overnacht, daar Hij reeds de volgende morgen, 4 oktober, zijn weg naar Ennon voortzette.

Jezus te Ennon. – Maria de Sufanietin.

739.

4 oktober. –

Jezus kwam 's morgens van Soekkot over de Jabbok naar Ennon. Het is een weg van een paar uren, die zeer aangenaam is, want door de dopelingen en de hier gelegerde karavanen – op deze plaats trekken er vele over de Jordaan – heerst hier een bestendige grote drukte. Langs de weg staan steeds vele tenten en er strekken zich mooie groene velden uit, maar nu is hij met een lange rij loofhutten afgezet; de mensen zijn druk in de weer om met de hutten klaar te komen, want met het einde van de sabbat (avond van 5 oktober) begint het loofhuttenfeest.
Jezus leerde en heelde hier en daar op de weg.
Vóór Ennon was door de zorgen van Maria de Sufanietin een

mooie tent opgericht om er Jezus door een luisterrijke ontvangst alle eer aan te doen.

De notabelen van de stad, de priesters en Maria met haar kinderen en vriendinnen waren hier aanwezig. De mannen wasten Jezus en de leerlingen de voeten; er werd hun een verversing van fijner brood en kostbaarder wijn dan de gebruikelijke aangeboden. De kinderen van Maria en andere kinderen waren ermee belast hun die beleefdheid te bewijzen. De vrouwen wierpen zich gesluierd voor Jezus op het aangezicht. *Hij groette en zegende ze alle vriendelijk.* Maria weende nog steeds van dankbaarheid en vreugde en nodigde Jezus naar haar huis uit; en toen Hij de stad binnentrad, omringden de kinderen van Maria, twee meisjes en een knaapje, samen met de andere kinderen Jezus met lange slingerkransen van bloemen met wollen banden; ze gingen vóór, naast en achter Hem.

Met enige leerlingen trad Jezus onder een loofhut op het voorhof van het huis van Maria en deze wierp zich nogmaals voor Hem neer en weende en dankte Hem. Hetzelfde deden de kinderen en *Jezus liefkoosde ze.*

740.

Zij vertelde tegen Jezus dat Dina, de Samaritaanse vrouw, hier bij haar was geweest en dat Dina's man, met wie zij tot nog toe geleefd had, zich had laten dopen; zij kende die vrouw, want haar eigen wettige man woonde met haar drie wettige kinderen in Damascus.

Zij en de Samarietin hadden naar best vermogen Jezus ten overstaan van allen uitbundig geprezen; zij was vol vreugd en liet Jezus vele kostbare priesterklederen en ook een hoge priestermijter zien, die zij voor de tempel vervaardigd had; in al zulke werken was zij trouwens zeer bedreven en zij beschikte over veel geld en goed. *Jezus was zeer liefdevol jegens haar; Hij sprak met haar ook over haar man, die zij moest opzoeken om weer met hem samen te komen,*

omdat daaruit veel goed zou volgen; haar onechte kinderen zou zij ergens wel kunnen laten opvoeden; ik geloof dat zij nu allereerst een bode tot haar man moest zenden, om hem te ontbieden.

Jezus ging van hier nog naar de doopplaats en *voerde daar het woord op de leerstoel* (op geringe afstand van de doopvijver, zie kaart fasc. 17, nr. 679).

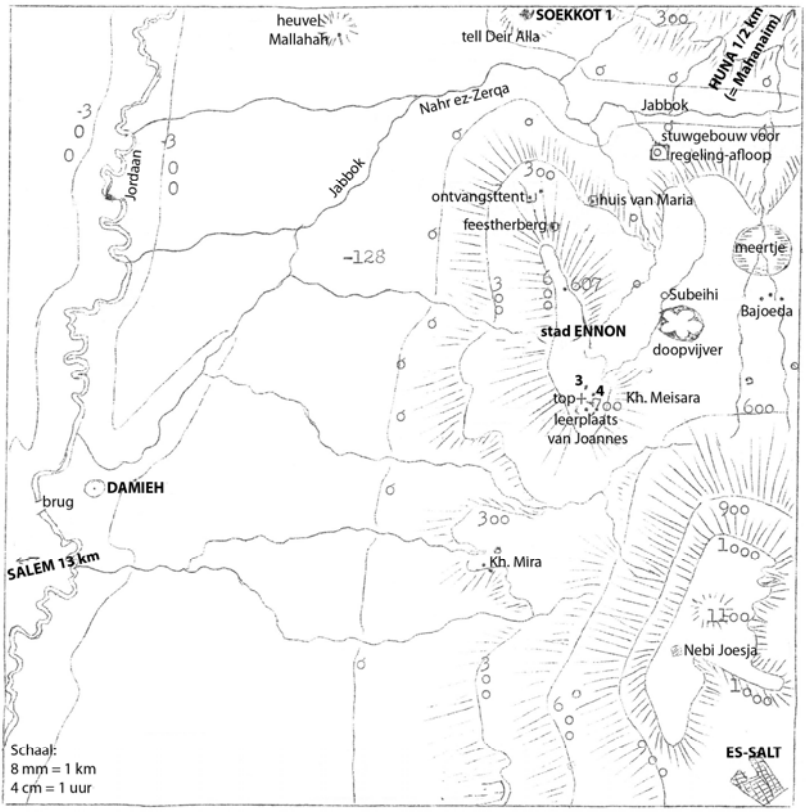

nr. 679 : Ligging van stad en doopplaats ENNON (AINON)

Op dit kaartje, aardrijkskundig juist, kan men alle mededelingen van K. Emmerick volgen. Op de hoogste heuveltop, in een soort krater of amfitheater heeft Joannes zijn leerplaats. Zeer dicht daarbij duidt 3 op oude gebouwen, 4 op paleis van Herodes.

Daar kwamen tot Hem ook Lazarus, Jozef van Arimatea, Veronika, Simeons zonen en nog andere leerlingen uit Jeruzalem; zij kwamen te Ennon de sabbat vieren. Andreas, Joannes en ook leerlingen van de Doper waren hier nog; (ze waren hier gebleven, toen Jezus zijn reis door Perea begon (fasc. 17, nr. 686)). Jakobus de Mindere was echter nog niet aangekomen.

De ontembare Joannes de Doper liet Jezus nogmaals het verzoek overbrengen om toch naar Jeruzalem te gaan, en daar openlijk, ten aanhoren der gehele wereld, te verklaren wie Hij was. Joannes is zo ongeduldig! hij smacht, verzucht en verkwijnt, omdat hijzelf Hem niet meer kan verkondigen, hoewel hij nog met een ontembare ijver daartoe bezield is.

Na zijn predicatie op de leerplaats ging Jezus in de synagoge de sabbat vieren, die aanbrak; *Hij sprak daar over de schepping van de wereld, de wateren en de zondvloed, en hield, aan de hand daarvan, een duidelijke toespraak over de Messias.*

Ook de lezing uit Jesaja, hoofdstukken 42 en 43 (cfr. Mt. 12, 17-21; Jes. 42, 1-4) *stelde Hij op aangrijpende wijze voor als vervuld, in Hem* (de Verlosser) *en in het volk* (het nieuwe godsvolk; waarlijk prachtige hoofdstukken, ter lezing aanbevolen).

Jesaja 42
Eerste profetie aangaande de knecht des HEREN
1. Zie, mijn knecht, die Ik ondersteun; mijn uitverkorene, in wie Ik een welbehagen heb. Ik heb mijn Geest op hem gelegd: hij zal de volken het recht openbaren.
2. Hij zal niet schreeuwen noch zijn stem verheffen, noch die op de straat doen horen.
3. Het geknakte riet zal hij niet verbreken en de kwijnende vlaspit zal hij niet uitdoven; naar waarheid zal hij het recht openbaren.
4. Hij zal niet kwijnen en niet geknakt worden, tot hij op aarde het recht zal hebben gebracht; en op zijn wetsonderricht zullen de kustlanden wachten.
5. Zo zegt God, de HERE, die de hemel schiep en hem uitspande; die de aarde uitbreidde met alles wat daaruit ontsproot; die aan de mensen die daarop wonen, de adem gaf en de geest aan hen die daarop wandelen:
6. Ik, de HERE, heb u geroepen in gerechtigheid, uw hand gevat, u behoed en u gesteld tot een verbond voor het volk, tot een licht der natiën:
7. om blinde ogen te openen, om gevangenen uit de kerker te leiden, uit de gevangenis wie in duisternis gezeten zijn.

De HERE trekt uit ter verlossing

8. Ik ben de HERE, dat is mijn naam, en mijn eer zal Ik aan geen ander geven noch mijn lof aan de gesneden beelden.
9. Het vroegere, zie, het is gekomen, en nieuwe dingen kondig Ik u aan; voordat zij uitspruiten, doe Ik ze u horen.
10. Zingt de HERE een nieuw lied, zijn lof van het einde der aarde, gij die de zee bevaart en haar volheid; gij kustlanden en hun bewoners.
11. Laten de woestijn en haar steden de stem verheffen, de dorpen waar Kedar woont; laten de rotsbewoners jubelen, laten zij van de top der bergen juichen.
12. Laten zij de HERE eer geven en zijn lof in de kustlanden vermelden.
13. De HERE trekt uit als een held; als een krijgsman doet Hij de strijdlust ontbranden; Hij heft de strijdkreet aan, ja schreeuwt die uit; Hij betoont Zich een held tegen zijn vijanden.
14. Ik heb van oudsher gezwegen, Ik heb gezwegen en Mij ingehouden; nu zal Ik schreeuwen als een barende vrouw;
15. Ik zal snuiven en hijgen tegelijk. Ik zal bergen en heuvels verschroeien en al hun gewas zal Ik doen verdorren; Ik zal rivieren tot land maken en plassen zal Ik doen opdrogen.
16. En Ik zal de blinden leiden op een weg die zij niet kenden; op paden die zij niet kenden, zal Ik hen doen treden; Ik zal de duisternis voor hen uit tot licht maken en de oneffen plaatsen tot een vlakte. Dit zijn de dingen die Ik doen zal en die Ik niet zal nalaten.
17. Zij zullen terugdeinzen en diep beschaamd worden, die op gesneden beelden vertrouwen; die tot gegoten beelden zeggen: Gij zijt onze goden.

Een zondig volk en een genadig God

18. Gij doven, hoort, en gij blinden, slaat uw ogen op om te zien.
19. Wie is er blind dan mijn knecht en doof als de bode die Ik zend? Wie is er blind als de volmaakte en blind als de knecht des HEREN?
20. Gij hebt wel veel gezien, maar gij hieldt het niet in gedachtenis; gij hebt de oren wel open gehad, maar gij hebt niet gehoord.
21. De HERE had er behagen in ter wille van zijn gerechtigheid een grote, heerlijke onderwijzing te geven.
22. Maar dit is een volk, beroofd en uitgeplunderd; men heeft hen allen in kerkerholen geboeid, in gevangenissen zijn zij weggeborgen; zij werden ten roof en er was geen redder; tot plundering en er was niemand die zeide: Geef terug.
23. Wie onder u neemt dit ter ore, schenkt er aandacht aan en luistert in het vervolg?
24. Wie heeft Jakob tot plundering overgegeven en Israël aan berovers? Is het niet de HERE, tegen wie wij gezondigd hebben, op wiens wegen zij niet hebben willen gaan, en naar wiens wet zij niet geluisterd hebben?
25. Daarom stortte Hij de grimmigheid van zijn toorn over hen uit en het geweld van de oorlog. Dat zette hen rondom in vlam, maar zij sloegen er geen acht op; ja, het stak hen in brand, maar zij namen het niet ter harte.

***

Jesaja 43

1. Maar nu, zo zegt de HERE, uw Schepper, o Jakob, en uw Formeerder, o Israël: Vrees niet, want Ik heb u verlost, Ik heb u bij uw naam geroepen, gij zijt Mijn.
2. Wanneer gij door het water trekt, ben Ik met u; gaat gij door rivieren, zij zullen u niet wegspoelen; als gij door het vuur gaat, zult gij niet verteren en zal de vlam u niet verbranden.
3. Want Ik, de HERE, ben uw God, de Heilige Israëls, uw Verlosser; Ik geef Egypte, Ethiopië en Seba als losgeld in uw plaats.
4. Omdat gij kostbaar zijt in mijn ogen en hooggeschat en Ik u liefheb, geef Ik mensen voor u in de plaats en natiën in ruil voor uw leven.
5. Vrees niet, want Ik ben met u; Ik doe uw nakroost van het oosten komen en vergader u van het westen.

6. Ik zeg tot het noorden: Geef, en tot het zuiden: Houd niet terug, breng mijn zonen van verre en mijn dochters van het einde der aarde,
7. ieder die naar mijn naam genoemd is, en die Ik geschapen heb tot mijn eer, die Ik geformeerd heb, die Ik ook gemaakt heb.
8. Doet het volk uitgaan, dat blind is, al heeft het ook ogen, en dat doof is, al heeft het ook oren.

God, de Verlosser, doet nieuwe dingen

9. Alle volken zijn samen vergaderd en de natiën hebben zich verzameld. Wie onder hen kondigt dit aan en doet ons het verleden horen? Laten zij hun getuigen voorbrengen, opdat zij in het gelijk gesteld mogen worden en men het hore en zegge: Het is waarheid.
10. Gij zijt, luidt het woord des HEREN, mijn getuigen, en mijn knecht, die Ik verkoren heb, opdat gij het weet en in Mij gelooft en inziet, dat Ik dezelfde ben; vóór Mij is er geen God geformeerd en na Mij zal er geen zijn.
11. Ik, Ik ben de HERE, en buiten Mij is er geen Verlosser.
12. Ik heb verkondigd, verlost en doen horen, en ben geen vreemde onder u; gij toch zijt mijn getuigen, luidt het woord des HEREN, en Ik ben God.
13. Ook voortaan ben Ik dezelfde en niemand redt uit mijn hand. Ik werk, en wie zal het keren?
14. Zo zegt de HERE, uw Verlosser, de Heilige Israëls: Om uwentwil zend Ik iemand naar Babel en doe al de Chaldeeën als vluchtelingen afdalen naar de schepen waarover zij jubelden,
15. Ik de HERE, uw Heilige, de Schepper van Israël, uw Koning.
16. Zo zegt de HERE, die door de zee een weg baant en een pad door machtige wateren;
17. die wagen en paard doet uittrekken, krijgsmacht en helden; tezamen liggen zij neder, zij staan niet weer op, zij zijn uitgeblust, als een vlaspit uitgedoofd:
18. Denkt niet aan hetgeen vroeger gebeurde en let niet op wat oudtijds is geschied;
19. zie, Ik maak iets nieuws, nu zal het uitspruiten; zult gij er geen acht op slaan? Ja, Ik zal een weg in de woestijn maken, rivieren in de wildernis.
20. Het gedierte des velds zal Mij eren, jakhalzen en struisen, want Ik geef water in de woestijn, rivieren in de wildernis om mijn uitverkoren volk te drenken.
21. Het volk dat Ik Mij geformeerd heb, zal mijn lof verkondigen.

Het heil des HEREN voor het zondige volk

22. Doch Mij hebt gij niet aangeroepen, o Jakob, of u om Mij moeite gegeven, o Israël.
23. Gij hebt Mij de schapen uwer brandoffers niet gebracht en met uw slachtoffers hebt gij Mij niet geëerd; Ik heb u niet lastig gevallen om spijsoffers en Ik heb u geen moeite aangedaan om wierook.
24. Gij hebt Mij voor zilver geen kalmoes gekocht en met het vet uwer slachtoffers hebt gij Mij niet gelaafd. Neen, gij zijt Mij lastig gevallen met uw zonden, hebt Mij moeite aangedaan met uw ongerechtigheden.
25. Ik, Ik ben het, die uw overtredingen uitdelg om Mijnentwil en Ik gedenk uw zonden niet.
26. Maak Mij indachtig, laat ons tezamen richten, spreek op, opdat gij in het gelijk gesteld moogt worden.
27. Uw eerste vader heeft al gezondigd en uw woordvoerders hebben tegen Mij overtreden;
28 daarom ontwijdde Ik oversten van het heiligdom en gaf Ik Jakob prijs aan de ban, Israël aan beschimpingen.

Uit: NBG-vertaling 1951

***

Na deze sabbatoefening was er nog een maaltijd in het openbaar feesthuis, waarvoor de bekeerde Maria de Sufanietin had gezorgd. De tafel en het huis waren mooi versierd met groen en festoen,

met bloemen en lampen en er waren vele gasten, waaronder ook genezenen. De vrouwen zaten door een scherm van de mannen gescheiden. Onder de maaltijd kwam Maria met haar kinderen in de plaats van de mannen, en zij plaatsten kostbare specerijen op de tafel, en Maria stortte een fles reukwerk op Jezus' hoofd uit en wierp zich voor Hem neer. *Hij was zeer minzaam met haar, vertelde parabelen* en niemand laakte de vrouw, want men had haar lief om haar milddadigheid.

741.

5 oktober; Sabbat. –

Jezus genas hedenmorgen verscheidene zieken en trad nogmaals op in de synagoge en sprak ook in de open lucht, waar de heidenen die reeds gedoopt waren en andere die nog op de doop wachtten, Hem mee konden aanhoren.

In de synagoge behandelde Hij nog hetzelfde onderwerp als gisteren, maar in de open lucht verhaalde Hij o.m. de parabel van de verloren zoon (Lk. 15, 11-32). Al het volk was bijeengekomen en *Hij sprak zo levendig, natuurlijk en aanschouwelijk, als was Hij de vader geweest, die de zoon weervindt. Hij strekte zijn armen vooruit en zei: "Ziet! ziet! daar komt hij terug; we willen hem op een feest onthalen!"* En alles was zo levensecht verhaald, dat de toehoorders links en rechts om zich heen zagen, want zijn woord maakte de indruk dat alles daar werkelijk en zichtbaar gebeurde.

Bij dit zien dacht ik nog aan de oude deken Overberg, die eveneens aan de kinderen de geschiedenissen van de Bijbel zo levendig en gekleurd kon vertellen en doen herleven.

Bij het vermelden van het kalf, dat de vader voor de weergevonden zoon liet slachten, sprak Hij nog anders en diepzinniger. Het was alsof Hij zei: "Maar welke liefde, wanneer de hemelse Vader, om zijn

verloren kinderen te redden, zijn eigen Zoon als slachtoffer prijsgeeft!" Ik kan dit evenwel niet meer geheel juist en even treffend herhalen.

In zijn leerrede had Jezus hier vooral de bekeerden op het oog, de gedoopten en de heidenen die Hij beschreef als de verloren, maar teruggekeerde zoon; en alle aanwezigen waren met vreugde vervuld en met wederzijdse liefde bezield. Deze lering had heilzame gevolgen, zodat op het loofhuttenfeest de heidenen hier zeer vriendelijk vergast en bejegend werden.

742.

In de namiddag ging Jezus met de leerlingen en vele mensen uit Ennon een wandeling maken (sabbatwandeling) tussen Ennon en de Jordaan. Daar waren schone weiden en bloemen en daar stonden ook de tenten van de heidenen. Allen hadden nog de mond vol van de verloren zoon, waren tevreden en gelukkig en vol liefde voor elkander.

De oefeningen voor het sluiten van de sabbat begonnen vroeger dan naar gewoonte (omdat daarna het loofhuttenfeest aanstonds begon).

Na eerst enige zieken genezen te hebben, leerde Jezus nogmaals (in de synagoge). Daarna begaf al het volk zich buiten de stad, waar zij toch nog op stadsgebied waren, maar niet meer op het met huizen bedekte terrein (*nicht in ihrem Inbegriff*), want ze was zeer hoekig gebouwd en had tuinen en open plaatsen tussen de huizen.

(moeilijke tekst, misschien wegens een fout in de 2e Duitse uitgave).

Hier was (met het begin van het loofhuttenfeest) een groot feest in drie rijen loofhutten; men zag er een overvloed van bloemen, bomen en allerlei figuren van vruchten en guirlandes en talrijke lampen.

- In de middelste rij zaten Jezus, de leerlingen, de priesters en burgers van de stad in talrijke groepen.
- In de ene rij ter zijde zaten de vrouwen, en
- in de andere de schoolkinderen, jongens en meisjes gescheiden, uit drie klassen uit het hele gewest. De leraars zaten bij hen en elke klas had haar zangers. Met kransjes versierd gingen deze kinderen met fluiten, rinkelbellen en harpen spelend langs de tafels.

Ook zag ik dat de mannen palmtakken, waaraan kleine, ratelende knoppen waren, en wilgentakken met smalle bladertjes, en takken van een zeker boompje dat men bij ons in potten of bakken kweekt, in de hand hielden.

Mijn medezuster Söntgen had drie zulke stammetjes in potten; het boompje had zeer kleine, fijne bladertjes en was opvallend geel, maar dáár werd het boompje wel zo groot als een laurier.

Het waren myrte-boompjes, maar bij ons noemt men ze anders. (Waarschijnlijk waren de boompjes van K.'s medezuster, doet Brentano opmerken, zo geel omdat ze ziek waren.)

In de andere hand droegen zij een mooie gele appel; mij dunkt gehoord te hebben dat zulk een appel 'Esrog' heet; zij schudden

deze takken en zongen daarbij in het begin, in het midden en op het einde van het feest[375].

---

[375] De takkenbos waarmee men onder het zingen op bepaalde ogenblikken of passages zwaaide bestond uit één palmtak, twee wilgentakken en twee of drie myrte-takken.

De kleine ratelende knopjes die aan de takken vast waren, zullen waarschijnlijk sierappeltjes geweest zijn, want volgens Flavius Josephus waren er citroenen aan vastgemaakt (Ant. I, 201; II, 407).

Dit kan niet letterlijk te verstaan zijn en hij drukt zich wellicht zo uit, naar aanleiding van de vrucht die men in de hand droeg, want de nauwgezetheid blijft bij die joodse schrijver vaak in gebreke.

Het gebruik om zo'n speciale vrucht in de hand te houden om haar goede geur, was ook in voege in andere omstandigheden en andere landen, b.v. Perzië. Zo'n gebruik moet ons geenszins verwonderen, wanneer wij denken aan eigen gebruiken en noden.

K. vermeldt het gebruik bij rijke joodse vrouwen reukflesjes bij zich te hebben en in de hand te houden. Het is dan ook niet te verwonderen dat zo'n vrouw al eens de inhoud van zulk een flesje over Jezus' hoofd uitgoot; dit zullen wij overigens bij K. meermalen zien gebeuren.

Het gebruik een welriekende appel op het loofhuttenfeest in de hand te houden wordt ook door de Talmoed, Soekka III, 5 bevestigd.
Op een loofhuttenfeest wierpen de Joden, naar het zeggen van Flavius Josephus die appelen naar het hoofd van de gehate Alexander Janneüs.
In de H. Schrift wordt die appel 'Etrog' geheten. Bij K. luidt de naam 'Esrog', maar beide vormen zijn één en dezelfde naam ('t' = 's'; zie VOORREDE, nr. 4).

K. onderscheidt de appel Esrog van wat men noemt: paradijsappel, hoewel beide soorten goed op elkaar gelijken, maar ook bij de geleerden heerst over dit soort vruchten en bomen en hun variëteiten zoveel onzekerheid dat ik mij er wel wil voor wachten te proberen om hierover het laatste woord te zeggen. Integendeel!

Willen de geleerden de appel 'Esrog' met een gekende vrucht vereenzelvigen, dan denken zij ondermeer aan de muskuscitroen, de cedraatappel, de paradijsappel, de pompelmoes en meer andere variëteiten van dat soort.

De nu volgende regels over deze kwestie, zijn misschien niet onbelangrijk: "Flavius Josephus noemt de 'Esrog' citroenen (of heb ik een minder goede vertaling gebruikt?), maar ook 'de appel van Perzië'."

De laatste naam zegt heel wat, aangezien volgens K. de loofhuttenfeestappel in Palestina niet inheems was en uit warmer landen, waartoe alleszins Perzië behoort, ingevoerd werd.

Het zal wel die appel zijn, waarvan O. Dapper in zijn boek Perzië, blz. 86 zegt: “In Perzië vindt men nog een ander soort meloen, ‘sjamme’ genaamd, niet groter dan een oranjeappel of citroen, met rode, gele en groene vlekken (kunstmatig?) afgemaald, waartussen de schil glinsterend blinkt; hij smaakt niet zeer zoet, maar riekt zeer aangenaam. Om zijn kleur en geur houdt men hem voor het genoegen in de handen.”

K. kent de ‘etrogboom’ en die van de paradijsappel nu eens de vorm toe van struik en ook leiboom, maar ook die van een ware, grote boom. In verband hiermee moet men weten dat deze boom en meer andere in beide vormen bestaan.

Over de ceder of een soort acaciaboom zegt Guérin: “Men treft hem aan, nu eens in de toestand van een zeer mooie boom met reusachtige stam en wijd uitgespreide kruin, dan weer in de vorm van een eenvoudige struik.” (T.S. 199; Sam. I, 33). Dit moge verder b.v. nrs. 839, 1283 verwondering voorkomen.

***

Aan de nota over de Esrog- of Etrogappel kan dit worden toegevoegd. Etrog is de officiële joodse benaming van de loofhuttenfeestappel. Katarina meende de naam te hebben horen uitspreken als ‘Esrog’, doch beide vormen hebben dezelfde waarde, zijn even goed, zoals hiervoor reeds gezegd is (‘t’ = ‘s’, zie VOORREDE, nr. 4).

De joodse Encyclopedie gebruikt uitsluitend ‘Etrog’, andere boeken spreken van de ‘Esrog’.

Een vriend kocht voor mij op de Antwerpse markt een kleine, langwerpige, citroengele, bobbelige, geribde appel, die, zoal niet een echt-strikte Etrog, dan toch een variëteit of soort er van is en door de Joden op loofhutten gebruikt wordt. Bij mij is dit appeltje geheel uitgedroogd zonder te bederven en nu is de dikke schil zo hard als het hout van een plank.
In deze gedroogde vorm is de vrucht 8 cm lang en op de dikste plaats van de buik meet de doorsnede 4 cm. Er zal dus wel niet veel eetbaars aan zijn, maar het is gemakkelijk in de hand te dragen. Het heeft deze vorm:

Die appel groeit niet in Palestina zelf, maar wordt er ingevoerd uit een heter land. In Palestina treft men die vrucht hier en daar op sommige plaatsen wel aan, maar ze is er niet zo vitaal en wordt ook niet goed rijp, zij krijgen ze door karavanen uit warmer landen; het is een gele vrucht als een kleine meloen; ze heeft van boven een kleine kroon, is een weinig plat en heeft ribben. In het midden (binnen) lopen roodachtige strepen door het vlees en daarin zitten 5 kleine pitten dicht bij elkaar, doch zonder klokhuis. De steel is een weinig gekromd, de bloeiwijze is een witte, grote bloemtuil, zoals bij ons de bloemtrossen van nageltjes (Spaanse vlier). Uit de takken dalen onder de grote bladeren scheuten naar de grond, waar ze weer wortel schieten, waaruit de nieuwe bomen opgroeien, zodat ze loofhutten vormen. De vruchten zitten tussen de bladeren met een steel aan de tak vast.

Ook de heidenen hadden hun deel aan het feest; zij hadden eveneens loofhutten en die van de gedoopten stonden het naast bij die van de Joden; zij werden vriendelijk door de Joden vergast. De atmosfeer was nog doortrokken van de ontroering over de inhoud van Jezus' verloren-zoon-parabel; de maaltijd duurde tot laat in de nacht.

Jezus wandelde op en neer tussen de tafels, deed leerrijke verhalen, en waar iets ontbrak, liet Hij dit door zijn leerlingen aanbrengen. Een geheimzinnig, waarneembaar geroezemoes van blijde stemmen, af en toe door gebed en gezang onderbroken, vervulde het gewest, dat schitterde

---

De warme oosterse landen zijn het best voor deze vrucht geschikt, doch ze komt ook voor in Europa, nl. vooral op het eiland Corfou, dat een zeer gunstig klimaat heeft. – Corfou ligt dicht bij de Griekse westkust. – In de Encycl. Judaïca is een marktscène te Antwerpen met een kraam van 'Etrogim' (meervoudsvorm) afgebeeld.

Het plantenboek 'Illustrierte Flora Mittel-Europas' van Dr. Gustav Hegi, Band V, Teil 1, blz. 65, trefwoorden: 'Esrog', 'Ethrog der Juden', 'Cedro di Sorrent', bevat een artikel over de Esrog, de paradijsappel, enz., waardoor me nochtans niet alles duidelijk geworden is.

van fakkellicht. Ook op de daken in Ennon waren loofhutten opgericht en de mensen sliepen er ‘s nachts in.

Ik beschouwde dit tafereel uit de hoogte. In de loofhutten vóór de stad bleven vele, echter meer geringe lieden en dienaren slapen, als waren zij, nadat het feest geëindigd was en allen voor de nachtrust huiswaarts gingen, met de bewaking van de feestplaats belast.

Jezus te Soekkot op een verzoeningsfeest.

743.

6 oktober = 15 Tisri; Loofhuttenfeest. –

Jezus leerde en heelde deze morgen te Ennon, en daarna, vergezeld van zijn leerlingen en vele burgers, ging Hij omstreeks 10 uur naar Soekkot, dat mij ternauwernood (oordelend op het zicht) een uur (feitelijk een paar flinke uren) van daar scheen te liggen. Het grootste gedeelte van de weg was met loofhutten en tenten afgezet, want velen uit het gewest vierden hier het feest, en bovendien lagen hier tijdens het feest de gedurig doortrekkende karavanen nog stil; de hele weg was als een feestelijk versierde straat voor een intocht. Achter de loofhutten stonden spijskramen, als kasten met tenten overspannen; men kon er allerhande voedingswaren voor geld verkrijgen. Over deze weg deed Jezus verscheidene uren, want Hij werd overal begroet en *Hij stond ook hier en daar stil om de mensen te onderrichten,* zodat Hij pas om 5 uur in de namiddag te Soekkot in de synagoge aankwam.

(In het begin van zijn reis door Perea had Jezus Soekkot ter zijde gelaten; daarom bezoekt Hij het nu; dit was wel zó door Jezus beschikt, daar Hij te Soekkot een lokaal feest met zijn tegenwoordigheid wilde vereren en tot velen het woord wilde richten.)

Soekkot lag aan de noordelijke zijde van de Jabbok; over een kleine brug ging Jezus er naartoe. Op een andere plaats bereikt men varend de overkant. Aan of op de zuidoever, van waar Jezus er aankwam, ligt iets meer oostwaarts een stad, waar Jezus onlangs geweest is, toen Hij zijn reis door Perea begon.

Ik vermoed, zonder het te kunnen verzekeren dat haar naam Kasbon is. (Wij nemen beter aan dat het Kamon was, daar een Kasbon uit de geschiedenis der Makkabeeën eerder in Galilea aangetroffen wordt en K. in fasc. 17, nr. 687, einde, deze stad gewoonweg Kamon noemt.)

Van hier vervolgde Jezus toen zijn weg naar Ramot-Gilad.
Ter zijde van Soekkot, meer naar het oosten, ligt ook Mahanaïm. Op die plaats heeft Jakob eerst zijn kamp opgeslagen (Gen 32, 1-2). Vervolgens trok hij tot tegen Ennon, en zijn weiden strekten zich sedertdien tot Ennon uit.

Soekkot was thans een schone stad met een prachtige synagoge. Hier werd heden, samen met het loofhuttenfeest ook het gedenkfeest gevierd van Jakobs verzoening met Esaü (die plaats had, nadat Jakob de Jabbok overgetrokken was; Gen. 33, 1-16). Aan dit lokale feest wijdden zij een ganse dag. Uit het hele gewest waren mensen hier samengekomen om het te vieren. Gisteren te Ennon waren onder de schoolkinderen ook vele weeskinderen uit de school van Abel-Mehola, waar Jezus leerde niet zolang geleden. Dezelfde waren nu vandaag hier te Soekkot; het was immers heden de ware historische gedenk- of verjaardag van Jakobs en Esaü's verzoening, die, volgens de joodse overlevering, op deze datum had plaats gehad. (Bedoeld is waarschijnlijk, lokale traditie).

744.

De synagoge, die reeds op zichzelf ene der schoonste was, die ik ooit gezien had, zag er heden door de feestversieringen met ontelbare kransen, guirlandes van groen en mooie, blinkende lampen, nog veel prachtiger uit.

(De beschrijving die K. hier er van geeft, is hierna in tekening gebracht. Op deze kan men de beschrijving best volgen en de cijfers die wij hier tussen haakjes plaatsen, verwijzen naar de schets).

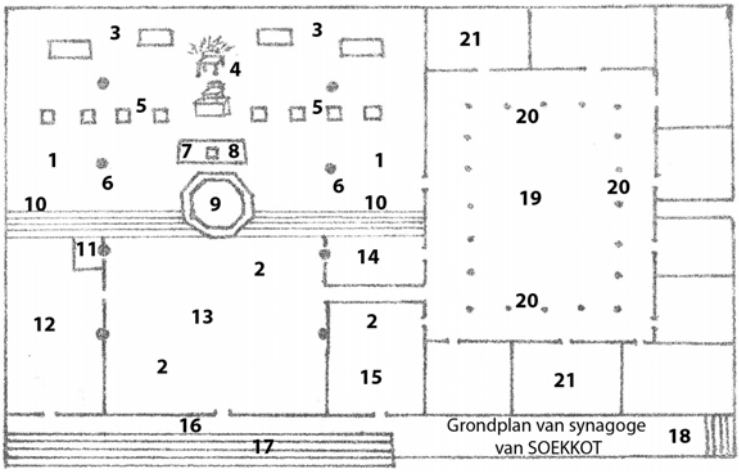

Plattegrond van de synagoge van Soekkot om de beschrijving van de zienster te vergemakkelijken; het blijft maar een voorstelling, daar sommige details op meerdere manieren verstaan kunnen worden.

- verheven deel van de synagoge (1, 1);
- tafels (3, 3);
- reukaltaar (4), waarboven een opening in het dak is;
- in het midden een hoger zetel (podium) voor de leraar (5, 5);
- acht zuilen (6, 6);
- voorhangsel (7) & tafel (8), waar omheen een afgezonderde ruimte kan worden gemaakt;
- hier staat vooraan in het midden een versierde zuil (9) met kastjes voor de wetsrollen;
- in het middengedeelte van de synagoge is plaats van de mannen (2);
- links is de plaats van de vrouwen (12); ze is me tralies afgezonderd;
- rechts is de plaats van de schoolkinderen (14, 15).
- gangen (20, 20);
- levietenwoningen en schoollokalen (21, 21, enz.).

De synagoge heeft acht zuilen en is hoog (6, 6).
Aan beide zijden van het gebouw lopen of vertrekken gangen (20, 20), die tot lange gebouwen leiden, waarin levietenwoningen en schoollokalen zijn (21, 21, enz.).
Een deel van de synagoge is verheven en hier, op dit hoger gedeelte (1, 1) staat vooraan in het midden een versierde zuil (9) met kastjes of vakken en een borstwering rondom; in die kastjes worden de wetsrollen bewaard. Achter deze installatie staat een tafel, waar omheen men met een voorhangsel of gordijn een

afgezonderde ruimte kan maken (8) (7).
Een paar schreden verder naar achter bevindt zich een rij zeer schone zetels voor de priesters en in het midden een ietwat hoger zetel (misschien op een podium) voor de leraar (5, 5).
Achter deze zetels staat een reukaltaar (4), waarboven een opening in het dak is, en achter dit altaar aan het einde van het gebouw staan de tafels waarop de giften geplaatst worden.

Beneden (onder dit hoger achtergedeelte en onder de zuil) is in het middengedeelte van de synagoge de plaats van de mannen (2), volgens hun klassen. Links even hoger is de plaats van de vrouwen (12); ze is met tralies afgezonderd (cfr. fasc. 4, nr. 98, voetnoot 209 en fasc. 10, nr. 252, voetnoot 70).
Rechts is de plaats van de schoolkinderen, volgens hun klassen en geslacht gescheiden en afgezonderd (14, 15).

Het hele feest van heden was een plechtigheid, die verzoening beoogde met God en de mensen en vergezeld ging van een zondenbekentenis die in het openbaar of in 't geheim geschiedde, volgens ieders keus. Allen gingen rond het reukaltaar (4) en offerden zoengiften; zij kregen ook een boete opgelegd en deden vrijwillige beloften; het had veel gelijkenis met onze biecht[376].

---

[376] Gelijkenis met onze biecht. – De zondenbekentenis was een bij de Joden van oudsher bekende praktijk; ze sproot zelfs voort uit de Wet.

Op de verzoendag beleed de hogepriester in algemene bewoordingen – de formule is in de Talmoed bewaard – de zondeschuld van hemzelf, van zijn familie en van het volk (Lev. 16, 21).

Dit boek zegt op meerdere plaatsen, na sommige misdrijven opgenoemd te hebben: "Die zich schuldig zal gemaakt hebben aan een van die fouten, zal zijn misdrijf belijden. Bovendien zal hij aan Jahwe voor de smaad Hem aangedaan, voldoen door de offerande van een schaap of een geit en de priester zal hem met Jahwe verzoenen." (Lev. 5, 5; cfr. Num. 5, 6-7).

De hoofdstukken 4 en 5 en 6 van Levieten veronderstellen eveneens een bekentenis van de daar genoemde fouten. Zonden tegen de naaste moesten aan de verongelijkte beleden en goedgemaakt worden. Bepaalde, concrete zondige handelingen zullen wel in het geheim beleden mogen worden.

De priester op de leerstoel handelde over Jakob en Esaü, die zich heden met God en ook onderling verzoend hadden, en ook hoe Laban en Jakob met elkaar vrede gesloten en daarop geofferd hadden (Gen. 31, 45-55). En alle toehoorders vermaande de spreker tot boetvaardigheid.

745.

Vele aanwezigen waren reeds vroeger door de predicatie van Joannes, en ook nog enkele dagen geleden door die van Jezus tot berouw gebracht en zij hadden slechts op deze dag gewacht.
De mannen die hun geweten bezwaard voelden, gingen door het traliewerk (of borstwering van het verhoog) bij de stoel van de wet en achter het altaar om (4 op de schets) en plaatsten hun offer op de tafels (3, 3). Daar stond een priester die het aanvaardde. Dan traden zij vóór de priesters (5, 5) achter de kast der Wet (9) of bewaarplaats van de wetsrollen en beleden hetzij openlijk aan hen allen hun zonden, hetzij in het verborgen aan een van hen, die zij uitkozen en om wie zij vroegen. Deze trad dan met hen achter het voorhangsel (7) aan de tafel (8) en zij beleden hem hun zonden in het geheim en hij legde hun een penitentie op.

Er werd daarbij reukwerk op het altaar gestrooid en de rook moest op een bepaalde wijze wolkend naar boven en naar buiten trekken, en aan zulke tekenen meenden de mensen dan te herkennen of het berouw van de zondaar goed was en of hem zijn zonden vergeven waren. Inmiddels zongen en baden de overige Joden.

Bij de doop van Joannes werden de zonden beleden: “Het hele land van Judea en allen uit Jeruzalem liepen naar hem uit en lieten zich door hem dopen in de rivier de Jordaan, terwijl ze hun zonden beleden.” (Mk. 1, 5).

De zondenbelijdenis heeft Jezus tot een sacrament verheven.
Het is een oefening van eigen beschaming, van zelfoverwinning en -vernedering, van betrouwen op Gods vergevingsgezindheid en hoe echter deze inwendige akten zijn, des te volkomener krijgt men vergiffenis.

De zondaars legden een soort geloofsbelijdenis af, een soort van belofte van getrouwheid aan de Wet, aan het uitverkoren volk van Israël en aan de Allerheiligste. Dan wierpen zij zich op de grond neer en bekenden waarin zij gezondigd hadden en zulks niet zelden onder tranen. De boetvaardige vrouwen kwamen na de mannen; hun offers werden door de priesters ontvangen en zij lieten de priester achter een tralie-afsluiting roepen, waar zij hem de bekentenis van hun zonden aflegden.

De Joden beschuldigden zich van de overtreding van hun gebruiken en van de 10 geboden. Maar er was ook iets vreemds in hun belijdenis, hetgeen ik niet meer juist en volledig weet weer te geven; zij beschuldigden zich daarin van de zonden hunner voorouders, en spraken van een zondige ziel hunner voorouders, die zij van hen ontvangen hadden[377] en van een heilige ziel, welke zij van God bezaten, en het was geheel alsof zij van twee zielen spraken. Ook in de toespraak van de leraren kwam daarvan iets voor. Het scheen mij dat het volgende gebed daarin voorkwam: "Onze zondige ziel blijve niet in ons, maar moge onze heilige ziel altijd in ons blijven!". Men sprak van een 'door elkaar en in elkaar en uit elkaar' van een zondige en een heilige ziel, maar wat zij daarmee bedoelden is mij geheel ontgaan.

Maar achteraf leerde Jezus anders daarover en kwam tot het besluit dat dit voortaan anders zou zijn, dat hun zondige zielen in het vervolg niet langer in hen zouden zijn. ***(In de doop wordt de oude mens afgelegd en een nieuwe aangedaan!).***

Het was een indrukwekkende leer en uiteenzetting, want ze legde hierop de nadruk dat Hij voor alle

---

[377] De zondige ziel die zij van hun voorouders ontvangen hadden, schijnt wel **de erfzonde te zijn met de neiging tot zonde**, cfr. Rom. 6, 6; I Kor. 5, 7; Efez. 4, 22; Kol. 3, 9; Ps. 50, 12, enz.

Jezus verklaart dat Hij gekomen is om hen van die zondige ziel, van de oude Adam te verlossen en aan hun heilige ziel de overhand te geven.

zielen zou voldoen en ze alle zou verlossen. Dit laatste was wel voor mij, doch niet voor de Joden van toen verstaanbaar en klaar.

Zij beschuldigden zich aldus van de zonden hunner ouders en het was als meenden zij te weten dat allerlei kwaad erdoor over hen kwam, en als geloofden zij nog verslaafd te zijn aan de zonde door de zondige ziel (of neiging tot zonde) die zij van hen geërfd hadden (erfzonde)[378].

Jezus kwam pas toe, wanneer dit biechten van de Joden reeds volop aan de gang was; Hij werd vóór de synagoge ontvangen en Hij nam in het begin plaats aan de ene kant, boven bij de leraars (1 op schets), terwijl een andere het woord voerde.

Hij kwam om 5 uur aan. De offeranden van de boetvaardigen bestonden in velerhande vruchten, doch ook in geld en kledingstukken voor de priesters, ook in stoffen, zijden kwasten, franjes, gordels, enz., doch het meest in reukwerk, waarvan een weinig verbrand werd.

Zondenbekentenis van een echtbreekster.

746.

Nu was ik getuige van een ander zielroerend schouwspel. Reeds terwijl andere vrouwen biechtten en offerden, zag ik een

---

[378] Beschuldigden zich van de zonden hunner voorouders. –
De gedachte 'der vaderen zonden' komt herhaaldelijk in de H. Schrift terug, b.v. bij Jesaja en Jeremia.

Hier werkt dit woord van Jeremia illustrerend: "Onze vaderen hebben gezondigd; ze zijn niet meer en wij dragen de straf van hun ongerechtigheid." (Klaagl. 5, 7).

Bij hun professie legden de Essenen deze schuldbekentenis af: "Wij hebben gezondigd, wij en onze vaderen, ingaande tegen Gods geboden, doch rechtvaardig is Gods oordeel over ons en onze vaderen en Hij heeft de barmhartigheden van zijn goedheid voor alle eeuwigheid aan ons betoond."

voorname vrouw die achter een tralie (11) een aparte plaats en erestoel had, zo dicht mogelijk bij de afgeschermde biechtplaats (8). Zij zat daar ongeduldig en nerveus in haar zetel te wachten. Haar dienstmeid was bij haar en had haar offergaven in een korf op een voetbank naast zich staan. Die vrouw was te opgejaagd om haar beurt bedaard af te wachten, en toen zij het eindelijk van droefheid en van verlangen naar verzoening niet langer uithouden kon, trad zij, gesluierd en voorafgegaan door haar meid, die het offer droeg, door de tralie op de priesters toe in de ruimte waar de vrouwen geenszins gewoon waren te komen.

De daar staande ordehouders wilden haar terug drijven, doch de dienstmaagd verdedigde haar, drong tussen hen door en riep: "Maakt plaats voor Mevrouw! plaats! zij wil offeren, zij wil zich verzoenen en boeten, plaats voor haar! zij wil haar ziel reinigen!" Zo drong deze dame zeer bewogen, rouwhartig en vermorzeld tot vóór de priesters, waarvan een deel haar tegentraden. Zij viel op haar knieën en smeekte hen dat zij haar met God verzoenen zouden. Zij wezen haar echter terug, want hier was het niet haar plaats.

Evenwel nam een jonge priester haar bij de hand en sprak: "Ik zal u met God verzoenen; behoort ook uw lichaam niet tot deze plaats, uw ziel behoort er toch toe, omdat gij berouwvol boetvaardigheid wilt doen." Hij wendde zich nu met haar tot Jezus en zei: "Meester! beslecht Gij haar zaak!"

Toen wierp de vrouw zich vóór Jezus op het aangezicht neer. *Hij sprak: "Ja! haar ziel behoort tot deze plaats, laat dit mensenkind boeten!"* En de priester trad met haar in de tent of afsluiting (8-7), hoorde haar biecht en toen zij na haar schuldbelijdenis weer buiten kwam, wierp zij zich nogmaals plat ter aarde en riep onder tranen: "Vaagt uw voeten aan mij af, want ik ben een overspeelster!" En de priesters raakten haar met de voeten aan.

747.

Ondertussen was haar man naar hier geroepen; haar geval was hem geheel onbekend. Hij werd door de redevoering van Jezus, die nu op het leer- of spreekgestoelte stond, zeer ontroerd. Hij weende en zijn vrouw, gesluierd op de grond vóór hem neerliggend, bekende onder zulk een tranenvloed haar schuld, dat zij meer op een stervende, dan op een levende geleek; *en Jezus zei haar: "Uw zonden zijn vergeven, sta nu op, kind van God!"* En de man was in de ziel geroerd; vergevensgezind reikte hij zijn vrouw de hand. Nu werden hun handen met de sluier van de vrouw en met de smalle, lange huisdoek van de man samengebonden en na een zegening weer losgemaakt: het was als een nieuwe trouw!

Na haar verzoening was de vrouw als uitzinnig van blijdschap. Reeds te voren, bij het overreiken van het offer, had zij geroepen: "Bidt! bidt! Brandt wierook, offert opdat mij mijn zonden worden vergeven!" En stamelend bad zij nu luidop allerlei gedeelten van psalmen, terwijl ze door de priesters naar haar getraliede zitplaats (11) teruggeleid werd.

Haar offer bestond in een grote hoeveelheid kostbare vruchten, die tijdens het loofhuttenfeest gebruikt worden (fasc. 18, nr. 742, voetnoot 375). Ze waren kunstig op mekaar gestapeld, in dier voege dat de onderste niet door de bovenste gedrukt werden; zij offerde ook zomen en zijden franjes en kwasten voor priesterklederen; zij liet verscheidene kostbare zijden kledingstukken verbranden, waarmee zij gezocht had aan haar medeplichtige te behagen.
"Ach God! zo schrok ik, zo iets verbranden! Had ik ze maar om er kindermutsjes van te maken!"

Die vrouw was groot, sterk, schoon gevormd, bezield met een levendige en vurige geest. Om haar groot berouw en haar spontane, openbare schuldbekentenis werd haar de straf kwijtgescholden en haar man verzoende zich hartelijk met haar. Zij had geen kinderen uit de echtbreuk, maar had in het verborgen

met die boel omgang gehad; zijzelf had die betrekking het eerst afgebroken en haar medeplichtige tot boetvaardigheid gebracht en op de goede weg teruggezet; zij moest hem aan de priesters niet noemen en ook haar man moest hem niet kennen; het werd hem verboden er naar te vragen en aan haar hem te noemen. Haar man, die een vroom en deugdzaam persoon was, vergat en vergaf van harte.

Uit dit voorval had het volk, weliswaar, de juiste toedracht van de zaak niet vernomen, maar toch de onregelmatigheid en de storing gezien, en dat zich iets vreemds had voorgedaan, want zij hadden het luide roepen van de vrouw gehoord, dat er voor haar zou gebeden en geofferd worden. Allen baden vurig en liefdevol voor haar en verheugden zich over haar bekering. In deze stad woonde immers zeer goed volk, zoals in het algemeen ten oosten van de Jordaan; zij hadden veel meer van de zeden der aartsvaders bewaard dan op de westzijde van de stroom.

Jezus leerde nog zeer schoon en indrukwekkend; ik herinner me duidelijk dat Hij over de zonden van de voorvaderen en ons eigen aandeel er in sprak; Hij zette het een en andere recht in de opvattingen, die zijn toehoorders nopens dit punt hadden. Hij bediende zich daarbij eenmaal van de uitdrukking: "Uw vaderen hebben wijnbessen gegeten en uw tanden zijn er stomp van geworden." (Ezek. 18, 2). *Ook werden de schoolleraren naar de gebreken van hun kinderen ondervraagd en deze dan daarover vermaand; aan hen die hun schuld spontaan bekenden en er spijt over hadden, werden ze vergeven.*

Vóór de synagoge bevonden zich vele zieken, en, hoewel het op loofhutten de gewoonte niet was zieken binnen te laten, *toch liet Jezus hen door de leerlingen in de gangen tussen de synagoge en de woningen van de leraren brengen.* Na het sluiten van het feest, toen de hele synagoge reeds lang

schitterde van lampen, *kwam Jezus daar tot hen en genas er velen.*

748.

Toen Hij in deze gangen trad, zond de bekeerde vrouw iemand tot Hem er liet Hem verzoeken eventjes met haar te komen spreken. *Jezus ging tot haar, waar ze stond en trad met haar ter zijde;* zij wierp zich hier voor Hem neer en sprak: "Meester, de man met wie ik gezondigd heb, smeekt dringend om door U met God verzoend te worden." *Jezus antwoordde haar dat hem na de maaltijd een onderhoud op deze plaats (in deze gangen) zou toegestaan worden.* Na de *genezing van de zieken* had op een stadsplein in loofhutten de genoemde maaltijd plaats. Jezus, de leerlingen, de levieten en de aanzienlijksten uit de stad hadden daar hun plaats in een mooie ruime loofhut. De overige loofhutten stonden er omheen; de vrouwen waren van de mannen gescheiden. Ook de armen werden gespijzigd en ieder stuurde hun iets van het beste zijner tafel. Jezus ging van tafel tot tafel en ook tot de tafels van de vrouwen.

De verzoende was vol blijdschap en al haar vriendinnen zaten vreugdig rondom haar en wensten haar van harte geluk. Terwijl Jezus nog steeds aldus rondwandelde, was zij zeer ongerust; zij keek voortdurend naar Hem om en dacht: "Als Hij nu maar niet nalaat de boetvaardigheid van de man, die op Hem wacht, te gaan aannemen", want zij wist dat deze reeds op de aangeduide plaats wachtte. *Jezus naderde tot haar en stelde haar gerust met de woorden: "Ik ken uw bezorgdheid; alles zal op zijn tijd geschieden."*

749.

Na enige tijd gingen de gasten uit elkaar en de Heer ging naar zijn verblijf in de synagoge-gebouwen. Ik zag daar die man in de gangen bij de synagoge wachten, zich voor de aankomende Jezus neerwerpen en Hem zijn schuld bekennen.

Jezus troostte hem, maar waarschuwde hem tevens tegen het hervallen en Hij legde hem ook een penitentie op; hij moest - ik weet niet meer juist waartoe, maar in elk geval tot een liefdadig doel - een tijdlang wekelijks aan de priesters enig geld uitbetalen. Ik meen dat dit zijn offer en een belofte was, want hij had in het openbaar niet geofferd, om het vermoeden van de zo grievend beledigde echtgenoot niet op zich te trekken en hem geen reden tot verontwaardiging te geven; hij had zich achteruit gehouden en in stilte tranen van berouw gestort.

***

Hier in Soekkot, meen ik, zag Jakob de twee legerscharen bij Mahanaïm, als een voorafbeelding, op zijn heenreis naar Mesopotamië.

Bij zijn terugkeer zag hij die nogmaals, doch nu als een beeld van de werkelijkheid, daar die aankondiging in vervulling was gegaan in de twee scharen van familie en vee, die hij meevoerde, en ook in zijn en Esaü's leger[379].

---

[379] Nu het loofhuttenfeest gesloten is, willen wij er een heel kort woord over zeggen, alsook, naar aanleiding van de prachtige synagoge van Soekkot, een leerrijk woord over de synagoge in 't algemeen; hierdoor zal menige mededeling van K. over die instelling opnieuw bevestigd worden.

***

1) Loofhuttenfeest.

Met het paas- en pinksterfeest vormt het de drie hoogfeesten van het godsdienstig leven of liturgische jaarkring van de Joden.
Het viel op 15 Tisri en duurde 8 dagen.

De Israëlieten herdachten op dat feest de weldaden en wonderbare bescherming die God hun had verleend gedurende hun tocht door de woestijn na de uittocht uit Egypte.

De laatste dag, 22 Tisri, was, zowel als de eerste, een rustdag.
Gedurende die 8 dagen moesten zij in loofhutten wonen ter herinnering aan de tenten, waarin zij woonden in de woestijn. De loofhutten konden overal

worden opgericht: op huis- en stads- en poortpleinen, in voorhoven, tuinen en open landschap.

Niet alleen dankte men God voor zijn weldaden in de woestijn, maar ook voor de vruchten van het verlopen jaar, want nu eindigde de druiven- en olijvenoogst. Met het oog op de binnengehaalde rijkdom bracht men in de tempel overvloediger offers dan op elk ander feest.

De vreugde vertoonde zich ook hierin dat de Israëlieten die zich in het openbaar vertoonden hetzij om de feestelijkheden in de tempel bij te wonen, hetzij om deel te nemen aan vergaderingen in de synagoge, een tuil of bundel twijgen als zegeteken in de rechterhand en een speciale boomvrucht, een etrog-appel in de linkerhand hielden (zie nr. 742, voetnoot 375).

Wanneer de levieten in de tempel na het morgenoffer het 'Hallel' zongen, wuifden de aanwezigen driemaal met de takkenbos, nl. onder de verzen 1 en 25 en 29 van psalm 118.

Hier bij K. zien wij dat dit gebaar ook in de synagoge werd nagevolgd.
Te Jeruzalem had een bepaalde ceremonie plaats, genaamd 'van het waterscheppen'.

Naar aanleiding hiervan was het, zegt men, dat Jezus te Jeruzalem de woorden sprak: *"Wie dorst heeft, kome tot Mij en drinke."*

***

2) De synagoge.

Van Katarina vernemen wij herhaaldelijk dat elke synagoge een school had, een verblijf voor de leraren en een herberg voor vreemde, reizende rabbijnen. Dit wordt door de archeologie bevestigd, want ze brengt telkens niet alleen de grondslagen van een hoofdgebouw, maar ook van vele bijgebouwen aan het licht. Die is hierna ook te zien op de plattegrond van een voorname opgegraven synagoge.

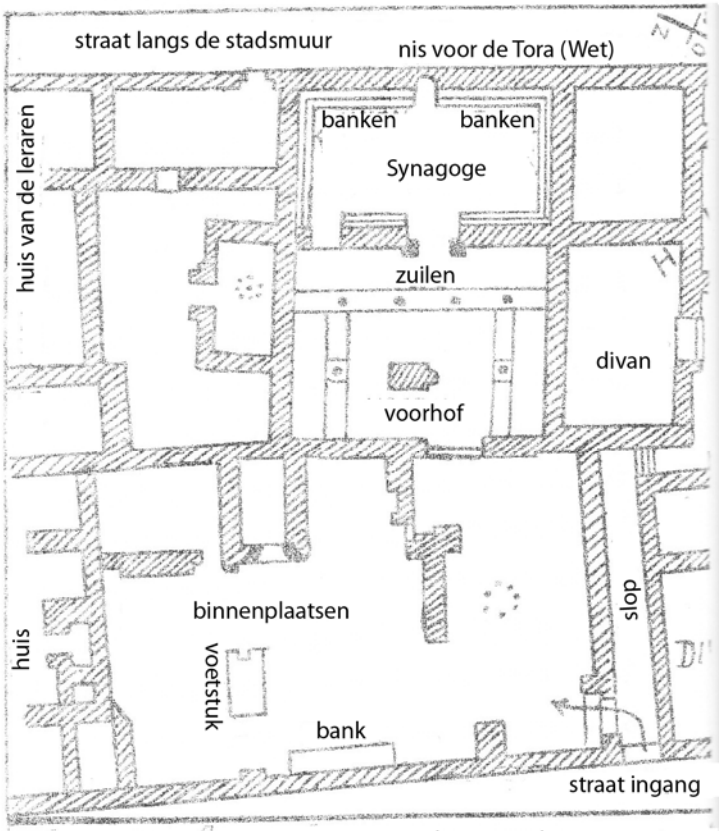

nr. 749 : Een synagoge is een complex met gebouwen, koeren, kamers, zuilen, trappen, gangen.

Dit is hedendaags nog zo voor de grote moskeeën.

- “Bij het **huis van gebed of hoofdgebouw** heeft men, zegt Beaufays in II, 21,
- het **huis van het onderricht of school**,
- het **gastenhuis** en
- nog een stel van koeren, gangen, magazijnen, kramen, terrassen, trappen, hoeken en uithoeken en
- tenslotte **woningen** tegen het heiligdom aangebouwd.”

Op de schets ziet men hoe moeilijk het was voor K. de ligging van een bepaalde plaats of zaal in dit complex ten opzichte van het hoofdgebouw te bepalen. Bemerk bovendien dat het complex zich aan beide kanten nog verlengt; de gravure is verkort moeten worden, zoals het te zien is.

"De moderne synagoge, lezen wij ook in Guide bleu, 80, is terzelfder tijd een heiligdom of huis van gebed, een plaats van studie en van bijeenkomst; ze omvat dus een zaal voorbehouden aan de eredienst of godsdienstplechtigheden, een vergaderzaal, lokalen voor archieven en een bibliotheek voor de gelovigen."

Dit maakt het begrijpelijk hoe en waarom de zienster niet altijd duidelijk onderscheid maakt tussen synagoge, school en herberg en huis van de leraars, want door de benaming synagoge kan ook geheel dit complex worden aangeduid, niet alleen het hoofdgebouw.

Dit laatste was een rechthoekige grote zaal en dikwijls door 2 rijen pilaren in 3 beuken ingedeeld.

Ook waren in de façade vaak 3 ingangen, beantwoordend aan de 3 beuken. Nochtans was de hoofdingang gewoonlijk in de lange oostelijke zijde en hij stelde de synagoge in verbinding met een voorhof dat door zuilengangen en gebouwen, tot de synagoge behorend, omgeven was: school, herberg, enz.

Men vermoedt dat de synagoge ontstaan is tijdens de Babylonische gevangenschap, wanneer de Joden geen tempel meer hadden om samen te komen en God als volk zijn hulde te brengen, maar er zijn ook tekenen die wijzen op een veel vroeger ontstaan.

In elk geval hebben de synagogen zich na de ballingschap en vooral in de twee eeuwen vóór Christus zich zozeer vermenigvuldigd, dat er om zo te zeggen geen dorp, hoe klein ook, bestond, dat niet zijn gebedshuis of synagoge had.

Daar kwamen de gelovigen op elke sabbat driemaal voor de oefeningen bijeen: op de vooravond, in de morgen of voormiddag en tegen de avond, d.i. zowat 1,5 uur eer de sabbat eindigde.

Om goed de sabbat te vieren was het niet vereist alle 3 de vergaderingen bij te wonen. Zo geschiedde ook op de feestdagen, waartoe ook de Nieuwe-maan-feesten gerekend werden en later ook de vastendagen; zelfs hield men tenslotte vergaderingen op de maandag en de donderdagen.

Tot het dienstpersoneel behoorde **een overste of hoofd, 'rosj', d.i. voorzitter,** vaak het hoofd van de lokaliteit; hij droeg zorg voor het gebouw en het meubilair, voor de goede orde en het goed verloop van de bijeenkomsten.

Soms had een synagoge zijn **eigen predikant of schriftuurverklaarder,** maar wie de nodige bekwaamheid meende te hebben, mocht zich aanbieden om de lezingen te houden en uit te leggen. **Dit deed Jezus regelmatig en ook later de apostelen veelvuldig.** Was een bekend wetgeleerde, een vreemd of reizend leraar aanwezig, dan lag het voor de hand dat hij uitgenodigd werd om de lezing te doen en het woord te voeren.

Tot het personeel behoorde **een voorbidder of ook voorzanger en een dienaar, 'Hazzan' genaamd, een soort koster,** die voor de rollen zorgde, deze de voorlezer aanbood, en ze daarna weer in hun doeken hulde en wegborg; tevens was hij onderwijzer die de kinderen onderrichtte; ieder synagoge had een school of diende zelfs tot school.
Één persoon kon ook meerdere bedieningen vervullen.

Het heiligste meubelstuk in een synagoge was de 'TEBA' of kast, waarin de wetsrollen eerbiedig weggeborgen en bewaard werden, nadat men ze in kostbaar linnen gehuld en in kokers geschoven had.

Vóór de kast hing **een dubbel voorhangsel** en soms was er nog een deur vóór aangebracht; de kast stond gewoonlijk naar achteren toe, was ook wel in de achtermuur aangebracht.

Ook kon ze meer naar voren staan, dichter bij **het verhoog of preekgestoelte** dat een lessenaar had om de boeken open te rollen en een zetel voor de voorbidder, voorlezer en predikant of uitleggever.

Tussen dit gestoelte en de 'teba' stonden de **erezetels** voor de personen van aanzien, waartoe de Farizeeën zichzelf rekenden; ze namen plaats met de rug naar de 'teba' en het aangezicht naar het preekgestoelte en het publiek. Deze plaatsen waren ook wel anders geschikt, volgens de plaatselijke gesteldheid en de beschikbare ruimte.

De gelovigen namen plaats vóór de estrade of verhoog, dus lager en hier waren de vrouwen gescheiden van de mannen door tralies; meestal was hun plaats meer verheven, het was een soort tribune met een eigen ingang en door tralies van het overige afgescheiden.

Rond de zaal liep langs de muren dikwijls een stenen zitbank, ja, 2 of 3 boven elkaar; dit voor meer voorname personen; de gewone man hurkte op de grond.

De afscheiding tussen mannen en vrouwen was streng verplichtend. Zelfs nu nog wordt in de synagogen gewaakt over de zedigheid van de vrouwen, die niet gedecolleteerd noch met blote armen mogen verschijnen (Guide bleu, 80). Ook de meisjes hebben hun eigen plaats, waar zij van de jongens gescheiden en afgezonderd zijn.

(In K.'s beschrijving van de synagoge van Soekkot vinden wij dit alles terug, afgezien van een kleine afwijking: het schijnt dat de 'teba' of wetkast achteraan op het spreekverhoog was).

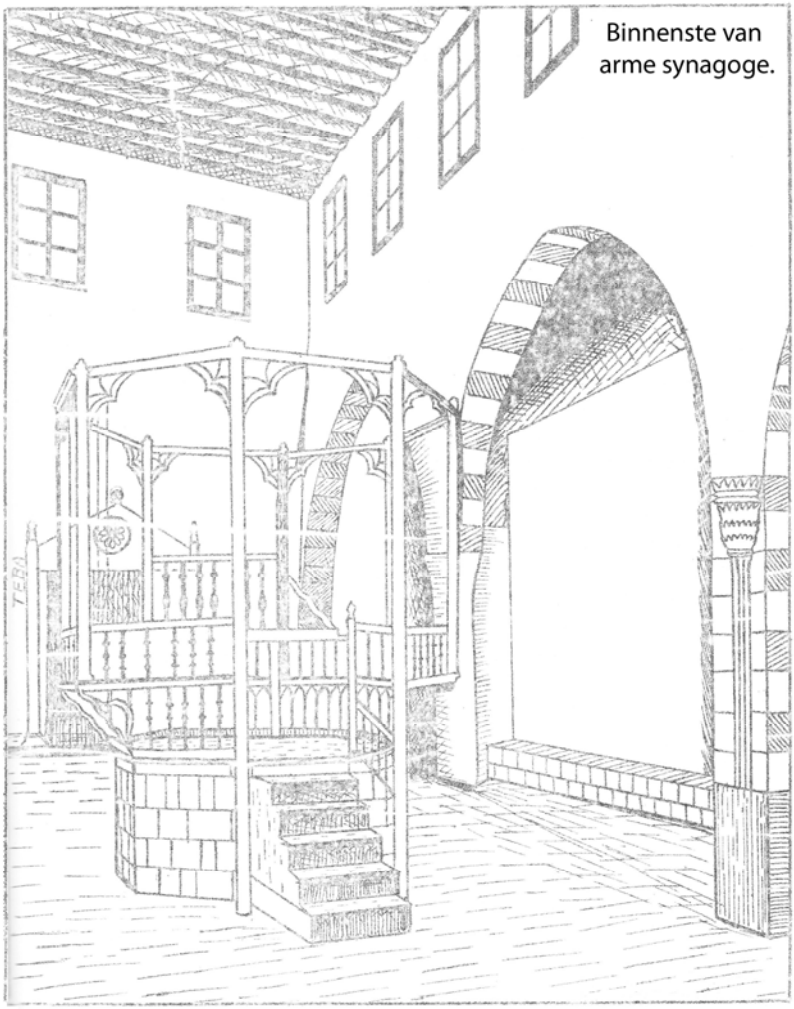

(Op de afbeelding hierboven, die er ene is van een arme synagoge, kan men zien wat zij hoogst waarschijnlijk verstaat door een dikke zuil, zó, dat ze een verhoog kan dragen. In rijke moderne synagogen gelijkt dit verhoog, midden in de synagoge, op een kleine salon.)

Te Jeruzalem zag de pelgrim Leroux hoe een officiant, na de zang van de les, met de 'TORA' of wetsrol in de hand, rondom dit verhoog ging en de rol op plechtige wijze ter verering aan de aanwezigen toonde; hij werd luide toegejuicht; daarna rolde hij het perkament op zijn stokken, wikkelde die in kostbare doeken en legde het terug in de kast, die met een dubbel voorhangsel en een deur gesloten werd. "Het is een vermaning en een verwijt, doet De Géramb opmerken, dat die Joden zulk een eerbied bewijzen aan de boeken van het Oude Testament, terwijl de christenen nauwelijks enige aandacht en ontzag hebben voor de veel kostbaarder boeken van het Nieuwe Testament." –

Zelfs brandt er in de synagogen dag en nacht licht voor de kast van de wet met de heilige boeken. Tot het synagoge-meubilair behoorden ook trompetten. De oefeningen bestonden niet alleen in voorlezingen en verklaringen, maar ook in gebed en psalmgezang.

De synagoge vervulde een bewonderenswaardige rol.

a) De reden van haar ontstaan en haar doel was **het onderwijs van het volk in de wet van God.** Daarom werd de school voor nog eerbiedwaardiger gehouden dan de synagoge; deze mocht dan ook in school veranderd worden en nog meer dienst doen als school, wat in arme dorpen wel gebeurde. Meestal echter behoorde een schoollokaal tot een synagoge.

b) Het tweede voorname doel was de **godsverering** door het gemeenschappelijk gebed in de godsdienstige samenkomst, de gelovigen op te leiden tot, en te begeleiden in de dienst van God.

De synagoge was het hart van het Jodendom en speelde een invloedrijker rol dan de tempel. Naar de tempel trokken de verder wonende Joden slechts twee of drie keren per jaar, de buitenlanders nog minder.
Men kwam er zijn liturgische plichten vervullen, nam er deel aan enige plechtigheden, bracht er zijn offers, betaalde de tienden, voldeed aan de reinigingsvoorschriften of stelde nog andere akten, maar in de synagoge kwam men elke sabbat en feest en zelfs een paar dagen in de week.
Men ontving er onderricht in de Wet, de profeten, de godsdienstige en nationale geschiedenis, in de godsdienstwaarheden, de moraal en haar praktijk; men zong, men bad en bracht God hierdoor de verschuldigde eer en heiligde de dag des Heren of sabbat.

Zo was de synagoge met haar school in de handen van de schriftgeleerden, die het goed bedoelden, het middel om de mensen dit alles bij te brengen. Zo bevorderden synagoge en school de godsdienstige en nationale eenheidsband onder het volk, het solidariteitsgevoel, het geloofs- en gebedsleven, de kennis der grote waarheden van de godsdienst, van de

750.

7 oktober = 16 Tisri; 2e dag van 't feest. –

Jezus keerde deze morgen van Soekkot naar Ennon terug, le*erde weer op de doopplaats en genas verscheidene zieken.* Daarna bezocht Hij de Joden in hun verspreide loofhutten en ook de heidenen. Enige kleine groepen mensen werden gedoopt; hier op deze plek was geen andere doopinrichting dan die van Joannes bij het dopen, zoals het geschied was bij zijn eerste dopen aan de Jordaan bij Ono, waar hij een tent en een doopsteen had. (Waarschijnlijk is bedoeld de nieuwe doopplaats in fasc. 12, nr. 396).

De dopelingen bogen zich over een leuning en hielden het hoofd boven de doopkom. *Jezus nam van velen hun zondenbekentenis af en absolveerde ze. Ook heeft Hij aan enige van de oudste leerlingen, ondermeer aan Andreas, deze macht gegeven.* Joannes de evangelist doopte niet; wel deed hij dienst als getuige en peter.

's Avonds was weer een maaltijd in de loofhutten.

---

vaderlandse gebeurtenissen; ze vormden het geweten van het Jodendom en smeedden de volksziel, die helaas! maar al te bewust werd van eigen grootheid en uitverkiezing! Hierdoor kwam het dat spijts alle genoemde voordelen de synagoge haar doel niet heeft bereikt.

Van de middelen heeft zij een doel gemaakt. In plaats van door dit alles de weg voor Christus te bereiden, de mensen tot de aanvaarding van Christus te brengen, is zij door haar eigenzinnigheid en eigenwaan geëindigd met de weg tot Christus te versperren, het volk van Hem te weerhouden, het er toe te brengen Hem te verwerpen.

Mochten onze kerken en geestelijken zich spiegelen aan het geval, de nodige lessen ten goede er uit halen, de waarschuwingen in acht nemen!!

Hoofdstuk XI –
Door West-Palestina terug naar Kafarnaüm (8 oktober – 14 november).

Jezus verlaat Ennon.

8 oktober = 17 Tisri. –

Op 17 Tisri verliet Jezus met een deel van zijn leerlingen Ennon na *een afscheidstoespraak. Tevoren had Hij nog met Maria de Sufanietin in haar huis gesproken en haar met raad en troost geholpen.* Deze vrouw is in haar binnenste nu geheel veranderd; zij is vol liefde, ijver, ootmoed en dankbaarheid en wijdt al haar krachten aan de dienst van zieken en armen.

> Ik heb heden ook in een bijvisioen gezien – wat ik vergeten heb te vertellen – dat Jezus na haar verlossing, alvorens over Ramot naar Basan te gaan, een leerling naar Betanië gezonden had om de H. Vrouwen van haar bevrijding en verzoening op de hoogte te brengen en om te vragen dat zij haar zouden komen bezoeken. Ik heb daarna inderdaad gezien dat Veronika, Joanna Chusa en ook Marta, meen ik, ondertussen hier bij haar waren en dat zij nu in hun vereniging opgenomen en daardoor zeer gelukkig is.
>
> Ik had ook een duistere voorstelling – of althans herinner ik mij het feit slechts vaag – dat haar man, ingevolge een uitnodiging, van Damascus tot haar gekomen is en dat hij, na een bode vooruitgezonden te hebben, haar met haar onwettige kinderen heeft mogen ontmoeten; zij was hem een paar uren ver tegemoet gegaan en zij hebben zich met elkander verzoend. Ik meen zelfs dat de man heimelijk ook in haar huis is geweest, doch dit kan ik niet met zekerheid bevestigen. Hij is teruggereisd, ik geloof dat hij orde op zijn zaken wil stellen en

dat hij, volgens de beslissing of aanwijzing van Jezus, ergens naartoe zal trekken. Hoewel ik het mij slechts vaag herinner, weet ik toch dat die herinnering me niet bedriegt.

Vóór zijn afreis ontving Jezus van Maria (de Sufanietin) en vele andere mensen nog zeer rijke geschenken. Alles werd op een hoop gelegd en aanstonds aan de armen uitgedeeld. Vóór zijn vertrek uit de stad had men de straten die Hij doortrekken moest, met kransen, guirlandes en bogen van groen versierd. De inwoners vergezelden en begroetten Hem met toejuichingen en lofzangen. Vóór de stad wachtte Maria Hem op; bij haar waren haar kinderen en vele andere vrouwen en kinderen, die Hem nog kransen toereikten; ik geloof dat zulks een gebruik was op het Loofhuttenfeest. Ook trokken vele mensen uit Ennon met Hem mee (om Hem uitgeleide te doen).

Hij ging nog 2 uren aan die zijde in het Jordaandal zuidwaarts; dan gingen zij over de Jordaan en wendden zich naar het westen, gingen ongeveer een half uur in die richting en dan weer naar het zuiden over een beek, en vervolgens opnieuw westwaarts weer een half uur naar de berg van waar de beek neerkomt (en zij traden) in de stad Akrabis, die zich op deze berg opwaarts uitstrekt[380].

---

[380] **Akrabis = Aqrabeh**. – De stad strekt zich opwaarts uit.
Inderdaad, in het zuidgedeelte is het niveau 625 m; in het middendeel 650, in de noorderwijk 675; en hier in de hoogstad is nog een heuvel bekroond met de resten van een burg.
Aan de west- en oostkant van de stad begint een beek en vallei die in tegenovergestelde richting neerdalen. De tweede beek heeft K. reeds vermeld, de vallei aan de westzijde zal ze nog vermelden.

Van Jezus' weg van Ennon naar hier kan de lezer zichzelf een denkbeeld vormen door op kaart 1 een aandachtige blik te werpen en er rekening mee te houden dat de afstandsopgaven hier te gering en de richtingen west, zuid, enz. niet zo strikt te interpreteren zijn, zie VOORREDE, nr. 9.

Akrabis, hoofdstad van een der toparchieën (= heerschappij over een klein stuk land) of districten waarin Palestina ingedeeld was, heeft haar oude naam nog bewaard; in zijn Arabische vorm leeft hij voort en luidt 'Aqrabeh'.

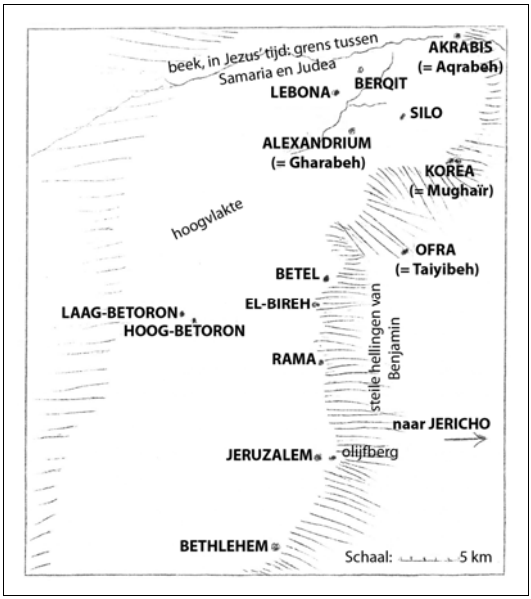

Oud bouwmateriaal verwerkt in de burg en de huizen en rotsciternen getuigen voor de oudheid van deze plaats.

In 1870 was Guérin te Aqrabeh getuige van het volgende voorval:
”Men bracht op het kerkhof een daags te voren vermoorde man.
Zodra zijn lichaam in het graf neergelaten en met aarde bedekt was begonnen een 10-tal vrouwen met losse haren een dodendans.
Vooral de weduwe was ten prooi aan een soort razernij; onder wilde gebaren en onder krampachtige bewegingen riep zij met schrille stem de wraak des hemels neer op het hoofd van de moordenaar en dan herhaalden de overige vrouwen om strijd het wraakgeroep en de dreigendste verwensingen.”
(Sam. II, 3-4).

De toparchie Aqrabatene behoorde in Jezus’ tijd tot Judea;
de grens tussen Judea en Samaria liep toen aan de noordzijde van de stad.
De beek ten westen der stad verlengde die grens naar ’t westen.

In ons commentaar, is een district Akrabathene vermeld als grensgebied tussen Judea en Samaria. Wij willen hierbij doen opmerken voor hen die het niet weten, dat de naam Akrabathene ook gedragen wordt door een ander gewest ten zuidwesten van de Dode Zee in het gebied van het latere Idumea; het strekt zich vrij ver in het binnenland uit. Daar draagt een berg de naam Schorpioenberg, omdat zich daar vele van die venijnige dieren ophouden.

Zij kwamen hier met de avond aan. Vóór de stad werd Jezus met veel luister ontvangen, want men was van zijn komst op de hoogte. De loofhutten waren vóór de stad in een kring opgeslagen en in een schone, grote loofhut werd Jezus met de voetwassing en de welkomsverkwikking vereerd. Hier in de onmiddellijke nabijheid was de feestplaats waar men loofhutten vierde, maar de bijzonderheden daarvan ben ik vergeten.

751.

Eerst meende ik dat Jezus, van Ennon komend, zich naar Salim richtte, doch neen! Salim ligt ongeveer 2 uren van de Jordaan; Hij zal het later wel bezoeken. (Zijn ligging is onbekend; waar het ongeveer gelegen zal hebben, zie grote kaart 1; het ligt, zegt het Joannes-evangelie, 3, 23 nabij of naast Ennon; ook de streek heette Salim).

Salim ligt ongeveer 3 uren ten zuidoosten van de voet van de Gerizzimberg en een uur van de Jordaan.

Een uur (beter: een paar uren) ten zuidwesten van Akrabis ligt Silo op een hoger berg (Akrabis: 650 m; Silo: 700 m; berg onmiddellijk boven Silo: 800 m; fasc. 12, nr. 361).

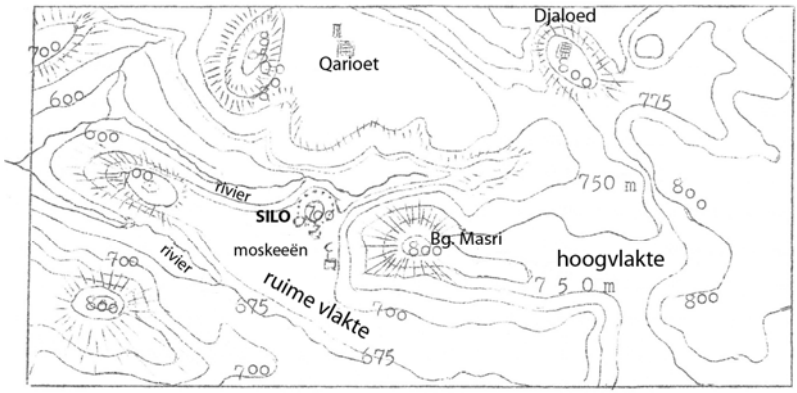

Schets van de ligging van Silo, hoog, in een wijds amfitheater van bergen, met uitzicht op een uitgestrekte groene vlakte of vallei en hellingen, met beperkt vergezicht tussen de bergtoppen.
De enkele hoogtegetallen geven een idee van het reliëf.
Alleen op de top van de moederberg geniet Silo een onbeperkt vergezicht.

Ongeveer 5 uren ten zuiden van hier (van Salim) ligt Jericho; dit ligt ook zowat 3 uren van (het veld) Gilgal.

Ik meen dat Alexandrium ten zuiden van de Gerizzimspits, op een van zijn zuidelijke hoogten ligt. De Gerizzim is zeer golvend en in zijn omtrek zeer getand of hoekig. Naar de kant van Sikar heeft de Gerizzim een steile hoge top.

Hier, van Akrabis voort worden de dalen zeer eng, de bergen dichter en verscheurder en de dorpen veel talrijker.
Door Akrabis trekken alle handelskaravanen, die van Samaria naar Jericho gaan om daar de Jordaan over te varen.

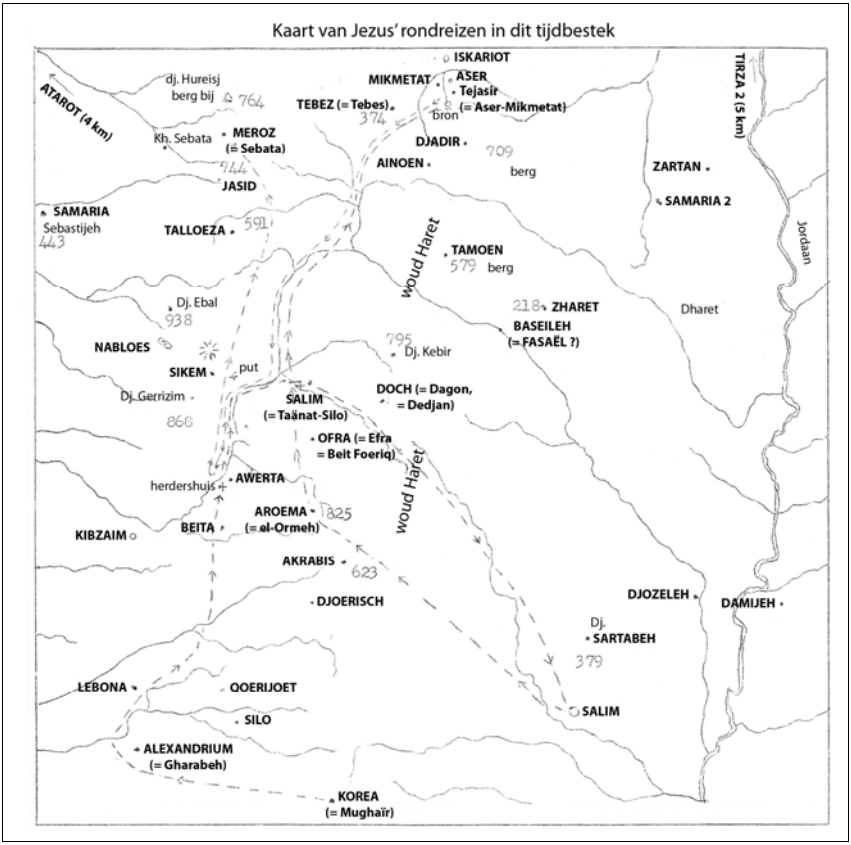

Salim is een schone stad en heeft een prachtige bron, die ook als heilig wordt aanzien. In dit gewest heeft Melchisedek zich opgehouden en toen heette een hele landstreek Salim. Tijdens zijn verblijf aldaar strooide hij er zijn weldaden uit. Salem en Jeruzalem waar hij bouwde en grondvesten legde, behielden tot heden (d.i. tot in Christus' tijd) hun naam; hij woonde het meest in de streek ten westen van de Jordaan, waar deze stroom in de later ontstane Dode Zee uitmondde (cfr. fasc. 12., nr. 398, voetnoot 157).

Toen was daar in de plaats van de Dode Zee een ruime en bekoorlijke bergvallei met mooie steden, tuinen, steendammen en ze was dooraderd, doorsneden en omgeven met waterlopen en riviervertakkingen[381].

---

[381] **Salim**. – Salim 3 uren ten oosten van de voet van de Gerizzimberg.

Gerizzimberg – bergdistrict met de naam Gerizzim. –

Indien men door Gerizzim de strikte berg verstaat, is de afstand 6 uren, ten zuidoosten, maar K. schijnt aan een heel bergdistrict de naam Gerizzim toe te kennen en dan is haar opgave ongeveer juist.

dorp Djoerisch (bij Akrabis). –

Dat de naam Gerizzim een heel bergdistrict aangeduid kan hebben vindt een bevestiging in het bestaan van een **dorp Djoerisch** bij Akrabis nabij de rand van de hoge bergvlakte en van hier is de afstand tot Salim 3 uur.

Alexandrium = Gharabeh. –

Op dezelfde manier moet het woord verstaan worden dat Alexandrium op een van de zuidelijke hoogten van de Gerizzim (het bergdistrict Gerizzim) gelegen is. De zo omstreden ligging van deze vesting wordt door K. klaar aangewezen. Alexandrium is Gharabeh; wij komen er op terug in nr. 768.

Sikar. –

De Gerizzim is zeer golvend: dit woord van K. is weer van het bergdistrict te verstaan; ook de epiteten getand en hoekig. Naar de kant van Sikar heeft die berg een hoge steile top; wat hieruit duidelijk blijkt: het niveau van de top is 868 m; aan de voet bij Sikar is het niveau 500 m.

752.

9 oktober. –

Akrabis is een tamelijk grote stad op een berg, ongeveer 2 (beter: 4) uren van de Jordaan gelegen; het heeft 5 poorten en de verkeersweg van Samaria naar Jericho loopt er door.

Al wat van daar naar de Jordaanstreek komt, moet er door en daaraan heeft de stad haar bloei en nering te danken. Vóór de poort waar Jezus aankwam, waren karavaanherbergen en dáár stonden ook de loofhutten in ene waarvan Hij gisteren de ontvangst heeft genoten. Ook heeft Hij hier vóór de poort overnacht.

Heden zag ik Jezus om de stad rondgaan, want vóór elke poort waren loofhutten opgericht; ieder stadswijk had zijn loofhutten vóór de naaste stadspoort. Hij wendde zich om de stad van de oost- naar de noord- en westzijde en nog een weinig verderop naar de zuidkant, in welke richting (2 uren verder) Silo ligt. Maar daar kon Hij wegens het dal (dat zich westwaarts wendt en in 't zuiden door een berg begrensd wordt) niet verder rond de stad. En zo keerde Hij langs dezelfde weg op zijn stappen terug, bezocht de loofhutten en *leerde hier en daar.*

De stedelingen hadden allerhande feestgebruiken; zij aten b.v. 's morgens een deel van het ontbijt en spaarden het overige uit hun mond voor de armen; zij deden overdag allerlei werken, die door gezangen en gebeden onderbroken of afgewisseld werden en de stadsmagistraten staken voor het volk enige redevoeringen af. *Ook Jezus hield toespraken.*

Bij Zijn aankomst en vertrek werd Hem ontvangst en uitgeleide gedaan door jongens en meisjes, die Hem met bloemguirlandes omringden; dit was het gebruik, want met zulke kransen bezochten ook de verschillende poortwijken elkaar om een lering of een maaltijd bij te wonen. Ik zag de vrouwen allerhande werken in en bij de loofhutten verrichten. Bij voorbeeld, vele zaten in lange tenten te werken aan lange banen van stoffe,

waarop zij bloemen borduurden. Ook zag ik er vele bezig met het maken van sandalen, die van bruin grof geiten- of kamelenhaar gevlochten werden. De vrouwen hadden de grondstof als een breiwerk aan hun gordel bevestigd. Achteraf wordt van achteren en van voren een hak en een zool onder de sandaal aangebracht. Ook werden er gemaakt met pinnen en haken, om beter op de bergen te kunnen klauteren.

Het volk was Jezus zeer gunstig gezind en ontving Hem met alle eerbewijzen, maar hier waren de leraars minder oprecht dan hun collega's over de Jordaan te Ennon en te Soekkot; zij waren zeer hoffelijk, maar terughoudend en niet openhartig. In de namiddag kwam Hij aan de zuidoostzijde van de stad, waar geen loofhutten stonden, maar waar een school en een plaats was, waar zich vele zieken bevonden. *Jezus genas velen van hen en ook zieke vrouwen. Hier* boden de leraars Hem en zijn leerlingen een maaltijd aan in een zaal die van boven open was en Hij ging daarna – reeds begon de avond te vallen – 2 uren verder naar Silo.

Jezus te Silo.

753.

Donderdag, 10 oktober = 19 Tisri. –

Gisterenavond kwam Jezus naar Silo. Het ligt iets zuidwestelijk, in de rechte lijn een uur van Akrabis, maar daar men eerst in een dal neergaat en dan weer bergop moet, is de weg ruim 2 uren lang. Deze stad ligt hoog rond een berg, heeft een wijds uitzicht en is een weinig verlaten en grotendeels verwoest.

(Alles wat K. hier zegt en vertelt over Silo en Jezus' bezoek aan de stad, is te vergelijken met wat zij vertelde en wij zegden bij Jezus' eerste bezoek, fasc. 12, nrs. 361, 362, 363).

De stad omgeeft een hoogte of top, waarop in het midden eertijds de Verbondsark rustte, en dáár waren nog vele overblijfselen van oude pracht. Ook hier verbleven de inwoners in loofhutten vóór

de verschillende poorten; zij wisten van Jezus' aankomst en wachtten op Hem; zij zagen hoe Hij met zijn gezelschap de hoogte besteeg en daar Hij niet naar de Akrabispoort toe de stad benaderde, maar om de stad heen, meer noordwaarts naar de Samariapoort ging, liepen zij naar ginder om het daar te melden en zij ontvingen Hem daar in loofhutten, wasten Hem de voeten en boden Hem de gebruikelijke verversing aan.

754.

Jezus begaf zich aanstonds op de afgezonderde hoogte in de stad, waar eertijds de Verbondsark of Tabernakel had gestaan.
Er liep daar aan een kant een groef of gracht, die neerhelde en uitmondde in een woeste, smerige diepte. Daarin vloeiden eertijds het bloed van de slachtofferanden en andere onreinheden neer en daarin wierpen zij ook nu nog alle vuiligheid, telkens als zij offerdieren slachtten.

Aan de andere zijde stond een halfverwoeste, zeer grote synagoge; in een deel ervan hadden zij nog hun school en in een vervallen zaal werden vele wetboeken en geschriften bewaard. Daar was ook de troon van de Wet: een versierde achthoekige zuil en daaronder een soort gewelf of kelder, waarin eenmaal het heiligste (de Verbondsark) gestaan had.

Jezus leraarde in de open lucht op een schone preekstoel. Ook hier boven zag men loofhutten in de nabijheid en herbergen, waar de spijzen gemeenschappelijk voor de loofhutten gekookt werden. Deze spijzen werden door mannen bereid, die mij geen echte Joden, maar slaven schenen te zijn. Jezus sliep hier boven op de heuvel in de synagoge, (niet in het huis van de leraren, want bij zijn vorig bezoek had Hij gezegd daar niet meer weer te zullen komen).

755.

Donderdag 19 Tisri was een soort feest (of speciale dag) in het achtdaagse feest. Ik weet niet of de kenmerkende plechtigheid verbonden was aan die dag, of alleen aan deze stad eigen was,

maar *telken jare mocht op deze dag een leraar de leerstoel beklimmen en de inwoners in een lange strafrede openlijk over hun fouten terechtwijzen, zonder dat iemand hem mocht tegenspreken. Jezus nu was hoofdzakelijk naar Silo gekomen om dit sermoen te houden.*

Ik zag 's morgens alle Joden, mannen, vrouwen, jongelingen, meisjes en kinderen uit alle loofhuttenwijken processiegewijs optrekken. Tussen de verschillende afdelingen of families, tussen alle klassen of bedrijven droeg men guirlandes van groen. De leerstoel stond op een schone plaats; hij was met tentdoek en loof overspannen en een terras was er omheen.

Jezus' rede duurde tot na de middag.
Hij sprak van Gods eindeloze barmhartigheid jegens zijn volk, dat desondanks onbegrijpelijk weerspannig en ontrouw is gebleven, ja, afvallig is geworden. Hij kondigde de straffen aan, die Jeruzalem boven het hoofd hingen, ook de toekomstige verwoesting van de tempel, indien zij de laatste genade, die hun in deze tijd aangeboden werd, ongebruikt lieten (zie fasc. 14, nr. 539, voetnoot 256).
Hij verklaarde dat de Joden, indien zij de genade nu niet aanvaardden, als volk geen genade meer zouden krijgen, en dit tot de jongste dag toe; dat boven Jeruzalem een veel groter verwoesting hing dan de vroegere, enz.

Het was een vervaarlijke boetpredicatie en allen hoorden stil en verslagen toe, want *Hij zei ondubbelzinnig dat HIJ het was, die het HEIL bracht, daar Hij hun aantoonde dat in deze tijd alle profetieën hun vervulling vonden.*

De Farizeeën van hier, die geen haar beter waren dan die van Akrabis en die, gelijk zij, Jezus met dezelfde geveinsde,

uitwendige eerbied ontvingen, bewaarden, zowel uit verbazing als uit verbittering, het stilzwijgen, doch de grote meerderheid van het volk juichte Jezus toe en gaf in lofzangen lucht aan zijn bewondering.

756.

Jezus stelde in zijn toespraak ook de wetsverdraaiingen van de Farizeeën aan de kaak, hun valse uitleggingen en toevoegingen.

‘s Avonds hielden de Farizeeën in hun loofhutten een gastmaal, doch Jezus onttrok zich aan hun uitnodiging, sloop stil weg en daalde af naar de loofhutten van het volk, *waar Hij hier en daar de mensen troostte en onderrichtte.* Op meer verwijderde plaatsen waar geen gevaar was om door de Farizeeën bespied te worden, kwamen, naar ik zag, vele mensen tot Jezus; zij vielen voor Hem neer, brachten Hem hulde, klaagden hun nood en beleden hun zonden; *Hij hielp hen met troost en raad.*

Het was buitengewoon indrukwekkend in de nacht een blik tussen de lichtschemerige loofhutten te werpen; men zag geen eigenlijke lichten; de lampen stonden tegen de tocht achter schermen, maar een schemerende lichtschijn verspreidde zich toverachtig op het groen, op de vruchten en de mensen. Men kon vanaf de hoogte van Silo op vele plaatsen in het rond zien; men zag overal het schemerlicht van de loofhutten en hoorde gezang heinde en verre.

Jezus deed hier geen genezingen; de Farizeeën weerhielden de zieken en de Silonaren vreesden algemeen en zeer de Farizeeën. Er woonde, meen ik, aan een zijde buiten de stad, een gemeenschap van Essenen, maar heden zag ik Jezus niet bij hen. In Akrabis en hier zeiden de Farizeeën bij het vernemen dat Jezus naderde: “Nou, welke nieuwigheid wil Hij ons weeral opdringen? Wat komt Hij hier nog een keer doen?”

Silo is een oude Kanaänietische stad; ze bestond reeds, naar ik meen, ten tijde van Jakob, want Dina wandelde hier rond, toon zij ten tweeden male door een Jebusiet geschaakt werd.

Jezus sliep in de synagoge-gebouwen.

Jezus in Korea. – Genezing van een blindgeborene.

757.

11 oktober. –

Silo verlatend ging Jezus deze morgen in zuidoostelijke richting afwaarts, ongeveer 1,5 uur ver naar Korea, een stad waarop men van Silo (in elk geval van de berg dicht ten oosten van Silo) kon neerzien.

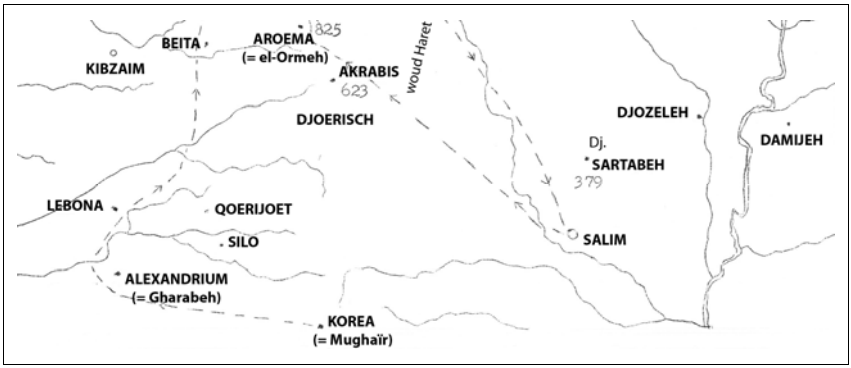

Vóór de stad kwamen de Farizeeën van Korea[382] Jezus tegemoet om Hem te ontvangen.

---

[382] **Korea = Mughaïr**. – Een kort, belangrijk woord over Korea, dat men absoluut verkeerd lokaliseert, nl. ten noorden van de berg Sartabeh in de Jordaanvallei.

De ligging van Korea houdt verband met die van de beroemde vesting Alexandrium, die eveneens verkeerd op de berg Sartabeh aangewezen

Zij brachten een blindgeboren volwassen stadsgenoot mee, met wie zij voorhadden Jezus op de proef te stellen. Deze blinde had boven zijn klederen een brede doek of sjaal om de schouders, een doek als van lijnwaad, die ook zijn hoofd omhulde; het was een grote mooie man.

Toen Jezus naderde, wendde de blinde zich tot Hem en wierp zich voor Hem neer; dit baarde bij iedereen verwondering. *Maar Jezus hief hem op en ondervroeg hem over vele punten van zijn godsdienst: de 10 geboden, de Wet, de profeten.* De blinde antwoordde boven alle verwachting zeer wijs, ja, het was alsof hijzelf profeteerde. Zo sprak hij over

---

wordt. Reeds is gezegd dat Alexandrium de grote ruïne Gharabeh is. Nu zeggen wij dat Korea Mughaïr is.

Alexandrium = Gharabeh. –
Voor Alexandrium, zie verder bij nr. 768.

De naam Mughaïr zelf is een argument voor onze vereenzelviging van Korea met Mughaïr. De vorm Korea komt van Flavius Josephus die de namen wel eens even wijzigt of er een Griekse of Latijnse uitgang aan geeft.

Wij brengen Korea in verband met het Hebreeuwse 'Qor', 'Chor', uitgesproken als 'Khor'. Dit betekent 'grot'.

De naam 'Chori' (meervoud 'Chorim') wordt in de H. Schrift viermaal gebruikt en betekent 'grotbewoners' en wordt in 't Latijn weergegeven met 'Chorreus', 'Chorraei'.

Voeg bij 'Khor' de Latijnse uitgang en je hebt 'Korea', naam die bijgevolg wijst op grotten. Welnu, de Arabische naam 'Mughaïr' is er eenvoudig de vertaling van. Mughaïr is inderdaad een plaats met meerdere spelonken en op een zekere afstand in de omtrek zijn er nog te allen kante.

Nu is Mughaïr een dorp, maar voor de oudheid van de lokaliteit pleiten het oude bouwmateriaal in de kleine moskee en in de huizen verwerkt, de rotsspelonken en waterbakken.

Flavius Josephus gebruikt de naam Korea tweemaal in het meervoud tegen één keer in het enkelvoud. Dit kan wijzen op de verschillende grotten of ook op de twee gedeelten waaruit de kleine stad volgens onze zienster bestond.

Samen met de overige argumenten die wij verder in nr. 768 zullen geven, mogen wij als zeker onze vereenzelviging van Korea met Mughaïr beschouwen (cfr. D.B. Horréen en V. Guérin, Samarie II, blz. 20, 21, 29).

de vervolgingen tegen Jezus en raadde Hem aan nog niet naar Jeruzalem te gaan, omdat men Hem daar wilde doden. Dit horend schrokken de mensen die zich rondom hen in groten getale verzameld hadden.

Jezus vroeg hem of hij dan de loofhutten van Israël, de bergen, de Jordaan en zijn ouders en vrienden, de tempel en de heilige stad, meer nog, of hij Hemzelf, Jezus die vóór hem stond, wenste te zien? De blinde antwoordde dat hij Hem zag en hij beschreef Jezus gestalte en kleding; hij zei dat hij Hem gezien had, zodra Hij genaderd was. "Ja, sprak hij, ook al het overige verlang ik te zien en ik weet dat Gij mij kunt ziende maken, indien Gij wilt."

758.

Hierop legde Jezus hem de hand op het voorhoofd, bad, en tekende met de duim een kruis op zijn gesloten oogschelen en schoof die met de duim naar omhoog en open. Toen wierp de blinde zijn brede doek van hoofd en schouders, zag vol verbazing vreugdig rond en riep: "Groot zijn de werken van de Almachtige!" En hij wierp zich voor Jezus neer, *die hem zegende.*

De Farizeeën zwegen; de bloedverwanten van de blinde namen hem in hun midden; velen onder het volk hieven psalmen aan en de blinde, die steeds in een helderziende toestand was, sprak een profetische lofzang uit over Jezus, de vervulling van de Belofte, enz.

Jezus begaf zich vervolgens in de stad en genas nog vele zieken en ook blinden, die tussen de huizen en de stadswallen woonden. Vóór de stad in de loofhutten had men Hem de voeten gewassen en een verversing aangeboden. In zijn helderziendheid beschreef de gewezen blinde Jezus' gehele levensweg; hij maakte gewag van de Jordaan, van de H. Geest die over Jezus neergedaald was en van de stem uit de hemel.

759.

‘s Avonds met de sabbat (die op de vooravond begon), *leraarde Jezus in de synagoge. Hij sprak over het geslacht van Noach, over de bouw van de ark, de uitverkiezing van Abraham*(Gen. 6-7-8-12).

Genesis 6
Het huwelijk der zonen Gods

1. Toen de mensen zich op de aarde begonnen te vermenigvuldigen en hun dochters geboren werden,
2. zagen de zonen Gods, dat de dochters der mensen schoon waren, en zij namen zich daaruit vrouwen, wie zij maar verkozen.
3. En de HERE zeide: Mijn Geest zal niet altoos in de mens blijven, nu zij zich misgaan hebben; hij is vlees; zijn dagen zullen honderd twintig jaar zijn.
4. De reuzen waren in die dagen op de aarde, en ook daarna, toen de zonen Gods tot de dochters der mensen kwamen, en zij hun (kinderen) baarden; dit zijn de geweldigen uit de voortijd, mannen van naam.

De zondvloed

5. Toen de HERE zag, dat de boosheid des mensen groot was op de aarde en al wat de overleggingen van zijn hart voortbrachten te allen tijde slechts boos was,
6. berouwde het de HERE, dat Hij de mens op de aarde gemaakt had, en het smartte Hem in zijn hart.
7. En de HERE zeide: Ik zal de mensen, die Ik geschapen heb, van de aardbodem uitroeien, de mensen zowel als het vee en het kruipend gedierte en het gevogelte des hemels, want het berouwt Mij, dat Ik hen gemaakt heb.
8. Maar Noach vond genade in de ogen des HEREN.
9. Dit is de geschiedenis van Noach. Noach was onder zijn tijdgenoten een rechtvaardig en onberispelijk man; Noach wandelde met God.
10. En Noach verwekte drie zonen: Sem, Cham en Jafet.
11. De aarde nu was verdorven voor Gods aangezicht, en de aarde was vol geweldenarij.
12. En God zag de aarde aan, en zie, zij was verdorven, want al wat leeft had zijn weg op de aarde verdorven.
13. Toen zeide God tot Noach: Het einde van al wat leeft is door Mij besloten, want door hun schuld is de aarde vol geweldenarij, en zie, Ik ga hen met de aarde verdelgen.
14. Maak u een ark van goferhout; met vakken zult gij de ark maken en haar van binnen en van buiten met pek bestrijken.
15. En zó zult gij haar maken: driehonderd el zal de lengte der ark zijn, vijftig el haar breedte en dertig el haar hoogte.
16. Gij zult aan de ark een lichtopening maken, en een el van boven af zult gij die afwerken, en de ingang der ark zult gij in haar zijkant aanbrengen; met een onderste, een tweede en een derde verdieping zult gij haar maken.
17. Want zie, Ik ga een watervloed over de aarde brengen om al wat leeft, waarin een levensgeest is, van onder de hemel te verdelgen; alles wat op de aarde is, zal omkomen.
18. Maar met u zal Ik mijn verbond oprichten, en gij zult in de ark gaan, gij en uw zonen en uw vrouw en de vrouwen uwer zonen met u.
19. En van al wat leeft, van alle vlees, van alles zult gij één paar in de ark brengen om het met u in het leven te behouden; mannetje en wijfje zullen zij zijn.

20. Van het gevogelte naar zijn aard en van het vee naar zijn aard, van al het kruipend gedierte van de aardbodem naar zijn aard, van alles zal één paar tot u komen om het in het leven te behouden.
21. En gij, neem u van alle voedsel, dat gegeten wordt, en verzamel het bij u, opdat het voor u en voor hen tot spijze zij.
22. En Noach deed het; geheel zoals God het hem geboden had, deed hij.

***

Genesis 7

1. En de HERE zeide tot Noach: Ga in de ark, gij en geheel uw huis, want u heb Ik in dit geslacht voor mijn aangezicht rechtvaardig bevonden.
2. Van alle reine dieren zult gij zeven paar nemen, het mannetje en zijn wijfje, maar van de dieren, die niet rein zijn, één paar, het mannetje en zijn wijfje;
3. ook van het gevogelte des hemels zeven paar, mannetjes en wijfjes, om het geslacht in het leven te behouden op de gehele aarde.
4. Want over nog zeven dagen zal Ik het op de aarde veertig dagen en veertig nachten doen regenen, en Ik zal alles wat bestaat, hetgeen Ik gemaakt heb, van de aardbodem verdelgen.
5. En Noach deed naar alles wat de HERE hem geboden had.
6. En Noach was zeshonderd jaar oud, toen de watervloed over de aarde kwam.
7. En Noach ging met zijn zonen en zijn vrouw en de vrouwen zijner zonen met hem, in de ark vanwege de wateren van de vloed.
8. Van de reine dieren en van de dieren, die niet rein waren, van het gevogelte en (van) alles wat op de aarde kruipt,
9. kwamen er twee aan twee tot Noach in de ark, mannetje en wijfje, zoals God Noach geboden had.
10. Na zeven dagen kwamen de wateren van de vloed over de aarde.
11. In Noachs zeshonderdste levensjaar, in de tweede maand, op de zeventiende dag der maand, op die dag braken alle kolken der grote waterdiepten open en werden de sluizen des hemels geopend.
12. En de slagregen was veertig dagen en veertig nachten over de aarde.
13. Op diezelfde dag gingen Noach en Sem, Cham en Jafet, Noachs zonen, en de vrouw van Noach en de drie vrouwen zijner zonen met hem in de ark,
14. zij en al het wild gedierte naar zijn aard en al het vee naar zijn aard en al het kruipend gedierte, dat op de aarde kruipt, naar zijn aard en al het gevogelte naar zijn aard, alle vogels van allerlei gevederte;
15. zij kwamen dan tot Noach in de ark twee aan twee, van al wat leeft, waarin een levensgeest is.
16. En die kwamen, kwamen als mannetjes en wijfjes van al wat leeft, zoals God hem geboden had; en de HERE sloot de deur achter hem.
17. En de vloed was veertig dagen over de aarde en de wateren wiesen en hieven de ark op, zodat zij oprees boven de aarde.
18. Toen de wateren zeer toenamen en sterk wiesen boven de aarde, dreef de ark op de wateren.
19. En de wateren namen geweldig sterk toe over de aarde, en alle hoge bergen onder de ganse hemel werden overdekt.
20. Vijftien el daarboven stegen de wateren, en de bergen werden overdekt.
21. En al wat leeft, dat zich op de aarde roert, het gevogelte, het vee en het wild gedierte en alle wemelend gedierte, dat op de aarde wemelt, benevens alle mensen, kwamen om.
22. Alles, in welks neus de adem van de levensgeest was, alles wat op het droge was, stierf.
23. Zo verdelgde Hij alles wat bestond, wat op de aardbodem was, mensen zowel als vee en kruipend gedierte en het gevogelte des hemels, zodat zij verdelgd werden van de aarde; Noach alleen bleef over en wat met hem in de ark was.
24. En de wateren hadden de overhand over de aarde, honderd vijftig dagen lang.

Genesis 8

1. Toen gedacht God Noach en al het wild gedierte en al het vee, dat met hem in de ark was, en God deed een wind over de aarde strijken, zodat de wateren daalden.
2. De kolken der waterdiepte en de sluizen des hemels werden toegesloten en de regen uit de hemel hield op,
3. en de wateren vloeiden gestadig van de aarde weg. Aldus namen de wateren na verloop van honderd vijftig dagen af.
4. En in de zevende maand, op de zeventiende dag der maand, bleef de ark vastzitten op het gebergte van Ararat.
5. En de wateren namen tot de tiende maand gestadig af; in de tiende maand, op de eerste der maand, werden de toppen der bergen zichtbaar.
6. Na verloop van veertig dagen opende Noach het venster, dat hij in de ark gemaakt had,
7. en hij liet een raaf uit, en deze vloog heen en weer, totdat de wateren van de aarde waren opgedroogd.
8. Daarna liet hij een duif uit om te zien, of de wateren afgenomen waren van de aardbodem.
9. Doch de duif vond geen rustplaats voor het hol van haar voet en keerde tot hem in de ark terug, omdat op de gehele aarde water was, en hij stak zijn hand uit, greep haar en bracht haar tot zich in de ark.
10. Toen wachtte hij nog zeven dagen en hij liet de duif weer uit de ark;
11. tegen de avond kwam de duif bij hem, en zie, een vers olijfblad was in haar snavel. Hieraan bemerkte Noach, dat de wateren afgenomen waren van de aarde.
12. Voorts wachtte hij nog zeven dagen en hij liet de duif uit, en zij keerde niet weer tot hem terug.
13. In het zeshonderd en eerste jaar, in de eerste (maand), op de eerste der maand, waren de wateren opgedroogd van de aarde; daarop verwijderde Noach het luik van de ark, en hij zag uit, en zie, de aardbodem droogde op.
14. In de tweede maand, op de zevenentwintigste dag der maand, was de aarde droog.
15. En God sprak tot Noach:
16. Ga uit de ark, gij en uw vrouw en uw zonen en de vrouwen uwer zonen met u;
17. doe al het gedierte dat met u is, van al wat leeft: het gevogelte, het vee en al het kruipend gedierte, dat op de aarde kruipt, met u uitgaan, opdat zij wemelen op de aarde, en vruchtbaar zijn en talrijk worden op de aarde.
18. Toen ging Noach uit, en zijn zonen en zijn vrouw en de vrouwen zijner zonen met hem.
19. Al het wild gedierte, al het kruipend gedierte en al het gevogelte, alles wat zich op de aarde roert, naar hun geslachten, ging uit de ark.
20. En Noach bouwde een altaar voor de HERE, en hij nam van al het reine vee en van al het reine gevogelte en bracht brandoffers op het altaar.
21. Toen de HERE de liefelijke reuk rook, zeide de HERE bij Zichzelf: Ik zal de aardbodem niet weer vervloeken om de mens, omdat het voortbrengsel van des mensen hart boos is van zijn jeugd aan, en Ik zal al wat leeft niet weer slaan, zoals Ik gedaan heb.
22. Voortaan zullen, zolang de aarde bestaat, zaaiing en oogst, koude en hitte, zomer en winter, dag en nacht, niet ophouden.

***

Genesis 9

1. En God zegende Noach en zijn zonen en zeide tot hen: Weest vruchtbaar, wordt talrijk en vervult de aarde.
2. En de vrees en de schrik voor u zij over al het gedierte der aarde en over al het gevogelte des hemels, al wat zich op de aardbodem roert en alle vissen der zee; in uw hand zijn zij gegeven.
3. Alles wat zich roert, wat leeft, zal u tot spijze zijn; Ik heb het u alles gegeven evenals het groene kruid.
4. Alleen vlees met zijn ziel, zijn bloed, zult gij niet eten.

5. En waarlijk, Ik zal uw eigen bloed eisen; van al het gedierte zal Ik het eisen en van de mensen onderling zal Ik het leven des mensen eisen.
6. Wie des mensen bloed vergiet, diens bloed zal door de mens vergoten worden, want naar het beeld Gods heeft Hij de mens gemaakt.
7. En gij, weest vruchtbaar en wordt talrijk, wemelt op de aarde, ja, wordt talrijk daarop.

Gods verbond met Noach

8. En God zeide tot Noach en tot zijn zonen met hem:
9. Zie, Ik richt mijn verbond op met u en met uw nageslacht,
10. en met alle levende wezens die bij u zijn: het gevogelte, het vee en het wild gedierte der aarde bij u, allen, die uit de ark gegaan zijn, alle gedierte der aarde.
11. Ik dan richt mijn verbond met u op, dat voortaan niets dat leeft, meer door de wateren van de zondvloed zal worden uitgeroeid, en dat er geen zondvloed meer wezen zal, om de aarde te verderven.
12. En God zeide: Dit is het teken van het verbond, dat Ik geef tussen Mij en u en alle levende wezens, die bij u zijn, voor alle volgende geslachten:
13. mijn boog stel Ik in de wolken, opdat die tot een teken zij van het verbond tussen Mij en de aarde.
14. Wanneer Ik dan wolken over de aarde breng en de boog in de wolken verschijnt,
15. zal Ik mijn verbond gedenken, dat tussen Mij en u en alle levende wezens van alle vlees bestaat, zodat de wateren niet weer tot een vloed zullen worden om al wat leeft te verderven.
16. Als de boog in de wolken is, dan zal Ik hem zien, zodat Ik mijn eeuwig verbond gedenk tussen God en alle levende wezens van alle vlees, dat op aarde is.
17. En God zeide tot Noach: Dit is het teken van het verbond, dat Ik heb opgericht tussen Mij en al wat op de aarde leeft.

Noach en zijn zonen

18. De zonen van Noach, die uit de ark gegaan waren, waren Sem, Cham en Jafet; Cham was de vader van Kanaän.
19. Deze drie waren de zonen van Noach, en uit dezen is de gehele aarde bevolkt.
20. En Noach werd een landman en plantte een wijngaard.
21. Toen hij van de wijn gedronken had, werd hij dronken en hij ontblootte zich in zijn tent.
22. Toen zag Cham, de vader van Kanaän, zijns vaders naaktheid en hij vertelde het aan zijn beide broeders buiten.
23. Daarop namen Sem en Jafet een mantel, legden die op hun beider schouders, liepen achterwaarts en bedekten huns vaders naaktheid, terwijl hun aangezicht afgewend was, zodat zij huns vaders naaktheid niet zagen.
24. Toen Noach uit zijn roes ontwaakte en vernam, wat zijn jongste zoon hem aangedaan had,
25. zeide hij: Vervloekt zij Kanaän, een knecht der knechten zij hij voor zijn broeders.
26. Voorts zeide hij: Geprezen zij de HERE, de God van Sem, maar Kanaän zij hem tot knecht.
27. God breide Jafet uit, en hij wone in de tenten van Sem, en Kanaän zij hem tot knecht.
28. En Noach leefde na de vloed driehonderd vijftig jaar; 29 zo waren al de dagen van Noach negenhonderd vijftig jaar; en hij stierf.

Uit: NBG-vertaling 1951

***

Genesis 12
De roeping van Abram

1. De HERE nu zeide tot Abram: Ga uit uw land en uit uw maagschap en uit uws vaders huis naar het land, dat Ik u wijzen zal;
2. Ik zal u tot een groot volk maken, en u zegenen, en uw naam groot maken, en gij zult tot een zegen zijn.

3. Ik zal zegenen wie u zegenen, en wie u vervloekt zal Ik vervloeken, en met u zullen alle geslachten des aardbodems gezegend worden.
4. Toen ging Abram, zoals de HERE tot hem gesproken had, en Lot ging met hem; en Abram was vijfenzeventig jaar oud, toen hij uit Haran trok.
5. Abram nu nam zijn vrouw Sarai en Lot, zijns broeders zoon, en al hun have, die zij verworven hadden, en de lieden, die zij in Haran verkregen hadden, en zij trokken uit om te gaan naar het land Kanaän, en zij kwamen in het land Kanaän.
6. En Abram trok het land door tot de plek bij Sichem, tot de terebint More; en de Kanaänieten waren toen in het land.
7. Toen verscheen de HERE aan Abram en zeide: Aan uw nageslacht zal Ik dit land geven. En hij bouwde daar een altaar voor de HERE, die hem verschenen was.
8. Toen brak hij vandaar op naar het gebergte ten oosten van Betel, en hij spande zijn tent, met Betel tegen het westen en Ai tegen het oosten, en hij bouwde daar een altaar voor de HERE en riep de naam des HEREN aan.
9. Daarna trok Abram steeds verder, naar het Zuiderland.

Abram in Egypte

10. Toen er hongersnood in het land uitbrak, trok Abram naar Egypte, om daar als vreemdeling te vertoeven, want de hongersnood was zwaar in het land.
11. Toen hij op het punt stond Egypte binnen te trekken, zeide hij tot zijn vrouw Sarai: Zie toch, ik weet, dat gij een vrouw zijt schoon van uiterlijk.
12. Wanneer de Egyptenaren u zien, zullen zij zeggen: Dit is zijn vrouw; en zij zullen mij doden, en u in het leven laten.
13. Zeg toch, dat gij mijn zuster zijt, opdat het mij om uwentwil welga, en ik om uwentwil in het leven moge blijven.
14. Zodra Abram Egypte binnentrok, zagen de Egyptenaren, dat de vrouw zeer schoon was;
15. en toen de vorsten van Farao haar zagen, roemden zij haar bij Farao, zodat de vrouw naar het huis van Farao gehaald werd.
16. En hij deed Abram wèl om harentwil, zodat hij schapen, runderen, ezels, slaven, slavinnen, ezelinnen en kamelen ontving.
17. Maar de HERE sloeg Farao met zware plagen, evenals zijn huis, ter oorzake van Sarai, de vrouw van Abram.
18. Toen riep Farao Abram en zeide: Wat hebt gij mij daar aangedaan? Waarom hebt gij mij niet meegedeeld, dat zij uw vrouw is?
19. Waarom hebt gij gezegd: Zij is mijn zuster, zodat ik haar mij tot vrouw genomen heb? En nu, ziehier uw vrouw, neem haar en ga heen.
20. En Farao gaf enige mannen omtrent hem opdracht, en zij deden hem, zijn vrouw en al wat hij bezat, uitgeleide.

Uit: NBG-vertaling 1951

***

Bovendien verklaarde Hij uit Jesaja een plaats, waarin deze profeet gewag maakt van Gods verbond met Noach en van de regenboog (Hfst. 54-55).

Jesaja 54 en 55 (zie fasc. 16, nr. 645)

In een bijvisioen zag ik zeer duidelijk alles wat Hij leerde; ik zag het hele leven van alle geslachten der oudvaders, de zich afscheidende zijtakken en hoe door deze het heidendom ontstond.
Zolang ik dit beschouw is alles eenvoudig, klaar en verstaanbaar, doch zodra ik tot het gewone leven teruggekeerd ben en mijzelf teruggevonden heb, ben ik treurig over die afdwalingen, die ik niet kan begrijpen; ik versta het niet meer en vergeet het.

Ik heb Jezus ook horen spreken over het misverstaan van de H. Schrift en over de foutieve berekening van de tijden. Hij berekende het zeer eenvoudig en toonde aan hoe in de H. Schrift alles juist is aangegeven. Ik kan ook volstrekt niet begrijpen hoe men daarin zulk een verwarring gebracht en alles vergeten heeft.

Korea ligt ongeveer 1,5 uur ten zuidoosten van Silo (dit klopt perfect). Het bestaat uit 2 delen die gescheiden liggen, want het ene stadsdeel ligt boven op een bergterras, het ander meer oostelijk in een bergkloof, maar is er door een rij kleine huizen mee verbonden. Meerdere Farizeeën en vele zieken zijn naar hier meegekomen.

760.

12 oktober; Sabbat. –

Hoewel Korea een weinig westelijker ligt dan Akrabis (juist even westelijk) toch ligt het nader bij de Jordaan, want deze maakt een bocht in zijn richting (naar Korea toe, wat juist gezien is). De stad is niet zeer groot en de inwoners zijn niet rijk; hun geringe arbeid brengt niet veel op; zij maken grof vlechtwerk, manden, bijenkorven, grote stroken van stromatten, fijner en grover. Het stro of riet wordt uitgezocht en gebleekt. Ook maken zij met stromatten slaapcelwanden.

Hier in de nabijheid liggen nog vele dorpen. De bergen hier in het gewest zijn steil en verscheurd. (Inderdaad, Mughaïr ligt op de

lijn waar de hoogste bergvlakte een eerste maal naar lagere bergterrassen afdaalt). Ongeveer tegenover Akrabis ligt aan de overzijde van de Jordaan het gewest waar Jezus het vorige jaar op het loofhuttenfeest door een dal (nl. Nimrin) naar Dibon ging.

(Zie fasc. 11, nr. 324;
dit gezegde is foutief; het dal Nimrin ligt 5 uren zuidelijker;
misschien neemt K. hier het Jabbokdal tegenover Akrabis voor het dal Nimrin, dat Jezus volgde om te Dibon te komen.)

Jezus heeft in de morgen van de sabbat in de synagoge geleerd en daarna, terwijl de Joden hun gebruikelijke sabbatwandeling hielden, *vele zieken genezen;* men had ze in een grote zaal bij de synagoge gebracht; *Hij genas hen, terwijl Hij tussen hen doorwandelde en tot hun onderricht gemeenzaam met hen sprak. Daarna heeft Hij de sabbat gesloten* en ook nog aan een maaltijd in de loofhutten met de Farizeeën deelgenomen.

Onder de maaltijd geraakte Hij in een twist met de Farizeeën; het ging over het profeteren van de blindgeborene die Hij gisteren genezen had; zij verweten hem dat hij reeds vroeger had willen profeteren, maar dat hij slechts allerlei onsamenhangende onzin had uitgekraamd en dat zijn voorzeggingen, geloof ik, niet uitgekomen waren. *Jezus antwoordde dat hij toen de Geest Gods nog niet ontvangen had.*

Ook kwamen zij in de loop van het gesprek op Ezekiël. Tegen deze wisten zij in te brengen, als had hij vroeger niet nauwkeurig over Jeruzalem geprofeteerd[383].

---

[383] Hier weet K. te zeggen dat de Farizeeën tegen Ezekiël in te brengen hadden dat hij niet nauwkeurig over Jeruzalem geprofeteerd had.
Die Farizeeën bedoelden zonder twijfel dat hij haar ontrouw bestaft, enz. (zie Ezekiël 16).

Bij die gelegenheid kreeg K. het grote visioen van Ezekiël te zien, zonder twijfel van het wagenspan met de dieren en de wielen (Hoofdstuk 1 en 10). Dus zal dit visioen van Ezekiël in dit onderhoud ter sprake gekomen zijn.

Jezus antwoordde dat de Geest Gods eerst in Babylon, bij de rivier Chobar in hem gekomen was, toen hij iets moest verslinden. Jezus bracht de Farizeeën tenslotte geheel tot zwijgen. (Hierbij kreeg K. het grote visioen van Ezekiël geheel te zien, maar kon het niet verhalen. Zie Ezek. 1-2, 8-9; 3, 1-3).

In de volgende voetnoot zegt K. dat dezelfde Farizeeën zich venijnig over Ezekiël uitlieten, deze profeet verachtten en zeiden: "hij is een knecht van Jeremias geweest en heeft in de profetenschool zeer verkeerde, duistere dromen gehad, die falikant uitgekomen zijn, enz."
Om al deze en meer andere redenen, minachtten zij hem.

Hoe treffend komt dit alles overeen met wat wij bij de exegeten over Ezekiël lezen, b.v. in Dictionnaire historique de la Bible (Migne), bij de naam Ezekiël:
"De Joden hebben zich zeer misprijzend over hem uitgelaten;
ze hebben hem een dienaar van Jeremias genoemd en beweerd dat zijn tijdgenoten hem bespot en uitgelachen hebben, zodat hij de bijnaam 'zoon van Buzi', d.i. 'zoon der verachting' kreeg;
zij beschuldigden hem dingen geleerd te hebben die in strijd zijn met de Wet van Mozes, b.v. inzake offeranden.

Hij leerde dat de kinderen niet de straf voor de zonden van hun ouders of voorvaderen moeten dragen, terwijl de zonden, volgens Mozes, overgaan op de kinderen en gestraft worden tot in het 3^{e} en 4^{e} geslacht.

Eenmaal beraadslaagde het Sanhedrin of zijn profetieën niet uit de lijst van de geïnspireerde boeken geschrapt dienden te worden.
Dit voorstel beviel aan de meeste raadsleden en zou uitgevoerd geworden zijn, was niet de rabbijn Chananias ben Ezekiah tussen beide gekomen met het betoog dat veel tegenspraak weggewerkt kon worden en bovendien dat weldra Elias op aarde zou weerkeren om het Messiaans tijdperk aan te kondigen en dan alle problemen opgehelderd zouden worden."

Dit betoog doet ons denken aan de Samaritaanse vrouw die eveneens in de mening verkeerde dat de Messias bij zijn komst alle religieuze geschilpunten zou beslechten.

Uitvoeriger wordt over deze Ezekiël-kwestie uitgeweid in de Encyclopaedia Judaïca, Ezekiël, T. 6, kol. 1094. Dit punt wordt ook aangeraakt in D.B. Ezechiël, col. 2159.

Uit dit alles is af te leiden hoe reëel en historisch juist de visioenen van onze K. zijn. Wat zij echter meedeelt, zijn maar 'trekken'.

De gewezen blinde ging nog in de stad rond, loofde God, zong psalmen en profeteerde. Hij was, geloof ik, reeds gisteren in de synagoge gegaan; hij had zich boven zijn klederen een brede gordel omgelegd en een belofte gedaan: hij was een Nazireeër geworden (cfr. fasc. 9, nr. 220 met voetnoot 22). Ook heeft een priester hem in die vereniging opgenomen; ik voorzie dat die man nog een leerling van Jezus zal worden.

761.

13 oktober = 22 Tisri; octaafdag van het Loofhuttenfeest; inwijdingsfeest van de tempel van Salomon. –

Gisteren, 12 oktober, op zaterdagavond na de sabbat, toen het al donker was, is er in Korea nog een groot feest en een rijke maaltijd geweest.

(Waarschijnlijk, noteert Brentano, voor de octaafdag van het loofhuttenfeest en voor het begin van de eerste dag van het inwijdingsfeest van Salomons tempel, doch wegens lijden, en storing van buiten, heeft zij er maar weinig bijzonderheden over kunnen meedelen)[384].

---

[384] Het grote feest op de avond van 12 oktober, 21 Tisri, ontleende zijn groots en vreugdig karakter aan het feit dat de octaafdag van Loofhutten een voornaam en verplichtend feest was op zichzelf en even plechtig gevierd werd als de eerste dag (Lev. 23, 36), en vooral omdat de inwijding van Salomo's tempel er mee samenviel.

Dit laatste zegt K. hier niet, maar ze verzekert het uitdrukkelijk in nr. 776. Dáár ziet zij de octaafdag van dit laatste feest plechtig vieren te Aroema op 29 Tisri, 20 oktober en bij die gelegenheid had zij zelfs visioenen op Salomo.

Hier geeft K. ons nog een keer de oplossing van een schriftuurprobleem. Inderdaad, de exegeten zitten nog altijd verveeld met een bepaalde passage uit I Koningen, 8, 65.

Nadat dit boek verhaald heeft hoe Salomon in tegenwoordigheid van heel het volk zijn nieuwe tempel met lange gebeden en ontelbare offers aan God had toegewijd, vervolgt het:
"In die tijd vierden Salomo en heel het bijeengekomen volk van Israël het feest voor het aanschijn des Heren, 7 dagen en 7 dagen, 14 dagen.
Op de 8e dag liet hij het volk naar huis gaan." (I Kon. 8, 65).

Deze morgen was Jezus bij de ouders van de gewezen blinde; deze had Jezus ontboden en Hem erheen gebracht. Het zijn Essenen, van het soort dat in het huwelijk leeft; het zijn verre bloedverwanten van Zakarias van Hebron; zij zijn aangesloten bij de Essenergemeente van Masfa (Mizpa) (bij Bethlehem); zij hebben nog enige andere zonen en ook dochters; de genezene is de jongste; zij wonen in een afgezonderd deel van de stad en in hun buurt wonen nog meerdere, aan hen verwante Essenerfamilies; zij bezitten op de heuvelhelling schone afgetuinde akkers; ze zaaien alleen tarwe en gerst, geen rogge; zij

---

Een goedkope oplossing in een thans veel verspreide Nederlandse Bijbelvertaling is deze: "Salomo en heel het volk vierden het feest 7 dagen en de 8e dag liet Salomo het volk heengaan naar huis."
Dit vervalst de tekst en verkracht de waarheid.

Op grond van K.'s verhalen mogen wij aan die schriftuurwoorden de betekenis toekennen:

"Salomo vierde met het volk

- 7 dagen het loofhuttenfeest,
- 7 dagen het tempelwijdingsfeest.

14 dagen duurden de feestelijkheden en op de 8e dag, de octaafdag, die octava, van het loofhuttenfeest werden de plechtigheden besloten en mochten de mensen huiswaarts keren."

***

Toch zijn er ook die deze oplossing hebben vermoed.

Zo noteert een joods kalender bij 22 Tisri:
"Op grond van I Kon. kan men met waarschijnlijkheid aannemen dat op deze octaafdag (van Loofhutten) het inwijdingsfeest van Salomo's tempel viel."
Deze waarschijnlijkheid is nu voor ons zekerheid.

De genoemde waarschijnlijkheid volgde ook hieruit, dat men uit I Kon. 8, 2 kon gissen dat het volk naar Jeruzalem gekomen was eigenlijk voor het Loofhuttenfeest en dat Salomo deze gelegenheid waarnam om zijn tempel in te wijden.

Flavius Josephus bepaalt en verhaalt nog duidelijker dat Salomo het inwijdingsfeest van zijn tempel wilde vieren samen met het Loofhuttenfeest (Ant. II, 24). Duidelijker had hij kunnen zeggen dat Salomo het tempelwijdingsfeest liet aansluiten bij het Loofhuttenfeest.

behouden slechts het derde deel van de opbrengst; een ander deel is voor de armen en het derde voor de gemeenschap te Mizpa.

Zij kwamen Jezus vriendelijk tegemoet en ontvingen Hem vóór hun woningen; zij boden Hem een verversing aan en de vader gaf Hem zijn zoon, Hem smekend hem als de geringste onder zijn leerlingen te aanvaarden, hem te gebruiken als dienstbode om vooruit de herbergen te gaan bestellen. *Jezus nam hem ook aan en zond hem aanstonds met Silas en een van zijn Hebreeuwse leerlingen naar Betanië.*
Ik vermoed dat Jezus Lazarus een aangename verrassing wil bezorgen. Lazarus zal de man als blind gekend hebben.

762.

De vader van die jongeling had een naam die luidde als Syrus, Sirius of Cyrus, gelijk een koning ten tijde van de Babylonische gevangenschap. De naam van de zoon heb ik dikwijls geweten en weerom vergeten. Hij heeft reeds vroeger altijd een gordel onder zijn klederen gedragen, doch nu, na ziende geworden te zijn, heeft hij die boven zijn klederen aangedaan; hij legde voor een bepaalde tijd een formele belofte af. Hij bezat de gave van profetie en nog blind zijnde had hij zich vroeger altijd onder de leerlingen van Joannes opgehouden en ook diens doop ontvangen. Hij had ook dikwijls in Korea vele jongelingen rondom zich verzameld, die hij onderrichtte door profetieën vol vuur en geestdrift over Jezus. Zijn ouders hadden hem lief om zijn godsvrucht en deugden, hoewel blind, was hij steeds zeer zindelijk gekleed. *Hem genezend zei Jezus: "Ik geef u een dubbel licht, dat van het inwendige en het uitwendige gezicht."*
Zijn naam valt mij nu in; hij heette Manahem, zoals de Esseen die aan Herodes de koninklijke waardigheid voorspelde[385].

[385] Die voorspelling van de Esseen Manahem heeft K. reeds tweemaal genoemd, vooral in fasc. 11, nr. 312.

Wij menen de lezer een genoegen te doen met hier het mooie verhaal van hetzelfde feit van Flavius Josephus te plaatsen:

“De Esseen Manahem was tot zulk een graad van heiligheid opgestegen dat God hem de verborgenheden van de toekomst openbaarde.

Toen hij eenmaal Herodes als scholier met andere studiemakkers ontmoette, voorzegde hij hem zijn latere verheffing tot het koningschap.

Herodes meende dat de Esseen hem niet kende of de draak met hem wilde steken en antwoordde:

> “Weet U al eens niet dat ik niet van koninklijken bloede ben en dat het dus zo iemand niet staat zulk een verwachting te koesteren?”

Maar met een zelfzekere glimlach tikte Manahem hem op de schouders met de woorden:

> “Ik zei het u en herhaal het: gij zult koning worden en voorspoedig regeren, want het ligt zo in Gods beschikking.
>
> Herinner u dan dit tikken op uw schouders en verwonder u meteen over de wisselvalligheden van het lot, maar vergeet vooral niet dat **de eerste bekommernis van een koning moet zijn: zijn leven en regeren aangenaam te maken aan God, altijd en in alles de rechtvaardigheid te betrachten en zijn onderdanen lief te hebben.**
>
> Maar eens aan het bewind gekomen, zult gij juist het contrarie doen.
> Al zal enerzijds uw regering voorspoedig zijn en u geluk aanbrengen, anderzijds zult gijzelf uw ongeluk bewerken door uw ontrouw jegens God en uw onrechtvaardigheid tegenover de mensen.
>
> Maar gij zult u aan Gods oppermacht niet kunnen onttrekken.
> Hij die uw verborgenste gedachten en bedoelingen doorziet, zal aan het einde van uw leven zijn gramschap op u uitwerken.”

Aanvankelijk stoorde Herodes zich weinig aan die woorden, waarvan hij de ernst niet begreep, maar hij herinnerde zich die, toen hij zich op de troon verheven zag en voorspoedig regeerde.

Hij liet Manahem ontbieden en stelde hem de vraag:

> “Hoelang meen je, zal God me laten heersen? Mag ik op 10 jaren rekenen?”
>
> “Of je op 10 jaren mag rekenen,” antwoordde de profeet? “doe er nog 10 bij en dan nog eens 10, en dit op zijn minst!”

Tevreden over dit antwoord, behandelde Herodes Manahem voorkomend, bewees hem eer en was sedertdien de Essenen gunstig gezind.

763.

De Farizeeën van de stad behandelden de genezen blinde met minachting, want zij misprezen zijn voorspellingen en noemden ze de dromerijen van een gek; ook zeiden zij dat hij het hoog op had, wegens zijn netheid in kleding. Zelf brachten zij hem tot Jezus (bij diens aankomst), in de overtuiging dat Hij hem niet zou kunnen genezen, daar men nooit het zwart in zijn ogen gezien had.

Nu hij echter ziende geworden was, zei menig slecht mens: "Hij is geenszins blind geweest, je moet weten, hij is een Esseen en zal alleen maar belofte gedaan hebben zich als blind voor te doen, enz." De Farizeeën die gisteren tegen Jezus zich over Ezekiël venijnig uitlieten verachtten eveneens deze profeet en zeiden: "Hij is een knecht van Jeremias geweest en heeft in de profetenschool (fasc. 1, nr. 4, voetnoot 9) zeer verkeerde, duistere dromen gehad en deze zijn alle faliekant uitgekomen."

Ik zag dat Ezekiël toen duistere visioenen had gehad, die verkeerd geïnterpreteerd werden, en dat eerst aan de stroom Chobar de Geest over hem is gekomen (Ez. 1, 1): Hij zag eerst in de stroom het licht van de geopende hemel; hij keek dan omhoog en kreeg nu het gezicht van de wagen Gods, enz.
Manahem had ook diepzinnige goddelijke waarheden gezien in visioenen in verband met Melchisedek en Malakias.

Van hier ging Jezus in de namiddag naar Ofra; Hij was van ongeveer nog zeven leerlingen vergezeld; de overigen waren deels weer naar Jeruzalem, deels naar hun woonplaatsen in Samaria en Galilea teruggekeerd.

Velen zullen aarzelen dit te geloven en toch heb ik het willen rapporteren, omdat God zich gewaardigt aan vele leden van die instelling zijn geheimen kenbaar te maken en dit om reden van hun heilige levenswandel!" (Ant, III, 67).

Jezus te Ofra.

764.

Nog 13 oktober; octaafdag van het loofhuttenfeest. –

Een uur ten zuidwesten van Korea en ongeveer een uur ten zuiden van Silo ligt de stad Ofra in een bergdiepte verborgen. Van Korea moet men eerst een weinig opklimmen en dan weer wat afdalen om Orfa te bereiken. Ten hoogste 1,5 uur ten westen van Korea ligt de bergvesting Alexandrium. Deze vesting ligt op de rand van een grote hoogvlakte (die hier de brede rug van het middengebergte vormt). Deze hoogvlakte strekt zich van Korea, aan de noordzijde (of noordeinde) van de woestijn (van Jericho), enige uren ver tot Bethoron uit. In noordwestelijke richting ziet de vesting naar de berg Gerizzim (in strikte zin), terwijl ze zuidwaarts op de bergen (berghellingen) van Benjamin en ten westen op de genoemde hoogvlakte uitzicht heeft. Over die hoogvlakte is Maria dikwijls gegaan; er wonen afzonderlijk en verspreid vele herders en de stad Betel is op dezelfde hoogvlakte gelegen[386].

---

[386] Blik op het gewest. – De alinea is zó vertaald, dat de tekst klaarder geworden is. Nochtans moeten wij er de nodige verbeteringen aan toebrengen.

Het kaartje voor ogen houdend, begrijpt men aanstonds alles:

Ofra ligt 9 km ten zuidwesten van **Korea** (Mughaïr) en 12 km ten zuiden van **Silo**. **Alexandrium** ligt 10 km ten westnoordwesten van Korea.
De hoogvlakte heeft ten oosten steile hellingen die naar de Jordaan afdalen. Ten westen daalt de bodem geleidelijk, veel langzamer af naar de Middellandse Zee. Deze golvende hoogvlak ziet K. zich uitstrekken van Korea tot Bethoron; ze verlengt zich echter voort naar het zuiden.

Alexandrium, nabij de rand van die vlakte heeft uitzicht naar het noorden op de Gerizzim, naar het westen en zuidwesten over de vlakte en zuidwaarts over de woestijn van Jericho met de woeste, ruwe, steile hellingen van het gebergte, die grotendeels in de stam Benjamin liggen.

Ook **Betel** ligt nog op die vlakte, maar toch reeds op de rand.

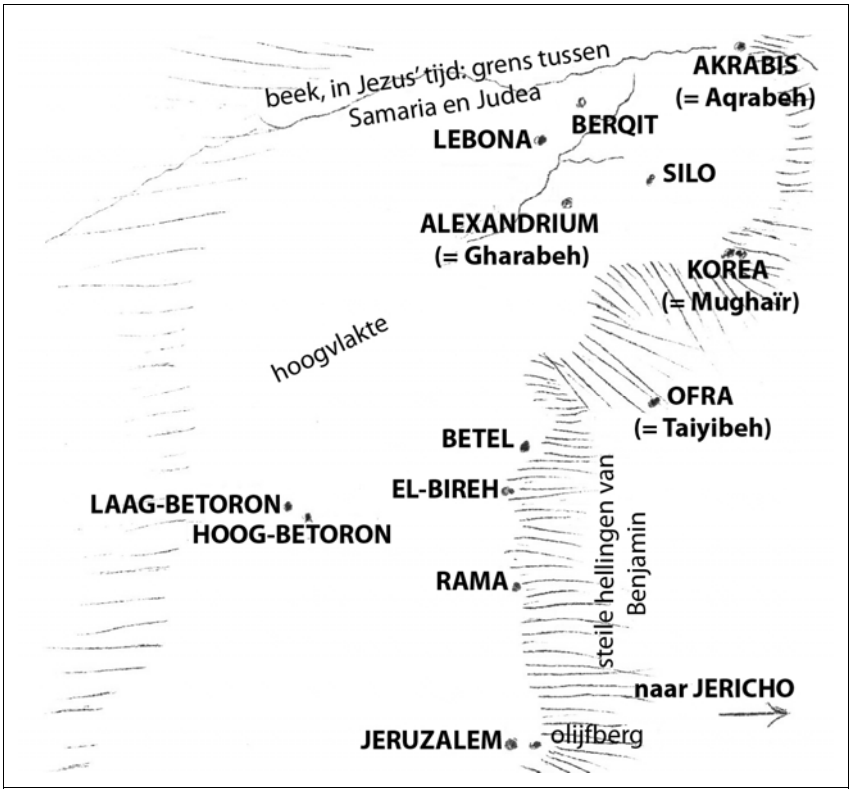

Door Ofra lopen drie straten; van Hebron uit trekken vele karavanen hierlangs. De stad bestaat bijna geheel uit herbergen en handelshuizen; de inwoners zijn wat ruw en geldzuchtig.

Jezus' leerlingen waren reeds het vorige jaar eenmaal hier en sedertdien hebben de mensen zich een weinig gebeterd[387].

---

[387] Eerst hadden wij voor Ofra Taiyibeh genomen, hetgeen juist was.

Later, geïmponeerd door de nadruk die K. legt op het verborgen karakter van de stad, meenden wij beter onze keus te laten vallen op de oude stad Afara, zie fasc. 12, nr. 354, voetnoot 125.

Hier blijkt nu dat die verandering foutief geweest is en hier toont het kaartje ook goed hoe Ofra (= Taiyibeh) in een berghoek gelegen is, hoewel op een

765.

Bij Jezus' aankomst waren de mannen van de stad in wijnbergen aan beide zijden van de weg bezig met het inzamelen van allerlei bessen en druiven, want heden avond moest nog een groot feest gevierd worden (zie voetnoot 388). In de loofhutten zag ik niemand meer (het loofhuttenfeest eindigde). Maar ik zag de kinderen, de jongelingen en meisjes processie-gewijs met vanen tussen de hutten door opstappen. Ook de priesters hadden hun taak; alle gebedsrollen en heilige zaken worden (door hen) uit de loofhutten naar de synagoge gedragen en daar werd op elke stoel een rol gelegd; de vrouwen zag ik ondertussen 's namiddags in de huizen, op hun best gekleed, uit rollen zitten bidden.

De mannen die Jezus vóór de poort hadden bemerkt, gingen tot Hem en leidden Hem in de stad; in de herberg bij de synagoge waste men Hem de voeten er bood men Hem de verversing aan. Hierna ging Jezus in verscheidene huizen, *waar Hij zieken genas en leerde.*

's Avonds was er een groot feest in de school[388].

---

hoge heuveltop, dus, ten aanzien van het hele gebergte verborgen, tamelijk vroeg zonder avondzon.

[388] 's Avonds was er weer een groot feest, dat begon na de sluiting van het loofhuttenfeest. Dit komt weer overeen met de joodse kalender die voor 23 Tisri noteert: "Vreugdefeest van de Wet of Simhat Tora, ter gedachtenis van het Verbond tussen God en Israël met als basis de Wet van Mozes.

Men bekrachtigt en viert plechtig het Testament; men herdenkt ook de dood van Mozes en viert tevens (verder de 2e dag van) de inwijding van Salomons tempel."

Vandaar bij K. reeds in de namiddag de optochten van de jeugd, de bemoeiing der priesters die uit verlaten loofhutten de schriftrollen naar de synagoge brengen en ze daar op de zitplaatsen gereed leggen.

's Avonds in de feestelijke bijeenkomst wordt er uit die rollen gelezen; de volgende dag, op het feest zelf, treedt Jezus nog op in de synagoge en vermaant Hij in de huizen de mensen tot het onderhouden van de Wet.

Er werd in alle rollen gelezen en vervolgens de rol van de Wet rondgedragen en iedereen las daar nog iets uit.
Er werd hierna nog een maaltijd gehouden in het feesthuis, waarbij ook lammeren op de tafel kwamen. Ook hebben zij nog esrog-appelen gegeten, die men op het feest gebruikt had; ze waren met iets toebereid; elke appel was in 5 delen gesneden en deze waren met een rode draad weer tot en gehele appel tezamen gebonden of genaaid. Vijf personen aten steeds aan een appel. De spijzen werden klaargemaakt door sabbatdienaren die geen Joden, maar een soort slaven waren.

766.

14 oktober = 23 Tisri; Vreugdefeest om de Wet. –

In de voormiddag ging Jezus van huis tot huis om de inwoners met weinige woorden tegen de win- en hebzucht, (strijdig met de Wet) te vermanen en hen tot zijn lering in de synagoge uit te nodigen. Hij stuurde hun allen tevens ook een soort van gelukwens toe als slot van het feest (van Loofhutten).
De mensen waren hier zo woekerachtig en ruw, dat men hen voor niet beter dan tollenaars hield; toch hadden zij zich een weinig verbeterd.

In de namiddag werden de takken van de loofhutten door de jongens in een optocht tot vóór de synagoge gebracht, op een hoop gesmeten en in brand gestoken. De Joden sloegen aandachtig het oplaaien van de vlammen gade en besloten daaruit tot allerlei geluk of ongeluk.

Jezus leerde daarna nog in de synagoge over het geluk van Adam in het paradijs, over zijn val en de belofte van een Verlosser (Gen. 2-3), *en ook uit Josuë. Hij gebruikte hier ook weer het beeld van de leliën van het veld, die niet spinnen en toch heerlijk gekleed zijn, van de raven die niet zaaien en toch het nodige hebben, enz.* (cfr. Mt. 6, 24-34).

Hij noemde Daniël en Job zeer vrome mannen met drukke bezigheden en toch zonder overdreven zorgen.

‘s Avonds was er nog een maaltijd in het feesthuis.

Jezus werd hier niet gratis geherbergd: de leerlingen hebben in de herberg betaald. Ik vermoed dat Hij zich nu naar Samaria zal begeven.

Een bode uit Cyprus.

767.

In de avond van 16 oktober (dus overmorgen) vertelde de begenadigde iets dat hier op zijn plaats is.

Te midden van een ander gesprek vroeg ze opeens gelijk iemand die zich een vergeten bijzonderheid herinnert: “Cyprus, waar ligt dat wel? het eiland! Er kwam een man uit Cyprus te Ofra bij Jezus en de leerlingen. Hij kwam van Macherus, dat 10 uren van Ofra ligt; ik heb het gehoord; hij was naar de Doper gegaan. Een knecht van de hoofdman Serobabel van Kafarnaüm had hem daarheen begeleid. Hij had Serobabel in zijn landhuis bezocht, want deze woonde niet altijd in de stad Kafarnaüm; hij is door een voornaam man uit Cyprus afgevaardigd, een man die veel over Joannes en Jezus gehoord heeft en uit goede bronnen betrouwbare inlichtingen over hen verlangt.
Het is een geschiedenis als die van het gezantschap, door koning Abgar van Edessa naar Jezus afgevaardigd.”

Ik zag ook in een bijvisioen dat Jezus in zijn leven op Cyprus geweest is, maar dit moet nog gebeuren. In mijn bijvisioen zag ik Hem nu reeds daar te midden van vele goede mensen.

Die bode reisde weer snel van Ofra af, want hij moest nog een schip halen, dat afvoer. Het was een zeer beminnenswaardig, ootmoedig heiden. Op zijn verzoek had de knecht van de

hoofdman hem van Kafarnaüm tot Joannes te Macherus, en van daar bij Jezus te Ofra gebracht.

Jezus onderhield zich lang met hem en zijn leerlingen moesten voor hem in zijn tegenwoordigheid alles opschrijven wat hij verlangde te weten. Een voorvader van zijn heer is voortijds een koning op Cyprus geweest, die in de vervolging vele Joden onder zijn bescherming genomen en hen zelfs aan zijn tafel gespijzigd heeft. Dit werk van barmhartigheid droeg nu nog vruchten in deze nakomeling, zodat hij de genade bekwam in Jezus te geloven.

Ik zag in de geest dat Jezus na het volgende paasfeest de wijk naar Tyrus en Sidon zal nemen, naar dit eiland zal overvaren en daar zijn prediking voortzetten (nrs. 1242 tot 1372). Ik zag Hem op het schip en ginds onder goede mensen; ik meen dat slechts onbekende leerlingen Hem naar daar zullen vergezellen. (Leerlingen nl. die niet uit Palestina, maar van Cyprus afkomstig zijn.)

Zo vergezelden Hem ook later naar het land der drie koningen slechts drie onbekende leerlingen, die van daar stamden; deze reis ondernam Jezus later na de opwekking van Lazarus. (Later beschrijft K. deze reis van dag tot dag, nrs. 1489 tot 1628).

Van Ofra met een omweg naar Salem.

Nota van Brentano. – Door zware ziekten en intense zielesmarten als verpletterd, kon de zienster maar weinige mededelingen doen en dit nog op verwarde wijze. – aldus Brentano. De volgende dag deed zij nog enige aanvullingen en wij hebben ons de vrijheid veroorloofd deze twee korte verhalen te verbinden, te verwerken.

768 en 769.

15 oktober = 24 Tisri. –

Ik meen dat Jezus in een dal tussen Alexandrium en Lebona noordoostwaarts, en daarna noordwaarts de vlakte doorkruist heeft (de hoogvlakte nl. van nr. 764 en voetnoot 386).

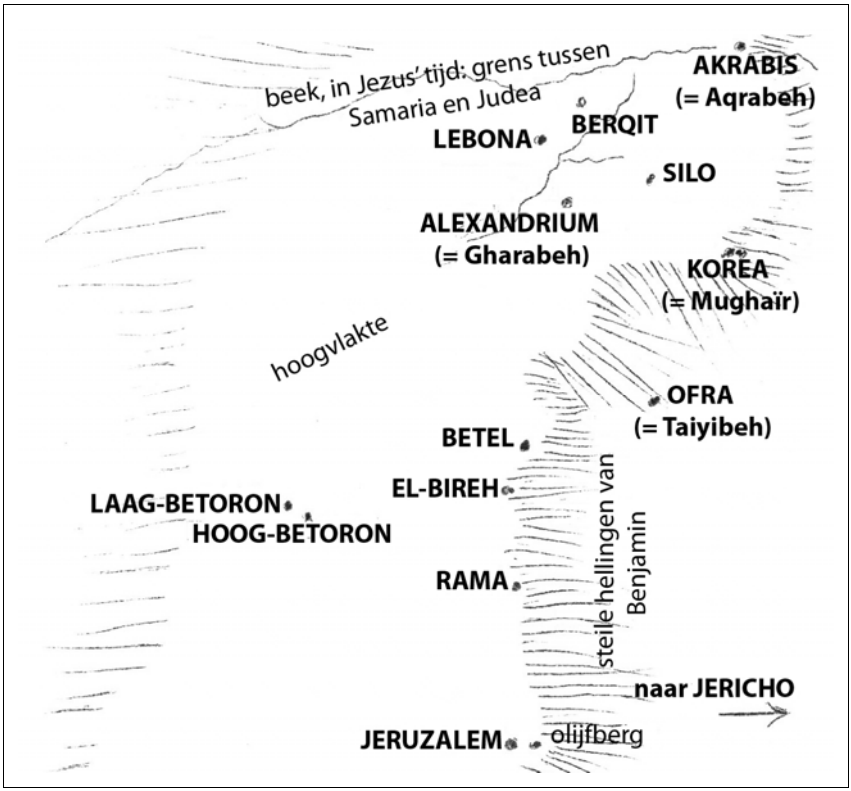

Hij ging tot bij een woud dat zich ten westen van Salim uitstrekt (het Salim in de Jordaanvallei tegenover Ennon); het dal kan zowat 5 uren lang zijn.

Lebona ligt ten zuiden van de (bergstreek) Gerizzim. Ik herinner me vaag dat Hij hier bij sommige landbouwers was; Hij heeft er bij een landbouwer (in het reeds vaak vermelde herdershuis te

Awerta) overnacht. De Moeder Gods pleegt hier langs te reizen, wanneer zij niet over het gebergte van Samaria reist.
De herberg van Jezus was een van die herdershuizen, waar Maria op haar reis naar Bethlehem een zeer goed onthaal te beurt viel (fasc. 4, nr. 108).

Dit huis kan een weinig westelijk van, en noordelijker dan Akrabis liggen; (het ligt 7 km ten noordwesten ervan). Hier is het

niet het gewest waarin Jezus de laatste maal, van Jeruzalem uit, onder boetpredicaties de steden en dorpen snel doortrok en waar de leerlingen het zo lastig hadden en zo moedeloos gestemd waren; dit gebeurde in een meer westelijk gewest. (Toch niet veel westelijker en zelfs kwam Jezus in de avond van die dag in dit herdershuis met zijn leerlingen samen.)

Jezus kwam toen van de westkant van de Gerizzim naar Sikar. (d.i. de herberg verlatend ging Hij nog eerst een paar uren westwaarts, overnachtte in een andere herberg en ging in de voormiddag van de volgende dag weer langs de oostkant naar de bron van Jakob bij Sikar). (Dit geschiedde op 30-31 juli, zie fasc. 15, nr. 540 evenals voorbemerking).

Kaartje van Sikem. – De put van Jakob. – De bergen Ebal. – Gerizzim en omgeving.

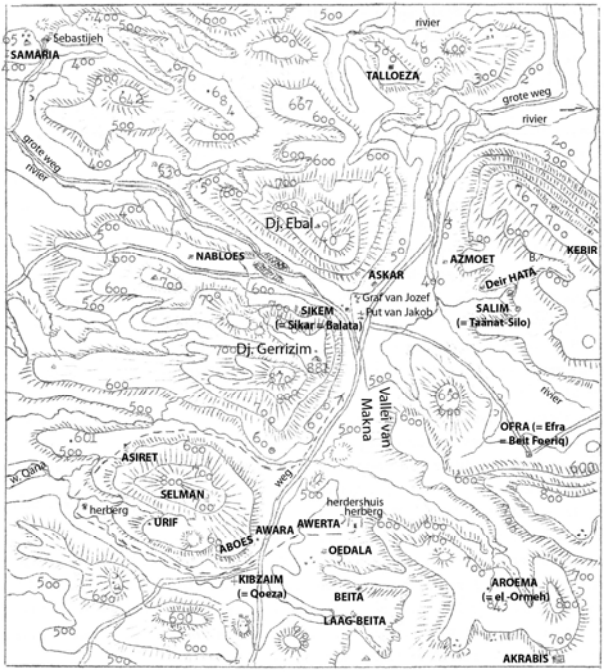

Het is hier een schoon vruchtbaar gewest. In dit gewest zijn ook vele mooie spelonken en moet ook de boom staan waaronder

Gideon zijn koren dorste. Hier zag ik de loofhutten nog niet volkomen afgebroken, doch slechts van de hoeken iets weggenomen. In het herdershuis, waarin Jezus overnachtte was Hij ook geweest, toen Hij na het laatste paasfeest, wegens de vervolgingsplannen van de Joden van de Jordaan (en doopplaats) naar Tyrus vluchtte (fasc. 13, nr. 460).

Tegenover deze plaats (herdershuis) is het (en tegenover Akrabis en Korea), dat de Jordaan zich zo westwaarts wendt in de richting van Jeruzalem, dat hij er voorbij zou vloeien, indien hij in die richting zijn loop kon vervolgen.

770.

16 oktober = 25 Tisri. –

Jezus ging deze morgen van de landbouwer, in wiens huis Hij deze nacht geslapen had (herdershuis te Awerta), een paar uren verder noordwaarts, en kwam een paar uren ten oosten van Sikar, bij andere boerenwoningen, ook aan de westkant van het woud Haret. Dit woud strekt zich ten westen van Salim op een hoog gebergte van het zuiden naar het noorden uit en vormt hier de oostgrens van de ruime vallei vóór Sikar, waarin het erfdeel van Jozef gelegen is (ten noorden van de Put van Jakob). Hier was Jezus reeds veel noordelijker dan Salim. [389]

---

[389] Op meerdere kaartjes is al het vermelde in de voorgaande nrs. te vinden; men kan ook de grote kaarten 1 en 3 nazien.

Nog enkele bemerkingen: K. vermeldt vele en mooie spelonken in de omstreken van het herdershuis. Dit ligt te Awerta, 6 km ten zuiden van Sikem. Te Awerta zelf zijn er 2 voorname.

De Joden en Samaritanen beweren dat de oude naam van Awerta 'Giba van Fineës' is en dat in de 2 genoemde spelonken ten oosten van het dorp begraven zijn:

- Eleazar, de zoon van Aäron, en
- Fineës, de zoon van Eleazar."

Maar over de authenticiteit van deze graven bestaan discussies. Allerwegen treft men in deze provincie grotten aan.

Op de kaart Pal. Grid worden ze met een boogje aangetekend of met de benaming Irak, Arak, Mgt = Magharat, d.i. 'rotsheuvel met spelonken'.
Voor een oppervlakte van 30 km lang en breed ten oosten van Nabloes vinden wij er op de vermelde kaart 230.

***

Ofra = Beit Foeriq. –

In 't gewest moet ook de boom van Gideon staan, zegt K.
Zijn vaderstad was Ofra dat best met Beit Foeriq vereenzelvigd wordt, 4 km ten noordoosten van Awerta.

herdershuis te Awerta. –

Van het herdershuis te Awerta trekt Jezus 2 uren noordelijker naar een 2e herdershuis. Dit zal in K.'s verhalen nog meerdere keren voorkomen.
Het is te lokaliseren tussen Sikem en het huidige dorp Salim, te onderscheiden van het Salim in de Jordaanvallei.

Salim = Taänat-Silo. –

Met dat Salim vereenzelvigen wij het Taänat-Silo van K. Emmerick.
Deze herberg ligt vóór de stad; ze is voor Jezus gehuurd.

het woud Haret. –

De plaats bevindt zich aan de westrand van het woud Haret.
Een woud Haret is in de H. Schrift genoemd, als schuilplaats van David, maar zijn ligging is onbekend.

K.'s woud Haret bedekte over een aanzienlijke uitgestrektheid de bergrug ten zuidoosten, ten oosten en noordoosten van de Gerizzim, reikte in het zuiden tot Akrabis, in het noorden tot Aser-Mikmetat, in het oosten tot Salim.

Heel dit gewest behoorde tot de stam Efraïm, dat rijk was aan woud, zoals wij uit de H. Schrift weten (Jos. 17, 15. 18).

Misschien is de naam Haret nog blijven bestaan in 'Zharet' en 'Dharet', twee heuvels op de oostelijke helling van de centrale bergketen tegenover Sikem ('Z' = 'D'). De gelijkheid dezer namen met Haret komt nog beter uit, wanneer wij er rekening mee houden dat het woud Haret door Flavius Josephus 'Sarê' genoemd wordt.

***

Wat het meest in de voorgaande nummers treft, zijn de allereerste woorden van nr. 768. De zienster vermeldt er een dal tussen Alexandrium en Lebona, dal waardoor Jezus noordoostwaarts gaat. Haar woorden laten geen enkele twijfel meer over aan de ligging van de omstreden vesting Alexandrium.
Zie de schets hieronder.

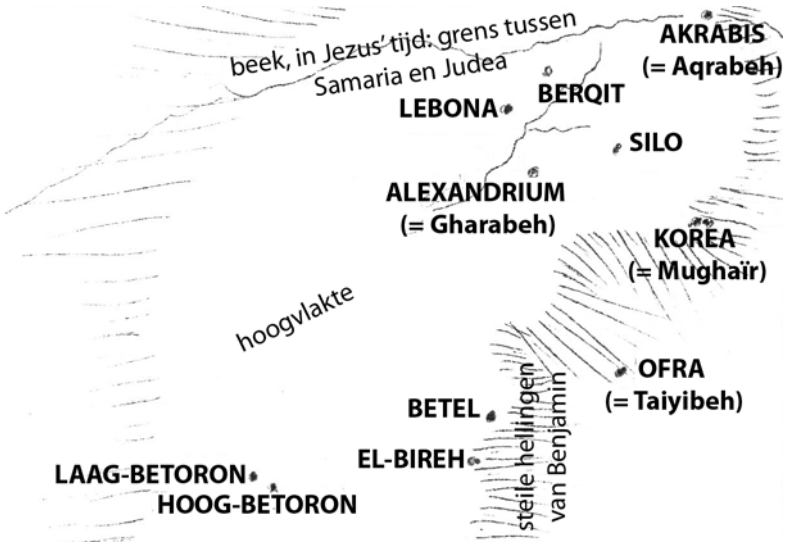

Alexandrium = Gharabeh. –

Alexandrium speelde een voorname rol in meerdere joodse oorlogen. Flavius Josephus brengt de ligging van deze vesting in verband met die van Korea, b.v. in deze teksten: "Toen Pompejus Pella en Skytopolis voorbij was en Korea bereikt had, waar dat gedeelte van Judea begint dat in het midden van het land ligt, bevond Hij zich in de nabijheid van de burg Alexandrium, die zich op de top van een berg verheft. Hierin had zich, naar hij vernam, Aristobolus teruggetrokken." (Ant. II, 441). Een andere keer wijst Flavius Josephus Alexandrium nogmaals aan in de buurt van Korea.

Door een misverstaan van de geciteerde tekst gaat men nu Alexandrium meer en meer zoeken en vereenzelvigen met de heuvel Sartabeh in de Jordaanvallei, maar bij Flavius Josephus is de uitdrukking 'midden in het land' te verstaan in verband met 2 uiterste streken, in ons geval met de Jordaanvallei en de kuststreek der Middellandse Zee.

Flavius Josephus spreekt ook eenmaal van het middendeel van Egypte, waardoor hij bedoelt de binnenlandse woestijn tussen het Nijldal en het kustland van de Rode Zee.

Wanneer hier Pompejus, na de Jordaan overgegaan te zijn en de vallei doorkruist te hebben, Korea bereikt had, bevond hij zich op de rand van het midden van het land, d.i. de centrale bergketen van Palestina en nog slechts

10 km van Alexandrium.
Dit lag op een strategisch punt, nl. het beheerste de weg die Jeruzalem met het noorden van het land verbindt.

- Een eerste maal duidde K. de ligging van Alexandrium zeer vaag aan: op een der zuidelijke hoogten van het bergendistrict Gerizzim (nr. 752).
- Een tweede maal reeds nauwkeuriger, maar nog onvoldoende, nl. in nr. 764 legt zij het 1,5 uur ten westen van Korea. Voor ons die Korea nu weten liggen, nr. 757, voetnoot 382 , is dit reeds meer.
- Hier echter, nr. 768, wijst K. door een simpel woord de ligging duidelijk aan 'tussen Lebona en Alexandrium ging Jezus door een dal.'

Nu, ten zuidoosten van Lebona aan de overzijde van het dal worden op een hoge berg de resten van een zeer sterke burg gevonden, welke ruïne nu de naam Gharabeh draagt. De ligging is strategisch; zoals al gezegd, en buitengewoon sterk. Aan 3 kanten is de berg door zeer diepe valleien ingesloten.

De burg zelf had zeer dikke muren, gebouwd met stenen van zwaar kaliber, zonder ciment (dat hierbij onnodig was) op mekaar gelegd. Men heeft daar het verre uizicht dat K. aan Alexandrium toekent; het beheerst de omstreken in alle richtingen (cfr. Guérin, Samarie, II, 28-33).

Deze geleerde heeft voorgesteld, doch zonder succes, Alexandrium met deze burg te vereenzelvigen.

Hij had het juist voor, maar was hiertoe gekomen door een valse vereenzelviging van Korea met Qourijout, 5 km ten noordoosten van Gharabeh. Doch Qourijout is een veel voorkomende naam die een eigen betekenis heeft en met de naam Korea niets te maken heeft.

Alexandrium werd gebouwd door Alexander Janneüs, die het zijn naam gaf. Zijn zoon en kleinzoon, Aristobolus 1 en Alexander bedienden er zich van als van hun voornaamste bolwerk in hun oorlogen tegen de Romeinen en tegen de partij van de hogepriester Hyrkanus.

Na door de Romeinse veldheer Gabinius verwoest te zijn, werd hij herbouwd door Feroras, een broer van Herodes de Grote.

Deze laatste liet naar die burcht de lijken overbrengen van zijn twee zonen die hij te Sebaste, Samaria had doen verwurgen; hij liet hen daar bijzetten naast de overblijfselen van hun voorvader van moederszijde, Alexander.

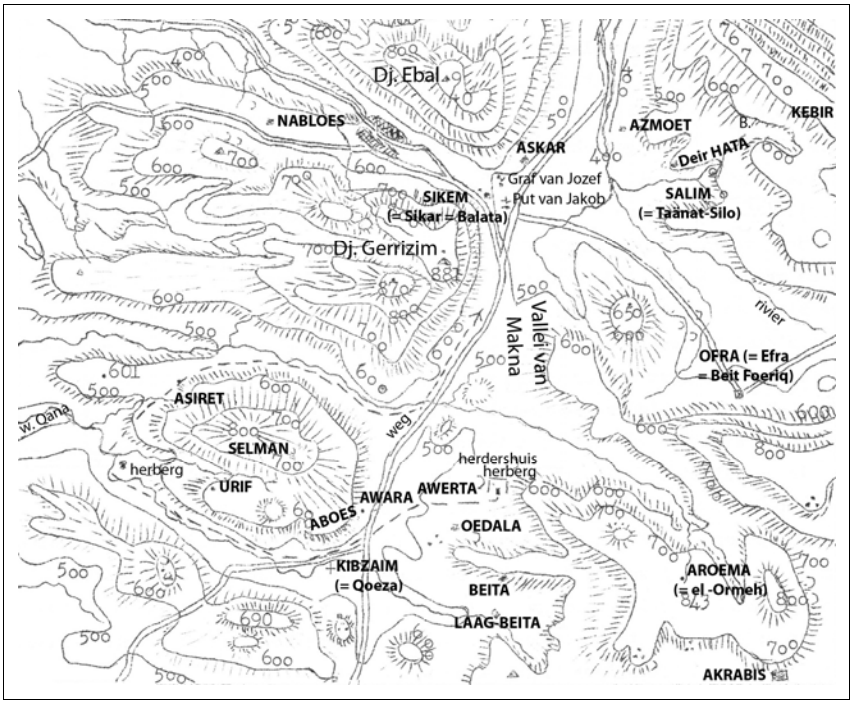

Brentano doet hier weer opmerken dat allerhande bekommernissen de zienster hadden doen vergeten wat Jezus hier deed. Nochtans naar de een of andere aanleiding deed K. veel mededelingen over Holofernes en het boek Judit, doch dit onder het storten van overvloedige tranen onder de druk van haar zielsverlatenheid en menselijke miserie. Vandaar dat in deze mededelingen zeker verwarring heerst en alles zonder volgorde door elkaar gemengd is; we vermoeden zelfs dat gegevens uit andere oorlogen er in terechtgekomen zijn.

Enkele bijzonderheden schijnen nochtans aandacht te verdienen; het zijn de volgende:

Ten tijde van Holofernes' inval in het land was de tempel nog verwoest en waren nog niet alle Joden uit de ballingschap teruggekeerd. (Ze zijn inderdaad in twee malen teruggekeerd met een tussenruimte van 70 jaren).

Betulië ligt tussen Kana, Gennabris enerzijds en de baden anderzijds op de hoogte …

In de omstreken in een betrekkelijke nabijheid liggen Jotapata, Tarichea, Nazareth, enz. De sterkste vesting die Holofernes ontmoette, was Betulië; hij omsingelde ze en wilde na haar val over de hele breedte van het land tot Jeruzalem optrekken.
Zijn tent had 3 kamers:

- de eetplaats in het midden,
- het verblijf van zijn ordonnansen van voren en
- zijn slaapcel van achteren.

Judit was door Gods genade in de dagen van haar aanwezigheid in het kamp zo onzeglijk schoon, dat Holofernes er geheel overweldigd door was (Judit, 10, 1-5; 16, 9-11; 10, 17. 11, 19).

De avond te voren nam haar glans nog toe, doch toen Holofernes, door wijn bedwelmd en verstout, tot haar naderde om te schertsen en haar zelfs te kussen, moest hij voor een bovennatuurlijke statigheid, die uit haar straalde, terugwijken. Zij was daarbij buitengewoon aanminnig, gezellig en vrolijk en zij moedigde hem aan om zich aan de drank te goed te doen; hij dronk ook meer dan hij ooit in zijn leven had gedronken en was onmatig verblijd (Jud. 12, 20). Nadat hij in een staat van echte dronkenschap gekomen was, droegen zijn dienaren hem in zijn slaapcel en Judit begaf zich in haar kamer, die slechts door een gordijn van de zijne gescheiden was; de hoofdeinden van hun bedden stonden tegen elkaar; nu trokken de dienaars zich terug.

Ook al het overige heb ik gezien, zoals het in de H. Schrift beschreven is, behalve dat Judit nog veel behangsels van zijn bedverhemelte met parelen en edelstenen afgesneden en meegenomen heeft (Jud. 10, 19; 13, 10; 16, 23).

Toen Judit met het hoofd van Holofernes nog dezelfde nacht naar Betulië kwam, besteeg zij op de markt het stenen verhoog, van waar men de verordeningen placht af te kondigen (Jud. 13, 16). Daar sprak zij haar lofzang uit, toonde het hoofd van Holofernes

en hield een toespraak tot het volk, dat er met fakkels omheen was komen staan (Jud. 13, 17; 16, 1-21; 13, 16. 19). Na de definitieve nederlaag van het vijandelijke leger kwamen de priesters van Jeruzalem Judit eren (15, 9-12) en zij trok met hen naar Jeruzalem in de tempel, waar zij het zwaard van Holofernes, waarmee ze hem gedood had, als een zegeteken en wijgeschenk ophing (Jud. 16, 22-24).

Jezus te Salim.

771.

Nog 16 oktober. –

Van zijn laatste herberg (te Awerta) ging Jezus, zoals gezegd, een paar uren noordwaarts, waar aan de zijde van het woud, een van de voor Hem ingerichte herbergen stond. Ik geloof dat zijn komst aangekondigd en de herberg in gereedheid gebracht was. (K. was vergeten wat Jezus daar verrichtte).

Van hier ging Hij door het woud oostwaarts over de hoogte (de rug van de centrale bergketen) en daalde dan weer af tot de velden, waarop de burgers van Salim bij buitengewoon grote graanstapels werkzaam waren (cfr. fasc. 11, nr. 301, voetnoot 95). *Hij onderrichtte die arbeiders* en ging dan met hen naar Salim, dat nog iets dieper en een uur van de Jordaan lag.

Reeds vóór Salim zag men tuinen en prachtige lanen; de stad ligt zeer aangenaam; ze is niet zeer groot, maar netter en regelmatiger dan vele andere hier in het rond. In het midden ligt een bron en de stad is er stervormig omheen gebouwd. Alle straten lopen naar de bron en de lanen doorkruisen de straten; nochtans is dit alles een weinig in verval. De bron wordt voor heilig gehouden, want ze was eenmaal bedorven, zoals die bij Jericho, en Elizeüs heeft ook deze, gelijk gene, met zout en water weer goed gemaakt, met water nl. waarin het heilig voorwerp (zinnebeeld van de geheime

zegen, nr. 25-26) gelegen had. Er is een mooi bronhuis boven gebouwd.

In het midden van de stad ligt bij de bron een hoog, half verwoest kasteel, met zeer grote, ledige vensters. Er staat een hoge, dikke, ronde toren bij; hij is van boven plat en op dit terras, dat een gaanderij en leuning heeft, staat een stang met een vaan. Aan de vier zijden van die toren, op twee derde van zijn hoogte, hangen aan vooruitstekende balken grote glanzende bollen uit de vensters. Deze bollen die in de zon blinken, hangen in de richting van verscheidene steden; ze hangen daar nog van Davids tijd af, tot zijn gedachtenis; eens heeft hij zich hier met Mikol opgehouden, en toen hij over de Jordaan naar het land Gilad vluchtte (I Kon. 18, 10 tot 19, 17?) heeft Jonatan hem hier door middel van deze bollen allerlei tekenen gegeven om hem over de vervolging van Saül in te lichten. Dit deed hij door de bollen die David zien kon, volgens afspraak nu zo, dan anders te hangen; ik meen dat hij er ook eens een geschrift in legde, dat David hier kwam halen, doch hoe deze geschiedenis ineenzit, weet ik niet meer duidelijk. Evenmin herinner ik me nog klaar hoe met die bollen de richting getoond werd.

772.

Te Salim viel Jezus een zeer goed onthaal te beurt. De arbeiders die Hij bij de graanstapels aangetroffen had, begeleidden Hem naar de stad en uit deze kwamen Hem burgers tegemoet; zij brachten Hem en zijn leerlingen in een huis, wasten hun de voeten en gaven hun andere zolen en klederen, tot de hunne uitgeschud en gestreken zouden zijn. Ook gaf men vaak aan de reizigers zulke klederen ten geschenke, doch Jezus nam ze in zulk geval nooit aan; Hij had ook meestal een tweede rein kleed bij zich, dat Hem door een leerling nagedragen werd.

Hierna brachten zij Jezus tot hun prachtige bron, waar zij Hem een verversing aanboden. Rond de bron echter zag men reeds talrijke zieken, ja, gehele straten waren in hun ganse lengte ermee afgezet, en *Jezus begon aanstonds, terwijl Hij tussen*

hen doorwandelde, hen te genezen. Hij ging kalm en rustig van de een tot de ander en dit duurde tot tegen vier ure, waarna Hij aan een maaltijd in de herberg deelnam, om, na afloop daarvan, *in de synagoge te gaan preken.*

In zijn toespraak had Hij het over Melchisedek en ook over Malachias, want ook deze laatste had zich hier opgehouden; Hij legde de nadruk op het door Malachias voorspelde offer van de Nieuwe Wet (Mal. 1, 10-11), *het offer naar de wijze van Melchisedek* (Ps. 110).

Jezus verklaarde dat deze tijd nu aangebroken was en dat genoemde profeten zich gelukkig geacht zouden hebben te zien en te horen, wat ZIJ nu zagen en hoorden; Hij zei nog andere dingen in deze zin (cfr. Mt. 13, 16-17).

De inwoners waren allen van de middenstand, noch rijk noch arm, maar tevreden in hun staat, goedgezind en vol wederzijdse liefde. Ook de leraren van de synagoge waren hier met goede gevoelens bezield, maar in de buursteden waren vele Farizeeën die hier dikwijls kwamen en het de leraars, zowel als de gemeente, lastig maakten. De stad genoot zekere privilegies; een district rondom en andere naburige plaatsen stonden onder haar rechtsmacht. Jezus voelde zich hier behaaglijk en versterkte de mensen in hun goede gevoelens.

773.

17 oktober. –

Jezus ging in de morgen uit de stad een uur zuidoostwaarts naar een lustplaats in de hoek tussen de Jordaan en het riviertje dat uit de buurt van Akrabis afdaalt (zie grote kaart 1); het vloeit hier in de Jordaan. Hier vindt men in de heuvelachtige grond[390] drie

[390] Heuvelachtige grond nabij de Jordaan. – Een strook grond van een zekere breedte langs de Jordaan vertoont overal ongeveer hetzelfde uitzicht en kenmerk.

visvijvers boven elkander, die hun water uit dit riviertje ontvangen. Ook zijn hier baden, die gewarmd kunnen worden. *Jezus was vergezeld van vele mensen, die Hij op zijn wandeltocht in dit landschap onderrichtte.*

Van hier kan men Ennon over de Jordaan zeer schoon zien liggen. (Het ligt op een langwerpige heuvel waarvan de hoogste top met de leerplaats van Joannes 700 m bereikt.)

Op de andere oever waren ook mensen op wandel. Omstreeks de middag gingen zij naar Salim terug. Daar kwamen verscheidene Farizeeën uit een stad, die 2 uren westelijk van hier op een berg ligt en tamelijk groot is.
(Bedoeld is Aroema, thans el-Ormeh, niveau 823 m, 3 uren ten noordwesten van Salim, 4 km ten noordwesten van Akrabis).

Dichtbij die stad, zowat een uur ten noordoosten ligt in een hoek verborgen een nieuwe stad (Fasaël), waar de deugdzame man Jaïrus woont. Nog niet zo lang geleden heeft Jezus zijn dochter van de dood opgewekt (op 12 februari ll., fasc. 12, nr. 406; over Fasaël, zie fasc. 11, nr. 331, voetnoot 111).

Onder die Farizeeën was een broer van Simon de melaatse van Betanië, die een van de voornaamste Farizeeën van de stad was. Onder de aangekomenen waren ook Sadduceeën; zij waren heden hier te gast, want het was een gebruik dat de leraren elkander wederkerig in de dagen van Loofhutten uitnodigden. Ook van nog andere plaatsen waren hier leraars.

Men hield heden een maaltijd in een openbaar feesthuis in Salim, waaraan Jezus en al die leraren deelnamen; zij vreesden dat Jezus op deze sabbat te Salim zou leraren (dus op de 19e oktober); zij zagen er tegen op, vooral omdat de stadsbevolking hun niet

---

Van zulk een stuk grond 5 km noordelijker dan de plaats waar Jezus was, zegt Guérin: "Tot bij Aïn Djozeleh volgden wij een effen vlakte, maar nu ontmoeten wij enorme bodemgolvingen. Nu rijden wij te midden van witachtige heuvelen, die de zonnestralen verblindend weerkaatsen. Een vrij steile helling brengt ons op de oever bij het wad Damijeh." (Sam. I, 238).

genegen was. Om deze reden nodigde Simons broer Jezus tegen de sabbat naar Aroema uit en Jezus nam dit aan.

Fasaël is een nieuwe stad, waar Herodes zich ophield, telkens als hij dit gewest bezocht. Er staan palmbomen rondom de stad; een riviertje ontspringt in de nabijheid, dat in de Jordaan vloeit, waar Soekkot er ongeveer (schuin) tegenover ligt. De lieden die Jaïrus hier op het goede spoor gebracht heeft, schijnen kolonisten geweest te zijn. Fasaël is door Herodes gebouwd; het is een kleine stad ten noordoosten van Aroema, dieper in een berghoek gelegen, naar het Jordaandal toe en door het woud (Haret) verborgen.

774.

Vrijdag, 18 oktober = 27 Tisri. –

Op heden, vrijdag 27 Tisri, ging Jezus 's morgens van Salim 2 uren ver over de woudberg of beboste bergrug naar Aroema.
De Farizeeën ontvingen Hem niet vóór de poort; Hij ging met een zevental van de minder bekende leerlingen, die nog bij Hem zijn, de stadspoort met opgeschorte klederen binnen.
Toen ontvingen Hem enige goedgestelde burgers volgens 's lands gebruik, gelijk men het voor reizigers doet, die met opgeschorte klederen de poort binnentreden, want degenen die met neergelaten klederen binnenkomen, hebben de gastvrijheid reeds vóór de poort ontvangen. Zij leidden hen in een huis, wasten hun de voeten, reinigden hun klederen en boden hun de welkomsverversing aan.

Sabbatlering over Heber.

Hierna ging Jezus naar de synagoge in het priesterhuis, waar zich Simons broer bevond met verscheidene andere Farizeeën en Sadduceeën, die van Tebez en andere naburige plaatsen hierheen gekomen waren; zij namen allerlei schriftrollen mee en gingen met Jezus naar een lustplaats met badinrichting vóór de stad, en

zij bespraken de schriftuurplaatsen, die in de sabbatleziing van heden voorkwamen; het was als een voorbereiding tot de prediking; zij spraken zeer hoffelijk en schijnheilig met Jezus en baden Hem, heden avond het woord te willen voeren, doch zo goed te willen zijn het volk niet tegen hen in het harnas te jagen; deze wens gaven zij bedekt te verstaan. *Jezus antwoordde hun onverbloemd: "Ik leer steeds wat de H. Schrift bevat: de waarheid." Hij voegde er beleefd iets aan toe van wolven in schaapsvachten.*

Om 3 uur gingen zij ter maaltijd in het huis van Simons broer die vrouw en kinderen had. *Jezus begroette deze.* Er waren daar vele gasten, ook vrouwelijke die met de vrouwen van het huis afgezonderd aten (cfr. fasc. 10, nr. 258, voetnoot 73).

's Avonds voerde Jezus het woord in de synagoge; Hij sprak over de roeping van Abraham en zijn reis naar Egypte (Gen. 12), *over de Hebreeuwse taal, over Noach, Heber, Faleg, Job, enz.* (Gen. 6-9), en ik zag dat alles in bijvisioenen, die voor mij zijn woorden vergezelden.

Zijn preek ging ook over Gen. 12 en over een tekst uit Jesaja.

Hij sprak ook nog over Mozes en zei dat God de Israëlieten reeds in Heber uitverkoren en afgezonderd had, want aan deze man had Hij een nieuwe taal gegeven, de Hebreeuwse, die met de andere toenmalige talen geen verwantschap had, om zijn geslacht van alle andere geslachten volkomen af te zonderen. Vroeger had Heber, gelijk Adam, Set en Noach de eerste moedertaal gesproken, maar deze had zich bij de Babylonische torenbouw in vele tongvallen gesplitst en was een wartaal geworden, maar God had aan Heber, om hem volkomen af te zonderen, een eigen heilige, de oud Hebreeuwse taal

gegeven, en zonder deze zouden zij nooit zo zuiver en afgezonderd gebleven zijn. Hierover, en over de gehele geschiedenis van Abrahams roeping heeft Jezus geleerd. (Gen. 12).

Jezus viert de sabbat te Aroema en daags daarna de octaafdag van het tempelwijdingsfeest van Salomon.

775.

19 oktober = 28 Tisri; Sabbat. –

Jezus verbleef hier (en bracht dus zijn eerste nacht tussen 18 en 19 oktober door) in het huis van Simon, broer van de melaatse. Ook die Simeon de melaatse van Betanië is van hier afkomstig; deze van hier was onderlegd in zijn vak, die van Betanië was minder beslagen, maar wilde gewichtiger zijn.

Hier in dit huis was alles goed ingericht, en hoewel Jezus niet met de eerbied die het geloof vereist, behandeld werd, toch ontving men Hem fatsoenlijk en volgens de regels der wellevendheid en gastvrijheid; men stelde een mooie en goed ingerichte afzonderlijke kamer te zijner beschikking, voorzien van kunstig versierde bekkens en mooie handdoeken om zich te wassen; de huisheer zelf betoonde Hem het verschuldigde eerbetoon; vrouw en kinderen kwamen weinig te voorschijn.

Jaïrus van Fasaël, de man wiens dochter Jezus opgewekt had van de dood, was eveneens hier ten sabbat gekomen en *had met Jezus gesproken.* Hij had zich bij de leerlingen gevoegd en ging met hen wandelen (sabbatwandeling). Zijn dochter, door Jezus weer ten leven gewekt, was niet te Fasaël; zij was te Abel-Mehola de meisjesschool gaan bezoeken; er kwamen daar in deze dagen vele jonge dochters bijeen, zoals eergisteren, op donderdag 17 oktober of 26 Tisri de mannen elkander bezocht hadden;

ik weet niet ter gelegenheid van welk feest dit geweest is; Abel-Mehola kan iets meer dan 6 uren van Fasaël gelegen zijn.

Ook de knechten van de hoofdman Serobabel van Kafarnaüm waren op 6 oktober op het loofhuttenfeest te Ennon en aan de Jordaan geweest; dit valt me nu in; zij waren reeds vroeger gedoopt. Één van hen was met de cyprioot van Macherus naar Ofra tot Jezus gekomen en met hem terug naar Kafarnaüm gereisd; ik meen dat die cyprioot nog een leerling van Jezus geworden is. Jezus had een leerling van Cyprus, nl. Mnason; ik weet niet of het soms die man niet is.

Jezus leerde 's morgens in de synagoge nogmaals over de roeping van Abraham en uit Jesaja.
Onder die lering heb ik weer veel over de oudvaders gezien.

(K.'s mededelingen over de oudvaders zijn verzameld tot een bundel en nog onlangs heruitgegeven onder de titel 'Die Geheimnisse des alten Bundes', Paul Pattloch, Aschaffenburg, 1969.
Nederlandse tekst ook beschikbaar via contact).

's Middags ging Jezus uit de stad naar de westzijde, waar een oud, groot gebouw stond; men moest aan de zuidzijde uit de stad gaan achter de muur om, wilde men de westzijde bereiken.
Dit huis was een soort van ouderlingengesticht voor mannen en weduwen; het waren geen Essenen, maar zij onderhielden een soort orderegel en droegen lange, witte klederen. *Gedurende een korte tijd onderrichtte Jezus* beide slag van mensen en wel tot hun allergrootste troost. Ik ben er de bijzonderheden van vergeten.

Hierna ging Jezus tot een grote maaltijd, die duurde tot de nieuwe sabbat aanving (sabbat betekent hier weer feest, nl. de octaafdag van het inwijdingsfeest van Salomo's tempel, dat samenviel met de octaafdag van het loofhuttenfeest op 22 Tisri, nr. 761).

Ik zie Jezus bij zulke maaltijden nooit veel eten of aan tafel blijven; *Hij gaat meestal van de ene tafel tot de andere om zijn leer voor te houden of parabels te verhalen.*

776.

‘s Avonds was er in de synagoge en in de huizen een feest (begon er een feest). Nu de sabbat (19 oktober, 28 Tisri) ten einde liep en de nieuwe sabbat aanving, begon men het inwijdingsfeest van Salomo’s tempel (beter gezegd: de octaafdag ervan) te vieren. De synagoge was vol lichten (cfr. fasc. 6, nr. 141, voetnoot 315; let op de volgende woorden:)

Dit feest was eigenlijk reeds voorbij; de eigenlijke dag viel samen, meen ik, met het einde of laatste dag (octaafdag) van Loofhutten, en heden hield men er de naviering (of octaafdag) van.

Jezus sprak over de inwijding van de tempel, hoe God in de nacht aan Salomo verschenen was en hem gezegd had dat Hij Israël en de tempel zou bewaren, indien hij Hem getrouw bleef, en dat Hij in de tempel onder hen zou wonen, doch dat Hij hem zou verwoesten, indien zij van Hem afvallig werden (I Kon. 9, 2-9; II Kron. 7, 12-22).

Dit paste Jezus op de tegenwoordige tijd toe, daar zij werkelijk aan ontrouw schuldig waren en dat dus, indien zij zich niet bekeerden, hun tempel de verwoesting nabij was.

Hij sprak zeer streng en beslist, maar de Farizeeën waagden het, Hem tegen te spreken en zij legden dit woord van God, tot Salomon gesproken, uit als niet werkelijk aldus gesproken of letterlijk bedoeld, doch als een dichterlijke manier van spreken, als een voortbrengsel, een dromerij van Salomo’s fantasie.

Het dispuut werd zeer levendig en *ik zag hoe Jezus hun vinnig te woord stond.* **Hij kreeg zulk een ontzagwekkend voorkomen** (fasc. 13, nr. 438, voetnoot 199), **dat zij geheel ontsteld werden en Hem nauwelijks nog in het aangezicht konden aanzien.**

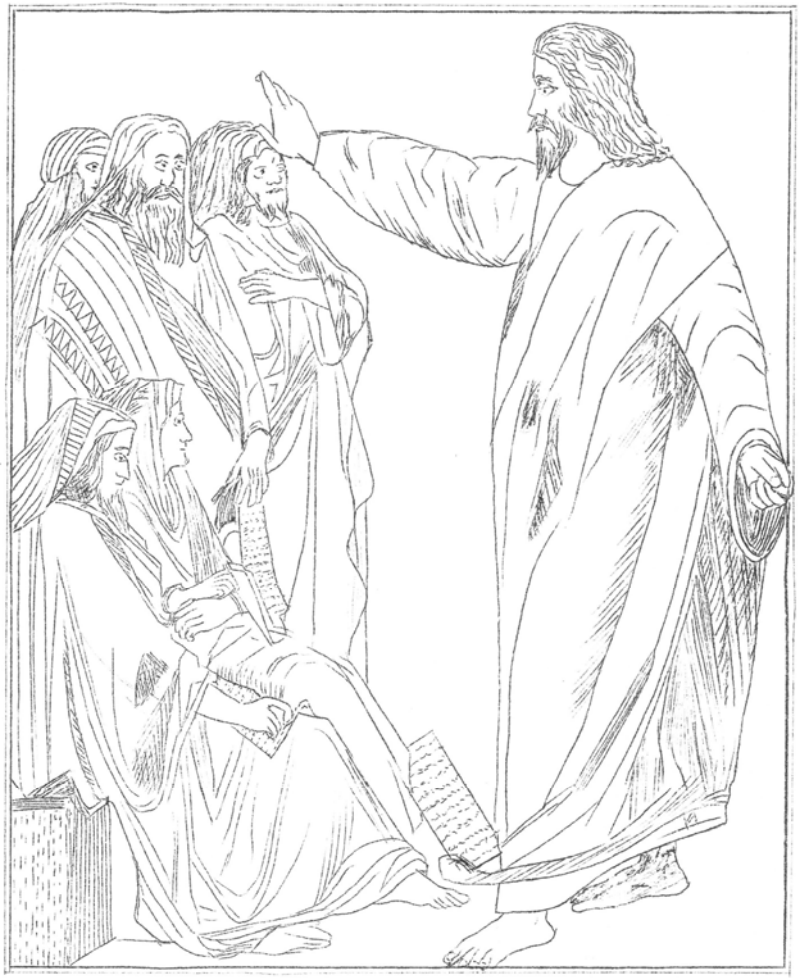

Jezus tot de Farizeeën van Aroema: *"Hoe durft gij het aan, die heidenen verwijten te doen, aangezien gijzelf reeds zo diep gezonken zijt dat gij, wat u als het kostbaarst en heiligst overgeleverd is, het woord van de Almachtige, waarop zijn Verbond met uw heilige tempel gegrondvest is, als een fabel, een verdichtsel, een vrucht van de fantasie, volgens de inblazing van uw eigenliefde verwerpt.*

In uw zondige vervalsing en verklaring van de Wet, daarin zelf begint Jahwe's bedreiging reeds in vervulling te gaan, want waar het geloof aan zijn heiligste en plechtigste beloften wankelt, daar wankelen ook reeds de grondslagen van de tempel."

Hij herhaalde gehele zinsneden uit de sabbatlezing van heden, sprak over hun vervalsen en verdraaien van de eeuwige waarheden, van de geschiedenis en tijdrekening van de oude heidense volkeren, b. v. de Egyptenaren en Hij vroeg hun: "Hoe durft gij het aan deze heidenen verwijten te doen, aangezien gijzelf reeds in zulk een diepe ellende verzonken zijt dat gij, wat U als het kostbaarst en heiligst overgeleverd is, het woord van de Almachtige, waarop zijn Verbond met uw heilige tempel gegrondvest is, als een fabel, een verdichtsel, een vrucht van de fantasie, volgens de gril en inblazing van uw eigenliefde en eigenzinnigheid verwerpt."

Jezus herhaalde nogmaals en bevestigde plechtig Gods belofte tot Salomon en verklaarde: "In uw zondige vervalsing en uitlegging van de Wet, daarin zelf begint Jahwe's bedreiging reeds in vervulling te gaan, want waar het geloof aan zijn heiligste en plechtigste beloften wankelt, daar wankelen ook reeds de grondslagen van de tempel."

Hij zei hun duidelijk: "Ja, de tempel zal afgebroken en verwoest worden, daar gij aan de beloften niet gelooft, daar gij het 'Heilige' (Jezus zelf, de Heilige van Israël) niet erkent en niet heiligt! gij zult zelf aan zijn verwoesting arbeiden en er zal geen deel aan ongeschonden blijven; Hij zal verwoest worden om uw zonden!"

('Het Heilige' is een hebraïsme en betekent in deze en meer andere contexten; 'de Heilige', cfr. Lk. 1, 35; de Joden erkennen en eerbiedigen Christus niet; zij versmaden en verwerpen Hem integendeel!).

Op deze wijze sprak Jezus en wel met zulke aanwijzingen, gebaren en overtuigingskracht, dat

Hij onder de tempel zichzelf scheen te verstaan, zoals Hij vóór zijn lijden duidelijker zei "Breek deze tempel af en Ik zal hem in drie dagen weer opbouwen." (Joa. 2, 19).

Hier echter was zijn gedachte iets minder duidelijk geformuleerd, en niettemin klaar genoeg, opdat zij met schrik en woede het wonderbare, geheimzinnige van zijn bedreigingen zouden aanvoelen; zij morden misnoegd en verbitterd, maar *Jezus stoorde er zich niet aan en ging door met zo overtuigend te spreken,* dat zij niets meer in te brengen hadden en tegen wil en dank inwendig overtuigd waren.

Bij het verlaten van de synagoge reikten zij Hem de hand en maakten een soort van verontschuldiging, als wilden zij uiterlijk de vrede herstellen.

Jezus sprak zacht nog enige woorden vol ernst en verliet de school, die dan gesloten werd.[391]

---

[391] Jezus is zelden mals met de Farizeeën. Bij onze zienster valt dit zeer op.

Vandaar dat me vroeger de bedenking wel eens opgekomen is: "Is dit niet voor een deel toe te schrijven aan een zekere vooringenomenheid van de zienster." Natuurlijk durfde ik geen onvolmaaktheid veronderstellen bij Christus, de heiligheid zelf.

Niet zolang daarna las ik de volgende woorden van Th. Neumann en mijn moeilijkheid was er door opgelost. "Ge weet, schreef zij aan professor Wutz, dat ik niet houd van mensen die verstandiger willen zijn dan alle anderen en alles natuurlijk en volgens de rede willen verklaren en die vergeten dat de goede Heiland hun de meerdere is.
Zij doen mij echt denken aan die ellendige, zo hoogmoedige Farizeeën, die ik elke vrijdag zie en voor wie ik zulk een eindeloos misprijzen en onweerstaanbare afkeer heb." (Thérèse Neumann, door Joannes Steiner, blz. 48).

Een woord over Salomon.

777.

(Naar aanleiding van het feest).

Ik zag Salomon op een zuil bij het altaar vóór de tempel staan. Hij richtte het woord tot het volk en een indrukwekkend gebed tot God (I Kon. 8, 22-53). De zuil was zo hoog dat iedereen Salomon kon zien; men klom er langs binnen op. Boven had ze een verbredend vlak of terras, waarop een soort van leerstoel stond en daar was meer ruimte; deze zuil was beweegbaar, men kon ze wegbrengen. Daarna zag ik Salomon op de berg Sion. (Misschien wel westelijk Sion, waar David reeds een burg gebouwd had). Hij was nog niet in zijn nieuw paleis (II. Sam. 7). Het was op dezelfde plaats waar God voorheen ook tot David gesproken had, vooral nadat Natan bij hem was geweest (I Kon. 8, 18, 25. 26). Er was daar ook onder een tentdak een terras waarop hij sliep. Salomo bad daar.

Toen kwam opeens een onbeschrijfelijke glans hem omgeven en een stem kwam uit die glans; ik heb het gezien en alle woorden gehoord.

De zienster herhaalde hier de inhoud van Gods belofte, zoals deze in de H. Schrift staat (I Kon. 9, 2 enz.).

1 Koningen 9
De tweede verschijning des HEREN aan Salomo

1. Toen Salomo de bouw van het huis des HEREN en van het huis des konings voltooid had, en alles wat Salomo begeerd had te maken,
2. verscheen de HERE ten tweeden male aan Salomo, zoals Hij hem te Gibeon verschenen was.
3. En de HERE zeide tot hem: Ik heb uw gebed en uw smeking gehoord, die gij voor mijn aangezicht opgezonden hebt; Ik heb dit huis dat gij gebouwd hebt, geheiligd door mijn naam daar voor altijd te vestigen, en mijn ogen en mijn hart zullen daar te allen tijde zijn.
4. Wat u aangaat, indien gij voor mijn aangezicht wandelt zoals uw vader David in volkomenheid van hart en in oprechtheid gewandeld heeft, en doet naar alles wat Ik u geboden heb, als gij mijn inzettingen en verordeningen in acht neemt,
5. dan zal Ik uw koningstroon over Israël voor altijd bevestigen, zoals Ik tot uw vader David gesproken heb: nimmer zal u een man ontbreken op de troon van Israël.
6. Maar indien gij u met uw zonen ooit van Mij afkeert en Mij niet volgt, mijn geboden en inzettingen die Ik u voorgehouden heb, niet volbrengt, maar andere goden gaat dienen, en u voor die nederbuigt,
7. dan zal Ik Israël uitroeien van de bodem die Ik hun gegeven heb,

en het huis dat Ik aan mijn naam geheiligd heb, zal Ik van mij wegstoten,
zodat Israël tot een spreekwoord en een spotrede onder alle volken zal worden.
8. Dit huis zal tot puinhopen worden; ieder, die eraan voorbijgaat, zal zich ontzetten en fluiten, en zeggen: waarom heeft de HERE alzo aan dit land en aan dit huis gedaan?
9. Dan zal men zeggen: omdat zij de HERE, hun God, die hun vaderen uit het land Egypte had geleid, hebben verlaten, zich aan andere goden gehecht, zich voor die nedergebogen en die gediend hebben, daarom heeft de HERE al dit onheil over hen gebracht.

Salomo's overige bouwwerken

10. Na afloop van de twintig jaren, waarin Salomo de beide huizen gebouwd had, het huis des HEREN en het huis des konings –
11. Chiram, de koning van Tyrus, had Salomo geholpen met cederhout en cypressehout en met goud, zoveel hij wenste – toen gaf koning Salomo aan Chiram twintig steden in het land Galilea.
12. Maar toen Chiram uit Tyrus trok om de steden te bezichtigen, die Salomo hem gegeven had, bevielen zij hem niet.
13. En hij zeide: Wat voor steden zijn dat, die gij mij gegeven hebt, mijn broeder? En men noemt ze het land Kabul tot op de huidige dag.
14. Chiram nu heeft de koning honderd twintig talenten goud gezonden.
15. Zo stond het nu met de lichting voor de herendienst, die koning Salomo deed opkomen om het huis des HEREN, zijn eigen huis, de Millo, de muur van Jeruzalem, Hasor, Megiddo en Gezer te bouwen.
16. Farao, de koning van Egypte, was opgetrokken, had Gezer ingenomen en met vuur verbrand en de Kanaänieten die in de stad woonden, gedood, waarna hij haar als bruidsschat schonk aan zijn dochter, de vrouw van Salomo.
17. En Salomo versterkte Gezer, Laag-Bet-Choron,
18. Baälat, Tamar in de woestijn, [in het land],
19. en al de voorraadsteden die Salomo had, de wagensteden, de ruitersteden en hetgeen Salomo begeerde te bouwen in Jeruzalem, op de Libanon en in heel het land zijner heerschappij.
20. Al het volk dat overgebleven was van de Amorieten, Hethieten, Perizzieten, Chiwwieten en Jebusieten, die niet tot de Israëlieten behoorden,
21. hun nakomelingen, welke na hen in het land waren overgebleven, die de Israëlieten niet met de ban hadden kunnen slaan, hen riep Salomo op om slaafse herendiensten te verrichten, tot op de huidige dag.
22. Maar van de Israëlieten maakte Salomo niemand tot slaaf; zij waren echter krijgslieden, zijn hovelingen, zijn vorsten, zijn hoofdlieden en oversten van zijn wagens en van zijn ruiters.
23. Dit waren de hoofdopzichters over Salomo's werk: vijfhonderd en vijftig, die bevel voerden over het volk dat de arbeid verrichtte.
24. Nauwelijks was de dochter van Farao uit de stad Davids gegaan naar haar eigen huis, dat hij voor haar gebouwd had, of hij bouwde de Millo.
25. En Salomo bracht driemaal des jaars brandoffers en vredeoffers op het altaar dat hij voor de HERE gebouwd had, en hij deed zijn vuuroffers in rook opgaan voor het aangezicht des HEREN, zodat hij aan het huis zijn volle recht gaf.

Salomo's scheepvaart

26. Ook rustte koning Salomo een vloot uit te Esjon-Geber bij Elot, aan de oever der Schelfzee, in het land Edom.
27. En Chiram zond zijn knechten op die vloot, scheepslieden die met de zee vertrouwd waren, naast de knechten van Salomo.
28. En zij kwamen naar Ofir en haalden vandaar vierhonderd twintig talenten goud, die zij bij koning Salomo brachten.

Uit: NBG-vertaling 1951

Toen Salomo gered was met de bouw van de tempel van Jahwe, van het koninklijk pales en van alles waar hij zijn zinnen op gezet had verscheen Jahwe hem voor de tweede maal, zoals Hij hem verschenen was te Gibeon.

Jahwe zei tot hem: "Ik heb het smeekgebed dat Gij tot Mij gericht hebt gehoord; Ik heb deze tempel die gij gebouwd hebt geheiligd, opdat mijn naam er voor altijd zal wonen; mijn ogen en mijn hart zullen er steeds verblijven.
Wat u betreft: als gij met heel uw hart en oprecht uw schreden naar Mij richt, zoals uw vader David dat deed, en handelt overeenkomstig alles wat Ik u geboden heb, als gij mijn wetten en voorschriften onderhoudt, zal Ik de troon van uw heerschappij over Israël voor altijd bestendigen, zoals Ik uw vader David beloofd heb toen Ik hem zei: Gij zult altijd een nakomeling hebben die zetelt op de troon van Israël.

Maar als gij en uw zonen het wagen zich van Mij af te keren, als gij de geboden en wetten die Ik u voorgehouden heb niet onderhoudt, en andere goden gaat dienen en u voor hen neerbuigt, dan zal Ik de Israëlieten verjagen van de grond die Ik hun geschonken heb. Dan zal Ik de tempel die Ik aan mijn naam heb toegewijd verwerpen; dan zal Israël een mikpunt van schimp en van spot worden bij alle volken, en zal deze tempel een puinhoop worden; elke voorbijganger zal huiveren en sissen. En als men dan vraagt waarom Jahwe zo gehandeld heeft met dit land en deze tempel, dan zal het antwoord zijn: Omdat ze Jahwe, hun God, die hun voorvaderen uit Egypte heeft geleid, de rug hebben toegekeerd, omdat ze hun vertrouwen hebben gesteld in andere goden, zich voor hen

hebben neergebogen en hen gediend hebben. Daarom heeft Jahwe hun al dit onheil berokkend."

Salomo was een schoon man van een aangename grootte; zijn ledematen waren vol, niet zo knoestig en mager als die van de meeste anderen daar; zijn haar was bruin en effen; hij had een nette korte baard, bruine doordringende ogen, een rond en vol aangezicht, met een bruine glim op de wangbeenderen. Toen had hij zich nog niet overgegeven aan het groot aantal heidense bijvrouwen; hij had weliswaar meerdere vrouwen, doch gedurende geheel het tempelwijdingsfeest onthield hij zich streng er van.

Genezing van zieken.

778.

20 oktober = 29 Tisri; Octaafdag van inwijding van Salomo's tempel. –

Hier in Aroema heeft *Jezus geen genezingen gedaan in het openbaar, om verbittering te vermijden.* Ook waren de mensen voor de Farizeeën bevreesd en overdag meldden zij zich niet bij Jezus aan.

Maar het is niet te zeggen hoe aandoenlijk het was Hem in die twee nachten (na 19 en 20 oktober) in het gezelschap van een paar leerlingen naar enige voorhofpoorten te zien gaan, Hem in het voorhof te zien treden en mensen, die daar ootmoedig op Hem wachtten, *te zien genezen;* dit waren deugdzame mensen, die in Hem geloofden en Hem door tussenkomst van zijn leerlingen ontboden hadden. In de nacht kon dit gemakkelijk zonder opzien geschieden, want de straten van de stad waren dan stil en verlaten. De huizen stonden immers alleen door de kleine deuren der voorhoven met de straat in verbinding. Met hun vensters waren ze naar binnen rondom de binnenhoven en de tuintjes gebouwd; hier was het dat de mensen op Hem wachtten. Ik herinner mij ondermeer een vrouw gezien te hebben, die aan bloedvloeiing

leed, geheel in doeken gewonden was en door twee dochters uit haar huis in het voorhof gebracht werd.

Op deze nachtelijke genezingstocht vertoefde Jezus over het algemeen niet lang bij de zieken. *Om hun geloof te verlevendigen stelde Hij hun gewoonlijk de vraag: "Gelooft gij dat God u kan genezen, en dat Hij aan Iemand op aarde de kracht daartoe gegeven heeft?"* Ik ben er echter niet zeker van dat zijn vraag woordelijk zo luidde.

Daarna liet Hij de bloedverliezende vrouw zijn gordel kussen en *sprak enige woorden, waarvan de betekenis hierop neerkwam: "Ik genees u door het geheim, waarmee deze gordel van het begin tot het einde gedragen wordt." Het is ook mogelijk dat ze betekenden: "Ik genees u met het inzicht."*

Anderen legde Hij de einden van zijn gordel op het hoofd; deze gordel was een lange, brede strook, gelijk een handdoek. Om hem te dragen vouwde men hem nu eens breed, dan weer smal tezamen. Nu eens hingen de van kwasten voorziene uiteinden kort, dan weer lang neer.

Ligging van Aroema.

779.

Aroema ligt ten oosten (8 km ten zuidoosten van de top) van de Gerizzim op de noordzijde van een berg aan een boezem.
Aan haar zuidkant ligt de berg en in deze richting heeft de stad geen uitzicht. Ten westen is er ook gebergte en woud en geen uitzicht tot Sikem. In het noordwesten heeft men, tussen de bergen door, uitzicht op de vlakte en vallei tussen Sikem en Samaria. In het oosten ziet men over de woudberg, die zich tussen Aroema en Salim verheft, op het Overjordaanse gebergte van Gilad.

De rechter Abimelek heeft te Aroema verbleven (Recht. 9, 41). De stad moet zeer oud zijn, want reeds heeft Jakob zich eens hier opgehouden, toen hij zich voor Esaü verborg[392].

779.

Het dal (beginnend) ten oosten van Aroema en zich van oost naar west naar Sikar (= Sikem) wendend, en (daarna) ook recht naar het noorden tot voorbij de berg noordoostelijk van Sikem was vol woud.

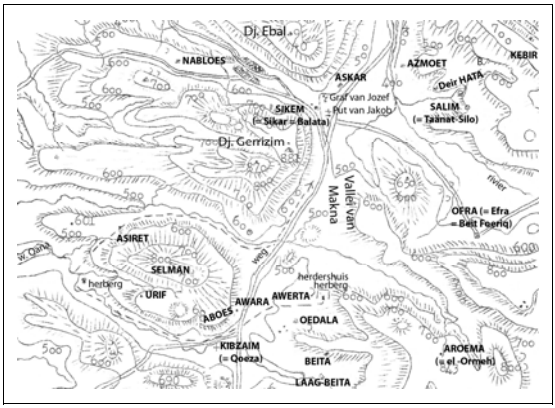

---

[392] **Aroema**. – Oorspronkelijk staat deze alinea 4 bladzijden hoger.

De ruïne van de oude stad met alle kentekenen van oudheid: regenbakken in de rots en de grondlagen van de stadsmuur, ligt op een steile heuvel die zich trapsgewijze van noord naar zuid verheft.

Op het noordeinde lag de stad met een niveau van 825 m, terwijl het zuideinde een niveau van 843 m heeft en dus het uitzicht naar deze kant belemmert. Op grote kaart 3 kan men bemerken dat men naar het noordwesten tussen bergen een vergezicht tot tegen de Ebal geniet, terwijl ten oosten van Aroema (825-843 m) alle hoogtepunten veel lager zijn en de blik in die richting nergens door verhinderd wordt.

In Jezus' tijd hadden zich reeds vele steden van de top van hun heuvel naar de voet verplaatst. In zulk geval had Aroema nog minder uitzicht naar het zuiden en dan lag het aan de voet waar men nu de ruïne of khirbet Mawasi aantreft, naast en in de kleine vallei, die K. nu aanstonds zal noemen en die men op grote kaart 3, beneden, goed ziet.

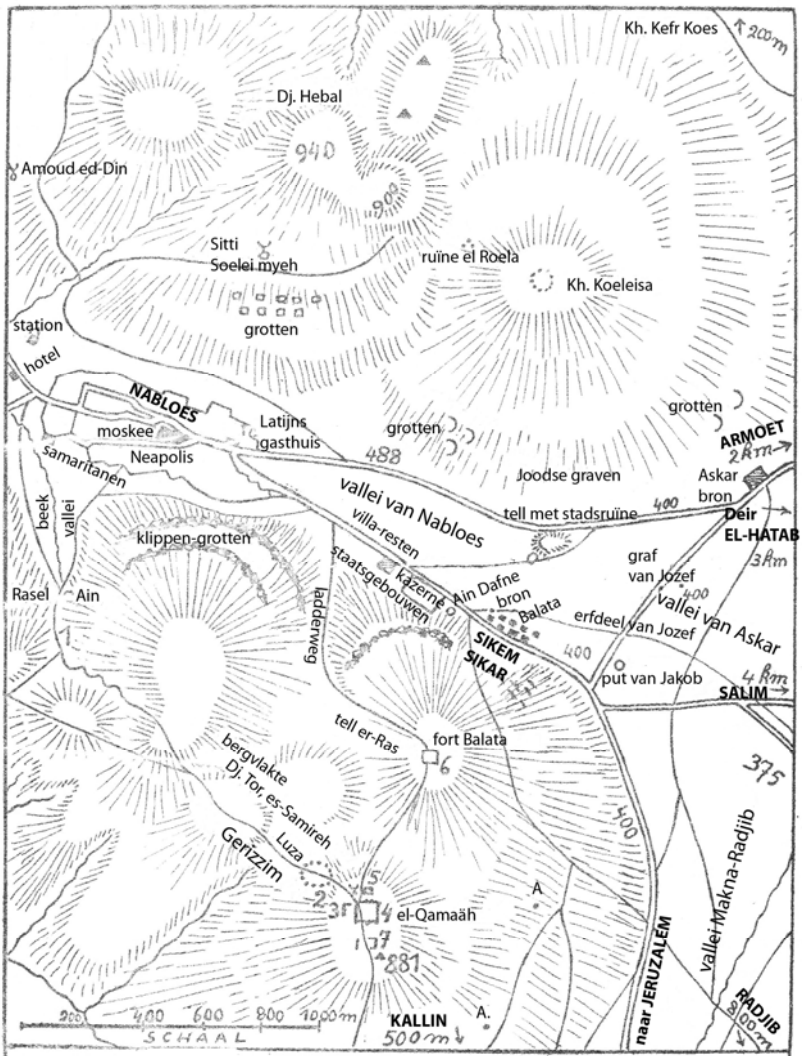

nr. 540 : District en middenpunt van Palestina, uiterst vermaard in het Oude, en zelfs Nieuwt Testament, vooral door de Samaritaanse vrouw (Joa. 4).

Ten oosten van deze berg (juister: heuvel, zie VOORREDE, nr. 7, en kaart fasc. 15, nr. 540), die midden in de vlakte van Sikar ligt,

lag het deel van dat woud dat het heilig bos More heet.
Daar sloeg Abraham het eerst zijn tent op en beloofde God hem in een verschijning een talrijk nakomelingschap (Gen. 12, 7).
Er stond daar een grote boom, niet zo ruw als een eik; hij droeg gescheiden mannelijke en vrouwelijke bloesems en vruchten tezelfdertijd (fasc. 10, nr. 282, voetnoot 85); ik heb hem in het land Basan beschreven (fasc. 17, nr. 708, begin).

Het is de boom waarvan zij de noten gebruiken om appels voor de pelgrimsstokken te maken. Bij deze boom verscheen de Heer. Ook hier heeft Jakob, alvorens van Sikem naar Betel af te reizen, de afgodsbeelden begraven (Gen. 35, 4-5). Maar nu is hier een andere boom gekomen; met zijn sap bereiden zij een drank. (Waarschijnlijk een terebint waaruit de terpentijnolie getrokken wordt; de juiste plaats van de oude fameuze boom of groep bomen is onbekend; gewoonlijk veronderstelt men hem dicht bij Sikem naast het stadsgebied).

Er ligt vóór het woud, noordelijk in de vlakte (versta: aan de noordkant van een westwaartse uitsprong van het woud) een stad ter gedachtenis van Abrahams verblijf; er moeten nog overblijfselen van bestaan; ze ligt ongeveer 3 uren ten noorden van Aroema (of beter 10 km) en twee ten noordwesten van Fasaël; ze heet Taänat-Silo. (We menen er dicht bij te zullen zijn, wanneer wij Taänat-Silo met het huidige Salim identificeren).

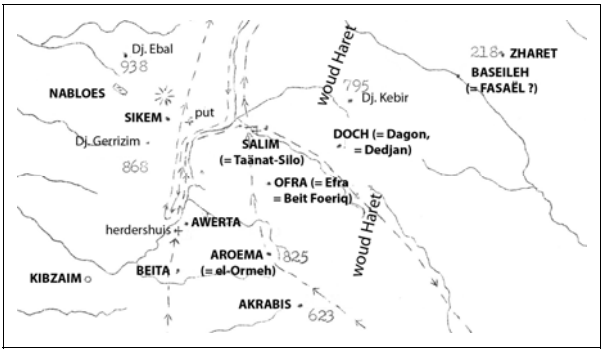

Jezus gaat naar Taänat-Silo.

780.

Deze morgen (nog 20 oktober) sprak Jezus de Farizeeën te Aroema nogmaals zeer ernstig toe. Hij verweet hun dat zij de geest van hun godsdienst verloren hadden en op niets dan op zekere observanties, gebruiken of tradities gesteld waren, die zij als ledige doppen hoogschattend bewaarden, terwijl zij de kern, het wezenlijke verwaarloosden en verloren lieten gaan.

Hiertegen kwamen zij voor de dag met de heiligheid van hun gebruiken en formaliteiten, doch zij werden tot zwijgen gebracht, toen Jezus hun voorbeelden van heidenen aanhaalde, wier ijdele godsdienstvormen satan eindelijk met zijn bedrog en verschalking had weten te vullen.

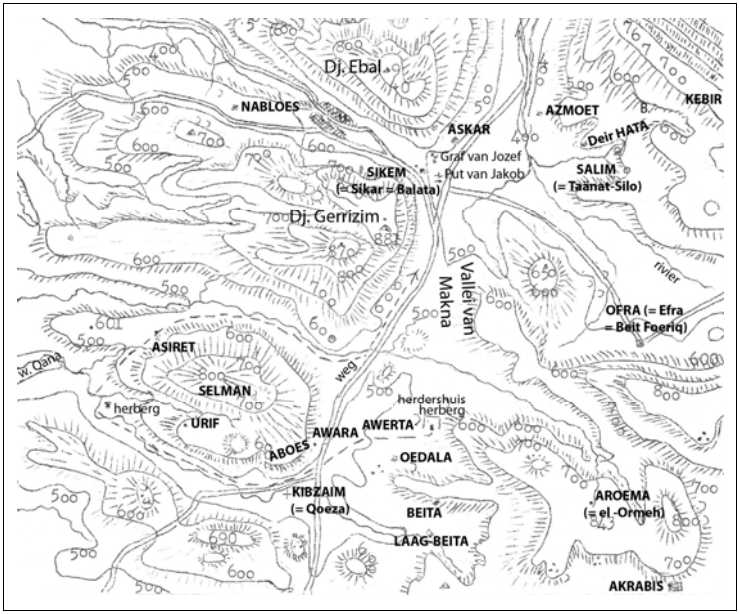

Hierna ging Jezus 3 uren noordwaarts naar een stad die gelegen is in het dal vóór Samaria, waar Abraham zich het eerst neerzette. (De vlakte vóór Sikem noemt K. vaak 'dal, veld, vlakte, vallei vóór Samaria of vallei tussen Sikem en Samaria', ofschoon de laatste stad 2 uren ten noordwesten van Sikem ligt.)

Vóór de stad Taänat-Silo is een herberg voor de gemeente, door Lazarus ingericht; ze staat onder het toezicht en bestuur van een familie uit Nazareth, die aan de H. Familie enigszins verwant is; ik ben hun naam vergeten; hier bleef Jezus deze nacht.

781.

21 oktober. –

Heden wandelde Jezus in het veld hier rond bij mannen en vrouwen, die aan grote graanhopen arbeidden. De vrouwen hadden de lendenen tot tegen de knieën omwonden, en buiten dit slechts zeer korte voorschootjes aan. *Jezus hield op een omtuinde heuvel een lange toespraak voor de verzamelde arbeiders,* dicht bij de boom en een door Abraham hier gegraven bron. (Bedoeld zal zijn de boom hierboven vermeld en een van de twee bij Salim bestaande bronnen).

Abraham had wegens deze bron een geschil gehad (fasc. 16, nr. 644, voetnoot 299) met een man uit Sikem, die hem hier niet wilde dulden, en hij is daarom van hier weggetrokken. Ook heeft die man de bron van hem afgekocht en *over de verkoopprijs van die bron heeft Jezus nog heden hier in zijn toespraak uitleg gegeven. Hij leerde ook in een parabel over de verschillende soorten van grond en Hij illustreerde zijn leer met voorbeelden ontleend aan de akkerbouw.* Deze mensen waren slaven en in de tijd van de veldarbeid woonden zij hier in verplaatsbare hutten; zij waren van Samaritaans geloof.

De stad die dicht bij dit gewest ligt en waarvan ik de naam vergeten ben, bestond toen nog maar in enige hutten, en Abraham

heeft bij zijn aftocht enige families van zijn geringste kinderen daar met een milde uitzet achtergelaten; zij hebben zich dan met deze mensen in huwelijken verenigd. Abraham had vele kinderen, zonen en dochters van verscheidene vrouwen, eer hij in het land Kanaän kwam. Hij moest op Gods bevel de vrouwen achterlaten en de kinderen meenemen, want daar deze door hem edeler van aard en aanleg waren, moesten zij op hun beurt verscheidene vreemde stammen veredelen, hoewel zij niet in de geslachtslijn van Gods volk moesten treden. Dit geslacht moest uit Sara voortspruiten, nadat Abraham de zegen bekomen had (Gen. 18).

Sara was werkelijk Abrahams zuster, een dochter van Tara, doch van een andere moeder. Haar moeder stamde uit de kinderen van Jektan, een zoon van Heber, van wiens andere zoon Faleg Abraham afstamde. Zo waren in Abraham en Sara beide stammen weer verenigd (zie fasc. 17, nr. 644, voetnoot 311).

782.

De meesten van Abrahams grote familie waren zijn kinderen; en broer en zuster waren reeds in Chaldea getrouwd. Hij huwde hen allen uit met een aanzienlijke gifte en droeg een bijzondere zorg voor hen. Zij (sommigen van hen) waren ook nog met hem in Egypte.
Wanneer hij in Hebron woonde, plaatste hij hen in een goed gewest om de Dode Zee bij Soar, waar Lot met zijn dochters zondigde (Gen. 19, 30-38). Er waren daar verschillende onwetende stammen, van geringe stand, mensen als slaven, wier leiders en koningen zij daarna werden, en met wie hun nakomelingen zich vermengden en die zij aldus veredelden.
In de betrekkingen en het leven van toen en ook in de godsdienst was het er hoofdzakelijk om te doen de mensengeslachten zo te verbinden en te leiden, dat zij niet dieper zonken of ontaardden en zich naar de geest en het vlees veredelden.

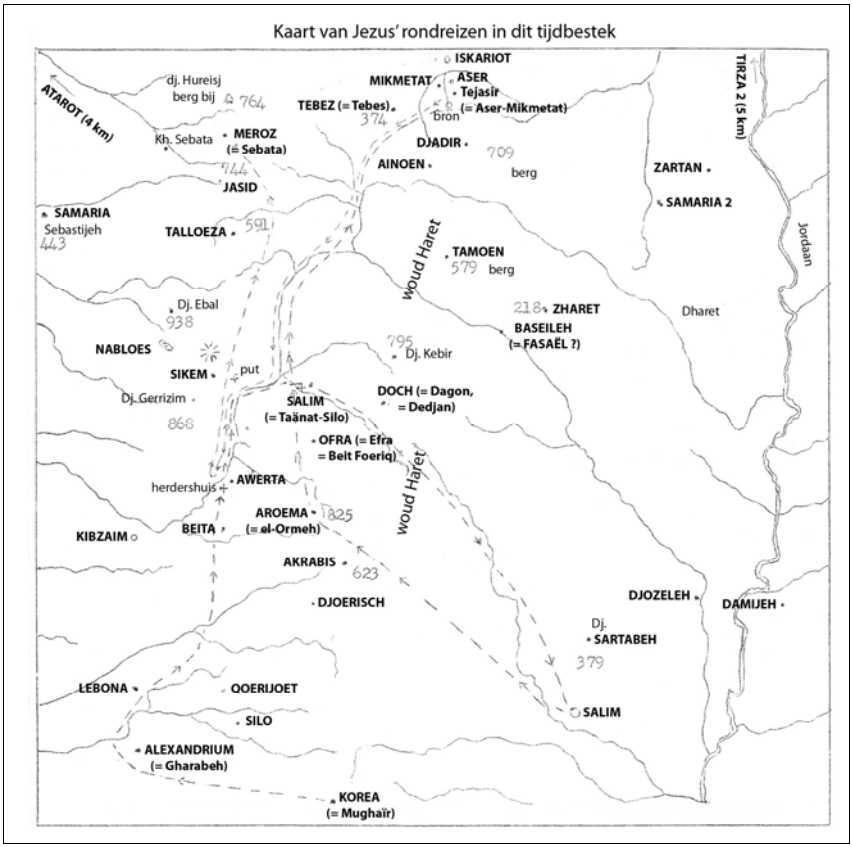

De stad Taänat-Silo, waarbij de herberg van Jezus (op kaart door een kruisje aangetoond) en de bron van Abraham gelegen zijn, was in de Makkabese oorlog een verraderlijke stad; ze koos partij voor Antiochus, maar Judas de Makkabeeër heeft ze veroverd en terdege bestraft; ze was toen zeer versterkt.

Ook de moeder van de Makkabese kinderen heeft hier een tijd gewoond en is achteraf naar Jeruzalem verhuisd. De marteling van haar zonen heeft dan ook op de tempelberg te Jeruzalem plaats gehad (cfr. fasc. 1, nr. 4, voetnoot 9). Ik heb veel daarvan gezien, maar ben het weer vergeten.

Hedenavond begon de Nieuwe Maan van de 1e Markeswan, en uit zijn herberg vóór de stad werd Jezus door de inwoners van Taänat-Silo naar hun stad af gehaald; *Hij voerde er het woord in de synagoge,* at met de leerlingen en kwam weer in zijn herberg vóór de stad overnachten; het was het Nieuwe-Maan-feest. Vóór de synagoge en andere openbare gebouwen hingen sierkransen en vruchten.

Genezingen en prediking.

783.

21 oktober = 1 Markeswan; Nieuwe Maan. –

Heden genas Jezus in de stad vele mensen met ziekten van allen aard, vooral velen die aan één zijde lam waren, die jicht in de armen hadden, en ook bezetene en bloedverliezende vrouwen. Hij zegende vooral vele zieke en ook gezonde kinderen. De menigvuldige, hier aanwezige jichtige lammen aan de handen en aan één zijde, hadden zich het meest hun ziekte op de hals gehaald door de veldarbeid en door het liggen op blote grond en vochtige aarde, zowel overdag als bij nachte, na zich in het zweet gearbeid te hebben; ik heb dit ook boven (d.i. in 't noorden) in Galilea, met name in de velden vóór Gennabris gezien (cfr. fasc. 16, nr. 653; hierover zal later een nota geplaatst worden).

Hierna ging Jezus weerom uit naar het oogstveld en genas ook daar nog vele zieken.

's Namiddags kwamen de stedelingen naar de buiten met voedsel in korven, en zij hielden een grote maaltijd in een nog rechtstaande loofhut. *Jezus hield hier dan nog een zeer lange toespraak, vooral* ***tegen de nutteloze overdreven levenszorg.*** *Hij gebruikte de gelijkenis van de lelie, die niet spint en toch prachtiger gekleed*

is dan Salomon in zijn heerlijkheid (Mt. 6, 24-34). *Hij sprak nog veel treffende woorden van dezelfde aard, in verband met allerlei dieren en voorwerpen daar in het rond.*

Hij hield hun voor dat zij de sabbat en de feestdagen niet mochten ontheiligen door werken van winstbejag. Werken van liefde, het redden van mensen en vee waren hun geoorloofd, maar de oogst, de vruchten op het veld moesten zij aan Gods bescherming overlaten, en niet bij ieder dreigend onweer op de sabbat daar rap, rap aan gaan werken. Hij leerde hierover zeer uitvoerig en schoon, geheel in de trant van zijn bergrede, want ook hier kwamen de woorden voor: "Zalig zijn deze, zalig zijn gene, enz." (Mt. 5, 3-12; Lk. 6, 20).

Maar de burgers van deze stad waanden zich behoeftig, ze hadden nooit genoeg en wilden veel winnen, zowel met hun landbouwwerk als met hun handel en zij gingen in beide geheel op. Ook overlaadden zij hun knechten met overwerk. Bovendien waren zij belast met het inzamelen van de tienden van het ganse gewest en zij hielden deze dikwijls lang achter en woekerden ermee. Hun veldvruchten waren voor de handel bestemd. Ik zag ook oude mensen hout verwerken en rondgaan om de voortbrengselen van hun arbeid te verkopen; zij vonden trouwens in het naburige woud al het nodige hout voor hun bedrijf. Vooral zag ik hen in grote hoeveelheid houten zolen voor sandalen snijden.

784.

Hier waren hoegenaamd geen Farizeeën. De mensen waren wat grof en zeer vrekkig en daarbij nog trots op hun afstamming van Abraham. Maar de zonen die Abraham hier geplaatst had, waren weldra ontaard; zij hadden zich met de Sikemieten vermengd, en toen Jakob later in het land hier aankwam, hadden zij de

besnijdenis reeds verloren. Jakob dacht er over in deze velden te blijven wonen, doch door de schaking van Dina met de gevolgen ervan werd zijn opzet verijdeld. Hij kende de kinderen van Abraham die hier woonden en zond hun geschenken.

Dina was bij de bron te Salim gaan wandelen (in het Jordaandal) en werd dan hier door de mensen in het gewest die de geschenken gekregen hadden, uitgenodigd; zij had dienstmeiden bij zich (tot haar beschikking) en ging (toch) alleen hier in het gewest nieuwsgierig rond. Daar zag haar de Sikemiet en verleidde haar in het veld of het woud; het was toen anders met zulke misdrijven; de mensen waren vleselijker, zij boden weinig weerstand en lieten zich gemakkelijk verleiden. Slechts de heilige huiswetten en de geheimenis der stammen (en samenhorigheid) beteugelden hen; zij waren voor het overige gelijk aan de kudden, waarmee zij leefden. Dina, het zuivere schaapje leed, na zich roekeloos van de kudde verwijderd te hebben, scha en schande.

785.

23 oktober. –

In de morgen had Jezus in Taänat-Silo nog geleerd en genezingen gedaan. Men moet zich niet verwonderen over dat groot getal zieken, want nauwelijks is zijn verblijf in een stad bekend, of alle zieken uit het gehele gewest, uit alle hutten en dorpen worden tot Hem gebracht (cfr. Mk. 6, 54-56).

In deze stad woonden Samaritanen en Joden, doch gescheiden, maar de Joden vormden de meerderheid. *Jezus onderrichtte ook de Samaritanen,* maar Hij stond op joodse grond en de Samaritanen op de grens van hun stadsdeel aan het einde van een straat; *Hij genas ook Samaritanen.* Overigens droegen de Joden van hier hun zulk geen haat toe, daar zij het hier in het algemeen niet zo nauw namen, ook niet met het onderhouden van de sabbat.

Verscheidenheid in Jezus' genezingswijzen.

Jezus heelde hier op verscheidene manieren.

- Enigen genas Hij uit de verte met een blik en een woord; anderen raakte Hij aan; nog anderen legde Hij de handen op, of ademde Hij aan, of zegende Hij, of bestreek Hij met speeksel de ogen.
- Sommigen raakten ZELF Hem aan en waren genezen, terwijl Hij er ook liet genezen worden op een afstand, zelfs zonder zich tot hen te wenden.

Hij ging in de laatste tijd van zijn openbaar leven, schijnt het mij toe, in het algemeen vlugger daarbij te werk dan in het begin. Dit ziende dacht ik dat die grote verscheidenheid in de manier van helen aangewend werd, om te tonen dat Hij niet aan een enkele wijze of vorm gebonden was, maar het op alle manieren kon doen. Jezus zelf trouwens zegt eens in het evangelie dat de ene categorie van duivelen anders uitgedreven wordt dan de andere (cfr. Mt. 17, 20).

Hij paste heel zeker zijn geneeskracht aan bij ieders kwaal, geloof en natuur, evenals Hij ook nu nog de zondaars verschillend tuchtigt, verschillend bekeert.

Jezus verbrak niet de ordening of schikking van de natuur, Hij maakte slechts haar banden los; Hij hieuw geen knopen door (vernietigde niets, brak niets), maar ontknoopte die en alle knopen kon Hij open maken. Hij had alle sleutels, en daar Hij een Godmens geworden was, handelde Hij in menselijke vormen en wijzen, die Hij heiligde.

Ik had ook vroeger reeds deze onderrichting bekomen, dat Hij op al die verschillende wijzen geheeld heeft tot voorbeeld, om de leerlingen de vormen voor elke handeling aan te leren. Inderdaad, zijn veelvormige gebaren bij het genezen, zijn als de voorboden en voorafbeeldingen van de verscheiden vormen van de kerkelijke zegen, wijdingen en sacramenten.

Jezus gaat naar Aser-Mikmetat.

786

Bij Tanaät-Silo waren zeer vele vijgenboomgaarden.

Van hier vertrok Jezus tegen de middag; meerdere mensen uit de stad deden Hem uitgeleide. Hij ging in noordoostelijke richting op de tamelijk brede baan die naar Skytopolis leidt.
Hij volgde een Romeinse heirweg[393].

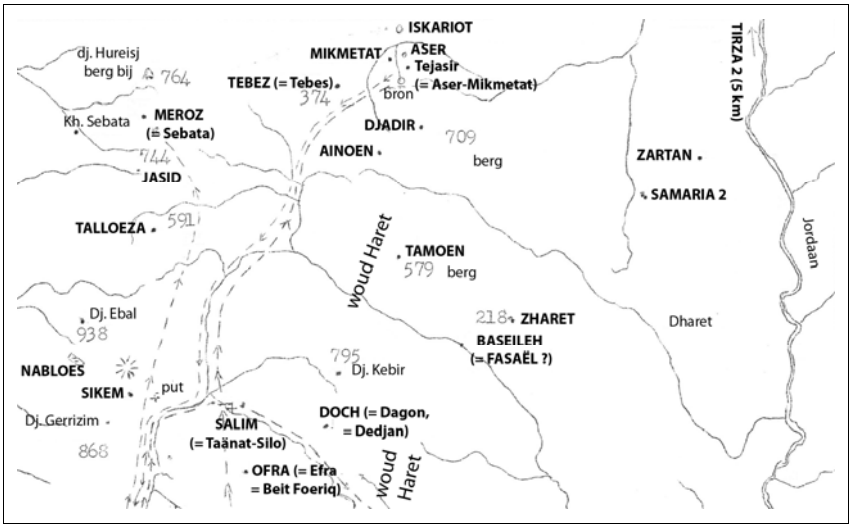

[393] Brede weg. – Het bestaan van de Romeinse heerweg is bevestigd door Eusebius, die een dorp Aser, behorend tot de stam Manasse aanduidt bij de 15e mijlpaal, wanneer men van Sikem naar Skytopolis afdaalt.

Guérin schrijft: “Ik ga van Tejasir (Aser) in zuidwestelijke richting en bemerk van afstand tot afstand de resten van een oude weg; het is de heerweg, waarvan Eusebius in zijn Onomasticon gewag maakt, die van Nabloes naar Skytopolis leidde.” (Sam. I; 356).

Onderweg liet Hij Doch ter rechterzijde liggen en Tebez ter linker op het oostelijk einde van de berg of het gebergte, waarin Samaria ligt[394].

Hij ging in de richting van de Jordaanvallei en daalde af in een klein dal, waarin ook een bron ontspringt, die naar de Jordaan vloeit[395].

---

[394] Tebez (= Tebes) links, Doch rechts. –

- **Tebez (= Tebes)** ligt op de nogal steile helling van de centrale bergketen van Palestina.
- **Doch** zal wel niet het Bijbelse Doch zijn bij Jericho, maar de verkorte vorm van Dagon, naam nog gedragen door een dorp 8 km ten oostzuidoosten van Sikem.

Wij vertaalden: het gebergte waarin Samaria ligt, in plaats van 'waarop', omdat deze hoofdstad op een heuvel ligt, die slechts een niveau van 443 m heeft. De heuvel ligt midden in een vlakte en is door bergen omgeven.

De centrale bergketen is gemiddeld 700 m hoog en heeft toppen van 700 m, 800 m, 900 m.

[395] Weg van Jezus. – Op het kaartje hierna (ligging van Aser-Mikmetat) kan men duidelijk de weg van Jezus volgen (puntlijn).

Tebez op de oosthelling van het gebergte van Samaria links latend, doorkruist Jezus een ruime effen vlakte. Deze stijgt langzaam opwaarts van 300 m tot 325 m, 350 m, 375 m. Ze behoudt dit niveau tussen een heuvel en een berg en begint dan weer omneer te gaan in een klein dal.

Hier bevindt Jezus zich vóór **Aser-Mikmetat (= Tejasir)** en nabij een boom, bron van Abraham en lusthof van de stad. Van deze laatste geven wij eerst de verkorte beschrijving die Guérin ervan gaf omstreeks 1870.
Lezers die hiervoor minder interesse hebben, kunnen ze overslaan; wij menen in 't belang van de Bijbelkennis aan de volgende uiteenzetting waarde te moeten hechten.

Het dorp **Tejasir** vertoont het beeld van een arm Arabisch dorp, zoals er vele zijn. Het oude bouwmateriaal in enige huizen verwerkt, de vele verspreide, in de rots gehouwen citernes, de naburige oude begraafplaats in de oosthelling van het dal dat uit het noordwesten komt, bewijzen de oudheid en aanzienlijkheid van deze plaats.

Zowat 250 m ten zuiden van het dorp vindt men een zeer mooi grafmonument dat tot de tijd van Christus kan teruggaan; het verheft zich met een kleine achteruitsprong op een onderbouw of voetstuk en meet 9 m

in het vierkant. De wanden bestaan uit heerlijke, monumentale steenblokken, mooi behouwen, kunstig samengevoegd en zonder ciment op mekaar gelegd. De ingang is in de noorderwand en deze is slechts met twee pijlers versierd, terwijl elke andere zijde er vier heeft. Men komt door een kleine vestibule in de eigenlijke grafkamer, waarin drie nissen voor drie sarcofagen aangebracht zijn. Het gewelf en bovenste gedeelte is vernietigd; het monument was van binnen waarschijnlijk gewelfd en van buiten met een terras bekroond Zonder twijfel was dit de begraafplaats van een aanzienlijke familie (Sam. I; blz. 355-356).

Wat ons betreft, daar het monument tot Christus kan teruggaan, vermoeden wij dat dit grafmonument toebehoord kan (of zal) hebben, aan de familie waarin wij Jezus reeds zijn intrek hebben zien nemen en waarmee wij aanstonds nadere kennis zullen maken.

Nu, het huidige dorp Tejasir, waarvan Guérin de bovenstaande beschrijving gaf, ligt op de plaats van het oude Aser-Mikmetat, waarvan de ligging nog steeds onbekend bleef en dat ons nu hier door K. aangewezen wordt.

In het boek Josuë wordt Aser-Mikmetat genoemd als stad op de grens van de stammen Manasse en Benjamin. In het algemeen laten de grensbeschrijvingen in dat boek alles aan duidelijkheid te wensen over, te meer omdat gewoonlijk de ligging van enkele steden onbekend is, zoals in ons geval de ligging b.v. van Aser-Mikmetat en Tafua.
Hierin bewijst K. ons weer een kostbare dienst.

De loop van de noord- en oostgrens van Efraïm wordt er door opgehelderd en is daarnaar op onze grote kaarten 1 en 3 uitgestippeld.

Hier volgt het essentiële uit de Bijbelse beschrijving van de noord- en oostgrens van Efraïm.

a) Oostgrens:
Aser-Mikmetat in het noorden; de grens wendt er zich om heen, loopt (zuidwaarts) naar de oostkant van Taänat-Silo en verder naar de oostkant van Janoach en daalt van daar af naar Atarot en Naärata en gaat langs (het district van) Jericho en komt uit bij de Jordaan (Jos. 16, 6-7).

b) Noordgrens (= zuidgrens van Manasse):
Ze loopt van Aser-Mikmetat, dat tegenover Sikem ligt, naar rechts (volgens oosterse oriëntering) naar de stad En-Tafua, daalt van hier af naar de rietrivier Qana en eindigt bij de zee.

Entafua is onbekend, maar is zeker te zoeken in de omstreken van Nabloes en is wellicht Djinsafoet. Hier afdalend in de wadi Qana vervolgt ze met deze rivier haar loop naar het westen (Jos. 17, 7).

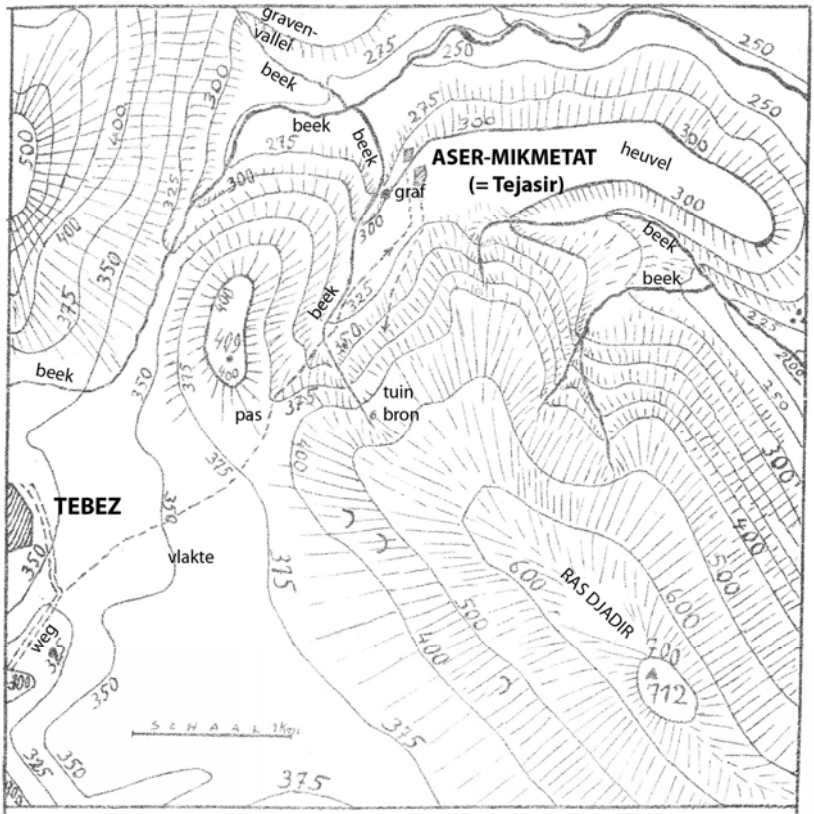

nr. 786 : Ligging van Aser-Mikmetat

Naar hier was Hem een schare van allerlei lieden, die zijn woord wensten te horen, vooruit geijld; het waren voornamelijk Samaritaanse arbeiders, die hier thans op Hem wachtten en *tot wie Hij het woord richtte.*

Links strekte zich op de hoogte of heuvel opwaarts een kleine stad uit, die uit een lange rij huizen bestond en die Aser-Mikmetat heette. Tegen de avond ging Jezus er in.
Abel-Mehola kan er 7 uren van af gelegen zijn.

Deze stad ligt op de weg van Maria en de H. Vrouwen, wanneer zij niet over het gebergte bij Samaria naar Judea gaan. Ook op de vlucht naar Egypte is de H. Maagd met Jozef hierover gereisd.

Deze avond is Jezus nog naar de bron van Abraham en naar de lustplaats vóór Aser-Mikmetat gegaan en heeft er verscheidene zieken genezen, o.m. twee Samaritaanse vrouwen die men hierheen had gebracht. Hier werd Hij door de mensen met veel liefde ontvangen; zij waren zeer goed en ieder had Hem gaarne in zijn huis gehad; Hij nam nochtans zijn intrek vóór de stad in een aartsvaderlijke familie, waarvan het hoofd Obed heette en door wie Hij met al zijn leerlingen gastvrij opgenomen werd.

De weg van Taänat-Silo naar dit gewest is veel breder (het is een Romeinse heerweg) dan de weg over Akrabis naar Jericho. Deze is zeer eng, stenig en rotsachtig (fasc. 4, nr. 109, laatste alinea van maandag, 19 november). Zelfs ervaren dieren, indien ze met koopwaren zwaar beladen zijn, kunnen er maar moeilijk door.

Ik heb gezien dat onder de boom bij Abrahams bron ten tijde van de rechters, een tovenaarster en profetesse haar toverpraktijken beoefende en orakels gaf, die telkens verkeerd uitvielen. Hierbij verrichtte zij in de nacht allerlei ceremoniën met fakkels en dreef wonderlijke dieren en gestalten bijeen. Doch al haar aanwijzingen kwamen falikant uit en haar plannen mislukten. Het is dezelfde die ik op de laatste reis in het koninkrijk Basan te Azo door de Midianieten op een plank genageld zag worden, waar men haar in man verkleed had ontdekt (fasc. 17, nr. 706); zij woonde in het woud en pleegde hier veel toverij.

De boom hier is dezelfde waaronder Jakob de geroofde afgodsbeeldjes van Laban – en van de Sikemieten – begroef. (De hoogst waarschijnlijke vergissing hier betreffende die boom is reeds gesignaleerd fasc. 4, nr. 105, laatste alinea en voetnoot 226).

ASER-MIKMETAT
(= Tejazir)
TEBEZ
(= Tebes)
MEROZ
bron
eik
pachthoeve
herberg
TALOEZA
SAMARIA
Bg. EBAL
NABLOES
SIKEM = SIKAR
(nu: Balata)
Bg. Gerizzim
dal Makna
herberg
AWERTA
AROEMA
JANOE
AKRABIS
effener
bergvlakte
LEBONA
ALEXANDRUM
(= Gharabeh)
GOFNA
AUDJEH
huis (bruut
afgewezen)
puntlijn = weg gevolgd
door Maria en Jozef.
Bg. van
Jezus'
vasten
RAMA
JERICHO

Oogslag op Sint-Jozef.

787.

Ook heb ik gezien dat Jozef met de H. Maagd en het Kind Jezus in de nabijheid van die boom (bij Aser-Mikmetat), op de vlucht naar Egypte, zich een nacht en een dag verborgen hielden en rustten; de vervolging van Herodes was bekend en het was zeer gevaarlijk hier te reizen. Ik meen ook dat het hier bij de boom was dat Maria het zo warm kreeg, toen zij op haar reis naar Bethlehem versteven was van kou (fasc. 4, nr. 105, voetnoot 225).

Toen ik heden nacht in mijn reisvisioen uit mijn huis hierheen in het Beloofde Land kwam om de huidige dag van Jezus' leven te zien, passeerde ik door Lebona, ten zuiden van de berg (bergdistrict) Gerizzim gelegen, en ik zag hoe de H. Jozef hier zijn timmerambacht aanleerde, na voor zijn broers op de vlucht gegaan te zijn; hij kon toen twintig jaar oud zijn en ik zag hem wonen en arbeiden in een muur, die van de stad uit naar een smalle bergrand leidde, gelijk een straat naar een vervallen kasteel. De woningen waren in de muren. (Ze zagen er uit als muren met alleen in de hoogte lichtopeningen). Ik zag hem tussen hoge muren, waarin boven (venster-)openingen waren, aan lange stijlen werken, waarin de wanden van vlechtwerk ingezet moesten worden; hij was zeer deugdzaam en liefdevol; hij is later eens met Maria hier voorbijgekomen en ik meen dat hij met haar toen ook zijn oud werkhuis heeft bezocht.

Vóór zijn huwelijk met Maria heeft hij ook nog in een andere stad gearbeid; deze lag bij een water(beek) dat in de zee vloeit en wel, zo ik meen, niet ver van Afeka, de geboortestad van de H. Tomas.

Jezus te gast bij Obed.

788.

24 oktober. –

Aser-Mikmetat ligt dwars over een bergrug, die in de richting van het Jordaandal loopt; het zuidelijk deel behoort tot de stam Efraïm, het noordelijke tot Manasse.

- In Efraïm ligt, indien ik me niet vergis, Mikmetat en
- in Manasse ligt Aser en
  ze maken samen een enkele stad uit: Aser-Mikmetat (Jos. 16, 6; 17, 7).

De grens loopt tussen beide door; de synagoge ligt in Aser, aan gene zijde en zijn inwoners verschillen in zeden en aard enigszins van die van Mikmetat, en hierdoor houden zij zich wat afzijdig.

Mikmetat, het Efraïmietische stadsdeel strekt zich met een rij huizen opwaarts op de berg uit; beneden in het dal vloeit het riviertje waarbij Jezus gisteren de Samaritanen nog onderrichtte, die Hem naar deze plaats vooruit gelopen waren.

Iets hoger (op een helling) ligt vóór de stad een schone bron, en, zoals gewoonlijk, is er rondom deze bron een badplaats en een lusthof. De bron, waartoe men met sierlijke trappen afdaalt, is in een gemetseld bekken gevat, in welks midden op een terras een schone boom staat. Uit dit bekken kunnen meerdere baden, die er omheen liggen, gevuld worden; hier genas Jezus gisterenavond twee Samaritaanse vrouwen (nr. 786).

789.

Hier werd Jezus door de inwoners met de gewone gastvrijheid ontvangen, en Hij begaf zich ten huize van een eerbiedwaardig, aartsvaderlijk man, die Obed heette; het huis was een groot landgoed vóór Mikmetat. Obed was een soort opperhoofd over de stad (soort stam- of familiehoofd). De bevolking aan deze zijde was immers meestendeels onderling vermaagschapt: verscheidene

families waren Obed's kinderen of kinderen van zijn voorouders; hij was 'de oudste', het hoofd van hen allen; hij zorgde voor hun zaken, bestuurde hun landbouw- en herdersbedrijf[396].

Zijn vrouw leefde nog en verbleef met haar huishouden en het vrouwelijk deel van haar familie in een afgezonderde vleugel van het huis (cfr. fasc. 10, nr. 258, voetnoot 73); zij was voor haar leeftijd nog een zeer flinke vrouw, een echte Jodin van de oude stempel; zij had een slag van kinderhuis en leerde de meisjes der andere families allerlei handwerk. In het algemeen heerste in de gehele stam liefde, raad en daad in de hoogste mate.

Obed had 18 kinderen, waarvan enige nog ongehuwd waren. Twee van zijn dochters waren in Aser, het Manassische stadsdeel, gehuwd en dit stond hem helemaal niet aan; hij vond het spijtig, zoals ik het *uit zijn gesprekken met Jezus vernam, want ginder waren de mensen van minder goede aard.*

's Morgens leerde Jezus bij de bron; er lagen wel vierhonderd mensen op de grasgrond van de trapvormige helling om de bron, *Hij sprak duidelijk over de komst van het Rijk en over zijn zending, over de boetvaardigheid en de doop; Hij bereidde er ook enige op de doop voor en onder dezen waren ook kinderen van Obed.*

Hierna bezocht Jezus met Obed nog verscheidene landelijke woningen en onderrichtte en troostte er de knechten en ouderlingen die met de thuiswacht belast geweest waren, terwijl de anderen naar zijn predicatie waren gaan luisteren. *Obed sprak veel met Jezus over Abraham en Jakob die in dit gewest gewoond hadden, alsook over de lotgevallen van Dina.*

---

[396] Landbouw- en herdersbedrijf. – De kleine valleien in de omstreken van Tejasir zijn vruchtbaar en rijk aan bomen.

Dit is ook het geval met de aangrenzende ruime vlakte ten oosten van Tebez, waarover wij in Guide bleu lezen: "Ze is zeer vruchtbaar, rijk aan graan, olijfbomen en kudden van schapen en geiten."

De inwoners van Mikmetat hielden zich voor afstammelingen van Juda. Holofernes, de medische avonturier (nr. 770), had bij zijn inval deze stad volkomen verwoest, en dan waren hun voorouders zich uit Juda hier komen vestigen, met het vaste, bewuste besluit om in eendrachtige samenwerking een deugdzaam leven volgens de oude zeden te leiden; en dit hadden zij tot nog toe volgehouden. Obed had geheel de oude goede zeden van de deugdzame Hebreeën en een grote verering voor Job; hij nam hem in alles tot voorbeeld, ja, hij leidde met de zijnen bijna zulk een volmaakt, deugdzaam, aartsvaderlijk leven[397]. Hij gaf zijn zonen en dochters bij hun huwelijk een rijke gifte mee en deelde bij zulke gelegenheden veel aan de armen uit en schonk ook veel aan de tempel.

Jezus zegende vele kinderen die overal door de moeders tot Hem gebracht werden.

790.

In de namiddag was een grote maaltijd rondom Obed's huis en in het voorhof onder loofhutten, die overal dichtbij stonden. Bijna alle inwoners van Mikmetat namen er deel aan en vooral de armen van het gewest. *Jezus ging rond alle tafels, zegende en onderrichtte de gasten, terwijl Hijzelf spijzen voordiende; Hij vertelde parabelen;* de vrouwen zaten in een afzonderlijke loofhut.

Vervolgens ging Jezus tot enige zieken in de huizen en genas ze. Ook zegende Hij nog vele kinderen, die de moeders op een rij tot Hem brachten. Hier waren zeer vele kinderen, vooral bij Obeds vrouw, die hen onderrichtte.

Obed had een jongen van ongeveer 7 jaren, met wie Jezus veel sprak en die Hij zegende; hij woonde op de

[397] Bij deze woorden plaatst Brentano in nota: "Misschien is uit deze omstandigheid de valse overlevering ontstaan dat Job in dit land gewoond zou hebben, zoals het in het 'Iterinario Hiërosolimo' beweerd wordt."

buiten bij een ouder broer; hij was zeer deugdzaam en bad ‘s nachts dikwijls geknield op het veld. De ouder broer was daarmee niet in zijn schik en dit bedroefde Obed. *Jezus verschafte recht en deed uitspraak over dit alles.* Ik herinner me vaag dat die jongen na Jezus’ dood nog onder de leerlingen gekomen is.

De stad Aser-Mikmetat ziet naar het oosten, naar het gebergte over de Jordaan en ligt enige uren meer noordelijk dan Soekkot en de uitmonding van de Jabbok in de Jordaan.
In de Makkabese oorlogen stond Mikmetat aan de zijde van de Joden, hielp hen in menige omstandigheid en was zeer getrouw. Ook hield Judas, de Makkabeeër, zich hier enige malen op.

De inwoners van het overzijds stadsdeel waren uit de stam, die, zoals hun wijk, ook Aser heette.

Jezus te Aser. – Doop te Mikmetat.

791.

25 oktober. –

Heden ging Jezus met de leerlingen naar het noordelijk stadsdeel aan de andere bergkant, in de stam Manasse, welke wijk Aser heet. Hier, bij de synagoge, waren vele Farizeeën, en wel zulke die Jezus allerminst genegen waren, om niet te spreken van vele hovaardige inwoners; zij verstonden zich met andere mensen, die belastingen en tol voor de Romeinen moesten inzamelen en samen met die andere mensen woekerden zij daarmee.

Jezus predikte hier ‘s morgens en genas verscheidene zieken. De Farizeeën en hovaardige inwoners hielden zich koel, want zij waren tegen Jezus misnoegd, omdat Hij de ruwe boerenbevolking van Mikmetat de eer had aangedaan hen het eerst te bezoeken; zij beminden Hem niet en toch wilde hun ijdelheid en eerzucht, dat Hij, als een geleerd rabbijn, eerst bij hen

zou gekomen zijn, in plaats van bij hun onbeschaafde onderontwikkelde buren, op wie zij met minachting neerzagen.

‘s Middags keerde Jezus met een talrijk geleide naar de bron vóór Mikmetat terug en *bereidde hier een aantal mensen tot de doop voor. Velen bekenden hun zonden in het algemeen (dus ook openlijk); vele anderen traden met Jezus alleen ter zijde en legden Hem in het geheim een gedetailleerde bekentenis van hun zonden af* (cfr. nr. 744, voetnoot 376), *en vroegen Hem om een boetpleging en vergiffenis.*
De dopers waren, naar ik meen, Saturninus en Judas Barsabas; andere leerlingen legden de handen op (als peters). De doop geschiedde in een grote badvijver.

Na de doop nam Jezus een kleine maaltijd en zij gingen vervolgens ten sabbat naar Aser. *Hier leerde Jezus uit Genesis, 18, 23, over de verdelging van Sodoma en Gomorra en hield een striemende boetepreek. Ook weidde Hij uit over de wonderwerken van Elizeüs* (II Kon. 2-8). De Farizeeën waren volstrekt niet tevreden met Hem, want gedurende de daarna gehouden maaltijd *sprak Hij ondermeer ook daarover dat zij de tollenaars verachtten en nochtans alleen hierin van hen verschilden, dat zij meer omzichtig, geniepig, bedekt en schijnheilig hun woeker bedreven, (terwijl de tollenaars hun winzucht toch niet met de dekmantel van de godsvrucht camoufleerden).*

Jezus overnachtte hij Obed.

Gastmaal.

792.

26 oktober; Sabbat. –

Jezus handelde deze morgen te Aser in de synagoge nog eens over Abraham en Elizeüs, en genas daarna vele zieken, ook bezetenen en melancholieken.

In de namiddag was er een grote maaltijd in de herberg.
De Farizeeën hadden weliswaar de uitnodiging tot de maaltijd gedaan, maar Jezus riep er vele arme mensen uit Mikmetat bij en deed de onkosten daarvan door zijn leerlingen betalen.

Aan tafel spraken de Farizeeën Hem heftig tegen, toen Hij de *parabelen verhaalde van de onrechtvaardige schuldenaar, die zijn schulden kwijtgescholden wilde krijgen en nochtans zelf doorging met van anderen het verschuldigde bedrag te eisen en met anderen lasten op te leggen, enz.*
Hij gaf hun in de uitleg van de parabel te verstaan, dat zij de arme mensen belastingen afpersten en aan de Romeinen leugenachtig beweerden dat zij zoveel niet konden betalen en ondertussen met geld hun zakken vulden; ook dat zij in naam der Romeinen zwaarder belastingen vaststelden, zodat zij de twee derde voor zich konden achterhouden.

Zij wilden zich verdedigen, *maar Hij zei: "Geeft de keizer wat hem toekomt en ook God dát waarop Hij recht heeft."* (Mt. 22, 21). Zij wonden zich tenslotte hevig op en vroegen met welk recht Hij zijn neus daartussen stak.

Onderrichtingen te Mikmetat.

793.

27 oktober = 6 Markeswan. –

Gisteren begon met de avond een vastendag ter gedachtenis aan het uitsteken der ogen van koning Sedekias door Nabuchodonosor (II Kon. 25, 1-7).

(De joodse kalender noteert op 6 Markeswan een vastendag om die reden en voegt er bij: 'ook om de dood van zijn kinderen.').

Jezus was heden nog in Mikmetat bij Obed. De mensen gingen, zoals het op de vastendagen (en sabbatten) gebruikelijk is, een weinig wandelen. *Jezus leerde in het open veld voor herders en bovendien ook bij de bron van Abraham. Hij sprak over het Rijk Gods, hoe het van de Joden tot de heidenen zou overgaan en hoe deze laatsten de voorrang zouden bekomen.*

Daarna zei Obed eens dat, indien Hij dit aan de heidenen zei, dezen daardoor hovaardig zouden worden.
Jezus verklaarde hem zeer vriendelijk dat Hij dit niet voor de heidenen verborg en dat zij juist om hun ootmoedigheid de voorrang zouden bekomen; Hij vermaande Obed en al de zijnen om op hun hoede te zijn tegen het gevoel van zelfgenoegzaamheid en tegen het overdreven vertrouwen in eigen gerechtigheid; zij helden immers daarnaar een weinig over; zij zonderden zich enigermate af en voelden zich behaaglijk in de voordelen van hun geregeld, sober en eenvoudig leven; dit leverde geen gering gevaar van hovaardigheid op, waarin zulk gevoel gemakkelijk ontaardde.

Jezus vertelde daarom de parabel van de talenten (Mt. 25, 14-30).

Jezus richtte ook het woord tot de vrouwen in hun afgezonderde lusthof, waar zij hun badinrichting hadden. Er was daar een mooie loofhut; *Hij vertelde ondermeer de parabel van de wijze en dwaze maagden* (Mt. 25, 1-10).
Hij stond in hun midden; zij zaten in een kring op een terras boven elkander, meest op een knie en met de andere opgeheven, waarop zij leunden met de handen. Alle vrouwen droegen bij zulke gelegenheden lange mantelsluiers, waarin zij geheel gehuld waren; de rijke vrouwen droegen er fijne en meer doorzichtige, de arme vrouwen brede van grove stoffe.
In het begin waren zij geheel gedekt, maar gedurende de lering schoven zij gemakkelijkheidshalve de sluier van voor het aangezicht even weg.

Hier liet Jezus een dertigtal mannen dopen; het waren meestal knechten en mensen die elders gewoond hadden en pas sedert Joannes' gevangenneming hierheen gekomen waren. Jezus was met de mensen in de wijngaarden gegaan, die hier nu voor de tweede maal rijpten.

Met een omweg naar de leerberg bij Meroz.

794.

28 oktober. –

Met 5 leerlingen verliet Jezus 's morgens Mikmetat, want 2 Joannes-leerlingen zijn van hier naar Macherus gegaan;
Hij keerde terug vanwaar Hij gekomen was. Het riviertje in het kleine dal ten zuiden van Aser-Mikmetat, heeft zijn oorsprong in de bron, waar Jezus had laten dopen (cfr. blz. 145).

Hij ging naar het westen (zuidwesten), ongeveer 3 uren ver door het dal aan de zuidelijke voet van de bergen waarop Tebez en Samaria liggen.

(Jezus volgt in dit terugkeren ook dezelfde weg als op de heenreis; de weg loopt door een opeenvolging van valleien met

aan weerskanten gebergten; dit kan men allerduidelijkst zien op onze grote kaart 3).

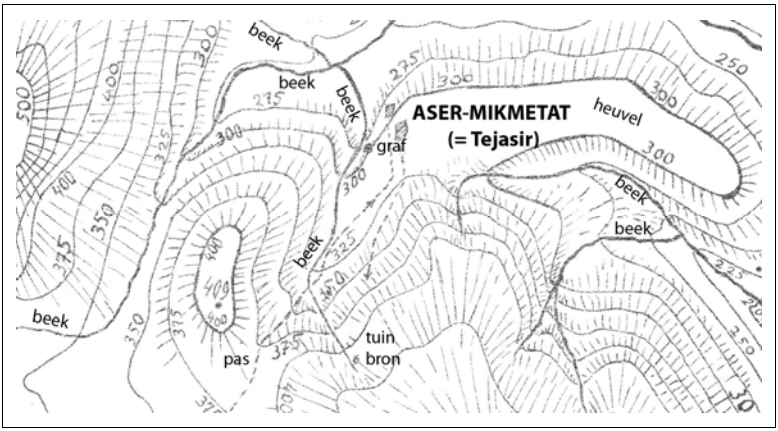

Onderweg onderrichtte Hij enige herders en kwam omstreeks de middag op het landgoed dat het bijzonder erfdeel van Jozef, zoon van Jakob, uitmaakte (Gen. 48, 21-22). Dit bijzonder erfdeel van Jozef is te onderscheiden van het stuk grond bij Sikem, dat Jakob van Hemor afgekocht heeft (Gen. 33, 19) en dat in de vallei lag ten zuiden van Samaria (nl. in het dal bij Sikem, welk dal zich van west naar oost uitstrekt).
Ook het bijzonder erfdeel strekt zich een half uur breed en een uur lang van het oosten naar het westen uit en door dit dal vloeit een beek die zich eveneens van het oosten naar het westen richt.
(Dit zal hoogst waarschijnlijk het dal en riviertje zijn dat bij Aroema begint, aan de noordkant van Awerta voorbijloopt en in de vallei Makhna uitmondt).

Van de wijnbergen op de hoogten, die dit dal insluiten, ziet dit erfgoed uit het zuiden noordwaarts op Sikem, zowat een paar uren (6 km) verder gelegen. Dit erfgoed heeft alles (zoals ook heel dit gewest): wijngaarden, weiland, graanvelden, boomgaarden, wateren en daar staan ook schone gebouwen. Er woont een pachter op; ik vermoed dat het nu aan Herodes toebehoort; het is

hetzelfde huis, waar de H. Maagd onlangs met de andere H. Vrouwen op Jezus wachtte.

Toen was Jezus te Sikem en genas na zijn aankomst in dit huis een knaapje. De mensen zijn hier goed en Jezus richtte het woord tot een talrijke menigte en nam deel met hen aan een landelijke maaltijd.

Dat bijzonder erfdeel van Jozef was een afgezonderd schoon stuk land, waarop Amorieten woonden, een groep die zich daar tussen de anderen had ingedrongen. Het stuk land was, geloof ik, mee verkocht, maar Jakob moest het van zijn bezitters bevrijden, die hij niet gaarne in zijn nabijheid had, wegens het gevaar dat zijn onderhorigen zich met hen zouden vermengen.
De kamp om dit erfdeel was een soort tweegevecht of weddingschap, doch niet op leven of dood, maar in vrede.
Wie zijn tegenstander het zwaard of schild uit de hand kon slaan of dit breken, had het stuk land gewonnen en de andere moest wijken. Er werd bovendien ook met de boog naar een doelwit geschoten. Jakob en de Amorietenhoofdman stonden tegenover elkaar met achter zich een schaar van hun volk. Jakob won het gevecht en zijn tegenstander moest wegtrekken; zij sloten na de kamp een overeenkomst; dit geschiedde aanstonds na de verkoop van het veld. Jakob woonde 11 jaren bij Sikem[398].

---

[398] De vermelding hierboven van de H. Maagd en van de genezing van de knaap toont duidelijk aan dat wij ons hier bevinden en dat het bijzonder erfdeel van Jozef zich uitstrekt bij de herberg of het herdershuis te Awerta.

Maria wachtte daar op Jezus na de bekering van de Samaritaanse vrouw (fasc. 15, nr. 549). Daarom hebben wij in dit nr. 794 ons de vrijheid veroorloofd een oorspronkelijke foutieve tekst te wijzigen.
Er stond nl. dat dit bijzonder erfdeel vanaf de wijngaardhoogten zuidwaarts op Sikem zag, in plaats van noordwaarts op Sikem of in de richting van Sikem.

De H. Schrift zelf maakt gewag van dit bijzonder erfdeel van Jozef.
Op zijn sterfbed zegde Jakob tot Jozef: “Voor u heb ik een erfdeel meer bestemd dan voor uw broeders; ik heb het gewonnen uit de hand van de Amoriet met mijn zwaard en mijn boog.” (Gen. 48, 22).

795.

Jezus ging van hier weer (een eindweegs) noordoostwaarts (en dan noordwaarts) het gebergte op naar Meroz, ongeveer 2 uren ten oosten (juister noordoosten) van Samaria.

De stad Meroz ligt aan de zuidzijde van een berg, op welks noordhelling Atarot gelegen is. Dit Meroz ligt iets hoger (d.i. noordelijker en op een hoger niveau) en hoger noordelijk boven Tebez (even noordelijk, maar op een hoger niveau) en ook hoger (op een hoger niveau) dan Aser-Mikmetat dat, oostelijk van hier gelegen is.

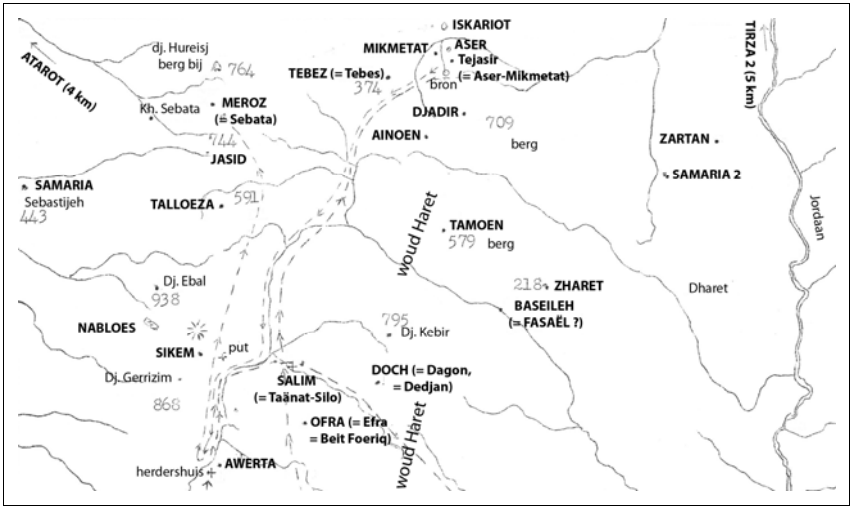

Hier in Meroz is Jezus nog nooit geweest[399].

---

[399] **Meroz = Sebata**. –
Atarot op de noordhelling van de bergketen op wier zuidzijde Meroz ligt. – Ofschoon Atarot niet veel noordelijker ligt, is dit toch waar, omdat het gebergte van noordoosten naar zuidwesten gericht is.

Voor Meroz nemen wij Sebata; men kan de kaart hierboven nazien, doch vooral de grote kaart 3. Op deze is alles zeer duidelijk getekend en kan men zien hoe alles klopt wat K. over de ligging van Meroz zegt, wanneer wij voor

De stad was met een droge gracht omringd, waarin zich somtijds enig bergwater verzamelde. Deze stad had in Israël een slechte naam wegens haar trouweloosheid (Recht. 5, 23). Ik heb in verband met deze plaats en het veld van Jakob de voorzegging van Jakob bij zijn dood (Gen. 49) en ook de geschiedenis van Debbora en haar zegelied gehoord (Recht. 4 en 5), maar ik herinner mij er niet veel meer van; ook ben ik te ziek en te zwak om mijn geheugen op te frissen.

In Meroz vestigden zich ter woon nakomelingen van Aser of Gad, de zoon van Zelfa, de dienstmeid van Lea (Gen. 10, 11-13). Deze zonen hadden, benevens hun wettige kinderen, ook kinderen bij dienstmeiden gewonnen, en wel bij heidense uit Sikem.

Door zulken was Meroz bewoond; men wilde hen in de stammen niet hebben en zo zijn zij later ook laf en ontrouw geweest in de oorlog van de Israëlieten tegen Sisera; zij hadden zich laten omkopen, geld van de vijanden aangenomen en niet meegestreden; zij waren daartoe deels door valse profeten misleid geworden, die zich bij hen ophielden en hier had met hen ook de profetesse Abinues te doen, dezelfde die te Azo door de

---

Meroz Khirbet Sebata nemen. Overigens is Meroz totaal onbekend.
De term Khirbet zegt dat de resten die men daar vindt, deze zijn van een oude stad.

Sebata ligt 2 uren ten noorden van Sikem in een diepe vallei (niveau 550 m) tussen twee bergtoppen van 764 m en 741 m, dus verborgen en afgezonderd, zoals K. zegt. Verder ligt het aan de zuidvoet van de mooie regelmatige berg Hureisj, waar Jezus wil komen preken.
De weg van Sebata door een bergvallei naar Iskariot is gemakkelijk.
Straks komt Jezus ook daar.

De bergtop ten noorden van Meroz is zowat 200 m hoger dan deze stad. Meroz is alleen hierdoor bekend dat het vervloekt werd door Debbora, omdat het de oproep ten strijd niet had beantwoord en niet had meegestreden tegen de Kanaänieten die onder aanvoering van Sisera stonden, veldheer van Jabin, de koning van Azor.

In dit lied luidt het: “Maar vervloekt is Meroz, vervloekt zijn haar bewoners, omdat ze Jahwe niet te hulp zijn gesneld, met hun krijgers geen hulp aan Jahwe verleenden.” (Recht. 5, 23).

Midianieten op een plank genageld werd. Ook bij nog andere gelegenheden hadden de Merozenen een verraderlijke rol gespeeld en zich daardoor de algemene verachting op de hals gehaald.

De stad lag afgezonderd en hield zich afzijdig en daardoor hadden de inwoners aan menig goed, maar ook aan veel kwaad geen deel genomen; zij waren niet mee met hun tijd, ouderwets en achterlijk.

796.

Ik heb daarbij iets van de zegepraal op Sisera gezien en het zegelied van Debbora gehoord. Het werd voor haar door een man, ik meen door Barak, opgesteld, althans gedeeltelijk en door haar voor het verzamelde volk gezongen. Er werd daarin tegen Meroz een vloek uitgesproken en de inwoners voelden zich nog niet gevleid, als men dit onderwerp aanraakte of hen aan die passage herinnerde. Als ik het goed voorheb; komen in dit lied zinspelingen op de Messias voor en wordt er in gezegd dat Meroz nog eenmaal, nl. eerst met Jezus' komst van zijn smaad gerehabiliteerd zou worden.
(Zulke toespelingen schijnen er niet in voor te komen. Wellicht heeft K. andere passages voor ogen, b.v. Gen. 49, 10 of Jes. 9, 1-3: het volk dat in duisternis zat, heeft een helder licht aanschouwd, een grote glans heeft hen overstraald.)[400]

---

[400] Zinspelingen op de Messias. – Rechtstreekse en uitdrukkelijke vindt men niet in dat lied, zoals gezegd, indien men geen rekening houdt met het heilshistorisch perspectief van heel de Bijbel.

Het lied van Barak en Debora echter bevat en bezingt feiten die op de Messias en zijn verlossingswerk wijzen en het enigermate voorafbeelden. In deze oorlog wordt de bevrijding ondernomen door een man en een vrouw, Barak en Debora, waarvan de eerste als een figuur van de Verlosser, de tweede als een beeld van de Medeverlosseres beschouwd kan worden. Ook in de vrouw Jaël, die Sisera in zijn slaap een spijker in zijn oor dwars door de kop tot in de grond sloeg wat de doorslag gaf aan de volkomen nederlaag van de vijand, kunnen wij het beeld zien van O. L. Vrouw, die door

De inwoners van Meroz leverden zich hoofdzakelijk over aan de bereiding van huiden tot leder; zij maakten leder en vervaardigden pelswerk, naaiden er klederen van, maakten lederen zolen, riemen, gordels, schilden en soldatenvesten; zij haalden de huiden ver in het rond op ezels en bereidden die gedeeltelijk in een put, die zijn water uit de stadsbron ontving. Maar daar dit water, afkomstig van een waterleiding (en niet van een bestendige bron), niet altijd in voldoende hoeveelheid voorradig was, looiden zij ook hun huiden bij Iskariot, een moerassig gewest, een paar uren oostelijk van Meroz en slechts een weinig ten noorden van Aser-Mikmetat; dit was een woeste hoek met slechts enige woningen; er liep daar een bergkloof met een bron of beek naar het Jordaandal toe (zie kaart of grote kaart 3).

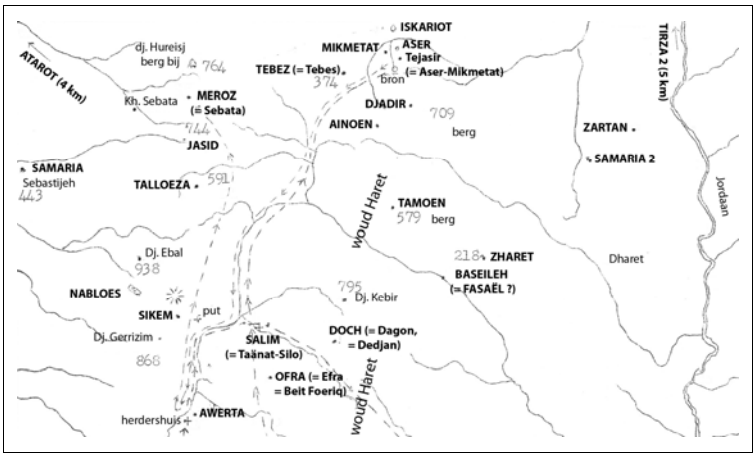

---

haar Zoon de kop van het serpent verpletterde en hem de volkomen nederlaag toebracht.

Katarina meende nog dat Meroz eerst bij Jezus' komst uit zijn smaad weer bevrijd moest worden. Inderdaad, door de eer die Jezus Meroz door zijn bezoek bewijst, herwint het zijn eer en aanzien, en ook dit is een beeld van wat thans gebeurt met het hele godsvolk, dat niet langer veracht of misprezen wordt om zijn ontrouw, lafheid en zonde maar in zijn hoogste eer wordt hersteld. K.'s vermoeden betreffende de inhoud van het lied laat dus zien hoe haar zienersblik diep in de Messiaanse werkelijkheden boorde.

Daar bereidden de Merozenen hun huiden. Judas of zijn ouders hadden zich daar een tijdlang opgehouden en van daar had hij zijn bijnaam Iskariot bekomen.

Vóór Meroz (Sebata) werd Jezus door de arme burgers, die van zijn komst op de hoogte gebracht waren, met grote vreugd ontvangen; zij kwamen Hem tegemoet en brachten Hem klederen en zolen om ondertussen de Zijne uit te schudden en te reinigen. *Jezus dankte hen* en ging met zijn leerlingen in een herberg in de stad, waar men Hem de voeten waste en iets ter verkwikking en verwelkoming aanbood.

Ook de Farizeeën kwamen tot Hem en *Hij hield nog 's avonds in de synagoge voor het toegestroomde volk een belangrijke redevoering, waarin Hij het had over de luie knecht en het begraven talent; Hij paste die parabel toe op zijn toehoorders uit de stad. Daar zij, als zonen van de dienstmeiden, slechts één talent ontvangen hadden, was het hun plicht daarmee te woekeren, maar zij hadden het integendeel begraven.*

Nu de Heer naderde, moesten zij haast maken om er nog iets mee te winnen. Ook bracht Hij hun onder de ogen hun tekort aan liefde voor hun buren en hun haat tegen de Samaritanen.

Ook de Farizeeën van hier waren volstrekt niet tevreden met Hem, maar het volk des te meer, daar zij zwaar verdrukt werden door de Farizeeën en de ganse stad zo vergeten en aan haar lot overgelaten was, dat niemand anders hen hier te hulp kwam.

Judas voelt zich tot Jezus aangetrokken.

797.

Na zijn redevoering ging Jezus met zijn leerlingen in de herberg vóór de oostelijke stadspoort. (Toch op een nog al aanzienlijke afstand, zoals het verder zal blijken).

Lazarus had ze voor Hem en de leerlingen hier ingericht bij een buitengoed dat hij hier bezat.

(Herberg van Lazarus, cfr. fasc. 14, nr. 535, voetnoot 254); (waarschijnlijk is het buitengoed bedoeld, 16 km meer noordelijk op de berg Sjeick Sjibel).

Nu kwamen Bartolomeüs, Simon de Ijveraar, Judas Taddeüs en Filippus in de herberg tot Hem; zij hadden reeds vroeger met de leerlingen gesproken en hij ontving hen vriendelijk; zij namen deel aan de maaltijd en bleven ook de volgende dag hier.

*Jezus had reeds meermalen **Bartolomeüs** gezien en ook inwendig geroepen (dit is aangetrokken) en zelfs tegen de leerlingen over hem gesproken.*
***Simon** en **Taddeüs** waren zijn neven.*
*Aan Hem verwant was ook **Filippus**, die nu reeds, gelijk Taddeüs, onder de leerlingen was* (fasc. 12, nr. 373).

Ook had Hij al dezen reeds genoemd als mannen die Hem zouden volgen, toen Hij tijdens zijn laatste verblijf te Kafarnaüm, in de visserij van Petrus bij het Meer, hen er op wees dat zij Hem weldra voorgoed en geheel zouden volgen. Het was toen dat Petrus zo vurig verlangde en hem smeekte dat Hij hem toch als ongeschikt thuis zou laten. Toen sprak Petrus ook sommige woorden, die in het evangelie veel later komen (fasc. 16, nr. 623).

Ook Judas Iskariot was met hen naar Meroz meegekomen. Deze avond kwam hij evenwel nog niet bij Jezus, maar nam zijn intrek in een huis van de stad, waar hij zich dikwijls ophield.

Bartolomeüs en Simon spraken met Jezus over Judas; zij hadden hem leren kennen; zij zeiden dat hij een onderlegd, bekwaam en dienstvaardig man was, die vurig begeerde onder de leerlingen opgenomen te worden. *De reactie van Jezus op deze woorden van hen was een verzuchting en een uitdrukking van droefheid op zijn aangezicht. Toen zij Hem naar de reden daarvan vroegen, antwoordde Hij: "Het is nu niet de tijd om daarvan te spreken, maar om er over te denken!"*

Hij onderwees nog de aanwezigen gedurende het avondmaal en zij sliepen dan hier (tussen 28 en 29 oktober).

798.

De nieuw aangekomen leerlingen kwamen van Kafarnaüm, waar zij een samenkomst met Petrus en Andreas gehad hadden; zij brachten boodschappen van daar mee en ook voor Jezus enig geld, dat de H. Vrouwen voor de noodwendigheden der reizen en tot milde gaven en aalmoezen voor Jezus bijeen gegaard hadden. Bij dezen had Judas zich te Naïm aangesloten en was met hen naar hier gekomen.

In deze tijd was Judas reeds met alle leerlingen bekend; hij was onlangs op Cyprus geweest en daar hadden zijn vele verhalen over Jezus en zijn wonderen, over al de gunstige oordelen die men over Hem koesterde, over de grote verwachtingen die men op Hem vestigde, al die verhalen hadden, zeg ik, zowel heidenen als Joden naar Hem begerig gemaakt. Judas wist immers te vertellen dat sommigen Hem voor de zoon van David, anderen voor de Christus, de Messias, en in elk geval de meesten Hem op zijn minst voor de grootste der profeten hielden. Dit maakte bij de eilandbewoners de grootste ophef, te meer daar reeds, ten gevolge

van Jezus' verblijf in Sidon en Tyrus vele geruchten over zijn wonderwerken tot daar waren doorgedrongen.

De Cyprische heiden, die onlangs te Ofra bij Jezus kwam, was ten gevolge van dat alles door zijn heer om inlichtingen naar Palestina gezonden; de berichten en verhalen van Judas hadden diens nieuwsgierigheid geprikkeld. Judas was met hem naar Cyprus teruggekeerd. Op deze terugreis heb ik Judas in een grote stad ten zuiden van Sidon gezien; ze heeft een naam die 'Vogelstad' betekent (Ornitopolis) (een woord later er over: het ligt nabij de kust, 4 uren ten noorden van Tyrus).

Ik meen dat toen reeds in deze stad de ouders van een leerling uit Griekenland woonden; mij dunkt dat die leerling **Saturninus** is. Althans kwamen zijn ouders later hier. Ook in een andere stad in Manasse, waar Jezus was, kwam Judas op die reis.
(Het ligt voor de hand dat Aser bedoeld is, dat slechts door een beek van Iskariot gescheiden is). Ik weet de naam nu niet; ook niet waarom ik zijn verblijf in die steden zag.

Zodra Judas dan vernomen had dat Jezus hier in het gewest van Meroz zou komen, waar hij, Judas, zeer bekend was, zocht hij Bartolomeüs in Dabbeset op, dien hij ook reeds kende, en nodigde hem uit om met hem naar Meroz te trekken en hem aan Jezus voor te stellen.

Bartolomeüs stemde er gretig in toe, doch reisde zelf eerst met Judas Taddeüs naar Kafarnaüm tot de daar verblijvende leerlingen. Bartolomeüs, Taddeüs en Filippus reisden nu naar Tiberias, van waar zij Simon de Ijveraar meenamen.
Van daar naar Naïm trekkend troffen zij in deze stad Judas weer aan, die hen tegemoet gereisd was. Hij verzocht hen nogmaals om door hen aan Jezus tot leerling voorgesteld te worden; zij vonden behagen in zijn behendigheid, dienstvaardigheid en gezellige spraakzaamheid.

Oorsprong, bezigheden, karakter van Judas.

799.

Judas Iskariot kon toen een man van 25 jaren zijn. Hij was van middelbare grootte en niet lelijk; hij had zwart haar; zijn baard was rosachtig. Op zijn klederen was hij zeer net, fijner en meer verzorgd dan de doorsnee-Jood; hij was spraakzaam, gezellig en dienstvaardig en deed zich gaarne voor als een man van gewicht. Hij vertelde graag, maar dan met het air van iemand die het goed weet, over grote figuren en heilige mensen en waar men hem niet kende, was hij verwaand en onbescheiden. Indien hij echter door iemand die het beter wist, van onwaarheid overtuigd werd, dan trok hij zich verlegen terug. Hij was eer-, rang- en geldgierig; hij was altijd op goed geluk uitgetrokken en verlangde naar bekendheid, naar een hoge positie, een betrekking, naar eer en geld, zonder dat hij zich van al die gevaarlijke ambities duidelijk en eerlijk rekenschap gaf.

De verschijning van Jezus trok hem buitengewoon aan; immers de leerlingen werden onderhouden en hadden een bestaan; de schatrijke Lazarus deed mee en steunde de zaak van Jezus; men geloofde dat Hij een rijk tot stand zou brengen; men noemde Jezus koning, de Profeet van Nazareth, ja, de Messias. Jezus' wonderen en wijsheid vervulden ieders mond.

Judas vatte dus een vurig verlangen op een leerling van Jezus genoemd te worden en aan zijn heerlijkheid, die hij voor een wereldlijke hield, eenmaal deel te hebben; hij had reeds lang overal inlichtingen over Hem ingewonnen en de laatst vernomen nieuwtjes over Hem verder verspreid. Aan verscheidene leerlingen had hij zijn verlangen kenbaar gemaakt en nu was het zover gekomen, dat hij hier in Jezus' nabijheid was; hij was een soort halve geleerde zonder vaste betrekking en verlangde daarom des te meer deel uit te maken van het gezelschap van Jezus. Ook met rekenen en handel had hij zich bezig gehouden en met zijn vermogen dat hij van zijn natuurlijke vader geërfd had, liep het ten einde.

800.

In de laatste tijd had hij allerlei boodschappen op zich genomen, zaken en makelarij, waarin hij zeer behendig en ijverig was; vele mensen hadden zijn diensten weten te benuttigen. De broer van zijn overleden vader heette Simeon en leefde van de landbouw te Iskariot, een dorp dat uit een twintigtal huizen bestond en op geen grote afstand ten oosten van Meroz gelegen was, waartoe het behoorde. Hier hebben ook zijn ouders zich een tijdlang opgehouden en hijzelf ook de meeste tijd na hun dood.
Van daar is het, dat hij de bijnaam Iskariot bekomen heeft.
Zijn ouders leidden een zwerversleven, want zijn moeder was een danseres en zangeres; zij stamde uit het geslacht van Jefte; ik bedoel uit dit van zijn vrouw die uit het land Tob was.
(Hierheen nam Jefte de wijk, omdat het 't land van zijn vrouw was); het ligt daar beneden, in het gewest, waar Saül de Amalekieten versloeg (I Sam. 15, 7; gewest onbekend).

Zijn moeder was bovendien een poëtes; zij dichtte liedjes, rijmde spreuken en zong die met harpbegeleiding; zij leerde ook ander jong vrouwvolk dansen en zich opschikken naar velerlei vreemde, nieuwe modes, die zij van stad tot stad overbracht.

Haar man was niet bij haar, toen zij, ik meen van een officier in het gewest Damascus, dit ongelukskind ontving. Ik geloof dat toen haar wettige man in Pella woonde.

Na op haar zwerftochten Judas nabij Asjkelon ter wereld gebracht te hebben, ontmaakte zij zich er van, door hem te vondeling te leggen; het werd een geschiedenis als die van Mozes. Zo werd ook Judas spoedig na zijn geboorte op een water te vondeling gelegd en door truken kwam hij terecht bij rijke, kinderloze mensen, die hem een voortreffelijke opvoeding bezorgden; hij is echter verkeerd uitgegroeid en een kwajongen geworden. Later kwam hij door een list weer bij zijn moeder terecht als in de kost.

Het zweeft me vaag voor de geest dat de echte man van zijn moeder, die een Jood uit Pella was, hem, bij het vernemen van

zijn oorsprong, vervloekt heeft. (Over rechtmatige vervloekingen en hun gevolgen plaatsen wij later bij nr. 1337 een ernstige nota).

801.

Judas bezat enig vermogen van zijn natuurlijke vader; hij was zeer bijdehand en had zowat van alles enige kennis. Na de dood van zijn ouders woonde hij meest te Iskariot bij zijn oom Simeon, een landbouwer en huidenvetter en hij stond hem bij het werk ter zijde. Overigens was hij op dit ogenblik in de grond nog geen booswicht, maar praatziek, onstandvastig, eergierig en geldzuchtig; hij was niet bedorven of ongodsdienstig, ja, hij onderhield behoorlijk alle joodse gebruiken.

Het beeld dat ik van hem heb, is dat van een mens, die zich even goed tot het beste als tot het slechtste kon lenen. Bij al zijn behendigheid, vriendelijkheid en bevalligheid lag op zijn aangezicht een treurige, duistere uitdrukking; dit was het gevolg van zijn hebzucht, zijn begeerte en geheime afgunst, zelfs op de deugden van anderen.

Bij de voorgaande diepe ontleding van Judas' karakter, voegen wij nog de volgende uitlating van de zienster. Deze had zij anderhalf jaar vroeger, op 21 februari 1821 gedaan.
Steeds had de ongelukkige apostel haar een groot medelijden ingeboezemd.

Judas is een gedrongen, niet grote kerel geweest, zeer dienstvaardig, behendig en spraakzaam; hij is niet eigenlijk lelijk geweest, maar had in zijn gelaat enerzijds iets vriendelijks en vleiends, anderzijds iets weerzinwekkends en laags; zijn ouders deugden niet; zijn moeder ontving hem in echtbreuk; haar echte man had in zijn naam iets van Beël; het deed denken aan iets duivels (Beël is de Assyrisch-Chaldese vorm van Baäl, de voornaamste afgod van de Feniciërs, overal in het Nabije Oosten vereerd.)

Judas' natuurlijke vader had nog iets goeds in zich en daarvan is iets in Judas gekomen. Toen hij later terugkwam tot zijn moeder,

die hem ter wille van haar man, van zich verwijderd had, en zij daarom, gelijk ook haar man in woede losbrak, vervloekte zij hem (en hetzelfde deed ook hij). Zij voorzag in haar bestaan door allerlei bedriegerijen, want zij en haar man waren beroepsgoochelaars en voerden allerlei kunsttoeren uit. Nu zaten zij er eens goed voor, dan weer met een platte beurs.

In het begin konden de leerlingen Judas best lijden om zijn dienstvaardigheid. Hij poetste zelfs hun schoenen. Hij kon verbazend lopen en in het begin ondernam hij verre reizen voor de Gemeente. Mirakelen echter heb ik hem nooit zien doen; hij was altijd vol naijver, nijd en afgunst, en was tegen het einde van Jezus' leven dit rondtrekken, dit gehoorzamen en al dit onbegrijpelijk, mysterieus gedoe moede.

Openbaar Leven van Jezus

Hoofdstuk XI –
Door West-Palestina terug naar Kafarnaüm (vervolg).

Op het einde der voorgaande aflevering, fasc. 18, zagen wij Jezus te Meroz aangekomen. In nr. 795, voetnoot 399, werd Meroz vereenzelvigd met, of aangewezen bij benadering in de buurt van Sebata, een oude ruïne in een diep dal aan de zuidvoet van de djebel Hureisj (764 m) en aan de noordvoet van de berg bij Jasid (741 m).

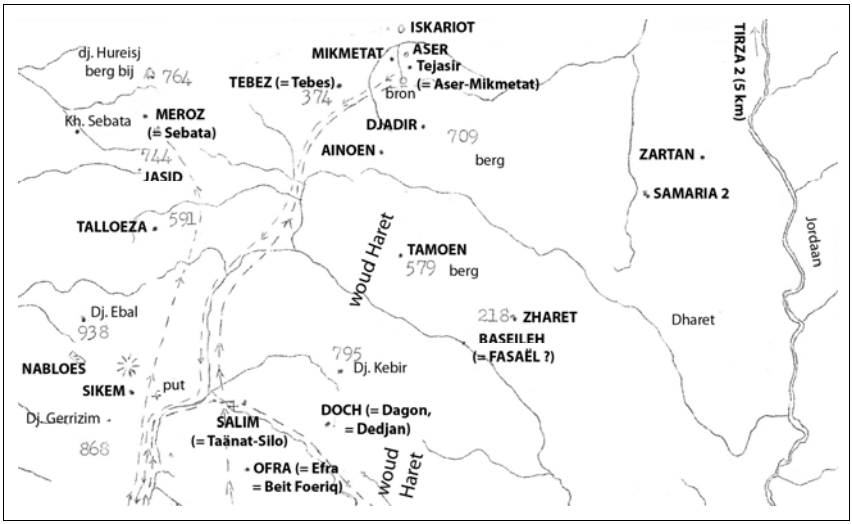

Ook Judas was daar met andere leerlingen aangekomen, maar was nog niet bij Jezus geweest. De zienster beschreef uitvoerig zijn geschiedenis en karakter. Haar verhaal over Jezus' verblijf te Meroz gaat verder:

Genezing van zieken en bezetenen.

802.

29 oktober. –

Midden in Meroz is een zeer mooi ingerichte bron; zij ontvangt haar water door een buizenleiding van de nabije berg ten noorden van de stad. Rond die bron zijn 5 omgangen, die op hun beurt van watervijvers voorzien zijn[401].

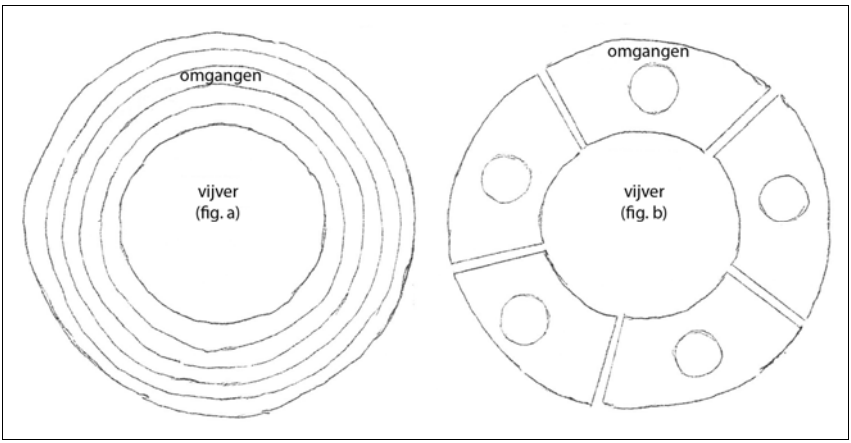

Deze ontvangen hun water uit de bron (of grote middelvijver) door middel van pompen. In de uiterste omkring staan ook enige

---

[401] De inrichting van de vijver en het gesticht is te vergelijken met die van de vijver Bethesda te Jeruzalem en met die van Ennon.

De 5 omgangen rond de vijver kan men zich op 2 manieren indenken:

a) als stroken grond die alle 5 de vijver geheel omringen.

b) als één zeer brede strook die de vijver omringt, maar in 5 delen gesneden is door paden, die naar de vijver leiden.

Samen omvangen deze 5 stukken grond de vijver, zoals fig. b het voorstelt. Deze voorstelling verdient, ons inziens, de voorkeur. Hoe is anders b.v. te verklaren dat ieder omgang een vijver heeft, gelegen rond de middelvijver?

Het geheel is door een muur omgeven, waartegen de cellen van de zwaar zieken aangebouwd zijn, zoals te Bethesda.

huisjes, waarin men baden kan; de gehele inrichting of plaats kan gesloten worden.

Hier in deze gangen rondom de bron had men deze morgen vele en voor ongeneeslijk gehouden zieken uit de stad op hun bedden aangebracht. De ergste zieken had men in de huisjes van de uiterste omkring gelegd. De stad heeft inderdaad vele zwaar zieke mensen, want ze is achterlijk, geminacht, hulp- en radeloos. Er zijn daar mensen, die ook reeds lang lijden aan waterzucht, lamheid en allerhande andere kwalen.

Jezus begaf er zich met zijn leerlingen naartoe, doch zonder Judas, die Hem nog niet voorgesteld geworden was; de Farizeeën en enige aangekomen vreemdelingen waren mee tegenwoordig; zij stonden bij de vijver in het midden, van waar men alles kon overzien. Enerzijds verbaasden en anderzijds verbitterden hen Jezus' wonderen, want zij waren meestal oude, verstarde, in hun mening vastgeroeste mensen. Telkens als zij vroeger van Jezus' wonderen hoorden spreken, schudden zij ongelovig het hoofd, grinnikten zij spottend, haalden de schouders op en weigerden het te geloven. Nu moesten zij zich wel verwonderen en ergeren, wanneer zij de zware, ongeneeslijke zieken uit hun eigen stad genezen en onder lofgezang hun bedden naar huis zagen dragen; zij waren des te meer verbitterd, omdat zij gehoopt hadden hier nu eens Jezus' macht aan die ongeneesbare kwalen te zien falen. *Maar Jezus zette zijn genezingen aan de overige zieken voort, die Hij ook onderrichtte, vermaande en troostte, zonder zich om de Farizeeën te bekommeren;* de ganse stad was vol vreugde en gejuich en lofgezang en dit duurde tot de middag.

Nu trok Jezus weer door de Oostpoort uit de stad naar zijn herberg. Op zijn tocht door de straten riepen Hem enige zeer woedende bezetenen toe, die men uit hun gevangenis had losgelaten. *Jezus legde hun het zwijgen op;* ze zwegen dan en kwamen ootmoedig voor zijn voeten. *Hen genezend beval Hij hun zich te reinigen.*

Van zijn herberg ging Jezus met zijn leerlingen een heel eind ver (b.v. 1 km) westwaarts, een weinig opstijgend rond de noordelijke buitenkant van de stad tot op een zekere afstand van het daar gelegen melaatsenhuis. (Misschien wel, zoals dikwijls, tegen de stadsmuur aangebouwd, cfr. fasc. 16, nr. 594, voetnoot 282). *Hier gebood Hij zijn leerlingen Hem alleen verder te laten gaan en te scheiden.* Hierop sloegen zij, waar de weg zich splitste, het pad in, dat noordwaarts op de berg liep. *Jezus echter ging in het huis der melaatsen, riep hen buiten en hen aanrakend genas Hij hen en beval hun zich voor de wettelijke reiniging te gaan tonen aan de priesters.*

Hierna ging Jezus een weg op, die (schuin) noordoostwaarts liep en uitkwam op de weg die de leerlingen ingeslagen waren.

Judas Iskariot tot leerling aangenomen.

803.

Ondertussen was Judas Iskariot hier op de berghelling tot hen gekomen; Bartolomeüs en Simon de Ijveraar stelden hem aan Jezus voor met de woorden: "Meester, dit is Judas van wie wij U gesproken hebben."

Jezus zag hem zeer minzaam, doch met een onbeschrijfelijke weemoed aan en Judas zei met een buiging tot Jezus: "Meester, ik bid U mij een deel aan uw lering te verlenen." *Jezus antwoordde zeer zacht en profetisch: "Dit deel kunt gij nemen, indien gij het niet aan een andere wilt overlaten."*
Dit was de zin van zijn woorden, en ik voelde dat Hij daarmee op Matthias profeteerde, die later de plaats van Judas onder de twaalf innam (Hand. 1, 20). Het was tevens een toespeling op het verraad van Judas, die zijn Meester verkocht; dit voelde ik daarbij, maar de uitdrukking bevatte nog méér.

Hierop begon Jezus te spreken en te onderrichten en zij gingen samen verder de berg op. Op de top wachtte reeds een grote menigte mensen, ja, ook talrijke Farizeeën uit Meroz, uit Atarot, dat aan de noordkant van het gebergte ligt, en uit het ganse gewest. Immers reeds de vorige dagen had Jezus deze prediking door de leerlingen laten aankondigen, en waarschijnlijk waren ook de leerlingen van Galilea door Judas er naar toe geroepen.

Jezus hield een streng sermoen over het Rijk, de boetvaardigheid en de verlatenheid van dit volk, dat zich uit zijn lauwheid moest oprichten.
Deze morgen wist ik nog alles, maar ben het nu weer vergeten.

Hier, boven, was geen leerstoel; men leerde op een heuvel(hoogte), die omgeven was door een gracht(verdieping) en deze was omrand door een muur, waarop de toehoorders zaten en stonden. (Wellicht zó te verstaan:)

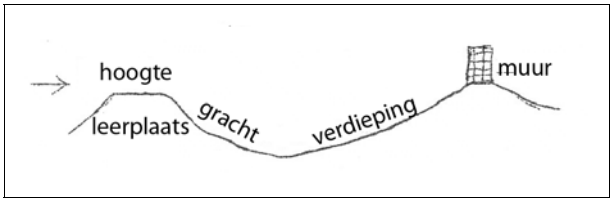

Men heeft hier (op de hoogste top van het gewest met niveau van 764 m) een zeer mooi vergezicht.
Men ziet over Samaria (443 m), over Meroz (590 m), Tebez (374 m), en Mikmetat (300 m) en al de omstreken heen, maar niet over de Gerizzimberg, doch tegen zijn oude tempeltorens (868 m) (misschien langs de Ebal weg, die met zijn nog hoger niveau enigszins in de weg schijnt te moeten liggen (940 m)).
Men ziet in zuidoostelijke richting tot tegen de Dode Zee, in oostelijke richting naar Gilad over de Jordaan, doch schuin naar het noorden ziet men de Tabor en men heeft langs deze berg weg, een doorzicht in de richting van Kafarnaüm.

's Avonds zei Jezus dat Hij morgen hier weer wilde leren. Vele aanwezigen sliepen hierboven in tenten, omdat zij te ver van huis waren. Jezus keerde met de leerlingen naar de herberg vóór Meroz terug en *leerde onderweg veel over het benuttigen van de tijd, het Heil dat zo lang op zich had laten wachten, maar hun nu aangeboden werd, aan te nemen; Hij sprak over het verlaten van alles: goederen, bezit, naastbestaanden om Hem te volgen, over de vereisten van de navolging, over het helpen van behoeftigen, het laven van dorstigen en meer andere werken van barmhartigheid.*

In de herberg nam Jezus een maaltijd met de leerlingen. *Op de berg had Hij ook geld aan de armen laten uitdelen, dat de leerlingen van Kafarnaüm meegebracht hadden,* en hierbij bemerkte ik hoe Judas' geldzucht zich verried door de opmerkzaamheid die hij liet blijken. *Onder de maaltijd in de herberg leerde Jezus tot diep in de nacht;* ik heb ze niet zien gaan slapen.

Heden was Judas voor de eerste keer met Jezus aan tafel en in de nacht onder hetzelfde dak.

Rede op de berg bij Meroz.

804.

30 oktober. –

Jezus ging de volgende morgen nogmaals de berg op en hield een lange toespraak, die de hele voormiddag duurde, bijna op de wijze van de grote bergrede. Er was een ontelbare menigte volk opgekomen; ook spijzen werden uitgedeeld: brood, honig en vissen, die gekweekt werden in de vijvers, die door de kleine beken van het gewest gevormd werden. (De beken zijn hier nog in hun ontstaan).

Jezus had ook door zijn leerlingen een voorraad voor de armen opgedaan.

Op het einde van zijn rede sprak Hij nogmaals van het enige talent dat zij, als afstammelingen van de dienstmeiden of slavinnen, ontvangen en begraven hadden, en Hij viel hevig tegen de Farizeeën uit, omdat zij het arme volk slechts zwaar verdrukten en het voor de rest in zonde en onwetendheid lieten steken.

Er waren ook bekeerde Samaritanen hierboven en *Jezus richtte tot de Farizeeën het verwijt en de vraag, waarom zij die mensen haatten, waarom zij hen niet allang tot de ware leer teruggebracht hadden.*

Hierdoor gekrenkt begonnen de Farizeeën met Hem te twisten en kwamen voor de dag met een serie tegenverwijten dat Hij zijn leerlingen te grote vrijheid liet, dat zij niet streng genoeg waren in het vasten, in allerhande onderhoudingen en reinigingen, in het nakomen van de sabbat, in het vermijden van tollenaars en sekten. Meer dergelijke beschuldigingen haalden zij uit hun repertorium, meer bepaald dat zij geenszins leefden, zoals het de leerlingen van profeten en wetleraren betaamt.

Jezus antwoordde hun hierop met het gebed van de liefde tot de evenmens: "Bemint God boven alles en uw naaste gelijk uzelf." Dit noemde Hij het eerste gebod, waarop zij zich in de eerste plaats moesten toeleggen, in plaats van onder uitwendige gebruiken de inwendige misbruiken te verbergen. Hij zei dit een weinig verbloemd, met beeldspraak en vandaar dat Filippus en Taddeüs Hem zeiden: "Meester, zij hebben U niet verstaan." *Jezus verklaarde het hun dan nogmaals, nu zeer duidelijk en Hij beklaagde het onwetende, arme, zondige volk, dat zij met hun uitwendige onderhoudingen van voorschriften geheel hadden*

laten bederven. Hij zei voluit dat zij die aldus handelden, geen aandeel aan zijn Rijk zouden bekomen.

Hij ging vervolgens de berg af naar zijn herberg, die ongeveer een half uur van de leerplaats en even ver van de stad gelegen was. Langs de weg bevonden zich talrijke zieken van alle aard, die men op draagbedden onder tenten gebracht had en die nu daar op Hem wachtten. Onder hen waren er velen die vroeger bij zijn genezingen te laat gekomen waren; zij waren hier uit het gehele gewest verzameld en *met troost en vermaning genas Jezus hen op verschillende manieren.*

Genezingen uit de verte.

805.

Ook was hier (op deze weg) een heidense weduwe uit Naïm gekomen, die Laïs heette; zij wilde van Jezus de genezing afsmeken van haar beide dochters Sabia en Atalia; zij waren op de vreselijkste wijze door de duivel bezeten en zaten in kamers van hun huis te Naïm opgesloten. Ik heb die arme schepsels gezien; zij waren volkomen razend, werden somtijds heen en weer geslingerd en beten en sloegen rondom zich; men kon ze niet benaderen. Menigmaal lagen zij ook geheel bleek en van de krampen als ineengetrokken.

Hun moeder was op ezels met dienstmeiden en knechten hierheen gekomen; zij wachtte vol verlangen op enige afstand, tot Jezus in haar nabijheid zou komen, maar telkens wendde Hij zich weer tot anderen; zij kon haar ongeduldig verlangen niet meer beteugelen en riep dikwijls: “Ach! Heer! erbarm U over mij.”

Maar Jezus deed alsof Hij niets hoorde.

De vrouwen naast haar zeiden dat zij toch beter zou roepen: “Erbarm U over mijn dochters”, aangezien haarzelf niets deerde,

maar zij antwoordde: “Zij zijn mijn vlees, en indien Hij zich over mij erbarmt, erbarmt Hij zich ook over hen!”, en zij herhaalde haar geroep.

Toen zei Jezus tot haar: “Het betaamt dat Ik eerst voor mijn huisgenoten het brood breke, voordat Ik het breek voor de vreemdelingen.”

En zij hernam: “Het is zeker billijk, Heer, ik zal gaarne wachten en zelfs terugkeren, indien Gij me heden niet wilt helpen, want ik ben Uw hulp geheel onwaardig!”

806.

Jezus was nu met zijn gezelschap reeds klaargekomen; de genezenen trokken met hun bedden onder lofgezang weg; Hij wendde zich nog niet tot de ongelukkige vrouw, ja, Hij scheen haar te ontwijken. Toen werd zij zeer bedroefd en dacht: “Ach! Hij wil me niet helpen.”

Maar juist nu *wendde zich Jezus tot haar en vroeg: “Vrouw, wat verlangt ge van Mij?”*

Zij was gesluierd en wierp zich voor Hem neer en zei: “Heer! help mij! mijn beide dochters te Naïm worden door de duivel gekweld; ik weet dat Gij hen helpen kunt, indien Gij wilt, want alle macht is U in handen gegeven!”

Jezus antwoordde haar: “Ga naar huis, uw dochters komen u tegemoet, maar reinig u, want de zonden der ouders zijn op die kinderen.” Dit zei Hij stil en in ‘t geheim tot haar, en zij zei tot Hem: “Heer, ik beween reeds lang mijn schuld, wat moet ik doen?”

Jezus antwoordde haar dat zij zich van het onrechtvaardig goed moest ontdoen, haar lichaam versterven en kastijden, bidden, vasten en aalmoezen geven en de zieken bijstaan.

Zij weende hevig, beloofde alles en trok vol blijdschap naar huis.

Deze vrouw had die beide dochters in overspel gewonnen; haar drie wettige zonen leefden verwijderd van haar en zij bezat nog goederen die hun toebehoorden. Zij was zeer rijk en leidde, zoals dikwijls welgestelde mensen, bij al haar droefheid, een genoeglijk, weelderig leven.

In mijn visioenen zag ik nu Naïm; ik zag de dochters elk in een eigen kamer, apart opgesloten; ik zag ze op het moment, waarop Jezus tot de moeder sprak, in onmacht vallen en de satan als een duistere volk uit hen wijken. Ik zag ze hevig wenen en nu in een geheel andere toestand. Ik zag dat zij hun verpleegsters bij zich riepen en hun haar genezing bewezen. Ik zag ze vrijgelaten worden, naar het bad gaan en van klederen veranderen.

Na nu vernomen te hebben dat hun moeder tot de Profeet van Nazareth gereisd was, trokken zij haar uit Naïm tegemoet, van een menigte bekenden vergezeld. Na een uur gaans kwamen zij hun moeder tegen en vertelden haar alles.

De moeder trok naar de stad en de dochters vervolgden met hun bewaaksters en knechten zonder uitstel hun weg naar Meroz. Daar wilden ze zich aan Jezus voorstellen, want het was hun ter ore gekomen, dat Jezus morgen daar nog zou zijn en er prediken; het tafereel hoe de moeder haar dochters ontmoette, was zeer aangrijpend.

Jezus was door de Farizeeën tot een maaltijd uitgenodigd en zij vroegen Hem of dan zijn leerlingen, als jeugdige mensen zonder ervaring en kennis en bovendien wat de meesten betreft, zonder voornaamheid in de omgang met geleerden, zouden meekomen?

Jezus antwoordde hun: "Geen haar op mijn hoofd denkt eraan ze niet mee te brengen, want wie Mij uitnodigt, nodigt ook mijn huisgenoten uit; wie deze afwijst, wijst Mij af." (cfr. Mt. 25, 40).

Zij zegden Hem hierop de leerlingen maar mee te brengen en zij gingen allen naar het feesthuis in de stad; *hier richtte Jezus nog het woord tot de verzameling en verhaalde en verklaarde menige parabel.*

(Laatste alinea staat oorspronkelijk als een aanvulling of herinnering midden in het volgende nummer).

Oogslag op de H. Vrouwen.

807.

De genezingen waren nog niet geheel geëindigd, of daar kwam Manahem, de gewezen en genezen blinde van Korea en nu een leerling, dien Jezus naar Betanië gezonden had, hier weer bij Jezus met de beide neven van Jozef van Arimatea. *Jezus sprak nu met hen.* Zij hadden van de H. Vrouwen geld en giften voor de gemeenteschat mee gekregen.

Ondertussen was Dina, de Samarietin, tot de H. Vrouwen naar Kafarnaüm gereisd en ook zij had een milde bijdrage meegebracht. Veronika en Joanna Chusa waren eveneens in Kafarnaüm geweest bij Maria en op hun terugtocht hadden zij Magdalena bezocht en haar in een veel beter gesteltenis aangetroffen; zij was zwaarmoedig (ontevreden over zichzelf) en haar dwaasheid scheen reeds door beter gevoelens verdrongen te zijn. Zij namen op hun terugreis Dina, de Samaritaanse vrouw naar Betanië mee. Ook een andere bejaarde weduwe is nu tot Marta getrokken en heeft haar gans bezit in de kas der Gemeente gestort.

In het verhaal van Jezus' laatste levensjaren, dat ik reeds deed, heb ik wel reeds van een verwante, bejaarde vrouw gewag gemaakt, die vóór Betanië woonde en die dikwijls grote reizen voor de Gemeente deed; het is dezelfde; ze heet Anna en is de natuurlijke dochter van de overleden Kleofas, die hij al had, vóór hij trouwde met Maria Heli, de oudste dochter der H. Anna; zij is

dus van vaderlijke zijde een zuster van Maria van Kleofas en van haar broers, die thans nog leerlingen van Joannes zijn en tot nog toe maar enige keren vermeld werden in mijn verhalen; zij was bij Nazareth getrouwd geweest en is weduwe.
Twee zonen van haar, die later ook leerlingen werden, dienen nu in de visserij als knechten op het schip van Zebedeüs.

Maria de Sufanietin is nu tot haar man gereisd en ik voorzie dat zij tezamen naar Ennon terug zullen keren.

Lazarus' landgoed bij de herberg, die ten oosten van Meroz staat, bestond in een schoon terrein met vele fruitbomen. Ook waren daar mooie dreven. De opzichters bleven daar bestendig en zorgden voor de verkoop van de vruchten; maar nu waren zij bovendien belast met het toezicht op de herberg.

Het langer verblijf van Jezus alhier in deze tijd was reeds bij de laatste bijeenkomst met Lazarus te Ennon (fasc. 18, nr. 740) geregeld geworden; de vrouwen waren daarop naar hier gereisd, om alles in gereedheid te brengen en de bewoners van het gewest waren op Jezus' komst voorbereid. (Spijts de uitdrukking 'bij de herberg' is toch wel Lazarus' landgoed bedoeld, 3 uren meer noordelijk.)

Slotrede op de berg bij Meroz.

808.

31 oktober. –

's Morgens leerde Jezus nog bij de bron in Meroz en in zijn toespraak verweet Hij de Farizeeën nogmaals dat zij het volk verwaarloosden.

In de namiddag besteeg Hij weer de berg en hield er *een prediking op de wijze van de bekende bergrede.*
In zijn afscheidswoord verklaarde Hij voor zijn toehoorders nogmaals de parabel van het begraven

talent. Sommige mensen zijn nu reeds 3 dagen hier gelegerd. Zij die gebrek leden, werden afgezonderd, en vooral zij ontvingen van de leerlingen geschenken en spijzen.

Reeds gisteren ontving Jezus van verscheidene mensen de uitnodiging naar verschillende andere plaatsen. Zo nodigde heden Judas Iskariots oom, een oude, zwarte, deugdzame, sterk gebouwde man, Jezus uit om morgen toch naar Iskariot te komen en *Jezus stemde er in toe.*

Toen Hij de berg afdaalde, wachtten daar enige zieken op Hem, die nog gaan konden, en *Hij genas hen.* Dit geschiedde niet ver van de weg tussen zijn herberg en Lazarus' landgoed, op een geringe afstand onder de plaats, waar de leerlingen spijzen aan de mensen uitdeelden.

Hier, op dezelfde plaats, waar de heidin Laïs uit Naïm gisteren voor Jezus neerknielde en Hem voor haar zieke bezeten dochters te voet viel, hadden heden die genezen dochters Atalia en Sabia in het gezelschep van hun meiden en knechten tot nu toe op Jezus gewacht; zij wierpen zich nu voor Hem neer en zo deed ook geheel hun gevolg. Zij spraken tot Hem: "Heer, wij hielden ons voor onwaardig Uw woorden te horen en we wachtten hier op U om U te danken voor onze bevrijding uit de vijandelijke macht."

Jezus beval hun op te staan en prees het geduld en de ootmoed van hun moeder, doch vooral haar zo vast geloof, waarmee zij als een vreemdelinge had gewacht tot Hij het brood voor zijn huisgenoten had gebroken. ***Nu echter behoorde ook zij tot zijn huis*** (cfr. Ef. 2, 19), ***want zij had de God van Israël in zijn barmhartigheid erkend.*** *Zijn hemelse Vader had Hem gezonden om voor allen die aan zijn zending geloven en boetvaardigheid doen, het brood uit te delen.*

Hij liet zich hierop door de leerlingen spijs brengen, reikte aan de twee dochters en aan ieder in hun

gevolg een stuk brood toe met een vis erop, en hield hun daarover een treffende en diepzinnige onderrichting voor; ze is mij helaas! weer uit het geheugen gegaan.

Hierop trad Hij met zijn leerlingen in de herberg. De ene dochter was 20, de andere 25 jaren oud. Door hun ziekte en opgesloten leven binnenshuis waren zij wit en bleek geworden.

Jezus te Iskariot.

809.

1 november. –

In de morgen ging Jezus met zijn leerlingen uit zijn herberg ongeveer een uur (2 uren) oostwaarts naar Iskariot, een dorp van zowat 25 huizen. Deze liggen diep in een bergengte, beneden op moerassige grond, op één rij, naast een zwart water vol riet; hier en daar vormt dit water door afdamming putten voor het looien van leder. Dikwijls hebben zij geen water genoeg en moeten het dan van andere bronnen erin laten vloeien.

Ook komt het slachtvee van Meroz in dit gewest ter weide en wat zij dáár nodig hebben, slachten en villen zij aanstonds hier en looien de huiden.

De bergengte ligt vlak ten noorden van Mikmetat.
Het looiersbedrijf wordt wegens de sterke stank door de Joden voor minderwaardig gehouden[402]. Vandaar dat zij tot het runnen

---

[402] **Iskariot**. – De ligging van Iskariot kan niet duidelijker beschreven worden. Om dit in te zien is een blik op een goede kaart voldoende.

Zie b.v. grote kaart 3; fasc. 18 (Kaart van Jezus' rondreizen);
het ligt bij de beek in het diepe ravijn tussen de bergen Djadir in het zuiden en Ibzik in het noorden, aan de voet van de heuvel van Mikmetat;
meer oostelijk krijgt men een ruim, effener terrein, enz.

Wat K. over de leerlooierstand beweert, wordt door het volgende bevestigd: "De leertouwerij bestond reeds lang vóór Chr. bij de Joden, doch wegens de

van de huiden der geslachte dieren heidense slaven en ook nog andere geringe mensen van geminachte volksrassen gebruiken(b.v. afstammelingen der oude Kanaänieten), die ook te Meroz wonen, doch afgezonderd. Hier te Iskariot is niets dan leertouwerij en het schijnt mij toe dat de meeste huizen hier eigendom zijn van de oom van Judas, de oude Simeon.

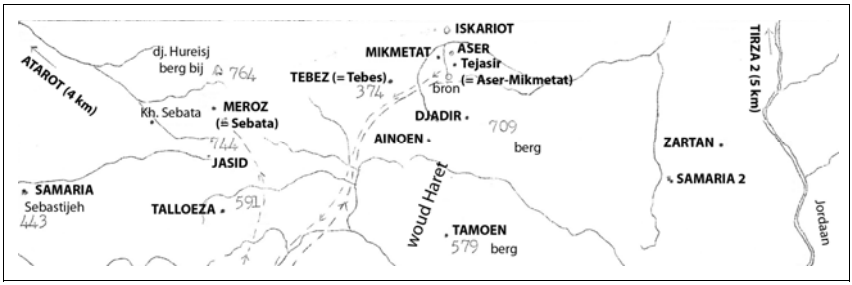

Judas opnieuw uitgebeeld.

810.

Judas was zijn oude oom zeer gedienstig en hem nuttig in zijn lederhandel. Nu zond de oom hem eens met ezels uit om ruwe huiden te kopen, dan weer met bereid leder naar de zeesteden; hij was een bekwaam en listig makelaar en onderhandelaar. Hij was thans nog geen booswicht; had hij zich in kleine zaken overwonnen, het ware nooit zover met hem gekomen.

De H. Maagd heeft hem zeer dikwijls gewaarschuwd; hij was zeer onstandvastig; hij kon een hevig berouw hebben, maar helaas! het was niet duurzaam. Steeds zat het wereldse rijk hem in het hoofd, en hoe onzekerder, hoe problematieker hem dit werd, des te begeriger begon hij geld te ontvreemden en te verzamelen. Eens hoopte hij een goede slag te slaan, maar hij was ten zeerste

---

stank die dit bedrijf verspreidt, woonden de leerlooiers in afgelegen afgezonderde wijken. Dit beroep beschouwden de Joden als een verachtelijke en bijna onreine bezigheid.” (D.B. Corroyeur).

verbitterd, toen de waarde van Magdalena's zalf hem niet in handen kwam (cfr. Joa. 12, 4-6).

Op Jezus' laatste loofhuttenfeest begon hij zich zonder inwendige weerstand op de boze zijde te werpen. Wanneer Hij Jezus voor geld verried, verwachtte hij niet dat Jezus gedood zou worden, maar dat Hij weer zou vrijkomen (ontsnappen): zijn oogmerk was alleen het geld in handen te krijgen: hij is voor mij steeds de oorzaak van de smartelijkste droefheid geweest.

Hier in Iskariot was Judas zeer dienstvaardig en behulpzaam; hij voelde zich hier te huis. Zijn oom, de leertouwer Simon (Simeon) ontving Jezus en de leerlingen reeds vóór het dorp, waste hun voeten en bood hun de verversing aan. Het is een werkzaam en flink man; Jezus kwam met de leerlingen in zijn huis; ik heb er vrouw en kinderen en dienstpersoneel gezien; het is, meen ik, zijn familie.

Jezus ging naar de andere (de oost-)zijde van het dorp; op een effen vlakte was daar een soort lusthof; daar stonden ook nog loofhutten overeind, alle dorpelingen waren er verzameld en *Jezus verhaalde in zijn toespraak de parabel van de zaaier met de verschillende zaaigrond en vermaande de inwoners,* waarvan velen zijn lering op de berg gehoord hadden, *zijn woord in een goede grond te ontvangen.*

Hij nam ook nog al staande met de leerlingen en de familie een kleine maaltijd en de bejaarde Simon bad Jezus nogmaals zelf dat Hij Judas, zijn neef, over wie hij vol lof was, deel zou laten hebben aan zijn lering en Rijk. *Jezus antwoordde hem op juist dezelfde wijze als aan Judas zelf: "Hieraan deel te nemen staat eenieder vrij, die zijn deel niet wil afstaan aan een ander."*

Jezus deed hier geen genezingen; hun zieken had Hij reeds op de berg bij Meroz genezen.

Jezus in Dotan.

811.

In de namiddag ging Jezus westwaarts terug tot bijna in de buurt van de herberg die Hij betrokken had, en wendde zich dan noordwaarts. De berg waarop Hij gepredikt had, ter linkerzijde, en een andere berg ter rechterzijde latend, ging Hij door een dal.

Atarot liet Hij links, wendde zich een weinig (of korte tijd) noordoostwaarts en dan weer noordelijk. Tenslotte, een bergterras dieper dalend (op een minder hoge bergvlakte afdalend) kwam Hij te Dotan.

Deze stad ziet in het oostelijk (?) dal van de Esdrelonvlakte neer (van de Dotanvlakte, thans sahel Arrabeh, die een verlenging is van de eigenlijke Esdrelonvlakte); ze heeft ten oosten bergen boven zich en ten westen het dal onder zich (niveau van de stad: 300 m; van de vlakte ten westen: 250-225 m; van een bergrug ten oosten en zelfs ten noorden 325 m; een top van de nabije bergrug ten oosten bereikt 413 m)[403].

---

[403] Weg van Jezus van Iskariot naar Dotan.

Hij verlaat het ravijn waarin het leerlooiersdorp Iskariot gelegen is, passeert door een pas tussen Tebes in het zuiden en de door K. vermelde hoge berg in het noorden.

Jezus wendt zich om de laatste berg, nl. de Ras Aqra met een top van 678 m en heeft deze berg rechts, terwijl Hij ietwat verder links de nog hogere berg Hureisj heeft, waarop Hij gepredikt heeft; de herberg waar Hij gelogeerd heeft, ligt Hem ook links, doch nader.

Nu komt Jezus in een dal, zegt K. Zij bedoelt de diepe door bergen ingesloten ruime valleivlakte Merdj Sanoer of ook genaamd el-Ghoeroeq. Het water heeft er geen afloop en in de winter is het er slijkerig. Haar niveau is gemiddeld slechts 375-350 m.

Daarna komt Jezus weer in een bergdistrict met toppen van 450 tot 500 m of bijna, waarna de bergachtige bodem begint te dalen naar de Dotanvlakte en meer noordelijk naar de Esdrelonvlakte.

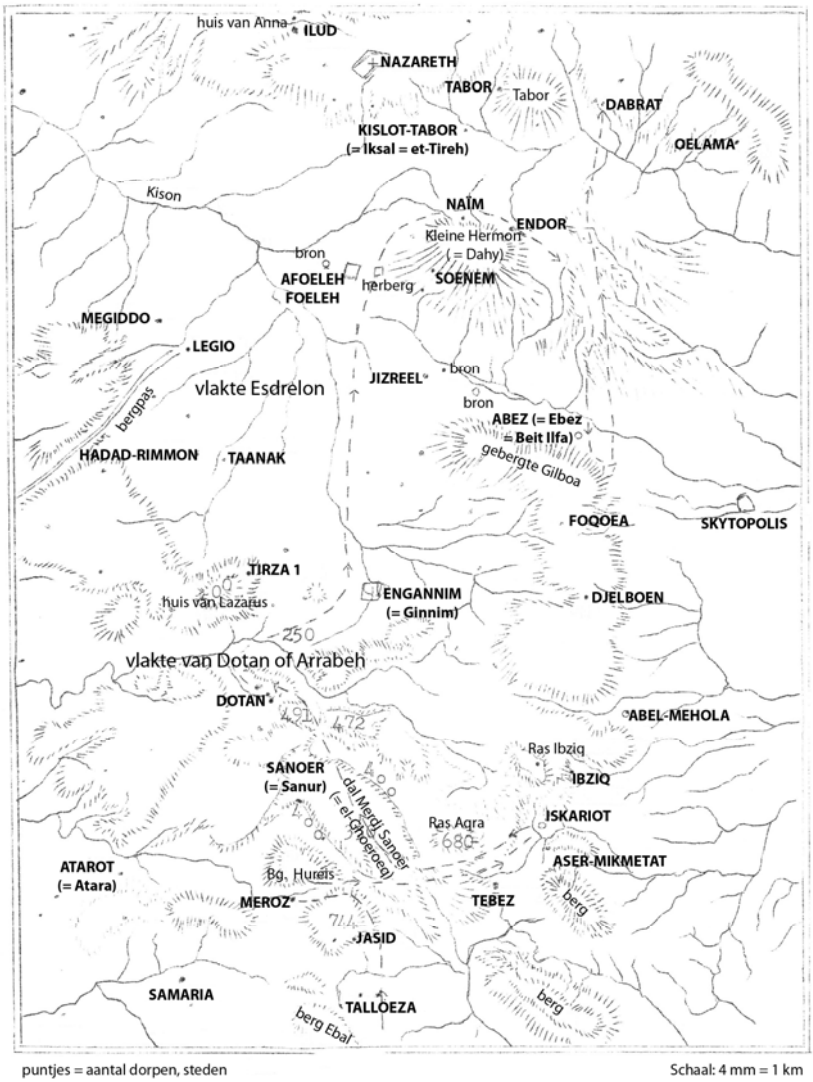

Jezus reist naar het noorden (zie de stippellijn).

Jezus daalt mee af en volgt enige tijd een terras of heuvelrug van 300 m en meer, met een top van 413 m. Westelijk van deze top ligt de vrije, losse heuvel met een niveau van 300 m (zie de kaart). Op deze heuvel ligt Dotan.

Jezus werd op zijn weg door drie hopen mensen vergezeld; het waren zulke die van zijn bergprediking terugkeerden; zij reisden in gescheiden groepen en begaven zich naar verschillende steden om er de sabbat (2 november) te vieren. Hij ging om de beurt met één van deze groepen.

Van de herberg naar Dotan was de afstand bijna 3 uren (in rechte lijn 2 flinke uren). Dotan is een stad wel zo groot als Münster.

Ik zag in een bijvisioen dat Elizeüs hier door Jeroboams soldaten gevangen genomen moest worden, maar dat zij met blindheid geslagen werden (II Kon. 6).

Er lopen twee grote landwegen door Dotan.

- De ene leidt zuidwaarts van Galilea naar Samaria en Judea;
- de andere komt van de overzijde van de Jordaan hier voorbij en loopt door het dal naar Afeke (stad in de kustvlakte) en zo naar Ptolemaïs-aan-zee.

De houthandel is karakteristiek voor deze stad. Hier, rondom op het gebergte en bij Samaria is nog veel hout, maar over de Jordaan en bij Hebron en aan de Dode Zee is het kaler op de bergen[404].
Ook zag ik hier in de nabijheid veel houtbewerking; diepe plaatsen waren met tenten overspannen; daar werden balken tot allerhande scheepsdelen bereid; ook lange staven tot schotten en vlechtwerkwanden.

De stad heeft 5 poorten en straten. Vóór de poorten staan aan de wegen, die te Dotan kruisen, verscheidene herbergen (zoals bij alle poorten van voorname, belangrijke steden).

Jezus ging met de leerlingen naar de synagoge, waar het volk (voor de opening van de sabbat) reeds verzameld was. Ook waren er vele Farizeeën en leraren, die hier talrijk waren, reeds op post;

---

[404] Veel woud. – De laatst vermelde heuvelen te paard bestijgend schrijft Delancker: “Wij bestijgen weer heuvelen en komen opnieuw in een beboste streek.” (blz. 323).

zij moesten van Jezus' aankomst op de hoogte zijn, want zij waren zo hoffelijk Hem vóór de synagoge op het voorplein of binnenhof te ontvangen, Hem de voeten te wassen en iets ter verversing toe te reiken. Daarna leidden zij Hem binnen en gaven Hem de rollen van de Wet. De lering handelde over de dood van Sara en over Abrahams tweede echt met Ketura en over de wijding van Salomon (Gen. 23, 25; 25, 1-11; I Kon. 1, 28-40).

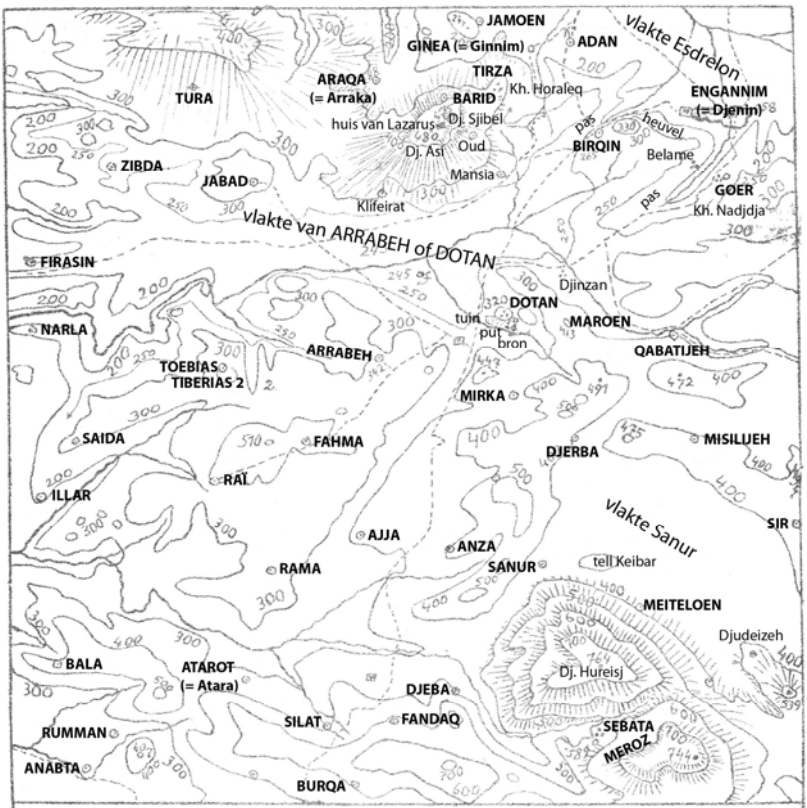

nrs. 794, 811, enz. : bemerk de mooie berg van Meroz; ten westen ervan : Atarot; hogerop, Tiberias 2, Dotan, de berg van Lazarus' huis, Engannim.

812.

2 november = 12 Markeswan; Sabbat. –

Na de sabbatlering ging Jezus vóór de stad in de herberg, waar Hij Natanael de bruidegom en twee van de zonen van Kleofas en der oudste zuster van zijn Moeder, en nog een paar andere leerlingen aantrof; zij waren allemaal voor de sabbatviering hier samengekomen en zo waren nu ongeveer 17 leerlingen hier bij Hem. Ook waren hier voor de sabbat de mensen uit het huis van Lazarus' landgoed bij Ginea (ten noorden van Dotan), waar Jezus kwam, toen Hij onlangs Atarot bezocht (nr. 555).

Dotan is een mooie, oude, goed versterkte stad, die een zeer aangename ligging heeft; ze heeft wel gebergten achter zich, maar haar ligging is er niet door versomberd, want vóór zich heeft zij uitzicht op de schone vlakte Esdrelon (in elk geval op de vlakte van Dotan, die een verlenging is van de Esdrelonvlakte).
Ook zijn de bergen hier niet zo verscheurd en steil; er liggen grote bergruggen boven elkaar en ook de wegen zijn er beter; de huizen zijn hier in de oude trant gebouwd, gelijk ten tijde van David; vele hebben kleine torens op de hoeken van het dak, met grote ronde bollen erop; daarin kan men zitten en rondzien.
Uit zulk een bol ontwaarde David Betsabee (II Sam. 11, 1-7).
Ook zijn er op de daken vele gaanderijen, die met levende rozen en zelfs met sierboompjes opgeluisterd zijn.

Jezus ging 's morgens in de synagoge en na er het woord gevoerd te hebben, ging Hij door de straten in vele voorhoven van de huizen, waar zich zieke mensen bevonden. De bewoners smeekten Hem aan de deuren en Hij ging met een paar leerlingen binnen. De andere leerlingen werden hier en daar aangesproken en spraken voor de mensen bij Jezus ten beste; *op deze wijze genas Hij er vele.*

Ook bezocht Hij in een afgezonderde plaats melaatsen, *die Hij genas.* In deze stad waren vele melaatsen, misschien omdat de

inwoners veelvuldig in betrekking kwamen met vreemd, doortrekkend handelsvolk. Buiten de houthandel was er ook nog vele andere handel in de stad. Er werden hier tapijten, ruwe zijde en meer dergelijke koopwaar ingevoerd, afgeladen en verder verzonden.

Genezing van Issakar.

813.

Zulke waren zag ik ook liggen in het magazijn van een ziek man, naar wiens huis Jezus reeds gisteren door Natanael van Kana die daar woonde, dringend uitgenodigd was. Hij ging er om de middag heen. Het is een zeer voornaam, rijk huis met binnenhoven, die door open zuilengangen omgeven zijn; het ligt op geen grote afstand van de synagoge; het is bewoond door een zeer rijk man van ongeveer 50 jaren; hij heet Issakar; hoewel hij met de waterzucht in hoge mate ziek te bed ligt, heeft hij vóór enkele dagen een huwelijksovereenkomst aangegaan met een jonge vrouw van 25 jaren, Salome genaamd, maar de echt is nog niet voltrokken.

Dat huwelijk had een wettelijke grond[405], die mij op het ogenblik niet klaar voor de geest staat, maar het was een geval in de aard als dat van Rut en Boaz; het vermogen kwam aan Salome toe.

---

[405] Wettelijke grond. – Namelijk: de wet van het leviraat.

In de gewone omstandigheden is een huwelijk van schoonbroeder met schoonzuster verboden (Lev. 18, 16; 20, 21; Mk. 12, 19). Op de wet bestond een uitzondering, leviraat genoemd, die een verbod in gebed veranderde.

Wanneer een ongehuwd man een getrouwde broer heeft, die kinderloos sterft, is hij verplicht de vrouw of weduwe van zijn broer te huwen en voor zijn overleden broer nakomelingschap te verwekken.
Blijft geen ongehuwde broer over, dan moet de naaste ongehuwde mannelijke verwant dit doen. De eerstgeboren zoon uit dit huwelijk wordt als kind van de overledene beschouwd en erft diens rechten, zodat het

De boze tongen in de stad, in de eerste plaats de Farizeeën, namen scherpe aanstoot aan dit huwelijk; men sprak in de stad om zo te zeggen nergens anders van. Maar reeds toen Jezus de laatste maal in de nabijheid hier voorbij reisde (nr. 554), hadden Issakar en Salome hun hoop op Hem gesteld.

Dit huis was reeds met Jezus bekend sedert de tijd dat de ouders van Salome nog leefden, want toen Maria in haar zwangerschap met de H. Jozef uit Nazareth naar Elisabet reisde, heeft zij in dit huis haar eerste rustplaats gehad; dit was kort vóór het paasfeest. Wanneer hij naar huis terugkeerde, bleef Maria nog te Hebron. Zo had Jezus nog in de schoot van zijn Moeder in dit huis de gastvrijheid genoten en Hij kwam er heden terug als de Heiland om de liefde van de ouders in de zieke zoon zoveel later nog te belonen.

Salome was het kind van dit huis en de weduwe van Issakar's broer, en Issakar was de weduwnaar van haar overleden zuster; het hele huis en vermogen kwam haar toe; zij waren beiden kinderloos en de enige nakomelingen van een goede stam; zij huwden met de hoop dat de barmhartige Jezus hem zou genezen.

Salome beschouwde zich als verwant met de H. Jozef; zij stamde uit Bethlehem en Jozefs vader placht haar grootvader uit dit huis broeder te noemen, hoewel hij niet zijn lichamelijke broeder was; zij had een nakomeling uit de familie van David onder haar voorouders die ook, geloof ik, een koning was; zijn naam luidde als Ela. Wegens deze oude vriendschap hadden Jozef en Maria hier op die reis hun intrek genomen.

Issakar was uit de stam van Levi (cfr. fasc. 3, nr. 89 en nr. 89, voetnoot 195).

Bij Jezus' intrede in het huis kwam Salome Hem met haar dienstmeiden en dienaars tegemoet; zij wierp zich vóór Hem neer

---

familiegoed in de familie en in de handen van de wettelijke zoon blijft. Mozes heeft deze wet niet uitgevonden, maar een bestaand gebruik tot wet gemaakt (Gen. 38, 1-16. 26).

en bad Hem om de genezing van haar man. Jezus ging met haar in de kamer van de zieke; hij lag op zijn legerstede geheel ingehuld; hij was waterzuchtig en aan zijn ene zijde geheel verlamd.

Jezus groette hem en sprak hem liefdevol toe; de man was zeer ontroerd en minzaam, maar kon zich niet oprichten. *Jezus bad, raakte hem aan en gaf hem de hand.* Aanstonds richtte de man zich op en deed een ander kleed aan, verhief zich van zijn bed en wierp zich met zijn vrouw voor Jezus neer. *De Heer vermaande en zegende hen en beloofde hun nakomelingschap.* Hierop trad Hij met de man en de vrouw uit de kamer tot de verzamelde huisgenoten, die zich over deze genezing bovenmate verheugden; ze werd echter heden nog niet bekend gemaakt.

814.

Jezus en de leerlingen ontvingen hier een verversing en Issakar nodigde de Heer uit om met al de zijnen heden nacht bij hem te herbergen en na de synagoge de maaltijd bij Hem te komen nemen en Jezus nam dit aan.

Hij begaf zich hierop naar de synagoge en leraarde, maar op het einde begonnen de Farizeeën en Sadduceeën met Jezus te twisten. *Hij was, naar aanleiding van Abrahams huwelijk met Ketura, dat Hij verklaarde, begonnen te spreken over het huwelijk in het algemeen,* ik weet niet meer duidelijk wat.

De Farizeeën meenden dat Ketura meer deel aan Abraham had moeten hebben[406]. Zij brachten ook het huwelijk van Issakar met

---

[406] Deelhebben aan of met iemand. – Is een Bijbelse uitdrukking, ook door Jezus gebruikt: *non habebis partem mecum* (Joa. 13, 8), die wijst op eenheid, verbondenheid in wezen, gezindheid en handelen, ondernemen en bezitten.

Wij delen in Jezus‘ verdiensten, genaden en hemelse goederen, waarvan wij medebezitters zijn, mede-erfgenamen; we vormen één lichaam, één geest.

Salome ter sprake en keurden het onvoorwaardelijk af als onzinnig, omdat zulk een zieke oude man een jonge vrouw trouwde.

Jezus antwoordde dat deze mensen uit gehoorzaamheid aan de Wet getrouwd waren en Hij vroeg hun hoe zij, die zo streng op de Wet gesteld waren, hen over die wetsgetrouwheid konden laken. Zij stelden de tegenvraag hoe Hij hier in dit geval een vervulling van de Wet wilde zien, aangezien zulk een ziek man, reeds boven de jaren, geen vrucht meer kon hebben en bijgevolg de Wet niet kon vervullen; hun omgang moest dus noodzakelijk ontaarden in een louter ergerlijke minnehandel.

Jezus echter antwoordde hun: "Zijn geloof heeft hem de vrucht bewaard." Voorts vroeg Hij hun of zij aan Gods almacht grenzen wilden stellen? Of deze zieke uit vleselijke lust of uit gehoorzaamheid aan de Wet dit huwelijk gesloten had? "Indien hij," vervolgde Jezus, "op God betrouwd heeft en geloofd heeft dat God hem kan helpen (genezen en vrucht geven), dan heeft hij opperbest gehandeld; maar niet DIT is de oorzaak van uw misnoegdheid en kritiek, gij hebt gehoopt dat die familie zonder erfgenamen uitsterven zou en dat hun nalatenschap in uw handen terecht zou komen."

Ook noemde Hij nog vele andere deugdzame mensen, wier geloof met nakomelingschap beloond geworden

---

Dezelfde of verwante uitdrukking treft men nog aan in de nrs. 803, 804, 810, 816, 1765; cfr. Hand. 8, 21; II Kor. 6, 15.

De afstammelingen van de door de Farizeeën verdedigde Ketura behoorden niet tot het uitverkoren volk van God, dat van Sara stamde;
wel kregen zij van Abraham bestaansmiddelen, doch zij waren geen erfgenamen en hadden geen recht op de beloften.

was en Hij zei nog veel over het huwelijk, dat de Farizeeën verbitterde en tot zwijgen bracht.

Na het sluiten van de sabbat keerde Jezus met zijn leerlingen uit de synagoge in het huis van Issakar terug, waar een rijke maaltijd aangericht was. Issakar lag met Jezus en de verwante leerlingen aan één tafel aan; de vrouw liep heen en weer en diende. Maar *eerst had Jezus in de avondschemering en bij fakkellicht verscheidene zieken genezen,* die zich vóór de synagoge en bij Issakars huis verzameld hadden.

815.

De overige leerlingen waren in een andere zaal; bij deze waren ook Judas Iskariot, Bartolomeüs en Tomas met een volle broeder en een stiefbroeder (hij had nog twee andere stiefbroeders). Zij waren gisterenavond van Afeke, 7 uren ver, naar hier ten sabbat gekomen. (Bij benadering veronderstellen wij Afeke 2 uren ten zuidwesten van Nazareth).

Zij verbleven in dit huis, want door zijn handel was Tomas er goed mee bekend. Hij had nog niet met Jezus gesproken, doch alleen met sommige hem bekende leerlingen; hij was immers allerminst opdringerig.

Ook Jakobus de Mindere was van Kafarnaüm hier ten sabbat gekomen, en ook nog een Natanael, een zoon van Anna, de onwettige voordochter van Kleofas (een ouder broer van de H. Jozef), van wie ik onlangs gezegd heb, dat ze nu bij Marta is (nr. 807). Hij was de jongste van haar zonen, die dienden bij de visserij van Zebedeüs, kon 20 jaar oud zijn en had een zeer zachtaardig en beminnelijk karakter, waarin hij iets weg had van Joannes (de evangelist); hij had zijn opvoeding in het huis van zijn grootvader Kleofas ontvangen en droeg de bijnaam ‘de kleine Kleofas’, waardoor men hem van de andere Natanaels wilde onderscheiden. Ik heb dit op deze sabbat gehoord, *daar Jezus eens zei: “Roep Mij de kleine Kleofas!”*

Men gebruikte bij de maaltijd vogelen, vissen, honig en brood. Er waren hier opvallend veel tortelduiven en gewone duiven en andere bonte vogels; ze liepen als hoenderen rond de huizen; ze hadden hier een ruime uitvlucht naar de vlakte Jizreël.

Onder de maaltijd sprak Issakar over Jezus' Moeder, die in zijn jeugdtijd in dit huis was geweest, hoe de ouders van zijn vrouw daarover niet uitverteld kwamen en telkens opnieuw haar jeugdige frisheid, haar schoonheid en godsvrucht prezen.
Jozef was toen reeds een bejaard man geweest (vergeleken bij Maria en in de ogen van Issakar, op grond van horen-zeggen). Hij drukte de hoop uit dat God ook aan hem nog nakomelingen zou geven, na hem door de zoon van Jozef genezen te hebben. Hij kende de (maagdelijke) oorsprong niet van zijn Heiland.

De leerlingen herbergden hier allen. Er waren grote, open zuilengangen om het huis, die met schotten dichtgemaakt werden en waarin hun bedden gespreid werden.

Dotan is een oude, sterke stad; er zijn hier zeer goede, maar ook slechte mensen. In dit land is Dotan tegenover andere steden, door de oude oorspronkelijke bouwtrant van zijn sterke huizen, wat bij ons Keulen is tegenover andere Duitse steden.

Tomas leert Jezus kennen.

816.

3 november. –

In de morgen is Jezus met de leerlingen vóór de stad in de tuinen gaan wandelen en heeft met hen gesproken. Enige leerlingen hebben in de stad en haar omgeving de mensen uitgenodigd tot een prediking van Jezus tegen de middag en tot een maaltijd, waarmee Issakar zijn genezing wilde vieren. Hier, op deze rondwandeling naderde Tomas, die mee uit gaan wandelen was, tot de Heer en bad Hem onder het getal van zijn leerlingen opgenomen te mogen worden;

hij wilde Hem volgen en zijn wil en verlangens volbrengen; hij was door zijn prediking en de wonderen, die hij van Hem gezien had, overtuigd geworden; hij geloofde dat alles waar was wat Joannes en zij die hij onder zijn leerlingen kende, over Hem gezegd hadden. Hij bad Hem nu hem aan zijn Rijk deel te laten nemen.

Jezus antwoordde dat Hij hem kende[407] *en geweten had dat hij tot Hem zou komen,* maar Tomas wedervoer dat dit niet mogelijk was, aangezien hij te voren nooit aan zulk een stap had gedacht. "U moet weten, betoogde Tomas, dat ik van nature geen vriend van afzondering ben en eerst nu heb ik dit besluit genomen, omdat ik door uw wonderen overtuigd geworden ben."

Jezus antwoordde hem: "Je spreekt als Natanael; je houd je voor wijs en raaskalt; moet de tuinier niet de bomen van zijn hof, de wijngaardenier niet de druivenstammen kennen? En zal hij een wijnberg aanleggen en de arbeiders niet kennen, die hij daarin te werk wil stellen?" Hij voegde er nog een gelijkenis aan toe van het niet plukken van vijgen op doornen.

Leerlingen van Joannes bij Jezus.

Ook hadden hier 2 leerlingen van Joannes, door hun meester tot Jezus gezonden, een onderhoud met Hem. Te Meroz waren zij

---

[407] Jezus kende Tomas. – Dezelfde uitdrukking gebruikte de Heer, wanneer Hij Bartolomeüs de eerste keer ontmoette: "*Ik ken hem; hij zal Mij volgen; Ik zie goeds in hem.*" Op die plaats, fasc. 13, nr. 460, tekenden wij aan dat de term 'kennen' in de Bijbel de gedachte insluit: 'tevens beminnen, toegedaan zijn'.

Het tegenovergestelde heeft men in onze taal: niet kennen = niet zien staan, onverschillig zijn, uit de hoogte met een minachtend oog bezien.

getuige geweest van Jezus' bergprediking en wonderen; na hun onderhoud met Jezus keerden zij naar Macherus terug.

Zij behoorden tot een groep van verscheidene leerlingen die zich daar ophielden en door Joannes vóór zijn kerker onderwezen werden; zij hingen met hart en ziel aan hun meester en dewijl zij Jezus' werken nog niet gezien hadden, zond Joannes hen tot Hem, opdat zij er zich van zouden overtuigen, dat het waar was wat hij van Hem zei. Hij liet ook Jezus door hen nogmaals bidden dat Hij toch openlijk en ondubbelzinnig zou verklaren wie Hij was en een begin zou maken met de stichting van zijn Rijk op aarde.

Zij zeiden tot Jezus dat zij van alles overtuigd waren, wat Joannes over Hem verkondigde; zij vroegen echter ook of Hij niet spoedig Joannes uit zijn kerker zou komen verlossen? Immers, Joannes koesterde de hoop door Hem uit de gevangenis verlost te zullen worden en hij verlangde er vurig naar. Zij verzochten Hem dus haast te maken met de vestiging van zijn Rijk en hun meester dan te verlossen. Zij smeekten Hem zich te haasten, want zij meenden dat dit een veel nuttiger werk zou zijn dan al zijn genezingswonderen.

Jezus antwoordde hun: "Ik weet dat Joannes verlangt en hoopt weldra uit zijn kerker verlost te worden (cfr. Ps. 142, 8). *Ik weet nog dat Hij er ook uit bevrijd zal worden, doch dat Ik naar Machaerus hem zal komen verlossen, dit gelooft mijn wegenbereider Joannes niet. Verkondigt dus aan Joannes wat gij gezien hebt en zegt hem dat Ik mijn zending zal volbrengen."*

Ik weet niet of Joannes wist dat Jezus gekruisigd zou worden en dat zijn Rijk geen aardse Rijk was. Ik meen dat ook hij geloofde dat Jezus het volk zou bekeren en een heilig rijk op aarde zou stichten.

Prediking bij Issakars huis.

817.

Tegen de middag ging Jezus met de leerlingen naar Issakars huis in de stad terug. Daar waren reeds vele mensen verzameld en het dienstpersoneel en de huisvrouw waren met de bereiding van de spijzen en het tafelgerei bezig.

Wanneer men aan de achterzijde uit Issakars huis trad, kwam men op een bekoorlijke plaats vol groen, waar zich ook een zeer voortreffelijke bron van de stad bevond, die met allerlei gebouwen omgeven was. Deze bron hield men voor heilig, omdat Elizeüs die gezegend had.

Daarnaast verhief zich een prachtige openbare stenen leerstoel en zag men een omheinde inrichting met schaduwrijke bomen, die een grote menigte toehoorders kon bevatten. Ook werden hier meermalen in het jaar, hoofdzakelijk op Pinksteren, openbare predicaties gehouden. Er waren bovendien ook nog kasten en lange stenen banken of smalle terrassen in de nabijheid van de bron, waar karavanen en grote scharen reizigers, die voor het Paasfeest naar Jeruzalem trokken, gespijzigd werden.
Het huis van Issakar hield, als nabijgelegen, het toezicht over de bron en de plaats en had menige inrichting daarvan tot zijn gebruik, want dit huis had een soort van vervoerdienst.

De karavanen wisselden hier van koopwaren, ontlaadden en Issakar zond de goederen verder (naar hun bestemming). Vandaar dat zeer vele koopreizigers met hun knechten hier herbergden en aten, hoewel het geen eigenlijke openbare herberg was. Het bedrijf van die man was er een als dat van de vader der bruid van Kana in Galilea. Deze schone bron had slechts het ongemak dat de waterader diep lag en dit met grote moeite

omhoog gepompt moest worden; dan liep het in de er omheen staande bekkens of troggen[408].

---

[408] Over de baterbakken rondom vele bronnen in Palestina staat een bemerking in fasc. 5, nr. 134, voetnoot 302.

Met de gegevens in het voorgaande nr. 817 kunnen wij zelfs de plaats van het huis van Issakar aanduiden. Met het oog hierop plaatsen wij hierna de grove schets van de **heuvel van Dotan**. Tussen het groen van de tuinen ziet men een mooi landhuis, wellicht op de plaats van Issakars huis zelf.

In de nabijheid er van ontspringt een bronput, de Bîr Hoefireh, waaruit een beek naar het noordwesten vloeit om na een loop van 3 km door de bodem te worden opgeslorpt.

Een paar 100 m ten zuidoosten van de Bîr ontspringt een 2e, onbestendige bron met een korte loop naar het zuidoosten en die droog staat in de zomertijd.

***

oude stad Dotan. –

Op de afgebeelde heuvel lag de oude stad Dotan.
In Jezus' tijd had ze zich waarschijnlijk reeds grotendeels naar de voet van de heuvel verplaatst, en vandaar dat men op de heuvelrug zelf nog slechts bouwstenen aantreft in de bodem die in landbouwgrond herschapen is.
Daar overschaduwen nog een groep terebinten een muzelmanse weli of grafkapel.

De 2 putten of bronnen nabij de zuidelijke voet van de heuvel hebben aan Dotan zijn naam gegeven, want de waarschijnlijkste betekenis ervan is: 'de 2 putten'.

***

Het niveau van de heuvelrug is 300-310 m; dat van de vlakte er omheen 250-240 m. Deze is nu nog, zoals in Jezus' tijd, een kruispunt van wegen, die het noorden met het zuiden, het oosten met het westen verbinden; men ziet er nog resten van een oude hoofdweg (cfr. Guide, 519).

***

Aan Dotan is de naam van Elizeüs verbonden; hij werd er eens belegerd door de Syrische strijdmachten. Door een wonder maakte hij de soldaten van het vijandelijke leger blind, leidde hen dan naar Samaria, onthaalde hen daar goed en liet hen huiswaarts keren naar hun koning.
Zo wreekte hij zich op hen die hem naar het leven stonden.
De Arameeën zagen van verdere aanvallen af (II Kon. 6, 1-23).

Hier nu rondom de bron waren op Jezus' en Issakars uitnodiging talrijke mensen bijeengekomen en *van op de leerstoel richtte Jezus het woord tot het volk. Hij sprak over de vervulling van de belofte, de nabijheid van het Rijk, de boetvaardigheid en bekering, en over de wijze om Gods barmhartigheid af te smeken, indien men genaden en wonderen wil verkrijgen.*

nr. 817 : Uitzicht van de heuvel Dotan (ruwe schets)

818.

Sprekend over Elizeüs, die (te Dotan veelvuldig verbleven en) hier eveneens onderwezen had, verhaalde Jezus hoe de Syriërs hem gevangen wilden nemen, doch met blindheid geslagen werden, en hoe Elizeüs hen daarop naar Samaria in de handen van hun vijanden leidde en hen daar gastvrij deed onthalen en vergasten en geen wraak nam, ja, dat hij zelfs zijn met blindheid geslagen vijanden weer ziende maakte en ze tot hun koning terugzond, en Hij paste dit toe op de Zoon des mensen en op de vervolging van de Farizeeën tegen Hem.

De zienster zal dit wonder straks in nr. 818 beknopt memoreren. In fasc. 3, nr. 89, voetnoot 194, is het niveau van tell Dotan 40 m te hoog aangegeven.

Voorts sprak Hij nog lang over het gebed en de goede werken, de biddende Farizeeër en de tollenaar, hoe men zich op de vastendagen net aankleden en zalven moet en niet met zijn godsvrucht voor de mensen mag pralen.

De mensen die hier door de Farizeeën en Sadduceeën veel last aangedaan werden, voelden zich door Jezus' woorden zeer getroost. De Farizeeën en Sadduceeën van hun kant waren zeer woedend bij het zien van de vreugde, die in de bijeenkomst heerste en bij het horen van zijn prediking, doch vooral, toen zij daarna Issakar gezond onder het volk zagen verschijnen en de vreugde op zijn gelaat zagen stralen, terwijl hij met zijn huisgenoten en de leerlingen van Jezus aan het volk, dat op de stenen banken plaats genomen had, de spijzen uitdeelde.

Bij dit zien geraakten zij in zulk een verbittering, dat zij met geweld op Jezus toe drongen; het leek ernaar dat zij Hem gevangen wilden nemen en zij begonnen Hem weer wegens zijn genezingen op de sabbat te lasteren en te versmaden.

Jezus vroeg hen of zij nu niet beter eens kalm zouden luisteren naar hetgeen Hij hun wilde zeggen. Hij plaatste hen in een kring en herhaalde opnieuw zijn gewone gelijkenis, terwijl Hij zich richtte tot de hevigsten onder hen: "Indien gij op een sabbat hier in de bron laagt, zoudt gij niet verlangen eruit getrokken te worden?" En op deze manier redeneerde Hij voort met het gevolg dat zij weldra vol schaamte de een na de ander van daar weggingen.

Nu verliet Jezus met enige van zijn leerlingen de stad, daalde dieper in het dal af, dat westelijk van hier zich van zuid naar noord uitstrekte en verdween.

819.

Issakar heeft in Dotan milde uitdelingen gedaan; hij heeft ezels met allerhande voorraad naar de herbergen der Gemeente gezonden. De reeds oude reisvoorraad van spijs en drank van de leerlingen heeft hij door verse en betere laten vervangen; hij voorzag hen ook van tafelbekers, zoals die te Kana waren, en van platte kruiken van wit materiaal, met ringen, waarbij zij die op hun reis op zich konden hangen. De stoppen waren als een soort van stevig samengeperste zwam; er was een verkoelend vocht en ook balsem in; hij gaf aan ieder leerling ook een hoeveelheid geld voor de armen en voor allerhande andere noodwendigheden.

Judas keerde, gelijk vele andere leerlingen, van hier naar huis terug. Jezus hield er slechts 9 bij zich, dit waren:

- Tomas,
- Jakobus de Mindere,
- Judas Barsabas,
- Simon Taddeüs,
- de kleine Kleofas (Natanael),
- Manahem,
- Saturninus en twee andere.

Eerst na Jezus' afreis ging het praten, lasteren en schimpen van de Farizeeën onbeteugeld zijn gang; zij zeiden tot de hier verzamelde arme, onwetende mensen: "Men ziet wel wie Hij is; Hij heeft zich door Issakar rijk laten begiftigen; zijn leerlingen zijn samengerot lui volk, dat hij op andermans kosten overdadig laat eten en slempen. Indien er een greintje eergevoel of deugd in Hem was, dan zou Hij thuis blijven en zijn Moeder onderhouden. Zijn vader is een arme timmerman geweest, maar Hem stond het eerlijk handwerk niet aan. Nu reist Hij rond en zaait het hele land door overal onrust."

Onder het uitreiken van aalmoezen herhaalde Issakar gedurig: "Neemt het voor lief; neemt het maar aan! Het is u

gegund!; het is toch niet het mijne, het behoort aan de hemelse Vader, Hem alleen moet gij bedanken, het is mij slechts geleend, het behoort mij niet toe!”

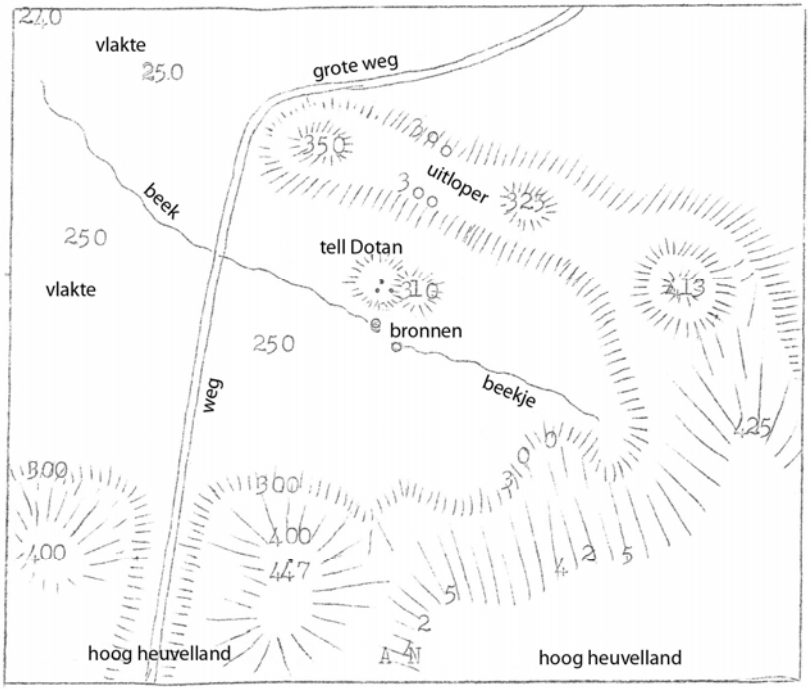

Hierboven: de zuidoosthoek van de vlakte van Dotan, door K. beschouwd als een deel van de Esdrelonvlakte. Op de tell zijn de resten verdwenen.
Enige resten liggen nog aan de zuidvoet waar men een mooi landhuis ziet met tuinen en boomgaarden en de twee bronnen.
Uit het zuiden daalt men van hogere heuvelen op lagere af en eindelijk in het dal.

Halte in de buurt van Soenem. – Vandaar naar Endor.

820.

3 november. –

Jezus ging met de leerlingen eerst noordwestwaarts in het dal tot tegen het riviertje dat naar het noorden (noordwesten) vloeit en dan wendden zij zich rechts (eerst naar het noordoosten tot Engannim en dan) naar het noorden, en kwamen, na een weg van ongeveer 5 uren, in de nacht bij een eenzaam gelegen herberg, die maar één afdak en gang had met één haard en enkele slaapkamertjes. Er was een bron in de nabijheid die nog van Jakob voortkwam. De leerlingen gingen op de oostelijke hoogten rijshout en vruchten halen en legden een vuurtje aan[409].

Onderweg had Jezus dikwijls lang met de leerlingen gesproken en speciaal tot onderrichting van Tomas, Simon, Manahem, de kleine Kleofas en de nieuwe leerlingen in het algemeen.

Hij had het over de navolging, over het verlaten van alle goed en bezit, zonder er nog met spijt naar om te zien, doch met het ganse gevoel van de waardeloosheid der aardse goederen: zij zouden alles duizendvoudig in zijn Rijk terugbekomen.

---

[409] Na een tocht van ongeveer 5 uren komt Jezus met zijn gezelschap ter oosten van Afoelé, te Foelé. Hier is men aan de westvoet van het Klein-Hermongebergte, thans dj. Dahy. Soenem ligt 4 km oostelijk van hier.

De oostelijke hoogten waarop de leerlingen hout gaan sprokkelen, zijn die van de kleine Hermon.

De bron of put van Jakob afkomstig, KAN de volgende zijn:
Van Afoelé naar Foelé gaande trof V. Guérin twee bronputten aan, beide Bîr el-Foelé genaamd, 4 km ten westen van Soenem.
Men vindt nog een bronput 1 km ten zuidoosten van Foelé.

Anderzijds waarschuwde hij hen ook om, indien zij nu die goederen wilden verlaten, zich eerst grondig te bezinnen, hun krachten te meten en te onderzoeken of zij dit konden.

Aan een paar leerlingen had Judas niet bijzonder bevallen, vooral niet aan Tomas die dit tegen Jezus ook ronduit bekende: “Deze Judas van Simon bevalt mij niet, hij zegt te gemakkelijk ‘JA’ en ook te vlug ‘NEEN’.” Hij vroeg Jezus dan waarom Hij hem aangenomen had, terwijl Hij zich voor anderen meereisend en strenger getoond had. *Jezus was algemeen en ontwijkend; Hij gaf voor reden op dat Judas, zoals iedereen, in Gods raadsbesluiten een rol vervulde en van eeuwigheid tot zijn leerling bestemd was.*

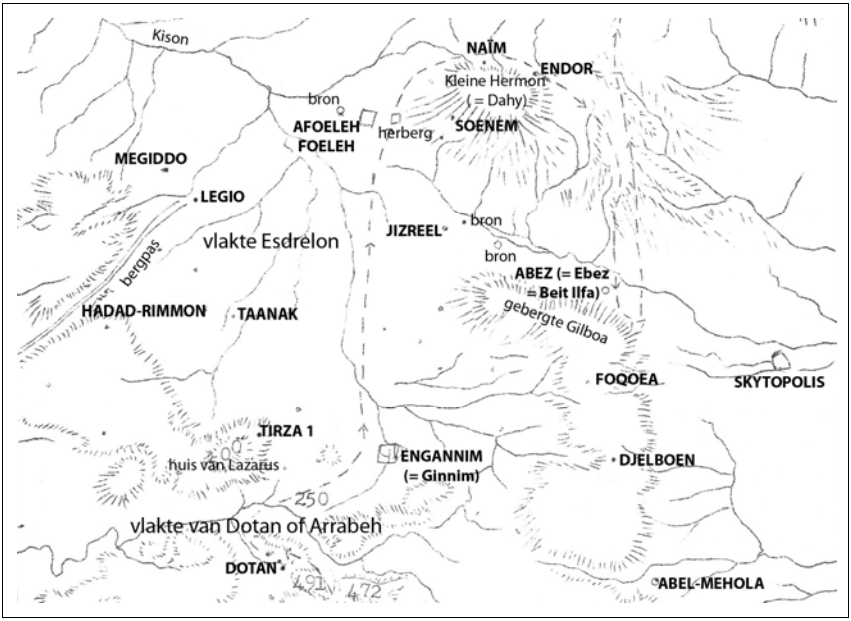

Nadat de leerlingen zich ter ruste begeven hadden, ging Jezus alleen in het gebergte en bad in de nacht.

821.

4 november. –

In alle vroegte kwamen heden morgen in de herberg enige bewoners van Soenem, dat een uur ten oosten van hier ligt, en baden Hem dringend morgen toch tot hen te komen: hun kinderen waren zwaar en gevaarlijk ziek, ach! indien Hij hen toch wilde komen genezen; zij hadden reeds vroeger – helaas! tevergeefs! – op Hem gewacht.

Jezus antwoordde hun dat Hij nu niet kon komen, daar Hij verwacht werd door anderen, maar dat Hij leerlingen tot hen zou zenden. De gekomenen antwoordden dat zij dit niet vertrouwden, want er waren reeds enige van zijn leerlingen bij hen geweest en hun proef om hen te genezen was mislukt, zij verzochten Hem dus zelf te komen; *Jezus wekte hen op om nog wat geduld te hebben* en zij verlieten Hem.

Nu ging Jezus met de leerlingen naar Endor. Aan de weg van Dotan naar Endor liggen 2 bronnen van Jakob waar zijn kudden gingen en hij was daarover keer op keer in onenigheid en strijd met de Amorieten. Eindelijk wilden zij hem ook verdrijven uit het landgoed in Samaria dat het bijzonder erfdeel van Jozef werd (fasc. 18, nr. 794). – Jezus was daar onlangs. – Jakob hield voet bij stuk en zij beslechtten het geschil door een wedstrijd. Jakob overwon en sloot met hen een overeenkomst (Gen. 48, 21-22).

Bij Jizreël vóór Endor heeft Lazarus een veld (of hofstede, reeds genoemd in nr. 529 en dus te onderscheiden van zijn groot landgoed bij Ginea).

Joakim en Anna hadden een veld een uur ten noordoosten van Endor, tot waar Anna Maria uitgeleide deed, toen zij naar Bethlehem ging (cfr. fasc. 4, nr. 105, voetnoot 223).

Uit dit weideveld gaven zij Jozef nog een ezelin mee, die los en vooruitliep. Joakim en Jozef hadden ook een veld(weiden) dicht

bij elkander over de Jordaan; het grensde aan de zuidoostzijde van het woud Efraïm en lag niet ver van Gaser of Jaser (thans Kh. Sâr; cfr. fac. 17, nr. 686, voetnoot 332).

Op dit buitengoed had Joakim zich voor het gebed afgezonderd, toen hij (om de opgelopen belediging) zo neerslachtig van de tempel kwam en hier ontving hij het bevel naar Jeruzalem te gaan, waar Anna hem onder de gouden poort ontmoette[410].

822.

Van zijn herberg, waar Hij overnacht had, ging Jezus nog een paar uren meer noordelijk naar Endor, zonder er nochtans binnen te gaan; Hij bleef vóór de stad bij een herberg in een rij huizen, die bergopwaarts lopend zich bij Endor aansloot.

Hij onderrichtte de vele mensen die zich welhaast, op de uitnodiging van de leerlingen, rondom Hem bevonden. Ook bezocht Hij op het verzoek van de mensen enige huizen en *genas er de zieken;* ook verscheidene die Hem uit Endor zelf werden aangebracht. Onder de laatsten waren heidenen die zich op een zekere afstand hielden.

Ook kwam uit Endor een heiden tot Jezus met een zoontje van zowat 7 jaren; het had een stomme duivel in zich en was dikwijls moeilijk te beteugelen. Toen de man tot Jezus naderde, werd het kind onstuimig, rukte zich van zijn vader los en kroop en verborg zich in een spelonk van de berg. (In de kleine Hermon zijn er vele, vooral bij Endor).

---

[410] Bij wat reeds tussen haakjes staat voegen wij nog het volgende.

De uitdrukking 'Jizreël vóór Endor' is bevreemdend, daar de afstand rond of over de berg méér dan 2 uren is en een berg tussen beide plaatsen ligt.

De zienster wil zeggen: "Jizreël waar Jezus kwam of voorbijtrok, eer Hij te Endor kwam."

Deze uitdrukking zal nog terugkeren; ze kan ons echter hier niet op een dwaalspoor brengen, daar de ligging van beide plaatsen met zekerheid bekend is.

Nu kwam de man bij Jezus, viel voor Hem neer en klaagde Hem zijn nood en Jezus ging naar het hol en *beval het kind vóór zijn Heer te komen;* het kwam er ootmoedig uit en wierp zich vóór Jezus neer en *Jezus legde het de handen op en beval de satan te wijken;* het knaapje zonk in een korte onmacht neer en ik zag als een donkere damp eruit wijken. Daarna richtte het zich op, liep naar zijn vader en sprak hem aan; deze omarmde zijn zoontje en wierp zich, samen met zijn kind, onder dankzegging voor Jezus neer. *Jezus vermaande de vader en beval hem zich te Ennon te laten dopen.*

In de stad Endor zelf ging Jezus niet; de voorstad, waar Hij was, heeft nu mooier gebouwen dan Endor zelf, daar ze meer tegen de weg ligt. Endor heeft een doods, afgelegen en verlaten voorkomen; een deel van de stad ligt woest en er zijn veel vergane muren; het ziet eruit, gelijk wanneer er ergens gras op de straten groeit; er wonen vele dienstbare, afhankelijke heidenen, die tot allerlei openbare dwangarbeid gehouden zijn; de weinige rijke Joden die daar zijn, kijken schuw uit de deuren en trekken hun kop terug, als vreesden zij dat iemand hun het geld achter de rug weg zal stelen. (Alles te vergelijken met wat K. over Endor reeds zegde in fasc. 9, nr. 234, etc.).

Jezus bij bejaarde verwanten en te Ebez (Abez).

823.

Uit (Nazara) de voorstad van Endor ging Jezus nog ongeveer 1,5 uur of 2 uren noordoostwaarts en kwam in de ingang van een dal; dit dal loopt uit de Esdrelonvlakte naar de Jordaan langs de noordzijde van het gebergte Gilboa.

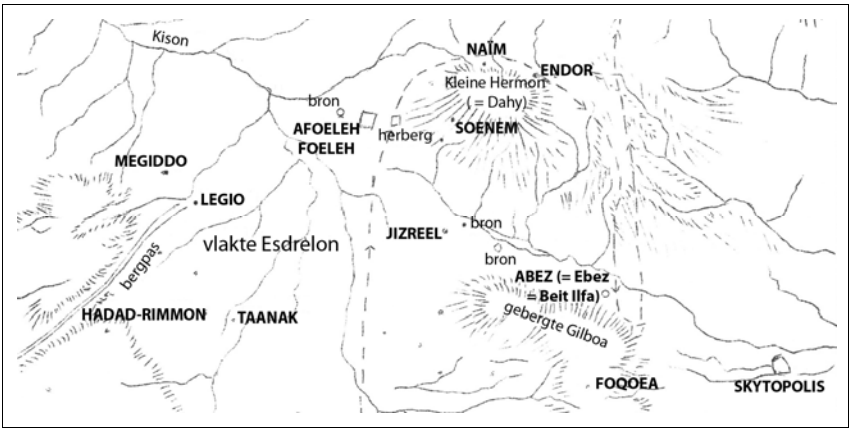

In het midden van dit dal ligt een hoge berg en een watertje stroomt erdoor naar de Jordaan. Dit watertje ontspringt aan het begin der zuidzijde van die hoge berg, doorsnijdt hem dan en loopt aan zijn noordzijde in het dal naar de Jordaan af.
In dit dal ligt op een heuvel, als een eiland, een middelmatige stad, Abez of Ebez genaamd, die van tuinen en dreven omringd is; het riviertje vloeit er voorbij, en een kwartier meer oostelijk in het dal ontspringt een mooie bron, die zij de 'Saülsbron' noemen, omdat hij hier gewond werd.

Jezus ging nog niet in de stad, maar op de noordelijke helling van het gebergte Gilboa, waar Hij omheen ging. Ten zuiden van de stad wandelde Hij tot een rij huizen, waartussen zich velden en tuinen uitstrekten; daar lagen ook hoge graanhopen[411].

---

[411] In het begin van dit nr. 823 is Jezus' weg weer zeer lacunair of met leemten beschreven.

In 't begin van de tocht liep de weg misschien een kort eind noordoostwaarts, maar dan spoedig naar 't zuiden (zie VOORREDE, nr. 8). Uit de beschrijving van het gewest is weinig met zekerheid vast te stellen: we staan voor een zeer erge rivierverwarring (cfr. VOORREDE, nr. 11).

Met zekerheid kunnen wij echter opmaken, dat Jezus komt in de ruime, waterrijke vallei tussen de gebergten Gilboa en kleine Hermon of Dahy.

824.

Hier (bij de rij huizen, ten zuiden van Ebez) en reeds op de noordelijke helling (van Gilboa) begaf Jezus zich in een herberg waar vele oude mannen en vrouwen, die verwanten van Hem waren, op Hem wachtten; zij ontvingen Hem met de voetwassing en legden jegens Hem een diepgemeende en toch vertrouwelijke eerbied aan de dag; zij waren ten getale van 15, 9 mannen en 6 vrouwen; zij hadden Hem laten weten dat zij hier een samenkomst met Hem verlangden.

Abez = Ebez = Beit Ilfa.

Daar ligt op een heuvel in het dal, nochtans niet ver van de voet van Gilboa, de stad, behorend tot de stam Issakar (Jos. 19, 20). Wetenschappelijk is de ligging totaal onbekend. Wij nemen er voor, niet zonder enige waarschijnlijkheid, Beit Ilfa.

Dit is een dorp met de ruïne van een oude stad, in de vallei op een heuvel, gezeten als een vogel op een spits, *perché sur une colline* (Guide bleu). Dankzij de Joden is de ruïne uit haar puinen opgerezen; ze kreeg de nieuwe naam Heftzi Ba en de oude naam heeft zich verplaatst naar een stichting aan de voet van de heuvel.

Een km ten oostzuidoosten van de heuvel ontspringen twee rijke bronnen waaruit beken vloeien, waarvan één best mogelijk de 'Saülsbron' is.
Te Beit Ilfa is men op een plaats waar de vallei versmalt en die als 't ware de scheidslijn vormt tussen dwarsvallei en Jordaanvallei.
Dus kwam Jezus daar, gelijk K. zegt, in de ingang van een dal.

Ebez schijnt ook wel een zeer voorname stad geweest te zijn, en dit ook nog in Christus' tijd, volgens K.'s verhaal. Dit komt ook overeen met de opgravingen die te Beit Ilfa op de heuvel met succes uitgevoerd werden. Een zeer mooie, driebeukige synagoge met een prachtige kunstvolle mozaïekvloer werd er opgegraven, misschien wel dezelfde synagoge die Jezus straks zal bezoeken. De joodse kibboetz-stichtingen zijn er bloeiend; moerassen werden gedraineerd, boomgaarden, tuinen, bouwland, weiden, wijngaarden aangelegd. De twee gebergten naderen hier tot elkaar.

Uit het oosten komend, is men hier in het begin van een nieuw dal, het dal van Jizreël. Wanneer Jezus van de helling van Gilboa afdaalt, bereikt Hij vrij spoedig het stadje.

Over de graanstapels die tot ver in het jaar buiten blijven staan, is vroeger al iets gezegd.

Verscheidene onder hen hadden knechten en enige ook kinderen bij zich. Het waren allemaal hoogbejaarde mensen, verwanten van Joakim, Anna en Jozef. Een van hen was een jonger halve broer van Jozef, die, geloof ik, in het dal Zabulon woonde. Onder hen was ook de vader van de bruid van Kana; ook de verwante van Anna uit het gewest van Sefforis, bij wie Jezus vóór zijn laatste bezoek aan Nazareth het blinde knaapje genezen had (fasc. 15, nr. 584). De overige staan mij nu niet voor de geest; zij hadden zich allen verenigd en waren op ezels naar hier gereisd om Jezus te ontmoeten en te spreken.

Hun wens was dat Hij zich toch ergens een vast verblijf zou kiezen en niet meer rondreizen; zij wilden voor Hem een plaats uitzoeken, waar Hij ongestoord zou kunnen leren en waar geen Farizeeën waren, die Hem vervolgden; zij stelden Hem het groot gevaar voor ogen, dat Hij liep, aangezien alle Farizeeën en andere sekten zo verbitterd tegen Hem waren: "Wij weten en zien, zeiden zij, dat grote wonderen en genaden van U uitgaan, maar blijf toch op een vaste, veilige plaats en onderwijs daar zonder gevaar, opdat wij niet in voortdurende onrust nopens U verkeren!" En zelfs begonnen zij Hem reeds verscheidene steden voor te stellen.

Deze oude, eenvoudige mensen deden Jezus dit aanbod uit oprechte, verkleefde liefde, want zij waren geërgerd door de voortdurende grieven, verwijten, verdachtmakingen, en beschuldigingen van Jezus' tegenstanders, die hun deze in het aangezicht zeiden.

Jezus sprak lang, zeer overtuigend en liefdevol met hen, doch op een heel andere wijze dan met het volk en de leerlingen; Hij sprak zich duidelijker uit; Hij zette hun de Belofte uiteen en zei dat Hij de wil van zijn Vader in de hemel moest volbrengen, niet was komen rusten, niet gekomen was voor zijn verwanten alleen, niet slechts voor enige, maar voor alle mensen; dat zij allen zijn broeders en verwanten waren (cfr. Mt. 12, 48-50; ps. 22, 23);

dat de liefde niet rust, dat Degene die gezonden is, de armen moet opzoeken en van de gemakken en genoegens van dit leven moet afzien, want dat zijn rijk niet van deze wereld is, enz.

Hij getroostte zich veel moeite om die brave, bedaagde mensen gerust te stellen. Overigens bewonderden zij hoe langer hoe meer zijn woorden en groeide ieder ogenblik hun inzicht (in het werk en de zending van Jezus) en hun geloof. Hun liefde, eerbied en verering jegens Hem werden groter en groter.

Hij ging met ieder van hen alleen in de schaduw van de bomen op de berg wandelen[412], *onderrichtte en troostte hen en richtte dan weer het woord tot allen samen.* Zo bracht Hij de dag door; zij namen samen een eenvoudige maaltijd van broden, honig en gedroogde vruchten, die zij meegebracht hadden.

Deze avond werd ook de zoon van een schoolleraar uit de daarvóór gelegen stad door de leerlingen tot Hem gebracht; hij was student en wilde ook schoolleraar worden. Hij bad Jezus hem te willen aannemen tot leerling; hij was al geleerd, verzekerde men; aanstonds kon Jezus hem gebruiken en hem een ambt toevertrouwen en velerlei nut van hem hebben.

---

[412] Jezus komt eerder bij zijn verwanten dan te Ebez zelf.

Misschien om reden van afspraak, maar we kunnen ons ook voorstellen dat Hij van Endor met een omweg over Skytopolis kwam en vanaf deze stad de Romeinse heirweg volgde, die, uit deze richting komend, het gebergte Gilboa binnendrong door een enge bergpas, 2 km ten zuiden van Beit Ilfa en verder naar Engannim liep.

Een herberg bij deze pas, waar kooplieden en karavanen door moesten, was daar juist op een goede plaats.
Van de herberg uit, gaat Jezus met de oudjes onder bomen wandelen: “Hoewel Gilboa, vooral de noordelijke en oostelijke hellingen uitmunten door hun steenachtigheid, vindt men er toch, ook nu, bomen, bosjes, boomgaarden.” (Guide bleu, blz. 240).

Jezus verklaarde dat dit niet ging, daar ZIJN wetenschap van een andere aard was, terwijl hij daarentegen aan de aarde gehecht was en werelds voordeel beoogde; Hij zag zich derhalve genoodzaakt hem af te wijzen. Verdere bijzonderheden over dit geval ben ik vergeten.

825.

5 november. –

's Morgens was Jezus nog bij zijn verwanten, die Hij onderrichtte. 's Middags reisden zij van hier af naar de berg Tabor, waar zij in verscheidene richtingen uit elkander gingen; *Hij had die brave oudjes grondig getroost, gerustgesteld en zijn woorden hadden hen verkwikt.* Hoewel zij niet alles verstaan hadden, waren zij toch allen ingekeerd en volkomen tevreden gesteld.

Ook vertrokken zij met de overtuiging dat Hij goddelijke woorden gesproken had, dat ZIJN opvatting en handelswijze de beste was, dat Hij zijn wegen beter kende dan zij en hun raad niet nodig had. Nog aandoenlijker dan het samenzijn was het afscheid dat zij van Hem namen: zij scheidden van Hem onder tranen en tekenen van een bescheiden, eerbiedige vertrouwelijkheid, terwijl zij Hem minzaam toelachten, liefdevol groetten en wuifden.

Zij reisden af, de enen op ezels, de anderen te voet en met lange stokken in de hand, in eenvoudige opgeschorte klederen. Jezus en de leerlingen vergezelden hen nog enige tijd op de weg, nadat zij hen bij het bepakken en bestijgen van de ezels vriendelijk behulpzaam geweest waren.

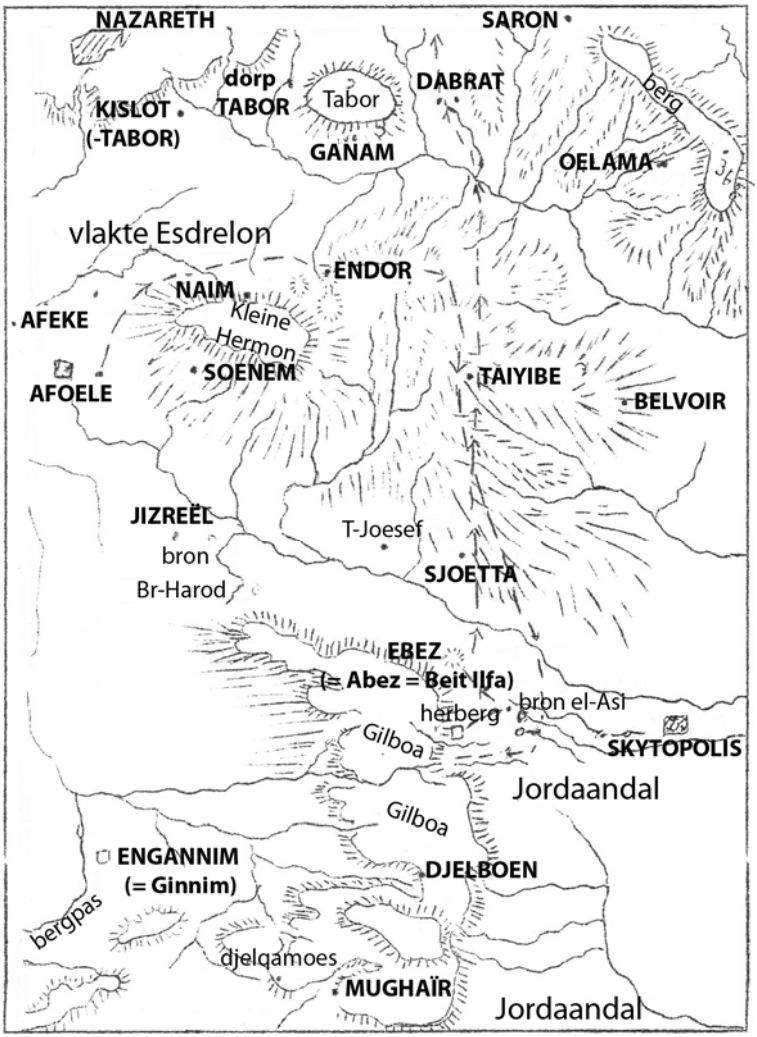

Schaal: 4 mm = 1 km

nr. 825 : Jezus te Ebez

Jezus bezoekt Ebez.

Hierna ging Jezus met de leerlingen in het dal naar de schone bron, ongeveer een kwartier ten oosten van Ebez. (Wij veronderstellen de bron el-Asi). Verscheidene vrouwen uit de stad waren juist water komen halen. Hem ziende naderen, liepen enige van hen in de huizen rondom Ebez en aanstonds kwamen meerdere mannen en vrouwen met hen terug; zij kwamen Hem tegemoet met bekkens, doeken en met kleine broden en vruchten in korven, wasten Hem de voeten en boden Hem en de leerlingen iets te eten. Nog meer volk kwam hier samengelopen en Jezus onderrichtte hen.

Hierna leidden zij Hem naar de stad, waar Hem terstond reeds onder de poort en uit alle huizen en straathoeken vele kinderen van beide geslachten tegemoet kwamen; zij schaarden zich om Hem en gingen met bloemenkransen en guirlandes aan zijn zijden.

De leerlingen die rondom Hem gingen, vreesden dat het gedrang te groot zou worden en wilden zich van de kinderen ontmaken, door ze achter te doen blijven. *Jezus echter zei: "Gaat GIJ achteruit en laat ze vooraan komen."*
Toen drongen alle kinderen naar Hem en *Hij legde zijn arm om hen, drukte ze tegen zich aan en zegende ze.*

De moeders en vaders stonden in de deuren en op de muurterrassen van de voorhoven het schouwspel te bezien. (Tegen de voorhofmuur leunt rondom een zuilengang aan. Op het terras van de gang langs de straat kan men alles op de straat gadeslaan). *Hij ging in de synagoge die vol volk liep en hield een redevoering.*

's Avonds genas Hij nog enige zieken in de huizen.
Ook was onder een nog rechtstaande loofhut een maaltijd, waaraan vele stadsburgers deelnamen. Eer Jezus in dit dal kwam, is Tomas reeds van uit Endor naar het westwaarts van hier gelegen Afeke teruggekeerd.

Hier in Ebez zag ik dat enige gesluierde, bloedverliezende vrouwen Jezus tussen de menigte naslopen, de zoom van zijn kleed kusten en genezen waren. In andere steden moesten zulke vrouwen afgezonderd en op een afstand blijven, doch hier en in andere kleiner steden zag men zo nauw niet.

6 november. –

Ik ben het meeste van wat Jezus heden deed, vergeten. Alleen weet ik nog dat Hij hier zeer welkom was en *enige zieken in de huizen genas; Hij onderwees om de middag ook weer aan de bron vóór de stad,* waar vele mensen uit de naburige dorpen zijn woord kwamen aanhoren.

Terwijl Jezus hier was, kwam een bode van Kana tot Hem; de bestuurder van die stad liet Hem verzoeken toch aanstonds tot zijn zwaar zieke zoon te komen. *Jezus stelde hem gerust en verzocht hem nog wat geduld te hebben.*

Dan kwamen ook twee joodse boden uit Kafarnaüm, gezonden door de heidense honderdman, die eenmaal de leerlingen ten gunste van zijn zieke knecht bij Jezus had laten ten beste spreken (fasc. 17, nr. 726); zij smeekten Hem zeer dringend spoedig met hen naar Kafarnaüm mee te komen; de knecht was zo ziek dat hij anders heel binnenkort zou sterven. *Maar Jezus antwoordde dat Hij te zijner tijd zou komen en de knecht nog niet zou sterven.* De boden aanhoorden daarna zijn toespraak.

De inwoners van Ebez waren meest Giladieten uit Jabes (I Sam. 1, 2); zij hadden zich ten tijde van Heli's hogepriesterschap hier gevestigd ten gevolge van een onenigheid onder de inwoners van Gilad; hun geschil werd door de toenmalige rechter, bij zijn bezoek aan het land zó beslecht[413] dat zij naar hier uitweken.

---

[413] Toenmalige rechter. – De voorganger van Samuel. Deze laatste werd onder de hogepriester Heli geboren.

Bij de bron van Ebez werd Saül gewond en op de zuidelijke hoogte (dus op de noordhelling van Gilboa) is hij gestorven (I Sam. 31, 8); daarom noemen zij die bron de 'Saülsbron'; de inwoners behoren tot de middenstand; zij vervaardigen korven en matten van biezen, die in enige moerassen van bergwater in de nabijheid overvloedig groeien; ook bereiden zij schutsels van vlechtwerk, waarmee zij, door ze samen te voegen, lichte hutten bekomen; ook hebben zij weiden en doen bovendien aan akkerbouw[414].

Saül en de toverheks van Endor.

826.

Ik had een visioen over hetgeen Saül hier wedervoer en daarvan herinner ik mij nog het volgende. De Israëlieten waren ten westen vóór Endor bij Jizreël opgesteld en de Filistijnen rukten van Soenem tegen hem op (cfr. I Sam. 28, 4; 29, 1; 28, 3-25).

De slag was reeds aangevangen, toen Saül en twee mannen – zij waren alle drie in profetenklederen (zoals de zogenaamde profetenleerlingen in de profetenscholen er droegen) – de toverheks te Endor in het avonddonker opzochten; zij woonde buiten de stad in een oud stuk muur; het was een geminacht wijf,

---

De rechters bezochten periodiek de voornaamste steden, waar zij verhoor verleenden en twisten beslechtten.

Samuel b.v. bezocht driemaal in het jaar Mizpa, Rama en Betel (I Sam. 31, 1).

[414] Matten van biezen uit moerassen. – Bij Beit Ilfa (Ebez) en ook 6 km ten noordwesten bij tell Joesef werden door de joodse pioniers moerassen drooggelegd (Guide bleu, 240).

Een half uur ten oosten van Beit Ilfa ligt (of LAG) een moeras; het is omzoomd door reusachtig riet (D.B. Bethsan, c. 1742).

Van Sjoetta naar Beit Ilfa gaande doorkruiste V. Guérin in 1870 twee kleine moerassen, begroeid met biezen en riet: *2 petits marais, couverts de joncs et de roseaux.* (Sam. I, 303).

zonder bestaansmiddelen; zij was nog niet oud, struis en dik en breed van borst; ik zag dat haar man met een marionettenkast op de rug rondtrok om aan soldaten en ander gespuis allerlei goochelspelen te vertonen (cfr. fasc. 9, nr. 239, voetnoot 52).

Toen Saül bij haar kwam, was hij reeds half wanhopig; de heks weigerde op zijn verzoek in te gaan; zij vreesde dat hij haar bij Saül, die de toverij bestreden en het wettelijk verbod der toverij geürgeerd had, zou aanklagen. (Hij had de geestenbezweerders en waarzeggers verdreven uit het land, zegt I Sam. 28, 3). Maar Saül zwoer haar bij hoog en laag dat dit niet zou geschieden. Toen leidde zij hem uit haar kamer, die er fatsoenlijk uitzag, in een kelder.

Saül verlangde dat zij voor hem Samuels geest zou oproepen. Hierop trok zij een kring om Saül en zijn gezellen, schreef tekens om de kring en spande draden van bonte wol in allerlei figuren vóór Saül heen en weer. Zij stond tegenover hem en had nog een zijruimte naast zich. Vóór haar was een bekken met water in de bodem[415] en zij had daarbij platen als metalen spiegels in de handen, die zij naar elkander en boven het water bewoog.

Zij sprak ondertussen woorden uit en riep enige malen zeer luid en ze had ook tot Saül gezegd door welke opening van de gespannen en gekruiste draden hij zien moest.

Zo kon zij door duivelse kunsten allerhande krijgsoperaties, gevechten en gestalten doen verschijnen; zij wilde nu ook aan Saül zulk een verblindend goochelspel voortoveren.

---

[415] Bekken met water. – Bij waarzeggerij werd gewoonlijk water gebruikt.

Wij lezen in Keulers 'Bijbelse Geschiedenis':
"Men goot water in een beker en trachtte daarin de gestalten en beelden van toekomstige gebeurtenissen te zien; of men wierp goud, zilver of edelstenen of gistende vloeistof in water om de daardoor veroorzaakte verschijnselen en bewegingen na te gaan; of men goot een gedeelte van de inhoud uit om de figuren van de vloeistof te beschouwen.
Zulke waarzeggerij werd veel beoefend in de heidense oudheid." (blz. 87; cfr. later nr. 937).

Maar nauwelijks was zij met haar toverkunst begonnen, of zij zag naast zich een verschijning; zij liet de spiegels die zij boven het waterbekken hield en bewoog, uit haar handen vallen, was buiten zichzelve van schrik en riep: “Ge hebt mij bedrogen, ge zijt Saül!”

Toen zei deze: “Zijt maar niet bang voor mij, wat ziet ge?”

Zij antwoordde: “Er stijgt een heilige uit de aarde!”

“En hoe ziet hij eruit?” vroeg Saül, die nog steeds niets zag.

Vol schrik antwoordde het wijf: “Als een grijsaard in priestergewaad!”, en zij trok Saül naar de verschijning toe en vluchtte zelf uit de kelder. Saül zag nu Samuel en wierp zich op zijn aangezicht neer.

Toen zei Samuel: “Waarom heb je mij opgeroepen en mijn rust gestoord? Gods straf zal je treffen, morgen zal je met mij onder de doden zijn! De Filistijnen zullen Israël verslaan en David wordt koning!”

Na deze woorden lag Saül van droefheid en ontzetting plat ter aarde, als dood; zij richtten hem op en zetten hem tegen de muur; zijn gezellen wilden hem iets laten eten, doch hij weigerde.

De vrouw kwam terug met brood en vlees (I Sam. 28, 24).
Ik heb haar niet eerst zien slachten, misschien is het mij ontgaan, doch op de wijze gelijk het geschiedde, scheen de tijd mij te kort om eerst geslacht te hebben. (Nu at Saül met zijn gezellen).

De vrouw raadde hem aan niet naar de slag te gaan, maar naar Ebez, waar de inwoners als Giladieten hem genegen waren[416] (I Sam. 1, 11). Saül kwam met het dagaanbreken daar aan.

---

[416] De Ebezenen als Giladieten waren Saül genegen. Ze waren Giladieten, omdat zij van Jabes aan de overkant van de Jordaan afkomstig waren.

Saül had eens de stad Jabes-Gilad, waarvóór de Ammonieten het beleg geslagen hadden, ontzet; zij bleven hem daarvoor dankbaar.

Ook toen de Filistijnen de lijken van Saül en zijn zonen mishandeld, en aan de muren van Skytopolis ter bespotting opgehangen hadden, kwamen de

Nu werden de Israëlieten op het gebergte Gilboa verslagen (I Sam. 31). Niet het hele (vijandelijke) leger stormde op Saül aan, maar alleen een verzeilde, losgeraakte bende soldaten drong van die kant tot bij hem. Saül zat op een wagen en een man stond achter hem. De voorbijstormende Filistijnen schoten pijlen en spiezen naar hem zonder te weten dat zij Saül voorhanden hadden. Deze werd zwaar gewond en zijn wagenmenner richtte de strijdwagen op de zuidelijke helling van het dal uit de weg, waarop Jezus gisteren met zijn verwanten was geweest.

Toen Saül voelde dat de geslagen wonde dodelijk was en hij sterven moest, vroeg hij zijn wagenmenner hem te willen doden, maar deze weigerde.

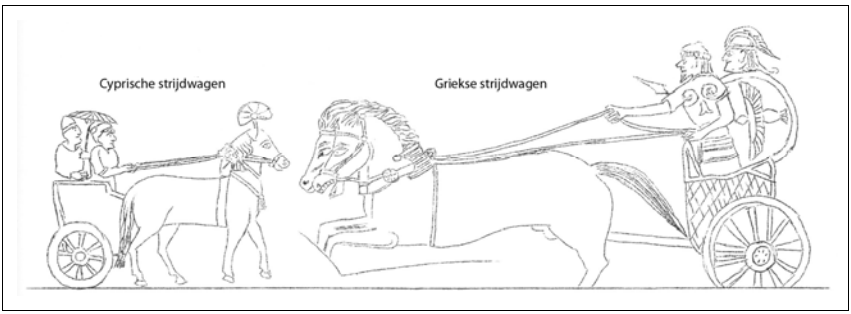

In de wagen die van voren een leuning had[417], boog Saül zich boven de punt van zijn degen, maar had de kracht niet meer er zich in te werpen. Nu opende de stuurman deze beweegbare voorleuning van de wagen, zodat ze neerviel, en zo stortte Saül in zijn degen. Hierop stortte zich ook de menner in zijn degen.

---

inwoners van Jabes ‘s nachts die weghalen om ze bij hun stad eervol te begraven.

[417] Krijgswagen met van voren een leuning. – Die wagens waren als grote kuipen, waar slechts twee, hoogstens drie man plaats konden vinden; men ging er van achteren in; ze hadden twee wielen en een dissel voor het ros (zie afbeelding).

Nu kwam hier een Amalekiet (= een historisch volk dat leefde in het Midden-Oosten. Vermoedelijk waren de Amalekieten nomaden en woonden zij in de woestijn aan de andere kant van de Schelfzee tegenover Egypte.) voorbij, die Saül herkende; hij nam de sieraden en juwelen van hem af en bracht ze naar David.

Na de slag bracht men de lijken van Saül en zijn zonen tezamen; dezen waren meer oostelijk gevallen dan hij; zij waren reeds verder weg, toen men hem trof en doodde.
De Filistijnen hieuwen de lijken aan stukken en ik zag het vervolg van deze geschiedenis geheel zoals de Bijbel ze vertelt (I Sam. 31, 8-13).

Ik heb deze nacht het ganse gebergte Gilboa afgelopen; het ligt wonderlijk door en boven elkander[418].

---

[418] Ligt door en boven elkaar. – Misschien heeft dit gezegde iets te maken met de volgende kenmerken: "Door min of meer diepe ravijnen is Gilboa verdeeld in verscheidene hoogvlakten en toppen.
Het gebergte is steil ten noorden, met vreemd verwrongen aardlagen: *avec des couches de terrains singulièrement tourmentées."*
(D.L. Gelboë, 156).

***

Andere bijzonderheden:

Abez = Ebez = Beit Ilfa (zie ook hiervoor). –

Ten oosten is de helling nog steiler en hoger dan ten noorden.

Ten westen daalt het geleidelijk naar de Esdrelonvlakte af; het bestaat uit kalkrots, die ten noorden en ten westen vermengd is met zacht wit krijt. Misschien heeft de naam 'Abez' hiermee iets te maken, want door afleiding betekent hij: 'witheid'. De eigenlijke, eerste betekenis is: tin (wit metaal).

In deze zin kan de naam geheimzinnig wijzen op het metaal waaraan volgens K. dit gebergte rijk is; dit zegt zij in nr. 960.

***

de beek Kadummim. –

Kadummim is onbekend, maar genoemd in de Bijbel in deze zinsnede: "De Kisonstroom sleurde hun lijken mee, de beek Kadummim, de beek Kison." (Recht. 5, 21).

De beek hier in het dal heet Kadummim (Recht. 5, 21); ze wordt in het lied van Debora genoemd; ik weet niet meer wat toen hier voorgevallen is, maar ik heb er gezichten over gehad. Ook de profeet Malakias heeft zich soms hier opgehouden en heeft hier ook geprofeteerd.

Ebez ligt ongeveer 3 uren van de heidenstad Skytopolis.
(Deze afstand is fel overdreven, zoals dikwijls. Skytopolis was overwegend door heidenen bewoond en behoorde tot het getal vrije steden die de federatie van de Dekapolis vormden; was ook de enige stad van dit verbond, die aan de westkant van de Jordaan gelegen was).

Er zijn exegeten die menen dat in het citaat sprake is aan 2 rivieren die in tegenovergestelde richting vloeien, de ene naar de zee, de andere naar de Jordaan.

In dit geval zou de bewering van K. treffend uitkomen, want de Kison en de rivier Djaloed (= Kadummim), die volgens K. Kadummim heette, vormen samen een bijna regelrechte lijn.

Anderen nemen aan dat Kadummim geen eigennaam is, maar deze naam vindt men op de grote kaarten meerdere keren, b.v.

- **Katamoen**, 6 uren ten noordoosten van Ptolemaïs ook
- bij Jeruzalem ligt **Katamin**.

Jezus bezoekt Dabrat.

827.

‘s Namiddags ging Jezus met de leerlingen van de bron nog een eindweegs naar het oosten, en nu wendde zijn weg zich naar het noorden; Hij steeg over de noordelijke hoogte van het dal (de hoogten ten oosten van de kleine Hermon, zie puntlijn op kaartje hiervoor) en zo gingen zij een drietal uren ver tot in een dal bij de opstijging van de Tabor aan de oostzijde.

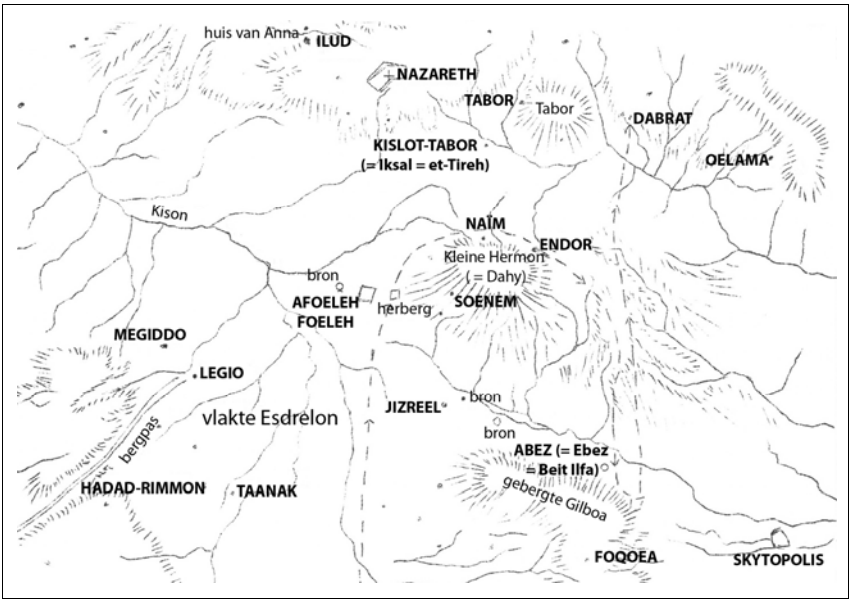

Een beek komt van de noordoostzijde van de Tabor en vloeit om de berg heen door dit dal naar de Esdrelonvlakte.
(Hier is duidelijk rivierverwarring: uit het westen komt een dal en beek. De beek die ten oosten van de Tabor uit het noorden komt, mondt in dit dal en beek uit en verenigd vloeien beide naar de Jordaan). Hier aan de oostelijke voet van de Tabor (maar toch nog hoog en door het dal van de Tabor gescheiden) ligt de stad Dabrat in een bocht van de eerste hoogte; ze ziet over de

hoogvlakte Saron recht naar het gewest waar de Jordaan uit het Meer komt.
(Het begin van) een beek loopt door de stad, want een deel is aan deze zijde gebouwd.

Jezus bleef vóór de stad in een herberg; ik heb Hem niet zien gaan slapen; *Hij leerde tot laat in de avond de mensen in de omtrek.*

7 november. –

Ik heb het meeste van deze dag uit Jezus' leven vergeten. Alleen herinner ik mij dat Hij *met de bewoners van het huis, waarin Hij overnacht heeft, gisteren op de berg is rondgegaan en dat Hij gepredikt heeft.*

Heden, tegen de middag, ging Hij de stad Dabrat binnen en vele mensen verdrongen zich rondom Hem; ik weet niet meer hoe alles op elkander volgde; *Hij genas heden geen zieken;* hier zijn er niet vele: de lucht is er zeer gezond.

De stad is prachtig gebouwd; ik herinner me nog een huis met een groot voorhof dat door zuilengangen omgeven is en grenst aan het huis. Naar het terras op de zuilengangen leiden van op het voorhof trappen en van dit terras leiden weer trappen naar het dakterras van het huis (dat hoger is dan de gangen om het voorhof). Bij Jezus' intrede in de stad zag ik er mensen van afdalen.

De stad heeft een voorheuvel van de Tabor achter zich en slingerpaden leiden er op. (De voorheuvel is moeilijk te situeren.) Ze ligt ongeveer 2 uren van de spits van de Tabor.
Er liggen in een straat van de stad langs de muren Romeinse soldaten; ook is hier een belastingskantoor. Bovendien heeft de stad vijf straten en elke straat wordt door een verschillende soort van ambachtslieden bewoond. (Verder in nr. 1286 een nota over deze oosterse eigenheid).

Dabrat ligt niet op de grote landweg; de naaste handelsweg loopt wel een half uur van hier voorbij. Er zijn hier allerhande bedrijven; de stad met haar omliggende gronden (en weiden) behoort aan de levieten (I Kron. 6, 12).

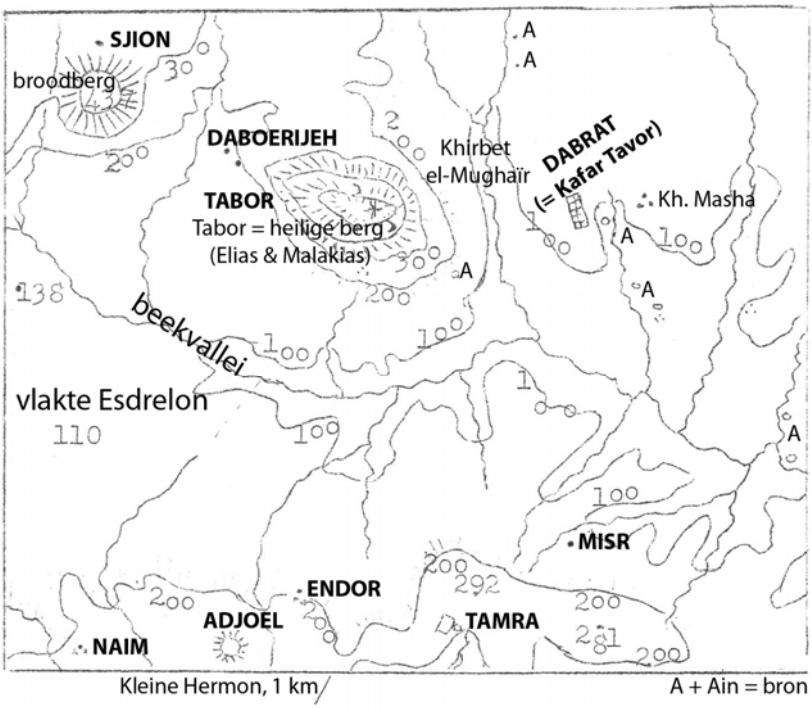

nr. 827 : Ligging van Dabrat

De grens van Issakar loopt nauwelijks een kwartier van hier (cfr. Jos. 19, 12. 22). De synagoge ligt op een vrije plaats; ik herinner mij dat Jezus er in ging en het afdalen der mensen geschiedde, toen Hij ontvangen werd, want hier woont een verwant van Hem,

een zoon van een der oudste broers van Jozef, Jezus' voedstervader[419].

828.

Deze broer van Jozef heette Elia; hij had 5 zonen waarvan één, die de naam Jesse draagt, hier woont en die nu ook reeds een bejaard man is; zijn vrouw leeft nog en zij hebben 6 kinderen, 3 zonen en 3 dochters.

Twee van de zonen zijn reeds 18 tot 20 jaren; zij heten Kaleb en Aäron. Hun vader bad Jezus hen tot leerlingen aan te nemen en

---

[419] **Dabrat = Kafar Tavor**. - Om de ligging van Dabrat te vinden, moeten wij met al K.'s gegevens rekening houden.

Uit Jos. 19, 12 weten wij dat het een grensstad van Issakar was. Wij slaan de nagel op de kop, wanneer wij Dabrat vereenzelvigen met het huidige Kafar Tavor (Tabor). Een aandachtige blik op het kaartje hiervoor rechtvaardigt K.'s aanduidingen op de vorige blz.

De vroegere naam Khirbet Masha wijst er op dat hier de resten liggen van een oude stad. Op onze grote kaart 2, ziet men dat het een grensstad was.

Hiervoor ziet men hoe de stad bestond uit twee delen aan beide zijden van 't begin van een riviertje.

- De westelijke helft is weer een stadje geworden,
- terwijl ruïnes meer het oostelijke gedeelte kenmerken.

Opmerking verdient de uitdrukking van K. 'aan de voet van de Tabor', hoewel de heuvel, waarop ze ligt, aanzienlijk is (114 m), maar toch gebruikt Guide bleu, blz. 225 dezelfde uitdrukking: "Het stadje ligt aan de voet van de Tabor en beheerst zeer ver de streek."

Dit beantwoord ook aan deze woorden van K.: "De stad heeft uitzicht over de hoogvlakte Saron recht naar het gewest waar de Jordaan uit het Meer komt."

Van het stadje Saron dat nog bestaat (zie kaart op einde nr. 826) kreeg heel dit district zijn naam.

De Tabor is, met zijn niveau van 562 m, 448 m hoger dan Dabrat.
Het kaartje hierboven toont ook hoe de stad, althans gedeeltelijk, in een bocht ligt van de eerste hoogte ten oosten van de Tabor.
"De stad heeft nog een voorheuvel van de Tabor achter zich", zegt K.
De kennis van meer bijzonderheden zou nodig zijn om te weten wat zij juist hiermee bedoelt en om aan te tonen dat haar mededeling klopt.

dit verzoek willigde Jezus in: zij mogen met Hem mee trekken, wanneer Hij de volgende maal in dit gewest komt. (Dit zien wij later in nr. 1072).

Deze Jesse heeft een ontvangersdienst voor de levieten en staat aan het hoofd van een weverij; hij koopt wol op en deze wordt hier gewassen, gesponnen en geweven; zij maken fijn doek en hier werkt een gehele straat voor hem. Ook heeft hij in een lang gebouw een perserij, waarin verscheidene kruiden, die grotendeels op de Tabor groeien[420] en deels uit de vreemde komen, worden uitgeperst. Gedeeltelijk zijn het planten om te verven; uit andere worden sappen, dranken en reukwerken bereid. Ik zag er ronde, holle stammen in de troggen staan, waarin met een stamper de planten die in de stam gelegd waren, uitgeperst werden. Op de stamper lag nog een gewicht. De buizen waardoor het uitgeperste sap weggeleid wordt, komen tot buiten het huis en zijn van tappen voorzien. Als de stampers niet moeten persen, dan worden er wiggen voor geschoven. Er wordt daar ook myrre-olie bereid.

Jesse leidt met geheel zijn familie een godvruchtig leven; zijn kinderen gaan dagelijks, en hij dikwijls met hen, op de Tabor bidden. Jezus nam met zijn leerlingen zijn intrek bij hem; *Hij genas zieken in de stad en trad op in de synagoge.* Hier waren Farizeeën en Sadduceeën; zij vormden een soort consistorie (= vergadering, raadskamer) en beraadslaagden daarna ook hoe zij Jezus zouden tegenspreken.

---

[420] Welriekende kruiden. – Een paar getuigenissen:

- Portmans vermeldt de vele bloemen, waar zelfs het puin vol mee staat.
- Mislin de bosjes van welriekende kruiden en planten (III, 265).
- De Géramb (II, 195) en Janssens (blz. 322) de aangename doordringende geur van welriekende kruiden, bomen en struiken.

Reukplanten vindt men op de Tabor overal, waar de rots onderbroken of met een laag aarde bedekt is, zodat de welriekende kruiden door hun overvloed een kenmerk zijn van de berg.

Jezus ging ‘s avonds met de leerlingen op de berg Tabor om er een leerrede te houden, waartoe een hele menigte mensen uitgenodigd waren; *het woord dat Hij in de maneschijn tot hen richtte, duurde tot diep in de nacht* (vóór 2 dagen was het volle maan).

Op de zuidoostzijde van de Tabor ligt een spelonk met een kleine tuin, waar zich de profeet Malakias dikwijls opgehouden heeft; en ook boven op de Tabor is een spelonk met een tuin, waar zich Elias met zijn leerlingen opgehouden heeft, zoals op de Karmel. Ik heb beide plaatsen gezien; het zijn bidplaatsen voor deugdzame Joden[421].

829.

Nabij de Tabor, op de noordzijde, veel hoger en dichter bij de berg dan Dabrat, ligt de STAD Tabor en hiervan is het dat de berg zijn naam heeft[422].

---

[421] **Tabor**: bidplaats. – De H. Petrus noemt hem een heilige berg, als was deze benaming hem eigen en door iedereen gekend.

Dit zou, volgens K.‘s zeggen in nr. 834, het gevolg zijn van het oponthoud aldaar van de profeten Elias en Malakias. Elk hadden zij er hun spelonk:

- Elias boven op de hoogvlakte, nu bevat in het eigendom van de Grieken,
- Malakias in de zuidoosthelling.

Beide plaatsen zijn door het teken van grot aangeduid op het kaartje ‘Ligging van Dabrat’.

De inlanders noemen de berg nog ‘djebel et-Tur’, d.i. ‘berg bij uitnemendheid’ of ‘berg der bergen’, ‘heilige berg’;
naam die de muzelmannen ook geven aan:

- de Gerizzim,
- de olijfberg en
- de Sinaï (cfr. fasc. 9, nr. 212, voetnoot 12).

[422] **Stad Tabor**. – Ze is genoemd als levietenstad in I Kron. 6, 77.

In de omgeving door K. aangeduid, nl. ten noorden van de plaats der gedaanteverandering, niet meer op de hoogvlakte van de berg, maar een heel eind verder en op een veel lager niveau bestaan de resten van een aanzienlijke stad.

Een klein uur meer westelijk, naar Sefforis ziende, ligt nog een sterke stad. Maar Kislot (-Tabor) ligt aan de voet in het dal of de vlakte, aan de zuidkant, ten noorden van Naïm (zie kaart eind nr. 826), naar Afeke ziende. Dit is de verste vooruitsprong van de stam Zabulon aan deze kant[423]. Ik heb nog een later naam van die stad gehoord, ik meen Affa, doch ik ben er helemaal niet zeker van.

Ik zag dat in deze stad verwanten van Jezus gewoond hebben, namelijk een zuster van Elisabet, een dochter van de zuster van Anna's moeder; zij heette Rode, gelijk de dienstmaagd van Maria Markus (Hand. 12, 13).

- (Anna's moeder was Ismeria.
- Een zuster van Ismeria was Emerentia.
  Drie dochters van Emerentia waren: Elisabet, Enoeë en Rode, zie familieboom in fasc. 1, nr. 10).

Deze Rode had 3 dochters en 2 zonen.
Één van deze dochters was één der drie weduwen, vriendinnen van Maria, die zo vaak in deze geschiedenis voorkomen; haar 2

Men ontwaart ze schuin voor zich links, wanneer men van Daboerijeh uit de Tabor bestijgt: "Na een bestijging van 10 minuten van de voet nabij Daborijeh, ontwaart men links een oude plaats; het zijn de resten van de stad Tabor."

"Na enige krommingen, *après quelques lacets*, zegt Guide Bleu, blz. 237, duiden stadsresten links de ligging aan van de stad Tabor."
Het niveau is er 250-275 m. De uitgestrekte ruïne, de rotsgraven, kolomstukken en grotten, sporen van een oude karavaanweg en zelfs de strategische ligging, alles wijst op een aanzienlijke en belangrijke stad.

Antiochus de grote, maakte, volgens Polibius, er zich meester van, alvorens verder naar het zuiden op te trekken.

[423] **Kislot-Tabor** is een grensstad.

De oostelijke helft van de zuidgrens van Zabulon loopt als volgt: "Van Sarid liep zij oostwaarts terug naar het gebied van Kislot-Tabor, kwam uit bij Dabrat en liep verder opwaarts (d.i. noordwaarts en klimmend) naar Jafia." (zie grote kaart 2 waarop het onbekende Jafia bij benadering opgetekend is).

zonen waren leerlingen.
Één van Rode's zonen trouwde met Maroni en stierf; zijn kinderloze weduwe trouwde in 2e huwelijk met Eliud uit hetzelfde geslacht, volgens de wet van het leviraat (blz. 172, nr. 813, voetnoot 405). Deze Eliud was een neef van de H. Anna, een zoon van haar oudste zuster Sobe (zie familieboom).

De weduwe won bij Eliud Martialis en trok naar Naïm; zij werd ten tweeden male weduwe en zij is de zogenaamde weduwe van Naïm en die zoon Martialis is het, die door Jezus uit de dood opgewekt werd.

Een ernstige bekering.

830.

8 november. –

Jezus had deze morgen in het huis van zijn verwant geleerd en in de stad enige zieken genezen. Na de maaltijd heeft Hij op een plein vóór de synagoge geleerd. Uit de naburige plaatsen waren zeer vele zieken gekomen en hierover waren de Farizeeën verbitterd je kan niet méér.

Er woonde een rijke vrouw te Dabrat, met name Noëmi; zij had haar overleden man zeer bedrogen en overspelige betrekkingen onderhouden, zodat hij het bestierf, van verdriet overstelpt.
Nu had zij een zaakbeheerder, met wie zij sedert lang overeengekomen was om te trouwen, doch zij bedroog hem en was nooit zonder andere minnaars. Deze vrouw had Jezus' prediking in Dotan gehoord en dit had een grote ommekeer in haar teweeggebracht; zij had groot berouw gekregen; haar enig verlangen was het, Hem om vergiffenis en boete te bidden; zij was hier bij Jezus' preken en genezingen aanwezig en zij zocht op alle manieren nader bij Hem te geraken, maar Hij wendde zich telkens weer van haar af.

Het was een voorname, bekende vrouw en niet openbaar als zondares veracht. Daar zij hier op alle manieren naar voren poogde te dringen, traden de Farizeeën haar vóór de voeten en vroegen haar of zij zich niet schaamde en verzochten haar naar haar huis te gaan. Maar zij liet zich niet weerhouden, noch van haar stuk brengen; ze was als buiten zichzelf van verlangen naar vergiffenis en slaagde er tenslotte in tussen het volk tot bij Jezus door te dringen; zij wierp zich hier voor Hem op de grond neer en riep: "Heer, is er nog genade en vergiffenis voor mij? Heer! zo kan Ik niet langer meer leven."

Jezus stelde haar gerust, doch zij wedervoer: "Eerst heb ik zwaar tegen mijn man gezondigd en nu heb ik de man bedrogen, die mijn huis bestuurt." En zo beleed zij openlijk haar schuld voor allen. Toch hoorden haar niet allen, want Jezus was ter zijde getreden en de woelige Farizeeën veroorzaakten een groot lawaai.

Toen Jezus nu tot haar zei: "Uw zonden zijn u vergeven!", verlangde zij een boetpleging, doch *Jezus vroeg haar een andermaal weer te keren;* zij echter ontdeed zich van al haar juwelen, zij droeg een hoofdtooi die rondom met parelen bezet was, ook ringen, spelden en haken en snoeren om armen en hals (cfr. fasc. 15, nr. 541, voetnoot 259). Dit alles overhandigde zij aan de Farizeeën om het aan de armen uit te delen en zij liet haar sluier vóór haar aangezicht neer.

831.

Jezus trad nu in de synagoge, want de sabbat begon, en de vergramde Farizeeën en Sadduceeën volgden Hem.

Heden was de voorlezing over Jakob en Ezaü (Gen. 25, 19-34),

Genesis 25
Abrahams dood
1. En Abraham nam wederom een vrouw, Ketura geheten.
2. En zij baarde hem Zimran, Joksan, Medan, Midjan, Jisbak en Suach.
3. En Joksan verwekte Seba en Dedan. En de zonen van Dedan waren de Assurieten, de Letusieten en de Leümieten.

4. En de zonen van Midjan waren Efa, Efer, Chanok, Abida en Eldaä. Deze allen waren de zonen van Ketura.
5. Abraham nu gaf alles wat hij had aan Isaak,
6. maar aan de zonen van de bijvrouwen, die Abraham had, gaf Abraham geschenken, en hij zond hen, nog bij zijn leven, weg van zijn zoon Isaak, oostwaarts, naar het Oosterland.
7. Dit nu was het getal der jaren van Abrahams leven, die hij geleefd heeft: honderd vijfenzeventig jaar.
8. En Abraham gaf de geest en stierf in hoge ouderdom, oud en van het leven verzadigd, en hij werd vergaderd tot zijn voorgeslacht.
9. En zijn zonen Isaak en Ismaël begroeven hem in de spelonk van Makpela, in het veld van Efron, de zoon van de Hethiet Sochar, dat tegenover Mamre gelegen is,
10. het veld, dat Abraham van de Hethieten had gekocht; daar werd Abraham begraven, evenals zijn vrouw Sara.
11. Na de dood van Abraham zegende God zijn zoon Isaak; en Isaak woonde bij de put Lachai-Roï.

De zonen van Ismaël

12. Dit nu zijn de nakomelingen van Ismaël, de zoon van Abraham, die Hagar, de Egyptische, de slavin van Sara, Abraham gebaard had.
13. Dit zijn dan de namen der zonen van Ismaël, genoemd naar hun afstamming: de eerstgeborene van Ismaël Nebajot, voorts Kedar, Adbeël, Mibsam,
14. Misma, Duma, Massa,
15. Hadar, Tema, Jetur, Nafis en Kedema.
16. Dit zijn dan de zonen van Ismaël, en dit zijn hun namen, naar hun dorpen en hun tentenkampen, twaalf vorsten naar hun volksstammen.
17. En dit waren de jaren van Ismaëls leven: honderd zevenendertig jaar. Toen gaf hij de geest en stierf, en werd vergaderd tot zijn voorgeslacht.
18. En zij woonden van Chawila tot Sur, dat ten oosten van Egypte ligt, in de richting van Assur. Zij hebben zich tegenover al hun broeders gevestigd.

Esau en Jakob

19. Dit is de geschiedenis van Isaak, de zoon van Abraham. Abraham verwekte Isaak.
20. En Isaak was veertig jaar oud, toen hij Rebekka, de dochter van Betuël, de Arameeër uit Paddan-Aram, de zuster van de Arameeër Laban, tot vrouw nam.
21. Nu bad Isaak de HERE voor zijn vrouw, want zij was onvruchtbaar; en de HERE liet Zich door hem verbidden, en zijn vrouw Rebekka werd zwanger.
22. En de kinderen stieten in haar binnenste tegen elkander. Toen zeide zij: Indien het aldus gesteld is, waarom overkomt mij dat? Daarop ging zij om de HERE te vragen.
23. En de HERE zeide tot haar: Twee volken zijn in uw schoot, en twee natiën zullen zich scheiden uit uw lichaam; de ene natie zal sterker zijn dan de andere, en de oudste zal de jongste dienstbaar wezen.
24. Toen nu haar dagen vervuld waren, dat zij baren zou, waren er dan ook tweelingen in haar schoot.
25. En de eerste kwam te voorschijn, rossig, geheel als een haren mantel; en men gaf hem de naam Esau.
26. En daarna kwam zijn broeder te voorschijn, wiens hand Esaus hiel vasthield; en hem noemde men Jakob. En Isaak was zestig jaar oud bij hun geboorte.
27. Toen de jongens opgroeiden, werd Esau een man, ervaren in de jacht, een man van het veld, maar Jakob was een huiselijk man, die in tenten woonde.
28. En Isaak had Esau lief, want wildbraad was naar zijn smaak; maar Rebekka had Jakob lief.
29. Eens had Jakob een gerecht gekookt, en Esau kwam vermoeid van het veld.
30. Toen zeide Esau tot Jakob: Laat mij toch slokken van dat rode, dat rode daar, want ik ben moe. Daarom gaf men hem de naam Edom.

31. Maar Jakob zeide: Verkoop mij dan eerst uw eerstgeboorterecht.
32. En Esau zeide: Zie, ik ga toch sterven; waartoe dient mij dan het eerstgeboorterecht?
33. Daarop zeide Jakob: Zweer mij eerst. En hij zwoer hem. Zo verkocht hij aan Jakob zijn eerstgeboorterecht.
34. Toen gaf Jakob aan Esau brood en het linzengerecht; hij at en dronk, stond op en ging heen. Zo verachtte Esau het eerstgeboorterecht.

Uit: NBG-vertaling 1951

en ook uit Malakias, 1e en 2e hoofdstuk.

Maleachi 1
Opschrift

1. Een godsspraak. Het woord des HEREN tot Israël door de dienst van Maleachi.

De verkiezende liefde des HEREN voor Israël

2. Ik heb u liefgehad, zegt de HERE. En dan zegt gij: Waarin hebt Gij ons uw liefde betoond? Was niet Esau Jakobs broeder? luidt het woord des HEREN.
3. Toch heb Ik Jakob liefgehad, maar Esau heb Ik gehaat; Ik heb zijn bergen tot een woestenij gemaakt en zijn erfdeel aan de jakhalzen der woestijn prijsgegeven.
4. Wanneer Edom zegt: Wij zijn verwoest, doch wij zullen de puinhopen weer opbouwen – zo zegt de HERE der heerscharen: Laten dezen bouwen, maar Ik zal afbreken; men zal het noemen: gebied der goddeloosheid, en: het volk waarop de HERE voor eeuwig toornt.
5. Als uw ogen het zien, zult gij zeggen: Groot is de HERE, ook buiten Israëls gebied.

Onheilige offeraars

6. Een zoon eert zijn vader en een knecht zijn heer. Indien Ik nu een vader ben, waar is de eerbied voor Mij? en indien Ik een heer ben, waar is de vrees voor Mij? zegt de HERE der heerscharen tot u, o priesters, die mijn naam veracht. En dan zegt gij: Waarmee verachten wij uw naam?
7. Gij brengt minderwaardige offerspijze op mijn altaar. En dan zegt gij: Waarmee hebben wij U minderwaardig behandeld? Doordat gij zegt: Des HEREN tafel, zij is verachtelijk.
8. Want, wanneer gij een blind dier ten offer brengt, is dat niet erg? Wanneer gij een kreupel of ziek dier brengt, is dat niet erg? Bied dat eens uw landvoogd aan; zal hij welgevallen aan u hebben of u goedgunstig gezind zijn? zegt de HERE der heerscharen.
9. Welnu, tracht maar God te vermurwen, dat Hij ons genadig zij! Uwerzijds is zo gehandeld; zal Hij dan iemand van u goedgunstig gezind zijn? zegt de HERE der heerscharen.
10. Was er maar iemand onder u, die de deuren sloot, opdat gij niet tevergeefs mijn altaar zoudt ontsteken! Ik heb geen welgevallen aan u, zegt de HERE der heerscharen, en in een offer van uw hand schep Ik geen behagen.
11. Want van waar de zon opkomt tot waar zij ondergaat, is mijn naam groot onder de volken, allerwege wordt mijn naam reukwerk gebracht en een rein spijsoffer, want groot is mijn naam onder de volken, zegt de HERE der heerscharen.
12. Maar gij ontheiligt hem door te zeggen: De tafel des HEREN, zij is minderwaardig, en wat zij oplevert, haar spijs, is verachtelijk.
13. En dan zegt gij: Zie, wat is het een moeite! Gij haalt er de neus voor op, zegt de HERE der heerscharen; gij brengt het geroofde, het kreupele en het zieke. Als gij dat offer brengt, zou Ik het uit uw hand met welgevallen aannemen? zegt de HERE.
14. Vervloekt is ook de bedrieger, die in zijn kudde een mannelijk dier heeft en die dat wel belooft, maar de HERE toch een ondeugdelijk dier ten offer brengt! Want een groot Koning ben Ik, zegt de HERE der heerscharen, en mijn naam is geducht onder de volken.

Maleachi 2
Bedreiging tegen de onwaardige priesters

1. Nu dan, u geldt, o priesters, deze aanzegging:
2. Indien gij niet hoort, en indien gij het niet ter harte neemt mijn naam eer te geven, zegt de HERE der heerscharen, dan zal Ik onder u een vloek zenden en uw zegeningen in vloek verkeren; ja, Ik heb ze reeds in vloek verkeerd, omdat gij het niet ter harte genomen hebt.
3. Zie, Ik zal uw nakroost bedreigen en vuil op uw gelaat werpen, het vuil uwer feesten, ja, men zal u daarheen slepen.
4. Dan zult gij inzien, dat Ik u deze aanzegging gezonden heb, opdat mijn verbond met Levi besta, zegt de HERE der heerscharen.
5. Mijn verbond met hem was: leven en vrede; Ik heb ze hem gegeven tot godsvrucht, opdat hij Mij zou vrezen en voor mijn naam beven.
6. Betrouwbaar onderricht in de wet was in zijn mond en ongerechtigheid werd op zijn lippen niet gevonden. In vrede en in oprechtheid wandelde hij met Mij en velen bracht hij van ongerechtigheid terug.
7. Want de lippen van de priester bewaren kennis en uit zijn mond zoekt men onderricht in de wet, want een bode van de HERE der heerscharen is hij.
8. Gij evenwel zijt van de weg afgeweken; gij hebt door het onderricht in de wet velen doen struikelen; gij hebt het verbond met Levi verdorven, zegt de HERE der heerscharen.
9. Zo maak Ik u ook tot verachten en vernederden voor het gehele volk, omdat gij mijn wegen niet onderhoudt en bij het onderricht in de wet de persoon aanziet.

Veroordeling van ontrouw in het huwelijk

10. Hebben wij niet allen één Vader? Heeft niet één God ons geschapen? Waarom zijn wij dan trouweloos tegenover elkander en ontheiligen het verbond onzer vaderen?
11. Juda is trouweloos geweest en een gruweldaad is bedreven in Israël en in Jeruzalem, want Juda heeft het heilige des HEREN, dat Hij liefheeft, ontheiligd, en heeft de dochter van een vreemde god getrouwd.
12. De HERE roeie de man uit, die zulks doet, wie hij ook zij, uit de tenten van Jakob, ook al brengt hij offer aan de HERE der heerscharen.
13. In de tweede plaats doet gij dit: gij bedekt met tranen het altaar des HEREN, onder geween en gezucht, omdat Hij Zich niet meer tot het offer wendt, noch het uit uw hand aanneemt als Hem welgevallig.
14. En dan zegt gij: Waarom? Omdat de HERE getuige geweest is tussen u en de vrouw uwer jeugd, aan wie gij ontrouw geworden zijt, terwijl zij toch uw gezellin en uw wettige vrouw is.
15. Niet één doet zo, die voldoende geest bezit, want wat zoekt die éne? Het zaad Gods. Weest dan op uw hoede voor uw hartstocht, en dat men niet ontrouw worde aan de vrouw zijner jeugd.
16. Want Ik haat de echtscheiding, zegt de HERE, de God van Israël, en dat men zijn gewaad met geweldpleging overdekt, zegt de HERE der heerscharen. Daarom, weest op uw hoede voor uw hartstocht en weest niet ontrouw.

De HERE komt ten gerichte

17. Gij vermoeit de HERE met uw woorden. En dan zegt gij: Waarmee vermoeien wij Hem? Doordat gij zegt: Ieder die kwaad doet, is goed in de ogen des HEREN en aan hen heeft Hij een welgevallen; waar is anders de God van het recht?

Uit: NBG-vertaling 1951

***

Jezus *paste de geboorte van Ezaü en Jakob op ZIJN tijd toe. Ezaü en Jakob stootten elkander in het lichaam van hun moeder, en zo ook deden de synagoge en de nieuwe Gemeente der heiliggezinden; de Wet is wild en ruw en is het eerst geboren, gelijk Ezaü, maar voor een spijzengerecht, voor de bedwelmende geur van allerlei kleine, uitwendige gebruiken, vormen en onderhoudingen verkoopt ze haar eerstgeboorterecht aan Jakob, die nu de zegen ontvangt en een groot volk aan het worden is, aan hetwelk Ezaü (de synagoge) dienstbaar zal zijn, enz.*

De hele uitleg en toepassing was buitengewoon mooi; de Farizeeën vonden geen steekhoudend tegenargument, maar toch disputeerden zij zeer lang tegen Jezus; ik heb dit alles gehoord, maar nu kan ik het niet meer al herhalen.

Ook hier maakten de Farizeeën er Hem een verwijt van, dat Hij aanhangers verzamelde, in het hele land herbergen stichtte en dat dit veel geld en goed van de rijke weduwen opslorpte, waarvan de synagogen en hun leraren veel nut gehad zouden hebben. Zo zou nu ook Noëmi Hem met haar middelen ondersteunen, omdat Hij haar zonden vergeven had, maar waar was het bewijs dat Hij macht daartoe had?

Jezus leerde nog bij de verwanten van Jozef en overnachtte daar ook.

Jezus bij vrouwenspel en in de synagoge.

832.

9 november; Sabbat. –

‘s Morgens was Jezus niet in de synagoge, maar in de school van de jongens en meisjes. Deze kinderen waren ook nog vóór het

middagmaal bij Hem in de voorhof van zijn verwant, *waar Hij hen gisteren vermaande en zegende.*

Ook de bekeerde vrouw van gisteren is met haar huisbezorger tot Hem gekomen. *Jezus sprak eerst met ieder van hen alleen en dan met allebei tezamen. Wegens de gevoelens die haar nu bezielden, raadde Hij de vrouw aan, niet meer te hertrouwen, te meer daar de betrokken man van veel geringer stand en familie was;* zij stond hem een deel van haar vermogen af en het overige dat zij niet nodig had om te leven, bestemde zij voor de armen.

Na de maaltijd op de sabbat, wanneer de Joden gewoonlijk gaan wandelen, kwamen vele joodse vrouwen bij de huisvrouw van Jesse samen, en *Jezus stelde hun een leerrijk sabbatspel voor;* ook de bekeerde Noëmi was bij het gezelschap. Ik weet de gang van het spel niet meer, maar *het was een aaneenschakeling van diepzinnige parabelen en raadsels* (cfr. fasc. 14, nr. 528, voetnoot 248), waardoor ieder van hen diep getroffen en ontroerd werd.

Hij vroeg bijvoorbeeld
waar ieder van hen haar schat had?
of zij daarmee woekerde?
of hem verborg?
hem met haar man deelde?
hem aan het dienstpersoneel overliet?
hem met zich naar de synagoge meesleepte?
en of haar hart aan die schat verslaafd was?

Zo stelde Hij ook vragen betreffende de opvoeding van de kinderen, betreffende de waakzaamheid over de dienstboden, en vragen over nog andere punten.

Ik herinner mij nog *dat Hij ook over de olie en de lamp sprak, over het branden van de gevulde lamp en het morsen der olie, maar dit alles in een figuurlijke,*

geestelijke zin.
Eens antwoordde een ondervraagde vrouw zeer zelfvoldaan en preuts: "Ja, Meester, ik zorg altijd zeer goed voor de sabbatlamp."[424]

Hierom werd zij door de andere naast bijzittende vrouwen uitgelachen, omdat zij volstrekt niet begrepen had wat Jezus met zijn gelijkenis bedoeld had. *Hij gaf dan achteraf zelf een treffend antwoord op zijn vragen, en zij die verkeerd geantwoord hadden, moesten een geschenk voor de armen ten beste geven;* deze geschenken hadden zij reeds voorop bijeengebracht; de vrouw met haar sabbatlamp leverde voor de armenschat een stuk laken.

Jezus schreef ook met een riet voor elke medespeelster een raadsel in het zand en zij moesten het antwoord er onder schrijven; hieraan knoopte Hij dan een zedenles vast, waarin Hij hun wees op hun gebreken en verkeerde neigingen. Hij deed dit zo, dat de ene voor de andere niet behoefde te blozen, terwijl anderzijds ieder voor zichzelf zeer aangegrepen was.

Deze vermaningen van Jezus hadden hoofdzakelijk betrekking op de misstappen, waaraan zij zich tijdens het loofhuttenfeest schuldig hadden gemaakt, want de

---

[424] Zorgen voor de sabbatlamp. – Het in orde brengen en aanmaken van de sabbatlamp, waaronder op deze dag de gebeden gedaan werden, was de taak van de vrouwen. Hun werd op het hart gedrukt zich met hartelijke vreugde er van te kwijten, want de belofte van een heilig nakomelingschap en een lang leven voor hen en hun man was er aan verbonden.
Het klaarmaken van die lamp was een van de voorbereidselen tot de sabbat. Voor vreemdelingen waren deze ontstoken lampen het kenmerk van de joodse sabbat.

De evangelist Lukas duidt het begin van een sabbat aan met een uitdrukking die aan het gebruik van de sabbatlamp ontleend is: *dies erat parasceves et sabbatum illucescebat* (23, 54): de sabbat begon te lichten, brak aan.

groter vrijheid en vreugde, die men zich op dat feest veroorloofde, gaf gemakkelijk aanleiding tot fouten.

Vele van deze vrouwen spraken achteraf met Jezus alleen, bekenden Hem hun gebreken en baden om een boetpleging en vergiffenis en *verkregen die tot hun troost.*

833.

Bij dit onderrichtend spel zaten de vrouwen in een halve kring onder de zuilen van het voorhof op tapijten en kussens, terwijl zij tegen stenen banken leunden. De leerlingen en huisvrienden stonden aan weerskanten op enige afstand, maar er werd niet zeer luid gesproken, want anders zouden bespieders op de straat op de muren hebben kunnen klauteren en stoornis verwekken, want hun spel had plaats onder de blote hemel, onder de zuilengang.

De vrouwen hadden ook allerlei kostbare kruiden, reukwerken en suikergoed meegebracht om Jezus er mee te beschenken; Hij gaf dit alles aan de leerlingen om het aan de armen en zieken uit te delen, aan wie hier zelden of nooit zulk een verrassing te beurt viel. Eer Jezus voor het sluiten van de sabbat naar de synagoge ging, zonden de Herodianen een bode tot Hem om Hem te verzoeken op een bepaalde plaats van de stad toch met hen te willen komen spreken. *Jezus antwoordde aan de bode met een ernstige uitdrukking: "Zeg aan die huichelaars dat zij hun mond met de dubbele valse tong in de synagoge tegen Mij openen; dáár zal ik hun en allen die willen, te woord staan." Hij duidde hen hierop met nog andere harde benamingen aan,* die ik niet meer weet en begaf zich vervolgens naar de synagoge.

Zijn sabbatrede herinner ik me niet meer nauwkeurig, maar *Hij handelde er in over Jakob en Ezaü, de genade en de Wet, de kinderen en de knechten van de hemelse Vader.*

Ook viel Hij zo scherp tegen de Farizeeën, de Sadduceeën en Herodianen uit, dat zij hoe langer hoe woedender werden.

Hij legde ook Isaäks verhuizen van de ene plaats naar de andere uit als een beeld van zijn prediktochten. Zulke verhuizingen hadden plaats naar aanleiding van hongersnood.

Hij verklaarde het verstoppen van de bronnen door de Filistijnen als een beeld van de tegenwerking en vervolgingen van de kant der Farizeeën (Gen. 26, 17-18).

De profetie van Malakias 1, 5. 11 verklaarde Hij voor vervuld: "Mijn Naam is groot (beroemd, verheerlijkt) ook buiten het gebied van Israël… want van de opgang der zon tot haar ondergang wordt hij aanbeden. Op iedere plaats wordt mijn Naam een wierookoffer en EEN REINE OFFERANDE (het H. Misoffer) gebracht. Waarachtig mijn Naam is groot onder de volken!"

Ook vermeldde Hij al de wegen die Hij bewandeld had om Jahwe's naam te verheerlijken aan deze en gene zijde van de Jordaan, en dat Hij zijn tochten voortzetten zou tot het doel was bereikt en zijn taak volbracht.

Vervolgens legde Hij nog deze woorden uit: "Een zoon zal zijn vader eren en een knecht zijn heer!" (Mal. 1, 6), *en Hij richtte ze als een verwijt tegen hen;* zij voelden zich getroffen en beschaamd en konden niets tegen Hem uitrichten.

Wanneer nu het volk de synagoge verliet en ook Jezus met de leerlingen van daar wegging, werd Hem in een voorhof de weg door zijn vijanden versperd; zij omringden Hem in een halle

(misschien niet voor allen toegankelijk), en wilden dat Hij daar met hen sprak, daar het niet nodig was dat het onwetende volk alles hoorde wat gezegd werd; zij stelden Hem allerhande strikvragen over de houding die men hier tegenover de bezetting van het Romeinse garnizoen aan te nemen had; ik weet niet meer hoe die kwestie ineen zat noch hoe de knoop doorgehouwen werd, maar zijn antwoord bracht hen tot zwijgen. Ten laatste eisten zij nog van Hem, en dit met half vleiende, half dreigende woorden dat Hij zijn rondreizen met leerlingen, zijn prediken en helen zou staken, daar zij Hem anders als een rustverstoorder en oproermaker zouden aanklagen en vervolgen.
Maar Hij antwoordde: "Tot mijn einde toe zult gij rondom Mij, overal waar Ik kom, de leergierigen, onwetenden, zondaars, armen en zieken vinden, die gij onwetend, zondig, arm, behoeftig en ziek laat." (zonder iets voor hen te doen).

Daar zij geen middel meer zagen om Hem in het nauw te brengen, verlieten zij met Hem de synagoge (het gebouwencomplex), en waren voor de schijn voort hoffelijk, maar inwendig waren zij vol verbittering, en anderzijds vol verbazing.

Preek in de nacht op de Tabor. – De heiden Cyrinus.

834.

In de avondschemering ging Jezus met de leerlingen van de synagoge naar de Tabor. Vele mensen die vóór de synagoge op Hem gewacht hadden, volgden Hem; zij bestegen de berg aan de noordoostkant. Op de leerplaats wachtten reeds anderen en zijn verwanten; Hij zat op de berg. Onder Hem lagen en zaten zijn toehoorders aan zijn voeten. De sterren schenen helder en er was

ook een weinig maneschijn[425]. *Hij leerde tot diep in de nacht.*

Hij doet zulks dikwijls met bepaalde groepen van goedgezinde mensen, nadat zij zich van hun zware dagtaak gekweten hebben; het is dan stiller; men wordt door niets meer verstrooid; de hemel, de sterren, het onmetelijk vergezicht, de aangename koelte, rust en vrede stemmen de mensen ingetogener en maken hen ontvankelijker; zij horen zijn stem veel klaarder, bekennen gemakkelijker hun zonden, schamen zich niet zo licht en nemen dan de lering mee naar huis en bezinnen zich er nog over zonder verstrooidheid. Dit was heel in 't bijzonder hier waar, in dit heerlijk gewest van de Tabor met zijn onbeperkt uitzicht. Ook was deze berg voor de streekbewoners bijzonder heilig, omdat ook Elias en Malakias er zich opgehouden hadden (nr. 828, voetnoot 421).

Toen Jezus laat in de nacht huiswaarts keerde, naderde op de weg een heiden tot Hem, een koopman uit Cyprus, die ook zijn prediking gehoord had; Hij was gelogeerd in een van Jesse's gebouwen, met wiens kruidenperserij hij in handelsbetrekkingen was. Uit bescheidenheid had hij zich tot nog toe op de achtergrond gehouden, maar nu begaf hij zich met Jezus alleen in een zaal van het huis, en *Jezus zat bij hem gelijk vroeger bij Nikodemus* (Joa. 3), *en beantwoordde alle vragen, die hij met grote leergierigheid en ootmoedigheid stelde.*

Deze heiden was een zeer edel en wijs man; hij heette Cyrinus en sprak over alles zeer verstandig en grondig en nam Jezus' leer met onbeschrijfelijke nederigheid en vreugde aan. *Ook Jezus was zeer liefdevol en vertrouwelijk jegens hem.*

---

[425] Later zullen wij een nota plaatsen over de betoverende schoonheid van de oosterse nachten. Wij plaatsten reeds de bemerking dat wij nu heden, 9 november of 19 Markeswan, 4 dagen na de volle maan zijn.

Cyrinus zei ondermeer tot de Heer dat hij de nietigheid en valsheid van de afgodendienst reeds lang had ingezien en een Jood had willen worden, maar dat één punt hem daarvan weerhield:
het was de besnijdenis die hem een onoverwinbare afschrik inboezemde. Hij vroeg Jezus of het dan niet mogelijk was zonder de besnijdenis tot de zaligheid te komen?

835.

Jezus sprak zeer diepzinnig en vertrouwelijk met hem over dit mysterie en zei dat hij zijn ***zinnen moest besnijden van vleselijke lust, zijn hart en zijn tong van ondeugden*** (cfr. Deut. 10, 16; 30, 6; Rom. 2, 29), *en zich te Kafarnaüm moest laten dopen.*

Hierop vroeg Cyrinus Jezus waarom Hij dit niet openlijk leerde, daar hij geloofde dat zich dan vele heidenen, die zulks verlangden, zouden bekeren.

Doch Jezus wedervoer dat men Hem zou doden, indien Hij dit tot de blinde Joden moest zeggen, en dat Hij daarom vermeed de zwakken te ergeren. Ook zouden daaruit allerlei sekten kunnen ontstaan en zo dient vooralsnog deze wet tot een beproeving en een offer voor vele heidenen. "Nochtans," zo voegde Jezus er aan toe, "nu het Rijk nadert en het Verbond dat tot teken de besnijdenis in het vlees heeft, ten einde loopt, moet deze vleselijke besnijdenis plaats maken voor die van het hart en de geest."

De man ondervroeg Jezus nog nopens de doeltreffendheid van de doop van Joannes. *Hierover zegde Jezus iets wat ik niet meer weet.*

Verder vertelde Cyrinus dat vele mensen op Cyprus naar Hem verlangden en hij betreurde het dat zijn 2 zonen, wier deugd hij overigens prees, zo grote vijanden waren van het Jodendom.

Jezus vertroostte hem daarover en gaf hem de verzekering dat zijn zonen nog eenmaal ijverige arbeiders in zijn wijngaard zouden worden, nadat Hij zijn werk volbracht zou hebben. Zij heetten, geloof ik, Aristarchus en Trofimus en zijn later leerlingen van de Apostelen geworden; ik meen bij Petrus of Paulus.

K. zei dit nochtans zeer aarzelend en beweerde later eenmaal stellig dat er onder de leerlingen twee Aristarchussen geweest zijn, zodat de hier genoemde Aristarchus niet noodzakelijk degene is, die in Hand. 19, 29; 20, 4, enz. vermeld is (cfr. Fil. 24; Kol. 4, 10).[426]

Tot in de morgenstond toe duurde dit nachtelijk gesprek van Jezus met deze heiden; het was zielroerend en diepzinnig – de man was vol geest en edelmoedige wil – en het geval herinnerde mij aan het nachtelijk onderhoud van Nikodemus.

***

---

[426] Beide leerlingen zijn bekend als reisgezellen en medewerkers van Paulus en deelgenoten in zijn vervolgingen.

Aristarchus:

- Volgens de Grieken werd een **Aristarchus** bisschop van Apamea in Frygië.
- Volgens het Romeins Martyrologium is hij bisschop van Tessalonika geweest. (Of zouden wij hier beide Aristarchussen hebben?).

Hij werd met Paulus te Rome onthoofd. Feest 4 augustus.

Trofimus (Hand. 21, 28-29 en II Tim. 4, 20) wordt door de kerk van Arles als haar bisschop vereerd. Feest 29 december.

***

De H. Schrift noemt:

- Aristarchus een Efeziër,
- Trofimus één van Tessalonika.

Dit kan ook slaan op de plaats van een tijdelijk verblijf,
niet noodzakelijk op de plaats van hun geboorte.

Jesse heeft op de Tabor, aan de kant van de zon, op uitgehouwen plaatsen van de rotshelling (in spelonken) een pers-installatie met vaten, waarin de welriekende olies uit kruiden en andere reuksubstanties bereid worden[427].
Het vocht druipt uit de vaten in andere neer en wordt dikwijls omgewend; ik weet niet of het gedistilleerd is.

Jezus te Gischala, geboorteplaats van Paulus.

836.

10 november. –

Reeds in de voormiddag vertrok Jezus met de leerlingen uit Dabrat en ging 3 uren noordoostwaarts tot op bijna een uur van Betulië naar het landschap en de stad Gischala[428].

---

[427] Uitgehouwen plaatsen in de noordoosthelling van Tabor. –

Ook hier is het weer zeer treffend dat kaart Palestine Grid op die plaats een aanzienlijke ruïne noteert met de naam Khirbet el-Mughaïr.
(zie ook ons kaartje 'Ligging van Dabrat').

Zoals wij in fasc. 18, nr. 757, voetnoot 382 zegden mag men, zonder vrees zich te bedriegen, het bestaan van grotten veronderstellen overal waar kaarten de naam 'Mughaïr' noteren.

Hier dicht bij de berg die reukkruiden in overvloed voortbrengt, is een kruidenperserij in hier bestaande grotten geheel natuurlijk.
Het ligt voor de hand dat dit hoekje grond eigendom is geweest van de voor K. genoemde neef van Jozef, nl. Jesse.

[428] **Gischala = Sjadjarah = Ilanya**.

Naar Gischala gaande gaat Jezus noordwaarts; Hij laat Jafia rechts.

Dit is een grensstad van de stam Zabulon en wordt in de grensbeschrijving genoemd na Dabrat (Jos. 19, 12; cfr. nr. 828, voetnoot 421).
Daar K. gewag schijnt te maken van de broodberg (zie kaartje 'Ligging van Dabrat') kan de stad links Sjion zijn, of ook Gathefer, enz.

Met een waarschijnlijkheid die aan zekerheid grenst, zal Gischala het dorp zijn dat tot vóór kort Sjadjarah heette, maar onlangs door de Joden Ilanya herdoopt werd, wat de vertaling is van 'Sjadjarah' dat betekent: 'boom'.

In het begin van zijn weg had Hij rechts een stad in het oosten, ik meen Jafia, en links in het westen een andere ten noorden van de stad Tabor en er tegenover. Ik meen dat daar de berg van een broodvermenigvuldiging is. (Bedoeld zal zijn de broodberg uit nr. 997, zie kaartje 'Ligging van Dabrat' hierna).

Gischala ligt op een hoogte, doch lager dan de hoogte waarop Betulië ligt (225 m tegen 541 m of 350 m). Ook Holofernes heeft hier (bij Gischala) gelegerd, maar deze stad bestond toen nog niet, doch slechts een groep huizen.

Gischala is nu een vesting vol vreemde, heidense soldaten, die ik voor Romeinen houd. Maar Herodes moet ze bezoldigen.
De Joden wonen hier in een klein stadje een half kwartier vóór de vesting. Gischala gelijkt helemaal niet op andere steden. Disparaat staketselwerk, als om paarden aan te binden, omgeeft enige pleinen en gebouwen, en daar omheen zijn kringvormig enige op zichzelf staande torens van afstand tot afstand geplaatst; deze hebben verdiepingen en zijn met muren omgeven; in ieder van die torens kan zich een afdeling soldaten verdedigen.
Tegen de vier zijden van een van die torens waren zuilengangen aangebouwd en het aldus omringde gebouw was de heidense

---

Hierheen wijzen ALLE aanduidingen van K., die zo klemmend zijn dat er geen plaats overblijft voor verdere twijfel.

Zo b.v. te Gischala heeft men niet ver vóór zich het gebergte van Bethulië het huidige gebergte Toeran.
K. vermeldt er een synagoge; te Sjadjarah werd er ene opgegraven.
Op zichzelf alleen is dit natuurlijk niet doorslaggevend, dit weet ik ook.

Wat een vereenzelviging met Djis in Opper-Galilea betreft, uit Flavius Josephus is op te maken dat Gischala in Beneden-Galilea gelegen was. Wetenschappelijk is de ligging onbekend.

Door de H. Hiëronymus is ons de traditie bewaard dat de ouders van Paulus en Paulus zelf van Gischala afkomstig waren. Nadat de Romeinen de stad veroverd hadden, weken zij uit naar Tarsus in Cilicia.
Van Gischala afkomstig was ook Jan van Gischala die in de joodse oorlog een aanvoerder was van een der drie grote joodse partijen in de belegering van Jeruzalem; hij was een vijand en belager van Flavius Josephus geweest en deze beschrijft hem met felle kleuren als een aartsmisdadiger.

tempel. Dit alles samen maakte de wonderlijke, vermaarde stad uit.

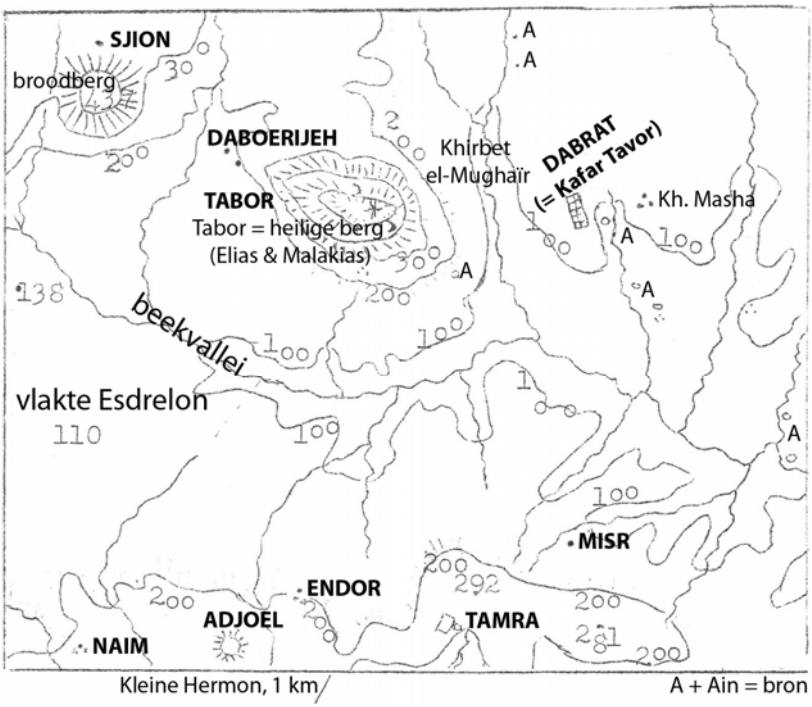

nr. 827 : Ligging van Dabrat

De Joden in het stadje daarvóór deden goede zaken met dit garnizoen; zij maakten allerlei lederwerk, paarden- en soldatentuig en waren tevens deels bezitters, deels opzichters en bestuurders van dit ongewoon vruchtbaar gewest[429], want van hier

[429] K. roemt de grote vruchtbaarheid rond Gischala (nrs. 936, 939).

Dit doet ook V. Guérin van de omgeving van Sjadjarah: “Het dorp is omgeven door tuinen, die met granaat-, olijf- en vijgenbomen beplant en door cactushagen beschermd zijn.” (Gal. I, 183).

voort tot tegen Kafarnaüm strekt zich uit wat men noemt de heerlijke landstreek Gennezaret (te verstaan in ruime zin, door K. herhaaldelijk geroemd, b.v. in de nrs. 839, 1215, 1416).

De vesting ligt boven op de hoogte; er lopen opwaarts wegen naartoe, die afgezet zijn met muren. Het Jodenstadje is niet ommuurd, maar ligt open op de helling. Daarvóór is een bron of liever een waterbak met buizen, nl. een drenkplaats; het water loopt er door de buizen in. Aan deze bron ging Jezus bij zijn aankomst met de leerlingen neerzitten.

837.

De inwoners van de Jodenstad hadden een feest, want groot en klein was in de omliggende tuinen en velden verspreid; ook de heidense kinderen uit de stad waren hier gekomen en in groep op enige afstand afzonderlijk verzameld. Toen de burgers Jezus naar de bron zagen komen, kwamen de stadsoversten met hun goed onderrichte schoolleraar hierheen; zij traden Jezus en zijn leerlingen tegemoet, verwelkomden hen, wasten hun de voeten en boden hun allerhande vruchten aan.

Jezus leerde bij de bron over de oogst in een parabel, want in dit gewest was het nu de tweede oogst van druiven en

---

In 1902 heeft zich hier een joodse kolonie gevestigd: “om de mooie en vruchtbare landerijen in de omstreken uit te baten.” (Guide, 571).

Een half uur meer noordelijk bevinden wij ons in de vruchtbare vallei Roemmaneh, waar K. het oogstveld van Dotaïn met de Put van Josef aanwijst.
Achter de vallei verheft zich het Toerangebergte (van Betulië).
Overigens behoort het district van Gischala tot het land Gennesaret, een der vruchtbaarste landstreken van Palestina.

Een van de torens van Gischala was de tempel. Een tempel is veelal een rechthoekig gebouw met een zuilengang er omheen, zoals de tempel van Bacchus te Baalbek of het Partenon op de akropool te Athene.

Akropool = de hoger gelegen en meestal versterkte delen van oude Griekse steden, met doorgaans tempels en een aantal openbare gebouwen, en gebruikt als toevluchtsoorden.

allerhande vruchten. *Jezus ging ook nog tot bij de heidense kinderen, sprak met de moeders, zegende hen en genas enkele zieke kinderen.*
De Joden van Gischala hadden heden een feest, dat als de gedachtenisdag was van hun bevrijding van een dwingeland, die de eerste stichter van de Sadduceeën is geweest; hij leefde meer dan twee eeuwen vóór Christus; ik ben zijn naam vergeten; hij klonk als 'MAN', 'MELAN' … kortom, 'AN' was daarin; de beginletter was 'M', geloof ik.

Ook een man met name Antigonus werkte mee aan het ontstaan of opkomen van de Sadduceeën, maar deze bedoel ik niet; deze laatste had het van de eerste en die was een beambte in het Sanhedrin te Jeruzalem; hij had tot taak de geloofszaken, die niet in de Wet stonden, te bewaren (gaaf en onvervalst); hij knoeide de mensen hier ontzettend met zijn strengheid; het was een afschuwelijke kerel. Zo beweerde hij dat men hoegenaamd geen loon van God moest verwachten en alles slaafs doen; hij was van hier; zij dachten met schrik aan hem en vierden zijn dood met een feest; ik zag de gehele oorsprong van de Sadduceeën, maar ben die vergeten.

Er was nog een persoon uit Samaria met hem.
Sadok zette zijn leer voort en was een leerling van die andere (Antigonus); hij hield staan dat er hoegenaamd geen verrijzenis bestaat; ook hij had een Samaritaanse medewerker[430].

---

[430] Naar de oorsprong van de Sadduceeën tast men in het duister.

Toch vindt men een paar trekken, door K. hier vermeld, terug in sommige gissingen over hun ontstaan van geleerden.

De naam Saddukeeën (spelling die beter en juister is dan Sadduceeën) schijnt afgeleid van 'Sadok', 'Sadoq', naam die een 50-tal keren voorkomt in het Oude Testament. Onzeker echter welke Sadok zijn naam aan de Saddukeeën gegeven heeft.

Oude rabbijnen hebben gedacht aan een Sadok, die een leerling was van Antigonus van Socho, die zelf een leerling was van Simon de Rechtvaardige.

De zienster beschrijft de haat van Gischalenen tegen de Sadduceeën met zulke zwarte kleuren, en de verdrukking die ze ondergingen als zo knellend, dat men moet geloven dat zij erger te keer gingen dan de mensen te kwellen in hun geweten.

838.

Jezus ging met zijn leerlingen in het dorp bij de synagoge-overste overnachten; *Hij leerde daar nog in het voorhof;* men bracht Hem ook enige zieken aan, *die Hij genas,* ondermeer een oude, waterzuchtige vrouw.

De synagoge-leraar was een deugdzaam en onderlegd man; de mensen van hier hadden een grote afkeer van de Farizeeën en de Sadduceeën en hadden zichzelf deze leraar aangeschaft; zij hebben hem ver in het rond en ook naar Egypte laten reizen (om zijn kennis te volmaken).

Jezus sprak nog lang met hem en met de leerlingen, en de man bracht weer – wat dikwijls gebeurde – het gesprek op Joannes; hij was vol lof over hem en vroeg Jezus waarom Hij, indien Hij zo verlicht en machtig was, gelijk het bleek en het

---

Een spreuk van deze Antigonus – ze doet denken aan wat K. hier zegt – luidt: "Volgt de dienaar niet na, die zijn meester slechts dient voor het loon, maar wel hem die geen loon op het oog heeft."
Een zeer verheven grondbeginsel dat echter door misvorming een verderfelijk principe kan worden.

Inderdaad, volgens de Sadduceeën is de ziel sterfelijk en houdt op te bestaan met de dood van het lichaam.

Dus voor de mens geen toekomstig leven; hij heeft geen loon te verwachten. Om praktische redenen hielden de Sadduceeën toch dat men God moet dienen en streng de geschreven Wet onderhouden, (niet echter de farizese toevoegingen). Neem bijvoorbeeld 'de tienden'. Waar de Sadduceeën de macht in handen hadden, zullen zij deze ongenadig opgeëist hebben.

Volgens rabbi Nathan waren leerlingen van Antigonus:

- Sadok, die zijn naam aan de Sadduceeën gaf, en
- Boëthos, vader van de sekte der Boëthosiërs (cfr. D.B. Sadd. c. 1338).

gerucht de ronde deed, niets op touw zette om die prachtfiguur te bevrijden.

In een mooie leerrede tot de leerlingen sprak Jezus heden ook profetische woorden in verband met deze stad.

Drie ijveraars moesten van Gischala uitgaan:

- *de 1e was hij, voor wiens dood de Joden heden een feest hadden, de stichter van de Sadduceeën;*
- *dan een toekomstige grote booswicht, Joannes van Gischala, die hier in Galilea een noodlottige oproer verwekt heeft en dan tijdens de belegering van Jeruzalem gruwelijke wreedheden en schanddaden gepleegd heeft* – ik zag ook een andere die hem zijn verachtelijkheid in het aangezicht verweet – en
- *dan nog een 3e, die nu reeds leefde en die van de verbittering en de haat tot de liefde zou overgaan en ook hier krachtig voor de waarheid zou ijveren en zo alles weerom goedmaken.*
  Deze 3e was Paulus; hij had hier het levenslicht aanschouwd, doch zijn ouders waren naderhand naar Tarsus verhuisd (wat ook door de H. Hiëronymus beweerd wordt).

Ik zag inderdaad dat hij na zijn bekering op zijn reis naar Jeruzalem hier zeer ijverig het Evangelie gepredikt heeft; zijn ouderlijk huis stond hier nog en was verpacht; het ligt aan het einde van deze voorstad naar Gischala toe en bij dit huis sluit zich een lange installatie aan, bestaande uit staketselwerk en kleine huisjes als blekershutten, die zich bijna tot Gischala uitstrekken. Zijn ouders moeten een fabricatie, ik meen, van lijnwaad gehad hebben, dus een weverij.

Een heidens officier, met name Achias, heeft dit huis gepacht en woont er thans ook in.

Vruchtbaarheid van dit gewest. – Genezing van het zoontje van Achias.

839.

11 november. –

De vruchtbaarheid die in dit gewest heerst, is onbeschrijfelijk; de mensen hebben hier nu de tweede oogst van wijn, fruit, welriekende kruiden en boomwol.

Hier groeit ook een riet dat ik altijd suikerriet noem (later hierover een nota). Het staat in troepjes en heeft van onderen groter bladeren dan boven. Daaruit vloeit dropsgewijs als hars een soort suiker in de vorm van bessen boven elkander.

Ook vindt men hier de bomen, die de loofhuttenfeestvruchten voortbrengen; men noemt ze patriarchappelen, omdat ze door de patriarchen uit het warmer oostelijk binnenland in Palestina ingebracht werden. De stammen groeiden niet recht omhoog, maar waren alle, zoals bij ons de leibomen, krom tegen de wanden uitgebreid, hoewel de boom niet zelden meer dan een voet dik was (zie hierover fasc. 18, nr. 742, voetnoot 375).

Ook groeide hier overvloedig de heester, die de boomwol voortbrengt (fasc. 5, nr. 131, voetnoot 292).

Ook stonden ganse velden vol met welriekende kruiden, waaronder ook dit was, waaruit de nardusolie getrokken wordt. Mij dunkt dat ook bij ons, waar de grond goed is, een wilde soort van dit kruid groeit.

Nog groeien hier veel palm- en dadel-, olijf- en vijgenbomen en druivelaars en langs wegen en velden ziet men ontelbare enorme meloenen liggen. Grote kudden vee weiden tussen al deze heerlijkheid in de bekoorlijkste gras- en kruidendalen.

Ook groeien hier nog grote notenbomen met dikke vruchten – ik weet niet wat voor een soort het is – en nog een andere schone boom, die buitengewoon taai is en vast timmerhout oplevert.

Dit alles en nog veel meer vertelde K. zeer geestdriftig, vreugdedronken en in snel tempo, terwijl zij alles rondom zich zag, zelfs de heuvelen, de wegen en het hele landschap, doch zij sprak zo vlug in haar dialect, dat er niets méér begrepen en genoteerd kon worden dan hier gegeven is.

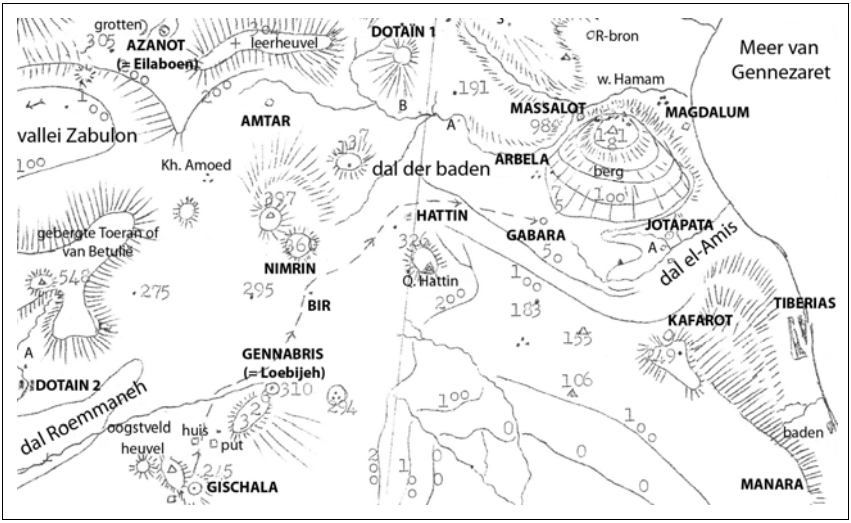

840.

Deze morgen zag ik Jezus door de velden en tuinen gaan, waar vele mensen aan het inzamelen van vruchten waren. Hier en daar vergaderde een groep mensen rondom Hem en *Hij onderrichtte hen met korte toespraken en parabelen, die Hij aan de voorwerpen van hun arbeid ontleende (zoals gewoonlijk).* Hier in de oogst waren de heidense kinderen nog al gemeenzaam met de joodse, doch zij waren ietwat anders gekleed.

In het geboortehuis van Paulus woont nu een hoofdman van de heidense soldaten uit de vesting; hij heet Achias en heeft een ziek, zevenjarig zoontje, aan wie hij de joodse heldennaam Jefte gegeven heeft. Achias was een goed man en verlangde naar de

hulp van Jezus, maar niemand van de inwoners wilde hem bij Jezus aanmelden; de leerlingen waren deels bij Jezus, deels verstrooid onder de oogstarbeiders, tegen wie zij over Jezus vertelden en enige van zijn leerspreuken herhaalden; nog andere waren als boden naar Kafarnaüm vooruit gezonden en weer andere bezochten de naaste gewesten.

De inwoners beminden de hoofdman niet, omdat hij hun te nabij woonde; zij hadden hem graag weg gehad. Overigens waren zij in het algemeen niet zeer vriendelijk, ja, Jezus zelf trokken zij zich niet bijzonder aan. Onder het luisteren verrichtten zij voort hun arbeid en legden dus geen gevoelige, levendige belangstelling aan de dag.

Zo was de bekommerde heidense hoofdman zelf Jezus in de verte nageslopen en op een ogenblik dat de Heer zich nader tot hem wendde, trad hij vóór Hem, boog diep en zei: "Meester, versmaad uw knecht niet, erbarm U over mijn ziek zoontje, dat hier in mijn huis ligt."

Jezus antwoordde hem: "Het betaamt dat Ik eerst voor de kinderen des huizes het brood breek, eer Ik het met vreemde buitenstaanders deel!"

Maar Achias wedervoer: "Ik geloof, Heer, dat Gij de Gezant van God zijt en de vervulling van de Belofte; Ik geloof dat Gij me kunt helpen en ik weet dat Gij gezegd hebt dat zij die zulks geloven, kinderen en niet langer vreemde buitenstaanders zijn, Heer, erbarm U over mijn kind!"

Toen verhoorde Jezus hem, zeggend: "Uw geloof heeft u geholpen!" Hierop trad Hij met enige leerlingen in het huis van Achias, dat het geboortehuis van Paulus was.

Dit huis was iets voornamer dan de gewone joodse huizen, ofschoon het ongeveer dezelfde indeling had (cfr. fasc. 1, nr. 15).

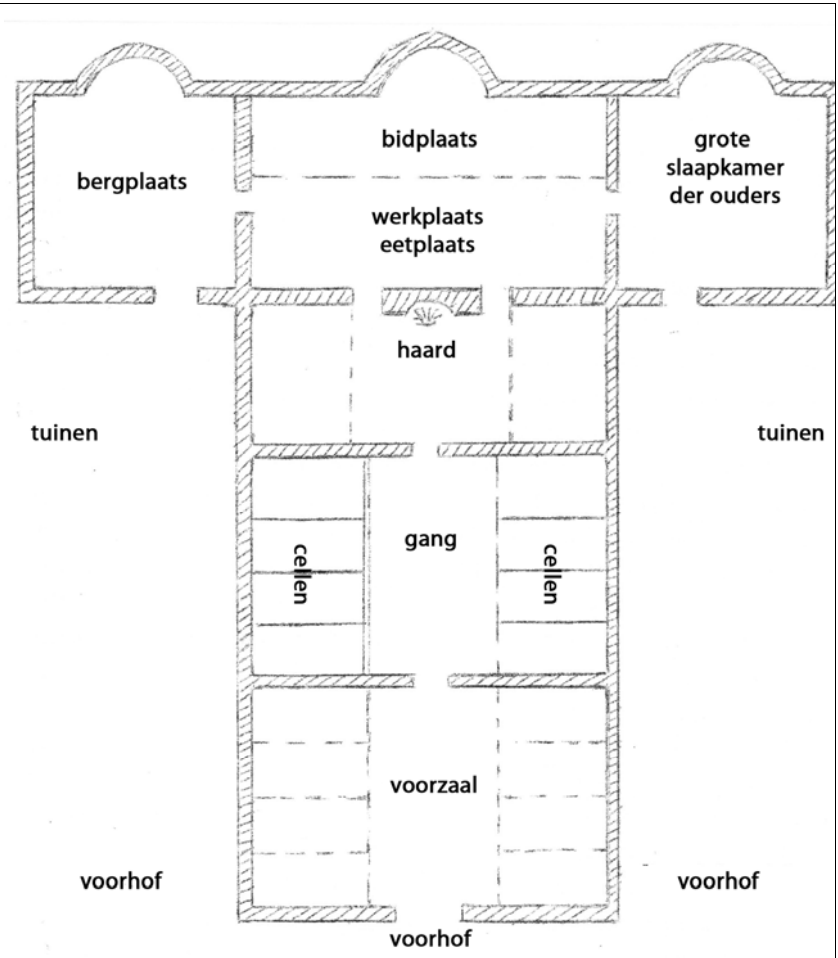

HUIS van de heilige ANNA, volgens de beschrijving van K. Emmerick.
Ook Maria's huis te Efeze was naar een gelijk plan gebouwd.

Zoals naar gewoonte ligt voor het eigenlijke woonhuis of het hoofdgebouw een voorhof. Dit was vaak aan weerskanten geflankeerd door bijgebouwen: kleine woonhuizen, stallen, bergplaats en, waarvoor soms nog een gang of gaanderij liep.

Het gebeurde dat achter het woonhuis een tweede woning lag en tussen beide een tweede voorhof of binnenhof. Ook kwam het voor dat de omheiningsmuur het hoofdgebouw omringde, zodat het voorhof langs dat gebouw naar achteren doorliep.

Dit geval deed zich voor met het cenakel te Jeruzalem, waarin Jezus vóór zijn dood het laatste avondmaal hield.

Het was voorafgegaan door een voorhof; dan trad men in een grote zaal, waarin aan beide zijden slaapkamers met verplaatsbare schermwanden waren aangebracht. Dan kwam men tot de vuurplaats midden in het huis en rondom deze vuurplaats waren enige grote kamers en lokalen; deze hadden brede, stenen banken langs de wanden, waarop tapijten en kussens lagen; de vensters waren allemaal hoog in de muur[431].

841.

Achias leidde Jezus in het midden van het huis; zijn knechten brachten het knaapje in zijn bedje vóór de Heer. De vrouw van Achias volgde gesluierd haar man, boog vreesachtig voor Jezus en bleef in bange verwachting op enige afstand staan. Achias was vol vreugd en riep zijn dienstpersoneel, de knechten en meiden er bij, die reeds nieuwsgierig genaderd waren; ook zij bleven op een afstand. Het knaapje was een lief kind van een zes- of zevental

---

[431] Over de stenen zitbanken langs de muur in ruime kamers, vergader- en ontvangstzalen, zie fasc. 6, nr. 165, voetnoot 358.

Over de vensters hoog in de muur is al iets gezegd in fasc. 3, nr. 72, voetnoot 164. Vensteropeningen, hetzij vierkant of vooral rond, met een doorsnede van ± 2 dm hoog in de muur onder het dak, waren normaal; ze waren bovendien getralied, vaak niet winddicht en daarom tegen guur weer of tocht voorzien van een neerlaatbaar stuk tapijt. Wanneer vóór een kamer, zaal of gebouw een zuilengang liep, waren deze openingen meestal boven de zuilengang.

Behalve dit waren de muren naar de straat steeds blind. Dit ziet men ook op vele tekeningen in de eerste jaargangen van ‘t H. Land van de band van de oostenkenner Piet Gerrits.

Zeer voorname huizen kenden echter ook eigenlijke vensters aan de straat of vensters onder de zuilengangen uitziend op het binnenhof en voorzien van tralies van ijzer of hout. Dit geldt voor heel het Nabije Oude Oosten.

Een gebruik dat zelfs heden nog niet verdwenen is: “De woningen van Chendy, hoofdstad van de landstreek Meroë in Nubië, hebben een plat dak en worden verlicht door kleine openingen boven in de muren.” (Géogr. Univ. VI, 79).

Binnen was dus slechts schemerlicht. Vandaar dat de vrouw in ‘t Evangelie licht moest aanmaken om haar verloren drachme te zoeken.

jaren; het had een lang wollen hemd (tuniekje) aan en om de hals een ruige, behaarde strook vel, die op zijn borst gekruist was; het kind was stom en volslagen lam, maar het zag er zeer verstandig en lief uit; het keek Jezus met diepe ontroering aan.

Jezus sprak de ouders en alle aanwezigen toe, en wel over de roeping van de heidenen, over de nabijheid van het Rijk, de boetvaardigheid en over het ingaan in het huis van de Vader door de doop.
Hierop bad Hij, nam het kind van het bedje in zijn armen, legde het aan zijn borst, boog zich tot het kind, streek met zijn vinger onder diens tong en liet het op de grond rechtstaan.

Vervolgens leidde Hij het tot de hoofdman die het met de moeder tegemoet vloog. Beiden sidderden van geluk en omhelsden hun kind onder een vloed van vreugdetranen.

Het kind stak aanstonds zijn armpjes naar zijn ouders uit en riep: "O vader, o moeder, ik kan gaan, ik kan weerom spreken."

Maar Jezus zei: "Neemt het kind, gij weet niet welk een schat u in dit kind, wordt toevertrouwd; het is u weer geschonken, maar het zal ook van u weer teruggevorderd worden."

De ouders brachten het kind nu weer tot Jezus, en wierpen zich er mee onder tranen dankend voor Hem neer; *Hij zegende het en sprak er zeer minzaam mee.*

De hoofdman bad Jezus hem in een kamer te willen volgen en een verversing aan te nemen en de Heer willigde samen met de leerlingen dit verzoek in; zij aten al staande brood, honing en kleine vruchten met wat drank.

Jezus zei tot Achias dat hij naar Kafarnaüm moest komen, waar gedoopt werd en dat hij daar

betrekkingen met Serobabel kon aanknopen; dit heeft hij daarna met geheel zijn huisgezin ook gedaan.

De jonge Jefte is later een zeer vurige leerling van de apostel Tomas geworden.

Deze soldaten hier in Gischala zijn later bij de kruisiging van Christus tegenwoordig geweest als wachten; zij werden bij zulke gelegenheden als een soort politieagenten gebruikt; ik weet nu niet uit welk land zij afkomstig waren[432].

Jezus verliet hierop de woning van de overgelukkige Achias en zei tot zijn leerlingen dat dit kind nog eenmaal overvloedige vruchten zou voortbrengen; ook heeft Hij hun gezegd dat er uit dit huis nog een ander man voortgekomen was, die bewonderenswaardige dingen in en voor zijn Rijk zou teweegbrengen[433].

---

[432] Aangaande de Romeinse soldaten gelegerd in Gischala, zegt Katarina dat deze later, tijdens de kruisiging van de Heiland, de wacht zullen betrekken op de Kalvarieheuvel; maar, zegt ze: "Ik weet nu niet uit welk land ze afkomstig waren."

Welnu in het passieverhaal vernemen wij van K. dat die Romeinse wachten afkomstig waren uit het grensgebied van Zwitserland en Italië, het toenmalige Gallia Cisalpina. (Zie fasc. 31, nr. 1904).

[433] De zienster deelde nog de volgende bijzonderheden over **Gischala** mee.

Brentano plaatste die in nota; deze luidde als volgt:

In de geschiedenis van 'De joodse oorlog' van Flavius Josephus naziend wat deze over Gischala en Gabara zegt – nu zal Jezus naar Gabara gaan – vond ik tot mijn verwondering dat Titus zich van Gischala terugtrok naar de naburige stad Cydessa, die toebehoorde aan de Tyriërs en de Galileeërs altijd vijandig was geweest.

Deze nabijheid nu van Gischala bij een zogenaamde Tyrische stad scheen mij in strijd met de verhalen van de zienster. Ik deelde mijn ontdekking en verbazing aan K. mee, doch zij antwoordde mij onmiddellijk zonder de minste aarzeling: "Ja! ik ken Cydessa zeer goed; het ligt een paar uren ten westen van Damna en ziet zuidwaarts op Kana.

Dat er Tyriërs in wonen, dat is waar, maar het ligt in Zabulon; het komt van een man uit Tyrus, die van Alexander de Grote deze stad met haar

Jezus komt te Gabara.

842.

Jezus ging hierop van Gischala niet naar het naburige Betulië, zoals ik te gauw veronderstelde; het schijnt mij altijd als woonden in deze nu eenzaam afgelegen stad (Betulië) alleen maar grafmakers; Hij liet de hoogte van Betulië links en ging in het dal (Roemmaneh) noordoostwaarts tussen bergen, tot nabij de vlakte waar de baden van Betulië liggen (b.v. tot in de buurt van Nimrin).

Hier ging Hij nog ongeveer 3 uren verder (wat fel overdreven moet zijn) en bereikte de nogal aanzienlijke stad Gabara.

Deze stad ligt aan de westelijke voet van dezelfde berg, in wiens verscheurde zuidoostzijde het herodianernest Jotapata, waar Hij onlangs was, wonderlijk verstoken ligt (zie fasc. 16, nrs. 635, 636, 637). Jotapata ligt van Gabara, als men rond de berg gaat, nagenoeg een uur verwijderd.

(Nieuw kaartje voor de volgende periode van Jezus' leven).

---

aangrenzend grondgebied tot loon voor zijn diensten bekwam; hij heet Livias.

De stad was toen volkomen verwoest, maar Livias herbouwde ze en lokte er vele van zijn Tyrische landgenoten heen; dezen hebben sedertdien bestendig daar gewoond en er waren daar slechts weinige Joden. Zo werd Cydessa een heidenstad midden in Zabulon. Nu is Cydessa niet meer zelfstandig met een eigen heer, maar er zijn nog heidenen in en er is een grote stapelplaats of depot voor Tyrische koopwaren.

Ik heb deze stad altijd zeer liefgehad; ze ligt zo effen, open, luchtig en heeft uitzicht op het heerlijk, vruchtbaar gewest rondom. Van hier zijn de eerste heidenen naar de doop van Joannes getrokken (fasc. 10, nr. 265, midden). Ook nu gaat men van hier naar Jezus' prediking, die Hij binnenkort op de berg bij Gabara wil houden."

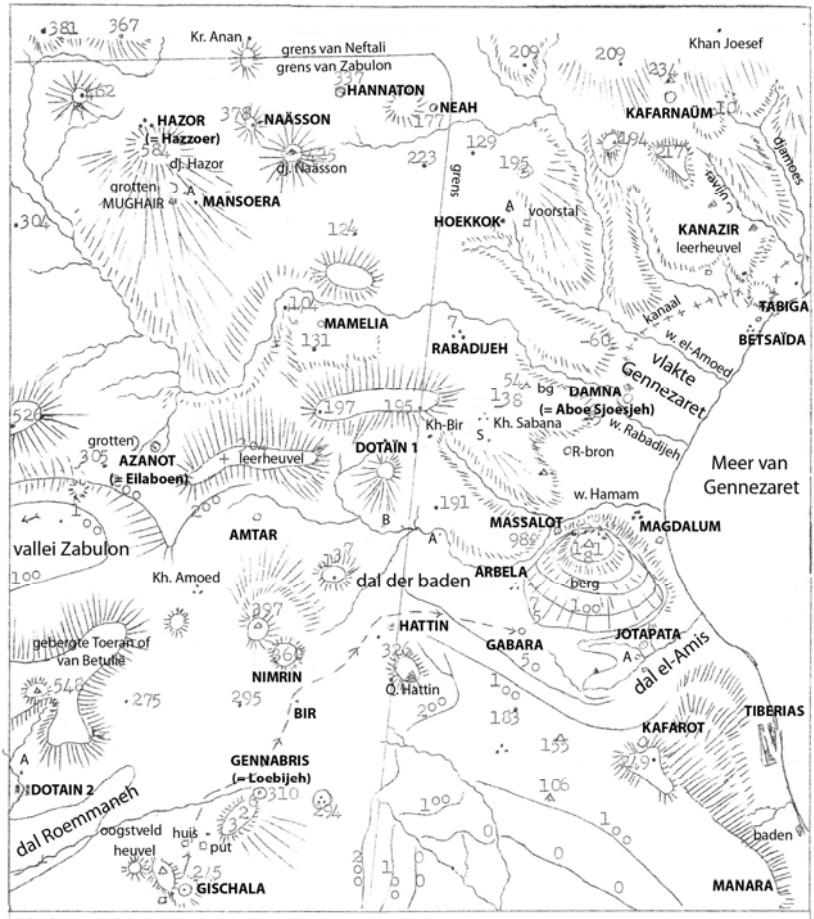

Weg van Jezus van Gischala, naar Gabara.

843.

De berg stijgt als een steile muur achter Gabara omhoog. (Het perspectief maakt deze indruk, hoewel die berg aan de westkant het minst steil is). Men gaat er (op bepaalde plaatsen) langs uitgehouwen trappen op.

De inwoners van Gabara bewerken boomwol, die gelijk zijde is; zij vervaardigen stoffen en ook een soort van matrassen van rode, gele en blauwe boomwol, doch de laatste voor rijken. Zulke matrassen worden met haken open gespannen en vastgesnoerd en daarin bestaat het hele bed. Ook zouten zij vissen om te verzenden.

In Gischala heb ik ook gezien dat Saül enige tijd vóór de ongelukkige veldslag vóór Jizreël, toen hij zijn leger bij het Gilboagebergte samentrok, dit gewest met verscheidene mannen afliep om waarzeggers op te zoeken; hij had er daar immers enige laten wonen, maar nu waren zij allen voor hem gevlucht. Hij had zich te ver gewaagd en zijn nabijheid was de Filistijnen bekend geworden. Zelfs zou een afdeling hem waarschijnlijk gevangen hebben genomen, indien niet twee mannen uit de stad hem verborgen gehouden en zo uit hun handen gered hadden.

David heeft later aan die stad weldaden wegens deze hulp bewezen, en wegens deze redding werd hier op de verjaardag van dit gebeuren nog een feest gevierd.

Te Gabara viel Jezus geen bijzondere ontvangst te beurt; Hij ging in een herberg waar nog vele Herodianen van Jotapata tot Hem kwamen; zij toonden zich zeer vriendelijk en ondervroegen Hem nopens allerhande voorvallen. *Hij beantwoordde hun valse vriendelijkheid zeer vrijmoedig en voerde ook het woord in de synagoge.*

Magdalena door Marta overhaald om naar Jezus te gaan luisteren.

844.

11 november. –

Vóór een tiental dagen zijn, zoals gezegd (nr. 807) Marta, Veronika en Joanna Chusa met Anna van Kleofas van Betanië naar Kafarnaüm gereisd, en onderweg hebben zich Dina, de Samarietin, en Maria de Sufanietin uit Ennon bij hen gevoegd; zij waren daar gebracht door enige leerlingen uit Jeruzalem, die bij Ofra, zo ik meen, met Lazarus tot Jezus gekomen waren (nr. 807). Naar aanleiding van die ontmoeting en van hun gesprek vernam ik de gemoedstoestand van Magdalena, van wie ik onlangs gewag maakte. Een bezoek van Jakobus de Meerdere bij Magdalena viel in de tijd van Jezus' oponthoud te Meroz.

Ik heb heden gezien dat de H. Vrouwen ongeveer 3 uren ten zuiden van Kafarnaüm in een effen gelegen levietenstad gegaan zijn, die Damna heet[434]. Daar hadden zij een herberg (fasc. 14, nr. 535, voetnoot 254). Marta en Anna van Kleofas zijn, naar ik zag, van Damna naar Magdalena te Magdalum gereisd een uur ten zuidoosten van hier.

---

[434] **Damna = Aboe Sjoesjeh**.

Damna is, gelijk K. zegt, een levietenstad behorend tot de stam Zabulon (Jos. 21, 34-35).

Ze werd niet teruggevonden, maar op grond van de bijzonderheden door K. meegedeeld, b.v. een effen gelegen stad en een uur, ze zegt ook eenmaal twee uren ten noordwesten van Magdalum, kunnen wij bij benadering ervoor nemen: Aboe Sjoesjeh, een uur ten noordwesten van Magdalum, in de vlakte Gennezaret, aan de voet van de westelijke bergen.

Sjoesjeh is de naam van een mohammedaans santon; de oude naam is dus verdwenen, maar het is de plaats van een oude stad op een lage heuvel. De ligging past heel goed in het kader van K.'s verhalen, hier en elders.

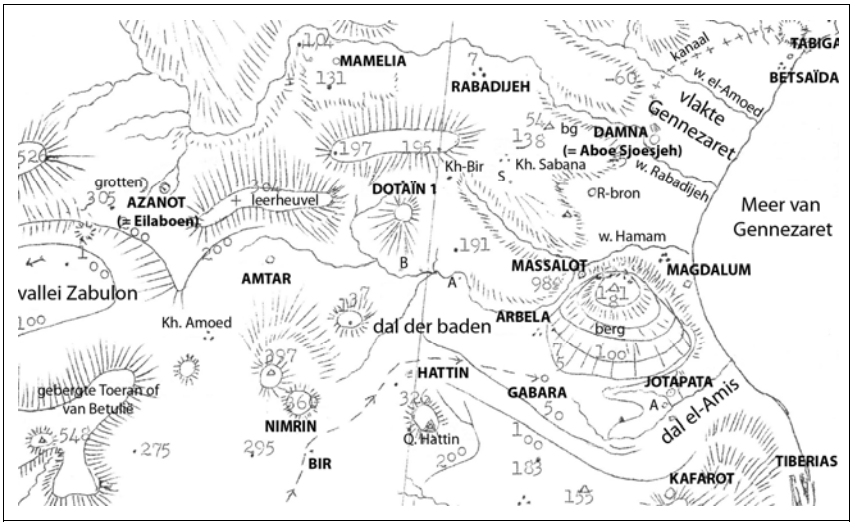

Magdalum met zijn kastelen en hoven ligt noordelijk van de berg, waartegen westelijk Gabara, en ongeveer een uur van deze stad Jotapata zuidoostelijk ligt. Magdalum ligt in een boezem van de hoogte, die de zuidelijke afsluiting is van een dal (dal is hier de wadi Hamam + de kleine vlakte Gennezaret), dat zich van west naar oost naar het Meer Gennezaret uitstrekt; het ligt een half uur of zowat van het westelijk einde van dit dal. Het ligt gebouwd vanaf de hoogte naar beneden (ligt gedeeltelijk op de helling van de berg en gedeeltelijk op de kustvlakte naar het Meer toe.)
Men kan van boven en van beneden (van op de berghelling en uit de vlakte, uit het noorden en het zuiden) in Magdalum komen.

Tiberias ligt op de oever of kust een uur zuidoostelijk van Magdalum.

845.

Marta ging hoofdzakelijk tot Magdalena om haar ertoe te bewegen zich met Maria de Sufanietin en met Dina de Samarietin naar een grote bergprediking te begeven, welke Jezus zal doen op woensdag (13 november) op de berg die boven Gabara uitsteekt.

Magdalena ontving haar in de ene zijde van haar ietwat vervallen kasteel, tamelijk welwillend, en zij leidde haar in een kamer niet ver van haar salons, maar niet in die prachtzalen zelf.

Er was een mengeling van goede en slechte schaamte in haar; enerzijds schaamde zij zich over haar eenvoudige, godvruchtige, zedig geklede zuster, die met Jezus door het land trok in een gezelschap waarvoor haar vrijers niets dan verachting aan de dag legden. Anderzijds zag zij er tegen op Marta in die zalen te brengen, die het toneel van haar dwaasheden en ondeugden waren.

Magdalena was neerslachtig en haar gemoed reeds gebroken; alleen ontbrak haar de kracht om haar banden te breken; zij was bleek en aan de droefheid ten prooi. Ik heb reeds vroeger, toen ik de laatste maal haar situatie en haar gemoedsstemming mocht aanschouwen, bemerkt dat zij zich gebonden, ellendig en vernederd voelde. De man met wie zij een zondig leven leidde en die haar domineerde, begon haar bezwaarlijk te zijn; zij leed onder zijn lage gevoelens, te meer daar reeds eenmaal een prediking van Jezus (met een eenvoudige oogslag; fasc. 12, nr. 407, voetnoot 166) haar omgewoeld had.

Marta behandelde haar met veel takt en liefde. Ongeveer als volgt sprak zij haar toe: “Dina de Samarietin en Maria de Sufanietin, die gij beide kent, twee innemende, geestrijke, beminnenswaardige vrouwen, nodigen u uit om met hen de prediking van Jezus op de berg te gaan aanhoren; het zal hier dichtbij zijn; zij gaan er heen en zouden u dolgraag in hun gezelschap hebben. Gij hoeft u over haar voor het volk niet te schamen; gij weet, het zijn bevallige vrouwen, net en keurig gekleed en wel gemanierd. Het is een indrukwekkend schouwspel: die massa mensen, het ongehoord redenaarstalent van de Profeet, de zieken die Hij geneest, de moed en durf, waarmee Hij Farizeeën de waarheid zegt zonder hun tegenwerking te vrezen.

846.

Veronika, Maria Chusa en de Moeder van Jezus zelf, die het zo goed met u meent, wij allen zijn overtuigd dat gij ons voor deze uitnodiging dankbaar zult zijn. Vast en zeker zal dit u in een gelukkiger stemming brengen; gij zult nieuwe levenslust krijgen en herleven; gij schijnt hier nu zo verlaten; wie uit uw gezelschap weet uw hart en uw talenten te waarderen? Wie laat deze recht wedervaren? Aan zulke vriendinnen hebt gij behoefte.
O, indien gij slechte een korte tijd bij ons in Betanië waart! Wij horen zoveel wonderbare dingen en hebben zoveel voor de goede zaak te doen en ge hebt altijd zulk een goed en liefderijk hart gehad! een hart altijd vol menslievendheid en barmhartigheid! In elk geval moet ge ten minste morgen met ons eens naar Damna meegaan. Daar is een herberg voorbehouden voor onze vrouwengroep. Ge kunt er een aparte kamer hebben en afgezonderd blijven en slechts spreken met hen die gij kent!"

Op deze manier sprak Marta nog langer tot haar zuster. Elk woord, elke toespeling die haar had kunnen kwetsen, wist zij te vermijden en voorop alle moeilijkheden te beantwoorden.

Van haar kant was Magdalena in haar neerslachtigheid geheel gewillig. Wel opperde zij nog enige moeilijkheden, doch gaf eindelijk toe en beloofde Marta morgen vroeg met haar naar Damna te reizen; zij at ook met haar en kwam 's avonds uit haar kamers dikwijls tot haar.

Marta en Anna van Kleofas baden 's avonds nog tot God opdat Hij deze reis voor Magdalena rijk aan heilzame gevolgen zou laten worden. Magdalena schijnt een grote emotie (tot haar bekering leidend) nabij te zijn, maar me dunkt dat zij daarna nog eens zal hervallen; hoe zij door Jezus van zeven duivelen verlost is geworden, heb ik nog nooit aanschouwd.

Toeloop van mensen te Gabara. – Rake karaktertrekken van Petrus en Andreas. – Eigenheden der Evangeliën.

847

12 november = 22 Markeswan. –

Reeds sedert meerdere dagen was door de uitgezonden leerlingen een grote prediking op de berg boven Gabara voor morgen, 23 Markeswan, aangekondigd.

Uit alle steden en dorpen van meerdere uren in het rond trokken grote scharen van mensen naar en op de berg en zij legerden zich rondom, want er was daarboven een afgesloten plaats en een stenen leerstoel, die in lang niet meer gebruikt was geworden. Er kwamen ook heidenen van Cydessa en uit het gewest van Adama aan het meer Merom. Al die mensen brachten een aanzienlijke hoeveelheid mondvoorraad mee en zieken van allen aard.

Te Gabara kwamen tot Jezus ook Petrus, Andreas, Jakobus, Joannes en alle andere leerlingen, onder wie ook Natanael Chased. Insgelijks waren hier de meeste Joannes-leerlingen, vrienden en verwanten van Jezus bijeen.

Jezus had heden enige malen een gesprek met de Farizeeën en heimelijke Herodianen; Hij leraarde en heelde hier en daar in de stad en bracht de rest van de tijd door met wandelen en in gesprekken met de aangekomen vrienden.

Bij het ontmoeten en begroeten van verwanten en vertrouwde leerlingen nam Jezus hen bij de beide handen en legde zijn wangen tegen de hunne, als om hen broederlijk te kussen.

***

Petrus heeft een wonderbaar karakter.
Waar het het goede en ware betreft, is hij onbeschrijfelijk ijverig en heftig, en wanneer hij zijn mond daarbij eens voorbijpraat, iets verkeerd zegt of doet en een berisping oploopt, is hij aanstonds beschaamd, verlegen en achteruitwijkend.

Andreas was in zijn doen en handelen rustig, zonder achterdocht, standvastig en onvermoeid, zonder veel angst of zorg.

***

In het Evangelie is slechts van die personen en leerlingen in het bijzonder gewag gemaakt, die door hun kenmerken een bijzondere soort of klas van mensen in de Kerk vertegenwoordigen.
Al het overtollige, het dubbele, herhalingen zijn er vermeden.

Zo zijn de geschiedenissen van de menigvuldige zondaressen weergegeven in de geschiedenis van Maria Magdalena.

Ook vindt men er slechts enige karakteristieke, betekenisvolle gesprekken van de Apostelen.

Het is daar zo, alsof men, van een mens sprekend, zegt:
"Hij heeft een heldere kop, een gevoelig hart, naarstige handen, vlugge voeten; veelvuldig en gemakkelijk loopt de gal hem over."
Men maakt dan alleen van de genoemde delen gewag, zonder te spreken van de knieën, schouders, oren, maag en borst of nog andere delen, indien men niet een kenmerkende deugd of ondeugd wil noemen, waarvan ze de zetel, het werktuig zijn.

Zo wordt er in het Evangelie weinig van de H. Maagd Maria, maar meer van Magdalena en Marta gesproken, en dit alles tot nut en zaligheid van de mensen, niet alleen voor die van een bepaalde tijd, maar van alle tijden.

Immers, vele zaken zijn verzwegen, die een tijdlang een volk wel hadden kunnen stichten, maar het in andere tijden zouden geërgerd hebben.

Zo behelzen de in het Evangelie bevatte predikingen en onderrichtingen van Jezus ook slechts het hoofdzakelijke, de kernspreuken van zijn redevoeringen en vermaningen, die niet zelden verscheidene uren duurden; ze zijn maar de korte samenvattingen van zijn richtlijnen, vingerwijzingen, wilsopenbaringen, aanmoedigingen en bevelen die Hij het volk voorhield, want Hij leerde wat iedere volksaard nodig had.

En zoals Hij dikwijls op dezelfde plaats terugkeerde, zo herhaalde Hij ook met steeds meer klem en klaarheid zijn krachtgevende, versterkende leer tot het einde toe.

Brentano besluit: Dit is de zin van haar mededeling bij deze gelegenheid.

Magdalena vervoegt de H. Vrouwen te Damna.

848.

‘s Middags zag ik Maria Magdalena met haar dienstmeid en met Marta en Anna van Kleofas van Magdalum naar Damna tot de H. Vrouwen reizen; zij reed op een ezel, want nooit ging zij te voet. Wel was zij opvallend sierlijk gekleed, maar toch niet zo potsierlijk en overdreven getooid, zoals later bij haar tweede bekering (nrs. 886-889).

Damna kan ongeveer 2 uren van Magdalum zijn. Zij kwam daar in dezelfde herberg, doch betrok een afzonderlijke kamer voor zich alleen en sprak niet met Maria noch met Veronika.
De Sufanietin en de Samarietin bezochten haar beurtelings; ik zag ze samen in zacht, hoffelijk en vertrouwelijk gesprek; de vertrouwelijkheid van de bekeerde zondaressen evenwel was ietwat onwennig, teruggehouden en gelijkend op die van een bekeerling, die, na priester geworden te zijn, een vroegere officier-kameraad ontmoet. (De priester ontziet diens gevoelens, vreest hem te krenken en ook zijn oude gezindheid te beamen; verschil van mentaliteit schept een zekere afstand). Maar deze

vervreemding loste zich weldra op in tranen en uitlatingen van vrouwelijke mededeelzaamheid, in blijken van begrip en genegenheid.

In de namiddag zag ik Magdalena met de Sufanietin en de Samarietin, met haar meid en Anna van Kleofas in een herberg aan de voet van de leerberg hun intrek nemen (nader bepaald: in de kleine vallei el-Amis, nabij Jotapata, aan de zuidvoet van de berg; op kaartje hierna duidt het kleine vierkante blokje □ de plek aan).

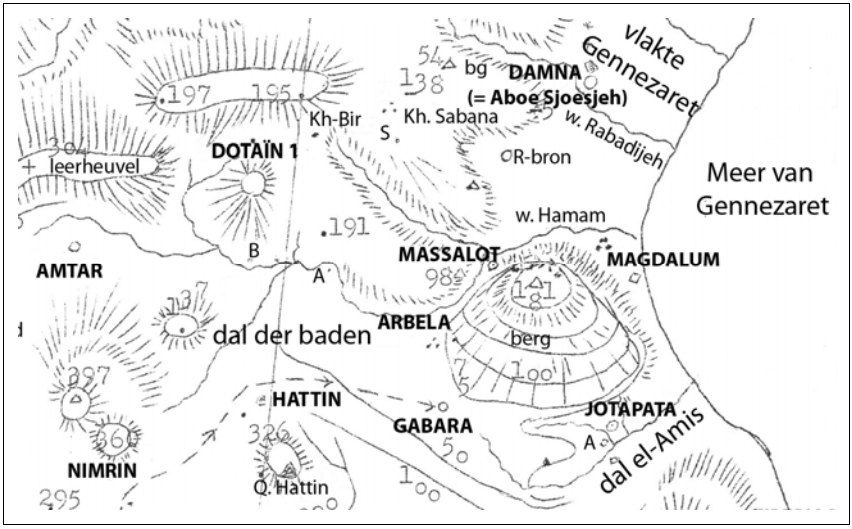

De overige vrouwen gingen niet naar de prediking om Magdalena niet hinderlijk te zijn; zij waren naar Damna gegaan, omdat zij wensten dat Jezus daar tot hen zou komen en niet naar Kafarnaüm zou gaan, waar de Farizeeën, zoals de laatste maal, ten getale van zestien bijeengekomen waren; dezen verbleven weerom in hetzelfde huis en ook waren weer alle gewesten in die commissie vertegenwoordigd; zij hebben zich nu daar vast genesteld, omdat Kafarnaüm het middel- en uitgangspunt van Jezus' reizen is.

De jeugdige Farizeeër uit Samaria (tevens een van de drie jongelingen uit Nazareth), die de laatste maal ook tot de raad behoorde, maakt er nu geen deel van uit, er is een ander in zijn plaats (die hem vervangt, cfr. nr. 1140).

Ook te Nazareth en in andere steden hebben de Farizeeën plannen tegen Hem gesmeed. Dit maakte de H. Vrouwen en zeer in het bijzonder de H. Maagd, bekommerd, want de Farizeeën hadden hun bedreigingen reeds in het openbaar uitgesproken. Zij zonden een bode tot Jezus met het verzoek dat Hij na zijn lering toch naar Damna tot hen zou komen en zich niet naar Kafarnaüm begeven; zij raadden Hem sterk aan, liever links of rechts te gaan en bij voorkeur over het Meer in de heidense steden, om niet aan zulk een dreigend gevaar blootgesteld te zijn.

Jezus liet hun antwoorden dat zij best deden met Hem te laten begaan, daar Hij wist wat Hij te doen had en dat zij Hem bij hen te Kafarnaüm mochten verwachten(nr. 857).

Prediking op de berg boven Gabara. – Eerste bekering van Magdalena.

849.

13 november = 23 Markeswan. –

Reeds ‘s morgens en goed bijtijds was Magdalena met haar meid, met Maria de Sufanietin, Dina en Anna van Kleofas op de berg, die met verscheidene heuvelen (terrassen) van de kant van Magdalum oprijst[435].

[435] Door ‘heuvelen’ waarmee de berg oprijst, zullen terrassen te verstaan zijn.

Op zo’n terras liggen boven Magdalum de resten van het fort van Bar Kochba (indien het niet van Herodes Antipas afkomstig is).

Ontelbare mensen waren daar reeds in het rond gelegerd en velen hadden met ezels spijzen naar boven gebracht. Zieken van alle aard werden naar boven gedragen en gevoerd en in afdelingen, overeenkomstig de aard van hun ziekte, op verschillende plaatsen, nader of verder neergezet; er waren lichte tenten of ook loofhutten voor hen opgericht, die schaduw verleenden. Er waren leerlingen van Jezus op de berg, die de mensen met liefde en voorkomendheid hun plaats aanwezen, die ze rangschikten en op alle wijzen hielpen.

Om de leerstoel was een halfcirkelvormige muur, doch de ruimte binnen de muur was geen diepe kom, was niet uitgediept. Boven de leerstoel was een dak en hier en daar waren tenten boven de toehoorders gespannen.

Magdalena en de vier vrouwen hadden op enige afstand een gemakkelijke zitplaats op de hoogte; de vrouwen zaten tezamen. Jezus kwam met de leerlingen om 10 uur boven op de berg aan. De Farizeeën, Herodianen en Sadduceeën vergezelden Hem en Jezus beklom de leerstoel, terwijl de leerlingen aan de ene zijde en de Farizeeën aan de andere zijde binnen de kring van de halfronde muur plaats namen.

Er werden in de toespraak meerdere rustpozen gehouden, waarin de mensen met elkaar van plaats verwisselden en een andere groep nader tot de leerstoel trad. *Vele gedeelten van zijn boetprediking herhaalde Jezus voor de nieuwe groepen toehoorders* en in zijn onderbrekingen namen de mensen en ook Jezus een kleine verversing; men bood Hem brood aan en reikte Hem drank toe.

De rede die Jezus hield, was een van de scherpste en geweldigste die Hij ooit heeft gedaan. Nog eer Hij bad, aanstonds in het begin, waarschuwde Hij de

---

"De heuvelhellingen ten noordwesten van Tiberias gaan terrasgewijze omhoog, *s'étagent par paliers."* (Guide bleu, 206 en 218; zie ook D.B. Béatitudes).

toehoorders om geen aanstoot aan Hem te nemen, wanneer Hij God zijn Vader zou noemen.
Immers, al wie de wil van zijn hemelse Vader doet, is zijn zoon, en Hij getuigde en bewees dat Hij de wil van zijn Vader deed.

Hierop bad Hij tot zijn Vader met luide stem en dan begon Hij een strenge boetprediking in de trant van de toespraken vol bedreiging van de oude godsmannen. Hij overliep alles wat van de tijd der Belofte af geschied was, haalde de bedreigingen der profeten en de vervulling daarvan aan als voorbeelden en bewijzen, zo voor de tegenwoordige tijd als voor de naaste toekomst[436].

850.

Jezus bewees de komst van de Messias in deze tijd uit de vervuiling van de profetieën;
Hij sprak over zijn voorloper Joannes, de wegbereider, van wie Hij getuigde dat hij Zijn voorbereidingswerk behoorlijk volbracht had, maar dat zij nog altijd versteend bleven;
Hij hekelde striemend al hun ondeugden, hun schijnheiligheid, hun afgoderij ten opzichte van het zondige vlees, waarvan zij de slaven en aanbidders waren.

---

[436] Overliep alles wat geschied was vanaf de Belofte. – Een ECHO van zulke betogen of uiteenzettingen vindt men in de brief van Taddeüs en van Petrus, 2, 1-7.

De exegeten menen dat voor deze schriftuurgedeelten een van beide van de andere afhankelijk is, maar beide gedeelten kunnen en zullen rechtstreeks een reminiscentie zijn van een onderricht van Jezus, onafhankelijk van elkaar.

Hij schilderde de Farizeeën, Sadduceeën en Herodianen met hun kenmerken zeer scherp af; Hij dreigde zeer nadrukkelijk met Gods gramschap en naderend vonnis; Hij toonde reeds in het verschiet de verwoesting van Jeruzalem en de tempel en riep "WEE" over dit land.

Hij haalde ook veel aan uit de profeet Malakias en paste een passage toe op de voorloper en de Messias (Mal. 3, 1-4); *Hij verklaarde dat zijn profetie wees op een rein, nieuw spijsoffer* (Mal. 1, 11), hetgeen ik duidelijk van **het H. Misoffer** verstond, maar de Joden verstonden het niet.

Ook sprak Hij nog van het vonnis over de goddelozen en de terugkeer van de Messias op de jongste dag en van het vertrouwen en de troost der godvrezenden (Mal. 3, 18; 4, 3-5; Ps. 2, 13).

Maleachi 3

1. Zie, Ik zend mijn bode, die voor mijn aangezicht de weg bereiden zal; plotseling zal tot zijn tempel komen de Here, die gij zoekt, namelijk de Engel des verbonds, die gij begeert. Zie, Hij komt, zegt de HERE der heerscharen.
2. Doch wie kan de dag van zijn komst verdragen, en wie zal bestaan, als Hij verschijnt? Want Hij zal zijn als het vuur van de smelter en als het loog van de blekers.
3. Hij zal zitten, het zilver smeltend en reinigend. Hij zal de zonen van Levi reinigen, Hij zal hen louteren als goud en als zilver, opdat zij de HERE in gerechtigheid offer brengen.
4. Dan zal het offer van Juda en van Jeruzalem de HERE aangenaam zijn als in de dagen van ouds en als in vroegere jaren.
5. Ik zal tot u ten gerichte naderen; Ik zal een snelle aanklager zijn tegen de tovenaars, tegen de echtbrekers, tegen de meinedigen, tegen hen die het loon van de dagloner drukken, weduwe en wees verdrukken, en de vreemdeling terzijde dringen, maar Mij niet vrezen, zegt de HERE der heerscharen.

Oproep tot bekering

6. Voorwaar, Ik, de HERE, ben niet veranderd, en gij kinderen van Jakob, zijt niet verteerd.
7. Van de dagen uwer vaderen af zijt gij afgeweken van mijn inzettingen en hebt ze niet onderhouden. Keert terug tot Mij, dan zal Ik tot u terugkeren, zegt de HERE der heerscharen. En dan zegt gij: In welk opzicht moeten wij terugkeren?
8. Mag een mens God beroven? Toch berooft gij Mij. En dan zegt gij: Waarin beroven wij U? In de tienden en de heffing.
9. Met de vloek zijt gij vervloekt, en Mij berooft gij, gij volk in zijn geheel.
10. Breng de gehele tiende naar de voorraadkamer, opdat er spijze zij in mijn huis; beproeft Mij toch daarmede, zegt de HERE der heerscharen, of Ik dan niet voor u de vensters van de hemel zal openen en zegen in overvloed over u uitgieten.
11. Dan zal Ik, u ten goede, de afvreter dreigen, opdat hij de vrucht van uw land niet verderve en opdat de wijnstok op het veld voor u niet zonder vrucht zij, zegt de HERE der heerscharen.

12. En alle volken zullen u gelukkig prijzen, omdat gij een land van welbehagen zijt, zegt de HERE der heerscharen.

Het onderscheid tussen de rechtvaardige en de goddeloze

13. Vermetel zijn uw woorden over Mij, zegt de HERE. En dan zegt gij: Wat hebben wij dan onder elkander over U gesproken?
14. Gij zegt: Nutteloos is het God te dienen; wat gewin geeft het, dat wij zijn geboden onderhouden en dat wij in rouw gaan voor het aangezicht van de HERE der heerscharen?
15. En nu, wij prijzen de overmoedigen gelukkig; niet alleen worden zij gebouwd, terwijl zij goddeloosheid bedrijven, maar ook verzoeken zij God, en ontkomen.
16. Dan spreken zij die de HERE vrezen, onder elkander, ieder tot zijn naaste: De HERE bemerkte het toch en hoorde het en er werd een gedenkboek voor zijn aangezicht geschreven, ten goede van hen die de HERE vrezen en zijn naam in ere houden.
17. Zij zullen Mij ten eigendom zijn, zegt de HERE der heerscharen, op de dag die Ik bereiden zal. En Ik zal hen sparen, zoals iemand zijn zoon spaart, die hem dient.
18. Dan zult gij tot inkeer komen en het onderscheid zien tussen de rechtvaardige en de goddeloze; tussen wie God dient, en wie Hem niet dient.

***

Maleachi 4
De dag des HEREN

1. Want zie, de dag komt, brandend als een oven! Dan zullen alle overmoedigen en allen die goddeloosheid bedrijven, zijn als stoppels, en de dag die komt, zal hen in brand steken – zegt de HERE der heerscharen – welke hun wortel noch tak zal overlaten.
2. Maar voor u, die mijn naam vreest, zal de zon der gerechtigheid opgaan, en er zal genezing zijn onder haar vleugelen; gij zult uitgaan en springen als kalveren uit de stal.
3. Gij zult de goddelozen vertreden, want tot stof zullen zij zijn onder uw voetzolen op de dag die Ik bereiden zal, zegt de HERE der heerscharen.
4. Gedenkt de wet van Mozes, mijn knecht, die Ik hem op Horeb geboden heb voor gans Israël, inzettingen en verordeningen.
5. Zie, Ik zend u de profeet Elia, voordat de grote en geduchte dag des HEREN komt.
6. Hij zal het hart der vaderen terugvoeren tot de kinderen en het hart der kinderen tot hun vaderen, opdat Ik niet kome en het land treffe met de ban.

Uit: NBG-vertaling 1951

***

Hij voorspelde ook dat de genade hen zou verlaten en naar de heidenen overgaan (cfr. Mt. 8, 11; 21, 43).

Hij richtte het woord tot de leerlingen, eiste van hen getrouwheid en geduld, uithouding en volharding en kondigde hun aan dat Hij hen tot alle volken zou zenden om aan allen de zaligheid te verkondigen.

Hij waarschuwde hen om het niet met de Farizeeën, noch met de Sadduceeën, noch met de Herodianen te

houden en Hij tekende deze openlijk scherp af en karakteriseerde hen met treffende vergelijkingen, ja, Hij wees zelfs recht naar hen; dit was voor de Herodianen des te pijnlijker, omdat niemand van hen als een Herodiaan nagewezen wilde worden. Nochtans waren zij bijna allen heimelijk aan die sekte verkleefd.

851.

Jezus heeft in deze boetpredikatie meest uit de profeten gesproken; eens zei Hij dat het hun, indien zij de zaligheid niet wilden aannemen, duurder te staan zou komen dan Sodoma en Gomorra. Hiermee nu geloofden de Farizeeën Hem te kunnen vangen; en zo vroegen zij Hem eens in een tussenpoos of dan deze berg, deze stad en dit land met hen allen verzinken zou? En hoe er dan nog iets ergers was? (cfr. fasc. 12, nr. 398, voetnoot 157).

Hierop antwoordde Jezus: "In Sodoma zijn de stenen verzonken, maar niet alle zielen, want zij hadden de Belofte niet gekend noch de Wet en de Profeten gehad." Hij voegde daar nog woorden aan toe, die ik verstond als van zijn nederdaling ter helle, waar Hij vele van die zielen zou verlossen. De Joden verstonden dit niet, maar voor mij was het een kinderlijke vreugde uit zijn woorden af te kunnen leiden, dat niet alle zielen bij de ondergang van die steden verloren waren gegaan.

"Maar aan de tegenwoordige Joden," zei Jezus, "is alles gegeven; God heeft hen tot zijn uitverkoren volk gemaakt, heeft hun alle wet en voorschrift, alle onderricht en vermaan, belofte en vervulling gegeven; indien zij nu deze hoogste genaden afwijzen en in hun ongeloof volharden, zullen niet de stenen en bergen, die hun Heer gehoorzamen, verzinken, maar zullen hun stenen harten, hun

zielen door de afgrond verzwolgen worden; ja, klaarblijkelijk is dit erger dan het lot van Sodoma."

***

Nadat Jezus de zondaars zo streng en dringend tot boetvaardigheid vermaand en opgevorderd had, veranderde Hij van toon en vloeide weer over van liefde. Hij riep alle zondaars tot zich, ja, Hij stortte tranen van liefde. Hij bad zijn Vader de harten te ontroeren en de zielen te trekken.

Indien slechts één groep, of in die groep slechts enige mensen, ja, ook maar één enkele ziel tot Hem kwam, al was ze ook met alle schuld beladen, indien Hij maar één ziel kon winnen, Hij wilde alles met haar delen(cfr. nr. 814, voetnoot 406).

Hij wilde alles voor haar ten beste geven, Hij wilde zichzelf voor haar slachtofferen en gaarne met zijn leven voor haar en haar schuld betalen.

Hij strekte de handen naar allen uit en riep hen tot zich met de woorden: "Komt! komt! gij ten minste die het lastig hebt, gij die beladen zijt. Komt gij! zondaars! doet boetvaardigheid en deelt het Rijk met Mij!"

Ook tot de Farizeeën en tot al zijn vijanden strekte Hij de armen uit met het verlangen ook maar één van hen tot Hem te zien komen.

Magdalena had in het begin als een schone, zelfvoldane, voorname vrouw en zeker van zichzelf ten minste in de schijn, bij de andere vrouwen gezeten, doch inwendig was zij reeds beschaamd en ontroerd naar hierboven gekomen.

In het begin zag zij rond in de menigte, doch zodra Jezus verscheen en zijn preek begon, werden haar ogen en haar ziel

meer en meer door Hem geboeid. Door zijn afschildering van de ondeugd en zijn bedreigingen met straffen werd zij hevig in haar ziel ontsteld en geschokt; zij kon aan de indruk niet weerstaan, beefde en weende onder haar sluier.

852.

Toen Jezus nu zo liefdevol en smekend de zondaars toeriep om tot Hem te komen, waren vele mensen als meegesleept en er ontstond een beweging in de kring der toehoorders; het volk drong nader tot Jezus; ook Magdalena naderde en om harentwil ook haar gezellinnen.

Doch toen Hij zei: "Ach! indien ook maar één enkele ziel tot Mij naderde", voelde Magdalena zich zo aangetrokken, dat zij naar Hem toe wilde; ze trad reeds voorwaarts, doch de andere weerhielden haar om storing te vermijden en zeiden: "Wacht nog even! later!"
Deze ontroering van haar wekte nauwelijks de opmerkzaamheid van haar naaste omgeving, omdat aller aandacht geheel op Jezus gevestigd was.

Jezus echter, als kende Hij Magdalena's ontsteltenis, antwoordde er aanstonds op met troost, door te vervolgen: "Indien ook maar één vonkje van boetvaardigheid, van berouw, liefde, geloof en hoop door mijn woorden in een verdwaald, arm hart gevallen is, zal het vrucht dragen; het zal aangerekend worden; het zal leven, kiemen en zich ontwikkelen; Ik zal het voeden, het grootbrengen, het terugvoeren tot de Vader."

Deze woorden troostten Magdalena; zij voelde ze door en door en ging weer bij haar gezellinnen neerzitten.

Ondertussen was het nu ongeveer 6 uur geworden. In het westen begon de zon achter de (centrale) bergketen te dalen. *(Die Sonne stand schon tief dem Berge im Rücken.)*

Gedurende zijn redevoering was Jezus naar het westen gekeerd; naar die kant had de leerplaats uitzicht en ACHTER Hem stonden geen mensen.

Hij bad, zegende allen en ontbond de vergadering. Hij zei nu tot de leerlingen spijzen te kopen van de mensen die er hadden, en ze aan de armen en behoeftigen uit te delen. In het algemeen moesten zij alles wat bijzondere personen konden missen, aankopen en aan de armen uitdelen, ook om het zelfs naar huis mee te nemen; zij moesten al wat men te veel had, verzamelen en dit hetzij met blijde dankbetuigingen aanvaarden, hetzij het betalen en dan uitdelen.

Een deel van de leerlingen stelde zich aanstonds aan het werk; het merendeel van hen die voorraad hadden, gaven gaarne en anderen verkochten gaarne. De meeste leerlingen waren hier in het gewest bekend en deden het met grote liefde, en zo werden de armen goed verzorgd en dankten de goedheid van de Heer.

De andere leerlingen gingen ondertussen met Jezus tot de vele zieken, die aan de ene zijde van de weg, lager in een boezem van de berg, te bed lagen. (Wat door bergboezem bedoeld kan zijn, ziet men heel goed op het kaartje).

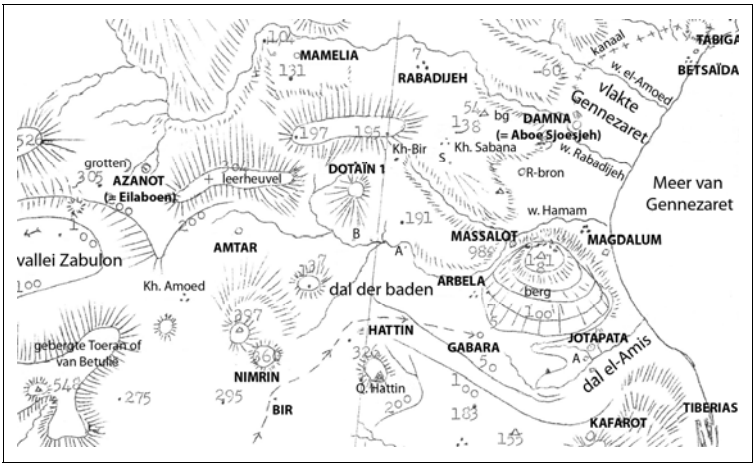

De meeste Farizeeën en konsoorten keerden verslagen, geërgerd, verwonderd en verbitterd naar Gabara terug en Simon Zabulon, de bestuurder (hoofd – *Vorsteher* – van synagoge of stad?) herinnerde Jezus nog eerst aan zijn uitnodiging op het avondmaal in zijn huis; zo daalden zij dan in afwachting van de berg af, maar onderweg, te laf om voor elkaar hun indrukken te laten blijken, bedilden en kritiseerden zij Jezus onder elkander. Om strijd laakten zij de persoon, de leer, de handelwijze van Jezus zodanig, dat zij het zelf geloofden en nog eer ze de stad bereikt hadden, hun gevoel van zelfgerechtigheid teruggewonnen hadden.

Magdalena en de vier andere vrouwen volgden Jezus aanstonds en begaven zich onder het volk bij de zieke vrouwen en schenen daar te willen helpen, zo goed als zij konden. Magdalena was zeer ontroerd en de ellende die zij hier zag, ontstelde haar nog meer.

Jezus was eerst lang bij de mannen bezig; Hij genas zieken van alle aard, en de lofzangen van de wegtrekkende geheelden en van hun dienaars vervulden de lucht. Toen Hij met de leerlingen tot de zieke vrouwen naderde, ontstond er een gedrang in de menigte, doordat ze voor Jezus en de zijnen plaats wilde maken, en hierdoor werden Magdalena en de H. Vrouwen wat meer van Jezus verwijderd; zij nam nochtans elke gelegenheid, elke opening te baat om nader bij de Heer te komen, *maar deze wendde zich altijd weer af.*

Jezus genas ook enige afgezonderde, bloedverliezende vrouwen.

Maar hoe was het de aangegrepen Magdalena te moede, haar die niet gewoon was zoveel ellende te zien; welke herinnering, welke dankbaarheid ontstond er in de ziel van Maria de Sufanietin, toen 6 vrouwen, 3 en 3 aan elkander gebonden, door zeer sterke dienstmeiden aan lange doeken of riemen met geweld tot Jezus werden getrokken?

Zij waren op een verschrikkelijke wijze door onreine geesten bezeten; het zijn de eerste bezeten vrouwen, die ik in het openbaar tot Jezus zag brengen.

De ene waren hier aangebracht van over het Meer Gennezaret, de andere uit Samaria. Mij dunkt dat er ook heidinnen onder waren; men had ze eerst hierboven aldus aan elkander gebonden; zij waren menigmaal zeer stil en zacht en deden elkander ook geen leed, doch wanneer zij in de nabijheid van mannen kwamen, werden zij op en top razend, sprongen naar hen toe, werden heen en weer geslingerd en rolden zich op de grond, terwijl zij aanvallen van de gruwelijkste stuiptrekkingen kregen: het was een huiveringwekkend schouwspel; men hield ze gebonden en afgezonderd, zolang Jezus' prediking duurde, en nu werden zij uiteindelijk bij Hem gebracht.

In de nabijheid van Jezus en de leerlingen gekomen, begonnen zij hevige weerstand te bieden; de satan vreesde de Heer, rukte en sarde zijn slachtoffers vreselijk, zij slaakten de akeligste kreten en verwrongen hun ledematen op de ontzettendste wijze.

Jezus wendde zich tot hen en gebood hun te zwijgen en stil te zijn, en zij hielden zich dan stil en stijf. *Nu naderde Hij tot hen, liet ze ontbinden en beval ze neer te knielen. Hij bad en legde hun zijn handen op en onder zijn hand zonken zij in een korte onmacht.* Toen zag ik de vijand als een donkere damp uit hen gaan en wijken, en nu werden zij door de dienstmeiden opgenomen en stonden wenend en gesluierd vóór Jezus, bogen zich voor Hem ter aarde en dankten Hem. *Jezus vermaande ze tot bekering, reiniging en boetvaardigheid, opdat het kwaad niet nog afgrijselijker weer zou keren.*

Jezus door Magdalena gezalfd.

853.

Nu begon reeds de avondschemering en van zijn leerlingen vergezeld daalde Jezus naar Gabara af. (De plaats der zieken was niet geheel beneden).

Groepen mensen en ook enige Farizeeën gingen vóór en achter Hem. Door haar emotie nog geheel overheerst, zonder de minste aandacht voor wat rondom haar voorviel, zonder met gewoonten rekening te houden, had Magdalena zich bij de groep leerlingen gevoegd en volgde Jezus met hen. Om harentwil sloten ook de andere vier vrouwen zich aan bij de groep leerlingen; zij zocht steeds Jezus zo nabij mogelijk te zijn. Daar dit nu voor de vrouwen iets geheel ongewoons was (zie fasc. 15, nr. 543, voetnoot 260), maakten enige leerlingen Jezus daar opmerkzaam op, maar *Hij wendde zich tot hen en sprak: "Laat haar begaan, dit zijn uw zaken niet!"*

Zo kwam Hij in de stad, en toen Hij het feesthuis naderde, waarin Simon Zabulon de maaltijd had aangericht[437], was het voorhof weerom vol zieken en armen, die er in getreden waren, zodra zij Jezus hadden zien naderen (cfr. fasc. 16, nr. 656, voetnoot 306). Zij riepen Hem aan om hulp en *Hij begaf er zich aanstonds naartoe, vermaande, troostte en genas hen.*

---

[437] Hier zien wij Jezus te Gabara op een feestmaal, aangericht door Simon Zabulon, op 23 Markeswan (= andere, na-exilische naam van de maand 'BUL' uit I Kon. 6, 38).

Welnu op deze datum vinden wij aangestipt in de Megillath Thaanith, oude joodse kalender: "Gedachtenis van het feit dat Judas de Makkabeeër de ontwijde altaarstenen op een geschikte plaats liet opbergen tot de tijd dat een profeet zou komen zeggen wat er mee moest gebeuren."
(I Makk. 4, 46).

Als wij nu K. horen zeggen dat ze niet meer weet waarover de Farizeeën onder de maaltijd zo levendig redetwistten met de Heer, mogen wij misschien redelijk veronderstellen dat het precies ging over dat onopgelost probleem.

Maar ondertussen kwam Simon Zabulon met enige andere Farizeeën buiten en zei tot Jezus: “Kom toch tot de maaltijd, wij wachten reeds, Gij hebt heden toch al genoeg gedaan; die mensen kunnen op een volgende gelegenheid wachten; ik zal die armen liever allemaal wegsturen.”

Doch Jezus meende het anders: “Dit zijn MIJN gasten, zei Hij, die IK genodigd heb, en IK moet ze verkwikken. Wanneer gij MIJ ter tafel genodigd hebt, hebt gij ook DEZEN uitgenodigd en Ik zal pas tot uw maaltijd komen, nadat dezen geholpen zijn en Ik zal MET HEN komen!” Toen moesten de Farizeeën weerom wegtrekken en bovendien nog tafels voor de genezen zieken en armen in de zuilengangen rondom het voorhof gereed zetten.

Ondertussen genas Jezus alle zieken en de leerlingen brachten degenen, die wilden blijven, aan de tafels, die voor hen opgericht waren en er werden lampen voor hen ontstoken.

Ook Magdalena en de vrouwen waren Jezus tot hier gevolgd, en zij hielden zich op in de gangen rondom het voorhof, waar die aan de eetzaal grensden. Jezus kwam daarna met een deel der leerlingen aan tafel.

Het was een rijke maaltijd en Jezus zond dikwijls van de spijzen naar de tafels der armen door de leerlingen die hen dienden en met hen aten. *Hij leraarde gedurende de maaltijd* en de Farizeeën waren juist in een levendig twistgesprek met Hem toen ik het volgende zag.

Waarover de twist ging weet ik niet meer. Immers, ik zag voortdurend naar Magdalena die met haar gezellinnen tot bij de ingang van de eetzaal genaderd was; zij waagde zich nader en nader, op een kleine afstand gevolgd door de vrouwen, en opeens trad zij, het lichaam ootmoedig gebogen, het hoofd met de sluier bedekt met haastige schreden in het midden van de zaal achter Jezus; zij hield in de hand een wit flesje dat met een bosje kruiden gestopt was en stortte de inhoud op zijn hoofd uit.

Modellen van zalfolieflesjes in de oudheid.

Hierop vatte zij het lange einde van haar sluier tussen beide handen gevouwen samen en streek ermee eenmaal over de haren van Jezus, als om ze glad te strijken en de overtollige zalf af te drogen. Na deze handeling die zij vlug en handig uitvoerde, trad zij enige schreden achteruit.

Het levendig dispuut was onderbroken: alles was stil; iedereen bezag de vrouw en Jezus; een aller-aangenaamste geur vervulde de zaal.

854.

Jezus was volkomen bedaard. Vele gasten staken de koppen tezamen, blikten toornig naar Magdalena en fluisterden. Vooral Simon Zabulon scheen geërgerd en *Jezus zei hem: "Ik weet wat gij denkt, Simon, gij denkt dat het niet past dat Ik door deze vrouw mijn hoofd heb laten zalven; gij meent dat zij een zondares is, maar gij hebt ongelijk, want, gedreven door haar liefde, heeft zij de gebruiken van de gastvrijheid vervuld, terwijl GIJ ze verwaarloosd hebt; gij hebt Mij de eer, die men een gast verschuldigd is, niet bewezen!"* (Lk. 7, 39-40).

Hierop wendde Hij zich tot Magdalena, die daar nog stond, en sprak: "Ga in vrede, u is veel vergeven!".

Nu ging Magdalena tot de andere terug en zij verlieten het huis.

Vervolgens sprak Jezus over haar tot het gezelschap en noemde haar een goede vrouw met een medelijdend en menslievend hart; Hij leerde over het oordelen en veroordelen van anderen wegens een bekende, openbare schuld, terwijl men zelf dikwijls veel groter, heimelijke schulden in zijn hart draagt. Zo liet Hij zich hierover tegen hen uit, leerde vervolgens nog lang en keerde tenslotte met zijn leerlingen naar zijn herberg terug.

Magdalena was bewogen en ontroerd door alles wat zij gezien en gehoord had; haar binnenste lag overhoop en daar er in haar een zekere grootmoedigheid en drang naar toewijding was, wilde zij Jezus eren en Hem haar ontroering betuigen. Zij had met spijt gezien dat Hem, de allerwonderbaarste, heiligste, schranderste Leraar, Hem, de liefderijkste, wonderdadigste Helper, door deze Farizeeën geen eer, geen gastvriendelijke onderscheiding bij de ontvangst en gedurende de maaltijd was bewezen; en zij voelde zich in haar hart gedrongen om dit in de plaats van allen te doen; want *de woorden van Jezus: "Indien ook maar één mens zich wil bekeren en tot Mij komen",* was zij niet vergeten.

De kleine fles van ongeveer een hand groot droeg zij meest altijd bij zich, zoals voorname dames dit hier wel doen. Zij had een wit bovenkleed aan, met grote rode bloemen en kleine bladertjes doorstikt; het had mouwen die wijd, doch door de armringen vouwenrijk bijeengevat waren; het was op de rug wijd uitgesneden en hing van daar onafhankelijk van de lichaamsvorm in een rechte lijn en in één stuk neer. Het was van voren open en eerst boven de knieën met riemen en snoeren toegehecht. De borst en de rug waren bedekt met een vast kledingstuk; dit was op

de borst met snoeren en juwelen versierd, als een scapulier op de schouders gelegd en aan de zijden samengebonden en daaronder was een andere bonte rok; zij had ditmaal de sluier, die anders om de hals geslagen was, wijd over alles uitgebreid. Zij was groter dan alle andere H. Vrouwen, machtig, vlezig en toch slank; zij had smalle en mooie spitse vingeren, kleine smalle voeten, een edele beweging en prachtig welig lang haar.[438]

---

[438] Uitstorting van reukolie op het hoofd. – "Bij de Joden bestond het gebruik onder de maaltijd het hoofd van een rabbi of leraar, tot wiens eer de maaltijd aangericht was, ten bewijze van eerbied met reukolie te zalven." (Dubois, 112). "Het aanwenden van reukwerk of geparfumeerde vochten behoort nog heden tot het etikette van de oosterse gastvrijheid."

Mislin verhaalt hoe hem op zijn reis door de Libanon in voorname huizen, b.v. bij sjeicks, wierook gebrand werd en reukwerken uit een vaas, die van gaatjes voorzien was, hem op het hoofd en de klederen gesprenkeld werd. (Mislin, II, 215; cfr. De Géramb, II, 310; 315; 332).

Het gebruik een flesje reukolie in de hand te houden. Misschien is aan deze bestemming de vorm van het flesje te wijten, zoals er afgebeeld zijn hiervoor; ze waren langvormig, meestal van oosters albast of een ander marmersoort, of ook van aardewerk. De hals was lang en zelfs als de materie hard was, kon hij gemakkelijk gebroken worden; dan vloeide het kostbare vocht vlugger en vollediger naar buiten (Mk. 14, 3).
Met het kostbaar reukwerk werd dan ook het flesje ten offer gebracht.

De bedoeling van Magdalena bij het zalven maakt haar ene van de eerste eerherstellende zielen.

De **eerherstelgedachte** is zo oud als het christendom, ja, zo oud als de zonde die de noodzakelijkheid van eerherstel in de wereld gebracht heeft, **ze is onafscheidelijk van de vurige, oprechte liefde. Deze voelt de behoefte om de smaad uit te boeten die God en Christus door de zonde wordt aangedaan;** deze devotie is vooral tot bloei gekomen, sedert de openbaringen van het H. Hart aan Margareta-Maria.

Magdalena groter dan de overige H. Vrouwen.

Uit de relikwieën die van haar bewaard zijn te Sint-Maximin in het zuiden van Frankrijk, voornamelijk uit de relikwie van haar rechterarm en haar schedel, is op te maken, zegt een pelgrim, dat haar gestalte de normale maat te buiten ging: "een hoofd, voorwaar zeer groot, eerbiedwaardig en majestueus

een zeer lange rechterarm, waaruit men kan besluiten, evenals uit het hoofd, dat zij zeer groot van gestalte geweest is.” (cfr. het relaas van een pelgrim uit 1644 in ‘t H. Land. Mei, 1950).

Een klein probleem.

Hier hebben wij zeker te maken met hetzelfde verhaal dat te vinden is in het Evangelie van Sint-Lukas, 7, 36-50. Toch zijn er verschillen in de twee verhalen:

- bij K. stort Magdalena het flesje reukolie op Jezus hoofd uit.
- Bij Lukas gaat zij achter Jezus staan, besproeit buigend zijn voeten met tranen, kust die, zalft ze met olie en droogt ze af met haar welig haar.

Hoewel K. slechts het hoofdidee van Jezus’ woorden geeft, zijn hier toch ook verschillen. Het kleine probleem wordt eenvoudig en bevredigend opgelost door het feit dat Lukas hier twee zalvingen samengetrokken heeft.

Met de zalving te Gabara heeft hij de zalving verbonden, die K. zal verhalen op de woensdag van de Goede Week, zalving waarbij Magdalena achter Jezus trad, zijn voeten met haar tranen besproeide, met haar haren afdroogde en met zalfolie begoot.

Lukas heeft beide zalvingen tot een verhaal verbonden, om in één keer alles te zeggen wat hij over Magdalena zeggen wilde en haar bekering te stellen tot een bewijs van Jezus’ barmhartigheid voor de zondaars. De exegeet Lagrange, die nochtans onze zienster niet wil rechtvaardigen, verdedigt eveneens de opvatting van een verbinding der twee gevallen. Méér hierover zeggen is onnodig. Moeilijkheden behorend tot het St-Lukas-evangelie zijn voor de exegeten.

De persoon van Magdalena.

Wat K. er nog over zal zeggen, wekt onze verbazing en zelfs de indruk dat ze een onevenwichtig persoon zal geweest zijn.. Wij hebben in elk geval te doen met iemand die, hetzij ten goede, hetzij ten kwade, steeds naar het uiterste gaat. Na haar bekering schijnt de genade zelf haar tot excessen te drijven. Hetzelfde vernemen wij ook uit andere private openbaringen.

De diepste grond van haar onmatigheden is de liefde en daar de maat van de liefde is: liefde zonder maat, kunnen wij de gevolgen van zo’n liefde ook niet als een onmatigheid, ongeregeldheid of afwijking van de regel beschouwen.

Een paar bladzijden bloemlezingen uit andere mystieken over Magdalena zouden hier wel treffend zijn, maar in strijd met onze noodzaak tot

beknoptheid. Alleen voor deze passage uit de openbaringen van de H. Brigitta, ruimen wij hier een plaatsje in:

"In drie heiligen heb Ik," zegde haar Jezus, *"boven alle andere mijn welbehagen gehad, nl.*

- *in de H. Maagd Maria, mijn Moeder,*
- *in Joannes de Doper en*
- *in Maria Magdalena.*

Na haar bekering knarsetandden en gromden de duivelen: "Hoe krijgen wij deze vette buit weer in onze netten? Zij baadt en reinigt zich dermate in het water van haar tranen, dat wij, geheel ontsteld, onze blikken er van afwenden; zij bedekt zich zo rijk met goede werken, dat ze voor geen enkele vlek nog vatbaar is; ze is zo gloeiend van liefde, zo ijverig in de dienst van God, zo hunkerend naar heiligheid, dat wij tot haar niet meer durven naderen."

Drie dingen kenmerkten voortaan haar ziel, zegde Jezus nog: *zij beminde niets boven Mij, haar God; zij was besloten alles te vermijden wat Mij onaangenaam was en alles te doen, wat goddelijk en Mij welgevallig was."* (Openbaring IV, 108).

"Na mijn allerheiligste Moeder heeft niemand zo over mijn lijden en dood getreurd als Magdalena, want haar droefheid was evenredig aan haar liefde en deze was mateloos…
Daarom was ze na mijn Moeder ook de eerste om na mijn verrijzenis met een verschijning vereerd, begenadigd te worden. Zou iemand Mij meer medelijden hebben betoond, Ik zou eerst aan hem, daarna aan Magdalena verschenen zijn…"

Het is dan ook geen wonder dat de Kerk haar steeds vereerd heeft als een der grootste heiligen en haar feest gelijkgesteld heeft met dat der apostelen, zodat in haar mis zelfs het Credo gebeden moest worden.
Een 'moderne' tijd gelijk de onze was nodig om daar verandering in te krijgen en haar roem te doen tanen.

Gekomen bijna halverwege het werk en met voor ogen het voorbeeld van Magdalena, durven wij nog eens terugwijzen naar het laatste punt van de VOORREDE 16 (in fasc. 9).

Daar plaatsten wij enkele korte gebeden ten gebruike van de vrome en naar Christus georiënteerde lezer, die uit zijn lezing het summum van voordeel wenst te trekken.

Magdalena gaat naar Magdalum terug.

855.

14 november. –

De H. Vrouwen zijn van Damna ongeveer een uur verder naar het meer der baden van Betulië getrokken (6 km ten westzuidwesten). In het dal, aan de noordzijde van het kleine meer ligt een rij huizen, waarin ook Jezus overnachtte, toen Hij de laatste maal van Kafarnaüm naar de baden hier reisde. Aan deze (noordelijke) zijde liggen ook de woningen van de vrouwelijke badgasten (zie fasc. 16, nr. 625, enz.).

De H. Vrouwen zijn gisteren van Damna naar hier Magdalena en de (vier) andere vrouwen tegemoet gekomen; zij hadden hier een lange zaal voor zich besproken; deze zaal was voorzien van een lamp en gekussende zetels; de slaapcellen waren door gordijnen gescheiden en van voren met een vaststaande scherm gesloten.

Hier plaatsen wij nog een ander kort gebedje, gepast en aansluitend bij het voorgaande verhaal en commentaar op Magdalena; het leidt ons binnen in de geest van Christus, die in Magdalena overging en ook ons, ja, ieder christen moet vervullen.

Bij mijn lezingen, Heer, heb ik het inzicht
U stap voor stap te volgen,
Uw voetstappen te eren, te kussen,
in uw voetspoor te treden,
uw daden te beschouwen, te aanbidden,
vooral die welke onbekend zijn en
door niemand vereerd worden;

ik wil doen wat Maria deed op de kruisweg en
ook in uw openbaar leven,
nl. met innige dankbaarheid uw weldaden en
eindeloze liefde herdenken en U eerherstel geven.

Ik volg U om zalf op uw hoofd uit te storten,
om mij aan te sluiten bij al de eerbewijzen
die goede mensen U betonen,
om mij te bedroeven over de smaad,
die U door ongelovigen wordt aangedaan en
om er U eerherstel voor te geven. Amen.

Marta en een der andere vrouwen kwamen gisterenavond Magdalena tot halfwege Gabara met een ezel tegemoet; zij hadden van Gabara omtrent een uur.

Ik zag nu gisterenavond en hedennacht Magdalena en de H. Vrouwen tezamen. Ook Maria sprak met Magdalena; deze vertelde over Jezus' preek en de beide andere vertelden aan Maria, Magdalena's zalving en Jezus' woorden.

Ik zag de H. Vrouwen op en neer wandelen en met elkander spreken, maar Magdalena was meest gezeten. Allen baden haar er om, voortaan zonder uitstel bij hen te blijven of ten minste voor enige tijd naar Betanië mee te gaan; maar zij antwoordde dat zij volstrekt eerst naar Magdalum moest om haar huiszaken te regelen, en dit bedroefde al de H. Vrouwen. Overigens kon zij niet uitgesproken komen over haar gevoelens en verandering, over Jezus' heerlijkheid, macht, goedheid, zachtmoedigheid en wonderen; zij voelde dat zij zich aan Hem moest hechten, Hem volgen, dat haar tegenwoordig leven Hem onwaardig was en ook haarzelf, dat zij zich hij de H. Vrouwen aansluiten moest.

Bovendien was zij zeer nadenkend en ingetogen geworden; zij brak herhaaldelijk in tranen uit, maar het was haar nu ook lichter en ruimer om het hart. Toch liet ze zich niet overhalen en keerde met haar dienstmeid naar Magdalum terug. Marta vergezelde haar een eindweegs en voegde zich dan weer bij de H. Vrouwen, die naar Kafarnaüm terugkeerden.

Ik vrees dat Magdalena nog eens zal hervallen, want ik zag ze later zo hovaardig en verbitterd met Marta naar een sermoen van Jezus op een berg bij Dotaïn komen, waar ze bekeerd werd; zij is groter en schoner dan de overige vrouwen. Ook Dina, de Samarietin is schoon, maar veel werkzamer en handiger dan Magdalena; zij is zeer levendig, vriendelijk, altijd en overal dienstvaardig, als een vlijtige, verstandige, toegewijde dienstmeid en bovendien is zij zeer ootmoedig.

Maar de H. Maagd overtreft ze alle door haar wonderbare schoonheid. Hoewel haar gestalte haar weerga heeft in schoonheid, en door de opvallende uitwendige schitterende verschijning van Magdalena zelfs overtroffen wordt, toch munt zij boven alle andere uit door haar onbeschrijfelijke zedigheid, eenvoud, openhartigheid, ernst, zachtmoedigheid, rust en vreedzaamheid. Zij is zo rein, zo volmaakt in heel haar zijn, zo vrij van het minste verkeerd en onedel gevoel, dat men in haar slechts het evenbeeld van God in de mens ziet. Niemands uiterlijk gelijkt op het hare, tenzij dat van haar Zoon. Haar aangezicht overtreft dat van alle vrouwen rondom haar en van al wie ik ooit zag, in onuitsprekelijke reinheid, onschuld, ernst, wijsheid, vrede en zoete, innemende beminnelijkheid. Zij ziet er hoogverheven en bovenaards uit en toch is zij als een onschuldig, argeloos kind.
Zij is zeer ernstig, zeer stil, dikwijls treurig, maar nooit bars, of neerslachtig, noch ongeduldig of slecht gehumeurd; haar tranen vloeien zeer zacht over haar kalm gelaat.

Openbaar Leven van Jezus

Hoofdstuk XII –
Oponthoud te Kafarnaüm. – Excursies van daar uit. – Grote wonderen
(14 november – 12 december).

Vaderland van Jezus.

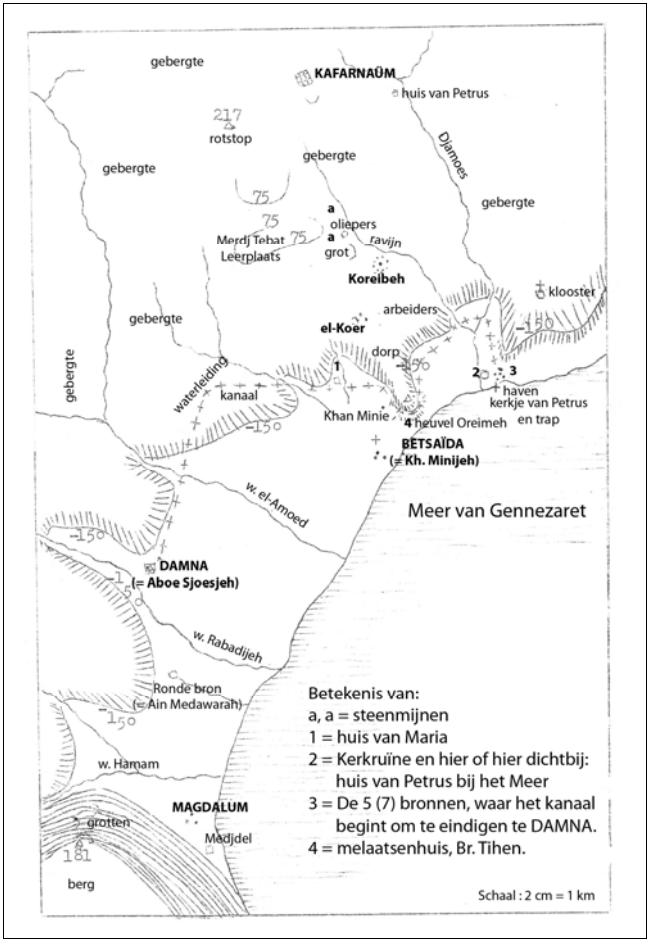

Nu Jezus langere tijd in zijn vaderland zal verblijven, het district doorlopen, het Meer bevaren, willen wij zo kort en zo duidelijk mogelijk de lezer een idee bijbrengen van de omgeving van Kafarnaüm, vooral van de landstreek en vlakte en het Meer Gennezaret. (Het woord Meer, met een hoofdletter geschreven, betekent in dit werk altijd het Meer van Gennezaret).

Langs de noordwestkust van dit Meer strekt zich over een lengte van bijna 5 km een vlakte uit van gemiddeld 3 km breed.
Aan het noord- of noordoosteinde van de vlakte verheft zich een heuvel, waarachter volgt een veel kleiner vlakte of vallei, met name Tabiga, die men als een verlenging van de vlakte Gennezaret kan beschouwen.

Afgezien daarvan spreekt men ook van een land of landstreek Gennezaret. Misschien is bij Markus 6, 53 de uitdrukking 'terra Genesareth' in deze ruime zin te verstaan, hoewel men het ook anders kan verklaren.

- Het LAND Gennezaret is niet nauwkeurig afgebakend, maar vaag kan men het beschouwen als een rechthoekig stuk grondgebied van 5 uren lang en gemiddeld 3 uren breed ten westen van het Meer van Gennezaret.

- De VLAKTE Gennezaret is er in begrepen; ze is er een onderdeel van.

In het noorden kan men dit gewest doen reiken tot de grens tussen Opper- en Neder-Galilea, aan de voet van het hoger gebergte, een uur ten zuiden van Safed; in het zuiden tot de Tabor en Tarichea.

De streek was en is bekend om haar grote vruchtbaarheid. Over haar vruchtenrijkdom komt onze zienster niet uitgesproken, maar die uitbundige lof vindt men terug bij vroegere pelgrims die te voet of te paard het H. Land doorreisden.

Alzo De Géramb, II, 203, 221, 223; Leroux, 182-185; Mislin, III, 272, 274; Guide Bleu, 222-226, enz.

"Wij rijden," zegt Portmans, "door een zee van koren dat zich verheft tot de borst van onze paarden. Ik verwonder mij over deze vruchtbaarheid hier ten westen van het Meer. De landerijen worden weinig beploegd, de akkerbouw is nog primitief en dezelfde als ten tijde van de aartsvaders, er is gebrek aan werkkrachten en aan bemesting en

toch groeit alles weelderig." De Joden die het land in bezit genomen hebben, bereiken met hun kennis en moderne middelen de beste resultaten.

K. prijst dit land uitbundig in vele passages; ze spreekt er als het ware 'ex professo' over in de nrs. 839, 1091, 1215.

Overschouwen wij ook eens vlug de VLAKTE Gennezaret:
ze begint in het zuiden bij de rivier Hamam (duivenvallei), aan de noordvoet van de steile berg van Magdalum; de rivier komt uit de vallei van de Baden van Betulië; de vlakte ontrolt zich noordwaarts een uur ver tot tegen de heuvel Oreimeh en westwaarts tot tegen het gebergte, wat haar een gemiddelde breedte van 3 km geeft; het gebergte verheft zich amfitheater-vormig er omheen; het vertoont enige scheuren, waardoor rivieren en winden in de vlakte afdalen en het Meer soms beroeren.

Het kaartje hiervoor toont wel goed de uitgestrektheid aan van deze vlakte. Als scheidslijn tussen vlakte en gebergte is de hoogtelijn 150 m ONDER de zeespiegel en 62 m boven het watervlak van het Meer genomen.

In deze vlakte valt op van zuid naar noord: Ain Medawarah of Ronde Bron; ze stort zich in een gemetseld rond bekken van 24 m doorsnede en vloeit verder als beek naar het Meer.

Hierop volgt de beek of rivier Rabadijeh, zo genaamd naar een hogerop gelegen ruïne van dezelfde naam.

Weer noordelijker ligt aan de voet van het gebergte een aanzienlijke ruïne Aboe Sjoesjeh; het zijn mogelijk, ja, vermoedelijk de resten van DAMNA.

Hierop volgt de rivier el-Amoed, nederdalend uit het bergland bij Safed, in Opper-Galilea.

Naar het einde van de vlakte toe, 300 m van de heuvel Oreimeh treft men de ruïne Khirbet Minijeh aan. Vroeger lag nabij de heuvel de thans verdwenen Khan of herberg Minijeh; samen bepaalden ze de ligging van het 'Betsaïda in Galilea'.

In de omgeving van de Khan lag aan de noordzijde van de stad het huis van Andreas. Meer oostelijk in de noordoosthoek van de vlakte en 150 m van het Meer ontspringt de bron et-Tineh.

In dezelfde hoek, nader hij het Meer lag, volgens K.'s aanwijzing een melaatsengesticht.

***

De heerlijkheid en rijkdom van deze vlakte wordt door Flavius Josephus meesterlijk beschreven: "Ze is bewonderenswaardig, zegt hij, niet alleen om haar schoonheid, maar ook om haar vruchtbaarheid. Van nature is de grond geschikt voor alle soorten van planten; het vernuft en de noeste vlijt van zijn bewoners verhogen nog haar voortbrengingsvermogen.

De lucht is er zeer mild en gematigd en biedt voor alle soorten van vruchten de vereiste voorwaarden om goed te gedijen.
Notenbomen die nochtans een koel klimaat verlangen, groeien daar uitstekend en zijn talrijk. Andere bomen die meer baat hebben van de hitte, zoals de palmboom, of die een gematigd klimaat vergen, zoals de olijf- en vijgenboom, genieten daar de gepaste lucht. Men zou waarlijk zeggen dat de natuur, uit een zekere voorliefde voor dit land, hier de tegenstrijdigste dingen verzoend en verenigd heeft.

Alle jaargetijden heeft ze aan die landstreek dienstbaar gemaakt.
Niet enkel levert de grond voortreffelijke vruchten op, maar deze zijn er bovendien zolang voorhanden, dat men gedurende tien maanden goede druiven en vijgen vindt. Sommige andere vruchten groeien en rijpen er het jaar door.

Benevens deze voordelen van lucht en klimaat is deze landstreek overvloedig van vruchtbaarmakend water voorzien. Het komt van een zeer rijke bron die Kafarnaüm heet en die de vlakte in haar gehele uitgestrektheid besproeit." (B.J. I, 354-355).

(Over deze bron zeggen wij straks een woordje; het kanaal dat haar water overal in de vlakte brengt is op ons kaartje hiervóór met een lijn van kruisjes aangeduid).

Later, onder vreemde heerschappijen, te beginnen met de Arabische (635) ging al die heerlijkheid te niet; de vlakte veranderde in de loop der eeuwen in een reeks moerassen, in een distelveld met ceders (Christi-doorn-bomen), in een ondoordringbare wildernis.

Gewapend met kennis en de modernste landbouwwerktuigen hebben de Israëli's aan deze vlakte haar paradijselijke schoonheid en vruchtbaarheid teruggeschonken. Een allergunstigst klimaat zorgt voor VROEGRIJPE vruchten.

De velden zijn te hunnen tijd bedekt met koren, de tuinen met groenten, de heuvelhellingen in de omtrek met wijnstokken, in de boomgaarden staan oranje-, banaan-, citroen-, peren-, appel- en dadelbomen en nieuwe die er eerst nu ingeburgerd werden; voeg er de aardvruchten aan toe : maïs, maniok, aardappelen, erwten, bonen, linzen, tabak, sorgo, suikerriet.

De bloemen verlustigen het land met hun kleurenrijkdom en verspreiden de aangenaamste geuren.

De hemel is er onophoudelijk helder; zijn schitterende blauwe kleur en glans liggen weerspiegeld in het dromerig Meer; zo ook de purperen horizonten en blauwe bergen.

In dit paradijs leven ook alle soorten vogelen: waterhoenen, eenden, wilde ganzen, pelikanen, patrijzen, kwakkels, kolibri's, kormoran's, enz. (cfr. Guide bleu, 22).

***

In de mond der Arabieren heet de Gennezaretvlakte 'Ghoeëir', verkleinwoord van 'Ghôr', naam die 'vlakte' betekent en aan de Jordaanvallei gegeven wordt in haar gehele lengte vanaf het Meer tot de Dode Zee.

De vlakte Gennezaret wordt aan haar noordeinde afgesloten door de heuvel Oreimeh. Deze drong vroeger met een punt in het Meer, maar men ruimde die punt langs de kust weg, om een weg te bekomen die op effen grond doorloopt.

Oreimeh is een verlenging of uitloper van het noordelijk gebergte, waarvan het alleen door een kleine pas gescheiden is.
Wanneer wij aan de westvoet van de heuvel of er op noordnoordwestwaarts gaan, komen wij in het lange, verspreide dorp van Serobabel, de hoofdman van Kafarnaüm.
De eerste resten vindt men op het noordeinde van de heuvel Oreimeh; meer noordelijk behoorde daartoe de huidige ruïne el-Koer, en nog meer

noordelijk de ruïne Koereibeh. In dit dorp en meer westelijk bedekten de tuinen van Serobabel de heuvel.

Ten noorden van Koreibeh strekt zich het ravijn uit, dat zijn landhuis verbond met zijn arbeidersdorp. In het ravijn of dicht ernaast werden teruggevonden: een grot van 60 m^2, steenmijnen (onder zijn werklieden en slaven telde hij steenhouwers) en een in de rots gehouwen oliepers.

Dit dorp, dit ravijn, enz. zijn uitvoeriger beschreven in fasc. 16, nr. 612, voetnoot 292 en nr. 624, voetnoot 294.

De leerberg en ziekenplaats van de heuvel, waar Jezus zo dikwijls massa's mensen toesprak en massagenezingen deed, veronderstellen wij terecht op een ruime effen plaats die op een hoogte van 75 m de heuvelhelling onderbreekt en een soort kleine diepte vormt van meer dan 1 km lang en breed. Overeenkomstig haar uitzicht of vorm heet ze MERDJ (vl. 'meers') Tebat.
Hogerop wordt de heuvel steenachtig, rotsig, onvruchtbaar, stijgt vlug omhoog en bereikt weldra een hoogtepunt van 217 m.

Achter de rots Oreimeh komt men in de verlenging van de VLAKTE Gennezaret. Deze kleine vallei is ook door bergen amfitheater-vormig omringd, is langs de kust 1100 m lang en dringt 800 m diep het land in. Fasc. 9 geeft in nr. 209 een mooi kaartje van deze vallei (zie hierna).

In de legenda bij dat kaartje vindt men er menige bijzonderheid over; wij voegen er hier andere of nadere bijzonderheden aan toe.

Nu heet dit dal Tabiga, naam die het kreeg van de groep van 7 bronnen, die in de oosthelft van het dal ontspringen.

In dit dal mondt de wadi Djamoes uit en ontvangt op dit punt een zijwadi, nl. het ravijn van Serobabel.

Dit dal van west naar oost doorkruisend treft men aan: de genoemde wadi Djamoes en op haar overzijde de ruïne van een kerk uit de 5e eeuw, gebouwd op de resten van een oudere kerk, die reeds bestond in de 4e eeuw, nl. in 350.
De opgegraven vloermozaïeken in deze kerk wekten de grootste verbazing, want nergens in Palestina werden er teruggevonden, die niet alleen kunstig, maar zo fris, zo nieuw en glanzend waren als deze.

Wij uiten hier het vermoeden dat de kerk gebouwd kan zijn boven het huis van Petrus die er in deze omgeving een bezat.

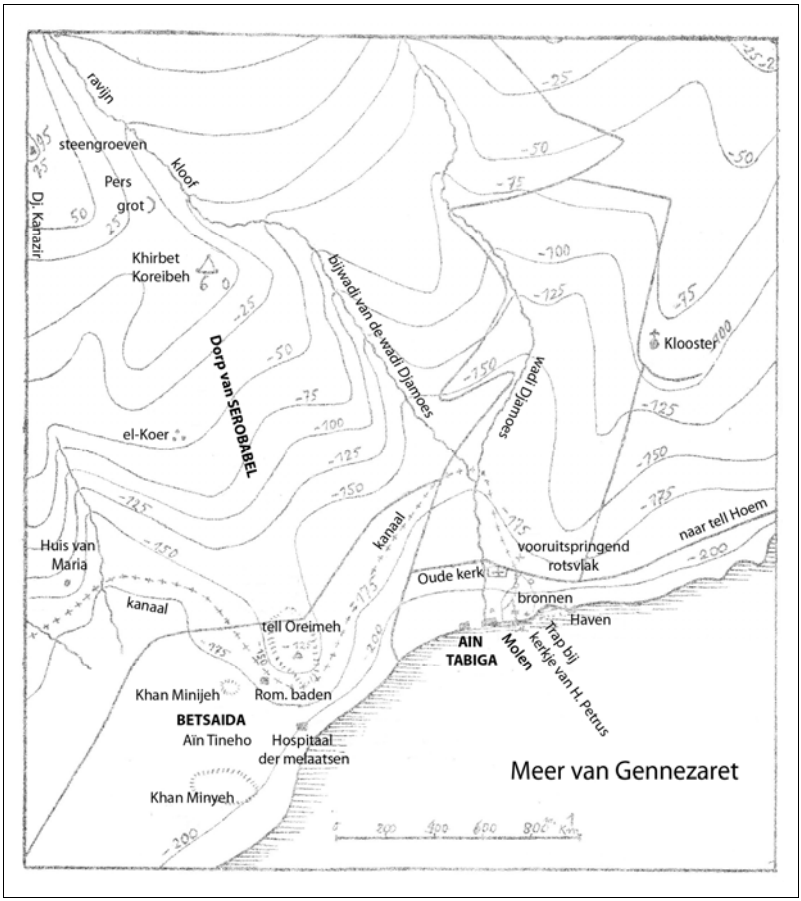

Een broodvermenigvuldiging, waaraan ze blijkbaar toegewijd was, heeft hier nooit plaats gehad, hoewel heel deze kleine vallei een toneel geweest is van Jezus' bijzondere werkzaamheid.

In Jezus' leven heeft deze kleine vallei een groter rol gespeeld dan de vlakte Gennezaret. Trouwens ze bezat ook de haven, waar Jezus telkens te scheep ging en bij zijn terugkeer weer ontscheepte.

De kostbare kerkruïne is ter bescherming onder een ruim laag dak of gebouw, dat niet als kerk fungeert, ondergebracht. Een eigenlijk kerkje, aan Sint Petrus gewijd, vindt men op de kust naast het water; de vloer is naakte rots en vormt één stuk met de rotstrap die naar het water afdaalt en van waarop men de boten besteeg. Hier is ook altijd de voornaamste vissersplaats van het Meer geweest en hier had Petrus zijn visserij, wel op een gunstige plaats, want hier is de vis, door het warm water van de bronnen aangelokt, overvloedig.

Iets voornaams in deze vallei zijn de bronnen ten getale van zeven, waarop de Arabische naam Tabiga zinspeelt, want hij is een verbastering van de Griekse naam 'epta-pêgon', wat zelf de vertaling is van het hebreeuwse 'Beer-Seba', d.i. 'zeven bronnen'. Men vindt er nog 5 terug en er zijn geleerden die vermoeden dat in de noordelijkste watertank 3 bronnen hun water uitstorten; hierdoor zou het getal zeven kompleet worden. De noordelijkste van de 5 bronnen is ook het overvloedigst, misschien ook omdat zich ondergronds 2 andere bronnen er mee verenigen. Haar water is zoet, ietwat doch nauwelijks merkbaar zwavelachtig en vruchtbaar voor de akkers.

Deze watertoren, het meest noordelijk en het hoogst op de helling gelegen, een overzicht op de vallei biedend, heet 'Ain Ali-Daher', naar een Sjeick die in de 18e eeuw hier waterwerken liet uitvoeren; de toren is achthoekig, heeft een omtrek van 70 m en een diepte van 8 m.

Guérin noteerde omstreeks 1850 openingen in de wanden op een hoogte van 7,20 m – want oudtijds steeg het water zo hoog – waardoor dit in het fameuze kanaal overvloeide. Na het verval van het kanaal en het bouwwerk bereikte het water nog slechts een hoogte van 2 m, waar het door spleten of barsten naar buiten vloeide, in de grond verdween en verder tussen de kerkruïnes weer te voorschijn kwam om naar het Meer te vloeien. Ook het water der andere bronnen vloeide in beekjes naar het Meer.

K. Emmerick spreekt meer dan eens van die vele waterkes.

Het oostelijk gebergte laat maar een smalle strook grond tussen zijn voet en het Meer. Langs daar gaat men naar tell Hoem.
Het is niet waar dat tell Hoem het oude Kafarnaüm is.
Na Christus, in de tijd dat de Joden in Palestina nauwelijks nog geduld werden, kan het zich mogelijk daarheen verplaatst hebben. Er liep niet eens een fatsoenlijke weg tot daar. De landweg uit het zuiden komend, sloeg vóór de heuvel Oreimeh noordwaarts af en toch moest Kafarnaüm bij een verkeersweg liggen. Tell Hoem ligt 3 km ten oosten van de vallei. Was Hoem Kafarnaüm nooit zou een bron in de vallei zijn naam er aan ontleend hebben, maar daar de wadi Djamoes uit de omgeving van Kafarnaüm afdaalde, kon ze, als gelegen bij die beek, die naam overnemen.

Bij die noordelijkste bron nam het kanaal zijn aanvang. Om waterpas te bewaren, moest het de richtingen volgen die het op de kaart heeft. Men ziet hoe het mogelijk is dat die bron door middel van het kanaal heel de vlakte Gennezaret van water voorzag, gelijk wij Flavius Josephus hebben horen beweren.

Nog is het voor ons van belang te weten dat de beste palestinologen het er eens over zijn dat in het dal Tabiga nooit een eigenlijk dorp of stad gelegen heeft. Dit dal wordt ten oosten afgesloten door een heuvel, waaraan men de naam 'der zaligheden' geeft. Deze naam is slechts in zover gerechtvaardigd, dat Jezus op meerdere plaatsen de 'zaligsprekingen' afgekondigd heeft, maar de eigenlijke heuvel der zaligheden zoeke men liever ten oosten of beter ten zuidoosten van het Meer.

Het Meer heeft niet minder recht op een kort woord.
Zijn lengte is 21 km; zijn gemiddelde breedte 10 km; zijn niveau 212 m onder de zeespiegel; zijn diepte onregelmatig, gemiddeld 50 m in het noordelijk gedeelte, 250 m in de zuidelijke helft en ondiep langs het noordelijk strand. Soms waden hier inlanders van de ene oever tot de andere.

De hedendaagse pelgrims zijn het met Flavius Josephus eens om te getuigen dat het Meer om zijn schoonheid onze bewondering verdient. "Ik heb de meren van Zwitserland gezien, verklaart Portmans, maar geen ervan evenaart het."

Van de nabije hoogten gezien gelijkt het op een beker vloeibaar zilver; van nabij vertoont het water gewoonlijk een mooie blauwe kleur. ‘s Avonds weerkaatst het het azuur van de hemel en heeft het de schittering van saffierblauw.

Is het Meer kalm, dat treft het de toeschouwers door zijn buitengewone onbewogenheid, men zou zeggen ingetogenheid; dan weerspiegelt het de bijna altijd kristalheldere hemeltrans.

De horizonten rondom zijn gekleurd met een wazige, purperachtige tint, zo rijk aan schakering, dat de bekwaamste schilder te vergeefs zou trachten er een natuurgetrouwe weergave van te maken.

V. Guérin maakt treffende beschouwingen op het Meer: “Een ander meer kan er niet mee vergeleken worden,” zegt hij, “te meer daar er de wonderbaarste herinneringen aan verbonden zijn. Wanneer het mooie blauwe meervlak het azuur van de hemel weerkaatst en schittert in de stralen van de zon, gelijkt het op een glinsterende spiegel, die de ogen verblindt en streelt tegelijk.
‘s Avonds zijn de wateren eerst met de wonderbaarste purperkleuren getint, daarna violet gekleurd, al naar gelang de zon de gezichteinder nadert en achter de westelijke bergen wegzinkt.
‘s Nachts weerkaatst de spiegel de myriaden aangenaam tintelende hemellichten en dan is zijn majestueusiteit het grootst en indrukwekkendst; het brengt de ziel in een melancholisch-godsdienstige bezinning en stemming.

Voor haar geest rijst dan het verleden met zijn onsterfelijke herinneringen weer op: men meent de boot te zien drijven, waarop de Meester met zijn leerlingen het Meer in alle richtingen doorkruiste. Men stelt zich Hem voor wandelend op de baren, men meent getuige te zijn van het stillen van de storm, van de miraculeuze visvangsten en nog andere aangrijpende wonderen en taferelen … Welk meer kan op zulk een goddelijk verleden bogen? Ik voor mij zal nooit de diepe, onuitwisbare indrukken vergeten, die ik op dat Meer heb ondervonden … Ook profane herinneringen riep ik mij terug in het geheugen, maar telkens keerde mijn geest spoedig terug naar de stralende, godmenselijke figuur van de Christus, die alles en allen in de schaduw heeft gesteld, die in het nachtelijk duister lichtverspreidend op de baren heeft gewandeld, de omringende gewesten met zijn wonderen heeft getekend, met zijn weldaden verrijkt, met zijn leer heeft verkwikt en

wakker geschud en wiens geest nog immer over dit Meer, deze vlakten, landschappen en bergen blijft zweven." (Terre sainte, 308).

"Ook de omgevende gewesten vanop het Meer te beschouwen," zegt F. Prat, "is een ware wellust." "Dit Meer," zegt hij nog, "dat met één enkele blik te overzien en door een voetganger in minder dan 12 uren te omwandelen is, krimpt als het ware nog in ten gevolge van de heldere oosterse lucht, die alles schijnbaar naderbij tovert en verwijderde dingen nader trekt; op onmetelijke afstanden voorwerpen onderscheiden, die bij ons niet eens waarneembaar zouden zijn, dit maakt de helderheid van lucht daar mogelijk; men heeft het gevoel dat men een gesprek zou kunnen aangaan met iemand op de tegenovergestelde oever."
(zie afbeelding fasc. 16).

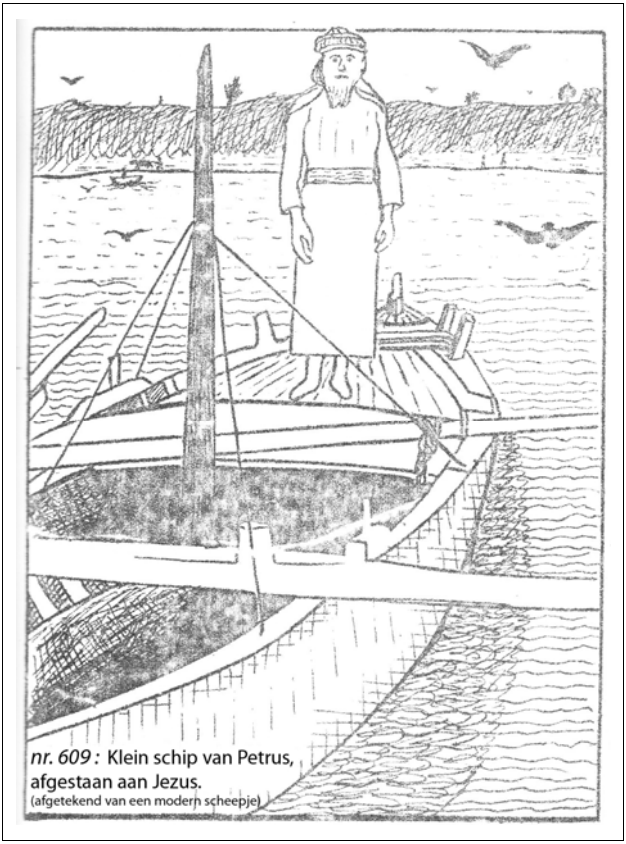

nr. 609 : Klein schip van Petrus, afgestaan aan Jezus.
(afgetekend van een modern scheepje)

Een reisverhaal in een krant uit 1955 bevat deze woorden: “De streek van het Meer maakt een onvergelijkelijke indruk op de bezoekers en men ondergaat er een niet minder zalig gevoel dan te Lourdes. Ja! de ontroering is groter; de bestgeslaagde retraite is er niet bij te vergelijken.” (De Boer).

“De oevers van het Meer, hoewel uit rotssteen bestaande, zijn op de meeste plaatsen begroeid met roze-laurieren. Die struiken zijn zo bladerrijk en dicht dat ze een slingerkrans van groen vormen rondom de kristallen beker van het Meer.” (Leroux, 191).

De eer van het volgende, laatste woord geven wij aan de exegeet Prat: “Bijna overal is de oever met heerlijke bosjes van enorme roze-laurierstruiken afgeboord, waarop myriaden schitterende bloempjes prijken. Niets is zo lief en bekoorlijk als die rozengordel, die zijn neerhangende takken spiegelt in het azuur van de blauwe hemel, die men ziet in het water.” (Prat. J. Chr. II, 221).

Jezus bij Serobabel en zijn Moeder.

856.

Nog 14 november. –

Ik zag reeds gisteren in de nacht (tussen 13 en 14 november) vele leerlingen die in de buurt wonen, naar huis gaan en Petrus en Andreas met nog andere zich begeven naar Kafarnaüm en Betsaïda.

Te Gabara leraarde Jezus nog in de voormiddag. Ook genas Hij daar nog enige zieken en ging dan, van de overige leerlingen en enig volk vergezeld, de berg van Gabara aan zijn noordoostzijde af, reisde door het dal ten oosten van Magdalum (ten noordoosten – bedoeld is immers de vlakte van Gennezaret) en kwam dan op een hoogte boven de oever van het Meer en besteeg een heuvel, die het einde is van de zuidelijke hoogte van het dal van Kafarnaüm naar het Meer toe.

(uitleg: Na de vlakte van Gennezaret doorkruist te zijn, bestijgt Jezus langs de kust de zuidpunt van de heuvel Oreimeh – welk punt tot in het Meer vooruitspringt – gaat vervolgens noordwaarts hoger op de heuvel; deze heuvel, tot in het Meer met een punt afdalend, is de hoogte die ten zuiden of nauwkeuriger gezegd, ten zuidwesten het dal van Kafarnaüm of van Tabiga afsluit).

Hier (op het noordelijk gedeelte van deze heuvel en ook nog noordelijker) ligt een dorp van ongeveer 50 woningen, dat behoort tot een landgoed van de hoofdman van Kafarnaüm, Serobabel, en hiernaartoe (naar dit dorp) leidt (uit het noorden) een bergengte met allerhande mooie dieren en kunstig aangelegde tuinen, waarin Jezus zich tijdens zijn laatste verblijf te Kafarnaüm begaf, alvorens het gewest te verlaten (fasc. 16, nr. 624 en voetnoot 294).

De twee melaatsen van hier, die Hij toen genezen heeft, kwamen heden tot Hem en dankten Hem voor hun genezing, want toen had

Hij niet lang bij hen vertoefd. (Wij lezen in fasc. 16, nr. 625: "Door het dorp van Serobabel gaande, *genas Hij twee melaatse mannen* en zette zijn weg dan weer voort.")

Dit dorp bestond uit menigvuldige tuinen, die elk met een muur omgeven en afgezonderd waren (grensmuurtje of steunmuur die langs de helling van de heuvel een terras steunde, waarop een tuin aangelegd was). Het vijftigtal woningen die ik gezien heb, waren schier allemaal aparte hutten of kelderwoningen (waarbij ook wel grotwoningen) ingebouwd in de steunmuren, die de met tuinen bedekte heuvelterrassen schragen. Daar woonden louter tuiniers, dienstboden, slaven en pachters van de hoofdman Serobabel, aan wie dit hele landgoed toebehoorde. Om uit het (kleine) dal dat te Kafarnaüm is (bedoeld is waarschijnlijk het miniatuurdal bij de synagoge, nr. 373) naar dit dorp van Serobabel te gaan, moest men door die zo aangenaam ingerichte, wilde bergengte gaan, die tevens een soort van dierentuin was, waardoor Jezus zich toen heimelijk naar hier begaf. (Die aangename wildernis is het ravijn, bijwadi van de Djamoes).

Heden was hier Serobabels intendant met het voltallig dienstpersoneel en met Serobabels genezen zoon bijeen; zij waren allen gedoopt. Jezus deed voor hen en de dorpsbewoners en voor zijn gezellen een lering en Hij genas hier ook verscheidene zieken. Daarna nam Hij een kleine maaltijd.

857.

Eerst met het vallen van de avond begaf Hij zich in het dal van Kafarnaüm naar het huis van zijn Moeder, nadat zijn leerlingen zich weg begeven hadden, ieder naar de zijnen.

(Op ons kaartje kan dat huis zowel tot de vlakte Gennezaret als tot het dal Tabiga gerekend worden; het wordt op die plek bij benadering gelokaliseerd).

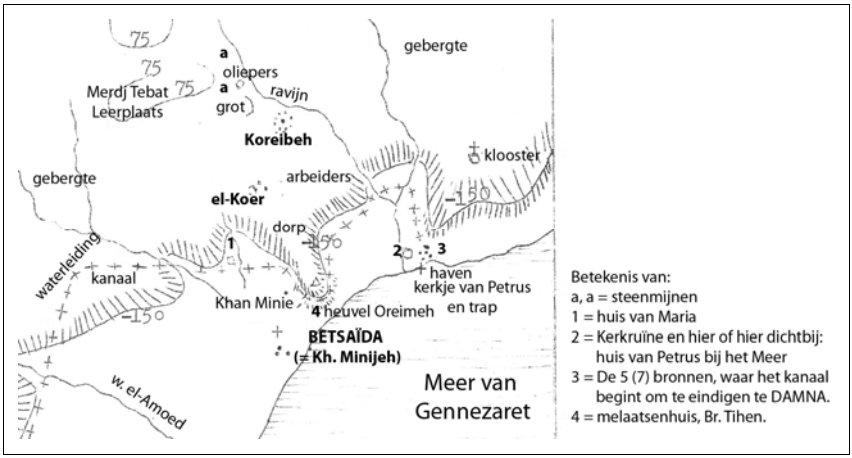

Alle heilige vrouwen waren hier verzameld en er heerste een grote vreugd. Petrus en de verwanten namen ook deel aan de maaltijd. Ik heb hier Maria en de H. Vrouwen Jezus nogmaals horen smeken morgen vroeg toch naar de overzijde van het Meer te gaan, aangezien de commissie van de Farizeeën zo geweldig tegen Hem verbitterd was; *Hij vermaande hen zich met zijn zaken niet in te laten en stil te blijven.*

Maria herinnerde Hem nogmaals aan het verlangen van Kornelius naar de genezing van zijn zieke slaaf: hij is toch een zeer goed man, pleitte zij, hij verdient deze gunst, want hoewel een heiden, heeft hij uit louter genegenheid een synagoge voor de Joden gebouwd (Lk. 7, 4-5).

Ook bad Maria Hem nog voor de zieke dochter van de synagoge-overste Jaïrus; deze woont, geloof ik, in een gehucht nabij Kafarnaüm.

Genezing van Kornelius' knecht en van een melaatse (Mt. 8, 2-13; Lk. 7, 1-10).

858.

15 november. –

Deze morgen begaf Jezus zich met meerdere leerlingen naar Kafarnaüm. Hij wilde de heidense hoofdman bezoeken.
Toen Hij nu vóór de stad in de nabijheid van het huis dat aan Petrus toebehoorde, gekomen was, klampten Hem twee joodse mannen aan, die Kornelius onlangs reeds tot Hem gezonden had; zij baden Hem nogmaals zich over zijn dienaar te erbarmen. "Kornelius verdient het wel, zeiden zij, hij is een vriend van de Joden en heeft een nieuwe synagoge voor hen gebouwd en heeft het zich bovendien tot een eer gerekend dit te mogen doen."

Jezus antwoordde hun: "Zegt hem dat ik tot hem kom." Toen zonden de joodse mannen een bode tot Kornelius vooruit. Deze woonde aan de noordkant van Kafarnaüm, dicht bij de stad en dus boven haar op de hoogte. (Misschien te verstaan als: hoger op de helling, daar de bodem geleidelijk omhoog stijgt).

Jezus ging aanstonds van de poort de weg op tussen de stad en de stadsmuur en voorbij de hut van een melaatse, wien het vergund was hier in de muur te wonen (cfr. fasc. 16, nr. 594, voetnoot 282; indien die melaatse tegen de buitenkant van de muur woonde, was de stad tot buiten de muur uitgebreid, en zo kon K. zeggen dat Jezus tussen stad en muur verder ging – ? –).

Toen Jezus in het zicht van het huis van Kornelius gekomen was, was deze ootmoedige man genaderd en knielde neer.
Zijn bode liep Jezus tegemoet en zei Hem: "De hoofdman laat U zeggen: "Heer, ik ben het niet waardig dat Gij onder mijn dak komt, spreek slechts één woord en mijn dienaar wordt gezond. Immers, indien ik, die een gering mens ben en een onderdaan van mijn oversten, tot mijn dienstknechten zeggen kan: doet dit of doet dat, en zij het doen, hoeveel gemakkelijker moet het voor U

zijn, aan uw knecht met goed gevolg te bevelen gezond te zijn, en dan zal hij het zijn!""

Nadat de bode deze woorden van Kornelius, die zich voor onwaardig hield in Jezus' nabijheid te komen en persoonlijk met Hem te spreken, tot de Heer gericht had, *wendde Jezus zich tot de omstaanders en zegde hun het volgende: "Waarlijk, Ik zeg u: onder de Israëlieten heb Ik zulk geen groot geloof aangetroffen; zo weet dan dit: Velen zullen komen van de opgang en van de ondergang van de zon, uit het oosten en het westen en met Abraham, Isaäk en Jakob in de hemel zijn, terwijl daarentegen vele kinderen van het Rijk Gods, vele Israëlieten buiten geworpen zullen worden, buiten in de uiterste duisternissen, waar gehuil en tandengeknars zal wezen."*

Hierop wendde Hij zich tot de hoofdman en zei: "Ga heen! U geschiede naar uw geloof", en de bode riep deze woorden naar de knielende hoofdman, terwijl Hij naar de hoofdman toe liep.

Deze boog zich ter aarde, stond op en ijlde naar huis.
Maar vóór het huis kwam zijn knecht hem reeds tegemoet; hij was in een laken gehuld en had het hoofd omwonden; hij was niet van hier, want hij had een geelbruine kleur.

Jezus was ondertussen zonder uitstel naar de hut van de melaatse teruggekeerd, om dáárlangs in de stad te gaan. Op dit ogenblik trad de melaatse uit zijn hut, viel voor Hem neer en zei: "Heer! indien Gij wilt, kunt Gij mij reinigen."

Jezus sprak tot hem: "Strek uw hand uit." en Hij raakte ze aan en zei: "Ik wil het! word rein."
(Mt. 8, 2-4).

Toen vielen de schilfers van de melaatsheid van de man af, en *Jezus beval hem zich door de priesters te laten bezichtigen en de voorgeschreven offeranden aan te bieden* (Lev. 14, 2, enz.) *en er verder niet meer over te praten.* Toen ging die man, die in de stad algemeen bekend was, tot de Farizeeën en liet zich onderzoeken of hij genezen was; het stemde hen zeer toornig; zij onderzochten hem nauwlettend en moesten hem voor genezen verklaren en vrijspreken, maar het kwam tot zulk een gekijf tussen hen, dat zij hem bijna van zich weg stootten.

Jezus bij vrouwen uit Naïm.

859.

Jezus sloeg de straat in, die naar het stadscentrum leidde; hierheen had men immers vele zieken gebracht en ook met bezetenen kwam men aan en *Hij bewerkte bijna een uur lang vele genezingen;* de zieken lagen op een plaats, meest rondom een bron (waarschijnlijk vijver), waar hutten stonden.

Hierna begaf Jezus zich met meerdere leerlingen buiten de stad en door het dal (door de vlakte Gennezaret), ongeveer 1,5 uur ver, in de bergengte boven Magdalum (aan de noordvoet van de hoge berg, waar het niveau reeds veel hoger is dan te Magdalum), niet ver van Damna, waar (in de engte) een openbare herberg was. Hier wachtten op Hem verscheidene vrouwen, die met Hem begeerden te spreken.

Het waren:

- Maroni, de weduwe van Naïm,
- de heidin Laïs van Naïm en haar twee dochters Sabia en Atalia, die Hij, te Meroz zijnde, allebei uit de verte, terwijl zij te Naïm waren, van de duivel bevrijd had;
- ik weet niet meer welk een andere vrouw er nog bij was.

Maroni, de weduwe van Naïm, kwam om Jezus te smeken tot haar twaalfjarige zoon Martialis te willen komen; hij was zó ziek dat zij vreesde hem bij haar thuiskomst gestorven te zullen vinden.

Jezus echter zei haar: "Ga gerust naar huis tot uw kind, Ik zal komen!" Maar Hij zei niet wanneer!!
Zij was met een ezel en met geschenken voor de Gemeente gekomen, die naar de herberg van het nabije Damna gezonden werden. *Jezus troostte haar* en zij toog aanstonds met de knecht op de ezel terug; zij woonde een negental uren van hier (overdreven geschat). Ik weet niet of zij bij zulk gevaar heden avond nu de sabbat nakend was, mocht afreizen, of het moest zijn dat Jezus het haar (ter wille van haar kommer om haar zoon) toestond. Zij was een rijke voortreffelijke vrouw en een moeder van alle arme kinderen te Naïm.

Ik meen dat zij niet de broedersdochter was (niet de dochter van de broeder) van Petrus' vader, maar van zijn schoonvader.
(Dit komt overeen met de mededelingen in de nrs. 869 en 1992).

860.

Bartolomeüs was hier aangekomen en had het zoontje mee van zijn zuster, die weduwe was, waarschijnlijk om het te laten dopen; het heette Joses.

Ook Tomas was daar en met hem Jefte, het onlangs genezen zoontje van de hoofdman Achias van Gischala (nr. 841).
Tomas was bij een verwant geweest en ik weet niet meer ten gevolge van welke betrekkingen hij dit knaapje had meegebracht; de vader Achias was er niet bij, maar Judas Iskariot van Meroz was meegekomen (Iskariot behoorde tot Meroz)[439].

---

[439] Hier vernemen wij dat ook de apostel Tomas in Naïm was aangekomen, vergezeld door de zevenjarige Jefte (het genezen zoontje van de Romeinse hoofdman Achias van Gischala, zie nr. 841): "Ik weet niet meer ten gevolge van welke betrekkingen Tomas dit knaapje had meegebracht " (na een familiebezoek in Gischala).

Laïs en haar twee dochters Sabia en Atalia waren reeds te Naïm Jodinnen geworden en hadden vóór de priesters het heidendom afgezworen. Bij deze handeling dienden de priesters een soort van doopsel toe, dat nochtans slechts in een besprenkeling met een kwispel bestond[440], en daarenboven uit verscheidene reinigingen. In zulk geval werden bij de Joden ook de vrouwen gedoopt, doch bij Jezus' en Joannes' doop niet vóór Pinksteren.

Met deze vrouwen hier had Jezus allerlei besprekingen, waartoe te Kafarnaüm de tijd zou ontbreken, *over hun plannen en toekomstige gedragingen.*

Buiten Maroni vierden zij alle de sabbat te Damna, omdat zij te vermoeid waren om nog vóór de sabbat naar Kafarnaüm te gaan. *Jezus onderrichte en troostte ze* en nam met hen en de leerlingen enige spijzen die zij meegebracht hadden. Daarna ging Hij met de aangekomen mannen en de leerlingen ten sabbat naar Kafarnaüm terug en de vrouwen gingen naar Damna.

Feit is, wanneer in fasc. 20, nr. 889, het doopsel van de jeugdige Jefte wordt verhaald, dan zal Tomas fungeren als peter; en nog een drietal jaren later, als Sint-Tomas naar het land van de drie koningen zal reizen, dan is Jefte weerom in zijn gezelschap (zie fasc. 35, nr. 2275).

[440] Reeds was er sprake van een dopen door besprenkeling in fasc. 17, nr. 676, voetnoot 327, in de bespreking van een tekst uit Jesaja.

Een andere voorname tekst is Ezek. 36, 25, waar wij lezen:
"Dan zal Ik u besprenkelen met zuiver water, waardoor gij zult gereinigd worden van al uw vlekken en ontdaan van al uw nietswaardige goden."

"Lang vóór Jezus", zegt een exegeet, "bestond het doopsel bij de Joden; zij doopten immers de proselieten, zo vrouwelijke als mannelijke; meer bepaald werden de vrouwen gedoopt door besprenkeling of besproeiing."

Leerrede in de synagoge te Kafarnaüm. – Genezing van een razende bezetene.

861.

Te Kafarnaüm bezocht Jezus de synagoge. Buiten Matteüs waren daar alle toekomstige apostelen en vele leerlingen en verwanten van Jezus, alsook vele Hem verwante en toegewijde vrouwen. Ook Maria Heli, de oudste zuster van Maria, wel bijna 70 jaar oud, is met haar tweede man Obed bij Maria aangekomen per ezel met geschenken.

(Ze was 19 jaar ouder dan Maria. Deze was bij Christus geboorte 15 jaar. Christus is nu 32 jaar. 19 + 15 + 32 = 66 jaar).

Zij woonde te Jafa, een kleine stad ten hoogste een uur van Nazareth, waar Zebedeüs eerst gewoond heeft en zijn zonen geboren zijn; zij had zich zeer er over verheugd haar zonen Jakob, Sadoch en Eliachim, alle drie leerlingen van Joannes, en alle anderen weer te zien. (Daar K. Jafa elders ten noorden van Nazareth aanwijst, zal het niet Jafa zijn, 3 km ten zuiden van Nazareth, ten ware zij zich telkens vergist zou hebben, maar eerder er-Reineh, 2 km ten noorden van Nazareth).

Deze Jakob was reeds zo oud als Andreas en hij is dezelfde die met twee andere leerlingen, Kefas en Joannes genaamd, eens met Paulus een geschil heeft gehad over de kwestie van de joodse besnijdenis. Hij werd ook priester na Jezus' dood en was een der voornaamste en oudste van de 70 leerlingen[441].

---

[441] Brentano plaatst bij deze passage de volgende nota:
"Dit is een hoogst merkwaardige mededeling; ze werpt een verrassend licht op het 2e hoofdstuk van Paulus' brief aan de Galaten en bevestigt de door Eusebius bewaarde overlevering dat Paulus onder Kefas niet de H. Petrus, maar een van de 70 leerlingen verstaat." Tot hier Brentano.

Wij voegen er aan toe: K.'s bewering dat Paulus het over de besnijdenis niet met Petrus aan de stok had, maar met een invloedrijk leerling Kefas en twee andere leerlingen die ieder heetten gelijk een apostel, zijn hier zo natuurlijk, ongezocht en zonder bijbedoeling uitgesproken, dat wij ze wel ernstig

Hij is met Jakobus de Meerdere in Spanje en op de eilanden, ook op Cyprus en in de heidense, aan Palestina grenzende landen geweest. Niet hij, maar Jakobus de Mindere, de zoon van Alfeüs en van Maria van Kleofas, was de eerste bisschop van Jeruzalem.

De Farizeeën en Sadduceeën hadden zich voorgenomen Jezus heden in de synagoge ernstige weerstand te bieden en Hem in een op touw gezette oploop, waartoe zij mensen omgekocht hadden, vierkant buiten op straat te gooien of zelfs gevangen te nemen, maar het draaide helemaal anders uit.

Jezus begon zijn leerrede in de synagoge met een zeer hevige en strenge toespraak; Hij ging onbevreesd recht op de man af en zijn woord was als dat van iemand, die macht en gezag en recht heeft om zo te spreken(cfr. Lk. 4, 31-32; Mk. 7, 28-29; 1, 21-22).

De gramschap van de verbitterde vijanden steeg dermate, dat zij Hem aanstonds te keer wilden gaan, maar op dit ogenblik ontstond er plotseling een grote opschudding in de synagoge.

---

moeten nemen. Vandaar dat ik, jaren geleden, een ernstige studie heb gemaakt van dat accident tussen Paulus en Kefas, verteld in Paulus' brief aan de Galaten, 2.

Het gevolg ervan was, dat ik mij totaal aan de zijde van de zienster schaarde, en dat op grond van vele stevige argumenten. Een verhandeling van 15 bladzijden was er de vrucht van. Natuurlijk kan deze studie hier niet ingelast worden en het heeft ook weinig zin hier het een of ander treffend argument te plaatsen. Dan nog liever niets.

Alleen willen wij het hier betreuren dat de stem van de zienster nu, gelijk destijds die van de Doper, ongehoord zal wegsterven in de woestijn zonder dat een dwaling uit de wereld geholpen wordt, op grond waarvan roekeloze hervormers het recht menen te hebben de Paus te beledigen, uit te dagen, te schelden, te verloochenen, te bestrijden.

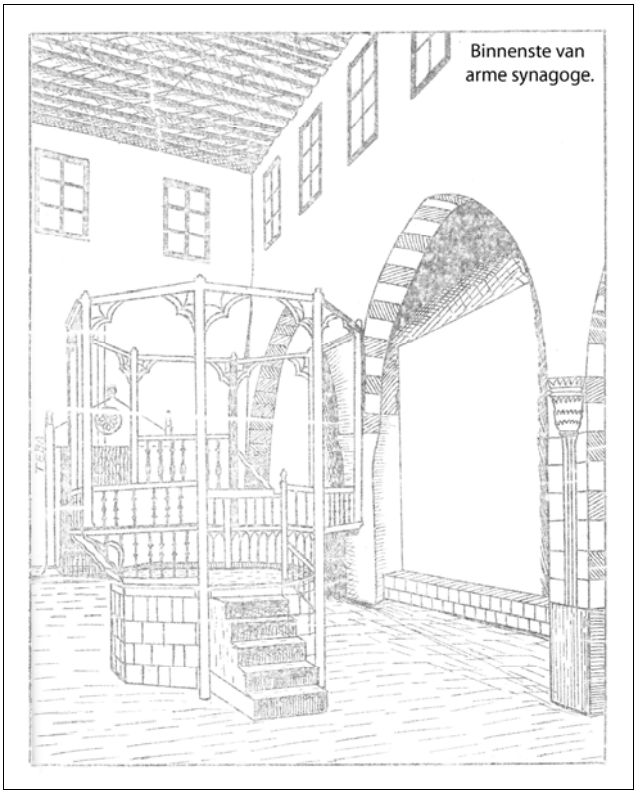

Een man in de stad namelijk, die door een ontuchtsduivel bezeten was en om zijn razernij vastgebonden lag, had, terwijl zijn bewakers in de synagoge waren, zijn boeien gebroken (zie Mk. 1, 23-28; Lk. 4, 33-37).

Hij stormde met grote woede de synagoge binnen, sloeg zich met een vervaarlijk geschreeuw tussen het volk door, dat hij op zijde stiet en dat wegspringend ook begon te schreeuwen, rende aldus recht naar de plaats waar Jezus leraarde en riep: “Jezus van Nazareth! wat hebben wij met U te maken? Zijt Gij gekomen om ons te verdrijven? Ik weet wie Gij zijt! Gij zijt de Heilige van God!” (Naam waarmee in de H. Schrift dikwijls de Messias en (bedekt) de Zoon van God aangeduid wordt).

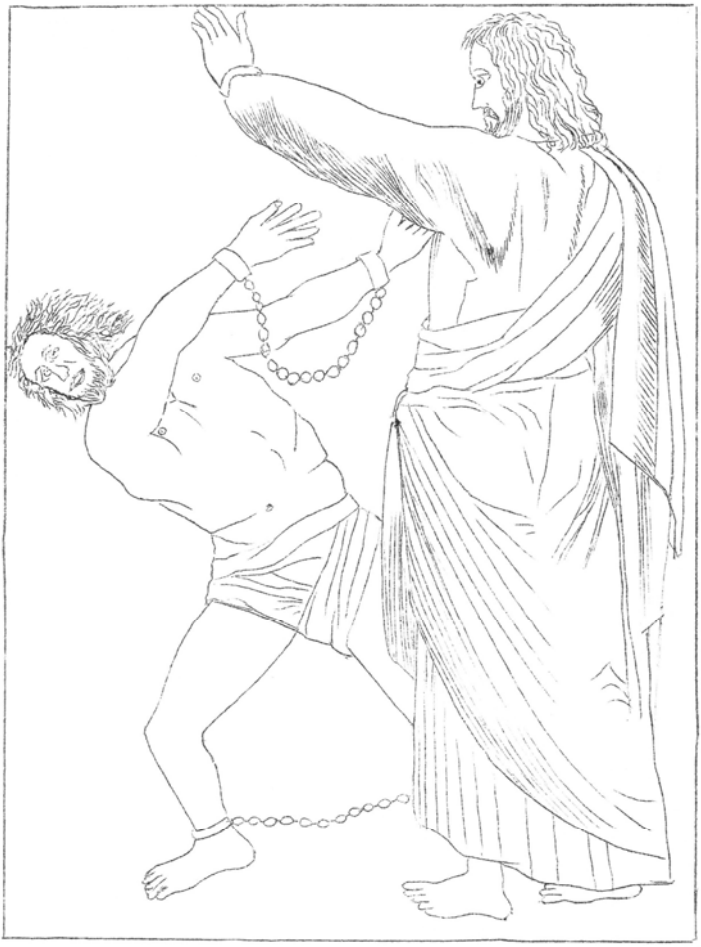

In de synagoge te Kafarnaüm.

De bezetene stormde met grote woede de synagoge binnen, sloeg zich met een vervaarlijk geschreeuw tussen het volk doordat hij ter zijde stiet en dat schreeuwend wegsprong, rende recht naar Jezus en riep: "Wat hebben wij met U te maken? Gij zijt de Heilige van God. Zijt Gij ons komen verdrijven?"

Bedaard wendde Jezus zich nauwelijks een weinig naar de man toe en sprak met alle kalmte: "*Zwijg en vaar uit hem!*"

Toen kalmeerde de man, doch heen en weer gerukt zonk hij neer en ik zag satan als een dichte zwarte damp van hem wijken.

Bedaard wendde Jezus zich van zijn verheven spreekgestoelte nauwelijks een weinig naar de man toe, hield zijn hand dreigend ter zijde naar hem gericht en sprak met alle kalmte: "Zwijg en vaar uit hem!". Toen kalmeerde de man, doch heen en weer gerukt zonk hij neer en ik zag satan als een dichte zwarte damp van hem wijken. Nu zonk de man, bleek en zachtaardig geworden, wenend op zijn aangezicht ter aarde.

(Voor dit verheven spreekgestoelte in de synagoge, vergelijk met fasc. 18, nr. 750, voetnoot 379).

Alle aanwezigen waren getuige geweest van dit schrikkelijk en wondervol schouwspel, van dit teken van Jezus' macht. Hun aanvankelijke schrik en ontsteltenis ging over in bewondering, die zij elkander toefluisterend te kennen gaven, en van hun kant hadden de Farizeeën al hun moed verloren. Ja, verbaasd bekenden zij elkander in stilte: "Wat is er aan de hand met die mens, Hij beveelt aan de geesten en zij varen uit."

862.

Jezus leraarde nu zonder hindernis voort; de verloste bezetene, nog heel zwak en mager, werd door de zijnen, onder wie ook zijn vrouw hier in de synagoge was, naar huis gebracht. Na de vergadering kwam hij bij het uitgaan tot Jezus, dankte Hem en verlangde zijn raad te ontvangen. *Jezus vermaande hem zijn ondeugden te verzaken, opdat hem niets ergers zou overkomen, boetvaardigheid te doen en zich te laten dopen.*

Deze man is een wever; hij maakt lange, smalle, lichte boomwollen doeken, zoals men er draagt om de hals. Ook begaf hij zich gerust en gezond weer naar zijn werk. Zulk een onreine geest maakte zich dikwijls meester van de mensen, die zich zonder maat of teugel aan hun vleselijke lusten overgaven.

Na dit bewijs van Jezus' macht hadden de Farizeeën alle moed verloren om Hem heden nog aan te vallen; zij hielden zich zeer stil en *Hij leerde deze avond over de sabbatlezing uit Mozes en Osea zonder verder gestoord te worden. Tot het einde toe was zijn woord ernstig, raak en scherp; zijn gelaat en woorden en toon waren heden veel strenger dan ooit te voren en Hij sprak als iemand die macht en gezag heeft.*

Hij ging hierna naar het huis van Maria, waar alle heilige vrouwen verzameld waren, alsook vele verwanten en leerlingen; hier namen velen van hen een kleine maaltijd. Ik heb deze nacht alle heilige vrouwen geteld, die de Gemeente behulpzaam zijn geweest, ook de latere tot Jezus' dood toe.

In totaal waren er 70; nu maakten er reeds 37 van het gezelschap deel uit. Ook de dochters van Laïs van Naïm, nl. Sabia en Atalia, waren later bij de reizende, helpende vrouwen. Deze heb ik ten tijde van de H. Stefanus in de christelijke nederzetting bij Jeruzalem gezien.

Diepere zin van de ziekten. - Wondergenezingen.

863.

16 november; Sabbat. –

Deze morgen leerde Jezus ongehinderd in de synagoge. De Farizeeën hadden tot elkander gezegd: "Nu kunnen wij niets tegen Hem aanvangen, zijn aanhang is te groot; wij zullen Hem nu slechts nu en dan in de rede vallen, daarna alles te Jeruzalem berichten en dan wachten tot Hij op het paasfeest te Jeruzalem komt."

Opnieuw waren de straten vol zieken. Een deel van hen waren pas gisteren, kort vóór de sabbat hier aangekomen; een ander deel was te voren ongelovig geweest, doch nu, op het gerucht van de

genezingen van gisteren, uit de hoeken der stad te voorschijn gekomen.

Ook bemerkte ik er vele, die daar reeds meermalen waren geweest, doch slechts verzachting ontvangen hadden en nu weerkeerden.

Ik ontving daarbij deze verklaring: zulke zieken zijn de lauwe, wankelmoedige, onstandvastige, trage zielen, die zich moeilijker bekeren dan grote zondaars met hevige hartstochten.

- *Magdalena bekeerde zich met strijd, na meer dan eens hervallen te zijn, doch uiteindelijk met groter geweld.*
- *Dina de Samarietin bekeerde zich op slag.*
- *Maria de Sufanietin verlangde lang smartvol naar haar bekering, die tenslotte plotseling intrad.*
- *Alle grote zondaressen bekeerden zich snel en krachtig, zoals zich ook de sterke Paulus als met de snelheid van de bliksem bekeerde.*
- *Judas wankelde altijd en ging tenslotte ten gronde.*

Zo zijn het ook de hevige kwalen die ik Jezus, volgens zijn wijsheid, aanstonds zie ontbinden, omdat de daarmee behepten (= aan een zedelijk gebrek lijdenden), *gelijk de bezetenen, deels geheel willoos in hun toestand zijn, deels ook, gelijk de zwaar zieken, door hun lijden in hun wil overmand en als verlamd worden.*

Wat evenwel ziekelijken betreft, die zonder ware bekering, ten gevolge van hun lijden slechts

moeilijker zondigen, hen zie ik dikwijls door Jezus hetzij afgewezen en tot beternis vermaand worden, hetzij slechts verzachting bekomen, opdat hun zielen door de druk van hun banden meer getemd (tegen hun kwade neigingen beschermd) zouden worden.

Jezus kan ze allen aanstonds genezen, doch Hij geneest maar dezulken die geloven en boetvaardigheid doen en waarschuwt de genezenen dikwijls tegen het hervallen.

Ik heb ook wel menigwerf gezien dat Hij louter ziekelijken op slag genezen heeft, indien het hun zielen heilzaam was, want ***Hij is niet gekomen om de lichamen tot zondigen gezond te maken, maar om de lichamen te genezen om per slot van rekening de zielen te redden en te verlossen.***

***

Ik zie steeds in elke soort van ziekte een goddelijk oogmerk en een zinnebeeld van ene op de mens klevende, eigen of vreemde, hem bekende of onbekende schuld, waarvoor hij moet boeten; of ook nog een hem gans persoonlijk toevertrouwd kapitaal van beproeving, lijden en geduld, waarmee hij, door alles moedig en onderworpen te verdragen, moet woekeren, zodat niemand onschuldig (zonder schuld, nut, doel of reden) lijdt.

Want wie is er onschuldig (of lijdt er onrechtvaardig), daar de Zoon van God zelf de zonden van de wereld op zich moest nemen om ze te delgen, en daar wij Hem met ons kruis moeten navolgen, indien wij Hem waardig en volmaakt willen navolgen?

864.

Daar het volmaakte geduld en de vreugde in het lijden en daar de vereniging van onze smarten met het lijden van Jezus tot het

wezen van de volmaaktheid behoort, zo is het verlangen, de wil niet te moeten lijden, reeds zelf een onvolmaaktheid.

Wij waren volmaakt geschapen, en moeten volmaakt herboren worden. Alle genezing is daarom een louter onverdiende genade en barmhartigheid jegens arme zondaars, die niet alleen de ziekte, maar zelfs de dood verdiend hebben, maar waaraan de Heer door ZIJN dood diegenen ontrukt, die in Hem geloven en een leven leiden volgens dit geloof.

***

Zo zag ik Jezus ook heden vele bezetenen, lammen, waterzuchtigen, jichtigen, stommen, blinden, bloedverliezende vrouwen en zwaar zieken genezen. Vaak zag ik dat Hij iemand die nog staan kon, voorbijging. Er waren ook zulke onder, die reeds dikwijls verzachting van Hem bekomen hadden, en zonder ernstige bekering weer naar lichaam en ziel hervallen waren.

Toen Jezus hen voorbijkwam, riepen zij: "Heer! Heer! al deze erge zieken geneest Gij, en ons geneest Gij niet! Heer! erbarm U over mij, ik ben weer ziek!"

Toen zei Hij: "Waarom strekt Gij uw handen niet naar Mij uit?"

Zij strekten nu allen hun handen naar Hem uit en riepen: "Heer! hier zijn onze handen!"

Maar Hij antwoordde: "Deze handen strekt gij wel uit, maar de handen van uw harten kan Ik niet vatten; gij houdt ze terug en gesloten, want gij zijt vol duisternis!"

Deze gedachte zette Hij nog verder uiteen, en daar sommigen zich bekeerden, genas Hij hen; anderen bekwamen nogmaals slechts verzachting, en nog anderen sloeg Hij weer over of stelde Hij uit.

Onderricht op sabbatwandeling.

865.

‘s Middags lag Jezus met de zijnen aan tafel.
(Wij veronderstellen: in het huis van zijn Moeder).
Zeer veel verwanten en ook nog een paar uit Nazareth waren daar tegenwoordig.

In de namiddag ging Hij met alle leerlingen en verwanten een wandeling doen naar het Meer en *Hij onderwees hen onderweg.*

Aan de zuidzijde van het dal (Tabiga) dus naar het Meer toe, vermoedelijk ter plaats of bij de plaats, waar later de 4e en 5e eeuwse kerk stond, was een lusthof en badtuin, besproeid door de beek die van de kant van Kafarnaüm kwam. (Zeer merkwaardige woorden.) Ook hier kwamen zij op hun wandeling.

Ik geloof dat hier gedoopt zal worden. Ik had het dopen eerst verwacht bij het Huis van Maria, waar eveneens een mooie doopvijver is, maar dit zou daar toch een te grote storing verwekt hebben.

De H. Maagd is ook met verscheidene van de andere vrouwen, waaronder Dina, Maria, Laïs, Atalia, Sabia en Marta bij Betsaïda naar de hoogte boven het melaatsenhuis gaan wandelen (naar het zuideinde van de heuvel Oreimeh).
Daar legert een heidense karavaan, waartoe vele vrouwen behoren, ik meen van die heidenen uit Opper-Galilea.

De H. Maagd bezocht ze, verschafte hun ook troost en onderricht. De vrouwen zaten op de hoogte in een kring en Maria zat en wandelde tussen hen. Zij stelden vragen nopens verscheidene dingen die hun onbekend waren of duister schenen en Maria legde hun alles uit; zij verhaalde menige trek uit het leven van de oudvaders, van de profeten en van Jezus zelf.

Jezus onderrichtte een grote massa volk op de heuvel (meer noordelijk), *waar de tuinen van Serobabel zijn; Hij verhaalde meerdere parabelen.*

De leerlingen verstonden Hem niet, en toen Hij zich daarna met de nadere (intiemere) leerlingen afzonderde, *verklaarde Hij hun een parabel van de zaaier en het onkruid en van het gevaar de tarwe met het onkruid uit te rukken* (Mt. 13, 24-43).

In de eerste plaats was het Jakobus de Meerdere, die Hem gezegd had dat zij Hem niet verstonden en die Hem vroeg waarom Hij niet duidelijker sprak (Mt. 13, 10-11; Mk. 4, 11-12).

Jezus antwoordde: "U zal alles verklaard worden, maar ter wille van de zwakken en de heidenen mag het Rijk Gods niet naakt getoond worden (aan de eerste de beste). Daar zij nu reeds daar afschrik van hebben, omdat het hun ontaarde, aardse ziel te zwaar toeschijnt (cfr. Joa. 16, 12), *zo moeten zij het eerst onder de sluier der gelijkenis leren kennen; het moet als een zaad in hen kiemen, opschieten en groot groeien; de aar is er in verborgen en in de aar het zaad, dat zelf in de aarde weer moet verborgen worden*. (Mk. 4, 26-29)."

Maar HUN verklaarde Hij de parabel, die betrekking had op hun roeping als arbeiders in de oogst (Mt. 20, 1-16).

Hij sprak in het algemeen over de navolging en zei dat zij weldra allen bestendig met Hem zouden meereizen en Hij hun alles zou verklaren.

866.

Ik herinner mij de volgende vraag van Jakobus de Meerdere: "Waarom, Meester, wilt Gij het verklaren aan ons, die onwetend zijn, dat wij het voort verkondigen. Zeg toch liever aan Joannes de Doper, die groot geloof heeft, wie Gij eigenlijk zijt; deze zal het overal bekend kunnen maken." Jezus' antwoord weet ik niet meer.

Tegen de avond ging Jezus weer in de synagoge en besloot er het sabbatonderricht. Reeds waren de Farizeeën weer wat op adem gekomen en durfden het op het einde nogmaals aan, met Hem te disputeren over de macht om zonden te vergeven, die Hij zich aanmatigde. Immers enige der hier aanwezige hadden te Gabara aan het gastmaal deelgenomen en zij maakten er Hem een verwijt van, dat Hij tot Maria Magdalena gezegd had: *"Uw zonden zijn U vergeven."* Zij vroegen Hem hoe Hij dit kon weten en hoe Hij dit zelf kon en of Hij niet wist dat zulk een aanmatiging een godslastering was. (cfr. Mk. 2, 7). *Jezus bracht hen door zijn antwoord op ieder punt tot zwijgen.*

Zij wilden Hem er toe brengen in vierkante woorden duidelijk te zeggen, dat Hij geen mens, maar een God was. Iets dergelijks trachtten zij uit te lokken, maar *Jezus maakte hen in hun woorden te schande.* Dit geschiedde vóór de synagoge in het voorhof.

Tenslotte gingen zij over tot het verwekken van lawaai en wanordelijkheden, maar Jezus onttrok zich zo behendig aan hun speurzin, dat Hij verdween in de menigte en zij niet meer wisten, waarheen Hij zich begeven had. Hij ging door het tuinravijn of kleine engte dicht achter de synagoge en dan door het ravijn naar de tuinen van Serobabel (het ravijn nl. dat diens landhuis met zijn dorp en tuinen verbindt). Zo bereikte Hij langs omwegen het huis van zijn Moeder.

Hier verbleef Hij een deel van de nacht en *sprak met haar en de andere vrouwen. Van hieruit liet Hij Petrus en vele andere leerlingen melden, dat zij Hem de volgende morgen naar Naïm moesten vergezellen en op de andere zijde van het dal, boven de scheepsplaats van Petrus (dus op de heuvel Oreimeh) met Hem moesten samenkomen.*

Kornelius en zijn knecht – dit had ik gisteren vergeten te zeggen – hebben Hem laten vragen wat zij moesten doen. *Zijn antwoord aan Kornelius luidde dat hij zich met al de zijnen moest laten dopen.*

Openbaar Leven van Jezus

Hoofdstuk XII –
Oponthoud te Kafarnaüm. – Excursies van daar uit. – Grote wonderen
(14 november – 12 december).
(Vervolg)

Opwekking van de jongeling van Naïm (Luk. 7, 11-16).

867.

17 november. –

Heden, zondag, reeds zeer vroeg, zag ik Jezus met zijn toekomstige apostelen, vele leerlingen en een aantal andere lieden, die te Gabara en van daar te Kafarnaüm geweest waren, op weg naar de Esdrelonvlakte toe; zij waren in twee groepen verdeeld; (een talrijke schare, lezen wij bij Lk. 7, 11); de ene ging vóór, de andere achter Jezus, die zelf met enige leerlingen meestal in het midden ging; *Hij onderwees hier en daar in het veld, wanneer zij een groep mensen ontmoetten en zelf een weinig uitrustten.*

De weg leidde (eerst) boven de vissersplaats van Petrus.
(In fasc. 19, nr. 866, laatste alinea, heeft Jezus de visserij van Petrus of de heuvel Oreimeh als verzamelplaats aangeduid.)

Van hier gingen zij dwars door het dal van Magdalum (= vlakte Gennezaret), dat zich uitstrekt oostelijk (juister: noordoostelijk) van de berg die zich boven Gabara verheft.
Dan ging Jezus door de dalen ten oosten van Betulië en Gischala en door het gewest van de twee steden die rechts en links van zijn weg lagen, toen Hij van Dabrat naar Gischala ging (fasc. 16, nr. 654).

Jezus kon heden 9 à 10 uren ver gereisd zijn; zij gingen bij herders binnen in een herberg op hun weg, 3 à 4 uren van Naïm; zij hadden de beek Kison reeds eenmaal overschreden[442].

---

[442] Overzicht van Jezus' weg. - Aan het zuideinde van de vlakte Gennezaret gekomen, slaat Hij rechts de duivenvallei (w. Hamam) in, gaat tot tegen de baden van Betulië, slaat nu links af, passeert tussen de heuvelen Nimrin en Qoroen Hattin, volgt een eindje ver de bovenloop van de beek Roemmaneh.

Nu links draaiend laat Hij Gischala rechts en volgt de richting van de huidige grote weg naar het zuiden. Aan deze weg liggen, een uur ten noordoosten van de Tabor, de resten van een oude herberg, die nu Soek el-Khan heet. We stellen ons voor dat Jezus hier stilhoudt en overnacht.

De volgende dag volgt Jezus zuidwaarts dezelfde weg die bij de zuidoostvoet van de Tabor in de Esdrelonvlakte uitkomt.
Op dit punt is Jezus nog 1,5 uur van Naïm dat naar het zuidwesten gelegen is.

Jezus heeft hen onderweg herhaaldelijk onderricht en er hen ondermeer op gewezen hoe zij de valse leraren moesten onderscheiden (Mt. 7, 15-20).

868.

18 november. –

Naïm is een mooie stad met sterke huizen en heeft ook Engannim geheten; het ligt op een aangename heuvel ten zuiden van de beek Kison (beter: el-Bireh, oudtijds wellicht Aedron), een uur van de voet van de Tabor; het ziet uit het zuidwesten naar Endor.

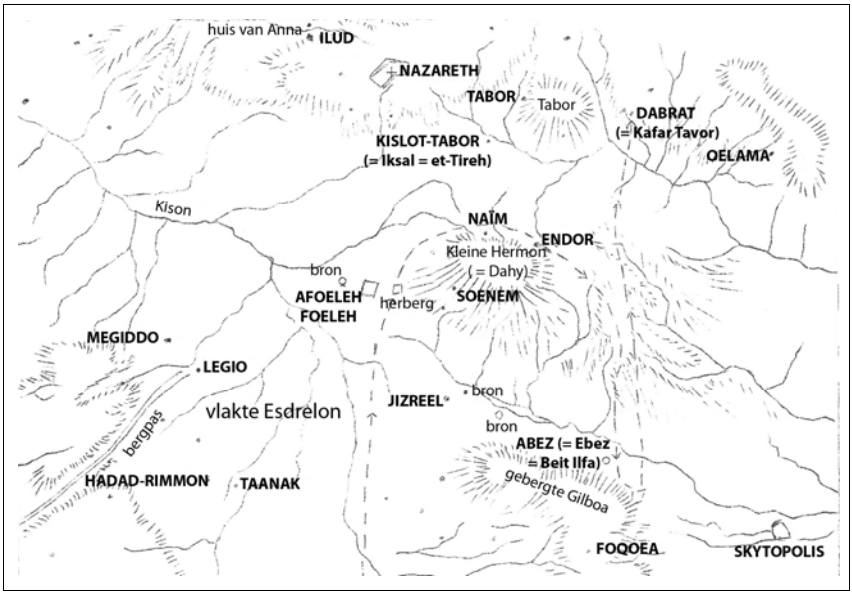

Jizreël ligt meer naar het zuiden, maar men kan het wegens het gebergte (de kleine Hermon) niet zien liggen.

Wat de hier door K. gebruikte naam Kison betreft, dit is fout.
Verkeerdelijk geeft zij aan alle beken in dit gewest de naam Kison; dit is een rivier met vele vertakkingen, maar ze vloeien alle naar het westen.
Hier vloeien ze naar de Jordaan, na in de rivier el-Bireh uitgemond te zijn.
Zie VOORREDE, nr. 11; men kan alles duidelijk nazien op grote kaart 2.

Naïm heeft (ten noorden en ten westen) de prachtige Esdrelonvlakte vóór zich en kan 3 of 4 uren ten zuidoosten van Nazareth liggen. Ten noorden van Naïm vloeit de voormelde beek (niet de Kison); Jezus was haar reeds overschreden in de richting van het noordoosten naar het westen.

De grond is hier buitengewoon vruchtbaar (zoals geheel de Esdrelonvlakte), vruchtbaar in granen, boomvruchten en wijn. De weduwe Maroni bezit een hele berg met de weelderigste wijngaarden bedekt.

Jezus kwam met ongeveer dertig reisgezellen naar Naïm (een talrijke menigte, zegt Lk. 7, 11). Onderweg waren reeds verscheidene van Hem gescheiden en naar huis gegaan.

De weg over de heuvelen werd hier smaller. (Vanaf 4 km ten noorden van Naïm begint de bodem vrij vlug uit de vallei op te stijgen.) Één groep ging vóór Hem en één kwam na Hem en Hij ging in het midden. Het was omstreeks 9 uur in de voormiddag, toen zij Naïm naderden.

Reeds onlangs werd mij bekend gemaakt dat Jezus, toen Hij hier zeer nabij was (fasc. 19, nr. 822), *met opzet niet naar Naïm was gegaan, hoewel de jongen reeds ziek was, omdat Hij hem van een zware dood wilde verlossen en daardoor aan het geloof een grote uitbreiding wilde geven.*

Toen de leerlingen op de smalle weg reeds tot de poort naderden, zag ik een groep Joden, in rouwmantels gehuld, met het lijk uit de poort komen. Ik heb altijd horen zeggen dat de Joden groepsgewijze zonder orde hun doden naar het graf vergezellen; hier ging het ook juist zo; zij liepen er als een zwerm omheen. Vier mannen droegen het lijk tussen zich in een kist. Deze was geplaatst op dwarshouten, die in het midden geboogd of uitgesneden waren; de kist had de vorm van een menselijk lichaam en was licht als een gevlochten korf en boven was het deksel eraan bevestigd. Tussen de leerlingen door, die zich aan

de weg in twee rijen schaarden, *ging Jezus de naderende lijkstoet tegemoet en sprak: "Blijft staan!" Nu legde Hij de hand op de kist en zei: "Zet de kist neer!"* Toen zetten zij de kist neer; de mensen traden achteruit, de leerlingen stonden aan beide zijden.

De moeder met verscheidene vrouwen, waaronder de 3 bekende weduwen – de broer van ene dezer (nl. van Mara, zie familieboom), die van Kislot was, was Maroni's eerste man geweest – waren het lijk gevolgd, en stonden nu, na juist de poort uitgetreden te zijn, meerdere schreden van de Heer verwijderd; zij waren gesluierd en zeer treurig; de moeder stond vooraan; zij was zeer stil en weende en kon wel denken: "Ach! nu komt Hij, als het te laat is!"

869.

Jezus zei tot haar zeer vriendelijk en toch ernstig: "Ween niet, vrouw!" De droefheid van de omstaanders ontroerde Hem, want de weduwe maakte zich in de stad zeer bemind door haar grote weldadigheid jegens wezen en armen. Nochtans was er ook menig boos en vals mens onder hen en uit de stad kwamen er nog meer andere bij.

Jezus vroeg om water en een tak; men bracht tot een van de leerlingen een keteltje met water en men brak in een tuin een hysoptwijgje af en reikte het den Heer over en *Hij zei tot de dragers: "Opent de kist en maakt de windsels los!"*

Terwijl zij dit deden, *verhief Jezus de ogen ten hemel en sprak: "Ik prijs U, Vader, Heer van hemel en aarde, omdat Gij dit alles voor de schranderen en scherpzinnige geesten verborgen gehouden, maar het aan de eenvoudigen bekend hebt gemaakt.*
Ja, Vader, zó is het Uw welbehagen geweest.

Alles is Mij door mijn Vader in handen gegeven, en niemand kent de Zoon dan de Vader, en niemand

kent de Vader dan de Zoon en hij aan wie de Zoon het wil openbaren. Komt allen tot Mij, gij, die belast en beladen zijt en Ik zal u sterken. Neemt mijn juk op u en leert van Mij, naar mijn voorbeeld, nederig en zachtmoedig van hart te zijn en dan zult gij rust voor uw zielen vinden, want mijn juk is zoet en mijn last is licht." (cfr. Mat. 11, 25-30).

Nadat zij het deksel afgenomen hadden, zag ik het lijk in de kist liggen, omwonden als een busselkind. Het lijk op de handen omhoog tillend, maakten zij de windsels los, rolden ze op, ontdekten het aangezicht en de gebonden handen; en het lichaam lag eindelijk nog slechts in een doek gehuld.

Jezus zegende het water, doopte er de tak in en besprengde het omstaande volk. Toen zag ik vele kleine donkere gestalten, zoals insecten, kevers, padden, slangen en kleine zwarte vogels uit vele omstaanders komen en wegzweven. Weliswaar scheen mij dit door niemand anders dan door mij gezien te worden, maar het maakte de mensen meer in zichzelf gekeerd en ontroerd; zij kwamen mij helderder en zuiverder voor.

870.

Nu sprenkelde Jezus met de tak water op de jongeling en maakte met de hand een kruis over hem en hierop zag ik als een donkere, zwarte gestalte als een wolk uit het lichaam wijken, en Jezus sprak tot de dode jongen: "Sta op."

Het lijk richtte zich op in zittende houding en de jongen zag nieuwsgierig en verwonderd rondom zich.

Vervolgens zei Jezus: "Geeft hem een kleed!" En zij hingen hem een mantel om.

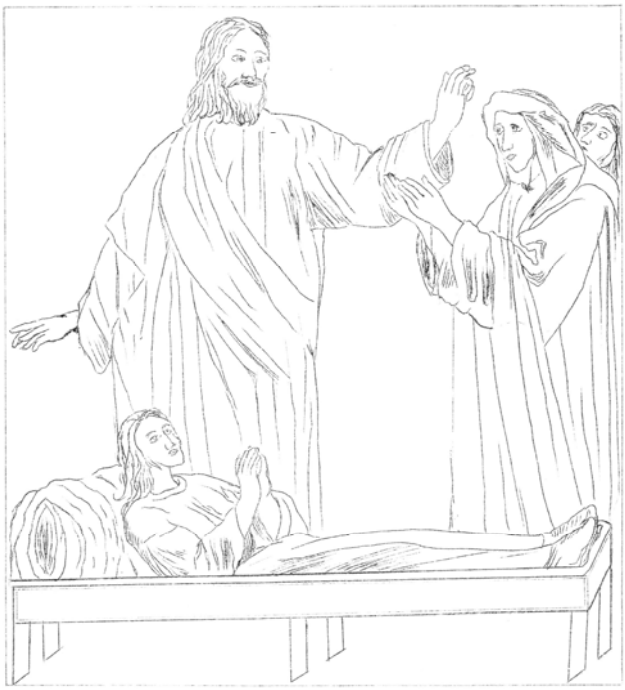

Een van Jezus' grootste wonderen: de opwekking van een dode, de jongeling van Naïm.

"Wees getroost, vrouw; hier heb je je zoon terug,
maar Ik eis hem van jou terug,
herboren uit het doopwater en de H. Geest."

Nu ging de jongen overeind staan en sprak: "Wat is er aan de hand? Hoe kom ik hier?"[443]

---

[443] Hoe kom ik hier. – De jongen komt uit een andere wereld. Dit is ook de vraag van iemand die uit een extase komt. Voorbeelden zijn er bij de vleet.

Over Jozefa Menendez lezen wij:
"Nadat de duivel haar had losgelaten, die haar naar de hel meegevoerd had, waar zij de pijnen der hel uren lang doorstaan had, kwam zij stilaan tot bezinning. De uren in de hel doorgebracht, leken haar eeuwen geweest te zijn; zij kreeg geleidelijk contact met de personen en plaatsen rondom haar en vroeg dan: "Waar ben ik? leef ik dan nog? Wie zijt GIJ?" Zij kent slechts

Zij deden hem sandalen aan, dan trad hij uit de kist en *Jezus nam hem bij de hand en leidde hem in de armen van zijn toesnellende moeder en zei: "Hier heb je je zoon terug, maar ik vorder hem van jou terug, herboren in de doopwateren!"*

De moeder was zo buiten zichzelf van vreugde, verbaasdheid en eerbied, dat zij er niet aan dacht Jezus te bedanken; onder het storten van tranen hield zij haar zoon in de armen geklemd.

Zij trokken met hem naar huis; het volk zong lofzangen. Jezus volgde hen met de leerlingen in het huis van de weduwe, dat zeer groot en met tuinen en pleinen omgeven was. Nu kwamen daar vele vrienden van alle kanten toegesneld; zij verdrongen elkander om de jongen te zien; hij werd gebaad en hij legde een wit kleedje en gordel aan.

Men waste Jezus en de leerlingen de voeten en bood hun een voorgerecht aan, en ook begon er in het huis aanstonds een zeer vreugdige en overvloedige uitdeling van geschenken aan de armen, die zich om het huis verzameld hadden om, met de hoop iets te krijgen, hun gelukwensen aan te bieden. Er werden klederen, lijnwaad, graan, brood, lammeren, vogelen en ook muntstukken uitgedeeld. *Tussenin onderwees Jezus in de hof van de weduwe de samengestroomde menigte.*

---

langzaam haar omgeving terug; alles schijnt haar reeds lang geleden te zijn." (Un appel à l'Amour, blz. 245).

In nr. 393 zegde K.: "De genezen bezetenen zeiden dat zij zich hun vorige toestand niet meer herinnerden."

K. noemt de jongen Martialis.
In de kerkgeschiedenis is een Martialis beroemd, maar het is onzeker of het die opgewekte jongen van Naïm geweest is.

"Hij was", lezen wij in Pet. Boll, 30 juni, "een groot geloofsverkondiger, tijdgenoot van Christus, ijverige medewerker van Sint-Petrus en de overige apostelen, groot wonderdoener en zelf apostel van Aquitanië en eerste bisschop van Limoges."

Martialis in zijn wit kleedje was zeer vrolijk, liep heen en weer, liet zich bezien en deelde ook zelf uit; hij was blij als een kind en het was vermakelijk om te zien hoe de jongen, toen zijn schoolkameraden door hun leraren in het voorhof geleid werden, op hen afkwam. Vele van die schoolkinderen waren voor hem verschrikt als voor een geest; en hij liep op hen toe en joeg hen voor de grap met gemaakte buikstem vrees aan; en zij vluchtten achteruit; anderen lachten met die vreesachtigen en hingen de dappere uit; zij gingen naar hem toe, schudden hem gelukwensend de hand en zagen zelfvoldaan en geringschattend op de benauwden neer, zoals een groter knaap een paard, of een ander dier aanraakt, waarvoor een kleinere nog bang is.

871.

Nu werd in het huis en in de voorhoven een gastmaal aangericht en allen namen er deel aan. Petrus, als verwante van de weduwe – zij was de dochter van de broer van zijn schoonvader – was opvallend verblijd; ook was hij zeer vertrouwd in het huis, waar hij zich bijna als de huisvader gedroeg.

Jezus riep de genezen jongeling dikwijls, in het bijzijn der verzamelde scharen, tot zich en onderrichtte hen; ik begreep wel dat Hij datgene wat Hij hem zei, sprak ten aanhoren en tot stichting van de aanwezigen en dat zij er door getroffen werden.

Maar ik heb niet gehoord dat Hij over hem als over een gestorvene sprak; Hij sprak steeds als had de dood, die door de zonde in de wereld gekomen was, hem gebonden, geketend, om hem tenslotte af te maken in het graf, als had hij blind in de duisternis geworpen moeten worden en te laat de ogen moeten opendoen daar, waar geen erbarmen, geen hulp meer te verhopen is.

Doch alvorens het zo ver was, had Gods barmhartigheid, ten aanzien van de deugd zijner

ouders en van enige zijner voorouders, vóór de ingang zijn banden losgemaakt; maar nu moest hij zich door de doop ook laten ontbinden van de ziekte der zonde, opdat hij niet uiteindelijk in een nog verschrikkelijker gevangenschap terecht zou komen.

Jezus leerde over de deugd van de ouders, die in later tijd de kinderen ten goede komt, en hoe, om de gerechtigheid der oudvaders God Israël tot nog toe had geleid en gespaard; maar nu dit zelfde volk, gestorven door de zonde, in lijkwindsels gewonden en reeds gekist en toegedekt, aan de rand van het graf gekomen was, net als deze jongeling, was zijn barmhartigheid voor de laatste maal tot zijn volk gekomen.

Joannes had de wegen bereid en met sterke stem geroepen om de harten uit de doodslaap op te wekken en ***de Vader erbarmde zich*** *nu voor de laatste maal en opende voor* ***de waarheid, het licht en het leven*** *de ogen van allen, die ze niet hardnekkig gesloten wilden houden.*

Hij vergeleek het volk in zijn verblindheid met de jongeling: in lijkdoeken gewonden en gekist, ontmoette dit volk nu het Heil buiten de poorten der stad en reeds bij de rand van het graf.

Door de volgende punten van gelijkheid vestigde hij hun aandacht op het tragische, het kritische van het ogenblik:
indien nu deze dragers hun oren voor zijn stem hadden gesloten, de kist op zijn bevel niet hadden neergezet en geopend, noch het omwikkeld lijk losgewonden, maar hardnekkig hun weg hadden vervolgd, de levende, maar zwaar geboeide des

doods, levend begraven hadden, welk een ontzettende, afgrijselijke ramp ware dit geweest?!

Welnu, juist zo handelen de valse leraars, de Farizeeën, die het arme volk van het leven der boetvaardigheid (geloof in Jezus, berouw en doop) verwijderd houden, het met de banden van hun wetten boeien, het in de kist van hun gebruiken en vormelijke observanties sluiten en het zo in het eeuwige graf werpen.

Hij smeekte en vermaande dus het volk om toch de aangeboden barmhartigheid van zijn hemelse Vader aan te nemen en zich tot de boetvaardigheid, de doop en het leven te spoeden.

872.

Merkwaardig was het dat Jezus hier met wijwater zegende; ik houd het er voor, dat het geweest is om de boze geesten te verdrijven, die een zekere macht op verscheidene aanwezigen hadden. Immers, enige van dezen waren geërgerd, anderen nijdig en nog anderen met een heimelijk leedvermaak vervuld, omdat Hij, naar zij meenden, de jongen niet van de dood zou kunnen opwekken. Ik heb al die slechte gevoelens in allerlei gedaanten van ongedierte uit hen zien wegtrekken.

Bij de opwekking van de jongeling zag ik ook, hoe zich uit het lijk, krachtens de zegen met het water een kleine wolk van vele kleiner en groter gestalten of schaduwen van insecten verhief en dan in de aarde verdween.

Ik dacht daarbij hoe ik anderen door Jezus van de dood opgewekt had zien worden.
Toen riep Hij de ziel van de overledene terug, die ik ver van hem in de kring van haar schuld had zien staan, en zij kwam boven het lichaam gezweefd en zonk er in, waarna het zich verhief.

Maar hier bij de jongen van Naïm geschiedde het anders; ik zag de ziel niet afgescheiden, niet terugkeren; ik zag als hief zich de dood als een verstikkende last van het lichaam af.

Toen na de maaltijd de avond naderde, ging Jezus met de leerlingen naar een andere tuin der weduwe van Naïm Maroni (een andere dan in nr. 871) aan het zuidelijk einde van de stad; de weg door de stad was in heel zijn lengte met allerlei ellendigen en zieken afgezet en *Jezus genas ze;* dit verwekte in de stad een grote beweging. Het was reeds donker, toen Jezus in de tuin kwam. Daar waren verzameld: Maroni, de drie weduwen, de huisgenoten en vrienden en enige synagogeleraars; voorts de genezen knaap en enige andere jongens. Men zag verscheidene lusthuizen in de tuin, en vóór een uitzonderlijk mooi lusthuis, waarvan het dak op zuilen rustte, die men met schotten kon sluiten, was een fakkel onder palmbomen hoog opgesteld; zijn licht viel tot in de zaal.

Eerst leraarde en vertelde Jezus al wandelend; daarna at men enige vruchten tot verkwikking en *Jezus hield een mooie lering in het (schone) lusthuis. Ook met de verrezen jongeling sprak Hij dikwijls en wel met opzet ten aanhoren van anderen tot hun stichting;* het was een wondermooie avond in de tuin. Tenslotte gingen zij in Maroni's huis de nacht doorbrengen; in de zijgebouwen was plaats voor allen.

Beslechting van huwelijksgeschillen.

873.

19 november. –

Op de tijding van Jezus' komst en verblijf te Naïm en van de opwekking van de jongeling waren vele mensen en zieken uit het gehele gewest nog gisterenavond en in de nacht aangekomen en

de straat vóór het huis van Maroni was in heel haar lengte met lange rijen van zulke zieken afgezet. *Jezus genas er een deel van 's morgens en herstelde ook de vrede in een aantal gezinnen.*

Verscheidene vrouwen kwamen Hem namelijk vragen of Hij hun geen scheidingsbrief kon geven; zij deden met misbaar hun beklag bij Hem over hun mannen met wie zij niet konden leven, maar dit was een hinderlaag van de Farizeeën. Daar dezen, door zijn wonderen beschaamd, hier niets tegen Hem konden uitrichten en niettemin al zijn handelingen met nijd en verbeten woede gadesloegen, zo hoopten zij Hem nu tot uitspraken die de echtscheiding betroffen, te brengen, om Hem op grond van valse leer als een dwaalleraar te kunnen aanklagen.

Maar Jezus zei tot de klagende vrouwen: "Breng Mij een kom melk en een kom water, dan zal Ik u antwoorden." Zij gingen en kwamen uit een naburig huis met twee schalen, de ene vol melk, de andere vol water. Jezus goot de melk en het water dooreen en zei: *"Scheidt Mij dit, zodat de melk weer alleen en ook het water alleen is, en dan zal Ik u scheiden!"*

Daar de vrouwen wedervoeren dat Hij een onmogelijke zaak van hen verlangde, *sprak Jezus dat zij van Hem hetzelfde verlangden, een even onmogelijke zaak en Hij weidde hierop uit over de onontbindbaarheid van de echt, verklarend dat Mozes alleen om de versteendheid en ontaarding van de mensen de scheiding gelegaliseerd had* (cfr. Mt. 19, 3-10; Mk. 10, 1-13). *Maar gans gescheiden konden zij niet worden, want zij waren één lichaam en één vlees; en ook wanneer zij niet tezamen leefden, moest de man de vrouw en de kinderen toch onderhouden en geen van beide mocht hertrouwen.*

Hij ging ook met hen mee in de huizen hunner mannen en sprak met deze alleen, en dan met de vrouwen en mannen tegelijk, en Hij beschuldigde de beide partijen, doch het meest de vrouwen en bewerkte hun verzoening; zij weenden beiden en bleven mekaar getrouw en waren gelukkiger dan te voren.

De Farizeeën waren zeer grimmig, omdat hun opzet mislukt was. *Jezus genas deze morgen nog meerdere blinden, door aarde in zijn hand te mengen met speeksel en door met dit mengsel hun ogen te bestrijken.*

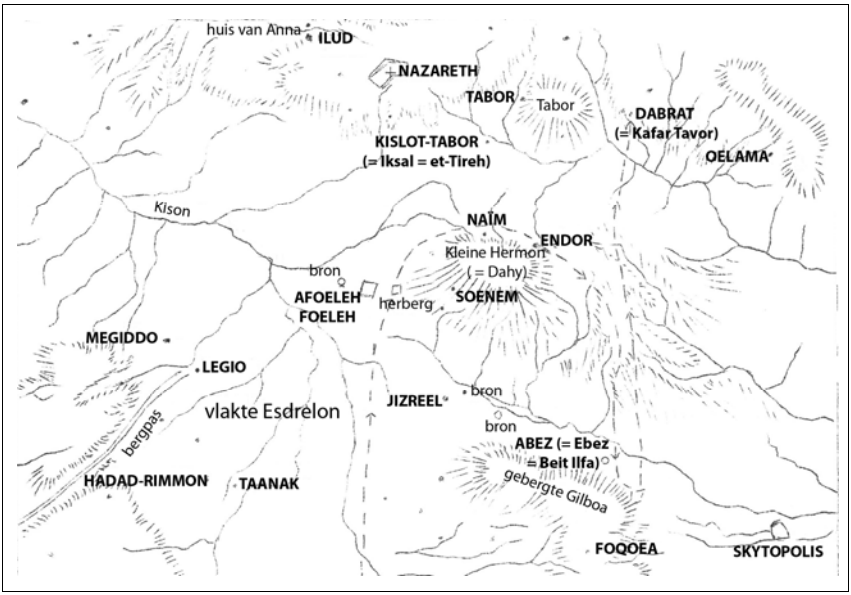

Jezus te Megiddo.

Eerst een kort woord over 4 VOORNAME STEDEN, dat de volgende zakelijke mededelingen van K. zal ophelderen:

I) Naïm.

Dit eerste woord slaat op het voorgaande. Katarina beklemtoont de mooie aangename ligging. Dit komt treffend overeen met de betekenis van de naam Naïm, nl. 'aangenaam, bevallig'.
Nu in het Arabisch 'Naïn'; de hebreeuwse 'M' gaat in het verwante Arabisch vaak over in 'N'.

Naïm ligt 8 km ten zuidzuidwesten van de Tabor, op een heuvelkruin of -vlakte, niveau 225-250 m, langs de noordhelling van de kleine Hermon, 290 m lager dan de top van dit gebergte, niveau 515 m.

De Franciscanen hebben daar nu een kleine kerk op de plaats waar een oude traditie het wonder lokaliseert, nl. nabij de oostrand van de hoogvlakte.

Een 200-tal meters ten zuidoosten van deze plaats vindt men grotten en rotsgraven. Naar deze was men met het lijk van de jongen op weg en verliet men juist de poort, toen Jezus hier aankwam en op de lijkstoet botste. – De lezer wordt dringend verzocht, deze en meer nog de volgende aanwijzingen op kaart 2 na te zien.

II) Megiddo.

Deze stad, teruggaand tot het 4^{e} millennium en een der oudste steden van de wereld, neemt ook in de geschiedenis van Israël een voorname plaats in. Haar ligging werd in de voorgaande eeuw vermoed en in de 20^{e} eeuw met zekerheid bekend. Misschien werd geen stad zo stelselmatig, grondig en volledig volgens de afschilferingsmethode onderzocht als Megiddo.

Ze heeft een strategische ligging, nl. op een kruispunt van wegen, speciaal aan de weg die de twee vijandige grootmachten Egypte met Assyrië en het verdere Oosten verbond. Langs deze weg moesten de legers dezer landen in de beoorloging van elkander voorbij. Meer bepaald, ligt Megiddo bij het punt waar uit zuidwestelijke richting een

pas uit het Samaritaans bergland in de vlakte Esdrelon uitkomt. Hier was het dat de vrome koning Josias het Egyptische leger van koning Nechao de doortocht wilde versperren, maar hij leed de nederlaag en sneuvelde in de strijd (II Kron. 35, 20-24; II Kon. 23, 29-30). Door deze bergpas loopt nu de moderne grote landweg (zie grote kaart 2).

De omgeving van Megiddo, ja, soms de hele Esdrelonvlakte werd ook vlakte van Megiddo genoemd en de vele waterrijke bronnen noemde men de 'wateren van Megiddo' (cfr. Recht. 5, 19; II Kron. 35, 22, enz.). Samen vormen ze de bestendige beek die nu w. Ledjoen heet en haar water na een loop van 8 km in de Kison uitstort; ze is er de waterrijkste bijrivier van.
Haar naam Legio heeft ze ontleend aan de stad Legio.

De imposante heuvel, waarop Megiddo teruggevonden is, heet nu Moetesellim, en men vermoedt dat deze naam in laatste instantie teruggaat tot de gouverneurs, die door Salomon over deze stad en omgevend district aangesteld werden (I Kon. 4, 12); hij betekent gouverneur.

Megiddo was een van Salomo's vestingsteden, door hem herbouwd en versterkt. Ook kon de 'paardenkoning' hier, aan de rand van de Esdrelonvlakte, zijn vele paarden bij rijtochten en in gevechten best gebruiken. Ook zijn 'de paardenstallen van Salomon' een van de ophefmakendste vondsten die men op de heuvel Moetesellim heeft gedaan. Één complex stallen werd teruggevonden in het noordoosten der stad, nabij de grote noordelijke poort; een ander complex in het zuidwesten nabij de kleiner zuidelijke poort; de stadsmuren volgden de rand van de ronde heuvelvlakte.

Een ander voornaam bouwwerk werd gevonden aan de oostkant van de stad; het bestond uit een open binnenplaats met aan drie zijden overdekte lange vertrekken.
Dit zou wel het gebouw kunnen zijn, op wiens ronde binnenplaats wij Jezus straks zieken zullen zien genezen.

III) Legio.

Het is de naam van de stad die in Christus' tijd de rol en het belang van het vervallen Megiddo had overgenomen.

Van Legio is een uitgestrekt ruïneveld overgebleven.
De Arabische naam 'Ledjoen' is een vervorming van het Latijnse woord 'Legio', 'legioen', naam die aan deze plaats verbonden bleef, nadat een Romeins legioen hier lange tijd gekampeerd had.

Ledjoen ligt op de linker- of noordkant van de beek Ledjoen, ten zuiden van de hoge heuvel van Megiddo en strekt zich noordwaarts 1 km ver tot 200 m van de heuvel Moetesellim of Megiddo uit.

Legio erfde ook het handelsbelang van Megiddo, gezien zijn ligging op een kruispunt van wegen, waar vele karavanen voorbijkwamen.

Vandaar dat K. hier ook een tollenaarsverblijf en meerdere herbergen vermeldt. Nog vindt men een karavaanherberg aan de zuidkant van de beek en het dorp Ledjoen, een herberg die ook heden nog dienst doet. Uit het ruïneveld kan men besluiten dat de stad Ledjoen zich uitstrekte van de beek over een lage heuvel 1 km ver tot in de buurt van de heuvel Moetesellim.

In het zuiden ligt ook nog een brug over de beek, waarover men uit het huidige dorp in het landschap komt, waar wij Jezus straks zullen zien komen om de arbeiders toe te spreken.

IV) Dabbeset, de stad van Bartolomeüs.

Is een grensstad van de stam Zabulon, in zijn zuidwesthoek, nabij de Kison. Hoewel de stad niet teruggevonden is, MOET ze ongeveer liggen waar wij ze bij benadering lokaliseren op grote kaart 2, nl. te tell esj-sjemmam.

Verder zal K. zeggen: "In 't begin van zijn reis van Naïm naar Megiddo kon Jezus Dabbeset zien liggen; later, wanneer Hij Megiddo naderde, niet meer, wegens de vooruitspringende hoogten van Megiddo."

Dit kan men heel goed nagaan op grote kaart 2, waar deze hoogten aangetekend zijn; Hij ging dus eerst, westwaarts, sloeg dan zuidwestwaarts af; zodra zij de kleine heuvelketen rechts hadden, verdween Dabbeset er achter. –

Nu kunnen wij K. laten spreken, zonder haar te moeten onderbreken.
Ik herhaal de titel:

Jezus te Megiddo.

Om de middag verliet Hij Naïm.

Maroni, de jongeling en al haar huisgenoten, de genezenen en vele goede burgers uit de stad deden Hem uitgeleide. Enigen wachtten Hem op vóór de poort, bezongen in psalmen zijn lof en wuifden Hem met groene takken tegen. Hij ging met de leerlingen westwaarts, aan de noordzijde van de Kison. (De naam is hier goed gebruikt, als wij onder Kison ook zijn vertakkingen verstaan). De bergen die in het zuiden de vallei van Nazareth sluiten, had Hij ter rechterzijde en Hij ging over een riviertje dat van noord naar zuid (van noordoost naar zuidwest) in de Kison vloeit, als daalde het van Nazareth af. (Het begint bij Kislot, het huidige Iksal).

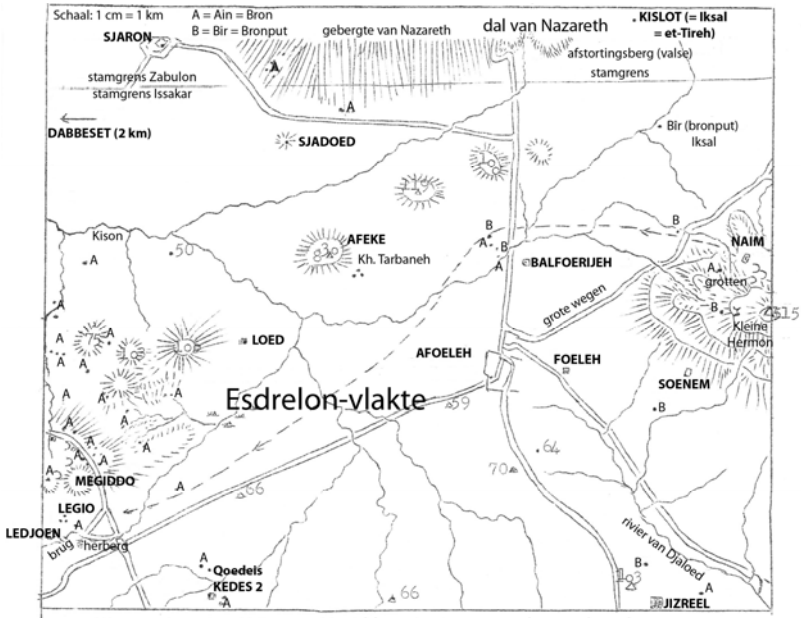

Weg van Jezus van Naïm naar Megiddo en Legio, waar omheen vele verkeerswegen.

Hij onderwees op de overzijde van dit riviertje landarbeiders die op het veld zaaiwerk aan het verrichten waren.

Eerst tegen de avond ging Hij met de leerlingen de nieuwe voorstad van Megiddo binnen (nl. Legio). Het ligt aan de voet van een gebergte (nl. het Samaritaans gebergte, dat hier een verlenging is van de Karmelketen). Aan de westzijde van dit gebergte komt men in het dal Zabulon (moet zijn: Saron, naam van de kustvlakte tussen Jaffa en de Karmelkaap).
Hij ging hier in een herberg, waarvóór Hij nog deze avond een leerrede hield.

Als de mensen op de velden Jezus met zijn gezelschap zagen naderen, zag ik hen naar hun klederen lopen en ze aantrekken; onder hun arbeid hadden zij die afgelegd. (Het dal van Nazareth is de door heuvelen ingesloten vallei, waarin Nazareth gelegen is, met het dal of wadi, die tussen de twee toppen van de valse afstortingsberg in de Esdrelonvlakte uitmondt).

874.

20 november = 1 Kislew; Nieuwe Maan. –

Megiddo zelf ligt op de hoogte (heuvel Moetesellim) en is vervallen, ja, half verwoest. Midden in de stad staat een gedeeltelijk ineengestorte, gedeeltelijk met gras begroeide bouwrest; ze heeft hier en daar nog halve bogen; dit zal oudtijds wel een kasteel van de koningen van Kanaän geweest zijn (Jos. 12, 21)[444].

---

[444] Kasteel der koningen van Kanaän. – Megiddo is een oude, kanaänietische koningsstad (Jos. 12, 21). Dat er na 12 eeuwen nog veel van overbleef, is aanneembaar, te meer daar Salomo, zijn gouverneurs of latere oversten het hersteld zullen hebben (cfr. I Kon. 4, 12; 9, 19).

In opgravingen vermeldt J. Simons aan de oostkant van de stad een gebouwencomplex met drie vleugels en een open binnenplein.

In Nouv. Revue théol. 1938, blz. 85 zegt hij er nog over: “Blijkbaar is dit het paleis geweest van een plaatselijke vorst of van een stadsbestuurder of

Ik hoorde ook dat Abraham in dit gewest is geweest[445].
Ook is hier in de buurt de deugdzame koning Josias door de Egyptenaren verslagen en dodelijk gewond geworden. Ik zag dat hij in deze stad gestorven is.[446]

Een nieuwe en levendiger wijk van Megiddo is de voorstad (Legio), waar Jezus is ingegaan; ze bestaat uit een lange rij van gebouwen aan de voet van de heuvel (Moetesellim), waar een grote handelsweg van uit Ptolemaïs voorbijloopt.

Daarom staan hier vele grote herbergen en wonen hier ook tollenaars, die Jezus' lering gisteren gehoord hebben; ze kwamen heden weer bij Hem en hadden het besluit genomen boetvaardigheid te doen en zich te laten dopen. De Farizeeën van deze plaats waren hierover ten zeerste verbitterd.

Er is hier een zeer grote menigte zieken verzameld en in de morgen kwamen er nog gedurig nieuwe bij. *Jezus liet hun*

---

landvoogd. Het bestond waarschijnlijk reeds in de 15e, 14e of 13e eeuw vóór Chr. Tijdens de opgravingen werd hier een hele verzameling kunstschatten ontdekt."

[445] Abraham in dit gewest. – Te Betel sprak God tot Abraham: "Sta op en doorwandel het land, Ik wil het u geven." (Gen. 13, 17).

Aan de noordvoet van de heuvel Moetesellim ontspringt in een grot met rondgewelfde ingang een rijke bron die een beek vormt. Bij de bewoners van dit gewest bestaat een traditie dat Abraham, door met zijn stok op de rots te slaan, de overvloedige bron ten behoeve van de stad heeft doen ontspringen.

Deze traditie of legende is vermeld bij de Arabische geschiedschrijvers en geografen Jaqoet en Ibn el-Faqih.

"Ik hoorde dat Abraham in dit gewest is geweest", zegt K.
Dus kan zij dit van de inlanders gehoord hebben, terwijl ze hier bij Jezus was.

[446] Josias in deze stad gestorven. – "Gedurende zijn regering rukte Farao Necho, de koning van Egypte, naar de rivier de Eufraat tegen de koning van Assjoer op. Koning Josias trok tegen hem op, maar sneuvelde reeds bij de eerste ontmoeting te Megiddo; zijn dienaren brachten zijn lijk op een wagen van Megiddo naar Jeruzalem." (2 Kon. 23, 29-30; II Kron. 35, 23-24).

door de leerlingen zeggen dat Hij tegen de avond tot hen zou komen en Hij regelde hoe zij gerangschikt en geplaatst moesten worden en de leerlingen zorgden daarvoor. Bij de ingang vóór de stad Megiddo was een groot rond grasplein, met muren en gebouwen omgeven. Ook deze groep gebouwen was een weinig vervallen. In deze omtrek werden de zieken volgens de aard van hun ziekte in een kring geplaatst.

Jezus trok 's namiddags met de leerlingen weer het landschap in, naar een dal ten oosten van de stad en *onderrichtte op zijn rondwandeling de zaaiarbeiders in parabelen.* Ook vele van de reeds geschoolde leerlingen onderwezen hen; zij bereidden ook groepen dagloners, die verderaf werkten, op Jezus' komst en lering voor. Aan hen die Hij verliet, verklaarden zij vele gezegden van de Heer, die zij niet goed verstaan hadden en zij vertelden hun ook Jezus' wonderen.

Hetzelfde onderricht werd meestal herhaald, zodat de mensen die achteraf bijeenkwamen en Jezus' leer bespraken, allen hetzelfde wisten. Alleen hadden de aandachtiger en dieper denkende toehoorders alles beter doorgrond en dezen gaven dan daarover uitleg aan de trageren van begrip. Daar de mensen in dat warme land dikwijls onder hun arbeid moesten rusten, *zo onderwees Jezus hen in die tussenpozen, of ook wanneer zij gingen zitten schaften.*

Leerlingen van Joannes bij Jezus.

875.

Terwijl ik Jezus met de leerlingen op weg zag door de velden, ontwaarde ik enige, me dunkt 4 leerlingen van Joannes, die na een lange reis hier aankwamen; zij groetten de leerlingen, voegden zich bij hen en luisterden toe; zij hadden stroken vel om de nek en riemen om hun middel. Dezen waren niet door Joannes gezonden, hoewel zij met hem en zijn leerlingen verkeerden; het

waren mislopen en ontaarde leerlingen van Joannes; zij spanden ook met de Herodianen samen en waren uitgezonden om te spioneren, vooral om uit te horen wat Jezus leerde over zijn Rijk; zij waren veel strenger, hoffelijker en fijner van manieren dan de leerlingen van Jezus. Bij hen was het vel van Joannes reeds in een soort stool van schaapsvel, en zijn lering in een stijf, sektarisch formalisme veranderd.

Andere leerlingen van Joannes. – Het geval Mt. 11, 1-15; Lk. 7, 17-30.

Omstreeks 5 uur kwam er nog een andere groep Joannes-leerlingen aan; zij waren met hun twaalven.

Twee van hen waren door Joannes gestuurd als eigenlijke gezanten en de overigen waren als getuigen meegekomen.
Op het ogenblik van hun aankomst begaf Jezus zich juist uit het landschap naar Megiddo terug en zij volgden de andere leerlingen op de voet. Enige van hen waren bij de laatste wonderen van Jezus tegenwoordig geweest en tot Joannes teruggelopen.

Ook waren sommige Joannes-leerlingen, aanstonds na de opwekking van de jongeling van Naïm van de schaar afgeweken en naar Macherus gesneld (Lk. 7, 18), waar zij tot Joannes zeiden:

> "Wat is er aan de hand? wat beduidt dat?
> Wat is daarvan te denken? Hoe zit dat allemaal ineen?
>
> Dit alles hebben wij van Hem gezien, zulke woorden van Hem gehoord! Maar anderzijds zijn zijn leerlingen veel vrijer in het vasten dan wij! veel lakser in alle wetsonderhoudingen!
>
> Wie moeten wij volgen? Wie mag Hij zijn?
>
> Waarom geneest Hij alle zieken, troost en helpt Hij geheel vreemde mensen, en verzet Hij geen enkele stap om u te verlossen?"

876.

Joannes had altijd grote moeite met zijn leerlingen; zij wilden niet van hem scheiden en hij zond hen zo herhaaldelijk tot Jezus, alleen met het doel dat zij Hem zouden leren kennen en volgen. Maar dit viel hun zwaar, daar zij reeds, als leerlingen van Joannes, zeer met zichzelf ingenomen waren; hij liet daarom Jezus ook zo dikwijls verzoeken om toch openlijk en ondubbelzinnig te verklaren wie Hij was, opdat zijn leerlingen het zouden horen en geloven en zich met alle mensen tot Hem bekeren.

Toen zij ditmaal weer met hun twijfels en moeilijkheden tot Joannes kwamen, kreeg hij opnieuw de gedachte Jezus nog eens er om te verzoeken openlijk en ronduit de verklaring af te leggen dat Hij de Messias, de Zoon van God was, en hij vaardigde er dus twee met deze vraag naar Jezus af.

Toen zij aankwamen, keerde Jezus, zoals ik zei, terug uit het dal (ten oosten van de stad) en in de stad gekomen begaf Hij zich aanstonds met zijn leerlingen naar de ronde plaats, waar de zieken uit het hele gewest gerangschikt en gelegerd waren. Ook zieken uit Nazareth waren onder hen, die Hem kenden: lammen, blinden, stommen, doven, zieken van alle aard en ook meerdere bezetenen.

De kring rondwandelend genas Hij de bezetenen op verschillende wijzen. Deze waren niet zo woedend, gelijk dikwijls andere keren, maar zij hadden in hun ledematen krampen en verschrikkelijke stuiptrekkingen. *Jezus genas hen door een bevel uit de verte in het voorbijgaan.* Ik zag de gewone donkere damp van hen wijken, henzelf lichtelijk onmachtig worden en hoe zij, na tot zichzelf gekomen te zijn, er geheel veranderd uitzagen. De damp stijgt dan dun uit hen en trekt zich verdichtend tezamen: menigmaal verdwijnt hij in de lucht en menigmaal zinkt hij in de aarde; dit laatste deed hij hier. Dikwijls, wanneer de boze geest in de vorm van een donkere schaduw meer in menselijke gedaante van hen wijkt, zie ik hem niet ogenblikkelijk verdwijnen, maar tussen de mensen ronddwarrelen, heen en weer dwalen en pas dan ontwijken.

Jezus bevond zich aan het begin van de rij om met zijn genezingen te beginnen, toen de afgevaardigde Joannes-leerlingen met een zekere ambtsijver als leden ener commissie Jezus in de weg traden om Hem toe te spreken, *maar Hij sloeg er geen acht op, en begon een lange reeks van genezingen.*

Dit beviel hun niet; zij wisten niet waarom.

In het algemeen waren vele Joannes-leerlingen bekrompen van hart, kleingeestig, afgunstig:
Joannes deed geen wonderen, Jezus deed wonderen.

Joannes verkondigde met veel ophef zo verheven dingen over Jezus en Deze hielp hem niet uit de gevangenis.

Wanneer zij van zijn wondermacht en leergezag overtuigd waren, lieten zij zich door het algemeen gepraat weer van de wijs brengen: "Wie is Hij dan wel? Men kent toch overal zijn arme verwanten!"

Dan vonden zij ook weer geen rechte kant aan zijn woorden betreffende zijn Rijk: zij zagen geen rijk, ook geen toebereidselen er toe.

Anderzijds, daar Joannes, hoewel in de kerker gevangen, door de meesten hooggeschat en bewonderd werd, veronderstelden zij soms dat Jezus hem niet hielp en wegkwijnen liet om zelf en alleen des te meer wijd en zijd beroemd te worden.

Tenslotte ergerden zij zich aan de vrijheid van zijn leerlingen; zij hielden het deels ook wel voor een overdreven ootmoedigheid van Joannes, dat hij Jezus zo hoog ophemelde en hen altijd tot Hem zond met het verzoek zich te verklaren en openlijk bekend te maken.

Daar Jezus nooit een rechtstreeks antwoord gaf en zij niet vermoedden dat Joannes hen die reizen liet ondernemen, opdat zij Jezus erkennen zouden, zo was dit erkennen, bij al hun eigenwaan, een moeilijker zaak voor hen dan voor het eenvoudigste kind.

877.

Jezus genas de zieken, rondgaand langs de kring, en kwam dan bij een van Nazareth, die zijn oude vriendschap met Hem oprakelde en vroeg: "Herinnert U zich nog de tijd dat U 25 jaar kon zijn en dat uw grootvader stierf? Weet U nog dat wij toen vaak tezamen geweest zijn?" Hij bedoelde daarmee Anna's tweede of derde man, dit weet ik niet meer juist.
Jezus ging op die herinnering niet in en zei alleen: "Ja, vriend, ja, Ik ken u goed, Ik weet het nog", en bracht het gesprek aanstonds op zijn zonden en kwalen. Daar Hij berouw en geloof in de man zag, *genas en vermaande Hij hem* en ging over tot de volgenden.

Toen Hij nu aan het tegenovergestelde einde van de kring gekomen was, traden de afgezanten van Joannes, die de hele tijd al zijn wonderen uit het midden van de kring aanschouwd hadden, Hem opnieuw in de weg en zeiden: "Joannes de Doper heeft ons tot U gezonden en laat U vragen: Zijt Gij Degene die komen moet, of moeten wij een andere verwachten?"

Hierop zei Jezus tot hen: "Gaat Joannes verkondigen wat gij gezien en gehoord hebt: de blinden zien, de doven horen, de lammen gaan, de melaatsen worden gereinigd en de doden verrijzen; (onlangs nog de jongen van Naïm). De weduwen worden getroost, aan de armen wordt het Evangelie verkondigd, wat krom is, wordt recht gemaakt en zalig hij die geen aanstoot aan Mij neemt!" Hierop wendde Hij zich weer van hen weg en zij vertrokken zonder uitstel.

Jezus kon feitelijk niet duidelijker van zichzelf spreken, want wie had Hem verstaan? Zijn leerlingen waren wel allen goede, eenvoudige, edelmoedige, rechtschapen mensen, maar nog niet in staat tot zulk een erkenning. Immers, meerderen van hen waren naar het vlees met Hem verwant en zij zouden zich geërgerd of verkeerde gedachten van Hem gekregen hebben. Het volk was

niet bereid en geheel onrijp om de waarheid te vernemen en Hij was door bespieders omringd. Zelfs onder de Joannes-leerlingen hadden de Farizeeën en Herodianen hun werktuigen.

878.

Nadat de boden van Joannes heengegaan waren, *begon Jezus op de (ronde) plaats de mensen te onderrichten. De genezenen, veel volk, verscheidene schriftgeleerden uit de stad en zijn leerlingen, ook de 5 tollenaars die hier woonden, hoorden Hem aan.*

Hij leerde nog lang bij het fakkellicht, want hierbij waren reeds de laatste zieken genezen. Hij maakte zijn antwoord aan de leerlingen van Joannes tot het aanknopingspunt van zijn toespraak. Hij zette uiteen welk een gebruik men van Gods weldaden, die wij kregen, moeten maken.

Hij vermaande allen tot boetvaardigheid en bekering; en daar Hij wist dat voor enige Farizeeën zijn algemeen kort antwoord aan de gezanten van Joannes een aanleiding geweest was om tot het volk te zeggen: "Hij houdt niet van Joannes en laat hem aan zijn lot over, om zelf beroemder te worden", *zo verklaarde Hij zijn antwoord op de vraag wie Hij was, alsook zijn oproep tot inkeer en boetvaardigheid; en hiertoe verwees Hij hen naar het getuigenis van Joannes;* zijzelf toch hadden hem gehoord en wisten wat hij over Hem had gezegd en getuigd.

Hij vroeg hen hoe zij nog langer konden twijfelen en wat zij dan bij of in Joannes waren gaan zoeken. Hij sprak als volgt: "Wat zijt gij dan gaan zien, toen gij u tot Joannes in de woestijn begeven hebt? Zijt gij een riet gaan zien, dat in de wind op- en neerbuigt? Een prachtig gekleed en wekelijk levend mens? Maar ziet! Lieden die zich prachtig kleden en wulps leven,

zoekt men aan de hoven van de koningen. Wat hebt gij dan willen zien, toen gij hem opzocht? Hebt gij een profeet willen zien? Ja! zeg ik u! gij hebt meer dan een profeet in hem gezien. Hij toch is het van wie geschreven staat: "Zie! ik zend mijn engel vóór U uit, opdat hij U de weg zal bereiden." (Mal. 3, 1).

Ja! Ik zeg het u; onder allen die van een vrouw geboren zijn, is er geen groter profeet opgestaan dan Joannes de Doper, en toch is de kleinste in het hemelrijk groter dan hij[447].

Maar van de tijd van Joannes de Doper af lijdt het hemelrijk geweld, en die geweld gebruiken, veroveren het, want alle profeten en de Wet tot Joannes toe hebben daarover voorzeggingen gedaan, en, indien gij het begrijpen wilt, zo is juist hij de Elias die komen moet. Wie oren heeft om te oren, moge het horen."

Alle aanwezigen waren zeer getroffen en het volkomen eens met de woorden van Jezus en zij wilden zich laten dopen; maar er waren daar ook schriftgeleerden, die morden en aanstoot aan Jezus genomen hadden, vooral omdat Hij gisterenavond en heden morgen onderhandeld had met de tollenaars, die ook nu hier weer tegenwoordig waren. *Daarom weidde Jezus hierna uit over de vraag voor wat en wie men Joannes en Hemzelf zo al had uitgemaakt. Inzonderheid*

---

[447] De kleinste in het Rijk van Jezus groter dan de grootste heilige in het Oude Testament. – Meer bevoorrecht, meer begenadigd, rijker aan gunsten en genaden. Zo verstaat men dit gewoonlijk.

De voorkeur echter geef ik aan de ongewone verklaring:
Hij, dit is Jezus, die tot nog toe minder is dan Joannes, onaanzienlijk, nog onbekend, meer bespot, gehaat, vervolgd en ook in zijn kleding, handelwijze, gezelschap van geringe lieden, enz. onopvallend, Hij is groter dan Joannes.

vermeldde Hij de beschuldiging tegen Hem dat Hij met tollenaars en zondaars verkeerde, enz.

Later ging Jezus nog met de leerlingen in het huis van een tollenaar, waar ook de vier andere tollenaars waren, tot een maaltijd en *ook hier onderrichtte Hij weer de gasten.*
Het waren allen mensen die zich bekeerd hadden en besloten waren boetvaardigheid te doen en zich te laten dopen.
Dit huis lag dicht bij de plaats, waar Jezus genezingen had gedaan.
Een ander tollenaarshuis lag bij de ingang van de stad en nog andere lagen even verder van de stad.

Dabbeset, waar Bartolomeüs woonde, kon men tijdens het eerste gedeelte van de tocht van Naïm naar hier zien liggen.

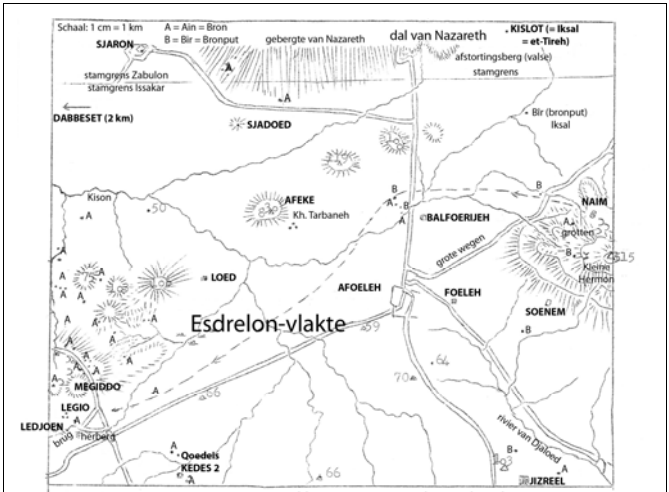

Weg van Jezus van Naïm naar Megiddo en Legio, waar omheen vele verkeerswegen.

Later was het achter de vooruitspringende hoogten (kleine heuvelketen) van Megiddo verborgen. (Zie inleiding op nr. 874, IV. Dabbest). Het lag ongeveer 1,5 uur ten westen van daar, vóór het dal Zabulon, aan de Kison.

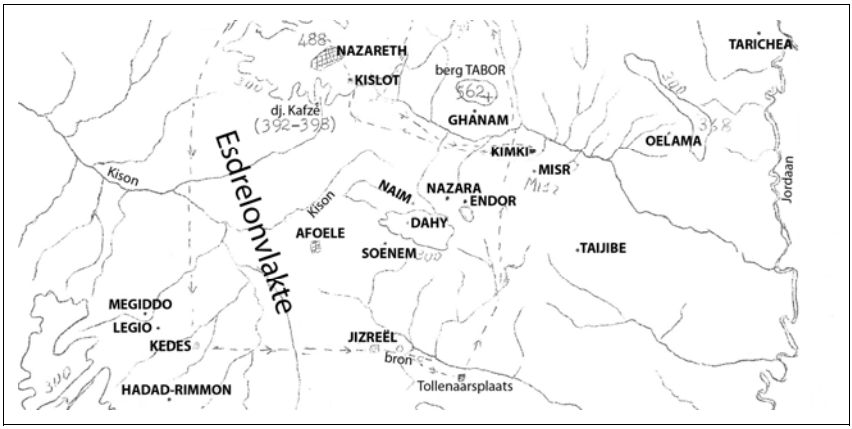

(Is goed gezegd. Volgt men de beek die bij Dabbeset in de Kison uitmondt in de richting noordoosten bereikt men weldra het dal en de vlakte Zabulon of Battauf; cfr. Fasc. 1, nr. 11, voetnoot 25).

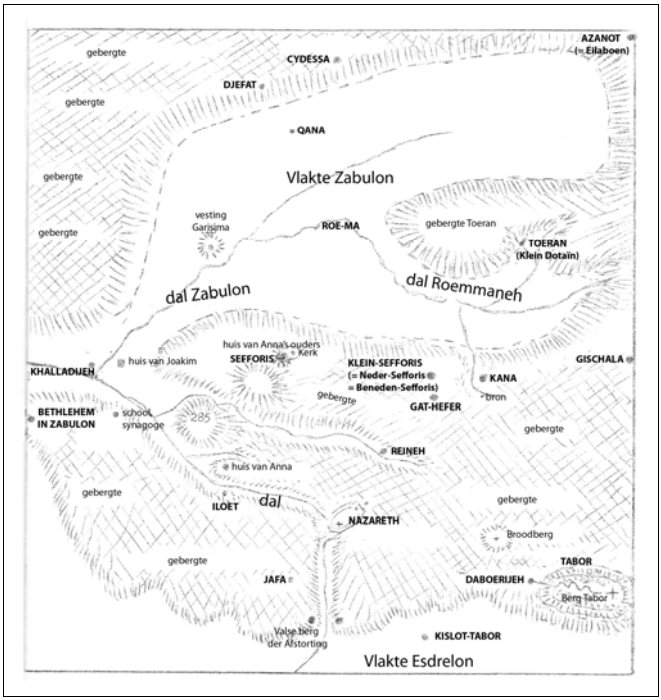

Terug naar Kafarnaüm. – Aanschouwelijk onderricht.

879.

21 november = 2 Kislew. –

Jezus begon zijn terugreis naar Kafarnaüm.
Het Nieuwe-Maan-Feest was gisteren reeds begonnen[448].

Met Jezus gingen mee de 24 leerlingen en de 4 ontaarde Joannes-leerlingen, die gisteren vóór Megiddo er bij gekomen waren.
Ook enige tollenaars van Megiddo, die te Kafarnaüm gedoopt wilden worden, hadden zich bij hen aangesloten.
Zij gingen zeer langzaam en stonden stil of zaten dikwijls neer op aangename plaatsen, want *Jezus leerde voortdurend op deze tocht.*

Hun weg bracht hen noordoostwaarts over de hoogten van Megiddo door het dal (of vlakte Esdrelon) voorbij Nazareth (doch op een zekere afstand) en tenslotte naar een dorp aan de noordwestzijde van de Tabor.

---

[448] Nieuwe-Maan-Feest gisteren reeds begonnen.

Volgens onze berekening had K. moeten zeggen: het viel gisteren en was dus eergisterenavond reeds begonnen, zie nr. 874. Nochtans kan haar bewering juist zijn.

De empirische of zintuiglijke vaststelling van de Nieuwe Maan ging met moeilijkheden gepaard. Ze geschiedde te Jeruzalem.
Zodra ze bemerkt was, maakte men het met vuren op hoge bergtoppen door het hele land bekend.
Soms bedrogen de Samaritanen de Joden door valse signalen.
Dan werden de nieuwe manen door ijlboden aangekondigd, maar in verwijderde gewesten kwam die aankondiging soms te laat en werd het Nieuwe-Maan-Feest de volgende dag gevierd; deze tweede dag werd als minder heilig beschouwd.

Tot zulk een geval moeten wij onze toevlucht nemen om hier K.'s woorden te rechtvaardigen. Het Nieuwe-Maan-Feest was geen strenge rustdag, behalve dit van de 7e maand, nl. Nisan, de eerste maand van het godsdienstig of liturgisch jaar (cfr. D.B. Néoménie).

Zie ook fasc. 9, VOORREDE nr. 12.

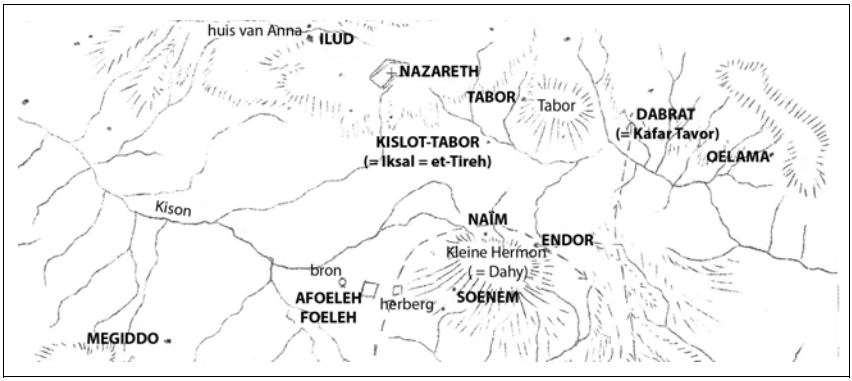

(Wij veronderstellen dit dorp of stadje 3 km ten zuidoosten van Nazareth, 2 km ten noorden van Iksal, d.i. Kislot, ofschoon de door K. hier aangegeven afstanden minder goed kloppen; het plaatsje heet nu et-Tireh; maar het stadje moet minder dicht bij de Tabor en ten noorden van Kislot geplaatst worden).

Zijn onderricht op deze weg was van zulk een aard dat ik het beslist verstond als een voorbereiding op de aanstaande definitieve roeping en zending van de apostelen.

Deze morgen wist ik nog veel ervan, maar door stoornis helaas! is mij bijna alles weer ontgaan.

Hij vermaande hen dringend alle aardse zorgen van zich af te zetten en zich (geleidelijk) van alle goederen te ontdoen. Hij sprak zeer ontroerend, lief en dichterlijk. Hij brak een bloem aan de weg af en zei: "Deze bloem maakt zich geen zorgen. Nochtans beziet haar kleuren, haar fijne meeldraadjes en bladerenkroontje; was de rijke Salomo in al zijn pracht wel zo heerlijk uitgedost?"

"lk zocht," zegt Brentano, "de plaats op waar deze woorden van Jezus staan" (Mt. 6, 28-34), maar K. zei: "Neen, dit was het niet,

het was hier geen lelie, maar een andere bloem."
Overigens heeft Jezus zeer vaak iets dergelijks gedaan.

Eens leerde Hij zo, dat ieder apostel zijn eigen beeld sprekend in Jezus' beschrijving kon herkennen; ook heb ik iets gehoord, doch weer vergeten, waarbij ik dacht: "Dat zal Judas toch heel zeker hebben opgemerkt."

Hij sprak hun ook over zijn rijk; zij mochten toch niet zo begerig naar ambten in zijn Rijk zijn, noch het zich zo tijdelijk voorstellen; Hij sprak hierover zeer nadrukkelijk en met opzet, omdat de 4 Joannes-leerlingen als verkapte aanhangers van de Herodianen, Hem hoofdzakelijk over dit punt wilden uithoren.

Nog vermaande Hij de leerlingen voor welk soort mensen zij in de toekomst op hun hoede moesten zijn en Hij beschreef deze zelfde Herodianen zo duidelijk, dat men er zich niet aan kon vergissen.

880.

Het spijt mij dat ik enige gelijkenissen van hun kleding vergeten ben. *Hij zei ondermeer dat zij zich voor zekere personen in schaapsvellen en met lange riemen in acht moesten nemen.* Hij duidde ze met een andere naam aan, die ik niet verstond; Hij noemde ze op de wijze, gelijk men bij ons de fijnste olie noemt; het klonk als 'Provanz'. Wat mag dat zijn?

Hij zei: "weest op uw hoede voor de profanen in schaapsvellen met lang hangende gordels."
Hij verstond daaronder die Joannes-leerlingen die Herodiaanse spionnen waren en, naar het gebruik van de rechtgeaarde Joannes-leerlingen een soort stool van schaapsvel om de nek en over de borst droegen.

Een ander teken, waaraan men ze kon herkennen, was, dat de Herodianen niemand vlak in het aangezicht konden zien. Indien de leerlingen een reden tot vreugd zouden hebben, een prikkel tot ijver zouden voelen en dit zouden laten merken door een Herodiaan, deze een steek in zijn hart zou krijgen, misselijk zou worden en zich in zijn binnenste heen en weer wenden als een zeker insect dat opgesloten zit en een gaatje zoekt om te ontsnappen.

Hier noteert Brentano dat hijzelf de naam vergat van het diertje, kever of insect waarbij Hij hen vergeleek.

Hij duwde ook eenmaal een doornstruik achteruit en zei: "Ziet of gij hier vruchten aan vindt." Enige leerlingen keken in hun eenvoudigheid toe, doch *Jezus hernam: "Wie zoekt er vijgen op distels en druiven op doornen?"* (cfr. Mt. 7, 16).

Onder zulke leerredenen kwamen zij tegen de avond ongeveer 3 uren van Megiddo bij een rij van ongeveer twintig huizen met een school, gelegen aan de noordwestzijde van de voet van de Tabor, 1,5 uur of 2 uur ten oosten van Nazareth en een half uur van de stad Tabor, die ten oosten van dit dorp op de noordzijde van de Tabor ligt. (Voor stad Tabor, zie fasc. 19, nr. 829, voetnoot 422).

Er lag nog een stad ten zuiden van het dorp of stadje, waar zij nu aankwamen, aan de zuidwestzijde van de voet van de Tabor. (Bedoeld is zeer waarschijnlijk Kislot-Tabor of kortweg Kislot).

De dorpsbewoners waren zeer goed van aard; zij kenden Jezus uit zijn vroeger jaren, uit de tijd dat Hij met zijn vrienden om Nazareth rondwandelde; het merendeel waren herders en onder het hoeden van hun vee oogstten zij boomwol in, welke zij, bij het zien naderen van Jezus, in matten staken en huiswaarts droegen; zij liepen in allerijl en kwamen dan terug, Jezus tegemoet.
Ik zag dat zij hun ruige mutsen van vel in de handen hadden, maar in de school bedekten zij het hoofd. (Mannen zowel als vrouwen

hebben hedendaags het hoofd nog bedekt tijdens de synagoge-oefeningen.) Zij ontvingen Jezus bij de bron, wasten Hem en de leerlingen de voeten en boden hun de welkomsverversing aan. In dit dorp was geen synagoge, maar een school en een leraar. *Jezus ging er binnen en onderrichtte de mensen.* Daarna aten zij en Hij onderwees hen in parabelen ook weer in de school en daarna nog in een herberg.

Rouwmoedig melaatse door Jezus genezen.

881.

De plaats behoorde als een landbezit aan een voornaam man, die met zijn vrouw in een groter, meer afgelegen huis met hof woonde. Ik zag dat die man gezondigd had en nu ellendig met melaatsheid geslagen was; hij woonde daarom gescheiden van zijn vrouw, die boven in het huis woonde (in het hoofd- of achtergebouw), terwijl hij zich in de zijgebouwen ophield. Hij had zich niet als melaatse aangegeven, om niet tot een bezwaarlijke afzondering veroordeeld te worden; men kende nochtans zijn geval, doch zag het door de vingers. In het dorp kende men zijn ziekte en men vermeed daarom de straat waaraan zijn woning lag, ofschoon het de normale weg was; men sloeg een omweg in. Ook spraken de mensen ‘s avonds met de leerlingen over het geval. (Waarschijnlijk om hen te vermanen die weg te vermijden).

De melaatse man had reeds lang een ernstig berouw en een zeer levendig verlangen naar de komst van Jezus. Nu riep hij een knaapje van zowat 8 jaren tot zich; het was zijn slaafje en het bracht hem al het nodige aan, en hij zegde er tegen: “Ga tot Jezus van Nazareth en neem het ogenblik waar, waarop Hij zich even van zijn leerlingen verwijdert en alleen gaat, hetzij vóór, hetzij achter hen; val dan vóór Hem neer en zeg: Rabbi, mijn heer is ziek en gelooft dat Gij hem kunt genezen en daarvoor hoeft Gij slechts de weg aan ons huis voorbij te gaan, waar niemand wil

komen en hij bidt U ootmoedig dat Gij met hem in zijn ellende medelijden zoudt hebben, op die weg voorbijkomen, en hij gelooft dat hij dan heel zeker weer gezond zal zijn."

Het knaapje kwam tot Jezus en voerde de gekregen opdracht zeer voortreffelijk uit en *Jezus zei er tegen: "Zeg aan uw heer dat Ik morgen zal komen", en Hij nam het bij de hand, terwijl Hij zijn andere hand prijzend op diens hoofdje legde.* Dit geschiedde, toen Hij uit de school naar zijn herberg ging. Jezus, die de zending van het knaapje wel kende, was opzettelijk een weinig achter zijn leerlingen gebleven.

882.

22 november = 3 Kislew. –

's Morgens, nog in de schemering, ging Jezus met de leerlingen uit de herberg de weg op, die voorbij de woning van de melaatse liep, maar zijn leerlingen verzochten Hem liefst niet daarlangs te gaan: de mensen hadden hen gewaarschuwd niet die weg te volgen ter wille van de melaatse. *Maar Jezus zette zijn weg voort en beval hun Hem te volgen.* Wat hen beangst maakte, was dat dit te Kafarnaüm bekend zou worden en daar opspraak verwekken. De Joannes-leerlingen evenwel vergezelden Hem niet op deze weg voorbij dit huis.

Het knaapje dat op de uitkijk stond, had Jezus reeds van ver zien komen en had dit aan zijn heer gemeld. Deze kwam op een pad dat van zijn huis naar de weg leidde en bleef staan in de verte.

Toen Jezus genaderd was, riep hij: "Heer, kom niet tot bij mij (ik ben melaats); maar indien Gij slechts wilt dat ik gezond word, zo ben ik genezen."

De leerlingen bleven toen staan en *Jezus zei tot de man: "Ik wil het!" en ging tot hem en raakte hem aan en sprak met hem.*

De man viel vóór Hem op zijn aangezicht en was rein; de schilfers der melaatsheid vielen van hem af.

Hij vertelde Jezus nu zijn toestand en *Jezus zei hem, nu weer bij zijn vrouw te gaan en zich allengskes ook onder de mensen te vertonen; Hij vermaande hem ook over zijn zonden en tot de doop van boetvaardigheid en legde hem een bepaalde aalmoes op.*

Dan keerde Hij tot de leerlingen terug en *zei hun dat, indien men gelooft en zuiver van hart is, men zelfs de melaatsen mag aanraken, als het geschiedt om ze te helpen.*

Ik zag hierna dat de genezene, na zich gebaad en aangekleed te hebben, tot zijn vrouw ging en haar het wonder van Jezus verhaalde, maar ik zag ook dat enige boze nijdige mensen uit het dorp het gingen overdragen aan de Farizeeën en priesters van de stad Tabor. (In I Kron. 6, 77 is Tabor genoemd als een levietenstad). Ze ligt een half uur ten oosten van daar (afstand ogenschijnlijk te klein).

Nu zag ik dat hem een onderzoekscommissie lastig ging vallen, een nauwkeurig onderzoek instelde en hem van zijn verborgen gehouden ziekte rekenschap eiste; zij vroegen of hij zich werkelijk genezen voelde. En daar zij die genezing erkennen moesten, maakten zij uit haat tegen Jezus nu een groot spektakel van iets wat te voren algemeen bekend was en dat ook zij goed wisten, doch oogluikend duldden.

De leerlingen op weg naar Kafarnaüm door Jezus onderricht.

883.

Ik zag Jezus met de leerlingen de hele dag zeer snel gaan, maar toch nu en dan wat rusten en een verversing nemen. *Hij onderrichtte hen onderweg over het verlaten van alle tijdelijke goederen, sprak in parabelen over het Rijk*

Gods en zei hun ook dat het nu onmogelijk was, dat zij alles duidelijk verstonden, maar dat in de toekomst alles voor hen opgehelderd zou worden.

Hij sprak over het verzaken aan ijdele aardse zorgen voor kleding en voedsel. Welhaast (nl. op 3 februari) zouden zij een geval beleven, waarin er voor vele hongerigen weinig of geen voedsel voorhanden zou zijn; zijzelf zouden Hem dan vragen wáár voor zoveel uitgehongerde mensen voldoende voedsel gevonden kon worden. Nochtans zouden allen overvloedig verzadigd worden en zou er nog overschot zijn (nr. 1084-1087).

Zij moesten zich, zo sprak Hij verder, huizen bouwen, maar dan op vaste grond (cfr. Mt. 7, 24-25), *en Hij drukte zich daarbij in zulke bewoording uit, dat men begrijpen kon, dat het door de zelfopoffering, de moeite en inspanning is, dat men die huizen in zijn Rijk, nl. bedieningen en ambten kon bekomen.* Nochtans verstonden zij dit in een te letterlijke, aardse zin. Dit maakte Judas onbescheiden en bovenmate verheugd en hij zei ten aanhoren van allen dat hij aanstonds wilde beginnen, de gelegenheid waarnemen en flink werken.

Hierop bleef Jezus stilstaan en zei: "Wij zijn nog niet aan het einde; het zal niet altijd zó zijn dat gij goed ontvangen en overal gespijzigd zult worden en alles in overvloed hebben; er zal een tijd komen dat men u vervolgt, wegjaagt en dat gij geen onderdak, geen brood of klederen noch schoenen zult hebben." (cfr. Lk. 22, 35). *Hij drukte hun op het hart zich eerst degelijk te bezinnen, zich gereed te maken om alles te verlaten, aangezien Hij iets gewichtigs met hen voorhad.*

Hij sprak ook over de twee rijken, die tegenover elkander vijandig staan, en zei dat niemand die

twee rijken noch twee heren tegelijk kan dienen (cfr. Mt. 6, 24), *dat degene die in zijn Rijk Hem wilde dienen, het ander rijk vaarwel moest zeggen.*

Hij sprak over de Farizeeën en hun aanhangers en maakte gewag van iets als van maskers of brillen die zij droegen; Hij zei dat zij altijd de dode vorm voorhielden en hem onderhouden wilden zien, maar dat zij ***de kern, de inhoud, de liefde, de verzoening, de barmhartigheid*** *jammerlijk totaal uit het oog verloren; dat Hij daarentegen het contrarie leerde, dat de schaal zonder de kern ijdel, dood en nutteloos is; dat* ***eerst de inhoud er moest zijn en dan de Wet er bij komen;*** *dat de kern met de schaal moet groeien en groot worden.*

Hij leerde ook hoe zij bidden moesten, namelijk in de eenzaamheid, en niet om hovaardig te pronken, en nog vele dergelijke wenken hield Hij hun voor.

Onderweg leerde Jezus hen steeds op deze wijze, hen aldus voorbereidend, opdat zij het beter zouden begrijpen, wanneer Hij het daarna in de openbare leringen herhaalde, en opdat zij het op hun beurt aan het volk duidelijk zouden kunnen voorhouden. Hij onderwees dikwijls dezelfde waarheden, maar met andere woorden en in een verschillende volgorde.

Onder degenen die Hem heden vergezelden, waren het vooral:

Jakobus de Meerdere,
Judas Barsabas en Petrus die Hem vragen stelden. Judas spreekt dikwijls zeer onbescheiden.

Andreas is reeds meer aan alles gewoon.

Tomas denkt bij zichzelf na, onderzoekt en vergelijkt.

Joannes neemt alles aan met kinderlijke eenvoud en liefde.

De meer geleerde leerlingen zwijgen weliswaar uit bescheidenheid, maar ook omdat zij het niet telkens willen laten blijken dat zij Hem niet verstaan hebben.

(Merkwaardige woorden die getuigen van K.'s mensenkennis en psychologisch inzicht).

884.

Zo kwamen zij, altijd door dalen gaande, korts vóór het begin van de sabbat, in het dal ten oosten van Magdalum (in de vlakte Gennezaret), waar de heidense Cyrinus van Dabrat en de hoofdman Achias van Gischala zich bij het gevolg van Jezus voegden; zij waren op weg naar Kafarnaüm voor de doop.

Reeds in de nabijheid van Kafarnaüm *onderrichtte Jezus de leerlingen namelijk daarover, hoe zij zich, in voorbereiding op hun zending, voortaan in de gehoorzaamheid moesten oefenen en hoe zij zich in het algemeen op hun reizen moesten gedragen, wanneer Hij hen zou uitzenden om het Rijk Gods aan het volk te verkondigen.*

Hij gaf hun tevens enige algemene richtlijnen hoe zij zich op de weg jegens zekere gezellen moesten gedragen, en Hij zei dit, zoals ik wel bemerkte, opzettelijk ten aanhoren van de vier meegekomen Herodianen, die op het punt stonden afscheid te nemen.

Hij sprak in deze zin: "Wanneer zich in de toekomst profanen onderweg bij u zullen voegen, die bespieders zijn, moet gij u kost wat kost van hen ontmaken; gij zijt nog te zwak en te naïef en gij zoudt u te gemakkelijk in de listen van die bespieders laten vangen. Wat Mij betreft, Ik wil ze niet ontwijken, want Ik ken ze en wil dat ze mijn leringen aanhoren. Die bespieders zult gij hieraan erkennen dat zij u met

zoeterige woorden, listige bedoelingen en een vriendelijke glimlach vele vragen zullen stellen om u uit te horen, dat ze zich niet zullen laten afschepen, dat ze steeds half met u zullen instemmen en ook half, maar beleefd, u zullen tegenspreken, terwijl zij u ondervragen om vertrouwelijke mededelingen uit te lokken."

Te Kafarnaüm in de synagoge op de vooravond van de sabbat. – Genezing van twee melaatsen.

885.

Jezus ging, zoals bij zijn afreis, voorbij het dorp van de hoofdman van Kafarnaüm Serobabel. (Voor de topografie, zie fasc. 19, hoofdstuk XII, Vaderland van Jezus – voor nr. 856).
Het begin van de sabbat was nakend en zij spoedden zich.

Hier in de hovingen van Serobabel waren door zijn goedgunstigheid woningen toegestaan aan twee jonge schriftgeleerden van ongeveer 25 jaar, die, ten gevolge van hun uitspattingen, met een schandelijke melaatsheid geslagen waren; zij waren helemaal ten gronde gegaan en in hun ellende aan de grootste verachting prijsgegeven; zij waren in rode mantels gehuld, vol zweren en opgezet en gezwollen in een graad die deed walgen. Door een losbandig leven was het zover met hen gekomen; zij hadden voorheen ook deel uitgemaakt van de geestrijke gezelschappen te Magdalum bij Magdalena en hadden zich, na daar hun driften botgevierd te hebben, naar andere zijden gewend, tot zij in deze uiterste ellende gekomen waren.

Toen Jezus onlangs overdag hier aankwam (fasc. 19, nr. 856), schaamden zij zich om tot hem te komen, maar nu, door de menigvuldige wonderen, die zij van alle kanten vernomen hadden, van Jezus' barmhartigheid overtuigd, lieten zij zich in de nabijheid van de weg dragen, waarlangs Jezus naderde, en zij

riepen zijn hulp in. Doch Jezus snelde voorbij en *zei tot 2 onderhorigen van Serobabel,* die Hem naliepen om voor die ongelukkigen ten beste te spreken, *dat zij hen naar de synagoge te Kafarnaüm moesten brengen. Daar moesten zij hen, wanneer het volk in de synagoge vergaderd zou zijn, plaatsen op het terras van de aangebouwde gaanderijen, opdat zij van daarbuiten zijn onderricht met de anderen zouden kunnen aanhoren*(zie plattegrond van de synagoge te Kafarnaüm in fasc. 16, nr. 620, met de uitleg eronder).

Synagoge van Kafarnaüm; vrije voorstelling met inachtneming van enige aanduidingen van de zienster.

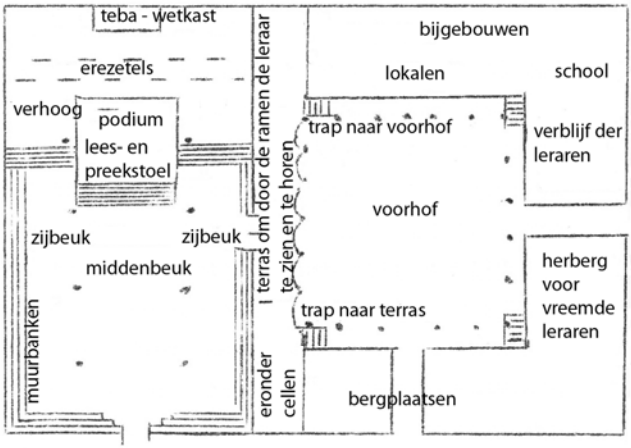

Bovenstaand ruw grondplan of plattegrond van de synagoge van Kafarnaüm steunt op de gegevens van K. Meermalen vermeldt zij er bijzonderheden over; deze zijn nuttig om haar verhaal en aanwijzingen te verstaan.

Het hele complex is naar de noordkant gericht. Het hoofdgebouw is langwerpig.
Het voorhof is aan zijn lange zijde naar het oosten.
Het voorhof is door gebouwen omgeven en heeft een zuilengang vóór deze gebouwen, die allerlei lokalen, verblijven, een leraarsherberg, een school behelzen.
Ook ten westen van het voorhof en naast de synagoge of het hoofdgebouw is een zuilengang met terras. Een trap leidt er naar toe en een andere er tegenover daalt er weer van af naar het voorhof.

Op het terras staande kan men door vensters die boven het terras aangebracht zijn, in de synagoge zien en de leraars horen. Onder het terras tegen het hoofdgebouw zijn boete-, bid- en biechtcelletjes. Binnen zijn aan 3 zijden langs de muren stenen banken.
Een verhoog met trappen in het midden.

Daar moesten zij dan bidden en akten van berouw verwekken, tot Hij hen zou roepen.

Aanstonds liepen de boden terug en brachten die ellendige mensen door korter wegen langs het wilde tuinenravijn naar Kafarnaüm. Hier trokken zij hen met grote moeite langs de trappen, die tegen de muren aangebouwd waren, tot op het dakterras van de zuilengang naast de synagoge en gaven hun daar een eenzame plaats onder de blote hemel bij de vensteropeningen, waartegen zij konden leunen en waardoor zij Jezus' woord konden horen. Hier zouden zij dan ook rouwmoedig wachten tot Jezus, na zijn leerrede, hen zou beneden roepen.

886.

Na zich de voeten gewassen en hun klederen neer geschort te hebben, kwamen Jezus en de leerlingen in de synagoge.
Reeds zat aan de lessenaar van de Wet iemand om voor te lezen, maar toen Jezus naderde, stond hij op en ruimde de plaats voor Jezus in.

Deze nam de rollen over en begon de episode te lezen van Laban, die Jakob nazette en achterhaalde, en over Jakobs strijd met de engel, zijn verzoening met Esaü, over de verleiding van Dina (Gen. 31-32-33);

Genesis 31
Jakob vlucht van Laban weg
1. En hij hoorde de zonen van Laban zeggen: Jakob heeft zich alles toegeëigend wat van onze vader was, en uit hetgeen van onze vader was heeft hij zich al deze rijkdom gevormd.
2. Ook lette Jakob op het gezicht van Laban, en zie, het was jegens hem niet als gisteren en eergisteren.
3. Toen zeide de HERE tot Jakob: Keer terug naar het land uwer vaderen en naar uw maagschap, en Ik zal met u zijn.
4. Daarop liet Jakob Rachel en Lea roepen naar het veld, bij zijn kleinvee, en zeide tot haar:
5. Ik bemerk, dat het gezicht van uw vader jegens mij niet is als gisteren en eergisteren, maar de God mijns vaders is met mij geweest.
6. Ook weet gij zelf, dat ik met al mijn kracht uw vader gediend heb.
7. Maar uw vader heeft mij bedrogen en mijn loon tienmaal veranderd, doch God heeft hem niet toegelaten mij te benadelen.
8. Wanneer hij zeide: de gespikkelde zullen uw loon zijn, dan wierp al het kleinvee gespikkelde jongen; en wanneer hij zeide: de gestreepte zullen uw loon zijn, dan wierp al het kleinvee gestreepte jongen.
9. Zo heeft God de kudde uws vaders weggenomen en mij gegeven.

10. Het gebeurde eens in de tijd, toen het kleinvee bronstig was, dat ik mijn ogen opsloeg en ik zag in de droom, en zie, de bokken die het kleinvee besprongen, waren gestreept, gespikkeld en gevlekt.
11. En de Engel Gods zeide tot mij in de droom: Jakob. En ik zeide: Hier ben ik.
12. En Hij zeide: Sla toch uw ogen op en zie toe: al de bokken die het kleinvee bespringen, zijn gestreept, gespikkeld en gevlekt, want Ik heb gezien alles wat Laban u aandoet.
13. Ik ben de God van Betel, waar gij een opgerichte steen gezalfd hebt, waar gij Mij een gelofte gedaan hebt; welnu, maak u reisvaardig, ga uit dit land weg en keer naar het land uwer maagschap terug.
14. Toen antwoordden Rachel en Lea en zeiden tot hem: Hebben wij nog deel of erfenis in het huis van onze vader?
15. Zijn wij door hem niet als vreemden geacht, omdat hij ons verkocht heeft? Ook heeft hij ons geld geheel en al opgemaakt.
16. Doch al de rijkdom, die God van onze vader weggenomen heeft, die behoort ons en onze kinderen; nu dan, doe al wat God u gezegd heeft.
17. Toen maakte Jakob zich reisvaardig, zette zijn kinderen en zijn vrouwen op de kamelen,
18. en dreef zijn gehele kudde voort en al de have, die hij verworven had, de kudde, die zijn eigendom was, die hij in Paddan-Aram verworven had, om te gaan naar zijn vader Isaak, naar het land Kanaän.
19. Laban nu was heengegaan om zijn schapen te scheren. Toen stal Rachel de terafim van haar vader.
20. En Jakob misleidde de Arameeër Laban door hem niet te vertellen, dat hij wilde vluchten.
21. Zo vluchtte hij met alles wat hij had, begaf zich op weg, trok over de Rivier en sloeg de richting in naar het gebergte van Gilead.

Verbond tussen Jakob en Laban

22. Toen aan Laban op de derde dag werd bericht, dat Jakob gevlucht was,
23. nam hij zijn verwanten met zich mee, achtervolgde hem zeven dagreizen ver, en haalde hem in op het gebergte van Gilead.
24. En God kwam in een droom des nachts tot de Arameeër Laban en zeide tot hem: Neem u wel in acht, dat gij met Jakob niet ten goede of ten kwade spreekt.
25. Toen Laban Jakob bereikte, had Jakob zijn tent opgeslagen in het gebergte; ook Laban met zijn verwanten sloegen (hun tent) in het gebergte van Gilead op.
26. En Laban zeide tot Jakob: Wat hebt gij gedaan, dat gij mij misleid en mijn dochters als krijgsgevangenen weggevoerd hebt?
27. Waarom zijt gij heimelijk gevlucht en hebt gij mij misleid en het mij niet medegedeeld? Ik zou u dan uitgeleide hebben gedaan met vreugdebetoon en liederen, met tamboerijn en citer.
28. Gij hebt mij niet eens gelegenheid gegeven mijn zonen en dochters te kussen; zodoende hebt gij dwaas gehandeld.
29. Het is in mijn macht u kwaad te doen, maar de God van uw vader heeft gisterennacht tot mij gezegd: Neem u in acht, dat gij met Jakob niet ten goede of ten kwade spreekt.
30. Nu dan, als gij zijt heengegaan, enkel omdat gij zo vurig naar uws vaders huis verlangt, waarom hebt gij dan mijn goden gestolen?
31. Toen antwoordde Jakob en zeide tot Laban: Ik was bevreesd, omdat ik dacht, dat gij mij uw dochters zoudt ontrukken.
32. Bij wie gij uw goden vindt, die blijve niet in leven; onderzoek in tegenwoordigheid van onze verwanten al wat ik bij mij heb, en neem het mee. Want Jakob wist niet, dat Rachel ze gestolen had.
33. Toen kwam Laban in de tent van Jakob en in de tent van Lea en in de tent der beide slavinnen, maar hij vond ze niet. Nadat hij uit de tent van Lea gegaan was, kwam hij in de tent van Rachel.
34. Rachel nu had de terafim genomen en in het kameelzadel gelegd, en was daarop gaan zitten. En Laban doorzocht de gehele tent, maar vond ze niet.

35. En zij zeide tot haar vader: Mijn heer worde niet toornig, omdat ik voor u niet kan opstaan, want het gaat mij naar de wijze der vrouwen. En hij zocht nauwkeurig, maar vond de terafim niet.
36. Toen werd Jakob toornig en twistte met Laban, en Jakob antwoordde en zeide tot Laban: Wat is mijn overtreding, wat is mijn zonde, dat gij mij zo heftig achtervolgd hebt?
37. Nu gij al mijn huisraad doorzocht hebt, wat hebt gij gevonden van al het huisraad van uw huis? Leg het hier neer voor de ogen van mijn en uw broeders, opdat zij scheidsrechters tussen ons zijn.
38. Het is nu twintig jaar, dat ik bij u geweest ben; uw ooien en uw geiten hebben geen misdracht gehad en de rammen van uw kleinvee heb ik niet gegeten.
39. Wat verscheurd was, bracht ik niet tot u, ik moest het zelf vergoeden; wat gestolen was, hetzij bij dag, hetzij bij nacht, hebt gij van mijn hand geëist.
40. Zo ging het mij: des daags sloopte mij de hitte en des nachts de koude, en de slaap week van mijn ogen.
41. Het is nu twintig jaar, dat ik in uw huis geweest ben; ik heb u veertien jaar om uw beide dochters gediend en zes jaar om uw vee, en gij hebt mijn loon tienmaal veranderd.
42. Indien de God van mijn vader, de God van Abraham en de Vreze van Isaak, niet met mij was geweest, dan zoudt gij mij nu voorzeker met lege handen hebben weggezonden; mijn ellende en de arbeid mijner handen heeft God aangezien en Hij heeft gisterennacht het geding beslist.
43. Toen antwoordde Laban en zeide tot Jakob: Deze dochters zijn mijn dochters en deze kinderen zijn mijn kinderen en dit vee is mijn vee, ja, al wat gij ziet, dat is van mij; wat zou ik dan nu mijn eigen dochters en de kinderen die zij gebaard hebben, kunnen aandoen?
44. Welnu, komaan, laten wij een verbond sluiten, ik en gij, opdat het tot een getuige zij tussen mij en u.
45. Daarop nam Jakob een steen en zette die overeind als een opgerichte steen.
46. Voorts zeide Jakob tot zijn verwanten: Brengt stenen bijeen. Toen haalden zij stenen en maakten een hoop en zij hielden daar bij die hoop een maaltijd.
47. Laban noemde hem Jegar-Sahaduta, en Jakob noemde hem Gal-Ed.
48. En Laban zeide: Deze steenhoop zij heden getuige tussen mij en u. Daarom noemde hij hem Gal-Ed,
49. en ook Mispa, want hij zeide: De HERE houde wacht tussen mij en u, wanneer wij van elkander gescheiden zullen zijn.
50. Indien gij mijn dochters vernederend behandelt, en indien gij behalve mijn dochters vrouwen neemt, zie toe, al is er niemand bij ons, God is getuige tussen mij en u.
51. Voorts zeide Laban tot Jakob: Zie, deze steenhoop, en zie, de opgerichte steen die ik geplaatst heb tussen mij en u –
52. deze steenhoop zij getuige, en de opgerichte steen zij getuige: voorzeker, ik zal deze steenhoop niet voorbijtrekken naar u toe, en gij zult deze hoop en deze opgerichte steen niet voorbijtrekken naar mij toe, met kwade bedoeling.
53. De God van Abraham en de God van Nachor, de God van hun vader, mogen richten tussen ons. Toen zwoer Jakob bij de Vreze van zijn vader Isaak.
54. En Jakob bracht een slachtoffer op die berg en nodigde zijn verwanten tot een maaltijd. En zij hielden de maaltijd en overnachtten op de berg.
55. De volgende morgen vroeg kuste Laban zijn zonen en dochters en zegende hen, en Laban keerde terug naar zijn woonplaats.

***

Genesis 32
Jakob vreest Esau te ontmoeten

1. Ook Jakob ging zijns weegs, en engelen Gods ontmoetten hem.
2. Toen hij hen zag, zeide Jakob: Dit is een leger Gods. Daarom noemde hij die plaats Machanaïm.

3. En Jakob zond boden voor zich uit tot zijn broeder Esau, naar het land Seïr, het gebied van Edom.
4. En hij gebood hun: Zo zult gij tot mijn heer, tot Esau, zeggen: Zo zegt uw knecht Jakob: ik heb als vreemdeling bij Laban vertoefd en ben daar tot nu toe gebleven.
5. En ik heb runderen, ezels en kleinvee, slaven en slavinnen verworven, en ik laat dit mijn heer meedelen om uw genegenheid te winnen.
6. De boden nu keerden tot Jakob terug en zeiden: Wij kwamen bij uw broeder, bij Esau, en hij is reeds op weg u tegemoet, met vierhonderd man bij zich.
7. Toen werd Jakob zeer bevreesd en het werd hem bang te moede; en hij verdeelde het volk dat bij hem was, en het kleinvee, de runderen en de kamelen in twee groepen.
8. Want hij dacht: Indien Esau op de ene groep afkomt en die verslaat, dan kan de groep die overblijft, ontkomen.
9. Toen zeide Jakob: O God van mijn vader Abraham en God van mijn vader Isaak, HERE, die tot mij gezegd hebt: keer terug naar uw land en naar uw maagschap en Ik zal u weldoen –
10. ik ben te gering voor al de gunstbewijzen en voor al de trouw, die Gij aan uw knecht bewezen hebt, want met mijn staf trok ik over de Jordaan hier en nu ben ik tot twee legers geworden.
11. Red mij toch uit de hand van mijn broeder, uit de hand van Esau, want ik ben bevreesd voor hem: misschien zal hij komen en mij verslaan, zowel moeder als kinderen.
12. Gij toch hebt gezegd: Ik zal u zeker weldoen en uw nageslacht maken als het zand der zee, dat wegens de menigte niet geteld kan worden.
13. En hij bleef daar die nacht over. Toen nam hij van hetgeen hij verworven had een geschenk voor zijn broeder Esau:
14. tweehonderd geiten en twintig bokken, tweehonderd ooien en twintig rammen,
15. dertig zogende kemelinnen met haar veulens, veertig koeien en tien stieren, twintig ezelinnen en tien ezelhengsten.
16. En hij stelde ze onder de hoede van zijn slaven, elke kudde afzonderlijk, en zeide tot zijn slaven: Trekt voor mij uit en laat ruimte tussen de verschillende kudden.
17. En hij gebood de voorste: Als mijn broeder Esau u ontmoet en u vraagt: van wie zijt gij? en waarheen gaat gij? en van wie is dat vee daar voor u uit? 18 zeg dan: van uw knecht, van Jakob; dit is een geschenk, gezonden aan mijn heer, aan Esau, en zie, hij komt ook zelf achter ons aan.
19. En hij gebood zowel de tweede als de derde en verder allen die achter de kudden liepen: Aldus zult gij tot Esau spreken, als gij hem aantreft;
20. en gij zult zeggen: ook uw knecht Jakob komt daar reeds achter ons aan. Hij dacht namelijk: Laat ik hem verzoenen met het geschenk dat voor mij uitgaat, en daarna wil ik zijn aangezicht zien; misschien zal hij mij goedgunstig zijn.
21. Aldus ging het geschenk vóór hem uit, maar zelf bleef hij die nacht in de legerplaats.

Jakobs worsteling

22. Toen stond hij in die nacht op, nam zijn beide vrouwen, zijn beide slavinnen en zijn elf zonen, en trok de doorwaadbare plaats van de Jabbok over;
23. hij nam hen en deed hen de beek overtrekken, en hij bracht alles wat hij had naar de overzijde.
24. Zo bleef Jakob alleen achter. En een man worstelde met hem, totdat de dag aanbrak.
25. Toen deze zag, dat hij hem niet overmocht, sloeg hij hem op zijn heupgewricht, zodat Jakobs heupgewricht ontwricht werd, terwijl hij met hem worstelde.
26. Toen zeide hij: Laat mij gaan, want de dageraad is gekomen. Maar hij zeide: Ik laat u niet gaan, tenzij gij mij zegent.
27. Daarop zeide hij tot hem: Hoe is uw naam? En hij zeide: Jakob.
28. Toen zeide hij: Uw naam zal niet meer Jakob luiden, maar Israël, want gij hebt gestreden met God en mensen, en gij hebt overmocht.

29. Daarop vroeg Jakob: Zeg mij toch uw naam. Maar hij antwoordde: Waarom vraagt gij toch naar mijn naam? En hij zegende hem daar.
30. En Jakob noemde de plaats Pniël, want (zeide hij) ik heb God gezien van aangezicht tot aangezicht en mijn leven is behouden gebleven.
31. En de zon ging over hem op, toen hij door Penuël getrokken was; en hij ging mank aan zijn heup.
32. Daarom eten de Israëlieten tot op heden de heupspier niet, die op het heupgewricht ligt, omdat Hij Jakob op het heupgewricht, aan de heupspier, geslagen had.

***

Genesis 33
Jakob met Esau verzoend

1. Jakob nu sloeg zijn ogen op en daar zag hij Esau aankomen, en met hem vierhonderd man. Toen verdeelde hij de kinderen onder Lea en Rachel en de beide slavinnen.
2. Hij plaatste de slavinnen en haar kinderen vooraan, Lea en haar kinderen daarachter, en Rachel en Jozef achteraan.
3. En zelf ging hij voor hen uit en boog zich zevenmaal ter aarde, totdat hij bij zijn broeder gekomen was.
4. Maar Esau snelde hem tegemoet, omarmde hem, viel hem om de hals en kuste hem, en zij weenden.
5. Daarna sloeg hij zijn ogen op, zag de vrouwen en de kinderen, en vroeg: Wie hebt gij daar bij u? En hij antwoordde: De kinderen, die God in zijn genade aan uw knecht geschonken heeft.
6. Daarop naderden de slavinnen met haar kinderen en bogen zich neer.
7. Vervolgens naderde ook Lea met haar kinderen en zij bogen zich neer. En ten laatste naderden Jozef en Rachel en zij bogen zich neer.
8. Toen zeide hij: Wat bedoelt gij met die gehele schare, die ik ontmoette? En hij zeide: Om de genegenheid van mijn heer te winnen.
9. Maar Esau zeide: Ik heb al veel, mijn broeder; wat gij hebt, blijve het uwe.
10. Doch Jakob zeide: Geenszins, indien gij mij genegen zijt, neem dan mijn gave uit mijn hand aan, omdat ik uw aangezicht gezien heb zoals men het aangezicht Gods ziet, en gij welgevallen aan mij gehad hebt.
11. Neem toch mijn geschenk, dat u gebracht werd, want God is mij genadig geweest en ik heb alles. En hij hield bij hem aan, zodat hij het nam.
12. En hij zeide: Laat ons toch opbreken en verder reizen; ik wil u begeleiden.
13. Maar hij zeide tot hem: Mijn heer weet, dat de kinderen teer zijn, en dat ik kleinvee en zogende runderen bij mij heb; zou men die één dag al te zeer jagen, dan zou de gehele kudde sterven.
14. Mijn heer trekke toch vóór zijn knecht uit en ik wil op mijn gemak verder trekken naar de tred van het vee, dat vóór mij uitgaat, en naar de tred van de kinderen, totdat ik bij mijn heer in Seïr kom.
15. Toen zeide Esau: Laat mij dan van het volk dat bij mij is, enigen bij u achterlaten. Maar hij zeide: Waarom toch? Laat mij de genegenheid van mijn heer winnen.
16. Dus ging Esau die dag weer zijns weegs, naar Seïr.
17. Maar Jakob brak op naar Sukkot en hij bouwde zich daar een huis, en voor zijn kudde maakte hij hutten. Daarom noemde hij die plaats Sukkot.
18. Jakob kwam op zijn tocht uit Paddan-Aram behouden bij de stad Sichem, in het land Kanaän en sloeg zijn legerplaats ten oosten van de stad op;
19. hij kocht voor honderd geldstukken het stuk land waarop hij zijn tent gespannen had, van de zonen van Hemor, de vader van Sichem.
20. Daar richtte hij een altaar op en noemde dat: De God van Israël is God.

Uit: NBG-vertaling 1951

en tenslotte uit de profeet Osee (= Hosea).

Hosea (1,1-14,10)

Opschrift (1,1-1)
De geboorte der drie kinderen van Gomer (1,2-12)
Israëls verwerping en herstel (2,1-22)
Aangenomen, doch afgezonderd (3,1-5)
Tegen ontrouwe priesters en een ontrouw volk (4,1-19)
Israël met zijn leidslieden bedreigd wegens ontrouw (5,1-7)
Genezing alleen door bekering (5,8-6,3)
Een volk van boosdoeners (6,4-11)
Efraďms onbekeerlijkheid (7,1-16)
Efraďms naderende ondergang (8,1-14)
Geen eredienst in den vreemde! (9,1-9)
Efraďm ontvolkt (9,10-17)
Beeldendienst te schande gemaakt (10,1-8)
De zonde van Gibea Israël toegerekend (10,9-10)
De HERE in Efraďm teleurgesteld (10,11-15)
Des HEREN liefde voor en zijn oordeel over het volk (11,1-6)
De barmhartigheid roemt tegen het oordeel (11,7-11)
Efraďm en zijn stamvader Jakob (12,1-15)
Des HEREN toorn treft Efraďm (13,1-14,1)
Bekering en belofte (14,2-9)
Naschrift (14,10-10)

Toen Jezus de rollen overnam om te lezen, zonder dit eerst geweigerd of zich verontschuldigd te hebben, lachten de Farizeeën met minachting, om Hem voor een onbeschaafde uit te maken; zij waren opnieuw verbitterd, omdat Jezus nogmaals onder hen verschenen was, want de tijding van de opwekking van de jongeling van Naïm was reeds te Kafarnaüm bekend en evenzo zijn talrijke genezingen te Megiddo. Zij stelden zich angstig de vraag wat Hij nu weerom onder hen kwam aanvangen. De meeste familieleden van Jezus en ook alle heilige vrouwen waren heden in de synagoge.

Toen het volk eruit ging en ook Jezus, door de leerlingen en Farizeeën gevolgd, de synagoge verliet, waren deze laatste voornemens nog in het voorhof met Hem te redetwisten, maar door de volgende onverwachte wending konden zij hun opzet niet ten uitvoer brengen.

Buiten de deur gekomen, keerde Jezus zich om naar de zuilengang, waarop, boven, de twee onreine, melaatse mannen

stonden en Hij riep hun toe naar beneden te komen.
Nu konden zij tot hun grote verwondering alleen en zonder hulp de trappen afdalen. Het voorhof was voor de vertrekkende mensen met fakkels verlicht; en hoe woedend waren de Farizeeën, toen zij de beide mannen, die verachte zondaars, aan hun rode mantels bij het fakkellicht in de nacht herkenden! Die ongelukkigen zonken sidderend op hun knieën voor Jezus neer.

Hij nu legde de hand op hen, ademde in hun aangezicht en zei: "Uw zonden zijn u vergeven." En Hij vermaande hen tot de onthouding en tot de doop der boetvaardigheid. Hij gebood hun ook hun schriftgeleerdheid te laten varen: Hij zou hun de weg en de waarheid leren kennen. (cfr. Joa. 14, 6).

887.

Toen stonden zij op; hun mismaaktheid verbeterde zienderogen, hun zweren droogden op en de korsten vielen er van af; zij dankten Hem onder tranen en gingen met Serobabels knechten naar huis. Vele weldenkende mensen verdrongen zich nu om hen en feliciteerden hen met hun boetvaardigheid en genezing.

De Farizeeën echter waren als razend; zij schreeuwden Jezus toe: "Gij geneest zieken op een sabbat! Gij vergeeft zonden! Gij! Hoe kunt GIJ zonden vergeven? Hij heeft de duivel in, die Hem helpt, zo bepraatten zij het volk; Hij is een razende gek; het is genoeg te zien! Kijkt maar hoe Hij overal rondrent. Nauwelijks heeft Hij hier zijn spektakel vertoond (fasc. 19, nr. 861), of Hij verschijnt te Naïm en wekt daar doden op (fasc. 20, nr. 870) en dan is Hij te Megiddo en van daar weer hier! Iets dergelijks doet geen gerechtig mens, die bij zijn zinnen is. Hij heeft dus een boze, machtige geest in, die Hem helpt!"

Ik hoorde de Farizeeën ook nog zeggen: "Wanneer Herodes met Joannes klaargekomen is, dan zal de beurt aan Hem zijn, indien Hij zich althans dan niet uit de voeten maakt!"

Maar Jezus ging tussen hen door weg en ik hoorde dat de Hem verknochte verwante vrouwen weenden en jammerden om de luidruchtige woede van de Farizeeën, want zij hadden op hun terugweg naar huis in de nabijheid op Hem gewacht.

Jezus ging de weg op noordoostwaarts, die over de hoogte loopt; het is de hoogte waartegen het huis van Maria staat en die zich verheft boven het dal (of vlakte van Gennezaret). Daar heeft Hij eens heidenen genezen (ondermeer fasc. 16, nr. 612).
Langs die weg over de hoogte ging men van Betsaïda recht naar Kafarnaüm, zonder door het dal te moeten.
(Men had noch de vlakte Gennezaret, noch haar verlenging, d.i. het dal Tabiga nodig).

Er zijn daar bosjes en ook spelonken, waar Hij bad.
Ik zag Jezus later naar Maria's huis komen, de vrouwen troosten en onderrichten en daarna weer naar buiten gaan en de hele nacht in gebed doorbrengen.

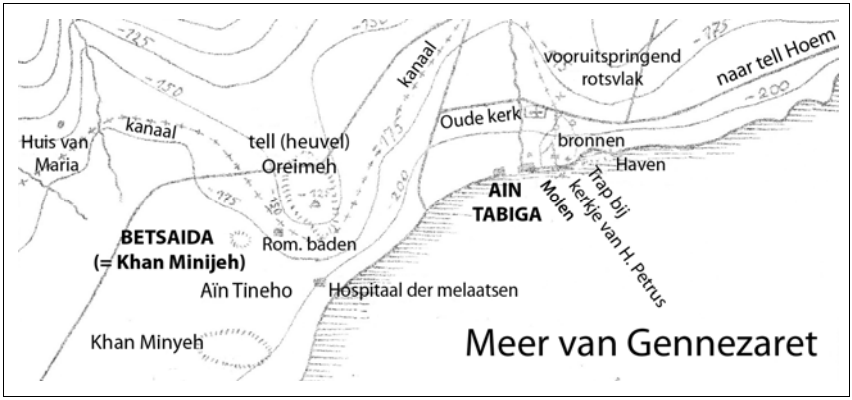

Doop van heidenen en genezenen.

888.

23 november; Sabbat. –

Petrus zal wel van Maria de plaats vernomen hebben, waar Jezus heden de nacht in het gebed doorbracht.

Ik zag hem daar 's morgens bij Jezus komen en Hem zeggen dat Jaïrus, de overste van de synagoge van Kafarnaüm, in zijn huis was. *Jezus liet aan Jaïrus zeggen: "Ge hoeft niet ongerust te zijn; het dochtertje zal nog niet sterven en Ik zal deze namiddag komen."*

Daarna zag ik Hem nog enige zieken genezen bij Petrus' huis (bij Kafarnaüm, waar de zieken gewoonlijk samenkwamen), en omstreeks 9 uur naar de doopplaats gaan, waar velen verzameld waren.

Deze plaats was niet ver van het huis van Petrus en lag meer zuidelijk, in het dal in een omheinde tuin, waarin verscheidene ronde badvijvers (*Bade-cisternen*) waren. Men kon er het water inlaten van de voorbijvlietende beek (de beek Djamoes). Er stond in de tuin een lange loofhut, die door middel van schotwanden in cellen ingedeeld was. Hierin trokken de dopelingen de doopgewaden aan.

Alles was daar tot de doop ingericht. Jezus had een verheven leerplaats. Alle leerlingen waren er tegenwoordig.

Er waren ongeveer 50 doopkandidaten en onder hen waren verscheidene verwanten van Jezus:

- een grijsaard en 3 jongelingen van Sefforis, onder wie het knaapje dat Jezus van stomheid genezen had in een dorp bij Sefforis (fasc. 15, nr. 584) en wiens oude verwante kort geleden met Jezus bij Ebez samenkwam (fasc. 19, nr. 824).
- Voorts Cyrinus uit Cyprus, onlangs te Dabrat bekeerd (nr. 834);

- de Romeinse hoofdman Achias en
  zijn genezen zoontje Jefte van Gischala (nr. 841);
- de honderdman Kornelius en
  zijn geheelde gele slaaf (nr. 858);
- ook verscheidene van zijn dienstboden en meer andere heidenen uit Opper-Galilea.
- Verder een donkerkleurige slaaf van Serobabel of van Kornelius,
- ook de 5 tollenaars van Megiddo, en
- nog een aantal jongelingen,
  onder wie Joses, de neef van Bartolomeüs (nr. 860);
- ook al de melaatsen en bezetenen die hier onlangs genezen werden en
- tenslotte de 2 jonge mannen of schriftgeleerden, die gisterenavond na de synagogedienst door Jezus van hun melaatsheid genezen waren (nr. 886).

889.

Deze laatsten zagen er nog ellendig uit; zij waren weliswaar niet meer gezwollen en dik en hadden ook geen zweren meer, maar hun aangezicht was nog ingevallen en afgeteerd; hier en daar waar de roven afgevallen waren, glansde het zwartgeel; de huid was op vele plaatsen ruw en schilferde nog af.

Alle dopelingen hadden grauwe wollen boeteklederen aan en op hun hoofd hing een vierhoekige lijkdoek (misschien wel de gebedsdoek, die men onder het bidden, vooral ‘s morgens in de synagoge, op hoofd en schouders hing).

Jezus onderrichtte en bereidde de dopelingen voor.
Daarna gingen zij in de loofhut, waarin zij in de kamertjes, ieder apart, de boeteklederen aflegden en het doopgewaad aantrokken; dit was als een lang en wijd wit hemd; zij hadden nu het hoofd ontbloot en de schouders met een lijkdoek behangen; zij gingen

met de handen op de borst gekruist aan de waterrand van de badvijver of regenbak staan.

Andreas en Saturninus doopten.
Tomas, Bartolomeüs, Joannes en anderen legden hun als peters de handen op.

De dopeling had de schouders ontbloot en boog zich boven het bekken over een leuning. Een leerling droeg water dat Jezus gezegend had en de doper schepte met de hand driemaal water uit de emmer op het hoofd van de dopeling.

Tomas was peter van Jefta, het zoontje van Achias. Hoewel er telkens meerdere tegelijk gedoopt werden, duurde de plechtigheid nochtans tot tegen 2 uur in de namiddag.

De dochter van Jaïrus opgewekt.

890.

Jezus en de leerlingen namen hierop een verkwikking.
Vervolgens trok Hij naar de markt van Kafarnaüm en *genas daar vóór de synagoge verscheidene zieken.* Terwijl Hij daarmee bezig was, kwam Jaïrus, de synagogeoverste, zich vóór Jezus neerwerpen en Hij bad Hem mee te gaan om zijn zieke dochter die op sterven lag, te genezen. Maar Jezus was met andere genezingen bezig, en toen Hij met Jaïrus wilde meegaan, baden de zieken Hem met aandrang, te blijven en zij wilden Hem niet laten gaan, maar *Hij zei hun dat Hij nog vóór het sluiten van de sabbat tot hen zou weerkeren.*

Op het ogenblik nu dat Hij met Jaïrus vertrok, kwamen daar boden uit het huis van Jaïrus, die Hem zeiden: “Uw dochter is gestorven, gij moet de Meester niet verder lastig vallen.” (cfr. Mk. 5, 35). *Maar Jezus zei tot Jaïrus: “Vrees niet, geloof aan Mij en dan zult gij geholpen worden.”*

Nu gingen zij aan de noordzijde van de stad opwaarts, waar Kornelius woonde. Op geen grote afstand van zijn huis stond het huis van Jaïrus. Zodra zij in de nabijheid van dit laatste kwamen, zagen zij aanstonds ook vele rouwlieden en klaagvrouwen vóór de deur en in het voorhuis[449].

Nu nam Jezus alleen Petrus, Jakobus de Meerdere en Joannes met zich naar binnen mee. *In het voorhof zei Hij tot de klagers: "Waarom jammert en schreit gij zo? Gaat van hier weg: het dochtertje is niet dood, maar slaapt slechts!"*

---

[449] Klaagliederen. – Zij spelen een rol bij ieder overlijden in het Nabije Oosten, in Noord-Afrika en nu nog in de mohammedaanse wereld.

Wanneer men de dood van een familielid voorziet, gaat men beroepsklagers huren, in kleiner of groter aantal overeenkomstig ieders vermogen.
Op zijn minst zijn er twee fluitspelers en één klaagvrouw, maar er kunnen er ook 10 of 12 zijn en nog meer. De huisgenoten zelf geven vaak met luid gesnik en geween hun verdriet te kennen. De schreiers huilen luidop en weten tranen uit hun ogen te krijgen, als weenden zij gelijk een kind. Zij verhogen de toon van hun geschrei, terwijl zij met de vingernagels van hun beide handen hun wangen tot bloedens toe krabben of zichzelf bij de haren rukken.

Een jongen uit Mostaganem, Algerië, die dit toneel beschreef, bootste het gejank van de klaagvrouwen na, ook hun krabben met de vingernagelen, terwijl hij zei: "*il faut que ça saigne*."

Zij scheuren hun klederen, wonden armen en borst en bestrooien zich het hoofd met asse. Vrienden en kennissen die op rouwbezoek komen, gaan zwijgend rondom de treurenden in een kring zitten en gaan weer heen, zonder een woord gesproken te hebben (cfr. Joa. 11, 19-31; Job. 2, 11-13). De bezoekers spreken immers niet tot de bedroefde huisgenoten, tenzij dezen het eerst het woord tot hen richten. Dit geschrei duurt tot het uur der begrafenis, die meestal nog dezelfde dag als het overlijden plaats heeft.

Ook na de begrafenis worden nog 7 dagen lang rouwbezoeken voortgezet. Vrienden en kennissen groeten bij hun aankomst zonder te spreken de familie, gaan in stilte neerzitten op de muurbanken of kussens, die rondom de zaal gerangschikt zijn, blijven daar soms uren lang ten teken van deelneming in de rouw en gaan weer weg zonder gesproken te hebben (cfr. D.D. Deuil).

Nu begonnen de klagers en klaagsters te lachen en te spotten, omdat zij wisten dat zij dood was; doch *Jezus herhaalde zijn bevel heen te gaan en zij moesten het voorhof uit,* dat nu aanstonds gesloten werd. (cfr. Mk. 5, 40).

Nu trad Jezus in de keuken, waar de bedroefde moeder en haar dienstmeid bezig waren met de lijkdoeken in gereedheid te brengen, en Hij ging met de vader, de moeder en de 3 leerlingen in de kamer, waar de dochter lag.

Jezus trad bij het bed; de ouders stonden achter Hem en de leerlingen rechts aan het voeteinde van het bed.
De moeder stond mij volstrekt niet aan; zij had geen vertrouwen en was koud; ook de vader was geen enthousiaste vriend van Jezus, maar zo gesteld dat hij er vooral op bedacht was het bij de Farizeeën niet te verkerven; alleen de angst en nood hadden hem tot Jezus gedreven: "Geneest Jezus het kind, zo had hij geredeneerd, dan heb ik het terug; geneest Hij het niet, dan zal dit een triomf zijn voor de Farizeeën." Doch ten laatste had de genezing van de knecht van Kornelius een diepe indruk op hem gemaakt en hem meer vertrouwen ingeboezemd.

891.

Het dochtertje was niet zeer groot en als uitgeteerd; ik hield haar ten hoogste voor 11 jaar oud, doch van de kleinste van die leeftijd, want men treft Jodenmeisjes van 12 jaren aan, die lichamelijk geheel gevormd zijn[450]. Zij lag op het bed, in een lang kleed

---

[450] Volwassen meisjes van 12 jaar. – Dit verschijnsel van vroege rijpheid of volgroeidheid geldt niet alleen voor de Joden, maar voor alle warme landen, Kongo, Noord-Afrika en zelfs Zuid-Europa. De zienster legt er herhaaldelijk de nadruk op.

Een paar citaten uit andere auteurs:

"Men denke er aan, dat in Italië de meisjes vroeger volwassen zijn dan in onze noorderstreken." (Leven van Maria Goretti, 26).

"Op de leeftijd van 12 jaren had Jezus de gestalte van een jongen van 16 jaren bij ons." (Beaufays).

gewikkeld. *Jezus nam haar zeer gemakkelijk op zijn armen; legde haar tegen zijn borst en ademde haar aan.*

Toen zag ik iets wonderbaars. **Ik had naast het lijk aan de rechterzijde een kleine lichtgestalte in een heldere kring gezien en op het ogenblik dat Jezus het meisje aanademde, zag ik dit licht naar haar mond gezweefd komen en als een kleine schitterende mensenfiguur er in neerzinken.**

Jezus legde het lichaam weer neer op het bed, vatte de arm van het meisje als een geneesheer bij de pols boven de hand vast en zei: "Meisje, richt u op."

Toen zette het zich rechtop in haar bed en *Hij hield het voortdurend bij de hand vast.* Dan zette het zich rechtop in haar bed, richtte zich volkomen op en steeg aan Jezus' hand van het bed. Daar de opgestane nog zeer zwak was en zich wankelend vooruitsleepte, *leidde Jezus ze in de armen van haar ouders,* die in het begin van de handeling koel en verlegen, daarna sidderend en bevend toegezien hadden en nu van vreugde geheel buiten zichzelf waren.

Jezus zei hun: "Geeft het kind wat te eten en maakt van deze zaak geen onnodig gerucht." (cfr. Mk. 5, 43).

"Op 15-jarige leeftijd was Gemma Galgani, thans heilig verklaard, een VOLGROEIDE juffrouw in de volle betekenis van het woord."

Vandaar ook dat men vroeg trouwt, doch, zo merkt Mislin juist op, de ontwikkeling van de geest houdt daarmee geen gelijke tred en vandaar vele lichtzinnige, ongelukkige huwelijken; deze zijn pas enige weken voltrokken of de ruzie begint.

"De jongens die ons te Jeruzalem voorgesteld werden, waren nog geen 12 jaar oud en geleken op jongens van meer dan 15 jaar bij ons." (Courtois, 177).

"Een joods meisje van 14 jaar heeft het voorkomen van een volwassen vrouw." (D. Rops, Jés. 86).

Na de dankbetuiging van de vader ontvangen te hebben, daalde Jezus weer naar de stad af.

De vrouw was zo beschaamd en ontsteld, dat zij Jezus nauwelijks bedankte. Ondertussen was het gerucht reeds onder de klaagvrouwen verspreid dat het dochtertje weer leefde; zij traden voor Jezus uit de weg; enige waren beschaamd; andere (nog steeds ongelovig), laag van karakter, durfden nog te schimpen; dan gingen die vrouwen in het huis en zagen het meisje daar zitten eten.

Op de terugweg sprak Jezus met de leerlingen over deze genezing en zei: "Deze mensen hebben weliswaar geen behoorlijk geloof gehad en geen blijk van een ridderlijke gezindheid gegeven, maar hun dochter heb ik om harentwil van de dood opgewekt en tot bevordering van het Rijk van God. ***Deze dood was een onschuldige dood, doch zij moet zich voor een ergere dood, de zieledood in acht nemen."***

In de stad keerde Hij terug naar de markt en *genas er nog vele zieken,* die daar op zijn terugkeer waren blijven wachten. *Vervolgens leerde Hij in de synagoge tot het sluiten van de sabbat.* Maar de Farizeeën waren zo verbitterd, zo vol nijd en woelige onrust, dat zij licht de hand aan Hem geslagen zouden hebben, indien Hij zich daarna met hen nog ingelaten had; zij kwamen reeds weer met hun laster voor de dag dat Hij zijn wonderen door toverij verrichtte. Maar Jezus verdween onder de menigte en verliet de stad en ging door de tuinen van Serobabel. Ook de leerlingen moesten zich verspreiden.

Beschouwing van Brentano.

De zienster zag heden niet de genezing in het gedrang onderweg van de vrouw die aan bloedvloeiing leed; deze genezing had volgens de H. Markus en Lukas plaats tussen het verzoek van Jaïrus om hulp voor zijn dochter en de opwekking.

De genezing van die vrouw heeft K. in 't geheel niet gezien, ook geen gedrang van de menigte onderweg of tijdens de genezingen heden morgen op de markt, wel echter een weinig bij het huis van Petrus.

K. herinnerde zich evenmin dat de zieke vrouw met of tussen andere zieken genezen werd, en onder deze genezingen waren er geen opvallende, maar alleen gewone.

Aan deze verklaring voegde K. nog toe dat zij voortijds die genezing gezien had in haar visioenen op de zondag-evangeliën en daarbij de verklaring bekomen had van de woorden: *"een kracht is van Mij uitgegaan"*.

De uitleg van deze woorden gevend zegde Katarina: "De vrouw met de bloedvloeiing had gevoeld dat een goddelijke kracht in Jezus was; zij had lang met groot verlangen die kracht aangeroepen en dan zijn mantel aangeraakt met de vaste hoop door die goddelijke kracht van Jezus genezen te zullen worden. Dit werd haar redding en Jezus had het gevoeld dat een werking of kracht van Hem uitgegaan was."

Die aan bloedvloeiing lijdende vrouw was Zr. K.E. goed bekend, want zij had reeds vroeger gesproken over het gedenkstuk dat die vrouw voor Jezus had opgericht en over de genezingen die bij dit monument bekomen werden (zie fasc. 13, nr. 458, voetnoot 213, puntje b) beeldengroep te Cesarea).

Uitwerking van Jezus' gebed.

892.

24 november. –

(Na deze tussenbemerking vervolgt K.'s verhaal:)

Jezus heeft ook ditmaal een deel van de nacht in de eenzaamheid in het gebed doorgebracht.

Dit gebed van Hem draagt er veel toe bij

- ***om de zondaren te bekeren, ook***
- ***om de plannen der Farizeeën te verwarren en te verijdelen, want Hij deed alles op een menselijke wijze, opdat wij Hem zouden kunnen navolgen.***

Zo bad hij ook tot zijn hemelse Vader voor de uitvoering, het welslagen van zijn werk.

Gewoon menselijk oordelend, zou men kunnen geloven dat zij Hem zullen verscheuren. Hij onttrekt zich aan hen (zichzelf menselijk behelpend) en de volgende dag, zelfs op de sabbat, *geneest Hij weer openlijk zieken tot vóór de synagoge en treedt Hij ze binnen om er te preken.*

Waarom verdreven zij de zieken niet?
Waarom verboden zij Hem het preken in de synagoge niet?

Van oudsher hadden de profeten en leraren het recht om in de synagogen te leren, de mensen te helpen en te genezen, en zij konden Hem alleen op grond van godslastering of dwaalleer aanhouden, doch hierop konden zij Hem niet betrappen.

Met zijn doop bekommerden zij zich volstrekt niet, noch kwamen zij er naartoe.

Oogslag op de H. Vrouwen en de hervallen Magdalena.

Marta en de H. Vrouwen van Jeruzalem, Dina en andere waren reeds, zodra Jezus van Naïm was afgereisd, ook terug naar huis gegaan. Ik heb ook gezien dat Maroni en haar zoon door de mensen uit de omstreken, die de opgewekte jongen begeerden te zien, zo druk opgezocht werden, dat ze zich verbergen moesten, wilden ze niet onder de voeten gelopen worden.

Ik moest ook helaas! vaststellen – ik weet niet meer bij welke gelegenheid – dat Magdalena reeds tot haar oude levenswijze teruggekeerd en hervallen is; zij heeft bezoeken van mannen uit het gewest gehad. In hun kring werd het optreden van Jezus, zijn omgang en betrekkingen met allerhande gespuis, zoals zij het noemden, duchtig gehekeld en Magdalena zelf niet gespaard; zij lachten hartelijk over hetgeen zij over haar vernomen hadden. Overigens vleiden en aanbaden zij haar weer, zeggend dat zij haar veel mooier en bekoorlijker vonden dan in de laatste tijd. Inderdaad, haar gezondheid was sedert enige dagen zichtbaar opgefleurd.

Zij heeft zich helaas! door deze gesprekken laten beetnemen en staat op het punt nieuw zondig verkeer te beginnen, en, dewijl het hier een hervallen geldt, loopt zij gevaar nog dieper te vallen (cfr. Mt. 12, 45). Ach! was ze toch niet naar Magdalum teruggekeerd! zij heeft daar trouwens zeer slechte buren, behalve te Damna, waar nog goede mensen wonen.

Te Gabara, Jotapata en Tiberias woont veel slecht volk, wereldsgezind en vrijzinnig. In deze steden zullen er wel verscheidene zijn, die, na haar omkeer van onlangs vernomen te hebben, haar uit haat tegen Jezus, in haar ellende zoeken te bevestigen. Te Jotapata zijn ook de vier valse Herodiaanse Joannes-leerlingen woonachtig, die Jezus onlangs vergezelden. Na de sabbat hebben zij zich niet meer laten zien.

Feest bij Kornelius.

893.

Er was heden ook een feest bij Kornelius, de Romeinse hoofdman, voor de genezing van zijn knecht (fasc. 19, nr. 858). Zeer vele heidenen, meestal arme, zijn naar zijn huis getrokken.

Na de genezing had hij Jezus aanstonds laten weten, dat hij vele brandoffers van alle diersoorten zou laten brengen. *Maar Jezus liet hem antwoorden dat hij maar liever zijn vijanden zou uitnodigen en zich met hen verzoenen, en ook zijn vrienden om ze te onderrichten en de armen om ze te verkwikken en met de offerspijzen te vergasten, aangezien God geen behagen heeft in brandoffers.* (cfr. Mt. 5, 23-24: Ps. 50, 18). Ik zag derhalve zeer vele heidenen door Betsaïda en over de hoogte naar Kornelius' huis trekken, waar het feest plaatshad.

's Morgens zag ik Jezus en vele leerlingen op de doopplaats (die midden in de kleine vlakte Tabiga was). Saturninus had het groot genoegen zijn 2 jongere broers en zijn oom, die nog heidenen waren, te mogen dopen.

***

Over Saturninus komt het volgende mij voor de geest.

Hij vernam voor het eerst door een bruine man de geschiedenis van Jezus' ster en geboorte. Die man was een onderdaan geweest van Saïr, de donkerst gekleurde der drie koningen, die de tocht naar Bethlehem meegemaakt had.

In een oorlog, geloof ik, of op een reis had Saturninus hem leren kennen en hierop trok hij naar Jeruzalem. Dit was in het begin van Joannes' optreden en hij werd een van zijn eerste leerlingen. Zodra Jezus na zijn doop (en zijn veertigdaagse vasten) weer verscheen, ging Saturninus met Andreas aanstonds tot Hem (fasc. 12, nr. 350).

Zijn stiefmoeder toog met haar twee meisjes na hem naar Jeruzalem en bekeerde zich tot het Jodendom. Zij had ook 2 zonen, maar deze waren bij een oom thuis achtergebleven. Nu was ook deze oom met de 2 zonen hier aangekomen. De stiefmoeder is ook met hen meegekomen. (Dus was ze na haar bekering weer huiswaarts gekeerd, of was hen tegemoet gegaan of in een haven gaan afhalen). De familie was rijk maar de vader was dood. Hun vaderstad was Patras in Griekenland.

Saturninus was een nakomeling van koningen; hij werd een nederige en ijverige leerling van Jezus; hij beleefde het groot geluk, zoals gezegd, zijn laatst aangekomen oom en stiefbroeders te dopen.

(Alles is te vergelijken met zijn levensschets in de nrs. 2308-2309, indien wij ze later kunnen opnemen.

Men kan ook de passage nr. 1582 hier in verband mee brengen over het verhuizen van koning Mensor naar Kreta, juist onder Griekenland, vaderland van Saturninus).

***

894.

Deze morgen werden nog een twaalftal anderen gedoopt. Wanneer zij in de gracht rondom het bekken traden, schortten zij het lange gewaad op en leunden, terwijl zij de doop ontvingen, op de rand van het bekken. Dan gingen zij terug in de loofhut en deden andere klederen aan. Het witte, lange hemd is, geloof ik, slechts een doopmantel, waaronder zij alleen de lendendoek aanhielden.

De Joden bekommeren zich niet om de gedoopte heidenen; indien zij bij de priesters niet om de besnijdenis komen vragen, tellen zij hen niet mee en overigens schijnt er hun niet veel aan hun bekering gelegen te zijn; ze zijn immers uiterst lauw en schuwen de moeite. Kornelius die onder hen woont en de synagoge liet bouwen, zal wel de besnijdenis moeten aannemen, indien hij in hun gemeenschap ingelijfd wil worden.

Jezus at nog bij zijn moeder en sprak met de vrouwen, die zich daar nog bevonden. Tot verscheidene zieken die genezen wilden worden, zegde Hij wat zij in afwachting te doen hadden, tot Hij terugkwam.

Daarna zag ik Hem in de namiddag preken bij het Meer, niet ver van de scheepsplaats van Petrus.
Hij was over de hoogte die zich verheft achter Maria's huis en Petrus' woning (d.i. tussen Betsaïda en Kafarnaüm) naar Betsaïda gegaan en weer afwaarts tot hier gewandeld. (Van de heuvel Oreimeh afdalend, was Hij in het kleine dal Tabiga gekomen).

De oever bij Betsaïda is hoog. Hier echter in dit kleine dal holt hij zacht naar het Meer af en de aanlanding is er gemakkelijk. Hier door dit dal liep ook geen grote weg, doch alleen paden, waarlangs de vissers en landlieden naar het Meer gingen. De grote weg (uit het noorden of noordoosten komend) liep over de hoogte naar Betsaïda (en richtte zich van hier door de vlakte Gennezaret naar het zuidwesten)[451].

[451] In de veronderstelling dat men in fasc. 19, hoofdstuk XII, de paragraaf 'Vaderland van Jezus' aandachtig gelezen heeft, levert hier de beschrijving van Jezus' gangen geen moeilijkheden op; wij geven dus alleen nog het bewijs van de juistheid van K.'s woorden: "De oever bij Betsaïda is hoog" en ook "Het kleine dal helt zacht naar het Meer af"

In de scheepsplaats van Petrus (naast of nabij de haven, indien de haven zelf niet bedoeld is) lagen het schip van Petrus en het scheepje van Jezus. Dit laatste kon ten hoogste 15 man bevatten.

Jezus leert uit het schip. – Roeping van Matteüs (Mt. 9, 9-17; Mk. 2, 14-22; Lk. 5, 27-39).

895.

Hier (op de scheepsplaats van Petrus bij de haven) was een grote menigte heidenen verzameld, die het feest van Kornelius hadden bijgewoond. *Jezus onderrichtte hen,* en toen het gedrang te hevig werd, steeg Hij met enige leerlingen in zijn schip, maar de overige en de tollenaars bestegen het schip van Petrus en *nu verhaalde en verklaarde Hij vanuit het schip voor de heidenen en anderen op het strand de parabel van de zaaier en van het onkruid in de akker* (Mt. 13), en daarna vaarden zij naar de overzijde. Op het schip van Petrus werd geroeid en het scheepje van Jezus hing er aan. Ook enige leerlingen roeiden; zij deden dit beurtelings. Jezus zat op de verheven plaats aan de mast; de anderen rondom Hem en op de rand van het schip van Petrus.

Prat schrijft in Jésus Christ: "Ten oosten van de heuvel Oreimeh ligt de kleine vallei Tabiga, waarvan de oever overal laag en zeer toegankelijk is; het zacht afhellend strand biedt aan de vissersboten een veilige ankerplaats en is niet, ZOALS ELDERS, door rotsklippen of -banken versperd."
In dit elders is de kust bij Minijeh of Betsaïda begrepen.

Trouwens ook Leroux schrijft in zijn boek 'Pèlerins d'Orient', blz. 192:
"De overblijfselen van khirbet Minijeh (Betsaïda) liggen in het landschap verspreid. De roze-laurieren die op de oever tussen de ROTSEN groeien, zijn zo dicht gebloemd en gebladerd, dat ze als een slingerkrans van groen en bloemen vormen rondom de kristallen beker van het Meer."

Ook liggen aanzienlijke resten van Betsaïda diep onder de grond bedolven; hieruit volgt dat de ROTSIGE oever er nog meer boven uitstak dan tegenwoordig.

Zij vroegen Hem nu wat deze gelijkenis betekende en waarom Hij in gelijkenissen sprak en *Hij verschafte hun de verlangde uitleg.*

K. herinnerde zich hier de passage uit Matteüs 13, 1-24, doch niet het vervolg daarvan, dat Brentano haar eveneens voorlas, waarop zij dan zei: "Dit heeft Hij gedurende de overvaart gedaan; het kon 4 uur in de namiddag zijn."

Ik meen dat ook de roeping van Matteüs nu wel zal plaats hebben, want ik heb hen zien landen tussen het dal van Gerasa en Betsaïda-Julias. Eerst steeg men nog over een hoogte en dan liggen de woningen van de tollenaars achter elkander.

(Zie kaartje hierna; het bedoelde dal komt uit de buurt van Gerasa, maar schijnt wel te moeten onderscheiden worden van het eigenlijke dal van Gerasa. Inzake rivieren en waterlopen is zij minder betrouwbaar, zie VOORREDE, nr. 11).

Ook heb ik gehoord dat Hij onderweg zei: "zij zullen zich aan Mij ergeren." Ik meen omdat Hij de tollenaar Matteüs tot leerling zal nemen.

De volgende dag zei de zienster:

Toen Jezus hier aanlandde, was het ten hoogste 5 uur; zij moesten dus vroeger afgevaren zijn. Van de oever liep een weg direct naar de huizen van de tollenaars, en de 4 tollenaars die bij Jezus waren, sloegen hem in. Maar Jezus sloeg rechts af en ging met de leerlingen een andere weg op langs de oever, zodat zij Matteüs' huis op enige afstand (links) hadden. Deze oeverweg splitste zich en een vertakking liep naar de tolplaats van Matteüs; toen Jezus deze zijweg wilde inslaan, bleven de leerlingen bevreesd staan.

Matteüs, vóór wiens tolhuis knechten en tollenaars zich met allerlei waren bezig hielden, zag Jezus en de leerlingen van een hoogte tot zijn huis naderen en trok zich uit schaamte in zijn tolhuis terug. Doch Jezus ging er naar toe en riep hem naar buiten

op de weg. Toen kwam Matteüs haastig uit de hut, wierp zich voor Jezus op zijn aangezicht neer en zei dat hij zich onwaardig achtte door Jezus te worden aangesproken. *Maar Jezus zei tot hem: "Matteüs sta op en volg Mij!"* (Mt. 9, 9).
En Matteüs stond op en zei dat hij aanstonds alles met vreugd wilde verlaten om Hem te volgen en nu ging hij met Jezus tot de weg, waar de achtergebleven leerlingen stonden.

Dezen groetten hem en reikten hem de hand, en vooral Taddeüs, Simon en Jakobus de Mindere waren zeer blijde, want hij was hun halve broer. Hun vader Alfeüs had hem, vóór zijn huwelijk met Maria van Kleofas, bij een vroegere vrouw gewonnen.

Matteüs wilde dat zij allen aanstonds bij hem te gast zouden komen, maar *Jezus antwoordde dat zij pas voor morgen een maaltijd in zijn huis aanvaardden* en zo gingen zij nu verder. (Voor de genoemde verwantschap, zie familieboom, fasc. 1, nr. 10).

897.

Matteüs spoedde zich nu naar huis terug; het lag een kwartier van het Meer in een bocht van de hoogte. Het riviertje dat (uit de buurt) van Gerasa in het Meer vloeit, loopt er dicht voorbij.
Het huis heeft uitzicht op het Meer en het landschap of veld (in het dal). Matteüs stelde aanstonds een goede man van Petrus' schip in zijn ambt, om dit tot nadere regeling der zaken waar te nemen. Hij was getrouwd en had vier kinderen; hij vertelde zijn vrouw vreugdig het geluk dat hem wedervaren was en dat hij nu alles verlaten en Jezus volgen wilde en zijzelf verheugde zich hierover ten zeerste; hij beval haar nu dus de maaltijd voor morgen te bereiden en nam de uitnodigingen er toe en de schikkingen op zich.

Matteüs was nagenoeg zo oud als Petrus en had wel de vader kunnen zijn van zijn jongere halfbroeder (stiefbroeder) Joses Barsabas. Hij was een zware en sterk-gebouwde man met een zwarte baard en zwart haar. Sedert hij Jezus op de weg naar

Sidon had leren kennen (fasc. 9, nr. 209), had hij de doop van Joannes ontvangen en zijn leven met de grootste nauwgezetheid van geweten ingericht.

Ondertussen ging Jezus over de hoogte achter het huis van Matteüs naar het noorden in het dal van Betsaïda-Julias.
Hij moest over een klein water. Ginds legerden karavanen en doortrekkende heidenen, *die Hij onderwees;* zij overnachtten in een herberg van Betsaïda-Julias.

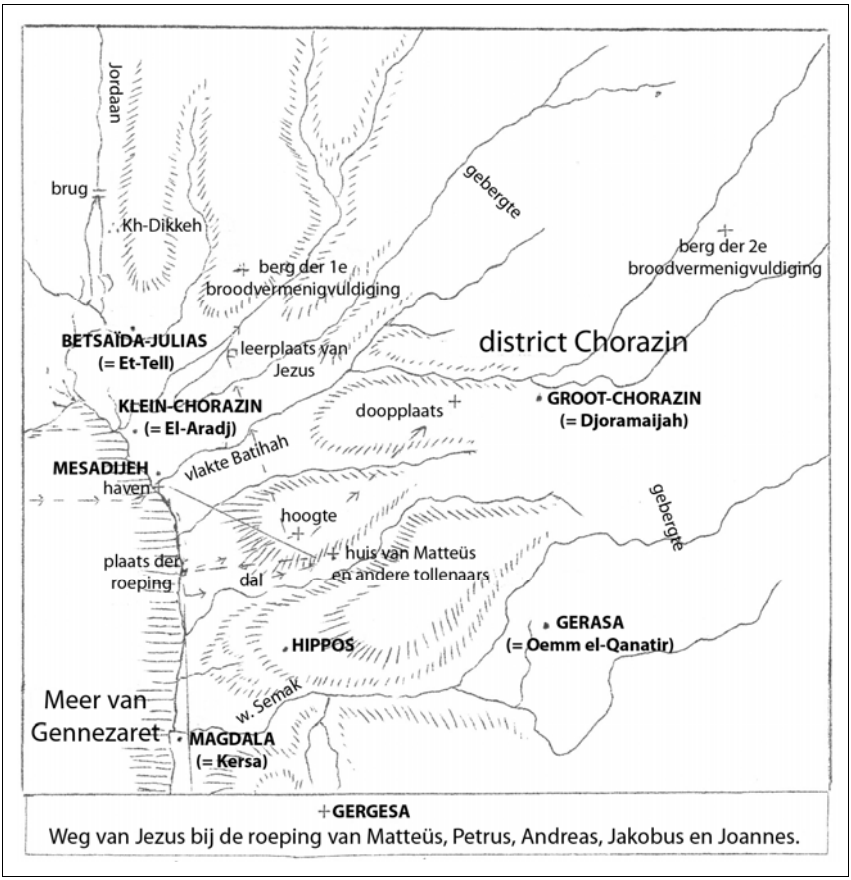

Weg van Jezus bij de roeping van Matteüs, Petrus, Andreas, Jakobus en Joannes.

Jezus te gast bij Matteüs.

898.

25 november. –

Jezus heeft deze morgen in dit gewest de daar gelegerde karavanen van heidenen nog toegesproken en Hij keerde tegen de middag met de leerlingen naar het huis van Matteüs terug. Hier waren zeer veel uitgenodigde tollenaars verzameld. Onderweg sloten zich enige Farizeeën en Joannes-leerlingen bij hen aan, maar zij traden niet meteen in het huis; zij gingen met de leerlingen buiten in het voorhof en zeiden tot hen: "Nemen jullie daar geen aanstoot aan, dat Hij zich steeds met tollenaars en zondaars inlaat en gemeenzaam omgaat?"
De leerlingen antwoordden: "Zeggen jullie dit tegen Hemzelf!"
De Farizeeën wedervoeren: "Met iemand die altijd gelijk wil hebben, kan men niet redeneren."

Matteüs ontving Jezus en de zijnen zeer liefdevol en ootmoedig. Hij waste hun de voeten en zijn halfbroeders omhelsden hem hartelijk. Hij stelde zijn vrouw en kinderen aan Jezus voor; *Jezus sprak met haar en zegende de kinderen,* die hierna niet meer verschenen. (cfr. fasc. 10, nr. 258, voetnoot 73). Het heeft mij dikwijls verwonderd dat de kinderen, na door Jezus gezegend te zijn, gewoonlijk niet meer verschenen.

Ik zag ook dat Jezus zat en Matteüs vóór Hem knielde en dat Jezus Hem de hand oplegde en hem, onder het spreken van enige onderrichtende woorden, zegende. Matteüs heette te voren Levi en kreeg nu de naam Matteüs. (fasc. 9, nr. 209; Mt. 9, 9; Mk. 2, 14; Lk. 5, 27).

899.

Nu had in een open zaal een grote maaltijd plaats aan een in kruisvorm opgestelde tafel. Jezus zat aan (waarschijnlijk lag half en zat half) te midden van de tollenaars. In de tussenruimten stond men op om met elkander te spreken en ging dan voor de

volgende gerechten opnieuw aan tafel aanliggen. Aan voorbijtrekkende arme reizigers die hier stilhielden, deelden de leerlingen spijzen uit. De straat naar de overzetplaats liep hier voorbij.

Ondertussen naderden de Farizeeën tot de leerlingen en dán was het dat de vragen en antwoorden plaats hadden, die in het evangelie van de H. Lukas staan (Lk. 5, 30-39).

Hoofdzakelijk was het vasten het onderwerp van dit gesprek (Lk. 5, 33-35), omdat hedenavond bij strenge Joden een vastendag begon voor de verbranding van de boeken van Jeremias door koning Joakim (Jerem. 36)[452], en ook morden zij, omdat Jezus aan zijn leerlingen toestond vruchten op hun weg af te plukken, iets wat door de Joden van Judea voor onwellevend gehouden werd. *Bij het geven van zijn antwoorden lag Jezus ter tafel met de tollenaars; Hij draaide alleen het hoofd om en antwoordde,* maar de leerlingen, tot wie de Farizeeën hun klachten richtten, stonden en gingen daar op en neer.

Ik meen dat Jezus hier overnacht heeft, maar de leerlingen die van het vissersbedrijf waren, verbleven op hun schepen. Ook het schip van Zebedeüs was met de knechten hier overgekomen; ik weet niet meer zeker of zij deze nacht visten, doch ik geloof van wel, want het staat mij vaag voor de geest.

---

[452] Vastendag; hij is op de joodse kalender aangetekend op 7 Kislew, datum die morgen valt en wordt gehouden om de door K. genoemde reden.

Aan deze bijzonderheid ziet men hoe de evangelieverhalen in het licht van K.'s mededelingen nieuwe kleur en leven en natuurlijkheid krijgen: het rijke gastmaal dat duurt tot het begin van een vastendag, doet de Farizeeën en strenge Joannes-leerlingen weer met hun oude opwerping voor de dag komen. *"Ik ben maar korte tijd bij hen schijnt Jezus te zeggen, Ik heb voornamer dingen te doen dan hen aanstonds met gestrengheden te kwellen; ik laat deze liever nog op de achtergrond om hen eerst te onderrichten en te verkwikken met troostelijke goddelijke waarheden en leer; laten zij eerst het voornaamste in zich opnemen en het vasten zal volgen van zelf."*

Oogslag op Kafarnaüm en bepaalde personen.

900.

Kafarnaüm is nu veel levendiger dan voorheen. Ontelbare mensen en ook vreemdelingen trekken er heen ter wille van Jezus; het zijn zowel tegenstrevers als vrienden, maar vooral heidenen, die zich bij Serobabel en Kornelius aansluiten.

Ik heb deze nacht (tussen 24 en 25 november) veel bijzonderheden over Jaïrus en zijn dochter en over de bloedverliezende vrouw te Kafarnaüm gezien, doch het meeste daarvan ben ik weer vergeten. Slechts zoveel weet ik nog dat Jaïrus' dochter tot straf van haar ouders en verwanten, die zelfs na de opwekking Jezus nog met een hooghartige glimlach bejegenden, nog eens zal hervallen; dat Jezus haar nog eens zal opwekken en dat bij die gelegenheid de genezing van de aan bloedvloeiing lijdende vrouw zal plaats hebben.

Ik weet niet meer in hoever de dochter zelf zich medeplichtig maakt, maar bij haar opwekking onlangs waren allen zeer lauw en vooral de moeder gedroeg zich onwaardig.

De bloedverliezende vrouw is nog niet genezen; zij is al lang te Kafarnaüm en raadpleegt de ene geneesheer na de andere; zij is zeer mager en uitgeteerd; zij is een heidin, weduwe van een Jood van Paneas of Cesarea, de hoofdstad van Filippus. Nog steeds bezit zij niet het volmaakte geloof en is onder de behandeling van meerdere geneesheren (Mk. 5, 26). Doch nu is zij in kennis gekomen met de H. Maagd, die de zieken gaat bezoeken en deze heeft haar getroost en haar geloof vermeerderd.

Definitieve roeping van vier apostelen. – Hun eerst uitzending (Mt. 4, 18-22).

901.

26 november = 7 Kislew; Vastendag. –

Jezus' kwam in de morgen bij het Meer, zowat een kwartier van Matteüs' woning, bij wie Hij en degenen die bij Hem waren, overnacht hadden.

Ik zag Petrus en Andreas bezig met het net uit te werpen en op visvangst uit te varen. *Toen riep Jezus hun toe: "Komt en volgt Mij en Ik zal u vissers van mensen maken."* Zij staakten aanstonds hun arbeid, stevenden naar het land en kwamen op de oever.

Jezus ging nog een eind verder de oever op, tot waar het schip van Zebedeüs gemeerd lag, die met zijn zonen Jakobus en Joannes de netten op het schip in orde bracht en ook hun riep Hij toe dat zij komen zouden. En aanstonds kwamen zij aan land; Zebedeüs bleef met de netten op het schip. (Nogmaals, hoe treffend komt dit overeen met het evangelieverhaal, dat zegt: zij lieten hun vader achter, *relicto patre*, Mt. 4, 22).

Ik zag dat Jezus hen (Petrus, Andreas, Jakobus en Joannes) in een andere richting uitzond in het gebergte, met het bevel de heidenen die het daar verlangden, te dopen.

Hij had hen reeds eergisteren en nogmaals gisteren vroeg er op voorbereid (nl. op 24 november, einde van nr. 897 en op 25 november, begin van nr. 898).

Hijzelf ging met Saturninus als doper en met de andere leerlingen in een andere richting. 's Avonds moesten zij weer bij Matteüs samen komen. *Ik zag hoe Hij hun met de hand de weg wees.*

902.

De andere leerlingen hadden boven op de berg gewacht (of op de hoogte), terwijl Hij die vier geroepen had. *Wanneer zij nu allen samen waren, gaf Hij aan deze vier het bevel hun weg te gaan en te dopen.*

Daar de evangeliën de levenswandel van Jezus en zijn omgang met de leerlingen niet tot in de bijzonderheden moesten bevatten, doch alleen de hoofdtrekken en voornaamste feiten, zo werd dit wegroepen van de vissers van hun schepen naar de oever en van hun voorgenomen visserstocht om hen uit te zenden tot het vissen van mensen, aan het begin gezet, als was dit de gehele roeping van Petrus, Andreas, Jakobus en Joannes.

Bij Mt. reeds in 4e hoofdstuk, bij Mk. reeds in het 1e hoofdstuk, doch bij beiden zit Joannes toch reeds gevangen; zo ook bij K., maar hij is nog niet onthoofd.

Bij K. zien wij hoe zij Jezus reeds meer dan een jaar kennen en vele voorbereidingen en wonderen op deze definitieve roeping zijn voorafgegaan.

Katarina vervolgt:

Bepaalde wonderen, parabelen en onderrichtingen van Jezus zijn als een bloemlezing van voorbeelden achter hun roeping geplaatst, zonder een nauwkeurige volgorde.

Ik zag nu Jezus en een deel van de leerlingen, waaronder Saturninus als doper, in het gewest van Betsaïda-Julias trekken, terwijl Petrus met Andreas als doper en de overige vissers met enige andere leerlingen noordoostwaarts de berg opgingen en dan afdaalden in een dal, waardoor een kleine beek vloeit.

In dit gewest waren zeer vele heidenen gekampeerd, van wie Jezus in de vorige dagen een deel op de doop had voorbereid. (Dit dal loopt ten noorden voorbij Groot-Chorazin, zie kaartje).

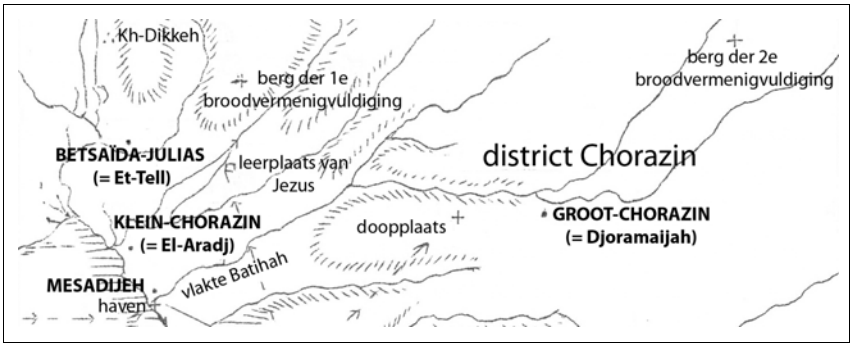

Nu zag ik dat deze heidenen de leerlingen tegemoet trokken en hen er om verzochten gedoopt te worden.

Ik zag dat Andreas hen op een nieuwe wijze, die afweek van de vorige doopwijzen, doopte. Uit de beek werd in een bekken water aangebracht; de dopelingen vormden een volledige kring en knielden neer; zij hadden de handen op de borst gekruist.
In de kring stonden ook knaapjes van 3 tot 6 jaren, zulke kleine, gelijk ik er vroeger nooit gedoopt heb zien worden.

Petrus hield het bekken en Andreas schepte met de hand en sprengde driemaal 3 dopelingen water op het hoofd, terwijl hij de doopwoorden sprak; de andere leerlingen stonden buiten de kring, en, er omheen gaande, legden zij de dopelingen de handen op; de plaats der gedoopten werd telkens door nieuwe doopkandidaten ingenomen.

Het dopen werd nu en dan door een tussenpoos onderbroken en de leerlingen verhaalden hun dan de parabelen, die zij reeds goed kenden, vertelden veel over Jezus en zijn wonderen, zetten hun zijn leer uiteen en verklaarden aan de Joden wat deze nog niet wisten van de wetten en beloften van God.

Vooral Petrus kon levendig, vurig, met gestes en bewegingen vertellen. Ook Joannes en Jakobus spraken zeer innemend.

Zijnerzijds leerde Jezus in een ander dal met Saturninus als doper.

Storm op het Meer door Jezus bedaard (Mt. 8, 23-27; Mk. 4, 36-40; Lk. 8, 22-25).

903.

Ik herinner mij het vervolg van de werkzaamheden op heden niet meer, behalve dat zij 's avonds weerom bij het huis van Matteüs samenkwamen en dat ook hier nog zeer vele mensen waren, die zich om Jezus verdrongen.

Daarom besteeg Hij met de 12 toekomstige apostelen en Saturninus het schip van Petrus en beval hun naar Tiberias te varen, d.i. de richting in te slaan, die zich over de grootste breedte van het Meer verlengt. *Het scheen mij als wilde Jezus slechts een weinig met rust gelaten worden, want het gedrang was groot en Hij was zeer vermoeid.*

Hij lag in een van de kamertjes in de trapvormige constructie, die op het dek de mastboom in het midden van het schip omgeeft; in die kamertjes liggen gewoonlijk de wachters (zie fasc. 16, nr. 609; alsook tekening hierna).

Daar was Jezus van oververmoeidheid in slaap gevallen. De roeiers stonden boven Hem. Men had vanuit deze rustplaatsen een wijd uitzicht en boven zich was men bedekt; bij hun afvaart was het weer prachtig en de lucht bladstil.

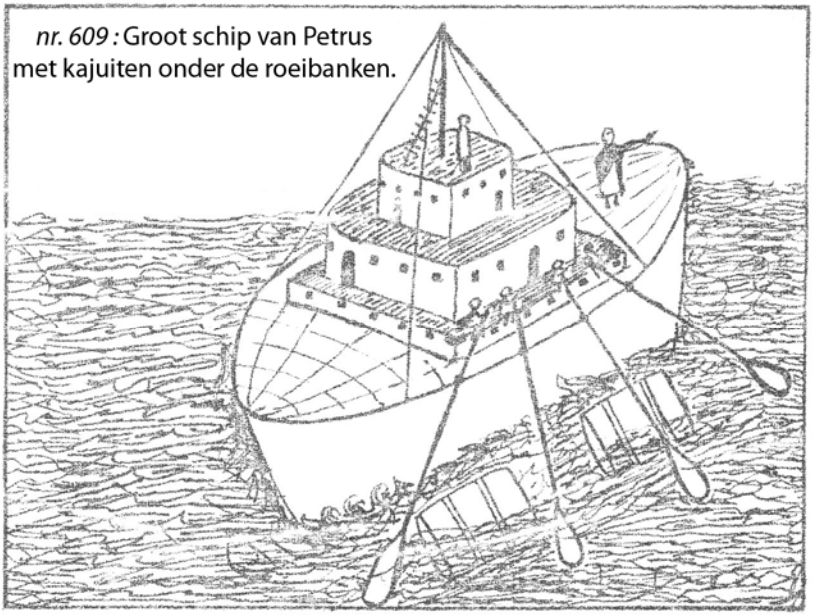

Tekening van Petrus' groot schip naar de beschrijving van de zienster.

Doch nauwelijks waren zij in het midden van het Meer gekomen, of een hevig onweer stak op[453]. Het bevreemdde mij dat de hemel gans zwart was en men niettemin de sterren kon zien. Er woedde een verschrikkelijke wind en de baren sloegen in het schip; het zeil hadden zij neergelaten. Ik zag ook vaak een lichtflits over het

[453] Een hevig onweer stak schielijk op. – Volgens de kenners van het gewest en het Meer steken de stormen er tamelijk veelvuldig, onverwacht en in een minimum van tijd op; dan krijgt het Meer een donkerpaarse kleur. De storm valt er bij voorkeur op van uit de open vlakte van Gennezaret en uit de openingen van de wadi's of valleien die het westelijk gebergte op meerdere plaatsen doorsnijden; ze zijn als de poorten in de bergengordel, die het Meer omgeeft. Die stormen duren meestal niet zeer lang, maar woeden zo hevig, dat ze de moedigste zeerobben de schrik op het lijf jagen. Geen wonder dat ook de apostelen benauwd waren!

opgezweepte water vliegen; het zal dus alleszins gebliksemd hebben.

Toen nu het gevaar ten toppunt gestegen was, kwamen de leerlingen vol angst Jezus wekken en zeiden: “Meester, bekommert Gij U niet om ons? Wij vergaan!”
Toen richtte Jezus zich gewoon op, zag naar buiten en sprak bedaard en ernstig, als beval Hij de storm: “Zwijg, verstom!”
Op dit zelfde ogenblik ontstond een schielijke stilte op het Meer; allen waren vervuld met ontzag en fluisterden tot elkaar: “Wie is Hij dat Hij macht heeft te gebieden aan de baren?!” Maar Hij verweet hun hun gering geloof, omdat zij bang waren geweest en Hij beval hun naar Chorazin terug te varen want zó heet het gewest van Matteüs’ tolplaats, naar de stad Chorazin, zoals aan de andere zijde het gewest van Kafarnaüm tot tegen Gischala Gennezaret heet.

Zebedeüs’ schip keerde ook mee terug; een ander schip stevende met passagiers naar Kafarnaüm.

Boden kwamen Hem nu opeens verzoeken om spoedig mee te komen, daar de nicht van zijn Moeder, nl. Maria van Kleofas gevaarlijk ziek geworden was.

Verdere werkzaamheid ten oosten van het Meer. – Een man herkrijgt de kracht in zijn verdorde hand.

904.

27 november. –

Nadat de beide schepen vóór dag weer bij land gekomen waren, bleven ze stilliggen en Jezus en allen sliepen. Samen met Jezus waren in het geheel een 15-tal man op het schip in de storm geweest. Men moet zich niet verwonderen dat de roeiers boven

Jezus' slaapplaats stonden en Hij toch over het schip weg kon zien. Daar de roeispanen op de hoge scheepsrand rustten of steunden en ver buiten het schip in het water plonsden, waren de roeischachten zeer lang en de roeiers stonden hoog. Daarom bestond het dekgebouw om de mast uit trappen of terrassen. (Op onze afbeelding, fasc. 16, nr. 609, hiervoor, kan men zich de roeispanen voorstellen vastgemaakt op een hoger bank).

Ik zag Jezus later met de leerlingen op de hoogte gaan ten zuiden van het dal van Chorazin (ongeveer ter plaats waar op ons kaartje, ten westen van Groot-Chorazin een kruisje staat).

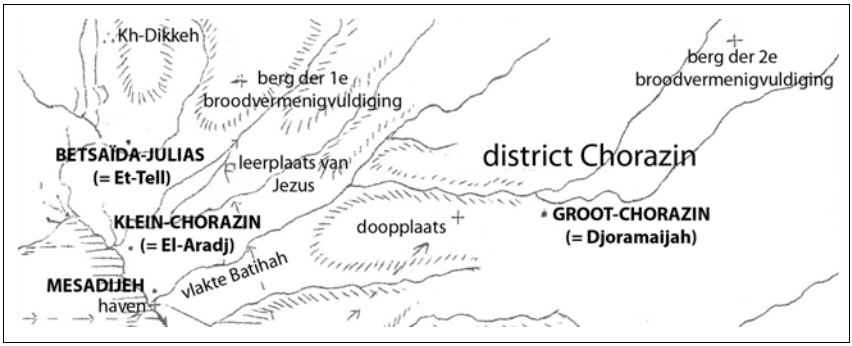

Daar had zich een ontelbare volksschare, die nog gedurig aan talrijker werd, verzameld. De plaats was een uur ten zuidwesten (of westen) van Chorazin en iets meer dan een uur (bijna 2 uren) ten noorden van Gergesa, dat dieper (naar het zuiden) lag.

Ik heb dezer dagen gezien dat het moeras ten oosten (zuidzuidoosten) van Gergesa, noordelijk onder de berg van Gamala, gelijk een vijver geheel vol groen en riet, een afloop zuidwestwaarts in een donkere bergkloof heeft en uit deze in het Meer uitmondt.

De zwijnen waarin Jezus de duivelen dreef, holden van de hoge berg in die vijver; doch deze gebeurtenis heeft nog niet plaats gehad.

Hier waar Jezus onderrichtte, was een stenen leerstoel. Reeds een paar dagen geleden had Hij deze predicatie laten aankondigen. De groepen volgden elkander bij de leerstoel op, luisterden om de beurt, en zeker hebben Hem heden niet minder dan een paar duizend mensen gehoord. *Hij genas ook een grote menigte zieken, blinden en lammen, stommen en melaatsen.*

In het begin van zijn toespraak woelden en raasden vele bezetenen, die men daar had aangebracht. *Hij beval hun te zwijgen en zich op de grond te leggen* en zij deden dit als vreesachtige honden en roerden niet meer tot het einde van de lering en *dan ging Hij tot hen en bevrijdde hen.*

Onder de vele genezingen *herinner ik mij die van een man met een geheel verdorde arm en een stijve, ineengetrokken hand. Jezus streek over zijn arm van boven naar onder, nam zijn hand en bracht al zijn vingeren één voor één in een rechte stand, terwijl Hij ze zacht boog en drukte.* Dit alles duurde niet langer dan de tijd die men nodig heeft om aan iemand te tonen hoe Hij het deed. Hierna was de hand van de man recht, lenig, vol leven en gezond en hij kon ze bewegen, hoewel ze nog dun, mager en zwak was, maar ze werd spoedig sterker en de beweging sneller.

Bij dit volk waren vele vrouwen met kinderen van elke leeftijd. *Jezus liet eens al de kinderen groep na groep bij zich brengen, zegende hen, terwijl Hij tussen hen doorwandelde en stelde ze zijn toehoorders tot voorbeeld. Ik zag inderdaad dat Hij onder zijn toespraak een kind bij de hand heen en weer wendde en leerde hoe ook de mensen aldus rustig en geduldig en zonder tegenstand God met hen moeten*

laten doen. Jezus heeft zich hier veel met de kinderen bezig gehouden.

(Het is hier voor iedereen duidelijk dat de H. Theresia van Lisieux niet de uitvindster is van de weg der kindsheid, maar deze weg heeft zij volmaakt bewandeld, en dit is haar roem.)

905.

De meeste van deze mensen waren heidenen en een deel van hen ook Joden uit Syrië en Dekapolis of Tienstedenland, die in grote scharen en karavanen met hun knechten en kinderen en zieken tot de prediking, de genezing en doop, op Jezus' uitnodiging, hierheen gekomen waren. Jezus was hun naar hier, op de oostkant van het Meer, tegemoet gekomen, opdat de volksmenigte te Kafarnaüm niet al te groot zou worden.

Ik zag onder hen ook uit Paneas de verwanten van de bloedverliezende vrouw uit het Evangelie (Mt. 9, 20-22), die zich nu te Kafarnaüm ophoudt; het waren de oom van haar overleden man, in wiens huis zij getrouwd was, haar volwassen dochter en nog een vrouw (deze is waarschijnlijk Lea, schoonzuster van de bloedverliezende vrouw en zuster van haar man, de Farizeeër uit Paneas of Cesarea-Filippi).

Zij spraken met de leerlingen ook af om 's avonds door hen naar Kafarnaüm overgezet te worden, en zij wonnen ook inlichtingen in over hun zieke verwante; *zij aanhoorden de prediking van Jezus en de oom werd met zeer veel anderen gedoopt.*

Het dopen duurde de gehele dag, op dezelfde wijze gelijk gisteren, waarbij de dopelingen knielden in een kring. Ik zag nogmaals vele kleine knaapjes gedoopt worden; zij stonden met de handjes op de borst in de kring in tuniekjes. Het water werd uit het dal van Chorazin uit de beek in zakken hier naar boven gebracht. Ook bij deze lering waren weerom spionerende Farizeeën uit de omstreken en ook ontaarde Joannes-leerlingen aanwezig.

‘s Avonds trok Jezus met de leerlingen naar het huis van Matteüs.

Hij verhaalde nog een parabel van een schat die in een vreemde akker verborgen ligt: wie hem vindt, laat hem liggen en koopt de akker en tot dit doel verlaat en offert hij alles (Mt. 13, 44). *Hij paste dit toe op de grote begeerte van de heidenen, die door hun geweld het Rijk in hun bezit zouden krijgen.*

Jezus ging wegens het gedrang nog scheep met enige leerlingen, die Hij op het Meer onderrichtte. Hij voer evenwel niet ver, maar kwam welhaast terug aan land en *was ‘s nachts in gebed.*

Zij hadden bij Matteüs het avondmaal genomen. De leerlingen zetten echter nog de verwanten van de bloedverliezende vrouw over; ook voeren er Joannes-leerlingen mee over; zij kwamen opnieuw voor de dag met het verwijt dat Jezus hun meester niet hielp en dat de leerlingen niet vastten.

Laatste onderricht. – Terugkeer naar Betsaïda.

906.

28 november. –

In de morgen zijn de leerlingen van hun overvaart teruggekeerd en zij brachten Jezus ook de boodschap mee dat Maria van Kleofas in Petrus’ huis bij Kafarnaüm zeer ziek lag. In naam van zijn Moeder baden zij Hem spoedig tot haar te komen. Ja, nog veel andere zieken, zelfs uit Nazareth, wachtten op Hem.

Jezus onderrichtte en heelde nog zeer vele mensen op de oever van het Meer. Ook waren weer vele bezetenen tegenwoordig, die Hij bevrijdde. Het aantal mensen en dienvolgens het gedrang wordt gedurig groter en het is niet te beschrijven hoe onvermoeid Hij arbeidt, helpt en heelt.

Daarna voer Hij in de namiddag met de apostelen naar Betsaïda over.

Matteüs heeft zijn betrekking als tollenaar aan een van de schippers overgegeven. Sedert hij de doop van Joannes ontvangen had, oefende hij zijn ambt op een zeer redelijke en eerlijke wijze uit. Ook alle andere tollenaars werden in hun beroep zeer redelijke en inschikkelijke mensen, ja, zelfs milddadig, zodat zij, vooral in deze dagen, zeer veel aan de armen uitdeelden.

Judas is nu nog zeer fatsoenlijk, buitengewoon handig en ook dienstvaardig. Als een kassier weet hij de aalmoezen nauwkeurig te regelen en te berekenen.

Er vaarden heden nog vele heidenen over; zij die niet verder trekken dan tot Kafarnaüm, laten hun kamelen hier achter. De overvarende kamelen en ezels staan op bakken die aan de schepen hangen of bereiken over de Jordaanbrug aan de noordkant van het Meer de overkant.

Jezus kwam om 4 uur te Betsaïda aan. Hier wachtten op Hem Maria, Maroni met haar zoon, die sedert 2 dagen hier zijn, en nog anderen; Hij nam een maaltijd. De zonen van Maria van Kleofas gingen bij hun zieke moeder. *Jezus leerde en heelde vóór het huis van Andreas (aan de noordkant van Betsaïda) tot in de nacht een grote menigte mensen.*

907.

29 november. –

De toeloop van vreemden en Joden naar Kafarnaüm in deze tijd gaat alle begrip te boven. Grote scharen toegestroomde mensen legeren in het ganse gewest; mijn geleider (engelbewaarder) zei mij heden dat in deze tijd wel 12.000 vreemdelingen ter oorzake van Jezus in het gewest zijn. In alle dalen en hoeken der omstreken grazen ezels en kamelen; het voeder wordt hun dikwijls in hoge bakken voorgezet, en ze zijn vastgebonden; ze

knabbelen in grote hoeveelheid de botten van de hagen, die zij erg beschadigen.

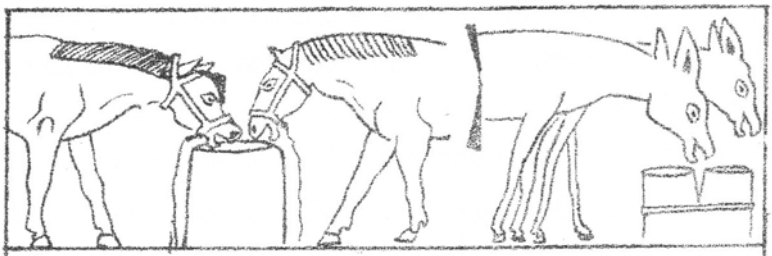

nr. 907 : Hoge eetbakken voor de paarden.

Overal in het rond zijn kampementen opgericht.

Kafarnaüm wordt sedert Jezus' verblijf aldaar rijker en groter; vele families komen er wonen en de ontelbare vreemdelingen zijn een bron van inkomen voor de Kafarnaümnaren. Er wordt ook veel gebouwd en het huis van Serobabel ten zuiden, zoals dat van Kornelius ten noorden, zullen weldra met de stad één uitmaken.

Het eigendom van Petrus. – Roeping der apostelen.

Het huis van Petrus dat dicht vóór de stad ligt, is groot en lang en heeft aan de ene zijde een groot voorhof met kleine huizen, afdaken en bergplaatsen of loodsen, die het omgeven. De beek van Kafarnaüm (de beek Djamoes of haar bijwadi) vloeit ook hier voorbij en vult aan de andere zijde van het huis door afdamming een schone vijver, waarin vissen bewaard worden; er zijn ook graspleinen rond, waarop ondergoed gebleekt wordt en ik zie er netten uitgespannen. Een deel van de om het voorhof gelegen huisjes zijn verpacht. Ook wonen hier knechten, want Petrus heeft akkerbouw en vee en in het algemeen een groot bedrijf. Daarom is het voor hem ook moeilijker dan voor de anderen zich

van zijn huiszaken los te maken, te meer daar het gevoel van zijn onwaardigheid (cfr. Lk. 5, 8) die moeite om zich los te maken, nog vermeerdert.

Ik heb gezien dat Jezus de vissers reeds tweemaal van hun arbeid weggeroepen heeft sedert zijn openbaar leven, maar dat zij telkens weer terugkeerden, en wel niet tegen zijn wil, dit te minder daar hun scheepsvaart, hun overzetdienst en hun betrekkingen met de heidense karavanen hen bij zijn verblijf te Kafarnaüm in hun stand zeer nuttig maakten. Ook was het, zolang zijzelf niet preekten, niet nodig dat zij met inzet van heel hun persoon meetrokken.

Andreas was reeds langer bij de Doper geweest en meer van zijn zaken gescheiden. Ook trok hij reeds eerder dan Petrus met Jezus als doper mee.

Ook Jakobus en Joannes keerden tot nog toe telkens tot de visserij terug, want zij waren zeer gehoorzame zonen en de oude Zebedeüs, gelijk ook hun moeder Salome, waren niet zonder zorgen; zij meenden dat hun zonen een positie bij Jezus zouden bekomen en wachtten daarom enigszins op het rijk, dat zij zich werelds voorstelden.

Doch nu geloof ik dat Petrus, Andreas, Jakobus en Joannes bestendiger bij Jezus zullen blijven en dat daarom het wegroepen dezer vier vissers van hun schepen en voorgenomen arbeid, spoedig na het toetreden van Matteüs als 12e apostel - waarna Jezus hen aanstonds uitzond om te dopen - in het Evangelie vermeld wordt als het zinnebeeld van hun roeping, alsook als het zinnebeeld van hun beantwoording aan die roeping ter navolging.

Nadat Jezus na het laatste paasfeest de wijk naar Sidon en Tyrus genomen had, na te hebben laten dopen – bij welke gelegenheid

zij allen bij Hem waren – hebben zij gedeeltelijk reeds hier en daar geleerd en zelfs zieken genezen, maar het was hun bij gebrek aan geloof niet altijd gelukt; zij waren ook in Gennabris geboeid vóór de Farizeeën gesleept geworden.

Jezus had hun toen reeds geleerd het water voor de doop te zegenen; Hij gaf er hun al volmacht toe, niet door handoplegging, maar door een zegen; zo hebben zij onlangs ook bij Betsaïda-Julias, Chorazin en Kafarnaüm het doopwater gezegend.

Oogslag op de zieken te Kafarnaüm.

908.

Reeds sinds een paar dagen zijn een grote menigte zieken te Kafarnaüm, zelfs uit afgelegen plaatsen, want door de opwekking van de jongeling van Naïm en de talrijke andere grote genezingen is alles in beweging gekomen; zelfs uit Nazareth zijn er vele aangebracht; ja, vol vertrouwen op Jezus is men met zieken gekomen, die sedert lang voor ongeneesbaar erkend zijn of zich in serieus stervensgevaar bevinden.

Het voorhof, alle aangebouwde plaatsen, afdaken en bergplaatsen van Petrus' huis dicht bij Kafarnaüm liggen vol met zieken; zijn vrouw en huisbedienden hebben gedurende zijn afwezigheid op de overzijde van het Meer toebereidselen moeten maken, om hen allen te kunnen onderbrengen; men heeft tenten en hutten van alle aard en vorm opgericht en ook de voedselvoorziening geregeld.

De weduwe van Naïm die met Petrus verwant is, en ook Maria van Kleofas, die door haar derde man met hem verwant is, verblijven hier. De laatste woont anders doorgaans te Kana. Vandaar heeft zij de weduwe van Naïm Maroni en haar zoon Martialis meegebracht, en ook de kleine Simeon, haar eigen achtjarig zoontje uit haar derde huwelijk; maar koortsachtig is zij hier aangekomen en haar ziekte verergert. Toch is Jezus nog niet

bij haar geweest; *Hij heelde heden en onderrichtte ook hier en daar de heidenen in het gewest.* Er zijn hier ook lieden uit Griekenland, meer bepaald uit Patras, de geboortestad van Saturninus.

Boodschap van de Doper aan de joodse synagoge.

909.

Heden, in de namiddag van de 29e november, vóór de sabbat, kwamen verscheidene Joannes-leerlingen te Kafarnaüm aan; ook nu waren zij door hun meester uit Macherus gezonden; zij behoorden tot de oudste en vertrouwdste leerlingen. De broeders van Maria van Kleofas: Jakobus, Sadoch en Eliakim, geloof ik, waren er eveneens bij; zij riepen de oversten en de commissie van de Farizeeën in de hal vóór de synagoge en overhandigden hun een lange, smalle rol, in de gedaante van een driehoekig papieren Puntzakje (*dütenförmig*) (driehoekig: te verstaan, wanneer de brief of 't perkament opgerold was.)

Ik heb die redevoering van Joannes ter plaats ook gehoord; de aanleiding was deze.

Nadat de leerlingen die Joannes tot Jezus naar Megiddo gezonden had, met het antwoord van Jezus tot hem teruggekomen waren en hem nog veel andere berichten over zijn wonderen en prediking en over de vervolging van de Farizeeën aangebracht hadden (nrs. 876, 877, 878), alsook de uiteenlopende gesprekken der mensen over Jezus en de klachten van sommigen dat Hij zijn Voorloper niet verloste, voelde Joannes zich aangedreven nogmaals een luid getuigenis ten gunste van Jezus af te leggen, daar zijn verzoek tot Jezus om van zichzelf getuigenis af te leggen, het beoogde resultaat niet had bekomen.

Hij liet dus Herodes verzoeken hem toe te staan voor al zijn leerlingen en voor al wie hem aanhoren wilde, een redevoering te

houden, want niet lang zou hij zijn stem nog kunnen verheffen; en ik zag dat Herodes het hem zonder moeite vergunde.

Nu werden op een plein van het slot al zijn leerlingen en veel volk binnengelaten, en Herodes en zijn bijzit zaten op een verheven plaats, door hun lijfwacht omgeven.

Toen kwam Joannes uit zijn kerker om zijn redevoering te houden. Herodes liet het gaarne geschieden. Hij wilde zich, om het volk te bedaren en diens gunst te winnen, het aanzien geven dat Joannes een zeer lichte gevangenschap genoot. En nu hoorde ik de Doper met veel geestdrift over Jezus spreken: "Ik, zei hij, ben alleen gezonden om zijn weg te bereiden; ik heb niemand anders verkondigd dan Hem, maar in zijn hardnekkigheid heeft het volk Hem niet willen erkennen. Zijt gij dan vergeten wat ik van Hem gezegd heb? Ik wil het u nog eens duidelijk herhalen, want mijn eind is niet ver meer verwijderd."

910.

Door deze woorden werden alle aanwezigen diep ontroerd en vele van zijn leerlingen weenden. Herodes geraakte in onrust en verlegenheid, want het plan stond bij hem nog geenszins vast hem te doden, doch zijn bijzit vermande zich en hield haar gelaat zo onbewogen en vriendelijk als zij kon.

Joannes sprak met grote ijver verder en herhaalde het wonder dat bij Jezus' doop geschied was: "HIJ is de geliefde Zoon van God", zei hij, "die door de profeten voorspeld is. Zijn leer is de leer van zijn Vader. Wat Hij doet, doet ook de Vader, en niemand kan tot de Vader komen dan door Hem, enz." (cfr. Joa. 7, 16-17; 5, 17. 19-21; 14, 6).

In deze zin sprak hij nog lang en hij weerlegde alle verwijten en bezwaren, die de Farizeeën tegen Jezus inbrachten, vooral dit van de ontheiliging van de sabbat: "Iedereen moet de sabbat heiligen", zei hij, "maar de Farizeeën ontheiligen hem, daar zij de leer verwerpen van Jezus, die de Zoon is van Degene die de sabbat ingesteld heeft."

Hij sprak nog lang op deze manier en tenslotte zei hij: “Jezus is Degene, buiten wie geen zaligheid te vinden is. Wie in Hem niet gelooft en zijn leer niet aanvaardt, wordt verdoemd.” (cfr. Hand. 4, 11-12; Joa. 3, 36).

Ook vermaande hij al zijn leerlingen zich tot Jezus te wenden, en niet verblind bij hem (Joannes) op de dorpel te blijven staan, maar in de tempel zelf binnen te treden.

Na deze redevoering gesloten te hebben, zond hij verscheidene leerlingen met een brief naar de synagoge te Kafarnaüm, waarin hij geheel zijn getuigenis herhaalde: dat Jezus de Zoon Gods, de vervulling van de Belofte is, dat al zijn woorden waar, zijn werken heilig en onbesprekelijk zijn, en hij weerlegde al hun opwerpingen; hij dreigde met Gods oordeel en vermaande hen om de zaligheid toch niet van zich af te stoten (cfr. Joa. 3, 36). Hij gaf zijn leerlingen nog een andere brief van dezelfde inhoud mee; deze moesten zij voorlezen aan het volk en ervoor ook alles herhalen wat hij hier getuigd had.

911.

De leerlingen van Joannes zag ik nu dit bevel te Kafarnaüm volbrengen. Er stroomden rondom hen enorm veel mensen tezamen, want met het begin van deze sabbat wemelde het te Kafarnaüm van volk. Hier waren Joden uit alle gewesten, en zij hoorden de woorden van Joannes over Jezus met grote voldoening aan en velen juichten en klampten zich met nieuwe kracht aan hun overtuiging en geloof in Jezus vast.

De Farizeeën moesten voor de menigte en de overmacht wijken en wisten er niets tegen in te brengen; zij vonden geen enkel argument van waarde. In hun beschaming bekeken zij elkander en trokken hun schouderen op; zij schudden het hoofd en veinsden een zekere welwillendheid en goedkeuring, doch zonder hun gezag gecompromitteerd te willen zien. Daarom zeiden zij tot de leerlingen van Joannes: “Wij zullen Jezus niets in de weg leggen, indien Hij de wetten en gebruiken niet schendt en de rust

niet verstoort. Het is waar, Hij is wonderbaar uitgerust (met wijsheid en macht), maar wij hebben de plicht de orde te handhaven en maat in alles is overal vereist. Joannes is een voortreffelijk man, doch in zijn gevangenis zal hij wel niet van alles op de hoogte zijn; hij heeft ook weinig met Jezus omgegaan."

Doch nu begon de sabbat en eenieder begaf zich naar de synagoge. Jezus kwam er met de leerlingen binnen en allen beluisterden Hem heden met de grootste bewondering.
Hij leerde uit Genesis, geheel 37, over de verkoop van Jozef, en uit Amos, waaruit ik mij herinner de passage van 2, 6 tot 3, 9 nl. over de bedreigingen tegen de zonden van Israël. Ik herinner me nog dat er aanstonds in het begin sprake was van de verdrukking der armen, van de bloedschande en de ontucht (Am. 2, 6-8).

Amos 2

1. Zo zegt de HERE: Om drie overtredingen van Moab, ja om vier, zal Ik het niet herroepen. Omdat hij het gebeente van Edoms koning tot kalk verbrand heeft,
2. zal Ik vuur werpen in Moab, zodat het Keriots burchten verteert, en omkomen zal Moab in het slaggewoel, onder krijgsgeschreeuw, bij trompetgeschal,
3. en Ik zal uit zijn midden de heerser uitroeien en al zijn vorsten met hem doden, – zegt de HERE.
4. Zo zegt de HERE: Om drie overtredingen van Juda, ja om vier, zal Ik het niet herroepen. Omdat zij de wet des HEREN verworpen en zijn inzettingen niet onderhouden hebben, maar hun leugengoden, die hun vaderen reeds achternaliepen, hen hebben verleid,
5. zal Ik vuur werpen in Juda, zodat het Jeruzalems burchten verteert.
6. Zo zegt de HERE: Om drie overtredingen van Israël, ja om vier, zal Ik het niet herroepen. Omdat zij de rechtvaardige voor geld verkopen en de arme om een paar schoenen –
7. zij die ernaar snakken, dat stof van de aarde zij op het hoofd der geringen, en die de weg der weerlozen ombuigen; en een man en zijn vader gaan naar hetzelfde meisje, om mijn heilige naam te ontwijden;
8. op verpande klederen strekken zij zich uit naast elk altaar, en de wijn der beboeten drinken zij in hun godshuizen;
9. en Ik had nog wel de Amoriet verdelgd voor hun aangezicht, al was hij dan hoog als de ceders en sterk als de eiken; ja Ik roeide zijn vrucht uit van boven en zijn wortels beneden;
10. en Ik had u nog wel uit het land Egypte gevoerd en u veertig jaren in de woestijn geleid, opdat gij het land der Amorieten in bezit zoudt nemen;
11. en uit uw zonen verwekte Ik er tot profeten en uit uw jongelingen tot nazireeërs. Is dat soms niet zo, gij Israëlieten? luidt het woord des HEREN.
12. Maar gij gaaft de nazireeërs wijn te drinken, en geboodt de profeten: Gij moogt niet profeteren!
13. Zie, Ik maak, dat het onder u zal kraken, gelijk een wagen kraakt, van garven overvol.

14. Dan zal aan de snelle de vlucht afgesneden zijn, de sterke zal zijn kracht niet kunnen ontplooien en de krijgsheld zal er het leven niet afbrengen.
15. Ook de boogschutter zal niet standhouden en de snelvoetige zal niet ontkomen en de ruiter zal er het leven niet afbrengen.
16. Ja, de kloekhartigste onder de helden zal te dien dage naakt wegvluchten, luidt het woord des HEREN.

***

Amos 3

Het profetische woord

1. Hoort dit woord, dat de HERE over u spreekt, gij Israëlieten, over het ganse geslacht dat Ik uit het land Egypte heb gevoerd:
2. U alleen heb Ik gekend uit alle geslachten van het aardrijk; daarom zal Ik al uw ongerechtigheden aan u bezoeken.
3. Gaan er twee tezamen, zonder dat zij het eens geworden zijn?
4. Brult een leeuw in het woud, zonder dat hij prooi heeft? Laat een jonge leeuw zijn gegrom horen uit zijn hol, tenzij hij iets heeft gevangen?
5. Schiet een vogel neer op het klapnet op de aarde, zonder dat er een lokaas voor hem is? Vliegt het klapnet op van de grond, zonder dat het iets vangt?
6. Wordt de bazuin in een stad geblazen, zonder dat de inwoners opschrikken? Geschiedt er een ramp in een stad, zonder dat de HERE die bewerkt?
7. Voorzeker, de Here HERE doet geen ding, of Hij openbaart zijn raad aan zijn knechten, de profeten.
8. De leeuw heeft gebruld, – wie zou niet vrezen? De Here HERE heeft gesproken, – wie zou niet profeteren?

De straf op Israëls ongerechtigheid

9. Doet het horen op de burchten in Asdod en op de burchten in het land Egypte, en zegt: Verzamelt u op Samaria's bergen en aanschouwt de grote verwarring in zijn midden en de verdrukking die men er vindt.
10. Ja, zij weten niet van recht doen, luidt het woord des HEREN, zij, die geweld en onderdrukking opstapelen in hun burchten.
11. Daarom, zo zegt de Here HERE: De vijand! En rondom het land! Uw sterkte haalt hij van u neer; en uw burchten worden leeggeplunderd!
12. Zo zegt de HERE: Zoals een herder uit de muil van een leeuw twee schenkels redt of een lapje van een oor, zo zullen de Israëlieten gered worden, zij die daar in Samaria zitten in de hoek van het rustbed en op het zachte kleed van de divan.
13. Hoort, en betuigt aan het huis van Jakob, luidt het woord van de Here HERE, de God der heerscharen:
14. Voorwaar, ten dage dat Ik Israëls overtredingen aan hem bezoek, zal Ik ook bezoeking doen aan Betels altaren, zodat de altaarhoornen afgehouwen worden en ter aarde vallen.
15. Dan zal Ik het winterhuis tegelijk met het zomerhuis neerslaan en de ivoren huizen zullen te gronde gaan, ja vele huizen zullen hun einde vinden, luidt het woord des HEREN.

Uit: NBG-vertaling 1951

***

Men stoorde Hem niet en de Farizeeën luisterden met een geheime nijd en afgedwongen bewondering. Het getuigenis van

Joannes, voor het hele volk afgekondigd, had hen wat bevreesd gemaakt.

Opeens ontstond een verschrikkelijk gebrul in de synagoge; daar hadden mensen een razende bezetene, een Kafarnaümnaar in de synagoge met zich meegebracht. Hij kreeg een plotselinge aanval en wilde de mensen rondom zich als het ware met zijn tanden verscheuren. *Maar Jezus wendde zich naar hem toe en sprak: "Zwijg! brengt hem buiten!"* Dan werd de man volkomen rustig; zij leidden hem buiten en hij legde zich stil en vol vrees op de grond neer. *Toen nu Jezus, na de sabbatlering gesloten te hebben, buiten ging, trad Hij vóór de deur op de mens toe en verloste hem van de duivel.*

Hierop begaf Hij zich met de leerlingen naar het huis van Petrus, dat bij het Meer ligt, omdat het daar rustiger was; hier aten zij een weinig en *Hij leerde. In de nacht verwijderde Hij zich, als naar gewoonte, om te bidden.*

Ik heb onder allen die Jezus genas, nooit zogenaamde waanzinnigen gezien; zij werden allen genezen als zijnde door de duivel gekweld en bezeten.

De Farizeeën waren nog tezamen en sloegen allerlei oude schriften open over de profeten, hun prediking, handelingen en levenswijze en in het bijzonder over Malakias, van wie men nog het een en ander wist, en zij vergeleken dit met de prediking van Jezus en moesten zijn superioriteit erkennen en zijn gaven en hoedanigheden bewonderen. Niettemin liep hun onderzoek uit op een afkeuring van zijn leer.

Maria van Kleofas en andere zieken genezen. – Nogmaals morrende Joannes-leerlingen.

912.

30 november; Sabbat. –

Jezus had 's morgens voor een grote menigte volk in de synagoge geleerd. Maria van Kleofas' ziekte nam dermate toe, dat de H. Maagd iemand tot Jezus zond en Hem om zijn tussenkomst bad.

Jezus kwam hierop naar het huis van Petrus dicht bij de stad. Maria, de Moeder van Jezus en Maroni, de weduwe van Naïm, waren in het huis, ook de zonen van de zieke vrouw, die leerlingen van Jezus waren en haar broers die leerlingen van Joannes waren. Vooral de kleine Simeon; haar achtjarig zoontje uit haar derde huwelijk met Jonas, was gevoelig voor de ziekte van zijn moeder. Deze Jonas was een jonger broer van Petrus' schoonvader; hij was bij hem op het schip geweest (bij Petrus) en is sedert een half jaar gestorven.

Jezus trad bij haar bed, bad en legde zijn hand op haar; zij was door de koorts geheel afgemat. Dan vatte Hij haar bij de hand en zei: "Ge zult niet meer ziek zijn!" Hij gebood dat men haar te drinken zou geven en men bracht haar te drinken in een schaal; zij moest ook een brok brood eten. Hij beval dit schier aan alle zieken die Hij genas en ik verstond dat zulks ***een symbolische handeling was, die op het H. Sacrament betrekking had;*** *Hij zegende meestal deze spijs.*

De vreugd van haar zonen en vooral van de kleine Simeon was onbeschrijfelijk, toen zij hun moeder gezond zagen opstaan en dan de andere zieken zagen dienen, want Jezus ging aanstonds uit het huis en begon de vele zieken in de zijgebouwen te genezen. Bijna allen waren het zieken die sedert lang opgegeven waren en

voor ongeneesbaar gehouden werden; vele lagen zelfs reeds op sterven; hun ziekte was van velerlei aard. Ook was menige zieke van ver aangebracht, bij name uit Nazareth; onder hen waren jeugdkennissen van Jezus. Mensen als dood ineengezonken zag ik door anderen op hun rug vóór de Heer aangebracht worden. *Nog nooit heb ik zo vele zieken, die er zo ellendig aan toe waren, door Hem genezen zien worden.*

913.

Hier kwamen ook de Joannes-leerlingen tot Hem, die gisteren aangekomen waren; zij beschuldigden zichzelf dat zij over Hem ontevreden waren geweest, omdat Hij hun meester niet uit de gevangenis hielp; zij zeiden dat zij zo streng gevast hadden, heel speciaal met het doel om van God te bekomen dat Hij Hem zou ingeven hun meester te verlossen. Ik had er groot medelijden mee, want zij hingen met heel hun ziel aan hun meester. *Jezus troostte hen; zijn woorden weet ik niet meer letterlijk, maar nogmaals prees Hij Joannes als de heiligste mens.*

Naderhand hoorde ik die leerlingen toch aan enige leerlingen van Jezus vragen: "Waarom doopt Jezus zelf niet? Onze meester heeft dit toch onvermoeid gedaan?"

Hun antwoord kwam hierop neer:
"**Joannes heeft gedoopt, omdat hij de Doper was,**
maar Jezus heelt, omdat Hij de Heiland is.
Joannes heeft evenmin geheeld!"

Er kwamen ook Nazarethaanse schriftgeleerden tot Jezus; zij waren uiterst beleefd en verzochten Hem ook toch nog een keer naar Nazareth te komen; het scheen als wilden zij zich verontschuldigen over hetgeen daar gebeurd was (fasc. 15, nr. 589, enz.). *Jezus antwoordde hun dat een profeet geen aanzien geniet in zijn vaderstad; Hij zei ook nog andere dingen, die met deze grondwaarheid verband hielden; Hij trad daarna in de synagoge en*

hield er tot slot van de sabbat nog een toespraak. In de synagoge was een blinde die Hij bij het uitgaan genas.

Hij was ook nog op een avondmaal in het huis van Petrus; Maria van Kleofas was reeds weer zo gezond, dat zij kon helpen opdienen.

De huishouding hier bij de poort wordt (op het ogenblik) door de vrouw van Petrus bestuurd en de huishouding in de woning bij het Meer, door zijn schoonmoeder en stiefdochter[454].

Daarna verwijderde Jezus zich om te bidden; Hij willigde echter nog eerst het verzoek van de leerlingen in om naar hun schepen te mogen gaan en gedurende de nacht te vissen, want er was een groot gebrek aan vis door de verbazend grote menigte vreemdelingen. Ook waren daar gedurig vele mensen, die overvaren wilden.

---

[454] Later in nr. 1406 zal K. dit anders zeggen, maar ondertussen kunnen verplaatsingen geschied zijn.

Zo troffen wij onlangs een soortgelijke tegenspraak aan, nl. in nr. 895, waar K. ons Jezus toont eerst op zijn eigen scheepje, even later, zonder een overstappen vermeld te hebben, op het grote schip van Petrus.

De oplossing is hier zelfs treffend. Jezus sprak de menigte op het strand toe uit zijn klein scheepje, om nader bij de kust te kunnen komen.
Daar Hij, op het Meer alle meevarenden, die zich op Petrus' groot schip bevonden, wilde onderrichten, zal Hij noodzakelijk overgestapt zijn; maar dit overstappen vergat K. te vermelden.

De rijke visvangst (Lk. 5, 1-11).

914.

Zondag, 1 december. –

De leerlingen van het vissersbedrijf die met toestemming van Jezus op visvangst uitgegaan waren, hadden de gehele nacht gevist en deze morgen zetten zij ook nog verscheidene mensen over, doch Jezus en de bij Hem gebleven leerlingen hielden zich bezig met het uitdelen van aalmoezen aan arme genezen zieken en andere behoeftige reizigers.

Hij deelde met eigen handen aan ieder uit wat deze nodig had, terwijl Hij hen troostte en vermaande en ondertussen ook onderrichtte. De aalmoezen bestonden in klederen, ellegoederen en dekens, in broden en zelfs in geld. Dit alles kwam uit de voorraad van de vrouwen en de onkosten werden ook met giften van rijke weldoeners bestreden. De leerlingen droegen de klederen en broden in korven en *deden de uitdelingen volgens Jezus' aanwijzingen.*

In de namiddag leerde Hij bij de scheepsplaats van Petrus onder een buitengewone toeloop. De schepen van Petrus en Zebedeüs meerden niet ver van de oever en de vissersleerlingen waren op de oever, op een geringe afstand van de menigte, hun netten aan het reinigen (cfr. Lk. 5, 2).

Het scheepje van Jezus lag in de nabijheid van de grote schepen. Maar toen het gedrang te groot werd – want de oevervlakte is hier smal en een rotshoogte verheft zich er achter – wenkte Jezus de vissers en zij naderden met zijn scheepje.

Smalle oevervlakte: nl. bij de oostgrens van het dal Tabiga; zie kaartje in fasc. 19.

Dáár vindt men het cijfer 3, wijzend op de 7 bronnen waarvan de oostelijkste, tevens de zuidelijkste en dichtst bij het Meer ontspringend, heet: de bron van Job, Aïn Ajoeb.

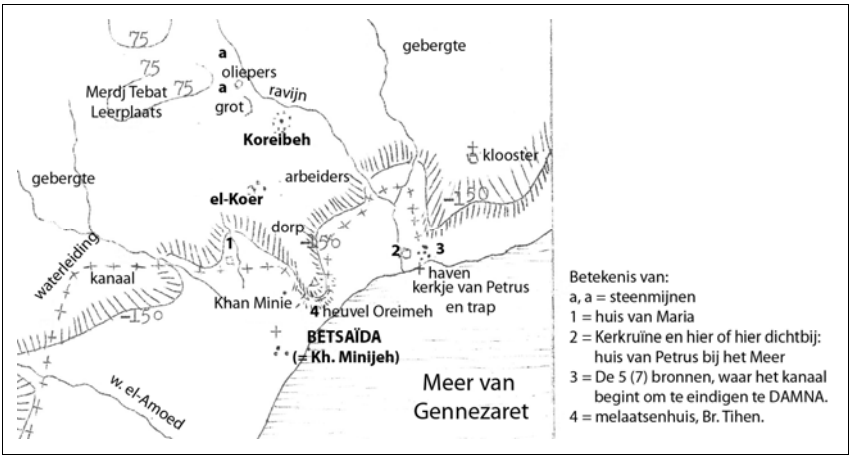

Daar is de kustvlakte het smalst.

Middelerwijl kwam tot Hem een schriftgeleerde van Nazareth. Hij was met zieken op deze plaats gekomen en *gisteren had Jezus die genezen* en nu zei hij: “Meester, ik wil U volgen overal waar U gaat!”
Maar Jezus antwoordde hem: “De vossen hebben holen, de vogels in de lucht hun nesten, maar de Zoon des Mensen heeft niets om er zijn hoofd op neer te leggen.” (Dit is het geval verteld door Mt. 8, 18-20).

Toen naderde zijn scheepje en Hij besteeg het met enige leerlingen en zij verwijderden zich even van het strand en bleven nu bij deze plaats, dan bij een andere stil. *Dan onderrichtte Jezus de toehoorders op het strand en vertelde verscheidene parabelen van het Rijk Gods, o.m. ”Het hemelrijk is gelijk aan een net dat in het Meer uitgeworpen wordt.”*

Voorts de parabel van de vijand die onder de tarwe onkruid zaait. (Mt. 13, 24-47).

Toen nu de avond reeds naderde, zei Jezus tot Petrus zijn schepen op het Meer uit te laten varen en de netten ter visvangst uit te werpen (Lk. 5, 4-5).
Maar Petrus antwoordde met enige teleurstelling: “Wij hebben de hele (vorige) nacht moeizaam gevist en niets gevangen, maar omdat Gij het zegt, zal ik nogmaals de netten uitwerpen.”
En zij bestegen de schepen met de netten en voeren uit.

Jezus nam toen afscheid van het volk en verwijderde zich van de oever. Op zijn scheepje bevonden zich Saturninus en Veronika’s zoon, die gisteren aangekomen was, en nog enige andere leerlingen. Hij voer achter het schip van Petrus en *Jezus verklaarde hun nogmaals de gelijkenissen en wees hun aan, toen zij midden op het Meer gekomen waren, waar zij de netten moesten uitwerpen.*
Vervolgens voer Hijzelf met zijn scheepje naar de landingsplaats van Matteüs (= de gewone haven nabij het huidige Mesadijeh. De rechte weg van hier naar Matteüs’ huis loopt over de hoogte, kaart).

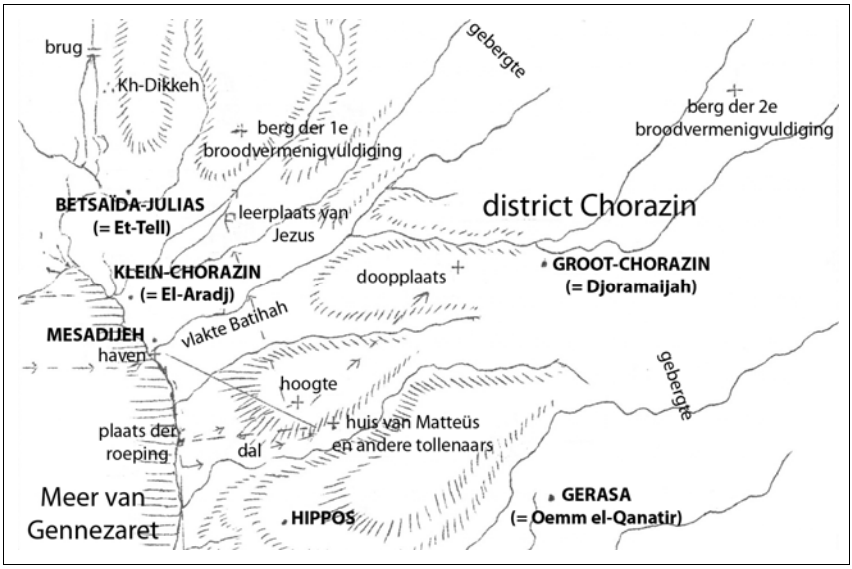

915.

Het was ondertussen nacht geworden. Op de rand van de schepen, naar het net toe, brandden fakkels. De vissers lieten het net te midden van het Meer in een diepte uit en voeren naar de kant van Chorazin, maar spoedig konden zij het net niet meer in de hoogte krijgen; zij roeiden dus voort in oostelijke richting en zo sleepten zij het net tot op de bodem van een ondiepe plaats; het was zo zwaar van de vissen dat het hier en daar een scheur vertoonde (Lk. 5, 6). Zij voeren daarom met kleine boten binnen de omvang van het net en grepen de vissen met hun handen in hand- of schepnetten en gooiden ze in de bakken of tonnen, die aan de zijden van de schepen hingen (afbeelding fasc. 16, nr. 309) en op het water dreven; zij riepen de bemanning van het schip van Zebedeüs ter hulp (Lk. 5, 7) en deze hielp hen het net ledigen.

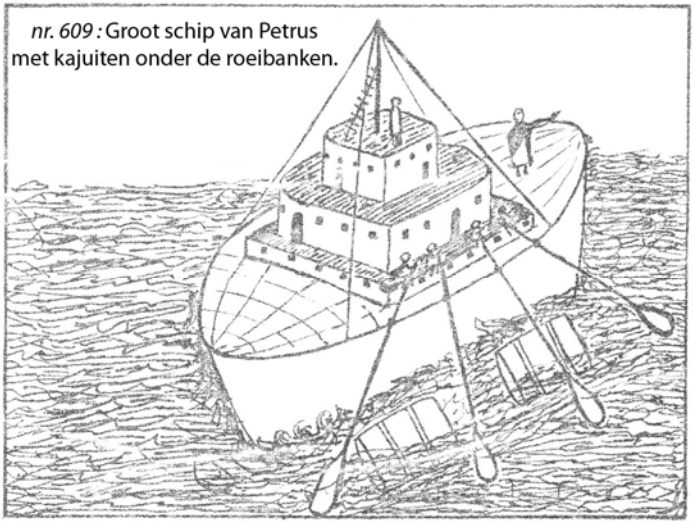

Tekening van Petrus' groot schip naar de beschrijving van de zienster.

Zij waren allen over deze visvangst zeer ontsteld, want nooit hadden zij zulk een vangst beleefd. Vooral Petrus was getroffen; hij kon zijn ogen niet geloven en voelde dat zij Jezus tot nog toe

niet hoog genoeg geschat hadden; hij was overtuigd dat hun zorgen voor de visvangst onzinnig waren; al hun inspanningen hadden nergens toe gediend, terwijl zij op het woord van Jezus eensklaps, in één slag, meer vis gevangen hadden dan anders in verscheidene maanden!

Als nu het net veel lichter geworden was door het wegbrengen van een deel der vissen, voeren zij uit de ondiepe plaats volkomen aan land, sleepten het net met de rest van de vissen op de oever en stonden hier opnieuw ontsteld over het groot aantal vissen.
Jezus stond op de oever en Petrus wierp zich zeer verlegen en beschaamd vóór Hem neer en zei: "Heer, verlaat mij, want ik ben een zondig mens!" *Doch Jezus antwoordde hem: "Vrees niet, Petrus, in de toekomst zult gij een mensenvisser worden."* Maar Petrus was vermorzeld wegens zijn onwaardigheid en beschaamd over zijn ijdele zorgen voor zijn bestaan. Het kon nu 3 of 4 uur in de morgen zijn en de dag brak aan[455].

---

[455] Dit mooie tafereel verdient een bemerking.

Wij mogen zeggen dat dit wonder op Petrus, ja, ook op de overige getuigen, het uitwerksel gehad heeft van een extase of ook verschijning van Christus.

Het eerste uitwerksel hiervan is, gelijk wij het in de levens van mystieke zielen kunnen nagaan, dat deze in een goddelijk licht hun onwaardigheid inzien en diep overtuigd en overweldigd zijn door het gevoel van hun zondigheid. Ze werpen zich voor Christus neer en hun eerste gebed is er een om vergiffenis van hun zonden en om reiniging.

Daaruit volgt onmiddellijk een grondige nederigheid, gesteund op de ware kennis van God en van eigen nietigheid, geringschatting van zichzelf, met volle aanvaarding wanneer men ook door anderen gering geschat, ja, zelfs geminacht wordt. Niet zelden verlangt de begenadigde ziel zelfs daarnaar.

Nog volgt uit een extase of verschijning dat men aan alle aardse goederen niet meer waarde hecht, dan in zover ze strekken kunnen tot Gods meerdere glorie, tot bevordering van zijn Rijk.

Stilaan bracht Jezus door zijn wonderen en later na zijn verrijzenis door zijn verschijningen deze uitwerkselen voort in zijn apostelen.
Hier zien wij dit in de prins der apostelen: de H. Petrus.

Lucas 5

De wonderbare visvangst

1. En het geschiedde, toen de schare op Hem aandrong en naar het woord Gods hoorde, dat Hij zelf aan de oever van het meer Gennesaret stond, en Hij zag twee schepen aan de oever liggen.
2. De vissers waren eruit gegaan en spoelden de netten.
3. Hij ging in één van de schepen, dat van Simon, en vroeg hem de zee in te gaan, niet ver van de oever. En Hij zette Zich neder en leerde de scharen van het schip uit.
4. Toen Hij opgehouden had met spreken, zeide Hij tot Simon: Ga naar diep water en zet uw netten uit om te vissen.
5. En Simon antwoordde en zeide: Meester, de gehele nacht door hebben wij hard gewerkt en niets gevangen, maar op uw woord zal ik de netten uitzetten.
6. En toen zij dit gedaan hadden, haalden zij een grote menigte vissen binnen, en hun netten dreigden te scheuren.
7. En zij wenkten hun makkers in het andere schip, dat zij hen zouden komen helpen. En dezen kwamen en zij vulden beide schepen, tot zinkens toe.
8. Toen Simon Petrus dit zag, viel hij neder aan de knieën van Jezus en zeide: Ga uit van mij, want ik ben een zondig mens, Here.
9. Want verbazing had hem en allen, die bij hem waren, aangegrepen over de vangst der vissen, welke zij gevangen hadden;
10. evenzo ook Jakobus en Johannes, de zonen van Zebedeüs, die metgezellen van Simon waren. En Jezus zeide tot Simon: Wees niet bevreesd, van nu aan zult gij mensen vangen.
11. En zij trokken de schepen op het land en lieten alles achter en volgden Hem.

De genezing van een melaatse

12. En het geschiedde, toen Hij in een van de steden was, zie, daar was een man, vol melaatsheid. Toen hij Jezus zag, wierp hij zich op zijn aangezicht en smeekte Hem, zeggende: Here, indien Gij wilt, kunt Gij mij reinigen.
13. En Hij strekte de hand uit, raakte hem aan en zeide: Ik wil het, word rein. En terstond verliet hem de melaatsheid.
14. En Hij gebood hem het aan niemand te zeggen, maar (zeide Hij) ga heen, toon u aan de priester en breng het offer voor uw reiniging, gelijk Mozes voorgeschreven heeft, hun tot een getuigenis.
15. Maar het gerucht over Hem ging steeds verder rond en vele scharen stroomden samen om te horen en zich te laten genezen van hun ziekten.
16. Doch Hij trok Zich terug in de eenzame plaatsen om te bidden.

De genezing van een verlamde

17. En het geschiedde op een dier dagen, terwijl Hij bezig was te leren, dat er ook Farizeeën en wetgeleerden zaten, die gekomen waren uit alle dorpen van Galilea en Judea en uit Jeruzalem. En er was kracht des Heren, zodat Hij kon genezen.
18. En zie, daar kwamen (enige) mannen met een verlamde op een bed, en zij trachtten hem binnen te dragen en [hem] vóór Hem te leggen.
19. En toen zij geen gelegenheid vonden om hem binnen te dragen, vanwege de schare, gingen zij het dak op en lieten hem met zijn bed door de tegels in het midden neder, vlak vóór Jezus.
20. En hun geloof ziende, zeide Hij: Mens, uw zonden zijn u vergeven.
21. En de schriftgeleerden en de Farizeeën begonnen te overleggen en zeiden: Wie is deze, die (zulke) godslasterlijke dingen zegt? Wie kan zonden vergeven dan God alleen?
22. Doch Jezus doorzag hun overleggingen en antwoordde en zeide tot hen: Wat overlegt gij in uw harten?
23. Wat is gemakkelijker, te zeggen: Uw zonden zijn u vergeven, of te zeggen: Sta op en wandel?

24. Maar, opdat gij moogt weten, dat de Zoon des mensen macht heeft op aarde zonden te vergeven – zeide Hij tot de verlamde: Tot u zeg Ik, sta op, neem uw bed op en ga naar uw huis.
25. En onmiddellijk stond hij voor hun ogen op, nam hetgeen, waar hij op gelegen had, mede en ging naar zijn huis, God verheerlijkende.
26. En ontzetting beving allen en zij verheerlijkten God, en werden met vrees vervuld, zeggende: Wij hebben heden ongelooflijke dingen gezien.

De roeping van Levi

27. En daarna vertrok Hij en zag een tollenaar, Levi genaamd, bij zijn tolhuis zitten en Hij zeide tot hem: Volg Mij.
28. En hij liet alles achter, stond op en volgde Hem.
29. En Levi richtte een grote maaltijd voor Hem aan in zijn huis, en er was een grote menigte tollenaars en anderen, die met hen aan tafel waren.
30. En de Farizeeën en hun schriftgeleerden morden tegen zijn discipelen en zeiden: Waarom eet en drinkt gij met de tollenaars en zondaars?
31. En Jezus antwoordde en zeide tot hen: Zij, die gezond zijn, hebben geen geneesheer nodig, maar zij, die ziek zijn.
32. Ik ben niet gekomen om rechtvaardigen te roepen, maar zondaars, tot bekering.

Het vasten

33. Doch zij zeiden tot Hem: De discipelen van Johannes vasten dikwijls en doen hun gebeden, en zo ook die der Farizeeën, maar die van U eten en drinken.
34. Jezus zeide tot hen: Kunt gij soms de bruiloftsgasten laten vasten, terwijl de bruidegom bij hen is?
35. Doch er zullen (andere) dagen komen, en wanneer de bruidegom van hen weggenomen is, dan zullen zij vasten, in die dagen.
36. Hij sprak ook een gelijkenis tot hen: Niemand scheurt een lap van een nieuw kledingstuk af om die op een oud kledingstuk te zetten. Anders zal hij niet alleen het nieuwe scheuren, maar de lap van het nieuwe zal ook niet passen bij het oude.
37. En niemand doet jonge wijn in oude zakken; anders zal de jonge wijn de zakken scheuren en weglopen en de zakken gaan verloren;
38. maar jonge wijn moet men in nieuwe zakken doen.
39. En niemand, die oude gedronken heeft, wil jonge, want hij zegt: De oude is voortreffelijk.

Uit: NBG-vertaling 1951

***

Onderricht over het gebed. – Genezing van zieken. – Blik op Jaïrus.

916.

2 december. –

Nadat de leerlingen de vissen in veiligheid gebracht hadden, sliepen zij nog een weinig op hun schepen, maar Jezus ging met Saturninus en Veronika's zoon, oostwaarts opstijgend, op het

noordelijk einde van de bergvlakte, die op haar zuidelijk einde Gamala draagt.

De plaats waar Hij aankwam, ligt zowat een uur oostelijk over (voorbij of zelfs boven) de leerstoel, *waarop Hij onlangs gepredikt heeft.* Daar zijn vele heuvels en bossen[456].

Daar onderrichtte Hij Saturninus en Veronika's zoon in de kunst van bidden en Hij wees hun meerdere dingen aan, die zij speciaal moesten overwegen; daarna trok Hij zich van hen in de eenzaamheid terug; de leerlingen van hun kant spraken, zaten neer, rustten, wandelden en baden.

De andere leerlingen brachten hun dag door met de verdeling en onderbrenging van hun vissen. Een groot deel werd reeds op de oostzijde van het Meer aan de armen geschonken, aan wie zij deze wonderbare visvangst verhaalden. Ook de heidenen die aan die

---

[456] De plaats waar Jezus met Saturninus komt, is een uur ten oosten van de leerstoel. Bedoeld is dezelfde leerstoel als in 904.

Er staat een nota over openluchtkansels, waar profeten en reizende rabbijnen leerden, in fase. 12, nr. 391, voetnoot 146.

Jezus kwam dus nog oostelijker dan Groot-Chorazin (zie kaartje).
Jezus bevindt zich daar werkelijk in een gewest van heuvelen en ook op het noordelijk gedeelte van de bergvlakte ten oosten van het Meer.

Op het zuideinde ligt Gamala, thans Dabboesijeh.
Dit stuk bergland is in het noorden begrensd door de rivier Djoramaiyah, in het zuiden door de Hiëromax (= Jarmoek, thans Sjeriat el-Menadireh).

kant gelegerd waren, kochten een groot deel ervan en het overige vervoerden zij te water naar Kafarnaüm en Betsaïda. Allen waren nu vast overtuigd dat hun bezorgdheid voor hun bestaan zinloos was, want, zo zeiden zij, gelijk het Meer in de storm Hem gehoorzaamt, zo gehoorzamen Hem ook de vissen en laten zich vangen op zijn wil.

Tegen de avond kwamen zij weer op de landingplaats op de oostkust en Jezus met zijn twee gezellen (Saturninus en Veronika's zoon) voer met dezen over naar Kafarnaüm. Aangeland ging Hij naar het huis van Petrus bij de stad en *genas daar vele, gans verlaten, onreine zieken, mannen en vrouwen tot bij het fakkellicht in de nacht.*
Het waren zulke zieken die niet openbaar en bij klaren dage met de anderen meegebracht hadden mogen worden. *Hij genas ze daarom in de eenzaamheid van de nacht in het voorhof van Petrus' huis.* Daar waren zieken onder, die sedert vele jaren afgezonderd en erg vervallen waren.

Het overige van de nacht besteedde Jezus aan het gebed.

Ik zag heden ook nog iets anders; namelijk waarom de dochter van Jaïrus opnieuw ziek moest worden.

Jaïrus is een lauw, nalatig man, hoewel niet boos, maar toch totaal verstoken van ijver en toewijding. Hij is 36 jaren en zijn vrouw ongeveer 25 jaar; ook deze is niet deugdzaam, maar ijdel en zinnelijk; de dochter is een verwend, wekelijk en pronkziek meisje, zeer zwak voor haar leeftijd, want zij kan al 11 jaar zijn en is nog als een meisje van 8 jaar, vergeleken met andere joodse kinderen.

De opwekking van de dochter heeft geen diepe indruk op de oppervlakkige ouders gemaakt; zij zijn er volstrekt niet beter door geworden; **hun hoofdgebrek is, dat zij in het bijzijn van het**

kind niet omzichtig en eerbaar genoeg zijn in hun gesprekken en handelingen, hetgeen in dit zwak schepsel de onreine lust doet ontwaken; dit zal haar de tweede maal de dood veroorzaken.

Hier zijn ook nog de verwanten van de bloedverliezende vrouw, maar daar deze volgens de joodse Wet leeft, hebben zij geen omgang met haar; zij is overigens alleen wegens haar onreinheid van Paneas hierheen gekomen; haar geloof groeit met de dag snel aan.

Afkondiging der zaligheden.

917.

3 december. –

Deze morgen voer Jezus met vele leerlingen naar de oostkant van het Meer, en landde op een plaats, een uur meer noordelijk dan het huis van Matteüs. (Dus in dezelfde haven bij Mesadijeh, zie kaartje).

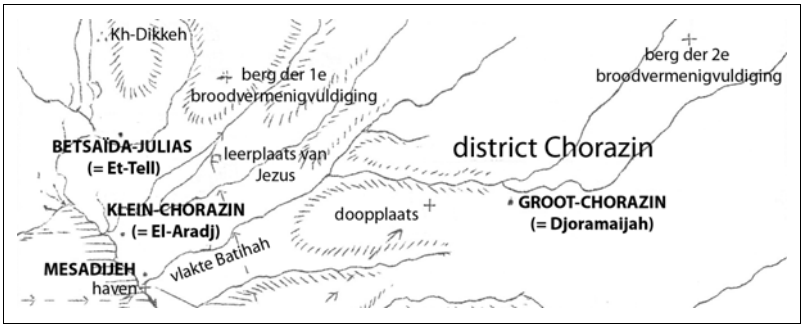

Vele heidenen, genezenen en nieuwgedoopten hadden zich reeds naar de berg ten oosten van Betsaïda-Julias begeven, waar Hij wilde komen leren. (Zelfde berg als der 1e broodvermenigvuldiging, zie zelfde kaartje). Daar in het rond waren gedeeltelijk de kampementen van de heidenen.

De leerlingen van het vissersberoep en meer andere, waaronder Saturninus, gingen er niet heen. Zij hadden Hem gevraagd of zij niet best zouden meegaan, want de laatste visvangsttocht had hen van alle zorg om voedselvoorraad bevrijd; zij voelden dat Hem alles in handen gegeven was.

Jezus zei hun heden diegenen te dopen, die in Kafarnaüm bleven, en de overige tijd op visvangst uit te gaan, want in het hele gewest krioelde het van vreemdelingen en er was dus overal een grote voorraad voedsel nodig.

Maar eer de overvaart begon, gaf Hij hun een lang en algemeen onderricht, nl. een samenvatting van de langdurige rede die Hij voornemens was die dag te houden; Hij hield hun de acht zaligheden voor (Mt. 5, 1-8) *en voegde er aan toe dat Hij er lang over zou leren en daartussen de sabbatdagen vieren*(waarop Hij andere onderwerpen zou behandelen).

Hier drukte Hij hunzelf ook nog krachtig op het hart dat zij het zout der aarde waren, dat zij uitverkoren en geroepen waren om de overigen op te helpen en goed te houden, dat zij dus niet als bedorven zout krachteloos mochten worden. Na hun dit met voorbeelden en gelijkenissen breedvoerig uitgelegd te hebben, voer Hij over.

De vissersleerlingen en Saturninus doopten in het dal van Kafarnaüm (Tabiga). Ook de zoon van de weduwe van Naïm, die sedertdien Martialis heet, werd er gedoopt; de reden van de naamverandering heb ik geweten, maar ben die weer vergeten. Saturninus legde hem de handen op. Ook werden nog zeer velen van de onlangs en gisteren genezenen gedoopt.

Evenmin waren de vrouwen met Jezus meegegaan; zij bleven bij de weduwe van Naïm, met wie zij het doopfeest van haar zoon meevierden.

Bij Jezus waren de zoon van Simon, de neven van Jozef van Arimatea, die eergisteren van Jeruzalem aangekomen waren; ook Natanael, die afwezig was geweest, Manahem van Korea en vele andere leerlingen, die in de laatste dagen wel ten getale van 30 te Kafarnaüm waren.

Omstreeks 10 uur kwam Jezus met hen op de berg.

918.

Als men ten oosten van het Meer, onder de uitmonding van de Jordaan, aangeland was (hetzij te Mesadijeh, hetzij iets noordelijker te el-Aradj) ging men oostwaarts (juister noordoostwaarts) de berg op. Boven aangekomen, moest men zich weer iets naar het westen wenden om op de leerplaats te komen.

Men kon ook ten noorden van het Meer over de Jordaanbrug erheen gaan. Uit deze richting evenwel was de berg niet goed te bereiken, omdat het gewest aldaar wild (moerassig, bebost, diep) en door ravijnen verscheurd was.

Betsaïda ligt, nogal dicht in de oostelijke hoek van de uitmonding van de Jordaan in het Meer. De grond is er naar de kant van het water als een hoge oever[457]. Op die plaats loopt er een weg omheen, maar wie niet in de stad moet zijn, landt daar (te el-

[457] Hoge oever bij Betsaïda-Julias. – Hier is K. in overeenstemming met de ooggetuige Flavius Josephus, die zegt: “De Jordaan (versta: een sterke vertakking) vloeit onder de stad Julias voorbij.” (B.J. I, 354).

Op te merken is dat K. hier zegt ‘water’, niet: ‘Meer’, zoals zij dikwijls een beek, rivier of kanaal noemt.
Hier bedoelt zij dus zeker een vertakking van de Jordaan, een arm van zijn delta. Nu nog vloeit er een vertakking dicht onder et-Tell (= Betsaïda-Julias).

Aradj?) niet aan, en zo is Jezus tot nog toe er steeds omheen gegaan.

Op de berg was geen leerstoel, maar een heuvel met een wal er rond, en met een tentdak, dat men voor Jezus uitgespannen had. In het westen en zuidwesten had men uitzicht op het Meer en op de oever en de bergen van de overkant; ook kon men de Tabor er boven zien uitsteken.

Er waren zeer vele mensen, overwegend heidenen, meestendeels reeds gedoopt, verspreid in de omtrek gelegerd, maar het ontbrak er ook niet aan Joden. De Joden en heidenen zijn hier (ten oosten van de Jordaan, zoals K. reeds meer dan eens zei, doch ook in Galilea) niet zeer streng gescheiden, omdat hier altijd van weerskanten levendige betrekkingen bestonden, en de heidenen aan die kant van het Meer, voorrechten genoten. (Waarschijnlijk zinspeling op de voorrechten van de Dekapolis). Overigens werd in het algemeen, sedert de heerschappij van de Romeinen over Judea, de afscheiding veel minder in acht genomen (cfr. fasc. 16, nr. 600).

919.

Jezus begon met te spreken over de acht zaligheden in het algemeen, en voor heden begon Hij met de uitleg van ***de eerste****: "Zalig zijn de armen in de geest, want voor hen is het hemelrijk".*

Hij haalde vele voorbeelden en parabelen aan, en sprak ook over de Messias. Maar vooral had Hij het over de bekering van de heidenen en Hij haalde een voorzegging aan uit de profeet Aggeüs en verklaarde dat nu vervuld was hetgeen deze profeet voorspeld had betreffende de vertroosting van de heidenen: "Alle heidenen zal Ik bewegen (tot Mij trekken), want komen zal de Troost (Trooster) van de heidenen." (Agg. 2, 8).

Hier werden geen zieken genezen, want met allen was dit reeds gebeurd in de vorige dagen.

Ook de Farizeeën waren met hun eigen schip overgevaren en nu luisterden zij vol haat en nijd geërgerd toe. De mensen hadden spijzen meegebracht en aten in de rustpozen. Ook Jezus en de leerlingen hadden vissen, brood, honig en kleine kruiken met een sap of balsem, waarvan zij een weinig in hun water mengden.

Tegen avond keerden de mensen van Kafarnaüm, Betsaïda en andere nabije plaatsen naar huis terug. Op het Meer lagen schepen gereed om hen op te nemen.

Jezus en zijn leerlingen gingen een eind noordwaarts en neerwaarts naar het Jordaandal toe (of naar een nevendal met rivier, die aanstonds in het Jordaandal uitmondt).
Daar namen zij hun intrek in een herdersherberg.
In die omstreken weidden vele ezels en kamelen van de heidenen.

Jezus onderwees en bereidde de leerlingen steeds meer en meer voor op hun toekomstige roeping en apostolaat.

Ik heb een mededeling betreffende de bergrede bekomen, dat Jezus nog 14 dagen over de acht zaligheden zal leren en daartussen de sabbat te Kafarnaüm zal houden (nl. op 7 december; nr. 929 tot 980).

Hij zal ook naar Opper-Galilea gaan (nr. 961) en over een zaligspreking wel 2 dagen leren. Daarin zal veel uit de profeten over de Messias en zijn Rijk voorkomen.

De korte inhoud daarvan zal telkens vóór en na de lering aan de leerlingen alleen gegeven worden.

Heden heeft Hij hun deze woorden uitgelegd: "Gij zijt het zout der aarde." (Mt. 5, 13).

Ik geloof dat het onderwerp van zijn lering morgen in de synagoge zal zijn: "Gij zult niet doden." (Dit geschiedt op 6 december) (Mt. 5, 21-26).

Mij dunkt ook dat de eerste broodvermenigvuldiging voor de 5.000 aan het einde van die reeks predikingen zal aansluiten (nrs. 1083-1087).

Het is geen wonder dat er in dit gewest eindelijk spijs ontbrak, daar zich hier gedurig en zolang zulk een menigte mensen ophield.

De hoofdwaarheden van Jezus' onderrichtingen voor de leerlingen zijn verzameld in de zogenaamde bergrede (Mt. 5-6-7). Deze hoofdstukken bevatten de samenvatting van Jezus' leer, maar die onderwijzingen volgden niet onmiddellijk op elkaar en werden door lange tussenruimten en verscheidene gebeurtenissen onderbroken.

Matteüs 5
De zaligsprekingen
1. Toen Hij nu de scharen zag, ging Hij de berg op en nadat Hij Zich had nedergezet, kwamen zijn discipelen tot Hem.
2. En Hij opende zijn mond en leerde hen, zeggende:
3. Zalig de armen van geest, want hunner is het Koninkrijk der hemelen.
4. Zalig die treuren, want zij zullen vertroost worden.
5. Zalig de zachtmoedigen, want zij zullen de aarde beërven.
6. Zalig die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden.
7. Zalig de barmhartigen, want hun zal barmhartigheid geschieden.
8. Zalig de reinen van hart, want zij zullen God zien.
9. Zalig de vredestichters, want zij zullen kinderen Gods genoemd worden.
10. Zalig de vervolgden om der gerechtigheid wil, want hunner is het Koninkrijk der hemelen.
11. Zalig zijt gij, wanneer men u smaadt en vervolgt en liegende allerlei kwaad van u spreekt om Mijnentwil.
12. Verblijdt u en verheugt u, want uw loon is groot in de hemelen; want alzo hebben zij de profeten vóór u vervolgd.

De discipelen en de wereld
13. Gij zijt het zout der aarde; indien nu het zout zijn kracht verliest, waarmede zal het gezouten worden? Het deugt nergens meer toe dan om weggeworpen en door de mensen vertreden te worden.
14. Gij zijt het licht der wereld. Een stad, die op een berg ligt, kan niet verborgen blijven.
15. Ook steekt men geen lamp aan en zet haar onder de korenmaat, maar op de standaard, en zij schijnt voor allen, die in het huis zijn.
16. Laat zo uw licht schijnen voor de mensen, opdat zij uw goede werken zien en uw Vader, die in de hemelen is, verheerlijken.

Jezus en de wet

17. Meent niet, dat Ik gekomen ben om de wet of de profeten te ontbinden; Ik ben niet gekomen om te ontbinden, maar om te vervullen.
18. Want voorwaar, Ik zeg u: Eer de hemel en de aarde vergaat, zal er niet één jota of één tittel vergaan van de wet, eer alles zal zijn geschied.
19. Wie dan één van de kleinste dezer geboden ontbindt en de mensen zo leert, zal zeer klein heten in het Koninkrijk der hemelen; doch wie ze doet en leert, die zal groot heten in het Koninkrijk der hemelen.
20. Want Ik zeg u: Indien uw gerechtigheid niet overvloedig is, meer dan die der schriftgeleerden en Farizeeën, zult gij het Koninkrijk der hemelen voorzeker niet binnengaan.
21. Gij hebt gehoord, dat tot de ouden gezegd is: Gij zult niet doodslaan; en: Wie doodslag pleegt, zal vervallen aan het gerecht.
22. Maar Ik zeg u: Een ieder, die in toorn leeft tegen zijn broeder, zal vervallen aan het gerecht. Wie tot zijn broeder zegt: Leeghoofd, zal vervallen aan de Hoge Raad, en wie zegt: Dwaas, zal vervallen aan het hellevuur.
23. Wanneer gij dan uw gave brengt naar het altaar en u daar herinnert, dat uw broeder iets tegen u heeft,
24. laat uw gave daar, vóór het altaar, en ga eerst heen, verzoen u met uw broeder en kom en offer daarna uw gave.
25. Wees vriendelijk jegens uw tegenpartij, tijdig, terwijl gij nog met hem onderweg zijt, opdat uw tegenpartij u niet aan de rechter overlevere en de rechter aan zijn dienaar en gij in de gevangenis wordt geworpen.
26. Voorwaar, Ik zeg u: Gij zult daar voorzeker niet uitkomen, voordat gij de laatste penning hebt betaald.
27. Gij hebt gehoord, dat er gezegd is: Gij zult niet echtbreken.
28. Maar Ik zeg u: Een ieder, die een vrouw aanziet om haar te begeren, heeft in zijn hart reeds echtbreuk met haar gepleegd.
29. Indien dan uw rechteroog u tot zonde zou verleiden, ruk het uit en werp het van u, want het is beter voor u, dat één uwer leden verloren ga en niet uw gehele lichaam in de hel geworpen worde.
30. En indien uw rechterhand u tot zonde zou verleiden, houw haar af en werp haar van u; want het is beter voor u, dat één uwer leden verloren ga en niet uw gehele lichaam ter helle vare.
31. Er is ook gezegd: Al wie zijn vrouw wegzendt, moet haar een scheidbrief geven.
32. Maar Ik zeg u: Een ieder, die zijn vrouw wegzendt om een andere reden dan ontucht, maakt, dat er echtbreuk met haar gepleegd wordt; en al wie een weggezondene trouwt, pleegt echtbreuk.
33. Wederom hebt gij gehoord, dat tot de ouden gezegd is: Gij zult uw eed niet breken, doch aan de Here uw eden gestand doen.
34. Maar Ik zeg u, in het geheel niet te zweren: bij de hemel niet, omdat hij de troon van God is;
35. bij de aarde niet, omdat zij de voetbank zijner voeten is; bij Jeruzalem niet, omdat het de stad van de grote Koning is;
36. ook bij uw hoofd zult gij niet zweren, omdat gij niet één haar wit kunt maken of zwart.
37. Laat het ja, dat gij zegt, ja zijn, en het neen, neen; wat daar bovenuit gaat, is uit den boze.
38. Gij hebt gehoord, dat er gezegd is: Oog om oog en tand om tand.
39. Maar Ik zeg u, de boze niet te weerstaan, doch wie u een slag geeft op de rechterwang, keer hem ook de andere toe;
40. en wil iemand met u rechten en uw hemd nemen, laat hem ook uw mantel;
41. en zal iemand u voor één mijl pressen, ga er twee met hem.
42. Geef hem, die van u vraagt, en wijs hem niet af, die van u lenen wil.

43. Gij hebt gehoord, dat er gezegd is: Gij zult uw naaste liefhebben en uw vijand zult gij haten.
44. Maar Ik zeg u: Hebt uw vijanden lief en bidt voor wie u vervolgen,
45. opdat gij kinderen moogt zijn van uw Vader, die in de hemelen is; want Hij laat zijn zon opgaan over bozen en goeden en laat het regenen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen.
46. Want indien gij liefhebt, die u liefhebben, wat voor loon hebt gij? Doen ook de tollenaars niet hetzelfde?
47. En indien gij alleen uw broeders groet, waarin doet gij meer dan het gewone? Doen ook de heidenen niet hetzelfde?
48. Gij dan zult volmaakt zijn, gelijk uw hemelse Vader volmaakt is.

***

Matteüs 6

Het geven van aalmoezen

1. Ziet toe, dat gij uw gerechtigheid niet doet voor de mensen, om door hen opgemerkt te worden; want dan hebt gij geen loon bij uw Vader, die in de hemelen is.
2. Wanneer gij dan aalmoezen geeft, laat het niet voor u uitbazuinen, zoals de huichelaars doen in de synagogen en op de straten, om door de mensen geroemd te worden. Voorwaar, Ik zeg u, zij hebben hun loon reeds.
3. Maar laat, als gij aalmoezen geeft, uw linkerhand niet weten wat uw rechter doet,
4. opdat uw aalmoes in het verborgene zij, en uw Vader, die in het verborgene ziet, zal het u vergelden.

Het bidden

5. En wanneer gij bidt, zult gij niet zijn als de huichelaars, want zij staan gaarne in de synagogen en op de hoeken der pleinen te bidden, om zich aan de mensen te vertonen. Voorwaar, Ik zeg u, zij hebben hun loon reeds.
6. Maar gij, wanneer gij bidt, ga in uw binnenkamer, sluit uw deur en bid tot uw Vader in het verborgene; en uw Vader, die in het verborgene ziet, zal het u vergelden.
7. En gebruikt bij uw bidden geen omhaal van woorden, zoals de heidenen; want zij menen door hun veelheid van woorden verhoord te zullen worden.
8. Wordt hun dan niet gelijk, want [God] uw Vader weet, wat gij van node hebt, eer gij Hem bidt.
9. Bidt gij dan aldus: Onze Vader die in de hemelen zijt, uw naam worde geheiligd;
10. uw Koninkrijk kome; uw wil geschiede, gelijk in de hemel alzo ook op de aarde.
11. Geef ons heden ons dagelijks brood;
12. en vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren;
13. en leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. [Want Uwer is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid in der eeuwigheid.
Amen.]
14. Want indien gij de mensen hun overtredingen vergeeft, zal uw hemelse Vader ook u vergeven;
15. maar indien gij de mensen niet vergeeft, zal ook uw Vader uw overtredingen niet vergeven.

Het vasten

16. En wanneer gij vast, toont dan niet, zoals de huichelaars, een somber gelaat; want zij maken hun aangezicht ontoonbaar, om zich aan de mensen te vertonen, wanneer zij vasten. Voorwaar, Ik zeg u, zij hebben hun loon reeds.
17. Maar gij, zalf uw hoofd, als gij vast, en was uw gelaat,
18. om u niet bij uw vasten aan de mensen te vertonen, maar aan uw Vader, die in het verborgene is; en uw Vader, die in het verborgene ziet, zal het u vergelden.

De ware schat

19. Verzamelt u geen schatten op aarde, waar mot en roest ze ontoonbaar maakt en waar dieven inbreken en stelen;
20. maar verzamelt u schatten in de hemel, waar noch mot noch roest ze ontoonbaar maakt en waar geen dieven inbreken of stelen.
21. Want, waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn.
22. De lamp van het lichaam is het oog. Indien dan uw oog zuiver is, zal geheel uw lichaam verlicht zijn;
23. maar indien uw oog slecht is, zal geheel uw lichaam duister zijn. Indien nu wat licht in u is, duisternis is, hoe groot is dan de duisternis!
24. Niemand kan twee heren dienen, want hij zal òf de ene haten en de andere liefhebben, òf zich aan de ene hechten en de andere minachten; gij kunt niet God dienen èn Mammon.

Bezorgdheid

25. Daarom zeg Ik u: Weest niet bezorgd over uw leven, wat gij zult eten [of drinken], of over uw lichaam, waarmede gij het zult kleden. Is het leven niet meer dan het voedsel en het lichaam meer dan de kleding?
26. Ziet naar de vogelen des hemels: zij zaaien niet en maaien niet en brengen niet bijeen in schuren, en toch voedt uw hemelse Vader die; gaat gij ze niet verre te boven?
27. Wie van u kan door bezorgd te zijn één el aan zijn lengte toevoegen?
28. En wat zijt gij bezorgd over kleding? Let op de leliën des velds, hoe zij groeien:
29. zij arbeiden niet en spinnen niet; en Ik zeg u, dat zelfs Salomo in al zijn heerlijkheid niet bekleed was als een van deze.
30. Indien nu God het gras des velds, dat er heden is en morgen in de oven geworpen wordt, zó bekleedt, zal Hij u niet veel meer kleden, kleingelovigen?
31. Maakt u dan niet bezorgd, zeggende: Wat zullen wij eten, of wat zullen wij drinken, of waarmede zullen wij ons kleden?
32. Want naar al deze dingen gaat het zoeken der heidenen uit.
Want uw hemelse Vader weet, dat gij dit alles behoeft.
33. Maar zoekt eerst Zijn Koninkrijk en Zijn gerechtigheid en dit alles zal u bovendien geschonken worden.
34. Maakt u dan niet bezorgd tegen de dag van morgen, want de dag van morgen zal zijn eigen zorgen hebben; elke dag heeft genoeg aan zijn eigen kwaad.

***

Matteüs 7

Niet oordelen

1. Oordeelt niet, opdat gij niet geoordeeld wordt;
2. want met het oordeel, waarmede gij oordeelt, zult gij geoordeeld worden, en met de maat, waarmede gij meet, zal u gemeten worden.
3. Wat ziet gij de splinter in het oog van uw broeder, maar de balk in uw eigen oog bemerkt gij niet?
4. Hoe zult gij dan tot uw broeder zeggen: Laat mij de splinter uit uw oog wegdoen, terwijl, zie, de balk in uw oog is?
5. Huichelaar, doe eerst de balk uit uw oog weg, dan zult gij scherp kunnen zien om de splinter uit het oog van uw broeder weg te doen.
6. Geeft het heilige niet aan de honden en werpt uw paarlen niet voor de zwijnen, opdat zij die niet vertrappen met hun poten en, zich omkerende, u verscheuren.

Gebedsverhoring

7. Bidt en u zal gegeven worden; zoekt en gij zult vinden; klopt en u zal opengedaan worden.
8. Want een ieder, die bidt, ontvangt, en wie zoekt, vindt, en wie klopt, hem zal opengedaan worden.
9. Of welk mens onder u zal, als zijn zoon hem om brood vraagt, hem een steen geven?

10. Of als hij een vis vraagt, zal hij hem toch geen slang geven?
11. Indien dan gij, hoewel gij slecht zijt, goede gaven weet te geven aan uw kinderen, hoeveel te meer zal uw Vader in de hemelen het goede geven aan hen, die Hem daarom bidden.
12. Alles nu wat gij wilt, dat u de mensen doen, doet gij hun ook aldus: want dit is de wet en de profeten.

Ingaan in het Koninkrijk der hemelen

13. Gaat in door de enge poort, want wijd is [de poort] en breed de weg, die tot het verderf leidt, en velen zijn er, die daardoor ingaan;
14. want eng is de poort, en smal de weg, die ten leven leidt, en weinigen zijn er, die hem vinden.
15. Wacht u voor de valse profeten, die in schapevacht tot u komen, maar van binnen zijn zij roofgierige wolven.
16. Aan hun vruchten zult gij hen kennen: men leest toch geen druiven van dorens of vijgen van distels?
17. Zo brengt iedere goede boom goede vruchten voort, maar de slechte boom brengt slechte vruchten voort.
18. Een goede boom kan geen slechte vruchten dragen, of een slechte boom goede vruchten dragen.
19. Iedere boom, die geen goede vrucht voortbrengt, wordt uitgehouwen en in het vuur geworpen.
20. Zo zult gij hen dan aan hun vruchten kennen.
21. Niet een ieder, die tot Mij zegt: Here, Here, zal het Koninkrijk der hemelen binnengaan, maar wie doet de wil mijns Vaders, die in de hemelen is.
22. Velen zullen te dien dage tot Mij zeggen: Here, Here, hebben wij niet in uw naam geprofeteerd en in uw naam boze geesten uitgedreven en in uw naam vele krachten gedaan?
23. En dan zal Ik hun openlijk zeggen: Ik heb u nooit gekend; gaat weg van Mij, gij werkers der wetteloosheid.

Tweeërlei fundament

24. Een ieder nu, die deze mijn woorden hoort en ze doet, zal gelijken op een verstandig man, die zijn huis bouwde op de rots.
25. En de regen viel neer en de stromen kwamen en de winden waaiden en stortten zich op dat huis, en het viel niet in, want het was op de rots gegrondvest.
26. En een ieder, die deze mijn woorden hoort en ze niet doet, zal gelijken op een dwaas man, die zijn huis bouwde op het zand.
27. En de regen viel neer en de stromen kwamen en de winden waaiden en sloegen tegen dat huis, en het viel in, en zijn val was groot.

Indruk op de scharen

28. En het geschiedde, toen Jezus deze woorden geëindigd had, dat de scharen versteld stonden over zijn leer,
29. want Hij leerde hen als gezaghebbende en niet als hun schriftgeleerden.

Uit: NBG-vertaling 1951

***

920.

4 december. –

Heden heeft Jezus zijn lering op de berg voortgezet en pas nu is Hij met ***de tweede der acht zaligheden*** *begonnen.*

Maria, Maria van Kleofas, Maroni van Naïm en alle apostelen waren er tegenwoordig. De H. Vrouwen vertrokken vroeger. Later zag ik Jezus met de apostelen en leerlingen terug naar het Meer gaan.

Hij onderrichtte hen over hun roeping en zei in dit verband: "Gij zijt het licht van de wereld." Voorts sprak Hij over de stad op de berg, het licht op de kandelaar, het vervullen van de Wet (Mt. 5, 13-20).

Toen zij van wal staken, bleef Jezus nog achter met twee minder bekende leerlingen, die hij onderwees en voer nadien naar Betsaïda over en nam er zijn intrek in het huis van Andreas.

De Moeder Gods reist morgen met Maroni van Naïm en haar zoon en Maria van Kleofas naar Kana. *Jezus sprak nog met haar en de andere H. Vrouwen met het oog op hun afreis.*

Magdalena hervallen.

Onder tranen van droefheid spraken zij ook over de terugval van Magdalena in haar buitensporigheden en zij vroegen Jezus of het niet raadzaam was iemand tot haar te zenden. *Jezus beval hun het geduld aan.*

Ik heb inderdaad gezien dat de duivelen door haar herval een groter macht over haar bekomen hebben; zij krijgt nu ook menigvuldiger stuipen en kramptrekkingen. Satan valt haar nu

woedender aan, daar hij gezien heeft dat zijn slachtoffer hem nog kan ontsnappen. Misschien is dit haar bezetenheid (cfr. Lk. 8, 2). Ik meen dat haar definitieve bekering weldra zal plaats hebben onder een prediking van Jezus op een plaats die ten hoogste een dagreis van Magdalum gelegen is (zie nrs. 982 tot 989).

Verdere lering op de berg.

921.

5 december. –

Jezus zette heden zijn lering op de berg voort; het ging nog over de tweede zaligspreking en Hij verklaarde daarbij vele teksten uit de profeten.

Maria is heden met de weduwe van Naïm en Maria van Kleofas naar Kana afgereisd.

Bij Kafarnaüm (in het dal Tabiga) doopte Saturninus met enige andere leerlingen nog gedurig voort; onder anderen waren daar vele Joden uit Achaia (het vaderland van Saturninus in Griekenland) ten doop gekomen. Hun voorouders waren ten tijde der deportatie der Joden naar Babylonië daarheen (naar Achaia) gevlucht.

De leerlingen hebben heden op de berg een afzonderlijke tent voor Jezus opgericht; ik heb hen daarin gezamenlijk ook iets zien eten; zij hebben zich die tent in Betsaïda-Julias aangeschaft.
Bij deze gelegenheid zag ik het een en ander in deze stad.
Er worden daar vele tenten en vele grove dekens gefabriceerd.
Het is een nieuwe prachtige stad, gebouwd volgens heidens model, maar er wonen ook Joden in, die geleerd zijn en zich voor fijne en zeer verlichte geesten houden. Er is daar een school voor alle hogere wetenschappen. Jezus is nog niet in die stad geweest, maar zij komen van daar hierheen, ook naar Kafarnaüm, waar zelfs reeds hun zieken genezen werden.

De stad ligt zeer schoon in het enge Jordaandal, zich een weinig opwaarts uitstrekkend op een hoogte aan de oostzijde, een goed half uur van de uitmonding van de Jordaan in het Meer. Een uur meer noordelijk ligt een sterkgemetselde brug over de Jordaan[458].

---

[458] **Betsaïda-Julias = et-Tell**. –

De vereenzelviging van Betsaïda-Julias met et-Tell schijnt wetenschappelijk wel vast te staan en door de aanwijzingen van K. wordt ze gesteund; het is een aanzienlijke heuvel 1 km ten oosten van de Jordaan, 2,5 km ten noorden van het Meer en el-Aradj.

Ten westen en zuiden verheft de heuvel zich steiler boven een Jordaanvertakking dan ten oosten, waar hij langzamer afhelt naar het oostelijk gebergte aan wiens voet hij zich verheft;
hij beheerst in het zuidoosten de gehele vlakte Batihah;
aan zijn westvoet loopt de verkeersweg van noord naar zuid voorbij.

De ligging is sterk en strategisch en bovendien bekoorlijk. Vandaar dat Filippus het daar gelegen dorp Betsaïda uitkoos om het uit te bouwen tot een stad, die hem tot residentie kon dienen.

Oudere onderzoekers getuigen dat in hun tijd daar de resten lagen van een aanzienlijke stad. Later vond men nog slechts verwarde hopen van onbehouwen stenen. Meerdere bijzonderheden die K. aangeeft, komen treffend met de plaats overeen, b.v. de steiler helling van de heuvel boven de vertakking van de Jordaan, de zachtere oostelijke helling, een menigte huizen die in Jezus' 2e jaar openbaar leven nog in aanbouw waren, zodat de stad wellicht nooit voltooid werd. Deze gevolgtrekking leiden ook sommige archeologen af uit de aard van de ruïne, waarin men vele nog onbehouwen stenen en vulkaanblokken vindt.

Het huidige dorp bedekt er maar een klein deel van.
De omgeving was vrij moerassig en zompig, nu misschien reeds drooggelegd door de werkzame Joden.
Aan de westvoet ontspringt een rijke bron; ook een paar gekanaliseerde beken die uit de Jordaan afgeleid zijn en verbazend vruchtbare tuinen besproeien, vloeien er voorbij.

De exegeten zijn hopeloos verdeeld over de vraag of er in de Evangeliën van twee of slechts één Betsaïda sprake is.

Uit K.'s verhalen blijkt het klaar als de dag dat er twee zijn geweest:

- het Betsaïda in Galilea en
- Betsaïda-Julias. Aan de naam van het laatste vissersdorp werd Julias toegevoegd ter ere van Cesars dochter.

Jezus sprak heden weer tot de leerlingen over hun toekomstig lijden, de zware vervolgingen tegen hen, enz. Hij sliep op het schip van Petrus.

Herodes' geboortedag nadert en dus zal ook de onthoofding van Joannes de Doper weldra plaats grijpen (nl. op 8 januari, nr. 1011), want ik heb gezien dat men te Macherus toebereidselen treft tot een feest; dat men er zalen mooi versiert en inricht met toerustingen, en dat het vooruitzicht van dit feest zowel goede als boze mensen verblijdt, maar vooral Salome, de dochter van Herodias, Herodes' bijzit, want met andere modepoppen van vrouwen bereidt zij reeds allerlei klederen en oefent zich in het dansen.

Bergrede. – Terugkeer naar Kafarnaüm. - Genezingen.

922.

6 december. –

's Morgens begaf Jezus zich van de oever weerom naar de berg, waar *Hij de uitleg van de acht zaligheden voortzette. Ik gis dat Hij hier zijn uiteenzettingen met* ***de vierde*** *zal onderbreken* en een reis naar Opper-Galilea maken (nr. 961).

Tot op de leerplaats was de afstand van de oever bijna gelijk die van Dülmen naar Fischbeck, nl. 1,5 uur, en van Kafarnaüm gelijk die van Dülmen naar de Annenberg bij Haltern, nl. 2,5 uur.

Jezus' preek was vóór de middag geëindigd. Tegen de middag zag ik Hem en de leerlingen, van veel volk omstuwd, op de aanlegplaats (landingplaats) in de buurt van het huis van Matteüs (steeds dezelfde haven bij Mesadijeh). Er voeren zeer vele mensen over en ik zag dat in het gedrang enige onbekende,

bloedverliezende vrouwen heimelijk zijn kleed aanraakten en gezond werden.

Hij besteeg hierop met enige leerlingen zijn klein schip (Mt. 9, 1; Mk. 2, 1), en dit werd aan het schip van Petrus gehangen, want het was dreigend, stormachtig weer. In Jezus' scheepje was ten hoogste plaats voor 15 à 20 man. Op het schip van Petrus waren aan elke zijde in het midden drie of vier roeiers; het schip had van voren en van achteren een roer, zodat men het niet behoefde om te keren om van koers te veranderen; zij lieten het zeil neer tegen de storm; er stak een sterke wind op met donder en regen.

Om de bergen in de dalen hangt nu dikwijls nevel, en aan de noordzijde van de bergen ijzelt het soms al, terwijl het aan de zonnekant nog zeer aangenaam is (cfr. fasc. 2, nr. 60, voetnoot 128 en fasc. 17, nr. 665, voetnoot 313). Ook is in het dal van de baden bij Betulië en in die gehele streek tot bij de Tabor alles buitengewoon prachtig, groen en aangenaam.

Bij Jezus' aanlanding in het dal (Tabiga) vóór Kafarnaüm (Mk. 5, 21; Lk. 8; 40) was er al veel volk verzameld, dat Hem verwelkomde. Hij begaf zich in een huis te Kafarnaüm; het lag, wanneer men van de kant van het dal in de poort kwam, onmiddellijk rechts[459]. Petrus had het voor Jezus en de leerlingen gehuurd; het was met een grote hof omgeven, en wanneer Jezus voornemens was daar te komen helen en leren, liet Petrus de poort openen en dan werden de zieken in afwachting binnengelaten.

Zodra men nu te weten gekomen was dat Jezus zich met de leerlingen in het huis bevond, verzamelden zich vele mensen om Hem, en ook de Farizeeën en schriftgeleerden kwamen er binnen; de gehele hof om de open zaal, *waarin Jezus de leerlingen*

[459] Dit huis van onderricht en genezing zal meermalen worden vermeld; daar de uitdrukkingen betreffende zijn ligging wel eens dubbelzinnig zijn, blijkt toch uit het geheel der mededelingen dat het in de stad, binnen en bij de poort gelegen was op een ietwat diepere plaats aan de zuidoostkant der stad.

en schriftgeleerden zat te onderwijzen, liep vol mensen. Ook te voren waren reeds vele zieken genezen en vele van hen door een eenvoudige aanraking van Jezus.

923.

In zijn leerrede tot de Farizeeën sprak Hij ondermeer over de 10 geboden en Hij beschuldigde hen dat zij deze slechts naar de letter uitlegden. Hij haalde een passage aan die ook in de evangelische bergrede voorkomt: "Gij hebt gehoord dat tot de ouden gezegd is: gij zult niet doden.", en dan promulgeerde (= afkondigen, uitvaardigen, verbreiden) Hij zijn leer dat men ongelijk moet vergeven en zijn vijand moet beminnen.

Zij waren juist volop bezig met daarover te redetwisten, toen opeens boven de zaal op het dakterras een groot gerucht werd gehoord en spoedig daarop een jichtlijder op zijn bed met twee touwen door het gewone dakluik midden in de vergadering vóór de voeten van Jezus werd neergelaten door vier mannen, die riepen: "Heer! ontferm U over een arme zieke!"

Deze mensen hadden reeds een hele tijd geprobeerd om met de zieke door het gedrang te geraken, maar te vergeefs. Eindelijk waren zij langs de trap, die van buiten tegen het huis aangemetseld was, op het dak boven de zaal gestegen, hadden dan koorden gehaald, de luiken van de dakopening los geduwd en de zieke naar beneden laten zinken. Hierdoor was het dispuut opeens onderbroken. Alle ogen waren gevestigd op de zieke, die tussen hen nederdaalde. De Farizeeën waren hogelijk verontwaardigd; dit scheen hun op zijn minst een onbeschoftheid, aanmatiging en onbeschaamdheid. *Jezus integendeel verheugde zich over het geloof van die mensen, trad op de roerloze zieke toe en zei: "Wees getroost, mijn zoon, uw zonden zijn u vergeven!"*

Door deze woorden nu voelden de Farizeeën zich telkens getergd en ook nu dachten zij weer: "Dit is een godslastering; wie buiten God kan zonden vergeven?" en ondertussen was hun hart en geest vol ergernis, haat en bitterheid.
Doch Jezus zag hun gedachten en zei aan ieder van hen in het aangezicht wat hij dacht (Mt. 9, 4). *Hij zei hun ook iets uit Jesaja,* maar ik ben nu vergeten wat het was.

Ik weet echter nog dat Hij zei: "Waarom koestert gij zulke boze gedachten in uw hart? Wat is gemakkelijker, tot de jichtige te zeggen: uw zonden zijn u vergeven, dan wel: sta op, neem uw bed en wandel? Maar opdat gij weten moogt dat de Mensenzoon op aarde macht heeft om de zonden te vergeven, zo zeg Ik u– en hier wendde Hij zich tot de jichtlijder – *sta op, neem uw bed, en ga naar huis."*
En ogenblikkelijk stond de man gezond voor hun ogen op, rolde zijn bed op, legde de draaglatten van zijn bed tezamen, nam dit alles onder de arm en op de schouders en ging, van zijn dragers en vrienden vergezeld, lof zingend weg en al het volk juichte van vreugd (cfr. Mt. 9; 2-8; Mk. 2, 3-12; Lk. 5, 18-26).

Maar de Farizeeën waren ondertussen één voor één grammoedig weggeslopen en Jezus was met de zijnen en het volk alleen.
Hij sprak dan nog enige woorden, en daar de sabbat aanbrak, begaf Hij zich, van de menigte vergezeld, naar de synagoge. Hier verklaarde Hij de uitleg van Farao's dromen door Jozef in de kerker en het oordeel van Salomo (Gen. 41, 1, enz. I Kon. 3, 16-28).

De genezene was uit de buurt van Kafarnaüm, uit een van de afzonderlijk gelegen huizen. (Hierdoor schijnt het dorp van Serobabel tussen Kafarnaüm en Betsaïda bedoeld te zijn).

Tweede opwekking van Jaïrus' dochter na de genezing (onderweg) van de bloedverliezende vrouw van Paneas. (Mt. 9, 18-26; Mk. 5, 21-43; Lk. 8, 41-56).

924.

Ook Jaïrus, de overste, was in de synagoge; hij was zeer neerslachtig en in zijn geweten gekweld. Op het ogenblik dat hij zijn huis verliet, was zijn dochter reeds weer de dood nabij, want deze was de straf voor de zonden van haarzelf en haar ouders. Reeds op de vorige sabbat had de koorts haar weer overvallen. De moeder en haar zuster en de moeder van Jaïrus, die in het huis mee woonden, hadden, evenals de dochter zelf, de genezing (opwekking) zeer lichtzinnig opgenomen, zonder dankbaarheid, zonder verbetering of verandering in de ziel. Jaïrus, wel deugdzaam, maar lauw en onstandvastig en met zijn schone ijdele vrouw zeer ingenomen, had alles naar de wil en gril van de vrouwen laten gaan. Deze ijdele vrouwen bestuurden dit huishouden en dirkten zich op volgens de laatste heidense modes.

Nadat het meisje weer gezond (levend) was geworden, maakten zich de vrouwen met het meisje zelf vrolijk over Jezus, om niet te zeggen dat ze met Hem spotten en het meisje deed daarin met hen mee. Het was in haar 11^{e} jaar en op het punt van haar huwbaarheid. (In de theorie het 12^{e} jaar, in de praktijk het 14^{e} jaar). Onlangs leefde zij nog in onschuld, maar de lichtzinnigheid van haar ouders in haar bijzijn, allerhande snoeperijen, geschenken, vleiende gelukwensen, sieraden en mooie klederen na haar genezing, ja, ook bezoek, verdachte scherts en geflirt van enige jonge minnaars, bij wie zij van onreine drift, begeerlijke oogslagen en kussen niet vrij bleef, hadden haar onschuld bevlekt; zij viel dus tot straf in een koorts, gloeide van de hitte en verging van dorst, ja, de laatste dagen kwam dit tot een aanhoudend ijlen; zij weende en herhaalde kermend dat haar vrijers haar zo pijnigden.

Zo lag zij nu heden weer op sterven; reeds de ganse week hadden de ouders, ieder voor zich daarin de straf vermoed voor hun lichtzinnigheid en zij hadden dit tenslotte ook aan elkander bekend. De moeder was zo beschaamd en ontsteld, dat zij zelfs tot Jaïrus zei: "Zal Jezus zich nogmaals over ons willen ontfermen?" Ja, zij gaf haar man opdracht nog eens Jezus' hulp ootmoedig te gaan afsmeken. Maar Jaïrus was verlegen om nog vóór de Heer te verschijnen; hij wachtte tot na de sabbatlering, want hij geloofde dat Jezus hem te allen tijde kon helpen, indien Hij wilde. Ook schaamde Hij zich misschien er over om nogmaals bij klaren dage voor de mensen de hulp van Jezus in te roepen.

Toen Jezus de synagoge verliet, was er een groot gedrang rondom Hem. Vele mensen en zieken wilden naar Hem toe. Jaïrus naderde tussen hen, wierp zich bedroefd voor Jezus neer en bad Hem zich nog eenmaal over zijn dochter te erbarmen; ze was immers reeds stervend, toen hij haar verliet.

Jezus beloofde hem mee te gaan. Maar iemand uit Jaïrus' huis kwam Hem vinden om te zeggen: "Uw dochter is dood!" Daar de man zo lang weggebleven was, begon de vrouw te geloven dat Jezus niet meer wilde komen. *Jezus troostte Jaïrus en sprak hem vertrouwen en moed in* (cfr. Mk. 5, 35-36).

925.

Nu was het stilaan donker geworden; de leerlingen en vrienden en de toeluisterende, spiedende Farizeeën verdrongen zich om Jezus. Maar ook de bloedverliezende vrouw, profiterend van de duisternis, was hier onder het volk. Haar oppasseressen hadden haar onder de armen hier gebracht; zij woonde niet ver van de synagoge en had het geval vernomen van de vrouwen – en wel van deze zelf – die, aan dezelfde ziekte lijdend, hoewel minder erg dan zij, *de genezing bekomen hadden deze middag midden in het gedrang door de aanraking van*

Jezus' kleed; dit was geschied, toen Jezus op het punt stond over te varen (nr. 922).

Dit had in de bloedverliezende vrouw het levendig geloof opeens wakker geschud; zij hoopte nu, begunstigd door de duisternis en het gedrang, tussen de mensen die met Hem de synagoge verlieten, Hem onbemerkt te kunnen aanraken.

Jezus kende haar gedachten en vertraagde daarom onder het spreken zijn stappen.
Nu was zij reeds dicht bij Hem gebracht. Ook haar dochter en Lea, de andere vrouw, en de gedoopte oom van haar man, waren in haar nabijheid. Zij knielde en bukte voorover, op de ene hand steunend, en *raakte met de andere hand te midden van het gedrang de zoom van Jezus' kleed aan en zij voelde zich onmiddellijk genezen.*

Jezus bleef echter staan, zag om naar zijn leerlingen en vroeg hun: "Wie heeft Mij aangeraakt?"
Hierop zeiden Petrus en anderen tot Hem: "Gij vraagt wie U aangeraakt heeft, terwijl het volk dromt en zich om U verdringt, zoals Gij ziet!"

Maar Jezus wedervoer: "Iemand heeft Mij aangeraakt, want Ik heb een kracht van Mij voelen uitgaan." Nu keek Hij rond, en daar enige mensen achteruit weken en een open plaats lieten, kon de vrouw zich niet langer verborgen houden; zij naderde verlegen en bevreesd, wierp zich voor Hem neer en bekende voor al het volk dat zij het was die dit gedaan had; zij bracht ter verontschuldiging in, dat zij zolang aan bloedvloeiing geleden had en dat zij geloofde nu door deze aanraking op slag genezen te zijn, en zij bad Hem haar dit te vergeven.

Nu wenste Jezus haar geluk en zei: "Wees getroost, mijn dochter, uw geloof heeft u geholpen (genezen). Ga in vrede en wees bevrijd van uw lijden!"
Hierop ging zij met haar verwanten en dienstboden heen; zij is in

de 30 jaar, groot, maar zeer mager en bleek.
Haar naam is Enuë; haar overleden man was een Jood; zij heeft slechts één dochter, die bij haar oom opgevoed wordt, en deze is met die dochter hier nu ten doop gekomen; ook met een zwagerin van haar, nl. Lea, wier man onder de Farizeeën, de vijanden van Jezus is. Enuë heeft in haar weduwstaat een huwelijk willen aangaan, doch dit scheen haar rijke verwanten te gering toe en zij hadden er zich tegen verzet. Ondertussen was zij niet zonder zonde gebleven en daarom was zij naar Kafarnaüm getrokken.

926.

Jezus ging nu met vlugger schreden in het gezelschap van Jaïrus naar diens huis. Petrus, Jakobus, Joannes, Saturninus en Matteüs vergezelden Hem. In het voorhuis of voorzaal stonden weer de klagenden en treurenden, maar ditmaal gekscheerden zij niet.

Ook Jezus zegde ditmaal niet: "Zij slaapt slechts!" Hij ging midden tussen die klaaglieden door en de moeder van Jaïrus, zijn vrouw en haar zuster kwamen Hem wenend en bevreesd, gesluierd en in rouwklederen tegemoet. Jezus liet Saturninus en Matteüs bij de klaaglieden in het voorhuis en ging zelf met Petrus, Joannes en Jakobus en met de vader, de moeder en grootmoeder in de plaats waar de dode lag; zij lag nu in een ander en groter kamer dan de eerste maal; nu lag zij in de ruimte achter de vuurplaats (of haard, die steeds in het midden van de woning is; dus is dit hier een voornaam huis, op dezelfde of ongeveer dezelfde manier ingericht als het huis van de H. Moeder Anna, het bruiloftshuis te Kana, enz. cfr. fasc. 1, nr. 15).

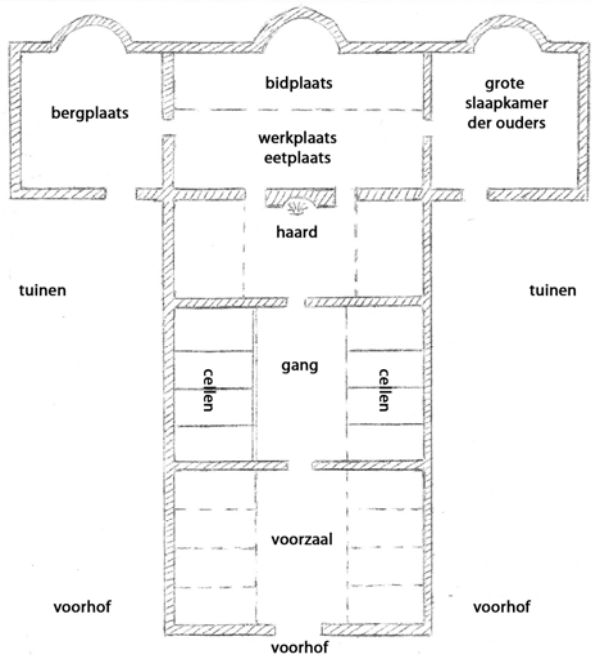

HUIS van de heilige ANNA, volgens de beschrijving van K. Emmerick.
Ook Maria's huis te Efeze was naar een gelijk plan gebouwd.

Zoals naar gewoonte ligt voor het eigenlijke woonhuis of het hoofdgebouw een voorhof. Dit was vaak aan weerskanten geflankeerd door bijgebouwen: kleine woonhuizen, stallen, bergplaats en, waarvoor soms nog een gang of gaanderij liep.

Het gebeurde dat achter het woonhuis een tweede woning lag en tussen beide een tweede voorhof of binnenhof. Ook kwam het voor dat de omheiningsmuur het hoofdgebouw omringde, zodat het voorhof langs dat gebouw naar achteren doorliep.

Dit geval deed zich voor met het cenakel te Jeruzalem, waarin Jezus vóór zijn dood het laatste avondmaal hield.

Jezus had in het voorbijgaan een tak in de tuin doen afbreken en liet zich nu water in een bekken brengen en zegende het; het lijk was reeds geheel stijf en zag er nu zo aangenaam niet uit als de voorgaande keer.

Toen had ik haar ziel in een lichtkring dicht naast haar lijk gezien, nu zag ik ze niet.
Toen zei Hij: "zij slaapt";
nu zei Hij niets: zij was dood!

Hij besprenkelde haar door middel van de kleine tak met wijwater, bad, nam haar bij de hand en sprak: "Meisje, Ik zeg u, sta op!"
Terwijl Hij bad, zag ik haar ziel in een donkere bol tot haar mond naderen en erin trekken; zij opende haar ogen, volgde het heffen van zijn hand, richtte zich op, trad van haar bed en wendde zich tot haar ouders, die haar onder hevig wenen en snakken ontvingen, waarop zij zich voor de voeten van Jezus neerwierpen.

Hij zei dat men haar iets te eten moest brengen, nl. druiven en brood; dit geschiedde; zij at en sprak.

Jezus vermaande de ouders ernstig deze weldaad en barmhartigheid van God dankbaar aan te nemen, de ijdelheden en genoegens van het vlees en van de wereld radicaal te verzaken, de nu aangepreekte boetvaardigheid te volgen en ook hun kind, dat nu ten tweeden male tot herleven was teruggekeerd, niet tot een prooi van de (eeuwige) dood groot te brengen. Hij verweet hun geheel hun werelds gedrag, hun aardse mentaliteit en lichtzinnigheid, waarmee zij de genade van de eerste opwekking hadden beantwoord, ook de schuld welke zij na die weldaad op zich geladen hadden: immers, ***in deze korte tussentijd was het meisje een veel erger dood, namelijk de dood van de ziel tegemoet gegaan.***

Het meisje was diep geschokt; het weende en *Jezus waarschuwde haar tegen de ogenlust en de daaruit voortvloeiende zonden en zei haar, terwijl zij van de druiven en het brood at, dat Hij voor haar gezegend had, dat zij voortaan niet meer vleselijk leven, noch de drift van haar zondig bloed volgen mocht, maar dat zij zich met het brood des levens, met het woord Gods moest voeden; dat zij verstorven moest zijn, geloven, bidden en godgevallige werken verrichten.*

De ouders waren zeer bewogen en totaal bekeerd; de man beloofde zich van alles los te maken en zijn bevelen op te volgen. Ook de vrouw en alle anderen, die nu binnen gekomen waren, beloofden zich te beteren en dankten Hem onder tranen.
Jaïrus was ook aanstonds grondig veranderd: hij heeft onmiddellijk een deel van zijn goederen aan de armen gegeven; zijn dochter heet Salome.

Maar er waren vele mensen vóór het huis gekomen en *Jezus zei tot Jaïrus dat zij het wonder niet nodeloos overal moesten voortvertellen* (Lk. 8, 56).

Hij zei dit zeer dikwijls tot de genezenen en dit met verscheidene oogmerken.

- *Meest geschiedde het omdat het vele spreken, het prat gaan, snoeven en roemen op de verkregen weldaad de beoogde ontroering uit de ziel wegneemt en de overdenking van Gods genade en barmhartigheid verhindert;*
  Hij wenste dat de genezenen ingetogen waren en over hun verbetering nadachten en niet rondliepen of misbruik maakten van het hun teruggeschonken leven en gezondheid, waardoor zij gemakkelijk in zonde vielen.
- *Dikwijls ook geschiedde het om de leerlingen indachtig te maken, dat zij altijd zorgvuldig alle ijdele roem moesten vermijden en dat alle goed alleen uit liefde tot God en voor God gedaan moest worden.*
- *Het zwijgen beval Jezus ook wel om de menigte nieuwsgierigen en druktemakers niet te vermeerderen en er geen zieken bij te lokken, die niet door innige geloofsovertuiging en*

geloofsmotieven tot Hem gedreven werden, want niet zelden waren er onder de zieken zulke, die het maar eens wilden proberen en die dan in hun zonden en ziekte terugvielen, zoals het overigens bij Jaïrus' dochter zelf hier nu het geval was geweest.

(Treffende beschouwingen of overdenkingen, waarvan iedereen iets voor zich kan nemen).

Genezing van twee blinden (Matteüs 9, 27-31).

927.

Jezus ging nu met de vijf leerlingen door het achterhuis van Jaïrus weg, om het volk aan de deur te ontwijken.

De eerste, nog maar kort geleden opwekking in Jaïrus' huis was vroeg in de namiddag geschied. Heden had ze plaats na de sabbat (opening van de sabbat of eerste sabbatoefening) bij het licht van de lampen.

Jaïrus' huis lag aan de noordzijde van de stad en Jezus ging nu naar de stadswallen toe aan haar noordwestzijde. Maar een paar blinden met hun gidsen hadden hem toch ontdekt; het was bijna als hadden zij Hem geroken, want zij volgden Hem en riepen: "Jezus! Zoon van David, ontferm U over ons!"

Jezus ging in het huis van een vertrouwd man, dat in de wal was gebouwd en aan de andere zijde een uitgang had uit de stad naar buiten. De leerlingen namen daar veelvuldig hun intrek; de huisheer was een wachter over deze stadswijk.

De blinden volgden Hem in het huis en smeekten: "Ontferm U over ons, o Zoon van David!"

Jezus wendde zich tot hen en zei: "Gelooft gij dat Ik dat kan?"

En zij riepen: "Ja, Heer!"

Toen nam Hij een flesje uit de boezem van zijn kleed - ik meen dat er balsem of olie in was - en goot daarvan enige druppelen in een klein, ondiep, bruin schaaltje of schelp, niet groter dan een daalder, en Hij hield dit in de palm van zijn linkerhand en voegde er een weinig aarde bij; dit mengde Hij dooreen met de duim en wijsvinger van zijn rechterhand en bestreek er de ogen van de blinden mee en sprak: "U geschiede naar uw wil!"

Toen deden zij hun ogen open en waren ziende en vielen op hun knieën en dankten Hem, en *ook tot hen zei Jezus het gerucht van dit wonder niet te verspreiden.*

Thans zei Hij dit ook, opdat ook hier de mensen Hem niet nalopen zouden, en vooral om niet de Farizeeën nog meer te tergen; maar reeds had het geroep van de blinden, toen zij Hem nog naliepen, zijn tegenwoordigheid in deze wijk verraden, en aanstonds vertelden zij hun geluk op geheel de weg, zodat het volk nog meer begon te naderen.

Stomme duivel uit Joas, een Farizeeër, uitgedreven (Matteüs 9, 32-34).

928.

Jezus had nauwelijks een weinig rust gehad, of verscheidene verre verwanten van Anna's zijde uit het gewest van Sefforis brachten een man tot Hem, die door een stomme duivel bezeten was.

Zij hadden zijn handen gebonden en om zijn lichaam koorden gedaan, waaraan zij hem voorttrokken en binnensleurden.
Men had hem aldus gebonden en zo voortgetrokken, omdat hij volop razend en afschrikwekkend was en zich ook, wanneer hij de handen vrij had, op de schandaligste wijze ontblootte.
Het was één van de Farizeeën uit de commissie, die te Kafarnaüm

Jezus in het oog hield; hij heette Joas en had behoord tot de groep, die op 16 augustus of 23 Ab in de afgezonderd liggende school tussen Sefforis en Nazareth met Jezus over de echtscheiding geredetwist had.

Een veertiental dagen geleden had de duivel zich van hem meester gemaakt; het was toen Jezus van Naïm (en Megiddo) terugkwam (21 november). **Hij had namelijk tegen zijn innige overtuiging, louter om met andere Farizeeën wel te staan, ingestemd met hun laster dat Jezus een duivel moest in hebben, aangezien Hij als een razende het land bereisde.**

Jezus had met hem bij Sefforis over de echtscheiding geredewist (fasc. 15, nrs. 587-588). Hij was in onreine zonden.

Binnenkomend was de bezetene als razend; hij vloog naar Jezus toe als wilde hij Hem in het aangezicht spuwen. *Jezus gaf hem een teken met de hand, waarop de man stil stond. Vervolgens gebood Jezus de duivel uit hem te varen.* Nu kreeg de man stuiptrekkingen en ik zag een donkere damp uit zijn mond komen; hij zonk voor Jezus op zijn knieën en kon spreken en hij bekende zijn zonden en bad om vergiffenis.

Jezus vergaf ze hem en legde hem als boetpleging op een aantal dagen te vasten en zekere aalmoezen te geven; hij moest zich ook een vrij lange tijd streng onthouden van zekere spijzen, b.v. van knoflook, dat de Joden gaarne en veel aten.

Joas' bevrijding verwekte een grote verwondering, want het werd voor zeer moeilijk gehouden stomme duivelen uit te drijven (cfr. Mt. 9, 33), en de Farizeeën hadden zich hiertoe reeds vele moeite met hem gegeven. Waren zijn landgenoten van Nazareth niet naar hier gekomen, die hem tot Jezus brachten, hij ware tot Jezus niet gekomen. De Farizeeën waren nu zeer verbitterd, omdat zelfs een uit hun rangen door Jezus genezen was en openlijk zijn zonde bekende, de zonde waaraan zij zich eveneens schuldig wisten. Wanneer hij wegging, verspreidde zich het gerucht van zijn

bevrijding in Kafarnaüm; de mensen die het vernamen, zeiden: "Zulk een wonder is ongehoord in Israël." De Farizeeën integendeel zeiden uiterst woedend: "Hij drijft de duivelen door de overste der duivelen uit." (Mt. 9, 34).

Jezus ging nu met de leerlingen langs de achterdeur uit het huis en begaf zich buiten de stad, om haar westkant heen, naar het huis van Petrus vóór de stad. Na een weinig gegeten te hebben, overnachtte Hij hier.

Huisbezoeken. – Lof van Joannes.

929.

7 december; Sabbat. –

In de morgen werden aan de doopbron in het dal (Tabiga) vóór Kafarnaüm meerdere heidenen en Joden gedoopt. *Daarna leraarde Jezus in de synagoge, bezocht vervolgens de hoofdman Kornelius en onderrichtte en versterkte in het geloof zijn gans gezin en dienstpersoneel.*

Hij ging ook tot Jaïrus, troostte en vermaande de familie en inzonderheid de opgewekte dochter Salome. Ik zag dat Hij haar bij de hand tot de ouders leidde en haar tot ingetogenheid, gehoorzaamheid en vooral tot kuisheid en gebed vermaande. Die mensen waren nu grondig veranderd.

Ik zag ook dat dit meisje later met een schriftgeleerde uit Nazareth, die hier reeds is, in het huwelijk trad en zich na Jezus' dood bij de christelijke gemeente te Jeruzalem heeft laten inlijven. Deze schriftgeleerde heet Saraset en is een van die welke kortelings met zieken uit Nazareth kwamen, die hier genezen werden. Ik meen dat hij een verre bloedverwant van Jezus' familie is.

Jezus leraarde ook nog en genas nog enige zieken in het huis binnen de stad bij de poort. Hij sprak tot de leerlingen over Joannes en herhaalde zijn onlangs gegeven getuigenis, ja, Hij prees hem bijna nog meer; Hij verklaarde hem zo rein als een engel en zei dat nooit iets onreins in zijn mond gekomen, noch enige zonde of onwaarheid er uit gekomen was.

De leerlingen vroegen Jezus of hij nog lang zijn leven zou behouden en kregen tot antwoord: *"Hij zal sterven, wanneer zijn uur daar is, en dit is zo ver niet meer."*

Een andermaal zou Hij hun dit duidelijker meedelen. Deze aankondiging stemde de leerlingen zeer treurig. *Jezus leerde hun ook nog enige waarheden aan uit de bergprediking.*

Genezing van een man met een verdorde hand.

Hierna ging Jezus weer in de synagoge leren en daar de Farizeeën er vroeger uit gingen, *sprak Hij tot de leerlingen over de echtscheiding, gelijk het ook in de bergrede voorkomt; en over het zweren, en over de woorden: 'Ja, Ja' en 'Neen, Neen', juist zoals in de bergrede* (Mt. 5, 27-37).

Maar de Farizeeën hadden nog een ander boos plan beraamd. Er was een man in een hoek van de synagoge met een verdorde hand; hij had vóór Jezus niet durven verschijnen en nu dat de Farizeeën afgedaald waren (*hinab gekommen)*, (waarschijnlijk van hun ereplaatsen op het verhoog), was die man ook bang voor hen.

De Farizeeën hadden Jezus verwijtend gevraagd hoe Hij het waagde hier met hen samen te komen in het gezelschap van de tollenaar Matteüs. *Jezus had hun geantwoord dat dit*

was, omdat juist daarin zijn zending bestond de zondaars te troosten en te bekeren, en omdat Hij geen Farizeeën tot leerlingen kon gebruiken.

Zij kwamen nu terug in de synagoge en zeiden spottend: "Meester, hier is nog een man, wilt Gij hem misschien ook nog (op deze sabbat!) genezen?" *Toen riep Jezus tot de man met de verdorde hand te naderen en in het midden te komen staan. Dan zei Hij: "Uw zonden zijn u vergeven."* Maar de Farizeeën verachtten de man, die bij hen niet in geur van heiligheid stond en zij zeiden: "Zijn verdorde hand heeft hem toch niet belet te zondigen."

Nu vatte Jezus zijn hand en boog de vingeren recht en zei: "Gebruik uw hand." Toen strekte de man de hand uit en was genezen en ging dankend daar vandaan.

Jezus verontschuldigde nog de man tegen hun laster en betoonde medelijden met zijn zwakheid en noemde hem een goedhartig man[460]. De Farizeeën, diep vernederd, vol nijd en bitterheid, noemden Jezus om deze genezing een sabbatschenner, bedreigden Hem met aanklacht en gingen dan heen.

Er waren ook Herodianen in de nabijheid van de synagoge en de Farizeeën hielden raad met hen, hoe zij Jezus op het paasfeest te Jeruzalem zouden kunnen belagen, in hun macht krijgen, zich van Hem ontmaken, enz.

Jezus at en sliep in het huis van Petrus.

---

[460] Een goedhartig man. – Volgens de H. Hiëronymus, die zich in zijn uitleg op Mt. 12, 3 beroept op het evangelie der Hebreeën, was hij metselaar van beroep; hij verdiende eerlijk zijn brood en was (door zijn ziekte) tot de bedelstaf gedwongen. Hierover beschaamd verlangde hij door Jezus genezen te worden (cfr. Beaufays, I, 72-73).

Zalig de schoot die u gedragen heeft (Lk. 11, 27-28).

930.

Zondag, 8 december. –

‘s Morgens werd er gedoopt. *Daarna genas Jezus in het huis dat in de stad rechts dicht bij de poort ligt, en onderrichtte de leerlingen voor al het volk over enige punten die ook in de bergrede voorkomen.*

Ook vrouwen waren aanwezig, o.m. Lea, de zwagerin der van bloedvloeiing genezen Enuë. Haar (Lea’s) man was een Farizeeër en een hevige tegenstander van Jezus, maar ZIJ was Jezus zeer genegen. Ik zag haar in het begin zwijgend en zwaarmoedig onder het volk dikwijls van plaats veranderen, alsof zij iemand zocht, maar de ware reden van haar onrustige plaatsverandering was het zoeken naar een gelegenheid om luidop en openlijk haar verering voor Jezus lucht te geven.

Toen het nu namiddag geworden was, kwam de Moeder van Jezus, vergezeld van verscheidene vrouwen van haar reis terug. (Ze waren naar Kana gegaan, nr. 921, begin). Zij schijnt de sabbat niet te Kana gehouden te hebben, daar zij hier reeds terug was. Bij haar waren Marta, Suzanna van Jeruzalem, Dina de Samarietin en Suzanna Alfeï, een (stief-)dochter van Maria van Kleofas en (stief-)zuster van apostelen; zij was reeds wel 30 jaar oud en had grote kinderen; haar man woonde te Nazareth, vanwaar de vrouwen haar meegebracht hadden. Suzanna van Jeruzalem was een natuurlijke dochter van een broer van de H. Jozef (die Kleofas heette). Deze Suzanna van Kleofas wenste nu ook bij de sociëteit van de dienstbiedende vrouwen ingelijfd te worden.

Maria en deze vrouwen betraden nu dit voorhof dat om (of vóór) de zaal was, *waarin Jezus aan het leren was. Hij had in zijn redevoering de Farizeeën hun valsheid, listen en onzuiverheid voor de voeten geworpen, en daar*

Hij nu bij elke gelegenheid de acht zaligheden in zijn toespraken te pas bracht, zei Hij juist: "Zalig zij die zuiver van harte zijn, want zij zullen God zien!"

Juist op dit ogenblik zag Lea hoe Maria in het voorhof kwam; zij was zichzelf niet langer meester en riep, als dronken van vreugde, midden tussen het volk: "Zaliger – zo heb ik duidelijk verstaan – zaliger de schoot die u gedragen heeft, en de borsten die U gevoed hebben."

Toen zag Jezus haar kalm aan en zei: "Ja, maar veel meer zalig, die Gods woord aanhoren en het bewaren." (En nóg zaliger zij …)

Jezus ging vervolgens door met rustig te leren.

Maar Lea naderde tot Maria, groette haar en deelde haar zeer blijde de genezing mee van Enuë (nr. 925), haar broers weduwe, en dat zij besloten had heel haar bezit aan de Gemeente te geven. Ook verzocht zij Maria dat zij haar Zoon toch zou smeken haar man te bekeren; hij was een Farizeeër uit Paneas. Maria sprak zeer stil en bedaard tot haar; zij wist niets af van haar uitroep en vertrok met de andere vrouwen.

Maria was onbeschrijfelijk eenvoudig.

Uitwendig onderscheidde of verhief Jezus haar niet in het bijzijn van andere mensen, tenzij dat zijn gedrag jegens haar van een grote eerbied getuigde. Zij had ook geen andere omgang dan met zieken en onwetenden; zij was in haar voorkomen steeds uiterst ootmoedig, ingekeerd, onophoudelijk in God verdiept.

Allen, zelfs de vijanden van Jezus, eerbiedigen haar en toch laat zij zich met niemand in en houdt zij zich stil en alleen.

Afwijzing van schriftgeleerden.

931.

Jezus was later op de aanlegplaats van Petrus' scheepsplaats; een enorme mensenmenigte omstuwde Hem; *Hij sprak in parabelen over het Rijk:*

- *ten eerste dat het Rijk Gods van nature gelijkt op zaad dat de mensen in het land uitstrooien;*
- *ten tweede dat het vergeleken kan worden bij een mosterdzaad, en ten derde bij zuurdeeg* (Mt. 13).

Matteüs 13
De gelijkenis van de zaaier
1. Op die dag ging Jezus het huis uit en Hij zat bij de zee.
2. En vele scharen vergaderden zich bij Hem, zodat Hij in een schip ging en daar nederzat, en de gehele schare stond op de oever.
3. En Hij sprak tot hen vele dingen in gelijkenissen en zeide: Zie, een zaaier ging uit om te zaaien.
4. En bij het zaaien viel een deel langs de weg en de vogels kwamen en aten het op.
5. Een ander deel viel op de steenachtige plaatsen, waar het niet veel aarde had, en terstond schoot het op, omdat het geen diepe aarde had,
6. maar toen de zon opkwam, verschroeide het en omdat het geen wortel had, verdorde het.
7. Een ander deel viel op de dorens en de dorens kwamen op en verstikten het.
8. Een ander deel viel in goede aarde en het gaf vrucht, deels honderd-, deels zestig-, deels dertigvoudig.
9. Wie oren heeft, die hore!

Het doel der gelijkenissen
10. En de discipelen kwamen en zeiden tot Hem: Waarom spreekt Gij tot hen in gelijkenissen?
11. Hij antwoordde hun en zeide: Omdat het u gegeven is de geheimenissen van het Koninkrijk der hemelen te kennen, maar hun is dat niet gegeven.
12. Want wie heeft, hem zal gegeven worden en hij zal overvloedig hebben; maar wie niet heeft, ook wat hij heeft, zal hem ontnomen worden.
13. Daarom spreek Ik tot hen in gelijkenissen, omdat zij ziende niet zien en horende niet horen of begrijpen.
14. En aan hen wordt de profetie van Jesaja vervuld, die zegt:
Met het gehoor zult gij horen en gij zult het geenszins verstaan, en ziende zult gij zien en gij zult het geenszins opmerken;
15. want het hart van dit volk is vet geworden, en hun oren zijn hardhorend geworden, en hun ogen hebben zij toegesloten, opdat zij niet zien met hun ogen, en met hun oren niet horen, en met hun hart niet verstaan en zich bekeren, en Ik hen zou genezen.
16. Maar uw ogen zijn zalig, omdat zij zien en uw oren, omdat zij horen.
17. Voorwaar, Ik zeg u: Vele profeten en rechtvaardigen hebben begeerd te zien wat gij ziet, en zij hebben het niet gezien, en te horen wat gij hoort, en zij hebben het niet gehoord.

De uitlegging van de gelijkenis van de zaaier
18. Gij nu, hoort de gelijkenis van de zaaier.

19. Bij een ieder, die het woord van het Koninkrijk hoort en het niet verstaat, komt de boze en rooft wat in zijn hart gezaaid is: dat is de langs de weg gezaaide.
20. De op steenachtige plaatsen gezaaide is hij, die het woord hoort en het terstond met blijdschap aanneemt;
21. maar hij heeft geen wortel in zich, doch is iemand van het ogenblik; wanneer echter verdrukking of vervolging komt om der wille van het woord, komt hij terstond ten val.
22. De in de dorens gezaaide is hij, die het woord hoort, en de zorg van de wereld en het bedrog van de rijkdom verstikt het woord en hij wordt onvruchtbaar.
23. De in goede aarde gezaaide is hij, die het woord hoort en verstaat, die dan ook vrucht draagt en oplevert, deels honderd-, deels zestig-, deels dertigvoudig.

Andere gelijkenissen

24. Nog een gelijkenis hield Hij hun voor en Hij zeide: Het Koninkrijk der hemelen komt overeen met iemand, die goed zaad gezaaid had in zijn akker.
25. Doch terwijl de mensen sliepen, kwam zijn vijand en zaaide er onkruid overheen, midden tussen het koren, en ging weg.
26. Toen het graan opkwam en vrucht zette, toen kwam ook het onkruid te voorschijn.
27. Daarna kwamen de slaven van de eigenaar en zeiden tot hem: Heer, hebt gij niet goed zaad in uw akker gezaaid? Hoe komt hij dan aan onkruid?
28. Hij zeide tot hen: Dat heeft een vijandig mens gedaan.
29. De slaven zeiden tot hem: Wilt gij dan, dat wij het bijeenhalen? Hij zeide: Neen, want bij het bijeenhalen van het onkruid zoudt gij tevens het koren kunnen uittrekken.
30. Laat beide samen opgroeien tot de oogst. En in de oogsttijd zal ik tot de maaiers zeggen: Haalt eerst het onkruid bijeen en bindt het in bossen om het te verbranden, maar brengt het koren bijeen in mijn schuur.
31. Nog een gelijkenis hield Hij hun voor en Hij zeide: Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan een mosterdzaadje, dat iemand nam en in zijn akker zaaide.
32. Het is wel het kleinste van alle zaden, maar als het volgroeid is, is het groter dan de tuingewassen en het wordt een boom, zodat de vogelen des hemels in zijn takken kunnen nestelen.
33. Nog een gelijkenis sprak Hij tot hen: Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan een zuurdesem, welke een vrouw nam en in drie maten meel deed, totdat het geheel doorzuurd was.
34. Dit alles zeide Jezus in gelijkenissen tot de scharen en zonder gelijkenis zeide Hij niets tot hen,
35. opdat vervuld zou worden het woord, gesproken door de profeet, toen hij zeide:
Ik zal mijn mond opendoen met gelijkenissen, Ik zal verkondigen wat sinds de grondlegging der wereld verborgen gebleven is.

Onderwijs der discipelen

36. Toen liet Hij de scharen gaan en ging naar huis. En zijn discipelen kwamen bij Hem en zeiden: Maak ons de gelijkenis van het onkruid in de akker duidelijk.
37. Hij antwoordde en zeide: Die het goede zaad zaait, is de Zoon des mensen;
38. de akker is de wereld; het goede zaad, dat zijn de kinderen van het Koninkrijk;
39. het onkruid zijn de kinderen van de boze; de vijand, die het gezaaid heeft, is de duivel; de oogst is de voleinding der wereld; de maaiers zijn de engelen.
40. Zoals nu het onkruid verzameld wordt en met vuur verbrand, zo zal het gaan bij de voleinding der wereld.
41. De Zoon des mensen zal zijn engelen uitzenden en zij zullen uit zijn Koninkrijk verzamelen al wat tot zonde verleidt en hen, die de ongerechtigheid bedrijven,
42. en zij zullen hen in de vurige oven werpen; daar zal het geween zijn en het tandengeknars.
43. Dan zullen de rechtvaardigen stralen als de zon in het Koninkrijk huns Vaders. Wie oren heeft, die hore!

Nogmaals gelijkenissen

44 .Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan een schat, verborgen in een akker, die een mens ontdekte en verborg, en in zijn blijdschap erover gaat hij heen en verkoopt al wat hij heeft en koopt die akker.
45. Evenzo is het Koninkrijk der hemelen gelijk aan een koopman, die schone parelen zocht.
46. Toen hij een kostbare parel gevonden had, ging hij heen en verkocht al wat hij had, en kocht die.
47. Evenzo is het Koninkrijk der hemelen gelijk aan een sleepnet, neergelaten in de zee, dat allerlei bijeenbrengt.
48. Wanneer het vol is, haalt men het op de oever, en zet zich neer en verzamelt het goede in vaten, doch het ondeugdelijke werpt men weg.
49. Zó zal het gaan bij de voleinding der wereld. De engelen zullen uitgaan om de bozen uit het midden der rechtvaardigen af te zonderen,
50. en zij zullen hen in de vurige oven werpen; daar zal het geween zijn en het tandengeknars.
51. Hebt gij dit alles verstaan? Zij zeiden tot Hem: Ja.
52. Hij zeide tot hen: Daarom is iedere schriftgeleerde, die een discipel geworden is van het Koninkrijk der hemelen, gelijk aan een heer des huizes, die uit zijn voorraad nieuwe en oude dingen te voorschijn brengt.

Jezus en zijn vaderstad

53. En het geschiedde, toen Jezus deze gelijkenissen ten einde gebracht had, dat Hij vandaar wegging.
54. En in zijn vaderstad gekomen, leerde Hij hen in hun synagoge, zodat zij versteld stonden en zeiden: Vanwaar heeft Hij die wijsheid en die krachten?
55. Is dit niet de zoon van de timmerman? Heet zijn moeder niet Maria en zijn broeders Jakobus en Jozef en Simon en Judas?
56. En behoren zijn zusters niet allen bij ons? Vanwaar heeft Hij dan dit alles?
57. En zij namen aanstoot aan Hem. Maar Jezus zeide tot hen: Een profeet is alleen in zijn vaderstad en in zijn huis ongeëerd.
58. En Hij deed daar niet vele krachten wegens hun ongeloof.

Uit: NBG-vertaling 1951

***

Hij sprak het volk ook weer toe van op het Meer uit zijn scheepje.

Tot een schriftgeleerde van Nazareth, met name Saraset, die zich hier aanbood om Hem overal te volgen, *antwoordde Jezus: "De vossen hebben holen en de vogels in de lucht hebben nesten, maar de Mensenzoon heeft niets om er zijn hoofd op te leggen."* (Mt. 8, 18-20).

Dit was de verloofde van Salome, de opgewekte dochter van Jaïrus. Na Jezus' dood kwamen de jonge echtgenoten beide tot de christelijke Gemeente.

Benevens deze schriftgeleerde zag ik nog twee andere afgewezen worden; deze hadden reeds een tijdlang met Hem als leerlingen meegegaan.

Één van hen vroeg Jezus of Hij niet weldra een begin zou maken met zijn Rijk? Wanneer Hij voornemens was het in bezit te nemen? Dat Hij zijn zending voorwaar reeds afdoende bewezen had. Of Hij bijgevolg niet binnenkort de troon van David zou bestijgen?

Toen Jezus hem daarover nader onderrichtte en hem de navolging aanbeval, bracht hij in, dat hij nodig eerst afscheid van zijn huis wilde nemen. *Maar Jezus stelde hem dit grondbeginsel: "Wie de hand aan de ploeg slaat en achterwaarts kijkt, is niet geschikt voor het koninkrijk Gods."* (Lk. 9, 61-62).

Een derde die reeds bij Sefforis hij Jezus geweest was, zei dat hij nog eerst gaarne zijn vader zou begraven. Dit nu was beeldspraak; de spreuk had een andere betekenis die ik niet meer nauwkeurig weet, want zijn vader was niet gestorven; ik meen dat dit een manier van spreken was, waarmee de verdeling van het erfgoed en ook de verzorging van de vader bedoeld was (Mt. 8, 21-23), zolang deze nog te leven had.

Tegen avond voer Jezus over en groep na groep trok veel volk Hem achterna. *Hij richtte ginds nog het woord tot de menigte en liet door de leerlingen al het brood en alle vissen, die zij nog hadden, onder het volk uitdelen.* Daarna ging Hij met enige leerlingen het gebergte in en *bracht de nacht door in gebed* in een tent of spelonk in het gewest van Chorazin.

Bergrede. – Zegening van spijzen.

932.

9 december. –

Jezus heeft de nacht in het gebergte bij Chorazin met een paar leerlingen in het gebed onder een tent doorgebracht.

‘s Morgens kwam Hij met de andere leerlingen weer tezamen en begaf zich op de gewone (reeds meermalen bezochte) berg van de zaligheden.

*Hij legde heden **de vierde** uit en ondermeer deze passus uit Jesaja: “Zie! mijn Dienaar die Ik uitverkoren heb, Mijn Geliefde, in wie mijn ziel behagen vindt. Ik heb mijn Geest op Hem uitgestort en Hij zal de gerechtigheid aan de volkeren verkondigen.”* (Jes. 42, 1, enz.; ook Mt. 12, 17, enz.)

Ook hebben meerdere wonderbare genezingen plaats gehad, die ik vergeten ben.

De mensen waren heden in zeer groot getal opgekomen, en zelfs was daar een afdeling van Romeinse soldaten, uit de verscheidene garnizoenen der omstreken; zij waren hierheen gezonden om Jezus’ rede te aanhoren, zijn voorkomen en optreden gade te slaan en daarover rapport uit te brengen. Men had immers uit Gallië en andere provinciën naar Rome geschreven om inlichtingen over de Profeet in Judea, daar dit land onder de Romeinen stond, en uit Rome had men naar Hem geïnformeerd bij de verantwoordelijke bezetting in Judea[461]. De generale staf nu had officieren er op af

[461] Over de belangstelling voor Jezus tot in verre vreemde landen, is reeds een bemerking geplaatst in fasc. 14, nr. 505, voetnoot 239.

Ondertussen troffen wij in ‘Grande Vie des saints’ op 15 mei deze passus aan: “Ook in Spanje waren vele diasporagemeenten gevestigd. Wanneer deze nu hoorden spreken over Christus, die de verwachte Messias scheen te zijn, werden door een synagoge twee harer leden, die in ernst en

gestuurd en dezen waren hier wel met 100 soldaten aangekomen; zij stonden op een plaats van waar zij alles goed konden zien en horen.

In de namiddag daalde Jezus met de leerlingen af in het dal zuidelijk van de berg, waar een bron was (nabij de voet van de berg, hetzij bedoeld is een waterbak of een eigenlijke bron, want het Duitse *'Brunnen'* kan beide betekenen; in die omgeving zijn inderdaad meerdere eigenlijke bronnen.)

Ondertussen was daar door de andere leerlingen, met de hulp van Marta, Suzanna en hun dienstmeiden, door de vrouwen van Petrus, Andreas en ook, meen ik, van Jakobus de Meerdere, spijs bereid geworden, namelijk brood en vissen.
De menigte legerde op de helling en elke groep volk zond een man die spijzen haalde. Maar zij die zelf enige spijs bij zich hadden – en dezulke waren talrijk – kwamen hier niet. De broden en vissen stonden op een terras begroeid met gras.

Jezus zegende alle korven en deelde zelf met de leerlingen uit aan allen die kwamen. Er scheen mij op verre na niet genoeg te zijn en niettemin ontvingen allen, die van geen mondvoorraad voorzien waren, het nodige. Ik hoorde vele mensen zeggen: "Het vermenigvuldigt in zijn handen!"

Ook de Romeinse soldaten vroegen de leerlingen van die broden, om die tot een teken en waarmerk van hetgeen zij gezien en gehoord hadden, naar Rome te sturen. *Jezus beval de leerlingen hun van die broden te geven, welke zouden overschieten,* en er bleven broden genoeg over voor al de voornaamste militairen, die het zorgvuldig wegborgen en meenamen.

---

vroomheid uitmuntten, afgevaardigd naar Judea, om bijzonderheden over Hem in te zamelen; zij heetten Eufrasius en Indalecius."

Machtsmededeling tegen ziekten en duivelen (Matteüs 10, 1-4; Markus 3, 13-19; Lukas 6, 12-16).

933.

Jezus verliet met de apostelen en enige leerlingen de plaats en ging in de richting van het Meer.

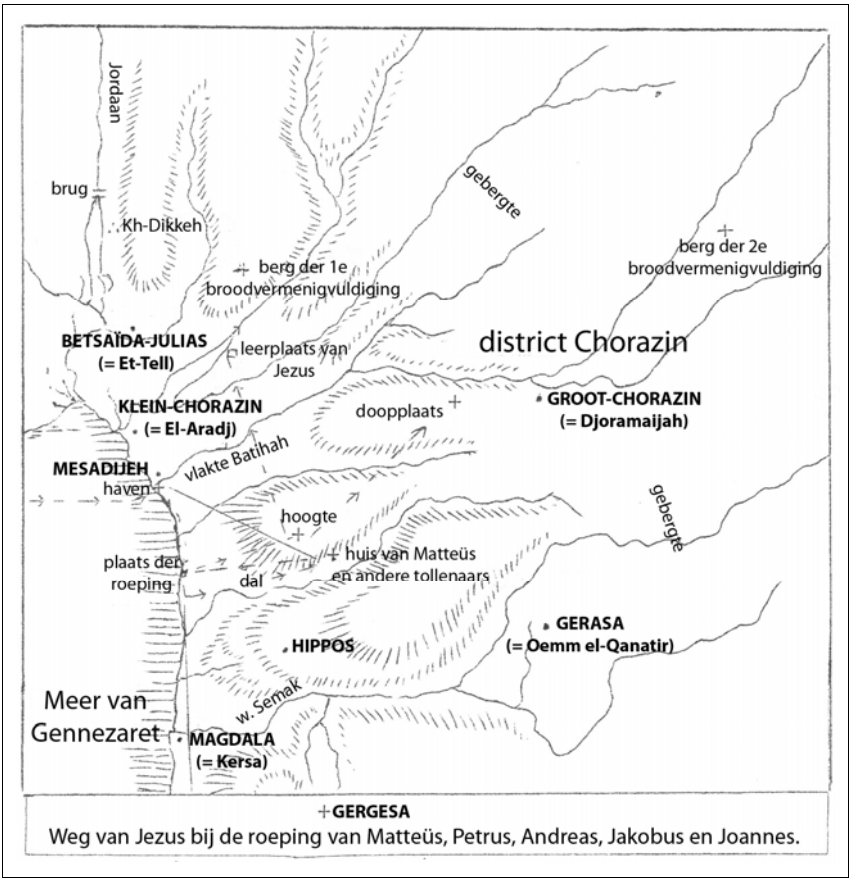

Weg van Jezus bij de roeping van Matteüs, Petrus, Andreas, Jakobus en Joannes.

Hij had hen in de laatste dagen reeds dikwijls op hun roeping voorbereid, en wel altijd tussen de grote,

openbare toespraken en bergredevoeringen, onderweg en te water of waar Hij ook met hen alleen was.
Hij had hen reeds gisteren in het huis te Kafarnaüm er op gewezen dat de oogst groot was, doch dat de arbeiders in de wijngaard slechts met weinigen waren en dat Hij hen naar de wijngaard wilde sturen(cfr. Mt. 9, 38).

Hier nu, op een groene, aangename, eenzame plaats, rangschikte Hij de twaalf, en wel in de orde waarin zij in het Evangelie op elkander volgen(Matteüs 10, 1-4; Markus 3, 13-19; Lukas 6, 12-16).

Hij gaf Simon Petrus, Jakobus en Joannes de naam 'donderkinderen', en Hij gaf hun vele richtlijnen voor hun gedrag, want nu zouden zij aanvangen in zijn naam genezingen te doen en duivelen uit te drijven. De toespraak die Hij tot hen richtte, was zielroerend.

Ook zei Hij niets schrikwekkends; integendeel dat Hij steeds bij hen zou zijn en al het Zijne (zijn macht en gaven) met hen zou delen.

Zo gaf Hij

- *aan het hele college van de twaalf de macht om te helen en duivelen uit te drijven, en*
- *aan de overige aanwezige leerlingen de macht om te dopen en de handen daarbij op te leggen, en deze macht verleende Hij hun met een zegen.*

Zij weenden allen en *Jezus zelf was zeer bewogen en vol liefde. Hij zei hun ook nog tot slot van de plechtigheid, dat er nog veel te verrichten was en dat*

zij dan naar Jeruzalem zouden gaan, daar de tijd van de vervulling nabij was[462].

Toen zij nu allen geestdriftig zeiden dat zij alles wilden doen wat Hij hun zou bevelen en Hem in alles gehoorzamen en getrouw zijn, *antwoordde Hij dat er nog treurige en zware dingen zouden komen en dat het boze zich zelfs onder hen zou vertonen. Hiermee zinspeelde Hij op Judas* (cfr. Joa. 6, 71-72).

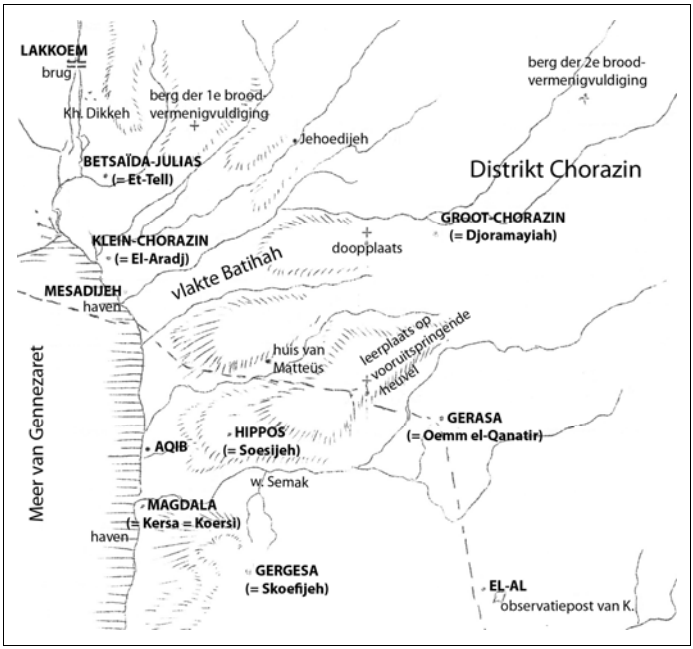

---

[462] Opgang naar Jeruzalem. – Hier is het gaan naar Jeruzalem van een andere aard dan een eenvoudige reis, b.v. voor een feest.

Het houdt verband met Jezus' zending, om te Jeruzalem te doen wat Hij tot nog toe deed in Galilea: *prediken, het Rijk Gods verkondigen, zijn zending door wonderen bevestigen en dit alles besluiten met zijn lijden en dood.*

Zijn verblijf te Jeruzalem omvat vooral zijn laatste twee maanden.
Jezus kondigt hier dus bedekt zijn lijden en dood aan.

Onder zulke onderrichtingen kwamen zij aan het schip, en Jezus en de 12 en 5 leerlingen, onder wie Saturninus, voeren het Meer aan de oostzijde af en voorbij Hippos, dat ongeveer een uur zuidelijk lag; zij landden naast een kleine plaats, Magdala geheten, die dicht tegen het Meer ligt, wat noordelijker dan die duistere, nevelachtige kloof of ravijn, waarin zich het water uit het hoger, bij Gergesa gelegen moeras, neerstort (om door dat ravijn naar het Meer te vloeien)[463].

---

[463] **Hippos**. – Grieks-Romeinse stad van de Dekapolis, ten oosten van het Meer. Haar gebied strekte zich, volgens Flavius Josephus tot tegen het Meer uit, maar haar juiste ligging is nog niet met zekerheid teruggevonden. Sommigen denken aan Soesijeh of Qalaät el-Hosn.
Voor de laatste plaats zou, volgens Guérin, eerder Gamala in aanmerking komen.

De zienster wijst Hippos echter aan op een plaats zowat 3 km ten noordoosten van Magdala, op de eerste heuvelen of hellingen.
Men vaart het voorbij, wanneer men van Magdala noordwaarts vaart en, zuidwaarts varend eer men te Magdala komt. Magdala is het huidige Kersa. Ook zegt zij in nr. 936 dat Magdala meest leeft van de handel van Hippos dat veel nering heeft. Een handelsweg loopt door dat gewest en vandaar ook dat Matteüs zijn tolhuis in de buurt van Hippos heeft.
Onderzoek ter plaats zou hier nodig zijn.

***

Magdala. – Dit Magdala moeten wij met Kersa (Koersi) vereenzelvigen.
De gegevens van K. hierover kloppen zo duidelijk met de werkelijkheid, dat twijfel niet langer mogelijk is. Zij zegt ondermeer Magdala is niet groter dan het dorp of gehucht Haus-Dülmen; dus, klein, kleiner, zegt ze, dan Betsaïda; het is gelegen op een kaap die in het Meer vooruitspringt; heeft achter zich een heuvel, zodat het niet de (vroege) morgenzon heeft.
De nabije diepte in het noorden is nevelig, vochtig (cfr. nrs. 934, 936).

De Palestinologie leert ons: de ruïne van Kersa is niet die van een stad, maar van een onbeduidend dorp op het strand. Ten zuiden van de wadi Semak verheft zich een promontoir of voorheuvel, die tot tamelijk dicht bij de oever komt, maar toch nog voldoende plaats laat voor een dorp op de vlakke kust aan de westvoet van die voorheuvel. Ook het ontbreken van graven in de omgeving wijst op de onaanzienlijkheid van het dorp, maar in de nabijheid van het dorp is in de oostelijke heuvel een grot.

In het noorden is het uitzicht belemmerd door de hogere noordoever van de wadi; deze beschermt enigszins de mist in de diepte.

Jezus te Magdala.

934.

De plaats Magdala is niet groter dan Haus-Dülmen (= gehucht 3 km ten zuidwesten van Dülmen, waar K. in leefde en stierf). Het dorp ligt vooraan op een kaap die in het Meer vooruitsteekt. Van achteren is het door de heuvel omgeven en zijn ligging is zó, dat er slechts de middag- en avondzon in schijnt (te verstaan met een korreltje zout). De omgeving is vochtig en nevelig, vooral in het nabije ravijn.

Zij gingen niet aanstonds in dit dorp; het schip van Petrus lag aan een zandbank, die men langs een brug bereikte. Zodra zij aan land gingen, kwamen verscheidene bezetenen toegelopen, die tot Jezus deze woorden riepen: "Wat komt Hij hier doen, laat ons hier toch met rust!" En toch kwamen zij uit eigen beweging naar Hem toe. *Hij bevrijdde hen* en zij dankten Hem en gingen in het dorp. En nu kwamen er vele mensen uit met nog andere bezetenen.

Van de leerlingen gingen Petrus, Andreas, Johannes, Jakobus en zijn neven met die mensen mee in het dorp en ze genazen meerdere zieken en bezetenen. Er waren ook vrouwen met de stuipen bij; de leerlingen dreven de duivelen uit en geboden aan de ziekten te wijken in de naam van Jezus van Nazareth en ik

---

Bij de grot aan de oostzijde van het dorp is een kunstmatig terras, waarop een toren gestaan heeft van 10 m bij 4 m. Van deze toren of fort heeft het dorp zijn naam, want Magdala is de Aramese vorm van het Hebreeuwse woord 'Migdol', d.i. 'toren'.

Verder past deze ligging in het kader van heel het volgende verhaal, het zoveelste bewijs van Jezus' goddelijke macht en barmhartigheid, maar tevens een welkom mikpunt voor de vrijzinnige kritiek, die hier eens te meer door onze zienster de mond gestopt wordt.

De diepe kloof, waarin het water van het moeras van Gergesa zijn afloop heeft, mondt 3 km verder, een uur ten zuiden van het Magdala in het Meer uit. Ook de kwalificatie 'diepe' kloof is juist; vandaar ook dat ze duister en nevelig is.

hoorde sommigen daaraan ook wel toevoegen: “aan wie de storm op het Meer gehoorzaamt” of een ander groot wonderteken vermelden.

Enigen van hen die zij genezen hadden, *kwamen ook tot Jezus en aanhoorden zijn vermaningen en onderrichtingen. Hij verklaarde hun en aan de leerlingen waarom de bezetenheid hier in zo hoge mate heerste. De bewoners waren hier meestendeels verslaafd aan hun driften en verslingerd op het tijdelijke.*

Vele van die bezetenen waren van Gergesa (zie kaartje hierna of grote kaart 3), dat ongeveer een uur meer oostelijk op de berghoogte lag.

Zij draafden in het landschap en in het gewest rond. In de verscheurde, oneffen landstreek, waar zij zich ophielden, waren holen en graven. *Jezus heelde nog in de avondschemering*[464].

Uit het district van Gergesa, dat wel 4 uren in de omtrek mat, waren nog geen mensen tot zijn lering en bergprediking gekomen; ook onlangs niet, toen Hij hier in de nabijheid leerde en Jezus heeft er toen reeds met de leerlingen over gesproken. (Bedoeld kunnen zijn de plaatsen fasc. 16, nrs. 603, 607; in dit fasc. 20, nrs. 904, enz.). Hij overnachtte en sliep met de leerlingen op het schip.

---

[464] Graven en holen. – Holen zijn er in de hoge en steile heuvelhelling boven Moqa Adla, onder Gergesa en 4 km ten zuidoosten van Kersi.

We lezen bij Kopp: “Rotsgraven bestaan er niet in de onmiddellijke nabijheid van Kersi, maar wel in de bergen.” (284).

Op een tocht te Moqa Adla gekomen, zegt V. Guérin: “Op mijn weg bemerk ik van ver in de berghellingen enige spelonken, die eertijds wel grafspelonken zullen geweest zijn.” (Gali. I, 323).

Ook ten zuidwesten van Qalaät el-Hosn zijn er graven in de heuvelhellingen en eveneens zijn er ook bij Fiq.

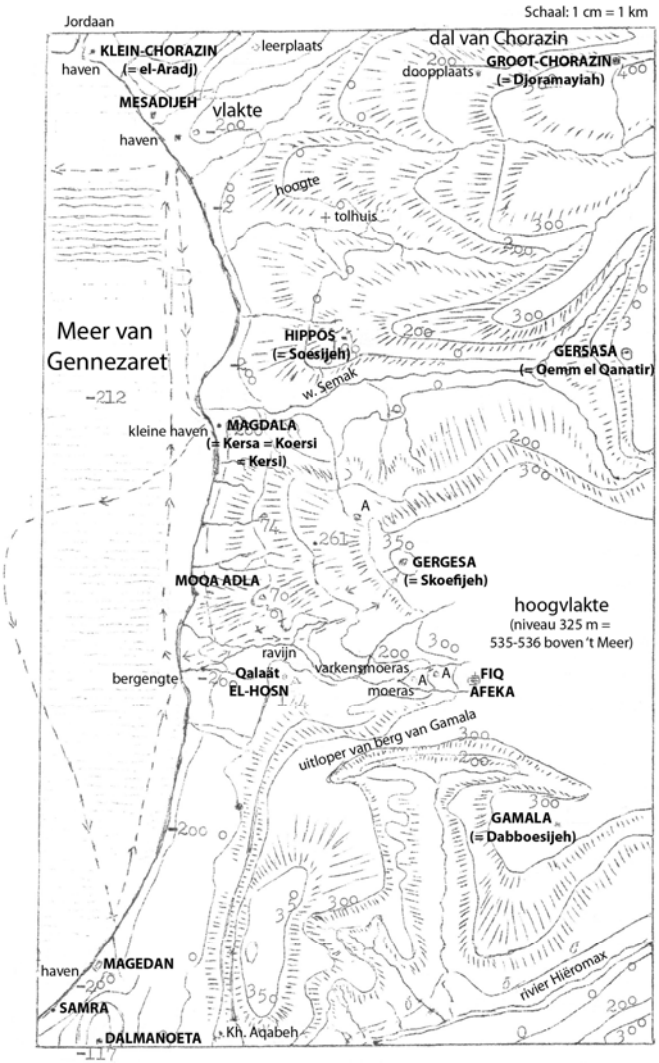

Waar het wonder van de uitdrijving van het legioen duivelen uit twee bezetenen in de 2000 zwijnen plaatsgreep.

Men ziet hoe K. het zwijnenmoeras kan aanwijzen aan de noordvoet van (een uitloper van) de berg die Gamala draagt.

De puntlijn duidt de voornaamste verplaatsingen van Jezus aan.

935.

10 december. –

Jezus was ‘s morgens bij de ingang van Magdala en *genas daar zieken;* de apostelen deden hetzelfde in het dorp. Daarna besteeg Hij de hoogte ten oosten, waar Hem twee voorname, bezeten jongelingen van Gergesa tegemoet kwamen; zij waren nog niet volkomen razend en kregen alleen af en toe aanvallen, maar zij zwierven gedurig onrustig rond.

Reeds toen Hij van Tarichea over de Jordaan door het dal van de Hiëromax-rivier voorbij Gergesa kwam (fasc. 16, nr. 603) – zij waren toen nog niet bezeten – waren zij tot Hem gekomen en hadden Hem gevraagd zijn leerlingen te mogen worden en *Hij had hen afgewezen.*

Nu Hij hen bevrijd had, verlangden zij weerom bij Hem te zijn; zij zeiden Hem dat de bezetenen van bij Gergesa, om wier genezing zij Hem toen reeds gesmeekt hadden, altijd sedert Hij gezegd had op zijn tijd te zullen komen, in boeien gelegen hadden, maar dat zij nu alle boeien braken en tot schrik van de mensen ontembaar en razend ronddwaalden (cfr. Mt. 8, 28). Nog zeiden zij dat zijzelf niet in hun ongeluk gekomen zouden zijn, indien Hij hen toen had meegenomen. *Maar Jezus antwoordde: “Zegt liever: indien wij niet gezondigd hadden en niet in ontucht gevallen waren.” Hij vermaande hen tot bekering en beval hun naar huis te gaan en te verkondigen hoe dit geluk hun wedervaren was;* dan vertrokken zij.

Maar *op zijn weg, waarop Hij hier en daar vóór hutten en herdershuizen groepen mensen onderrichtte,* kwamen nog meer bezetenen en krankzinnigen van achter hagen en hoge heuvelen opduiken; zij riepen tot Hem en gaven door gebaren en grimassen te verstaan, dat Hij in dit gewest niet komen, en hen hier met rust laten moest. *Maar Hij riep ze tot*

zich en bevrijdde ze en menigeen schreeuwde Hem toe hen toch niet in de afgrond te drijven.

936.

Enige apostelen genazen zieken in de omstreek met handoplegging en kondigden de mensen een prediking aan op de hoogte zuidelijk boven Magdala.

(Wij vermoeden: op de vooruitspringende heuvel 4 km ten zuidzuidoosten van Magdala, 3 km ten westzuidwesten van Gergesa, waar men op het kaartje, nr. 934 het niveau van 70 m bemerkt.)

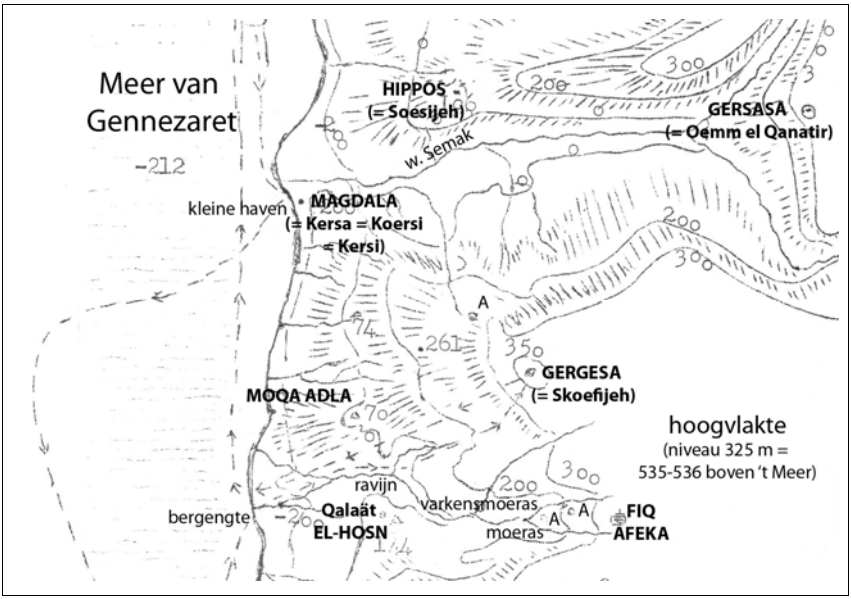

's Namiddags zag ik Jezus inderdaad hier voor een grote menigte samengestroomde mensen en in de tegenwoordigheid van de leerlingen een boetepreek houden. Hij vermaande hen tot boetvaardigheid, sprak over de nabijheid van het Rijk Gods en berispte hen over hun gehechtheid aan geld en goed en tijdelijk bezit. ***Hij sprak over de waarde van een ziel:***

zij zouden binnenkort zien dat God een ziel hoger schat dan de grootste aardse rijkdommen.

Ik verstond dat Hij hiermee een toespeling maakte op de zwijnenkudden, die weldra in het Meer verdrinken zouden (nr. 942), want de mensen nodigden Hem weer uit naar Gergesa. Maar *Hij antwoordde dat Hij voor hen nog te vroeg zou komen en dat zij Hem niet van harte welkom zouden heten.* Zij waarschuwden Hem ook om niet door de bergengte (het boven vermelde ravijn dat van Fiq afdaalt) opwaarts naar ginder te gaan: daar zwierven en holden twee razenden, die alle boeien braken, naakt de holen in en uit liepen, de wegen onveilig maakten en reeds mensen verwurgd hadden.

Jezus dacht anders en antwoordde: "Juist om hunnentwil zal ik daarlangs gaan, wanneer het de tijd zal zijn, want voor de ellendigen ben ik gezonden."

Hij sprak hier ook nog woorden uit, die in het Evangelie voorkomen en daar aldus luiden: "Hadden Sodoma en Gomorra deze dingen gezien en gehoord, die hier in Galilea geschied zijn, zij zouden zich bekeerd en in zak en asse boete gedaan hebben." (Mt. 11, 20).

Toen Hij wilde weggaan, smeekten de mensen Hem toch nog te blijven, daar zij nooit zulke liefelijke leer gehoord hadden en het hun was alsof de morgenzon hun duistere nevelige plaats bescheen. (De vroege morgenzon kan er niet in schijnen).
Hij moest toch blijven, te meer daar de nacht reeds inviel.
Doch Jezus antwoordde hun in een gelijkenis van de nacht (cfr. Joa. 11, 7-10). *Hij vreesde deze nacht niet, maar ZIJ moesten vrezen in de eeuwige duisternis te blijven in een tijd dat het licht van Gods woord zo barmhartig tot hen gekomen was.*

Hij begaf zich nu met de leerlingen naar het schip en zij voeren, alsof zij naar Tiberias het Meer wilden overvaren. Maar zij wendden zich dan weer oostwaarts en legden aan, omtrent een uur zuidelijk van de bergengte en zij aten en sliepen op het schip. (zie kaartje, nr. 934, de boog over het Meer).

Dit Magdala is hier geen vesting noch slot, maar slechts een onbeduidende plaats, zelfs kleiner dan Betsaïda. Men kan van hier niet goed naar de bergengte gaan, aangezien de ene bergwand van die kloof (de noordelijke) zich ervóór verheft en zich ver, ja, schier tot tegen het Meer verlengt en de weg bemoeilijkt.

(Dat men moeilijk het ravijn kan bereiken, is weer met een korreltje zout te verstaan, maar juist ten noorden van de engte komt het gebergte met zijn voet het naast bij het Meer, ja, tot op een afstand van 30 stappen; zo smal is hier de kustvlakte.
Wil men recht naar het ravijn een paar km ten oosten van zijn uitmonding, dan moet men over die helling.)

Er is hier maar één landingplaats. Het dorp leeft meest van Hippos, waar handel en nijverheid bloeien. Er komt een karavaanweg uit het oosten over Gergesa naar Hippos, waar veel handel is. Het GEWEST van Magdala heet ook het GEWEST van Dalmanoeta, dat een paar uren zuidelijker aan gene zijde van de bergengte ligt.

Verlossing van 2 razende bezetenen. – Hun duivelen, een legioen, varen in een kudde van 2.000 varkens, die verdrinken in het Meer. (Mt. 8, 2-34; Mk. 8, 1-17; Lk. 8, 26-37).

Nu volgt een zeer wonderbaar verhaal; maar ook wonderbaar is het feit hoe in het verhaal van onze zienster alle bijzonderheden der 3 evangelieverhalen treffend tot hun recht komen.

937.

11 december. –

Jezus heeft deze nacht met de leerlingen op het schip van Petrus geslapen. Toen Hij 's morgens aan land trad en langs de oever ging, kwamen verscheidene bezetenen tot Hem; *Hij legde hun de handen op en genas hen.*

Ik hoorde dat de inlanders hier dikwijls met allerlei afschuwelijke toverbedoelingen van een kruid aten, dat hier in de bergengte en op de bergen overvloedig groeit; zij werden er door bedwelmd, waanzinnig, ontuchtig en vielen in kramptrekkingen. (Hierover verder een belangrijke nota). Daar groeide echter ook een ander kruid, dat zij dan tot tegengift gebruikten, maar dit wilde nu sedert enige tijd niet meer helpen, zodat zij aan de uiterste ellende overgeleverd waren. (Waarschijnlijk bleef dit tegengift zonder uitwerksel in hen wier kwaal te ver gevorderd was.)

Het gewest van de Gergesenen is een strook land van ongeveer 5 uren lang en een half uur breed, hier iets meer, daar iets minder; het dankt zijn samenhorigheid en afscheiding van andere gewesten aan de geschiedenis en de aard van zijn bewoners, die absoluut niet deugen; het begint in het zuiden hij de bergengte (boven vermeld), tussen Dalmanoeta en Magdala, de bergengte inbegrepen, en behelst met de steden Gergesa en Gerasa, waarmee het eindigt, tien vlekken, die gedeeltelijk dorpen zijn.

(Verder zal K. er ook nog het noordelijker gelegen Chorazin aan toevoegen, maar praktisch zegt zij hier in de volgende woorden hetzelfde).

Die dorpen liggen alle op één lijn over de smalle strook grond verspreid. Achter Gerasa begrenst het tien-vlekken-district met het gewest Chorazin het land Zin, een soortgelijk district met veel woestijn.

De grenzen van het district der Gergesenen zijn:

- in het oosten de lange berghoogte, op wier zuideinde de vestingstad Gamala ligt;
- in het zuiden de bergengte;
- in het westen de oevervlakte langs het Meer, waar Dalmanoeta, Magdala en Hippos liggen;
  deze steden echter behoren niet tot het district der Gergesenen, evenmin als de hele oevervlakte maar wel behoort daartoe de gehele bergengte ten zuiden van Magdala;
- in het noorden eindigt dit district met Chorazin (inbegrepen). Het omvat het eerste bergterras ten oosten van het Meer en vormt de smalle strook onder (ietwat lager dan) Gamala.

Men moet dit district van de 10 vlekken niet verwarren met het district van de 10 steden (Dekapolis), dat zich er ver omheen uitstrekt en heel iets anders is.

Ik heb in een visioen de geschiedenis van dit gewest gezien, en het volgende heb ik er van onthouden.

Tot aan de oorlog van Gideon tegen de Midianieten behoorden deze 10 vlekken aan de Joden toe, maar in genoemde oorlog wilden zij Gideon niet helpen; zij heulden met de heidenen en Gideon liet ze lopen. Sedertdien hebben de heidenen daarin altijd de overhand gehad en hebben zij de Joden op de tergendste wijze onderdrukt en gekweld.

938.

Al die dorpen nu houden tot grote ergernis van de daar wonende Joden grote kudden varkens van meerdere duizend stuks, die op de noordelijke hoogte van de bergengte rondom een groot, groen moeras gezamenlijk ter mesting lopen[465]; ze behoren aan meerdere eigenaars toe en worden bewaakt door hun heidense herders en herdersknapen, die niet min dan 100 in getal zijn.

In het moeras woelen en wentelen ze zich en wemelen op de rotsachtige, verscheurde en beboste helling van het dal. Overal hoort men een groot gekwaak en geknor.

Het moeras[466], dat ongeveer drie kwartier ten zuidoosten (zuidzuidoosten) van Gergesa ligt, aan de voet van het gebergte

---

[465] **Gerasa**. – Over Gerasa dat hier herhaaldelijk genoemd wordt en tot het tien-vlekken-district behoort, is een woord gezegd in fasc. 16, nr. 603, voetnoot 290.

De noordelijke hoogte waarop de varkens grazen is de noordhelling van het ravijn of bergengte die van Fiq en met een bijwadi uit de buurt van Gergesa afdaalt; de grote massa graast tussen de twee steden.

K. spreekt van meerdere duizend varkens.

Uit het Evangelie van Mk. 5, 13 weten wij dat er 2.000 waren, indien zijn schatting juist geweest is. Voor de betekenis van termen zoals ‘enige, meerdere, enz.’ bij Katarina, zie VOORREDE, nr. 5.

[466] Het moeras wordt gevormd door het afgedamde water van overvloedige bronnen die bij Fiq en in de omgeving ontspringen. Het begin van de beek die door het ravijn naar het Meer vloeit, ontstaat uit een vereniging van beekjes.

Het afdammingsysteem was in de oudheid goed gekend. Nabij het dorp Tahoen, 4 uren ten noordoosten van Jaffa, zag Mislin (II, 100) de resten van zulk een balkwerk ter afdamming uit de oudheid; het doel van die afdamming was een watervoorraad te verzamelen om de akkers er mee te bevloeien. “Oudtijds gebruikten de Palestinabewoners meer hun verstand dan de tegenwoordige,” meende hij in de voorgaande eeuw.

Van Palestina’s nieuwe bevolking zou dit niet meer gezegd kunnen worden. Het genoemde, door afdamming ontstane moeras wijst K. aan aan de voet van het gebergte waarop Gamala ligt.

waarop zich Gamala verheft, heeft in het zuiden een afloop in de bergengte en wel met een val of neerstorting over een stuwdam van balken en dikke planken, die de bovenloop van de beek tot een moeras afsluiten.

Door de bergengte vloeit het dan naar het Meer van Galilea.
Er staan vele, ongelooflijk dikke eiken bij het moeras en ook in de omneerlopende, afdalende bergengte. Het hele gewest is niet zeer vruchtbaar. Op slechts weinige zonnige plaatsen worden wijngaarden gekweekt en ook zulk riet, waaruit men suiker kan trekken, doch het wordt onbewerkt verzonden.

Het is niet zoveel de afgoderij, die de districtbewoners volslagen in de macht van de duivel brengt, als wel een ongelooflijke verslaafdheid aan de toverij.

In Gergesa en de omliggende plaatsen loopt het vol mannelijk en vrouwelijk tovergespuis. Zowel mannen als vrouwen zoeken op alle manieren omgang met katten, honden, padden, slangen en andere dieren (d.i. met boze geesten die, overeenkomstig hun aard eigenschappen en doeleinden door zulke dieren gesymboliseerd worden). Zij doen er zulke verschijnen; het was, als namen zijzelf de gedaante van zulke dieren aan en als gingen zij in die gedaante rond om mensen en vee te kwetsen of te doden. De verklaring die ik van hun gruwelijke toestand kreeg, kan ik me niet meer duidelijk herinneren; ik weet alleen nog dat ik vernam, dat zij als

---

Hoe dit te verstaan is en met de werkelijkheid klopt, laat een blik op onze kaartschets duidelijk zien; dit bewijst, met de andere argumenten, de juistheid van onze vereenzelviging van Gamala met Dabboesijeh.

De exegeten hebben zich het hoofd gebroken om de plaats te vinden waar de zwijnen in het Meer verdronken en maakten daartoe alle mogelijke en onmogelijke veronderstellingen. Moderne exegeten vinden het eenvoudiger de zaak of het feit te ontkennen. K. geeft een oplossing, waaraan niemand ooit gedacht heeft en die nochtans de eenvoudigste en meest bevredigende is en de echtheid van het feit garandeert.

Wat K. in dit nr. ook zegt over toverpraktijken, waarvan medemensen het slachtoffer zijn, zal minder verwondering wekken na een verder woord over hun bedwelmende toverdranken.

de weerwolven waren; zij benadeelden de mensen ook in de verte; wreekten zich nog lang nadien op hen die hun niet lief waren en verwekten schielijke onweders en stormen op zee.

939.

De vrouwen mengden ook toverdranken om de dood te veroorzaken of schandelijke begeerten op te wekken en zij roerden er de walgelijkste uitwerpselen in. Slechts ten prijze van de grootste zelfoverwinning kan ik van zulke weerzinwekkende tovergruwelen spreken. Om niet in bijzonderheden af te moeten dalen, zeg ik bij zulke gelegenheden liever: zij hebben met velerlei toverkunsten en huichelarij te doen gehad[467].

---

[467] Toverdranken. – Wat K. hierover en in verband hiermee zegt, wekt in hoge mate niet alleen de verwondering, maar ook de twijfel; we zien niet in hoe alles wat ze zegt, te rechtvaardigen is. Zeker zal ook hier een korreltje zout het aanneembaarder moeten maken, maar alles steunt op een goede grond.

Een eerste vondst die mij in deze zaak meer vertrouwen begon in te boezemen, was de ontdekking van het bestaan van narcotische, bedwelmende middelen. Dit leerde ik kennen vele jaren geleden. Een van die middelen is hasjiesj. Ondertussen zijn we gewoon geworden aan de namen van vele andere soortgelijke producten en nog heden kan men nauwelijks een krant openslaan, of men leest er dat handelaars in soortgelijke middelen, hoe men deze ook noemt, hier aangehouden werden, dat de politie dáár de hand gelegd heeft op zoveel kilo's hasjiesj, drugs, marihuana, opium, enz.

Wat ik in deze bladzijden bij de zienster gelezen had, boezemde mij belangstelling voor die nieuwtjes in; ik verzamelde ook een menigte knipsels, tot ik het moe werd, daar dagelijks opnieuw nieuws hierover te verzamelen was. Toch liggen er hier nog een heel pakje voor mij.

Voor de curiositeit laat ik hier enkele titels volgen:

- "Libanees ging met 35 kilo hasjiesj tante in Toulouse bezoeken, zie blz. 11"
- "Voor 3 miljoen hasjiesj gevonden in noordstation, Iraans Trio gefopt en aangehouden."
- "Één ton hasjiesj ontdekt te Mannheim."
- "Drugkoningen blijven aangehouden."
- "Shape-militairen rookten hasjiesj in Bergen."

- “Turken zijn koningen van Opiumsmokkel.”
- “Amerikaanse regering in het harnas tegen narcoticasmokkel.”
- “Hasjiesj eerste stap naar de prostitutie en criminaliteit.”
- “Spanje, kruispunt van handel in narcotica.”
- “Belgen met hasjiesj gepakt.”
- “Libanon wil eind maken aan kweek van hasjiesj.”
- “Gebruik van marihuana kan hersenletsel veroorzaken.”
- “Belgische politie niet opgewassen tegen narcotica-trafiek”
- “Handel in Indische hennep bloeiend en winstgevend bedrijf.”

Enz.,enz.

De toverdranken, die K. vermeldt, zijn getrokken uit een of meerdere en verschillende kruiden, die zij ‘razend- of dolmakend’ noemt. Tot zulke planten behoort de Indische hennep, waaruit bedwelmende genotmiddelen getrokken worden, hoofdzakelijk uit de bloeitros en de bladeren.

De narcotische bestanddelen van deze plant kan men uit de grondstof in zich opnemen:

a) door de grondstof te roken;
b) door ze te kauwen;
c) door het aftreksel er van te drinken.

Met de grondstof wordt ook andere materie gemengd: gom, specerij, kaneel, peper, muskaat, suiker, honing, druivensap, enz. en ook wel opium.

Het moderne gebruik en de bereiding van drugs en bedwelmende middelen blijft hier buiten beschouwing; alles zal geperfectioneerd zijn, maar ik ben er volkomen onkundig van; in moderne boeken zullen nieuwsgierigen daar meer over vinden. Alles heeft in de allerlaatste jaren een enorme ontwikkeling genomen.

Nu volgt nog het een en andere uit wat ik in vroeger jaren daarover las en aantekende met het oog op Katarina’s verhalen.

Onder de Arabieren is de Indische hennep, de hasjiesj het best gekend.
De bedwelmende kracht ervan is zo groot, dat de arbeiders in de hennepvelden zelfs in de open lucht er last en hinder van hebben.

Als gevolg van het gebruik van dit genotmiddel overkomt de gebruiker een aangename bedwelming en strelend zingenot. Deze brengen hem in een abnormale toestand met vreemde verschijnselen:
de voorwerpen buiten hem ziet hij zonder perspectief of samenhang, in een verkeerde stand of valse verhouding tot andere dingen; hij heeft b.v. het

gevoel dat zijn ledematen en lichaamsdelen niet meer verbonden zijn, dat hij een arm of voet zou kunnen nemen en weggooien, terwijl zijn geestesvermogens hem ongedeerd en normaal gezond toeschijnen.

- Aangename inbeeldingen en mooie gedachten en zinnelijke gewaarwordingen stemmen hem tot vrolijkheid, wekken zijn lachlust en verplaatsen hem als het ware in een soort paradijsgeluk.
- Andere uitwerkselen van de hasjiesj zijn: hoest en gejaagde ademhaling en een droge mond en, wat erger is, de geheel tegenovergestelde gevolgen van de hierboven genoemde: aanvallen van woede nemen de plaats in van het blijde gevoel; de dronkenschap of verdoving veranderen in ijling, in zinsberoving of zinsverstoring, in razernij; het regelmatig gebruik brengt tot gekheid.

Wordt dit genotmiddel onttrokken aan iemand die er verslaafd aan is, dan wordt hij meestal zenuwziek, wanhopig, onverdraagzaam, onhandelbaar.

De hasjiesj is van oudsher gekend in het hele Oosten en wordt er gekweekt om zijn dronkenmakende eigenschappen.
Arabische sjeicks en vorsten hebben er vaak gebruik van gemaakt om bij hun fanatieke volgelingen en onderdanen de strijdlust en vermetelheid te prikkelen. Eenmaal door dit middel in bedwelming gebracht, schrikten fanatieke mohammedanen niet terug voor moordaanslagen op hun vijanden.

Hiervoor is in de geschiedenis bekend de Sjeick Hasan Ben Sabah, die met hasjiesj zijn aanhangers wist te brengen tot het uitvoeren van al wat hij wilde (omstreeks 1081).

Door zulk een verhitte Arabier werd Kleber, generaal van Bonaparte te Kaïro vermoord.

De kruisvaarders hadden in het Ansarijeh-gebergte (noordelijke verlenging van de Libanon tussen Antiochië en de Nahr el-Kebir) veel last van een mohammedaanse volksstam, die door de historici van de kruistochten Heisessini, Assisini, enz. genoemd worden.
Later werd dit woord misvormd tot ‘Assassins’, ‘moordenaars’, om dat volk aan te duiden dat aan Hasjiesj verslaafd was. De verbruiker immers noemt men ‘Hasjasjin’.

Men kan zich met reden de vraag stellen of hedendaags de geweldenaars in het Nabije Oosten, vliegtuigkapers, tijdbomleggers en soortgelijken, geen prikkel tot hun gewelddaden zoeken in hasjiesj?

In de krant verscheen ook het getuigenis van een vrouw over haar vriendin: Ze rookt hasjiesj als een Turk en dan is er geen houden aan. Als ze onder

In oorlogstijden lagen hier herhaaldelijk grote legers[468].

---

stoom is, rooft ze alles wat ze maar te pakken kan krijgen, meestal in de Grand Bazar; dan durft ze alles. Als haar roes voorbij is, kan ze zelf niet geloven dat ze zo iets aangedurfd heeft.

Uit ontelbare getuigenissen blijkt het dat het gebruik van hasjiesj leidt tot misdaden van alle aard, tot de ergste ontucht, diefstallen, messengevechten, moorden.

Na dit alles zal het ons minder verbazing en twijfel veroorzaken al wat K. over de Gergesenen en hun toverpraktijken vertelt. Bovendien moeten wij nog bedenken dat zij of heidenen of volkomen ontaarde Joden waren, aan alle ondeugden verslaafd, aan alle boze geesten dienstbaar.

Iemand, die meer belezen is dan ik en de wereld ook grondiger kent, gaf mij te verstaan dat er minder korreltjes zout nodig zullen zijn om hier K.'s mededelingen aan te nemen, dan ik meen. Hij verzekerde dat in de nieuwheidense middens van sommige landen, de ware toverij een bloeitijd beleeft.

(Hoofdzakelijk genomen uit Géogr. univ. V, 89, 92. Kath. Enc. bij Hennepkruid, Larousse bij Assassin, Hachich (= Hasjiesj), Kif, Cannabin; De Géramb, III, 122, enz.).

[468] Meermalen lagen hier grote legers. – Te Gergesa en meer oostelijk strekt zich een ruime hoogvlakte uit en de bronnen bij Fiq verschaften hun het onmisbare water. Legers konden ook de nodige mondvoorraad vinden in de vele zwijnen, die zij aansloegen.

Overigens is Fiq het oude Afeke:

- bij hetwelk Achab, koning van Israël, de Syrische koning Benhadad II versloeg (I Kon. 20, 26-30),
- bij hetwelk Joas de legers van Benhadad III de nederlaag toebracht (II Kon. 13, 17. 25).
- Judas de Makkabeeër veroverde verscheidene steden ten noordoosten van Fik (I Makk. 5, 35-36).
- Alexander Janneüs voerde oorlog in dit gewest.
- Hierlangs kwam Pompejus voorbij in 63 vóór Chr.
- Ook maakte Vespasianus hier zijn toebereidselen voor de belegering van Gamala, thans Dabboesijeh, 4 km ten zuidoosten van Fiq en 7 km ten zuidoosten van Gergesa.

Nu vertelt K. verder.

Ik weet de tijdstippen niet meer juist, maar het was, naar ik meen, eens niet lang vóór Jezus' tijd, en dan ook na Jezus' dood bij de verovering van Gamala door Vespasiaan. Bij al die gelegenheden oefenden de Gergesenen ook tovergruwelen in zo erge mate op de soldaten uit, dat de veldoversten eens een der laatste profeten moesten ontbieden om hen te helpen.

Ook met Bilam hebben zij een betrekking en omgang gehad; ik herinner me niet meer duidelijk wat het was, maar zij werden daarbij door twee profeten zo duchtig bestraft, dat zij de profeten hoegenaamd niet meer konden uitstaan en ook nu van Jezus niet wilden weten. Daarom zijn zij tot nog toe altijd van Jezus' predicaties weggebleven. Satan had zich sedert lang van dit gewest meester gemaakt; hij had er vele mensen in zijn macht; velen waren er bezeten en razend en ook hadden velen de stuipen.

940.

Ongeveer om 10 uur, zo dunkt mij, zag ik Jezus met enige leerlingen op een boot, die tot dit doel daar altijd lag, de beek van de bergengte stroomopwaarts een eind ver bevaren; deze weg was nader dan het voetpad; de andere leerlingen waren bezig met genezingen.

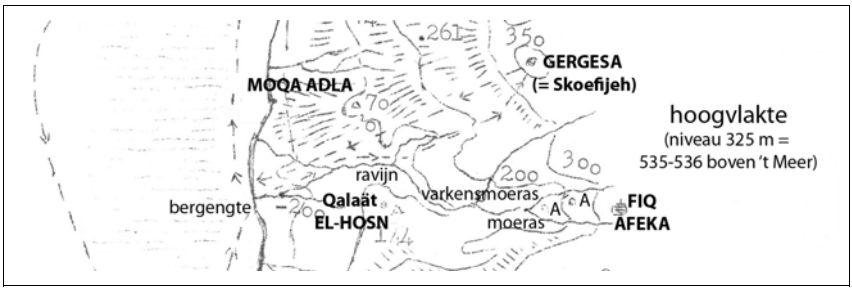

Jezus steeg uit de boot en ging de noordelijke helling van de bergengte op (noordoost- of oostnoordoostwaarts) en nu kwamen ook de andere leerlingen de een na de ander weer met Hem tezamen.

In een hoger gewest zag ik reeds, terwijl Jezus naderde, twee woedende, razende, gans naakte mensen met losse, verward vliegende haren, her- en derwaarts rennen; zij sloegen elkander met grote stenen en wierpen ze elkander ook na. Nu renden zij in grafspelonken, die daar waren, dan stormden zij er weer uit en wierpen naar elkaar en sloegen mekaar met doodsbeenderen; zij schreeuwden afgrijselijk en waren als betoverd of bezworen, want zij vluchtten niet weg, maar kwamen gedurig nader tot Jezus.

Toen zij nu op een zekere afstand achter hagen en rotsblokken iets hoger vóór Hem stonden, raasden zij ontzettend en riepen: "Komt bij, gij krachten, gij machten, komt helpen. Er nadert een sterkere dan wij!"

Jezus hief nu zijn hand naar hen omhoog en gebood hun zich neer te leggen. Toen vielen zij plat op hun aangezicht, en *ik voelde dat Jezus dit eerbaarheidshalve zo wilde ter oorzake van hun naaktheid* (Lk. 8, 27).

Doch zij richtten nog hun hoofd omhoog en riepen afgrijselijk: "Jezus! Gij, Zoon van God, van de Allerhoogste! wat hebben wij met U te maken? Waartoe zijt Gij gekomen? Om ons vóór de tijd te kwellen?[469] Wij bezweren U bij God, dit niet te doen en ons niet te kwellen."

---

[469] Om ons vóór de tijd te kwellen. – Zo spreken ook de bezetenen in het Evangelie (Mt. 8, 29).

Dit woord krijgt een zinrijke betekenis uit andere openbaringen van K.

Er bestaan nl. gevallen geesten die nog niet volkomen duivel zouden zijn, d.i. die nog niet de straffen der hel zouden ondergaan, maar op aarde of in de lucht verblijven (*'in woeste plaatsen'*, zoals Jezus zegt, of 'in de lucht of op planeten', 'in coelestibus' volgens een woord van Paulus). **Wel verduren zij straf, maar pas aan het einde van de wereld zullen zij hun straf volledig ontvangen.**

Misschien betrekt zich op deze waarheid ook het woord van Paulus: "Weet gij dan niet dat wij de engelen zullen vonnissen?"

Nu waren Jezus en de leerlingen tot hen genaderd en op een schrikkelijke wijze sidderden en beefden de bezetenen over gans hun lichaam. *Jezus beval de leerlingen hun een kledingstuk te geven, en de bezetenen er zich mee te bedekken.* De leerlingen wierpen hun enkele van de sjerpen of halsdoeken toe, die zij om de nek droegen en waarin zij ook hun hoofd hulden en de bezetenen wonden deze onder gedurige krampachtige sidderingen en stuiptrekkingen, als tegen wil en dank, doch gedwongen, om hun lendenen. Hierop stonden zij recht en riepen voortdurend tot Jezus hen toch niet te pijnigen.

Jezus vroeg hun: "Met hoevelen zijt gij?"

Zij antwoordden: "Met een legioen."

Ik herinner mij hen zo gehoord te hebben; zij spraken ook uit de bezetenen in het meervoud en zeiden dat de begeerten van die mensen ontelbaar waren geweest. Hier zegde de duivel nu toch eens de waarheid, want 17 jaren hadden die mensen in betrekking met de duivel geleefd, allerlei toverij gepleegd en nu en dan zulke aanvallen gekregen, maar sedert 2 jaren zijn zij uit hun boeien gebroken en hebben zij in dit wilde bergland rondgedwaald: zij hadden zich overgegeven aan alle ondeugden, waartoe de toverij iemand brengen kan.

Het woord van K. over het genoemde soort geesten luidt als volgt:

"Reeds als kind heb ik gezien dat uit alle koren een aantal engelen vielen, maar dat niet allen van meetaf aan in de hel terechtkwamen; een deel bleef er buiten. Dit zijn de geesten op de planeten, die op aarde de mensen komen verleiden.

Op de laatste dag moeten zij ten oordeel en ter verdoeming.

Ik heb ook gezien dat vele verdoemden niet aanstonds naar de hel gaan, maar nog op eenzame lijdensplaatsen op aarde vertoeven." (A.C.E. 107).

941.

Maar in de omgeving was een wijngaard, op een kleine plaats met veel zonneschijn, waar ook een grote houten kuip stond, die boven met balken samengevoegd was; ze was nog geen man hoog, maar zo ruim, dat er zeker 20 mensen in konden staan. De Gergesenen wierpen er druiven in met van dat geestverdovend kruid waarvan ik gesproken heb en stampten alles door elkaar. Het sap liep aan de ene zijde in kleiner troggen en uit deze weer in grote aarden vaten met een enge hals; als deze vol waren, verstopten zij die in de grond in de wijngaard. Dit was de voormelde giftige, bedwelmende drank waarvan zij, die hem dronken, zulke crisissen kregen.

De dronkenmakende plant was nagenoeg een arm lang; ze had vele vette, groene bladeren boven elkaar gelijk huislook en van boven een knop (bloeitros?); zij gebruikten ook het sap daarvan om zich in duivelse verrukkingen te brengen.

Ter oorzake van zijn bedwelmende dampen, werd de drank hier in de open lucht bereid; niettemin spanden zij gedurende de arbeid een tent boven de kuip uit.

De wijnpersers waren nu juist aan het werk gegaan, *toen Jezus aan de bezetenen, of liever aan het legioen in hen, beval die kuip om te gaan keren.* De bezetenen liepen er razend, als waanzinnigen naartoe, vatten de grote volle kuip vast, helden die zeer gemakkelijk op haar smalle rand over en stortten de gehele inhoud over haar boord op de grond uit.
Ontzet sloegen de arbeiders met groot geschreeuw op de vlucht. Hierop keerden de bezetenen die nog altijd sidderden en beefden, terug en de leerlingen waren zeer verschrikt. De duivelen riepen zeer vreselijk uit de bezetenen, dat Hij hen toch niet in de afgrond zou storten, dat Hij hen toch niet uit het gewest zou verdrijven en tenslotte riepen zij: “Laat ons in die zwijnen daar varen”. *En Jezus zei: “Vaart er in!”*

Op deze woorden zonken de ellendige bezetenen onder hevige stuiptrekkingen op de grond neer en over geheel hun lichaam ging een grote dampwolk uit hen en ik zag daarin ontelbare gestalten van allerlei ongedierte, van insecten, padden en wormen, doch overwegend van heidekrekels (aardkrekels).

Ik zag die wolk zich wijd over het gewest uitbreiden en in weinige ogenblikken ontstond er een onbeschrijflijk en akelig gekwaak, geknor en gebrom in de grote varkenskudde, terwijl de herders riepen, dreigden, tegenhielden en niet wisten waar het eerst te lopen. (In de gedaante van verschillende diersoorten verlaat het legioen duivelen de twee bezetenen, neemt de kudde zwijnen in bezit en deze begint te woelen, te razen, te rennen.)

942.

De varkens, enige duizenden in getal, doemden uit alle hoeken te voorschijn en stortten van alle hellingen door de struiken neer en het was als een onweer met het getier van gekeelde varkens tussen de donderslagen. Bovendien was dit niet de zaak van enkele minuten, doch van een paar uren, want de varkens holden lang razend heen en weer, vielen neer, sprongen op, werden rondgeslingerd en gedraaid en beten elkander. Vele stortten zich boven (d.i. aan het boveneinde van de bergengte) in het moeras en ploeterden naar de waterval toe en woelden en spartelden van daar met alle overige zwijnen naar het Meer.

De leerlingen van Jezus waren daarmee geenszins tevreden, want zij geloofden dat het water waarop zij visten, en dus ook de vissen daarin, verontreinigd waren, doch *Jezus bemerkte die gedachten in hen en stelde hen gerust: "Gij moet niet vrezen," zei Hij, "de varkens zullen allemaal in de draaikolk aan de uitmonding van de bergengte verdrinken."*

Hier was een soort van staande moeras dat door een zand- of strandbank van het eigenlijke Meer gescheiden was. Die bank was met riet en struikgewas bedekt en werd bij hoogwater

overspoeld. (Het niveau van de waterspiegel kan in de regentijd 2 m hoger zijn dan in de zomertijd). Het was een diepe afgrond, waarin het water van het Meer door de bank (of er over) kon instromen, zonder terug in het Meer te kunnen vloeien; er was een draaikolk in; alle varkens stortten er in neer[470].

De herders, die eerst de zwijnen nagelopen waren, kwamen nu tot Jezus; zij zagen de twee genezen, bevrijde bezetenen, vernamen de toedracht van het voorval en jammerden geweldig wegens de schade. *Maar Jezus antwoordde op hun klachten dat er aan de zaligheid van die twee zielen meer gelegen was dan aan alle varkens der gehele wereld. "Gaat aan de eigenaars van de kudden zeggen," vervolgde Jezus, "dat de duivelen, die om de goddeloosheid van de inwoners dezer streek, die mensen in bezit genomen hadden, door Mij uit die mensen verdreven en in de varkens gezonden zijn."*

Hij stuurde hierop de bevrijde bezetenen naar huis om klederen aan te trekken en ging zelf met de leerlingen hierop naar Gergesa. (Begaf zich althans op weg naar Gergesa).

Vele herders waren Hem reeds naar de stad vooruitgelopen en van alle kanten kwamen mensen naar Hem gesneld. Ook waren degenen die Hij gisteren bij Magdala en in de omstreken genezen had, ook de 2 joodse, gisteren genezen jongelingen en de meeste Joden uit de stad reeds op een bepaalde plaats verzameld, waar zij op Hem wachtten. (Op de heuvel 4 km ten zuidzuidoosten van Magdala, waar Jezus reeds leerde in nr. 936, begin).

---

[470] Bij de Joden behoren zwijnen tot de categorie der onreine dieren die onrein maken wat ze aanraken (Lev. 11). Toch was vrees hier ongegrond (Lev. 11, 36). Bovendien kwamen de dieren niet in het Meer.

Over die afgrond met de draaikolk bij het Meer, kan niets worden gezegd.

Toch kan men zich afvragen of de naam 'Einaqib' (Ein Gev) die men geeft aan de uitmonding van de wadi Fiq en die betekent 'Bron van de Put', geen verband houdt met een moerassige, thans gevulde diepte?

De twee laatst verloste bezetenen kwamen deftig gekleed spoedig terug en aanhoorden de lering van Jezus; het waren voorname heidenen uit de stad, verwanten van heidense priesters.

De arbeiders die met de wijnbereiding bezig waren geweest en wier volle kuip de bezetenen omgekeerd hadden, waren eveneens naar de stad gelopen om het gebeuren en de aangerichte schade bekend te maken. Zo ontstond er in een minimum van tijd een groot alarm, een algemene opschudding in de stad; zowel stedelingen als landlieden liepen zien naar de varkens, om, zo mogelijk, er nog enige te redden en andere liepen naar de wijnkuip en dit duurde tot laat in de nacht.

943.

Alle Joden en zeer vele heidenen verzamelden zich ondertussen bij *Jezus, die op een heuvel, ongeveer een half uur (ten westzuidwesten) van Gergesa leerde.* De stadsoverheden en de afgodenpriesters zochten het volk te weerhouden en lieten bekend maken dat Jezus een machtige tovenaar was, die voor hen nog groter rampen in petto hield. Zij belegden een raad en zonden een afvaardiging naar Jezus. Hier gekomen drongen deze gezanten door de menigte tot Jezus door en krachtens hun opdracht baden zij Hem zich hier niet langer op te houden en hun geen nog groter schade toe te brengen; zij erkenden Hem als een virtuoos in de toverkunst, maar smeekten Hem uit hun gebied weg te gaan. Zij lamenteerden onbedaarlijk over de verloren zwijnen en het uitgestorte brouwsel. Maar zij verbleekten en verschrikten nog meer, toen zij de beide bezetenen, genezen en deftig aangekleed, onder de toehoorders aan zijn voeten zagen zitten (cfr. Mk. 5, 15).

Jezus verklaarde dat zij gerust konden zijn, dat Hij hun door zijn aanwezigheid niet lang tot last zou strekken, dat Hij slechts voor die ongelukkige bezetenen en voor de zieken gekomen was.

"Ik weet wel," zei Hij, "dat die onreine dieren en die afschuwelijke, duivelse drank van groter waarde voor u zijn dan de zaligheid uwer zielen, maar zo denkt mijn hemelse Vader er niet over. Van Hem heb ik de macht gekregen om die beklagenswaardige mensen te redden en uw varkens te verderven."

En nu bracht Hij hun ook nog al hun schandelijkheden onder de ogen, hun schuldige, zondige toverij, hun ontucht, woeker en duivelendienst. In het bijzonder legde Hij de voornaamste en grootste schuld op hun vrouwen, die al die gruwelen in het geniep bedreven.
Hij riep allen op tot boetvaardigheid en tot de doop en bood hun zijn genade en de zaligheid aan.

Doch de schade en het verlies van hun zwijnen bleef hun in het hoofd spelen en uit vrees voor een nieuw onheil urgeerden zij hun verzoek dat Hij zich van hen zou verwijderen en hierop keerden zij naar de stad terug.

944.

De Joden van hier verkneukelden zich niet weinig over de schade welke de heidenen met de varkens en de drank geleden hadden, want zij werden erg door de heidenen gesard; hun menigvuldige zwijnen strekten hun voortdurend tot ergernis. Anderzijds hadden veel andere Joden van hier zich, met de heidenen vermengd en waren van hun bijgeloof, tovergeest, toverpraktijken en alle ondeugden aangetast.

Jezus onderrichtte en bereidde degenen voor, die gedoopt moesten worden, want allen die heden en gisteren genezen waren, en ook de beide laatste bezetenen werden hier door de leerlingen gedoopt. De bekeerden waren zeer bewogen en grondig veranderd; zij en ook de beide jongelingen (uit nr. 935) smeekten Jezus dat Hij hen toch veroorloven zou bij Hem te blijven en leerlingen van Hem te worden. Maar na hun doopsel,

toen zij Hem daar nogmaals om verzochten, *zei Hij tot de twee laatst genezenen dat Hij hun een ambt wilde geven: zij moesten door de tien dorpen van de Gergesenen gaan en zich overal later zien en overal vertellen wat hun wedervaren was, wat zij gehoord en gezien hadden, en zij moesten alle inwoners tot de boetvaardigheid en de doop oproepen en hen tot Hem zenden; zij moesten er zich niet aan storen, wanneer men met stenen naar hen zou werpen.*

Indien zij deze opdracht behoorlijk volbrachten, zouden zij daaraan herkennen dat zij de geest van profetie zouden ontvangen. Deze zou's nachts over hen komen, hen uit hun slaap doen opstaan en met visioenen begunstigen. Zij zouden dan ook altijd weten, waar Hij zich ophield en de mensen die naar zijn leer verlangden, tot Hem sturen; zij zouden op zieken de handen leggen en deze zouden de gezondheid terug bekomen.

Na hun die opdracht gegeven en hen van het beloofde verzekerd te hebben, zegende Hij hen en reeds de volgende dag begonnen zij hun opdracht uit te voeren (Mk. 5, 19-20; Lk. 8, 39). Ook zijn zij later leerlingen geworden.

De apostelen doopten hier met water dat zij in een zak naar hierboven gebracht hadden; zij doopten gelijk onlangs (nrs. 902 en 905). De dopelingen knielden in een kring rondom hen en zij doopten uit het bekken, dat één van hen vasthield, telkens drie tegelijk, driemaal water uit de hand op het hoofd sprengend.

's Avonds bracht Jezus een bezoek aan de synagoge-overste en zij aten daar een weinig. Nu kwamen de stadsoverheden tot deze voorzitter en zeiden hem dat hij al het mogelijke moest doen om Jezus weg te krijgen; zij dreigden hem, zo hij dit niet deed, vergoeding van hem te eisen, indien nog groter of nieuwe schade

over de stad zou komen. Hierop verliet Jezus de stad en zij overnachtten in een herdershuis.

Ik hoorde Jezus tot de leerlingen zeggen: "Ik heb de duivelen toegelaten (of bevolen) de kuip om te werpen en in de zwijnen te varen, om die overmoedige heidenen aan het verstand te brengen dat Ik de Profeet van de Joden ben, die zij zo pijnlijk verdrukken en versmaden; alsook om de talrijke heidenen, aan wie die zwijnen toebehoorden en die door dit verlies gevoelig getroffen zijn, er opmerkzaam op te maken dat grote gevaren hun zielen bedreigen; ook nog om tot ver in het rond dit slaperig, in ondeugden gedompelde volk wakker te schudden en tot de lering te doen komen. De afschuwelijke drank heb Ik doen omstorten als de hoofdoorzaak van de zonden en duivelse bezetenheid van dit volk."

***

Hier eindigt dit heerlijke en leerrijke verhaal. Wij wekken de lezer nogmaals op het met de evangelieverhalen te vergelijken, want deze werden er treffend door opgehelderd: '*erubescat judaeus infelix*' (= 'Let the unhappy Jew blusch' = 'laat de ongelukkige Jood blozen') die deze feiten vals en verkeerd uitlegt, of zelfs durft ontkennen. Ongelukkigen die het Evangelie tot legende herleiden!!

Openbaar Leven van Jezus

Hoofdstuk XIII –
Terug te Kafarnaüm en rondreis in Opper- en Neder-Galilea. – Eindbekering van Magdalena (12 december 1822 – 6 januari 1823).

Korte aanvulling bij de nrs. 881 en 944.

Een paar alinea's waarmee wij deze aflevering beginnen, hadden, volgens de oorspronkelijke schikking, in het voorgaande nummer moeten staan. De 1e alinea had geen, de 2e heel weinig verband met wat er aan vooraf ging of er op volgde en onderbraken zo hinderlijk de gang van die mooie verhalen, dat wij ze liever uitschakelden, om hun hier een plaatsje in te ruimen.

Nog 881.

De 1e alinea, een mededeling over de ligging van Anna's huis, is een bevestiging van wat Katarina over dit huis zegde in nr. 15 en vormde het einde van nr. 881 en luidt als volgt:
(Het tussen haakjes geplaatste dient tot opheldering.)

Het landgoed of woonhuis van Anna ligt op een hoogte zowat een uur ten westen van Nazareth, tussen het dal van Nazareth (in het zuiden, nl. het ravijn dat van Nazareth naar het huis loopt) en het dal van Zabulon (nl. in het noorden een bijravijn behorend tot het dal van Zabulon).

Een ravijn of klein dal (ten zuiden van het huis), met bomen begroeid, loopt van dit landgoed naar Nazareth en Anna kon in Maria's huis komen, (om zeggens) zonder in de stad te treden. Dit lag geheel vooraan in de stad.
(Zie fasc. 1, nr. 12 en nr. 15, voetnoot 33).

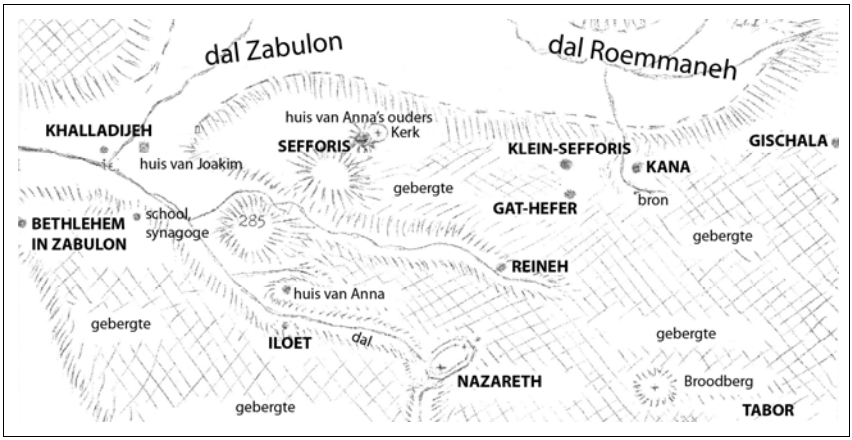

Nog 944.

De 2e alinea was het begin van nr. 944 (fasc. 20) en is te vergelijken met de mededelingen op het einde van nr. 800 (fasc. 18).

Na het verdriet van de geleden schade door de ondergang der zwijnen en de omstorting der wijnkuip beschreven te hebben, zegt K.:

"Judas Iskariot was heden hier bij dit volk buitengewoon bedrijvig en gedienstig, want hij was hier bekend; zijn moeder had hier een tijdlang in zijn jongensjaren met hem gewoond en de beide bezetenen hadden hem toen gekend. Dit was kort nadat hij uit de familie die hem opgevoed had, weggevlucht was.

Naar aanleiding hiervan heb ik vroeger, op grond van VAGE en VERRE herinnering nog wel gemeend, dat hij het eerst hier tot Jezus gekomen was."

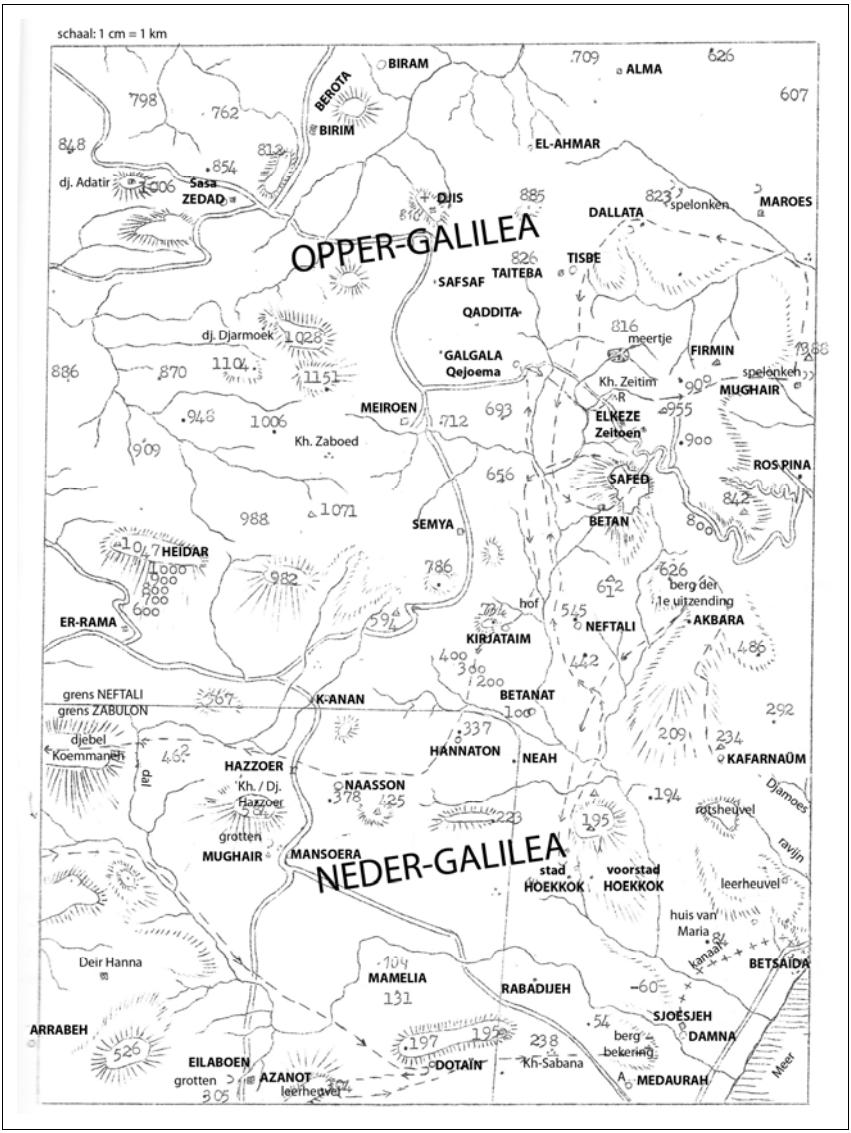
schaal: 1 cm = 1 km
OPPER-GALILEA
NEDER-GALILEA
BIRAM
ALMA
BEROTA
BIRIM
EL-AHMAR
dj. Adatir
Sasa
ZEDAD
DJIS
DALLATA
spelonken
MAROES
TISBE
TAITEBA
SAFSAF
QADDITA
dj. Djarmoek
GALGALA
Qejoema
meertje
FIRMIN
Kh. Zeitim
spelonken
MUGHAIR
MEIROEN
ELKEZE
Zeitoen
Kh. Zaboed
ROS PINA
SAFED
BETAN
SEMYA
HEIDAR
ER-RAMA
berg der
1e uitzending
AKBARA
hof
NEFTALI
KIRJATAIM
grens NEFTALI
grens ZABULON
K-ANAN
BETANAT
djebel
Koemmanen
HANNATON
NEAH
KAFARNAÜM
HAZZOER
Kh. / Dj.
Hazzoer
NAASSON
Djamoes
rotsheuvel
grotten
MUGHAIR
MANSOERA
stad
HOEKKOK
voorstad
HOEKKOK
leerheuvel
ravijn
huis van
Maria
kanaal
BETSAIDA
Deir Hanna
MAMELIA
RABADIJEH
SJOESJEH
DAMNA
ARRABEH
berg
bekering
EILABOEN
grotten
AZANOT
leerheuvel
DOTAIN
Kh-Sabana
MEDAURAH
Meer

Laatste handelingen in het gewest van Gergesa.

945.

12 december. –

De apostelen hebben overal in dit gewest waterzuchtigen, lammen en jichtigen genezen. Maar rondom Jezus, bij wie altijd enige leerlingen bleven, verzamelde zich heden omstreeks 10 uur in de morgen op een hoogte een groot aantal mensen. (Wel dezelfde hoogte als in nr. 943, 4 km ten zuidzuidoosten van Magdala). Zij waren tot Hem getrokken door zijn wonderen en die van zijn leerlingen en hoofdzakelijk door de gebeurtenis met de varkens. Bij Jezus konden wel een paar duizend mensen zijn.

In zijn toespraak vestigde Jezus nogmaals hun aandacht op hun beklagenswaardige toestand en velen bekeerden zich. Ook wilden vele Joden zich van de heidenen losmaken en van hier wegtrekken.

In de namiddag kwamen de apostelen, die genezingen gedaan hadden, met verscheidene geheelden *naar Jezus' prediking.* Er waren vrouwen bij die enige vogelen in korven tot spijze mee hadden en zij gaven die aan de apostelen.

Terwijl rondom Jezus een groot gedrang was, naderde in het half duister een vrouw uit Magdala die aan bloedvloeiing leed. Gewoonlijk kon zij niet gaan, doch nu had zij, gesteund door haar geloof, geholpen door haar wilskracht, haar uiterste krachten ingespannen en had zich zonder iemands hulp tot hier voortgesleept; zij kuste Jezus' kleed en was genezen. *Jezus preekte voort, doch zei even daarna: "Ik heb iemand genezen, wie is het?"* Hierop naderde de vrouw en bedankte Hem; zij had de genezing van Enuë vernomen en had nu hetzelfde gedaan. (cfr. fasc. 20, nr. 925).

In de avond vertrok Jezus met de leerlingen en met de twee joodse, gewezen demonische jonge mensen van Gergesa, die Hij op dinsdag bevrijd had (nl. op 10 december bij het bestijgen van

de hoogte ten oosten van Magdala; het zijn de twee minst bezetene, fasc. 20, nr. 935).

Jezus voer rond Magdala om, noordelijk van Hippos, dat niet onmiddellijk bij het Meer ligt, maar zich tegen de helling opwaarts uitstrekt (*an der Anhöhe hinan*). Jezus ging met hen aan land (op de gewone havenplaats bij Mesadijeh) en zij aten van de vogelen, het brood en de honing in een herdershuis.
Hier hoorde ik Hem tot de leerlingen zeggen dat het binnenkort de verjaardag van Herodes was en dat Hij naar Jeruzalem wilde gaan. Maar zij raadden het hem af; het paasfeest naderde immers en dan moesten zij er toch naar toe. *Maar Jezus sprak alsof Hij er op het paasfeest niet openbaar zou verschijnen*(cfr. Joa. 7, 8).

Hierna zei Hij hun dat ze inschepen moesten.
De beide Gergesische jongelingen baden Hem nogmaals hen met zich mee te nemen, maar *Jezus antwoordde hun dat Hij een ander ambt voor hen bestemd had; Hij gaf hun de opdracht het gehele Tien-steden-land vanaf Kedar (onbekend) opwaarts(of noordwaarts) tot Paneas te doorlopen en daar aan de JODEN te verkondigen wat zij gehoord en gezien hadden.*

Hij gaf hun zijn zegen en beloofde hetzelfde als aan de twee anderen: nl. indien zij hun zending behoorlijk volbrachten, zou ook over hen de geest van profetie komen; zij zouden weten waar Hij zich ophield; zij zouden Gods strafgerichten aankondigen en zieken in zijn naam genezen. Nochtans zou, volgens Jezus' bedoeling, deze belofte bij hen, evenals bij de twee andere, eerst later voor een zekere tijd in vervulling gaan. Zo moesten de anderen Hem ook eerst in het 'Tien-dorpen-district der Gergesenen'

verkondigen en later aan de HEIDENEN in het 'Tien-steden-land' (Mk. 5, 19-20; Lk. 8, 39)[471].

Deze jongelingen verlieten Hem hierop en *Hij gebood de leerlingen naar Betsaïda over te varen.* Hijzelf bleef alleen achter, en dit niettegenstaande al hun bidden. Langs de oever wegwandelend *ging Hij in een wildernis bidden;* ik zag Hem gaan tussen steile rotsheuvelen en hoe sommige rotsen in de nacht geleken op zwarte mensengestalten[472].

---

[471] Hier kunnen de laatste trekken uit deze geschiedenis met de evangelieverhalen vergeleken worden: "Toen Jezus zich nu in de boot wilde begeven, vroeg de gewezen bezetene verlof bij Hem te mogen blijven; *Hij stond het niet toe, maar zei hem: "Ga naar huis, naar de uwen, en meld hun alles wat de Heer u gedaan heeft en hoe Hij zich over u heeft ontfermd."* Hij ging heen en begon te verkondigen in de Dekapolis wat Jezus hem had gedaan en allen stonden verbaasd." (Mk. 5, 18-20).

***

Kedar = Djok-kedar. –

Een stad Kedar in dit gewest is onbekend; het is nochtans mogelijk dat de plaats Djok-kedar bedoeld is, in de buurt van Chorazin, de laatste plaats van het district der Gergesenen. Is deze veronderstelling juist, dan begint het preekgebied van de twee laatsten waar dit van de twee eersten ophoudt. (cfr. fasc. 20, nr. 944).

[472] Rotsen als mensengestalten. – Door weer en wind en storm uitgeknaagd in de meest fantastische vormen, waardoor ze gelijken op torens, tenten, spookachtige gedaanten van mensen en dieren.

In reisverhalen vindt men dit herhaaldelijk vermeld, b.v. Mislin, III, 109; De Géramb, II, 34; De Tesson, Voyage, 104; Guérin, Judée, III, 35-36.

Tijdens een lastige bergbeklimming in de Sinaï leek het De Tesson dat hij voortdurend door een leeuw gadegeslagen werd; zulk een figuur vertoonde een naburige rotsberg.

Eerste wandeling van Jezus op het Meer.

946.

Het was reeds volslagen donker, toen ik Jezus in een rechte richting op het Meer zag voort wandelen. Hij bevond zich ongeveer tegenover Tiberias, oostelijker dan het midden van het Meer en scheen op een aanzienlijke afstand voorbij het schip van de leerlingen te willen gaan. Er gierde een geweldige tegenwind en de leerlingen roeiden met verbeten inspanning. Toen zagen zij de gestalte en waren verschrikt en wisten niet of Hij het was dan wel zijn geest, en luidop schreeuwden zij het uit van vrees.

Maar Jezus sprak: "Hebt geen vrees, Ik ben het!"

Toen riep Petrus terug: "Heer, indien Gij het zijt, gebied mij op het water tot U te komen!"

En Jezus wedervoer: "Kom!"

En Petrus steeg in zijn ijver langs het laddertje uit het schip en snelde een zeer kort eind ver over de opgezweepte golven naar Jezus, als over vaste grond; hij scheen mij er over te zweven, want het steigerende water hinderde hem niet. Maar zodra hij zich verwonderde en meer aan het water, de wind en de baren dacht dan aan het woord van Jezus, kreeg hij angst en begon te zinken.

In zijn vrees riep hij uit: "Heer, red mij!" en hij zonk wel tot aan de borst, maar hij hield zijn arm boven het water naar Jezus uitgestrekt.

Jezus was nu reeds dicht bij hem en hem bij de hand vattend, *zei Hij: "Gij zwakgelovige! waarom twijfelt gij?"*

Nu waren zij bij het schip, stegen er in en *Jezus verweet hem en ook de anderen hun vrees*[473]. De wind ging aanstonds liggen en zij voeren naar Betsaïda.

---

[473] Dit wandelen van Jezus en Petrus op het Meer bleef onvermeld in het Evangelie, dat meestal gelijke gebeurtenissen en wonderen slechts één keer

Waarschijnlijk sliepen zij beurtelings bij ploegen onder de vaart, terwijl enigen roeiden. Bij hun instijgen werd een trap uitgeslagen (om uit het water in het schip te stijgen).

---

verhaalt. Men zou het feit best kunnen situeren bij Mt. 9, 1; bij Mk. 5, 21; bij Lk. 8, tussen de verzen 39 en 40.

Op deze plaats maakt Brentano de volgende lange bemerking:

In het evangelie staat een wandelen van Jezus op het water na Joannes' onthoofding, maar op dit ogenblik is hij nog in leven; Herodes' geboortedag valt in januari (8 januari nr. 1011).

In het evangelie staat dit wonder van het wandelen op het Meer na de eerste broodvermenigvuldiging, maar thans heeft deze nog geen plaats gehad. (Mt. 14, 13, 21; Mk. 6, 35-44; Joa. 6, 1-14).

De broodvermeerdering van nr. 932, (fasc. 20) komt hier niet in aanmerking, als niet vermeld in het Evangelie.

De evangelische vermenigvuldiging der 5 broden en 2 vissen, komt nog, zei K., en zij geloofde ook dat Jezus nog een tweede maal op het water zal wandelen, nl. juist na die vermenigvuldiging.

Ditmaal hadden zich ook geen mensen over Jezus' aankomst verwonderd, daar niemand buiten de leerlingen gezien had of wist dat Hij niet mee afgevaren, maar achtergebleven was (cfr. Joa. 6, 25).

Tot hier de woorden van Brentano, die wij nog even ingekort hebben. Door deze argumentatie wil hij aantonen dat het voorgaande verhaal van Jezus' wandelen op het Meer een ander en vroeger geval is, dan het wandelen dat de Evangeliën vermelden, nl. Mt. 14, 22-34; Mk. 6, 45-53; Joa. 6, 16-21.

Daarna vervolgt Brentano:

Het is nu af te wachten of dit ook zo zal uitkomen, gelijk onlangs op haar eerste verhaal van de opwekking der dochter van Jaïrus, een tweede gevolgd is, en dit laatste geheel in overeenstemming met het evangelieverhaal, dat de genezing van de bloedverliezende vrouw er bij betrekt.

Eerste verhaal fasc. 20, nr. 890; tweede verhaal fasc. 20, nr. 924.

Genezing van zieken. – Aankomst te Kafarnaüm.

947.

13 december. –

Zodra Jezus te (of nabij) Betsaïda aan land getreden was, riepen twee blinden tot Hem om hulp. Het spreekwoord ten spijt dat de ene blinde de andere niet kan leiden (Mt. 15, 14), brachten deze twee nochtans elkander tot Jezus. *Hij genas ze en ook lammen en stommen* en overal waar Hij voorbijkwam, verdrong zich het volk met zieken rondom Hem en *velen raakten Hem aan en werden gezond;* het volk stond overal op Hem te wachten, want men wist dat Hij vóór de sabbat zou weerkomen (cfr. Mk. 6, 54-55). De geschiedenis van de zwijnen en de bezetenen, was reeds gisteren hier bekend geworden en er was een groot opzien en verbazing en druk gepraat daarover.

Een deel van de leerlingen doopte 's morgens bij het huis van Petrus (in het dal Tabiga) vele genezenen en daar *Jezus maar doorging met helen en van geen uitscheiden of rusten wist,* zodat zij geen ogenblik tijd konden vinden om te eten, zochten de leerlingen Hem op en poogden Hem te bewegen om even op te houden en wat te eten. Tenslotte zette Hij zijn weg naar Kafarnaüm voort[474].

---

[474] Daar Hij van geen uitscheiden wist. – Het schijnt wel dat wij hier het geval hebben, waarvan de H. Markus zegt: "Daarop ging Hij naar huis, maar weer liep de menigte samen, zodat zij niet eens konden eten. Toen zijn verwanten dit hoorden, trokken zij er op af om hem vast te houden, want zij zeiden: "Hij is krankzinnig.""

Vele exegeten verklaren dit stukje alsof sommige naaste verwanten van Jezus niet in Hem geloofden en Hem voor een dweper hielden zonder evenwicht en geraakt in zijn verstand. Zij verliezen uit het oog dat Markus zich kenmerkt door sterke en overdreven uitdrukkingen.

Onze zienster geeft ons van het voorval een zeer eenvoudige en natuurlijke voorstelling. In hun bezorgdheid voor Jezus wilden zij zeggen: "Zijn ijver

Onderweg verbazingwekkende genezing. – Jezus te Kafarnaüm (Mt. 12, 22; Lk. 11, 14).

Maar toen Hij verder naar Kafarnaüm ging, bracht men Hem *een bezetene, die stom én blind was, en Hij genas hem aanstonds*[475]. Ook over deze genezing ontstond een grote verbazing, want reeds in de nabijheid van Jezus kreeg deze mens de spraak terug en riep: "Jezus, zoon van David, erbarm U over mij." *Jezus bestreek hem de ogen en hij zag.*

Deze man had zeer vele duivelen in zich, want hij was geheel in de macht van de heidenen der oostzijde geraakt.
De goochelaars en waarzeggers van het Gergesenerland hadden zich van hem meester gemaakt en gebruikten hem; zij leidden hem aan een touw met zich rond en lieten hem in andere steden zien, waar hij met zijn sterkte allerhande krachttoeren moest uithalen.
Ook toonden zij hoe hij, ofschoon blind en stom, toch alles deed

---

kent geen maat! Laat Hij toch ook voor zijn gezondheid en de nodige rust zorgen en wat komen eten."

Wij hebben soortgelijke gevallen in nr. 1074 en vooral in nr. 1076.

K. heeft echter ook een geval vermeld waarin een verre verwant van Jezus Farizeeër en vijand van Jezus was, maar door Jezus bekeerd werd (fasc. 20, nr. 928).

[475] Blind en stom. – Dit is het geval dat men leest bij Matt, 12, 22 en bij Lk. 11, 14, doch Lukas vermeldt niet de blindheid van de man en gewaagt alleen van zijn stomheid.

Vrijzinnige exegeten, zelfs reeds vroeger hierin gevolgd door menig katholieke exegeet, menen dat de stomme bezetene van Matt. 9, 32-34 dezelfde stomme is. Zo zou Matteüs in zijn evangelie tweemaal hetzelfde geval hebben verteld: die dommerik!

Hier stopt K. die dwaalleraren eens te meer de mond. Dat Matteüs twee geheel verschillende gevallen vertelt, blijkt uit de geheel verschillende omstandigheden. Vergelijk daarom fasc. 20, nr. 928 met het verhaal hierboven.

en wist en verstond en overal ging en alles haalde en herkende op zekere bezweringen, maar dit alles deed de duivel in hem[476].

Zo gebruikten dus de heidense goochelaars, die in groot getal van Gergesa uit in het 'Tien-steden-land' en ook in andere steden rondtrokken, de duivel in die arme man om hun brood te verdienen.

Wanneer zij het Meer over vaarden, was hij niet in het schip, maar hij moest op hun bevel er naast zwemmen, zoals hier bij ons een hond met het rijtuig van zijn meester meeloopt.
Niemand bekommerde zich nog om hem; men hield hem voor verloren; hij had gewoonlijk geen onderdak, lag meest in graven en holen, en zij die hem uitbuitten, mishandelden hem nog op de koop toe. Hij was reeds een hele tijd in Kafarnaüm, maar had tot nog toe niemand die hem tot Jezus bracht, doch nu kwam hijzelf en werd genezen: de Heer erbarmde zich over de ellendige man.

Jezus leraarde en heelde met het begin van de sabbat ook nog in het genezingshuis bij de poort in Kafarnaüm (steeds hetzelfde leerhuis, fasc. 20, nr. 922, voetnoot 459). *Hij leerde nog over enige plaatsen die in de bergrede voorkomen.*

---

[476] Zij verdienden hun brood met de bezetene ... Dit alles deed de duivel in hem.

Over het bezeten meisje en waarzegster uit Hand. 16, 16 lezen wij in het boek 'Paulus' van Holzner: "Omdat zij tot de slavenstand behoorde, was zij een bron van buitengewone inkomsten voor haar patroons.
Voor zulke slavinnen werd een hoge som betaald. In onderhavig geval schijnt de slavin in dienst te hebben gestaan van een corporatie van heidense priesters, die het krankzinnige meisje uitbuitten." (blz. 216).

"Hier, evenals vroeger op Cyprus en te Lystra kwam Paulus dus opnieuw in aanraking met die beangstigende macht die de antieke wereld, de onverloste mensheid tiranniseerde en op het heidendom haar stempel drukte.
Helse machten hadden een menselijke levenssfeer aan hun heerschappij onderworpen." (blz. 218).

Dan zei Hij tot de leerlingen dat Hij hen na de sabbat wilde uitzenden, na hun zijn zegen gegeven te hebben. Zes (apostelen) wilde Hij bij zich houden en zes uitzenden en aan elke apostelengroep wilde Hij een schare van leerlingen toevoegen.

Opstand tegen de Farizeeën (Mt. 12, 23).

948.

Maar nu ontstond in de stad gedurende zijn lering vóór de sabbat een groot tumult. Het wonder met de zwijnen en de bevrijding van de stomme en blinde bezetene hadden een groot opzien verwekt. Er waren heden namiddag ook meerdere schepen met Gergesener-joden overgekomen, die de wonderen vertelden, welke zij gezien hadden. Maar de Farizeeën strooiden overal het gerucht uit dat Jezus de duivelen door de duivelen uitdreef. (Deze beschuldiging en de weerlegging ervan door Jezus vindt, men in de drie evangeliën Mt. 12, 24-37; Mk. 3, 22-30; 11, 15-26).

Dit mishaagde het volk en het kwam in grote menigte vóór de synagoge samen. Op het ogenblik dat Jezus (enkele uren geleden) de stad naderde, was de blinde en stomme bezetene Jezus zonder leider razend en woedend door de straten tegemoet gerend. Vele mensen waren hem gevolgd en hadden het wonder van zijn bevrijding gezien. De getuigen waren door dit alles zo opgetogen, dat zij zich verontwaardigd ergerden aan de haat der Farizeeën, want dezen hadden, tijdens Jezus' afwezigheid over het Meer, de laster uit hun duim gezogen dat Hij door de duivelen de duivelen uitdreef en de zieken genas, en dit deden zij ook nu weer.

Ik zag dat vele van de toegestroomde burgers een kort, eigenaardig schietgeweer droegen; het had een rond, dik deel, gelijk een kolf, met leder overtrokken, en er was nog een dunne stok bij; het geweer had gaten; ook hadden zij korte, scherpe pijlen, die zij er uit konden trekken. (Een soort kruisboog,

vermoedt Brentano. De dunne stok is de boog, die dwars door de gaten gestoken werd.)

Het volk liet de Farizeeën buiten de synagoge roepen en eiste dat het ermee gedaan zou zijn Jezus te versmaden en te lasteren, dat zij Hem eerbiedigen zouden en toegeven dat nooit zulke daden in Israël verricht werden, dat geen profeet iets dergelijks ooit had gedaan (Mt. 9, 33; Lk. 7, 16). Indien zij van hun hardnekkige weerstand niet afzagen, zou men hen dwingen Kafarnaüm te verlaten, want zulk een aperte (= ieder duidelijk, onmiskenbaar) laster en verregaande ondankbaarheid konden zij niet langer verdragen.

949.

De Farizeeën werden hierop zeer vriendelijk; (ze vreesden de massa, *timuerunt turbas*, Mt. 21, 46); uit hun midden trad een brede dikke man vooruit, die met grote arglistigheid zijn toehoorders zand in de ogen wist te strooien.

Hij sprak op verleidelijke toon: "Het is waar! Nooit werden zulke daden en wonderen in Israël gezien, nooit zulke predicaties gehoord! Geen profeet heeft ooit zo iets gedaan, op zo'n manier gesproken, maar ik bid u, geachte medeburgers, nu ook de diepere grond en ware toedracht te vernemen van die duivelenuitdrijving bij Gergesa en van deze hier uit de man van heden; hij behoort overigens praktisch bij de Gergesenen. Immers in de beoordeling van zulke fenomenen is uiterste voorzichtigheid geboden; de omzichtigheid kan niet te ver gedreven worden!"

En nu begon hij een uitvoerige beschrijving te geven van het rijk der boze geesten, hoe onder hen een rangorde van waardigheden bestaat, zodat de ene geest de andere te bevelen heeft;
hoe Jezus met een zeer machtige geest eerst een bondgenootschap moest gesloten hebben; "Want waarom", zo betoogde hij, "heeft Hij de bezetene van hier uit niet reeds lang genezen?
Waarom heeft Hij niet van hier uit, indien Hij de Zoon van God is, de duivelen in het Gergesenerland uitgedreven?

Neen! Hij heeft er zich eerst moeten heen begeven en daar met de overste der Gergesener-duivelen een verdrag moeten sluiten; Hij moest met hem overeenkomen en hem de zwijnen als buit geven, want de duivelenoverste van ginds staat wel lager in rangorde dan Beëlzebub, maar is geenszins onbeduidend.
En na de duivelen van Gergesa bevredigd te hebben, vermocht Hij ook door Beëlzebub de man van hier te bevrijden van zijn duivels."

Zulk een drog-argumentatie bracht hij met veel fijnheid, geslepenheid en welsprekendheid en op de toon der overtuiging naar voren, en zijn besluit was dat het volk zich uit voorzichtigheid rustig diende te houden en de afloop moest afwachten. "Immers," zo trachtte hij doorslaand te bewijzen, "gij ziet aan uw eigen opgezweeptheid welke vruchten zijn actie in u voortbrengt: op de werkdagen arbeidt het volk niet meer; het loopt de Leraar en zijn mirakelen achterna en op de sabbatdagen heerst er ontheiligend geraas en geschreeuw. Overdenk toch de huidige dag (waarop wij het geanticipeerde tempelwijdingsfeest vieren) en onderhoudt de rust. Bovendien moet gij u bereiden op het nakende feest (want de sabbat gaat beginnen)."

Zo slaagde hij erin het volk uit elkander te doen gaan en vele van die oppervlakkige, onnadenkende mensen waren half door zijn gezwets overtuigd.

Heden was het vrijdag, de 24e Kislew (13 december), en omdat 's avonds de sabbat met de 25e Kislew, het feest van de tempelwijding, samenviel, werd dit feest reeds gisterenavond (avond van 12 december) met de aanvang van de 24e Kislew begonnen.

In de huizen en scholen brandden vele lampen, piramidevormig gegroepeerd tot luchters. Ook in de tuinen, voorhoven en bij watervijvers brandden lampen en fakkelvuren, die allerlei figuren verbeeldden.

Jezus kwam met de leerlingen ten sabbat in de synagoge en leerde er ongestoord, want de Farizeeën waren van hun schrik nog niet bekomen. *Het onderwerp van zijn lering was de geschiedenis van Jozef, Genesis 44, 18 tot 47, 17*

Genesis 44

1. En hij beval zijn huisbestuurder: Vul de zakken der mannen met koren, zoveel zij kunnen vervoeren, en leg ieders geld boven in zijn zak.
2. En mijn beker, de zilveren beker, moet gij boven in de zak van de jongste leggen met het geld voor zijn koren. En hij deed naar het woord, dat Jozef gesproken had.
3. Toen de morgen aanlichtte, liet men de mannen weggaan, met hun ezels.
4. Nauwelijks waren zij de stad uitgegaan, nog niet ver weg, of Jozef zeide tot zijn huisbestuurder: Maak u op, jaag die mannen achterna, en als gij hen ingehaald hebt, zeg dan tot hen: Waarom hebt gij goed met kwaad vergolden? (Waarom hebt gij de zilveren beker gestolen?)
5. Is deze het niet, waaruit mijn heer drinkt en waarmede hij de toekomst pleegt te voorspellen? Gij hebt slecht gehandeld met dit te doen.
6. Toen hij hen ingehaald had, sprak hij deze woorden tot hen.
7. En zij zeiden tot hem: Waarom spreekt mijn heer zulke woorden? Verre zij het van uw knechten zo iets te doen.
8. Zie, het geld dat wij boven in onze zakken vonden, hebben wij uit het land Kanaän tot u teruggebracht, en hoe zouden wij dan uit het huis van uw heer zilver of goud stelen?
9. Degene van uw knechten, bij wie (de beker) gevonden wordt, moge sterven, en bovendien zullen wij mijn heer tot slaven zijn.
10. Daarop zeide hij: Welaan, het zij zoals gij gezegd hebt; degene, bij wie hij gevonden wordt, die zal mij tot slaaf zijn, maar gij zult vrij uitgaan.
11. Toen haastte ieder van hen zich zijn zak af te laden op de grond, en ieder opende zijn zak.
12. En hij stelde een onderzoek in; hij begon bij de oudste en eindigde bij de jongste; en de beker werd gevonden in Benjamins zak.
13. Toen scheurden zij hun klederen, en ieder van hen belaadde zijn ezel en zij keerden terug naar de stad.
14. Zo kwamen Juda en zijn broeders in het huis van Jozef, waar hij nog was, en zij wierpen zich voor hem ter aarde.
15. En Jozef zeide tot hen: Wat is dat voor daad, die gij bedreven hebt? Wist gij niet, dat een man als ik dat ongetwijfeld ontdekken moest?
16. Daarop zeide Juda: Wat zullen wij tot mijn heer zeggen, wat zullen wij spreken, en waarmee zullen wij ons rechtvaardigen? God heeft de schuld uwer knechten aan het licht gebracht. Zie, wij zijn slaven voor mijn heer, wij evenals degene, bij wie de beker gevonden is.
17. Maar hij zeide: Het zij verre van mij dat te doen; de man, bij wie de beker gevonden is, die zal mij tot slaaf zijn, maar gij, trekt in vrede naar uw vader.
18. Toen naderde Juda tot hem en zeide: Met uw verlof, mijn heer, uw knecht moge toch een enkel woord ten aanhoren van mijn heer spreken en uw toorn ontbrande niet tegen uw knecht, want gij zijt als Farao.
19. Mijn heer heeft zijn knechten gevraagd: Hebt gij nog een vader of een broeder?
20. En wij zeiden tot mijn heer: Wij hebben een oude vader en daar is nog een jonge zoon zijns ouderdoms; maar zijn broeder is dood; hij is de enig overgeblevene van zijn moeder, en zijn vader heeft hem zeer lief.
21. Toen zeidet gij tot uw knechten: Brengt hem tot mij, opdat ik mijn ogen op hem sla.
22. Maar wij zeiden tot mijn heer: De jongen kan zijn vader niet verlaten, want verlaat hij zijn vader, dan zal deze sterven.

23. Daarop zeidet gij tot uw knechten: Indien uw jongste broeder niet met u meekomt, zult gij mijn aangezicht niet meer zien.
24. Nadat wij naar uw knecht, mijn vader, waren teruggereisd, deelden wij hem de woorden van mijn heer mee.
25. Toen nu onze vader zeide: Gaat ons weer een weinig voedsel kopen,
26. zeiden wij: Wij kunnen niet heentrekken; als onze jongste broeder bij ons is, dan zullen wij heentrekken; want wij zullen het aangezicht van die man niet mogen zien, wanneer onze jongste broeder niet bij ons is.
27. Daarop zeide uw knecht, mijn vader, tot ons: Gij weet, dat mijn vrouw mij twee zonen heeft gebaard;
28. de éne is van mij weggegaan, en ik heb moeten zeggen: voorzeker is hij verscheurd, en ik heb hem tot nu toe niet weergezien.
29. En neemt gij ook deze van mij weg, en overkomt hem een ongeluk, dan zult gij mijn grijze haar met verdriet in het dodenrijk doen neerdalen.
30. En nu, wanneer ik bij uw knecht, mijn vader, kom, en de jongen is niet bij ons, aan wiens ziel zijn eigen ziel nauw verbonden is,
31. dan zal het gebeuren, als hij ziet, dat de jongen er niet is, dat hij sterven zal, en uw knechten zullen het grijze haar van uw knecht, onze vader, met verdriet in het dodenrijk doen neerdalen.
32. Maar uw knecht is borg geworden voor de jongen bij mijn vader met deze woorden: indien ik hem niet tot u breng, dan moge ik te allen tijde tegenover mijn vader schuldig staan.
33. Nu dan, laat toch uw knecht in de plaats van de jongen als slaaf voor mijn heer achterblijven, en de jongen trekke met zijn broeders mee.
34. Want hoe zal ik naar mijn vader heentrekken, wanneer de jongen niet bij mij is? Ik zou het verdriet niet kunnen aanzien, dat mijn vader zou treffen.

***

Genesis 45
Jozef maakt zich aan zijn broeders bekend

1. Toen kon Jozef zich niet langer bedwingen voor allen die bij hem stonden, en hij riep: Laat allen van mij weggaan. En daar stond niemand bij hem, toen Jozef zich aan zijn broeders bekend maakte.
2. Daarop brak hij uit in luid geween, zodat de Egyptenaren en Farao's huis het hoorden.
3. En Jozef zeide tot zijn broeders: Ik ben Jozef; leeft mijn vader nog? Doch zijn broeders konden hem niet antwoorden, want zij deinsden van schrik voor hem terug.
4. Toen zeide Jozef tot zijn broeders: Komt toch naderbij. Daarop naderden zij. En hij zeide: Ik ben uw broeder Jozef, die gij naar Egypte verkocht hebt.
5. Maar weest nu niet verdrietig en ziet er niet zo ontsteld uit, omdat gij mij hierheen verkocht hebt, want om u in het leven te behouden heeft God mij voor u uit gezonden.
6. Want reeds twee jaren is er hongersnood geweest in dit land en er komen nog vijf jaren, waarin niet geploegd of geoogst zal worden.
7. Daarom heeft God mij voor u uit gezonden om u een voortbestaan te verzekeren op aarde, en om voor u een groot aantal geredden in het leven te behouden.
8. Dus zijt gij het niet, die mij hierheen gezonden hebt, maar God; Hij heeft mij gesteld tot Farao's vader en tot heer over geheel zijn huis en tot heerser in het gehele land Egypte.
9. Trekt haastig naar mijn vader en zegt tot hem: Zo zegt uw zoon Jozef: God heeft mij gesteld tot heer over geheel Egypte, kom tot mij, draal niet.
10. Gij zult in het land Gosen wonen en gij zult dicht bij mij zijn, gij en uw kinderen en uw kindskinderen, uw kleinvee en uw runderen en al wat gij hebt.
11. En ik zal daar voor u zorgen – want er zal nog vijf jaar hongersnood zijn – opdat gij niet verarmt, gij, noch uw huis, noch iemand van de uwen.
12. En zie, uw eigen ogen en die van mijn broeder Benjamin zien, dat het mijn mond is, die tot u spreekt.

13. Vertelt dan aan mijn vader al de heerlijkheid die ik in Egypte bezit, en alles wat gij gezien hebt, en brengt mijn vader haastig hierheen.
14. Toen viel hij zijn broeder Benjamin om de hals en weende, en Benjamin weende aan zijn hals.
15. En hij kuste al zijn broeders hartelijk en weende, hen omhelzende. Daarna eerst spraken zijn broeders met hem.
16. Toen het gerucht in Farao's huis vernomen werd, dat Jozefs broeders waren gekomen, was dit Farao en zijn dienaren aangenaam.
17. En Farao zeide tot Jozef: Zeg tot uw broeders: doet dit: belaadt uw dieren en trekt heen naar het land Kanaän,
18. en haalt uw vader en uw gezinnen en komt tot mij, dan zal ik u het beste van het land Egypte geven, zodat gij het vette des lands eten zult.
19. Voorts hebt gij de opdracht hun te gelasten: Neemt u uit het land Egypte wagens voor uw kinderen en voor uw vrouwen, brengt uw vader mee en komt (herwaarts).
20. Gij moet het niet jammer vinden van uw huisraad, want het beste van het gehele land Egypte zal voor u zijn.
21. Toen deden de zonen van Israël aldus; en Jozef gaf hun wagens volgens Farao's bevel; ook gaf hij hun teerkost voor de reis.
22. Aan hen allen, man voor man, gaf hij een stel kostbare klederen en aan Benjamin gaf hij drie honderd zilverstukken en vijf stel kostbare klederen.
23. Daarbij zond hij zijn vader tien ezels, beladen met het beste van Egypte, en tien ezelinnen, beladen met koren en brood en voedsel, voor zijn vader op de reis.
24. Hierop deed hij zijn broeders uitgeleide, en zij gingen heen, en hij zeide tot hen: Maakt geen twist onderweg.
25. Zij dan trokken weg uit Egypte en kwamen in het land Kanaän bij hun vader Jakob.
26. Toen zij hem vertelden: Jozef leeft nog en hij is zelfs heerser over het gehele land Egypte, bleef zijn hart er koud onder, want hij kon het niet geloven.
27. Maar toen zij hem al de woorden overbrachten, die Jozef tot hen gesproken had, en toen hij de wagens zag, die Jozef gezonden had om hem te vervoeren, leefde de geest van hun vader Jakob op.
28. En Israël zeide: Het is genoeg, mijn zoon Jozef leeft nog; ik wil gaan en hem zien, eer ik sterf.

***

Genesis 46
Jakob trekt naar Egypte

1. En Israël brak op met alles wat hij had en kwam te Berseba en bracht de God van zijn vader Isaak slachtoffers.
2. En God sprak tot Israël in nachtgezichten, en Hij zeide: Jakob, Jakob. En hij zeide: Hier ben ik.
3. Toen zeide Hij: Ik ben God, de God van uw vader, vrees niet naar Egypte te trekken, want Ik zal u daar tot een groot volk maken.
4. Ik zal zelf met u naar Egypte trekken en Ik zal u ook zeker weer terugvoeren en Jozef zal u de ogen toedrukken.
5. Toen ging Jakob uit Berseba op weg, en de zonen van Israël vervoerden hun vader Jakob, benevens hun kinderen en hun vrouwen, op de wagens die Farao gezonden had om hem te vervoeren.
6. Zij namen ook mee hun vee en hun have, die zij in het land Kanaän verworven hadden, en zij kwamen in Egypte, Jakob en al zijn kroost met hem.
7. Zijn zonen en kleinzonen, zijn dochters en kleindochters en zijn gehele kroost bracht hij met zich naar Egypte.
8. Dit nu zijn de namen van de zonen van Israël, die in Egypte kwamen, van Jakob en zijn zonen. De eerstgeborene van Jakob was Ruben.

9. De zonen van Ruben waren Chanok, Pallu, Chesron en Karmi.
10. De zonen van Simeon waren Jemuël, Jamin, Ohad, Jakin, Sochar en Saul, de zoon van een Kanaänitische.
11. De zonen van Levi waren Gerson, Kehat en Merari.
12. De zonen van Juda waren Er, Onan, Sela, Peres en Zerach; doch Er en Onan waren in het land Kanaän gestorven; en de zonen van Peres waren Chesron en Chamul.
13. De zonen van Issakar waren Tola, Puwwa, Job en Simron.
14. De zonen van Zebulon waren Sered, Elon en Jachleël.
15. Dit waren de zonen van Lea, die zij aan Jakob gebaard heeft in Paddan-Aram, benevens zijn dochter Dina. Het gehele zielental van zijn zonen en dochters was drieëndertig.
16. De zonen van Gad waren Sifjon, Chaggi, Suni, Esbon, Eri, Arodi en Areli.
17. De zonen van Aser waren Jimna, Jiswa, Jiswi en Beria, benevens hun zuster Serach, en de zonen van Beria waren Cheber en Malkiël.
18. Dit waren de zonen van Zilpa, die Laban aan zijn dochter Lea gegeven had, en zij baarde dezen aan Jakob – zestien zielen.
19. De zonen van Rachel, de vrouw van Jakob, waren Jozef en Benjamin.
20. En aan Jozef werden in het land Egypte Manasse en Efraïm geboren, die Asnat, de dochter van Potifera, de priester van On, hem baarde.
21. De zonen van Benjamin waren Bela, Beker, Asbel, Gera, Naäman, Echi, Ros, Muppim, Chuppim en Ard.
22. Dit waren de zonen van Rachel, die aan Jakob geboren werden, het gehele zielental veertien.
23. De zoon van Dan was Chusim.
24. De zonen van Naftali waren Jachseël, Guni, Jeser en Sillem.
25. Dit waren de zonen van Bilha, die Laban aan zijn dochter Rachel gegeven had, en zij baarde dezen aan Jakob, het gehele zielental zeven.
26. Alle personen die met Jakob naar Egypte kwamen, zijn afstammelingen, behalve de vrouwen der zonen van Jakob, het gehele zielental was zesenzestig.
27. En de zonen van Jozef, die hem in Egypte geboren waren, waren twee in getal. Het gehele getal der zielen van het huis van Jakob, die naar Egypte kwamen, was zeventig.
28. Hij dan zond Juda voor zich uit naar Jozef, opdat deze hem in Gosen zou ontmoeten. En zij kwamen in het land Gosen aan.
29. En Jozef spande zijn wagen aan en trok naar Gosen, zijn vader Israël tegemoet. Toen hij hem ontmoette, viel hij hem om de hals en weende geruime tijd aan zijn hals.
30. Toen zeide Israël tot Jozef: Nu kan ik sterven, nadat ik uw aangezicht gezien heb, omdat gij nog leeft.
31. En Jozef zeide tot zijn broeders en tot het huis zijns vaders: Ik zal heengaan, het Farao meedelen en hem zeggen: mijn broeders en het huis mijns vaders, die in het land Kanaän waren, zijn tot mij gekomen;
32. die mannen zijn schaapherders, want zij zijn veehouders en hebben hun kleinvee, hun runderen en alles wat zij bezitten, meegebracht.
33. En wanneer Farao u roept en zegt: wat is uw bedrijf? 34 zegt dan: uw knechten zijn veehouders geweest van onze jeugd aan tot heden, zowel wij als onze vaderen – opdat gij in het land Gosen moogt wonen, want al wat schaapherder is, is voor de Egyptenaren een gruwel.

***

Genesis 47

1. Toen kwam Jozef bij Farao, deelde het hem mee, en zeide: Mijn vader en mijn broeders zijn met hun kleinvee, hun runderen en al wat zij bezitten, gekomen uit het land Kanaän, en zij zijn in het land Gosen.
2. Nu had hij vijf mannen uit zijn broeders meegenomen, en hij stelde die aan Farao voor.
3. En Farao zeide tot zijn broeders: Wat is uw bedrijf? Daarop zeiden zij tot Farao: Uw knechten zijn schaapherders, wij evenals onze vaderen.

4. Ook zeiden zij tot Farao: Wij zijn gekomen om als vreemdelingen in dit land te vertoeven, want er is geen weide meer voor de kudde, die uw knechten hebben, omdat de hongersnood zwaar is in het land Kanaän; nu dan, sta uw knechten toe in het land Gosen te wonen.
5. Toen zeide Farao tot Jozef: Uw vader en uw broeders zijn tot u gekomen;
6. het land Egypte ligt voor u open. Wijs uw vader en uw broeders in het beste deel van het land woonplaatsen aan, laten zij in het land Gosen wonen; indien gij weet, dat onder hen flinke mannen zijn, stel die dan tot opzichters over mijn kudde aan.
7. Ook bracht Jozef zijn vader Jakob en stelde hem aan Farao voor. En Jakob zegende Farao.
8. Toen zeide Farao tot Jakob: Hoe groot is het getal van uw levensjaren?
9. En Jakob zeide tot Farao: Het getal der jaren mijner vreemdelingschap is honderd en dertig; weinig in getal en kwaad zijn al mijn levensjaren geweest, en zij hebben niet bereikt het getal der levensjaren van mijn vaderen in de dagen hunner vreemdelingschap.
10. Toen zegende Jakob Farao en ging van Farao heen.
11. Jozef nu wees zijn vader en zijn broeders woonplaatsen aan en gaf hun grondbezit in het land Egypte, in het beste deel van het land, in het land Rameses, zoals Farao geboden had.
12. En Jozef onderhield zijn vader, zijn broeders en het gehele huis zijns vaders met brood, naar het getal der kinderen.

Jozefs maatregelen

13. Er was nu in het gehele land geen brood, want de hongersnood was zeer zwaar, en het land Egypte en het land Kanaän raakten uitgeput tengevolge van de honger.
14. En Jozef zamelde al het geld in, dat zich in het land Egypte en in het land Kanaän bevond, voor het koren dat men kwam kopen, en Jozef bracht het geld in Farao's huis.
15. Toen het geld uit het land Egypte en uit het land Kanaän op was, kwamen alle Egyptenaren tot Jozef en zeiden: Geef ons brood! Waarom toch zouden wij voor uw ogen sterven? Want er is geen geld meer.
16. En Jozef zeide: Geeft uw vee, dan zal ik u (brood) geven in ruil voor uw vee, indien er geen geld meer is.
17. Toen brachten zij hun vee tot Jozef, en Jozef gaf hun brood in ruil voor de paarden, het kleinvee, het rundvee en de ezels, en hij voorzag hen in dat jaar van brood in ruil voor al hun vee.
18. Toen dat jaar ten einde was, kwamen zij tot hem in het tweede jaar en zeiden tot hem: Wij zullen het voor mijn heer niet verhelen dat, nu het geld op is en onze veestapel aan mijn heer is gekomen, er voor mijn heer niet anders overblijft dan ons lichaam en onze grond.
19. Waarom zouden wij voor uw ogen sterven, en zou onze grond verkommeren? Koop ons en onze grond in ruil voor brood; en wij en onze grond zullen Farao dienstbaar zijn. Geef ons dan zaad, opdat wij leven en niet sterven, en opdat de grond niet woest worde.
20. Toen kocht Jozef al de grond der Egyptenaren voor Farao, want de Egyptenaren verkochten ieder zijn akker, omdat de honger hun te sterk werd. Zo kwam het land aan Farao.
21. En wat het volk aangaat, dat maakte hij dienstbaar van het ene einde van het gebied van Egypte tot het andere einde.
22. Alleen de grond der priesters kocht hij niet, want de priesters hadden vaste inkomsten van Farao, en zij leefden van hun vaste inkomsten, die Farao hun gegeven had, daarom verkochten zij hun grond niet.
23. En Jozef zeide tot het volk: Zie, ik heb heden u en uw grond voor Farao gekocht; zie, hier is zaad voor u, opdat gij de grond kunt bezaaien.
24. Maar van de opbrengst zult gij een vijfde deel aan Farao geven, en vier delen zullen voor u zijn tot zaad voor de akker en tot voedsel voor u en voor hen die in uw huizen zijn, en tot spijze voor uw kinderen.
25. Toen zeiden zij: Gij hebt ons in het leven behouden; mogen wij de genegenheid van mijn heer winnen, dan zullen wij Farao dienstbaar zijn.

26. En Jozef maakte het tot een inzetting tot op de huidige dag met betrekking tot het grondbezit in Egypte, dat Farao daarvan een vijfde deel zou hebben; alleen de grond der priesters kwam niet aan Farao.

Jakobs laatste levensjaren

27. Israël dan woonde in het land Egypte, in het land Gosen, en zij werden daar ingezetenen. Zij waren vruchtbaar en vermenigvuldigden zich zeer.
28. En Jakob leefde in het land Egypte nog zeventien jaar, en de dagen van Jakob, de jaren zijns levens, waren honderd zevenenveertig jaar.
29. Toen de tijd naderde, dat Israël sterven zou, riep hij zijn zoon Jozef en zeide tot hem: Indien gij mij genegenheid toedraagt, leg dan uw hand onder mijn heup, (en zweer) dat gij mij liefde en trouw zult bewijzen: begraaf mij niet in Egypte.
30. Want ik wil bij mijn vaderen liggen, vervoer mij daarom uit Egypte en begraaf mij in hun graf. En hij zeide: Ik zal doen naar uw woord.
31. Daarop zeide hij: Zweer het mij dan. En hij zwoer het hem. En Israël boog zich aanbiddend neder aan het hoofdeinde van het bed.

en het laatste hoofdstuk van Ezekiël 47, 17 tot het einde.

Ezechiël 47
De tempelbeek

1. Toen bracht hij mij terug naar de ingang van het huis; zie, er stroomde water onder de drempel van het huis uit, oostwaarts, want de voorzijde van het huis was op het oosten; het water vloeide onder de rechter zijkant van het huis vandaan, ten zuiden van het altaar.
2. En hij leidde mij door de Noordpoort en hij voerde mij toen buitenom naar de buitenste poort, naar (de poort) die op het oosten uitzag; en zie, daar borrelde water op uit de rechter zijkant.
3. Nadat de man uitgegaan was naar het oosten met een meetsnoer in zijn hand, mat hij duizend el en deed mij door het water gaan; het water reikte tot aan de enkels.
4. Hij mat weer duizend (el) en deed mij door het water gaan; het water reikte tot aan de knieën. Hij mat weer duizend (el) en deed mij erdoor gaan; het water reikte tot aan de heupen.
5. Hij mat nog eens duizend (el); nu was het een beek geworden, die ik niet doorwaden kon, want het water was zo hoog, dat men erin zwemmen kon, een beek die men niet kon doorwaden.
6. Toen zeide hij tot mij: Hebt gij het gezien, mensenkind? Daarop deed hij mij teruggaan langs de oever van de beek.
7. Toen ik terugkeerde, zie, langs de oever van de beek stonden aan weerszijden zeer veel bomen.
8. Hij zeide tot mij: Dit water stroomt naar de oostelijke landstreek, vloeit af naar de Vlakte en komt in de zee; in de zee wordt het uitgestort, zodat haar water gezond wordt.
9. En alle levende wezens die er wemelen, zullen leven, overal waar de beek komt, en er zal zeer veel vis zijn, want als dit water daarheen komt, dan wordt (het water van de zee) gezond. Overal waar de beek komt, zal alles leven.
10. Vissers zullen erlangs staan van Engedi tot En-Eglaïm; het zal een plaats zijn om de netten uit te spreiden, en de vissen erin zullen van allerlei soort zijn, zoals de vissen van de grote zee, zeer talrijk.
11. Maar de moerassen en poelen ervan zullen niet gezond worden; zij zijn aan het zout prijsgegeven.
12. Langs de beek zullen op haar oevers aan weerszijden allerlei vruchtbomen opschieten, waarvan het loof niet verwelkt en de vrucht niet opraakt; elke maand zullen zij vrucht dragen,

omdat hun water uit het heiligdom komt; hun vruchten zullen tot spijze zijn en hun loof tot geneesmiddel.

De grenzen van het land

13. Zo zegt de Here HERE: Dit is de grens, waarbinnen gij het land als erfdeel zult verdelen onder de twaalf stammen Israëls; Jozef ontvangt twee delen.
14. Gij zult het als erfdeel ontvangen, de een zowel als de ander, omdat Ik gezworen heb, dat Ik het aan uw vaderen zou geven, en dit land zal u als erfdeel toevallen.
15. Dit nu is de grens van het land: aan de noordzijde van de grote zee af, langs Chetlon, totdat men komt te Sedad,
16. Hamat, Berota, Sibraïm, dat tussen het gebied van Damascus en dat van Hamat ligt, en het middelste Chaser, dat op de grens van Hauran ligt,
17. zodat de grens loopt van de zee tot Chasar-Enon, het gebied van Damascus, en in het Noorden noordwaarts is Hamat de grens. Dit is de noordzijde.
18. En de oostzijde: van tussen Hauran en Damascus, van tussen Gilead en het land Israëls, langs de Jordaan, zult gij tot aan de oostelijke zee de grens bepalen. Dit is de oostzijde.
19. En de zuidzijde: zuidwaarts van Tamar tot het water van Meribat-Kades, naar de beek, naar de grote zee. Dit is de zuidzijde tegen het Zuiderland.
20. En de westzijde: de grote zee van de grens af tegenover de weg naar Hamat. Dit is de westzijde.

De verdeling van het land

21. Dit land nu zult gij onder u verdelen naar de stammen Israëls;
22. gij zult het tot een erfdeel verloten onder u en onder de vreemdelingen die onder u vertoeven en die onder u kinderen verwekt hebben; dezen zult gij als onder de Israëlieten geboren beschouwen; zij zullen met u een erfdeel bij loting toegewezen krijgen onder de stammen Israëls;
23. in de stam waarbij de vreemdeling vertoeft, daar zult gij hem zijn erfdeel geven, luidt het woord van de Here HERE.

***

Ezechiël 48

1. Dit nu zijn de namen der stammen. Van het noordelijke einde, langs de weg van Chetlon, totdat men komt te Hamat en Chasar-Enon, terwijl het gebied van Damascus noordwaarts ligt, ter zijde van Hamat, van de oostzijde tot de zee: Dan één deel;
2. naast het gebied van Dan van de oostzijde tot de westzijde: Aser één deel;
3. naast het gebied van Aser van de oostzijde tot de westzijde: Naftali één deel;
4. naast het gebied van Naftali van de oostzijde tot de westzijde: Manasse één deel;
5. naast het gebied van Manasse van de oostzijde tot de westzijde: Efraïm één deel;
6. naast het gebied van Efraïm van de oostzijde tot de westzijde: Ruben één deel;
7. naast het gebied van Ruben van de oostzijde tot de westzijde: Juda één deel;
8. en naast het gebied van Juda, van de oostzijde tot de westzijde, moet de heffing liggen, die gij zult geven: vijfentwintigduizend (el) breed en de lengte als een der delen van de oostzijde tot de westzijde, en het heiligdom zal in het midden daarvan zijn.
9. De heffing welke gij de HERE geven zult, zal vijfentwintigduizend (el) lang en tienduizend (el) breed zijn.
10. En voor de volgenden zal de heilige heffing zijn; voor de priesters: noordwaarts vijfentwintigduizend (el) en westwaarts een breedte van tienduizend (el); oostwaarts is de breedte tienduizend (el) en zuidwaarts is de lengte vijfentwintigduizend (el); en het heiligdom des HEREN zal in het midden ervan liggen.
11. Het geheiligde deel zal zijn voor de priesters, uit de zonen van Sadok, die mijn dienst in acht genomen hebben, die niet afgedwaald zijn, toen de Israëlieten afdwaalden, zoals de Levieten afgedwaald zijn;

12. voor hen zal het een heffing zijn uit de heffing van het land, een allerheiligst gebied naast dat der Levieten.
13. De Levieten krijgen, evenwijdig aan het gebied der priesters, een lengte van vijfentwintigduizend (el) en een breedte van tienduizend (el). De gehele lengte is vijfentwintigduizend (el) en de breedte tienduizend (el);
14. zij mogen daarvan niets verkopen noch verruilen; zij mogen het beste deel van het land niet aan anderen overdragen, want het is de HERE heilig.
15. Doch vijfduizend (el), het overschot in de breedte langs de vijfentwintigduizend, dat is niet heilig, maar bestemd voor de stad, tot woonplaats en tot open veld, en de stad zal in het midden daarvan liggen.
16. Dit zullen haar afmetingen zijn: de noordzijde vierduizend vijfhonderd (el), de zuidzijde vierduizend vijfhonderd, de oostzijde vierduizend vijfhonderd en de westzijde vierduizend vijfhonderd;
17. en de stad zal een open veld hebben: noordwaarts tweehonderd vijftig (el), zuidwaarts tweehonderd vijftig, oostwaarts tweehonderd vijftig en westwaarts tweehonderd vijftig.
18. Het overschot in de lengte evenwijdig aan de heilige heffing: tienduizend (el) oostwaarts en tienduizend westwaarts; dat zal evenwijdig zijn aan de heilige heffing, en de opbrengst daarvan zal zijn tot onderhoud van hen die in de stad arbeiden.
19. Zij die in de stad arbeiden uit alle stammen Israëls, zullen dit bewerken.
20. De gehele heffing zal vijfentwintigduizend bij vijfentwintigduizend (el) zijn; als een vierkant moet gij de heilige heffing bepalen met inbegrip van het bezit der stad.
21. Het overige echter is voor de vorst: het gebied aan weerszijden van de heilige heffing en het bezit der stad, langs de vijfentwintigduizend (el) van de heffing tot aan de oostgrens, en westwaarts langs de vijfentwintigduizend (el) tot aan de westgrens, evenwijdig aan de stamgebieden, zal voor de vorst zijn. En de heilige heffing en het heiligdom van het huis zullen in het midden daarvan zijn.
22. Uitgezonderd het bezit der Levieten en het bezit der stad, die liggen tussen wat van de vorst is, zal wat tussen de grens van Juda en die van Benjamin ligt, voor de vorst zijn.
23. Wat nu de overige stammen betreft, van de oostzijde tot de westzijde: Benjamin één deel;
24. naast het gebied van Benjamin, van de oostzijde tot de westzijde: Simeon één deel;
25. naast het gebied van Simeon, van de oostzijde tot de westzijde: Issakar één deel;
26. naast het gebied van Issakar, van de oostzijde tot de westzijde: Zebulon één deel;
27. naast het gebied van Zebulon, van de oostzijde tot de westzijde: Gad één deel;
28. en naast het gebied van Gad aan de zuidzijde, naar het zuiden toe, loopt de grens van Tamar over het water van Meribat-Kades, langs de beek tot de grote zee.
29. Dit is het land, dat gij ten erfdeel moet verloten onder de stammen Israëls, en dit zijn hun delen, luidt het woord van de Here HERE.

De heilige stad

30. En dit zijn de uitgangen der stad: aan de noordzijde, die vierduizend vijfhonderd (el) lang is, –
31. de poorten der stad dragen de namen der stammen Israëls – drie poorten op het noorden: een Rubenpoort, een Judapoort en een Levipoort;
32. aan de oostzijde, die vierduizend vijfhonderd (el) lang is, ook drie poorten: een Jozefpoort, een Benjaminpoort en een Danpoort;
33. aan de zuidzijde, die vierduizend vijfhonderd (el) lang is, ook drie poorten: een Simeonpoort, een Issakarpoort en een Zebulonpoort;
34. en aan de westzijde, die vierduizend vijfhonderd (el) lang is, eveneens drie poorten: een Gadpoort, een Aserpoort en een Naftalipoort.
35. De omtrek is achttienduizend (el) en de naam der stad zal voortaan zijn: de HERE is aldaar.

Uit: NBG-vertaling 1951

***

Ook uit de profeet Daniël (die op Ezekiël volgt), leerde Hij nog het een en ander.

Hij kwam ook nog terug op de laster van de Farizeeën, want Hij wist wel wat zij het volk voorgezwetst hadden. Hij interpelleerde hen daarover en zei: "Ieder rijk dat met zichzelf onenig is, zal niet blijven bestaan; en wanneer de satan de satan uitdrijft, hoe zal zijn rijk dan in stand blijven? Maar indien IK door Beëlzebub de duivelen uitdrijf, door wie drijven uw zonen hen dan uit?"[477].

---

[477] Door wie drijven uw zonen de duivelen uit? – De duiveluitdrijving was gekend en werd beoefend bij de Joden. In missietijdschriften zien wij zelfs heidense priesters en tovenaars met toverformules tegen gevallen van bezetenheid optreden.

Volgens Flavius Josephus muntte Salomo uit op het gebied van de duivelenbezwering (Ant. II, 13).

"Onder de geneesmiddelen die hij uitvond, waren er drie die de kracht bezaten om de duivelen te verdrijven en wel op zulk een wijze, dat zij het niet meer waagden om nog terug te keren.

De duivelbezwering, vervolgt hij, is bij ons volk nog in gebruik en ikzelf ben er getuige van geweest, hoe een Jood, met name Eleazar, verscheidene bezetenen bevrijdde in tegenwoordigheid van Vespasiaan, van diens zonen en van een aantal officieren en soldaten ... De duivel wierp de bezetene ter aarde en ging weg uit hem.
Om te bewijzen dat de duivel werkelijk uitgegaan was, beval de bezweerder de boze geest een kruik water om te gooien en hij deed het.
Ik heb dit feit willen aanhalen, besluit hij, om alle twijfel uit te sluiten betreffende de onvergelijkelijke wijsheid van Salomo."

Misschien heeft Flavius Josephus hier ook wel de uitdrijving van duivelen door Christus voor ogen gehad.

Op de woorden van nr. 949: "hoe onder hen een rangorde van waardigheden bestaat" plaatsen wij hier dit commentaar:

"Die rangorde is het natuurlijk gevolg van die welke onder hen bestond, toen zij nog in de hemel verbleven en die door de katholieke theologen wordt aanvaard." (cfr. D.B. Ange, k. 590).

Een soortgelijke opvatting zal wel reeds bij vele rabbijnen hebben bestaan.

***

Wij vinden hierover iets in een omvangrijk visioen van de H. Franciska Romana; zij vertelt over de **hiërarchie onder de duivelen**:

"Lucifer is hun vorst, doch een geboeide vorst en rampzaliger dan alle overige boze geesten.

Onder hem staan drie ondergeschikte prinsen aan wie de helse geesten, die in drie klassen ingedeeld zijn, als aan een overste gehoorzamen moeten:

- **de eerste is Asmodeüs, de prins van de wellust;**
- **de tweede is Mammon, de duivel van het geld;**
- **de derde is Beëlzebub, de geest van de afgoderij en van de zonden, waartoe de afgoderij de mensen brengt.**
  - De eerste behoorde tot de Cherubijnen,
  - de tweede tot de Tronen,
  - de derde tot de Heerschappijen.

Zij en hun kopstuk Lucifer verlaten nooit de hel noch hun gevangenis, maar wanneer God het hun toestaat, vaardigen zij uit de hun ondergeschikte machten geesten naar de aarde.

Deze zijn in de hel geklasseerd volgens hun oorspronkelijke hiërarchie: cherubijnen, serafijnen, enz.

Dezelfde hiërarchie bestaat bij de geesten die op de aarde en in de lucht verblijven, maar zij hebben geen overheid en staan om zeggens op gelijke voet; deze zijn het die de mensen kwaad berokkenen;

- zij verminderen hun vertrouwen op de goddelijke Voorzienigheid en
- hitsen hen op tot gemor en verzet tegen de Wil van God;

de geesten die zich op aarde ophouden zijn in onderlinge verstandhouding en spannen samen om de zielen te verderven.

Het enige middel van deze zielen om na een eerste val de gevolgen van de nederlaag te ontgaan, is: **onmiddellijk op te staan**, maar helaas! juist dit doet men gewoonlijk niet! **Niets verijdelt meer de pogingen van de duivelen, noch veroorzaakt hun groter foltering dan het uitspreken van de H. Naam van Jezus.**

Wanneer de zielen habitueel in doodzonde leven, komen de duivelen zich vestigen in hun hart; maar ontvangen zij met berouw de absolutie van een priester, dan vlieden zij, zo vlug als ze kunnen, uit de ziel, maar nochtans

blijven zij BIJ haar om ze opnieuw te bekoren, doch hun aanvallen zijn nu minder heftig, en hoe vaker een ziel biecht, hoe meer hun krachten afnemen."

Wat **de geesten in de lucht** betreft, hierover zegt Franciska Romana nog:

"Bij de val van de engelen bleef

- een derde gedeelte in de lucht- of hemelsfeer,
- een tweede derde kwam terecht op de aarde;
- het laatste derde stortte neer in de afgrond van de hel."

***

Nu volgen enige uitspraken van onze zienster:

"Ik zag hoe vooral het vasten en de zelfkastijding de invloed en de macht van de boze geesten verzwakt en de nabijheid en werking van de goede geesten uitlokt en hoe vooral het gebruik van de H. Sacramenten een dam en hinderpaal is tegen de duivel

In mijn visioenen over de geesten ontwaarde ik steeds <u>een kring om de aarde met negen lichamen of sferen als verwijderde sterren</u>, en ik zag geesten van verschillende natuur (of orden?) daarop verblijven.
Langs stralenwegen schenen zij betrekking met de aarde te hebben.

Op die werelden verblijven ook de boze geesten, die de mensen bij hun geboorte toegevoegd worden.

Immers, <u>bij zijn geboorte krijgt ieder mens twee geesten mee, een goede en een kwade</u> (iets wat ook de H. Brigitta bevestigt).

- De goede is uit het laagste engelenkoor;
- de boze is nog geen duivel, nog niet in de pijn, maar uitgesloten van het goddelijk aanschouwen.

Uit alle koren zijn engelen gevallen, maar niet allen vielen tot in de hel; een gedeelte bleef er buiten.

Van dit soort zijn de geesten die op de planeten (of voormelde lichamen) verblijven en op aarde komen om de mensen te bedriegen en te verleiden; nu zijn zij nog niet in de pijn, maar op de laatste dag moeten zij ten oordeel en zullen zij ter helle verwezen worden."

***

Dit werpt een verrassend licht op sommige schriftuurteksten (b.v. Mt. 8, 29; zie fasc. 20, nr. 940, voetnoot 469; het maakt de vraag der duivelen verstaanbaar: "Zijt Gij ons vóór de tijd komen kwellen?"

Door zulke redenering bracht Hij hen tot zwijgen en kwam nog zonder verdere erge tegenspraak uit de synagoge en Hij overnachtte in het huis van Petrus.

Hier plaatst Brentano de volgende bemerking: Na deze mededeling las ik haar voor wat het Evangelie over deze episode bevat.

Zij herinnerde zich echter geen andere bijzonderheden buiten hetgeen zij meegedeeld had, behalve dan dat zij niet alles even uitvoerig had weergegeven, zoals het gebeurd was.

Gewoonlijk lees ik haar in zulke gevallen voor wat het Evangelie bevat over de feiten die zij gezien en verteld heeft, en teken dan aan, wat zij zich nog buiten het reeds vertelde herinnert, maar zeer dikwijls beweert zij meerdere dingen die het Evangelie in die omstandigheid bevat, niet gehoord te hebben.

***

Nu vervolgt de zienster:

"Die geesten uit de hemelsfeer (en van de aarde) zijn verslingerd op de zielen van de mensen, zoals insecten op zekere geuren en planten;

- zij brengen de mens echter niet tot zonde of daden, maar
- zij onttrekken hem aan de goddelijke invloeden en
- maken hem ontvankelijk voor de wereld, gevoelig voor haar verleiding;
- zij maken hem ingenomen met zichzelf en ijdel en
- boeien hem op velerlei wijze vast aan de aarde.

Geeft de mens toe, dan geraakt hij in het duister; dan nadert de (eigenlijke) duivel, die er als een zegel op drukt (op dat eerste resultaat); het wordt een daad, een zonde, de afscheiding van God is geschied! Onmogelijk kan ik zeggen hoe vele boze geesten ik gezien heb; hadden zij lichamen, de lucht zou er van verduisterd zijn.

In streken waar zij grote macht over de mensen hebben, zie ik steeds nevel en nacht!"

***

Dit alles wordt natuurlijk niet opgedist als Evangelie. Op dit terrein kunnen wij de zienster niet volgen of controleren; men neme wat men goedvindt.

Die woorden werden dan bij een andere, soortgelijke gelegenheid gesproken, doch aan die eerste gelegenheid verbonden of erin gelast.

Wanneer de tweede gelegenheid in het Evangelie niet vermeld is, kan ik haar daaromtrent niet ondervragen en zijzelf doet weinig moeite om zich deze gelegenheid te herinneren en het tekort aan te vullen. Hierdoor gaat menige bijzonderheid verloren.

950.

14 december; Sabbat; Tempelwijdingsfeests vallend op 25 Kislew, maar geanticipeerd op gisteren, 24 Kislew. –

De apostelen hebben heden, (op deze sabbat), weer bij Petrus, (in het dal Tabiga) gedoopt. Jezus bezocht met enige leerlingen (op deze sabbatwandeling) de familie van Jaïrus, *welke Hij vermaande en troostte.*

Alle familieleden zijn zeer ootmoedig en grondig veranderd; zij hebben hun bezit in drieën gescheiden:

- een deel bestemd voor de armen,
- een deel voor de Gemeente en
- een deel voor zichzelf.

Vooral de oude moeder van Jaïrus was zeer getroffen geworden en nu bijzonder goed gesteld. De dochter kwam pas te voorschijn, nadat zij geroepen was; zij is zeer ootmoedig en was gesluierd; zij is nu als gegroeid, gaat recht en ziet er hersteld en gezond uit; zij blijft niettemin een van nature klein en zwak meisje.

Jezus ging hierna tot de heidense hoofdman Kornelius, troostte en onderwees ook hem, zijn familie en knechten en vergezelde hem tot de hoofdman van Kafarnaüm Serobabel, waar *Hij eveneens aan allen troost en onderricht verschafte.*

Maar hier kwam Herodes' geboortedag en ook Joannes ter sprake. Beiden, Serobabel en Kornelius zeiden Hem dat Herodes alle voorname mannen en ook hen voor zijn geboortedag op 8 januari naar Macherus had uitgenodigd, en zij vroegen Jezus of Hij hun veroorloofde er heen te gaan. *Jezus antwoordde dat het hun niet verboden was de uitnodiging te beantwoorden, indien zij zich sterk genoeg voelden om geen deel te nemen aan wat daar gebeuren zou. Maar ook dan was het nog beter, indien zij een voorwendsel vonden om zich te verontschuldigen en thuis te blijven.*

Zij gaven Jezus ook hun misnoegen te kennen over het zondige leven van de echtbreker en de willekeur waarmee hij Joannes gevangen hield en drukten de hoop uit dat Herodes hem op zijn geboortedag in vrijheid zou stellen.

Jezus bezocht dan ook nog zijn moeder, bij wie Suzanna Alfeï, Maria van Kleofas uit Nazareth, Suzanna van Jeruzalem, Dina de Samarietin en Marta zich thans ophielden. *Hij kondigde hun aan dat Hij morgen wilde afreizen.*

Marta was zeer treurig om Magdalena's herval en tegenwoordige demonische toestand; zij vroeg Jezus of zij niet tot haar zou gaan, maar *Jezus zei haar te wachten.*

Magdalena's toestand.

951.

Ik heb haar bezetenheid gezien; zij is dikwijls in hoge mate uitzinnig, toornig en hovaardig; zij slaat om zich heen en scheldt; zij kwelt haar dienstmeiden en is bovendien altijd uiterst ijdel en overdreven opgetooid: ik zag haar naar de man slaan die in haar huis meester speelt en dat hij het haar teruggaf, ja, haar mishandelde.

Ondertussen verzinkt zij vaak in verschrikkelijke droefheid, geween en weegeklaag, loopt in het huis rond en zoekt en roept naar Jezus: “Waar is de Leraar? Waar is HIJ? Hij heeft me verlaten!”

Enige dagen later is zij dan weer uiterst los, driest en schaamteloos, brast en zondigt, want nog steeds komen er vleiers en flirters uit nieuwsgierigheid en boosheid tot haar; zij is in de handen en de macht van de bedorven man, die bij haar inwoont en die zich door zijn medeminnaars laat betalen; haar toestand is hachelijk; haar hovaardigheid, buitensporigheid, ijdelheid en woede beheersen haar met een geweld, dat ontegensprekelijk op echte bezetenheid wijst.

Bovendien lijdt zij aan krampen, als aan vallende ziekte; men kan zich indenken welk een smart heersen moet in de familie van haar heilige zuster en broeder, wanneer zij een zo voortreffelijke spruit uit een koninklijk geslacht aan zoveel ellende ten prooi zien.

Ik meen mij te herinneren dat haar verkwistingen door Lazarus besnoeid zijn en dat haar nog slechts een bepaald inkomen toegewezen is.

Jezus’ uiterlijk.

952.

Het is indrukwekkend Jezus zo door de straten te zien gaan, nu het kleed lang, dan opgeschort, statig, zonder veel beweging en toch zonder enige stijfheid of gemaaktheid, kalm en al zwevend, eenvoudiger en machtiger dan alle mensen.

Niets in Hem is opvallend, aanstotelijk of minder voornaam, zoals een onvaste of gebogen gang; men bemerkt geen misstap, geen nutteloze schrede, geen oogslag zonder reden, geen onverantwoorde beweging, geen keer of wending zonder doel, geen enkele gezochtheid.

Oogslag op de H. Vrouwen.

Ik heb nu ook weer gezien wat ik onlangs vergat te zeggen, toen Maria van haar reis naar Kana met de andere vrouwen hier terugkeerde.

Marta had met Suzanna de herbergen in Galilea tot tegen Samaria bezocht; zij had een soort oppertoezicht op de herbergen; de nader wonende vrouwen droegen zorg voor de herbergen in beperkter districten; ik zag de vrouwen in verscheidene herbergen samenkomen: allerlei voorraad werd er op ezels heen gezonden.

Ik zag ook Maria de Sufanietin eens bij hen en dat in de stad het gerucht nopens haar de ronde deed, dat nu ook Maria Magdalena behoorde tot het vrouwelijk gevolg, dat voor de aanhangers van de Profeet van Nazareth zorgde. Want Maria de Sufanietin geleek in haar voorkomen en gestalte sprekend op Magdalena en zij was aan deze zijde van de Jordaan maar weinig bekend.
Daarbij kwam nog dat zij dezelfde naam Maria droeg en ook op een gastmaal bij een Farizeeër Jezus gezalfd had en tenslotte even slecht befaamd geweest was (fasc. 17, nr. 685), en zo werd zij nu reeds in de mening en de mond van het volk met Magdalena verward. Doch later vond die vereenzelviging op nog ruimer schaal ingang onder allen die de Gemeente slechts van op een afstand kenden[478].

De vrouwen zorgden voor dekens, bedden, hals- en lendendoeken, wollen klederen, sandalen, bekers, kruiken met balsem, olie en dergelijke voorraad, want hoe weinig Jezus ook voor zichzelf gebruikte, toch wilde Hij dat de leerlingen anderen niet strekten

---

[478] Verwarring tussen de Sufanietin en M. Magdalena. – Hierdoor is wellicht de dwaaltraditie van de Grieken en oosterse Kerk te verklaren, die het graf van Maria Magdalena aanwijzen op een heuvel te Efeze, ofschoon het men mag zeggen vaststaat dat zij als kluizenares geleefd heeft en gestorven is in het zuiden van Frankrijk.

Hierop komen wij later in haar levensschets terug.

tot last en van het nodige voorzien zouden zijn. Hierdoor wilde Hij de Farizeeën de mogelijkheid ontnemen Hem en zijn leerlingen te beschuldigen.

953.

Jezus was vóór het einde van de sabbat nog in het huis naast de poort; *Hij onderrichtte het volk voortdurend over de acht zaligheden en herhaalde veel van het reeds gezegde. Hij heeft tot nog toe slechts vier van de acht zaligheden uitgelegd.*

Hij hield heden de zaligheid voor: "zalig zij die arm van geest zijn", en Hij had in zijn lering de Farizeeën op het oog. Ook de vrouwen aanhoorden zijn lering.

Verkeerde aanhangers.

Ondertussen waren vele Gergesenen overgekomen en onder hen waren vele armen, die met Hem verlangden mee te trekken. De beweegreden van de meesten die toch maar arme rondzwervers waren, was dat zij geloofden bij Hem altijd volop het nodige te hebben. Zij spraken ook dikwijls van zijn rijk, of Hij het niet welhaast in bezit zou nemen? Ook zij waren onverbeterlijk dezelfde mening toegedaan dat Hij het koningschap zou bemachtigen en nu binnenkort, ongeveer gelijk Saül of David, gezalfd zou worden, het Rijk van Israël ontvangen en te Jeruzalem zijn troon bestijgen; zij spiegelden zich voor dat zij dan als zijn aanhangers deel aan zijn macht zouden hebben.

Jezus sprak met deze Oostjordaanlanders en zei hun naar huis te gaan, boetvaardigheid te doen, de wetten te onderhouden en hetgeen zij van Hem gehoord en geleerd hadden, in praktijk te brengen. Hij verklaarde hun dat zijn rijk anders was dan zij het zich voorstelden en dat het geen zondaars kon

opnemen, die zich niet eerst bekeerden; zo zond Hij hele scharen, zonder ze te kwetsen, getroost naar Huis terug.

Hij sloot de sabbat in de synagoge. Hier weerlegde Hij nogmaals streng de laster van de Farizeeën, dat Hij de ene duivel door de andere uitdreef en een onreine geest in zich had.

Heden hoorde ik dat Hij hen uitdaagde Hem te beschuldigen, indien zijn prediking en handeling niet in overeenstemming waren, indien zijn daden zijn woorden logenstraften, indien Hij niet onderhield wat Hij leerde. Maar zij konden er niets tegen inbrengen en Hij leidde er de gevolgtrekking uit af: "Welnu, indien de boom goed is, dan is ook zijn vrucht goed; uit de vrucht kent men de boom, enz.", zoals het in het Evangelie staat tot aan het vers: "Naar uw woorden zult gij verdoemd worden!" (Mt. 12, 37).

Uitzending der apostelen.

Eer Jezus in de synagoge de sabbat sloot, had Hij ook reeds in het leerhuis bij de poort de leerlingen apart toegesproken en hun gezegd dat Hij voornemens was hen morgen uit te zenden:

- *6 apostelen moesten met Hem gaan en*
- *de 6 overige apostelen naar Opper-Galilea; deze laatste moesten door 18, en Hijzelf door 12 leerlingen vergezeld worden;*

Hij zou hun zijn zegen geven; zij moesten prediken, zieken genezen, duivelen uitdrijven, enz.
Hij bereidde hen nogmaals op deze zending voor.

Hij deed dit ook voornamelijk om het overmatig samenstromen van volk op dezelfde plaats te verhinderen en de toeloop van de mensen meer te verdelen, want Hij kon wegens de onafzienbare volksmenigte hier niet meer blijven: ze was te opgetogen en de drukte te groot; men verdrong zich om Hem van alle kanten. *Hij stuurde ook vele leerlingen, die dolgraag met Hem zouden meegegaan zijn, naar huis.*

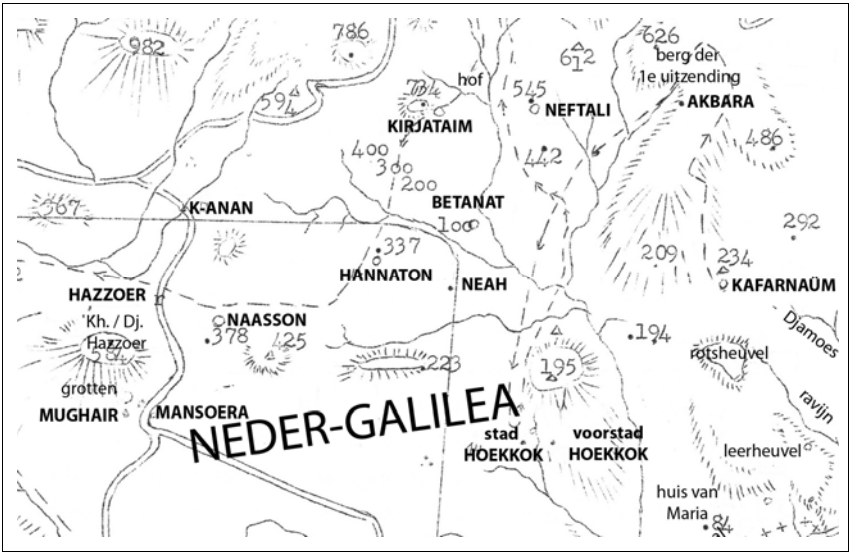

954.

15 december. –

Jezus is deze morgen om 10 uur met de 12 apostelen en 30 leerlingen (18 + 12) van Kafarnaüm noordwaarts getrokken; ook vele groepen mensen gingen dezelfde weg op; *Hij hield dikwijls stil en onderrichtte nu deze, dan gene schaar;* dezen scheidden dan van Hem om de richting naar hun woonplaatsen in te slaan.

Zo kwam Hij om 3 uur in de namiddag aan een schone berg, ongeveer 3 uren van Kafarnaüm, maar minder ver van de Jordaan[479].

Vijf wegen lopen de berg op en er liggen ongeveer vijf kleine steden omheen. *Reeds heeft Hij eens op die berg gepreekt,* nl. op 10 januari 1822 of 12 Tebet (fasc. 12, nrs. 391 en 392).
Het volk dat tot hier was meegetrokken, stuurde Hij aan de voet van de berg weg en begaf zich dan met de zijnen alleen op de hoogte, nadat Hij met hen aan de voet wat gegeten had.

Boven op de berg stond een leerstoel. Hierop hield Jezus voor de apostelen en leerlingen nogmaals een toespraak over hun ZENDING. Hij zei hun dat zij nu zouden moeten tonen wat zij tot hiertoe geleerd hadden, dat zij moesten verkondigen dat het Rijk genaderd en de laatste tijd tot boetvaardigheid aangebroken was; zij moesten dopen, de handen opleggen en duivelen uitdrijven.

---

[479] Meerdere bijzonderheden over deze berg der eerste uitzending zijn reeds gegeven in fasc. 12, nr. 391, voetnoot 148.

Aan de hier opgegeven afstanden moet men niet te veel belang hechten, want in Palestina zijn deze zeer bedrieglijk (zie VOORREDE, nr. 10).

Wat betreft de kleine steden 'ER OMHEEN', deze uitdrukking duidt niet de ligging aan, die zij ons suggereert; men vergelijke ze met de passage, waarin K. spreekt van de steden die in de omtrek van Kision (Kedes of Kision) – een levietenstad – gelegen zijn, (fasc. 9, nr. 219 (20 augustus), voetnoot 20).

Alles bijeengenomen moet men de berg der eerste uitzending veronderstellen 3 à 4 km ten zuidoosten van Safed.
De schoonheid die K. aan deze berg toekent, zal hij wel te danken hebben aan het verre uitzicht in meerdere richtingen. Toch is hij veel lager dan Safed en zijn gebergte in het noordwesten. (Zie fasc. 12, nr. 391, voetnoot 148 en grote kaart 1 en 2.)

Hij gaf hun wenken, hoe zij zich in gevallen van tegenkanting moesten gedragen, hoe zij de baatzuchtige aanhangers en de valse vrienden zouden kunnen onderscheiden, die zij dan ook moesten afwijzen.

Hij zei hun dat de een nu niet meer was dan de ander. In steden en dorpen moesten zij bij deugdzame mensen verblijven, zeer arm en gering leven en trachten niemand, in zover het van hen afhing, tot last te zijn. Meer dergelijke richtlijnen hield Hij hun voor.

Ook zegde Hij hun op welke wijze zij zich moesten verdelen, verspreiden en weer samenkomen; dat twee apostelen en enige leerlingen samen moesten uittrekken en dat andere leerlingen hen moesten voorafgaan om de komst van die godsgezanten aan te kondigen en de mensen naar hun preek bijeen te roepen(cfr. Lk. 10, 1).

955.

De apostelen droegen kleine flesjes met olie bij zich en *Hij leerde hen hoe deze te wijden en bij genezingen te gebruiken*(Mk. 6, 7-13; Mt. 10, 1; Lk. 9, 1-6).
Hij gaf hun heden nog al de onderrichtingen, die bij de uitzending in het Evangelie staan(Mt. 10, 5-15).
Toch maakte Hij hun nog geen gevaar bekend, maar Hij zei: "Heden zult gij nog overal welkom zijn, maar een tijd zal komen, waarin men u vervolgen zal."
Hierop knielden zij in een kring om Hem neer, en *Hij bad en legde hun de handen op het hoofd. De leerlingen zegende Hij slechts en nu omarmden zij mekaar en scheidden.*

Hij had hun een richting en een tijd vastgesteld, wanneer zij weer tot Hem moesten komen, en dan moesten de leerlingen van de andere groep afwisselen met de leerlingen die nu bij Hem bleven en alle berichten meebrengen en meedelen.

Tot de groep die Jezus vergezelde, behoorden:

- Petrus,
- Jakobus de Mindere,
- Joannes,
- Filippus,
- Tomas en
- Judas,

benevens de 12 leerlingen, onder wie:

- de drie broeders Jakobus, Sadoch, Heliakim (zonen van Maria Heli),
- Manahem,
- Natanael de kleine Kleofas genaamd en
- verscheidene andere van de jongsten.

De 6 andere apostelen hadden 18 leerlingen bij zich, onder wie:

- Joses Barsabas,
- Judas Barsabas,
- Saturninus en
- Natanael Chased.

Natanael, de bruidegom van Kana ging niet mee; hij was met andere werkzaamheden voor de Gemeente belast en werkte in een andere, beperkter kring, gelijk Lazarus.

Zij weenden allen, toen zij uit elkander gingen; de scheidende apostelen sloegen de afdalende weg in, oostwaarts naar de Jordaan toe. Daar zag ik de stad Lekkoem (Lakkoem) liggen,

ongeveer een kwartier van de Jordaan[480]. Ik weet niet of zij nog heden die stad bereikten of reeds in een van de nader gelegen dorpen hun apostolaatswerk begonnen.

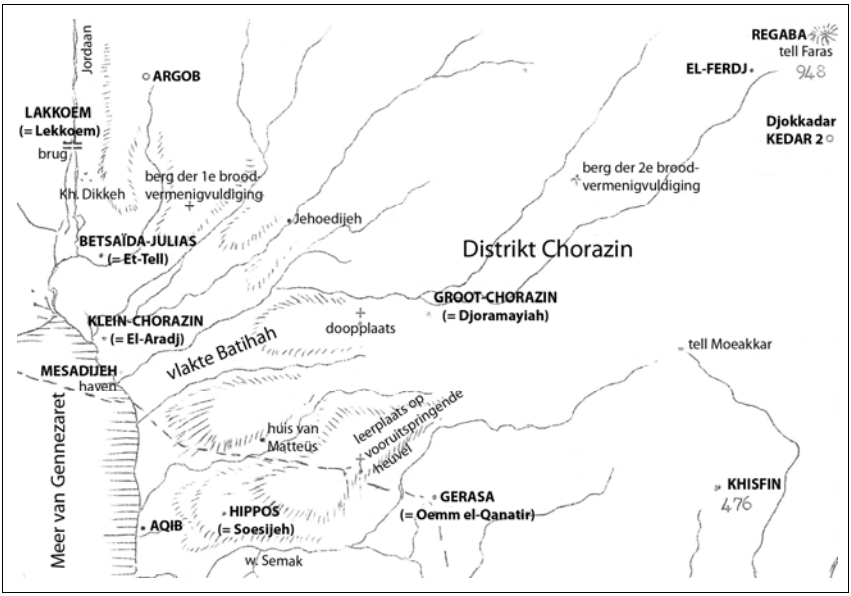

Afdalend werd Jezus aan de voet van de berg opnieuw door gezelschappen van mensen omringd, die van Kafarnaüm huiswaarts keerden en ik meen dat Hij in de kleine stad aan de voet van de berg bleef overnachten.

---

[480] **Lakkoem = Lekkoem = Moesal-Laka (?)**. – Lakkoem waarschijnlijk de stad die in de grensbeschrijving van Neftali voorkomt en daar genoemd wordt na Jebnaël en vóór de Jordaan (Jos. 19, 33).

De juiste ligging is onbekend, maar wij hebben ze op onze grote kaart 1 en 2 aangetekend een goed uur ten noorden van de noordkust van het Meer. Wij konden ze evengoed en misschien beter lokaliseren bij Moesal-Laka, een half uur van het Meer en van de Jordaan.
Is deze naam samengesteld, dan vinden wij er Lakkoem in terug (VOORREDE nr. 4).

Jezus in Hoekkok. – Genezing van een blinde.

956.

16 december. –

Ik zag Jezus deze morgen met de leerlingen de stad aan de voet van de berg verlaten. (Dit stadje was waarschijnlijk Betanat). Ik heb Hem gezien ten zuiden van Safed, dat op een hoge berg ligt en dat men van verre kan zien (niveau 834 m). De stad heeft vele halfronde torens en ligt hoger dan de plaats waar Jezus de leerlingen uitzond (626 m).

Ik had eerst gemeend dat Jezus ze zou bezoeken, maar om 3 of 4 uur zag ik Hem aankomen bij een stad een drietal uren ten zuiden van Safed.

De weg ging meest afwaarts, maar steeg toch ook enige malen weer omhoog; men kon de stad waar Hij naartoe ging, niet zien wegens de vele bossen en bomen, hoewel ze op een heuvel lag.

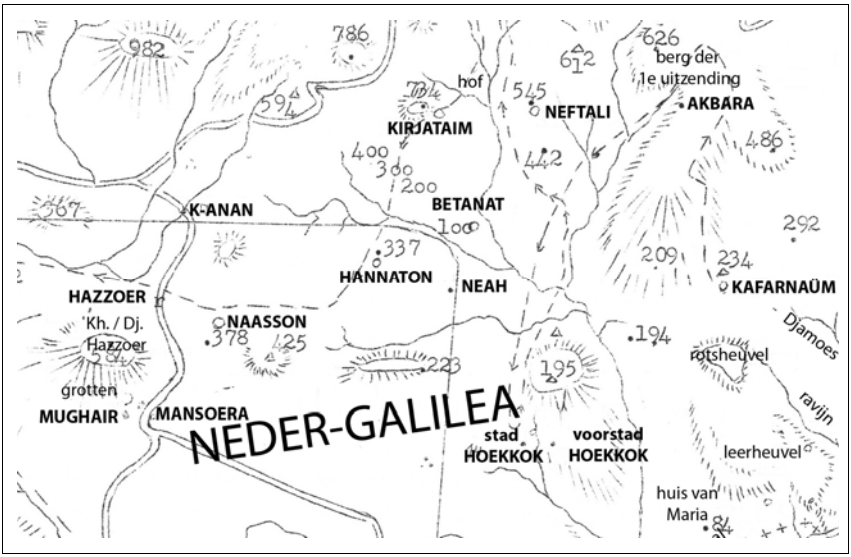

Het was Hoekkok (Hoekaka), en wel de voorstad, die een kwartier van de stad zelf ligt[481].

Reeds vóór de stad kwamen vele mensen Hem tegemoet en ontvingen Hem en de leerlingen met uitbundige vreugde.

Het was niet ver van een bron, waar ook een blinde en verscheidene lammen op Hem wachtten en Hem om hulp smeekten. De blinde had onreine ogen. *Jezus beval hem zijn*

---

[481] **Hoekkok = Hoekaka = Jakoek**. – Volgens de grensbeschrijving van de stam Neftali moest het liggen nabij de N-O-hoek van de stam Zabulon en iets zuidelijker dan Neah (Jos. 19, 34; cfr. Jos. 19, 13-14).

Het wordt met zekerheid vereenzelvigd met het huidige Jakoek, 10 km ten zuidzuidwesten van Safed. De plaats vertoont alle kenmerken van een oude stad (zie b.v. Guérin, Gal. I, 354)..

Uit de aandachtige lezing van K.'s verhaal kan men opmaken dat het Hoekkok uit Jezus' tijd uit drie plaatsen bestond:

1) de bron, waar Jezus, uit het noorden afdalend, eerst aankomt;
2) de voorstad die Hij het eerst bezoekt en waar Hij overnacht;
3) de eigenlijke stad, waarin Hij pas tegen de middag van de tweede dag binnentreedt.

In de voorstad ligt de school; in de eigenlijke stad de grote synagoge.

Wat de lezer in nr. 956 een moeilijkheid veroorzaakt is dit: de zienster noemt de voorstad een paar keren gewoonweg 'stad'.
Eerst halverwege nr. 957 zien wij Jezus op 17 december de 'stad' binnengaan.

Om Jezus' verplaatsingen te Hoekkok goed te begrijpen, moet men een idee hebben van de lokaliteiten.

- De bron ligt in het begin van een kleine vallei.
- Op een heuvel ten oosten van het dal ligt de voorstad; daar vindt men nu de weli of grafkapel van de sjeick Nasji.
- Daar tegenover ten westen van het dal lag de eigenlijke stad.
- Dicht bij bron en stad zijn er grotten, op schetsje aangeduid door het teken).
- Ten noorden van het dorp Jakoek, dat het oude Hoekkok gedeeltelijk bedekt, verheft zich een tweede weli, nl. van de sjeick Hassan.

De puntlijn duidt de weg van Jezus te Hoekkok aan.

aangezicht aan de bron te wassen. Nadat hij dit gedaan had, zalfde Jezus hem de ogen met olie, en brak een klein takje van een struik, hield het hem voor de ogen en vroeg: "Ziet gij iets?"

De man antwoordde: "Ja, ik zie een enorme boom!"

Dan bestreek Jezus hem nogmaals de ogen en vroeg dan opnieuw of hij iets zag.

En de man wierp zich vol vreugde voor Hem neer en riep uit: "Heer! ik zie bergen! ik zie bomen, mensen! ik zie alles! ik zie goed!" Dit veroorzaakte een grote vreugde onder de mensen en zij gingen met de man terug naar de stad.

Jezus genas nog de lammen en jichtigen, die op krukken rondom Hem stonden. De krukken waren van dun, maar zeer vast hout; ze hadden ieder drie poten, zodat ze alleen konden staan, en men kon ze (tot een staanstoel) verenigen, zodat de zieken met de borst er op leunden.

Toen de blinde, juichend van geluk, in de stad gekomen was, trokken nog vele mensen vol vreugd naar buiten, zo ook de synagoge-overste en onderwijzers met hun leerlingen en nu trad Jezus met veel volk de school binnen en *leraarde over enkele der acht zaligheden en verhaalde ook parabelen. Hij maande allen aan tot boetvaardigheid, want het Rijk Gods was nabij.*

Hij legde de parabelen breedvoerig uit in het bijzijn der leerlingen. Hij had hen gewaarschuwd zeer goed op te letten om dan hetzelfde, wanneer zij zich verspreidden, in de omliggende dorpen en huizen voort te leren. Zo putten zij uit zijn openbare preken de kennis, die zij verder in het gewest weer uitzaaiden; want de apostelen met verscheidene leerlingen verspreidden zich gewoonlijk in de omliggende dorpen, genazen er zieken,

onderrichtten de mensen en kwamen dan ‘s avonds vóór de naaste stad, waar Jezus zich heen zou begeven, weer met Hem te samen.

Hier te Hoekkok nam Jezus met zijn leerlingen zijn intrek bij de synagoge-overste en er werd hun vis, honing, broodjes en vruchten voorgediend. De afgereisde apostelen waren heden, meen ik, in Lakkoem en de omstreken.

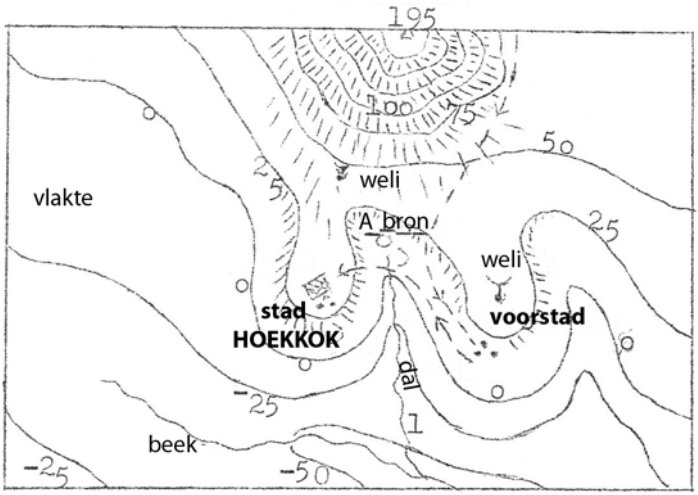

nr. 956 : Ligging van Hoekkok

957.

17 december. –

Hoekkok ligt een vijftal uren ten noordwesten van Kafarnaüm (zeer foutieve opgave, wellicht het gevolg van de grote boog die Jezus maakte om van Kafarnaüm tot hier te komen); het ligt 5 uren ten zuidwesten van de uitzendingsberg en zowat 3 uren ten zuiden van Safed.

Hoekkok is uitsluitend door Joden bewoond, die tamelijk goede mensen zijn; ook hebben de meesten de doop van Joannes ontvangen. De inwoners vervaardigen hier fijne stoffe, smalle

wollen banen, ook kwasten en franjes van zijde, die overvloedig verwerkt wordt. Ook worden hier sandalen gevlochten, waaronder een hak en een voetzool worden aangebracht, zodat ze in het midden buigzaam blijven; dit model van sandalen is zeer gemakkelijk om er mee te gaan en het stof valt door de gaten.

In de morgen leerde en heelde Jezus nog in de voorstad. Omstreeks de middag zag ik Hem, van vele mensen vergezeld, in Hoekkok zelf binnentreden. De Apostelen verdeelden zich weerom twee en twee in de stad en er omheen, en elk paar was van enkele leerlingen vergezeld.

De stad moet oudtijds een vestingstad geweest zijn. Er lopen meerdere grachten omheen en over een brug gaat men er binnen; men ziet door de poort diep in de stad op de synagoge die zeer schoon is; de grachten staan nu droog; er zijn ook dreven en vele bomen en, zoals reeds gezegd is, ziet men de huizen niet eer men er dichtbij gekomen is.

De overste en zijn ondergeschikte uit de voorstad dienen ook bij de synagoge in de stad; de synagoge is zeer mooi; ze is rondom met zuilen omgeven, waardoor men ze bij grote toeloop geheel kan openen en aanzienlijk verruimen. Aan de achterkant evenwel is ze gesloten en halfrond; ze ligt op een vrije, open plaats en juist aan het einde van de straat waardoor men in de stad komt; in haar geheel is de stad aangenaam en smaakvol gebouwd.

Bij Jezus' aankomst liepen alle inwoners naar de synagoge, maar Jezus ging nog eerst in twee andere zalen van het gebouwencomplex en *genas in de ene vele mannen, en in de andere vrouwen met ziekten van alle aard;* zij brachten Hem ook vele zieke kinderen, waarvan sommige op de beide armen van hun verzorgers gedragen werden *Hij genas ze en zegende ook vele gezonde kinderen.*

958.

In de synagoge sprak Jezus over het gebed en de Messias en zegde: "Hij is reeds gekomen en onder u; gij leeft in zijn tijd, meer nog Ik verkondig zijn leer!" Hij sprak van het aanbidden van God in de Geest en in de Waarheid, en ik voelde dat Hij ook hier weerom het aanbidden bedoelde van God in de H. Geest en in Jezus Christus, want HIJ is de Waarheid, de ware God, de levende God, de vleesgeworden God, de Zoon ontvangen uit de H. Geest (cfr. Joa. 4, 24).

De leraars zeiden hierop zeer vriendelijk tot Hem: "Wees zo goed, toch eens duidelijk en onverbloemd te zeggen Wie Gij zijt, van wie Gij afkomstig zijt! Zijn dan uw ouders niet uw ouders? uw verwanten niet uw verwanten? Zeg toch duidelijk of Gij zelf de Messias, de Zoon van God zijt? Het ware toch goed dat de schriftgeleerden een juist inzicht hadden en wisten waaraan zich te houden; zij zijn trouwens de voorlichters van het volk en het ware goed, indien zij met zekerheid wisten WIE zij in U voorhanden hebben." Zo drongen zij aan op duidelijke taal!

Jezus echter ontweek een vierkant antwoord en zei onrechtstreeks: "Moest Ik zeggen "Ik ben het", gij zoudt dit niet aannemen en opwerpen "Hij is de zoon van DIE mensen!" Gij moet niet naar mijn herkomst vragen, gij moet maar mijn uitspraken, leer en handelingen nagaan (en er de gevolgtrekkingen uit afleiden). Wie de wil van de Vader vervult, is de Zoon van de Vader, want de Zoon is in de Vader en de Vader is in de Zoon en wie de wil van de Zoon vervult, vervult de wil van de vader."

Over dit verheven onderwerp en over het gebed sprak Hij zo verrukkelijk en meeslepend, dat velen uitriepen "Heer! Gij zijt de Christus! Gij zijt de Waarheid!", zich neerwierpen en Hem wilden aanbidden. *Maar Jezus zei*

hierop: "Aanbidt de Vader in de Geest en in de waarheid" en Hij verliet de stad en keerde terug naar de voorstad in gezelschap van de overste, bij wie Hij met de leerlingen overnachtte.

Hier in de voorstad is geen synagoge, doch wel een school waarin het onderwijs degelijk en veelzijdig is.

Het tempelwijdingsfeest met de vele karakteristieke lichten duurt nog voort.

959.

18 december. –

's Morgens leerde Jezus nog in Hoekkok (voorstad) op hun vragen of Hij de Messias was en hij verklaarde hun de parabel van de zaaier en van het zaad, dat, volgens de aard van de bodem, meer of minder vruchten voortbrengt.

Daarna sprak Hij van de goede Herder, die gekomen was om de verdwaalde schapen op te zoeken, al was het dat Hij ook maar één op zijn schouders terug kon brengen. Hij sprak: "Zó zal de goede Herder doen, tot zijn vijanden Hem zullen doden; zijn knechten en de knechten van zijn knechten zullen eveneens zo doen en zijn werk voortzetten tot het einde van de dagen. Wanneer aan het einde ook maar één schaap gered zou zijn, zou de Liefde er toch gelukkig mee zijn." Nog langer sprak Hij zeer innemend hierover.

Jezus geneest op weg naar Betanat een blinde.

De apostelen en enige leerlingen (van zijn groep) vertrokken vóór Hem; Hijzelf ging na de middag met enige leerlingen een weinig in de richting waaruit Hij gekomen was, weer terug naar Betanat, 1,5 uur ten zuidoosten van Safed. (Daar Betanat dicht bij

Hannaton en Neah moet liggen, meenden wij het even ten zuidzuidwesten van Safed te moeten leggen, zie VOORREDE, nr. 9).

Ongeveer een half uur van Betanat kwam Hem op de weg reeds een blinde tegemoet, die door twee lieve knaapjes geleid werd; zij droegen gele korte kleedjes en hoeden die van bast gevlochten waren, als schermen tegen de zon; het waren levietenkinderen. De man was oud en van een hoger stand; hij had reeds lang op Jezus gehoopt; hij liep Hem tegemoet, zodra zijn geleidertjes Hem in het zicht gekregen hadden, en hij riep reeds van verre: "Jezus, Zoon van David! help mij, erbarm U over mij!" En bij Jezus gekomen wierp hij zich op de grond en zei: "Heer, Gij zult mij vast het licht weergeven. Reeds zolang heb ik naar U verlangd, reeds zolang heb ik het inwendig gevoeld dat Gij mij zoudt komen genezen!"

Jezus antwoordde: "Indien gij het gelooft, zo geschiede naar uw geloof!" En Hij ging met hem naar een waterbron in het bos en beval hem zijn ogen te wassen. De ogen van de man waren met gans zijn voorhoofd verzworen en met één korst bedekt, doch zodra hij zich gewassen had, vielen de schubben van zijn ogen en *Jezus zalfde ze met olie en zo ook zijn voorhoofd en slapen.* En nu was de man weer ziende en dankte Jezus en *Deze zegende ook de beide knaapjes en voorzegde dat zij eens het woord van God zouden verkondigen.*

Nu naderden zij de stad, waarvóór de apostelen en meerdere leerlingen zich weer met Jezus verenigden. Hier waren ook vele mensen uit de stad verzameld; en toen zij de blinde ziende terug zagen komen, was de vreugd overgroot.

Ook deze genezene heet Ktesifon; hij is echter die genezen Ktesifon niet, die later een leerling werd en met Lazarus naar Gallië kwam[482].

960.

Jezus ging naar de synagoge met de levieten en al het volk, tot wie Hij daar het woord richtte. Het tempelwijdingsfeest met de verlichting duurt nog voort. *Jezus legde hier nogmaals de parabelen van de zaaier en de Goede Herder uit.*

Het volk was hier goed en verheugd over zijn komst; Hij verbleef en at in het huis van de levieten bij de school. Daar waren geen Farizeeën; de levieten woonden tezamen als in een klooster en zonden van hun mannen naar andere steden uit.

Deze stad Betanat was oudtijds versterkt en vol heidenen. (In Jos. 19, 38 wordt ze zonder meer genoemd onder de vestingsteden van Neftali). De stam Neftali had haar lang schatplichtig laten bestaan en de heidenen niet uitgeroeid (cfr. Recht. 1, 33). Maar NU waren er gene meer over; men heeft hen verdreven in de tijd, waarin de tempel hersteld werd, toen Esdras en Nehemias de Joden dwongen hun heidense vrouwen weg te sturen (Esdr. 9 en 10).

Gods zware bedreigingen, bij monde der profeten tegen zijn volk uitgesproken, indien zij zulke huwelijken aangingen, en ook indien zij de heidenen niet uit hun land verdreven, en daardoor altijd in de verleiding tot zulke huwelijken bleven, zijn ook

---

[482] Welke genezen blinde kwam later met Lazarus naar Gallië?

In de levensschets van Marta en Magdalena zal K. in nr. 2330 zeggen: "De derde man die met Lazarus en de anderen (in Gallië) aangekomen was, heette Kelitonius (Chelitonius); hij was de blindgeborene aan wie Jezus het licht teruggeschonken had en die altijd bij de leerlingen geweest was."

Deze laatste noemt zij dus hier foutief Ktesifon. Zulk een vergissing of verwarring is niet zo moeilijk, wanneer zij uit verdere herinnering spreekt. De genezing van de evangelische blindgeborene heeft zij echter niet verteld.

letterlijk verwezenlijkt. Want rondom de Tabor en daar in het gebergte tussen Endor en Skytopolis, waar de bergen zo ordeloos liggen en waar ik zoveel goud onuitgegraven onder de aarde zie, hebben zij de heidenen niet verdreven en daarom is daar nu alles een woestenij geworden.

De hellingen van de kleine Hermon en van het Gilboa-gebergte onderscheiden zich in het algemeen door hun naaktheid, dorheid en onvruchtbaarheid; heel de kleine Hermon en vooral de top is, ter uitzondering van enkele plaatsen, kaal, steenachtig, met basaltblokken bedekt (cfr. Gal. I, 115; D.B. Moreh 2, k. 1278).

Hetzelfde geldt voor Gilboa: "naakt en zonder water op zijn hoogvlakten: *nu et sans eaux sur ses plateaux supérieurs."* (D.B. Gelboé, k. 156).

Ik had in de dagen dat Jezus te Ebez en bij Endor was en ik Saüls nederlaag zag, een omstandig gezicht van dat verward, ingewikkeld en woest gebergte tussen Endor, Dotan, Skytopolis en Aser-Mikmetat.

Ik zag daar zeer vele wilde ezels lopen en ik meen ook kamelen gezien te hebben, die hun nog onbeholpen jongen bij de vlucht in het gevaar met hun muil op hun rug hieven; misschien waren het ook andere dieren. Bij die gelegenheid zag ik in die bergen veel erts als goud schitteren, dat nooit ontgraven geworden is en eensdaags nog aan het licht zal komen, indien ik althans bij vergissing geen ander glanzend metaal voor goud genomen heb. (Deut. 8, 9 somt onder de rijkdommen van Palestina op: koper dat men kan delven uit de bergen). Ik kan de verwarde ligging, de verstrengeling van dit gebergte nu niet meer beschrijven.

(Zou K. hiermee niet bedoelen wat in D.B. Gelboé, k. 156 uitgedrukt wordt met de woorden: *"Escarpé au nord, avec des couches de terrains SINGULIEREMENT TOURMENTEES."* ???)

Blik op Marta en Magdalena.

Ik heb heden nacht ook gezien dat Marta met de H. Vrouwen bij Maria overlegd heeft hoe zij, zodra Jezus eenmaal ergens in de buurt een grote preek zal houden tot Magdalena zal gaan, haar bidden en door alle mogelijke middelen overhalen om met haar naar Jezus te gaan luisteren. Dan zouden zij allen Jezus smeken haar toch te willen helpen; zij hoopte dat haar ongelukkige zuster tegen het paasfeest in Betanië zou kunnen zijn en blijven.

Jezus te Galgala, Elkeza en Betan.

961.

Heden ging Jezus met de apostelen en leerlingen tot tegen de avond rond Safed om. De apostelen verspreidden zich in het gewest en bevonden zich enige malen met tweeën, andere malen in groter getal weer hij Hem.

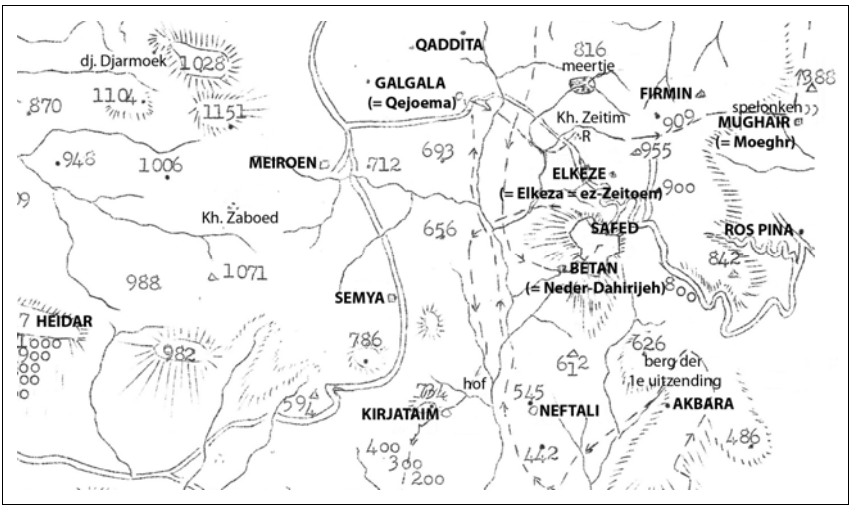

Van Betanat ging Jezus noordwaarts naar Galgala, een schone stad aan beide zijden van een grote landweg gelegen[483].

Hij ging er met vele leerlingen naar de synagoge. Hier waren Farizeeën en *in een strenge toespraak had Hij het (vooral) op hen gemunt. Hij legde de voorzeggingen van de profeet Malakias uit, die op de Messias, de Voorloper Joannes en op de nieuwe, reine offerande betrekking hebben en Hij verklaarde dat die tijd nu gekomen was* (Mal. 1, 10-11; 3, 1-4; 4, 5-6).

Hij ging van hier verder, oostwaarts naar Elkeza, ten noorden van Safed, waar de profeet Nahum geboren is (Nah. 1, 1)[484].

---

[483] **Galgala**. – In fasc. 7, nr. 174, voetnoot 370 is reeds aangetoond van welk belang deze mededeling is over het bestaan van een Galgala aan de grote landweg en in de buurt van Safed.

Wetenschappelijk is de stad en haar ligging volkomen onbekend.
Op grond van K.'s mededelingen kunnen wij ze bij benadering aanduiden.
Zie grote kaarten 1 en 2. Op de laatste is heel deze rondreis van Jezus uitgestippeld.

[484] **Elkeze = Elkeza = Ain ez-Zeitoen en Ain Zeitim.** –
Al wat wij van Elkeze 1 weten uit de H. Schrift is, dat de profeet Nahum zich een Elkeziet noemt, man van Elkeze, afkomstig van Elkeze (Nah. 1, 1).

Op aanwijzing van K. kunnen wij met de grootste waarschijnlijkheid, voor ons persoonlijk bijna zekerheid, Elkeze vereenzelvigen met de dubbele plaats Ain ez-Zeitoen en Ain Zeitim.

Te Zeitim ligt de voornaamste ruïne, terwijl Zeitoen nog een bewoond dorp is; beide lokaliteiten hoorden toen wel samen, zoals dit dikwijls voorkwam en zelfs nu nog vaak het geval is.
De twee dorpshelften liggen 1 en 2 km ten noordnoordwesten van Safed.

De naam AIN wijst er op dat elke plaats de bron heeft, die door K. te Elkeze vermeld wordt. Één van beide heeft er zelfs twee.

Het letterteken 'R' op kaart Pal. Grid duidt een 'ruïne aan uit de oudheid'.
Van Zeitim zegt Guide bleu: *"c'est un ancien site israélite"* (blz. 190).
Voor de bronnen, zie Delancker, blz. 273 en Guérin, Gal. II, 427.

Niet ver van daar wijst K. op een klein meertje, waarover wij het straks zullen hebben; heel zeker is dit een versterking van onze bewijsvoering voor de identificatie van Elkeze met Ain Zeitim en Zeitoen.

Ook hier leraarde Hij een korte tijd. Hier in de nabijheid is een vijver (*Brunnenteich*) en het water vloeit in twee armen westwaarts en zuidwaarts rond Safed in de Opperjordaan en in de Galilese Zee (of Meer)[485]. Bij Elkeza en dicht bij deze vijver is een melaatsenhuis en *Jezus genas er 8 en aan dezen beval Hij zich aan de priesters te Safed te gaan tonen.*

Hij onderrichtte ook herders; er weidden daar ook kamelen in buitengewoon hoog gras (zoals men er op vele plaatsen in Palestina ziet). Jezus was heden op zijn tocht ook bij een berg met vele spelonken[486], waarin heidenen woonden en *Hij richtte*

---

[485] Vijver of meertje. – In nr. 968 wijst K. achter Elkeze en zijn bron een klein meer aan; het is de hier genoemde vijver; het is een in de rots gehouwen hekken, min of meer ovaal, of, zoals K. zegt: 'eivormig'.
Het meet van west naar oost in de lengte 400 m en in de breedte gemiddeld 250 m; het ligt 800 m ten noorden van Zeitim, bijna 3 km ten noorden van Safed.
Twee beekjes monden er ten oosten in uit en verenigd verlaten zij het meertje weer ten westen. Spoedig vormen ze een rivier die zich zuidwaarts wendt en ten westen onder Safed voorbij vloeit.
Het schijnt zelfs dat zulke in de rots gehouwen grote vijvers met opzet voor melaatsen gehouwen werden; men vindt er inderdaad ook elders, b.v. een paar in de omgeving van Nazareth.

Die vijver bij Elkeze staat nog niet op grote kaart 1 of 2.
Straks wordt het op de volgende kaartschets genoteerd.

Wat K. hier nog zegt over beken en rivieren rond Safed, onduidelijk wat zij juist bedoelt.. Hier is wel weer rivierverwarring in het spel, zie VOORREDE; nr. 11.

[486] **Mughaïr = Moeghr**. –
Op zijn rondgang komt Jezus bij een berg met vele spelonken.
4 km ten noordoosten van Safed ligt het dorp Mughaïr op een berg; deze naam betekent 'spelonken' en waar men deze naam aantreft, bestaan spelonken.

Van dit Mughaïr zegt V. Guérin: "Het dorp ligt op de hellingen van een berg, waarin ten oosten talrijke grotten zijn; de ene hebben vroeger gediend tot graven, de andere tot kelders of woningen. Ik bemerk daar ook OUDE citernes, persen in de rots gehouwen, enz." (Gal. II, 453).

Overigens zijn in dat gewest zowat overal spelonken in bergen, b.v. bij Dallata, te Maroes, te Moeghr (= Mughaïr).

het woord tot hen. Hij wandelde, leraarde en heelde de hele dag, want men bracht Hem op zijn weg overal zieken.

Hij kwam tegen avond terug en bereikte nog Betan, dat westelijk onder Safeds hoogte en een uur van Betanat ligt, waar Hij 's morgens was uitgegaan[487]. Deze plaats is klein en een dochterstadje van Betanat. Betanats inwoners hebben daar een nederzetting gesticht en zich huizen gebouwd; het stadje ligt zó aan de voet van de zeer steile westzijde van Safed, dat men van daarboven er in kan kijken.

962.

Hier nam Jezus met de leerlingen zijn intrek bij verwanten. De dochter van een zuster van Elisabet, die ik vroeger nog niet kende, was hier getrouwd; zij had 5 kinderen, waarvan het jongste, een meisje, 12 jaar oud kon zijn. De zonen waren reeds ouder tot 20 jaar. Deze familie leefde afgezonderd en met anderen van dezelfde gezindheid in een rij huizen in de muren van de stad; hun woningen waren gedeeltelijk in de muur, gedeeltelijk in de rots[488];

---

[487] **Betan = Neder-Dahirijeh**. – Deze naam betekent: 'diep', 'hol', 'uitgehold' en wijst op de diepe ligging van het dorp aan de voet van de berg waarop Safed ligt. Het verschil van niveau voor beide plaatsen voor de afstand van 600 m in vogelvlucht is 234 m.

Wij kunnen het veronderstellen op de plaats waar nu Neder-Dahirijeh ligt.

Van Safed naar Dahirijeh afdalend, schrijft Delancker: "Wij dalen neer langs een afgrijselijke, bijna loodrechte helling." (blz. 272-273).
Van boven neerkijkend, zegt K., kan men er in zien.

[488] Hoe die woningen 'gedeeltelijk in de rots' er ook uitzagen, ze bestonden uit een reeks grotten met een klein voorgebouw, en vermoedelijk waren het dezelfde rij grafspelonken, waaraan men nu de naam 'Huis van Jakob' geeft. (cfr. Géogr. univ. V. 94; Guide, 600).

In de 16e eeuw hebben kabbalistische leraren deze graven tot hun laatste rustplaats verkozen. Nu, volgens Guide bleu, blz. 192 ligt deze begraafplaats bijna aan de voet van de berg in de nabijheid van de kabbalistische synagoge Ari.

zij behoorden allen tot de getrouwde Essenen en de man van Elisabets nicht was hun overste. Deze familie had hier een eigendom, afkomstig van de voorvaderen; het waren zeer godsdienstige mensen.

Zij spraken met Jezus over Joannes en vroegen bezorgd of hij niet weldra zou vrijgelaten worden. *Het antwoord van Jezus was van zulk een aard, dat het hen achterdochtig, zeer ernstig en treurig stemde,* maar zij bewaarden hun kalmte.

Joannes was bij hen geweest, toen hij voor het eerst van de bronnen van de Jordaan uit de woestijn terugkwam (fasc. 10, nr. 266) en zij waren onder de eersten die naar zijn doop gingen.

Met Jezus over hun zonen sprekend zeiden zij dat zij hen heel binnenkort in dienst zouden laten gaan in de visserij bij Kafarnaüm. *Jezus antwoordde hierop dat deze vissers een andere vissersonderneming begonnen waren, en dat ook hun zonen te hunnen tijde Hem zouden volgen;* zij zijn later inderdaad onder de 72 geweest.

Jezus leerde en heelde hier. Ik hoorde Hem ook zeggen, ik weet niet meer bij welke gelegenheid, *dat de andere leerlingen op het grondgebied van Sidon en Tyrus waren en dat Hijzelf naar Judea wilde gaan.* (Een reis heen en terug wilde maken; bedoeld is niet zijn laatste 'opgaan' naar Jeruzalem).

Ik bemerkte daarbij dat Tomas zich levendig over dit vooruitzicht verheugde, omdat, naar hij vermoedde, de tegenspraak van de Farizeeën daar heftiger zou zijn en omdat hij verlangde het tegen hen op te nemen. Hij gaf dit aan de andere leerlingen te kennen, maar dezen gingen er niet zo gaarne heen. *Jezus echter*

"De verwanten bezaten hier een eigendom, afkomstig van de voorvaderen", zegt K. Zou dit geen verband kunnen houden met de naam van die reeks grotten 'Huis van Jakob'?

berispte hem om zijn overmoed en onbescheiden ijver en voorzegde hem dat hijzelf nog eenmaal zou weigeren te geloven (cfr. Joa. 11, 16; 20, 25). Dit scheen Tomas onbegrijpelijk; hij kon het niet geloven[489].

---

[489] Jezus zal nu Safed bezoeken en K. zal ons spoedig een reeks schone verhalen voorhouden. Om deze niet te veel te moeten onderbreken, willen wij eerst een woord zeggen over die interessante stad.

Er is zoveel belangrijks over mee te delen, dat, gezien de noodzaak tot beknoptheid, het een moeilijke opgave is, het voornaamste er over samen te vatten.

Safed. – Safed is in de H. Schrift slechts één keer genoemd (Tob. 1, 1). Het heeft zijn naam ontleend aan zijn hoge ligging: hij is afgeleid van het hebreeuwse werkwoord 'Safo', 'kijken in de verte', 'spieden';
het ligt inderdaad op een hoge berg met een niveau van 834 m.
Vandaar dat men in de meeste richtingen een onbeperkt vergezicht geniet, behalve in het noorden en noordwesten, waar op enige punten hogere bergtoppen zijn.

In het joodse tijdperk was Safed één van de bergen, waarop vuren aangestoken werden om de nieuwe maan en godsdienstfeesten aan te kondigen.

Luidens een opschrift boven de ingang van een parochiekerk wees Jezus op Safed, toen Hij in zijn bergrede zei: *"Een stad op een berg kan niet verborgen blijven."* Waar of niet waar, van de berg der zaligheden of der bergrede lag Safed aan de overkant van de Jordaan als het ware voor het grijpen.

Voor de Joden was en is Safed een van hun vier hoogheilige steden.
De drie andere zijn:

- Tiberias,
- Jeruzalem en
- Hebron.

Reeds ten tijde van Christus bloeide te Safed het onderwijs in de Wet en het bleef er bloeien zelfs onder de Arabische overheersing.

Vooral in de 14e eeuw heerste er een intens joods geestesleven.

In de 15e eeuw bracht een groot contingent Israëlieten, door de vervolging uit Spanje verdreven, een heropleving van joods cultuurleven; met hen deed de 'kaballistiek' haar intrede, d.i. een soort mystieke, niet-wetenschappelijke verklaring van de H. Schrift; ze veroverde meteen de drie andere joodse heilige steden, Jeruzalem, Tiberias en Hebron.

Safed heeft veel te lijden gehad van oorlogen, daar de legers steeds veel belang aan het bezit er van hechtten wegens haar strategische ligging. Niet minder werd ze geteisterd door de vele aardbevingen.
Één der grootste was die van 1837, die de stad nagenoeg geheel verwoestte en 4.000 Joden om het leven bracht.

Steeds was Safed dicht bevolkt. In 1900 telde het 10.000 inwoners, waaronder 6.000 muzelmannen en 4.000 Joden.
In onze tijd hebben joodse immigranten hun getal aanzienlijk verhoogd, vooral na de oorlog van 1947. Na deze oorlog werden in minder dan 7 jaren 5.000 huizen gebouwd of herbouwd en de stad te midden van haar majestueus natuurdecor uitgebouwd tot een prachtig zomerverblijf, een aantrekkingspunt voor toeristen, een brandpunt van artistieke bedrijvigheid. In 1954 was de bevolking gestegen tot 20.000 zielen, onder welke de kaballisten sterk vertegenwoordigd zijn.

De situs van Safed is en was een langwerpige, steile berg die van noordnoordwesten naar zuidzuidoosten gericht is en op zijn rug drie bochels of hoogten vertoont. Op deze oneffen rug of hoogvlakte en op de hoogste, steile hellingen aan weerszijden – de westhelling is verreweg de steilste – liggen de huizen en gebouwen geëtaleerd. Thans is dit de joodse wijk.

De oostelijke helling is zachter en daalt geleidelijk naar een dieper terrein, om dan weer geleidelijk te stijgen tot dezelfde hoogte als de westelijke berg (834 m). In het lager deel ligt (of lag tot vóór kort) de muzelmanse wijk, die aan weerszijden van de valleibodem de laagste hellingen bedekte.

De oostberg was op zijn hoogste top met het Engelse politiefort bekroond.

Jezus wordt naar Safed uitgenodigd.

963.

20 december = 1 Tebet; Nieuwe Maan. –

's Morgens leerde en heelde Jezus met de leerlingen in Betan. In de school legde Hij weer de tweede zaligheid uit.

's Namiddags onderrichtte Hij de leerlingen in hun taak als predikers.

Ondertussen waren Farizeeën van Safed afgedaald om Hem op de sabbat in hun stad uit te nodigen. *Hij legde juist weer de parabel uit van de verschillend geaarde gronden*

Nog heden is de westberg met zijn hellingen het voornaamste gedeelte van Safed. In een hoger commentaar is reeds de nadruk gelegd op de buitengewone steilte van de westhelling.

Guérin vertelt dat hij deze helling afdaalde langs een ladder van opeenvolgende, in de rots gehouwen trappen. (Gal. II, 455).

Dat bij de aardbeving van 1837 het joodse kwartier op deze berg totaal vernield werd en duizenden Joden om het leven kwamen, was hieraan te wijten dat hun huizen minder solied gebouwd waren en de bovenste door de aardschudding ineenstortten en de lagere huizen, waarop ze vielen, in hun val mee rukten.

De top van de westberg is bekroond met de 'el-Qalah' of 'burg van de kruisvaarders' (gebouwd door de tempelridders tussen 1138 en 1140); hij beheerst de gehele stad en is zelf beheerst door een machtige, geïsoleerde ronde toren van 34 m doorsnede. Alleen het onderste vierde deel er van is bewaard; dit bestaat uit mooi behouwen en goed in elkaar gevoegde en passende steenblokken.

Vanop de resten van deze machtige toren geniet men een wijd en onbeschrijfelijk prachtig vergezicht. De blik omvat het grootste gedeelte van Opper-Galilea, geheel Neder-Galilea en zeer uitgestrekte landstreken over de Jordaan, over het meer Merom en Gennezaret, die zich als het ware aan de voeten van de toeschouwer uitstrekken. (cfr. Gal. II, 420-421).

In dit Safed willen wij Jezus gaan beschouwen.
Nu zullen wij beter zijn gangen begrijpen.

waarop het zaad valt; zij wilden echter het beeld van de steenachtige grond niet begrijpen en twistten daarover met Hem.

Maar Hij bracht hen tot zwijgen; en toen zij Hem uitnodigden om hij hen de sabbat te komen vieren, *antwoordde Hij dat Hij hen terwille van de verloren schapen wilde vergezellen, maar dat de Sadduceeën*– onder die afgevaardigden waren er enkele – *aanstoot aan Hem zouden nemen.*

Zij wedervoeren: "Rabbi, laat dit ONZE zaak zijn!"

Nog zei Jezus dat Hij hen goed doorzag en dat hun ongerechtigheid het land vervulde.

Hij trok dan in het gezelschap van vele Betanaren opwaarts naar Safed, dat aan deze zijde van de berg zo steil tegen de helling aangebouwd is, dat het dak van het ene huis reikt tot de voet van het ander; de wegen liggen dieper dan de huizen, waartoe men opklimt met trappen die in de rotswand uitgehouwen zijn. Men heeft wel een half uur nodig om de hoogte te bestijgen en bij de synagoge te komen, waar de berg een breder vlakte krijgt, want daar is de helling naar het noordoosten minder steil.

Vóór de stad werd Jezus door vele goede lieden feestelijk onthaald; zij omringden hem met groene takken (fasc. 6, nr. 142, voetnoot 319) en vergezelden Hem onder gezang.
Men waste Hem en de leerlingen de voeten en bood hun de welkomsverversing aan. Zo kwam Hij bij de synagoge waar vele mensen verzameld waren, want het tempelwijdingsfeest werd heden gesloten en het (de octaafdag) viel samen met het Nieuwe-Maan-feest en het was sabbat (verplichte rust wegens de octaafdag). Ook om Hem en de leerlingen te zien was de gehele stad op de been.

(We hebben in nr. 949 gezien dat het tempelwijdingsfeest een dag vervroegd was en op 24 Kislew gevierd werd. Kislew heeft 30 dagen en zo viel de octaafdag op 1 Tebet.

In deze passage wordt nogmaals een feest sabbat genoemd; cfr. nr. 949 en speciaal fasc. 13, nr. 432, voetnoot 194).

Te Safed waren vele Farizeeën, Sadduceeën, schriftgeleerden, doch ook eenvoudige levieten. De stad bezat een school voor wetsonderricht waarin veel jong volk in de theologie van de Wet onderwezen werd, doch waar men ook onderricht gaf in alle joodse vrije kunsten (zie hiervoor, de uitweiding over Safed, nr. 963, voetnoot 489).

Een paar jaren geleden was ook Tomas als student hier geweest, en nu legde hij een bezoek af bij zijn gewezen hoofdleraar, een Farizeeër. Deze verwonderde er zich niet weinig over, hem in dit gezelschap te zien, maar Tomas sprak zo degelijk en geestdriftig over Jezus' daden en leer, dat hij hem tot zwijgen bracht.

964.

Maar enige Farizeeën en Sadduceeën van Jeruzalem hadden zich in deze school genesteld; zij gingen er zeer eigenmachtig te werk en waren zelfs de Farizeeën en leraren van hier tot last.
Van dezen waren er enige bij het gezantschap geweest, dat Jezus afgehaald had, en zij spraken met een zeer gladde (valse, geveinsde, vleiende) tong over zijn roem en wonderen, maar zij hoopten, zeiden zij, dat Hij ten minste hier geen tumult noch oproer zou verwekken. Zij hadden zich immers reeds zeer geërgerd aan de luisterrijke ontvangst die Jezus hier te beurt was gevallen en die, naar hun mening, een echte wanordelijkheid geweest was.

Jezus antwoordde hun hierop ten aanhoren van al het volk in de voorhal, vóór het begin van de sabbat. Hij sprak zeer streng van de stoornis en de ergernis, waarmee zij het land vervulden, maar Hij zei nog niets bepaald, duidelijk en ronduit en Hij daagde hen uit om Hem iets te verwijten, waarin Hij de Wet had verkracht. Was Hij integendeel niet door zijn Vader gezonden om de Wet te vervullen?

Terwijl Hij met hen op deze manier in twist was, kwamen de 7 of 8 gewezen melaatsen die Hij gisteren genezen had (nr. 961, midden), uit Elkeza hier aan om zich, volgens zijn bevel, aan de priesters ter bezichtiging voor te stellen *en Jezus zei: "Daar ziet Gij hoe Ik de Wet nakom. Ik beval die mensen vóór u te verschijnen, hoewel zij er niet toe gehouden waren; er niet toe gehouden, zeg Ik, omdat zij wonderbaar en niet door menselijke geneesmiddelen genezen en rein zijn geworden."*

(Te vergelijken met: ***"Wat God rein heeft verklaard, mag een mens niet langer onrein noemen.",*** Hand. 10, 15. *Jezus is God en priester, heeft alle macht; Hij heeft de melaatse rein gemaakt en rein verklaard. Aan de geest en letter van de Wet is voldaan.)*

Dit samentreffen was voor de Farizeeën een steek in het hart en zij gingen die mensen onderzoeken. Bij zulken (miraculeus genezenen?) werd alleen de borst nagezien, en als deze rein was, waren zij geheel rein (werden als geheel rein beschouwd). Verbaasd en verbitterd zagen de Farizeeën zich genoodzaakt hen vrij te spreken.

965.

Jezus leerde in de synagoge, buiten de sabbatlezing, uit het 1e boek van Mozes en het 1e der Koningen, ook over de 10 geboden en Hij legde de nadruk op verschillende punten, waarbij zich de Farizeeën en Sadduceeën, ieder voor zich, heimelijk getroffen voelden.

Deuteronomium (1,1-34,12)
Terugblik van Mozes (1,1-3,29)
Mozes vermaant het volk Gods wet te onderhouden (4,1-40)
Aanwijzing van vrijsteden in het Overjordaanse (4,41-43)
Inleiding tot de rede van Mozes (4,44-49)
Herinnering aan de wetgeving op de Sinai (5,1-33)
De liefde tot God het grote gebod (6,1-25)
Verhouding tot de inwoners van Kanaän (7,1-26)
Gods weldaden vragen dankbaarheid (8,1-20)
Waarschuwing tegen eigengerechtigheid (9,1-10,11)

Vermaning tot dankbare gehoorzaamheid (10,12-22)
De zegen der gehoorzaamheid, de vloek der ongehoorzaamheid (11,1-32)
De ene plaats van eredienst (12,1-32)
Tegen de verleiding tot afgoderij (13,1-18)
Verboden rouwgebruiken (14,1-2)
Reine en onreine dieren (14,3-21)
De tienden (14,22-29)
Het sabbatsjaar (15,1-11)
De vrijlating van slaven (15,12-18)
De eerstelingen van het vee (15,19-23)
De drie hoge feesten (16,1-17)
Rechtvaardige rechtspraak (16,18-20)
Geen heidense praktijken – Geen gebrekkige offerdieren (16,21-17,1)
Straf op afgoderij (17,2-7)
De hoogste rechtspraak (17,8-13)
De koning (17,14-20)
Inkomsten van priesters en Levieten (18,1-8)
Waarzeggerij en profetie (18,9-22)
De vrijsteden (19,1-13)
Tegen landroof en valse getuigenis (19,14-21)
Oorlogswetten (20,1-20)
Verzoening van de moord door een onbekende gepleegd (21,1-9)
De krijgsgevangen vrouw (21,10-14)
Het eerstgeboorterecht (21,15-17)
De weerspannige zoon (21,18-21)
Begrafenis na de doodstraf (21,22-23)
Weggeraakt goed (22,1-4)
Verschillende voorschriften (22,5-12)
Huwelijkswetten (22,13-30)
Wie niet in de gemeente des HEREN mogen komen (23,1-8)
Reinheid van de legerplaats (23,9-14)
Barmhartigheid jegens een gevluchte slaaf (23,15-16)
Tegen gewijde ontucht (23,17-18)
Geen rente van de volksgenoot (23,19-20)
Over geloften (23,21-23)
Over het plukken van druiven en aren op eens anders grond (23,24-25)
Over echtscheiding (24,1-5)
Bepalingen tot bescherming van de naaste (24,6-16)
Aansporing tot barmhartigheid (24,17-22)
Geen onnodige wreedheid (25,1-4)
Het zwagerhuwelijk (25,5-10)
Tegen schaamteloosheid (25,11-12)
Zuivere maat en gewicht (25,13-16)
Amalek moet uitgeroeid worden (25,17-19)
De aanbieding van de eerstelingen (26,1-11)
De tienden (26,12-15)
Slotwoord (26,16-19)
Gedenkstenen en altaar op de Ebal (27,1-10)
Zegen op de Gerizim, vloek op de Ebal (27,11-26)
Zegen en vloek (28,1-68)
Vernieuwing van het verbond met God (29,1-29)
Na berouw verlossing (30,1-10)
De beslissende keuze (30,11-20)

Jozua, Mozes' opvolger (31,1-8)
De lezing van de wet om de zeven jaar (31,9-13)
Israëls afval aangekondigd (31,14-30)
Het lied van Mozes (32,1-43)
Mozes' einde nadert (32,44-52)
De zegen van Mozes (33,1-29)
Mozes' dood (34,1-12)

***

Het eerste boek der Koningen (1,1-22,54)

Salomo's troonsbestijging (1,1-53)
Salomo's eerste regeringsdaden (2,1-46)
Salomo's bede om wijsheid (3,1-15)
Salomo's wijze rechtspraak (3,16-28)
Salomo's vorsten en landvoogden (4,1-20)
Salomo's grootheid (4,21-34)
De toebereidselen tot de bouw van de tempel (5,1-18)
Salomo's tempelbouw (6,1-38)
Salomo's paleis (7,1-12)
Het metaalwerk van de tempel (7,13-51)
De inwijding van de tempel (8,1-66)
De tweede verschijning des HEREN aan Salomo (9,1-9)
Salomo's overige bouwwerken (9,10-25)
Salomo's scheepvaart (9,26-28)
Het bezoek van de koningin van Seba (10,1-13)
Salomo's inkomsten en rijkdom (10,14-29)
Salomo's afgoderij (11,1-13)
Salomo's tegenstanders (11,14-40)
Dood van Salomo (11,41-43)
De scheuring van het rijk (12,1-24)
Jerobeam stelt een nieuwe eredienst in (12,25-32)
De man Gods uit Juda (12,33-13,34)
Het overige van de geschiedenis van Jerobeam (14,1-20)
Het overige van de geschiedenis van Rechabeam (14,21-31)
Abiam, koning van Juda (15,1-8)
Asa, koning van Juda (15,9-24)
Nadab, koning van Israël (15,25-32)
Basa, koning van Israël (15,33-16,7)
Ela, koning van Israël (16,8-14)
Zimri, koning van Israël (16,15-20)
Omri, koning van Israël (16,21-28)

Uit: NBG-vertaling 1951

***

Hij sprak ook over de vervulling van de beloften, en kondigde Gods oordelen en strafgerichten aan over allen die zijn oproep tot boetvaardigheid in de wind zouden slaan. Hij voorzegde de vernietiging van de tempel en de verwoesting van vele steden.

Hij sprak van de ware Wet, waarin zij geen inzicht hadden, en van HUN wet van gisteren, gelijk Hij die noemde en die Hij beslist verwierp; en ik vernam dat Hij daaronder iets verstond gelijk de hedendaagse boeken van de Joden, ik meen de Talmoed, dewijl zij zich hier bijzonder toelegden op de studie van dergelijke boeken, waarvan zij veel hielden[490].

---

[490] Talmoed en dergelijke boeken. – Omstreeks de jaren 1923-1925 viel een Augustijnerpater in een uiterst kritisch boek de 'betrouwbaarheid van Brentano in zijn Emmerick-aantekeningen' geweldig aan.
Het boek stichtte in deze zaak onnoemelijk veel kwaad en toch was zijn inhoud van zulk een aard dat een ander kritisch auteur uit de laatste jaren spotte met de kritische waarde van dat boek.

Ook uit deze passage hier bleek het voor de eerste auteur dat Brentano's vervalsing allerduidelijkst was.

"In Christus' tijd spreken van de Talmoed! welk een anachronisme, neen ! dit kan niet van Katarina zijn. Eens te meer heeft de vervalser Brentano zich verraden. Eerst ten minste twee eeuwen later is de Talmoed tot stand gekomen!!"

Wat zeggen beter geïnformeerde geleerden hierover?

- Het 'geheel' van de joodse tradities werd inderdaad eerst later op schrift gesteld, maar reeds in Jezus' tijd bestonden er 'verzamelingen', b.v. die van Rabbi Aqiba en die van de Hasmoneeën (Makkabeeën).
  De laatste verzameling dankt waarschijnlijk haar ontstaan aan een codificatie, ondernomen door Joannes Hyrkanus met de bedoeling de leer van de Farizeeën vast te leggen. Dit geschiedde dus in de jaren 135-134 vóór Christus (D.B. Mischna, c. 1129; cfr. Talmud).
- Ook de schriftgeleerde Hillel (50 vóór Chr. tot 10 na Chr.) stelde de mondeling overgeleverde wet op schrift, d. i. de interpretatie van de mozaïsche wet door de schriftgeleerden.
  Hun uitspraken deelde hij in 6 kapittels in en legde hierdoor de grondslagen voor de latere Misjna. Waarschijnlijk bestond reeds ten tijde van Christus zijn verzameling, onder zijn leiding op schrift gesteld (D.B. Scribe, c. 1539).
- In zijn bekend boekje 'Les années obscures de Jésus' schetst de JOOD Aron het geestelijk milieu waarin Jezus opgroeide en leefde, met deze woorden: "Nazareth, het Aramees en zijn schakeringen, de feesten en

Na de synagoge ging Hij met de leerlingen te gast en te herberg bij een hier woonachtige Farizeeër, die met het onderhoud van de openbare herberg voor leraars en rabbijnen belast was (de herberg dus die tot de synagoge behoorde en van het gebouwencomplex deel uitmaakte). Ook de overige Farizeeën namen deel aan het gastmaal.

Onder de maaltijd hield Jezus ***een geweldige strafrede,*** *omdat zij de leerlingen het verzuim van de handenwassing en van enige andere observanties verweten hadden; ook omdat zij tegen de tafeldienaar wegens enige geringe vlekken aan spijs en vaatwerk uitgevallen waren. Het was juist zoals enige malen in de H. Schrift* (Mt. 15, 1-9)[491].

Genezingen. – Openbare beschaming van de Farizeeën.

966.

21 december; Sabbat. –

‘s Morgens waren zeer vele zwaarzieke mensen, waaronder menig grijsaard, uit de stad langs de ongelijke, lastige straten met moeite in het voorhof van Jezus’ woning aangebracht en daar in rijen geplaatst geworden. *Hij begon hen naar de rij te genezen; het waren doven, blinden, jichtigen,*

---

zegeningen, de tempel van Jeruzalem, de priesters en schriftgeleerden, de TALMUD, de Romeinen, enz.”.

[491] Geweldige strafrede. – Ook door Matteüs wordt ze in Galilea gesitueerd en toch zijn het ook bij hem de Farizeeën van Jeruzalem die Jezus lastig vallen (Mt. 15, 1).

Hoe rijmt men dit te saam: Galilea - Jeruzalem?

K. komt de zaak ophelderen. De opdringerige Farizeeën van de hoofdstad hadden zich genesteld in de school van Safed.

lammen en andere zieken van verschillende aard. Jezus heelde ze heden met handoplegging, gebed, gewijde olie, en met meer plechtstatigheid en handelingen dan gewoonlijk. Ook sprak Hij hierover met de leerlingen en leerde Hij hen deze genezingswijzen aan te wenden en ook vermaande Hij de zieken volgens hun verschillende aard.

De hier verblijvende Farizeeën van Jeruzalem (Mt. 15, 1; Mk. 7, 1) ergerden zich hierover; zij wilden verscheidene nog aankomende zieken terugsturen en begonnen ruzie te maken; zij konden namelijk zulk een schending van de sabbat volstrekt niet dulden, en daar hun woede hoe langer hoe groter werd, wendde Jezus zich tot hen en vroeg hun wat zij dan wilden?

Zij begonnen nu een dispuut met Hem over zijn leer, *waarin Hij telkens en telkens weer van zijn Vader en van de Zoon sprak, ofschoon iedereen toch zijn ouders kende.*

Jezus antwoordde op zijn gewone wijze: wie de wil van de vader doet, is de zoon van de Vader, maar wie de geboden niet onderhoudt, die heeft geen recht hier een oordeel te vellen, maar hij mag zeer blijde zijn, wanneer hij niet als een indringer om zijn drieste aanmatiging het huis wordt uitgejaagd.

967.

Daar zij voort allerlei bezwaren tegen het helen (op de sabbat) in het midden brachten en er Hem ook een verwijt van maakten dat Hij gisteren vóór de maaltijd de reinigingsgebruiken niet in acht had genomen, en daar zij geenszins wilden toegeven dat zij de Wet overtraden, kwam het zover dat *Jezus tot hun grote schrik hun verborgen zonden en misdaden in letters die zij alleen konden lezen, op de muur van het huis schreef;* ik weet echter niet waarmee, ik meen met de vinger (cfr. Joa. 8, 6), maar het is ook mogelijk dat Hij dezelfde tekenstift in

de hand had, waarmee ik Hem vroeger de brief aan Abgarus heb zien schrijven.

Hierop vroeg Hij aan de Farizeeën of zij wilden dat dit hier bleef staan en algemeen bekend werd, dan wel of zij Hem ongemoeid de zieken wilden laten genezen en het uitvagen? Dit maakte hen zeer verschrikt.

Jezus ging door met het genezen der zieken; zij veegden het uit en maakten zich uit de voeten.

Zij hadden herhaaldelijk gelden verduisterd uit de fondsen van openbare liefdadigheidsgestichten voor weduwen en wezen en hadden die besteed aan allerhande prachtgebouwen.
Safed was goed voorzien van zulke gestichten en toch waren hier vele arme en ellendige mensen.

's Avonds sloot Jezus zijn lering in de synagoge en overnachtte in hetzelfde huis (nr. 965). Bij de synagoge is een springbron (*Springbrunnen*)[492]. De berg van Safed is mooi groen met vele bomen en tuinen. Er groeit op de weg naar hier veel welriekend myrtehout[493].

---

[492] Springbron. – Ze ligt bij de synagoge, en deze ligt, zegde K. in nr. 963, daar waar de berg een breder vlakte krijgt, dus nabij de bodem van de vallei tussen de twee bergen.

Juist in die omgeving vindt men twee bronnen en nog ene meer noordelijk buiten de omtrek van de stad. Een van de eerste twee bronnen zal dus de hier vermelde bron zijn.

De Guérin treft de eerste aan, 10 minuten nadat Hij de hoogstad verlaten heeft, daarna treft hij een tweede aan en spoedig verlaat hij in noordelijke richting de stad (Gal. II, 438).

[493] Welriekend myrtehout langs de weg naar Safed. – Het is er nog niet verdwenen. "Aan de voet van de berg waarop Safed gelegen is, strekken zich aan alle kanten myrtebosjes uit." (Géogr. univ. V, 93).

Overigens groeit in Galilea de myrte overvloedig.

Wat zijn geur betreft, die struik verspreidt een doordringende, aangename geur. Ook levert hij een zekere olie op, die gedistilleerd en verwerkt wordt in

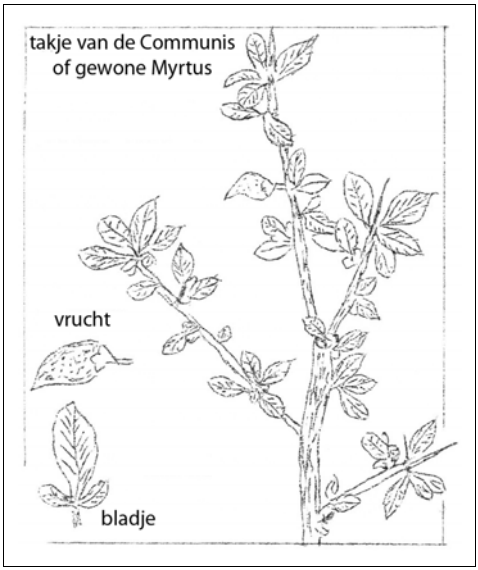

Hier, boven, zijn vele, grote vierhoekige huizen, ook stenen grondlagen om er tenthuizen op te richten[494]. In de stad maakt men veel priesterklederen en het loopt er vol studenten en geleerden.

---

parfumerieën en de zeephandel (D.B. c. 1365-1366-1367 en tekening hiervoor).

[494] Stenen grondslagen voor tenthuizen. – Worden door K. herhaaldelijk vermeld, b.v. bij de drie koningen en te Ennon.

Melchisedek zou er gelegd hebben op menige plaats. Zijn mannen zouden er ondermeer gelegd hebben te Safed (nr. 1000).

We lezen in Géogr. Univ. “De tegenwoordige, eeuwenoude citadel te Safed is een van de oudste bouwwerken van Palestina.” (V, 94).

Zouden de door K. hier vermelde grondslagen er niets mee te maken hebben? Het is een eenvoudige suggestie?

Jezus te Kirjataïm.

968.

22 december. –

Jezus is ‘s morgens met de leerlingen in de uiterste wijken van de wijd uit elkaar gelegen stad gegaan en *heeft vele zieken geheeld,* die men Hem vóór de huizen op de weg bracht (cfr. Mk. 6, 56). Reeds vroeg in de morgen waren één van de neven van Jozef van Arimatea en een zoon van Serafia (Veronika) naar Kirjataïm vooruitgegaan om daar de herberg in gereedheid te brengen.

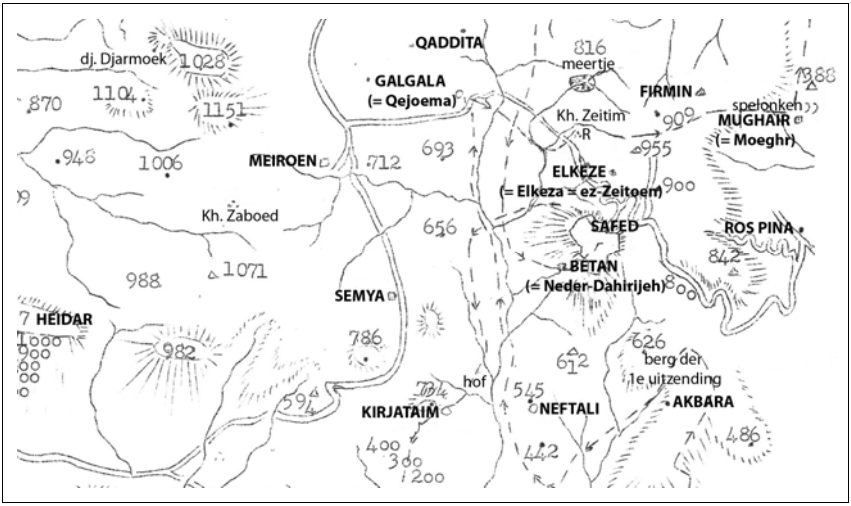

Kirjataïm ligt bijna 3 uren ten zuidwesten van hier. Jezus zelf begaf zich tegen de middag uit Safed daarheen.
(Zie ligging na op een der kaarten; de afstand is onder invloed van de omwegen, het stijgen en dalen fel overdreven).

De leerlingen zijn ondertussen op missietocht hier en daar verspreid. *Ook Jezus leert en heelt op de plaatsen waar Hij maar even vertoeft.* Hij ging tussen Betan en Elkeza

westwaarts. Later (waarschijnlijk na over het ravijn gegaan te zijn) wendde Hij zich zuidwaarts.

Een weinig achter Elkeza, waarbij een schone bron is, ligt een klein meer[495], zo groot als dit bij de baden van Betulië; het is eirond en een riviertje vloeit er uit neer zuidwaarts naar het dal dat vóór Kirjataïm in zuidoostelijke richting naar het dal van Kafarnaüm (vlakte van Gennezaret) afdaalt.

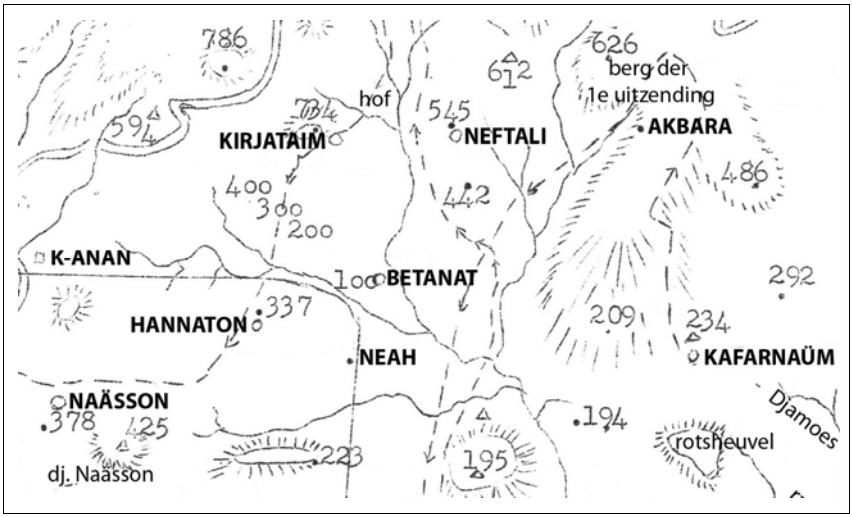

Het dal (dat vóór Kirjataïm loopt) is nu enger, dan breder en van hier tot Kafarnaüm wel 7 uren lang.

---

[495] Dit meertje of grote vijver is reeds vermeld in nr. 961 en besproken in voetnoot 485.

Het is treffend dat K. hier een geografisch detail vermeldt en beschrijft, dat men zelfs op grote kaarten niet vermeld vindt. Ik was er zeer blij om, wanneer ik dit meertje op de 16-delige kaart Pal. Grid aangetekend vond, en ook het riviertje dat er in en er weer uit vloeit en uitmondt in de rivier die zuidwaarts onder Safed en Kirjataïm naar de vlakte van Gennezaret vloeit.

Dit meertje is op het kaartje aangetekend; dit kaartje is zeer simpel gemaakt; de details vindt men op grote kaart 1. Voor de hier vermelde bron bij Elkeza, zie nr. 961, voetnoot 484.

Op de weg naar Kirjataïm moest Jezus over het riviertje gaan, dat uit het meertje komt. Op deze weg kwamen enige zieke, min of meer bezeten mensen tot Hem, die Hem smeekten om zijn hulp; zij klaagden dat de leerlingen hen niet geholpen hadden; zij hadden in hen overigens niet veel vertrouwen gehad en gemeend dat HIJ het wel beter kon.

Jezus antwoordde hun: "Hebben de leerlingen U niet geholpen, dan is dit niet hun schuld geweest, maar de uwe, want gij hebt geen geloof gehad."
Hij beval hun naar Kirjataïm te gaan en te vasten, tot Hij hen zou willen genezen; Hij liet hen wachten om hen eerst de nodige boetvaardigheid te laten doen.

969.

Ongeveer een half uur vóór Kirjataïm kwamen de levieten uit de stad en vele goede burgers en ook de onderwijzers met hun leerlingen Hem tegemoet. De beide leerlingen, die de herberg besteld hadden, waren er eveneens bij. Zij ontvingen Hem in een lustplaats, (even ten noordoosten van Kirjataïm), een hof met baden, die hun water door een kanaal uit het voormelde riviertje ontvingen. De lusthof stond vol mooie bomen en loofhutten, had overdekte lovergangen, en was door een wal en een verbazend dikke haag omgeven; zij wasten Jezus en de leerlingen hier de voeten en vereerden Hem met de welkomsverversing.

Jezus onderrichtte hier een korte tijd de kinderen en zegende ze; het kon naar 5 uur lopen, toen zij naar de stad trokken; deze ligt op een heuvel en ziet in het dal neer. *Op de hele weg tot bij de synagoge heelde Hij in de straten vele zieken van alle aard. In de synagoge hervatte Hij zijn leer van de zaligheden en Hij leerde ook over de straf van de levieten, die de hand aan de Verbondsark hadden geslagen* (II Sam. 6, 1-11), en *hoe nog groter straf over hen zou komen, die de hand*

aan de Mensenzoon zouden slaan, daar de Ark slechts een voorafbeelding van Hem was geweest.

Hij woonde hier in zijn eigen gehuurde herberg; ze was ledig en ik zag dat de leerlingen ze met de naar hier gezonden huisraad van de Gemeente stoffeerden. Een huis in de stad, dat ook voor de zieken kookte, zorgde voor het ontvangstmaal, waaraan ook de levieten meeaten.

970.

23 december. –

Kirjataïm is een levietenstad (van de Gersonieten in de stam Neftali; Jos. 21, 32; I Kron. 6, 76). Hier zijn geen Farizeeën, maar er wonen een paar families, die aan Zakarias verwant zijn.

Jezus bezocht die en zij gaven uiting aan hun bekommernis betreffende Joannes. *Jezus vertelde hun alles wat de geboorte van Joannes voorafgegaan was en vergezeld had, ook zijn wonderbare levenswandel en zending. Hij bracht hun ook veel van de geboorte van de Zoon van Maria in het geheugen en deed hun opmerken dan het lot van Joannes door God was bepaald (in Gods bedoeling lag en in zijn plannen en beschikkingen opgenomen was). Joannes zou sterven, wanneer zijn zending voleind was; hij bereidde die verwanten van Joannes voor op zijn dood.*

Jezus werd door de zieken, die Hij gisteren naar hier vooruit gezonden had, en door veel andere zieken bij de synagoge om genezing aangesproken; *Hij genas er vele, maar andere wees Hij af en legde hun vooraf zekere vastens en aalmoezen en gebeden op. Hier deed Hij dit méér dan waar elders ook, ik meen omdat in deze stad strenger aan de Wet werd gehouden.*

Daarna trok Hij met de leerlingen naar de lusthof, waarin men Hem gisteren ontvangen had; *hier leerde Hij* en de leerlingen

doopten. Hier in de nabijheid kampeerden in tenten enige karavanen van heidenen; zij wachtten hier op Hem, want zij waren reeds van Kafarnaüm naar hier gezonden. Ook enige genezen Joden werden gedoopt, in totaal wel een honderdtal mensen; zij stonden in het water rondom een bekken. Petrus en Jakobus de Mindere doopten; de andere legden de dopelingen de handen op.

‘s Avonds keerde Jezus naar de stad terug.

Hij legde de acht zaligheden uit en maakte daarin ook gewag van de valse troost der valse profeten, die de bedreigingen van de ware profeten hadden tegengesproken (cfr. Jer. 14, 13-18; 23, 26-29; Ez. 13, 1-23), *doch verzekerde dat hun voorzeggingen in vervulling waren gegaan. Hij herhaalde zijn dreigende voorspellingen tegen hen, die de Gezant van God niet zouden aannemen.*

Deze verwanten van Hem die levieten waren en andere aten samen met Hem.

Jezus te Abram (= ‘Ebron, Hebron).

971.

24 december. –

Heden is Jezus deze middag met de leerlingen uit Kirjataïm zuidwaarts gegaan. Bij zijn vertrek werd Hem door de levieten en schoolkinderen even feestelijk uitgeleide gedaan, als bij zijn aankomst. Hier leven de mensen gedeeltelijk van doorvoerhandel; ook bereiden zij allerlei priesterklederen en zijde, die uit de vreemde ingevoerd wordt; zij hebben ook aan de andere zijde van het dal op de zuidelijke hoogte, waar de stad Naässon ligt, een plantage van suikerriet, dat zij verkopen.

Jezus trok door het dal over de zuidelijke berg. De leerlingen verspreidden zich om die stad en enige andere, meer oostelijk in het dal (of: in een ander dal) gelegen steden, te bezoeken. *Jezus leerde op een hoogte bij Naässon;* Hij trof er nog mensen aan die uit Kafarnaüm terugkwamen en ook heidenen; dikwijls trokken groepen mensen een heel eind ver met Hem mee; ik zag Hem ook bij herders. *In het algemeen genas Hij heden vele zieken, ondermeer een paar mannen, die geheel misvormd aan de grote weg lagen met het ene been ingetrokken en het andere lang uitgestrekt; Hij nam hen bij de hand en beval hun op te staan;* zij verlangden Hem te volgen, doch *Hij verbood het hun.*

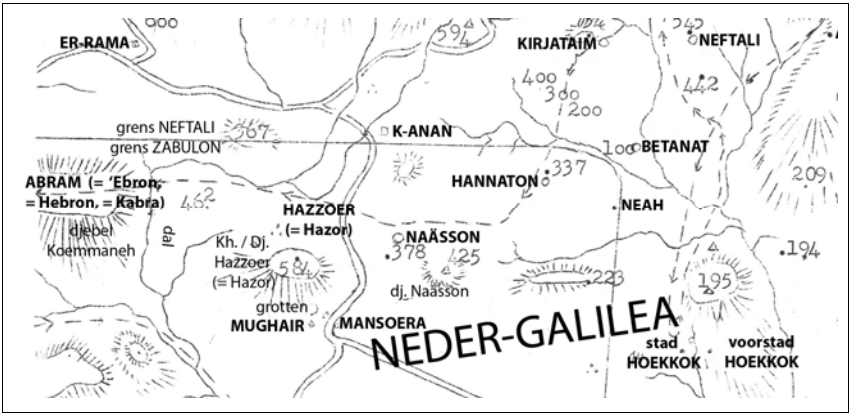

Hij ging nog door een dal (door het dal hetzij ten noorden of ten westen van de berg Hazzoer) en kwam op een hoogte (die) vóór een stad (gelegen is). Ik meen dat het Abram in Aser kan zijn (= 'Ebron uit Jos. 19, 28)[496].

---

[496] Jezus' reis van Kirjataïm naar Abram wordt, zoals vaak, elliptisch, onvolkomen beschreven.

Zuidwaarts verder trekkend, doorkruist Hij de vallei die men op de kaart hiervoor en grote kaart 2 ten zuiden van Kirjataïm ziet.
Hierna komt Hij op de berg Naässon.

Hij wendt zich nu westwaarts en gaat over de bergtop of berghelling Hazzoer, daalt weer af in een vallei of volgt ze zelfs een tijdlang en komt op de djebel of berg Koemmaneh.

Hier bevindt Hij zich op een hoogte, d.i. berg, vóór de stad Abram.
Jezus bevindt zich op de berg, niet de stad, die verder naar het westen ligt op een lager niveau; de stad ziet men vóór zich in de verte: Abram is het huidige Kabra.

Abram = 'Ebron = Hebron = Kabra. –

Abram heet in het Hebreeuws 'EBRON, HEBRON.
Als grensstad ligt ze tussen twee andere grenssteden Kaboel en Rohob (Jos. 19, 28).

'EBRON heeft in het Hebreeuws een sterke aanblazing en deze wordt in het Galilees dialect, zoals in het Arabisch, gemakkelijk 'K'; men vindt deze in de naam Kabra. De eind-'on' verandert in 'a' (cfr. VOORREDE, nr. 4).
Ook ligt Kabra op de lijn die door de grens van Aser gevolgd werd.

Voorbeelden van genoemde veranderingen in de namen zijn:

- Asmona = Hesmon of Chesmon,
- 'Ebron (ten zuiden van Jeruzalem) = Hebron, Chebron;
- Elusa = Khalasa, etc.
- Hebron = Habra, Habry, Keslon, Kesla.

"De boeren van Galilea verwarden de letters van het alfabet en hun onjuist gebruik van de letter 'K' was spreekwoordelijk; men beweerde dat men de door hen uitgesproken woorden immar, kamar, hamar en hamor (lam, wol, wijn, ezel) niet kon onderscheiden." (D. Rops Jezus in zijn tijd, 379).
Op zijn minst heeft Kabra dus veel kans Abram te zijn.

Een paar trekken die K. over Abram meedeelt, zijn moeilijk te verklaren.
Zo schijnt ons geen zin te hebben de uitspraak dat Abram in de noordoosthoek van de stam Aser lag, omdat deze zich uitstrekte tot tegen de Leontes. Misschien is een oostelijke uitwijking van de grens bedoeld.
In elk geval ligt het ter plaats waar drie grensgebieden, nl. van Aser, Neftali en Zabulon samentreffen.

Wat bedoeld is door een hoog bergterras dat door beide delen van de stad loopt, is onduidelijk, wellicht een terras langs de heuvelhelling?

Ook hebben wij aan de noordkant van Kabra de door K. vermelde vruchtbare vallei, ze heet Biqat Beit Kerem. Biqat = vallei ruim als een vlakte.

Hij verbleef vóór die stad in een herberg; er zijn prachtige tuinen en plantages en leibomen vóór de stad. Hij kwam nu slechts met twee leerlingen hier vóór de stad aan; de andere zullen Hem dus nog niet ontmoet hebben.

Deze hoogte (gebergte) strekt zich oostwaarts uit in de richting van het gewest tussen het dal van Magdalum (zuidelijke helft van de vlakte van Gennezaret) en het dorp van Serobabel (aan het noordeinde van die vlakte). Dit dal kan zowat 7 of 8 uren zijn van hier. Het gewest hier aan de oostzijde van dit hoog gebergte (centrale bergketen van Palestina) dat zich van de Libanon naar het dal van Zabulon afdalend uitstrekt, is zeer aangenaam en rijk aan weiden; in het HOGE gras weiden vele kamelen en ander vee. Oostelijker naar het Meer vindt men meer fruitbomen (nl. in het land van Gennezaret).

Op zijn weg van Betanat naar Galgala had Jezus Tisbe (nu Taiteba) ter rechterzijde (rechts vóór zich).

De vallei Beit Kerem is inderdaad buitengewoon vruchtbaar en ze vormt de scheidslijn tussen Opper- en Neder-Galilea (cfr. D.B. Palest. K. 1985; Arama, Guide bleu, 188).

De gebergten waarover Jezus hier getrokken is, vormen gezamenlijk een hoge bergrug die vanaf Naässon geleidelijk naar het Meer afdaalt.
Ook naar het zuiden daalt de bodem, om weer te stijgen tot boven de 500 m en opeens te eindigen of onderbroken te worden door de vlakte van Zabulon.

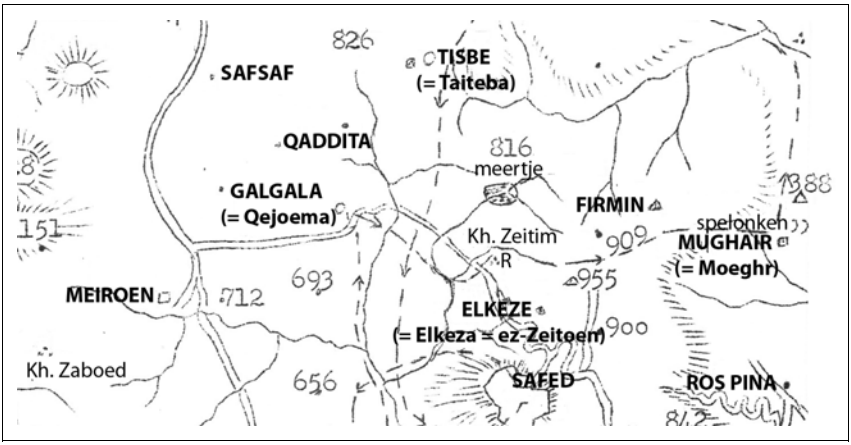

Wanneer men van Safed naar Adama aan het meer Merom gaat, heeft men het links.

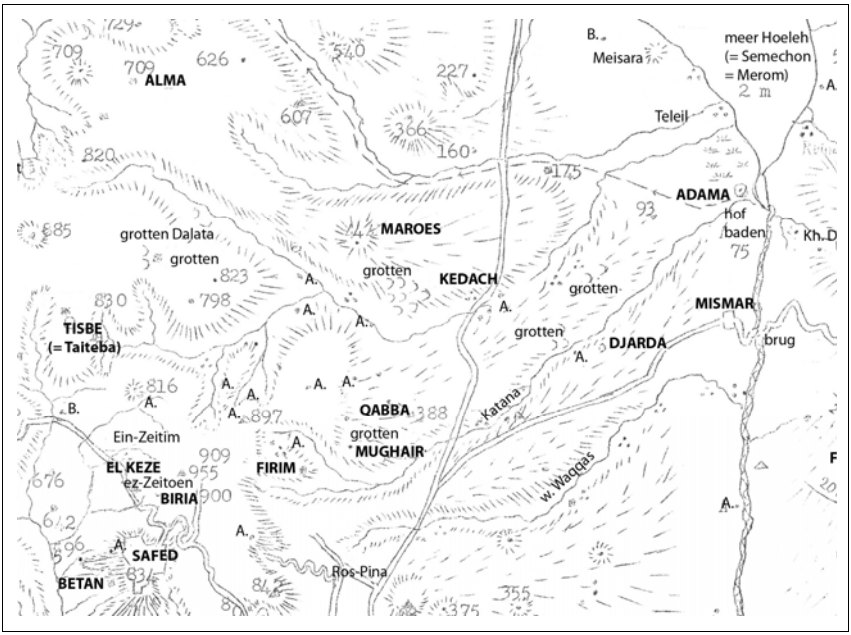

Abram ligt ongeveer 3 uren (of iets meer) ten zuiden (beter zuidwesten) van Kirjataïm, doch langs omwegen gaande heeft Jezus er wel 5 uren over gedaan.

Vele aanhangers van Herodes zijn reeds op weg naar Macherus voor het feest van de verjaardag van zijn geboorte. Ik vermoed dat Jezus weldra nog een grote preek in Galilea zal houden en dat Magdalena dan bekeerd zal worden (nrs. 986-988).

972.

25 december. –

De stad waarvóór Jezus gisteren in de herberg aankwam, is Abram; ze ligt in de noordoosthoek van de stam Aser en dicht vóór de stad is het noordwestelijk einde van de stam Zabulon (zie hierboven).

In het dal ten noorden (de Biqat Beit Kerem) loopt van west naar oost de grens tussen Neftali en Zabulon. De stad ligt op de berg (of aanzienlijke heuvel) tegen de noord- en oostzijde, en een hoog bergterras loopt er tussendoor, die Aser van Zabulon scheidt.

‘s Avonds kwamen Tomas, Joannes en Natanael weer bij Jezus in de herberg. De andere leerlingen waren nog in de steden rondom. De grens tussen Neftali en Zabulon deelt de berg waarop Abraham ligt (de hoge heuvel) in de lengte.

Jezus bleef gisterenavond in de herberg vóór de stad en leerde daar; er waren vele mensen verzameld.

Deze morgen legde de baas van de herberg Hem een geschil ter beslechting voor; het ging over het recht om uit een naburige bron het vee te laten drinken (cfr. fasc. 16, nr. 644, voetnoot 299).

Die waard was met het toezicht over de bron belast.
Daar de stammen hier aan elkander grensden en hier, boven (op deze hoogte of gebergte) ook zo vele weiden waren, geraakten zij bij elke gelegenheid in twist voor deze bron.

De waard zei: “Heer! wij zullen U niet laten gaan, vóórdat Gij ons geschil hebt bijgelegd!”

Jezus gaf een uitspraak die ik niet meer nauwkeurig weet, maar ze luidde nagenoeg als volgt: zij moesten een gelijk aantal stuks vee van beide zijden los laten lopen, en aan de partij, wier vee het talrijkst ongedreven tot de bron liep, werd het grootste recht op de bron toegekend.

Hij leidde hieruit een zeer diepzinnige, geestelijke toepassing af, een verheven waarheid over het levende water, dat Hij hun wilde geven en dat toebehoort aan degenen, die er het hevigst naar verlangen.

Hier was zijn leer nog diepzinniger dan die welke Hij aan Dina, de Samarietin bij de Put van Jakob voorhield. Hij zette vóór de stad zijn lering tot tegen 10 uur voort en ging er dan in.

973.

Abram ligt in twee delen aan twee straten, gelijk twee grote dorpen en heeft vele tuinen en bij of tussen gebouwde gehuchten. Ook hier kwamen de inwoners en schoolleraars Jezus vóór de stad tegemoet en wasten Hem de voeten; zij reikten Hem de gebruikelijke verversing aan en begeleidden Hem naar de synagoge.

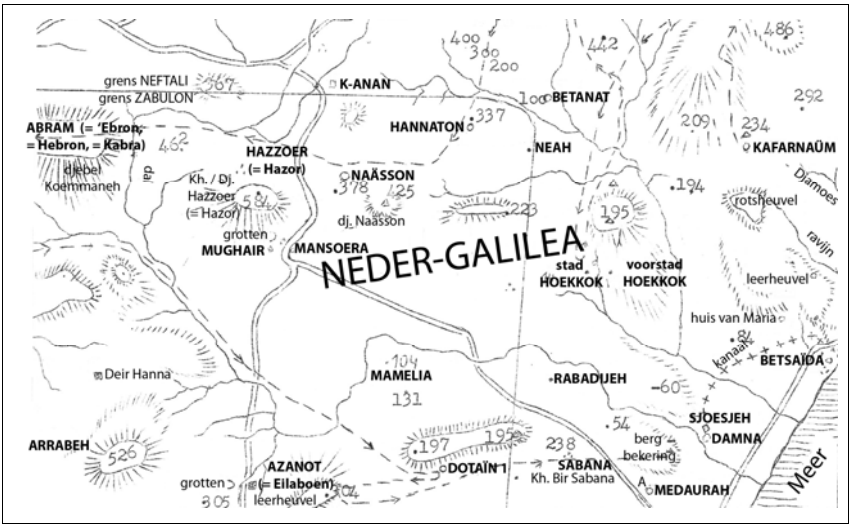

Op de weg daarheen *genas Hij nog verscheidene zieken, meest kreupelen die aan de weg lagen, ook uitgeteerde, afgeleefde grijsaards, en enige halfbezeten zieken, die niet razend waren, maar bij zichzelf knorden en herhaaldelijk dezelfde woorden onduidelijk mompelden en ook wel al scheldende rondzwierven.* Zo ziet men nu niet zelden ook wel in onze steden onnozele abnormale personen in hun eentje rondlopen. Zij kwamen onwillekeurig op de plaats waar Jezus zich bevond en herhaalden overal onophoudelijk dezelfde woorden: "Jezus van Nazareth! Jezus de Profeet! Zoon van God! Jezus van Nazareth". Steeds opnieuw hetzelfde! *Hij bevrijdde ze van hun manie door zijn zegen.*

In de synagoge leerde Hij over de volgende der acht zaligheden, waaraan hij in zijn uiteenzetting gekomen was, en daarenboven over de passages uit de profeet Malakias, die betrekking hebben op Joannes de Doper, de Messias, de nieuwe offerande (cfr. nr. 961). Hier waren Farizeeën, Sadduceeën en levieten en in

elk der twee stadsgedeelten een synagoge. De Sadduceeën hadden hun eigen synagoge, waarin Jezus zich niet vertoonde. De Farizeeën waren hier zeer inschikkelijk jegens Hem.

‘s Avonds begaf Hij zich naar zijn herberg; ze lag wel een goed kwartier van het zuidelijk einde van de stad.

974.

Het is een eigen herberg, door Lazarus voor Jezus en de leerlingen hier ingericht. Lazarus is hier onlangs geweest; hij is met Marta uit Judea naar Galilea ter bevoorrading eniger herbergen meegereisd, doch niet mee naar Kafarnaüm gegaan, maar teruggekeerd. De verzorgers van de herberg zijn verwanten van Jezus uit het dal Zabulon; zij behoorden tot de gehuwde Essenen; de man is een nakomeling uit de familie van die fameuze Zakarias, die tussen de tempel en het altaar vermoord werd; de vrouw is een kleindochter van een der zusters van Anna, maar haar naam valt mij nu niet in; zij hebben volwassen kinderen. Deze mensen zijn bezitters van kudden en hebben aan de overzijde van de Jordaan weiland; het ligt in de nabijheid van Jazer (thans Khirbet Sâr), bij het veld van Joakim, waar deze (na in de tempel versmaad en afgewezen te zijn) vóór Maria’s ontvangenis gebeden heeft.

Nu dat zij minder drukke bezigheden thuis hebben, zijn zij naar hier gekomen; later zullen zij door anderen vervangen worden. Deze herberg was, gelijk al het overige, behoorlijk, doch sober ingericht; de spijs die zij ontvingen, was brood, honing, vruchten en vissen; de herberg heeft een hof, een akker en een bron.

Ook in de stad bestaan, zoals te Safed, verscheidene stenen fundamenten, waarop tenthuizen opgericht kunnen worden. Enige zulke fundamenten vindt men ook te Kirjataïm en te Naässon. Te Abram zijn geen heidenen, maar wel op de berghelling in enige gehuchten, naar de voet van de berg toe.

975.

26 december. –

Heden vroeg zijn andere apostelen en leerlingen, die Jezus vóór Kirjataïm verlaten hadden, hier in de herberg tot Hem teruggekeerd.

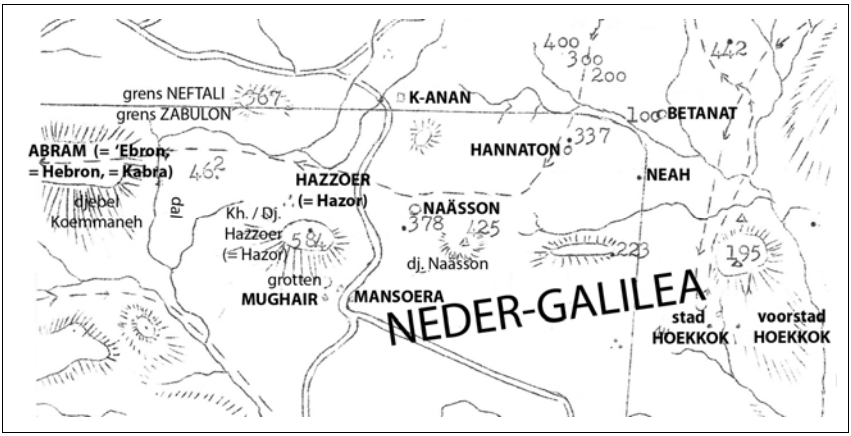

Ook zijn van de zes andere Andreas en Matteüs gekomen, in wier plaats Tomas en Jakobus de Mindere naar Akzib-aan-Zee in Aser vertrokken zijn; daar bevinden zich nu de anderen. Deze stad ligt een uur of 10 of 12 ten westen van hier.

Met Andreas zijn 15 tot 20 man, vreemden en genezenen meegekomen, die de lering van Jezus wilden horen. De beide apostelen hebben hun missietocht uitvoerig verhaald, hoe het hun overal goed gegaan, en hoe alles hun meegevallen was: het genezen van zieken, het uitdrijven van duivelen, preken en dopen.

‘s Morgens kwamen tot Jezus in de herberg zeer vele mensen, die genezing of raad of troost van Hem verhoopten te bekomen, het waren weerom meest (gedeeltelijk) verlamden, met vertrokken ledematen, afgeleefde ouderlingen, ook van die gestadig mompelende halfbezetenen, ook zieke vrouwen, die in een kamer afgezonderd waren. De jichtigen die Jezus gisteren genezen

heeft, wilden Hem gisteren bij het genezen van de andere zieken behulpzaam zijn, doch *Hij weigerde hun dienst en zei dat HIJ het wilde doen, daar Hij gekomen was om te dienen en niet om gediend te worden* (cfr. Mt. 20, 28). *Jezus leerde en heelde de gehele morgen en kreeg ook nog eens een geschil betreffende een bron te beslechten.*

Daar het grondgebied van de drie stammen Aser, Neftali en Zabulon hier samenloopt (zie grote kaart 2), en de mensen op deze grenzen hier veel aan veeteelt doen, zo zijn de bronnen een voortdurende aanleiding tot onenigheid. Hier nu deed een man zijn beklag bij Jezus, dat anderen van de bron, die zijn voorvaderen gegraven hadden, gebruik maakten. Doch beide partijen verklaarden zich bereid, te doen wat Jezus zou zeggen, zijn beslissing te aanvaarden, doch zij wilden niet zo maar domweg de rechten van hun nakomelingen prijsgeven.

Jezus nu beslechtte hun zaak aldus, maar de redenen ervan vergat ik: de klachtindiener moest voor zich een nieuwe bron op een ander veld boren. Jezus wees hem de gunstige plek aan en zei dat hij daar veel meer en beter water zou vinden.

De leerlingen en Jezus namen hier in de herberg nog een kleine maaltijd en begaven zich dan naar de stad. *Onderweg en tot aan de synagoge genas Jezus nog vele zieken.*

> Ik heb vergeten te zeggen dat er ‘s morgens wel 20 of 30 Joden gedoopt zijn; sommigen van hen waren met Andreas en Matteüs meegekomen. Hier was geen water om er in te staan; zij knielden in een kring en werden uit een bekken met de hand gedoopt.

De mensen die Hij in de stad genas, hadden meest ziekten van de reeds beschreven aard. Hun toestand moet met de hoge ligging van de stad en met de levenswijze verband houden. *Hij genas ook zieken in twee paar*

huizen en Hij hield zich bij voorkeur met de kinderen bezig; deze stonden bij elkaar in rijen aan de hoeken der straten of waar plaats was, op Hem te wachten. *Hij ondervroeg, onderrichtte en zegende hen.* De moeders brachten ook enige zieke kinderen die Hij genas; hier waren uit het gehele gewest zeer vele mensen te samen gekomen.

In de synagoge waren de Farizeeën zeer hoffelijk; zij ruimden aanstonds de ereplaats voor Hem in, lieten de leerlingen rondom Hem staan en legden Hem zelfs een schriftrol voor.

Hij leraarde opnieuw over één der acht zaligheden en sprak ook over de grote vervolgingen, die over Hem en de zijnen zouden komen en kondigde de grote straffen en verwoestingen aan, die het land en Jeruzalem zouden treffen. Midden in zijn toespraak verzochten de Farizeeën Hem af en toe om hun dit of dat nader te willen verklaren; dit is overigens gebruikelijk.

De mensen zijn hier zeer arbeidzaam; zij bereiden de boomwol zorgvuldig voor de verkoop, maken middelbaar-fijne, brede stoffen en verweven ook iets als vlas[497]. Het is een nogal dik riet; de stengel wordt in dunne vezels gespleten en deze worden over een sterk been of hout gekamd, in dier voege dat ze tot zeer fijne draden verdeeld worden of uiteen vallen; ze zijn geelachtig en blinkend; ze worden aan rokkens gesponnen; men doet dit al wandelend; het is geen vlas noch kemp gelijk het onze; zij vervaardigen ook tentdoek en lichte schermwanden van spinthout en biezen.

---

[497] Boomwol en 'iets als vlas'. – Aan deze twee planten is deze vlakte Biqat el-Keroem (= Biqat Beit Kerem) zeer rijk (cfr. nr. 971 en voetnoot 496).

Dit 'iets als vlas' is sesam of dotter. Het is een vlasachtige plant, maar grover dan vlas en men trekt er ook olie uit.

976.

27 december. –

Jezus en de apostelen gingen de gehele morgen en een deel van de namiddag in enige huizen van het zuidelijk deel van de stad, *leerden, troostten, verzoenden en vermaanden tot onderlinge liefde, eendracht, vrede. Grote families onderrichtte Hij alleen, doch meest werden verscheidene buren door de leerlingen rondom Jezus verenigd.*

Alle huisgenoten waren er tegenwoordig; alle geschillen werden bijgelegd; deze bezoeken geschiedden meest in de huizen, waar bedlegerige ouderlingen waren, omdat dezen naar zijn lering in de synagoge niet waren kunnen gaan. Ook zag ik dat enige zulke oudjes de doop ontvingen op hun bed; twee van deze konden slechts ondersteund even recht blijven zitten; zij werden uit een bekken gedoopt.

Jezus op trouwfeesten.

Reeds de eerste dag van zijn intrede in Abram onderrichtte Jezus twee bruidsparen en woonde hun trouw bij. Heden waren weerom drie paren in een huis tezamen. De ouders en naaste verwanten en ook de Farizeeën waren er aanwezig, en *Jezus onderrichtte ze over het huwelijk. Hij sprak over de onderdanigheid der vrouwen uit gehoorzaamheid aan de Wet, die op de eerste zonde volgde.* (Ef. 5, 25-35), *maar dat daarentegen de mannen in de vrouwen de oerbelofte moesten eerbiedigen: "Het zaad van de vrouw zal de kop van de slang verpletteren."*

Doch nu vooral, daar de tijd van de vervulling genaderd is, komt de genade in plaats van de Wet (cfr. Joa. 1, 17), *en nu moeten de vrouwen uit eerbied en*

ootmoed gehoorzamen, en moeten de mannen met liefde en billijkheid bevelen.

Ook kwam in deze uiteenzetting voor, dat zij zich niet moesten afvragen hoe de zonde in de wereld gekomen is; ze is er in gekomen door de ongehoorzaamheid, maar de zaligheid door de gehoorzaamheid en het geloof;
ik kan echter niet identiek herhalen wat Hij zoal zei (cfr. Rom. 3, 21-4-5).

Romeinen 3
De Joodse voorrechten en Gods trouw
1. Wat is dan het voorrecht van de Jood, of wat is het nut van de besnijdenis?
2. Velerlei in elk opzicht. In de eerste plaats [toch] dit, dat hun de woorden Gods zijn toevertrouwd.
3. Wat toch is het geval? Als sommigen ontrouw geworden zijn, zal dan hun ontrouw de trouw Gods tenietdoen?
4. Volstrekt niet! Maar het blijve: God waarachtig en ieder mens leugenachtig, gelijk geschreven staat: Opdat Gij gerechtvaardigd wordt in uw woorden, en overwint in uw rechtsgedingen.
5. Maar indien onze onrechtvaardigheid Gods rechtvaardigheid staaft, wat zullen wij dan zeggen? Is God, die zijn toorn doet voelen – ik spreek op menselijke wijze – soms onrechtvaardig?
6. Volstrekt niet! Hoe zal God anders de wereld oordelen?
7. Maar, indien de waarachtigheid Gods door mijn leugen des te overvloediger is gebleken tot zijn heerlijkheid, waarom word ik dan nog als zondaar geoordeeld?
8. Het is toch niet, zoals men van ons lastert en sommigen ons laten zeggen: Laten wij het kwade doen, opdat het goede eruit voortkome? Het oordeel over dezen is welverdiend.

Alle mensen zondaars
9. Wat dan? Worden anderen boven ons gesteld? In geen enkel opzicht; wij hebben immers tevoren Joden zowel als Grieken beschuldigd, dat zij allen onder de zonde zijn,
10. gelijk geschreven staat: Niemand is rechtvaardig, ook niet één,
11. er is niemand, die verstandig is, niemand, die God ernstig zoekt;
12. allen zijn afgeweken, tezamen zijn zij onnut geworden; er is niemand, die doet wat goed is, zelfs niet één.
13. Hun keel is een open graf, met hun tong plegen zij bedrog, addergif is onder hun lippen;
14. hun mond is van vloek en bitterheid vol;
15. Snel zijn hun voeten om bloed te vergieten,
16. verwoesting en ellende zijn op hun wegen,
17. en de weg des vredes kennen zij niet.
18. De vreze Gods staat hun niet voor ogen.
19. Nu weten wij, dat de wet, bij al wat zij zegt, tot hén spreekt, die onder de wet zijn, opdat alle mond gestopt en de gehele wereld strafwaardig worde voor God,
20. daarom, dat uit werken der wet geen vlees voor Hem gerechtvaardigd zal worden, want wet doet zonde kennen.

De gerechtigheid Gods en de dood van Jezus

21. Thans is echter buiten de wet om gerechtigheid Gods openbaar geworden, waarvan de wet en de profeten getuigen,
22. en wel gerechtigheid Gods door het geloof in [Jezus] Christus, voor allen, die geloven; want er is geen onderscheid.
23. Want allen hebben gezondigd en derven de heerlijkheid Gods,
24. en worden om niet gerechtvaardigd uit zijn genade, door de verlossing in Christus Jezus.
25. Hem heeft God voorgesteld als zoenmiddel door het geloof, in zijn bloed, om zijn rechtvaardigheid te tonen, daar Hij de zonden, die tevoren onder de verdraagzaamheid Gods gepleegd waren, had laten geworden –
26. om zijn rechtvaardigheid te tonen, in de tegenwoordige tijd, zodat Hijzelf rechtvaardig is, ook als Hij hem rechtvaardigt, die uit het geloof in Jezus is.
27. Waar blijft het roemen dan? Het is uitgesloten. Door welke wet? Der werken? Neen, maar door de wet van geloof.
28. Want wij zijn van oordeel, dat de mens door geloof gerechtvaardigd wordt, zonder werken der wet.
29. Of is God alleen de God der Joden? Niet ook der heidenen? Zeker, ook der heidenen.
30. Indien er namelijk één God is, die de besnedenen rechtvaardigen zal uit het geloof en de onbesnedenen door het geloof.

Abraham door het geloof gerechtvaardigd

31. Stellen wij dan door het geloof de wet buiten werking? Volstrekt niet; veeleer bevestigen wij de wet.

***

Romeinen 4

1. Wat zullen wij dan zeggen, dat Abraham, onze voorvader naar het vlees, verkregen heeft?
2. Want indien Abraham uit werken gerechtvaardigd is, dan heeft hij roem, maar niet bij God.
3. Want wat zegt het schriftwoord? Abraham geloofde God en het werd hem tot gerechtigheid gerekend.
4. Nu wordt hem die werkt, het loon niet toegerekend uit genade, maar krachtens verplichting.
5. Hem echter, die niet werkt, maar zijn geloof vestigt op Hem, die de goddeloze rechtvaardigt, wordt zijn geloof gerekend tot gerechtigheid,
6. gelijk ook David de mens zalig spreekt, aan wie God gerechtigheid toerekent zonder werken:
7. Zalig zij, wier ongerechtigheden vergeven en wier zonden bedekt zijn.
8. Zalig de man, wiens zonde de Here geenszins zal toerekenen.
9. Geldt deze zaligspreking dan de besnedene of ook de onbesnedene? Wij zeggen immers: Het geloof werd Abraham tot gerechtigheid gerekend.
10. Hoe werd het hem dan toegerekend? Was hij toen besneden of onbesneden? Niet besneden, maar onbesneden.
11. En het teken der besnijdenis ontving hij als het zegel der gerechtigheid van dat geloof, dat hij in zijn onbesneden staat bezat. Zo kon hij een vader zijn van alle onbesneden gelovigen, opdat hun [de] gerechtigheid zou worden toegerekend,
12. en een vader van de besnedenen, voor hen namelijk, die niet alleen uit de besnijdenis zijn, maar die ook treden in het voetspoor van het geloof, dat onze vader Abraham in zijn onbesneden staat bezat.
13. Want niet door de wet had Abraham of zijn nageslacht de belofte, dat hij een erfgenaam der wereld zou zijn, maar door gerechtigheid des geloofs.
14. Want indien zij, die het van de wet verwachten, erfgenamen zijn, dan is het geloof zonder inhoud en de belofte zonder gevolg.
15. De wet immers bewerkt toorn; waar echter geen wet is, is ook geen overtreding.

16. Daarom is het (alles) uit geloof, opdat het zou zijn naar genade, en dus de belofte zou gelden voor al het nageslacht, niet alleen voor wie uit de wet, maar ook voor wie uit het geloof van Abraham zijn, die de vader van ons allen is,
17. gelijk geschreven staat: Tot een vader van vele volken heb Ik u gesteld – voor het aangezicht van die God, in wie hij geloofde, die de doden levend maakt en het niet zijnde tot aanzijn roept.
18. En hij heeft tegen hoop op hoop geloofd, dat hij een vader van vele volken zou worden, volgens hetgeen gezegd was: Zo zal uw nageslacht zijn.
19. En zonder te verflauwen in het geloof heeft hij opgemerkt, dat zijn eigen lichaam verstorven was, daar hij ongeveer honderd jaar oud was, en dat Sara's moederschoot was gestorven;
20. maar aan de belofte Gods heeft hij niet getwijfeld door ongeloof, doch hij werd versterkt in zijn geloof en gaf Gode eer,
21. in de volle zekerheid, dat Hij bij machte was hetgeen Hij beloofd had ook te volbrengen.
22. Daarom [ook] werd het hem gerekend tot gerechtigheid.
23. Echter niet om zijnentwil alleen werd geschreven: het werd hem toegerekend,
24. maar ook om onzentwil, wie het zal worden toegerekend, ons, die ons geloof vestigen op Hem, die Jezus, onze Here, uit de doden opgewekt heeft,
25. die is overgeleverd om onze overtredingen en opgewekt om onze rechtvaardiging.

***

Romeinen 5
De vrucht der rechtvaardiging

1. Wij dan, gerechtvaardigd uit het geloof, hebben vrede met God door onze Here Jezus Christus,
2. door wie wij ook de toegang hebben verkregen [in het geloof] tot deze genade, waarin wij staan, en roemen in de hoop op de heerlijkheid Gods.
3. En niet alleen (hierin), maar wij roemen ook in de verdrukkingen, daar wij weten, dat de verdrukking volharding uitwerkt,
4. en de volharding beproefdheid, en de beproefdheid hoop;
5. en de hoop maakt niet beschaamd, omdat de liefde Gods in onze harten uitgestort is door de heilige Geest, die ons gegeven is,
6. zo zeker als Christus, toen wij nog zwak waren, te zijner tijd voor goddelozen is gestorven.
7. Want niet licht zal iemand voor een rechtvaardige sterven – maar misschien heeft iemand nog de moed voor een goede te sterven –
8. God echter bewijst zijn liefde jegens ons, doordat Christus, toen wij nog zondaren waren, voor ons gestorven is.
9. Veel meer zullen wij derhalve, thans door zijn bloed gerechtvaardigd, door Hem behouden worden van de toorn.
10. Want als wij, toen wij vijanden waren, met God verzoend zijn door de dood zijns Zoons, zullen wij veel meer, nu wij verzoend zijn, behouden worden, doordat Hij leeft;
11. en dát niet alleen, maar wij roemen zelfs in God door onze Here Jezus [Christus], door wie wij nu de verzoening ontvangen hebben.

Adam en Christus

12. Daarom, gelijk door één mens de zonde de wereld is binnengekomen en door de zonde de dood, zo is ook de dood tot alle mensen doorgegaan, omdat allen gezondigd hebben;
13. want reeds vóór de wet was er zonde in de wereld. Maar zonde wordt niet toegerekend, als er geen wet is.
14. Toch heeft de dood als koning geheerst van Adam tot Mozes, ook over hen, die niet gezondigd hadden op een gelijke wijze als Adam overtrad, die een beeld is van de komende.
15. Maar het is met de genadegave niet zo als met de overtreding; want, indien door de overtreding van die ene zeer velen gestorven zijn, veel meer is de genade Gods en de gave, bestaande in de genade van de ene mens, Jezus Christus, voor zeer velen overvloedig geworden.
16. En het is met het geschenk niet zo als door het zondigen van één; want het oordeel leidde van één overtreding tot veroordeling, maar de genadegave van vele overtredingen tot rechtvaardiging.
17. Want, indien door de overtreding van de ene de dood als koning is gaan heersen door die ene, veel meer zullen zij, die de overvloed van genade en van de gave der gerechtigheid ontvangen, leven en als koningen heersen door de ene, Jezus Christus.
18. Derhalve, gelijk het door één daad van overtreding voor alle mensen tot veroordeling gekomen is, zo komt het ook door één daad van gerechtigheid voor alle mensen tot rechtvaardiging ten leven.
19. Want, gelijk door de ongehoorzaamheid van één mens zeer velen zondaren geworden zijn, zo zullen ook door de gehoorzaamheid van één zeer velen rechtvaardigen worden.
20. Maar de wet is er bijgekomen, zodat de overtreding toenam; waar evenwel de zonde toenam, is de genade meer dan overvloedig geworden,
21. opdat, gelijk de zonde als koning heerste in de dood, zo ook de genade zou heersen door rechtvaardigheid ten eeuwigen leven door Jezus Christus, onze Here.

Uit: NBG-vertaling 1951

***

Hij sprak ook over de scheiding en wel er tegen: man en vrouw vormen één lichaam; zij kunnen niet meer gescheiden worden. Indien grote zonde door hun samenwonen en -leven ontstaat, dan mogen zij zich van mekaar afzonderen, maar zij kunnen niet hertrouwen. De (oude) wetten zijn gedeeltelijk afgestemd op de kindsheid en ruwheid van de volkeren, doch nu men weer de kindsheid ontgroeid, en de volheid der tijden begonnen is, is het hertrouwen van gescheidenen een overtreding en schending van de eeuwige natuurwet; de afzondering echter is geoorloofd als een middel tegen het gevaar van zonde, doch ook dit slechts na ernstige beproeving(cfr. Gal. 4, 1-5).

Deze vermaning gaf Hij ten huize van een aanzienlijke familie, waaruit één van de trouwers was, maar alle huwelijksparen waren er verzameld, de bruiden door een gordijn van de bruidegoms gescheiden. Gedurende zijn onderricht stond Jezus aan het einde van het gordijn; de moeders en de vaders luisterden ook toe, ieder achter zijn geslacht. Enige leerlingen en Farizeeën stonden bij Jezus. Deze huwelijkslering was het eerste geval, waarin Hij hier te Abram enige tegenspraak van de kant der Farizeeën ontmoette; zij kwamen nochtans met hun tegenspraak niet hier, maar 's avonds na de sabbatlezing in de synagoge voor de dag.

977.

In de synagoge leerde Jezus over de verdrukking van de kinderen van Israël in Egypte.
Uit Jesaja verklaarde Hij een passage, waarin het woord van de kostbare Hoeksteen voorkomt (Jes. 28, 16): *"Zie! in Sion leg Ik een steen, een stevige steen, een kostbare Hoeksteen als grondslag.*
Wie er op steunt, zal niet wankelen!"

Ik weet niet meer welk een gelijkenis van een mantel Hij in zijn uiteenzetting te pas bracht, maar ik zag die gelijkenis, terwijl Hij ze verhaalde, in beeld. Ik zag eerst een rechthoekig stuk of mantel, die gedurig ruimer werd en eindelijk een ganse wereld omvatte. Dit tafereel werd voor mij, terwijl ik het beschouwde, een zinnebeeld tot op de dag van heden; ik zag enige geestelijken een scheur in de mantel maken en naar buiten kijken; ik kende er vele van. Ik zag ook in beeld de gelijkenis van de Hoeksteen, maar deze weet ik niet meer nauwkeurig.

In de synagoge begonnen de Farizeeën nog zijn uiteenzetting van heden over het huwelijk aan te vallen; ze was hun, wat de onderdanigheid der vrouwen betreft, te laks, te toegevend, en inzake scheiding te streng. Zij hadden vooraf allerlei geschriften nageslagen, en ook na zijn herhaalde uiteenzetting konden zij zich

bij zijn leer niet neerleggen. Hun verzet evenwel, ofschoon vinnig, bleef binnen de palen der welvoeglijkheid.

Jezus was heden met de leerlingen bij de trouw van de huwelijksparen als getuige tegenwoordig geweest; zij werden vóór de kast van de Wet onder de blote hemel getrouwd, want het DAKLUIK of koepel van de synagoge was opengelegd.
(De kast der Wet kan tegen de achtermuur of meer naar 't midden zijn en vaak tevens op een verhoog; cfr. fasc. 18, nr. 744.
Voor 'luik in het dak' of 'onder de blote hemel' zie fasc. 9, nr. 222, voetnoot 29).

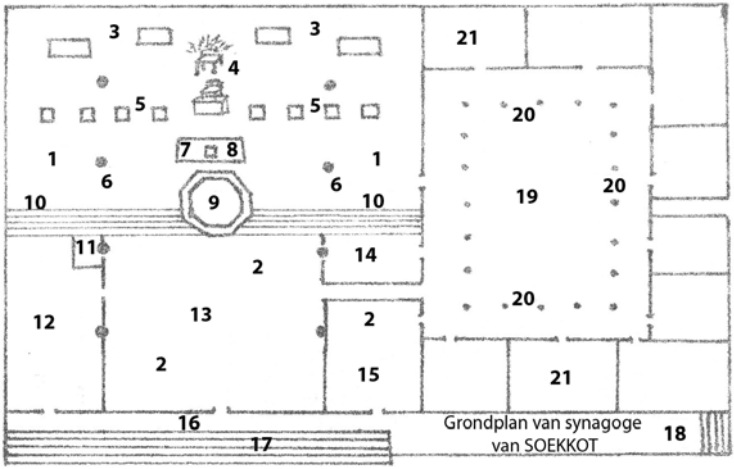

Plattegrond van de synagoge van Soekkot om de beschrijving van de zienster te vergemakkelijken; het blijft maar een voorstelling, daar sommige details op meerdere manieren verstaan kunnen worden.

- verheven deel van de synagoge (1, 1);
- tafels (3, 3);
- reukaltaar (4), waarboven een opening in het dak is;
- in het midden een hoger zetel (podium) voor de leraar (5, 5);
- acht zuilen (6, 6);
- voorhangsel (7) & tafel (8), waar omheen een afgezonderde ruimte kan worden gemaakt;
- hier staat vooraan in het midden een versierde zuil (9) met kastjes voor de wetsrollen;
- in het middengedeelte van de synagoge is plaats van de mannen (2);
- links is de plaats van de vrouwen (12); ze is me tralies afgezonderd;
- rechts is de plaats van de schoolkinderen (14, 15).
- gangen (20, 20);
- levietenwoningen en schoollokalen (21, 21, enz.).

Ik zag dat beide partijen bloed uit de ringvinger in een glas wijn lieten druipen en het dronken, dat zij ringen wisselden en nog andere gebruiken onderhielden. (cfr. fasc. 12, nr. 382, laatste alinea).

Na de synagogedienst begon de bruiloft met dans, maaltijd en spel, waarop Jezus en de leerlingen uitgenodigd werden; ze had plaats in het feesthuis, een prachtig openbaar gebouw dat met zuilen ondersteund was.

De huwelijksparen waren niet alle uit de stad; verscheidene, waaronder ook arme, waren uit nabijgelegen dorpen, allen vierden hun bruiloft heden hier gezamenlijk, omdat zij, op de tijding van Jezus' bezoek, dit met elkander zo hadden afgesproken. Een deel van de jonge mannen en der ouders waren tegenwoordig geweest bij Jezus' prediking in Kafarnaüm. De lieden waren hier in het algemeen goed van aard, menslievend en de bruiloften der arme paren werden nu door die van de rijken luisterrijker en nochtans beterkoop.

Ik bemerkte dat de gasten zekere giften brachten[498] en dat ook Jezus voor zichzelf en zijn leerlingen geld ten geschenke gaf, maar zij stuurden het Hem, met toevoeging van enige korven fijne feestbroden, naar zijn herberg terug. *Aanstonds liet Hij daar alles onder de armen uitdelen.*

Hier had in het begin een bruiloftsdans plaats; het ging er zeer matig toe en met langzame schreden; de bruiden waren gesluierd; de paren stonden tegenover elkaar, en elke bruidegom danste eenmaal met elke bruid; zij raakten elkander niet aan, maar vatten

[498] Giften. – In een uitvoerige beschrijving van de huwelijksgebruiken in het Overjordaanse onder de bedoeïenen, zegt P. Gerrits: "De bruidegom zit nu te midden van zijn vrienden op een tapijt en ontvangt verschillende geschenken." ('t H. Land, 3e jg. blz. 93).

het einde van doeken, die zij in de handen hadden[499].
De dans duurde, aangezien ieder met allen eenmaal danste, en dan allen tezamen, en alles zeer langzaam geschiedde, een uur lang.
Dan ging men aan tafel voor de maaltijd, mannen en vrouwen gescheiden. De muzikanten waren kinderen, jongens en meisjes met wollen kransjes aan de armen en op het hoofd; zij hadden fluiten, ook kromme hoorntjes en andere instrumenten.
De tafels, waaraan men at, waren zo gescheiden, dat men mekaar kon horen, niet zien.

978.

Doch *Jezus naderde tot de tafel van de bruiden en vertelde hun een parabel in de aard van die der tien maagden, waaronder vijf dwaze, en Hij maakte er een praktische huiselijke en tevens geestelijke toepassing van. Hij zei aan elke bruid hoe zij dit of dat in haar nieuwe staat en in haar huishouding in orde brengen en in voorraad houden moest; en dit had telkens verder een zinnebeeldige betekenis en doelde op de inborst en de gebreken van iedere bruid. Ook het zinnebeeld van de lamp kwam er in voor.*

Na de maaltijden werden er raadselspelen gehouden (cfr. fasc. 14, nr. 527, voetnoot 247). De raadsels vielen in beurzen, door de gaten van een plank, waarop ze geworpen werden, en ieder moest het raadsel oplossen, dat in zijn beurs terecht gekomen was of een boete betalen. De onopgeloste raadsels kwamen terug in het spel tot iemand de oplossing vond en deze bekwam wat reeds op dat raadsel verloren was.

Jezus zag toe en maakte telkens aangename, verrassende, duidelijke en leerrijke toepassingen.

---

[499] Dans met doeken. – Over de dans is een nota en beschrijving geplaatst in fasc. 12, nr. 379, voetnoot 141.

Helaas! ik ben zo ziek en door bezoek verward, dat ik de nadere bijzonderheden vergeten ben, want het is mij, alsof ik heden nacht had meegespeeld.

Na het feest ging Jezus met zijn leerlingen naar zijn herberg vóór de stad terug. Vele mensen deden Hem uitgeleide en waren voorzien van fakkels om Hem voor te lichten.

De stad heeft dikke muren en torens.

Van donderdagavond tot het begin van de sabbat (die nu begonnen is), was het een vastendag geweest[500], en heel de dag zag ik geen eigenlijk eten; zij dronken wat en namen een verkwikking.

979.

28 december = 9 Tebet; Sabbat. –

Jezus leraarde 's morgens in de synagoge en bezocht dan de klassen van de jongens, ondervroeg en leerde hen, en nam ook van verscheidene personen afscheid.

's Namiddags, op het uur dat anders de (sabbat)wandeling gehouden wordt, bezocht Hij met twee leerlingen een meisjesschool, die tevens een gesticht of een soort van fabriek voor borduurwerk was. De meisjes bekwaamden zich hier van hun 6e tot hun 14e jaar. Er waren er zeer vele en heden waren zij alle zeer mooi opgesmukt. Ook waren daar twee leraren tegenwoordig, die er dagelijks onderricht in de Wet kwamen geven. Ook zij hadden hun feestklederen aan, droegen brede gordels en hadden aan hun mouwen lange, harige streken of banden. Dit instituut werd door een tiental vrouwen bestuurd. Buiten het onderwijs in het lezen van de Wet, in het schrijven en rekenen, vervaardigden de meisjes borduurwerk voor de verkoop.

---

[500] Heden is het 8 Tebet en op deze datum tekent de joodse kalender een vastendag aan wegens de vertaling van de boeken van Mozes door de 70 vertalers in het Grieks.

Door een rij van zalen waren lange banen van verschillende stoffen van een el breed, en ook smallere tot de breedte van brede gordels uitgespannen en het afgewerkte einde werd regelmatig opgerold. De op stoffe geschilderde patronen, waarnaar de arbeidsters werkten, stonden vóór hen; het waren bloemen en bladeren en boompjes en kronkellijnen in grote figuren (arabesken). De stof was een zeer fijn wollen weefsel in de aard van die der lichte mantels der heilige drie koningen, doch wat sterker en met meer verscheidenheid van kleuren. Zij gebruikten geen naalden, maar kleine haakjes. Enige werkten ook op witte stoffe, maar de banen van deze stoffe waren smaller. Andere werkten gordels af, door er letters in te borduren; onder het werk stonden de meisjes op één rij naast elkander, werkend aan dezelfde baan. Hun arbeid was verdeeld; zij schoven op, naar gelang zij ouder en bekwamer werden. Sommige van de kleinste zag ik draden bereiden; andere de wol strijken; andere spinnen, en nog andere, van de kleinste, zag ik aan de borduursters de draden en werktuigen, naar gelang zij die nodig hadden, aanreiken.

Heden werkten zij niet, doch terwijl de kinderen hun werken aan Jezus toonden, en Hij met de bestuursters de zalen doorwandelde, werd mij (in een bijvisioen) hun gehele werkwijze en het bedrijf van de inrichting getoond.

Ik zag dat enige meisjes grote en kleine figuren, die op afzonderlijke vlakken of stukken geborduurd waren, toonden. Deze werken werden op bestelling of ook voor de verkoop uitgevoerd. De heidenen ruilen die ook voor grondstoffen en allerlei andere voorwerpen.

Een deel van die meisjes waren in dit gesticht in de kost; andere kwamen hier werken uit de stad. Het huis had twee verdiepingen en alles was er voor het werk doelmatig georganiseerd. Tot dit huis behoorde een leerzaal en Jezus onderwees en ondervroeg er de kinderen, die hun kleine rollen in de hand hadden. De kleinste stonden vooruit, de meesteressen er achter. Zij gingen in volgorde, ieder op haar beurt, een trede omhoog tot Jezus op de

leerstoel. *Nadat Hij de kinderen gezegend en in gelijkenissen, die Hij (naar gewoonte) aan hun bezigheden ontleende, onderwezen had,* verliet Hij het huis en zij deden Hem een geschenk van stoffen en gordels, die zij voor Hem naar zijn herbergen zonden en *die Hij later weer aan de synagogen ten geschenke gaf.*

Jezus sloot nu nog de sabbatlering in de synagoge. De stad liep vol mensen, want de hele omstreek was er samengestroomd. Verscheidene leerlingen waren heden nog in de omgeving van de stad in afzonderlijke huizen geweest. *In de synagoge nam Jezus van alle aanwezigen afscheid en herhaalde samenvattend alles wat Hij tot hiertoe geleerd had.* De mensen waren zeer ontroerd en wensten dat Hij nog langer blijven mocht.

Nu ging Jezus opnieuw tot de bruiloft. *Er werd geleerd,* gespeeld en nogmaals gegeten, en hierna alles wat van gisteren en heden over was, aan de armen uitgedeeld, want morgen zouden geheel verse en nieuwe gerechten klaargemaakt worden. Er werd niet gedanst, maar wel door de kinderen muziek gemaakt; deze waren lief uitgedost in gele rokjes uit één stuk met van voren bonte banden en riemen van stoffe en leder, waarmee ze vastgehecht waren. *Ook hier nam Jezus afscheid en zegende de bijeenkomst* en keerde naar zijn herberg terug.

Onmiddellijk na de sabbat zijn twee apostelen met een boodschap naar Kafarnaüm vertrokken, twee andere naar Cydessa, zo ik meen, zuidoostwaarts. Andere leerlingen zijn eveneens vooruitgegaan.

Jezus heeft slechts Matteüs, Andreas en twee van de jongste nieuwe leerlingen bij zich gehouden.

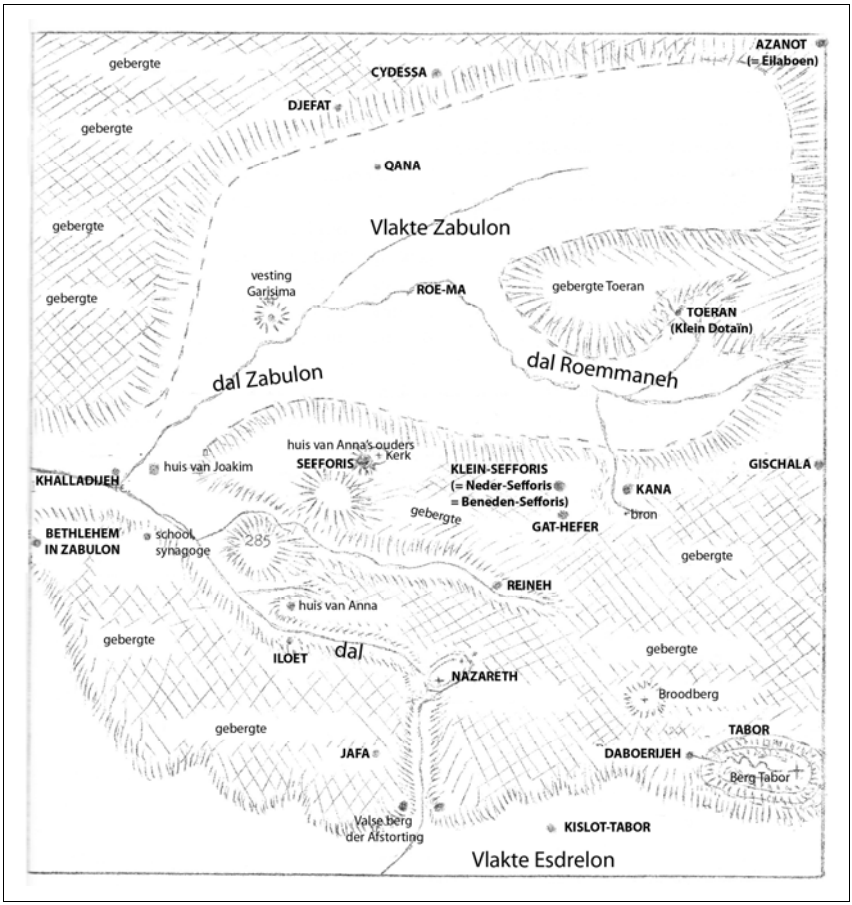

Ik vermoed dat Jezus binnenkort op een berg, die niet verre van Kana ligt, een grote volkspredicatie zal houden, (nl. op de heuvel 2 km ten oosten van Eilaboen-Azanot, zie grote kaart 2).
Deze berg ziet omneer op het dal van het meer der baden van Betulië en ligt een paar uren ten noorden van de Tabor.

***

Te Macherus zijn reeds zeer vele gasten aangekomen en het feesten is al begonnen. Ook is bezoek gekomen voor de bijzit van

Herodes, die een eigen verblijf in het kasteel heeft.
Joannes geniet meer vrijheid dan vroeger; hij wandelt rond in het kasteel en leert. Daarom verhopen allen dat hij op Herodes' verjaardag in vrijheid zal gesteld worden.

Jezus te Dotaïn.

980.

29 december. –

Jezus ging heden op de voornoemde bergvlakte (over de gebergten, die van oost naar west Koemmaneh, Hazor en Naässon heten) ongeveer 5 uren zuidoostwaarts naar Dotaïn.

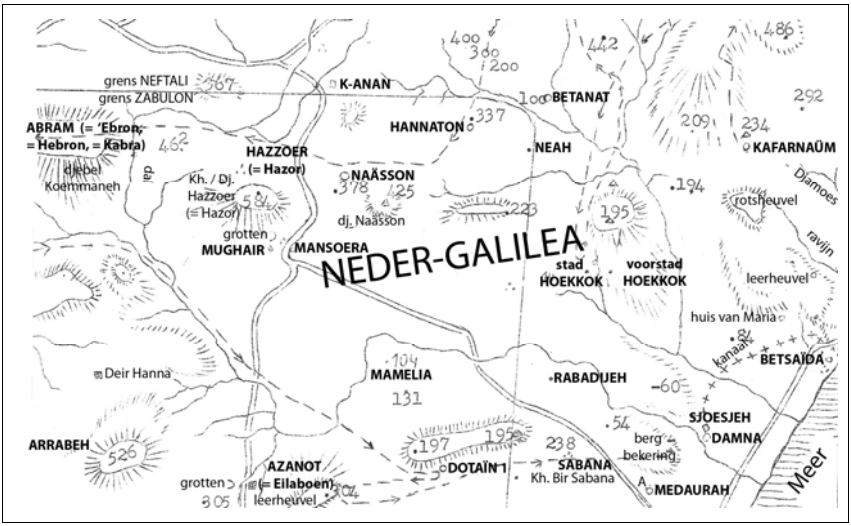

(Zie puntlijn op grote kaart 2 of op kaartje hierboven; hier moeten wij een ander Dotaïn aannemen, dan die welke wij reeds ontmoetten).

Ik zag Hem met enkele leerlingen gaan. Een deel van de leerlingen was noordoostwaarts naar Neftali, een ander deel naar Arbel[501], 2 uren ten zuidwesten van Abram gegaan.

Onderweg zag ik vele halfnaakte, krankzinnige mensen uit berghoeken, bos en struikgewas te voorschijn komen en tegen Jezus steeds met dezelfde woorden knorren: "Zoon Gods! Gij zijt de Zoon Gods! Gij zijt een Profeet! de Profeet Jezus van Nazareth, de Zoon Gods!" *Jezus genas hen niet en beval hun te zwijgen.*

Onderweg gingen dikwijls mensen een eind ver met Hem mee. Hier en daar hield Hij stil om te leren. Eindelijk zag ik Hem vóór Dotaïn aangekomen en door vele mensen omringd. Deze schijnen mij Hem uit de stad tegemoet gekomen te zijn. Er waren vele Farizeeën onder en de mensen van hier hielden zich vrij onverschillig jegens hen.

30 december. –

Waar Jezus gisterenavond introk, is Dotaïn; het ligt op een effen hoogte en is door twee heuvelen omringd; er groeien olijfbomen en wijngaarden. De stad is groot, maar niet aaneengesloten; er liggen vele tuinen tussen. De talrijke mensen die ik gisteren om

---

[501] **Arbel**. – Is natuurlijk niet het Arbela bij het Meer. In het bedoelde gewest, iets meer dan een paar uren ten zuidwesten van Abram, vindt men geen Arbel of het zou moeten zijn dat Katarina zich niet de juiste naam herinnerde en Abilin heeft willen zeggen.

Ook het in dit verhaal genoemde Dotaïn is onbekend.
Wij kunnen het alleen maar bij benadering aanduiden, b.v. te Kh. Bir Sabana (onderaan op kaart hiervoor of in de omgeving.)

"Hier lag," zegt Guérin van Sabana, "op een hoogte, die een vruchtbare vallei of vlakte beheerst, een groot dorp; het ligt plat, afgezien van enkele onbewoonde hutten, die slechts in de oogst- en dorstijd door oogstarbeiders betrokken worden; men ziet er resten van huizen en waterbakken uit de oudheid." (Gal. I, 182).

Jezus zag vóór Dotaïn, waren uit Galilea van ver in het rond, omdat Jezus hier in de nabijheid een volkspredicatie wilde doen.

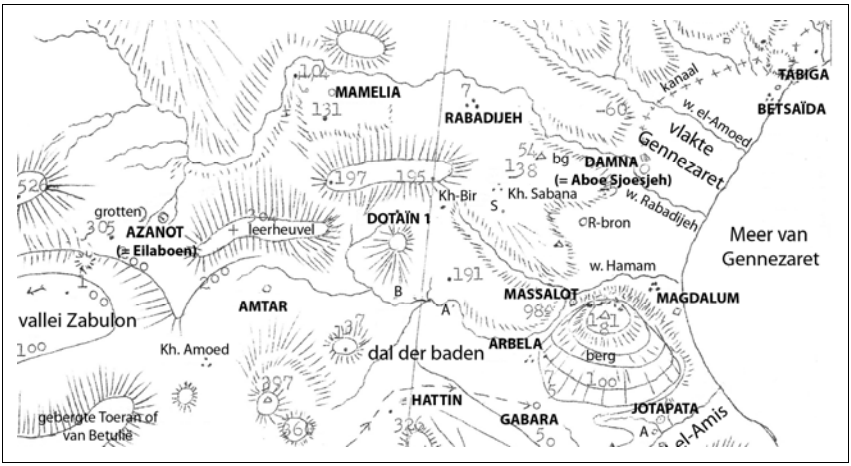

Dotaïn ligt een paar uren van Magdalum (afstand iets overdreven, zoals gewoonlijk, nl. 7 km en dit in rechte lijn, 10 km ten noordwesten van Tiberias), 2,5 tot 3 uur van Kafarnaüm, een uur van Damna. Voorts ligt Dotaïn zowat een half uur ten noordoosten van (de voet van) de berg Betulia, en ongeveer 3 uren ten noorden van de stad Betulia. (Over Betulië, zie fasc. 9, nr. 218, voetnoot 18). Op het gebergte Betulië ligt Cydessa[502]. Een deel van de strijdkrachten van Holofernes heeft op die berg gelegerd.

981.

Marta is met haar dienstmaagd tot Magdalena gegaan en Maria is met de andere vrouwen naar hier gekomen. Van Jezus' handelingen heden weet ik niets meer, dan *dat Hij reeds heden met de leerlingen toebereidselen trof tot de grote lering, die Hij morgen op een naburige hoogte wil houden.* Hij verbleef hier in een eigen herberg, waar Hij

[502] Op het gebergte Betulië ligt Cydessa. – Zie voetnoot hierna.

een ontmoeting had met Lazarus. (Eigen herberg: cfr. fasc. 14, nr. 535, voetnoot 254). Lazarus was uit Jeruzalem met twee leerlingen, zonen van een broer zijner moeder, naar hier gekomen; ik weet niet of ik reeds eenmaal van die verwanten gesproken heb, misschien wel naar aanleiding van een zekere Obed (genoemd in de nrs. 251, 259, 530, 561).

Met Lazarus als begeleider waren ook de vrouwen van Jeruzalem gekomen, enige om de herbergen na te zien, andere uit bezorgdheid voor Magdalena, om haar van nut te zijn.

Tweede bekering van Magdalena. – Jezus op de leerberg bij Azanot.

982.

31 december. –

Deze morgen is Jezus naar een kleine stad gegaan, ongeveer een uur van Dotaïn, dat zelf even ver ligt van Magdalum.

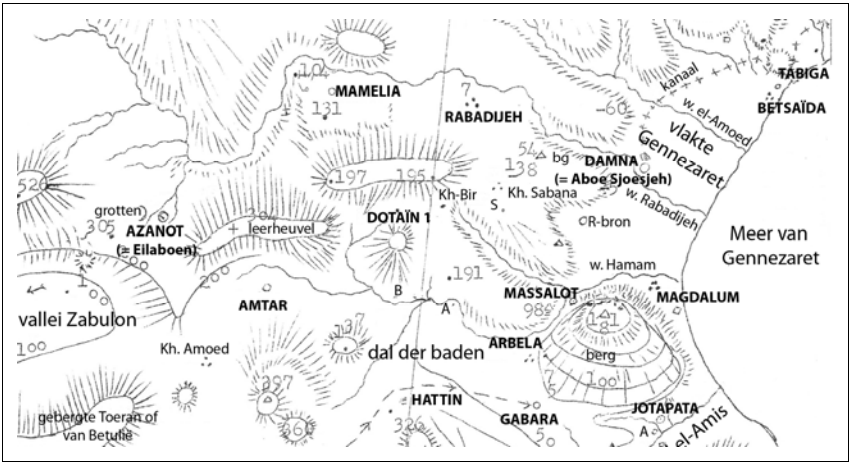

De stad heeft een school en ligt langs een heuvel, waarop een schone plaats met een leerstoel is. Ze ligt ongeveer een uur

zuidwestelijk van Dotaïn aan de voet van de berg van Betulië, waarop ook Cydessa ligt[503]. Als ik me niet bedrieg, komt in haar naam de klank 'Aza' of 'Asa' voor; ik dacht daarbij nog aan de naam van de engel uit het boek Tobias: 'Azaria' (cfr. Tob. 5, 18); haar naam valt mij nu in: de stad heet Azanot. Ze ligt aan het noordoosteinde van de berg om een hoogte, die boven de omgeving uitsteekt. Boven is er een leerstoel, waar reeds in vroeger tijden profeten gepredikt hebben. Azanot is de laatste stad van het gebied of district Sefforis naar die zijde. Wanneer men uit zuidwestelijke richting van Sefforis over de berg (Betulië) naar hier gaat, heeft men een weg van 3 à 4 uren, en men laat Cydessa links (zie kaart 2).

Bij Azanot zijn zeer vele grafspelonken; ik geloof dat de doden uit vele omliggende steden hier begraven worden[504].

---

[503] **Cydessa**. – Berg van Betulië, waarop ook Cydessa ligt. –
Dit was al gezegd in nr. 981. Het bergensysteem vormt hier een soort hoefijzer, dat naar het westen open is en gesloten ten oosten. In het hoefijzer ligt de grote vlakte Zabulon.

- Betulië ligt op het zuidelijk gedeelte.
- Cydessa op het noordelijke.

Aangezien de twee gebergten zich ten oosten verenigen, kan men het noordelijk gedeelte tot het gebergte Betulië rekenen.

Katarina zegt dat Kana in noord- of noordwestelijke richting uitzicht heeft op Cydessa. Zo moet het ongeveer liggen daar waar wij het aangetekend hebben; overigens is zijn ligging onbekend en de stad niet teruggevonden.

[504] **Azanot = Eilaboen**. – Ook Azanot is onbekend en te onderscheiden van het Azanot-Tabor uit Jos. 19, 34.

Wellicht is de tweede naam Tabor ter onderscheiding er aan toegevoegd; het laatste lag nabij de zuidoostvoet van de Tabor.

Ons Azanot menen wij bij benadering te mogen aanwijzen te Eilaboen en dit om meerdere redenen. Vooreerst vinden wij daar voorname grotten, aangetekend op de grote kaart Pal. Grid.
Overigens zijn er nog andere groepen grotten in de omstreken, cfr. Gal. I, 361, 457, 458, 461; ook te Mughaïr.

De stad gelijkt door haar menigvuldige tuinen en dreven treffend op Betanië, en ik heb daarom vroeger, wanneer ik Magdalena's bekering op zichzelf, buiten haar levensverband zag, welke bekering hier geschied is, menigmaal gemeend dat ze te Betanië had plaats gehad.

Hier wordt veel aan tuinbouw gedaan; het weer is hier nu wonderschoon, en naar de Tabor toe is alles reeds in bloei. (cfr. fasc. 2, nr. 60, voetnoot 129). Hier waren zeer vele mensen verzameld, ook zieken en bezetenen van verscheidene uren ver in het rond.

Op zijn weg naar hier ontmoette Jezus zijn Moeder Maria en de H. Vrouwen, die van Damna op weg waren naar Jezus' lering. Ook Lazarus was hier en de zes apostelen en vele leerlingen.

Maria zei tot Jezus dat Marta bij Magdalena was geweest en deze voornemens was mee te komen met Marta naar de lering.

Met de H. Maagd waren hier ook nog meer dan 12 vrouwen vergaderd, onder wie:

1. Anna Kleofas,
2. Suzanna Alfeüs,
3. Suzanna van Jeruzalem,
4. Veronika,
5. Joanna Chusa,
6. Maria Joanna Markus,

Een goed bekende, thans in Israël verblijvend, wist te vertellen, dat men bij Eilaboen niet alleen grotten vindt, maar dat daar een tunnel begint die 1,5 km lang is en bij Kh. Natif, 1,5 km ten zuidwesten van Eilaboen, uitkomt.

Voor Eilaboen pleit ook het gezegde van K. dat men van op de heuvel bij Azanot, waar Magdalena ten tweeden male bekeerd werd, een onbelemmerd overzicht heeft op heel het dal van de baden van Betulië.
Dit is het geval met de heuvel 2 km ten oosten van Eilaboen.
Geheel de omgeving is zeer vruchtbaar (cfr. Gal. I, 359, 361, Kaart Pal. Grid).

7. Maria de Sufanietin,
8. Dina,
9. Maroni van Naïm en
10. Marta's dienstmeid.

Maria van Kleofas was er niet bij; ze waren in een herberg verschillend van die der mannen en in deze herberg nam ook Marta later haar intrek, terwijl Magdalena, die door Marta afgehaald en meegebracht was, met andere wereldse vrouwen in een bijzondere herberg achterbleef.

Magdalena was in al haar ondeugden geheel verdraaid en onzinnig geworden en had Marta zeer trots en liefdeloos, ja, bot en uitdagend ontvangen. Slechts met de meeste moeite was het Marta gelukt Magdalena naar hier mee te krijgen; deze had zich in de aanstotelijkste en buitensporigste klederdracht gestoken.

Marta haalt Magdalena af.

Bemerking van Brentano.

De volgende beschrijving van Marta's bezoek bij Magdalena is getrokken uit K.'s visioenen op Magdalena's bekering, welke zij had in juli en augustus 1821, gedurende en na het octaaf van haar feest, 22 juli.

Het verhaal dat de zienster er toen van deed, wordt hier ter aanvulling ingelast.

983.

Met Magdalena was het ten uiterste gekomen. Sedert haar terugval na haar bekering bij Gabara was zij door zeven duivelen in bezit genomen; haar gezelschap was met de dag slechter geworden; de H. Vrouwen en inzonderheid de H. Maagd, hadden niet opgehouden vurig voor haar te bidden, en zo was dan Marta met haar dienstmeid (zondagnamiddag laatst) tot haar te Magdalum gekomen; zij werden niet gastvriendelijk ontvangen en

men liet de beide vrouwen wachten. Juist was een zwerm van schaamteloze mannen en lichtzinnige vrouwen uit Tiberias bij Magdalena voor een braspartij binnengetrokken. Magdalena was met haar opschik bezig; zij liet de bezoeksters zeggen dat zij belet was en hen nu niet kon ontvangen of met hen spreken. Marta bleef al biddend wachten met onuitsprekelijk geduld.

Na een hele tijd kwam de ongelukkige Magdalena eindelijk, opgewonden, trots, aanstellerig en met minachting tot Marta; zij was zeer verlegen en schaamde zich over de eenvoudige kleding van Marta; zij vreesde dat de gasten haar te zien mochten krijgen en gaf dus haar verlangen te kennen, dat zij weer vertrekken zou.

Marta vroeg ootmoedig slechts een hoek om wat te rusten. Dan werd zij met haar dienstmeid in een verlaten, verwaarloosde kamer van een zijgebouw gebracht, en daar zonder spijs of drank gelaten, om niet te zeggen, vergeten. Dit geschiedde in de namiddag. Ondertussen voltooide Magdalena haar opschik en zat dan gedurende het feestmaal op een pronkzetel, terwijl in hun vergeten hoek Marta en haar dienstmeid zeer bedroefd tot God baden.

Aan het einde van de braspartij kwam Magdalena met wat spijs op een bordje en ook met wat drank tot Marta; het bordje had een blauwe rand; zij sprak haar zuster zonder zelfbeheersing en verachtend toe; geheel haar voorkomen was trots en schaamteloos, en toch was zij ook beangstigd en inwendig verscheurd.

Marta nodigde haar met grote liefde en ootmoedigheid uit om Jezus' grote prediking in de buurt te komen aanhoren: "Alle vriendinnen, die Gij onlangs bij zulk een gelegenheid ontmoet hebt," sprak Marta, "zult Gij daar weervinden, en hoe gelukkig zullen zij zijn U bij zich te zien.

Gijzelf toch hebt reeds blijk gegeven van een grote verering voor Jezus; Gij moogt mij en Lazarus toch de vreugde niet weigeren, er heen te komen; Gij zult zo spoedig de gelegenheid niet meer

hebben de wonderbare Profeet op zulk een nabije plaats te kunnen zien en horen en meteen al uw vriendinnen daar weer te vinden; Gij hebt onlangs door de zalving van Jezus op het gastmaal te Gabara, bewezen dat Gij al wat verheven en heerlijk is, weet te waarderen, waar het zich ook vertone. Gij moogt toch nu ook weer Degene komen groeten, die Gij eens zo edelmoedig en zonder mensenvrees de schoonste openbare hulde hebt bewezen."

Het is niet te zeggen met welke liefde en geduld Marta haar toesprak en Magdalena's woedende reacties verdroeg.

Tenslotte antwoordde Magdalena: "Wel! ik zal gaan! maar niet met U! Gij kunt vooruitgaan, want ik wil niet zo verwaarloosd gekleed daar verschijnen; ik kleed en versier mij overeenkomstig mijn stand en ik zal mij van mijn vriendinnen laten vergezellen."

Hierop scheidden zij van elkander; het was reeds laat in de nacht.

984.

De volgende morgen zag ik hoe het toilet van Magdalena in orde werd gebracht. Zij liet Marta roepen en sprak in haar tegenwoordigheid altijd verachtend, bijtend en kortaf.

Marta liet het over zich heengaan, oefende groot geduld en bad ondertussen ononderbroken tot God, opdat Hij zou maken dat zij meeging en van leven veranderde.

Ik zag hoe Magdalena zich door haar twee dienstmeiden liet wassen en zalven. Zij zat op een lage stoel, had een fijn wollen voorschootje aan tot tegen de knieën en had een fijnwollen doek met een halsopening over haar rug en borst hangen. Twee dienstmeiden wasten haar voeten en armen en zalfden die met reukwerk. Ook haar haren, in drie delen boven de oren en van achteren gescheiden, werden zeer glad gelegd, gekamd, gezalfd en gevlochten. Zij trok dan een zeer fijn wollen hemd aan en daarover een groen kleed met gele bloemen, waarvan ik een stuk bezit, en hierboven nog een vouwenrijk gewaad.

Op het hoofd had zij een kroeze, hoge muts, boven het voorhoofd vooruitstaande; haren en muts waren met parelsnoeren doorvlochten; zij droeg lange oorhangers. Haar mouwen waren van boven wijd tot bij de elleboog, maar aan de onderarm nauw toegehaald door brede, glanzende spangen of ringen. Het gewaad was gekroesd; het onderkleed was op de borst open en met blinkende snoeren toe gebonden. Zij had, terwijl zij gekleed werd, een ronde, glanzende spiegel met handgreep in de hand;

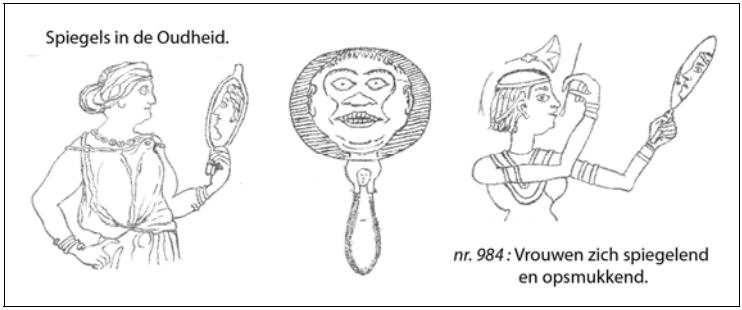

zij had van voren een borststuk dat overdadig met goud en allerlei hoekige gesteenten en parelen versierd was en haar borst geheel bedekte[505].

985.

Boven het onderkleed met enge mouwen droeg zij een bovenkleed met korte, wijde mouwen, dat van achteren wijd wegvloog en sleepte; het was van zijde en had een purperen weerschijn en was met vele grote, bonte en gouden bloemen doorwerkt. Haar haarvlechten waren met rozen van ruwe zijde, met parelsnoeren en met een doorzichtige, vooruitstaande stof, als

---

[505] Dit borststuk beantwoordde aan de borstopening van het onderkleed, paste er in en was met snoeren er aan vastgehecht. Het beantwoordde aan het 'rationale' of 'borstgewaad van de hogepriester' en werd algemeen gedragen.

We zouden nog moeten terugwijzen naar de vroeger gemaakte bemerkingen op de onmatige zucht bij de oosterse vrouwen naar versierselen, enz.

kant, doorvlochten. Van het haar zelf was tussen al die sieraden al niet veel meer te bemerken. Haar en hoofdopschik vormden van voren een hoge rand om het aangezicht. Op of boven dit hoofdtoilet was nog een doorzichtige, fijne, rijke kap, die van voren in de hoogte ging, en van achteren samengetrokken neerhing en ook naast de wangen op de schouderen neerdaalde.

Aldus buitensporig opgedirkt, vertoonde zij zich aan Marta om bewonderd te worden. Daarna legde zij weerom enige van die kledingstukken af, en hing een reismantel om, en haar dienstmeiden moesten haar klederen inpakken en op het lastdier laden. Hierop begaf zij zich met haar gevolg naar Azanot. Marta en haar dienstmeid verlieten haar en gingen te voet vooruit naar de baden van Betulië.

Magdalena was bij dit alles zo opvliegend en moedwillig geweest, doch Marta verloor geen enkele keer haar grote ootmoed en hemels geduld. De duivel pijnigde Magdalena hevig, om haar te beletten naar Jezus' lering te gaan, en zij zou het ook niet gedaan hebben, indien de andere zondaressen uit Tiberias, die bij haar waren, onderling niet afgesproken waren om mee te gaan; van dit spektakel, zoals zij zeiden, wilden zij ook eenmaal getuige zijn. Zij maakten nu de toebereidselen voor de reis; zij reden op ezels; zij waren vergezeld van hun dienstmeiden en hadden nog andere ezels mee die met hun reisgoed beladen waren, want Magdalena liet haar prachtige zetel meevoeren en zo hadden ook de andere vrouwen hun zetels en kussens en tapijten mee.

Zij reden heden slechts tot aan de vrouwenherberg bij het meer der baden van Betulië. Hier legde Magdalena weerom haar reismantel af en tooide zich op om met haar gezellinnen een maal te gebruiken; zij overnachtten hier en het verwonderde mij dat Magdalena 's nachts in de herberg toch tot Marta ging, over wie zij zich voor de andere vrouwen schaamde. Marta had ook alleen gegeten en Magdalena liet, om haar zuster te bezoeken, haar gezellinnen alleen achter.

Boetepreek op de berg bij Azanot. – Magdalena van boze geesten bevrijd.

986.

Bemerking.

Het voorgaande, dit is de afhaling van Magdalena door Marta, welk gezicht Katarina op een andere tijd gehad heeft, zal op 30 december hebben plaats gehad.

Nu zijn we al 31 december en het verhaal van nr. 982 gaat verder:

Heden, dinsdag (31 december) kwamen zij in een uurtje op de leerplaats boven Azanot. Marta begaf zich tot de H. Vrouwen en vertelde hoe het haar gelukt was haar zuster naar hier mee te brengen.

Nadat Magdalena met haar gezellinnen haar reismantel in een herberg had afgelegd en zich weer in haar fantastische pronkkledij uitgedost had, verschenen ook zij nu op de leerplaats. Door hun lawaai, gesnater, verwaande houding en onbeschaamd rondkijken trokken zij de aandacht op zich. Zij gingen vooraan zitten, ver vóór de H. Vrouwen en vormden een aparte groep. Bij hen waren ook mannen van hun soort; zij hadden een open tent laten oprichten en hieronder zaten nu die rijke, opgedirkte, zondige, wereldse vrouwen op zachte stoelen, kussens en tapijten in het zicht van allen.

Magdalena zat zeer schaamteloos, vrijpostig en hovaardig vooraan; zij was de oorzaak en het voorwerp van een algemeen gemompel en afkeuring, want in deze omstreken (van Azanot, waar zij landerijen bezat), werd zij nog meer gehaat en verfoeid dan te Gabara.

De Farizeeën en andere mensen, die getuige waren geweest van haar eerste opvallende bekeringsdaad bij de maaltijd te Gabara en die van haar herval op de hoogte waren, ergerden zich buitengewoon aan haar, en gaven mekaar hun verbazing er over te kennen dat zij het waagde hier te verschijnen.

Nadat Jezus eerst vele genezingen bewerkt had, begon Hij een grote en strenge lering. Ik herinner me niet meer alle bijzonderheden, doch ik weet nog *dat Hij wee over Kafarnaüm, Betsaïda en Chorazin riep* (cfr. Mt. 11, 20-24; Lk. 10, 13). Ook geloof ik gehoord te hebben dat *Hij zei: "De koningin van Saba is van ver uit het zuiden gekomen om de wijsheid van Salomon te horen, maar hier is meer dan Salomon."* (cfr. Mt. 12, 42).

Bovendien gebeurde hier iets wonderbaars. Onder Jezus' rede riepen af en toe uit verschillende richtingen kinderen die nog nooit gesproken hadden. Men hoorde ze van op de armen der moeders luid en verstaanbaar roepen: "Jezus van Nazareth! Heiligste Profeet! Zoon van David! Zoon van God!"

Dit ontstelde vele mensen en onder meer ook Magdalena.
Ik herinner me ook dat Jezus, met het oog op Magdalena, *eens zei dat, nadat de duivel uitgedreven en het huis schoon geveegd was, hij met zes gezellen terugkeerde, zijn prooi weer in bezit nam en dat de bezetenheid dan erger was dan te voren.* Ik zag dat Magdalena hierbij van schrik was aangegrepen. (cfr. Mt. 12, 43).

Nadat Jezus op deze wijze vele harten ontroerd had, gebood Hij in het algemeen, terwijl Hij zich naar alle zijden wendde, aan de duivel uit diegenen te gaan, die naar bevrijding verlangden; zij echter die met hem verbonden wilden blijven, moesten hem maar van daar met zich weer mee nemen, wanneer zij de plaats verlieten. Op dit bevel riepen de bezetenen rondom in de kring: "Jezus! Zoon van God! enz.", terwijl hier en daar mensen in onmacht vielen.

Ook Magdalena die op haar pronkzetel aller ogen op zich getrokken had, zonk onder geweldige kramptrekkingen ineen. De andere zondaressen rondom haar wreven haar in met reukwaters en wilden haar wegdragen en ondertussen van de gelegenheid

profiteren om zichzelf zonder beschaming uit de voeten te maken, want zij wilden hun duivel behouden.

Daar nu het volk rondom riep: “Houd op, Meester, houd op, hier sterft een vrouw!”, *onderbrak Jezus even zijn lering en zei: “Zet haar terug op haar stoel! de dood die zij nu sterft, is een goede dood; hij zal haar het leven schenken!”*

987.

Na enige tijd trof haar weer een woord van Jezus; zij zonk opnieuw in kramptrekkingen ineen, en ik zag donkere gestalten, gelijk bij bezetenen, uit haar wijken. Nu was gedurig een groot rumoer en gedrang rondom haar, doordat haar gezelschap poogde haar tot zichzelf terug te brengen, maar zij zette zich welhaast weer op haar zetel, en deed alsof zij in een gewone bezwijming gevallen was. De opschudding werd echter nog groter, toen ook andere bezetenen achter haar op dezelfde wijze in elkander zakten en bevrijd werden.

Toen Magdalena nu voor de derde maal in hevige stuiptrekkingen neerviel, werd de ontsteltenis nogmaals groter; Marta ijlde op haar toe. Na het bewustzijn herkregen te hebben, was zij als van haar zinnen; zij weende hevig en wilde naar de zitplaats van de H. Vrouwen lopen. Haar gezellinnen hielden ze met geweld tegen en zeiden haar dat ze zich nu toch niet als een zottin moest gaan aanstellen en men droeg haar van de berg naar de stad.

Nu gingen Lazarus, Marta en enige anderen tot haar en namen haar bij zich op in de herberg van de vrouwen, die eveneens allemaal van de berg afdaalden. Maar het werelds gespuis, waarmee Magdalena hierheen gekomen was, had zich reeds van het toneel verwijderd.

Jezus genas nu ook nog verscheidene blinden en andere zieken, en daalde dan van de berg naar zijn

herberg af. Hij genas ook de zieken die in Azanot lagen en leraarde dan nog in de school.

Magdalena was ook hier weer tegenwoordig; zij was nog niet geheel bekomen, maar in haar binnenste nog omgewoeld, en niet meer zo overdadig en vreemd opgesierd; haar overtollige sieraden had zij afgelegd; dit waren voornamelijk spits uitgebekte, rijk geplooide sierstoffen die men wegens haar broosheid nauwelijks enige keren kon aandoen; ook was zij nu gesluierd.

Jezus nam haar in zijn rede in de school nogmaals op de korrel, en toen Hij op een gegeven ogenblik haar doordringend aanblikte (cfr. fasc. 12, nr. 407, voetnoot 166), *viel zij nog eens in onmacht en weerom verliet haar een boze geest.* Haar dienstmeiden droegen haar weg.

Marta en Maria ontvingen haar vóór de synagoge en brachten haar in de herberg. Maar zij was als volkomen uitzinnig; zij riep en weende en rende door de straten, roepend tot de mensen dat zij een slechte vrouw, een zondares was, het uitveegsel van de mensheid. De H. Vrouwen hadden de grootste moeite om ze tot bedaren te brengen; zij rukte haar pronkklederen van zich af, trok de sieraden uit haar haren, die nu los uit elkander vielen, en hulde zich gans in haar sluier.

988.

Toen Jezus daarna met de leerlingen en enige Farizeeën in zijn herberg was, waar zij staande iets aten, wist Magdalena zich van de vrouwen te verwijderen; zij kwam met loshangende haren en onder groot gejammer in de herberg van Jezus, drong tussen alle aanwezigen door, wierp zich vóór zijn voeten en vroeg jammerend en zuchtend of er nog redding voor haar was?

Dit ergerde de Farizeeën en leerlingen die tot Jezus zeiden, dat Hij toch niet langer zou dulden dat dit verworpen wijf overal onrust veroorzaakte en dat Hij haar voorgoed weg zou sturen.

Maar Jezus sprak: "Laat haar wenen en jammeren, want gij weet niet wat met haar aan het gebeuren is!" Hierop wendde Hij zich tot Magdalena met deze woorden van troost, dat zij van harte berouw moest hebben, geloven en hopen, want dat zij weldra rust en vrede zou vinden en dat zij nu met vertrouwen kon terugkeren.

Ondertussen waren de dienstmeiden en Marta haar gevolgd en haalden de buitenzinnige weer naar huis, maar zij deed niets dan de handen wringen en jammeren, want zij was nog niet geheel bevrijd, en de duivel verscheurde en pijnigde haar nog met de schromelijkste gewetensknaging en bekoring tot vertwijfeling; er was nog geen rust in haar en zij waande zich verloren.

Lazarus ging op het verzoek van Magdalena aanstonds naar Magdalum, om er het hare in bezit te nemen en aan haar verblijf aldaar en aan al haar betrekkingen een einde te maken; zij had bij Azanot en zowat overal in de omstreken velden en wijngaarden, waarop Lazarus reeds vroeger, met het oog op haar verkwistingen, de hand had gelegd.

Het gedrang was heden zo groot, dat Jezus met de leerlingen in de nacht ongeveer 1,5 uur noordoostwaarts ging, *om zijn preek op een andere hoogte voort te zetten.*

Jezus zet zijn preek bij Damna voort. – Magdalena wordt van nog drie duivelen verlost.

989.

1 januari 1823. –

Jezus is reeds in de nacht, wegens het groot gedrang, met de leerlingen van Azanot naar het oostelijk einde gegaan van de hoogten waarop Dotaïn ligt, in de nabijheid van Damna.

Ook daar vindt men een mooie leerstoel en een herberg met (als opzichters) een paar mensen.

(Op grote kaart 2 ziet men op die plaats, 1,5 km ten westen van Damna, het woordje BERG aangetekend; niveau 5 m onder de zeespiegel. Zie eveneens fasc. 19, nr. 844.)

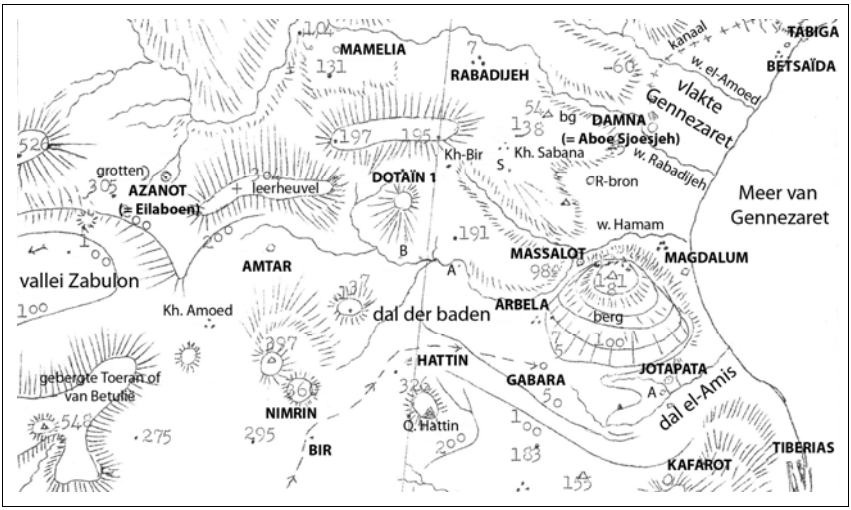

Heden morgen vroeg vertrokken ook de vrouwen met Magdalena daarheen en troffen er Jezus aan, reeds door vele mensen omringd; het waren mensen die hulp bij Hem kwamen zoeken. Zodra zijn heengaan bekend was, stroomden vele mensen Hem achterna, en allen die Hem naar Azanot waren gaan opzoeken (doch Hem daar niet meer vonden) trokken Hem insgelijks achterna, en zo kwamen gedurende het hele sermoen telkens nieuwe groepen aan.

Magdalena zat nu bij de H. Vrouwen; zij voelde zich allerellendigst, zij was door en door vermorzeld.

De Heer voer zeer streng uit tegen de zonden van onkuisheid en zei ondermeer dat in hen, die er een beroep en broodwinning van maken, alle ondeugden

en alle schandelijkheden der ontucht heersen, die het vuur op Sodoma en Gomorra hebben afgeroepen. Maar Hij sprak ook van de barmhartigheid Gods en van de tegenwoordige genadetijd en smeekte de mensen bijna deze genade aan te nemen.

Driemaal blikte Hij in deze boetepreek Magdalena scherp aan en driemaal zag ik haar neerzinken en een donkere damp uit haar wijken. Maar de derde maal droegen de vrouwen haar weg, zij was verbrijzeld, bleek als een afgeteerde en nauwelijks nog te herkennen; haar tranen vloeiden onophoudelijk; zij was totaal veranderd; zij jammerde en was vol ongeduld om haar zonden aan Jezus te belijden en er vergiffenis van te bekomen.

Jezus kwam nu ook tot haar op een afgezonderde plaats; Maria zelf en Marta leidden ze Hem tegen; zij lag met los en verward haar wenend vóór Hem op haar aangezicht. *Jezus troostte haar,* en, nadat de andere zich teruggetrokken hadden, riep zij om vergiffenis, bekende haar menigvuldige misdaden en vroeg telkens opnieuw: "Heer, is er nog redding voor mij?"

Jezus vergaf haar haar zonden, en zij smeekte Hem haar te verlenen dat zij niet meer zou hervallen. *Jezus beloofde het haar, zegende ze en weidde tegen haar uit over de schone deugd van zuiverheid.*

Hij sprak haar van zijn Moeder, die vrij was van alle vleselijke zonden en Hij prees haar hoog en uitverkoren, wat ik anders nooit uit zijn mond gehoord heb. Hij raadde Magdalena aan ***haar toevlucht tot Haar te nemen, zich innig aan Haar te hechten en alle raad en troost van Haar te verhopen.***

Toen zij met Jezus weer tot de vrouwen kwam, zei Hij: "Zij was een diepgevallen zondares, maar zij zal ook het voorbeeld van alle boetvaardigen zijn ten

eeuwigen dage." Magdalena was door haar hevige ontroeringen en door haar hevig berouw en tranen niet meer als een mens, maar als een waggelende schim, doch in weerwil van haar tranen en vermoeidheid, het gevolg van haar schokkende emoties, was haar ziel nu gerust. Allen troostten haar met liefde en zij smeekte allen om vergiffenis.

Toen nu de andere vrouwen naar Naïm vertrokken en zij te zwak was om te volgen, gingen Marta, Anna Kleofas en Maria de Sufanietin met haar naar Damna, om, na enige rust, de volgende morgen te volgen. De overige H. Vrouwen gingen over Kana naar Naïm; ik geloof dat zij Kana heden bereikten en daar overnachtten.

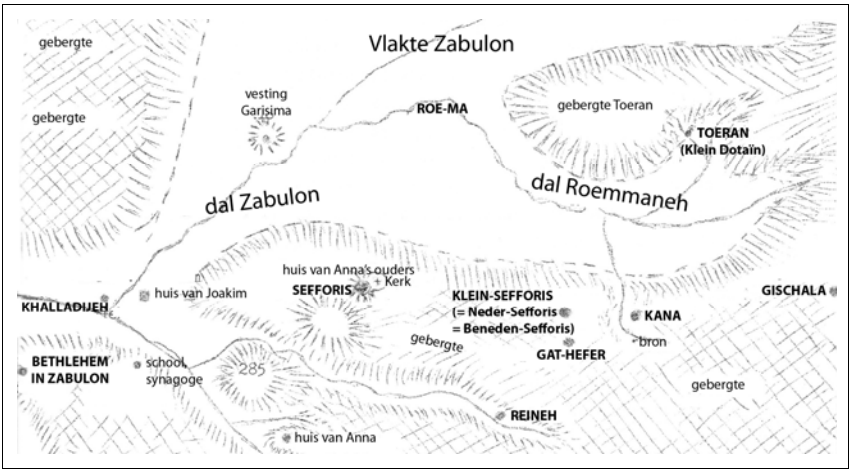

Jezus leerde en heelde heden nog en ging dan met de leerlingen om 3 uur in de namiddag zuidwestwaarts dwars door het dal van het meer der baden, 4 of 5 uren verder naar Gat-Hefer, een grote stad die tussen Kana en Sefforis op een heuvel ligt; zij heeft geen uitzicht naar het zuiden.

Jezus ging 's avonds nog niet in de stad, maar iets westelijker in een herberg, bij een spelonk, die de Joannes-spelonk genoemd

wordt[506]. Hier overnachtte Hij met de leerlingen; zij waren laat aangekomen en hadden nog in de maneschijn gewandeld. (Overmorgen, 15 Tebet, is het volle maan).

Jezus te Gat-Hefer.

990.

2 januari. –

Jezus naderde 's morgens tot Gat-Hefer en ik zag de schoolbestuurders en Farizeeën Hem tegemoet komen en ontvangen; zij deden Hem allerlei verklaringen en baden Hem de rust in de stad niet te storen en vooral het samenlopen en roepen der vrouwen en kinderen niet te dulden; zij wilden Hem gaarne in de synagoge laten leren, maar het stootte hun tegen de borst dat Hij het volk onrustig maakte. *In zijn zeer ernstig en streng antwoord gaf Jezus hun te verstaan dat Hij juist*

---

[506] **Gat-Hefer = Hefer = (thans) el-Mesjed**. – Reeds is iets over Gat-Hefer gezegd, maar te weinig, in fasc. 14, nr. 506, voetnoot 241.

Thans heet de plaats el-Mesjed, d.i. 'moskee'.
Hierin wordt het graf van Jonas vereerd, dat reeds door de H. Hiëronymus aangewezen wordt als gelegen te Gat-Hefer. De moskee verheft zich ten westen van het huidige dorp op de heuvelhelling en beheerst het dorp dat aan de voet van de heuvel gelegen is naar het oosten toe.
Wanneer wij aannemen dat reeds in Jezus' tijd de stad zich naar de voet van de heuvel verplaatst had – wat met menige stad het geval was – dan zijn alle mededelingen van K. gerechtvaardigd.

Jezus komt in een herberg bij een spelonk, die men de Joannes-spelonk noemt, iets westelijker dan de stad. De Joannes-spelonk is de spelonk van de profeet Jonas, zijn grafspelonk, die nog bestaat in de moskee.
De moskee staat even ten westen van het dorp en hoger op de heuvelhelling. Daar de stad niet meer op de top van de heuvel lag, had zij ook niet langer uitzicht naar het zuiden.

Wat de naam betreft, men aanvaardt dat Jona of Jonas de samentrekking is van Joanna, Jochanna.

Petrus wordt door Jezus genoemd: Bar Jona, wat hetzelfde is als Bar Joanna of Jochanna. De toegevoegde 'S' kwam tot ons langs het Grieks.

kwam voor degenen, die naar Hem riepen en verlangden en Hij ontmaskerde hun schijnheiligheid.

Deze Farizeeën hadden, op het bericht dat Jezus naar hier zou komen, aan de bevolking bekend laten maken, dat de vrouwen er zich voor wachten moesten met de kinderen op de straat te verschijnen, de Nazareeër tegemoet te trekken en te roepen, want geschreeuw als "Zoon van God! Christus! enz." is absoluut misplaatst, ergerlijk en verkeerd, daar men hier zeer goed weet van waar Hij is en wie zijn ouders en zusters en broeders zijn.

De zieken mochten zich vóór de synagoge verzamelen en zich laten genezen, maar om het even welk geroep, gerucht of wanordelijkheid zouden zij niet dulden.

Ook hadden zij zelf de zieken naar hun goeddunken om de synagoge gerangschikt, als hadden zij hier te beschikken over alles wat Jezus zou doen.

Toen zij nu met Jezus in de stad kwamen, zagen zij tot hun grote ergernis dat de moeders met hun kinderen om zich heen, en met hun zuigelingen op de armen de straat vervulden en dat de kinderen hun handjes tot Jezus uitstaken en riepen: "Jezus van Nazareth! Zoon van David! Zoon van God! Heiligste Profeet!" De Farizeeën wilden de vrouwen en kinderen terugdrijven, maar het was te laat en te vergeefs: zij kwamen uit alle straten en huizen te voorschijn en de Farizeeën verlieten geërgerd het gevolg van Jezus.

De leerlingen die rond Jezus gingen, waren ook een weinig schuchter en bang en wensten dat het stiller, kalmer en ongevaarlijker mocht verlopen, en ook zij wilden de kinderen wegzenden en kwamen bij Jezus met bezwaren (tegen zijn handelwijze) voor de dag, *maar Jezus berispte hen over hun kleinmoedigheid, wees hen achteruit en liet de kinderen dicht rondom zich komen en was er zeer lief en vriendelijk voor.*

991.

Op heel deze weg tot op het plein vóór de synagoge hielden de kinderen niet op te roepen: “Jezus van Nazareth! Heiligste Profeet!” enz. Ook de zuigelingen die nooit gesproken hadden, juichten Hem de een na de ander toe: “Zoon van God!” en dit ongehoord wonder en getuigenis uit de mond van zuigelingen trof, verbaasde en overtuigde het volk. Vóór de synagoge stelden de kinderen zich in rijen op, jongens en meisjes gescheiden en de moeders met de zuigelingen achter hen. *Jezus leerde en zegende de kinderen. Hij onderrichtte ook de moeders en hun dienstpersoneel, dat eveneens naderbij kwam en van wie Hij zei dat ook zij hun kinderen waren.*

Hij onderwees ook de leerlingen over de waarde van de kinderen in Gods oog. Menige uitspraak van Hem bij deze gelegenheid hier kwam treffend overeen met die welke Hij volgens het Evangelie bij andere gelegenheden over de kinderen gedaan heeft (Mt. 18, 1-14).

Matteüs 18

De grootste in het Koninkrijk der hemelen – Verleiding

1. Op dat ogenblik kwamen de discipelen bij Jezus en vroegen: Wie is wel de grootste in het Koninkrijk der hemelen?
2. En Hij riep een kind tot Zich, plaatste dat in hun midden,
3. en zeide: Voorwaar, Ik zeg u, wanneer gij u niet bekeert en wordt als de kinderen, zult gij het Koninkrijk der hemelen voorzeker niet binnengaan.
4. Wie nu zichzelf gering zal achten als dit kind, die is de grootste in het Koninkrijk der hemelen.
5. En een ieder, die zulk een kind ontvangt in mijn naam, ontvangt Mij.
6. Maar een ieder, die één dezer kleinen, die in Mij geloven, tot zonde verleidt, het zou beter voor hem zijn, dat een molensteen om zijn hals was gehangen en hij verzwolgen was in de diepte der zee.
7. Wee de wereld om de verleidingen tot zonde. Want er moeten verleidingen komen, maar wee die mens, door wie de verleiding komt.
8. Indien uw hand of uw voet u tot zonde verleidt, houw hem af en werp hem weg. Het is beter voor u verminkt of kreupel ten leven in te gaan, dan met twee handen of twee voeten in het eeuwige vuur geworpen te worden.
9. En indien uw oog u tot zonde verleidt, ruk het uit en werp het van u. Het is beter voor u met één oog ten leven in te gaan, dan met twee ogen in het hellevuur geworpen te worden.

10. Ziet toe, dat gij niet één dezer kleinen veracht. Want Ik zeg u, dat hun engelen in de hemelen voortdurend het aangezicht zien van mijn Vader, die in de hemelen is.
11. [Want de Zoon des mensen is gekomen om het verlorene te behouden.]

Het verloren schaap

12. Wat dunkt u? Indien een mens in het bezit is gekomen van honderd schapen en één ervan raakt verdwaald, zal hij dan niet de negenennegentig op de bergen laten en heengaan om het dwalende te zoeken?
13. En gebeurt het, dat hij het vindt, voorwaar, Ik zeg u, dat hij zich over dat ene meer verblijdt dan over de negenennegentig, die niet verdwaald waren.
14. Zó bestaat bij uw Vader, die in de hemelen is, de wil niet, dat één dezer kleinen verloren gaat.

Uit: NBG-vertaling 1951

***

Dit veroorzaakte de Farizeeën een groot misnoegen en de zieken moesten wachten. *Daarna evenwel ging Hij tot hen, van wie Hij er vele genas.*

Vervolgens leerde Hij in de synagoge over Jozef en sprak nogmaals over de waarde van de kinderen, omdat de Farizeeën Hem opnieuw de stoornis van heden te laste legden.

Toen Jezus uit de synagoge ging, kwamen ook nog drie vrouwen tot Hem, die met Hem alleen wilden spreken. Nadat Hij zich afgezonderd had, vielen zij vóór Hem neer en deden Hem hun beklag over hun mannen; zij baden Hem hen toch te helpen, daar zij door onzuivere geesten geplaagd werden en ook zijzelf, wanneer zij tot hun mannen naderden, er door aangevochten werden. Zij hadden gehoord dat Hij Magdalena geholpen had, en zij smeekten Hem zich nu ook over henzelf te erbarmen. *Jezus stuurde ze heen en beloofde dat Hij hen ten huize zou komen bezoeken.*

Nu ging Hij nog met de leerlingen in het huis van een zekere Simeon, een eenvoudig man, die, naar ik meen, tot de gehuwde Essenen behoorde. Hij was, gelijk zijn vrouw, van middelbare leeftijd en de zoon van een Farizeeër van Dabrat bij de Tabor. Hier nam Jezus met de leerlingen al staande een verversing.

Deze Simeon wilde zijn vermogen aan de Gemeente geven en Hij sprak daarover met Jezus.

Jezus ging nu nog in de huizen van de vrouwen en sprak met hen en met hun mannen. Maar het was anders dan zij zeiden; zij hadden de schuld op hun mannen willen schuiven, maar werden zelf door onzuivere bekoringen aangevochten. *Jezus vermaande de mannen en de vrouwen tot eendracht en gebed, tot vasten en aalmoezen.* Na de sabbat trokken deze zieke vrouwen Hem achterna tot de prediking op een berg een weinig noordelijk van de Tabor[507].

---

[507] Hier is bedoeld de zogenaamde broodberg.

Men lette erop dat K.E. hem aanwijst een weinig noordelijk van de Tabor, versta: noordwestelijk en wel 3 km er van verwijderd; het is ook de berg van de tweede uitzending.

Bij nr. 1002 zal Brentano een nota plaatsen die de indruk zou kunnen maken dat die berg bij de zuidvoet van de Tabor gelegen is, doch dit is maar schijn, en aan de zuidvoet van de Tabor ligt geen berg of heuvel.
Zijn ligging ten noordwesten van de Tabor blijkt overigens nog uit de nrs. 991 (nl. hier) alsook de nrs. 996, 999, 1385; het niveau van de bergtop is 440 m.

Het is een mooie, hoge heuvel met gelijkmatige hellingen, goed uitkomend op grote kaart 2. Van op de top geniet men een heerlijk panorama op de kleine Hermon, Naïm, Endor en de Esdrelonvlakte in het zuidwesten (cfr. Guide, 548).

De Géramb, van Nazareth langs een omweg naar de Tabor rijdend, vermeldt eveneens die heuvel: “De berg Tabor vertoonde zich als eenzaam gelegen. Nochtans verheft zich nabij zijn voet ten noordwesten een zeer hoge heuvel, die men evenwel niet bemerkt, als men ten zuiden van Nazareth van het gebergte in de Esdrelonvlakte afdaalt.” (nl. door het ravijn tussen de twee toppen van de berg der afstorting.) (II, 193-194).

Vrouwen zullen Jezus achternakomen na de sabbat, hoorden wij K. zeggen; bedoeld is: in de toekomst, na de volgende sabbat op 4 januari; zie laatste regels van nr. 999.

Jezus te Kislot-Tabor. – Jeugdmakkers uit Egypte bij Hem.

992.

Jezus bleef niet te Gat-Hefer maar ging nog zuidwaarts naar Kislot, waar de H. Vrouwen op weg naar Naïm, en ook de met Magdalena achtergebleven vrouwen heden reeds doorgetrokken waren.

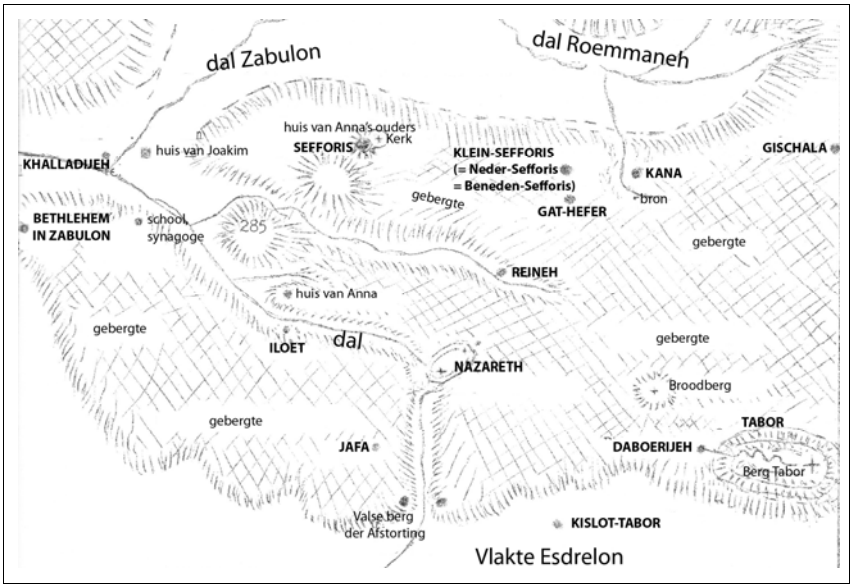

Hij onderrichtte onderweg nogmaals de apostelen die bij Hem waren, over hetgeen hen te wachten stond en hoe zij zich moesten gedragen, nu zij naar Judea gingen, waar zij niet zo goed als tot nu toe (hier in Galilea) onthaald zouden worden. Hij gaf hun opnieuw richtlijnen voor hun gedrag en voorschriften hoe zij te werk moesten gaan hij het opleggen der handen en het uitdrijven van duivelen, en hij gaf

hun nogmaals zijn zegen als een nieuwe versterking en vermeerdering van genade.

Ik heb vergeten te zeggen dat met Lazarus 2 leerlingen van Jeruzalem, die verwanten van Lazarus waren, ik meen van de broeder zijner moeder, naar hier gekomen waren, en dat zij zeer grote vreugde over de bevrijding van Magdalena lieten blijken.

Ook waren met Lazarus 3 leerlingen uit Egypte te Dotaïn bij Jezus gekomen. *Jezus had ze daar aangenomen, na hun alle bezwaren (die aan zijn dienst verbonden waren,) voor ogen gelegd te hebben.*
Één van hen heette Cyrinus; zij waren speelkameraden van Jezus in Egypte geweest en nu ongeveer 30 jaren oud. Hun ouders hadden daar de woning en de bron van de H. Familie als een heilige herinneringsplaats in ere gehouden; zij hadden Bethlehem en Betanië bezocht en waren nu ook op bezoek gekomen bij Maria te Dotaïn, aan wie zij de groeten van hun ouders overmaakten[508].

993.

3 januari. –

‘s Morgens kwamen Farizeeën van Nazareth tot Jezus te Kislot, om Hem uit te nodigen naar zijn vaderstad. Die Farizeeën die Hem de vorige keer van de rots hadden willen neerstorten, waren er niet meer, andere uit een groter stad, waar er zeer vele van die sekte zijn, waren in hun plaats gekomen; zij uitten de hoop dat Hij toch in zijn vaderstad zou komen en ook daar tekenen en wonderen zou doen. Allen waren er immers benieuwd naar zijn

---

[508] Uit deze mededeling is op te maken op welk een manier vele lokale tradities zijn ontstaan en bewaard gebleven.

Uit dit gegeven kunnen wij inzonderheid een argument halen voor de juistheid van de traditie van Matarea.

Over Matarea is genoeg gezegd in fasc. 7, nr. 180, voetnoot 383 en nr. 185, voetnoot 398.

woord. Meteen kon Hij ook zijn zieke stadsgenoten genezen, maar zij verzochten Hem, eens voor goed, geen genezingen op de sabbat te doen. *Jezus antwoordde dat Hij komen zou en de sabbat onderhouden, maar dat zij zich aan Hem zouden ergeren; en wat het genezen betreft, dat Hij zich naar hun verlangen zou schikken, doch tot hun nadeel.* Toen keerden zij naar Nazareth terug en Jezus trok hen even later achterna. *Onderweg onderrichtte Hij zijn leerlingen.*

Jezus te Nazareth.

Jezus kwam 's middags vóór Nazareth aan. Vele nieuwsgierigen en ook talrijke goede mensen kwamen Hem tegemoet, wasten de aankomenden de voeten en heetten hen met de gebruikelijke verversing welkom. Onder Jezus' leerlingen waren er 2 van Nazareth: Parmenas en Jonadab.

Hij nam met zijn gezelschap zijn intrek in het huis van Jonadabs moeder, die weduwe was. Deze leerlingen waren vrienden geweest van Jezus in zijn jeugd; het waren dezelfde, die op zijn eerste reis uit Nazareth naar Hebron, na Jozefs dood Hem vergezeld hadden; ik meen dat zij daarna een tijdlang van Hem vervreemd zijn geweest; *Hij zond hen veel met allerlei boodschappen uit.*

Jezus ging nu tot enige zieken, die Hem door anderen om hulp gebeden hadden, en van wie Hij wist dat zij die nodig hadden en dat zij gelovig waren.

Op zijn weg ging Hij ook menige zieken voorbij, zonder hen te genezen,

- *omdat zij tot Hem kwamen alleen maar om het eens te proberen (zonder vast geloof), of*

- *omdat zij vol pretentie waren en hoopten dat een wonderbare genezing hun later tot roem kon strekken.*

Toen echter een Essener-jongeling, die van zijn geboorte af aan zijn ene zijde gans lam was en die men Hem tegenbracht, Hem om hulp smeekte, *genas Hij hem op de straat, alsook een paar blinden. Daarna ging Hij in enige huizen en genas er verscheidene zwaarzieke bewoners en ook ouderlingen, mannen en vrouwen. Daaronder waren wat waterzuchtigen in de hoogste graad, ook nog een vrouw, die verschrikkelijk opgezwollen was. In totaal genas Hij er toch niet méér dan 15.*

Hier telde K. hen op haar vingeren, terwijl zij ze zich één na één in het geheugen terugriep en zei: "Hier zoveel blinden, daar zoveel stommen, ginds zoveel lammen, enz."

Jezus ging vervolgens naar de synagoge, waar zich ook zieken verzameld hadden, *maar Hij ging hen voorbij:*
Hij onderhield en vierde de sabbat (door, zoals Hij hun gezanten beloofd had, geen zieken op de sabbat te genezen), en ik herinner mij geen tegenspraak of stoornis.

De sabbatlezing was uit het Oud Testament, hoe God tot Mozes in Egypte sprak, en uit Ezekiël, hoofdstukken 28 en 29.

Ezechiël 28
Profetie over de vorst van Tyrus
1. Het woord des HEREN kwam tot mij:
2. Mensenkind, zeg tot de vorst van Tyrus: zo zegt de Here HERE: omdat uw hart hoogmoedig geworden is en gij zegt: ik ben een god, een godenwoning bewoon ik midden in zee, – terwijl gij een mens zijt en geen god – en gij in uw hart uzelf gelijkstelt met een god;
3. voorzeker, gij zijt wijzer dan Daniël, geen geheim is voor u verborgen; 4. door uw wijsheid en uw inzicht hebt gij u een vermogen verworven en goud en zilver verzameld in uw schatkamers;
5. door uw wijs beleid bij de handel hebt gij uw vermogen vermeerderd, en uw hart is trots geworden op uw vermogen.
6. Daarom, zo zegt de Here HERE, omdat gij in uw hart uzelf gelijkgesteld hebt met een god,
7. daarom, zie, Ik breng vreemdelingen over u, de gewelddadigste der volken; die zullen hun zwaarden trekken tegen de luister van uw wijsheid en uw glans ontwijden.

8. In de groeve zullen zij u doen neerdalen, gij zult de bittere dood der gesneuvelden sterven, midden in zee.
9. Zult gij dan nog zeggen: ik ben een god – terwijl gij een mens zijt en geen god – als gij staat tegenover hem die u doodt en in de macht zijt van wie u neerslaan?
10. De dood der onbesnedenen zult gij sterven door de hand van vreemdelingen, want Ik heb het gesproken, luidt het woord van de Here HERE.

Klaaglied over de vorst van Tyrus

11. Het woord des HEREN kwam tot mij:
12. Mensenkind, hef een klaaglied aan over de koning van Tyrus en zeg tot hem: zo zegt de Here HERE: Volmaakt zijt gij van gestalte, vol van wijsheid, volkomen schoon.
13. In Eden waart gij, Gods hof; allerhande edelgesteente overdekte u: rode jaspis, chrysoliet en prasem, turkoois, chrysopraas en nefriet, lazuursteen, hematiet en malachiet. Van goud was het werkstuk, waarin zij waren gevat en aan u vastgehecht; toen gij geschapen werdt, waren zij gereed.
14. Gij waart een beschuttende cherub met uitgespreide vleugels; Ik had u een plaats gegeven: gij waart op de heilige berg der goden, wandelend te midden van vlammende stenen.
15. Onberispelijk waart gij in uw wandel, vanaf de dag dat gij geschapen werdt, totdat er onrecht in u werd gevonden:
16. door uw uitgebreide handel zijt gij vervuld geraakt met geweldenarij en kwaamt gij tot zonde. Van de berg der goden verbande Ik u en deed u weg, gij beschuttende cherub, van tussen de vlammende stenen.
17. Trots was uw hart op uw schoonheid – met uw luister hebt gij ook uw wijsheid teniet doen gaan. Ter aarde wierp Ik u neer, en maakte u tot een schouwspel voor koningen om met leedvermaak naar u te zien.
18. Door uw vele ongerechtigheden, door het onrecht bij uw koophandel, hebt gij uw heiligdommen ontwijd. Vuur deed Ik oplaaien uit uw midden – dat verteerde u! Ik maakte u tot as op de grond voor de ogen van allen die u zagen.
19. Allen die onder de volken u kennen, ontzetten zich over u; een verschrikking zijt gij geworden, verdwenen zijt gij – voor altijd!

Profetie tegen Sidon

20. Het woord des HEREN kwam tot mij:
21. Mensenkind, keer uw gelaat naar Sidon, profeteer daartegen en zeg:
22. zo zegt de Here HERE: zie, Ik zàl u, Sidon! In uw midden zal Ik Mij verheerlijken; en zij zullen weten, dat Ik de HERE ben, wanneer Ik gerichten aan die stad voltrek en Mij aan haar de Heilige betoon.
23. Ik zal daarin de pest zenden, bloed op haar straten; doden zullen daar vallen door het zwaard dat aan alle kanten tegen haar gericht is. En zij zullen weten, dat Ik de HERE ben.
24. Maar het huis Israëls zal geen wondende doorn noch pijndoende distel meer hebben onder alle omwonenden die hen verachten. En zij zullen weten, dat Ik de Here HERE ben.
25. Zo zegt de Here HERE: Als Ik het huis Israëls bijeenverzamel uit de natiën, in wier land zij verstrooid zijn, dan zal Ik Mij ten aanschouwen van de volken aan hen de Heilige betonen, en zij zullen wonen in hun land, dat Ik aan mijn knecht Jakob gegeven heb.
26. Zij zullen daar veilig wonen en huizen bouwen en wijngaarden planten; ja veilig zullen zij wonen, terwijl Ik gerichten voltrek aan allen uit hun omgeving, die hen veracht hebben. En zij zullen weten, dat Ik, de HERE, hun God ben.

***

Ezechiël 29
Profetie tegen Egypte

1. In het tiende jaar, in de tiende maand, op de twaalfde der maand, kwam het woord des HEREN tot mij:

2. Mensenkind, keer uw gelaat naar Farao, de koning van Egypte, en profeteer tegen hem en tegen geheel Egypte.
3. Spreek en zeg: zo zegt de Here HERE: zie, Ik zàl u, Farao, koning van Egypte! gij machtig monster, dat ligt te midden van uw Nijlarmen, dat zegt: van mij zijn mijn Nijlarmen, zelf heb ik ze voor mij gemaakt.
4. Haken ga Ik slaan in uw kaken, de vissen van uw Nijlarmen zal Ik aan uw schubben doen vastkleven; dan zal Ik u ophalen uit uw Nijlarmen met al de vissen van uw Nijlarmen, die aan uw schubben vastkleven;
5. en Ik zal u neerwerpen in de woestijn, u met al de vissen van uw Nijlarmen. Op het open veld zult gij neervallen; gij zult niet opgeraapt noch weggehaald worden; aan het gedierte der aarde en aan het gevogelte des hemels geef Ik u tot spijs.
6. En alle inwoners van Egypte zullen weten, dat Ik de HERE ben, want zij zijn voor het huis Israëls een rietstaf:
7. grijpt dit u met de hand vast, dan knakt gij en rijt hun allen de schouder open; leunen zij op u, dan breekt gij en brengt hun aller heup aan het wankelen.
8. Daarom, zo zegt de Here HERE, zie, Ik breng een zwaard over u, Ik ga mens en dier uit u uitroeien,
9. zodat het land Egypte wordt tot een woestenij en een puinhoop, en zij zullen weten, dat Ik de HERE ben. Omdat gij gezegd hebt: Van mij is de Nijl, zelf heb ik hem gemaakt,
10. zie, daarom keer Ik Mij tegen u en tegen uw Nijlarmen en zal Ik het land Egypte tot een volkomen puinhoop maken, een wildernis van Migdol af tot Syene toe, tot aan de grens van Ethiopië.
11. Geen mensenvoet zal erdoorheen trekken, zelfs geen dierepoot zal erdoorheen trekken; het zal onbewoond blijven, veertig jaar.
12. Ik zal het land Egypte maken tot een woestenij te midden van verwoeste landen; zijn steden zullen een woestenij zijn te midden van verdelgde steden, veertig jaar; Ik zal de Egyptenaren onder de volken verstrooien en hen verspreiden over de landen.
13. Want zo zegt de Here HERE: na verloop van veertig jaar zal Ik de Egyptenaren bijeenverzamelen uit de volken, in wier land zij verstrooid zijn.
14. En Ik zal een keer brengen in het lot der Egyptenaren en hen doen terugkeren naar het land Patros, naar hun land van herkomst, en daar zullen zij een onbeduidend koninkrijk zijn.
15. Het zal het onbeduidendste onder de koninkrijken zijn, zodat het zich niet meer boven de volken verheffen kan. Ik zal hen klein maken, zodat zij niet heersen over de volken.
16. Dan zal het niet meer het vertrouwen kunnen uitmaken van het huis Israëls, een vertrouwen, dat aan schuld herinnert, wanneer zij zich achter hen scharen. En zij zullen weten, dat Ik de Here HERE ben.
17. In het zevenentwintigste jaar, in de eerste maand, op de eerste der maand, kwam het woord des HEREN tot mij:
18. Mensenkind, Nebukadressar, de koning van Babel, heeft zijn leger een zware strijd laten voeren tegen Tyrus: alle hoofden zijn kaal geworden en alle schouders ontveld, maar noch hem noch zijn leger is uit Tyrus enig loon ten deel gevallen voor de strijd die hij daartegen gevoerd heeft.
19. Daarom, zo zegt de Here HERE, zie, ik ga aan Nebukadressar, de koning van Babel, het land Egypte geven, om daaruit de rijkdom weg te voeren, buit te behalen en roof te plegen: dat zal het loon zijn voor zijn leger.
20. Als vergoeding voor zijn dienst zal Ik hem het land Egypte geven, want zij hebben voor Mij gewerkt, luidt het woord van de Here HERE.
21. Te dien dage zal Ik voor het huis Israëls een hoorn doen uitspruiten, en aan u zal Ik vrijmoedigheid geven om te midden van hen te spreken. En zij zullen weten, dat Ik de HERE ben.

Uit: NBG-vertaling 1951

***

Jezus heeft in het huis van de leerling Jonadab gegeten en geslapen. De ouders van Parmenas waren de H. Familie gevolgd, toen deze Nazareth verliet (fasc. 9, nr. 208).

994.

4 januari; Sabbat. –

Ik zag Jezus 's morgens in de synagoge leren, maar niemand meer genezen.

's Middags zag ik Hem met leerlingen en enige goede mensen op de weg van Nazareth naar Sefforis toe, een wandeling doen; hun weg bracht hen tot in een nabij gelegen kleine stad (misschien het oude Jafa, geboorteplaats van Jakobus en Joannes, dat men met waarschijnlijkheid met er-Reineh kan identificeren, 2 km ten noordoosten van Nazareth); het was de op sabbat gebruikelijke wandeling.

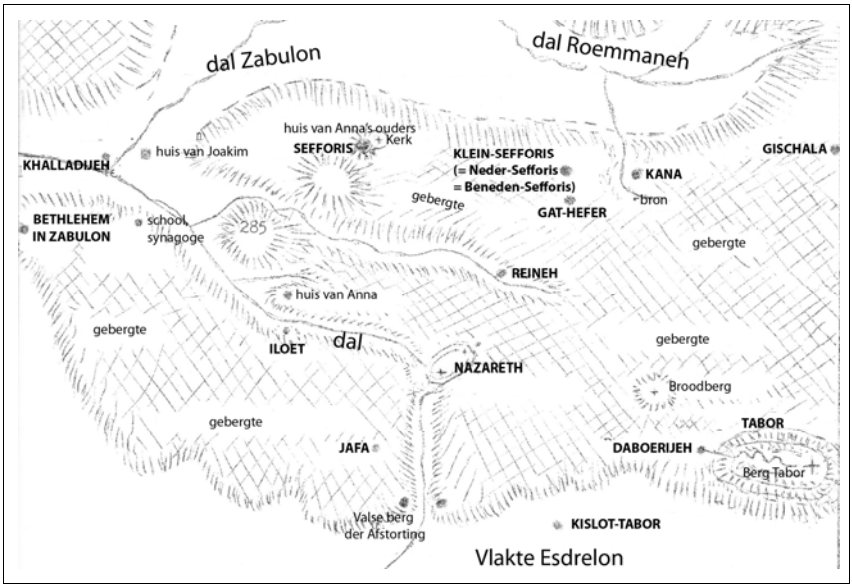

De weg van Nazareth naar Sefforis loopt tamelijk effen naar het noorden toe; nabij Sefforis klimt de weg ongeveer een kwartier ver. Ik hoorde toevallig dat Jezus nooit meer naar Sefforis zal gaan[509].

Op deze wandeling zag ik Jezus in de kleine stad enige groepen mensen onderrichten. Enige huisgezinnen, waarin twist en onenigheid heerste, vielen voor Hem neer en *Hij herstelde de vrede tussen man en vrouw en buren, maar Hij deed geen genezingen.*

Ook naderden tot Hem op deze weg nogmaals de 2 jongelingen, die reeds dikwijls tot zijn leerlingen aangenomen hadden willen worden; maar *Hij vroeg hun nog eens of zij huis en ouders verlaten, hun goed aan de armen uitdelen, blindelings gehoorzamen en vervolging lijden wilden; zij trokken de schouders op en verwijderden zich.*

In Nazareth zag ik Jezus nog het huis van zijn ouders bezoeken; het was net opgeschikt, maar onbewoond; Hij bezocht ook Maria's oudste zuster, de moeder van Maria van Kleofas, die op het huis toezicht hield, zonder er in te wonen;
ik meen dat die oude vrouw nog eens hertrouwd is; zij woont hier, doet aan veeteelt en schapenkweek.

995.

---

[509] De weg van Nazareth naar Sefforis. – Zijn weg naar de kleine stad loopt naar het noordnoordoosten.

Na de bestijging van de heuvelenkring die Nazareth omgeeft, daalt de weg regelmatig en zacht naar Sefforis in noordwestelijke richting tot op de bodem van de wadi, waar de beroemde bronnen van Sefforis ontspringen (cfr. fasc. 15, nr. 582, voetnoot 277).

Hier, 2 km van Sefforis, begint de weg weer te stijgen naar de stad op de heuvel; hij loopt nu recht naar het noorden.

Jezus ging vervolgens met de leerlingen naar de synagoge om de sabbat te sluiten. *Hij hield een strenge en scherpe redevoering, noemde daarin God zijn hemelse Vader en kondigde strafgerichten aan over Jeruzalem en ook over allen die Hem niet aannemen zouden.*

Ook tot zijn leerlingen richtte Hij openlijk het woord en maakte gewag van een aanstaande vervolging en vermaande hen tot geduld, getrouwheid en volharding.

Toen nu de Farizeeën hoorden dat Hij niet langer wilde blijven, noch iemand genezen, begonnen zij de vrije loop aan hun ergernis te geven en vroegen opgewonden onder elkander: "Wie is Hij dan? Wie meent Hij dat Hij is? Van waar heeft Hij zijn leer en wetenschap? Hij is toch van hier? Zijn vader was de timmerman; zijn verwanten, zijn broeders en zusters zijn van hier."
Onder deze laatsten verstonden zij ook Maria Heli, Anna's eerste dochter en haar kinderen, Jakob, Heliakim, Sadok, die leerlingen van Joannes waren, en Maria van Kleofas, met haar zonen en dochters, enz. (Mt. 13, 55-57; Mk. 6, 3).

Jezus antwoordde hun niet en ging door met zijn toespraak tot de leerlingen. Maar een vreemde Farizeeër uit het gewest van Sefforis wond zich op en viel ongewoon driest tegen Jezus uit: "Wie zijt Ge dan? Bent U dan vergeten dat U nog vóór enkele jaren, kort vóór uw vaders dood, met hem in mijn huis houten schermwanden gemaakt hebt?"
Ook nu antwoordde Jezus niet, doch zij schreeuwden Hem toe: "Antwoord! Zijn dat manieren niet te antwoorden aan eerbiedwaardige mannen?"

Hierop sprak Jezus tot de overmoedige man zoveel als: "Ik heb toen uw hout bewerkt en u doorschouwd en het betreurd dat Ik u zelfs niet van de harde korsten van uw hart zou kunnen bevrijden, zoals het nu uit dit voorval blijkt. Gij zult geen aandeel aan mijn

Rijk hebben, hoewel Ik uw kamer op aarde heb helpen bouwen."

Ook zei Jezus bij deze gelegenheid nog: "Nergens is een profeet ongeëerd, tenzij in zijn vaderstad, in zijn familie, bij zijn verwanten." (cfr. Lk. 4, 24).

Maar waarover zij zich vooral ergerden, was een groot deel van zijn onderrichtingen voor zijn leerlingen, die in het Evangelie in één bladzijde samen geplaatst zijn; het waren meest zulke als:

- *"Ik zend u als lammeren onder de wolven.*
- *Het zal Sodom en Gomorra in het oordeel beter vergaan dan hun die u afwijzen.*
- *Ik ben niet de vrede, maar het zwaard komen brengen."* (Mt. 10).

Matteüs 10
De roeping en uitzending der apostelen

1. En Hij riep zijn twaalf discipelen tot Zich en gaf hun macht over onreine geesten om die uit te drijven en om alle ziekte en alle kwaal te genezen.
2. En dit zijn de namen van de twaalf apostelen: vooreerst Simon, genaamd Petrus, en Andreas, zijn broeder; en Jakobus, de zoon van Zebedeüs, en Johannes, zijn broeder;
3. Filippus en Bartolomeüs; Tomas en Matteüs, de tollenaar; Jakobus, de zoon van Alfeüs en Taddeüs;
4. Simon de Zeloot en Judas Iskariot, die Hem ook verraden heeft.
5. Deze twaalf heeft Jezus uitgezonden en Hij gebood hun, zeggende: Wijkt niet af op een weg naar heidenen, gaat geen stad van Samaritanen binnen;
6. begeeft u liever tot de verloren schapen van het huis Israëls.
7. Gaat en predikt en zegt: Het Koninkrijk der hemelen is nabijgekomen.
8. Geneest zieken, wekt doden op, reinigt melaatsen, drijft boze geesten uit. Om niet hebt gij het ontvangen, geeft het om niet.
9. Voorziet u niet van goud of zilver of koper in uw gordels,
10. van geen reiszak voor onderweg, geen twee hemden, geen sandalen, geen staf, want de arbeider is zijn voedsel waard.
11. Welke stad of welk dorp gij ook binnenkomt, onderzoekt wie het daarin waard is, en blijft daar tot uw vertrek.
12. Als gij het huis binnentreedt, geeft het de vredegroet;
13. en indien het huis het waard is, zo kome uw vrede daarover; doch indien niet, zo kere uw vrede tot u terug.
14. En indien iemand u niet ontvangt of uw woorden niet hoort, verlaat dat huis of die stad en schudt het stof uwer voeten af.
15. Voorwaar, Ik zeg u, het zal voor het land van Sodom en Gomorra draaglijker zijn in de dag des oordeels dan voor die stad.
16. Zie, Ik zend u als schapen midden onder wolven; weest dan voorzichtig als slangen en argeloos als duiven.

17. Maar wacht u voor de mensen; want zij zullen u overleveren aan de gerechtshoven en zij zullen u geselen in hun synagogen;
18. gij zult ook geleid worden voor stadhouders en koningen om Mijnentwil, tot een getuigenis voor hen en voor de volken.
19. Wanneer zij u overleveren, maakt u dan niet bezorgd, hoe of wat gij spreken zult; want het zal u in die ure gegeven worden wat gij spreken moet;
20. want gij zijt het niet, die spreekt, doch het is de Geest uws Vaders, die in u spreekt.
21. Een broeder zal zijn broeder overleveren ten dode en een vader zijn kind, en kinderen zullen opstaan tegen hun ouders en hen ter dood brengen.
22. En gij zult door allen gehaat worden om mijns naams wil; maar wie volhardt tot het einde, die zal behouden worden.
23. Wanneer men u vervolgt in deze stad, vlucht naar de andere; want voorwaar, Ik zeg u, gij zult niet alle steden van Israël zijn rondgekomen, voordat de Zoon des mensen komt.
24. Een discipel staat niet boven zijn meester, of een slaaf boven zijn heer.
25. Het is genoeg voor de discipel te worden als zijn meester, en voor de slaaf als zijn heer. Indien men aan de heer des huizes de naam Beëlzebul heeft gegeven, hoeveel te meer aan zijn huisgenoten!
26. Vreest hen dan niet, want er is niets bedekt, of het zal geopenbaard worden, en verborgen, of het zal bekend worden.
27. Wat Ik u zeg in het donker, zegt het in het licht; wat gij u in het oor hoort fluisteren, predikt het van de daken.
28. En weest niet bevreesd voor hen, die wèl het lichaam doden, maar de ziel niet kunnen doden; weest veeleer bevreesd voor Hem, die beide, ziel en lichaam, kan verderven in de hel.
29. Worden niet twee mussen te koop aangeboden voor een duit? En niet één daarvan zal ter aarde vallen zonder uw Vader.
30. En de haren van uw hoofd zijn ook alle geteld.
31. Weest dan niet bevreesd: gij gaat vele mussen te boven.
32. Een ieder dan, die Mij belijden zal voor de mensen, hem zal ook Ik belijden voor mijn Vader, die in de hemelen is;
33. maar al wie Mij verloochenen zal voor de mensen, die zal ook Ik verloochenen voor mijn Vader, die in de hemelen is.
34. Meent niet, dat Ik gekomen ben om vrede te brengen op de aarde; Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard.
35. Want Ik ben gekomen om tweedracht te brengen tussen een man en zijn vader en tussen een dochter en haar moeder en tussen een schoondochter en haar schoonmoeder;
36. en iemands huisgenoten zullen zijn vijanden zijn.
37. Wie vader of moeder liefheeft boven Mij, is Mij niet waardig; en wie zoon of dochter liefheeft boven Mij, is Mij niet waardig;
38. en wie zijn kruis niet opneemt en achter Mij gaat, is Mij niet waardig.
39. Wie zijn leven vindt, zal het verliezen, maar wie zijn leven verliest om Mijnentwil, zal het vinden.
40. Wie u ontvangt, ontvangt Mij, en wie Mij ontvangt, ontvangt Hem, die Mij gezonden heeft.
41. Wie een profeet ontvangt als profeet, zal het loon van een profeet ontvangen; en wie een rechtvaardige ontvangt als rechtvaardige, zal het loon van een rechtvaardige ontvangen.
42. En wie één van deze kleinen, omdat hij een discipel is, ook maar een beker koud water te drinken geeft, voorwaar, Ik zeg u, zijn loon zal hem geenszins ontgaan.

Uit: NBG-vertaling 1951

***

De zieneres noemde nog verscheidene zulke uitspraken, die men vindt bij Matteüs, 10, 5-42; zij zei enige daarvan nog niet gehoord te hebben.

Wat Jezus hier zei was ook slechts bedoeld voor die leerlingen, die thans met Jezus naar Judea reisden, waar Hij vervolgingen tegemoet zag.

996.

Na de sabbat verlangden nog vele aanwezige zieken genezen te worden, maar tot grote ergernis van de Farizeeën genas Hij niemand meer, en hier en daar volgden enigen de onbeschaamdheid na van de Farizeeën in de synagoge en riepen: "Weet U nog dit? weet U nog dat?", een herinnering uit hun vroeger leven oprakelend. De Farizeeën zeiden Hem ook dat Hij ditmaal een kleiner gevolg meehad dan de eerste maal en zij vroegen of Hij dan ook niet weer zijn intrek bij de Essenen wilde nemen; zij konden dezen niet lijden.

De Essenen gingen in het algemeen niet veel luisteren naar de openbare predikingen van Jezus en *Deze sprak ook zelden over hen.* De verlichten onder de Essenen gingen later naar Jezus' Gemeente over; zij spraken Jezus niet tegen en erkenden Hem als de Zoon van God. Jezus bezocht inderdaad ook nog de Essenen, bij wie Hij de laatste maal geweest was en nam daar met zijn leerlingen een kleine maaltijd en *leerde er nog tot in de nacht.*

Omstreeks 10 uur kwamen de Apostelen, die in Opper-Galilea arbeidden, Petrus, Matteüs en Jakobus de Meerdere terug; zij hadden hun medeapostelen in het gewest van Seleucia, ten oosten van het meer Merom, achtergelaten.

Andreas, Tomas en Saturninus, die onlangs aangekomen was, en nog een apostel, meen ik, keerden in hun plaats terug.

Jezus verliet om één uur in de nacht met de leerlingen de stad Nazareth en ging omtrent 2 uren in de richting van de Tabor, naar het stadje, waar Hij onlangs, kort na de opwekking van de jongeling van Naïm, op zijn terugweg naar Kafarnaüm, de melaatse kasteelheer genezen had (fasc. 20, nr. 881).

Tegen morgen is er op een hoogte aan de zuidwestzijde van de Tabor (moet zijn noordwestzijde, zie nr. 991, voetnoot 507), ongeveer een half uur van de voet van de Tabor zelf, reeds sedert enige dagen, een bergprediking aangekondigd; in mijn krankheid heb ik vergeten dit te vermelden. Op de gehele nachtelijke weg naar hier (naar het stadje) kwamen enige mensen Jezus om hulp verzoeken. Jezus nam weer zijn intrek in het huis van de plaatselijke onderwijzer, die, in afwachting van Jezus' komst, reeds meerdere zieken in zijn huis opgenomen had. *Hier genas Hij een stomme;* het jongetje, dat toen met zulk een vaardigheid de boodschap van zijn melaatse heer aan Jezus overgebracht had, bevond zich ook nu weer bij de schoolleraar; *Jezus sprak met dit knaapje; het heet Samuel, en eens zal het nog een leerling worden.*

Jezus op de leerberg (broodberg, berg der 2e uitzending). – Genezingswijzen. – Uitzending van apostelen en leerlingen.

997.

5 januari. –

Ook kwam hier nog tot Jezus de bezitter van de plaats, die op 22 november van zijn melaatsheid genezen was geworden en nogmaals bedankte Hij Jezus voor de ontvangen weldaad.
Hij sprak tevens bij Hem ten beste voor verscheidene melaatsen, voor wie hij, nabij het dorp op de weg waar Jezus voorbijkwam, een tenthut had laten bouwen. Hij gaf ook zijn voornemen te kennen een deel van zijn vermogen ten beste te geven om de onkosten te dekken van de prediktochten van Jezus en zijn leerlingen.

Nauwelijks brak de morgenschemering aan, of Jezus begaf zich uit het huis op de weg. Hij wist wel dat daar enige verlegen zondaars op Hem wachtten; het waren 5 mannen en vrouwen, die,

een weinig ter zijde van de weg staande, Hem om hulp smeekten. *Jezus ging tot hen;* zij wierpen zich vóór zijn voeten en een vrouw onder hen sprak: "Heer, wij zijn van Tiberias, wij waagden het niet tot nog toe U om hulp te komen smeken. De Farizeeën hadden ons gezegd, dat Gij hard en streng tegen de zondaars zijt, maar wij hebben vernomen hoe Gij U zelfs over Magdalena erbarmd, haar bevrijd en haar zonden vergeven hebt. Toen hebben wij moed gevat en zijn U tot hier gevolgd. Heer! erbarm U over ons; ook ONS kunt Gij genezen en ons onze zonden vergeven."

De mannen en vrouwen stonden gescheiden; zij waren ten gevolge van ontucht, de enen met melaatsheid; de overige met andere ziekten geslagen en de ene vrouw (woordvoerster) was door een onzuivere geest gekweld en leed aan stuiptrekkingen.

Jezus stelde hen gerust en trad met ieder afzonderlijk ter zijde om hun nadere bekentenissen te aanhoren, naar gelang dit tot vermeerdering van hun berouw en vermorzeling dienstbaar was. Bij andere deed Hij dit niet, wanneer Hij namelijk wist, dat zij het niet nodig hadden. Hij genas hen dan, verleende hun de vergiffenis van hun zonden en zij smolten in tranen van dankbaarheid en baden Hem om zijn bevelen. *Hij beval hun, niet naar Tiberias terug te keren, maar naar een andere plaats te trekken.* Ik hoorde daarbij ook dat Hij nooit naar Tiberias zal gaan, waar ik Hem inderdaad nooit heb gezien. Hierop gingen zij naar de berg waar Hij wilde prediken.

998.

Jezus begaf zich nu tot de tent van de melaatsen; ze waren ten getale van 4 of 5. *Hij genas hen, gaf hun een heilzame vermaning en beval hun zich aan de priesters te Nazareth te gaan vertonen.*

Bij zulke genezingen gaat Jezus vlug te werk, maar toch hebben die genezingen ook nooit iets

overhaastigs en alles geschiedt waardig, voornaam, gematigd, zonder overtollige woorden; Hij gaat doeltreffend te werk, zeker van zijn zaak.

In troost en vermaning is Hij zachtmoedig en voldoende streng, in geduld en liefde overvloeiend, onuitputtelijk. Hoewel niet gehaast, handelt Hij zeker en beslist, weet wat Hij wil en wijkt niet af van zijn doel.

Menige zieke gaat Hij tegemoet, ja, van de weg afwijkend schijnt Hij hen tegemoet te snellen, gelijk een liefdevolle mensenvriend, die wil redden wat en waar Hij kan. Anderen ontwijkt Hij, stelt Hij uit, laat hen terugkomen, Hem langer volgen en nog lang hun smeekbede herhalen.

Uit deze bergprediking heb ik door ziekte geen bijzonderheden onthouden. Het is een mooie bergplek waar Jezus leerde, voorzien van een stenen leerstoel, waarop eertijds ook profeten geleerd hebben. Van deze plaats ziet men over het dal Esdrelon (nr. 991, voetnoot 507) en ook tot in het gewest van Megiddo.

Hier waren zeer vele mensen uit de omliggende steden, ook vele zieken en onder deze waren er verscheidene uit Nazareth, die Jezus daar niet genezen had, maar nu hier genas. *Ook waren bezetenen gekomen, die Hij bevrijdde en die Hem verkondigden. Hij onderwees hier weer over de zaligheden en wel over de eerste vier, verhaalde parabelen en predikte boete en de komst van het Rijk. Zo groot was zijn liefde dat Hij hen bad de genade aan te nemen, eer het te laat was.* De apostelen luisterden toe, omdat zij deze prediking op hun naaste apostolaatstocht op eigen hand en manier voort moesten leren.

999.

‘s Middags zag ik dat Jezus de apostelen en leerlingen alleen aan de voet van de berg rondom zich verzamelde. *Hij zond hen uit, ter uitzondering van Petrus en Joannes en enige leerlingen die bij hem moesten blijven; zij moesten op drie wegen twee en twee gaan* (cfr. Lk. 10, 1),

- *een groep door het Jordaandal,*
- *de 2e groep door het dal (Esdrelon en Arrabeh of Dotan) naar de stad Dotan toe, en*
- *de 3e groep aan de westzijde van het land (door de kust- of Saronvlakte) naar Jeruzalem toe.*

Hier heb ik Jezus horen zeggen: zij moesten reizen zonder geld, zonder reiszak en slechts van één kleed voorzien; zij mochten een gaanstok gebruiken, hun kleed opschorten en moesten tot de verloren schapen van Israël gaan (Mt. 10, 5-6), *maar niet tot de heidenen en Samaritanen.*

Hij gaf hun richtlijnen, hoe zij zich in de huizen moesten gedragen, hoe zij boetvaardigheid moesten preken en (in de steden waarin men hen niet ontving), het stof van hun voeten moesten schudden (Mt. 10, 9; Mk. 6, 10-11; Lk. 9 en 10). Dit geschiedde omdat zij naar een vijandige provincie van het land gingen, en omdat, nu het einde van Joannes naderde, de vervolging ook tegen hen gericht zou zijn.

Hier in de omstreken waren vele herbergen voor hen ingericht; daarom hadden zij geen geld nodig (fasc. 14, nr. 535, voetnoot 254). Maar de apostelen die in Opper-Galilea en verder aan gene zijde uitgezonden werden, hadden enig geld, doch zeer matig ontvangen[510].

---

[510] Anderen hadden evenwel wat geld ontvangen. – Hieruit blijkt dat Jezus’ uitspraken niet altijd en niet onvoorwaardelijk letterlijk te verstaan en na te komen zijn; men moet rekening houden met de omstandigheden waarin ze

Nu ving een nieuwe tijd voor hen aan, nu gingen zij naar een ander land.

Eer zij vertrokken, zegende Jezus hen en gaf hun nogmaals enige instructies over het genezen van zieken en het uitdrijven van de duivelen en Hij zegende de olie die zij bij het genezen van zieken aanwenden moesten. Aan enigen zei Hij ook waar zij met Hem weer tezamen komen moesten.

Jezus genas dan nog verscheidene zieken, nam afscheid van het volk en ging met Petrus, Joannes en de leerlingen ongeveer 3 uren zuidwaarts naar Soenem.

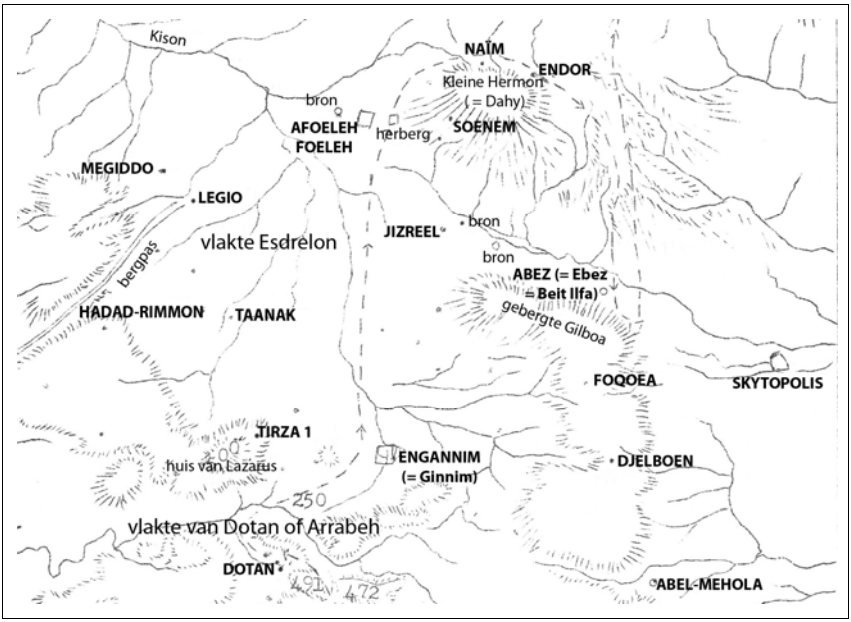

uitgesproken werden, tot wie ze gericht waren, enz. en niet minder met de omstandigheden waarin ze hier en nu toegepast moeten worden.

Verscheidene burgers uit Soenem vergezelden Hem, ondermeer een man die reeds eenmaal tot Hem gekomen was, toen Hij nl. de laatste maal van Samaria naar Galilea trok. In de herberg, niet ver van Endor (juister: te Foeleh, 3 km ten westen van Soenem, zie fasc. 19, nr. 820, voetnoot 409) was die man tot Hem gekomen, Hem smekend met hem naar Soenem mee te willen gaan om zijn zieke zoon te genezen. Deze man bad Jezus heden weer hierom en nu ging Jezus met hem mee.

Ik heb vergeten te zeggen dat *die 2 half bezeten vrouwen van Gat-Hefer Jezus hierheen naar zijn bergprediking gevolgd zijn en dat Hij ze door handoplegging genezen heeft.* (Over deze vrouwen, reeds ter sprake gekomen, zie nr. 991, laatste alinea).

Iets over de broodberg. – En over Melchisedek en zijn voorbereidingswerken.

1000.

In de vroegste tijd, lang vóór Abrahams komst, zag ik hier in de spelonken drie mannen wonen, die van een bruiner kleur dan Abraham waren. Voor kleding droegen zij slechts huiden en zij bonden tegen de zon een groot blad op hun hoofd.

Ik vermoed dat zij reeds ten tijde van de torenbouw te Babel in leven waren, want ik herinner mij, hoewel slechts vaag, dat een van hen er niet bij geweest was; zij zullen wel uit het land van de grote jager afkomstig geweest zijn, die op de berg woonde.

> "Zo noemt zij, noteert hier Brentano, gewoonlijk Nimrod of Belus." (Gen. 10, 9).

Het waren mensen van het type van Henoch; zij leidden een heilig leven, hadden een eenvoudige geheime godsdienst en bezaten allerlei openbaringen (of geopenbaarde waarheden) en zij verrichtten eenvoudige bezigheden. In hun godsdienst wilde God

zich met de mensen verenigen en moesten zij hem tot dat doel zoveel mogelijk uitbreiden. Zij offerden ook met het derde deel van hun spijzen in de zon te laten verteren, of wellicht legden zij die spijzen daar voor hongerigen, die ze konden wegnemen, wat ik ook wel gezien heb.

Deze mensen zag ik volslagen eenzaam leven, afgezonderd van de nog niet talrijke landbewoners; deze woonden verre van elkaar in enige steden, die op de wijze van de vaste tentsteden gebouwd waren. Ik zag die mannen in de verschillende gewesten van het land rondgaan, bronnen graven, enige wildernissen vruchtbaar maken en op enige plaatsen grondstenen leggen, waar later steden gebouwd werden (cfr. nr. 967, voetnoot 494).

Ik zag hen boven ganse gewesten de boze geesten uit de lucht verdrijven en ze naar andere slechte, zompige, nevelige plaatsen verbannen[511]. Ik zag toen weer dat de boze geesten zich meestal in zulke onvruchtbare gewesten ophouden. Ik zag die mannen vaak tegen die geesten worstelen en strijd leveren.

In het begin was ik verwonderd dat op die plaatsen, waar zij stenen legden, die weldra weer door de wilde natuur overwoekerd en verborgen zouden worden, later steden moesten ontstaan.

---

[511] K.'s uitdrukkingen 'boze geesten in het luchtruim' en 'zompige, nevelige plaatsen' herinneren:

- de eerste aan het woord 'in coelestibus' van Paulus,
- de tweede aan Jezus' woord: *"Als de duivel van iemand is uitgegaan, zwerft hij rond in onvruchtbare plaatsen."* (Ef. 6, 12; Mt. 12, 43).

"De plaatsen of gewesten, waar de boze geesten machtig zijn", zegt K. ergens nog, "zie ik steeds donker en nevelig."

"Te Nazareth, werkten deze drie mannen aan de spelonk van de boodschap", zegt K. nog in dit nummer.

Over die spelonk zegt Abel in zijn 'Géographie de la Palestine', blz. 439: "Ze is te kunstmatig om tot de natuurlijke grotten van Nazareth gerekend te kunnen worden."

En toch gebeurde het zo, want ik zag in een bijvisioen een menigte steden, die boven hun stenen gebouwd zijn geworden; ik noem Safed, Betsaïda, Nazareth, waar zij ook aan de spelonk werkten, waarin later de boodschap van de Engel aan Maria plaats had; verder Gat-Hefer, Sefforis, ook in het gewest van het latere huis der H. Anna bij Nazareth; voorts Megiddo, Naïm, de bron te Ennon, de spelonken van Bethlehem. Stenen zag ik ook bij Hebron en Mikmetat. Al deze en nog vele andere steden die ik vergeten ben, zag ik hen grondvesten (door het leggen van stenen).

Maar op deze berg zag ik hen om de maand met Melchisedek samenkomen en deze bracht hun dan een groot, vierhoekig brood; dit brood was wel drie vierkante voet groot; het was tamelijk dik, had regelmatige kerven, zodat het in vele gelijke stukken verdeeld of gebroken kon worden; het was bruinachtig en onder de asse gebakken.

1001.

Ik zag Melchisedek altijd alleen tot hen komen. Dikwijls zag ik hem het brood met groot gemak als iets zeer licht dragen, als zweefde het gewichtloos in zijn hand. Andere malen droeg hij het, wanneer hij in hun nabijheid kwam, moeizaam op zijn nek, als was het zeer zwaar. Ik geloof dat de reden daarvan was dat hij, hen benaderend, hun een mens wilde toeschijnen; zij gedroegen zich jegens hem zeer eerbiedig en wierpen zich op hun aangezicht neer. Melchisedek bezocht hen met het brood om de maand en telkens alleen. Ook toen reeds zag ik hem aan de Jordaan in een tentkasteel wonen, doch nog niet met allerlei dienaren. Ook eerst later legde hij grondstenen en bouwde hij enig muurwerk op de Tempelberg te Jeruzalem.

Melchisedek leerde deze mannen ook de wijnteelt aan, die zij op de Tabor beoefenden, en zij strooiden op vele plaatsen van het land verschillende zaadsoorten van gewassen uit, die hij hun gaf, en die nu nog daar in het wilde groeien.

Ik zag hen met de bruine spade, waarmee zij arbeidden, dagelijks een deel van het brood afsnijden; zij aten ook vogelen, die in benden tot hen gevlogen kwamen.

Zij hadden feest- en vierdagen en kenden de sterren; zij vierden de achtste dag met offer en gebed en enige dagen bij de jaarwisseling.

Ik zag hen ook in het nog zeer ongebaande land verscheidene wegen banen naar de plaatsen, waar zij de stenen gegrondvest, de bronnen gegraven en de planten gezaaid hadden, zodat de latere inwijkelingen, die deze wegen volgden, van zelf bij de bronnen, op de vruchtbaar en bewoonbaar gemaakte plaatsen kwamen en zich daar vestigden.

1002.

Ik zag hen bij hun arbeid dikwijls door scharen van boze geesten omringd; zij konden ze waarnemen en ik zag hoe zij ze door gebed en bevel naar moerassige, wilde plaatsen verbanden, en hoe die geesten weken en hoe die mannen hun ontginningen rustig voortzetten en alles ruimden en reinigden.

Naar Kana, Megiddo en Naïm baanden zij wegen; ook bereidden zij op die manier het ontstaan voor van de geboortesteden van de meeste profeten.
Van Abel-Mehola en Dotaïm legden zij de grondvesting en maakten de mooie badvijver van Betulië.

Melchisedek trok toen nog als een vreemde alleen door het land en men wist niet waar hij zich ophield. Deze mensen waren oud, maar nog zeer levenskrachtig. Aan de latere Dode Zee en in Judea bestonden al steden, ook enige bovenin (in het noorden van) het land maar nog gene in het midden.

Deze mannen hebben zelf hun graf gemaakt en er zich in neergelegd;

- de ene bij Hebron,
- een andere hier aan de Tabor,

- de derde in de spelonken niet verre van Safed, (waar er vele zijn, cfr. nr. 962, voetnoot 486).

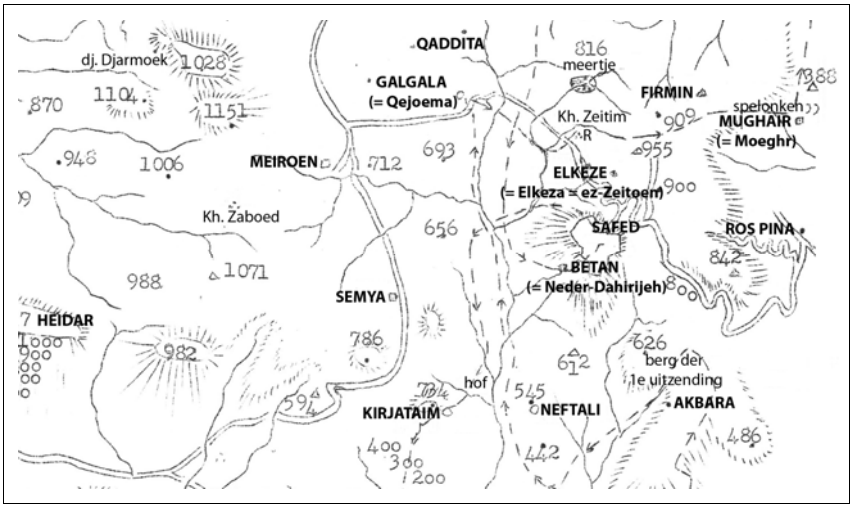

Zij waren in het algemeen hetzelfde voor Abraham, wat Joannes voor Jezus is geweest;

- zij maakten door reiniging en bewerking het land en de wegen gereed, zaaiden goede vruchten en leidden het water uit de grond voor de stamvader van Gods volk,
- maar Joannes bereidde de harten voor tot de boetvaardigheid en tot hun wedergeboorte in Jezus Christus; zij deden voor Israël wat Joannes deed voor de Kerk.

Enige zulke mannen heb ik ook nog op andere plaatsen gezien en ik meen dat zij door Melchisedek daarheen gezonden waren[512].

---

[512] Bij deze passage plaatst Brentano de volgende nota:

"De monnik Brochardus die in 1238 Palestina bereisde, zegt in zijn reisverhaal: "Aan de zuidvoet van de Tabor wordt tegenover Endor de plaats getoond, waar Melchisedek Abraham ontmoet en brood en wijn geofferd zou hebben." Men vindt deze mening ook in latere reisbeschrijvingen terug.

Ik heb vergeten te zeggen dat Jezus, toen Hij na zijn bergrede afdaalde, nog eer Hij de beek Kison overschreed (of één van haar bovenlopen) *een arme melaatse genas,* die geheel verwaarloosd en verlaten was; hij verkeerde reeds 20 jaren in die ellendige toestand; niemand had hem tot Jezus willen brengen. Alleen had men hier aan de weg een tenthut voor hem gemaakt. *Jezus ijlde naar hem toe, genas hem en zond hem de andere achterna naar Nazareth, om zich daar aan de priesters te vertonen.*

Genezing te Soenem van 4 zieken uit een familie.

1003.

Jezus kwam in de avondschemering te Soenem en bezocht er met Petrus en Joannes het huis van de man, die Hem tot zijn zieke kinderen geroepen had. Alle kinderen van deze man waren ellendig.

Een zoon van ongeveer 16 jaren en zeer groot, was doofstom; hij lag plat op de aarde en kreeg de vreselijkste stuiptrekkingen, zodat hij zich geheel krom wrong en zijn hoofd tot tegen zijn hielen trok; niettemin kon hij niet gaan en was volkomen lam.

Een 2e zoon was waanzinnig en door schrikbeelden beangstigd en twee dochters waren onnozel en mensenschuw, *Jezus genas de stomme krampenlijder nog deze avond.*

Petrus en Joannes waren in de stad gegaan.

Ze is zeker niet houdbaar, maar steunt wellicht op een vage herinnering aan deze broodberg." Tot hier Brentano, maar wij moeten doen opmerken dat aan de zuidvoet van de Tabor geen berg of heuvel ligt.

Deze nota zou de lezer kunnen doen geloven of vermoeden dat de broodberg ten zuiden van de Tabor ligt, maar in nr. 991, voetnoot 507, benadrukten wij dat K. die berg aanwijst 'noordelijk van de Tabor'.

Jezus was met de ouders alleen in de kamer. *Hij knielde op de grond neer bij het bed van de zoon, bad en boog zich over zijn aangezicht heen, terwijl Hij op de hand steunde, als zei Hij iets, of als ademde Hij hem in de mond. Dan nam Hij hem bij de hand vast, stond op* en ook de jongeling richtte zich op, stond kaarsrecht en lang op zijn voeten geheel overeind, en *Jezus leidde hem enige stappen op en neer in de kamer. Daarna leidde Hij hem in een andere kamer, waar Hij met hem alleen was, maakte een zalf van speeksel en aarde, en streek hem die met de vingeren in de oren, en bracht de twee eerste vingeren zijner rechterhand onder de tong van de jongeling.* Toen verhief deze zijn stem, die buitengewoon helder klonk en riep: "Ik hoor! ik kan spreken!" Nu stormden de ouders en de dienstboden binnen, omarmden de genezene en weenden en riepen van vreugd.

De ouders wierpen zich met hun zoon vóór Jezus' voeten op de grond, kromden zich voor Hem en weenden en snikten van geluk. *Jezus sprak 's avonds nog met de vader alleen, omdat een schuld op de man drukte.* De man vroeg Jezus of zij dan gestraft zouden worden tot in de vierde graad? *Jezus antwoordde hem: "Indien gij u door boetvaardigheid met God verzoent, kunt gij de schuld delgen en de straf van u afwenden!"*

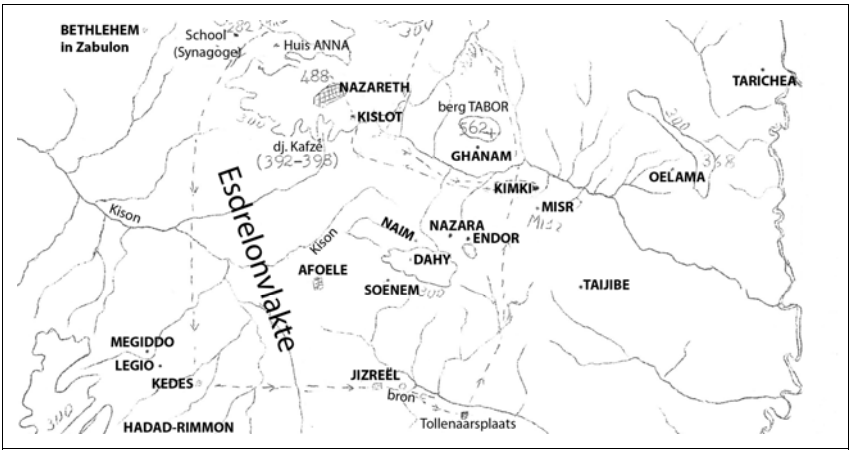

1004.

6 januari. –

's Morgens genas Jezus door handoplegging ook de andere zoon en de 2 dochters van zijn gastheer.
Nu zij genezen waren, stonden zij gans verwonderd en waren als uit een droom ontwaakt; zij hadden te voren altijd geloofd dat men hen wilde ombrengen en hadden een grote schrik voor het vuur gehad.

Nadat Jezus gisteren de jongeling genezen had, zei Hij tegen zijn gewoonte in, dat Hij in de stad moest gaan en aan allen verhalen wat hem geschied was.
Het gevolg daarvan was een grote toeloop van mensen en zieken en deze morgen zag ik Jezus nog het volk op de straat onderrichten, vele kinderen genezen en zegenen.

Daarna zag ik Hem met Petrus en Joannes de gehele dag (6 januari) en de volgende nacht door de Esdrelonvlakte in de richting van Ginnim (= Engannim, aan de zuidrand der vlakte) snel voortstappen. Ternauwernood rustten zij af en toe een weinig.

Ik hoorde Jezus onderweg zeggen dat het einde van Joannes nabij was (na twee dagen, op 8 januari zou plaats hebben) *en dat men daarna ook Hem zou belagen, maar dat het niet billijk was zich zo maar aan zijn vijanden over te geven.*

Ik meen verstaan te hebben dat zij naar Hebron zullen trekken, om de verwanten van Joannes te troosten en opstand te voorkomen. Ik heb Jezus zich op deze reis naar verscheidene gewesten (ter zijde van zijn weg) zien begeven, en veel gehoord wat ik me nu niet meer herinner.

(Verder zien wij dat Jezus ook nog met een omweg naar het zuiden te Taänat-Silo komt; het ligt derhalve voor de hand, dat Hij ten westen van de Gerizzim voorbijgekomen is en om deze berg gedraaid heeft).

Oogslag op de H. Vrouwen.

Deze nacht zag ik de H. Vrouwen te Dotan bij (3 uren ten noorden van) Samaria; het waren Maria, Veronika, Suzanna, Magdalena en Maria de Sufanietin; zij verblijven bij de (gewezen) zieke echtgenoot Issakar, die Jezus onlangs (op 2 november) genezen heeft (nr. 813).

Deze vrouwen gaan nooit naar de herbergen, maar Marta, Dina, Joanna Chusa, Suzanna Alfeï, Anna Kleofas, Maria Joanna Markus en Maroni doen twee en twee een omreis om na te zien wat in de herbergen ontbreekt. Er zijn een 12-tal zulke herbergverzorgsters.

Hoofdstuk XIV –
Jezus in Judea. – Onthoofding van Joannes de Doper (van 7 tot 29 januari 1823).

Jezus gaat naar Taänat-Silo.

1005.

7 januari. –

Heden vroeg in de morgen zag ik Jezus en de beide apostelen reeds ten zuiden van Samaria en ik zag de (3) nieuwe Egyptische leerlingen en de zoon van Joanna Chusa uit oostelijke richting hier tot hen komen. Deze Egyptische leerlingen zijn reeds wel meer dan een jaar te Hebron geweest, waar zij gestudeerd hebben; zij waren reeds lang te Bethlehem en te Betanië met Lazarus en de andere leerlingen van Jezus in betrekking, zodat zij zeer goed onderricht en van alles op de hoogte zijn.

Later zag ik Jezus met zijn gezelschap bij de herdershuizen aankomen, waar de H. Vrouwen met Jezus samenkwamen, *nadat Hij zijn eerste gesprek met de Samarietin gehad had en waar Hij de zieke jongen van zijn gastheer toen genezen heeft.*

Ik meen altijd dat die jongen één van de drie gezellen is, die Jezus op zijn reis naar het land der heilige Driekoningen zal meenemen.

(Dit vermoeden is een vergissing; die jongen was bij zijn genezing slechts 9 jaar. Een jaar later kan hij geen van Jezus toenmalige reisgezellen zijn, wier leeftijd de zienster op 18 jaren schatte).

Jezus en zijn reisgezellen namen hier, zo vervolgt K. haar verhaal, een verversing en rustten een weinig. (Jezus zien wij nu na een omweg om de Gerizzim aangekomen te Awerta).

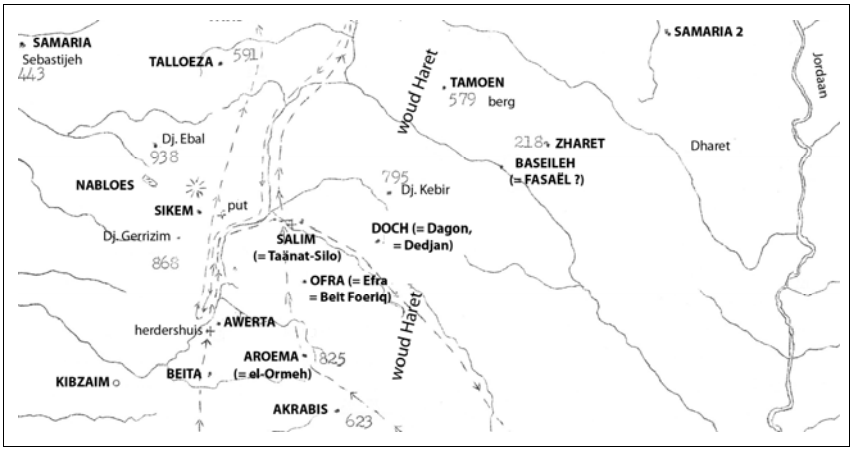

Later zag ik in een visioen hoe *Jezus de veldarbeiders uit dit gewest bij een bron onderrichtte en hun de parabelen vertelde van de schat in de akker en van de verloren en weer gevonden drachme* (Mt. 13, 44; Lk. 15, 3-10). Om deze parabel lachten enige toehoorders, omdat de vrouw voor een armzalig drachme haar gehele huis uitkeerde, terwijl zij (zo lachten de spotters) dikwijls meer verloren hadden zonder zoveel moeite te doen om het terug te vinden[513].

Maar toen Jezus hun hun onverstand verweet en hun verklaarde welke schat dit drachme betekende en welke deugd dat uitvegen, hielden zij beschaamd op met lachen.

De arbeiders waren aan het werk om graan, dat in hopen op het veld was blijven liggen, uit te dorsen. Dit geschiedde met houten hamers, die door middel van een rol omhooggingen en neervielen. De schoven werden er door verscheidene mannen ondergeschoven en dan weer weggeveegd. Dit dorstuig was

[513] In K. Emmericks leven vinden wij een mooie verklaring van de parabel van het verloren drachme, dat ook volgens Jezus' verklaring hier een schat verzinnebeeldt (zie verder in dit nr. 1005).

aangebracht en ingericht in een schoon bekken, dat uitgehouwen was in rots van bontgeaderd steen; een grote boom overdekte heel deze inrichting[514].

Jezus leerde en vermaande nog hier en daar op de akkers de mensen, en begaf zich dan met enige veldarbeiders naar het niet ver van hier gelegen Taänat-Silo, van waar deze arbeiders waren. De inwoners ontvingen Hem zeer vriendelijk vóór de stad, boden Hem de welkomsverversing aan, wasten Hem de voeten en wilden Hem andere klederen geven, maar *Hij aanvaardde die niet.*

Hij vertelde en verklaarde hier in de synagoge de parabel van de koning, die velen op een grote maaltijd uitnodigt (Mt. 22, 1-14; Lk. 14, 15-24).

(Dit geschiedde nog in de morgen of voormiddag van heden, 7 januari, cfr. nr. 1009, begin).

Een verloren drachme.

(Uit vroeger visioenen van K. op de evangeliën van de zondagen).

Ik zag een huis, zoals in het Beloofde Land. (Dus zonder vensters, waarin alleen door de openstaande deur, wellicht ook nog door een luchtgat hoog in de muur een karig licht binnendringt).

---

[514] De boom en de dorsvloer hier beschreven zijn wel dezelfde als in fasc. 17, nr. 707. Het zijn die van Gideon.

In nr. 768 zegde de zienster: "De boom van Gideon staat niet ver van het herdershuis."

Overigens hebben wij reden om Gideons geboortedorp Efra te vereenzelvigen met Beit Foeriq, 4 km ten noordoosten van Awerta of het herdershuis en ten oosten van de bron. Van Foeriq ligt Taänat-Silo ook slechts 4 km noordelijk (zie grote kaart 3, beneden).

Binnen was het donker en ik zag een joodse vrouw er in, in het donker; zijzelf was donker om zich en in zich. Ook was zij bedroefd en onrustig.

Daar kwam een man die ik in de huisdeur zag gaan staan; zij naderde tot hem en nauwelijks had deze iets tot haar gezegd, of zij hield ook een brandende lamp in haar hand; het was als had die man haar licht gebracht en als was Hij dezelfde Herder die het verloren schaap gevonden en teruggebracht had; Hij scheen mij een beeld van Jezus te zijn.

Zodra Hij weer vertrokken was, plaatste de vrouw de lamp midden in het huis op een kandelaar; nu werd het klaar en ook de vrouw werd helderder, reiner en doorzichtiger.

Zij nam nu een bezem met fijn, lang borstelhaar en veegde uit alle hoeken van het huis het stof en de vuilnis in het midden op een hoop naar de schijn van de lamp toe. *Nu doortastte zij het met de vingers en ontdekte het drachme, dat nu ook helder was en licht uitstraalde.*

Opeens scheen het lichtende drachme midden in haar borst en binnenste geplaatst, en hierop was zijzelf nogmaals helderder, ja, het licht van de lamp en van het drachme en haar eigen licht verenigden zich in haar tot één licht; zij was door en door helder en ook in het huis was het klaar.

Dan zag ik een andere vrouw tot haar komen en ook deze buurvrouw werd door het licht van de huisvrouw helder.

Nog meer andere kwamen, die op dezelfde manier het licht ontvingen en helder werden. Geheel verlicht waren zij vol vreugde en loofden God.

(Het drachme is dus het zinnebeeld van het reddende geloof.)

Ik zag nu verscheidene gevallen hoe sommige vurige geestelijken, ja, ook leken, waarvan ik sommige ken, andere niet, een aantal medemensen uit onze tijd **door een goed woord of door een gelukkige biecht innerlijk ten goede opwekten, zodat zij hun gebreken erkenden, zich beterden en hun verbetering aan anderen meedeelden, en zo dezen op hun beurt ijverig maakten voor het goede.**

Dit visioen scheen mij een voorstelling te zijn van het goede, dat door wijze zielenleiding tot stand wordt gebracht (en ook van de vruchtbaarheid van ijverig apostolaatswerk).

Onthoofding van Joannes de Doper. – Feest te Macherus op de vooravond van Herodes' verjaardag.

1006.

7 januari. –

Al sedert ruim veertien dagen zag ik vele gasten en lieden van stand naar Herodes te Macherus komen. In het bijzonder zag ik veel gespuis van hoge rang van Tiberias over Ennon aan de andere zijde van de Jordaan naar Macherus trekken.

(Voor de ligging van Macherus, 9 km ten oosten van de Dode Zee en 23 km ten zuiden van haar noordoosthoek, zie grote kaart 1; alle nodige bijzonderheden en interessante wetenswaardigheden zijn reeds gegeven in fasc. 14, nr. 522.

Zeer aanbevolen die bladzijden eens te herlezen, alvorens met de lezing van onderhavig verhaal te beginnen.)

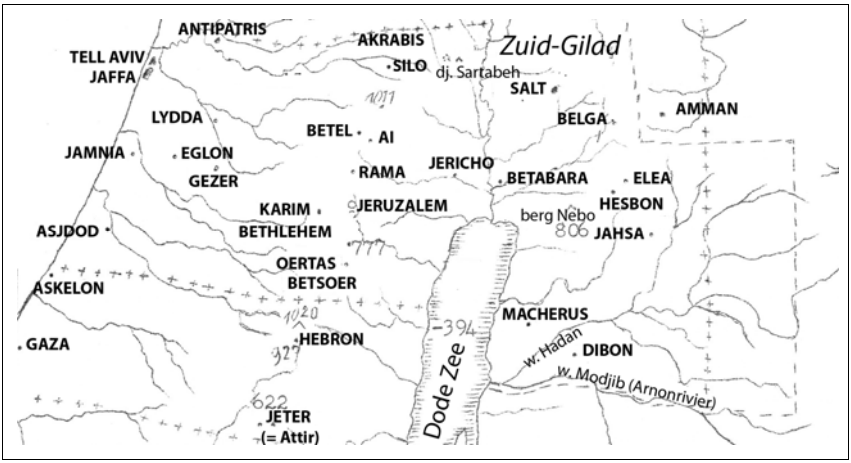

Ook zag ik vele bevriende vrouwen tot Herodias komen en ik was getuige van een aaneenschakeling van feesten en zwelgerijen. Dicht bij het kasteel was ook een rond open gebouw (met arena in de open lucht), waar dieren en kampvechters ten aanzien van de feestgenoten tegen elkander worstelden; het gebouw had vele zitplaatsen. Ik zag ook dansers en danseressen, die allerhande wulpse dansen uitvoerden en ik zag dat Salome, de dochter van Herodias, zich vóór metalen spiegels in de tegenwoordigheid van haar moeder met deze in het dansen oefende.

Serobabel en Kornelius van Kafarnaüm kwamen niet naar het feest; zij hadden zich verontschuldigd. Joannes had in de laatste tijd vrij in het kasteel mogen rondgaan en om zijnentwil liet men ook zijn leerlingen in en uit. Hij had ook enige malen in het kasteel openlijk geleerd en Herodes had hem aanhoord.

Men had hem zelfs de vrijheid beloofd, indien hij het onwettig huwelijk van Herodes wilde goedkeuren, of ten minste ophield het aan de kaak te stellen, maar deze voorspiegeling had hem niet belet het voort te brandmerken als overspel.

In weerwil daarvan dacht Herodes erover Joannes ter gelegenheid van zijn geboortedag in vrijheid te stellen, maar zijn bijzit hield er

heimelijk andere plannen op na. Herodes wenste dat Joannes zich gedurende het feest openlijk zou laten zien, om zich voor de gasten wit te wassen; hierdoor zouden zij de indruk krijgen dat Joannes een lichte gevangenschap genoot en Herodes het goed met hem bedoelde. Doch nauwelijks namen de gastmalen en spelen een aanvang en gingen te Macherus alle ondeugden aan het broeien, of Joannes verliet zijn kerker niet meer en beval hij ook zijn leerlingen van daar weg te blijven; de meesten begaven zich toen naar Hebron en omstreken, vanwaar zij afkomstig waren.

Ik zag dikwijls gedurende dit feest en ook op andere tijden bij de schandelijke Herodias een zeer drieste, verleidelijke man, die zelfs gedurende de nacht soms bij haar bed kwam, en ik zag als was dit de duivel in de gedaante van een minnaar of van Herodes.

Ik heb die hoere steeds in alle ondeugden gedompeld gezien, overgegeven aan de ontucht en de verleiding in al hun vormen.

Haar dochter, door haarzelf naar haar model gevormd, haar helpster en medeplichtige van jongsaf, was ook reeds een wulpse verleidster. Zij was jong en schoon en in de bloei harer jeugd; zij had een volle, wulpse, verleidelijke gestalte, bewoog zich zonder schaamte zeer dartel en was ook dito gekleed.

Herodes bekeek haar sedert lang met genotzuchtige ogen en met het oog op dit zwak van hem smeedde de moeder haar plannen. Ook deze had een zeer bekoorlijk, dartel, verleidend, in het oog vallend voorkomen; zij wendde alle kunstmiddelen aan om haar aantrekkelijkheid nog te verhogen; zij was niet meer jong, maar behield iets ongewoon bekoorlijks, prikkelends, ja duivels in haar aangezicht en lijn en vorm, iets wat het gewetenloos, lichtzinnig en wulps mannenvolk gaarne zag, maar wat mij walg en verdriet inboezemde, zoals de verschrikkelijke schoonheid van een slang. Ik kan mijn indruk niet beter vertolken dan door te zeggen dat zij er uitzag als een godin, geheel gelijk de godinnen.

Nota van Brentano: "Dit is geen kinderachtige uitdrukking, als men weet dat de zienster de verafgode Derketo, de moeder van Semiramis, dergelijke andere godinnen en vele personages uit de

dochteren der mensen als godinnen ziet; zij ziet dat zogenaamde goden en godinnen mensen zijn, die onder toverachtige invloeden en door mysterieuze tussenkomst van de hel voortgebracht werden en die, uitgerust met wonderbare macht, bedreven zijn in de toverkunst en door de duivel bestuurd worden."

1007.

Hedenavond (nog 7 januari) zag ik het feest van Herodes' geboorte beginnen.

Herodias woonde in een vleugel van het kasteel, aan een zijde van een groot hof (binnenhof, waarschijnlijk in de achtervleugel aan het einde van het binnenhof). Haar verblijf ligt even hoger dan de tegenovergelegen grote zaal (der mannen), waarin het eigenlijke feest plaats had (van Herodes en zijn mannelijke genodigden).

Uit de open zuilengangen van de vleugel, waarin Herodias woont, ziet men tussen de open zuilen door tot in de lager gelegen feestzaal van de mannen. Hier, vóór deze zaal van Herodes, was in het binnenhof een prachtige zegeboog opgericht, waartoe men met trappen opsteeg en waar men onderdoor (in het portiek of in de zuilengang kwam en vervolgens) in de zaal ging. Men zag zo diep in deze zaal, als had ze geen einde en alles glansde er van spiegels, bloemen, goud en groen, boompjes en struikjes; het licht verblindde de ogen, want alles, tot aan het einde van de zaal, alle zuilen en gangen, waren vol fakkels, lampen en vuren, vol doorzichtige en schitterende spreuken (welkomswensen, plezierige rijmen, enz. in lichtletters), vol beelden en vazen.

1008.

Herodias en haar vrouwelijk gevolg stonden alle belicht in de hoger gelegen gaanderijen van hun kasteel (of vleugel), in prachtig toilet, en schouwden omneer, toen Herodes, te midden ener begeleiding van vele prachtig geklede gasten, door zingende koren begroet, over het binnenhof op tapijten vooruit schrijdend, de trap naar de triomfboog besteeg.

Hierop stonden, boven, vele bekoorlijke, bijna naakt schijnende jongens en meisjes, die met kransen opgesmukt waren en allerlei muziekinstrumenten bespeelden. (Men kan zich de stoeten voorstellen zoals op de schets hierna.)

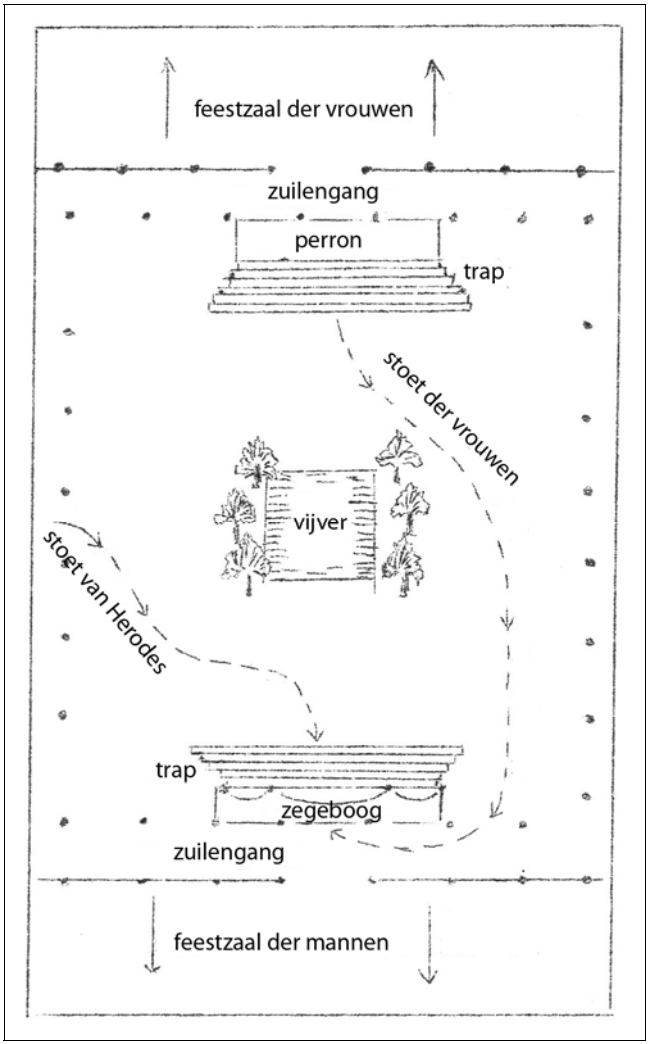

Terwijl hij de trappen naar de zegeboog opklom, kwam Salome (uit, of van bij de mannenzaal) hem dansend tegemoet, omgeven door andere jongens en meisjes, en zij reikte hem een kroon over, die tussen allerlei schitterende sieraden lag en door kinderen uit haar gevolg onder een doorzichtig doekje van tule gedragen werd. Het feestkostuum van al die kinderen bestond in slechts weinige, dunne, nauwsluitende kleding, zodat ze er bijna naakt uitzagen; ook waren zij met een soort vleugelen versierd.

Ook Salome was overtrokken met stoffe die nauw tegen het lichaam aansloot; zij had een zeer doorschijnend lang kleed aan, die op de benen hier en daar met schitterende haken opgeheven was. Aan haar armen droeg ze gouden ringen, parelsnoeren en kleine vederkransen; haar hals was bloot en slechts met vele parelen en glanzende kettinkjes bedekt; haar borst tekende zich af door haar rijkversierd kleed. Zo danste zij een tijdlang voor Herodes, die verrukt en verblind, haar zijn bewondering te kennen gaf, evenals al zijn gasten. Hij zei haar dat zij hem morgen nogmaals deze vreugde moest verschaffen.

Nu trokken zij de zaal binnen en de zwelgpartij begon. De dames gebruikten het feestmaal in het vrouwenverblijf van het paleis.

***

Ondertussen zag ik Joannes in zijn kerker, waar hij met uitgestrekte armen, in gebed hemelwaarts schouwend, neergeknield zat. Rondom hem was alles vol licht, maar het was een geheel ander licht dan dat in de zaal van Herodes; eerder zag dit, daar bij vergeleken, er somber uit als een hellegloed, hoewel Macherus baadde in een zee van fakkellicht, zodat het in brand scheen te staan en ver in het rond zijn licht op de bergen wierp.

(Bij een andere gelegenheid sprak K. over Joannes in de kerker deze woorden: “Ik heb ook gezien dat het in de kerker rondom Joannes dikwijls vol licht was, vooral vóór en gedurende zijn onthoofding; dat hij ook vaak en gans in aanbidding en liefde voor Jezus verslonden was, inwendige aanschouwingen van Jezus

ontving, en dat hij, aan ‘s Heren Moeder denkend, haar klaar vóór zich zag, gelijk dit hem reeds als kind, en als man in de woestijn geschiedde.”)

Jezus in Taänat-Silo. – De achttien verongelukte bouwmeesters.

1009.

Nog 7 januari. –

(Vervolg van Jezus’ reis in nr. 1005).

Jezus had ‘s morgens te Taänat-Silo in de synagoge geleerd en ondermeer de parabel uitgelegd van de koning die een gastmaal geeft (zie nr. 1005, laatste alinea voor ‘het verloren drachme’).

Hier in Taänat waren er ook mensen die van Jeruzalem kwamen en die het bericht bevestigden, dat Hij reeds ontvangen had, volgens hetwelk er te Jeruzalem bij een bouwonderneming van Pilatus een groot ongeluk gebeurd was waarbij achttien bouwmeesters en zeer veel andere mensen verongelukt waren. Dit nieuws had Jezus reeds vernomen van de 4 leerlingen, die in de streek ten zuiden van Samaria tot Hem gekomen waren en Hem dit verteld hadden als een gerucht dat de ronde deed (nr. 1005).

Jezus betreurde de onschuldige slachtoffers met het gevoel waarmee wij aan de onschuldige kinderen denken, en zei dat die 18 bouwmeesters, die Herodianen waren, geen groter zondaars waren dan de Farizeeën, de Sadduceeën en allen die het Rijk tegenwerkten (Lk. 13, 4-5), *maar dat ook dezen onder hun verraderlijke, valse bouw te gronde zouden gaan. Hij verhaalde hierop ook nog de parabel van de onvruchtbare vijgenboom* (Lk. 13, 6-9).

Lukas 13
Schuld en lijden
1. Terzelfder tijd kwamen enigen tot Hem met het bericht over de Galileeërs, wier bloed Pilatus met hun offers vermengd had.
2. En Hij antwoordde en zeide tot hen: Meent gij, dat deze Galileeërs groter zondaars waren dan alle andere Galileeërs, omdat zij dit lot hebben ondergaan?
3. Neen, zeg Ik u, maar als gij u niet bekeert, zult gij allen evenzo omkomen.
4. Of meent gij, dat die achttien, op wie de toren bij Siloam viel en die erdoor gedood werden, schuldiger waren dan alle andere mensen, die in Jeruzalem wonen?
5 .Neen, zeg Ik u, maar als gij u niet bekeert, zult gij allen evenzo omkomen.

De onvruchtbare vijgeboom
6. En Hij sprak deze gelijkenis: Iemand bezat een vijgeboom, die in zijn wijngaard was geplant, en hij kwam om vrucht daaraan te zoeken en vond er geen.
7. En hij zeide tot de wijngaardenier: Zie, het is nu al drie jaar, dat ik vrucht aan deze vijgeboom kom zoeken en ik vind ze niet. Hak hem om! Waarom zou hij de grond nutteloos beslaan?
8. Hij antwoordde en zeide tot hem: Heer, laat hem nog dit jaar staan, ik zal er eerst nog eens omheen graven en er mest bij brengen,
9. en indien hij in het komende jaar vrucht draagt, (dan is het goed,) maar anders, dan moet gij hem omhakken.

Uit: NBG-vertaling 1951

***

Herodes had aan Pilatus voor zijn onderneming een primasoort van steen en mortel uit zijn gewest, en ook eigen bouwmeesters aangeboden en Pilatus had die aanvaard. Maar alles was een vals verraad om Pilatus gehaat te maken, en zo had Herodes achttien bouwmeesters naar Jeruzalem gezonden, die Herodianen waren, d.i. mensen die, zoals nu de vrijmetselaars, tot een geheim genootschap behoren[515]. Zij bestuurden een bouw aan de noordzijde van de Tempelberg, ter zijde van de schaapspoort[516], die een kanaal moest worden om de onreinheden uit de tempel

[515] Zoals nu de vrijmetselaars. – De vergelijking slaat op het geheim karakter van het genootschap en de sluwheid en valsheid waarmee beide soorten sektarissen te werk gingen of gaan. De Herodianen echter haatten de godsdienst niet als zodanig, beoogden niet zijn vernietiging en zouden hem eventueel gebruikt hebben als middel om hun doel te bereiken.

[516] Aan de noordzijde van de Tempelberg ter zijde van de Schaapspoort. – Dit is een grote vergissing. Overal elders wijst K. de bouw aan ten zuiden van de Tempelberg. Eerder bedoelde zij te zeggen: “Aan de noordkant van de heuvel Ofel, ter zijde van de Waterpoort.”

weg te leiden. Maar hij werd met een arglistig oogmerk zó gebouwd, dat de muren (bij het wegnemen der stellages) moesten instorten.

Herodes beoogde bij die instorting wel 300 mensen, die er als slaven aan arbeidden, te doen omkomen. Dit waren mensen die hij haatte, want zij waren meest aanhangers van Joannes de Doper en onder hen waren ook vele mannen die door Jezus genezen waren. Zij bouwden van onderen zeer breed en hol, maar naar boven toe steeds nauwer, zwaarder en zeer hoog. Daar nu liep een ganse straat van arme arbeiders, die naar de top van de Tempelberg toe woonden en daar zag ik de achttien Herodianen, die de verraderlijke bouw bestuurden, op een torenterras staan[517].

1010.

Opeens viel alles op de arbeiders in, maar, wat niemand voorzien had, ook de achttien Herodianen kwamen om, want de toren waarop zij stonden, stortte insgelijks in, rukte in zijn val ander bouwwerk mee en zij waren onder de puinen verpletterd. Ook vielen kleine woningen op de Tempelberg (Ofel) in en de bewoners waren eveneens onder het puin begraven; het getal der verongelukten kan wel 100 bedragen.

Dit geschiedde met de aanvang van het feest te Macherus. Pilatus ontstak derhalve in toorn tegen Herodes en dit was mee een hoofdoorzaak van hun vijandschap. (Deze gebeurtenis vindt men vermeld bij Lk. 13, 4).

***

Nu vervolgt K. het verhaal van Jezus' leven:

[517] Stonden op een torenterras. – Onmogelijk met zekerheid te zeggen waar die toren oprees. Volgens Lk. 13, 4 schijnt hij de naam 'Siloëtoren' gedragen te hebben. Men vond de resten van een toren terug op de zuidelijke punt van de heuvel Ofel, dicht bij de twee Siloëvijvers en dus werd die toren waarschijnlijk met de naam 'Siloë' aangeduid, maar hiermee is nog niet gezegd dat dit de toren uit ons verhaal geweest is.

Jezus genas te Taänat-Silo verscheidene zieken waaronder blinden, waarna Hij met Petrus en Joannes de stad verliet.

De 4 leerlingen gingen recht naar Bet-Horon, waar Maria, Marta, Magdalena en de andere Jeruzalemse vrouwen, die Dotan reeds verlaten hadden, zich nu ook heen begaven; ik meen dat Jezus daar bij hen zal komen. Hij begaf zich nu op weg naar Antipatris.

Hij ging van Taänat in de richting van Sikem dat Hij, voorbij de Put van Jakob passerend, rechts liet liggen en kwam westelijk van de Gerizzim in een dal. Hier namen zij hun intrek in die herberg, waarin zij ook geweest waren daags vóór Jezus' gesprek met Dina. (Bedoeld is de herberg, waar ook het water van het riviertje niet goed was, zie fasc. 14, nr. 539, laatste alinea, 6 km ten westen van het grote herdershuis te Awerta; zie ook grote kaart 3; een puntlijn toont Jezus' toenmalige weg).

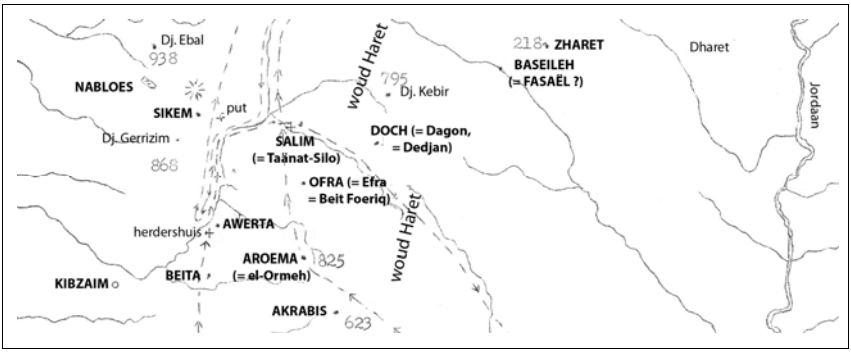

Hier liep een straat van Sikem naar Jeruzalem. (Jezus overnachtte in de herberg.) Onderweg (nl. tussen Taänat-Silo en de herberg) vroegen Petrus en Joannes meermalen of Hij niet Aroema of deze of die stad ter zijde van zijn weg zou bezoeken?
Jezus antwoordde hun dat Hij er niet ontvangen zou worden en Hij zette zijn weg naar Antipatris voort (en ging heden nog tot aan de genoemde herberg).

Onthoofding van Joannes de Doper (Mt. 14, 3-12; Mk. 6, 17-29; Lk. 3, 19-20).

1011.

8 januari. –

Ik zag hedenmiddag een rijke smulpartij in de zaal van Herodes; de zaal was open naar de zijde van de hoger gelegen feestzaal van de vrouwen, zodat door deze open zijde het gehele tafereel van de rijk geklede, etende, spelende en giechelende vrouwen dwars over het binnenhof in een schuin spiegelvlak viel; ik vermoed dat het water was, want te allen kante sprongen tussen boom- en struikgewas en bloemenpiramiden fijne stralen welriekend water omhoog. Nadat men goed gegeten had, baden de gasten Herodes om Salome nogmaals te laten dansen. Hierop ruimde men in het midden de nodige plaats daarvoor in en men ging rondom tegen de wanden zitten (op de muurbanken). Herodes en enige vertrouwelingen naast hem zaten op een verheven plaats. Alleen zulke vertrouwelingen die Herodianen waren kwamen in aanmerking voor die voorrang en ik meen dat ook de tetrarch Filippus onder hen was. Alleen Herodes zat op een troon.

Nu verscheen Salome met enige danseressen; ze was weer zeer schaamteloos en doorzichtig gekleed; haar borst rustte op banden; haar haren waren gedeeltelijk gevlochten en ertussen staken parelen en edelstenen; gedeeltelijk golfden ze als lokken om haar gelaat en op haar schouders; zij droeg een kroon; zij danste in het midden en haar gezellinnen om haar heen. Deze dans is niet zo wild en vlug als onze boerendansen hier te lande; maar het is een bestendig wiegen, buigen en draaien van het lichaam, zo plooibaar alsof zij er geen beenderen in hadden; en nauwelijks staan zij in deze houding, of zij hebben reeds weer een andere aangenomen; het is een gedurig lenig wiegen en buigen en draaien als van een slang. Daarbij hebben zij kransen en doeken in de handen, die zij rondom zich zwaaien en draaien.

Ik heb elders ook joodse en vooral heidense dansen gezien, die mij wegens hun zachtheid, eerbaarheid en bevallige bewegingen zeer goed bevielen, maar deze dans hier was op louter ontucht gegrond en bootste de schandelijkste driften na.

Salome overtrof allen in behendigheid en ik zag de duivel aan haar zijde, als draaide en boog hij al haar ledematen om deze gruwel voort te brengen. Herodes was er door verrukt, bedwelmd en meegesleept, geheel onder de indruk van haar vervloekte, vlugge, afwisselende wendingen en houdingen. Toen zij ophield met dansen en vóór zijn troon kwam, dansten de overige meisjes voort en boeiden verder de aandacht van de gasten en zo hoorden slechts weinigen uit de naaste omgeving van Herodes dat deze tot Salome zegde: "Zeg wat je van mij verlangt en ik zal het je geven, ja, ik zweer het jou; al begeerde je zelfs de helft van mijn rijk, ik zal het jou geven." Maar Salome antwoordde: "Ik wil mijn moeder raadplegen wat ik moet begeren." Nu verliet zij de zaal en ging in het vrouwenverblijf haar moeder raadplegen. Deze beval haar het hoofd van Joannes op een schotel te eisen. Salome ijlde naar Herodes terug en zei: "Geef mij aanstonds het hoofd van Joannes op een schotel. Dit is het wat ik begeer."

Slechts enkele van de naastzittende vertrouwelingen verstonden wat zij zei. Maar van schrik was Herodes als door een beroerte geslagen; Salome herinnerde hem echter aan zijn eed en hierop gelastte hij een Herodiaan om zijn scherprechter te roepen en aan dezen gaf hij opdracht Joannes te gaan onthoofden en diens hoofd op een schotel aan Salome te geven. De scherprechter ging dan weg en werd op een kleine afstand door Salome gevolgd.

Herodes verliet nu met enige vertrouwelingen die alles gehoord hadden, de zaal, als werd hij onpasselijk; hij was vol spijt en ik hoorde dat zij hem zeiden dat hij geenszins door zulk een eed gebonden was en haar verzoek niet had hoeven in te willigen. Evenwel beloofden zij hem strikte geheimhouding om de gang van het feest niet te storen. Nochtans bleef hij vol spijt en

wroeging en liep als een waanzinnige de verwijderdste kamers in en uit. Het feest ging ondertussen voort zijn gang.

1012.

Joannes was in gebed. De scherprechter en zijn knecht lieten de beide soldaten die de toegang van zijn gevangenis bewaakten, mee binnentreden. De soldaten hadden fakkels bij zich, maar bij Joannes zag ik alles zo vol licht, dat de vlam van de fakkels mij als een kaars bij klaren dage voorkwam.

Salome wachtte in de voorplaatsen van de uitgestrekte gevangenis met een dienstmeid, die aan de scherprechter een schotel, bedekt met een rode doek, overhandigd had. De scherprechter sprak tot Joannes: "Koning Herodes gaf mij opdracht uw hoofd op deze schotel aan zijn dochter Salome te brengen."

Maar Joannes liet hem niet verder spreken; hij bleef geknield en wendde, terwijl de scherprechter nader trad, het hoofd naar hem toe en sprak deze woorden: "Ik wist waarom gij komt! gij zijt mijn gasten, die ik sedert lang verwacht. Wist ge wat ge doet, ge zoudt het niet doen; ik ben gereed!" Na deze woorden wendde hij zijn hoofd van de beul af en bad voort vóór de steen, waarvóór hij altijd geknield bad.

Nu onthoofde de scherprechter hem met een werktuig, dat ik nergens beter mee kan vergelijken dan met een vossenval, want een ijzeren ring werd hem om de schouders gelegd, en op een stoot of duw van de scherprechter sprongen messen los, die zijn hals doorsneden en in één ogenblik het hoofd van de romp afrukten.

Het lichaam bleef geknield; het hoofd vloog op de grond en een driestralige bloedgulp sprong uit de hals en oversproeide het hoofd en het lichaam van de heilige, die op deze manier in zijn bloed werd gedoopt. De knecht van de scherprechter nam het hoofd bij de haren op, hoonde het en legde het op de schotel, die de scherprechter vasthield en naar Salome in de wachtplaats droeg.

Onthoofding van Joannes de Doper.

Herodes gaf de gevangenisbestuurder opdracht Joannes het hoofd af te houwen.
Deze voerde de opdracht uit en gaf het hoofd op een schotel aan Salome en het meisje gaf het aan haar moeder.
Toen de leerlingen dit hadden gehoord, kwamen zij zijn lichaam halen en legde het in een graf (Mk. 6, 27-29).
Dit laatste wordt prachtig verhaald in de nrs. 1044 en vlg.

1013.

Zij ontving het met vreugd, maar ook met een verborgen afschrik en wekelijke walg, die wellustige mensen voor bloed en wonden plegen te hebben; zij ging met het heilig hoofd op de schotel, waarover zij de rode doek uitgespreid had, met de dienstmeid die haar voorlichtte, door de onderaardse gangen naar haar moeder; met schrik hield zij de schotel ter zijde vóór zich, terwijl zij haar opgesmukt hoofd met het van walg vertrokken aangezicht er van afwendde. Zo kwam zij, opstijgend door eenzame donkere gangen, in een soort ven kelderkeuken onder het gedeelte van het paleis waar Herodias verbleef. Deze trad haar in de keuken aanstonds tegemoet, rukte de doek van het heilig hoofd,

beschimpte en mishandelde het: zij nam een scherp braadspit van de muur, waar veel zulke keukengereedschappen aan hingen, doorstak de tong, de wangen, de ogen van het hoofd, en meer op een duivel dan op een mens gelijkend, slingerde en smakte zij het op de vloer, schopte het met de voeten vóór zich weg naar en door een ronde opening in de vloer. Door dit gat viel het in een keldergracht neer, waarin de afval, de vuilnis van de keuken geveegd werden. Hierop keerde dit wangedrocht met haar dochter tot het rumoer en de wulpse vermaken van het feest terug, alsof niets was gebeurd.

Ik zag het lichaam, bedekt met het vel dat Joannes gewoonlijk droeg, door twee soldaten op een stenen bank gelegd worden. Deze soldaten waren zeer ontroerd, maar zij werden afgelost en zelf opgesloten, opdat zij het gebeurde niet zouden verpraten. Aan allen die ervan wisten, werd een zeer strenge geheimhouding opgelegd. Geen van de overige gasten dacht aan Joannes, noch vermoedde zijn dood.

9 januari. –

Heden zegde de zienster:

Het heilig lichaam zie ik daar nog liggen. Nog altijd houden soldaten de wacht vóór zijn gevangenis; men komt nog met voedsel, als was hij nog in leven; zijn dood blijft verborgen, waarschijnlijk tot een gelegener tijd; het feest duurt voort, maar Herodes neemt er geen deel meer aan. Ik heb hem in een afgelegen hof met mannen die zijn vertrouwen genieten, zeer verward en treurig zien rondwandelen.

De feestvierders vermaken zich met allerlei spelen en goochelarij de gehele dag en zij drinken zoveel dat zij tot alle schaamteloosheid aangemoedigd zijn, maar zij drinken zich niet zo zat, dat zij beroofd zijn van de rede, gelijk dit somtijds bij ons gebeurt; ik heb niemand dronken zien omvallen.

De vrouwen drinken ook, en in haar van oudsher gebruikelijke afscheiding (van de mannen in een apart verblijf) zijn zij losbandiger dan zij het bij de mannen in het openbaar zouden zijn; zij volgen hun trek in naar mekaar; en als zij een oog op iemand hebben, komen zij onder allerlei voorwendsels ermee samen en begaan de ergste schanddaden; het is een afgrijselijk leven van ondeugden.

1014.

10 januari. –

Het heilig lichaam ligt daar nog in dezelfde toestand.
Het amfitheater van het kasteel (genoemd in nr. 1006 als 'open rond gebouw') met zijn trappen in een kring, zat heden vol volk; ook de vrouwen waren daar, maar niet Herodes.

Ik zag er allerlei goochelspel. Bruine, gele en zwarte mannen, met slechts een doek rond het middellijf, wreven zich met olie in en sprongen naar elkaar, achtervolgden elkaar, schermden tegen elkaar en trachtten worstelend mekaar omver te werpen.

Ook wilde dieren zag ik tegen elkaar en worstelaars tegen wilde dieren vechten en ze doden.

Ook ontbrak het niet aan kluchtvoorstellingen. Menigmaal wilde een grappenmaker in een soort schildhuisje of op een zuil springen en dan liep het huisje of de zuil voort en er stond een kerel in, die de andere afpriegelde.

Ook zag ik daar lichte ballen als blazen, op hoge zuilen staan; zij schoten en staken ernaar met brandende pijlen. Dan ontploften de blazen met gekletter, vlogen brandend in de hoogte en vielen hier en daar neer op de daken.

11 januari. –

Ik heb het heilig lichaam nog gedurig zien liggen; voor de schijn doet men als voorgaandelijk, om de moord nog verborgen te houden, in het kasteel heerst nog steeds een wild gewoel.

Heden hebben zij een hoge toren opgericht, vol pek en zwavel. Arme slaven klommen er rondom op, staken er het vuur aan en een vreselijke vuurzuil steeg er uit op in de hoogte. Alle bergen waren er fantastisch door verlicht en zonder twijfel heeft men het in Jeruzalem kunnen zien. Helaas! twee slaven vonden daarbij de dood in de vlammen!

Die spelen, klederdrachten, inrichtingen en gebruiken waren geheel in dezelfde trant als die welke ik zag op de bruiloft van Datula[518] op het eiland Kreta, met dit verschil dat alles hier gruwelijk is, met boze bedoelingen en zondige gevoelens gedaan wordt, terwijl op Kreta alles rein en onschuldig was!

Ook zijn hier in Macharus alle gebouwen, speelplaatsen, binnenhoven en zalen opvallend eng, dicht bij en boven elkander (op ongelijk niveau), doch daar was alles ruim en uitgestrekt; het was een aangename afwisseling van wegen en tuinen, bekoorlijke plaatsen, terrassen, trappen, stoepen en zuilengangen.

Ik meen dat ook nog een oorlog van Herodes tegen de vader van zijn eerste vrouw moet komen. Nog eer Herodes zijn bijzit Herodias tot zich had genomen, en toen hij pas van de reis, waarop hij ze had gezien, was teruggekeerd, was zijn vrouw te weten gekomen dat haar man van plan was haar te verstoten om de bijzit te nemen; zij verzocht Herodes dan om oorlof naar Macherus te mogen gaan, maar zij trok integendeel naar haar vader Aretas en bleef bij hem. De ongenade van zijn ochter

---

[518] Als aanvulling bij de mededeling over Datula is nog te vermelden; zij was een koningsdochter op het eiland Kreta. In de eerste eeuwen had zij zich tot het christendom bekeerd en onze zienster had haar leven gezien en verteld.

Dit verhaal vindt men in de Franse uitgave van Schmögers groot leven van Anna Katharina Emmerich, deel III, blz. 404, enz.

verbitterde hem heftig tegen Herodes. Eenmaal was hij daarna incognito bij Joannes geweest (fasc. 14, nr. 511, laatste alinea).

Ik geloof dat de oorlog plaats zal hebben, terwijl Jezus in Tyrus of ergens elders afwezig zal zijn (nl. gedurende Jezus' verblijf op Cyprus[519].

---

[519] Het zal wel interessant zijn de geschiedenis van Herodes' echtscheiding te vernemen uit de mond van Flavius Josephus: "Herodes was sedert lang echtelijk verbonden met de dochter van Aretas, koning van Petra. Toen hij eenmaal op zijn reis naar Rome een bezoek aflegde bij zijn broer van vaderszijde en zoon van de dochter van de hogepriester Simon, vatte hij een hevige passie op voor Herodias, de vrouw van zijn broer en hun beider nicht: zij was immers een dochter van hun broer Aristobolos; hij deed haar het voorstel haar tot zijn vrouw te nemen; zijn eigen vrouw zou hij dan doorsturen, zodra hij van zijn Rome-reis zou weergekeerd zijn.

Doch zijn vrouw doorzag zijn snode plannen; zij hield zich alsof zij van alles onwetend was en vroeg hem om zich met zijn goedvinden naar Macherus terug te mogen trekken. Macherus nu is een vesting bij de grenzen van de staten van Herodes en Aretas. Herodes vermoedde geen onraad en verzette zich niet tegen haar verlangen. De commandant van de vesting ontving de vorstin met alle eerbied en gaf haar een talrijke escorte van krijgslieden, die haar tot haar vader zouden begeleiden.

Toen deze de reden van haar vlucht had vernomen, voelde hij zich beledigd en wanneer zich kort daarop een grensincident in de streek van Gamala voordeed, verklaarde hij Herodes de oorlog. In de veldslag echter was geen van beide koningen aanwezig. Herodes leed de nederlaag. Vele Joden hielden zich voor overtuigd dat God hem door die nederlaag had willen straffen voor de moord op Joannes bijgenaamd de Doper. Dit was een zeer heilig man, die de Joden opriep tot een godsdienstig, rechtvaardig en deugdzaam leven; hij ontzag geen moeite om zijn medeburgers tot de deugd te brengen; hij spoorde hen aan om zich aangenaam te maken aan God, niet alleen door het vermijden van de zonde, maar ook door te streven naar geestelijke zielereinheid meer dan naar uitwendige wettelijke reinheid. Om die reinheid te verkrijgen was een eerste vereiste zich te laten dopen. Daar het volk in grote scharen tot hem kwam om zijn leer te vernemen, en daar zijn leerlingen tot alles bereid waren wat de meester zou willen, vreesde Herodes voor zijn macht en zijn plannen. Derhalve liet hij Joannes in de vesting Macherus gevangen zetten. Aan deze onrechtvaardige handelwijze schreven de Joden zijn nederlaag toe in de strijd tegen Aretas." Tot hier de joodse geschiedschrijver.

Jezus te Antipatris. – Genezing van een lam meisje.

8 januari. –

NOTA. Schmöger, de uitgever van het leven van Christus, heeft hierboven uit Brentano's dagboek de gegevens overgenomen die betrekking hadden op de gebeurtenissen te Macherus.
Dit bracht ons reeds tot de 11e januari.

Nu keren wij terug tot het verhaal van Jezus' handelingen. Hij bevindt zich in de herberg ten zuidwesten van de Gerizzim en de kalender wijst 8 januari aan.

Het volgende sluit aan bij nr. 1010.

1015.

Jezus ging heden van de herberg westwaarts, meest in een dal langs een riviertje[520].

---

[520] **Antipatris (in de vlakte van Kafar Saba) = Ras el-Aïn**. – Van zijn herberg naar Antipatris zijn weg vervolgend, ging Jezus meest langs een riviertje. De beek waarbij zijn herberg gelegen was, verenigt zich weldra met de wadi Qana. Jezus volgt deze tot een uur ten noordoosten van Antipatris en richt zich dan naar deze stad, die men bijna algemeen en met grote waarschijnlijkheid vereenzelvigt met Ras el-Aïn (zie grote kaart 1). Men stelt ook drie andere plaatsen ter vereenzelviging voor, maar op geen van deze passen zo goed de gegevens die wij over Antipatris bezitten.

Zuidelijker dan de wadi Qana vloeit de beek Audjeh, die een vertakking is van de rivier Balloet en waarbij Ras el-Aïn gelegen is, 16 km ten noordoosten van Jaffa.

Antipatris is ook een Bijbelse stad. Deze betekende voor de H. Paulus een halte op zijn tocht, toen hij door de hoofdman van de burg Antonia naar de landvoogd Festus te Cesarea gestuurd werd om zich tegen zijn joodse aanklagers te verdedigen.

Te Antipatris keerde een deel der militaire escorte naar Jeruzalem terug (cfr. Hand. 23, 23-31).

***

Bij Flavius Josephus is Antipatris genoemd in drie passages, die belangrijke bijzonderheden over Antipatris bevatten; het is daar ook telkens met Kafar Saba in verband gebracht.

De eerste passage luidt:

“Herodos (de Grote of Wrede) bouwde ook een stad in de vlakte of het landschap van Kafar Saba. Rijke wateren en woud maakten zijn ligging zeer aangenaam, want een rivier, samen met een bosgewest vol bomen van een buitengewone grootte, omgaven de stad; hij gaf haar de naam Antipatris ter ere van zijn vader Antipater.” (Ant. jud, III, blz. 102).

Hier is in acht te nemen dat Flavius Josephus zegt dat Antipatris gebouwd werd in het landschap of vlakte van Kafar Saba, dat 9 km ten noorden van Ras el-Aïn ligt. Hier is een deel van de kustvlakte Saron genoemd naar Kafar Saba, gelijk een deel van de Esdrelonvlakte rond Megiddo ook vlakte van Megiddo genoemd werd.

Antipatris moet men dus niet noodzakelijk zoeken te Kafar Saba of het huidige Kefr Saba. Het is immers mogelijk dat Antipatris alleen op het gebied van Kafar Saba gebouwd werd, of dat Kafar Saba een dubbel dorp was, zoals er vele waren, b.v. Bet-Horon, of ook dat de naam na de bouw van Antipatris zich aan een naburig dorp heeft gehecht.

Tweede tekst van Flavius Josephus :

“Alexander Janneüs (uit het geslacht van de Makkabeeën, 104-78 vóór Chr.), uit vrees voor een invasie van Antiochus Dionysus, die naar Arabië wilde, liet een diepe gracht maken (of een ravijn of dal in orde brengen), die vanaf Kafar Saba, dat thans Antipatris heet, tot aan de Zee bij Joppe liep

Bovendien maakte hij een houten muur met torens, die 150 stadiën lang was. Doch Antiochus stak geheel dit verdedigingswerk in brand, vulde de gracht en vervolgde zijn weg naar Arabië.” (Ant. Jud. 2, blz. 421).

De derde passage luidt:

“De diepe gracht en de houten muur liepen vanaf de heuvelen, die Antipatris beheersen, tot aan de zee bij Joppe.” (Bellum jud. blz. 421).

***

Alle gegevens, dit is deze van Flavius Josephus met die van K. Emmerick, samengenomen, noodzaken ons de voorkeur te geven aan Ras el-Aïn.

Vooral komen in aanmerking de argumenten: de nabijheid der heuvelen ten oosten, die het beheersen. De overvloed van water: de plaats wordt

Zij gingen voorbij verscheidene steden en Jezus onderrichtte Petrus en Joannes over het gebed. *Ik hoorde Hem ondermeer de gelijkenis aanhalen van een vriend die in de nacht aan de deur van zijn vriend klopt en hem drie broden te leen vraagt* (Lk. 11, 5-13).

‘s Avonds kwamen zij in een zeer bomenrijk gewest vóór Antipatris (zie dit nr. 1015, voetnoot 520, opmerking over Antipatris), en daar bleven zij in een herberg.

Antipatris is een zeer schone, nieuwe stad, door Herodes gebouwd, ter ere van zijn vader Antipater, op de plaats (of het

---

omringd en doorkruist met rijke beken; eeuwenlange verwaarlozing veroorzaakten er moerassen.

Bovendien ontspringen er meerdere bronnen, waarvan twee zeer grote; een van deze, aan de noordkant van de heuvel, draagt de naam Ras-el-Aïn. Op deze heuvel verheft zich een oude burg Qalaät Ras el-Aïn genaamd. Deze twee bronnen, van meetaf aan een waterrijke beek vormend, vloeien weldra samen en vormen de bochtenrijke rivier el-Audjeh.

Deze grond in de omtrek, door zoveel water bevrucht, is best geschikt voor woud, waarvan de bomen een grote hoogte bereiken. Bij dit alles komt nog dat de rivier hier over een aanzienlijke lengte de naam ‘Foetros’ draagt, d.i. de Arabische vorm voor (Anti)Patris.

grondgebied) van Kafar Saba (naam die nog voortleeft in het naburige dorp Kefr Saba).

Ik heb veel van die stad gezien en weet alleen nog dat in de Makkabese oorlog een veldheer met name Lysias in Kafar Saba gelegerd was; het had toen reeds muren en torens. Deze Lysias werd er keer op keer door Judas de Makkabeeër verslagen; hij sloot een verdrag met Judas, boezemde andere vijandige volkeren vrees voor de Joden in en zond bovendien rijke geschenken naar Jeruzalem voor de wederopbouw van de tempel (cfr. II Makk. 11, 12-21 en I Makk. 3 en 4). Ik zag veel van hem, wat ik niet meer weet.

Dit geschiedde, terwijl een eerloze kerel, die, zo ik meen, Sjammaï heet (een andere dan in fasc. 18, nr. 737, voetnoot 367), in Samaria was, van wie ik eveneens vele bijzonderheden weer vergeten ben. Later zag ik dat een van de Makkabeeën bij die stad, welke 6 uren van de zee verwijderd ligt, een muur bouwde van meerdere uren lang, met van afstand tot afstand een houten toren. In deze stad zag ik ook Paulus, toen hij naar Cesarea overgebracht werd (Hand. 23, 31).

9 januari. –

‘s Morgens ging Jezus met Petrus en Joannes en nog verscheidene mensen naar de stad, zonder een bijzondere ontvangst van de burgers. Antipatris ligt, naar ik bemerkte, aan een riviertje en het is door vele enorme bomen omringd. Ook binnen in de stad zijn vele tuinen en prachtige dreven; ze staat geheel in het groen. Antipatris is groot en op heidense wijze gebouwd; op de straat kan men bijna gedurig onder zuilengangen gaan.

Jezus begaf zich naar het huis van een stadsoverste, die Ozias heet. Hij was hoofdzakelijk om deze man gekomen, wiens verdriet Hem goed bekend was. Deze man had reeds gisterenavond een bode naar de herberg buiten de stad tot Jezus gezonden, om Hem naar zijn huis uit te nodigen, want zijn

dochter was erg ellendig en *Jezus had hem laten antwoorden, dat Hij heden zou komen.*

Ozias ontving Jezus en de beide apostelen zeer eerbiedig, waste hun de voeten en bood hun een maaltijd aan. Maar Jezus ging onmiddellijk tot het zieke meisje, en de twee apostels gingen in de stad rond om het volk tot een predicatie van Jezus in de synagoge uit te nodigen. Ozias was een man van ongeveer 40 jaar; zijn dochter droeg de naam van een dochter van Saül; zij heette Mikal (I Sam. 14, 49). Zij kon 14 jaar oud zijn en lag lang op haar bed uitgestrekt, bleek en afgeteerd en zo lam, dat zij geen lidmaat kon bewegen, ja, zij kon haar handen niet zonder hulp verplaatsen.

De moeder was er gesluierd tegenwoordig zij boog zich ootmoedig voor Jezus, die tot het bed van de dochter naderde. De moeder lag gewoonlijk aan de andere zijde van het bed op een kussen om de dochter te helpen. Maar toen Jezus bij haar bed neerknielde – dit bed was zeer laag – stond zij aan de andere zijde eerbiedig rechtop; de vader stond aan het voeteinde van het bed.

Jezus sprak met de zieke, bad en ademde in haar aangezicht, en gaf een teken aan de moeder dat zij tegenover Hem zou knielen en zij deed dit.

Nu goot Jezus wat olie die Hij bij zich droeg, in de holle hand en zalfde met de eerste vingeren der rechterhand haar slapen, haar voorhoofd en vervolgens het gewricht of de wortel der rechter- en linkerhand, en Hij liet zijn hand enige ogenblikken op haar handgewrichten rusten.

Dan verzocht Hij de moeder het lange kleed van Mikal boven de maagstreek te openen en ook deze plaats zalfde Hij met olie. Daarop trok de moeder de zoom van de deken van de voeten van haar dochter weg en *Jezus zalfde ook deze.*

Nu zei Jezus: "Mikal, geef Mij uw rechterhand en aan uw moeder uw linkerhand."
Toen hief zij voor de eerste maal de beide handen op, reikte hun die toe en *Jezus zei: "Sta op, Mikal!"*

Hijzelf stond het eerst op en zo ook de moeder en het magere, bleke kind richtte zich nu op, eerst zittend en dan op haar voeten rechtstaand, maar door de ongewoonheid aan die houding nog wankelend.

Jezus en de moeder leidden haar tot de vader, die haar met open armen ontving. Ook de moeder omarmde haar en zij weenden van vreugd en zij wierpen zich gedrieën aan Jezus' voeten neer. Aanstonds kwamen ook de knechten en dienstmeiden van het huis. Allen waren vol vreugd en prezen de Heer. *Nu beval Jezus brood en druiven te brengen, die zij uitpersen moesten; Hij zegende beide en beval de dochter er van te eten en te drinken en dit enige keren te herhalen.*

1016.

Het meisje was op haar legerstede met een lang hemd van fijne, natuurlijke wol bekleed; het borststuk was op de schouders toegehecht, zodat men het kon openen. Haar armen waren met brede repen van dezelfde stoffe, die aan de rug van het hemd vastgenaaid waren, omwonden. Onder dit hemd droeg zij een kledingstuk dat borst en rug bedekte (het gebruikelijke scapulier). De beide delen waren met banden op de schouders verenigd, doch aan weerszijden open.

Nadat het meisje opgestaan was, hulde de moeder het nog in een grote, lichte sluier. In het begin ging zij nog zeer onvast en onzeker, gelijk iemand, die het gaan en rechtstaan geheel verleerd heeft; zij legde zich dan weer te bed en at. Maar toen nu haar vriendinnen en speelgenoten vol verwachting en nieuwsgierigheid aankwamen om van haar ruchtbaar geworden genezing met eigen ogen getuige te zijn, stond zij van het bed weer op en ging hun

waggelend tegemoet. Dit was een aangrijpend tafereel. Als een kind werd zij hun door haar moeder tegemoet geleid; de meisjes waren verheugd, je kan niet méér; zij omarmden en leidden haar.

Ozias vroeg Jezus ook of de ziekte van het kind haar overkomen was wegens een schuld van de ouders, en ik meen dat *Jezus antwoordde: "Door een beschikking van God."*

Ook al deze vriendinnen van de genezene dankten de Heer en Jezus hield voor een talrijk toegestroomde menigte een vermanende lering en ging dan naar het voorhof van het huis, waar vele mensen, op de tijding van zijn aanwezigheid in dit huis, zieken aangebracht hadden. Ook Petrus en Joannes bevonden zich hier. *Op dit voorhof genas Jezus zieken van alle aard,* en begaf zich daarop, vergezeld van vele mensen, naar de synagoge. Hier wachtten reeds op Hem de Farizeeën en een grote menigte mensen.

In de synagoge verhaalde Hij een parabel van een herder en zei dat Hij zelf verloren schapen opzocht, dat Hij ook zijn knechten uitgezonden had om ze op te zoeken en dat Hij voor zijn schapen wilde sterven (cfr. Joa. 10). *Hij verklaarde ook dat Hij een kudde op een berg had, die in veiligheid was. Alleen door eigen schuld en nalatigheid kon een van die schapen, die toch beveiligd waren, nog door wolven verslonden worden.*

Hij vertelde ook een parabel die betrekking had op zijn zending en sprak: "mijn Vader heeft een wijnberg." Maar de Farizeeën begonnen reeds spottend oogjes naar mekaar te werpen, en aan het slot van *de parabel, waarin voorkwam dat alle dienaren van zijn Vader door de boze wijngaardeniers mishandeld werden en dat Hij nu zijn Zoon zelf zond, die eveneens uitgestoten en gedood zou worden,* spotten en lasterden de Farizeeën openlijk en vroegen onder elkander: "Wie is Hij?

Wat wil Hij? Waar bezat zijn Vader ooit een wijnberg? Hij heeft zijn verstand verloren en is gek. Daar heeft men het! Het is Hem aan te zien dat Hij raaskalt!" En zij lachten Hem uit, versmaadden en hoonden Hem.

(Bedoeld is de parabel uit Mt. 21, 33; Mk. 12, 1; Lk. 20, 9; *steeds dezelfde parabel: het Jodendom is zijn ondergang nabij; het Rijk zal hun ontnomen worden en gegeven aan de heidenen, die op tijd de vruchten zullen inleveren.)*

Jezus verliet met Petrus en Joannes de synagoge, en zij lasterden nog achter zijn rug; zijn wonderen schreven zij toe aan toverij en de duivel. Jezus ging nogmaals met Ozias naar diens huis, *genas in het voorhof nog enige zieken,* at een weinig en aanvaardde ook nog brood en wat balsem voor de reis.

Jezus' verschillende genezingswijzen. – Jezus te Ozensara.

1017.

Inwendig werd mij nogmaals aangetoond dat Jezus' verschillende genezingswijzen elk een eigen geheimnisvolle betekenis hebben, maar ik kan dit niet zo juist weergeven gelijk ik het zag.

Het verschil in de wijzen van genezen had betrekking op de verscheidenheid van natuur, op de verborgen oorzaak, betekenis en doel van de ziekten en op de verscheidenheid der zielenoden bij de zieken.

Zo bijvoorbeeld ontvingen de met olie gezalfden een zekere geestelijke versterking en kracht, die zij kregen met en door de olie, die dit betekende en daarvan het zinnebeeld was, en geen van zijn handelingen was zonder eigen betekenis.

Met deze handelingen, gebaren of vormen stelde Jezus ook allerlei gebruiken in, welke de heilige en helende priesters later in Jezus' naam opnieuw aangewend hebben, hetzij zij deze door overlevering ontvangen hadden, hetzij zij die, onder ingeving van de H. Geest in Jezus' naam weer uitgeoefend hebben.

Zoals de Zoon van God, om mens te worden, het lichaam van het reinste schepsel uitkoos en niet, buiten de natuur om, als mens rechtstreeks uit de hemel nederdaalde, zo gebruikte Hij dikwijls reine en door zijn Geest gezegende, geschapen dingen als genezingsstof of -middel, b.v. de olie en zo gaf Hij ook daarna aan de genezenen brood en sap van druiven.

Andere malen heelde Hij door bevel, zelfs uit de verte, want Hij was gekomen om de meest verschillende kwalen op verschillende wijzen te genezen, en om voor allen die geloofden, door zijn éne dood aan het kruis te voldoen.

Zijn dood alleen voldeed voor alles, want alle pijnen, smarten en voldoeningen en penitenties zijn er in begrepen.

Hij ontsloot

- eerst de boeien en banden van tijdelijke nood en straf met **verscheidene sleutels der liefde**, leerde, heelde, hielp op velerhande wijzen en
- ontsloot daarna door verzoening de deur van de hemel en van het voorgeborchte der hel met de hoofdsleutel: de **kruissleutel**.

1018.

Mikal, de dochter van Ozias, was lam van jongsaf aan.

Dat zij zo lang door onmacht gebonden bleef, was een genade.

Gedurende de tijd van het zondegevaar was zij door ziekte geboeid en aan haar ouders tot de beoefening van de liefde en het geduld gegeven.

Was zij in haar jeugd gezond geweest, wat zou er wellicht van haar en haar ouders geworden zijn? Zij hadden naar Jezus niet verlangd en Jezus had hen niet gelukkig gemaakt; zij hadden in hem niet geloofd; de dochter was door Hem niet genezen geworden, hetgeen haar nu een grote kracht en sterkte verleende, zo naar lichaam als naar ziel.

Zo was haar ziekte een beproeving, die zij als erfdeel van de zonde had meegekregen, of een weldadige kastijding, die haar en haar ouders tot zielezaligheid moest strekken en hen er op moest voorbereiden.

Hun geduld en lijdzaamheid was een medewerking met de genade en bracht aan allen in de hun door God opgelegde strijd, de kroon van de zegepraal, nl. de wonderbare, door Jezus bewerkte genezing van lichaam en ziel. Welke genade gebonden te zijn tot alle kwaad en toch vrij tot het goede in de geest, tot de Heer komt en het lichaam en de ziel ontbindt en bevrijdt!

Jezus sprak nog met Ozias; deze vertelde Hem ook het nieuws van de ingestorte Siloëtoren en der mensen die er bij om het leven gekomen waren; ook sprak hij met weerzin over Herodes, die door sommigen heimelijk van dit verraad werd verdacht. *Ook hier zei Jezus: "Nog groter rampen zullen over de verraders en valse bouwmeesters komen dan over de daar verongelukte; indien*

Jeruzalem het Heil niet aanneemt, komt na die toren de tempel aan de beurt."

Ook van Joannes' doop maakte Ozias gewag en drukte de hoop uit dat Herodes hem voor zijn geboortedag in vrijheid zou stellen. *Jezus antwoordde: "Te zijner tijd zal hij vrij zijn." (zal zijn ziel uit haar kerker verlost zijn).*

In de synagoge hadden de Farizeeën Hem ook gezegd dat Hij op zijn hoede moest zijn om door Herodes niet bij Joannes gevangen gezet te worden, indien Hij op die manier voortdeed; doch *deze bedreiging had Jezus onbeantwoord gelaten.*

Jezus vertrok met Petrus en Joannes om 5 uur in de namiddag, richtte zich uit Antipatris zuidwestwaarts naar Ozensara, dat 4 à 5 uren ervan verwijderd kan liggen.

(Jezus zal spoedig van richting veranderd hebben, zie VOORREDE nr. 8: Ozensara is in 't Hebreeuws Oezzen-Seëra en is het huidige Ghoessaneh, 4 uren ten zuidoosten van Antipatris of Ras el-Aïn; zie fasc. 2, nr. 61, voetnoot 136).

Hier in Antipatris liggen Romeinse soldaten; hier is een doorvoer naar de zee van vele, zeer dikke boomstammen tot hout voor de scheepsbouw. Op hun weg naar Ozensara ontmoetten zij vele zulke bomen, die onder het geleide van Romeinse soldaten door zeer grote ossen voortgetrokken werden. Ook worden in deze omstreken bomen geveld en gekapt.

Jezus onderrichtte meerdere zulke arbeidersploegen.

Zij kwamen laat te Ozensara aan; deze stad is door een riviertje in twee delen gescheiden. Hier nam Jezus zijn intrek bij bekende mensen (zelfs verwanten). *Hij leerde en vermaande veel volk dat zich bij zijn herberg verzameld had.* Op zijn weg naar zijn doop is Hij reeds eenmaal hier geweest. *Hij zegende zieke kinderen en genas er enige van.*

Hoofdstuk XIV –
Jezus in Judea. – Onthoofding van Joannes de Doper (van 7 tot 29 januari 1823). (vervolg)

Wij moeten nog even de laatste passage van het voorgaande nummer hernemen.

Jezus vertrok met Petrus en Joannes om 5 uur in de namiddag, richtte zich uit Antipatris zuidwestwaarts naar Ozensara, dat 4 à 5 uren ervan verwijderd kan liggen[521].

Hier in Antipatris liggen Romeinse soldaten; hier is een doorvoer naar de zee van vele zeer dikke boomstammen, die bestemd zijn voor de scheepsbouw. Op hun weg naar Ozensara (door het woudgewest van Antipatris) zagen zij vele zulke bomen, die onder het geleide van Romeinse soldaten door zeer grote ossen voortgetrokken werden. Ook worden in deze omstreken bomen geveld en gehakt.

---

[521] Jezus, Antipatris verlatend, ging naar het zuidwesten. – Versta eerst naar het zuidwesten, maar weldra veranderde Hij van richting, zie VOORREDE, nr. 8.

Reeds in fasc. 2, nr. 61, voetnoot 136, staat een nota over ‘Oezzen-Seëra, waarvan ‘Ozensara’, naam die in de Vulgaat wordt gebruikt, een samentrekking is.

De volle naam wordt door de zienster gebruikt in nr. 61, einde, zoals ook door de Bijbel in I Kron. 7, 24. In de Talmuds wordt de vorm ‘Uttaneh gebruikt met Aïn of sterke aanblazing.
Deze aanblazing veranderde in het Arabisch in ‘GH’ en daar ‘tt’ verwant is en wel afwisselt met ‘zz’ (of ook ‘dd’), blijft de naam ‘Uttaneh of ‘Oezzen voortbestaan in Ghoessaneh.

Het is ook mogelijk dat iets overblijft van de naam ‘Seëra’ in ‘Sarida’, naam van een riviertje dat van de top van de heuvel afdaalt, en misschien wel het riviertje is dat volgens K. de stad in twee delen scheidt.

Ghoessaneh ligt 4 uren ten zuidoosten van Ras el-Aïn of Antipatris.

Jezus onderrichtte meerdere zulke arbeidersploegen.

Zij kwamen laat te Ozensara aan; deze stad is door een riviertje in twee delen gescheiden. Hier nam Jezus zijn intrek bij bekende mensen (zelfs verwanten). *Hij leerde en vermaande veel volk dat zich bij zijn herberg verzameld had.*
Op zijn weg naar zijn doop is Hij reeds eenmaal hier geweest.
Hij zegende zieke kinderen en enige er van genas Hij.

Jezus te Bethoron en Betanië.

1019.

10 januari. –

De afstand van Ozensara naar Bethoron is ongeveer 6 uren. Ik zag verscheidene steden ter zijde van zijn weg liggen, zoals Ajjalon en Bealot[522]. Ik kan ze echter niet alle meer noemen; Jezus is met de twee apostelen al deze steden voorbijgegaan.

[522] De afstanden berusten in dit nr. 1019, zoals gewoonlijk, op schatting en zijn natuurlijkerwijze steeds groter dan die in de rechte lijn.

Nabij Bethoron gingen Petrus en Joannes vooruit. Jezus ging alleen in de stad en de 3 Egyptische leerlingen met de zoon van Joanna Chusa kwamen Hem tegemoet. Hij ging met hen in een

---

Mikmas ligt 3 uren ten oosten van Bethoron en iets minder ten noorden van Betanië (cfr. VOORREDE nr. 10).

Op zijn weg van Ozensara naar Bethoron heeft Jezus eerst Bealot (Baälat) een uur rechts van zijn weg, en rechts vóór zich in de verte Ajjalon.

Bealot = Baälat = Bealin.

Bealot is in I Kon. 9, 18 genoemd onder de steden, die Salomo versterkte. Het is het huidige Bealin, een uur ten noordwesten van Neder-Bethoron, dat hier door K.E. bedoeld is onder de enkelvoudige naam Bethoron.

Ajjalon = Jalo.

Ajjalon is het huidige Jalo, 8 km ten zuidwesten van hetzelfde Neder-Bethoron. Ajjalon kreeg vermaardheid door deze uitroep van Josuë: “Zon! blijf staan boven Gibeon, en jij, maan, boven de vallei van Ajjalon!” (Jos. 10, 12). Deze vallei strekt zich uit ten noorden van het stadje JALO.

Over de episode van ‘Jezus verloren en in de tempel teruggevonden’ vindt men een bemerking in fasc. 7, nr. 198, voetnoot 420.

Mikmas & Giba 3.

Mikmas bij een bergpas of -engte. Deze loopt van noordwesten naar zuidoosten; ze is beroemd door een heldendaad van Saüls zoon Jonatas. De Filistijnen bewaakten de bergengte en hielden aan de overkant Mikmas bezet. Jonatas en zijn wapendrager staken op eigen houtje het ravijn over, bestegen de rotswand en dreven het hele Filistijnse leger dat aan een list geloofde, op de vlucht.

De bergengte scheidt de twee steden Mikmas en Giba 3 en de woestijnen van Giba en Efraïm.

Twee rotskoppen tegenover Mikmas droegen een bijzondere naam; de oostelijke heette ‘Boses’, de westelijke ‘Seneh’.

Een heuvel bij Mikmas, naast de engte heet tell Myriam.
Daar Maria op haar heen- en terugreis naar, en van Jeruzalem regelmatig Mikmas bezocht, kan men zich afvragen of niet daardoor die heuvel deze naam gekregen heeft?

huis van bekenden tegen de muur; zij brachten Hem de tijding dat de H. Vrouwen 4 uren noordelijk van hier te Mikmas de sabbat hielden. Mikmas ligt ook 4 uren ten noorden van Betanië bij een bergpas of engte (*an einem Engpass*); zij hadden daar vrienden.

Mikmas is de stad, waar Jezus in zijn 12e jaar het gezelschap van zijn ouders verliet om naar de tempel terug te keren.
Hier vermiste Maria Hem; zij meende dat Hij naar Gofna vooruit kon zijn, maar toen zij Hem ook dáár niet vond, keerde zij vol droefheid en angst naar Jeruzalem terug. Daar, te Mikmas is een onderwijzer, een kennis van de H. Vrouwen.

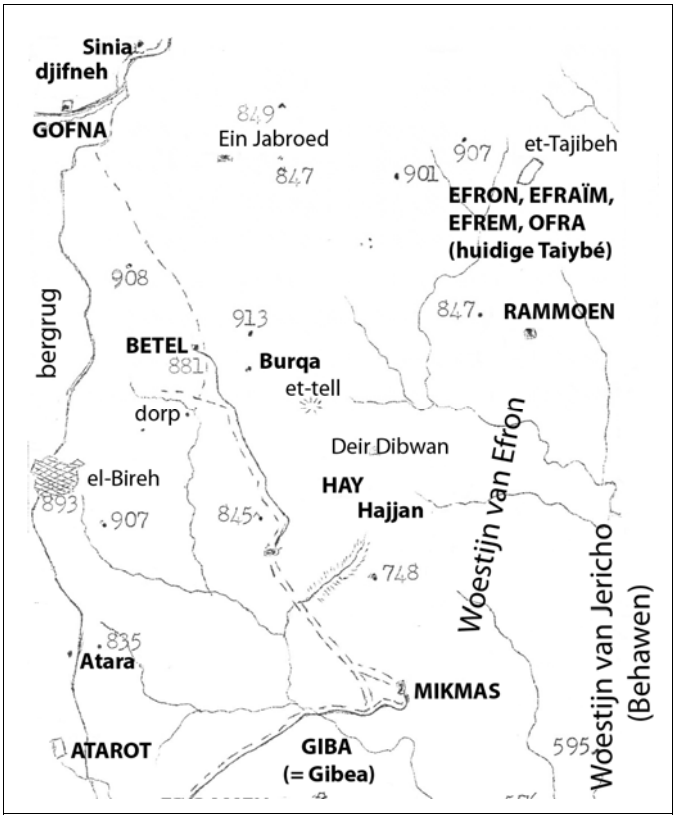

Hier te Bethoron, aan de andere zijde, naar Betanië toe, is ook een levietenschool, waar de H. Familie eveneens bekend is en waar Joakim en Anna overnachtten, toen zij Maria naar de tempel brachten, en ook Maria zelf, toen zij later als bruid, na haar huwelijk met de H. Jozef, naar Nazareth terugkeerde.

Hier zijn heden meerdere Jeruzalemse leerlingen, ondermeer de neven van Jozef van Arimatea, aangekomen, en vervolgens met Joannes en Petrus, die vooruitgegaan waren om de herberg te bestellen, tot Jezus gegaan, die in het huis aan de westzijde (der stad) met de gebruikelijke voetwassing en welkomsverversing vereerd was geworden.

Na enige zieken genezen te hebben, liet Hij weten dat Hij naar de synagoge wilde. Hierop ging Hij erheen, maar in de uitleg, die Hij daar van de sabbatlezing gaf, werd Hij door de opwerpingen van de Farizeeën voortdurend onderbroken.

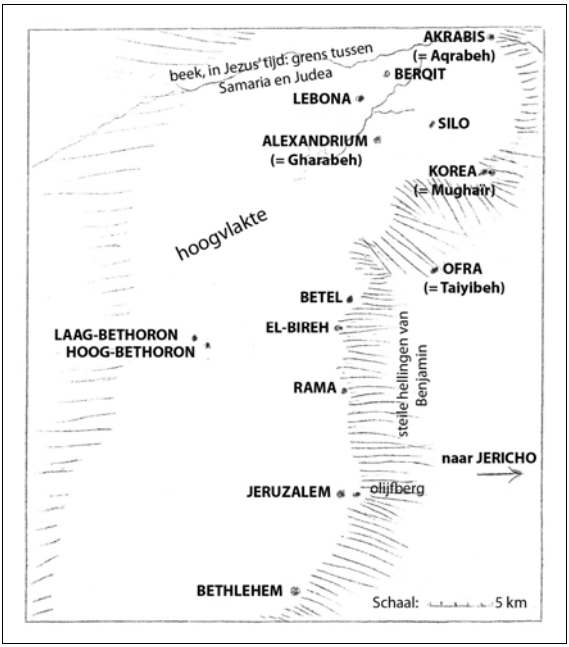

1020.

Na zijn lering in de synagoge keerde Jezus naar het huis terug, waar nog zieken op Hem wachtten; *velen ervan genas Hij, zoals ook enige bloedverliezende vrouwen en Hij zegende ook zieke kinderen.*

De Farizeeën hadden Hem tot een maaltijd uitgenodigd en daar Hij, naar hun zin, te lang uitbleef, kwamen zij Hem roepen, waarbij zij zeiden "dat alles zijn tijd heeft." (cfr. Eccl. 3, 1), zelfs het genezen van zieken en dat Hij dit nu al meer dan genoeg gedaan had.

Maar Jezus wedervoer: "Ik heb geen andere tijd noch maat dan die van mijn hemelse Vader."

Wanneer Hij klaar was met helen, begaf Hij zich met de leerlingen tot hun maaltijd.

Onder de maaltijd opperden de Farizeeën nog allerlei bezwaren, ondermeer dat men Hem te laste legde dat slechte vrouwen met Hem rondreisden; zij hadden gehoord van de bekering van Maria Magdalena, van Maria de Sufanietin en van Dina, de Samarietin.

Jezus antwoordde hun dat, indien zij Hem grondig kenden, zij daarin geen bezwaar zouden zien: Hij was immers juist gekomen om zich over de zondaars te erbarmen, enz. Hij sprak *over uitwendige wonden, die, eenmaal genezen, de mens rein maken; en over inwendige, verborgen zweren, waarmee men uitwendig zuiver kan schijnen, terwijl men van binnen vol vuile etter is.*

Zij wierpen verder op dat zijn leerlingen zich voor de maaltijd niet wasten of reinigden en *het antwoord van Jezus hierop was een klemmend betoog over en tegen de huichelarij en schijnheiligheid van de Farizeeën.*

Als antwoord op hun beschuldiging van verkeer met slechte vrouwen, verhaalde Hij een parabel, waarvan de inhoud was: "Welke schuldenaar is beter: hij die grote schulden heeft en ootmoedig om kwijtschelding vraagt en bovendien in de mate van het mogelijke zijn schuld wil betalen, dan hij, die ook enorme schulden heeft en toch maar voort geld verbrast en er zo weinig om denkt te betalen dat hij de schuldenaar, die zijn schuld belijdt, nog versmaadt?"

Hij vertelde verder nog over de goede Herder en de wijnberg, zoals te Antipatris, maar zij namen alles ongevoelig, hooghartig en oppervlakkig op.

Jezus herbergde met de leerlingen in de levietenschool aan de andere (de oost-) zijde van Bethoron.

Boven- of Hoog-Bethoron ligt zo hoog, dat men het van Jeruzalem uit, zien kan. Beneden-Bethoron ligt aan de voet van de berg (waarop Hoog-Bethoron gelegen is).

Een schets in fasc. 2, nr. 61, voetnoot 134, doet dit aanschouwelijk uitkomen.

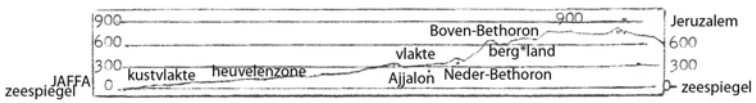

Gelegen op een hoog punt en op de verbindingsweg tussen kustland en binnenland.

11 januari; Sabbat. –

Jezus leerde en heelde heden weer te Bethoron en had zich nogmaals tegen de Farizeeën te verdedigen.

De zienster is zo zwak, dat dit het enige is, wat zij vandaag kon meedelen.

12 januari. –

Bethoron ligt ongeveer 6 uren van Jeruzalem. Jezus ging aan alle tussenliggende steden voorbij; Hij moest alleen door Anatot (thans Anata, 4 km ten noordoosten van Jeruzalem, zie grote kaart 1), dat niet ver van Betanië ligt; Hij vertoefde, *heelde en leerde hier.*

De H. Vrouwen hadden van Mikmas nog slechts 4 uren te gaan naar Betanië, en gisteren na de sabbat, zijn zij nog naar huis gegaan. De stad, waar zij de sabbat gehouden hebben, heet inderdaad Mikmas. De naam heb ik vóór de stad op een steen in beitelschrift gelezen.

Bij deze mededeling spelde de zienster een voor een de letters van de naam, en wel zó, als stond er op de steen: Mikemas, maar toch sprak zij uit: Mikmas[523].

Magdalena.

1021.

Lazarus is reeds weer te Betanië aangekomen. Hij heeft te Magdalum alles geregeld en een man die hij meegenomen had,

---

[523] In Machemas of Mikemas is de 'E' dof; ze wordt niet uitgesproken; het is wat men in de spraakkunst noemt een 'sjwa quiescens' of 'rustende' (onuitgesproken) 'E'. Zo schrijft men in het Nederlands 'bewegelijk' en spreekt men uit 'beweeglijk'.

Werd de 'sjwa quiescens' in Jezus' tijd reeds geschreven?
Bestond er een teken voor?

In de Duitse uitgave van het werk lezen wij bovendien:
"Overtuigend bewijs voor de getrouwheid van Brentano in de weergave van K.'s visioenen; het Hebreeuws onkundig wist hij geen verklaring van de 'E' in Mikmas te vinden.

Door een ontdekking verrast lastte hij 10 jaren later in zijn dagboek deze nota in: "Eindelijk trof ik bij Reland aan, dat de Grieken 'Machemas' schrijven en uitspreken. K. zal dus waarschijnlijk de naam op de steen in het Grieks gezien en gelezen hebben!""

daar gelaten als bestuurder van het kasteel en het landgoed; ik hoop dat ook de man, die tot dan toe met Magdalena daar in zonden geleefd heeft, zich zal beteren, want Lazarus heeft hem niet weggejaagd, maar ernstig en met goedheid vermaand en hem woning en bestaan op het hooggelegen landgoed bij Ginnim (Engannim, thans Djenin) aangeboden.

(Reeds is dit buitengoed herhaaldelijk ter sprake gekomen, zie vooral fasc. 4, nr. 105, voetnoot 224).

Die man heeft het zonder weerstand ootmoedig aangenomen.

Aanstonds na haar aankomst te Betanië betrok Magdalena de woning van haar overleden zuster, de stille Maria, die haar zo bemind had; zij bracht de gehele nacht in tranen door, en toen Marta haar ‘s morgens een bezoek bracht, vond zij haar op het graf van de overleden stille Maria. Daar lag zij met loshangend haar en badend in tranen; reeds een hele tijd lag zij daar zo.

De vrouwen uit Jeruzalem waren aanstonds daarheen teruggekeerd; zij hadden de gehele weg te voet afgelegd en ook Magdalena had niet anders willen reizen, ofschoon zij nog zeer zwak, ja, ziek was van de doorstane emoties en bezwijmingen en de lange reis te voet, iets wat zij volstrekt niet gewoon was; ook waren haar voeten bebloed van het gaan; de vrouwen die haar sedert haar bekering onuitsprekelijk beminden, leidden en steunden haar keer op keer.

Zij was bleek en kwijnde weg in tranen. Niettemin kon zij haar verlangen om Jezus te bedanken, niet bedwingen: zij verwijderde zich heimelijk met haar dienstmeid, ging Hem meer dan een uur ver tegemoet, viel vóór zijn voeten neer en besproeide deze met tranen van berouw, dankbaarheid en liefde.

Jezus reikte zijn hand, hief haar op en sprak vriendelijk met haar, ook over haar overleden zuster. Hij spoorde haar aan in haar voetstappen te treden en te boeten, zoals deze geboet had, hoewel zij gans haar leven van zonden vrij gebleven was. Na deze vermaning keerde Magdalena met haar dienstmeid langs een andere weg terug.

Jezus verdeelde vóór Betanië zijn leerlingen, waarvan enige naar Jeruzalem trokken; Hijzelf ging met Petrus en Joannes in de tuinen van Lazarus, die hun tegemoet kwam en hun, als naar gewoonte, in de voorzaal de voeten waste en de welkomsverversing aanbood.

(In fasc. 10, nr. 252 zagen wij dezelfde handeling volbracht worden. In fasc. 10, nr. 251, voetnoot 69, kan men nog eens de ligging van

Lazarus' domein te Betanië nagaan, ook hoe wij ons de indeling van zijn huis met de ontvangstzaal hebben voorgesteld.)

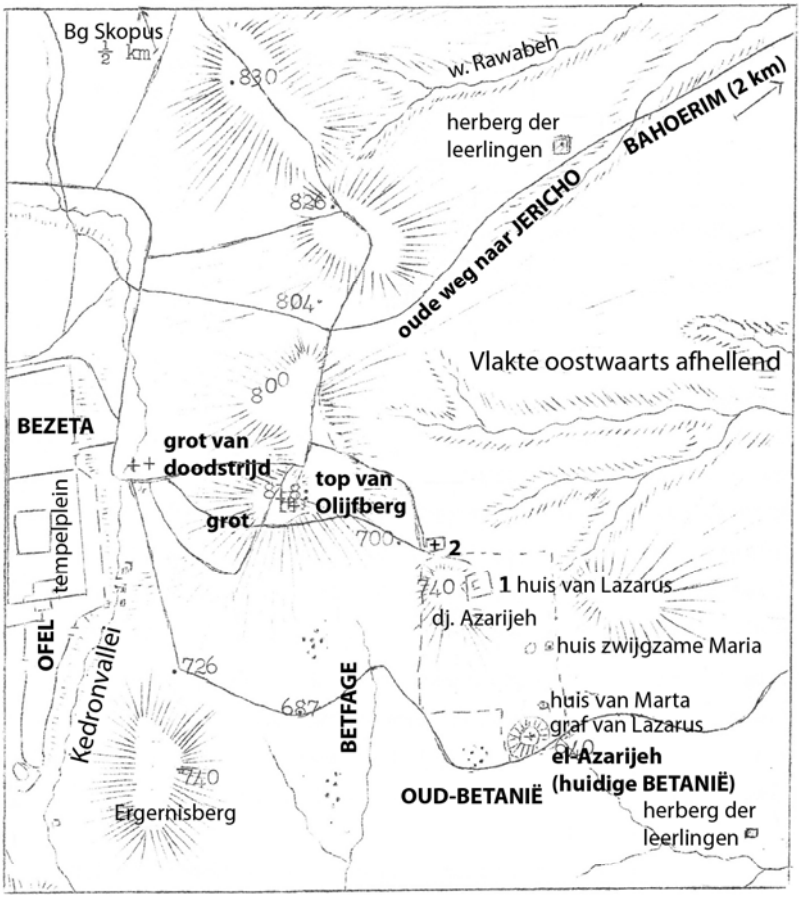

Op het kaartje duiden de volle dikke lijnen wegen aan;
de puntlijn stelt de grenzen voor van het domein van Lazarus en Marta.

Men heeft van west naar oost het tempelplein, de Kedronvallei, de Olijfberg, de djebel Azarijeh, tegen de oosthelling waarvan het huis of kasteel van Lazarus(1) aangebouwd is.
Het domein kan van noord naar zuid 900 m lang zijn en van west naar oost 400 m breed zijn.
Een voorname ingang (2), dicht bij de huidige kapel (+) die herinnert aan het uitgangspunt van Jezus' latere intocht in Jeruzalem.
Ongeveer 100 stappen ten zuiden van de noordelijke ingangspoort (2) staat het kasteel met ingangen aan de noord- en de oostkant. Van het dak kan men op de heuvel komen.

Nikodemus, die zich meer in acht nam, vertoonde zich niet.
Wel was hier Jozef van Arimatea.

Jezus bleef de gehele tijd binnenshuis en *sprak met niemand dan met de huisgenoten en de H. Vrouwen. Ik heb Hem ook met Maria, zijn Moeder, alleen horen spreken, en wel over de dood van Joannes*(nrs. 1011-

1012). Maria kende deze dood door een inwendige openbaring; overigens ook Jezus.

Jezus raadde haar aan over 8 dagen naar Galilea terug te keren, eer de Galilese gasten van Herodes uit Macherus vertrokken waren, terwijl het nog niet druk op de wegen was, om des te geruster haar reis te kunnen doen.

Hier valt mij in, wat ik vergeten heb te zeggen, dat de leerlingen van Jezus, die met Hem, hoewel gescheiden, naar Judea trokken, zich vaak niet ver van zijn verblijfplaats bevonden. Zij reisden gescheiden van dorp tot dorp, bezochten de herders in hun verspreid gelegen hutten en vroegen: "Zijn hier geen zieken, opdat wij ze genezen in de naam van Jezus, onze Meester, en hun voor niets geven, wat wij voor niets van Hem ontvangen hebben." (Mt. 10, 8). En waar zieken waren, zalfden zij die met olie en zij genazen. Ik heb dit veel zien doen, want ook aan de leerlingen had Jezus het charisma van het genezen en ook de olie gegeven.

De toestand te Macherus.

Joannes' dood blijft nog verzwegen en verborgen. Ja, zelfs nog op zijn reis naar Betanië vernam Jezus het gerucht dat hij de vrijheid terugbekomen had en dat hij in volle vrijheid het feest te Macherus bijwoonde.

Ik weet niet of men met opzet deze tijding gelanceerd had. Het feest zal nog een hele tijd voortduren. Immers, zodra Herodes opgehouden zal hebben zijn genodigden feestmalen aan te bieden, begint het schaamteloos wijf nog feesten te zijner eer in te richten.

Vijf personen, die de dood van Joannes kenden, zijn op bevel van Herodias gekerkerd en zonder verbinding met de buitenwereld.

Het zijn:

- 2 wachten,

- de scherprechter en zijn knecht en
- de meid van Salome, die nog enig medelijden liet blijken.

Buiten de vertrouwden, die het wisten, vermoedde er niemand iets van. Het feest gaat voort zijn gang. Herodes houdt zich weliswaar nog afgezonderd, doch zodra de feesten beginnen, die zijn bijzit te zijner eer inricht, zal hij wel door dit hels wangedrocht weer te voorschijn gelokt worden.

Jezus bij Jeruzalem.

1022.

13 januari = 25 Tebet. –

Deze morgen zag ik Jezus over de Olijfberg gaan, zich dan zuidwaarts wenden en aan de voet van de berg in een soort van dorp of legerplaats van ambachtslieden, metselaars en slaven vertoeven[524].

Ik zag Hem daar die mensen onderrichten, troosten en zeer vele zieken genezen. Dit dorp was uitsluitend bewoond door arme dagloners en metselaars, die aan de nooit onderbroken bouwondernemingen op de Tempelberg en aan andere openbare werken verbonden waren. Daar waren enige keukens, waar arme vrouwen tegen enige vergoeding de spijzen voor hen kookten.

---

[524] Jezus verlaat het domein van Lazarus door de noordelijke poort (zie schets in fasc. 10, nr. 251, voetnoot 69 alsook hierboven, waar men de cijfers 1 en 2 ziet), gaat westwaarts over de Olijfberg nabij de top, daalt af in het Kedrondal vanaf de plaats 'Dominus flevit', richt zich door dit dal zuidwaarts en komt door de waterpoort in de wijk Ofel; deze wijk was meest door tempeldienaren en werklieden bewoond en bedekte een heuvel met een niveau van 720 m.

Het niveau bij de zuidpunt van de heuvel is nog slechts 655 m.
Hoewel op een heuvel gelegen, ligt dit dorp toch aan de voet van de Olijfberg, daar deze zich nog ongeveer 100 m hoger verheft.

Onder hen waren zeer arme mensen en vele Galileeërs, ook zulke die van Jezus' predikingen en wonderen in Galilea getuige waren geweest; zelfs waren enigen door Hem genezen.

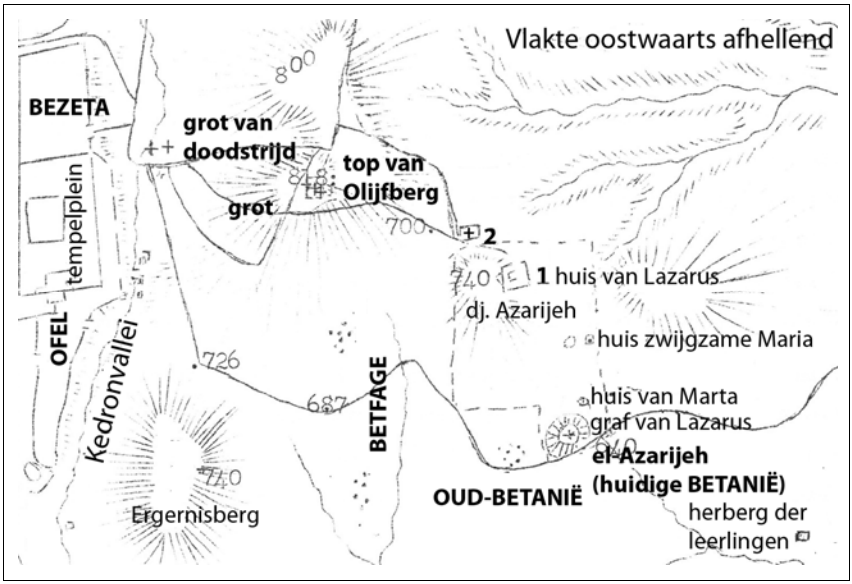

Er waren er van Gischala en van de landgoederen van Serobabel, de hoofdman van Kafarnaüm, en inzonderheid vele uit een stadje, niet ver van Tiberias en op de noordelijke hoogte van het dal van Magdalum gelegen[525], waar het naar het Meer van Galilea open

[525] Velen uit dit arbeidersdorp behoorden tot de werklieden van Serobabel, die ze aan Herodes had moeten afstaan als werkkrachten bij de bouw van de waterleidingen. Overigens zagen wij dat vele van zijn werklieden rotsbewerkers, steenmijnarbeiders waren.

Bij dit dorp vindt men nog de resten van steengroeven, zoals wij zagen in de beschrijving van het gewest in fasc. 16, nr. 624, voetnoot 294.

Serobabels werklieden arbeidden overigens aan de effenmaking van de heuvel en het aanleggen van terrassen tot tuinen. Dit dorp ligt op de heuvelen Oreimeh, el-Koer en Khoreibeh; ze sluiten aan de noordoostkant het dal van Magdalum, d.i. de vlakte Gennezaret af.

ligt, ten zuiden van het tuinendorp van Serobabel; het ligt daar waar de steden van de overzijde van het Meer, vooral de ijzertransportschepen van (het gewest van) Chorazin hun haven hebben; de meeste inwoners van dit dorp zijn zulke handarbeiders.

Jezus genas verscheidene zieken onder die mensen en zij vertrouwden Hem hun verdriet toe over het groot ongeluk dat een veertiental dagen geleden, bij de bouwwerkinstortingen geschied was (nrs. 1009-1010; 1024). Zij baden Hem toch ook tot verscheidene gewonden te gaan, die er nog levend van afgekomen waren. Op 7 na, hadden 100 mensen, zonder de 18 bouwmeesters en de gewonden mee te tellen, er het leven bij ingeschoten.

1023.

Jezus ging tot die gewonden, troostte en genas hen. Velen die hoofdkwetsuren opgelopen hadden, heelde Hij door zalving met de olie en het drukken van het hoofd; verpletterde armen, waaruit beendersplinters staken, door het bijeenvoegen van de breuken en flarden, die Hij dan zalfde en enige tijd met de hand gedrukt hield; gebroken armen die in windsels en banden rustten, zalfde Hij, omvatte de gebroken plaatsen met zijn hand en ze waren genezen, zodat ze van de windsels ontdaan konden worden en hun beweging terugbekomen hadden; de wonden van verloren lidmaten sloot Hij, enz.[526]

In dit dal, nabij die heuvelen lag Betsaïda, terwijl zich aan hun overkant de kleine vlakte Tabiga met de haven uitstrekt.

[526] Verloren lidmaten sloot Hij. – Jezus verving het verloren lidmaat niet door een nieuw.

In Kath. Archief, 1958, k. 74 tot 136 verscheen een magistrale verhandeling over de verschijningen te Lourdes, waarvan men in dit jaar het eeuwfeest vierde. De auteur verdedigde daarin de mening, dat God nooit wonderen doet die ALLE krachten van de natuur te boven gaan, nooit zulke nl.

Ik hoorde Jezus tot de daar verzamelde mensen zeggen, dat zij nog meer te bewenen zouden hebben, wanneer het zwaard de Galileeërs (in de tempel) zou treffen. Hij maande hen aan om aan de keizer alle belastingen zonder morren te betalen, en zei tot enigen wier vermogen ontoereikend was, dat Hijzelf hun het nodige zou bezorgen; zij hoefden slechts Lazarus er in zijn naam om te vragen, deze zou het hun geven. Jezus sprak hier op een aangrijpende, liefdevolle wijze, en ik hoorde die mensen er ook om jammeren dat de zieke sukkelaars thans aan de vijver Bethesda de hulp niet meer vonden, welke zij vroeger soms daar bekwamen (cfr. Joa. 5, 2-4). Nu moesten zij ellendig wegkwijnen; sedert lang was geen enkele genezing meer gesignaleerd.

Ik zag Jezus wenen, terwijl Hij over de Olijfberg ging. Tot de levieten zegde Hij: *"Indien die stad daar het Heil niet aanneemt, zal de tempel verwoest worden, zoals nu deze gebouwen ingestort zijn en ontelbare mensen zullen er onder begraven worden. Laat deze jongste gebeurtenis u tot waarschuwing strekken, tot les en*

---

waarvoor scheppingskracht is vereist en iets, b.v. een ontbrekend lichaamsdeel uit het niets in het bestaan geroepen en teruggeschonken wordt. "Zijn wonderen doet God steeds, meent de auteur, met in de natuur voorhanden zijnde krachten, doch op een manier waartoe de natuur niet in staat is, b.v. in veel korter tijd dan zij het vermag."

Misschien kan men dit een algemene regel noemen en tot bevestiging ervan wijzen op de hier door K. vermelde genezing.

Maar zeker kent deze regel tal van uitzonderingen.

- Vooreerst laat de auteur zelf buiten beschouwing de opwekking van doden.
- Verder hebben wij een genezing waarvoor scheppingskracht vereist was in Piet Derudder.
- En wat gezegd van wonderen als de vermenigvuldiging van broden en vissen?

vermaning." (Dit wenen van Jezus bij deze gelegenheid is een ander geval dan het wenen bij Lk. 19, 41).

De ingestorte Siloëtoren.

1024.

Ik heb nu ook gezien hoe het bouwwerk ingestort is: het geschiedde aan de zuidzijde van het Tempelplein.

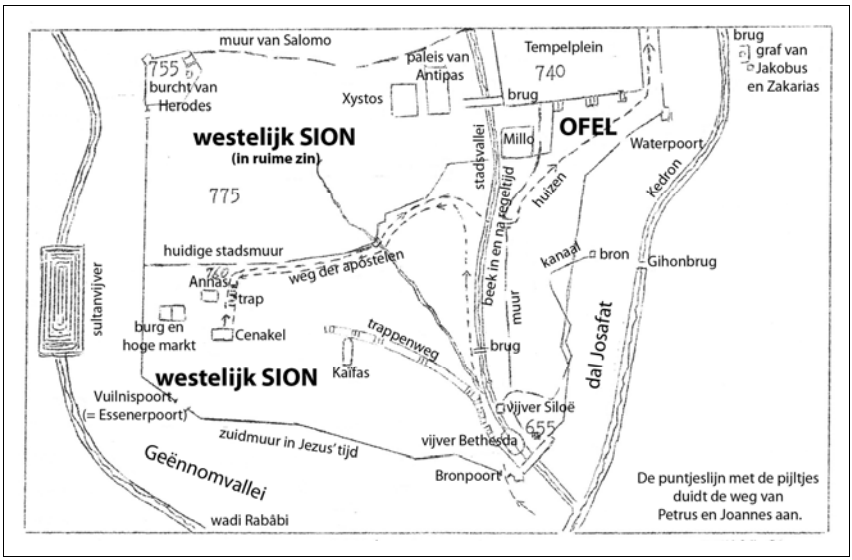

Een grote waterleiding moest daar gebouwd worden om het bloed uit de tempel naar het dal te brengen, ter plaats waar ook het overtollige water van de vijver Bethesda wegvloeit[527].

[527] Waterleiding om het bloed weg te brengen – Zonderlinge koppeling van woorden; ze houden nochtans geen tegenstrijdigheid in, want niet alleen walgelijk bloed moest uit de tempel van de plaats der slachting weggebracht worden, maar ook vuil spoelwater en dit in grote hoeveelheid.

De leiding die beide wegbracht kon bijgevolg ook waterleiding genoemd worden. Dit bloed en water werden ondergronds door kanalen of riolen afgeleid.

Zulke kanalen werden ontdekt onder de driedubbele tempelpoort in de zuidmuur van het Haram of omheiningsmuur en een ander bij de zuidwesthoek van het Tempelplein onder dezelfde muur.
Dit laatste vervolgde zuidwaarts zijn loop tot de vijver Bethesda; hier werd het einde ervan ontdekt onder de trapweg, die aan de voet van de uiterste westelijke muur van de vijver van zuid naar noord opwaarts liep.
Dit ondergronds kanaal mondde uit in het dal, dat hier ruim is en opeens 5 of 6 m dieper ligt dan het terrein van de vijver (cfr. Guide, blz. 258, 257).

Maar hier bij K. is er sprake van een bovengrondse, hoge waterleiding, die instortte. Hieruit volgt de vraag of misschien proefnemingen gedaan werden om bloed en vuil water langs een andere leiding ter bestemming in het zuidelijk dal te brengen, dan wel of in de bouwondernemingen bevat was het herstel van de ondergrondse leidingen en tevens de bouw van een bovengrondse echte waterleiding, die het water uit de Siloëvijver naar de tempel moest brengen, nadat het bij de vijver omhoog gepompt was?

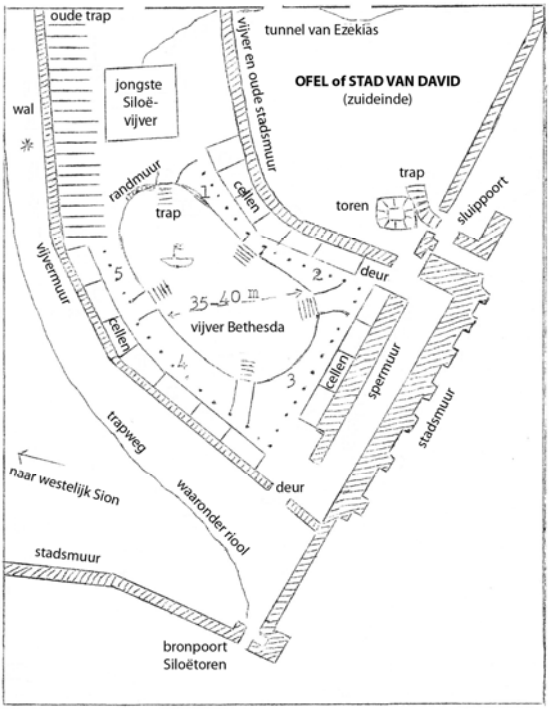

Op de bovenstaande schets vertoont de zuidoosthoek van de stad de oude en jongste Siloëvijver, tussen verschillende muren, en de zuidpunt van de heuvel Ofel.

Volgens K. en ook volgens Th. Neumann is die vijver met de omringende gebouwen en cellen het Bethesda-gesticht, dat in het Evangelie van Joannes vermeld is.

K. maakt er vaak gewag van; straks zal zij de genezing van de 38-jarige zieke, die door Jezus bij die vijver genezen werd, verhalen;
zij lokaliseert hier ook de doopplaats van de apostelen na de nederdaling van de H. Geest.

In al deze gevallen kan die tekening als illustratie dienen.

***

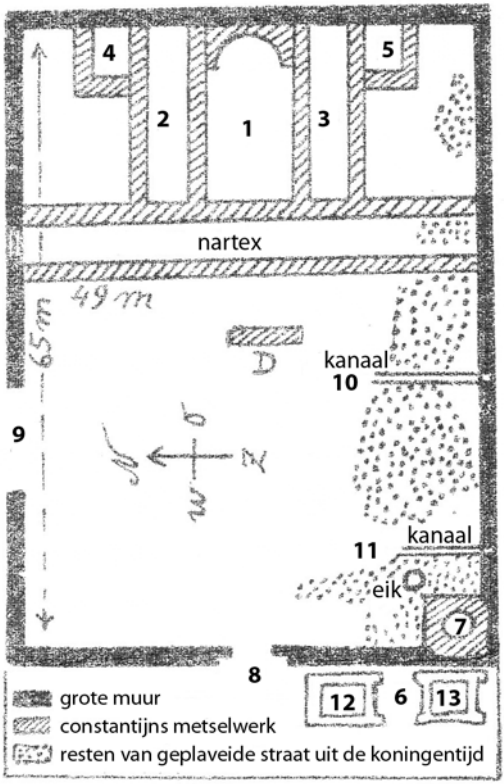

Pilatus had op allerlei manieren geld tot dit doel afgeperst en daar was een eerloze kerel in het sanhedrin … hoe heet hij ook weer? … zijn naam is me nu ontgaan, die het heimelijk met de Herodianen houdt en alles voor Herodes afspiedt.

Het ontbrak Pilatus aan deugdelijke steen en bekwame bouwmeesters, maar die kerel heeft ze hem vanwege Herodes aan de hand gedaan; deze heeft vervolgens, in verstandhouding en afspraak met Herodes en de bouwmeesters, die tot de sekte der Herodianers behoorden, de gehele bouw zo verraderlijk

---

Bovenstaande tekening is het plan van een monument, drie kwartier ten noorden van Hebron en bestemd om de woonplaats van Abraham te Mambre te vereeuwigen.

De beschrijving ervan is reeds gegeven in het begin van fasc. 4 (verklaring van de kaart van Hebron en omgeving).

Om deze schets te verstaan, leze men de bijgevoegde legende en een 20-tal regels in fasc. 4.

In de zuidwesthoek van het rechthoekje ziet men aangetekend de eik die Abrahams tent of woning overschaduwde.

In dezelfde hoek is ook de 7 m diepe bronput aangetekend, die nooit geheel zonder water is. Op deze plaats heeft de gebeurtenis plaatsgehad, die verteld is in Genesis, 18, 1-15 en die onze K. op haar beurt zo mooi verteld heeft (zie terug fasc. 1, nr. 26).

Het gestreepte deel rechts wijst de oppervlakte aan, die later door een basiliek van Konstantijn en haar bijgebouwen ingenomen werd.

In de laatste decennia hebben opgravingen de grondslagen van de reusachtige ringmuur blootgelegd. Meteen werden ook resten ontdekt uit de tijden der Koningen en dit wijst er op tot hoever in het Oude Testament de traditie van Abrahams verblijf op die plaats teruggaat.

Ze ligt zowat 3 ½ km ten noorden van Hebron en heet Haram (ook: Beit) Ramet el-Khalil, d.i. Heiligdom (Huis) van de hoogte van de vriend. Immers, in navolging van de H. Schrift (Jes. 41, 8; Jak. 2, 23) geven de Arabieren de naam el-Khalil (vriend van God) aan Abraham.

Daarom noemen zij ook Hebron ‘el-Khalil’, stad van de Vriend, omdat zich daar zijn grafspelonk bevindt.

Deze bemerking komt hier te pas, omdat we Jezus straks naar Hebron zullen zien gaan om de verwanten van de Doper te troosten.

aangelegd, dat (bij het wegnemen der steigers) alles moest instorten, vele ongelukken plaatshebben en de haat tegen Pilatus hoger moest oplaaien.

De 18 Herodiaanse bouwmeesters stonden tegenover de Tempelberg op het terras van een gebouw (of toren) en gaven order de bouwstellingen, waarop de bogen gewelfd opgetrokken waren, weg te nemen, daar alles droog en vast geworden was. De arbeiders stonden overal te werken aan de hoge bogen om de stellingen te verwijderen, toen opeens het hele bouwgevaarte uit elkander viel; de zware muren stortten omver, men hoorde niets dan jammer- en noodgeroep; alles vluchtte en schreeuwde. Gekraak en stofwolken vervulden de gehele omstreek; vele kleine woningen werden mee neergerukt en een menigte arbeiders en ook andere mensen aan de voet van de Tempelberg kwamen om. Maar de plaats waar de achttien verraders stonden, stortte door de aardschok gelijkelijk in; zij worden onder het puin verpletterd en begraven.

Dit geschiedde in de dagen kort vóór de feestelijkheden te Macherus, en ook wel dáárom is niet één Romeinse officier of beambte naar het feest gekomen, want nu is Pilatus geweldig tegen Herodes verbitterd en hij zint op weerwraak. Nu nog is men steeds aan het wegruimen van het puin, waar nog lijken uitgetrokken worden; het is een zeer lang bouwwerk geweest en de schade is enorm.

Bij de bouw van deze waterleiding, die door een verraad van Herodes instortte, geraakten Pilatus en Herodes in vijandschap, doch bij de dood van Jezus, de instorting of verwoesting van de ware geestelijke tempel, verzoenden zij zich weer met mekaar (Lk. 25, 12).

De eerste verwoesting rukte de verraders mee in de val;
de tweede bracht straf en verwerping over het gehele Jodendom.

Jezus in de herberg van Jozef en Maria bij Jeruzalem.

(die wij lokaliseerden te Qatamin, zie fasc. 4, nr. 103, voetnoot 221)

1025.

Ik zag Jezus met zijn gezelschap ‘s middags vóór de poort (van Jeruzalem) waardoor men naar Bethlehem gaat, ongeveer een kwartier van de stad, in het huis waar Maria en Jozef vertoefden toen zij naar Jeruzalem gingen, om Hem als Kind van veertig dagen in de tempel aan God op te dragen.

Op haar reis naar de kribbe te Bethlehem had ook de H. Anna hier overnacht, en ook Jezus was in zijn 12e jaar hier geweest, toen Hij bij de Olijfberg zijn afreizende ouders had verlaten en naar Jeruzalem teruggekeerd was.

In deze herberg wonen zeer vrome, eenvoudige mensen, bij wie Essenen en andere brave mensen op hun reis een onderkomen vinden; zij voelen er zich als thuis. Hier woonden nu de kinderen van de ouders van toen. Ook leefde nog een oude man, die zich alles nog levendig herinnerde; zij kenden Jezus niet meer; sedertdien was Hij hier niet meer geweest, en zij meenden dat Hij wellicht Joannes de Doper was, van wie zij meenden dat hij nu op vrije voeten gesteld was.

Ik was hier getuige van een zeer aandoenlijk tafereel:
zij toonden aan Jezus in een hoek van het huis het beeld van een Kindeke, zorgvuldig ingebakerd en juist gekleed zoals Jezus er uitzag, toen Maria Hem naar de tempel bracht; ook lag het in een kribje als het zijne en er brandden lampen en lichten hij, waarvan de schijn als uit papierzakken of lampions kwam.
Zij zeiden tot Jezus: “Jezus van Nazareth, de grote Profeet, vóór 33 jaren te Bethlehem geboren, is met zijn Moeder hier geweest. Een Gezant die van God komt, moet men eren en daarom vieren wij 6 weken lang zijn geboortedag; dit is wel beter dan de geboortedag te vieren van Herodes, die geen profeet is!”

Door de omgang met Anna en alle vrienden der H. Familie en door de herders die eveneens in deze herberg kwamen, wanneer zij naar Jeruzalem gingen, waren deze mensen nu nog gelovige vereerders van Jezus en van de hele H. Familie.

Toen Jezus zich nu aan hen kenbaar maakte, was de verrassing onbeschrijfelijk en hun vreugde ongelooflijk; zij lieten Hem in het huis en de tuin alle plaatsen zien, waar Maria en Jozef en Anna zich opgehouden hadden. *Jezus onderrichtte en troostte hen* en zij wisselden geschenken. Door een leerling liet Hij hun wat geld geven en zij gaven Hem daarvoor brood, honig en vruchten voor onderweg en zij deden Hem nog een goed eindweegs uitgeleide. Deze mensen stammen van de herders bij Bethlehem af en waren hier in de herberg getrouwd.

Jezus maakt te Joetta aan zijn gezellen de dood van Joannes bekend.

1026.

Van hier vertrekkend ging Jezus met zijn gezelschap ter zijde van Bethlehem en voorbij de meeste steden 5 uren ver tot Joetta (thans Koeta), dat de geboorteplaats van Joannes de Doper is en een uur van Hebron verwijderd ligt (zie fasc. 4, verklaring van de kaart van Hebron en omgeving).

Ook Maria, Veronika, Suzanna, Joanna Chusa, Maria Joanna Markus, Lazarus, Jozef van Arimatea, Nikodemus en meer andere Jeruzalemse leerlingen waren in afzonderlijke gezelschappen reeds in de morgen zonder vertoeven daarheen gereisd.
Van Jeruzalem uit waren zij een rechter weg gevolgd en verscheidene uren vroeger daar aangekomen dan Jezus.

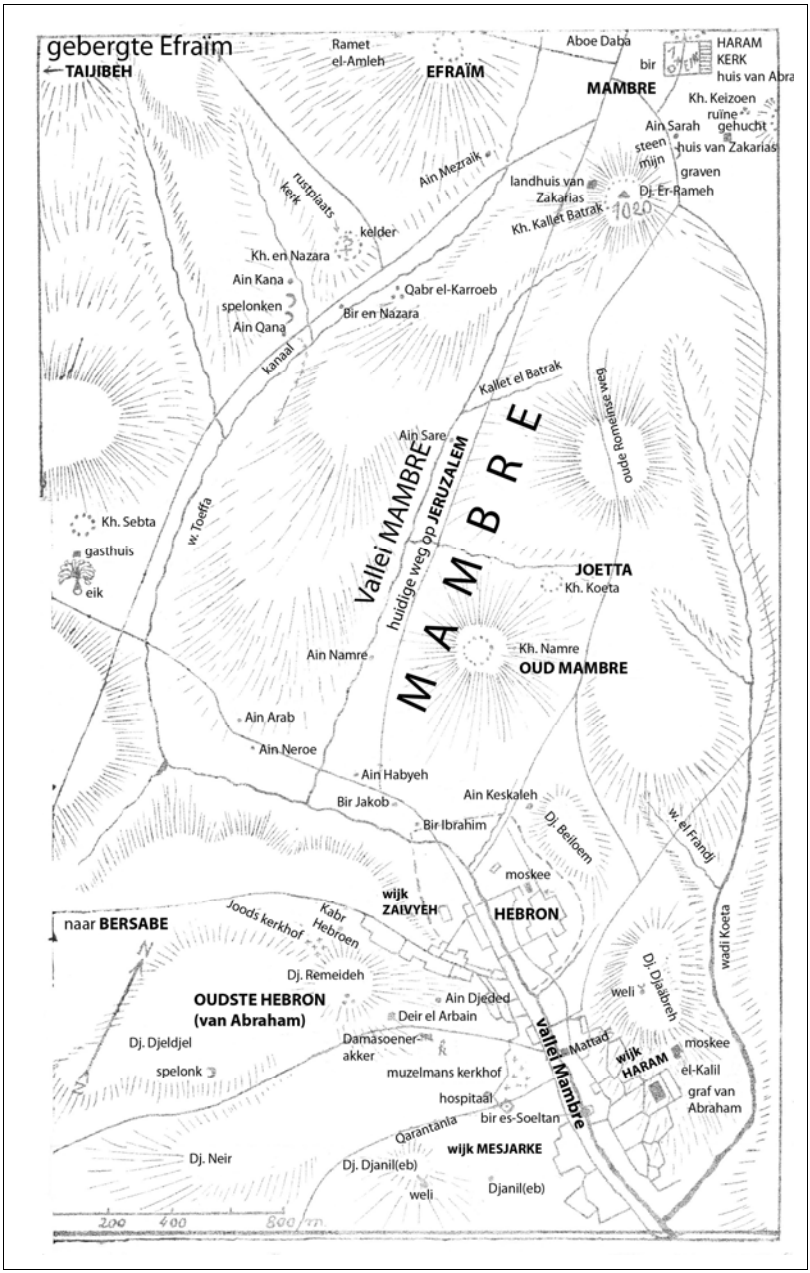
gebergte Efraïm
TAIJIBEH
Ramet el-Amleh
EFRAÏM
Aboe Daba
bir
MAMBRE
HARAM
KERK
huis van Abra
Kh. Keizoen
ruïne
Ain Sarah
gehucht
steen mijn
huis van Zakarias
graven
Dj. Er-Rameh
1020
Ain Mezraik
landhuis van Zakarias
Kh. Kallet Batrak
rustplaats
kerk
kelder
Kh. en Nazara
Ain Kana
spelonken
Ain Qana
Qabr el-Karroeb
Bir en Nazara
kanaal
Kallet el Batrak
oude Romeinse weg
Ain Sare
Vallei MAMBRE
huidige weg op JERUZALEM
M A M B R E
w. Toeffa
Kh. Sebta
gasthuis
eik
JOETTA
Kh. Koeta
Ain Namre
Kh. Namre
OUD MAMBRE
Ain Arab
Ain Neroe
Ain Habyeh
Bir Jakob
Ain Keskaleh
Bir Ibrahim
Dj. Beiloem
w. el Frandj
moskee
wijk ZAIVYEH
HEBRON
naar BERSABE
Joods kerkhof
Kabr Hebroen
wadi Koeta
Dj. Remeideh
OUDSTE HEBRON
(van Abraham)
Ain Djeded
Deir el Arbain
weli
Dj. Djaabreh
Dj. Djeldjel
Damasoener-akker
Mattad
wijk HARAM
moskee
el-Kalil
spelonk
muzelmans kerkhof
vallei Mambre
hospitaal
graf van Abraham
bir es-Soeltan
Qarantania
wijk MESJARKE
Dj. Neir
Dj. Djanil(eb)
weli
Djanil(eb)
200 400 800 m

Het huis van Zakarias ligt een kwartier vóór Joetta als een afzonderlijk landgoed, (tamelijk) eenzaam op een heuvel (zie kaart fasc. 4, alsook hierna).

Het huis en de landgoederen, hoofdzakelijk in wijnbergen bestaande, zijn het erfdeel van Joannes de Doper.

De zoon van de broer van zijn vader (of Joannes' volle kozijn), die eveneens Zakarias heet, woont hier en bestuurt alles.
Hij is een leviet en **bevriend met Lukas,** die hem nog onlangs te Jeruzalem bezocht en **vele bijzonderheden over de H. Familie uit zijn mond vernam.**

Hij is jonger dan Joannes de Doper en van dezelfde leeftijd als de apostel Joannes. In zijn jeugd, gedurende het verblijf van Joannes in de woestijn, heeft hij tot Elisabets dood bestendig als een kind van den huize hier ingewoond; hij behoorde tot een klas van levieten, die enige gelijkenis met de Essenen hadden en ingewijd waren in zekere geheimenissen, die zij van hun voorvaderen geërfd hadden; zij verwachtten met een bijzondere godsvrucht en ongewoon verlangen de komst van de Messias. Deze Zakarias was een zeer verlicht, een ongetrouwd man, Jezus en zijn gezelschap werden door hem met de voetwassing en het welkomsvoorgerecht ontvangen, en, nadat alle aanwezigen Jezus begroet hadden, begaf Hij zich naar de synagoge te Joetta.

Heden was het een vastendag geweest en heden avond begon de sabbat van een plaatselijk feest te Joetta en te Hebron[528], ter gedachtenis aan de zegepraal van David op zijn opstandige zoon, die het eerst te Hebron, zijn geboortestad, de banier van het oproer tegen zijn vader had gestoken (II Sam. 15, 7-12).

---

[528] Vastendag de sabbat van een feest. Hier noemt K. opnieuw sabbat een feest, cfr. fasc. 13, nr. 432, voetnoot 194.

Het hier genoemde feest is in de algemene joodse kalender niet vermeld, evenmin als de vastendag, en het moet ook geen verwondering baren, aangezien het een lokaal feest was, bijgevolg voorafgegaan door een vasten, die eveneens lokaal was, daar hij een voorbereiding was op het feest.

Op dit feest werden in de synagoge en in de huizen vele lampen aangemaakt, die zelfs de gehele dag bleven branden. Zij dankten God op dit feest voor de verlichting, waardoor zij zich bij die gelegenheid aan de zijde van het recht geschaard hadden en zij smeekten om verlichting om ook in de toekomst altijd het rechte, goede en ware te mogen kiezen[529].

Jezus sprak voor veel volk in de synagoge en ontving bewijzen van grote liefde en achting vanwege de levieten. Ook maaltijdde Hij met hen en leerde over David.

1027.

14 januari. –

Jezus bezocht heden, en dit deden ook verdeeld zijn leerlingen, de omstreken van Joetta en Hebron, overal predikend en helend, en hetzelfde deed Hij ook te Joetta.

Ook Maria met de vrouwen was naar hier gekomen. Onderweg had zij veel verteld van haar reis met Jozef naar Elisabet; zij toonde aan de vrouwen de plaats waar Jozef weer was afgereisd en zei hoe bang het haar toen om het hart was geweest, wegens hetgeen Jozef wel denken zou, wanneer hij, haar tegemoet komend, haar veranderde, gezegende toestand zou bemerken; zij vertelde ook heden en gisteren tegen de H. Vrouwen, terwijl zij met hen alle gedenkplaatsen bezocht, alle geheimen en wonderen, die hier bij haar bezoek en bij de geboorte van Joannes voorgevallen waren.

Zo sprak zij van het opspringen van Joannes in de schoot van zijn moeder; zij vermeldde de groet van Elisabet en bekende dat God op die groet haar het MAGNIFICAT had ingegeven;

---

[529] Ter vergelijking: “De Mohammedanen te Hebron zeggen bij hun abluties, alvorens de moskee binnen te treden, wanneer zij hun oren bevochtigen: “O Allah! maak dat ik behore tot hen die luisteren naar wat gezegd wordt en mij hecht aan wat het beste is.”” (Uit ‘Rondzwervingen in Palestina’ – Wanderungen, S. 169-170).

daarna had zij elke avond dit gebed met Elisabet gebeden; zij bracht hun ter kennis de stomheid van Zakarias en hoe God hem bij het uitspreken van de naam van Joannes de spraak had teruggegeven.

Al deze wonderbare gebeurtenissen en geheimen, die hun tot nog toe onbekend gebleven waren, vertelde zij aan de H. Vrouwen in alle vertrouwelijkheid en onder tranen van godvruchtige herinnering en ook de H. Vrouwen waren op die heilige herinneringsplaatsen tot tranen toe bewogen, doch bij hen waren het meer tranen van troost dan bij Maria, die tevens weende om de dood van Joannes, waarvan de andere vrouwen nog geen vermoeden hadden. Ook de bron toonde zij hun, die op haar gebed nabij het huis ontsprongen was en zij dronken het water er van.

's Avonds zag ik een gezamenlijke maaltijd, waarbij *Jezus onderricht gaf*. De vrouwen zaten afgezonderd, doch zij konden alles horen. Wanneer alle overige vrouwen zich teruggetrokken hadden, ging Maria met Jezus, Petrus en Joannes en met de drie leerlingen van de Doper: Jakobus, Eliakim en Sadoch, die de zonen van haar oudste zuster Maria Heli waren, in de kamer waar Joannes geboren was.

Hier lag een groot vreemdsoortig deken op de vloer open gerold en zij knielden en zaten er omheen. Maar *Jezus stond rechtop en sprak hun over de heiligheid en de loopbaan van Joannes.*

De H. Maagd vertelde hun de omstandigheden, waaronder deze deken vervaardigd en geborduurd was: zij had die gemaakt tijdens haar verblijf bij Elisabet, samen met deze, voor de geboorte van Joannes (fasc. 4, nr. 93, midden), die er op ter wereld gebracht werd. Deze deken die Elisabet bij Joannes geboorte tot bed diende, was van geelachtige wol, die als gestikt en met vele bloemen versierd was. Aan de bovenrand waren spreuken uit de groet van Elisabet en uit het Magnificat met grote letters

ingenaaid. Maar daaronder las ik ook een spreuk, die niet in de Bijbel voorkomt, maar deze, helaas! ben ik jammerlijk vergeten.

1028.

Midden op de deken was een soort van kleed voor de kraamvrouw vastgemaakt, waarin zij de voeten, gelijk in een zak, kon inknopen. Boven vormde dit kleed een soort van mantel, waarin zij zich kon inhullen en het had een kap. Dit omhulsel of kleed was eveneens van geelachtige wol met bruine bloemen; het was nagenoeg alsof men een slaapkleed met zijn onderste helft of ruggedeelte op een gestikt deken zou naaien.

Ik zag dat Maria de bovenrand van de deken vóór zich opgeheven hield en de aanwezigen de opgenaaide spreuken en profetieën voorlas en uitlegde; zij zei ook dat zij aan Elisabet voorzegd had, dat Joannes Jezus slechts driemaal van aangezicht zou zien, en hoe dit zo was uitgekomen: Hij heeft Hem inderdaad slechts driemaal gezien:

- ten eerste, als kind in de woestijn, toen de H. Familie op haar vlucht naar Egypte hem op een geringe afstand voorbijtrok;
- ten tweede, bij Jezus' doop en
- ten derde, toen hij Hem aan de Jordaan zag voorbijgaan en getuigenis van Hem aflegde (nrs. 176, 289, 315, 1031).

Nadat zij voorbereid waren, *openbaarde Jezus hun dat Joannes door Herodes gedood was* en een grote droefheid greep allen aan: zij besproeiden de deken met hun tranen en vooral de apostel en evangelist Joannes zag ik zich wenend op de vloer rollen[530].

---

[530] Zich wenend op de grond rollen was bij de doden een gebaar en uiting van grote droefheid (D.B. Deuil; cfr. fasc. 7, nr. 173, voetnoot 367).

De bron, op Maria's gebed in de nabijheid van Zakarias' huis ontsprongen, waarvan in dit nr. melding gemaakt is, ligt tussen zijn woonhuis en landhuis. (fasc. 4 alsook hiervoor, zie kaart van Hebron en omgeving).

Het was een hartverscheurend schouwspel die mannen daar snikkend en weeklagend met hun aangezicht op de deken te zien liggen, maar Jezus en Maria stonden aan de beide einden en de Heer troostte hen ernstig, bereidde hen op nog erger gebeurtenissen voor en *gebood hun zijn dood vooralsnog geheim te houden, daar buiten hen het nog niemand wist,* behalve dan de daders zelf.

Ik moest hedennacht geweldig lopen op mijn reis, om nog tijdig daar te kunnen komen; ik knielde naast hen op de deken neer en weende met hen en ik had 3 bloemenkronen mee, die ik aan de lieve Moeder van God gaf, 2 kleinere en een grote; deze laatste was amper half af; ik schaamde mij erover, doch Maria nam ze goedig aan en legde ze op de deken:

- de onvoltooide grote legde zij voor Jezus in het midden,
- de tweede voor haar en
- de derde voor Joannes aan weerszijden; ik meen ook dat zij ze achteraf met en in de deken heeft opgerold.

***

Brentano interpreteert deze symbolische handeling als volgt: de kronen zijn zinnebeelden van pijnen en ziekten, die de zienster nog niet alle en geheel heeft doorstaan.

In haar lijdensnachten offert zij haar smarten aan Jezus, Maria en Joannes op, terwijl zij die zinnebeeldig tot kransen vlecht, daar in haar visioenen bloemen en kronen de zinnebeelden van haar smarten zijn.

Jezus bij het graf van Abraham en te Betaïn.

1029.

15 januari. –

Jezus leerde deze morgen bij het bos Mambre.
(Over Mambre is genoeg gezegd in fasc. 4, verklaring van de kaart van Hebron en omgeving).

Hij bevond zich ten zuiden van het (toenmalige, nog niet ver uitgebreide) Hebron, bij de spelonk Makpela (die nu door de grote muzelmanse moskee overbouwd is). In deze spelonk zijn Abraham en andere oudvaders begraven.
Jezus deed in dit gewest ook genezingen, hoofdzakelijk van landelijke mensen, die daar verspreid en afzonderlijk wonen.

Het bos Mambre is een dal ten zuiden (maar ook een district ten noorden) van Hebron, vol eiken die wijd uit elkaar staan, en beuken en notenbomen. Dit dal opent zich (of mondt uit, zie steeds dezelfde kaart geheel beneden) in een ander dal (dat uit het noordoosten komt). Dicht vóór het bos Mambre zijn verscheidene spelonken, ook de grote spelonk Makpela, waar Abraham, Sara, Jakob, Isaäk en andere oudvaders begraven zijn.

De spelonk is dubbel, gelijk twee kelders; de graflegers zijn deels vooruitspringende, deels in de wanden uitgehouwen of uitgeholde stenen lijkbanken. Deze grafspelonk Makpela is nog in grote eer en door een boomgaard met een leerstoel voorafgegaan (cfr. Gen. 25, 17). De rots of heuvelhelling is geheel bekleed met wijngaarden, maar boven op de rots (hoogste heuvelhelling en -vlakte) groeit graan[531].

---

[531] Het dal van Hebron of Mambre verenigt zich met een andere vallei, die komt uit de richting noordoosten. De plaats tussen de heuvelhellingen vóór de uitmonding in het ander dal draagt de naam 'Poort van Hebron'.
Waar de twee valleien zich verenigen is de vlakte of het landschap ruimer. Vandaar dit woord in D.B. Hebron: "De zuidelijke Poort van Hebron verleent

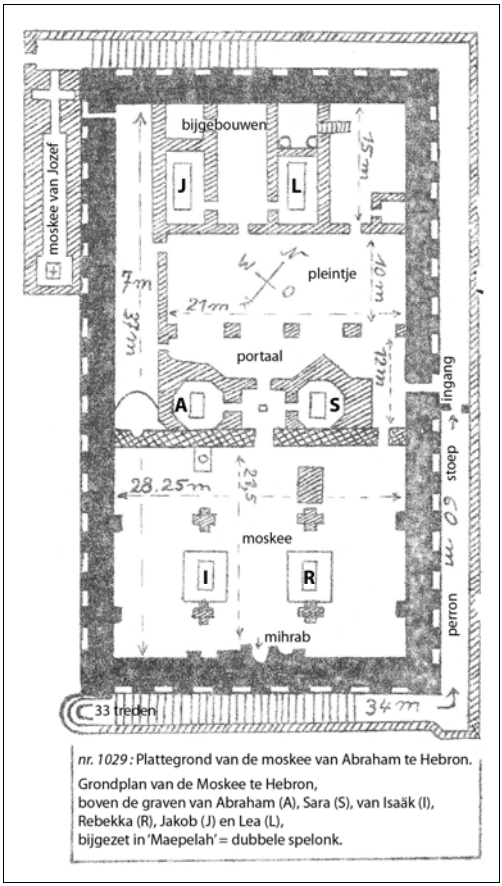

nr. 1029 : Plattegrond van de moskee van Abraham te Hebron.

Grondplan van de Moskee te Hebron,
boven de graven van Abraham (A), Sara (S), van Isaäk (I),
Rebekka (R), Jakob (J) en Lea (L),
bijgezet in 'Maepelah' = dubbele spelonk.

---

toegang naar een liefelijk en vruchtbaar landschap." Ook vindt men hier helder water in overvloed.

Niet alleen aan dit beperkte landschap is de vruchtbaarheid eigen, maar aan heel de omstreek van Hebron; het graan en het brood zijn beroemd om hun goede smaak. De heuvelhellingen die boven de stad uitstijgen, haar insluiten en omringen, zijn zeer vruchtbaar, rijk aan graan, wijngaarden en alle soorten van vruchtbomen, olijfbomen, granaatbomen, vijgenbomen, abrikozen, notelaren, enz.

Benevens de grote dubbele spelonk van Abraham bestaan er nog meerdere andere te allen kante en ondergrondse ruime kelders. Men kan hierover Guérin nazien, Judée, III, 214-245.

Jezus was met de leerlingen in de spelonk; verscheidene graven werden ontdekt. Enige geraamten waren uiteen gevallen, maar dit van Abraham lag nog in goede orde en schikking op zijn rustplaats. Een dikke, bruine bedekking werd er afgerold; ze was gevlochten als met vingerdikke koorden van kamelenhaar.

Jezus sprak vóór de spelonk van Abraham over de Belofte en de vervulling ervan; Hij genas ook meerdere zieke landbouwers; een deel van hen waren lam, andere hadden de tering of de waterzucht. Razende bezetenen zag ik niet, doch wel krankzinnigen en maanzieken.

Het land is hier zeer vruchtbaar; de graanoogst staat wonderschoon en is reeds geel; het brood er van is voortreffelijk; hier heeft bijna iedereen zijn wijnberg. De bergen zijn van boven vlak en begroeid met koorn; om de bergen (op hun hellingen) zijn wijn-aanplantingen en in hun gronden wonderlijke spelonken.

Toen Jezus met de leerlingen in de spelonk Makpela ging, legden zij hun sandalen buiten de deur af en gingen er barvoets binnen; zij schaarden zich eerbiedig rond Abrahams graf en *alleen Jezus nam er het woord*[532].

---

[532] Hier willen wij twee nota's plaatsen, vooreerst over:

a) Zij legden hun sandalen af.

- In nr. 150 hebben wij ook de H. Driekoningen dit te Bethlehem zien doen alvorens Jezus' geboortegrot binnen te treden.
- Straks zal door K. gezegd worden dat David blootsvoets vóór de Ark ging.
- Mozes kreeg bevel zich te ontschoeien op de heilige plaats van de brandende braamstruik.
- Hetzelfde gebruik onderhielden de priesters en priesteressen bij de Grieken en Romeinen.
- In Indië treedt geen bramaan zijn pagode binnen, tenzij ontschoeid uit eerbied voor de heilige plaats.
- Barvoets betraden ook de H. Driekoningen in hun land hun tempel.

Makpela, de grafspelonk van Abraham.

De hebreeuwse naam Makpela betekent 'dubbel', 'iets dat dubbel is' en zo werd de grot genoemd, omdat ze bestaat uit twee grote ruimten.

In de loop van de eeuwen vóór Chr. werd de grot die met haar gewelf boven de grond uitstak, ombouwd door een monumentale rechthoekige muur; deze is 60 m lang, 34 m breed en gemiddeld 2,50 m dik.

Het tijdperk van zijn ontstaan is onzeker. Men heeft vooral in Salomo (of zijn opvolgers) de bouwer willen zien. Hedendaags denken de geleerden, doch zeer ten onrechte, aan Herodes de Grote. Ten onrechte om meerdere redenen, b.v. omdat Flavius Josephus die de opsomming geeft van Herodes' voornaamste bouwwerken, dit grootse monument niet eens noemt.

De genoemde muur rijst op tot een hoogte van 10 m.
Het metselwerk dat daarboven nog 3 à 4 m hoger stijgt, zoals ook de torens en minaretten aan de noordwest- en zuidoosthoek zijn van Arabische oorsprong (± 10e eeuw). De stenen van de oude muur zijn effen als marmer, bronskleurig van ouderdom en onverbrokkelbaar; er is nog geen schade aan te bemerken. In de onderste lagen is de lengte der stenen 8 m, de hoogte 1,15 m, doch naar omhoog toe verminderen hun afmetingen.

- In de hele islamitische wereld is dit gebruik nog hoog in ere.
  Zich van zijn schoeisel te ontdoen is de eerste vereiste, indien men een moskee in wil treden.
- Bij de Karaïeten is dit gebruik nog steeds van kracht, maar de overige Joden gaan thans geschoeid hun synagogen binnen en houden bovendien, mannen zowel als vrouwen, het hoofd bedekt.

b) Zo beknopt mogelijk een woord over de zo beroemde moskee boven het graf van Abraham te Hebron. De aartsvaders Abraham, enz. liggen hier begraven, weet K. hier te zeggen.

Wij zullen straks zien in welke rangschikking hun graven daar ingericht zijn, althans volgens de mohammedanen.

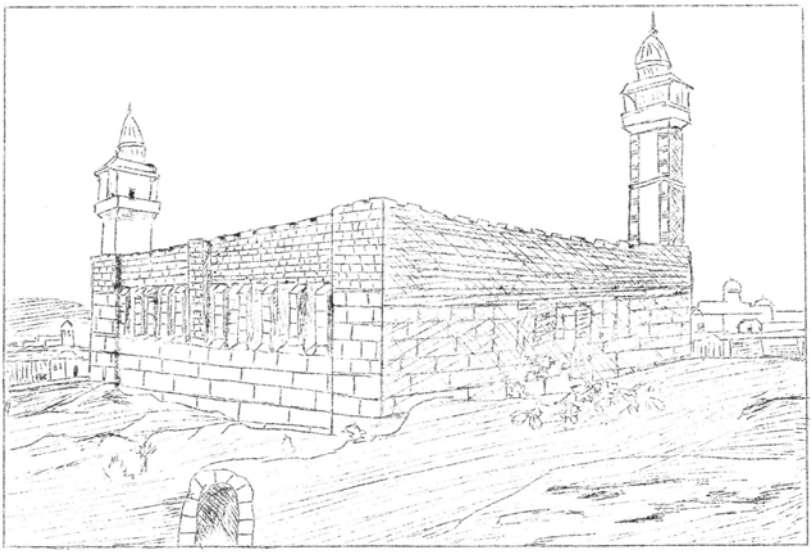

Het heiligdom van Abraham met zijn grafspelonk te Hebron zoals het er uitzag, een eeuw geleden.

Op de tekening zijn details weggelaten, b.v. de moskee van de Patriarch Jozef, bij de noordwesttoren en de trap naast de zuidmuur.

Dit monument is één van de mooiste constructies van Palestina en voor een vakman één van de meest interessante bouwwerken van de wereld. Als kunstwerk evenaart of overtreft het zelfs het Haram van Jeruzalem, d.i. de steun- en omheiningsmuren van het Tempelplein (Haram = Heiligdom).

Reeds heel vroeg werd binnen de muur een christelijke basiliek ter ere van Abraham ingericht. Ze werd door de Arabieren, nadat dezen het land veroverd hadden, in moskee veranderd, die gerekend werd tot een van hun vier voornaamste heiligdommen, zoals ook Hebron zelf een van hun vier heiligste steden werd.

De kruisvaarders wijdden de moskee opnieuw in tot christelijke kerk. Na hun verdrijving door de Islam werd ze opnieuw moskee om dit te blijven tot heden toe.

Het grondplan dat wij in tekening hierna geven met een woord verklaring zal duidelijker taal spreken dan een lange beschrijving.

Het niveau van de vloer binnen de muren is door het gewelf van de grafgrot 4,5 m hoger dan de bodem buiten de muur.
Een trap langs de buitenkant van de muur aangebracht en 33 treden tellend, leidt naar een stoep die om het gebouw loopt.
In het midden van de oostelijke lange zijde is de ingang naar het gebouwencomplex. Men komt eerst over een klein plein bij de hoofdingang van de eigenlijke moskee die naar het zuidoosten gericht is. Aan weerskanten van deze hoofdingang liggen in de grot onder de grond de graven van Abraham en zijn vrouw Sara. De moskee is 21,5 m lang. Aan het einde wijst in de achtermuur een 'mihrab' de richting van Mekka aan, waarheen gewend de mohammedaan zijn gebed verricht. Onder het hoofdeinde van de moskee liggen hier de graven van Isaäk en Rebekka.

Door de hoofdingang terug naar buiten tredend en het binnenplein overstekend komt men in de achterste bijgebouwen.
In de spelonk eronder zijn de graven van Jakob en Lea.

Links van plein en bijgebouwen is langs de binnenkant van de ringmuur een ruimte van 37 m lang en 7 m breed, die dient tot moskee voor de vrouwen. Een deur in de omheiningsmuur stelt ze in verbinding met een andere lange, smalle moskee buiten die muur, waarin de mohammedanen een onecht graf van de Patriarch Jozef (eventueel een waar graf van een andere Jozef) vereren; de moskee is van Arabische oorsprong.

In de grote moskee is boven elk graf van de zes patriarchale figuren een rijkversierde kapel met een praalgraf.
Hun graven liggen er juist onder, zo beweren althans de muselmannen. De graven van de mannen liggen op één lijn, gelijk ook die van de vrouwen.

Sedert het begin van de 14e eeuw, toen het fanatisme, de onverdraagzaamheid van de muzelmannen hun hoogtepunt bereikten, tot aan de Engelse mandaatregering bleef de toegang binnen de ringmuur en meer nog tot de eigenlijke moskee ten strengste verboden voor alle niet-muselmannen. Een 'firman' of toegangsvergunning van de hogere overheid werd zelden verleend.

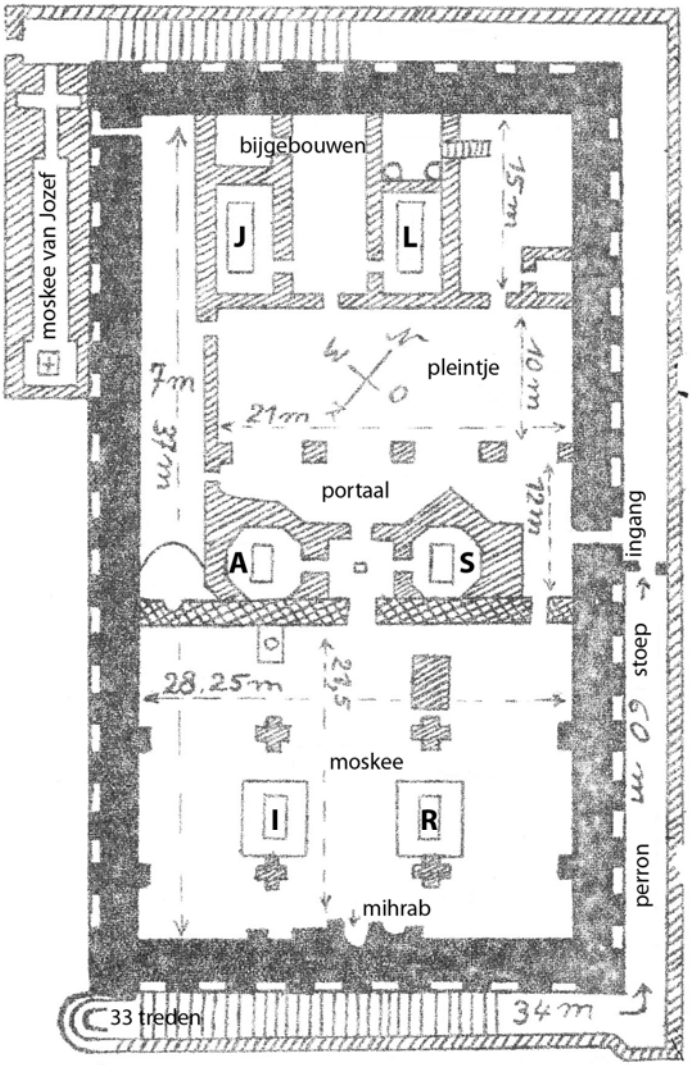

nr. 1029 : Plattegrond van de moskee van Abraham te Hebron.

Grondplan van de Moskee te Hebron,
boven de graven van Abraham (A), Sara (S), van Isaäk (I),
Rebekka (R), Jakob (J) en Lea (L),
bijgezet in 'Maepelah' = dubbele spelonk.

In de 19e eeuw trad mildering in in die strengheid. Enkele personen van vorstelijke rang en na 1922 ook minder voorname bezoekers gelukte het tegen een aanzienlijke som en met behulp van een firman van de sultan van Konstantinopel het Haram binnen te dringen.

Doch ook nu nog bleef en hedendaags blijft de toegang tot de spelonk onverbiddelijk gesloten, zoals voorheen. Geen waardigheid, geen firman, geen geldschatten zijn in staat het verbod ook maar voor één persoon op te heffen. Sedert de kruisvaarten is geen niet-mohammedaan nog in de grot afgedaald, ja, ook zelfs geen mohammedaan, daar deze laatsten weerhouden zijn door een bijgelovige vrees voor blindheid, waarmee, naar ze beweren, allen getroffen worden, die het graf van Isaäk durven te benaderen.

Tenslotte werd, een eeuw geleden, zelfs de laatste verbinding met de spelonk afgesneden. Deze verbinding was een jongere opening in de vloer in het portaal vóór de hoofdingang van de moskee en tussen de praalgraven van Abraham en Sara. Hier daalde onder een horizontaal traliewerk, dat met een slot zorgvuldig dichtgehouden werd, een in de rots gehouwen trap in de grot neer.

Deze trap van 70 cm breed enige treden afdalend en zich buigend om onder het rotsgewelf te kijken, bemerkte de geleerde onderzoeker Piërotti in noordelijke richting de witmarmeren sarcofagen, die zich onder de praalgraven van Jakob en Lea bevinden.
In zuidelijke richting zag hij de verticale rotswand met in het midden de opening die de noordelijke spelonk met de zuidelijke in verbinding stelt. Hun niveau is een weinig verschillend en met enkele trappen gaat men van de ene in de andere. De voormuur of gevel van de moskee steunt op die ondergrondse scheidswand.

Door een opening van 30 cm breed in de moskeevloer en het rotsgewelf – zulk een opening is bij ieder praalgraf – wordt een lamp neergelaten, die voortdurend brandt bij ieder patriarchengraf in de spelonk. Bij die openingen is vast te stellen dat de spelonk zich onder het gehele Haram verlengt.

Het verhaal van K. levert één moeilijkheid op. Nergens blijkt er uit dat om de grafspelonk van Abraham zulk een muur was gebouwd. Men kan antwoorden dat uit dat niet-vermelden niet volgt dat er geen was of zij er geen gezien heeft; ze kan het eenvoudig vergeten hebben het te

vermelden. Men zou nog kunnen zeggen, hoewel zonder veel grond, dat het monument eerst na Christus gebouwd werd, maar het is in elk geval goed mogelijk dat de oorspronkelijke toegang tot het monument zo ingericht was of zich zelfs op zulk een afstand bevond, dat het monument niet opviel.

Volgens de reeds genoemde deskundige Piërotti is de oorspronkelijke ingang te zoeken buiten het Haram, nl. in de moskee Djawlijeh, 150 m ten noordoosten van het Haram, hoger op de heuvelhelling (zie kaart fasc. 4, verklaring van de kaart van Hebron en omgeving).

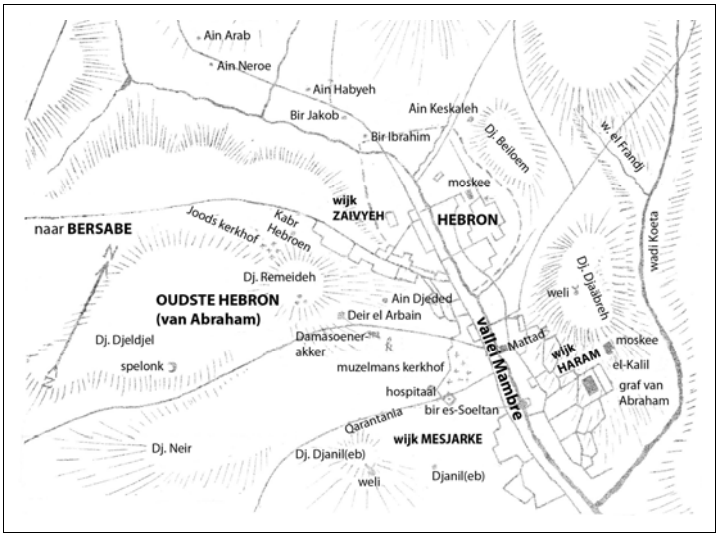

Hier is het begin van een afdalende, onderaardse gang, die in de spelonk uitkomt, bedekt en toegesloten met een sarcofaag. Volgens een document uit het tijdperk van de kruisvaarders werd nog een zeer smalle ondergrondse gang van 17 el lang ontdekt en vóór de grot ook een soort voorzaal en nog een ronde zaal die 30 personen kon bevatten en als een heiligdom beschouwd werd. Vóór de ingang van de zaal kwam men door een opening in de spelonk.

De omstandigheden kunnen dus wel zo geweest zijn, dat men in de grot kon komen, zonder veel van muren te bemerken.

***

1030.

Van Joetta tot Hebron (Joetta behoort tot Hebron) ging Jezus heden nog ongeveer een uur verder naar het zuidoosten en kwam in een levietenstadje, Betaïn genaamd, waartoe men zeer steil opklimmen moet. Boven ligt het tamelijk vlak en het is wel zo groot als Dülmen (het Dülmen van 1822).

Hij genas er enige inwoners en sprak over de Verbondsark en over David, want hier in Betaïn heeft de Verbondsark 15 dagen verbleven. Dit staat niet in de H. Schrift, maar ik heb gezien dat David op Gods bevel de Verbondsark heimelijk in de nacht uit het huis van Obededon (I Sam. 6) hierheen liet brengen en zelf barvoets er vóór ging.
Ik ben de reden van die overbrenging vergeten, maar in het huis van Obededon mocht ze niet langer blijven. Toen David haar weer van hier liet wegbrengen, was het volk daarover zo verbitterd, dat zij hem schier stenigden; ik kan echter de juiste toedracht van de zaak niet meer zeggen.

Hier, boven, in Betaïn was een zeer diepe bron[533]; het water werd met een grote lederen zak er uit opgehaald; ik weet niet meer goed hoe zij zulk een zak dichtknoopten, maar wanneer zij hem van het touw loslieten, viel hij neer als een dik varken.

---

[533] **Betaïn = Ain (= Atar = Jeter = Attir)**. –
Betaïn betekent: 'huis van de bron'.

- In Jos. 19, 7 is een Ain vermeld onder de steden van Simeon en genoemd met Atar (= Jeter, thans Attir, 4 uren ten zuiden van Hebron).
- In Jos. 21, 16 wordt het een levietenstad genoemd en vermeld met Joetta, 2 uren ten zuiden van Hebron;
  dit is een ander Joetta dan dat van K.

K. wijst Betaïn aan een uur of zowat ten zuidoosten van Hebron.
Gezien de gelijkheid van naam, de ligging in hetzelfde gewest en het feit dat ook Betaïn een levietenstad is, zullen Ain en Betaïn hetzelfde stadje zijn; zijn ligging is echter onbekend, doch, gewapend met de bijzonderheden die K. er over meedeelt, zou een onderzoek ter plaatse het kunnen ontdekken. Wij lokaliseren het bij benadering een 4-tal km ten zuidoosten van Hebron (grote kaart 1).

De rotsgrond op de wegen hier in het gewest is wit; ook de kleine stenen zijn wit.

Nikodemus, Jozef van Arimatea, Lazarus, de Jeruzalemse vrouwen en Maria zijn heden vroeg weer afgereisd.
Lazarus is naar Jeruzalem: hij heeft 7 dagen dienst in de tempel.

Maria gaat niet over Betanië, maar door Mikmas, waar zij morgen bij de onderwijzer zal blijven en de sabbat vieren; daarna gaat zij recht naar Galilea terug; zij had Anna Kleofas en een verwante van Elisabet bij zich. Deze laatste woont te Safa, (= Jafa), waar Joannes en Jakobus geboren zijn; zij was met haar naar hier meegekomen, ik had vergeten dit te zeggen.

Naar Safa is Jezus, van Nazareth uit, heengegaan op de voorlaatste zaterdag. *Hij heeft er enige zieken genezen* en (onenige families) verzoend (fasc. 21, nr. 994).

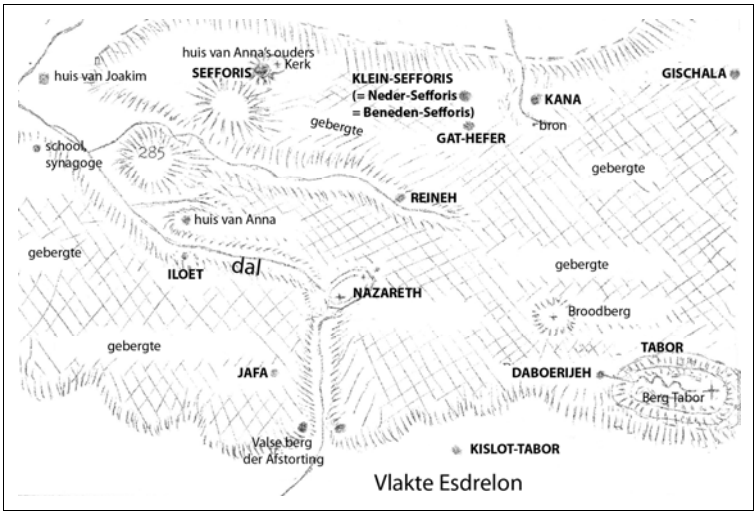

Ook knechten zijn bij hen (want vrouwen reizen nooit alleen).
Zij hebben de deken van Elisabet meegenomen; een knecht draagt ze opgerold in een korftas. Ik geloof dat Maria hoofdzakelijk naar Hebron meegekomen is om deze deken te halen.

Safa ligt noordelijk van Nazareth naar Sefforis toe.

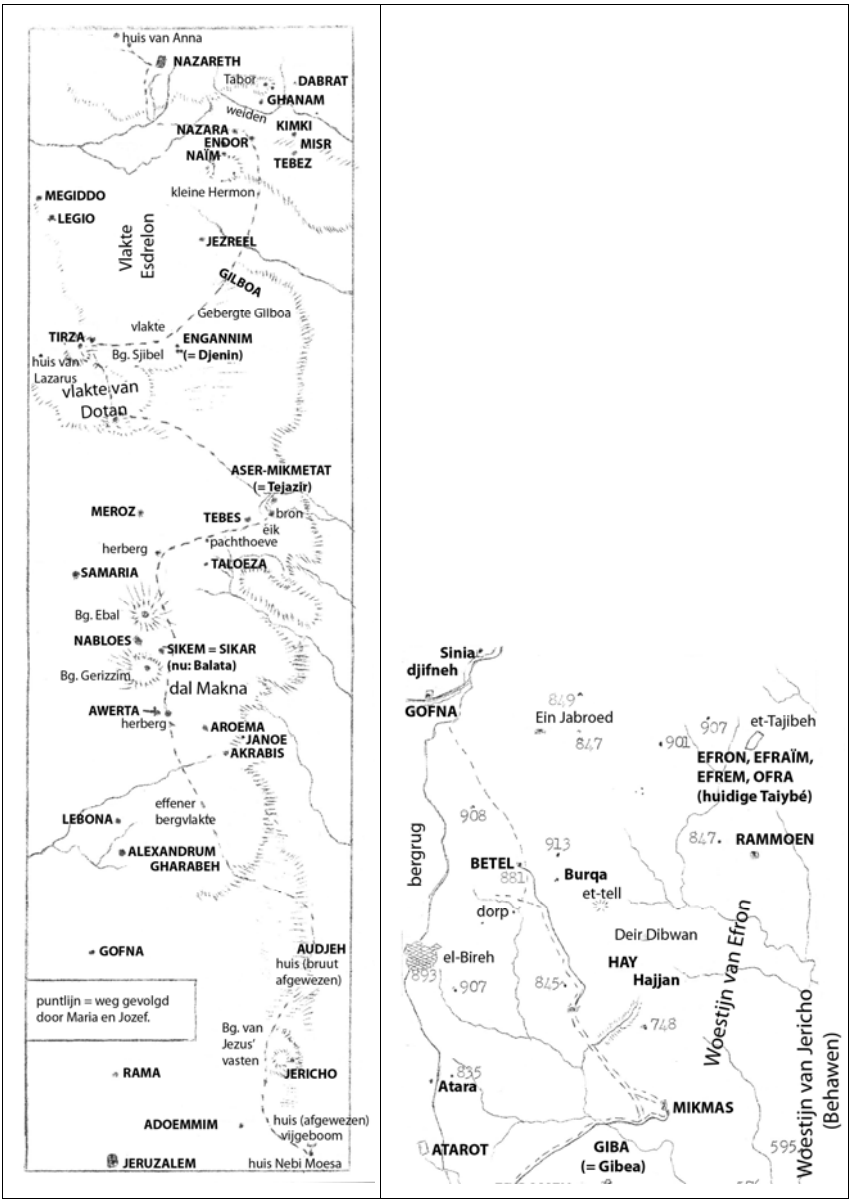

Een tafereel uit de jeugd van Joannes.

1031.

Bij de voormelde deken *had Jezus de aanwezigen getroost en Hij had hun ondermeer verteld welk een hevige begeerte Joannes had gehad om Hem te zien, en hoe hij zich toch bedwongen en geen andere begeerte ingevolgd had dan de hartstocht om zijn zending te volbrengen, namelijk, voorloper en wegenbereider te zijn, geen medewerker en medereiziger.*

Als kleine knaap had hij Jezus gezien. Wanneer Jozef en Maria met Jezus door de woestijn naar Egypte vluchtten, bevond zich de kleine Joannes in de woestijn een paar uren (ten zuiden) van Hebron. Hun weg bracht hen op de afstand van een boogscheut voorbij Joannes, die hogerop aan een beek uit de struiken opgetogen te voorschijn was gekomen; hij droeg een staafje, waaraan een wimpel van bast was vastgemaakt. Uitgelaten van vreugd huppelde hij langs de beek, sprong op, wuifde en wenkte tot zij voorbij waren. De ouders hadden de kleine Jezus nog omhoog geheven en gezegd: "Kijk eens daar! Joannes in de woestijn!"

De H. Geest had het knaapje naar die plaats gedreven, om het zijn Meester te laten groeten, zoals het Hem reeds in de schoot van zijn moeder had gegroet.

Terwijl Jezus dit vertelde, weenden de leerlingen; zij konden zich nauwelijks realiseren dat hij nu dood was, en ikzelf zag opnieuw dit onbeschrijfelijk zielroerend tafereel. De kleine Joannes was naakt behalve dat hij een vacht droeg, die dwars van

zijn schouder hing en met een gordel om zijn middel gesloten was; hij voelde dat zijn Zaligmaker nabij was en veel dorst had. Dan bad het knaapje en stiet met zijn stokje in de aarde: een overvloedige bron welde aanstonds op en Joannes ijlde de waterloop voorbij en keek de voorbij reizende H. Familie aan op de plaats waar de waterloop neerstortte; hij sprong op van vreugd en wuifde met zijn wimpel.

Hierna zag ik hem teruglopen tot bij een grote, overhangende rots. In haar nabijheid daalde de bodem en vormde daar een spelonk. De straal van die bron vloeide op deze plaats in een kleine diepte, die door Joannes tot een vijver vergroot werd. Later woonde hij een tijdlang in deze spelonk.

De H. Familie was bij deze gelegenheid over een deel van de Olijfberg gereisd. Een half uur ten oosten van Bethlehem had ze gerust[534], en was dan, de Dode Zee steeds ter linker zijde hebbend, een uur of 7 ten zuiden van Bethlehem en 2 uren ten zuiden van Hebron gekomen. Daar betraden zij de woestijn, waarin de kleine Joannes zich ophield; ik heb hen dit beekje zien overschrijden en ernaast, op een gemakkelijke plaats, zien rusten en zich verkwikken.

Ook toen de H. Familie uit Egypte terugkeerde, zag Joannes Jezus IN DE GEEST en sprong juichend op, kijkend in de richting van de weg van Jezus, maar hij zag Hem niet met de ogen van het lichaam, want zij waren op een afstand van meerdere uren van elkander.

---

[534] Ten oosten van Bethlehem. – De hier bedoelde rustplaats was in de zogenaamde melkgrot. Aan deze grot is ook de traditie verbonden van een rustplaats der H. Familie op haar vluchtreis naar Egypte.

In fasc. 7, nr. 175 heeft K. deze rustplaats ten oosten van Bethlehem niet vermeld, maar in fasc. 7, nr. 176, vindt men het verhaal van de ontmoeting van de twee kinderen ten zuiden van Hebron, verhaal dat wij hier vernemen uit de mond van Jezus zelf.

Jezus maakte in het bijzonder gewag van de grote overwinning van Joannes bij Zijn doop; zelfs bij deze gelegenheid had hij zich beperkt tot een eerbiedig en (om het zo uit te drukken) ambtelijk aanschouwen (nodig bij het uitoefenen van zijn werk); hij beheerste zijn gevoelens, hoewel zijn hart van verlangen en liefde bijna brak. Daarna was hij uit ootmoed nog méér voor Hem geweken dan dat hij onder de drang van zijn liefde naar Hem had verlangd, zijn komst had gewenst en betracht.

Jezus te Hebron. – Oogslag op Pilatus en Herodes.

1032.

16 januari. –

Heden zag ik Jezus in de voor- en namiddag in de synagoge te Hebron leren. Men vierde een feest voor de verdrijving uit het Sanhedrin van de Sadduceeën, die er onder Alexander Janneüs de sterkste partij geweest waren[535].

---

[535] De korte nota op Alexander Janneüs in fasc. 12, nr. 400, voetnoot 159 vullen wij aan met het volgende.

Zijn vader Joannes Hyrkanus was om een belediging overgegaan van de Farizeeën tot de Sadduceeën. Hij werd opgevolgd door zijn zoon Aristobolus en deze door zijn broer Alexander Janneüs (103-76 vóór Chr.); deze was de 2e zoon van Hyrkanus.

Alexander was een oorlogszuchtig, wulps en wrede koning; veroverings-oorlogen heeft hij heel zijn leven met wisselend geluk gevoerd. Ook matigde hij zich het hogepriesterschap aan; hij was hatelijk voor het volk dat aan de zijde van de Farizeeën stond. Hij heeft herhaaldelijk, soms lange tijd, aan binnenlandse onlusten het hoofd moeten bieden. Eens dat men hem in de tempel op een loofhuttenfeest met feest-appelen bekogeld had (fasc. 18, nr. 742, voetnoot 375), terwijl hij in de tempel zijn functie als hogepriester aan het vervullen was, liet hij 6.000 burgers om het leven brengen.

Rondom de synagoge waren drie zegebogen opgericht, met wijngaardranken, koornaren en allerlei bloemenkransen versierd. De feestvierders trokken ook in een processie door de straten, die met bloemen bestrooid werden, want heden vierde men ook het Nieuwe-Maan-Feest, alsook het feest van het opstijgen van het sap in de bomen en van het rein-worden der bomen van 4 jaren oud (cfr. Lev. 19, 23). Daarom waren die menigvuldige bogen, die met groen en bloemen versierd waren, opgericht; dit geschiedde reeds heden, zonder twijfel omdat morgen de sabbat met de nieuwe maan begon (nr. 1034).

Het feest om de verdrijving van de Sadduceeën uit het Sanhedrin viel gepast samen met de dag waarop de bomen herleven (of die herleving gevierd wordt), daar zij de verrijzenis loochenden.

Jezus liet zich in de synagoge zeer sterk uit tegen de mening van de Sadduceeën, die geen verrijzenis aanvaardden. Op dit feest van heden waren ook Farizeeën van Jeruzalem hierheen gekomen. Zij twistten niet met Jezus, maar stelden zich zeer beleefd en hoffelijk aan. In het algemeen heeft Hij hier nog geen tegenspraak ontmoet; de inwoners zijn hier allen zeer goed gesteld en rechtschapen.

Na het dempen van een andere opstand liet hij 800 notabelen uit het volk tijdens een feestmaal onder zijn ogen kruisigen en de vrouwen en kinderen van de gekruisigden onder hun ogen vermoorden.

Alvorens te sterven wist hij het door list gedaan te krijgen dat zijn vrouw Alexandra ook door de Farizeeën als koningin werd erkend (cfr. Flavius Josephus, Ant. jud. II, nr. 540-566).

In de schriftrollen van Qoemram is er sprake van een ongerechtig priester, vervolger van de ‘meester der gerechtigheid’.

Huidige geleerden menen dat:

- de eerste best Alexander Janneüs kan zijn,
- de tweede, de overste van de Essenen, die te Qoemram hun klooster hadden.

Terecht dus heeft K. Alexander Janneüs in nr. 400 een boze koning genoemd.

Jezus genas ook vele zieken in de huizen en vóór de synagoge; het waren overwegend mensen uit de werkmansstand, lammen, wegterenden, jichtigen en enige krankzinnigen en aangevochtenen (vleselijk bekoorden of geesteszieke mensen).

Ik heb nu gezien dat Joetta en Hebron samenhangen.

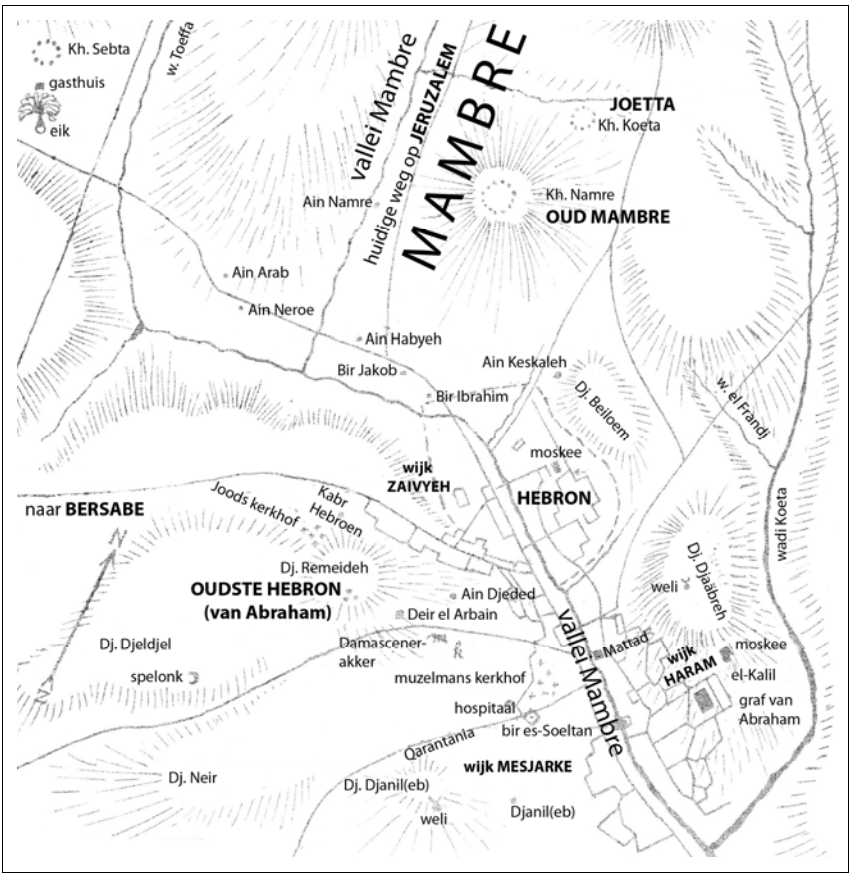

Joetta is een soort voorstad; het ligt grotendeels verspreid, maar is door een rij huizen met Hebron verbonden. Voortijds moeten zij wel gescheiden zijn geweest, want verwoeste muren en torens

lopen er tussendoor en ook is tussen beide steden een kleine diepte[536].

Het huis van Zakarias bevat de synagoge of school van Joetta; het ligt op een heuvel, een kwartier van de stad verwijderd; het heeft zeer aangename tuinen en wijnbergen, en ook nog een verderaf gelegen wijngaard met een huisje (landgoed op de heuvel er-Rameh, zie fasc. 4, verklaring van de kaart van Hebron en omgeving). De school is aan de ene zijde aangebouwd tegen de kamer waarin Joannes geboren werd. Ik heb het gezien, terwijl zij in zijn geboortekamer de geboortedeken open rolden.

1033.

Ook heb ik heden gezien dat Pilatus, vol verbittering wegens de instorting van zijn bouw, enige beambten naar Herodes te Macherus gezonden heeft, om hem hierover zijn beklag te doen en rekenschap ervan te vragen, maar dat Herodes weigerde hen te ontvangen, en hun door zijn dienaren liet zeggen dat hij afwezig was.

---

[536] Wij zagen reeds dat K. gemakkelijk veronderstelt dat naburige plaatsen met enige tussengebouwen vroeger een geheel geweest zijn.
Zie hierover een voorbeeld in fasc. 7, nr. 185, voetnoot 397.

Als voorbeeld is daar ook Hebron en Joetta vermeld; tot haar veronderstelling is hier dezelfde reden voorhanden. Tussen Hebron en Joetta (Koeta) vindt men de ruïne Namre, waar men tot heden duidelijke resten van oude woningen aantreft, die de rij huizen zullen geweest zijn, welke K. hier tussen Hebron en Joetta aanwijst (cfr. D.B. Mambre, k. 631).

In die omgeving vindt men ook de door haar vermelde verwoeste muren en torens: inderdaad, het hoge terrein ten noorden van Hebron is met allerlei oude resten bezaaid.

Zo wijst Mislin ten noorden van de noordelijke poort van Hebron op overblijfselen van oude muren (III, 103); wij weten ook uit de H. Schrift dat de stad muren, torens en poorten gehad heeft (I Makk. 5, 66); de noordelijke en zuidelijke poorten van Hebron zijn er overblijfselen van.

Tussen beide plaatsen is nochtans een diepte, zegt K.
Het is de vallei die van Namre afdaalt en waarin de bron Qesqaleh ontspringt.

De schade is ook enorm; de bouw was wel een kwartier lang (of ± 1300 m); hij moest het water naar de tempel brengen en de onreinheden ervan wegleiden. Drie gewelfde lange gangen (riolen of kanalen) liepen ver onder de Tempelberg; lange bogen liepen boven het dal (stadsvallei) naar het zuiden; het water dat daar uit de vijver Bethesda verloren vloeide, moest naar de tempel geleid worden (zie fasc. 22, nr. 1024, voetnoot 527).

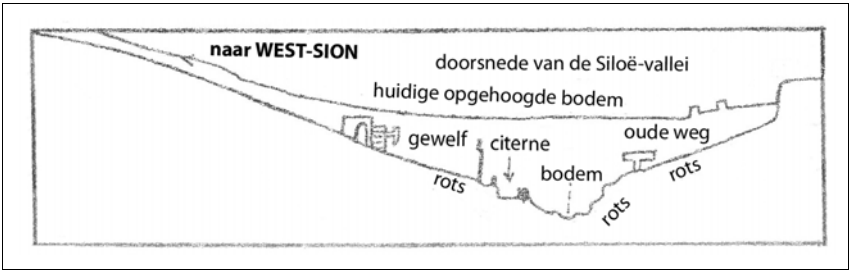

Tot nog toe was daar, onder de vijver (d.i. in de diepere vallei, waarin de stads- of Siloëvallei uitmondt) steeds een diep groen moeras (omdat het overtollige water van de vijver Bethesda de vallei bestendig slijkerig maakte), maar alles stortte daar nu in en de afloop is verstopt, alles is in verwarring.

De vijver Bethesda ligt in deze engte (in het beneden-einde van de stadsvallei) op een hoger niveau (dan de zuidelijker vallei buiten de stadsmuren) en de vijver krijgt zijn water uit de bron Gihon[537].

---

[537] Bron Gihon. – Later werd ze, naar de vijver, 'Siloëbron', thans al sedert lang 'Mariabron' en ook 'bron der trappen' geheten.

Ze ontspringt in de oosthelling van de heuvel Ofel buiten de loop welke de oude stadsmuur volgde en lag dus buiten de stad; ze ontspringt in een rotskamer, 8 m onder de grond en men daalt hierin af met 30 treden, in het midden door een stoep in twee groepen van 14 en 16 treden verdeeld.
De bron is intermitterend; gemiddeld tweemaal per dag springt het water bruisend omhoog in een bekken of rotskom van 4 à 5 m lang en 2 m breed en diep.

***

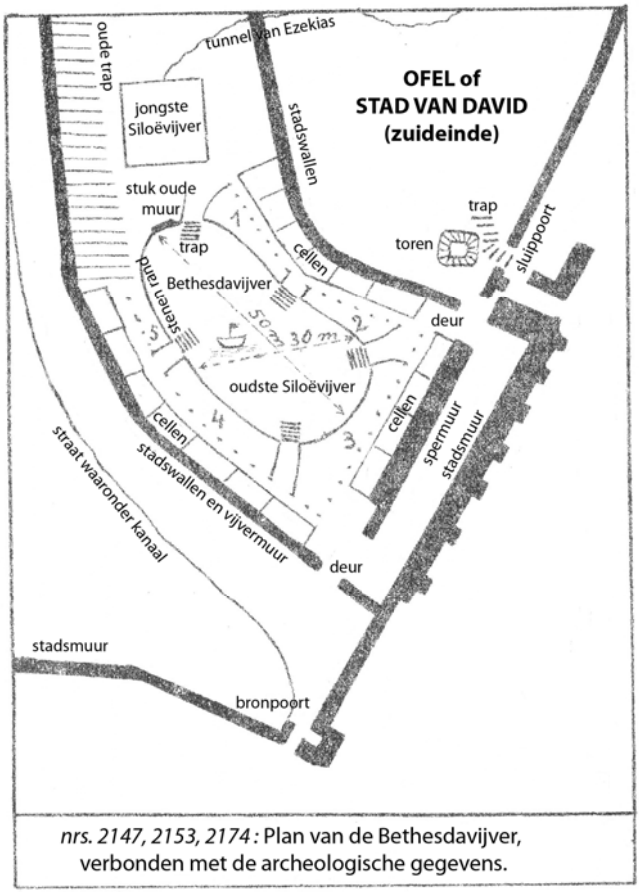

nrs. 2147, 2153, 2174 : Plan van de Bethesdavijver, verbonden met de archeologische gegevens.

Om in tijd van oorlog en belegering van haar water niet beroofd te zijn liet koning Ezekias een ondergronds kanaal dwars door de rotsheuvel houwen om haar water naar de twee Siloëvijvers in de stad te brengen.

Op meerdere schetsen en kaarten in Emmanuel, (b.v. fasc. 8, Orografische kaart van Jeruzalem, en op grote kaart 3, stadsplan van Jeruzalem) ziet men dat dit kanaal geen rechte lijn vormt, maar ten gevolge van een blind werken onder de grond, bogen vormt en de vorm van een hoofdletter 'S' benadert.
Naar de aanlegger noemt men het meestal 'kanaal of tunnel van Ezekias'. Ook duidt men het aan met de naam 'Siloëkanaal'.

De waterleiding liep op hoge, gewelfde bruggen van de vijver Siloë boven het dal (boven het 5 à 6 m dieper gelegen zuidelijk dal) van zuid naar noord naar de Tempelberg.

Er stond daar (bij de vijver) een hoge toren, waarin het water door raderen, met behulp van lederen zakken uit de diepte in de hoogte opgehaald werd. (Zulk een werktuig heet 'NORIA'.)
Boven op deze toren stonden mensen, die bij het instorten ver weggeslingerd werden, doch in het water vielen en zo ongedeerd (of: in leven) bleven.

De bouwonderneming was al lang aan de gang en werd pas in de laatste tijd, toen Pilatus gebrek aan bouwstoffen had, aan de bouwmeesters van Herodes toevertrouwd.

Op het punt waar de vijver Bethesda zijn afloop had, is alles ingestort en het versperde water zwelt aan als een uitgestrekte vijver. Alles is hierdoor in grote verwarring.

Oogslag op het lichaam van Joannes.

Ter gelegenheid van de gezanten van Pilatus te Macherus zag ik het lichaam van de Doper nog steeds, zoals te voren, in zijn kerker liggen. Nog niemand vermoedt daar zijn dood. De wachten worden, als naar gewoonte, vóór de voorplaats van de gevangenis afgelost, en daar zij niet dicht bij de gevangeniscel staan en voort, zoals te voren, een vertrouweling van Herodes met spijzen er zien ingaan, zo vermoeden zij niets. Men wil het lichaam er niet uit verwijderen, omdat daardoor het geheim vóór de tijd zou kunnen uitlekken.

Ikzelf zie de kerker geheel met licht vervuld en een gedaante als een engel met een zwaard bij het heilig lichaam staan. Ik meen steeds: indien zij maar door een spleet in de kerker keken, zij zouden het niet wagen er binnen te gaan.

Jezus maakt Joannes' dood aan de familie bekend.

1034.

17 januari = 29 Tebet. –

Ik zag Jezus heden te Hebron leren en helen; de dag door genas Hij vele mensen en predikte dan vóór de synagoge; ik zag deze aan alle zijden geopend en een hoge leerstoel met trappen bij de ingang geplaatst; hierop stond Hij. Alle inwoners van de stad en vele vreemdelingen uit de omliggende dorpen stonden er omheen. De zieken lagen op kleine bedden en enige zaten op matten rondom de leerstoel en een grote menigte vervulde de plaats. De zegebogen stonden nog recht het was aandoenlijk om te zien, want allen waren door Jezus' woorden zeer bewogen en gesticht en hier was volstrekt geen tegenspraak.

Na zijn lering genas Jezus nog vele van de aanwezige zieken en 's avonds hield Hij de sabbatlering.

Op het bomenfeest van gisteren werden door de inwoners vele vruchten aan de armen uitgedeeld[538].

Jezus hield in de synagoge een zeer diepzinnige sabbatlering: de lezing was over de duisternis in Egypte, over de instelling van het paaslam en de

---

[538] Bomenfeest. – Dit is zonder twijfel hetzelfde als het bomenfeest in fasc. 12, nr. 405, voetnoot 164.

Daar echter werd het gevierd op zijn juiste datum, nl. op 15 Sebat; nu echter, hier te Hebron op 28 Tebet, d.i. 16 dagen vroeger.

Zou dit niet hiermee in verband staan, dat men te Hebron met bijzondere nadruk en blijdschap de uitdrijving der Sadduceeën uit het Sanhedrin herdacht en dat het bomenfeest een soort van zinnebeeldige weerlegging bevatte van hun leer, die de verrijzenis ontkende; zij lieten beide feesten samengaan; en de uitsluiting der Sadduceeën uit het Sanhedrin werd inderdaad volgens de oudste joodse kalender gevierd op 28 Tebet.

vrijkoping van de eerstgeborenen (Ex. 10, 21-23; 12, 1-11; 13, 1-16). *Ook over iets uit Jeremias.*
Hij gaf een zeer diepzinnige verklaring van het afkopen der eerstgeborenen; ik herinner mij uit zijn verklaring dat Hij eens ongeveer sprak als volgt: "Wanneer de zon en maan verduisteren, brengt de moeder het Kind in de tempel ten offer om het weer af te kopen." Hij gebruikte heden nog meermalen de uitdrukking "het verduisteren van zon en maan."[539]. *Hij sprak van de ontvangenis, geboorte, besnijdenis en opdracht in de tempel, in verband met het verduisteren en helder worden.*

Ik verstond alles zeer goed, maar ik kan niets meer daarvan in zijn logisch verband bevredigend weergeven, maar *de uittocht uit Egypte* (Ex. 13-14) *die heden in de lezing voorkwam, werd daarin zeer diepzinnig op de geboorte (of wedergeboorte?) van de mens toegepast.*

Hij sprak ook over de besnijdenis (Gen. 17, 9-14; Ex. 12, 44. 48) *als van een teken of voorafbeelding (teken van inlijving bij het godsvolk, voorafbeelding van het doopsel), die, gelijk ook de wet van het afkopen der eerstgeborenen, eens afgedaan zou hebben.* Niemand sprak Hem tegen en allen luisterden stil en aandachtig.

---

[539] Als zon en maan verduisteren. – Ik vermoed dat gezegd zou moeten worden: "Als de moeder het Kind naar de tempel brengt, verduisteren zon en maan."

Deze verduistering zou dan zijn de vernedering waaraan het schitterendste hemellichaam, de zon, die Christus is, en de maan die Maria is, zich onderwerpen, door zich aan zondarige mensen gelijk te maken, ofschoon geen stofje of schijn van vlek hun heiligheid ontsiert.

1035.

Hij sprak ook over Hebron en over Abraham[540] *en kwam eindelijk op Zakarias en Joannes.*

Over de grote heiligheid van Joannes sprak Hij duidelijker en uitvoeriger dan ooit; Hij weidde uit over Joannes' geboorte, zijn leven in de woestijn; zijn boetprediking, zijn doop, zijn getrouwheid in het bereiden van de wegen en eindelijk van zijn gevangenschap. Hij ging over tot de beschrijving van het lot der profeten en van de hogepriester Zakarias, die tussen het Heilige en het altaar vermoord werd (Mt. 23, 35; fasc. 7, nr. 189, voetnoot 403), *en van Jeremias in de onderaardse kerker (of put) te Jeruzalem* (Jer. 37, 10-17) *en van alle profeten, van wie geen enkele aan de vervolging ontkomen is.*

Bij het horen spreken over de moord op de eerste Zakarias tussen tempel en altaar, herinnerden de aanwezige verwanten zich ook de treurige dood van de vader van Joannes de Doper, die Herodes naar Jeruzalem lokte en in de nabijheid in een huis liet ombrengen. Nochtans raakte Jezus dit onderwerp niet aan.

Zakarias was vóór zijn huis vóór Joetta begraven (zie fasc. 4, verklaring van de kaart van Hebron en omgeving); daar dringt een grafkelder tot onder het huis.

---

[540] Hebron en Abraham. – Onder Hebron is hier te verstaan een Bijbels personage. In de Bijbel dragen twee personen deze naam.
Eén van hen was de derde zoon van Kehat, die de tweede zoon was van Levi, zoon van Jakob (Lev. 6, 18).

Men kan zich afvragen of K. niet Heber (Eber) heeft bedoeld, de oerstamvader van de Hebreeën, met wie hun afscheiding en afzondering tot een apart godsvolk begon. Over deze Heber heeft Jezus herhaaldelijk geleerd, of heeft K. dikwijls gesproken, (cfr. fasc. 17, nr. 664, voetnoot 311 en fasc. 18, nr. 774, Sabbatlering over Heber).

Terwijl Jezus op de Hem zo geheel eigen wijze zo zielroerend over Joannes de Doper en de dood der profeten sprak, werd het in de synagoge stiller en stiller. Alle aanwezigen waren diep ontroerd; velen weenden en zelfs de aanwezige Farizeeën waren diep onder de indruk.

Maar verscheidene vrienden en verwanten van Joannes kregen door een inwendige verlichting het voorgevoel dat Joannes eveneens om het leven gebracht was, en zij vielen van droefheid in onmacht. Hierdoor ontstond ontsteltenis en storing in de synagoge. Maar *Jezus zei dat men de onmachtigen een ogenblik zou ondersteunen en dat zij weldra tot zichzelf zouden komen;* en zo lagen zij enige minuten in de armen van hun vrienden, *terwijl Jezus zijn onderrichting voortzette.*

Door de uitdrukking 'tussen de tempel en het altaar' werd mij, bij de vermelding van de moord op die Zakarias, iets duidelijk wat op de dood van Joannes de Doper betrekking had:
ook ZIJN dood viel in het leven van Jezus voor tussen de tempel en het altaar, want hij stierf tussen Jezus' geboorte (met opdracht in de tempel) en de kruisiging (kruis-altaar), maar dit verborgen verband en symbolisme ontdekten de aanwezigen natuurlijk niet.

1036.

Na de lering werden degenen die in onmacht gevallen waren, naar huis gebracht. Buiten Zakarias, de neef of kozijn van Joannes[541],

[541] Zakarias, neef van Joannes. – In nr. 1026 noemt K. hem de zoon van de broer van Joannes' vader.

Men moet echter verstaan: een zoon van de schoonbroer, d.i., nog nader bepaald: de zoon van een zuster van Elisabet.
De man van die zuster heette Heli; deze had vijf dochters en één zoon.
De laatste heette ook Zakarias en deze is het die thans in het ouderlijk huis van Joannes woont, d.i. van de oude Zakarias.

woonde hier in Hebron ook een dochter van Elisabets zuster; zij was getrouwd en had wel twaalf kinderen, waaronder volwassen dochters waren. Deze behoorden tot het getal dergenen, die door Jezus' lering geschokt en in onmacht gevallen waren.

Met de jonge Zakarias en de leerlingen ging Jezus nu in het huis van deze vrouw, waar Hij nog niet geweest was, maar de H. Vrouwen waren er vóór hun afreis meermalen geweest; Hij moest deze avond de maaltijd bij haar nemen, maar het was een zeer treurige maaltijd.

Ik zag Jezus met Petrus, Joannes, Jakobus van Kleofas, Heliakim, Sadoch en de nicht van Elisabet (dochter van haar zuster) en haar man en ik weet niet meer wie nog, in een kamer alleen, in een besloten plaats, waar niemand hen kon storen.

De verwanten van Joannes vroegen Hem vol bang vermoeden: "Heer, zullen wij Joannes nog weerzien?"

Jezus antwoordde, terwijl Hijzelf zijn tranen niet kon weerhouden: "Neen!" Hij sprak op een zeer aandoenlijke en tevens troostgevende wijze over Joannes' dood.

1037.

Zij gaven in hun droefheid hun vrees te kennen dat zijn lichaam wellicht mishandeld kon worden, maar *Jezus antwoordde: "Neen: zijn lichaam ligt ongeschonden, maar zijn hoofd is mishandeld en weggeworpen, doch ook dit zal bewaard en eens aan het licht gebracht worden."* (nrs. 1223-1224).

De jonge Zakarias was niet getrouwd, maar een leviet. Dit niet nader bepalen of onderscheiden tussen broer en schoonbroer treft men meerdere keren bij K. aan.

Over deze verwantschap kan men later nazien de nrs. 1171, 1745 en 1223.

Hij sprak verder: "Over enige dagen zal Herodes Macherus verlaten en Joannes' dood zal ruchtbaar worden. De leerlingen zullen het daar, waar Ik heel binnenkort met hen zal samenkomen, vertellen; van daar uit zullen zij het lichaam dan gaan halen en het ter aarde bestellen." Jezus weende hartelijk met de aanwezigen(cfr. Joa. 11, 35).

Daarna namen zij een kleine maaltijd. Deze herinnerde mij, wegens zijn besloten karakter, wegens de zwijgzaamheid en ernst van de deelnemers, wegens de ontroering, de liefde en innigheid van Jezus, aan het laatste avondmaal.

Ik heb heden het tafereel gezien hoe Maria naar de tempel ging om Jezus op te offeren. Alvorens in de tempel te komen hadden zij, wegens een feest drie dagen in de kleine herberg vóór de Jeruzalemse Bethlehemspoort vertoefd (nl. te Qatamin, zie fasc. 4, nr. 103, voetnoot 221; fasc. 6, nr. 163, voetnoten 352 en 354). Buiten het gewoon offer van duiven bracht Maria 5 driehoekige goudplaatjes, die van de H. Driekoningen afkomstig waren, en verscheidene stukken fijne stoffe voor borduurwerk aan de tempel ten geschenke. Jozef heeft aan zijn verwanten de ezel verkocht, aan wie hij hem verpand had. Ik meen steeds dat de ezel, waarop Jezus op Palmenzondag gereden heeft (nr. 1697) van die ezel afstamde.

(Op grond van het gebruik spreekt K. hier van Palmenzondag, hoewel het feitelijk op een donderdag geschiedde, nr. 1697).

1038.

18 januari = 1 Sebat; Sabbat en Nieuwe Maan. –
Jezus leerde heden ook te Joetta.

's Namiddags ging Hij met een tiental levieten buiten de stad (op sabbatwandel) en *genas in de huizen der omgeving verscheidene zieken.* Melaatsen, echte bezetenen, grote zondaars of zondaressen ontmoet men niet in dit gewest.

's Avonds sloot Hij de sabbatlering en nam met de levieten een matige maaltijd die bestond in vogelen, brood, honig en vruchten. Hij heeft dit hier reeds dikwijls gedaan.

Ik herinner me dat Jozef van Arimatea en verscheidene leerlingen gekomen zijn, hetzij heden, hetzij op de zondag (nl. ook nog heden, doch nadat de sabbat gesloten was, dus volgens joodse berekening reeds op zondag) – dit weet ik niet bepaald – om Jezus naar Jeruzalem uit te nodigen; daar immers wachtten op Hem vele zieken met groot verlangen. Hij kon er, zeiden zij, thans zonder gevaar komen, daar Pilatus en Herodes wegens de ingestorte bouw in ruzie lagen en ook de aandacht van de joodse overheden door dit geval geheel in beslag genomen was. *Jezus wilde er nochtans niet aanstonds heengaan, maar Hij beloofde er te zullen komen vóór zijn terugkeer naar Galilea.*

Ik heb ook gezien dat de aan Joannes verwante vrouwen de sabbat thuis hielden; zij waren in rouwklederen op de vloer gezeten en een staander vol lichten of lampen stond midden in de kamer. Ook woonden hier Essenen in de nabijheid, niet ver van het graf van Abraham. Terwijl Jezus bij dit graf was (hetzij onlangs, hetzij heden), kwamen zij twee en twee met Hem spreken; zij woonden in de buurt om een berg, in rotscellen en hadden een tuin boven zich[542]. Ik zag hen niet bij Hem in de stad.

---

[542] Volgens K. woonden te of bij Hebron een aanzienlijke groep Essenen, en wel, preciseert zij, niet ver van het graf van Abraham.

Wij vermoeden dat hun woonplaats was een paar boogscheuten ten westen van dat graf, westelijk van de vallei die het huidige Hebron doorkruist; ze lag destijds niet in de stad, maar ten zuiden ervan.
In fasc. 4, beneden op de kaart van Hebron en omgeving, ziet men die wijk in tekening gebracht.

Daar ziet men vooral Deir el-Arbain, d.i. klooster van de veertig; men vindt er een oude, verlaten moskee, waarin oud materiaal verwerkt is, wat wijst op een oude constructie.

Eronder is een ruime, onderaardse plaats, die tot tegen de stad nederdaalt; (dus oostwaarts naar de vallei, daar de wijk rond het graf van Abraham het

voornaamste stadsgedeelte is). De toegang tot dit souterrain schijnt in de moskee te zijn.

Men vindt in de wijk van el-Arbain een aantal grotten en grafspelonken.
Men kan bijgevolg de woonplaats der Essenen van Hebron, die volgens K. in de nabijheid van het graf van Abraham was, in de wijk rond el-Arbain veronderstellen.

***

Juist in deze omgeving is op onze kaart ook aangetekend de Damascener-akker *(le champ damascène),* met als kenmerk een zeer rode en kneedbare aarde. Oude pelgrims schatten de afstand tussen Abrahams graf en die akker op twee boogscheuten.

Men kan dit op de volgende wijze in verband brengen met de Essenen, waarvan een voorname groep te Hebron woonden. Onder de Essener-documenten neemt de Damascus-rol een voorname plaats in.

De vraag die uit al de voorgaande bijzonderheden rijst is deze: “Is in die oorkonde onder de naam Damascus niet eerder de Damascus-plaats of Damascener-akker van Hebron bedoeld, dan de stad Damascus, zo ver in het noorden, in een vreemd land, daar de Essenen toch joodse monniken waren?”

Deze naam Damascener-akker, de grotten en grafspelonken, de onderaardse plaats, de nabijheid van Abrahams graf, begunstigen onze veronderstellingen en ook het geopperde vermoeden betreffende de Damascus-rol, dat wij er aan vastknopen. Maar een zeker antwoord kunnen wij er niet op geven.

***

Hier gaat het andermaal over het Damascus-veld, de Damascener-akker, westelijk van Abrahams graf te Hebron.

Of de naam van dat veld ‘Damasjk’, ‘Damesjek’, verband houdt, historisch of symbolisch, met Abrahams huisopziener ‘Damesjek Eliëzer’?

Ons lijkt die plaatsnaam eerder symbolisch (profetisch).
Ook de paters Dominicanen R. De Vaux en Barthélemy van de Bijbelschool te Jeruzalem, en de jezuïet Robert North in Palestine Exploration Quarterly, 1955, blz. 34 en volgende, menen dat onder de naam Damascus als wijkplaats van de Essenen, niet letterlijk te verstaan is de hoofdstad van Syrië, maar veeleer symbolisch de een of andere heilige plaats in Israël.

Doch in tegenstelling met pater North zoeken wij die Essenen dan niet in Qumran (alleszins niet ten tijde van Jezus’ openbaar leven), maar op dat veld Damesjek bij Hebron, ‘de plaats in het noorden, waarheen de Essenen uitweken na hun verdrijving van de berg Sinaï’, ‘naar aanleiding van

Rondom Zakarias' huis strekken zich zeer mooie tuinen uit, met ongelooflijk dikke en hoge rozenstruiken. Als men van Jeruzalem er heen komt, ziet men Zakarias' huis op een heuvel (links).

Een kwartier verder, ter rechterhand liggen op een hoger heuvel (nl. de djebel er-Rame, 1020 m) zijn wijngaarden en aan de voet van de heuvel de door Maria ontdekte bron (nl. tussen de heuvel en zijn woonhuis. (Men kan deze aanduidingen nogmaals nazien in fasc. 4, verklaring van de kaart van Hebron en omgeving, alsook op de kaart aldaar en hierna).

Het Hebron van Abraham is dit Hebron niet, waar Jezus nu gekomen was; het ligt verwoest, meer zuidelijk en door een diepte ervan gescheiden. In Abrahams tijd, toen het nog bestond, had het brede straten en een deel van zijn huizen waren in de rots uitgehouwen. (Men vermoedt dat het gelegen was op de heuvel Remeideh, zie genoemde kaart hierna).

Niet ver van Zakarias' woonplaats lag de plaats Jeter, waar ik Maria en Elisabet (tijdens Maria's verblijf bij haar nicht) meermalen naar toe zag gaan. (Jeter is een priesterstad, genoemd in Jos. 15, 48; 21, 14. Thans heet de plaats bij haar oude naam Attir (de 'J' verviel, VOORREDE, nr. 4) en is gelegen 4 uren ten zuidzuidwesten van Hebron).

---

oorlogen', zegt Katarina in fasc. 1, nr. 4 (3e laatste alinea – rond voetnoot 10).

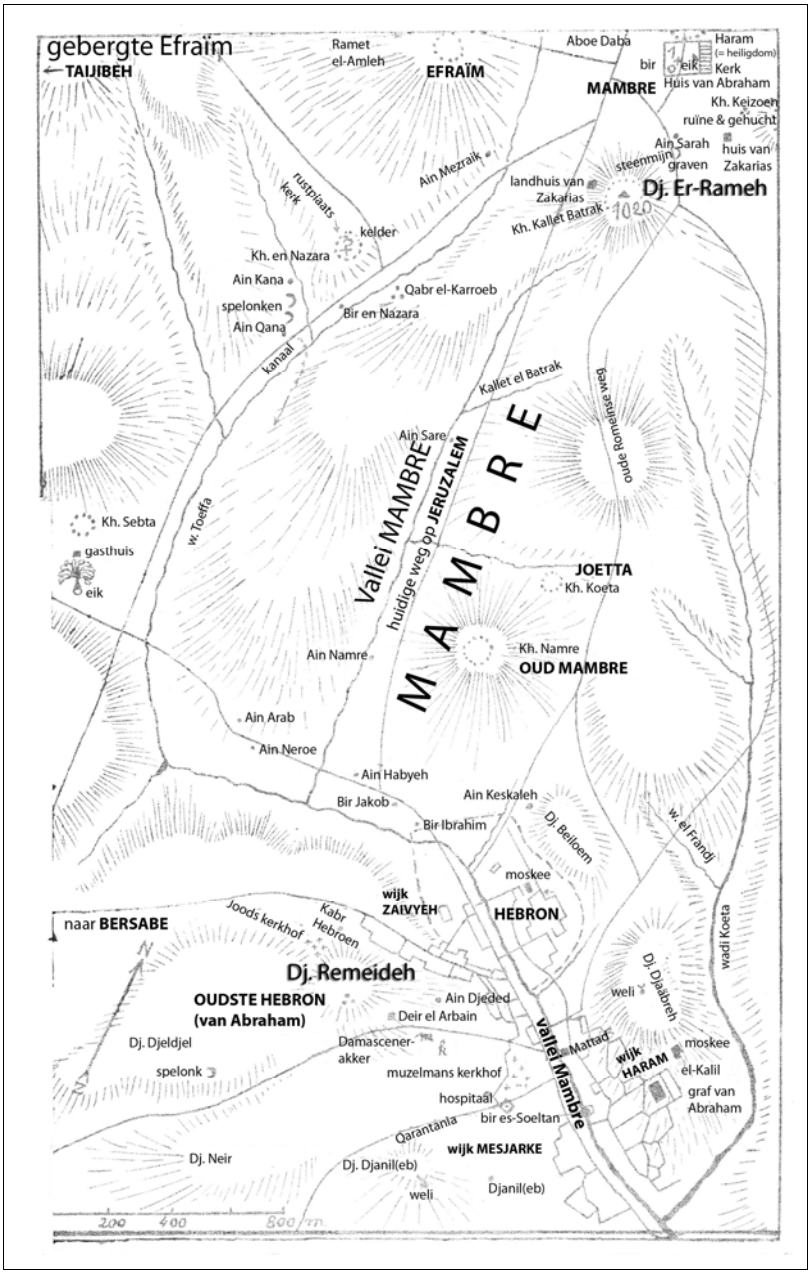
gebergte Efraïm
TAIJIBEH
Ramet el-Amleh
EFRAÏM
Aboe Daba
bir
eik
MAMBRE
Haram (= heiligdom)
Kerk
Huis van Abraham
Kh. Keizoen
ruïne & gehucht
Ain Sarah
graven
huis van Zakarias
steenmijn
Dj. Er-Rameh
1020
Ain Mezraik
landhuis van Zakarias
Kh. Kallet Batrak
rustplaats
kerk
kelder
Kh. en Nazara
Ain Kana
spelonken
Ain Qana
Qabr el-Karroeb
Bir en Nazara
kanaal
Kallet el Batrak
oude Romeinse weg
Ain Sare
Vallei MAMBRE
huidige weg op JERUZALEM
M A M B R E
w. Toeffa
Kh. Sebta
gasthuis
eik
JOETTA
Kh. Koeta
Kh. Namre
OUD MAMBRE
Ain Namre
Ain Arab
Ain Neroe
Ain Habyeh
Bir Jakob
Ain Keskaleh
Bir Ibrahim
Dj. Beiloem
w. el Frandj
moskee
wijk ZAIVYEH
HEBRON
naar BERSABE
Joods kerkhof
Kabr Hebroen
wadi Koeta
Dj. Remeideh
OUDSTE HEBRON (van Abraham)
Ain Djeded
Deir el Arbain
weli
Dj. Djaabreh
Dj. Djeldjel
Damascener-akker
Mattad
wijk HARAM
moskee
el-Kalil
spelonk
muzelmans kerkhof
vallei Mambre
hospitaal
bir es-Soeltan
graf van Abraham
Qarantania
wijk MESJARKE
Dj. Neir
Dj. Djanil(eb)
weli
Djanil(eb)
200 400 800 m

Jezus helpt een graf voor Joannes bereiden.

1039.

19 januari = 2 Sebat. –

In Joetta begint het gerucht van Joannes' vermoedelijke dood in omloop te komen; men schijnt zijn dood uit de grote droefheid van zijn verwanten en uit Jezus' openbare leringen te gissen.

Jezus was met Joannes' neef (de jonge Zakarias) en de leerlingen in het graf van Zakarias, dat zich dicht bij zijn huis, ja, gedeeltelijk eronder bevindt. Het is niet gelijk de gewone graven, maar het bestaat, gelijk de catacomben, in een gewelf met zuilen; het is een eerbiedwaardige begrafenisplaats voor priesters en profeten.

Men had besloten het lichaam van Joannes te Macherus af te halen en het hier te begraven. Zij gingen dus plaats maken in die kelder en richtten er een graf in. *Het was zeer aandoenlijk om te zien hoe Jezus voor zijn vriend een graf hielp bereiden; Hij bewees ook eer aan de overblijfselen van Zakarias.* Elisabet ligt hier niet begraven, maar bij de eerste spelonk waarin Joannes als knaap in de woestijn verbleef op een hoger berg.

Ik zag dat de leerlingen allerlei lijkdoeken, windsels en specerijen en een soort lederen draagbaar op een ezel laadden om het lichaam van de Doper af te gaan halen; zij zullen waarschijnlijk nog met andere leerlingen tezamen komen, want met het lastdier vergezelden zij Jezus, die heden afreisde.

Jezus te Libna.

Jezus ging met een twintigtal vrienden en leerlingen weg van Zakarias' huis in de richting van het bos Mambre (achter het toenmalige Hebron, dus zuidwaarts). Maar buiten, vóór de stad, kwamen de verwante vrouwen met hun dochters en andere

vrouwen tot Hem en deden Hem uitgeleide.
De mannen zag ik vooruitgaan; de vrouwen gingen wel 1,5 uur ver mee en keerden dan terug; zij knielden voor Jezus neer en wilden Hem de voeten wassen, maar *Hij liet hun dit niet doen;* zij weenden geweldig. *Jezus zegende allen en zij scheidden.*

De weg van Jezus liep naar Libna (westwaarts); zij kwamen evenwel heden niet meer tot in deze stad, maar gingen in de herberg vóór Libna[543], van waar de mannen van Joetta en Hebron weer huiswaarts keerden, en waar burgers uit Libna Jezus ontvingen.

Libna ligt in het dal, niet verre van een riviertje dat naar de zee vloeit. Het gewest waar de Hebronieten terugkeerden, is, gelijk al deze omstreken, hooggelegen en rijk aan graanvelden; men kan hier de bergen van Jeruzalem zien[544].

---

[543] **Libna = Beit Alam**. – De zienster wijst Libna aan in een gewest, waar het volgens de H. Schrift gelegen moet hebben.

In Jos. 15, 42 wordt het genoemd met een menigte andere steden, nl. Eter, Esna, Nesib, Asan, Jefta, Keila, Akzib en Maresa, allemaal gelegen ten noorden, ten oosten en ten zuiden van Eleuteropolis of Beit Djibrin.
De juiste ligging blijft nochtans onbekend en bij wijze van benadering nemen wij ervoor Beit Alam, omdat wij hier, volgens de beschrijving van V. Guérin van deze plaats, de resten vinden van een typisch oudtestamentische stad, en ook andere bijzonderheden beantwoorden aan de aanduidingen van K. Emmerick.

De lettergreep 'lam' uit de naam 'Alam' kan ook beantwoorden aan 'lib' uit de naam 'Libna'; immers de 'B' uit de Hebreeuwse namen, die in het Arabisch overgezet worden, verandert vaak in 'M'.

b.v. Tibna, Timna,
Jebnael, Jemma.

Uit de mogelijkheid besluiten wij evenwel niet tot de werkelijkheid.
Beit Alam ligt 6 km ten zuidoosten van Beit Djibrin en 16 km ten westen van Hebron.

[544] Hoog gewest, rijk aan graanvelden, ver uitzicht. – Het niveau van Hebron is 927 m. Naar het westen toe vindt men nog een paar uren ver even hoge

Heden zag ik ook menige bijzonderheid over andere steden, zoals Kafar-Dagon, 2 uren van Lydda, niet ver van de zee en van Sarona … waar ligt dit?

In die omstreken zijn apostelen en leerlingen, die Jezus in Galilea uitgezonden had (nr. 955); zij zullen weldra met Hem tezamen komen.

1040.

20 januari. –

Heden kwamen Saturninus, Judas Barsabas (nr. 1040) en twee andere leerlingen die uit Galilea naar Macherus gereisd en Jezus dan naar hier waren komen opzoeken, in de herberg hier bij Hem, en zij vertelden Hem met grote droefheid de moord op Joannes, *die Hij reeds wist.*

De mare had hen bereikt als volgt. Toen Herodes met zijn familie, door vele soldaten geëscorteerd, van Macherus naar Hesebon trok, is het gerucht van Joannes' onthoofding door enige afreizenden verspreid geworden en ook ter ore gekomen van enige dienstbaren van de hoofdman Serobabel van Kafarnaüm, die bij de instorting van het bouwwerk te Jeruzalem wonden opgelopen hadden.

---

en ook hogere bergen, nl. van 950 m, 975 m, 830 m, 785 m.
Dit hoogland is van valleien doorsneden.

Guérin kon de vruchtbaarheid van dat land, vooral van enige hoge valleien ten westen van Hebron niet genoeg bewonderen (Jud. 3, 260-261).

Het ligt ook voor de hand dat de bergen bij Jeruzalem,

b.v. de Olijfberg, 818 m,
de Nebi Samwil, 895 m

van de hoge punten nabij Hebron zichtbaar zijn, aangezien men van verschillende hoogtepunten van de centrale bergketen goed de Middellandse zee ziet.

Het door K. genoemde Kafar-Dagon heet thans in zijn Arabische vorm Beit Dedja en ligt 8 km ten zuidoosten van Jaffa (cfr. VOORREDE, nr. 4).

Dezen lieten het weten aan hun meester Serobabel te Kafarnaüm en deze meldde de ontzettende gebeurtenis aanstonds aan Judas Barsabas (nr. 1040), die in de nabijheid was.

Judas ijlde nu onmiddellijk met Saturninus en twee andere leerlingen naar de omstreken van Macherus, dat Herodes verlaten had. Daar ontvingen zij overal de bevestiging van het bericht. Van Macherus ijlden zij nu naar Joannes' geboorteplaats om toebereidselen te treffen voor het afhalen van zijn lijk. Te Joetta vernamen zij dat Jezus zich hier bevond en zo kwamen zij eerst hier in de herberg bij Hem.

1041.

Jezus bleef hier de gehele dag met de aangekomenen tezamen. 's Avonds voegden zich nog uit Jezus' gezelschap bij hen de zonen van Maria Heli: Jakob, Heliakim en Sadoch. Verder de neef van Zakarias, de neven van Jozef van Arimatea, de zonen van Joanna Chusa en van Veronika, en zij trokken met de ezel, die het nodige gereedschap droeg, naar Macherus. De vesting had al haar gasten zien afreizen en stond nu, op enige soldaten na, ledig en verlaten.

Wat Joannes betreft, ik zie zijn lichaam daar nog liggen en een engel met een zwaard er bij; het is omstraald door een schitterend licht.

Hier, in dit gewest vertoefde Jezus alleen maar om Pilatus niet te ontmoeten, die met een afdeling soldaten van Jeruzalem over Betsoer en Antipatris naar Apollonia trok, om voor Rome in te schepen[545]. Ik geloof dat hij daar klachten tegen Herodes gaat indienen.

---

[545] **Betsoer (1) = Beit Soeriq.** – Hier is bedoeld Betsoer 1, dat wij zo betitelen om het te onderscheiden van de andere Betsoers 2 en 3. Het heet thans Beit Soeriq en is gelegen 11 km ten noordwesten van Jeruzalem.

Het zal straks door Jezus worden bezocht. De toevoeging van 'iq' aan het einde van de naam is goed te verklaren, wanneer de oude naam als uitgang een 'a' met aanblazing achter zich had.

Jezus te Betsoer.

1042.

21 januari = 4 Sebat. –

Jezus is ook in Libna zelf geweest, maar Hij hield er zich niet lang op. De levieten die Hem vriendelijk ontvingen, deden Hem ook weer uitgeleide. Van daar trok Hij nu naar Betsoer, dat misschien wel 10 uren ten noorden van Libna en 2 uren van Jeruzalem verwijderd ligt.

Betsoer is een vesting met torens, wallen en grachten, die wel wat vervallen zijn, doch niet zo erg als die van Betulië. De stad is niet klein en wel zo groot als Bethoron (waarvan het 2 uren afgelegen is). Aan de kant waar Jezus aankwam, ligt de stad geenszins steil.

Zulk een voorbeeld hebben wij in 'Hakeldama', waanin de eind-aanblazing van 'damah' een 'K' werd of 'CH' en de naam ging luiden 'Hakeldamach', 'Hekeldamak'.

De gewone bewijzen van de oudheid der plaats vertoont Beit Soeriq, zoals ook de bijzonderheden die K. erover meedeelt. Tijdens de kruisvaarten was Beit Soeriq een plaats van belang (cfr. Guide, 435-436).

Bij de stad vindt men de resten van een oude Romeinse heirweg, misschien wel dezelfde die Pilatus volgde, om verder over Antipatris, dat we reeds kennen, naar Apollonia te gaan.

Apollonia. – Dit was een kleine haven, 16 km ten noorden van Jaffa. Over Apollonia zegt K. te weinig dan dat wij er bijzonderheden over zouden meedelen.

K. vermeldt meermalen dit Betsoer 1 ondermeer om te zeggen dat een weg door de Hoekpoort van Jeruzalem, d.i. de huidige Damascus-poort, ook naar Betsoer leidt (nr. 1857).

Beit Soeriq is nog een aanzienlijk dorp met belangrijke resten uit de oudheid; het bedekt een steile heuvel, die alleen aan de zuidoostzijde, waar Jezus aankwam, zachtere hellingen heeft.

Tussen Betsoer en Jeruzalem ligt een mooi dal[546]. Men kan van de hoge punten van de ene stad die van de andere stad zien. Aan de noordkant, die ik nog niet goed nagezien heb, is Betsoer steil en onaanvechtbaar. (Behalve aan de zuidoostkant is de heuvel door ravijnen omgeven).

Hier was eenmaal de Verbondsark een tijdlang en geheel openlijk; het zou me daarom verwonderen, indien dit niet in de H. Schrift stond; ik heb vergeten bij welke gelegenheid, maar het was, geloof ik, toen men ze terugbracht.

Ook is David hier herhaaldelijk geweest. Eens dat Saül met de spies naar hem geworpen had en hij naar de overzijde van de Jordaan gevlucht was, heeft Jonatan hem weer terug over de

---

[546] Mooi dal! – Het is de bovenloop van de wadi Soerar en hij richt zich van noord naar zuid, dan tegenover Jeruzalem naar het zuidoosten, tenslotte naar het westen.

Het is een bekend, diep en door zijn wilde schoonheid indrukwekkend dal. Vele schrijvers van reisverhalen en bedevaarten maken er gewag van. Uit de vele aantekeningen die ik er over verzamelde, laat ik er hier een paar volgen.

- "Het is", volgens D.B. bij het woord 'Coulon', "één van de mooiste valleien van Palestina; ze is aan weerszijden bedekt met olijf- en allerhande andere vruchtbomen."
- Mislin legt in zijn beschrijving de nadruk op het wild en geweldig natuurschoon van die vallei, welke bij elke van haar talrijke bochten steeds nieuwe verrassende panorama's vertoont.
- Uit de richting van Jeruzalem in de vallei afdalend komt Portmans onder de indruk van de vervaarlijke weg en buitengewoon steile helling.
  Hij bemerkt rechts de berg Nebi Samwil en bestijgt aan de overzijde nogmaals een zeer steile helling
  Terugkerend in de tegenovergestelde richting zegt dezelfde: "Wat voor een vallei ligt daar toch aan onze voeten; het schijnt dat ze zinkt zonder einde, zonder bodem. De weg kronkelt geweldig, wegens de steile helling. Onze paarden galopperen verschrikkelijk. Het afdalen van de Alpen maakte op mij een mindere indruk. Hoe verder wij dalen, des te dieper wordt de vallei; het uitzicht is heerlijk. Nu hebben wij de Nebi Samwil links en het schilderachtige dorp Ain Karem rechts."

stroom geholpen (I Sam. 19, 9-10), en hij kwam dan naar hier. Ook later nog eenmaal, meen ik, toen hij voor Absalom vluchtte.

Betsoer is dikwijls door de vijanden van de Makkabeeën belegerd geworden, en bij een van die belegeringen heeft Judas de Makkabeeër een grote overwinning behaald[547].

Pilatus is door deze plaats en ook, meen ik, door Saron[548] en Antipatris naar Apollonia getrokken, waar hij heden ingescheept is; zijn vrouw vergezelde hem en hij was door een vijftigtal man en soldaten begeleid. Ik VERONDERSTEL dat hij naar Rome reist om zich over Herodes te beklagen. Zij voeren slechts met één schip af; doorgaans woonde hij te Cesarea, maar verblijft sedert enige tijd te Jeruzalem; ik meen dat Jezus eerst naar Libna gegaan is, alleen met het doel Pilatus niet te ontmoeten.

1043.

Pilatus heeft reeds verscheidene malen met de Joden overhoop gelegen en zij haten hem hartgrondig. Eens heeft hij de Romeinse

---

[547] Betsoer dikwijls belegerd. – K. schijnt hier Betsoer 1 werkelijk te verwarren met Betsoer 2, dat 7 km ten noorden van Hebron gelegen was.

In het boek der Makkabeeën is steeds sprake van dit laatste Betsoer. Alzo in I Makk. 6, 31-49; II Makk. 11, 5. In de laatste passage is de afstand tussen Betsoer en Jeruzalem 150 stadiën, dus een 25-tal km; wat geenszins kan slaan op Beit Soeriq.

Maar het ligt voor de hand dat ook Beit Soeriq als vestingstad een rol gespeeld heeft in de Makkabese oorlogen en wellicht ook belegerd is geworden, want op een betrekkelijk kleine afstand van daar, nl. bij Emmaüs en Bet-Horon, 3 en 2 uren van daar heeft Judas zijn eerste schitterende overwinningen op de Syriërs behaald (I Makk. 4: en 7, 39-50; II Makk. 8).

[548] **Saron = Beit Sira**. – Het ligt voor de hand dat Saron het huidige Beit Sira is (VOORREDE, nr. 4).

Het ligt op de door Pilatus gevolgde weg, 10 km ten noordwesten van Beit Soeriq; het is te onderscheiden van het in nr. 1039 (voorlaatste alinea) genoemde Sarona, dat zijn oude naam onveranderd behouden heeft en 4 km ten noordoosten van Jaffa gelegen is.

banierbeelden in de stad laten brengen, waartegen de Joden in opstand kwamen[549].

Een andermaal zag ik zijn soldaten op een feest, waarop de Joden geen wapens mogen dragen noch geld aanraken, in de tempel gaan en de offerblok open breken en het geld er uit wegnemen. Dit gebeurde terwijl Joannes nog bij Ono aan de Jordaan doopte en Jezus uit de woestijn (na zijn vasten) terugkeerde.

Heden avond werd Jezus met zijn gevolg te Betsoer hartelijk verwelkomd en ontvangen. Lazarus en andere vrienden van Jeruzalem waren hier reeds; men waste Hem en de leerlingen de voeten en bood hun in overvloed met veel liefde alles aan, waaraan zij behoefte hadden; Hij nam zijn intrek in een herberg bij de synagoge (dus ook wel een herberg behorend bij de synagoge) en daar overnachtte Hij.

---

[549] Pilatus onenig met de Joden. – De twee, hier door K. vermelde gevallen, vindt men bij Flavius Josephus uitvoerig verteld in Bell. Jud., I, 186 en Ant. Jud., III, 229.

Wij citeren deze passages nu niet, maar plaatsen hier liever het beroemde, doch omstreden getuigenis van Flavius Josephus over Christus; het sluit aan bij het tweede geval van joods verzet:

"In dezelfde tijd trad Jezus op, een verlicht man, indien men Hem ten minste niet méér dan als een louter mens moet beschouwen, zo wonderbaar was Hij in zijn werken.

Hij onderrichtte allen die behagen vonden in de waarheid;
Hij had meerdere volgelingen, niet alleen onder de Joden, maar ook onder de heidenen.
Hij was (geloofde men) de Messias.

De oversten van ons volk brachten beschuldigingen tegen Hem in bij Pilatus en deze liet Hem kruisigen.

Zijn leerlingen die Hem in zijn leven hadden bemind, verlieten Hem niet na zijn dood; Hij verscheen hun, verrezen en levend de derde dag.

Dit, zoals ook dat Hij vele mirakelen zou doen, hadden de heilige profeten voorspeld. De christenen, die wij heden nog zien voortbestaan, hebben hun naam van Hem." (Ant. Jud., III, 230).

Voorbij deze stad trokken ook de H. Driekoningen op hun weg van Jeruzalem naar de kribbe en hier in het gewest vonden zij de ster weer en hielden een halte in een karavaanherberg. Van hier loopt naar Libna en verder een goeie weg[550].

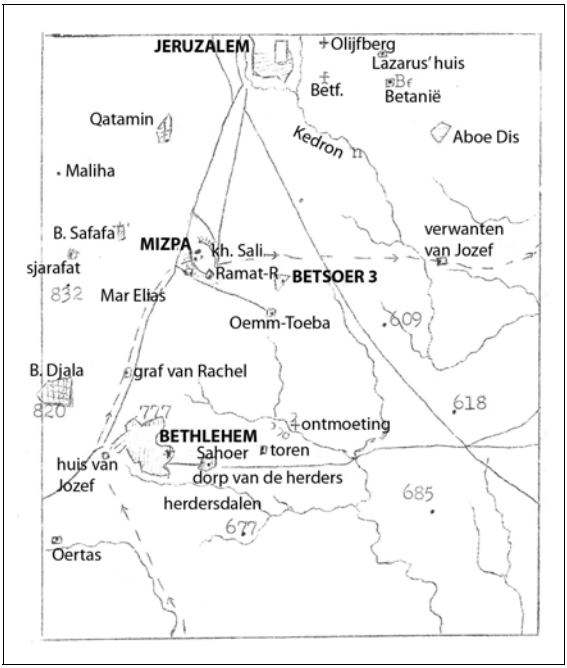

[550] **Betsoer 3 = Soer Bâher**. – Voorbij dit Betsoer trokken de H. Driekoningen.

Zeker is dit een tweede verwarring.
Niet bij dit Betsoer 1 hebben de H. Driekoningen gerust, maar bij een Betsoer 3, thans Soer Bâher geheten, 6 km ten zuiden van Jeruzalem, en 2 ten oosten van de kleine heuvel waarop Mizpa lag.

Zie dit verhaal in fasc. 6, nr. 148 alsook voetnoot 337;
en bijzonderheden over dit Mizpa in fasc. 11, nr. 312, voetnoot 99 (met kaartje); en fasc. 11, na nr. 349 een klein artikel over Mizpa.

***

Over Betsoer 3, waar de eerste christenen na de nederdaling van de H. Geest een van hun eerste nederzettingen hadden, wordt later menige interessante bijzonderheid gegeven.

Oogslag op de Heilige Vrouwen.

Op zondag (19 januari) zag ik de Moeder Gods met haar gezelschap; het waren 5 vrouwen. Met opgeschorte klederen en de armen in de sluier houdend, gingen zij met vaste tred vooruit, op gelijke afstand achter elkander, in het gewest van de herberg op het erfgoed van Jozef. (Dus ziet K. hen te Awerta, 6 km ten zuiden van Sikem). De begeleidende knechten waren vooruit en ik zag de H. Vrouwen aan een beek neerzitten en enige spijs gebruiken. Heden – of was het gisteren? – zag ik ze te Kana.

Betsoer (K. wil zeggen: dit Betsoer 11 km ten noordwesten van Jeruzalem, thans Beit Soeriq) moet niet verwisseld worden met een Betsoron tussen Bethlehem en Hebron, waarbij Filippus het doopsel toediende aan de dienaar van de koningin Kandake.
Dit Betsoron wordt ook Betsoer genoemd.

(De vorm Betsoro, Betsoron, schijnt te komen van Eusebius: deze vorm ziet men ook geciteerd in D.B. 'Bethsur', c. 1743).

***

Brentano vindt die mededeling van K. belangrijk, omdat erdoor een einde gemaakt wordt aan de dwaling die de bron, waarin die dienaar der koningin gedoopt werd, aanwijst te Ain Hanijeh,

- 8 km ten zuidwesten van Jeruzalem,
- 7 km ten noordwesten van Bethlehem,
- 10 km ten zuiden van Beit Soeriq,
- 7 km ten westen van Soer Baher (= Betsoer 3),
- 500 m ten zuidwesten van Malhah en
- 2 km ten noordwesten van Sjarafat.

Deze verkeerde traditie nopens die doopbron schijnt te stammen van de kruisvaarders die de doop-waterbak zochten aan de middelste van de drie wegen, die van Jeruzalem naar Gaza leidde en wel over Eleuteropolis.

Het ware bekken lag evenwel aan de weg die over Hebron naar Gaza leidt, nader bepaald: in de nabijheid van Betsoer, 7 km ten noorden van Hebron.

***

1044.

22 januari. –

Ik zag Jezus heden in Betsoer, zonder noemenswaardige stoornis in enige huizen zwaarzieke ouderlingen genezen, o.m. ook waterzuchtigen. De inwoners waren zeer goed gezind en de synagoge-oversten leidden zelf Jezus naar de huizen. Hij trad ook op in de school en ik zag Hem een groot aantal kinderen zegenen, eerst jongens en dan meisjes, beneden in de synagoge. Hij hield zich lang bij de kinderen op en genas er ook enige. Ik weet nog niet zeker of Hij naar Jeruzalem zal gaan. Vóór Betsoer ligt een mooie dreef.

Afhaling van het lichaam van Joannes.

Reeds gisterenavond zag ik de leerlingen vóór Macherus aankomen; zij waren ten getale van 10:

- Saturninus,
- Judas Barsabas,
- Jakobus van Kleofas (de kleine Kleofas of Natanael, een zoon van Anna Kleofas uit nr. 815, later weer genoemd in nr. 1350),
- Heliakim,
- Sadoch,
- de 2 neven van Jozef van Arimatea,
- de zonen van Joanna Chusa en Veronika, en
- de neef van Zakarias.

Zij lieten de ezel achter bij een boerenhuis en namen de gereedschappen, die hij gedragen had, met zich mee.

Dit waren 3 dunne, zeer lichte, maar vaste stangen van een hand breed, die zij onder de arm droegen, een licht lederen omhulsel in twee delen, verscheidene lederen zakken, zakbussen, opgerolde doeken, sponsen en enige werktuigen; zij trokken daarmee op de berg, waarop zich hoog het kasteel verhief.

Enige van de hier best gekende oudste leerlingen, de verwanten van Jezus die hier dikwijls in- en uitgegaan waren (terwijl Joannes gevangen zat) vroegen de wacht van het kasteel om ingelaten te worden. Die soldaten echter antwoordden dat zij het niet mochten toestaan, hoe gaarne zij dit ook gewild hadden.

Hierop trokken zij zich terug en gingen de wal om, en aan de kant van Joannes' gevangenis, stegen zij, de een op de schouders van de ander, over drie wallen en twee grachten; het was alsof God hen hielp, zo snel en vlot gelukte het hun. Voorts geraakten zij zonder enige hindernis, door een ronde opening boven, in de gevangenis, en toen de 2 soldaten die de voorruimten bewaakten, hen bemerkten en met hun fakkels naderden, traden de leerlingen hun tegemoet en zeiden: "Wij zijn leerlingen van Joannes de Doper, die op bevel van Herodes gedood is en komen het lichaam van onze meester halen."

De soldaten deden hun niets, maar zelf openden zij de kerker voor hen, misschien omdat zij in hun macht waren (in aantal en sterkte de minderen?) of wellicht ook, omdat zijzelf wegens de moord op Joannes tegen Herodes verbitterd waren en nu aan dit goed werk deel wilden nemen, want verscheidene soldaten hadden reeds vóór enige dagen de vlucht genomen.

Toen zij in de kerker kwamen, doofde hun fakkel uit en ik zag de gehele kerker met licht vervuld. Ik weet niet of ook zij allemaal dit licht zagen, maar ik vermoed van wel, want zij deden alles zo snel en zo vaardig als in het volle daglicht. Ik zag alle leerlingen naar het lichaam van Joannes snellen en er zich wenend overheen buigen. Maar benevens hen zag ik ook de verschijning in de kerker van een grote schitterende vrouw; zij zag er bijna uit gelijk de Moeder Gods in haar dood, en ik vernam pas later dat het de

verschijning van de H. Elisabet was geweest. In het begin echter scheen zij mij geheel natuurlijk, doordat ik haar bij alles hulp aan de leerlingen zag verlenen en ik vroeg me dan ook herhaaldelijk af, wie zij wel mocht zijn en hoe zij mee binnengeraakt was.

1045.

Het lichaam lag nog, gelijk in het begin, met de vacht bedekt en de leerlingen begonnen spoedig met de lijkbereiding; zij spreidden doeken uit, legden het lichaam daarop en wasten het. Water hadden zij in zakken bij zich en de soldaten brachten nog enige bruine schotels. Judas Barsabas, Jakob en Heliakim verrichtten het werk der eigenlijke lijkbereiding; de overigen hielpen hen; de verschijning zag ik gedurig meewerken en het was als deed zij alles: ontdekken, toedekken, leggen, wenden, inwikkelen. Wat ieder nodig had, waarnaar hij zocht of greep, dat was daar; een buitengewone spoed en regelmatigheid schenen het gevolg van haar aanwezigheid en medewerking. Ik zag dat de leerlingen het lijk openden, de ingewanden er uit namen en in een lederen zak borgen; dan legden zij om het lijk aan alle kanten welriekende kruiden, die zij met het lijk zeer vast in banden inwikkelden; het lichaam was in het midden verbazend dun en over zijn geheel als uitgedroogd.

Ondertussen zag ik de overige leerlingen een hoeveelheid van zijn bloed dat op de plaats geronnen lag, waar zijn hoofd gevallen was en waar zijn lichaam gerust had, opnemen en afwassen en verzamelen in ledige bussen, waarin de welriekende kruiden geweest waren. Zij legden vervolgens het omwonden lichaam in het lederen omhulsel en sloten dit met een stok, die zij van boven door dit omhulsel schoven, en staken de twee lichte stangen door de riemen of lussen, die aan de lederen trog (omhulsel) vast waren. Die stangen waren vrij dun en bogen toch niet door, en zo moeten ze dus wel van dat vast hout geweest zijn (cfr. fasc. 17, nr. 702, midden). Zij spreidden er de vacht van Joannes over uit, dat hem tot kleding gediend had en droegen nu met zijn tweeën het

heilig lichaam uit de kerker. De anderen droegen de ingewanden in de lederen zak en het bloed in de bussen.

De beide soldaten dienden hun tot gids en leidden hen langs smalle wegen achter de wallen door die ondergrondse gang naar buiten, waarlangs Joannes in de gevangenis gebracht was geworden. Alles verliep op de meest indrukwekkende wijze, uiterst vlug en vlot.

Die soldaten namen de gelegenheid te baat om met hen Macherus te verlaten. Ik zag hen eerst zonder licht en toch met vlugge schreden de berg afdalen; later zag ik hen met een fakkel, en dat twee het lichaam tussen de stangen op de schouders droegen en dat de overigen het lijk volgden. Onmogelijk te zeggen hoe indrukwekkend die stoet was, welke gedurende de nacht bij het licht van een fakkel in alle stilte en zo vlug, als zwevend, voorttrok. Ik ben er dikwijls op verscheidene plaatsen bij geweest; het was als zweefden zij en toen zij met de dageraad over de Jordaan voeren, waar hij voorheen gedoopt had en zij hem gevolgd waren, o! hoe weenden zij daar!

Zij draaiden op enige afstand om de Dode Zee en volgden bestendig eenzame paden en, landwaarts intrekkend, doorkruisten zij de woestijn (zie ook kaart fasc. 21, nr. 1006).

Jezus te Betanië. – Magdalena.

1046.

23 januari. –

Jezus is deze morgen met Lazarus en de leerlingen vertrokken van Betsoer naar Betanië; dit was een reis van verscheidene uren, want zij volgden een weg om het noorden van Jeruzalem. Zij kwamen voorbij meerdere steden, ook voorbij Emmaüs[551].

Onderweg leerde Jezus hier en daar, want zij zagen vele mensen, die met het opbinden en vlechten van de hagen bezig waren; overigens waren deze reeds groen.

Zowat een uur vóór Betanië kwamen Marta, Magdalena en een weduwe Salome hun tegemoet; deze laatste woonde reeds lang te Betanië bij Marta. Deze vrouw stamt, evenals Suzanna, onechtelijk af van een broeder van de H. Jozef en is aan de H. Familie verwant, ik weet nu niet meer nauwkeurig hoe; ik meen dat ik haar bij Jezus' graflegging tegenwoordig gezien heb. Deze vrouwen kwamen Jezus tot bij de herberg van Lazarus in de woestijn tegemoet (een half uur ver, zie kaart in fasc. 10, nr. 251).

---

[551] **Emmaüs = Amosa = Mosa en Hammosa = Kolonia = Mizeh**.
Hier is niet bedoeld het Emmaüs waar Jezus door de twee Emmaüsgangers herkend werd (Lk. 24, 13), maar het Emmaüs dat door Flavius Josephus vermeld wordt als gelegen op een afstand van 30 stadiën van Jeruzalem.

Keizer Vespasiaan vergunde aan 800 veteranen zich daar te vestigen.
Wat Flavius Josephus Emmaüs noemt, beantwoordt waarschijnlijk aan het Amosa van Jos. 18, 26.

In het Hebreeuws staat er 'Mosa' en 'Hammosa' (met het lidwoord).
Eenmaal bewoond door de veteranen kreeg het de naam 'Kolonia', 'kolonie', 'nederzetting'. Hiermee kunnen wij dit Emmaüs vereenzelvigen.

Hier konden die veteranen nog een militaire taak vervullen, nl. het bewaken van een belangrijke brug en overgang over de boven beschreven prachtige en diepe vallei. Hier kon voor een leger de toegang naar Jeruzalem worden geopend of afgesneden. Een paar km naar het noordwesten ligt nog het dorp Mizeh, dat treffend herinnert aan Mosa (Hebreeuws), Amosa (Latijn).

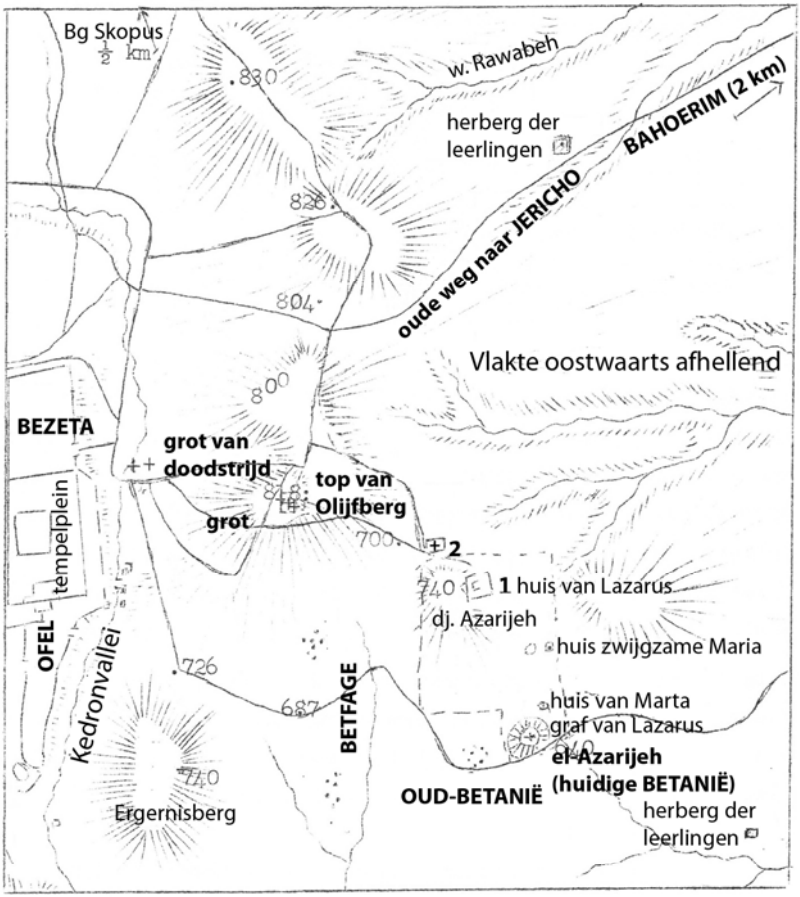

Op het kaartje duiden de volle dikke lijnen wegen aan;
de puntlijn stelt de grenzen voor van het domein van Lazarus en Marta.

Men heeft van west naar oost het tempelplein, de Kedronvallei, de Olijfberg, de djebel Azarijeh, tegen de oosthelling waarvan het huis of kasteel van Lazarus(1) aangebouwd is.
Het domein kan van noord naar zuid 900 m lang zijn en van west naar oost 400 m breed zijn.
Een voorname ingang (2), dicht bij de huidige kapel (+) die herinnert aan het uitgangspunt van Jezus' latere intocht in Jeruzalem.
Ongeveer 100 stappen ten zuiden van de noordelijke ingangspoort (2) staat het kasteel met ingangen aan de noord- en de oostkant. Van het dak kan men op de heuvel komen.

Jezus vertoefde ook hier nog enige tijd bij hen en sprak hun enige onderrichtende woorden. Dan gingen zij, met het vallen van de avond, naar Betanië en gebruikten er een maaltijd.

De 4 apostelen en meerdere leerlingen, die Jezus bij de Tabor had uitgezonden (nl. vanaf de broodberg of berg der 2e uitzending, fasc. 21, nr. 997) kwamen vanavond weer bij Hem in Betanië en vernamen eerst hier met zekerheid de dood van Joannes en het nieuws bedroefde hen smartelijk.

Zij brachten ook verslag uit, hoe zij geleerd en geheeld hadden, en wel op de wijze, die Jezus hun had aangeleerd; in een stad had men met stenen naar hen geworpen, maar niemand was getroffen; zij waren laatst in Saron geweest, zeer nabij Lydda. (Dus hetzij Beit Sira, hetzij Sarona, boven reeds genoemd in nr. 1039 en 1042, voetnoot 548.) Ook Kafar-Dagon (eveneens genoemd hogerop) ligt niet verre van daar.

Toen Petrus, na Jezus' dood in Lydda was, heeft men hem ook naar Saron geroepen (cfr. Hand. 9, 35). Onlangs zag ik veel van de ligging van die steden, maar ik was veel te ziek om er mededelingen over te doen.

1047.

Wanneer allen in het huis van Lazarus ter rust gegaan waren, *zag ik Jezus alleen en eenzaam nog in de nacht op de Olijfberg gaan en er bidden op een verlaten plaats.* Het was niet telkens in de hof van Getsemani, dat hij ging bidden; dit zou daarvoor te ver zijn geweest[552]. De Olijfberg was zeer

---

[552] De andere grot, door Jezus' gebed en onderricht geheiligd, staat bekend onder de naam 'ELEONA'.

De eerste kerk, op de Olijfberg opgericht, verhief zich boven deze grot. Deze plaats is nabij de top van de berg, slechts 110 m ten zuidzuidwesten van de plaats der hemelvaart, veel dichter bij Betanië dan de grot van de doodstrijd, maar over de juiste plek van de Eleona is men het niet volkomen eens, (cfr. Guide, 277, 231).

groen en met veel edelhout begroeid; er waren ook vele eenzame hoeken.

Magdalena bewoonde de woning van de godvruchtige stille Maria; dit zijn kleine kamers en dikwijls zie ik haar in een zeer eng plaatsje zitten als in een torentje, dat, geloof ik, een boeteplaatsje is; zij stort nog steeds overvloedige tranen; hoewel niet meer ziek, is zij toch van berouw, spijt en vermorzeling als vernietigd, bleek en uitgeteerd.

In de laatste dagen kwamen twee vastens, één wegens de dood van de oudsten na Josuë, en komt nu ook een feest (nr. 1052), dat met allerlei vermakelijkheden gepaard gaat[553]; het begint aanstonds na de naaste sabbat en duurt drie dagen; ik heb er vele bijzonderheden van gezien, die ik niet goed meer weet; men heeft het tot nu uitgesteld, anders was het vroeger gekomen.
Het is een feest waarop voor alle genaden gedankt wordt, vanaf de aanvang met de Uittocht uit Egypte, maar het behoeft niet in Jeruzalem gevierd te worden, men kan het overal vieren[554].

---

[553] Twee vastendagen.

- De vasten op 2 sebat, 19 januari, nr. 1039, wegens de dood van de oudsten, medewerkers van Josuë, heeft K. niet vermeld op de dag zelf.
- De andere vastendag was wellicht de plaatselijke vasten te Joetta, nr. 1026 (alsook voetnoot 528).

[554] Feest. – In nr. 1052 zal K. het noemen 'Ennorum', en vanaf nr. 1048 verhaalt zij de genezing van de man die al 38 jaren ziek was.

Het verhaal van dezelfde genezing begint de evangelist Joannes: "Daarna hadden de Joden een feest en Jezus ging op naar Jeruzalem."

Dit brengt voor de exegeten een onoplosbare moeilijkheid mee (cfr. J. Keulers op Joa. 5, 1 en Prat., J. Chr. I, 402).

Daar dit een feest was, waarvan in de geschiedenis geen gewag wordt gemaakt, te oordelen naar K.E., moet de onzekerheid van de exegeten ons niet verwonderen.
Wij kunnen in elk geval uit K.'s mededeling afleiden dat het verkeerd is het verhaal van Joannes te willen verplaatsen om het met een bekend feest te laten samenvallen (cfr. Prat, J. Chr. I, 402).

Zeer vele opperpriesters en hevige vijanden van Jezus zijn uit Jeruzalem vertrokken, omdat Pilatus nu afwezig is en zij nu niets van hem te vrezen hebben en dus minder op hun hoede moeten zijn, dan wanneer hij zich te Jeruzalem bevindt.

Oogslag op Pilatus en Herodes.

Bij deze gelegenheid valt het mij in dat Pilatus eens, ik meen het was in de dagen van Jezus' terugkeer uit de woestijn (na zijn vasten), Romeinse standaards met beeldenaren 's nachts in Jeruzalem had laten brengen, en dat een zo grote opstand daartegen ontstond, dat hij die weer moest verwijderen.
(Dit zijn dezelfde gevallen die genoemd zijn in nr. 1043).

Ook heeft hij eens op een sabbat, waarop de Joden zich niet konden verdedigen, zijn soldaten bevel gegeven de offerblok open te breken en er een grote som geld uit weg te nemen.

Herodes is in Hesebon; zijn bijzit is niet bij hem; ze is met haar dochter ergens anders heen gereisd. Dit wijf is als een reproductie van de ontuchtige godinnen der heidense volkeren in de oudheid; geheel haar voorkomen is even wulps, vol onreine, giftige, geile lust, aanlokkend en verleidend.

De Olijfberg heeft drie hoogten en zeer vele tuinen[555].

---

[555] Olijfberg heeft drie hoogten, d.i. hoogtepunten. Het is waar in twee opzichten.

a) Als men de berg neemt in zijn geheel of ganse uitgestrektheid of lengte. Dan heeft men:
   1) de Ergernisberg,
   2) de Olijfberg in strikte zin, tegenover
   3) de tempel, zijn noordelijke verlenging.

b) Het middelgedeelte of Olijfberg in strikte zin vertoont nogmaals 3 hoogten:
   1) de Karm es-Seijid,
   2) de Olijfbergtop,

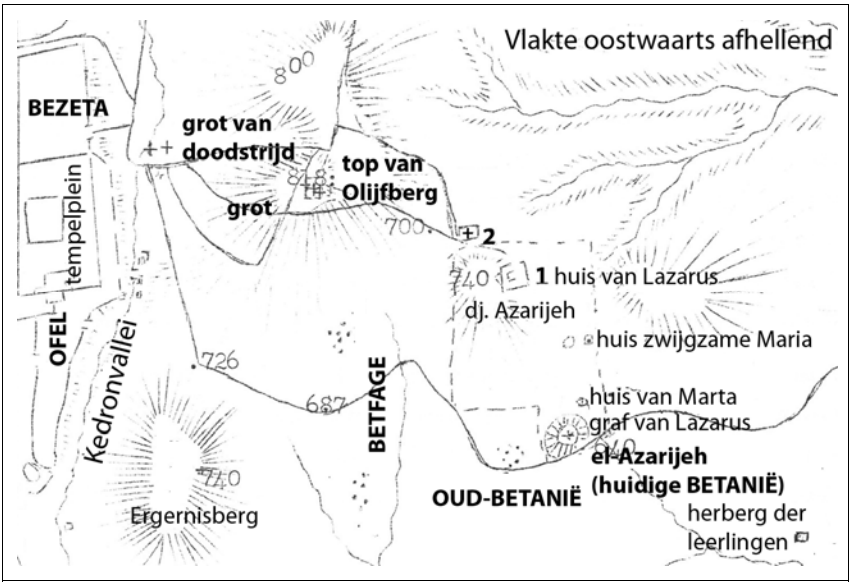

Jeruzalem is aan de noordkant niet steil, maar zeer steil aan de zuidzijde. Ten oosten van de Olijfberg is een dal, waarin een beek die soms geen water heeft, naar de Kedron vloeit[556].

Het lijk van Joannes te Joetta.

1048.

Ik heb heden tegen de middag de leerlingen met het heilig lichaam van Joannes langs eenzame paden door het herdersdal zien trekken. Ongeveer een half uur van Bethlehem, waar zich

---

3) een zuidelijker terras met de graven van de Profeten.

Op het kaartje in fasc. 10, nr. 251 kan men dit minder goed zien.

[556] Dal ten oosten van de Olijfberg. – De nadere bepaling ‘dat naar de Kedron loopt’ noodzaakt ons aan te nemen dat bedoeld is het dal ten oosten van de Ergernisberg.

het herdersdal sluit, droegen zij het in een spelonk (waarschijnlijk in de melkgrot) en hielden zich stil daarin op.

Heden avond zullen zij het verder naar Joetta dragen, waarheen reeds enigen vooruit zijn om de laatste toebereidselen te treffen; zij zijn voortdurend op onbetreden paden gegaan, langs de Dode Zee om. Gedurende de nachtelijke tocht heb ik de verschijning van Elisabet nog dikwijls gezien naast de stoet, die zielroerender was dan ik het beschrijven kan. Met vlugge schreden schenen zij te zweven.

Jezus te Jeruzalem.

24 januari. –

Jezus zag ik deze morgen met de leerlingen naar Jeruzalem gaan, en in het huis van Joanna Chusa zijn intrek nemen.

Marta en Magdalena waren niet te Jeruzalem.

Om 10 uur in de morgen zag ik Jezus met de leerlingen in de tempel. *Hij hield en verklaarde daar een lezing uit het wetboek op een leerstoel in het voorhof van de vrouwen; men verwonderde zich over zijn uitleg en zijn wijsheid.* Niemand hinderde Hem met opwerpingen. De priesters die daar tegenwoordig waren, kenden Hem wellicht nauwelijks, en zij die Hem kenden, waren Hem niet vijandig; de meeste van zijn hoofdtegenstanders, de Farizeeën en Sadduceeën waren uit op reis. Hier waren nog wel enige bespieders, maar zij waren onvermogend en weinig te duchten. *Hier duurde zijn lering tot in de namiddag* en dan gingen zij naar het huis van Joanna Chusa om een maaltijd te nemen.

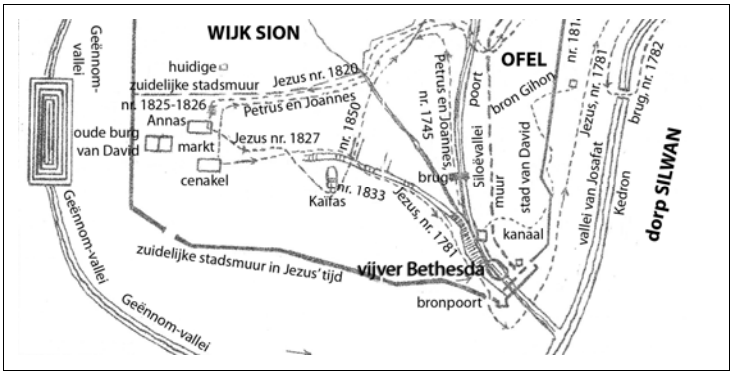

Even na 3 uur ging Jezus met enige leerlingen naar de vijver Bethesda (nr. 2153), maar zij gingen er langs de uiterste zijde binnen, langs een poort die gesloten en niet meer in gebruik was. Naar hier waren de armsten en meest verlatenen verwezen[557].

---

[557] Het is nodig enig idee van de Bethesda-vijver te hebben, te meer omdat hij later zo'n grote rol zal spelen in de ontluikende Kerk. Voor zijn algemene ligging, zie grote kaart 3, plan van Jeruzalem of fasc. 2, nr. 62.

De naam Bet-Hesda betekent 'huis van barmhartigheid'.
Men moet zich dit gesticht met in het midden de vijver niet indenken als een soort modern ziekenhuis. Op een zekere afstand omgaven muren de vijver en tegen die muur waren schamele cellen aangebouwd. In dit huis van ellende, waar gelegenheid genoeg was tot barmhartigheid, speelde zich het tafereel af dat, na dit kort artikel, door Katarina straks en door Joannes in het 5e hoofdstuk van zijn evangelie verhaald wordt.

Wat meer is, ook hier was het dat de ontluikende Kerk, na de nederdaling van de H. Geest, haar werking begon: de prediking van het woord van God en de toediening van het doopsel aan de talrijke bekeerden; ze had haar middenpunt in het Cenakel, in de Hoogstad, in heel de zuidelijke wijk van Jeruzalem, waartoe de Bethesda-vijver behoorde. In deze vijver had de massadoop van de vele bekeerden plaats, die door de apostelen onder medewerking van de Heer en van de H. Geest, voor de ontluikende Kerk gewonnen waren.

De vijver met zijn kracht tot genezing van zieken was veranderd in doopvijver, die het goddelijk leven en de geestelijke gezondheid aan de zielen meedeelde.

Wat de ligging betreft, in dit geval is onze zienster in scherp kontrast met een traditie die zelfs tot de 4e eeuw schijnt terug te gaan en die deze vijver aanwijst ten noorden van de tempel in de wijk Bezeta.

Op goede gronden echter, b.v. zij beschrijft treffend juist de vijver zelf en de gehele omgeving; anderzijds hebben wij een verklaring voor het bestaan van een vijver of waterbak in de wijk Bezeta, om deze en meer andere redenen, zeg ik, moeten wij K.'s lokalisering ernstig nemen.

In de zuidoosthoek van het toenmalige Jeruzalem, op de bodem van het einde van de vallei die de hele stad in haar ganse lengte van noord naar zuid doorkruist en die wij daarom aanduiden met de naam stadsvallei, liggen twee vijvers, een kleinere en een grotere; het zijn de zogenaamde Siloë-vijvers; om hunnentwil geven wij aan de stadsvallei ook de naam Siloë-vallei en vermijden wij zodoende, ons inziens om goede redenen, die vallei onjuist Tyropoeon-dal of -vallei te noemen.

- De eerste, noordelijke en jongste kleine vijver noemt men gewoonweg **Siloë-vijver** (Joa. 9, 7).
- Ook de grote, oudere vijver droeg deze naam (Jes. 8, 6; Nehem. 3, 15), in het Hebreeuws 'Siloach'. Deze laatste noemen wij voortaan liever, op grond van K.'s mededelingen, de **Bethesda-vijver**.

Men kan hier nazien wat wij over die vijvers reeds zegden in fasc. 8, deel Jeruzalem, punt D.

Hierboven in nr. 1033, voetnoot 537 heeft men reeds iets vernomen over de **bron Gihon**, die in de oosthelling van de heuvel Ofel ontspringt en door een kunstmatig kanaal dwars door de schoot van de heuvel haar water naar de stadsvallei stuurt, waar het uitmondt in de Siloë-vijver.
Van daar vloeit het verder in de Bethesda-vijver en hieruit vloeit het overtollige water verder zuidwaarts en mondt uit in de Geënnom-vallei buiten de stadsmuur.
Bron en Siloë-vijver liggen in rechte lijn slechts 335 m van mekaar, maar het kanaal dat ze verbindt krijgt door zijn bochten een lengte van 533 m.
Zie ook fasc. 8, deel Jeruzalem, punt H.

De grote vijver Bethesda lag geheel aan het einde van de stadsvallei.
Zijn overtollig water, in de zuidelijke vallei neervloeiend, maakte de bodem bestendig moerassig en deze bijzonderheid vinden wij ook in de gegevens van K.

De Siloë-vijver lag een 20-tal meters ten noorden van de grote vijver.
Hij werd waarschijnlijk aangelegd samen met het kanaal van Ezekias om het water van de bron te ontvangen. In deze vijver was het dat de

blindgeborene op Jezus' bevel zijn ogen ging wassen en het gezicht terugkreeg (Joa. 9). Zijn lengte van noord naar zuid was 22 m, zijn breedte 23 m, zijn diepte 5,50 m. De Arabieren hebben deze afmetingen gereduceerd tot 15 m bij 5 m, het overige vacuüm gevuld.
Ter herinnering aan de genezing van de blindgeborene bouwde keizer Justinianus aan zijn noordrand een kerk, van noord naar zuid 32 m lang bij een breedte van 18 m.

Om de door K. gegeven lokalisering van de Bethesda-vijver te rechtvaardigen tegen de oude traditie zou een gehele uiteenzetting nodig zijn, wat hier onmogelijk is; wij zullen ons daarom met een paar redeneringen vergenoegen. Vooreerst, hoe eerbiedwaardig een oude traditie ook is, toch levert ze, laat ze ook tot de 4e eeuw teruggaan, geen zekere waarborg voor haar juistheid (zie VOORREDE, nr. 13).

Men zegt dat een dubbele vijver opgegraven werd en ook sporen van een zuilengang er omheen in het kleine dal Sahireh, dat afdaalt van de Herodespoort in de noordelijke stadsmuur, de wijk Bezeta doorkruist en in het Kedrondal, tegenover de N-O-hoek van het Tempelplein eindigt.

Volgens K. echter lag, juist op de bodem van dat dal, 50 m ten noordwesten van de huidige Sint-Annakerk een grote stads- of tempelherberg.
Nu, men weet dat het binnenplein van alle herbergen voorzien was van de onmisbare vijver of waterbak voor de dieren. Het ligt voor de hand dat de dubbele put, die op deze plaats teruggevonden is en reeds vroeg door velen als de Bethesda-vijver beschouwd werd, niets anders geweest is dan de vijver van die voorname herberg.

Dat er resten van zuilengangen weergevonden werden, is evenmin verwonderlijk, aangezien een aanzienlijke herberg tegen de muur voorzien was van cellen of kamers, waarvóór een gang, afdak of zuilengang liep.

Ook het sterk argument, getrokken uit Joa. 5, 14 kunnen wij op gelijke wijze beantwoorden, maar op zichzelf zou dit een hele uiteenzetting vergen.
Ook beschikken we over gezagsargumenten, d.i. over de mening van geleerden, die niet de eerste de gereedste zijn, b.v. die van Drs Eyckeler in 't H. Land, 27e jaargang, blz. 83.

"Kortom," zo besloot Mgr Janssen een overzicht in zijn boek 'Au Pays du Messie', "tot nog toe is het niet mogelijk iets bepaald te bevestigen en als zeker voorop te stellen."

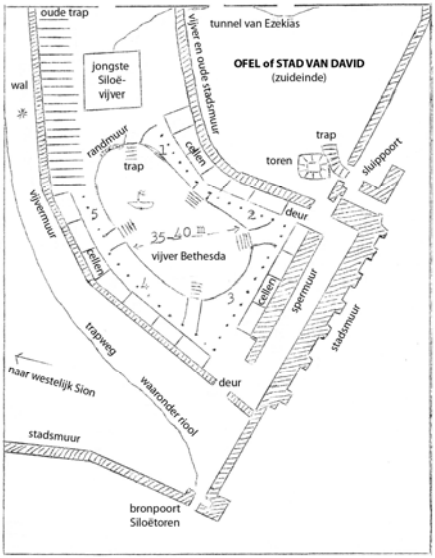

Nadere bijzonderheden over de Bethesda-vijver, waarbij bovenstaande schets kan nagezien worden:

- De stadsvallei is bij haar einde, waar hij lag, op zijn breedst.
- De heuvels, nl. westelijk Sion en Ofel zijn daar 70 à 80 m van mekaar verwijderd; ze lieten dus niet alleen ruimte voor een grote vijver, maar ook voor open plaatsen en aanzienlijke bijgebouwen er omheen.
- Het vijverterrein kon een lengte hebben van 100 m.
- De vijver had een breedte van 35 m en zo bleven er nog ruim 40 m in de breedte over voor al het overige. Wat op de schets hiernaast gearceerd of gestreept is, stelt belangrijke muren voor.
- Aan het zuideinde van de vijver die nu gevuld en door een moestuin vervangen is, verheft de oude spermuur zich nog 3,50 m boven de grond, terwijl hij er 10 m diep in afdaalt.
  Deze muur kan, op grond van de kenmerken zijner oudheid, evenals de vijver zelf, gerust aan koning Salomo toegekend worden.
  Deze heeft trouwens ook de westelijke heuvel bij zijn aanvankelijk zo kleine stad Ofel ingelijfd en hem omringd met de muur, die hier onder de vijver voorbijliep.
- De stuwdam hield het water van de vijver tegen bij zijn uitmonding in de lagere vallei; hij had geen andere bestemming; het was een muur op zichzelf.

Met zijn lengte van 80 m sluit hij precies de vallei af van de een tot de andere heuvelvoet zonder aan een van de beide kanten door te lopen.

- 15 m meer zuidelijk loopt parallel van zuidwest naar noordoost de reeds vermelde stadsmuur van Salomon.
- Bij het zuidwesteinde werd in 1896-1897 een monumentale stadspoort blootgelegd. Het is de bronpoort uit Nehem. 3, 15, alsook de fundamenten van een aanzienlijke toren, die best mogelijk de Siloë-toren uit Lk. 13, 4 is.
- In de richting van zuidwest naar noordoost meet dit groot stuk muur 140 m. Over een lengte van 60 m is het 3 m dik; de dikte van het volgende stuk is 6 m. In tegenstelling met de spermuur is van dit stuk stadsmuur boven de grond niets meer te zien.
- Tussen sper- en stadsmuur maakt de bodem een nieuwe val, een aanzienlijke daling naar de Geënnom-vallei en het dal mondt meteen in deze vallei uit.
- De westelijke muur die noordwaarts loopt, is het werk geweest van koning Ezekias, die de vijver met een muur omringde. (Jes. 22, 11; cfr. D.B. Jérus. c. 1355, kaart).
- De oostelijke, of beter op de schets de middelste muur, was vroeger de westelijke muur van de stad op de heuvel Ofel of de stad van David, die, na de uitbreiding van de stad naar het W. zijn belang verloor, binnen de stad kwam te liggen en aangewend werd bij de stichting van Bethesda, daar ziekencellen tegen die muur aangebouwd werden.
- Boven op de schets, links ziet men horizontale strepen; het zijn de trappen waarmee men tot de diepgelegen vijver afdaalde.
  Ook langs de westvoet van die muur daalde men met trappen naar de Bronpoort af en onder deze trapweg liep een riool die bloed en spoelwater uit de tempel naar het zuidelijk Geënnom-dal leidde.
- Zoals we reeds zeiden en op de schets te zien is, waren de ziekencellen tegen de omringende muren aangebouwd.
- Uit de gang of het afdak dat er vóór liep, had men uitzicht op de vijver en langs vijf paden kon men het water bereiken; na een strook grond doorsneden te hebben, kwamen deze vijf paden uit bij vijf trappen, die van de rand van de vijver afdaalden.
- Ook had de vijver een stenen rand.
  Deze laatste bijzonderheden, door K. vermeld, vond men 50 jaren geleden nog terug in de werkelijkheid en ziet men ze thans nog op een schets in D.B. bij het woord Siloë; als volgt ziet ze er uit.

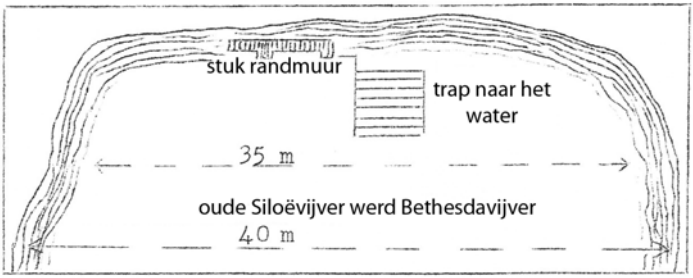

- Alleen de noorderrand van de vijver is er op weergegeven, doch voldoende om ons een idee van de hele vijver te geven. Men ziet er een ter plaats gebleven stuk randmuur en één van de vijf trappen, die met 8 treden naar het water leidde.
- Op dezelfde schets ziet men ook de min of meer eironde vorm van de vijver zich aftekenen.
  Volgens K. was hier ook de oosthelling van de stadsvallei steil,
  d.i. de westelijke helling van Ofel,
  de tegenovergestelde helling daarentegen,
  d.i. de oostelijke helling van de hoogstad of Sionberg zacht en lang.
- Ten noorden van de twee vijvers bleef het stadsdal waarschijnlijk open. Bij de noordoosthoek van het gebouwencomplex, vond men de resten terug van een weg die naar de stad leidde.

We kunnen ons voorstellen dat Jezus op dit punt zijn intrede in het gesticht deed, op een punt dat het verst van de vijver verwijderd was.

Deze beschrijving van de vijver, de omgeving en de schets helderen meerdere gezegden van K. over deze plaats op, ondermeer ook dit, dat daar allerlei muren waren en meerdere schuilhoeken, waar de leerlingen zich gedurende Jezus' lijden gemakkelijk konden verborgen houden, temeer daar heel deze zuidoostelijke stadshoek grotendeels of nagenoeg geheel verlaten was. Vandaar dat de apostelen na de nederdaling van de H. Geest deze plaats in gebruik konden nemen, vrij prediken en ook overvloedig water te hunner beschikking hadden om aan massa's mensen het doopsel toe te dienen. Alles was er daar als het ware op gereed gemaakt.

Op de tekening ziet men ook nog het zuidelijk einde van de Davidstad of van de stad op de heuvel Ofel, die zijn eerste hoofdstad was, de beginkern van het latere Jeruzalem, dat zich geleidelijk uitbreidde, tot ook Bezeta en de tuinenwijk er bij ingelijfd waren.

Bij die zuidpunt was het niveau van de heuvel van 720 m tot 655 m gedaald.

Tot bij deze deur, in de verwijderdste hoek, was ook een reeds 38 jaar zieke, een met lamheid geslagen man, achteruit geschoven; hij lag in een cel van de mannen. Toen Jezus bij deze gesloten deur kwam, klopte Hij aan en men opende voor Hem. Voorbij de zieken gaande, richtte Hij zich naar de gangen, die nader bij de vijver waren, waar allerlei zieken zaten en lagen.

Hier onderrichtte Hij de zieken, en de leerlingen deelden aan de armsten klederen en brood uit, ook dekens en doeken, welke de vrouwen hun meegegeven hadden. Voor de zieken die hier lagen, aan zichzelf of aan hun oppassers overgelaten, was deze liefdegifte een ongewone troostelijke verrassing; zij waren er zeer door getroffen.

Nadat zij Jezus' woord gehoord hadden, dat Hij hun op meerdere plaatsen toestuurde, *vroeg Hij aan velen of zij geloofden dat God hen kon helpen, of zij wensten genezen te worden en of zij berouw over hun zonden hadden, of zij bereid waren boetvaardigheid te doen en zich te laten dopen?*

Daar Hij echter zelf hun zonden gedeeltelijk noemde, waren zij zeer ontsteld en zeiden: "Meester, Gij zijt een Profeet! Zijt Gij misschien Joannes?" Want zijn dood was nog niet algemeen bekend en in vele steden werd nog het gerucht van zijn invrijheidstelling verspreid.

Jezus zei hun, doch slechts in algemene, dubbelzinnige termen, wie Hij was, en genas er verscheidene, ook blinden. Hij beval hun zich de ogen met water uit de vijver te wassen, waarin Hij olie had gemengeld, stil naar huis te gaan en er niet veel over te praten, tot na de sabbat.

Ook de leerlingen heelden, doch in andere gangen, en allen moesten zich in de vijver gaan wassen.

Genezing van een man die 38 jaren ziek geweest was.

1049.

Daar nu door het groot aantal genezenen een zeker opzien ontstaan was, doordat er nu hier, dan daar zich één in de vijver kwam wassen, begaf Jezus zich met Joannes terug naar die afgelegen uitgang en kwam in de plaats waar de man lag, die reeds 38 jaren lang ziek was. Dit was een tuinier, één van de zulken, die ik altijd aan de hagen zie arbeiden. Ook had hij eertijds balsemstruiken gekweekt, maar nu was hij al zo lang ziek en hulpeloos, dat hij maar een wrak meer was en hier lag als een arme, aangewezen op de openbare onderstand en de overgeschoten brokken der andere zieken. Hij stond ook, dewijl hij reeds vele jaren hier lag, bekend als de ongeneesbare.

Jezus sprak hem aan en vroeg hem of hij gezond wilde worden. De man die volstrekt niet vermoedde dat Jezus hem wilde genezen, en die dacht dat Jezus hem zonder meer vroeg waarom hij hier lag, antwoordde dat hij geen helper had, geen dienaar of vriend om hem naar de vijver te dragen, wanneer het water in beweging kwam. Terwijl hij erheen kroop, waren anderen hem telkens voor en hadden de trappen die naar de vijver leidden, reeds ingenomen.

Jezus zei hierop nog meer tot de man en stelde hem zijn zonden voor ogen en wekte het berouw in hem op, en zei hem dat hij niet meer in onkuisheid mocht leven noch tegen de tempel lasteren, want dat hij daardoor vroeger zich die straf op de hals had gehaald. Doch Hij sprak hem ook moed in, zeggend dat God bereid is alle mensen weer in genade te ontvangen en te helpen, indien zij zich rouwmoedig weer tot Hem wendden. En nu de man, aan wie nooit zulk een troost ten deel was gevallen en die in de diepste ellende gedompeld lag en geheel te gronde was gegaan en die ook

dikwijls morde, omdat niemand hem hielp, door die woorden van de Heer zeer ontroerd werd, spijt en berouw kreeg, *zei Jezus tot hem: "Sta op! neem uw bed en ga!"*

1050.

Doch dit is slechts het voornaamste van wat Jezus zei, want Hij heeft hem ook bevolen naar de vijver af te dalen en zich daar te wassen, en Hij had aan een leerling die juist aankwam, ook gezegd deze man naar één van de kleine armenwoningen te leiden, die de vrienden van Jezus in het Cenakel op de berg Sion voor daklozen ingericht hadden.
Dit gebouw had Jozef van Arimatea in bezit en hij gebruikte het voor zijn steenhouwersbedrijf.

De man, die geheel lam en ook zeer misvormd in het aangezicht was geweest, rolde zijn versleten en gescheurd bed op, en daalde gezond en vlug als een hert in de vijver af, waste zich, en was, uit de vijver komend, zo haastig en verblijd, dat hij bijna vergat zijn bed mee te nemen.

De sabbat was echter reeds begonnen (valt op 25 januari, was begonnen op vrijdagavond), en Jezus ging ongemerkt door de verst afgelegen deur bij de cel van de genezene met Joannes naar buiten.

De leerling die de genezene in het Cenakel moest aanbevelen, ging vooruit om hem aan te melden, want de genezene wist reeds waarheen hij moest.

Toen deze nu de gebouwen van de vijver Bethesda verliet en enige Joden hem zagen, meenden zij dat de aan de vijver gehechte genade hem genezen had en zij waarschuwden hem: "Weet je niet dat het sabbat is en dat je dus jou bed niet mag dragen?"
Maar de man antwoordde: "Die mij genezen heeft, zei mij: sta op, neem je bed en ga weg!".
Zij vroegen hem verder: "Wat voor mens heeft je gezegd: neem je

bed en ga weg!”
Maar dit wist de man niet, daar hij Jezus niet kende en Hem nooit van zijn leven gezien had. Jezus was ondertussen verdwenen en evenzo de andere leerlingen.

Wat echter in het evangelie bij dit wonder staat, namelijk dat deze man Jezus in de tempel zag en Hem aanwees zeggende dat Deze het was, die hem genezen had, en dat Jezus naar aanleiding daarvan met de Farizeeën in dispuut geraakte over het genezen op de sabbat (Joa. 5, 15 en vlg.; nrs. 1173-1174), is pas later op een ander feest geschied. Joannes heeft het echter hier zo maar in één adem na elkaar verteld. Ik heb deze verklaring uitdrukkelijk daarbij bekomen[558].

Door dezelfde Joden, die de genezene over het dragen van zijn bed op de sabbat berispten, werd zijn genezing, nadat Jezus Jeruzalem verlaten had, algemeen bekend. Daar allen die hem kenden, hem voor ongeneeslijk hielden, baarde dit wonder een groot opzien.

1051.

De andere zieken, die Hij en de leerlingen bij de vijver Bethesda genezen hadden, werden niet verder in aanmerking genomen; men schreef hun genezing aan de wonderkracht van de vijver toe. Ook waren ze niet op de sabbat (maar juist er vóór) genezen, en ook hierom lette men te minder op hen. Overigens had niemand Jezus door de ingangen, waar zich de wachten en opzichters van de vijver bevonden, het gesticht in- of uit zien gaan.

---

[558] Wat in het Evangelie bij dit wonder staat. – Dat dit later plaats had, wordt in het evangelie zelf geïnsinueerd met het woordje ‘postea’, ‘daarna’, ‘later’.

Omdat dit woordje zowel een korte als lange tijd kan aanduiden, is het Evangelie hier onduidelijk.

Onder het lezen der Evangeliën mag men niet uit het oog verliezen dat daar vaak twee feiten of toespraken samengevoegd zijn en voorgesteld worden als geschied op dezelfde plaats, in dezelfde tijd, ofschoon die op verschillende plaatsen en tijden voorgevallen zijn. (cfr. D.B. Bethsaïde 1, k, 1717).

In de gebouwen rondom de vijver waren in deze tijd, buiten de arme zieken, die in de muurcellen bleven liggen, maar weinig mensen aanwezig, aangezien degenen die het wat beter hadden, zich reeds naar huis hadden laten dragen, want in de laatste tijd had slechts zelden een beweging van het water plaats, en dit geschiedde dan meestal met zonsopgang, en op dit moment lieten rijken, die over dienstpersoneel beschikten, zich aanbrengen en in de vijver neerlaten. Dit genezingsgesticht was dus in het algemeen zeer in verval; zelfs waren aan een zijde een deel van de muren wat bouwvallig. Ook hielden zich meest slechts lieden daarin op, die een eenvoudig geloof hadden, van het soort van degenen die bij ons de bedevaartplaatsen bezoeken.

Deze vijver was het, waarin Nehemias het heilig vuur verborgen had (II Makk. 1, 19), en een stuk van het hout, waarmee het overdekt was geweest, werd achteraf ter zijde geworpen en is een deel van het kruis van Christus geworden[559].

De wonderkracht van de vijver (Joa. 5, 2-4) heeft zich, nadat het heilig vuur daarin was geweest, geopenbaard. In de eerste tijden zagen wel deugdzame en profetisch begaafde zieken ook een engel nedergezweefd komen, die het water beroerde. Later zagen dit weinigen of niemand meer, en de tijden waren reeds zo, dat zij die het nog wel eens zagen, het voor zich hielden, en verzwegen, maar te allen tijde zagen velen (als iets gewoons) de beweging, beroering en opborreling van het water.

Deze vijver werd de doopplaats der apostelen na de nederdaling van de H. Geest (nrs. 2147, en vlg.) en hij was, met de engel die het water beroerde, een geheimzinnige voorafbeelding van de

[559] Later zal K. dit nog meer dan eens herhalen, ondermeer in het verhaal van Jezus' bitter lijden. Zij zal er dan nog meer over zeggen en misschien is de plaats aldaar, nl. in nr. 1806 beter geschikt om er een woord commentaar op te geven.

heilige doop in de tijd van het paaslam, dat de voorafbeelding was van het avondmaal en van Jezus verlossingsdood[560].

's Morgens heeft Jezus ook enige mensen genezen vóór de tempel, waar de verkopers staan. (Bedoeld kan zijn de wijk helemaal buiten de omheiningsmuur, of bij de oostelijke ingang binnen onder de zuilengang van Salomo, of wat waarschijnlijkst is, vóór het Hiëron of binnenste gebouwencomplex, op het voorhof van de heidenen).

Het feest Ennorum.

1052.

Na dit wonder ging Jezus met de leerlingen in een synagoge op de Tempelberg, waar ook Nikodemus en de andere vrienden de (opening van de) sabbat (op vrijdagavond, begin van 25 januari) vierden. *Jezus nam hier het woord niet, maar bad en luisterde toe naar de sabbatlezing, zoals de anderen.* Men las de geschiedenis van de Uittocht uit Egypte en van de doortocht door de Rode Zee, en ook over de profetes Debbora (Ex. 13-15; Recht. 4-5).

Ook werd een triomflied op de doortocht door de Rode Zee gezongen en daarin werden één voor één alle weldaden vermeld, welke God aan de Joden had bewezen, zowel aan hun godsdienst als aan de tempel.

In dit uitvoerig gezang werden alle kledingstukken en sieraden genoemd, die God op de berg Sinaï had geopenbaard en

---

[560] Verlossingsdood. – De betekenis zal eenvoudig zijn: de vijver was een voorafbeelding van de doop in de tijd van het paaslam, d.i. in het Oude Testament, zoals het geslachte paaslam er een was van Jezus' dood.

Deze gedachte over de voorafbeeldende, zinnebeeldige betekenis van de vijver is reeds gegeven in nr. 1048, voetnoot 557.

voorgeschreven (Ex. 26-28) en er werd ook gewag gemaakt van Salomo en de koningin van Saba (I Kon. 10, 1).

Exodus 26-27-28 en 1 Koningen 10 (zie verder nr. 1058)

Deze sabbat heet 'Besjalla' en wordt onmiddellijk gevolgd door het feest, waarvan ik gisteren gesproken heb. Het duurt verscheidene, ik meen drie dagen (26, 27, 28 januari) en heet, zo dunkt mij, ENNORUM[561]. Ik heb vele bijzonderheden over dit feest geweten, maar ben die in mijn ellende weer vergeten.

Dit is tegelijk een slot en een begin[562], een dankzegging voor alles en voor alle feesten.

---

[561] Ennorum. – Een ons onbekend feest van dankzegging voor alle genaden. K. beschrijft op treffende wijze het karakter van dit feest. Alle weldaden die zij opnoemt en veel andere die zij niet bij name noemt, waren genaden voor het volk van Israël.

Zo kunnen wij vermoeden dat de naam 'Hennorum 'in verband te brengen is met het woord 'Hên', dat betekent 'genade'. De vigilie (= vooravond, dag vóór een kerkelijk feest, nachtwake), dit jaar op een sabbat vallend, heet 'Besjalla'.

Ook hier vermoeden wij dat 'Besjalla' verband houdt met 'Sjalla', 'cultus', 'eredienst', 'liturgie', 'gebed', 'dankgebed '(cfr. Guide, 341);
met 'sjellem', in 't meervoud 'Sjellamim', 'vredeoffer', 'dankoffer' (cfr. D.B. Sacrifice, c. 1319).

Al deze namen bevatten dezelfde gedachten die het onderwerp, het motief zijn van het feest Ennorum.

[562] Hier is in het oorspronkelijke Duitse werk de nota geplaatst:
dit feest is alleszins 'slot en begin', nl. het sluiten van het oude, en het openen van het nieuwe kerkelijke jaar.

'Dit feest (Ennorum) is tegelijk SLOT en BEGIN.'

Ter vergelijking kunnen wij verwijzen naar een feest dat de joodse monniken of Essenen te Qumran vierden en dat veel gelijkenis vertoont met het hier door K. Emmerick vermelde feest Ennorum.

Zie encyclopaedia Judaïca, artikel: '*Thanksgiving Psalms – Hodayot'*
The poems in cols. 14, 16 and 17 may have been used as liturgies in the ANNUAL FEAST FOR RENEWAL OF THE COVENANT, at which also new members were initiated into the community, which is expressly stated in cols. 1-2 in the Manual of Discipline.

Zij dankten in dit gezang

- voor alle weldaden die God hun van het begin af bewezen had,
- voor de redding uit Egypte en
  voor de doortocht door de Rode Zee,
- voor de Wet en voor de Verbondsark,
- voor de heilige Tabernakel, de priesterklederen en de tempel (Ex. 14 tot einde),
- voor de wijze koning Salomo en

zij voegden er een smeekbede aan toe om een nieuwe, even wijze koning. (Deze koning kregen zij in de Messias, dien zij echter verwierpen).

Aan dit feest dat reeds vóór Salomo en vóór de tempel door een profeet was ingesteld, was door Salomo ook een vermakelijkheid toegevoegd, naar aanleiding der geschenken van de koningin van Saba, die hem zo hoog vereerde. Deze geschenken had hij aangewend om de priesters en het volk eens deugdelijk te vergasten en te verlustigen; met de tijd heeft deze ontspanning zich ontwikkeld tot een soort rusttijd of vakantie (van enkele dagen), waarin men zich verlustigt, ontspant en zijn krachten herstelt. Omdat men dit feest overal kan vieren, reizen alle Farizeeën en tempelbeambten, die maar enigszins uit kunnen, weg voor bezoek om voor de aanstaande grote feesten van Poerim en Pasen nieuwe krachten op te doen.

1053.

Op dit feest worden ook vele aalmoezen gegeven; men bakt zeer fijne witte broden en deze worden ter gedachtenis van het manna in de woestijn aan de armen uitgedeeld. Dit feest is als het ‘AMEN’ van de feesten, ‘het feest van het begin en het einde’.

Dus een jaarlijks plechtig feest van dank voor Gods verbond met zijn uitverkoren volk: herdenking van de sluiting van het verbond en tevens nieuw begin voor hen die zo pas waren toegetreden tot die uitverkoren gemeenschap, wat treffend overeenstemt met de uitdrukking door K.E. gebruikt: ‘een feest dat SLOT en tegelijk BEGIN is’.

Tenslotte, nadat zij God voor alle aan de tempel bewezen weldaden bedankt hadden, dankten zij Hem op dit feest ook nog, omdat Hij een zekere slechte, liederlijke kerel had laten sterven, die met geweld hoerenbeelden, de standbeelden van zijn boelinnen bij de ingang van de tempel, waar de kramers staan, had laten opstellen.

Dit was geen Jood, maar één die ten tijde van Sennacherib leefde; hij is door een goddelijk ingrijpen omgekomen. Toen hij de tempel wilde binnengaan, barstte zijn buik open en ik zag hem bij de tempel dood neervallen.

> Deze misdadiger, zo last Brentano hier in, was zonder twijfel de zogenaamde Niskalenus, voor wiens dood een vreugdefeest in de joodse kalender op 22 Sebat aangetekend is[563].

Na de oefeningen in de synagoge ging Jezus nog met enige leerlingen in de tempel, waar maar weinige mensen meer waren. De levieten liepen her- en derwaarts, reinigden de lampen en vulden ze met olie voor morgen.

Jezus ging op ongewone plaatsen tot hen; *Hij kwam tot in de vestibule van het Heilige, waar de grote leerstoel staat en richtte daar tot de levieten diepzinnige toespraken;* zij luisterden enige tijd en dan kwamen er enige die Jezus berispten over de vermetelheid, waarmee Hij hier op een ongewone tijd en op ongewone plaatsen rondging en zij gaven Hem met verachting de spotnaam 'Galileeër'.

---

[563] In de joodse kalender luidt het op 22 Sebat:
"Feest voor de dood van een zekere Niskalenus, die bevolen had in de tempel beelden en figuren te plaatsen, die door de Wet verboden waren. Maar hij stierf en zijn verordeningen bleven onuitgevoerd.
De Joden situeren het feit onder de hogepriester Simon, bijgenaamd Justus, maar men weet niet wie die Niskalenus geweest is." (Megill. C. 2).

K. sprak ervan in fasc. 12, nr. 408, voetnoot 167.

Heden wordt niet zijn dood 'gevierd', maar herdacht als één van de vele weldaden aan de tempel en het joodse volk bewezen.

Jezus antwoordde hun zeer streng en raak, sprekend van zijn Rijk en van deze plaats, die het huis van zijn Vader was en verwijderde zich dan; zij lachten met Hem en nochtans hadden zij ontzag en schrik voor Hem.

Jezus bleef deze nacht in de stad.

Begrafenis van Joannes de Doper.

1054.

Gisterennamiddag, donderdag 23 januari of 6 Sebat zag ik de leerlingen met het lijk van Joannes in een spelonk bij Bethlehem (nr. 1048); zij bleven hier tot in de nacht, waarin zij het naar Joetta droegen en in de nacht zag ik nog enige malen Elisabets verschijning bij de stoet.

Heden(-vrijdag), vóór het dagaanbreken zag ik hen met het lichaam in een spelonk treden, niet verre van het graf van Abraham en in de nabijheid van de cellen der Essenen (cfr. nr. 1038 evenals voetnoot 542); enige van hen waren er steeds bij tegenwoordig en waakten er bij de gehele dag.

Vrijdag, tegen avond (vóór de sabbat en dus vóór de genezing van de 38-jarige zieke), op het uur waarop ook Onze Heer gebalsemd en in het graf gelegd werd, en ook op een vrijdag, zag ik de Essenen het lichaam naar de grafspelonk dragen, waar Zakarias en vele profeten begraven liggen, en waarin Jezus onlangs een grafleger in gereedheid liet brengen. Deze grafkelder ligt tussen het huis van Zakarias en de door Maria verwekte of ontdekte bron en deze bron ligt tussen het huis en de wijnberg van Zakarias. Deze wijnberg ligt hoger dan het huis (nl. op de berg er-Rameh) en een half uur (15 minuten) ten zuidwesten van het huis. (fasc. 4, kaart van Hebron en omgeving).

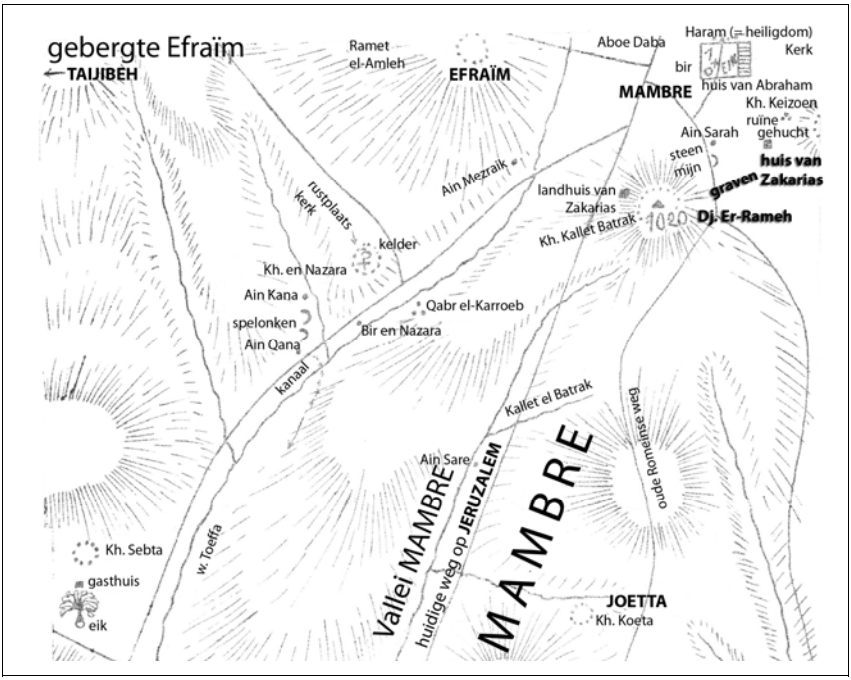

1055.

De verwante vrouwen en mannen van de Doper waren allen onder grote droefheid in de grafkelder verzameld, alsook de leerlingen die hem afgehaald hadden en de twee meegekomen soldaten van Macherus en verscheidene paren van Essenen, waaronder er zeer bejaarde waren, in lange, witte klederen[564]. Van dezen hadden enkele aan Joannes, gedurende zijn eerste oponthoud in de woestijn, onderhoud en spijze verschaft.

[564] In lange witte klederen. – "Deze droegen zij," zegt Flavius Josephus, "tot ze op de naad versleten waren en in stukken vielen, maar zij waren er zeer zindelijk op. Zalvingen en alle gebruik van reukolie duldden zij niet in hun gemeenschap en als iets dergelijks hen had besmet, veegden zij het af, als waren zij er door bevlekt en verontreinigd; zij achtten zich net en voldoende opgeschikt, wanneer hun klederen maar goed wit waren."

De vrouwen waren in het wit gekleed in lange mantels en gesluierd; de mannen droegen zwarte rouwmantels, en om de hals hadden zij smalle banen stoffe of lange doeken (of sjerpen) hangen, die aan het ene uiteinde in lange repen gespleten waren; er brandden vele lampen in de kelder.

Het lichaam werd op een tapijt gelegd, weerom losgewonden en onder vele tranen nogmaals met zalven, geurige kruiden en mirre gebalsemd. Het was een hartverscheurende aanblik, toen zij dit lichaam zonder hoofd beschouwden; zij waren eindeloos bedroefd, omdat zij zijn teerbemind aangezicht niet meer weerzagen, doch zij stelden het zich voor de geest, zoals zij het zich nog duidelijk uit het nabije verleden herinnerden.

Ieder aanwezige voegde een bosje mirre of andere welriekende specerijen er bij, en dan legden zijn leerlingen hem, stevig ingewikkeld, op de grafbank die in de wand ingehouwen was boven het grafleger van zijn vader; bij deze gelegenheid hadden zij ook diens gebeente vers gereinigd en opnieuw ingewikkeld.

Nu werd door de Essenen ook nog een soort goddelijke dienst verricht[565], want Joannes beschouwden zij als één van de hunnen, ja, nog hoger dan één van de hun beloofde profeten. Tussen de beide rijen, die zij vormden, stond een draagbare altaartafel en een van hen, door twee dienaren geassisteerd, verrichtte de dienst. Allen legden kleine broden op het altaar, waarop in het midden de figuur van een paaslam lag; zij bestrooiden dit lam met allerhande kleine kruiden of twijgjes. Boven het lam op het altaar lag een rode en witte doek, die het bedekte (cfr. fasc. 2, nr. 49, voetnoot 103).

---

[565] Goddelijke dienst. – "De Essenen sturen offeranden naar de tempel", zegt Flavius Josephus, "maar zelf gaan zij er niet heen, daar zij eigen plechtigheden hebben, waarin zij offeranden opdragen en dit geschiedt met ceremoniën, die nog plechtiger zijn dan in de tempel." (Ant. jud. III, 222).

Uit het Esseens kerkhof nabij de noordwesthoek van de Dode Zee, waar niet minder dan 1000 geraamten begraven liggen en dit in goede orde en rangschikking, blijkt dat zij een bepaalde, speciale begravingsdienst hadden.

1056.

Ik weet niet meer goed hoe het kwam dat het beeld van het lam eerst rood en dan wit schemerde; ik vermoed dat er misschien lampen onder brandden, die eerst door het rode en dan door het witte deksel schenen. De priester las uit rollen, bewierookte, zegende en sprenkelde met water. Allen hieven als een koorgezang aan[566]. De Joannes-leerlingen en verwanten stonden eveneens in rijen er omheen en zongen mee.

Hierna hield de oudste een redevoering over de vervulling van de profetieën en sprak zeer wonderbaar over de betekenis van Joannes en zei ook veel wat op Christus betrekking had.
Ik herinner me nog dat hij gewag maakte van de dood der profeten en ook van de dood van de hogepriester Zakarias, die tussen de tempel en het altaar vermoord werd, doch in een geestelijke betekenis, maar dat de ware bloedgetuige tussen de tempel en het altaar Joannes was[567]. Hierdoor zinspeelde hij op het leven, (geboorte) en de dood van Christus. Ik kan het niet letterlijk herhalen, maar naar de zin was dit nagenoeg de inhoud van zijn rede.

De plechtigheid met het lam had betrekking op een profetisch beeld, dat Joannes in de woestijn aan een Esseen bekend had gemaakt en dat op het paaslam, op het Lam van God, op Jezus, op het laatste avondmaal, zijn lijden en offerdood betrekking had.

---

[566] "Hun gezangen, zijn", zegt Filo van de Egyptische Essenen, "volgens OUDE OVERLEVERINGEN opgesteld en geregeld, worden afwisselend door een mannen- en een vrouwenkoor gezongen."

Zij bezaten, zoals uit de bij Qoemram teruggevonden rollen blijkt, niet alleen de gewone canonieke psalmen, maar ook eigen mooie godsdienstige gezangen in dezelfde trant en van een verheven inspiratie.

[567] Joannes de ware bloedgetuige. – De oversten der Essenen ontvingen vaak hemelse verlichtingen.

Zo kan hier de spreker de woorden 'tussen tempel en altaar' begrepen hebben in de betekenis, die aangeduid werd op het einde van nr. 1035.

Ik geloof niet dat zij dit in gans zijn betekenis verstonden; zij deden het in een profetische, symbolische, voorafbeeldende geest. (Hun handeling en ceremonie had een profetisch, voorafbeeldend karakter, dat zij zich evenwel niet volkomen bewust waren).

Zo hadden en verrichtten zij overigens nog talrijke andere profetische ceremoniën (die zij verrichtten zonder die volkomen te verstaan).

De oudste deelde hun, na de dienst, de kleine broden weerom uit, die zij op het altaar hadden gelegd, en gaf ook aan iedereen het takje terug, dat zij op het lam gestoken hadden. De afwezige verwanten bekwamen eveneens takken, maar niet van die welke op het lam gestoken waren. De Essenen aten de broden. Daarna werd vóór de grafstede een afsluiting gezet en allen gingen heen om de sabbat te vieren.

De Essenen.

1057.

In het Leven der H. Maagd vertelde K. reeds veel over de Essenen en wij hebben er nog een kort artikeltje aan toegevoegd (Fasc. 1, nrs. 3-8). Hier geeft zij nog enkele nieuwe bijzonderheden.

De Essenen hadden in hun heiligste medeleden een grondige kennis en profetische voorkennis van de komst van de Messias, en een diep inzicht in de symbolische betekenis van de joodse godsdienstgebruiken in verband met de Messias.

Vier geslachten vóór de geboorte van de H. Maagd hielden zij op bloedige offeranden te brengen, omdat zij een voorkennis hadden van het naderen van het goddelijk lam.

Hun kuisheid en onthouding was eveneens een offer, waarmee zij de toekomstige Verlosser wilden eren en dienen;
zij erkenden de mensheid als zijn tempel, waartoe Hij naderde (Mal. 3, 1), **en wilden alles doen om hem zo rein en onbevlekt**

mogelijk te bewaren;
zij wisten hoe dikwijls de komst van het Heil door de zonden en onreine hartstochten van de mensen uitgesteld was geworden en zij wilden met hun reinheid en kuisheid voor de zonden van de andere mensen voldoen.

Dit alles was in hun orde door enige profeten op een geheimnisvolle wijze ingesteld en geregeld, zonder dat zij nochtans ten tijde van Jezus, gezamenlijk als vereniging, een duidelijke kennis hadden van de Messias en hun rol te zijnen opzichte. Zij waren, wat de zeden en de godsdienst betreft, voorlopers van de toekomstige Kerk. Zij hadden vroeger veel bijgedragen tot de geestelijke opvoeding en leiding van de voorouders van Maria en van andere heilige geslachten (zie fasc. 1, de nrs. 7-12). De zorg voor Joannes in zijn jeugd was hun laatste groot en verdienstelijk werk geweest.

Alle verlichten onder hen bekeerden zich tot het christendom; een deel van hen gingen reeds ten tijde van Jezus tot de leerlingen over en een ander deel sloot zich even later bij de reeds gestichte Kerk aan; zij hielpen de geest van versterving en van het regulier leven vormen, door de gebruiken en onderhoudingen van het gemeenschapsleven, die zij zich in hun orde eigen gemaakt hadden, mee te brengen in hun nieuw milieu, en zo droegen zij ook bij tot de grondslagen van het kluizenaars- en kloosterleven in de ontluikende christelijke Kerk.

Maar een grote menigte onder hen, die niet tot de vruchten, maar tot de dorre takken behoorden, bleven in de gewoonte van hun oude levenswijze afgezonderd, verstarden en ontaardden tot een sekte, die allerlei heidense spitsvondigheden overnam en zelfs vele ketters voortbracht, wanneer de Kerk reeds bestond.

Jezus had nooit bijzondere betrekkingen met hen, noch enige opvallende gelijkheid in zijn levenswijze. Hij was ook met geen van hun leden in nauwer gemeenschap dan met om het even welke andere vrome en weldenkende mensen.

Hij kende evenwel in het bijzonder verscheidene getrouwde Essenen, die vrienden van <u>zijn tijdelijke familie</u> waren.

Daar de Essenen Hem niet bestreden, had ook Hij geen strijd tegen hen; zij worden dan ook in het Evangelie niet genoemd, omdat Hij niets in hen te berispen had, tenzij wat Hij in alle mensen moest brandmerken. *Hij wist wel dat er veel goeds bij hen was, maar Hij bewaarde het stilzwijgen daarover, omdat de Farizeeën anders spoedig gezegd zouden hebben dat Hij tot hun sekte of gemeenschap behoorde.*

Dit en nog meer andere dingen die niet genoteerd konden worden, vertelde K. bij deze gelegenheid over de Essenen.

Genezing van zieken in het Cenakel. – Lering in de tempel.

1058.

25 januari; Sabbat. –

Jezus en de apostelen genazen op zaterdagmorgen een groot aantal zieken in de zijgebouwen van het Cenakel, dat op de berg Sion ligt in een groot ommuurd binnenplein (zie grote kaart 3 en de nrs. 1746-1749). Jozef van Arimatea bezit het in huur en oefent daar zijn steenhouwersbedrijf uit. De H. Vrouwen van Jeruzalem waren er allemaal tegenwoordig en bewezen door hun overvloed en verscheidenheid van gaven en aalmoezen alle mogelijke liefdediensten.

Hoofdzakelijk wegens de hier verzamelde zieken had Jozef van Arimatea Jezus te Hebron naar Jeruzalem uitgenodigd (nr. 1038). Het waren meest goede, gelovige lieden uit de bekenden der H. Vrouwen en der vrienden van Jezus; zij waren ‘s nachts in het binnenhof van het Cenakel gebracht en *Jezus heelde hen de gehele morgen tot de middag toe, zonder gestoord te*

worden. Daartussenin leerde Hij nu bij deze, dan bij gene groep; het waren lammen, blinden, jichtigen, waterzuchtigen, mensen met verdorde en gekromde handen of met zweren; het waren mannen, vrouwen, kinderen. Onder de mannen waren er van hen, die hun hoofdwonden of de verminking van sommige ledematen opgelopen hadden bij de instorting van de waterleiding.

Te Jeruzalem is men naarstig aan het werk om in het dal het puin weg te ruimen. Ook de stuwmuren zijn ingestort, die de afloop van het water moesten afdammen. Arbeiders in de vallei neergedaald, maken een groef; men werpt er ganse bomen in en zet stammen daarachter om hierdoor een stuwdam te bekomen. Op andere plaatsen, waar het water diende weg te vloeien, is het versperd, zodat het overvloeit. Tot het begin van de sabbat toe werd er aan gewerkt.

‘s Namiddags nam Jezus met de leerlingen een kleine maaltijd in het Cenakel, en *ook de zieken ontvingen spijzen, nadat Jezus die gezegend had.*

Na de maaltijd ging Hij met de leerlingen naar de tempel en begaf zich naar de openbare leerstoel (in de vestibule van de tempel), waar de wetsrollen lagen, en Hij vroeg ze om er uit te leren. Hij ontmoette hier geen bijzondere tegenspraak; *men gaf Hem de rollen en Hij las en verklaarde de sabbatlezing, waarin gehandeld werd over de doortocht door de Rode Zee en over Debbora* (zoals in nr. 1052).

Exodus 26
De tabernakel
1. De tabernakel zult gij maken van tien tentkleden; van getweernd fijn linnen, blauwpurper, roodpurper en scharlaken, met kunstig geweven cherubs zult gij ze maken.
2. De lengte van elk tentkleed zal achtentwintig el zijn en de breedte van elk tentkleed vier el: eenzelfde maat voor al de tentkleden.
3. Vijf van de tentkleden zullen verbonden zijn aan elkander, en nog eens vijf tentkleden zullen verbonden zijn aan elkander.
4. Ook zult gij blauwpurperen lussen maken op de rand van het ene tentkleed aan het einde, aan het ene stel, en evenzo zult gij doen op de rand van het laatste tentkleed aan het andere stel.

5. Vijftig lussen zult gij maken op het éne tentkleed en vijftig lussen zult gij maken aan het einde van het tentkleed, dat tot het andere stel behoort, zodat de lussen tegenover elkaar staan, de éne tegenover de andere.
6. En gij zult vijftig gouden haken maken en de tentkleden aan elkander door de haken verbinden, zodat de tabernakel één geheel is.
7. Ook zult gij tentkleden van geitehaar maken tot een tent over de tabernakel, elf tentkleden zult gij maken.
8. De lengte van elk tentkleed zal dertig el zijn en de breedte van elk tentkleed vier el: eenzelfde maat voor de elf tentkleden.
9. Gij zult vijf van de tentkleden afzonderlijk verbinden en zes van de tentkleden afzonderlijk, en gij zult het zesde tentkleed dubbel leggen, aan de voorkant van de tent.
10. Gij zult vijftig lussen maken op de rand van het ene tentkleed, het laatste aan het ene stel, en vijftig lussen op de rand van het tentkleed, aan het andere stel.
11. Gij zult vijftig koperen haken maken en de haken in de lussen steken en de tent samenvoegen, zodat zij één geheel is.
12. Wat het overhangende betreft, dat overhangt aan de tentkleden der tent, de helft van het overhangende tentkleed zal overhangen aan de achterkant van de tabernakel.
13. Een el aan deze zijde en een el aan gene zijde van wat overhangt in de lengte van de tentkleden der tent zal overhangen aan de zijde van de tabernakel, aan deze en aan gene zijde, om haar te bedekken.
14. Ook zult gij een dekkleed voor de tent maken van roodgeverfde ramsvellen, en een dekkleed van tachasvellen daaroverheen.
15. Gij zult de planken voor de tabernakel maken van acaciahout, rechtopstaande;
16. tien el zal een plank lang zijn en anderhalve el breed.
17. Elke plank zal twee tappen hebben, zodat zij aan elkaar kunnen worden verbonden; zo zult gij met al de planken van de tabernakel doen.
18. Gij zult de planken voor de tabernakel maken, twintig planken aan de zuidkant.
19. En veertig zilveren voetstukken zult gij maken onder de twintig planken, twee voetstukken onder de ene plank voor haar beide tappen, en twee voetstukken onder de andere plank voor haar beide tappen.
20. Evenzo voor de andere zijde van de tabernakel aan de noordkant twintig planken
21. met veertig zilveren voetstukken: twee voetstukken onder de ene plank en twee voetstukken onder de andere plank.
22. Voor de achterzijde van de tabernakel aan de westkant zult gij zes planken maken.
23. Twee planken zult gij maken voor de hoeken van de tabernakel aan de achterkant.
24. Volkomen gelijk nu zullen zij zijn aan de onderkant en aan de bovenkant, tot de ene ring; zo zal het voor die beide zijn: zij zullen de beide hoeken vormen.
25. Er zullen dus acht planken zijn met haar zilveren voetstukken: zestien voetstukken; twee voetstukken onder de ene plank en twee voetstukken onder de andere plank.
26. Ook zult gij dwarsbalken maken van acaciahout: vijf voor de planken van de ene zijde van de tabernakel,
27. vijf dwarsbalken voor de planken van de andere zijde van de tabernakel, en vijf dwarsbalken voor de planken van de zijde van de tabernakel aan de achterkant naar het westen,
28. met de middelste dwarsbalk, in het midden der planken, dwars dóórlopende van het ene einde naar het andere.
29. De planken nu zult gij met goud overtrekken, de ringen zult gij van goud maken als houders voor de dwarsbalken, en de dwarsbalken zult gij met goud overtrekken.
30. Dan zult gij de tabernakel oprichten overeenkomstig het plan dat u daarvan op de berg getoond werd.
31. Gij zult een voorhangsel maken van blauwpurper, roodpurper, scharlaken en getweernd fijn linnen; met kunstig geweven cherubs zult gij het maken.

32. Gij zult het hangen aan vier pilaren van acaciahout, met goud overtrokken, van gouden haken voorzien, op vier zilveren voetstukken.
33. Gij zult het voorhangsel onder de haken hangen en daarheen, binnen het voorhangsel, de ark der getuigenis brengen, zodat het voorhangsel voor u scheiding maakt tussen het heilige en het heilige der heiligen.
34. Gij zult het verzoendeksel op de ark der getuigenis leggen in het heilige der heiligen.
35. Gij zult de tafel buiten het voorhangsel zetten, en de kandelaar tegenover de tafel aan de zuidzijde van de tabernakel, en de tafel zult gij plaatsen aan de noordzijde.
36. Ook zult gij een gordijn voor de ingang der tent maken van blauwpurper, roodpurper, scharlaken en getweernd fijn linnen: veelkleurig weefwerk.
37. Gij zult voor het gordijn vijf pilaren van acaciahout maken en ze met goud overtrekken, van gouden haken voorzien, en gij zult daarvoor vijf koperen voetstukken gieten.

***

Exodus 27
Het brandofferaltaar

1. Gij zult het altaar van acaciahout maken, vijf el lang en vijf el breed, zodat het altaar vierkant is, en drie el hoog.
2. Gij zult hoornen aan de vier hoeken maken; de hoornen zullen daarmee één geheel vormen, en gij zult het overtrekken met koper.
3. Ook zult gij er potten voor maken, om het van as te reinigen, en scheppen, sprengbekkens, vorken en vuurpannen; al zijn gerei zult gij van koper maken.
4. Gij zult een traliewerk ervoor maken, een koperen netwerk, en op het net vier koperen ringen maken aan de vier einden.
5. Gij zult het onder de rand van het altaar van onderen bevestigen, zodat het netwerk halverwege het altaar reikt.
6. Gij zult draagstokken voor het altaar maken, draagstokken van acaciahout en die met koper overtrekken.
7. Zijn draagstokken moeten in de ringen gestoken worden en de draagstokken zullen zich aan de beide zijden van het altaar bevinden, wanneer men het draagt.
8. Hol, van planken, zult gij het maken; zoals Hij u op de berg getoond heeft, zó zal men het maken.

De voorhof

9. Gij zult de voorhof van de tabernakel maken; aan de zuidzijde gordijnen voor de voorhof van getweernd fijn linnen, honderd el lengte aan de ene zijde;
10. en daarvoor twintig pilaren, en twintig voetstukken van koper, voor de pilaren haken en dwarsstangen van zilver.
11. Zo ook aan de noordzijde in de lengte gordijnen van honderd el lengte en daarvoor twintig pilaren, en twintig voetstukken van koper, voor de pilaren haken en dwarsstangen van zilver.
12. In de breedte nu van de voorhof aan de westzijde gordijnen van vijftig el, met hun tien pilaren en de tien voetstukken daarvan.
13. De breedte nu van de voorhof aan de oostzijde: vijftig el.
14. En vijftien el gordijnen voor het ene zijstuk, met hun drie pilaren en de drie voetstukken daarvan.
15. Ook voor het andere zijstuk vijftien el gordijnen, met hun drie pilaren en de drie voetstukken daarvan.
16. En voor de poort van de voorhof een gordijn van twintig el van blauwpurper, roodpurper, scharlaken en van getweernd fijn linnen – veelkleurig weefwerk – met de vier pilaren en de vier voetstukken daarvan.
17. Al de pilaren rondom de voorhof door zilveren dwarsstangen verbonden, en hun haken van zilver en hun voetstukken van koper.

18. De lengte van de voorhof honderd el, de breedte telkens vijftig en de hoogte vijf el van getweernd fijn linnen, en de voetstukken ervan van koper.
19. Wat al het gerei voor de gehele inrichting van de tabernakel betreft, en al zijn pinnen en al de pinnen van de voorhof – dat moet van koper zijn.

De olie voor het licht

20. Gij zult de Israëlieten bevelen, dat zij u brengen zuivere olie, uit gestoten olijven, voor het licht, om voortdurend een lamp te kunnen laten branden.
21. In de tent der samenkomst buiten het voorhangsel dat vóór de getuigenis is, zal Aäron met zijn zonen die verzorgen, van de avond tot de morgen, voor het aangezicht des HEREN: een altoosdurende inzetting bij de Israëlieten voor hun geslachten.

***

Exodus 28
De priesterklederen

1. Gij dan, doe tot u naderen uw broeder Aäron, en zijn zonen met hem, uit het midden der Israëlieten, om voor Mij het priesterambt te bekleden: Aäron, Nadab en Abihu, Eleazar en Itamar, de zonen van Aäron.
2. Gij zult heilige klederen maken voor uw broeder Aäron, tot een prachtig sieraad.
3. Gij zult zeggen tot allen die kunstvaardig zijn, welke Ik met een geest van wijsheid vervuld heb, dat zij de klederen van Aäron maken, om hem te heiligen, om voor Mij het priesterambt te bekleden.
4. Dit nu zijn de klederen die zij maken zullen: een borstschild, een efod, een opperkleed, een onderkleed van bewerkte stof, een tulband en een gordel. Zo zullen zij heilige klederen maken voor uw broeder Aäron, en voor zijn zonen, om voor Mij het priesterambt te bekleden.
5. Daartoe zullen zij nemen goud, blauwpurper, roodpurper, scharlaken en fijn linnen.
6. Zij zullen de efod maken van goud, blauwpurper, roodpurper, scharlaken en getweernd fijn linnen: kunstig werk.
7. Twee verbonden schouderstukken zal hij hebben, aan de beide einden moet hij verbonden worden.
8. De gordel aan de efod om die aan te binden, op dezelfde wijze vervaardigd, zal daarmee één geheel vormen, van goud, blauwpurper, roodpurper, scharlaken en getweernd fijn linnen.
9. Gij zult twee chrysopraasstenen nemen en de namen der zonen van Israël daarin graveren,
10. zes van hun namen op de éne steen en de zes overige namen op de andere steen, naar de volgorde van hun geboorte.
11. Als kunstwerk van een steensnijder, als zegelgraveerwerk, zult gij de twee stenen met de namen der zonen van Israël graveren; ingevat in gouden kassen zult gij ze maken.
12. Dan zult gij de twee stenen op de schouderstukken van de efod zetten als gedachtenisstenen voor de Israëlieten: Aäron zal hun namen ter gedachtenis voor het aangezicht des HEREN op zijn beide schouderstukken dragen.
13. Gij zult kassen van goud maken
14. en twee kettinkjes van louter goud; als snoeren zult gij ze maken, vlechtwerk, en gij zult de gevlochten kettinkjes aan de kassen bevestigen.
15. Gij zult een borstschild der beslissing maken, kunstig werk. Op dezelfde wijze als de efod zult gij het maken: van goud, blauwpurper, roodpurper, scharlaken en getweernd fijn linnen zult gij het maken.
16. Vierkant zal het zijn, dubbel, een span lang en een span breed.
17. Gij zult het vullen met een steenvulling, vier rijen stenen: een rij rode jaspis, chrysoliet en malachiet, de eerste rij;
18. de tweede rij: hematiet, lazuursteen en prasem;
19. de derde rij: barnsteen, agaat en amethist;
20. de vierde rij: turkoois, chrysopraas en nefriet. Met goud omgeven zullen zij in hun zettingen gevat zijn.

21. En de stenen zullen overeenkomstig de namen der zonen van Israël twaalf in getal zijn, overeenkomstig hun namen; als zegelgraveerwerk zullen zij, elk met zijn naam, zijn voor de twaalf stammen.
22. Ook zult gij op het borstschild gedraaide kettinkjes maken, vlechtwerk, van louter goud.
23. Gij zult op het borstschild twee gouden ringen maken en de beide ringen aan de beide einden van het borstschild zetten.
24. Gij zult de beide gevlochten kettinkjes van goud in de beide ringen aan de einden van het borstschild doen.
25. De beide andere einden der beide gevlochten kettinkjes zult gij aan de beide kassen vastmaken en op de schouderstukken van de efod zetten, aan de voorkant.
26. Gij zult twee gouden ringen maken en ze aan de beide einden van het borstschild zetten, op de binnenrand, die naar de efod toegekeerd is.
27. Ook zult gij twee gouden ringen maken en ze op de beide schouderstukken van de efod zetten, onderaan, aan de voorkant, dicht bij de plaats waar hij verbonden is, boven de gordel van de efod.
28. Dan zal men het borstschild met zijn ringen aan de ringen van de efod vastbinden met een blauwpurperen snoer, zodat het op de gordel van de efod vastzit, en het borstschild niet van de efod kan afschuiven.
29. Zo zal Aäron de namen der zonen van Israël in het borstschild der beslissing op zijn hart dragen, wanneer hij in het heiligdom komt, tot een voortdurende gedachtenis voor het aangezicht des HEREN.
30. En gij zult in het borstschild der beslissing de Urim en de Tummim leggen; zij zullen op het hart van Aäron zijn, wanneer hij voor het aangezicht des HEREN komt, en Aäron zal de beslissing voor de Israëlieten voortdurend op zijn hart dragen, voor het aangezicht des HEREN.
31. Gij zult het opperkleed van de efod geheel van blauwpurper maken.
32. De halsopening zal in het midden ervan zijn: de halsopening zal rondom een rand hebben van weefsel als bij een pantser, opdat het niet scheure.
33. En gij zult op zijn zomen granaatappels in blauwpurper, roodpurper en scharlaken, rondom op zijn zomen, zetten, en gouden belletjes overal daartussen: 34 telkens een gouden belletje en een granaatappel, rondom op de zomen van het opperkleed.
35. Aäron nu zal dit aanhebben, als hij dienst doet, en het geluid ervan zal gehoord worden, wanneer hij in het heiligdom komt voor het aangezicht des HEREN en wanneer hij naar buiten komt, opdat hij niet sterve.
36. Ook zult gij een plaat van louter goud maken en daarop graveren als zegelgraveerwerk: Den HERE heilig.
37. Gij zult haar aan een blauwpurperen snoer bevestigen, en zij zal zich bevinden op de tulband, aan de voorkant van de tulband.
38. Zij zal op het voorhoofd van Aäron zijn, en Aäron zal de schuld dragen, gelegen in de heilige dingen die de Israëlieten heiligen bij al de gaven van hun heilige dingen; ja, zij zal voortdurend op zijn voorhoofd wezen, zodat zij welgevallig zijn vóór het aangezicht des HEREN.
39. Gij zult het onderkleed van fijn linnen met ingeweven patroon weven, en een tulband maken van fijn linnen en een gordel zult gij maken van veelkleurig weefwerk.
40. Voor de zonen van Aäron zult gij onderklederen maken en gij zult voor hen gordels maken, en hoofddoeken zult gij voor hen maken tot een prachtig sieraad.
41. Dan zult gij daarmede uw broeder Aäron en zijn zonen bekleden en hen zalven, wijden en heiligen, zodat zij voor Mij het priesterambt bekleden kunnen.
42. Maak voor hen linnen broeken, om hun schaamte te bedekken: van de heupen tot aan de dijen zullen zij reiken.
43. Aäron en zijn zonen zullen die dragen, wanneer zij komen naar de tent der samenkomst of wanneer zij naderen tot het altaar, om dienst te doen in het heiligdom, opdat zij geen ongerechtigheid op zich laden en sterven. Het is een altoosdurende inzetting voor hem en voor zijn nakomelingschap.

***

1 Koningen 10
Het bezoek van de koningin van Seba

1. De koningin van Seba vernam de roep omtrent Salomo in verband met de naam des HEREN. Toen kwam zij om hem door raadselen op de proef te stellen.
2. Zij kwam dan naar Jeruzalem met een zeer groot gevolg, kamelen, beladen met specerijen, zeer veel goud en edelgesteente. Nadat zij bij Salomo gekomen was, sprak zij tot hem alles wat zij op haar hart had.
3. En Salomo loste al haar vraagstukken op; niets was voor de koning te diepzinnig om voor haar op te lossen.
4. Toen de koningin van Seba al de wijsheid van Salomo zag, en het huis dat hij gebouwd had,
5. de spijze van zijn tafel, het zitten van zijn dienaren, het staan van zijn bedienden en hun kleding, zijn dranken en zijn brandoffers die hij in het huis des HEREN placht te brengen, toen was zij buiten zichzelf.
6. En zij zeide tot de koning: Het is dus waar, wat ik in mijn land over u en uw wijsheid gehoord heb,
7. maar ik geloofde de woorden niet, totdat ik kwam en het met eigen ogen zag; waarlijk, de helft was mij niet aangezegd; gij hebt in wijsheid en welvaart de roep overtroffen, die ik vernomen had.
8. Gelukkig zijn uw mannen, gelukkig deze dienaren van u, die gedurig in uw dienst staan, die uw wijsheid horen!
9. Geprezen zij de HERE, uw God, die zulk een welgevallen aan u had, dat Hij u op de troon van Israël geplaatst heeft! Omdat de HERE Israël voor altoos liefheeft, heeft Hij u tot koning aangesteld om recht en gerechtigheid te oefenen.
10. Zij gaf de koning honderd twintig talenten goud, zeer veel specerijen en edelgesteente; zulke specerij, als de koningin van Seba aan koning Salomo gaf, is er nooit meer aangekomen.
11. Bovendien bracht de vloot van Chiram, die goud uit Ofir aanvoerde, uit Ofir zeer veel almuggimhout en edelgesteente mee.
12. De koning verwerkte het almuggimhout tot meubels voor het huis des HEREN en voor het huis des konings, ook tot citers en harpen voor de zangers. Zulk almuggimhout is nooit meer aangekomen noch gezien tot op deze dag.
13. Koning Salomo gaf aan de koningin van Seba al wat zij begeerde en vroeg, behalve wat hij haar schonk, zoals men dat van koning Salomo verwachten mocht. Daarop keerde zij met haar dienaren terug naar haar land.

Salomo's inkomsten en rijkdom

14. Het gewicht van het goud dat in één jaar voor Salomo binnenkwam, bedroeg zeshonderd zesenzestig talenten goud,
15. behalve wat er inkwam van de handelslieden en van de winst der kramers en van alle koningen van Arabië en van de stadhouders des lands.
16. Tweehonderd grote schilden maakte koning Salomo van geslagen goud, zeshonderd eenheden goud gebruikte hij voor één groot schild;
17. eveneens driehonderd kleine schilden van geslagen goud, drie minen goud gebruikte hij voor één klein schild. De koning plaatste ze in het huis: Woud van de Libanon.
18. Voorts maakte de koning een grote ivoren troon, die hij overtrok met gelouterd goud.
19. De troon had zes treden, en een ronde kop was van achteren aan de troon, en leuningen aan weerszijden van de zitplaats, en twee leeuwen stonden naast de leuningen;
20. en twaalf leeuwen stonden aan weerszijden op de zes treden; nooit was zo iets voor enig koninkrijk gemaakt.
21. Al het drinkgerei van koning Salomo was van goud, en al het gerei van het huis: Woud van de Libanon, was van gedegen goud; er was geen zilver bij; dat werd in de dagen van Salomo niet van waarde geacht.

22. Want de koning had een Tarsisvloot in zee met de vloot van Chiram; en eens in de drie jaar kwam de Tarsisvloot binnen, beladen met goud en zilver, ivoor, apen en pauwen.
23. Koning Salomo overtrof alle koningen der aarde in rijkdom en wijsheid.
24. De gehele aarde verlangde Salomo te zien om de wijsheid te horen, die God in zijn hart gelegd had.
25. Ieder van hen bracht zijn geschenk: zilveren en gouden voorwerpen, klederen, wapenen, specerijen, paarden en muildieren, jaar op jaar.
26. Voorts bracht Salomo wagens en ruiters bijeen, zodat hij veertienhonderd wagens had en twaalfduizend ruiters, en hij legde ze in de wagensteden en bij de koning te Jeruzalem.
27. En de koning maakte het zilver in Jeruzalem overvloedig als stenen, en de ceders als moerbeivijgen die in menigte in de Laagte groeien.
28. De levering van de paarden die voor Salomo bestemd waren, geschiedde uit Misraïm en uit Kewe; de handelaars van de koning haalden ze tegen marktprijs uit Kewe.
29. Een wagen uit Misraïm stelden zij echter bij levering op zeshonderd, en een paard op honderd vijftig eenheden zilver; evenzo voerde men ze door hun bemiddeling uit naar alle koningen der Hethieten en naar de koningen van Aram.

Uit: NBG-vertaling 1951

***

Ook werd nogmaals iets van het gezang gezongen, waarin sprake is van het feest; dit lied draagt tot opschrift: "'s Morgens vroeg of op de vooravond te zingen"[568].

1059.

Jezus leerde (openlijk) tot eenieders verbazing.
Niemand waagde het Hem tegen te spreken. Nochtans naderden

---

[568] In de eerste Duitse uitgave van het werk stond hier de volgende nota, die echter in de uitgave van 1897 weggelaten werd, maar verdiende behouden te blijven:

"Dit psalmopschrift verwonderde ten zeerste Brentano.
In zijn dagboek heeft hij deze mededeling van de zienster rood onderstreept en er een groot vraagteken naast geplaatst.

Zo kwam hem ook het feest Ennorum zeer vreemd voor en aan zijn verwondering gaf hij uiting door het plaatsen van vraagtekens naast de mededeling.

Zo kan men vele plaatsen aanwijzen, die een verrassing voor hem geweest zijn, maar niets heeft hem kunnen beletten alles met volstrekte trouw weer te geven, zoals hij het uit K.'s mond had gehoord;
ze zijn een treffend bewijs dat hij niet in staat geweest zou zijn er iets van het zijne aan toe te voegen of zelfs maar enige invloed op haar of op haar visioenen uit te oefenen."

op het einde van de sabbat enige Farizeeën tot Hem en vroegen waar Hij gestudeerd had, waar en van wie Hij macht en recht bekomen had om de leraar te spelen en hoe Hij zich deze vrijheid veroorloven kon? hoe Hij het aandurfde zich het leraarsambt aan te matigen?

Jezus antwoordde hun zo raak en ernstig dat zij er niets meer tegen in te brengen hadden. Dan verliet Hij de tempel en ging met zijn leerlingen en vrienden naar Betanië.

Ditmaal werd zijn oponthoud te Jeruzalem weinig opgemerkt, daar zijn hoofdvijanden er afwezig waren. Slechts *toen Hij de sabbatlering in de tempel op de grote leerstoel besloot,* werd de aandacht van de menigte op Hem gevestigd en begon men opnieuw hier en daar te spreken van de 'Galileeër'.

Alles in Jeruzalem was nu uitsluitend met het instorten van de bouw, met de haat tussen Herodes en Pilatus en met de afreis van Pilatus naar Rome bezig; zelfs de dood van Joannes kwam nauwelijks nog ter sprake. Als er geen spektakel plaats had (ten gevolge van de tegenkanting van priesters en Farizeeën), dan werd er niet veel over Jezus gepraat; het is daar gelijk in andere grote steden. Hier en daar zei men wel: "Jezus de Galileeër schijnt in de stad te zijn", maar dan antwoordde een ander: "Als Hij niet met vele duizenden komt, wat kan Hij uitrichten?"

Bezorgdheid van Pilatus betreffende Jezus.

Vóór Pilatus' afreis hoorde ik een gesprek van hem met zijn beambten over Jezus de Galileeër, die zulke opzienbarende wonderen deed; Hij moest nu in de nabijheid van Jeruzalem zijn. (Hij was te Hebron, dan te Libna en op reis naar Betsoer).

- Pilatus vroeg: "Trekt er veel volk met Hem mee? Dragen ze wapens?"
- "Neen, luidde het antwoord; Hij zwerft rond met slechts een onaanzienlijk getal vreedzame leerlingen, die zijn lessen

aanhoren; en ook met privaatburgers van geringe stand en zelfs af en toe op zijn eentje. Hij preekt op de bergen en in de synagogen, geneest en geeft aalmoezen. Naar zulke openbare leringen stroomt vaak veel volk bijeen, ja, duizenden mensen."

- "Spreekt Hij niet tegen de keizer?"
- "Zeker niet! Hij legt de nadruk op verbetering van leven, preekt heiliger zeden en de barmhartigheid; Hij zegt zelfs dat men de keizer het zijne, en God het zijne moet geven, maar anderzijds spreekt Hij zeer dikwijls van zijn Rijk en verzekert stellig dat het nabij is."
- Hierop antwoordde Pilatus zelfverzekerd: "Zolang Hij niet met krijgsmacht en gewapende kohorten rondtrekt en slechts onschuldige wonderen doet, is er hoegenaamd niets van Hem te vrezen. Als Hij een stad verlaten heeft, waar Hij wonderen deed en naar een andere gaat, zal men Hem daar spoedig vergeten en achter zijn rug kwaad vertellen, want ik hoor dat zelfs de joodse priesters tegen Hem ingenomen zijn en Hem bekampen. Hij levert geen gevaar op, maar trekt Hij eens met opstandig volk en grote gewapende benden rond, dan zullen wij aan zijn dweperij spoedig een einde maken en het gevaar verijdelen."

Dat Herodes zich meer om Jezus bekommert, Hem verlangt te zien en zegt: "Is Hij Joannes die van de dood is verrezen." (Mt. 14, 1-2; Mk. 6, 14; Lk. 9, 8, cfr. Lk. 23, 8), dit zal, meen ik, binnenkort plaats hebben, als Jezus straks in Galilea teruggekeerd zal zijn.

Jezus in Betanië.

1060.

Ik heb heden avond (25 januari), nadat zij te Betanië teruggekeerd waren, Jezus, de leerlingen en vrienden bij een maaltijd in het huis van Simon te Betanië gezien. Simon was niet bij het maal

tegenwoordig, want hij was ziek; zijn melaatsheid begon; hij kreeg vele rode vlekken op zijn lichaam; hij was in een witte mantel gehuld en verbleef in een afgelegen kamer.
Jezus had een onderhoud met hem. Simon scheen als iemand die zijn ziekte wil verbergen, maar hij zal het niet lang meer kunnen; hij vertoonde zich met tegenzin.

Ook de vrouwen waren hier niet tegenwoordig, maar ik zag Jezus daarna nog in het huis van Lazarus, waar de vrouwen waren; *hier sprak Hij met hen en nam er afscheid van.*

Nog laat in de nacht kwamen de leerlingen van Joetta terug, dat zij na de sabbat verlaten hadden; zij vertelden Jezus hoe zij het lichaam van Joannes uit Macherus afgehaald en het naast zijn vader te Joetta begraven hadden. De 2 soldaten van Macherus waren bij hen, maar Lazarus wilde er voor zorgen en ze in zijn huis verborgen houden. *Jezus zei nu tot de leerlingen: "Wij zullen ons in een eenzame plaats begeven, wat uitrusten en rouw plegen, niet om de dood van Joannes, maar omdat dit zo komen moest."*

Maar ik dacht: "Hoe zal Hij uitrusten?", want ik zag dat de andere apostelen en leerlingen (die in Galilea gebleven of reeds er heen teruggezonden waren) heden naar Kafarnaüm tot Maria gegaan zijn, en dat een enorme volksmenigte van alle plaatsen, waar zij op zending geweest waren, en uit nog verder gewesten, uit Syrië en Basan daar toegestroomd zijn en dat op de berg der acht zaligheden nabij Chorazin, alles bedekt is met kampementen van mensen die op Jezus wachten (cfr. Mt. 4, 24-25).
(De berg der acht zaligheden is dezelfde als van de eerste broodvermenigvuldiging).

Jezus te Lebona.

1061.

26 januari. –

Jezus verliet heden met de 6 apostelen en vele leerlingen zeer vroeg Betanië; er waren wel meer dan 30 leerlingen; ze marcheerden zonder zich ergens op te houden en zonder veel te rusten en vermeden alle steden; zij legden in noordelijke richting een weg af van wel 11 uren en kwamen te Lebona aan de zuidzijde, waar de berg Gerizzim opstijgt, waar de H. Jozef vóór zijn huwelijk als timmerman gearbeid en later nog vrienden in de stad gehad heeft.

Zo even zag ik Jezus met zijn gevolg laat aankomen in de wijk, waar Jozef zijn timmerwinkel gehad heeft. Er was aan die kant van de stad, op een voorheuvel of uitsprong van de berg, een alleen liggende burg, waarheen vanuit Lebona een opstijgende weg leidde, die tussen gebouwen en oude muren liep. Aan deze weg lag de werkplaats van Jozef[569].

In deze afgezonderde wijk nam Jezus met al zijn leerlingen zijn intrek bij goede mensen, en hoewel Hij onverwacht en op een laat uur aankwam, werd Hij met buitengewone vreugde en alle blijken van verering ontvangen; ik meen dat het een levietenfamilie was. Hier, boven, lag de synagoge; de huisheer was een leviet.

Maandag, 27 januari. –

Jezus ging met de leerlingen vroeg uit Lebona weg; zij stapten de gehele dag met vlugge schreden in noordwestelijke richting door Samaria naar de Jordaan toe. (Er moet dus wel staan: in noordoostelijke richting).

Zij kwamen over Aser-Mikmetat en vertoefden een korte tijd in HUN herberg te Aser, dat een uur van de Jordaan en 2 uren van Tirza ligt.

---

[569] **Lebona**. – Hier geeft K. over Lebona al dezelfde bijzonderheden als in fasc. 18, nr. 787.

Het ligt aan de zuidzijde, waar de berg Gerizzim opstijgt, zegt K.

Hier, zoals in nr. 751, waar zij over de burg Alexandrium sprak – Lebona en Alexandrium liggen dicht bij elkaar – is door Gerizzim niet het hoogtepunt en strikte berg te verstaan, maar het gehele gebergte of berggewest dat dezelfde naam draagt; zie fasc. 18, nr. 751, voetnoot 381.

De voorheuvel of uitsprong van de berg, waarop de burg gelegen was, is vlak ten westen van de oude stad en het huidige dorp, zoals het op de kaart Pal. Grid duidelijk te zien is. Hij is vrij steil en komt tot dicht tegen het dorp.

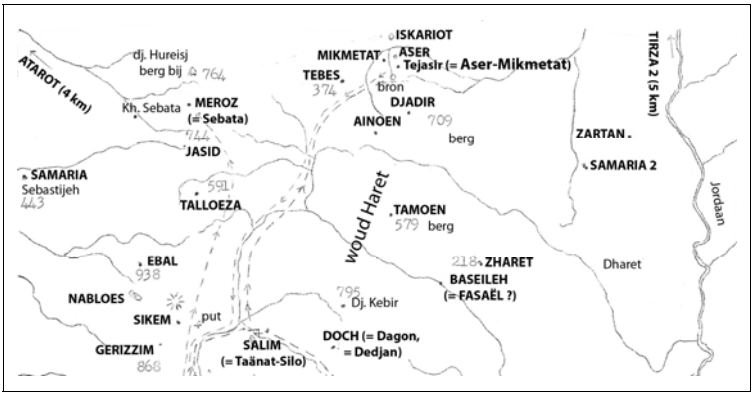

Zij gingen ‘s avonds nog tot vóór Tirza, dat een half uur van de Jordaan en 2 uren van Abel-Mehola in een uiterst aangenaam gewest gelegen is[570]. (Jezus overnachtte in een huis bij Tirza).

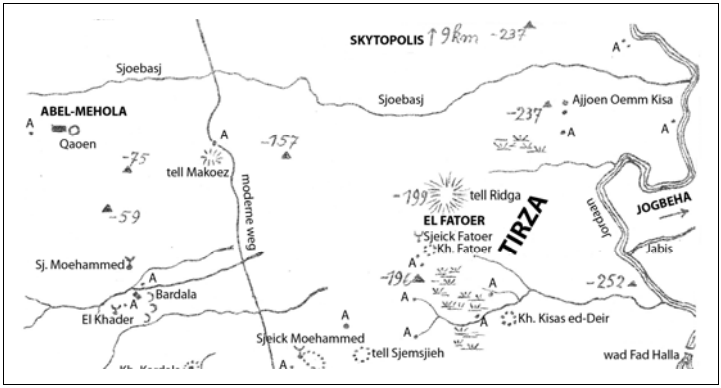

[570] Hun herberg te Aser. – Dit zal wel een van de herbergen zijn, welke men zich voorgenomen had voor Jezus en de leerlingen in te richten in fasc. 14, nrs. 533-535, voetnoot 254, daar K. hier spreekt van HUN herberg.

Straks zal K. vermelden dat die herberg bij of te Bezek gelegen is.
Hier is Bezek 2 bedoeld. Daar dit dorp even ten noorden van Aser gelegen is, kan dit heel goed dezelfde herberg zijn.

Men lette niet te veel op de afstanden, want Aser ligt veel verder dan een uur van de Jordaan, wel echter een paar uren van Tirza, dat zelf 1,5 uur van Abel-Mehola afgelegen is.

Jezus geneest te Tirza zieken en verlost gevangenen.

1062.

28 januari. –

Het feest dat te Jeruzalem (tijdens Jezus' verblijf in de heilige stad) begonnen was, werd overal op hun weg gevierd (bedoeld is het feest Ennorum).

Gisteren te Bezek en ook in de stad, vóór welke Jezus gisteren in een herberg zijn intrek nam, waren de mensen in feest; zij hadden openbare spelen en mooi versierde erebogen. Spelen waren in open lucht ingericht en zij sprongen, gelijk de kinderen bij ons, om prijs over slingerkransen van groen. Zij hadden daar grote hopen koorn en vruchten buiten liggen en deelden ervan uit aan de armen.

Deze stad ligt in twee delen op een verscheurde grond op een hoogte, ongeveer een uur van de Jordaan en wel 7 uren van Soekkot. Ze heet Tirza en ligt ten gevolge van vroegere verwoestingen zeer uit elkaar, zodat een daartoe behorend deel zich wel een half uur ver naar de Jordaan toe uitstrekt. De ligging is buitengewoon verrukkelijk, het gewest is in het groen getooid en zo rijk aan bomen en hele boomgaarden, dat men de stad pas kan zien, als men ervóór staat[571].

---

[571] **Tirza 2 = Oemm el-Amdam**. – Hier willen wij een belangrijk vooruitlopend commentaar plaatsen over dit 2e Tirza, en zelfs, juist wegens het belang, ietwat uitvoerig zijn.

Met het 1e Tirza maakten wij kennis als met de hoofdstad van het na Salomon afgescheurde tienstammenrijk, ook genoemd noorderrijk en ook Israël.

Als hoofdstad werd Tirza onder koning Amri opgevolgd door Samaria. Deze geschiedenis, uiterst beknopt weergegeven en de ligging van Tirza 1 bij benadering beschreven, vindt men in fasc. 13, nr. 433, voetnoten 195 en 197.

Het Tirza 2, dat ons nu bezig houdt en waar Jezus straks de schoonste werken van barmhartigheid zal verrichten, kunnen wij om meerdere redenen

beschouwen als het Tirza uit het Hooglied, 6, 3.
Daar leest men: “Uw bekoorlijkheid, o mijn bruid, is als deze van Tirza.”
Zijn bekoorlijke ligging is een van zijn meest opvallende kenmerken.

Wel vermeldt K. in dit Tirza een oud paleis van de koningen van Israël, maar hieruit volgt niet dat het hun hoofdstad is geweest, en het is normaal dat die koningen een buitenverblijf hadden in een landstreek, die met het land Gennezaret, een der vruchtbaarste en bekoorlijkste gewesten van hun rijk is geweest.

Met ZEKERHEID kunnen wij de ligging van dit Tirza bepalen.
Het koninklijk paleis of kasteel wijst K. aan in het midden, in het centrum van de stad, binnen haar voormalige omtrek. Nu, dit paleis is te lokaliseren te Oemm el-Amdam, d.i. plaats der kolommen.
’Amdam’ is het meervoud van ‘Amoed’, d.w.z. ‘kolom’.

Oudtijds lagen die daar in groot aantal, maar werden met ander bouwmateriaal, zoals overal, weggehaald en verdwenen geleidelijk.
Het waren de resten van het fameuze koninklijk paleis.

De bekende Bijbelkenner M.J. Lagrange, die daar de ligging van Salem, de stad van Melchisedek vermoedde, schrijft: “Zeker is de bodem daar rijk aan ruïnen. Met slechts een weinig in de grond te krabben, brachten de bedoeïenen een zuil en twee mooie sarcofagen aan het licht
Een andere aanzienlijke ruïne vindt men bij de bron el-Fatur, waar men marmerzuilen vindt ” Kopp, 171 + nota 141).
Helaas! opgravingen werden daar tot nog toe niet ondernomen.

De H. Hiëronymus heeft reeds omstreeks 400 na Chr. de aandacht op die ruïnen gevestigd; hij beschouwde ze als de resten van het paleis van Melchisedek te Salem; hij zegt: “Salem is een stad nabij Skytopolis; tot heden heet het zo; daar ziet men het paleis van Melchisedek; uit de grootheid van de ruïne kan men opmaken welk een groot bouwwerk het geweest moet zijn *(palatium, magnitudine ruinarum ostendens magnitudinem veteris operis).”*
De afstand die Hiëronymus aangeeft vanaf Skytopolis brengt ons te el-Amdam.

Een even sterk argument voor de ligging van dit Tirza geeft ons K. Emmerick: het ligt een uur ten westen van een hoge berg, zegt zij.
Vooreerst herinneren wij aan het feit dat in haar Westfaals dialect de woorden ‘berg, hoogte, heuvel’, nagenoeg synoniem zijn.
Zie VOORREDE, nr. 7.

Welnu deze hoge heuvel, deze berg vinden wij vlak ten oosten van el-Amdam, naast de Jordaan. De Arabieren noemen hem djebel (= berg) Soes. Op onze schets hierna en op grote kaart 1 is hij aangetekend; we

vinden hem op de kaart Pal. Grid; hij steekt 40 m boven de Jordaan uit, is rond en heeft sterke hellingen.

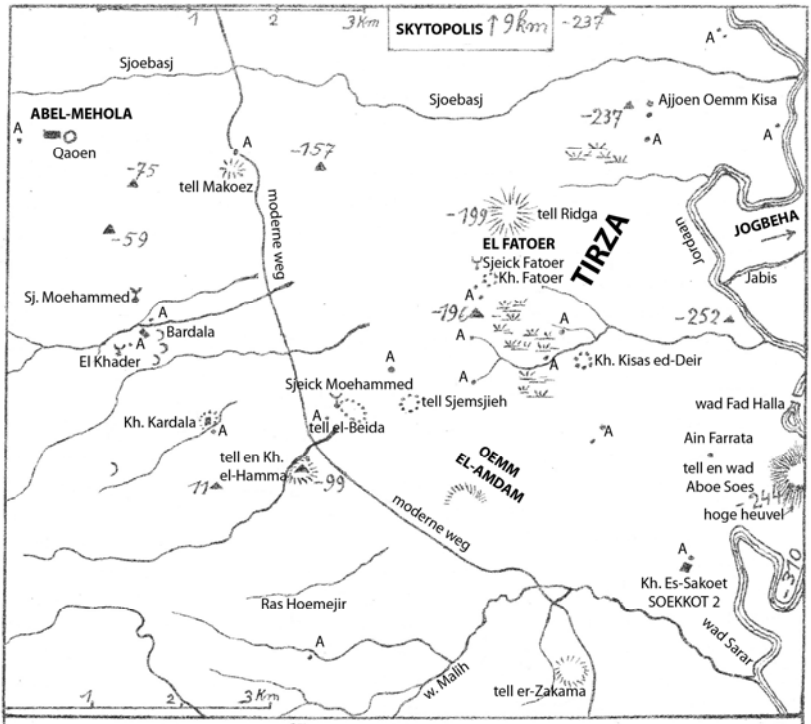

nr. 1072 : Ligging van Tirza 2, niet van Jos. 12, 24, maar van Hooglied 6, 3.

Wat de naam Salem betreft, die, naar men zegt, Hiëronymus aan die plaats geeft,

- eigenlijk geven hij en Eusebius haar de naam Salumias,
- terwijl de bedevaarster Sylvia haar noemt Sedima.

Toch draagt daar nu nog een heuvel en ook een bron aan zijn voet de naam Sjeick es-Salim. Maar is er daar veel staat op te maken?
Die naam kan het gevolg zijn van een mening die daar, zeker foutief, het paleis van Melchisedek lokaliseerde.

K. legt de nadruk op de schoonheid en vruchtbaarheid van het gewest.
Het vormt met de omgeving van Skytopolis een geografisch geheel en munt uit door waterrijkdom.

Waar de Jordaanvallei het nodige water heeft, munt zij uit door buitengewone vruchtbaarheid. En dit is hier het geval.
Zo luidt dan ook een uitspraak van een rabbi: “Als het paradijs in Palestina is, dan is Skytopolis (dus ook Tirza) de poort en voorplaats ervan.”

Het gewest doorreizend was Guérin getroffen door de veel belovende graanvelden, de welige weiden en prachtige vruchtbomen.
De overvloed van water, samen met het half tropisch klimaat, begunstigde de kweek van palmbomen, olijfbomen, vlas en graan, en andere edelgewassen, die de rijkdom en het sieraad van die landschappen waren.
K. noemt ook suikerriet, paradijsappelen en nog andere vruchten.

De overvloed van water blijkt reeds uit het feit dat kaart Pal. Grid op het gebied van Tirza, thans meerdere moerassige plaatsen noteert, het gevolg natuurlijk van de verwaarlozing onder de Arabische overheersing.

Toch kan dit ook reeds in Jezus’ tijd zijn geweest, want waarom waren vele huizen op palen gebouwd, tenzij tegen de overstroming van het water in de regentijd en uit de aanzwellende bronnen.

Inderdaad, de kaart Pal. Grid tekent in die omgeving niet minder dan 10 bronnen aan; 7 daarvan liggen binnen de omtrek van een beperkt gebied rondom el-Amdam. De 3 voornaamste dragen van zuid naar noord de namen:

- ed-Bida;
- vervolgens ed-Deir, 1 km ten noordwesten van de voorgaande,
- tenslotte el-Fatoer, 1,5 km ten noorden van de eerste en 1 km ten noordoosten van de tweede.

Zie kaart hiervoor. De beekjes uit de drie bronnen verenigen zich na een korte loop van 1 km en vormen een riviertje dat naar de Jordaan vloeit, het beekje zonder twijfel dat K. noemt in nr. 1380 dat beginnend te Tirza zich naar de Jordaan richt.

- De naam ‘ed-Bida’ kan in verband staan met het Chaldeeuws ‘Baït’ en het Hebreeuws ‘Bitan’, d.i. paleis. De bron Bida ligt het naast bij de ruïne el-Amdam.
- Deir wijst op een gebouwencomplex of klooster dat in de Byzantijnse tijd daar schijnt gestaan te hebben.

Anderhalve km ten noorden van de derde bron Fatoer en van heel dit gebied verheft zich de heuvel Ridgah. Op zijn top prijkt het grafheiligdom Sjeick Salim en aan zijn voet droeg een boom en bron dezelfde naam.
Samen met de overige onderhielden deze bronnen overal de grootste vruchtbaarheid.

1063.

Tirza is zo door tuinen en verwoest liggende plaatsen onderbroken, dat het deel dat het verst van de Jordaan verwijderd ligt, minder op een stad gelijkt dan op enkele tussen tuinen en muren verspreide gehuchten. Het deel naar de Jordaan toe (el-Amdam en omgeving) is het best bewaard gebleven en vormt een aaneengesloten groep huizen van de grootte van Dülmen.

Het is over een dal heen gebouwd, en zo hoog dat het op pijlers rust en dat een verkeersweg eronder doorloopt als onder een brug. Deze weg is betoverend schoon. Men ziet dwars door het dal dat vol groene bomen staat, als door een groene kelder tot in het landschap aan de overkant.

Tirza ligt op een middelbaar brede hoogte; het heeft een onbeschrijfelijk mooi uitzicht op het gebergte over de Jordaan. Het ziet op het een weinig noordelijker liggende en door een woud verborgen Jogbeha (fasc. 18, nrs. 736, 737).

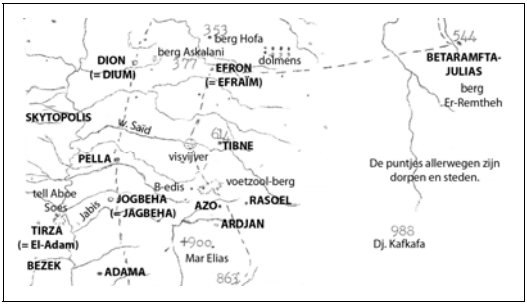

Ook de verspreid gelegen kleine heuvelen met hun ruïnes wijzen op een oude, verspreid gelegen stad, zoals er menige in het oosten bestond, waarop wel van toepassing moet zijn wat O. Dapper schreef over Ardebil en Eskrif: “Ieder huis heeft een boomgaard, zodat de stad van verre veel meer op een woud dan op een stad gelijkt; men vraagt zich af of hier een stad in een bos verspreid ligt, dan of een bos op de wijze van een stad bewoond wordt.” (Perzië, 63).

Nu volgt werkelijk een zeer mooi verhaal.
Enige bemerkingen zullen volstaan als commentaar, terwijl enkele bijzonderheden onverklaard moeten blijven.

De blik dringt zuidelijker ook in Perea, en kan over de spiegel van de Dode Zee tot ver ten zuiden van Macherus zien.
(Heel zeker is dit bij helder weer het geval vanaf de heuvel Aboe Soes, ten oosten van Tirza).

De Jordaan is op vele plaatsen te zien, want in zijn bochten ziet men hier en daar de lange, glinsterende strepen van zijn water blinken tussen zijn met groen begroeide oevers. Ten westen van Tirza verheffen zich hoge bergen, die het van Dotan scheiden (nl. het Gilboa-gebergte, gemiddeld 700 m boven Tirza, terwijl sommige toppen meer zuidelijk, b.v. Ras Ibziq nog ruim 200 m hoger zijn. Zeker hoog en indrukwekkend, gezien van uit Tirza).

Abel-Mehola ligt 2 uren ten noordwesten van Tirza in een engte. (Elders wijst K. het aan op een berg; zij zegt meerdere dingen over Abel-Mehola, die moeilijk met mekaar te verzoenen zijn. We kunnen alleen de benaderende ligging, niet de juiste aanduiden. Zie fasc. 12, nr. 366, voetnoot 133 en fasc. 16, nr. 655, voetnoot 305. De gegevens 'in een engte', 'op een gebergte' kunnen goed samengaan.)

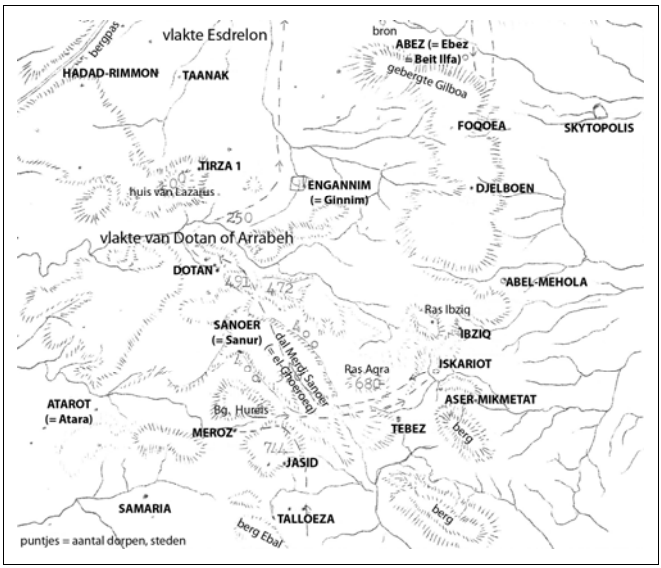

Om zich heen ziet Tirza in de nabijheid op de menigvuldige groene tuinen en bossen vol vruchtbomen en ook vol balsemstruiken, die op terrassen tegen latwerk geleid zijn; ook vol paradijsappelbomen, waarvan de Joden de vruchten of appelen ('esrog', in 't meervoud 'esrogim') op hun loofhuttenfeest gebruiken. Deze bomen kunnen in het land van hun herkomst en ook hier slechts in zeer goede grond en op goed verzonde plaatsen gekweekt worden en goed rijpen (cfr. fasc. 18, nr. 742, voetnoot 375). Daarenboven verbouwt men er ook suikerriet; ook een lang, geelachtig vlas als zijde, ook nog boomwol en een soort van graan met dikke stengels waarin merg is. (Voor dit laatste fasc. 5, nr. 126, voetnoot 283).

1064.

De inwoners leven van de teelt van deze vruchten en van andere tuingewassen; velen geven zich ook over aan de ruwe bereiding van vlas, wolle en suikerriet voor de handel. De (hierboven vermelde) baan, die onder de stad doorloopt, is de heer- of handelsbaan, die in het Jordaandal recht naar Tarichea en Tiberias voert; ze loopt op vele plaatsen als valleiweg diep tussen heuvelen, zoals ook hier, waar de stad op pijlers er overheen gebouwd is.

Midden in de stad, te weten, midden in de omvang die ze oudtijds had, thans op een grote, verwilderde, ietwat verheven plaats, ligt een uitgestrekt gebouw met dikke muren, met verscheidene binnenpleinen en grote ronde gebouwen als torens, die op hun beurt van binnen eveneens pleinen hebben. Het is het oude, verwoeste kasteel van de koningen van Israël, dat gedeeltelijk woest en verwaarloosd ligt, gedeeltelijk tot een hospitaal en gevangenis ingericht is. Sommige gedeelten zijn vergaan tot puinhopen, die met onkruid begroeid en op sommige plaatsen in tuinen herschapen zijn. Op het plein of de plaats vóór het huis is een bron. Haar water wordt in lederen zakken opgetrokken met een rad, dat door een ezel in beweging wordt gebracht (noria).

Uit de zakken wordt het in een kleine vijver gestort; van hier loopt het door goten of leidingen in alle richtingen naar waterbakken, die op enige afstand in een kring geplaatst zijn, zodat iedere vleugel van het gebouwencomplex zijn eigen waterbak heeft.

1065.

Aan deze bron kwamen 5 leerlingen van de overzijde van de Jordaan met Jezus en zijn gevolg tezamen. Het waren de 2 minder erg bezeten genezen jongelingen (uit nr. 955) en die 2 mannen (uit de nrs. 940-941), uit wie Jezus de duivelen in de zwijnen gedreven had en nog een vijfde. Zij hadden in de kleine steden van het Gergesenerland (= Gerasenerland) en in de tien grote steden van Dekapolis, volgens Jezus' bevel, hun verlossing en het wonder met de varkens bekend gemaakt en zieken genezen en de nabijheid van het Rijk aangekondigd. Zij omarmden de leerlingen en wasten elkander de voeten aan de bron.

Jezus kwam uit een huis (herberg) vóór de stad, waar Hij met de andere leerlingen overnacht had.

De (nieuw aangekomen) leerlingen brachten Hem de boodschap dat al zijn leerlingen, die Hij in Opper-Galilea uitgezonden had, nu te Kafarnaüm terug waren, en ook dat een grote menigte mensen in de omstreken legerden en daar op Hem wachtten.

Jezus begaf zich met de leerlingen in het kasteel tot de bestuurder van de ziekenappartementen en verzocht hem om onder zijn geleide bij de zieken gebracht te worden. De bestuurder leidde Hem binnen en Jezus ging door de zalen en over de binnenpleinen in de hokken en cellen van de zieken met kwalen van alle aard; *Hij onderrichtte, troostte en heelde.* Enige leerlingen vergezelden Hem en stonden Hem ter zijde: zij hieven de zieken op, droegen en leidden ze. Andere leerlingen waren in andere kamers en genazen en onderrichtten eveneens de zieken.

Op een van de pleinen lagen verscheidene bezetenen aan kettingen vastgebonden; zij schreeuwden en maakten een afgrijselijk lawaai, *toen Jezus binnentrad, maar zwegen aanstonds op zijn bevel; Hij verloste hen van de duivel.*

Ook melaatsen waren er hier, doch zij lagen in een afgelegen deel van het gebouw. *Jezus ging alleen tot hen en genas ze.*

De genezenen die van Tirza zelf waren, werden door hun verwanten of vrienden afgehaald, maar eer ze vertrokken, *liet Jezus hen te eten en te drinken geven en aan de armen klederen en dekens uitdelen;* deze voorwerpen waren door de leerlingen uit de herberg van Bezek naar Jezus' nachtkwartier vóór Tirza en van daar naar hier overgebracht. (Herberg van Bezek is dezelfde als die van Aser, tussen de twee plaatsen gelegen; zie nr. 1061, voetnoot 570).

Jezus ging nu ook naar het torenvormig gebouw van de vrouwen; dit is een rond, torenhoog gebouw rond een binnenplein. Op dit plein, zoals ook aan de buitenkant van het gebouw, leiden stenen trappen of hellingen, die uit de muur vooruitspringen, van de ene verdieping naar de andere; doch binnen in het gebouw zijn er kleine trappen, gelijk bij ons. In de buitenste zalen (die naar de buitenkant gelegen waren en dus uitzicht naar buiten hadden) lagen vrouwen met allerlei ziekten. *Jezus genas er vele van.*

In de cellen die op het binnenplein uitzicht hadden, dat met een deur afgesloten was, waren vrouwen gevangen gezet, de ene voor losbandigheid, andere voor oneerbare en schunnige gesprekken; andere nochtans waren onschuldig gevangen gezet.

1066.

In een ander deel van hetzelfde gebouw ondergingen vele arme mannen een zwaarder en zelfs allerzwaarste gevangenisstraf, enige voor schulden, andere verdacht en in staat van beschuldiging gesteld voor pogingen tot opstand, maar ook andere

als de slachtoffers van vijandschap en wraak; deze laatsten had men gevangen gezet louter om er zich van te ontmaken. Verscheidene waren in die kerkers volkomen vergeten en verkwijnden allerellendigst. Over deze onrechtvaardigheden en misbruiken deden vele zieken en ook andere personen met bitterheid hun beklag bij Jezus, maar *Hij kende wel die misbruiken en de hier heersende ellende, en dit was dan ook de voornaamste reden van zijn bezoek aan dit gesticht.*

Onderdeel van een gevangenis – louter voorstelling.

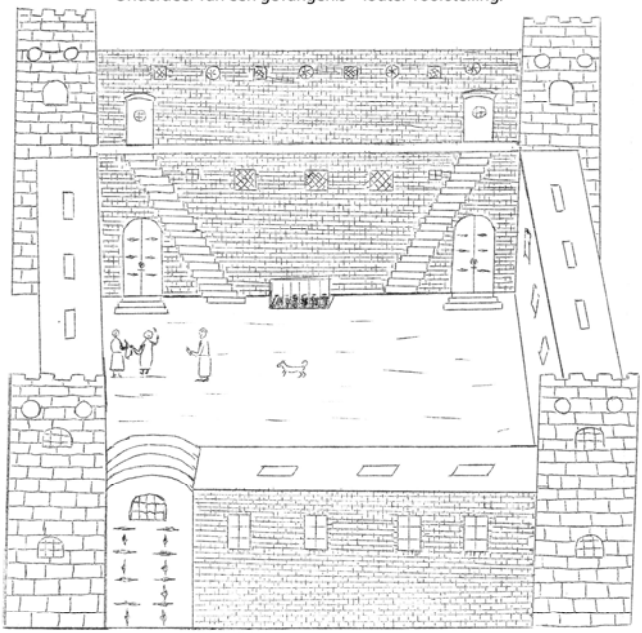

Deze tekenproeve die de gedachte aan een gevangenis moet oproepen, heeft geen andere pretentie, dan vooruit te willen wijzen op een zeer mooi verhaal in dit nummer: JEZUS VERLOST EN GENEEST GEVANGENEN TE TIRZA.

Hier vertoont zich Jezus' godmenselijke liefde, grootheid, goedheid schitterender dan in zijn grote wonderen. Maar ook aan zulke wonderen ontbreekt het in dit nr. 1067 niet.

Naar het einde van dit verhaal toe zegt de zienster: "Zo had Jezus van 9 uur in de morgen tot 4 uur in de namiddag in dit huis van nood en ellende gearbeid. Hij had het vervuld met troost en vreugd op een dag, waarop, zonder Hem, alleen hier alles in droefheid gedompeld ware geweest, terwijl in de stad alles vol vreugd juichte; want het was de eerste van de vreugdedagen, die Salomon aan het feest Ennorum, wegens de geschenken der koningin van Saba, had toegevoegd."

Vergeten wij niet dat Jezus' genezingswerk een symbool was van zijn eigenlijke zending:
de genezing en verlossing van de zielen.

In deze stad zijn vele Farizeeën en Sadduceeën en onder deze vele Herodianen. De gevangenis staat nochtans onder de bewaking van Romeinse soldaten en onder het beheer van een Romeinse hoofdman. Voor elke afdeling of vleugel van deze uitgestrekte gevangenis zijn woningen voor de opzichters en soldaten.

1067.

Jezus wendde zich tot dezen en zij brachten Hem bij de gevangenen, met wie men mocht spreken. *Jezus liet hen allen hun nood en lijden bij Hem klagen, deed hun verversingen geven, sprak hun woorden toe van troost en onderricht, en daar velen Hem hun zonden beleden, vergaf Hij hun die. Aan verscheidene gevangenen voor schulden en aan vele andere beloofde Hij de invrijheidstelling, en aan nog andere verzachting van straf.*

Hierop ging Hij tot de Romeinse bevelhebber, die geen boos man was en *sprak met hem zeer ernstig en zielroerend over de gevangenen en bood zich aan om hun schulden te betalen; Hij wilde de onschuld van sommige andere bewijzen en voor nog andere borg staan voor hun verbetering. Hij vroeg ook om een onderhoud met verscheidene gestraften, die tot een lange en zware gevangenschap veroordeeld waren.* De hoofdman aanhoorde Jezus zeer eerbiedig, maar deelde Hem mee dat al deze zwaar gestraften Joden waren, en dat de omstandigheden, waaronder men hen hier had gebracht, van zulk een aard waren, dat hij met de joodse stadsoverheden en met de Farizeeën moest spreken, eer hij Hem bij die mensen kon toelaten en zijn aanbod aanvaarden. *Jezus wedervoer dat Hij, na in de synagoge onderwezen te hebben, met die overheden tot hem wilde terugkeren.*

Vervolgens ging Jezus nog tot de gevangen vrouwen, die Hij troostte en vermaande; Hij aanhoorde ook de

schuldbekentenis van vele onder hen, nam hun blijken van berouw aan, vergaf hun zonden, liet hun bovendien een geschenk brengen en beloofde dat Hij hun zaak met de familie in orde wilde brengen.

Zo had Jezus heden, van 9 uur in de morgen tot 4 uur in de namiddag in dit huis van nood en ellende gearbeid; *Hij had het met troost en vreugde vervuld* op een dag waarop alleen hier zonder Hem alles in droefheid gedompeld was geweest, terwijl in de stad alles vol vreugd juichte, want het was de eerste van de vreugdedagen, die Salomon aan het feest Ennorum, wegens de geschenken van de koningin van Saba, had toegevoegd (cfr. II Kron. 9).

2 Kronieken 9
Het bezoek van de koningin van Seba

1. De koningin van Seba had de roep omtrent Salomo vernomen. Toen kwam zij te Jeruzalem om Salomo door raadselen op de proef te stellen, met een zeer groot gevolg en met kamelen, die specerijen, goud in overvloed en edelgesteente droegen. Nadat zij bij Salomo gekomen was, sprak zij met hem over alles wat zij op haar hart had.
2. En Salomo loste al haar vraagstukken op; niets was voor Salomo te diepzinnig, om voor haar op te lossen.
3. Toen de koningin van Seba de wijsheid van Salomo zag, en het huis dat hij gebouwd had,
4. de spijze van zijn tafel, het zitten van zijn dienaren, het staan van zijn bedienden en hun kleding, zijn schenkers en hun kleding, zijn brandoffers die hij in het huis des HEREN placht te brengen, was zij buiten zichzelf.
5. En zij zeide tot de koning: Het is dus waar, wat ik in mijn land over u en uw wijsheid gehoord heb,
6. maar ik geloofde hun woorden niet, totdat ik kwam en het met eigen ogen zag; waarlijk, de helft van uw grote wijsheid was mij niet aangezegd; gij hebt de roep overtroffen, die ik vernomen had.
7. Gelukkig zijn uw mannen en gelukkig deze dienaren van u, die gedurig in uw dienst staan en uw wijsheid horen!
8. Geprezen zij de HERE, uw God, die zulk een welgevallen aan u had, dat Hij u op zijn troon gezet heeft, tot koning voor de HERE, uw God! Omdat uw God Israël zo liefheeft, dat Hij het voor immer in stand wil houden, heeft Hij u over hen tot koning gesteld, om recht en gerechtigheid te oefenen.
9. Zij gaf de koning honderd twintig talenten goud en specerijen in grote overvloed en edelgesteente; nooit was er zulke specerij als die, welke de koningin van Seba aan koning Salomo gaf.
10. Bovendien brachten de knechten van Churam en van Salomo, die goud uit Ofir haalden, algummimhout en edelgesteente mee.
11. De koning maakte van het algummimhout trappen voor het huis des HEREN en voor het huis des konings, ook citers en harpen voor de zangers. Nimmer tevoren was zo iets in het land van Juda gezien.
12. Koning Salomo gaf aan de koningin van Seba al wat zij begeerde en vroeg, meer dan zij de koning gebracht had. Daarop keerde zij met haar dienaren terug naar haar land.

Salomo's inkomsten en rijkdom

13. Het gewicht van het goud dat in één jaar voor Salomo binnenkwam, bedroeg zeshonderd zesenzestig talenten goud,
14. behalve wat de handelaars en de kooplieden brachten; ook brachten alle koningen van Arabië en de stadhouders des lands goud en zilver tot Salomo.
15. Tweehonderd grote schilden maakte koning Salomo van geslagen goud, zeshonderd eenheden geslagen goud gebruikte hij voor één groot schild;
16. eveneens driehonderd kleine schilden van geslagen goud, driehonderd eenheden goud gebruikte hij voor één klein schild. De koning plaatste ze in het huis: Woud van de Libanon.
17. Voorts maakte de koning een grote ivoren troon, die hij overtrok met gelouterd goud.
18. De troon had zes treden, een gouden voetbank, die aan de troon bevestigd was, en aan weerszijden van de zitplaats leuningen; twee leeuwen stonden naast de leuningen
19. en twaalf leeuwen stonden aan weerszijden op de zes treden; nooit was zo iets voor enig koninkrijk gemaakt.
20. Al het drinkgerei van koning Salomo was van goud, al het gerei van het huis: Woud van de Libanon, was van gedegen goud; zilver werd in de dagen van Salomo niet van waarde geacht.
21. Want de koning had schepen, die naar Tarsis voeren met de knechten van Churam; eens in de drie jaar kwamen de schepen van Tarsis binnen, beladen met goud en zilver, ivoor, apen en pauwen.
22. Koning Salomo overtrof alle koningen der aarde in rijkdom en wijsheid.
23. Alle koningen der aarde verlangden Salomo te zien om de wijsheid te horen, die God in zijn hart gelegd had.
24. Ieder van hen bracht zijn geschenk: zilveren en gouden voorwerpen, klederen, wapenen, specerijen, paarden en muildieren, jaar op jaar.
25. Voorts had Salomo vierduizend stallingen voor de paarden en de wagens, en twaalfduizend ruiters; hij legde ze in de wagensteden en bij de koning te Jeruzalem.
26. Hij heerste over al de koningen, van de Rivier af tot aan het land der Filistijnen en de grens van Egypte.
27. De koning maakte het zilver in Jeruzalem overvloedig als stenen, en de ceders als moerbeivijgen die in menigte in de Laagte groeien.
28. Men leverde Salomo paarden uit Misraïm en uit alle landen.

Dood van Salomo

29. Het overige van de geschiedenis van Salomo, uit vroeger en later tijd, is dat niet beschreven in de geschiedenis van de profeet Natan, in de profetie van de Siloniet Achia en in de gezichten van de ziener Jedo over Jerobeam, de zoon van Nebat?
30. Veertig jaar regeerde Salomo te Jeruzalem over geheel Israël.
31. Daarna ging Salomo bij zijn vaderen te ruste en men begroef hem in de stad van zijn vader David; zijn zoon Rechabeam werd koning in zijn plaats.

Uit: NBG-vertaling 1951

***

De sabbat (of feest) van deze eerste dag had Jezus reeds gisterenavond in Bezek zien vieren[572].

[572] Hier wordt nogmaals een feest sabbat genoemd, zie fasc. 13, nr. 432, voetnoot 194).

1068.

Heden heerste ook hier, in het meest bewoonde gedeelte van de stad, de uitbundigste vreugd. Er waren zegebogen opgericht en er hadden spring- en loopwedstrijden plaats en hele graanhopen werden uitgedeeld. Maar bij het gesticht van de zieken en gevangenen bleef alles stil; *Jezus alleen was die ongelukkigen indachtig geweest en had hier de ware vreugd aangebracht.*

Hij nam met de leerlingen in het huis vóór de stad (herberg) nog een avondmaal van brood, vruchten en honing en zond nog enige leerlingen naar de gevangenis met menigerlei voorraad en verkwikking, terwijl Hij met de overigen naar de synagoge ging.

Bezek 2 = Ibziq. – Ook over dit Bezek 2 dient een woordje gezegd.
Het is te onderscheiden van het Bezek bij de Jordaan uit het verhaal van de nrs. 671 tot 678.

Drie en vijf km ten noorden van Aser-Mikmetat ligt een Khirbet Ibziq;
het zijn de resten van het dubbele dorp of de dubbele stad, waar Jezus op zijn weg naar Tirza langs komt: ze liggen op de hoogste en de lagere helling van de berg Ras Ibziq.
Zonder de voorgeplaatste 'I' is dit duidelijk dezelfde naam als Bezek.

Van de herberg ten noorden van Aser zegde K. dat zij daar een korte tijd in HUN herberg verbleven.

Later in nr. 1065 zegt zij dat uit de herberg van Bezek klederen en deksels voor armen in de gevangenis van Tirza werden aangebracht.
Uit de laatste bijzonderheid blijkt dus dat die herberg van Bezek of bij Bezek wel HUN herberg was, die dan ook tussen Aser en Bezek gestaan moet hebben. De vereenzelviging van Bezek 2 met Ibziq is zeker.

Eusebius en Hiëronymus vermelden aan de weg van Nabloes naar Skytopolis bij de 17e mijlpaal (na 23 km) twee dorpen bij elkaar met name Bezek. De verandering in het Arabische 'Ibziq' is normaal.

Voorbeelden van zulke veranderingen zijn:

- Nikea, thans Iznik;
- Smyrna, thans Izmir.

Bovendien schrijft de onderzoeker Guérin niet Ibziq, maar Bezéik.

Het gerucht van zijn weldadige werkzaamheid in het ziekengesticht was nu reeds door de ganse stad verspreid. Vele zieken kwamen genezen in de stad terug en gingen naar de synagoge; andere verzamelden zich vóór de synagoge en *zowel Jezus als de leerlingen genazen er hier nog vele.*

In de synagoge waren Farizeeën en Sadduceeën en onder dezen geheime Herodianen. Zelfs waren er enige van Jeruzalem bij, die hun verlof hier waren komen doorbrengen. Allen waren vol venijn, bitterheid en boosheid wegens het optreden van Jezus, waardoor zij hun eigen handelwijze gebrandmerkt, veroordeeld voelden. Ook waren in de synagoge vele lieden uit Bezek, die Jezus naar hier gevolgd waren.

1069.

Jezus leerde over het feest en het doel ervan. Dit was: zich eerbaar te verlustigen en ook anderen met weldaden blijde te maken.

Hij bracht in zijn toespraak ook weer de acht zaligheden te pas en leerde heel speciaal over: "Zalig zijn de barmhartigen", en Hij verhaalde de parabel van de verloren zoon, die Hij ook reeds aan de gevangenen verteld had.

Sprekend over de gevangenen en zieken in dat gesticht, wees Hij erop hoe men hen in de uiterste ellende liet, verwaarloosde, te niet liet gaan, terwijl anderen zich verrijkten met de fundatie, die tot hun onderhoud aan het gesticht was vermaakt. Hij voer streng uit tegen de plegers van deze misdaad, waaraan enige onder de aanwezige Farizeeën zich schuldig wisten. Dit horend zaten zij te knarsetanden en konden nauwelijks hun woede verkroppen.

De parabel van de verloren zoon (Lk. 15, 4-32), *die Hij vertelde, paste Hij toe op hen, die voor misdaden*

gevangen zaten en berouw hadden, om hen met hun verwanten te verzoenen; alle aanwezigen waren ten zeerste ontroerd.

Hij vertelde ook de parabel van de barmhartige koning en de onbarmhartige knecht (Mt. 18, 23-35), *en paste die toe op hen, die arme gevangenen voor een kleine schuld lieten verkwijnen, ofschoon zijzelf reeds zo dikwijls van God de kwijtschelding van veel groter schulden bekomen hadden.*

In deze stad waren veel geheime Herodianen die deze mensen door kuiperijen (= onbetrouwbare en corrupte activiteiten) en rechtsgedingen in de gevangenis gebracht hadden. *Jezus maakte eens een bedekte toespeling op hen, toen Hij deze avond in zijn strafrede tot de Farizeeën zei: "Onder u zijn er velen die het kunnen weten hoe het met Joannes gesteld is."* De Farizeeën schimpten nog op Jezus en bedienden zich van spotredenen als deze: "Hij voert oorlog met behulp van Amazonen en reist er mee rond; met dit leger van vrouwen zal Hij geen groot noch stevig rijk kunnen vestigen!"[573]

---

[573] Nota naar aanleiding van het woord 'amazonen' in dit nummer. Aanvullend commentaar ter verantwoording van onze vrije vertaling.

Hier spotten de Farizeeën met Jezus die zich op zijn 'veroveringstochten' liet bijstaan door een legertje 'ondernemende Dames' als strijdbare Amazonen!

Ook bij oude joodse schrijvers waren laatstgenoemden goed bekend door de heldensagen over Heracles (Hercules), die na zijn veldtocht in Lybië trouwde met een kleindochter van Abraham en Ketura. Althans zo lezen wij bij Flav. Jos. (Ant. jud. I, 238-241), die zich beroept op een mededeling van Alexander Polyhistor over Cleodemus (Malchus, 2e eeuw vóór Christus).

In de portrettengalerij van Plutarchus zien wij, in zijn levensbeschrijving van de veldheer Sertorius, dat die vrouw van Hercules – Tinga of Tanga heette ze – te voren gehuwd was met de koning van Lybië. Haar zoon werd de stichter van de noord-Afrikaanse havenstad Tingis (naar de naam van zijn

1070.

Jezus nodigde nu de joodse stadsoversten uit om met Hem naar de Romeinse opzichter van de gevangenen te gaan; Hij verlangde de meest verlatene vrij te kopen.

Dit alles werd openbaar ten aanhoren van veel volk gezegd en de Farizeeën achtten het niet raadzaam zijn voorstel en verzoek af te slaan.

Toen Jezus zich nu met zijn leerlingen tot de Romeinse hoofdman begaf, volgde hen veel volk, dat Hem hogelijk prees. Deze hoofdman was veel menslievender dan de Farizeeën, die uit boosheid en hebzucht een hoge losprijs eisten, zodat Jezus voor menigeen het vierdubbele moest betalen.

Daar Hij die sommen thans niet bij zich had, zo gaf Hij als pand een driehoekig geldstuk, waaraan een perkament hing; hierop schreef Hij enige woorden, waarbij Hij beloofde de schuld te zullen uitbetalen met de prijs van het kasteel te Magdalum, dat Lazarus op het punt stond te verkopen. De hele verkoopsom hadden Magdalena en Lazarus bestemd tot steun en hulpverlening aan armen, ongelukkige schuldenaars en zondaars. Dit landgoed was aanzienlijker en veel meer waard dan de eigendom te Betanië.

Het stuk geld had zijden van ongeveer drie duim lang (zowat 7,6 cm) en in het midden een ingeprent opschrift, dat de waarde ervan vermeldde. Met één van zijn hoeken hing het stuk aan een soort metalen kettinkje, bestaande uit enkele aaneengeschakelde langwerpige plaatjes en hieraan was het beschreven stuk perkament, de oorkonde van overeenkomst, vastgehecht.

Nadat dit geschied was, liet de hoofdman de arme gevangenen te voorschijn brengen. *Jezus en de leerlingen hielpen*

---

moeder), aan de westelijke ingang van de straat van Gibraltar (de zuilen van Hercules), het tegenwoordige Tanger of Tandsja.

daarbij met de grootste liefde. Velen werden uit donkere holen gehaald en waren geheel in lompen, half naakt en met haren bedekt. Velen onder hen waren zeer zwak en ziek; zij vielen wenend vóór Jezus' voeten, *die hen troostte en vermaande. Hij liet ze kleden, baden, spijzigen en voorzag in hun woning en vrijheid,* maar toch nog onder toezicht, in de buurt van gevangenis en ziekenhuis, tot de losprijs binnen weinige dagen betaald zou zijn. *Zo ging het ook met de gevangen vrouwen. Allen werden gespijzigd. Jezus en de leerlingen bedienden ze en verhaalden nogmaals de parabel van de verloren zoon.*

Ondertussen waren de Farizeeën er knarsetandend vandoor getrokken.

Zo was dit huis van ellende op eenmaal met vreugde vervuld, en de gehele gebeurtenis scheen mij een voorafbeelding en voorspel te zijn van de verlossing der oudvaders uit het voorgeborchte der hel, waarin Joannes na zijn dood de nabijheid van de Verlosser aankondigde (nrs. 2014-2015).

Jezus en de leerlingen sliepen nogmaals in het huis (herberg) vóór Tirza.

Deze gebeurtenissen zijn het, die Herodes aangebracht werden en die zijn aandacht meer op Jezus vestigden, zodat Hij zei: "Is Joannes soms niet uit het graf opgestaan?" (Mt. 14, 2) en daarna zelfs wenste Hem te zien (Mk. 6, 14; Lk. 9, 8; cfr. 23, 8).
Wel had hij reeds vroeger door de algemeen verspreide geruchten en door Joannes van Jezus gehoord, maar er geen bijzonder belang aan gehecht. Nu echter zijn geweten hem bezwaarde, was hij op alles zeer aandachtig; hij woont in Hesebon en heeft al zijn soldaten samengetrokken, ook Romeinen, die hij bezoldigt. Die van Gischala, Tiberias, enz. zijn allen daar gelegerd.

Ik vermoed dat hij binnenkort met Aretas, de vader van zijn eerste, verstoten vrouw, in oorlog zal komen.

Jezus keert terug naar Kafarnaüm. – Het H. hoofd van Joannes.

1071.

29 januari. –

Heden zeer vroeg begaf Jezus zich met de leerlingen van Tirza op reis naar Kafarnaüm.

Dit betekent een weg van zowat 18 uren gaans. Zij trokken niet in het Jordaandal (aanstonds) opwaarts (noordwaarts), maar meer westelijk, langs de voet van het Gilboa-gebergte en doorkruisten het dal waarin Ebez ligt (het huidige dal Djalud, door K. Kadummim genoemd).

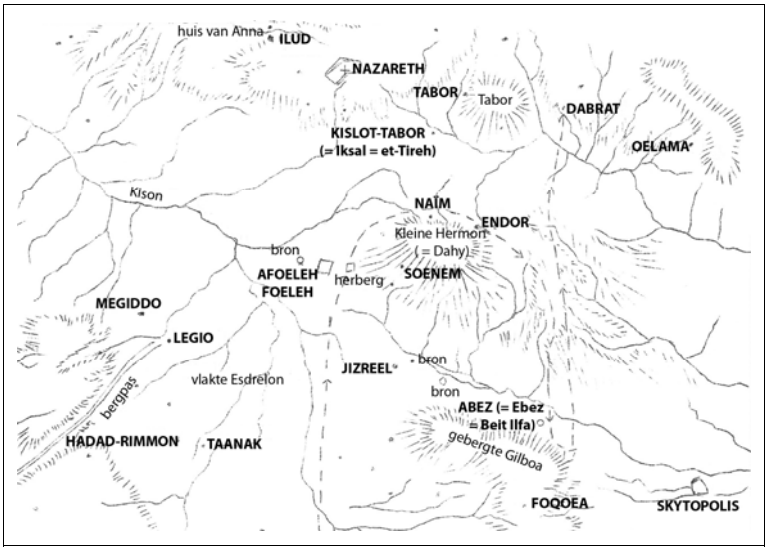

Daarna lieten zij de Tabor links en gingen heel de weg tussen alle steden door tot bij ene der herbergen aan het meertje bij Betulië. Dit was ongeveer een weg als van Billerbeck naar Bockholt.

Ook van de Farizeeën in Tirza reisden enige naar Kafarnaüm, waar reeds velen met verlof naartoe zijn getrokken.

Op deze reis was het nevelachtig in het gebergte.
(Afstand Billerbeck-Bockholt, 8 uren).

Gisteren zijn Joanna Chusa, Serafia (= Veronika) en een verwante van Joannes de Doper uit Hebron met knechten in Macherus geweest. Vooral Joanna Chusa heeft daar goede kennissen (Lk. 8, 3) onder de vrouwen van de beambten; zij hebben daar pogingen gedaan om door goede woorden en geschenken het hoofd van Joannes te bekomen, want het smart hun allen ten zeerste dat het heilig hoofd in een vuilnisput ligt en zich niet bij het lichaam bevindt. Het is door de dienstmeiden van Herodias bekend geworden waar het ligt, maar men kan er nu niet bij: het ligt in een overwelfde vuilnisput, een ‘kloak’.

Men heeft hun echter onder de hand verzekerd dat zij het zullen bekomen, zodra die put geopend en geruimd zal worden, en dat men dit doen zal, zohaast het zonder opzien kan geschieden.

Ik heb het hoofd gezien; het ligt niet bij de vuiligheid, maar op een steen die uit de muur vooruitspringt; het is of het daar zorgvuldig neergelegd was.

Openbaar Leven van Jezus

Hoofdstuk XV –
Jezus in Kafarnaüm en omgeving en in Fenicië. (3 januari tot 24 februari).

Reis naar Kafarnaüm, tijdingen.

1072.

30 januari. –

Jezus ging heden van Tirza ongeveer 14 uren ver tot bij Damna en kwam in de herberg vóór de stad (vooraan in de vlakte van Gennezaret).

Toen was het tegen de middag. Hij trof daar zijn Moeder aan, verscheidene vrouwen en de 6 overige apostelen en leerlingen. De vreugde was zeer groot; zij omarmden elkander met hartelijke genegenheid. Maar groter dan hun vreugde was de droefheid en allen weenden zeer smartelijk, toen zij de nadere omstandigheden van de dood van Joannes vernamen.

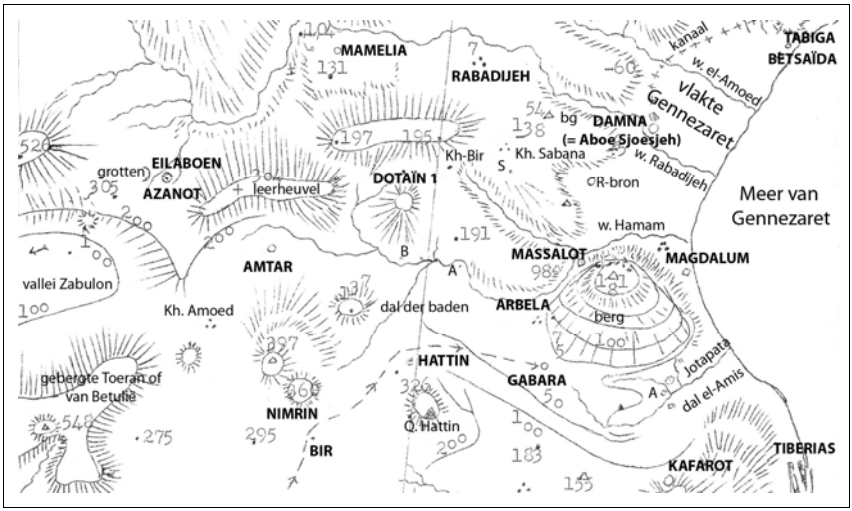

Met Jezus waren daar ook de 2 soldaten van Macherus verkleed aangekomen, en 2 leerlingen van Jeruzalem.
Zij waren na Jezus' afreis door Lazarus langs de rechte weg door Samaria gezonden geworden, en bij Azanot, waar Magdalena's (2e) bekering begon, weer bij Jezus gekomen
(fasc. 21, nr. 986; dus is Jezus niet langs Tiberias naar Damna gekomen, maar van de Tabor recht naar het noorden gereisd tot Nimrin van waar Hij oostwaarts de weg gevolgd heeft parallel met de duivenvallei, de wadi Hamam).

Onder de verwanten van Jezus waren hier 3 dochters van Anna uit haar 2e en 3e huwelijk (nr. 2236); zij waren alle 3 getrouwd met herders, die ook uit de stam van David waren, doch door een andere vrouw van David afstamden; zij woonden op de buiten in de omgeving van Sefforis.

- Één dochter van Anna's 2e man is ouder dan Christus en heeft volwassen kinderen; zij heeft jongelingen bij zich.
- De 2 andere dochters van Anna zijn jonger en uit haar 3e huwelijk; deze hebben hun kinderen niet bij zich;
  zij alle leiden een leven gelijkend op dat van Joakim en Anna.

Ik heb altijd gezegd dat Anna die huwelijken moest aangaan, omdat haar zegen niet uitgeput was, en omdat deze drie goede moeders uit haar nog moesten voortkomen. Er was daar een geheim aan verbonden, dat ik niet meer duidelijk kan verwoorden.

Ook waren hier verscheidene neven van Jozef, zonen van een broer (of neef) van hem uit Dabrat (ten oosten van de Tabor), uit Nazareth en uit het dal Zabulon; er waren nog andere hier, ook de weduwe van Naïm, enz.

1073.

Alle hier verzamelden vestigden Jezus' aandacht op de grote volkstoeloop te Kafarnaüm; deze beschreven zij als alle begrip te boven gaand; zij vertelden de uitlatingen, bedreigingen en kuiperijen van de Farizeeën tegen Hem en de leerlingen.

In Kafarnaüm waren door de vakantiereizen in deze tijd niet minder dan 64 Farizeeën uit alle gewesten tezamen gekomen. Reeds onderweg hadden zij een onderzoek ingesteld betreffende de vermaardste en wonderbaarste genezingen;

- zij hadden de weduwe van Naïm naar Kafarnaüm laten roepen met haar zoon en getuigen en
- verder het genezen zoontje van de hoofdman Achias van Gischala.
- Zij hadden Serobabel en zijn zoon,
- de hoofdman Kornelius en zijn knecht,
- Jaïrus en zijn dochter,
- verscheidene blinden en lammen en alle genezenen uit het gewest in een zeer streng verhoor genomen, ondervraagd en hun geval nagevorst en getuigen gehoord, doch met al hun boze wil hadden zij niets dan bewijzen voor de echtheid van Jezus' wonderen kunnen vinden en dit had hun woede op de spits gedreven.

1074.

Hun uitvlucht was nogmaals dat Hij omgang had met de duivel. Ook beschuldigden zij er Hem weer van, dat Hij met slechte vrouwen rondreisde, het volk oproerig maakte, de synagogen van de aalmoezen beroofde en de sabbat ontheiligde.
En hierbij snoefden zij luidop dat zij Hem heel die drijverij wel zouden weten af te leren.

Door al die bedreigingen en door het toestromen van het volk geïntimideerd, en door de onthoofding van Joannes nog erger bevreesd geworden, poogden alle verwanten van Jezus Hem door hun bidden te overhalen, om zich niet naar Kafarnaüm te begeven, maar zich ergens elders een verblijf te kiezen; en zij stelden Hem tot dit doel vele steden voor: Naïm, Hebron, of een stad aan gene zijde van de Jordaan. *Maar Jezus verklaarde hun dat het nutteloos was zich zorgen te maken of te verontrusten, of Hem de wet voor te schrijven; Hij*

kende zijn taak. Hij zou naar Kafarnaüm gaan, daar zieken genezen en onderwijzen; Hij had zich slechts te vertonen om zijn tegenstrevers tot zwijgen en machteloosheid te brengen. (Hier kan de lezer in fasc. 21, nr. 947, voetnoot 474, gepast en met nut herlezen).

Toen de leerlingen Hem vroegen wat zij nu verder moesten doen, *antwoordde Hij dat Hij het hun heel binnenkort zou zeggen; dat Hij de twaalf door een voorrecht over de leerlingen zou aanstellen, gelijk Hijzelf de Meester der apostelen was.* Na deze en soortgelijke mededelingen namen zij samen een collatie (= een licht avondmaal, in het bijzonder dat op vastendagen is toegestaan). Ondertussen was het avond geworden en dan scheidden zij.

Jezus ging met Maria, de vrouwen en verwanten, in afgezonderde kleine gezelschappen, oostwaarts over Serobabels dorp, naar het dal van Kafarnaüm in het huis van Maria. (De volgorde der plaatsen schijnt hier minder juist, ten ware zij een omweg gemaakt zouden hebben). De apostelen en leerlingen volgden andere wegen.

In de nacht kwam Jaïrus nog bij Jezus en vertelde Hem al de vervolgingen. *Jezus stelde hem gerust.* Jaïrus was uit zijn ambt ontzet en nu onverdeeld een volgeling van Jezus geworden.

Jezus te Kafarnaüm.

1075.

31 januari. –

In Kafarnaüm krioelt het van vreemdelingen, zieken en gezonden, Joden en heidenen. Alle omliggende vlakten, valleien en bergen zijn met kampementen bedekt. In alle kleine woestijnen en berghoeken grazen kamelen en ezels. (Voor het begrip 'woestijn' zie fasc. 7, nr. 175, voetnoot 371). Ook aan de andere zijde van

het Meer zijn de dalen en hoogten bedekt met mensen, die allemaal op Jezus wachten; zij komen uit alle delen van het land, ook uit Syrië, Arabië, uit Fenicië, ja, van het eiland Cyprus (cfr. Mt. 4, 25-26).

In de vroege morgen bezocht Jezus Serobabel, Kornelius en Jaïrus. Deze is nu met gans zijn familie grondig bekeerd; men heeft hem als ambtenaar afgezet. De dochter is nu gezonder, bescheiden, zedig en godvruchtig.

Jezus begaf zich hierop in het genezingshuis in de stad (bij de poort, door K. ook leerhuis genoemd.) Hij vond het vol zieken. Ook waren hier nu heidenen, wat voortijds nooit het geval was geweest. De menigte was zo groot dat de leerlingen toerustingen hadden moeten maken, om de ene hoger dan de andere te leggen. Niet alleen Jezus werd overal opgezocht, maar ook de apostelen en leerlingen werden overal bijgeroepen en om hulp gesmeekt. "Gij zijt een leerling van de Profeet, zeiden de mensen, ontferm u dus over ons en leid ons tot Hem."

Jezus en de apostelen en zowat 24 leerlingen predikten en heelden de gehele morgen. Hier waren ook bezetenen, die Jezus (als de Zoon van God) uitriepen en *die door Jezus van hun duivelen bevrijd werden.* Hier waren de Farizeeën niet, maar wel vele bespieders en halfslachtigen.

Nadat Jezus vele zieken genezen had, begaf Hij zich in de zaal, waarheen vele genezenen en andere mensen Hem volgden en daar predikte Hij.

Ondertussen zetten een deel van de leerlingen hun genezingen voort, een ander deel was rondom Jezus in de zaal.
Hij handelde over de acht zaligheden en verhaalde verscheidene parabelen. Ook over het gebed leerde Hij, waarin men moet volharden en dat men nooit mag onderbreken.

Hij vertelde en verklaarde de gelijkenis van de onrechtvaardige rechter (Lk. 18, 1, enz.), *die aan de telkens terugkerende en harder en harder kloppende weduwe eindelijk recht liet wedervaren, om zich van haar te ontmaken. "Daar nu een onrechtvaardige rechter dit deed en tenslotte toegaf,"* besloot Jezus, *"hoeveel te meer zal mijn hemelse Vader barmhartig zijn."*

1076.

Hij leerde ook hoe zij bidden moesten en zei in één adem de zeven vragen van het Onze Vader (Lk. 11; 1-2), *en begon dan het begin er van uit te leggen:* ***"Onze Vader, die in de hemelen zijt!"*** *Hierover had Hij vroeger voor de leerlingen hier en daar op de reizen bereidvaardig het één en ander in het privaat geleerd, maar nu schakelde Hij dit gebed in zijn openbare lering in, zoals de acht zaligheden.*

Zoals met de acht zaligheden, zal Hij doen met het Onze Vader. Hij zal dit gebed vraag na vraag uitleggen en het overal herhalen en het door zijn leerlingen alom bekend laten maken.
Tevens zet Hij zijn onderricht over de acht zaligheden op die manier voort.

In zijn uiteenzetting over het gebed zei Hij ondermeer: "Indien een kind zijn vader om brood bidt, zal deze aan het kind geen steen geven; en vraagt het een vis, de vader zal het geen slang noch schorpioen geven."

Wie is mijn moeder? En wie zijn mijn broeders? (Mt. 12, 46-50; Mk. 3, 31-35; Lk. 8, 19-21)

Het was reeds 3 uur in de namiddag, en Maria met haar halve zusters en andere vrouwen en de zonen van de broeders (ook neef) van Jozef uit Dabrat, Nazareth en uit het dal Zabulon hadden in een voorgebouw van het genezingshuis spijzen voor Jezus en de leerlingen bereid, want reeds meerdere dagen lang hadden zij geen rustige noch behoorlijke maaltijd genomen, en dit niettegenstaande moeizamer inspanningen dan gewoonlijk.
Die zaal (of keuken) echter was van de grote zaal, *waarin Jezus het woord voerde,* door een plein gescheiden.
(De keuken was meestal in de zijvleugel of zelfs voorgebouw en de grote zaal van het hoofdgebouw aan het einde van het plein en gewoonlijk door een open zuilengang voorafgegaan). Dit plein was stampvol mensen, die van daar door de geopende zuilen, die de voorzijde van de zaal vormden, Jezus' woorden aanhoorden.

Daar aan Jezus toespraak geen einde scheen te komen, waren de zijnen voor Hem en de leerlingen zeer bezorgd. Door kommer gedrongen begaf zich Maria met haar verwanten, om als vrouw niet alleen onder het volk te komen, tussen de menigte en *zij begeerden met Jezus te spreken om Hem te vragen dat Hij toch een weinig spijs zou gebruiken.* Maar zij konden onmogelijk door het opeengepakte volk dringen. De tijding van hun verlangen echter kwam ter ore van een man die niet ver van Jezus stond, maar die van de bespieders der Farizeeën was.

Daar Jezus zo even herhaaldelijk over zijn hemelse Vader gesproken had, zei Hem deze man, en dit niet zonder bijbedoeling om Hem een steek onder water te geven: "Zie! uw moeder en uw broeders staan daar buiten en wensen U iets te zeggen."

Maar Jezus bekeek hem en antwoordde: "Wie is mijn moeder en wie zijn mijn broeders?"

Aanstonds hierop deed Hij de 12 apostelen in een groep bij elkander staan en de leerlingen moesten naast hen plaats nemen en Hij strekte de hand over hen uit en zei, op de apostelen wijzend: "Deze zijn mijn moeder". En op de leerlingen wijzend, vervolgde Hij: "dezen zijn mijn broeders, die het woord van God aanhoren, het gelovig aannemen en er naar leven, want wie de wil doet van mijn Vader, die in de hemel is, die is mijn broeder, mijn zuster en mijn moeder!"

Jezus is echter nog niet aanstonds gaan eten. *Hoewel Hijzelf doorging met preken, stuurde Hij toch zijn leerlingen om de beurt weg om wat te gaan eten.*

Twee opvallende genezingen van a) een man met een verdorde hand en (Mt. 12, 9-14; Mk. 3, 1-5; Lk. 6, 6-12) b) van een doofstomme bezetene (Mt. 12, 22-24).

1077.

Ik zag Hem hierop met de leerlingen naar de synagoge gaan.

Hier smeekten Hem verscheidene zieken, die nog konden gaan, om hulp en Hij genas ze.
Maar toen (op vrijdagavond) de sabbat begon, trad een man Hem in de voorzaal tegemoet en toonde Hem zijn gans kleine, gekromde en verdorde hand en bad Hem om genezing, *doch Jezus zei Hem nog te wachten tot later.*

Ook aanriepen Hem enige mensen die aan koorden een doofstomme bezetene voortleidden; hij raasde vreselijk. *Jezus beval hem zich bij de ingang van de synagoge neer te leggen en daar stil te wachten.* De bezetene ging aanstonds met gekruiste benen neerzitten, liet het hoofd tussen zijn knieën zakken en keek gedurig zijwaarts naar Jezus.

Afgezien van enige kramptrekkingen die hij nu en dan kreeg, was hij gedurende de gehele lering stil.

De sabbatlering was over Jetro, hoe hij aan Mozes raad gaf, hoe de Israëlieten bij de berg Sinaï kwamen, hoe Mozes hem besteeg en de 10 geboden ontving; vervolgens uit Jesaja, hoe hij de troon van God ziet en hoe een seraf hem de mond met een gloeiende kool reinigt (Ex. 18-21; Jes. 6, 1-13).

Exodus 18
Bezoek van Jetro

1. En Jetro, de priester van Midjan, de schoonvader van Mozes, hoorde alles wat God voor Mozes en zijn volk Israël gedaan had, dat de HERE Israël uit Egypte had geleid.
2. Toen nam Jetro, de schoonvader van Mozes, Sippora, de vrouw van Mozes – nadat deze haar had weggezonden –
3. benevens haar beide zonen; van wie de ene Gersom heette, want, had hij gezegd, ik ben een vreemdeling geweest in een vreemd land,
4. en de andere Eliëzer, want de God van mijn vader is mijn hulp geweest en heeft mij gered van het zwaard van Farao.
5. Toen Jetro, de schoonvader van Mozes, met diens zonen en vrouw bij Mozes kwam in de woestijn, waar hij gelegerd was bij de berg Gods, liet hij aan Mozes zeggen:
6. Ik, uw schoonvader Jetro, kom tot u met uw vrouw en haar beide zonen.
7. Daarop ging Mozes zijn schoonvader tegemoet, boog zich voor hem neer en kuste hem; zij vroegen naar elkanders welstand en gingen naar de tent.
8. Toen vertelde Mozes zijn schoonvader al wat de HERE Farao en de Egyptenaren had aangedaan ter wille van Israël, alle moeiten die hen onderweg getroffen hadden, en hoe de HERE hen had gered.
9. En Jetro verheugde zich over al het goede dat de HERE aan Israël gedaan had, dat Hij het uit de macht der Egyptenaren had gered.
10. En Jetro zeide: Geprezen zij de HERE, die u gered heeft uit de macht der Egyptenaren en van Farao.
11. Nu weet ik, dat de HERE groter is dan alle goden; want Hij heeft het volk uit de macht der Egyptenaren gered, omdat dezen overmoedig tegen hen waren opgetreden.
12. En Jetro, de schoonvader van Mozes, nam een brandoffer en slachtoffers voor God; en Aäron en alle oudsten van Israël kwamen om met de schoonvader van Mozes voor het aangezicht van God maaltijd te houden.
13. De volgende dag hield Mozes zitting om recht te spreken over het volk; en het volk stond vóór Mozes van de morgen tot de avond.
14. Toen de schoonvader van Mozes zag al wat hij te doen had met het volk, zeide hij: Wat hebt gij toch met het volk te doen! Waarom houdt gij alleen zitting, terwijl het gehele volk vóór u staat van de morgen tot de avond?
15. En Mozes zeide tot zijn schoonvader: Omdat het volk tot mij komt om God te vragen.
16. Wanneer zij een zaak hebben, komt deze tot mij en spreek ik recht tussen de een en de ander; bovendien maak ik de inzettingen en wetten Gods bekend.
17. Maar de schoonvader van Mozes zeide tot hem: Het is niet goed, wat gij doet.
18. Gij raakt geheel uitgeput, gij zowel als dit volk dat met u is; want dit is te zwaar voor u, gij kunt het alleen niet doen.

19. Luister nu naar mij, ik zal u raad geven en God zal met u zijn. Vertegenwoordig gij het volk bij God en breng de zaken voor God.
20. Voorts moet gij hun de inzettingen en de wetten Gods inscherpen, en hun de weg bekend maken, die zij te gaan, en het werk dat zij te volbrengen hebben.
21. Daarnaast moet gij onder het gehele volk omzien naar flinke, godvrezende, betrouwbare mannen, die winstbejag haten, en hen over hen aanstellen als oversten van duizend, oversten van honderd, oversten van vijftig en oversten van tien.
22. Die zullen te allen tijde onder het volk rechtspreken; dan zullen zij alle grote zaken voor u brengen, maar alle kleine zaken zullen zij zelf berechten, zodat zij u verlichting geven en met u meedragen.
23. Indien gij dit doet en God het u gebiedt, dan zult gij staande kunnen blijven en zal ook al dit volk tevreden naar zijn woonplaats gaan.
24. Mozes nu luisterde naar de woorden van zijn schoonvader en deed al hetgeen hij gezegd had.
25. Onder geheel Israël koos Mozes flinke mannen en stelde hen aan als hoofden over het volk, oversten van duizend, oversten van honderd, oversten van vijftig en oversten van tien.
26. Dezen spraken te allen tijde recht onder het volk; de moeilijke zaken brachten zij tot Mozes, maar alle kleine zaken berechtten zij zelf.
27. Toen liet Mozes zijn schoonvader gaan en deze ging naar zijn land.

***

Exodus 19
De verschijning des HEREN op de Sinai

1. In de derde maand na de uittocht der Israëlieten uit het land Egypte, op dezelfde dag, kwamen zij in de woestijn Sinai.
2. Nadat zij van Refidim opgebroken waren, kwamen zij in de woestijn Sinai en legerden zich in de woestijn; en Israël legerde zich daar tegenover de berg.
3. Toen klom Mozes op tot God, en de HERE riep tot hem van de berg, en zeide: Zó zult gij zeggen tot het huis van Jakob en meedelen aan de Israëlieten:
4. gij hebt gezien, wat Ik de Egyptenaren heb aangedaan, en dat Ik u op arendsvleugelen gedragen en tot Mij gebracht heb.
5. Nu dan, indien gij aandachtig naar Mij luistert en mijn verbond bewaart, dan zult gij uit alle volken Mij ten eigendom zijn, want de ganse aarde behoort Mij.
6. En gij zult Mij een koninkrijk van priesters zijn en een heilig volk. Dit zijn de woorden die gij tot de Israëlieten spreken zult.
7. Toen kwam Mozes en ontbood de oudsten van het volk en legde hun al deze woorden die de HERE hem geboden had, voor.
8. En het gehele volk antwoordde eenparig: Alles wat de HERE gesproken heeft, zullen wij doen. En Mozes bracht de woorden van het volk weder aan de HERE over.
9. Daarna zeide de HERE tot Mozes: Zie, Ik kom tot u in een donkere wolk, opdat het volk kan horen, wanneer Ik met u spreek, en zij ook voor altoos in u geloven. En Mozes deelde de woorden van het volk aan de HERE mee.
10. En de HERE zeide tot Mozes: Ga tot het volk; heilig hen heden en morgen, en laten zij hun klederen wassen.
11. En tegen de derde dag zullen zij gereed zijn, want op de derde dag zal de HERE nederdalen voor de ogen van het gehele volk op de berg Sinai.
12. Daarom zult gij het volk buiten een bepaalde kring houden en zeggen: Wacht er u voor de berg te bestijgen, of maar de voet ervan aan te raken; ieder die de berg aanraakt, zal zeker ter dood gebracht worden.
13. Geen hand zal hem aanraken, want dan zal men zeker gestenigd of met pijlen doorschoten worden; hetzij dier hetzij mens, hij zal niet blijven leven. Eerst bij de langgerekte toon van de hoorn mogen zij de berg bestijgen.

14. Toen daalde Mozes de berg af naar het volk; hij heiligde het volk en zij wiesen hun klederen.
15. En hij zeide tot het volk: Weest over drie dagen gereed, nadert niet tot een vrouw.
16. En het geschiedde op de derde dag, toen het morgen werd, dat er donderslagen en bliksemstralen en een zware wolk op de berg waren en zeer sterk bazuingeschal, zodat al het volk dat in de legerplaats was, beefde.
17. Toen leidde Mozes het volk uit de legerplaats God tegemoet en zij stelden zich op onder aan de berg.
18. En de berg Sinai stond geheel in rook, omdat de HERE daarop nederdaalde in vuur; de rook daarvan steeg op als de rook van een oven, en de gehele berg beefde zeer.
19. Het geluid van de bazuin werd gaandeweg zeer sterk. Mozes sprak, en God antwoordde hem in de donder.
20. Toen daalde de HERE neder op de berg Sinai, op de bergtop, en de HERE riep Mozes naar de bergtop, en Mozes klom naar boven.
21. Daarna zeide de HERE tot Mozes: Daal af, waarschuw het volk, dat zij niet doordringen tot de HERE om iets te zien; dan zouden velen van hen vallen.
22. En ook de priesters die tot de HERE naderen, zullen zich heiligen, opdat de HERE niet tegen hen losbreke.
23. Toen zeide Mozes tot de HERE: Het volk kan de berg Sinai niet bestijgen, want Gij hebt ons gewaarschuwd: zet de berg af en heilig hem.
24. Daarop zeide de HERE tot hem: Ga, daal af en klim met Aäron naar boven; maar de priesters en het volk mogen niet doordringen om tot de HERE op te klimmen, opdat Hij niet tegen hen losbreke.
25. Toen daalde Mozes af tot het volk en zeide het hun.

***

Exodus 20
De tien geboden

1. Toen sprak God al deze woorden:
2. Ik ben de HERE, uw God, die u uit het land Egypte, uit het diensthuis, geleid heb.
3. Gij zult geen andere goden voor mijn aangezicht hebben.
4. Gij zult u geen gesneden beeld maken noch enige gestalte van wat boven in de hemel, noch van wat beneden op de aarde, noch van wat in de wateren onder de aarde is.
5. Gij zult u voor die niet buigen, noch hen dienen; want Ik, de HERE, uw God, ben een naijverig God, die de ongerechtigheid der vaderen bezoek aan de kinderen, aan het derde en aan het vierde geslacht van hen die Mij haten,
6. en die barmhartigheid doe aan duizenden van hen die Mij liefhebben en mijn geboden onderhouden.
7. Gij zult de naam van de HERE, uw God, niet ijdel gebruiken, want de HERE zal niet onschuldig houden wie zijn naam ijdel gebruikt.
8. Gedenk de sabbatdag, dat gij die heiligt;
9. zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen;
10. maar de zevende dag is de sabbat van de HERE, uw God; dan zult gij geen werk doen, gij noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw dienstknecht, noch uw dienstmaagd, noch uw vee, noch de vreemdeling die in uw steden woont.
11. Want in zes dagen heeft de HERE de hemel en de aarde gemaakt, de zee en al wat daarin is, en Hij rustte op de zevende dag; daarom zegende de HERE de sabbatdag en heiligde die.
12. Eer uw vader en uw moeder, opdat uw dagen verlengd worden in het land dat de HERE, uw God, u geven zal.
13. Gij zult niet doodslaan.
14. Gij zult niet echtbreken.
15. Gij zult niet stelen.
16. Gij zult geen valse getuigenis spreken tegen uw naaste.

17. Gij zult niet begeren uws naasten huis; gij zult niet begeren uws naasten vrouw, noch zijn dienstknecht, noch zijn dienstmaagd, noch zijn rund, noch zijn ezel, noch iets dat van uw naaste is.

Israël vreest voor de verschijning des HEREN

18. En het gehele volk was getuige van de donderslagen, de bliksemstralen, het geluid van de bazuin en de rokende berg. Toen het volk het zag, beefde het en bleef van verre staan.
19. En zij zeiden tot Mozes: Spreek gij met ons, dan zullen wij horen; maar God spreke niet met ons, opdat wij niet sterven.
20. Maar Mozes zeide tot het volk: Vreest niet, want God is gekomen om u op de proef te stellen, en opdat er vrees voor Hem over u kome, dat gij niet zondigt.
21. Het volk nu bleef van verre staan, maar Mozes naderde tot de donkerheid waarin God was.

Voorschriften inzake de eredienst

22. Toen zeide de HERE tot Mozes: Zó zult gij zeggen tot de Israëlieten: gij hebt gezien, dat Ik van de hemel met u gesproken heb:
23. gij zult naast Mij geen goden maken; noch van zilver noch van goud zult gij ze u maken.
24. Een altaar van aarde zult gij voor Mij maken en daarop offeren uw brandoffers en uw vredeoffers, uw kleinvee en uw runderen. Op elke plaats waar Ik mijn naam doe gedenken, zal Ik tot u komen en u zegenen.
25. Indien gij echter een altaar van stenen voor Mij maakt, dan moogt gij het niet bouwen van gehouwen steen; wanneer gij dat met uw houweel bewerkt, ontwijdt gij het.
26. Ook moogt gij niet langs een trap naar mijn altaar opklimmen, opdat daarop uw schaamte niet zichtbaar worde.

***

Exodus 21

Rechten der Hebreeuwse slaven

1. Dit zijn de verordeningen die gij hun zult voorhouden.
2. Wanneer gij een Hebreeuwse slaaf koopt, zal hij zes jaar dienen, maar in het zevende jaar zal hij om niet als een vrij man weggaan.
3. Indien hij alleen gekomen is, zal hij alleen weggaan; indien hij gehuwd was, dan zal zijn vrouw met hem weggaan.
4. Indien zijn heer hem een vrouw gegeven heeft en zij hem zonen of dochters gebaard heeft, zal de vrouw met haar kinderen het eigendom blijven van haar heer, en hij zal alleen weggaan.
5. Maar indien de slaaf nadrukkelijk zegt: Ik heb mijn heer, mijn vrouw en mijn kinderen lief, ik wil niet als vrij man weggaan,
6. dan zal zijn heer hem bij de goden brengen, hij zal hem bij de deur of de deurpost brengen, en zijn heer zal zijn oor met een priem doorboren en hij zal hem voor altijd dienen.
7. En wanneer iemand zijn dochter als slavin verkoopt, zal zij niet weggaan zoals de slaven weggaan.
8. Indien zij haar heer niet bevalt, die haar voor zichzelf bestemd had, dan moet hij haar laten loskopen; hij heeft niet de bevoegdheid haar aan een vreemd volk te verkopen, omdat hij trouweloos tegen haar gehandeld heeft.
9. Indien hij haar voor zijn zoon bestemt, zal hij haar naar het recht der dochters doen.
10. Indien hij zich een andere neemt, zal hij haar voeding, haar kleding en de echtelijke gemeenschap met haar niet verminderen.
11. Indien hij haar deze drie dingen niet doet, zal zij weggaan, om niet, zonder geld.

Voorschriften inzake het leven van de naaste

12. Wie iemand zo treft, dat hij sterft, zal zeker ter dood gebracht worden.
13. Maar voor het geval, dat hij het er niet op toelegde, doch dat God het zijn hand deed overkomen, zal Ik u een plaats aanwijzen, waarheen hij kan vluchten.

14. Doch wanneer iemand misdadig handelt tegen zijn naaste en hem met list doodt, dan zult gij hem van mijn altaar weghalen, opdat hij sterve.
15. Wie zijn vader of zijn moeder slaat, zal zeker ter dood gebracht worden.
16. Wie een mens rooft, hetzij hij hem reeds verkocht heeft, hetzij deze nog in zijn bezit wordt aangetroffen, zal zeker ter dood gebracht worden.
17. Wie zijn vader of zijn moeder vervloekt, zal zeker ter dood gebracht worden.
18. Wanneer mannen twisten en de een slaat de ander met een steen of met de vuist, zodat deze wel niet sterft, maar bedlegerig wordt,
19. dan zal hij die de slag gaf, ongestraft blijven, wanneer de ander opstaat en met zijn stok buiten wandelt; slechts diens gedwongen rusttijd zal hij vergoeden en voor genezing zorgen.
20. Wanneer iemand zijn slaaf of zijn slavin met een stok slaat, zodat deze onder zijn hand sterft, zal deze zeker gewroken worden.
21. Slechts indien hij een dag of twee in leven blijft, zal hij niet gewroken worden, want het is zijn eigen geld.
22. Wanneer mannen vechten en een van hen stoot een zwangere vrouw, zodat haar vrucht afgaat, maar zonder ander letsel, dan zal zeker een boete worden geëist, naardat de man van die vrouw hem oplegt, en hij zal het volgens besluit van de rechters geven.
23. Maar indien er een ander letsel is, zult gij geven leven voor leven,
24. oog voor oog, tand voor tand, hand voor hand, voet voor voet,
25. blaar voor blaar, wond voor wond, striem voor striem.
26. Wanneer iemand het oog van zijn slaaf – of het oog van zijn slavin – raakt en het vernielt, zal hij hem om zijn oog vrijlaten.
27. En indien hij een tand van zijn slaaf – of een tand van zijn slavin – uitslaat, zal hij hem om zijn tand vrijlaten.
28. Wanneer een rund een man of een vrouw stoot, zodat deze sterft, dan zal het rund zeker gestenigd worden en zijn vlees zal niet gegeten worden, maar de eigenaar van het rund zal vrijuit gaan.
29. Indien echter dat rund reeds vroeger stotig was en zijn eigenaar gewaarschuwd was, maar hij het niet bewaakte, en het doodt een man of een vrouw, dan zal het rund gestenigd worden, maar ook de eigenaar zal ter dood gebracht worden.
30. Indien hem een zoengeld opgelegd wordt, dan zal hij alles wat hem opgelegd wordt, als losprijs voor zijn leven geven.
31. Stoot het een zoon of een dochter, dan zal met hem gehandeld worden volgens dezelfde verordening.
32. Maar indien het rund een slaaf of een slavin stoot, dan zal hij dertig sikkels zilver aan de heer van deze geven, en het rund zal gestenigd worden.
33. Wanneer iemand een put opent, of wanneer iemand een put graaft, zonder die te bedekken, en er valt een rund of een ezel in,
34. dan zal de eigenaar van de put vergoeding geven: hij zal er geld voor teruggeven aan de eigenaar ervan, maar het dode dier zal zijn eigendom zijn.
35. Wanneer iemands rund het rund van zijn naaste stoot, zodat het sterft, dan zal men het levende rund verkopen en zijn prijs verdelen en ook het dode dier zal men verdelen.
36. Of als het bekend was, dat het rund reeds vroeger stotig was, en als zijn eigenaar het desondanks niet bewaakte, dan zal hij volledig rund voor rund vergoeden, doch het dode dier zal zijn eigendom zijn.

Uit: NBG-vertaling 1951

***

De synagoge was bomvol met mensen en bovendien stond nog een grote menigte buiten; alle vensters en deuren waren opengezet

en velen konden vanop de aangrenzende buitengebouwen in de synagoge zien (nl. vanaf het terras van de zuilengang, die tegen de synagoge aangebouwd was; beschrijving en grondplan van de synagoge van Kafarnaüm; fasc. 16, nr. 219).

Synagoge van Kafarnaüm; vrije voorstelling met inachtneming van enige aanduidingen van de zienster.

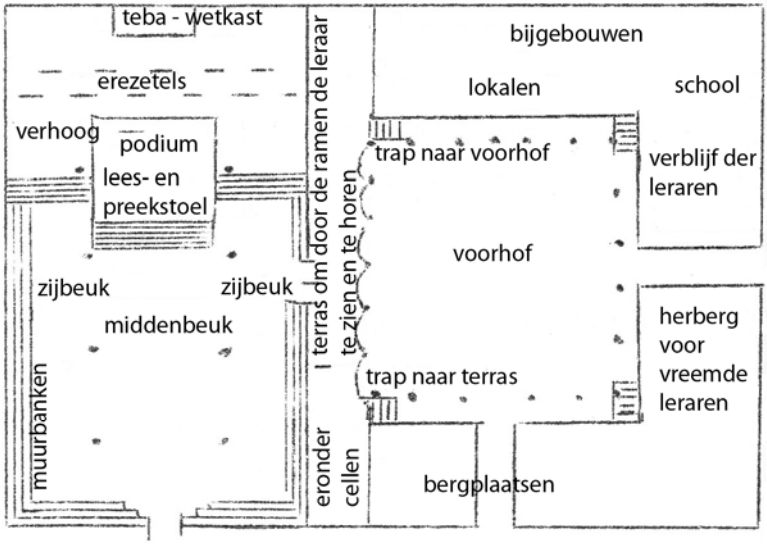

Bovenstaand ruw grondplan of plattegrond van de synagoge van Kafarnaüm steunt op de gegevens van K. Meermalen vermeldt zij er bijzonderheden over; deze zijn nuttig om haar verhaal en aanwijzingen te verstaan.

Het hele complex is naar de noordkant gericht. Het hoofdgebouw is langwerpig.
Het voorhof is aan zijn lange zijde naar het oosten.
Het voorhof is door gebouwen omgeven en heeft een zuilengang vóór deze gebouwen, die allerlei lokalen, verblijven, een leraarsherberg, een school behelzen.
Ook ten westen van het voorhof en naast de synagoge of het hoofdgebouw is een zuilengang met terras. Een trap leidt er naar toe en een andere er tegenover daalt er weer van af naar het voorhof.

Op het terras staande kan men door vensters die boven het terras aangebracht zijn, in de synagoge zien en de leraars horen. Onder het terras tegen het hoofdgebouw zijn boete-, bid- en biechtcelletjes. Binnen zijn aan 3 zijden langs de muren stenen banken.
Een verhoog met trappen in het midden.

Vele Farizeeën en Herodianen waren eveneens aanwezig, doch zij waren vol gramschap en verbittering en ook was de synagoge vol genezenen. Daar waren ook alle leerlingen en verwanten van Jezus, en zowel de burgers van Kafarnaüm als de talrijke vreemdelingen waren vol eerbied en bewondering voor Jezus, en dus waagden de Farizeeën het niet Hem zonder een schijn van reden te storen; zij waren eigenlijk meer uit trots en na-ijver gekomen, namelijk om te tonen dat zij Hem niet vreesden, dan om Hem ernstige weerstand te bieden; zij voelden zich immers niet tegen Hem opgewassen, en ook hadden zij de lust verloren om Hem in het openbaar tegen te spreken, omdat zijn antwoorden hen dan dikwijls voor al het volk met schaamte overdekten. Na Jezus' heengaan echter zochten zij de mensen op alle manieren van Hem af te trekken door leugen en laster tegen Hem uit te strooien.

1078.

Doch zij wisten nu dat de man met de verdorde hand daar tegenwoordig was en ze wilden Jezus beproeven of Hij op de sabbat genezingen zou doen, om Hem dan te kunnen aanklagen en beschuldigen. Daar zij niets van belang in zijn gedrag konden ontdekken, dat berispelijk was, tenzij dan in hun ogen zijn sabbatschendingen door genezingen – hoewel zij zijn opvattingen hierover sedert lang kenden – kwamen zij telkens weer met hetzelfde bezwaar voor de dag; het was alsof zij zijn mening hieromtrent nog nooit gehoord hadden, en *Jezus gaf hun met een oneindig geduld meestal weer hetzelfde antwoord.*

Verscheidene Farizeeën vroegen Hem dus: "Is het geoorloofd op de sabbat zieken te genezen?"

Jezus die hun bedoeling wel kende, riep dan de man met de verdorde hand naderbij. Deze kwam en Jezus plaatste hem nu in het midden en vroeg hun: *"Is het geoorloofd op de sabbat goed te doen of kwaad te*

doen? Is het geoorloofd een leven te redden of het te laten vergaan?" (Mk. 3, 4).

Allen bleven Jezus het antwoord schuldig, maar *Hij herhaalde de gelijkenis, die Hij in zulke gevallen gewoonlijk gebruikte: "Wie onder u zal zijn eigen schaap, dat op de sabbat in een put valt, er niet uit trekken? Maar een mens is kostbaarder dan een schaap. Dus is het goeddoen op een sabbat geoorloofd!"*

Jezus was zeer bedroefd over de verstoktheid van die mannen en bezag hen met een profetisch-vertoornd gelaat en met een blik die tot in hun geweten drong (Mk. 3, 6: *contristatus super caecitate cordis eorum*).

Dan nam Hij de arm van de man met zijn linkerarm vast, streek er met de rechterhand afwaarts over, trok de gekromde vingeren uit elkander en zei: "Steek uw hand uit."

Toen strekte de man zijn hand uit en bewoog ze, en ze was even lang en gezond als de andere. Dit was het werk van een ogenblik. De man wierp zich dankend voor Jezus neer, het volk juichte, de Farizeeën waren zeer verbitterd, traden bij de ingang tezamen en pleegden overleg met elkander (Mk. 3, 6).

1079.

Nu dreef Jezus ook nog de duivel uit de doofstomme bezetene, die aan de ingang zat; hij bekwam het gehoor en de spraak terug, en toen het volk nu nogmaals in gejubel losbrak, herhaalden de Farizeeën hun oude laster: "Hij heeft de duivel in!; Hij drijft de ene duivel door de andere uit!"

Maar Jezus wendde zich tot hen en vroeg hun: "Wie onder u kan Mij beschuldigen van zonde (cfr. Joa. 8, 46).
Is de boom goed, dan is ook zijn vrucht goed.

Is de boom slecht, dan ook zijn vrucht.
Aan de vrucht kent men de boom!
Gij! slangengebroed! hoe kunt gij zeggen wat goed is, daar gij vol boosheid zijt?" Waar het hart vol van is, loopt de mond van over, enz. (zoals in Mt. 12, 33-37).

Nu schreeuwden de Farizeeën Hem woedend toe dat het uit moest zijn, dat het over zijn hout ging. En één van hen was zo vermetel aan Jezus te vragen of Hij niet wist dat zij Hem hier aan de deur konden zetten? *Het antwoord van Jezus is mij ontgaan,* maar na dit tumult verspreidden Hij en de leerlingen zich onder de menigte in de duisternis; zij verlieten de stad en gingen langs verscheidene omwegen naar het huis van Maria en naar dat van Petrus bij het Meer (in de kleine vlakte Tabiga).

Jezus at met zijn verwanten bij Maria en *onderrichtte en troostte de vrouwen,* maar Hij sliep met de 12 apostelen en zowat 24 leerlingen in het huis van Petrus dicht bij de doopbron (bij het Meer). De vrouw van Petrus, ook de huishouding is, sedert zijn bestendig meegaan met Jezus, in zijn huis dicht vóór de stad. Maar het huis hier, dat meer afgelegen is, dient Jezus tot toevlucht en wijkplaats.

De apostelen en leerlingen geven Jezus rekenschap van hun zending (Mk. 6, 30; Lk. 9, 10).

1080.

1 februari; Sabbat. –

Jezus hield zich heden de gehele dag met de 12 apostelen en de leerlingen in het huis van Petrus bij de doopvijver teruggetrokken. Het volk wachtte op Hem en zocht naar Hem op vele plaatsen, maar zij bleven in het huis verborgen.

Hier eerst deed Hij de apostelen en leerlingen, afzonderlijk twee en twee gelijk zij uitgetrokken waren, vóór zich treden, om Hem alles te vertellen wat hun op hun zending overkomen was.
Hij loste gaandeweg hun twijfels en moeilijkheden op, die zij bij zekere gelegenheden gehad hadden en leerde hun hoe zij het in de toekomst moesten doen; Hij zei hun vervolgens dat Hij hun morgen een nieuwe bestemming wilde geven (aan iedereen zijn rang en waardigheid wilde aanduiden; zie de feiten op 2 februari).

- De 6 die in Opper-Galilea gearbeid hadden, waren op hun zending veel welwillender ontvangen geworden; ook hadden zij het geluk gehad vele doopsels te mogen toedienen.
- Zij integendeel, die naar Judea getrokken waren, hadden niet gedoopt en hier en daar tegenkanting ondervonden.

Zij brachten deze sabbat met hun verslag en *de lering en opheldering van Jezus* door, verder met gebed en een schrale maaltijd. Doch met het sluiten van de sabbat werd de menigte rondom het huis zeer groot en zij hielden zich nog altijd verborgen. Petrus' schip lag in de scheepsplaats voor de overvaart gereed en zij begaven zich in de nacht er heimelijk heen.

De 12 over de 72 aangesteld.

1081.

2 februari. –

Heden was de zienster niet in staat iets te vertellen, maar zij deelde het de volgende dag mee en dus is deze mededeling hier op haar plaats.

In de nacht na de sabbat, terwijl de mensen in de omtrek van Petrus' huis, waar zij Jezus' aanwezigheid bemerkt of vermoed hadden, gedurig talrijker werden, zag ik Jezus en de zijnen zich stil uit het huis verwijderen en op de havenplaats van Petrus

inschepen. De sterren glansden helder en zij moesten in de nacht verstrooid en langs omwegen gaan, om door de mensen die overal wachtten, niet ontmoet en herkend te worden. Toch bemerkten de wachtenden hun afvaart en zij maakten aanstonds aanstalten om ook op de overkant te komen. Het gerucht van hun afreis verspreidde zich in alle naburige kampementen en de scharen, die bij Betsaïda legerden, vaarden gedeeltelijk over en gingen gedeeltelijk meer noordelijk (*weiter oben*) over een brug van de Jordaan. Ook op de overzijde legerden grote volksscharen, en toen deze het schip van Petrus met het dagaanbreken tot de oever zagen naderen, liepen zij allen naar die kant samen (Mt. 14, 13; Mk. 6, 31-33; Lk. 9, 10-11).

Het schip van Petrus met Jezus, de apostelen en de 24 leerlingen landde tussen de tolplaats van Matteüs en Klein-Chorazin. (Dit laatste ligt in de hoek bij de noordpunt van het Meer; de haven is dus te Mesadijeh, de meest gebruikte).

Zij gingen van daar (zuidoostwaarts) op de berg, aan welks voet de tolplaats van Matteüs ligt. (Duidelijk te zien op grote kaart 2 en 3 en op menige kleine kaart, b.v. fasc. 20, nr. 895, zie hierna).

Jezus wilde zich met de leerlingen in de eenzaamheid begeven om hen te onderrichten, maar zij werden weldra door grote scharen volk van alle kanten omringd en Jezus vertoefde op een geschikte plaats van de berg. De leerlingen rangschikten het volk en *Hij sprak het toe over de acht zaligheden en het gebed. Ook legde Hij weer het begin van het Onze Vader uit.*

Na enige uren vermeerderde nog de menigte. De mensen kwamen uit alle omliggende steden toegestroomd, vooral uit Julias, Chorazin en Gergesa; zij brachten ook zieken en bezetenen aan en *zowel de leerlingen als Jezus genazen er vele van.*

Tegen de middag kwamen hier ook alle nog overige leerlingen aan, die in Kafarnaüm gedeeltelijk achtergebleven, gedeeltelijk na

de sabbat aangekomen waren. Vele anderen hadden zich ook bezig gehouden met het overzetten van mensen.

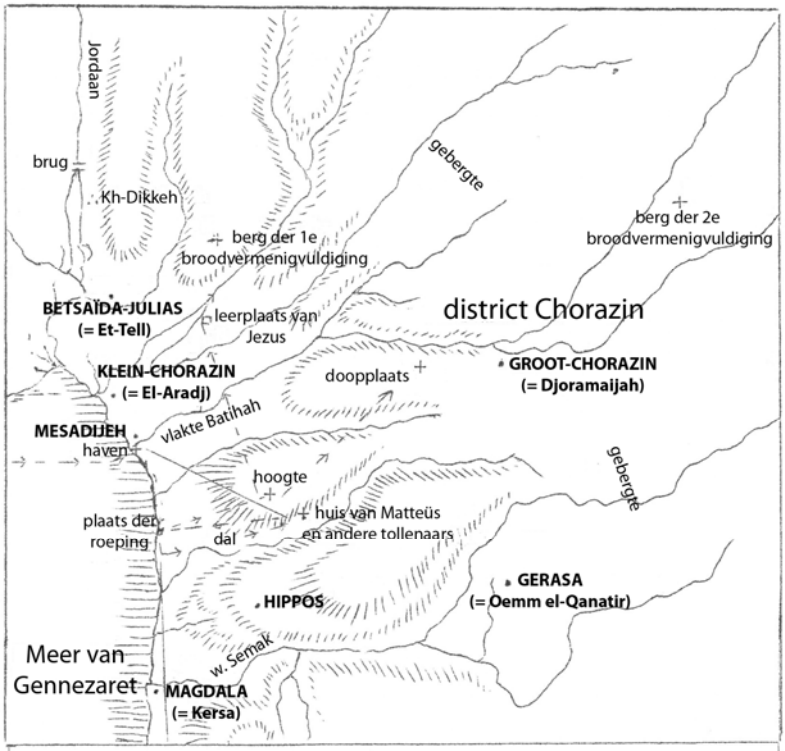

Weg van Jezus bij de roeping van Matteüs, Petrus, Andreas, Jakobus en Joannes.

's Namiddags zond Jezus de menigte weg, na hun een toespraak aangekondigd te hebben, die Hij morgen op de plaats van de bergrede voor allen zou houden, en dan begaf Hij zich met de apostelen en leerlingen op een eenzame, lommerrijke plaats van de berg; het waren de 12 apostelen en, benevens de 2 soldaten van Macherus, die meegekomen waren, de 72 leerlingen. Onder dezen echter waren er verscheidene, die nog niet op zending meegegaan waren, of

zelfs nog niet formeel waren aangenomen, omdat zij pas in de laatste tijd waren toegetreden. De zonen van een broer van Jozef waren er eveneens bij. (Bedoeld is waarschijnlijk de neef van Jozef uit Dabrat, wiens zonen Jezus wilde aannemen, zie fasc. 19, nr. 828).

1082.

Hij onderrichtte de leerlingen een weinig strenger over al wat hun in de naaste toekomst te wachten stond, maar toch kondigde Hij hun nog geen zeer zware vervolging aan.

Hij zei hun menig punt dat Hij hun bij de laatste uitzending (nrs. 995, 999) *nog niet voorgeschreven had, b.v. dat zij geen reistas, geen geld, geen brood, alleen één kleed en één paar zolen mochten meenemen; dat zij tegen de steden, waar men hen niet vriendelijk zou onthalen, het stof van hun schoeisel moesten schudden.*

Nog veel dergelijke dingen zei Hij hun hier, maar zond hen hier toch nog niet uit. Dit waren slechts algemene richtlijnen voor hun ambt als apostelen en leerlingen in de toekomst.

Hij zei hun veel van wat in het Evangelie bij de leer der uitzending samen staat (Mt. 10, 1-42),
en ook veel van wat in de grote bergrede voorkomt en van wat Hij hun ook vroeger reeds geleerd had, b.v. gij zijt het zout van de aarde.

*Ook gewaagde Hij van het licht dat niet onder de korenmaat geplaatst mag worden, van de stad op de berg en van de heilige onbezorgdheid (*Mt. 5-6-7).

Maar de hoofdzaak was heden dat Hij de apostelen uitdrukkelijk over de leerlingen aanstelde, hun

***macht gaf om ze uit te zenden en terug te roepen, gelijk Hijzelf hen uitzond en terugriep**, nl. uit kracht van hun eigen zending.*

Jezus deelde ook de leerlingen in verscheidene klassen in en stelde de oudste en meer onderrichtte aan over de jongere en nieuwere en Hij rangschikte hen gezamenlijk op de volgende wijze:

- *de apostelen stelde Hij twee en twee, maar Petrus en Joannes stonden vooruit.*
- *De oudste leerlingen stonden in een kring rond hen en achter dezen*
- *de overige leerlingen volgens hun graden of klassen.*

Terwijl zij nu daar zo stonden, onderrichtte Hij hen nog zeer ernstig en treffend en legde nog eens bij deze aanstelling tot oversten de handen op de apostelen, terwijl Hij de leerlingen slechts zegende.

Dit alles geschiedde in plechtige stilte en was indrukwekkend. Bij geen van hen bemerkte men ontevredenheid of een gevoel van afgunst.

Na dit alles was het avond geworden en *Jezus riep Andreas, Filippus, Joannes en Jakobus de Mindere tot zich en ging met hen dieper het gebergte in, waar Hij de nacht met hen overbracht.*

Hij zelf sliep weinig; meest bad Hij met uitgestrekte armen en met hemelwaarts geheven blikken.
Te middernacht baden zij gezamenlijk en Jezus onderrichtte hen in een gesprek; zij daalden de berg af en gingen eindelijk slapen; de enen zochten hun toevlucht in de schepen, de anderen in enige afzonderlijke tuinhuizen.

Eerste broodvermenigvuldiging voor de vijfduizend (Mt. 14, 15-23; Mk. 6, 34-46; Lk. 9, 12-17; en Joa. 6, 1-15).

1083.

3 februari. –

Hedenmorgen begaf Jezus zich op de berg, waarop Hij reeds dikwijls *over de acht zaligheden geleerd heeft* (fasc. 20, nr. 917). Al het volk was er reeds heengetrokken en vele zieken waren reeds op een gerieflijke beschutte plaats neergelegd of neergezet. De andere apostelen hadden reeds alles voorbereid en geordend.

Jezus en de apostelen begonnen zieken te genezen en te onderrichten. Ook werden er nog velen die in deze dagen voor de eerste maal naar Kafarnaüm gekomen waren, gedoopt. Het doopwater had men in lederen zakken op de berg gebracht; de dopelingen knielden in een kring en werden door besprenging over drie tegelijk gedoopt.

Ook de Moeder van Jezus en haar halve zusters en andere vrouwen waren gekomen en hielpen de zieke vrouwen en kinderen dienen; zij hadden echter geen gesprek met Jezus en keerden ‘s namiddags nog bijtijds naar Kafarnaüm terug.

Jezus leerde nog over de acht zaligheden en kwam heden tot ***de zesde*** *(de eerste zie fasc. 20 nr. 919). Ook hernam Hij voor de gehele vergadering de lering die Hij reeds in het genezingshuis te Kafarnaüm begonnen was, nl. over het gebed en Hij begon de vragen van het Onze Vader uit te leggen.*

Het was reeds na 4 uur en de ontelbare mensen hadden niets te eten: reeds gisteren waren zij Hem achterna gekomen en de kleine voorraad spijzen die zij meegebracht hadden, was ongebruikt. Velen onder hen werden flauw en in het bijzonder zagen vele vrouwen en kinderen scheel van de honger en hunkerden naar wat

eten. (Dit is geen overdrijving; we mogen veronderstellen dat God toelaat dat zij de honger sterk voelen knagen, opdat het wonder straks te meer zal opvallen).

Toen de apostelen dit vernamen, gingen zij tot Jezus en verzochten Hem zijn leerrede te willen sluiten, opdat de mensen zich nog vóór de nacht herbergen zouden kunnen zoeken en brood kopen, aangezien zij het bijna bestierven van de honger.

Jezus echter antwoordde: "Zij moeten daarom niet weggaan; ge kunt gijzelf hun te eten geven."

Hierop reageerde Filippus: "Verlangt Gij dat wij voor een paar honderd denariën brood gaan kopen om hun wat te eten te geven?" Hij zei dit niet zonder een gevoel van afschrik, want hij vreesde dat Jezus Hem de vervelende karwei zou opdragen om in de omstreken voor al die mensen brood te gaan kopen en het met onzeglijke moeite naar hier te slepen.

Maar Jezus antwoordde hem: "Kijkt eens na hoeveel broden gij hebt?" en Hij zette zijn lering voort.

Nu was daar een knecht die vanwege zijn heer 5 broden en 2 vissen aan de apostelen ten geschenke had gebracht.
Andreas deelde dit aan Jezus mee, maar maakte daarbij de bedenking: "Doch wat betekent dit voor zulk een menigte!"

Jezus beval hun die broden en vissen bij Hem te brengen, en toen ze naast Hem op een zodenbank stonden, leerde Hij voort over het Onze Vader, en bepaald over de vraag om het dagelijks brood.
Maar vele mensen werden flauw van de hete honger en hier en daar schreiden kinderen om wat eten.

Toen zei Jezus tot Filippus: "Waar zullen wij brood gaan kopen, opdat al die mensen wat te eten hebben?" Hij zei dit om hem op de proef te stellen, want Hij wist dat hij er tegen opzag om voor zoveel volk brood te moeten gaan kopen.

Filippus antwoordde: “Tweehonderd denariën zijn ontoereikend om voor ieder van die velen wat brood te kopen!”

Ten laatste zei Jezus: “Doet het volk neerzitten; hen met de grootste honger in groepen van 50, de andere in groepen van 100 (cfr. Mk. 6, 40), *en breng Mij de broodkorven die voorhanden zijn!”*

Zij plaatsten hierop in een rij platte broodkorven, die van brede bastrepen gevlochten waren en bijna de vorm hadden van onze broodkorven hier in Westfalen. Daarna verspreidden de leerlingen zich onder het volk; zij deden het in groepen van 100 en van 50 personen neerliggen rond de berg die trapvormig ingericht en met welig gras begroeid was (Mk. 6, 39; Joa. 6, 10). Het volk nu was op de helling van de berg gelegen, dieper dan Jezus die boven stond. (Modellen van broodkorven, zie hieronder).

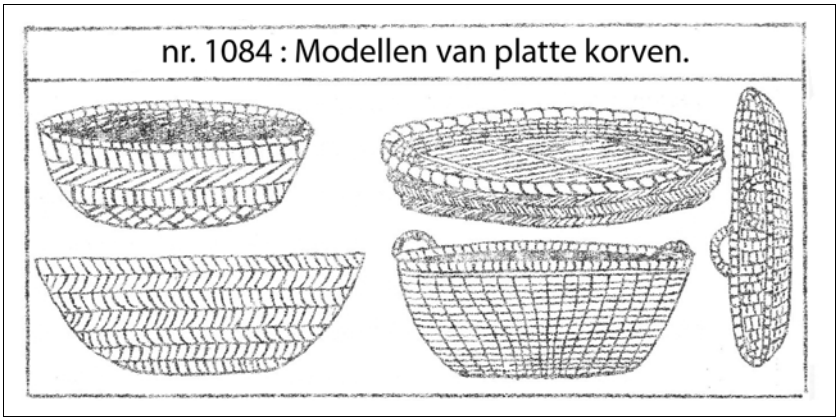

1085.

Om de leerplaats van Jezus was een opgeworpen aardwal, als een hoge zodenbank met verscheidene doorgangen. *Op deze wal deed Jezus een tapijt open spreiden en de 5 broden met de 2 vissen erop leggen.*

- De broden werden op het dekkleed op elkaar gestapeld; ze waren langer dan breed en een paar duimen dik (5 cm), geel en met een dunne korst; van binnen waren ze niet volkomen wit, maar vast en fijn; ze konden alle in gelijke stukken gebroken of met een mes gesneden worden op de kerven die ze hadden.
- De vissen waren een flinke arm lang; ze hadden een ietwat omhoogstekende kop en waren dan ook niet gelijk onze vissen; ze waren reeds opengesneden en gebraden en gaar om gegeten te worden; ze lagen op grote bladeren,
- en ook had nog een ander man 2 honigraten aangebracht, die eveneens in bladeren op het tapijt gelegd waren.

Terwijl nu de leerlingen de mensen in groepen van 50 en 100 deden neerzitten om te eten en hen bij die gelegenheid ook telden (Mt. 14, 21) – wat Jezus hun bevolen had – ***maakte Hij met een benen mes insnijdingen in alle 5 de broden en zo ook maakte Hij dwarse insnijdingen in de 2 vissen,*** die in de lengte gespleten of opengesneden waren.

Dan hief Jezus één van de broden op zijn handen een weinig omhoog en stuurde, opwaarts ziend, een gebed ten hemel.
Zo deed Hij ook met één van de vissen; ik weet niet of hij hetzelfde met een van de honigraten deed.

Drie leerlingen stonden Hem ter zijde. ***Jezus zegende nu het brood, de vissen en de honig en begon de broden op hun kerven of insnijdingen in de breedte in een zeker getal repen te breken, welke Hij vervolgens op hun beurt op hun kerven in verschillende stukken brak.***

Elk van deze stukken, die Hij aldus bekomen had, werd weer zo groot als het gehele brood en was van dezelfde strepen voorzien. *Nu brak Jezus ook deze in stukken en ieder zulk stuk was zo groot, dat een man er genoeg mee had.*

Hij deed hetzelfde met de vissen. *Naar gelang Hij de stukken afbrak, overhandigde Hij die aan de helpende leerlingen.*

1086.

Saturninus die naast Jezus stond, legde telkens een deel van de vis op een stuk brood en een jeugdige leerling van Joannes de Doper, een herderszoon, – hij is later bisschop geworden – legde op elke portie nog een stukje honigraat. Nochtans zag men de vissen niet merkelijk verminderen en ook de honigraten schenen vermenigvuldigd te worden.

Taddeüs legde de stukken brood, waarop een stuk vis en een stukje honig lag, in de platte korven; deze werden het eerst naar de groepen van 50 gedragen, omdat deze de hevigste honger hadden.

De terugkerende ledige korven werden aanstonds door andere, reeds gevulde verwisseld en deze spijziging duurde 2 uren lang, tot allen spijs gekregen hadden en verzadigd waren.

Degenen die vrouw en kinderen hadden en van de andere mannen afgezonderd lagen, kregen een zo grote portie, dat deze voldoende was voor hen en heel hun gezin. De mensen dronken water dat men in lederen zakken op de berg had gebracht. De meesten hadden drinkhoornen bij zich van spiraalvormig opgerolde bast in de vorm van een papieren puntzak, of ook holle kauwoerden (kalebassen) waaruit zij dronken[574].

[574] Die twee soorten drinkgerei zijn reeds genoemd in een soortgelijke omstandigheid bij Berota, fasc. 14, nr. 505 en over de vrucht kalebas en het soort kalebas, die zich als fles laat gebruiken, staan enige regels in fasc. 13, nr. 418 en voetnoot 180.

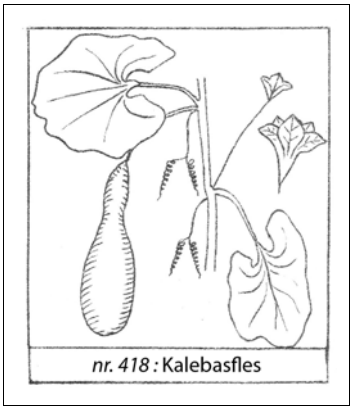

De gehele gebeurtenis verliep zonder onderbreking, vlot en regelmatig. De apostelen en leerlingen zag men voor het meeste deel voortdurend gaan en komen en spijzen aan de mensen overreiken. Allen waren stil en stom van verbazing bij het zien van zulk een overvloed.

De grootte der broden bedroeg ongeveer 2 spannen in de lengte en slechts een 5e deel minder in de breedte[575].

De zienster toonde dit aan haar el.

De broden waren door kerven in 20 stukken uitgetekend,
5 in de lengte en 4 in de breedte, zodat elk deel 50 maal moest vermeerderen om 5000 mensen te spijzigen.
Het brood was goed 3 vingeren dik.

---

[575] Span is de afstand tussen duimtop en pinktop van een uitgespannen hand; als vaste maat daarvan neemt men 2 dm (= 20 cm).

Afmetingen van ieder brood: 40 cm bij 32 cm.
Elk stuk mat 8 cm bij 8 cm.
Elk brood bevatte 20 stukken.
De 5 broden samen 100 stukken.

Om 5000 mensen te spijzigen moest Jezus bijgevolg elk stuk 50 maal vermenigvuldigen, maar er was nog meer brood nodig ter wille van de vrouwen en kinderen.

De vissen waren eerst in de lengte in 2 helften gesneden, en *Jezus sneed ze dwars in zeer vele delen, zodat er wel nooit meer dan 2 vissen waren, maar dat hun zelfstandigheid op miraculeuze wijze gedurig vermeerderde.*

De grote pijnen welke de zienster gedurende haar verhaal te lijden heeft, laat haar niet toe alle uitwendige verschijnselen van de broodvermenigvuldiging omstandiger te verhalen, maar hetgeen zij er over meedeelt, is genoeg om er uit te kunnen besluiten dat het wonder minder bestond in een vermenigvuldiging van de broden en vissen, eigenlijk gezegd, dan in een aangroei of uitbreiding van hun zelfstandigheid; en dat deze aangroei niet opeens geschiedde, maar gaandeweg naar gelang van hun uitdeling.
(Deze regels zijn een nota ven Brentano).

1087.

Nadat nu allen een aandeel gekregen hadden en verzadigd waren, deed Jezus de leerlingen met korven rondgaan om de brokken in te zamelen, opdat niets te kwiste zou gaan, en zij bekwamen 12 korven vol brokken. Velen echter baden om enkele stukjes te mogen bewaren en zij namen die naar huis tot een aandenken mee. Zo zag ik dat reeds toen de mensen gewijde zaken bewaarden, zoals wij b.v. de gewijde paas- of palmtakken en dergelijke dingen.

Ditmaal waren er volstrekt geen soldaten, die ik anders bij openbare grote preken in groot getal bemerkte.

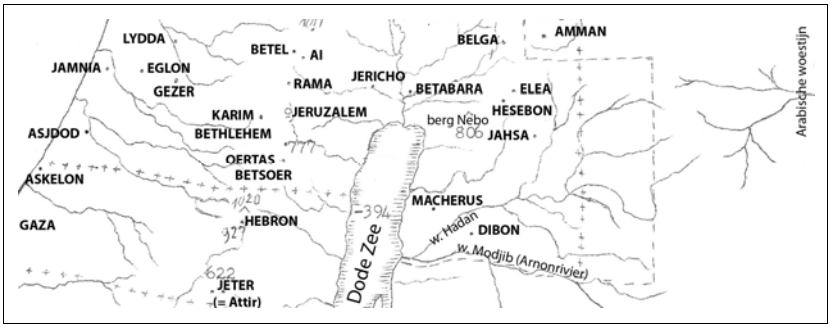

Herodes had ze nu allen rond Hesebon, waar hij zijn verblijf had genomen, samengetrokken.

Nadat de talrijke mensen opgestaan waren, schoolden zij overal in benden tezamen; zij waren vol verbazing en verwondering over dit wonderteken van de Heer en van mond tot mond liepen de woorden: "Waarachtig deze is het! Hij is de Profeet, die in de wereld moet komen; Hij is de ons Beloofde, enz.!" (Joa. 6, 14).

Nu begon het reeds donker te worden en *Jezus zei tot de leerlingen scheep te gaan en zonder Hem naar Betsaïda over te varen. Wat Hem betrof, Hij zou hen later volgen, daar Hij nu nog eerst van het volk afscheid wilde nemen* (Mk. 6, 45).

Hierop daalden de leerlingen met de korven vol broodbrokken van de berg naar de schepen af, en een deel van hen voeren naar Betsaïda; het brood namen zij mee om het op de andere zijde aan de armen uit te delen. De apostelen en enige der oudste leerlingen talmden nog even en begaven zich dan ook afwaarts naar de oever en bestegen het schip van Petrus, het enige dat daar nog lag en zij voeren af.

Jezus nam nu afscheid van het volk, dat zich opnieuw rondom Hem verzamelde. *Hij sprak hun toe over de weldaden van God en zegde een dankgebed.* Het volk was in de ziel ontroerd en vol geestdrift. Nauwelijks was Jezus van de leerplaats weggegaan, of hier en daar gingen stemmen op: "Hij heeft ons brood gegeven: Hij is onze Koning! wij willen Hem tot onze Koning maken!" En zij liepen Hem na naar de kant waar Hij heengegaan was. *Maar Jezus had dit voorzien en zij ontdekten Hem niet; Hij ontweek hen op een berg in de woestijn en bad daar alleen.*

Jezus wandelt andermaal op het Meer (Mt. 14, 24-33; Mk. 6, 47-52; Joa. 6, 15-21).

1088.

Ik zag het schip van Petrus, waarop de apostelen en enige leerlingen waren, door tegenwind in de nacht opgehouden; zij roeiden uit alle kracht, maar kwamen niet vooruit en werden zelfs uit de richting van de overvaart geslagen en zuidwaarts gedreven.

Ik heb ook gezien dat om de 2 uren aan deze en aan gene zijde van het Meer kleine boten afvaren die voorzien zijn van fakkels; ze brengen sommige zeldzame telaatkomers naar de grote schepen die zij gemist hebben, en vervullen in de duisternis voor deze ook de rol van lichtbaken. Omdat zij gelijk de soldaten op bepaalde tijden, te weten, om de 2 uren, elkander afwisselen, worden zij ook nachtwakers genoemd. Ik zag de vierde beurt van deze, mekaar aflossende boten onderweg en het schip van Petrus, dat uit zijn koers gedreven was, iets zuidelijker.

Maar zie! daar wandelde Jezus op het Meer van het noordoosten naar het zuidwesten. Hij schitterde en was omgeven door een glans, zodat men zijn gestalte onder zijn voeten omgekeerd in het water zag. Van de kant van Betsaïda-Julias in de richting van Tiberias wandelend, waar het schip van Petrus bijna rechtover was, ging Hij tussen de beide nachtwachtboten door, die van Kafarnaüm en van de tegenzijde een eind ver in het Meer gekomen waren. De bemanning van deze boten zag Hem wandelen; de matrozen verhieven een luid angstgeschreeuw en bliezen op de hoorn; ze hielden Hem voor een spook.

De apostelen op het schip van Petrus, die hun roeien berekenden en hun koers richtten naar het licht van die wachtschepen, om het rechte spoor terug te krijgen, keken op en zagen Hem naderen; het was als zweefde Hij sneller dan men gaat, en waar Hij naderde,

werd het Meer stil. Maar nevel bedekte het water en zij ontwaarden Hem eerst in een zekere nabijheid.

Hoewel zij Hem reeds eenmaal zo hadden zien wandelen, joeg dit spookachtig verschijnsel hun toch een grote schrik op het lijf en zij gilden het uit van vrees. Maar zodra zij zich het eerste geval herinnerden, wilde Petrus opnieuw zijn geloof bewijzen en in zijn ijver riep hij weer: "Heer! zijt Gij het, zo gebied mij tot U te komen!"

Jezus riep hem ook nu weer terug: "Kom!"

Petrus liep ditmaal een groter eind ver op het water naar Jezus, maar zijn geloof hield het toch niet ver genoeg uit. Toen hij reeds dicht bij Jezus was, dacht hij weer aan het gevaar en begon te zinken, stak de hand naar Jezus uit en riep: "Heer, red mij!"

Maar hij zonk niet zo diep als de eerste keer en *Jezus zei weer tot hem: "Gij, kleingelovige, waarom twijfelt gij?"*

Nadat Jezus nu in het schip getreden was, haastten zij zich allen tot Hem, wierpen zich aan zijn voeten en zeiden: "Waarlijk, gij zijt de Zoon van God!" *Maar Jezus laakte hun vrees en hun kleingelovigheid. Hij gaf hun een deugdelijk standje wegens hun gebrek aan vertrouwen en leerde dan nog over het Onze Vader.*

1089.

Ik weet niet waarheen zij zich nu wendden; *Hij beval hun zuidwaarts het Meer af te varen;* zij hadden een gunstige wind; de vaart ging zeer snel en zij sliepen een weinig in de middenkamers onder de roeiplaatsen rondom de mast (zie fasc. 16, nr. 609).

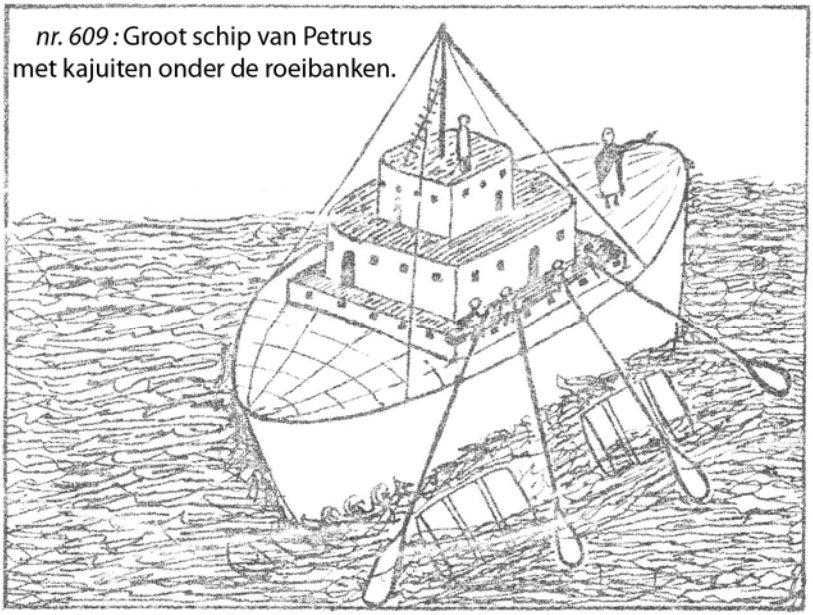

Tekening van Petrus' groot schip naar de beschrijving van de zienster.

Ditmaal was de storm niet zo geweldig als onlangs, maar zij waren in de stroming van het Meer geraakt, die in het midden zeer sterk is (de Jordaan vloeit er midden door) en hun moeite om er uit te komen, was vruchteloos.

Jezus laat Petrus telkens tot zich op het water komen, opdat hij zich voor Hem en de leerlingen vernederd zou voelen, want Hij weet wel dat Petrus nog zal zinken; Petrus is immers zeer ijverig en sterkgelovig en in zijn ijver heeft hij een neiging om zijn geloof voor Jezus en de leerlingen te belijden.
Maar door te zinken wordt hij tegen hovaardigheid behoed.

De anderen waagden het niet op het water te gaan wandelen, en, terwijl zij het geloof van Petrus bewonderen, bemerken zij toch dat zijn geloof, hoewel het groter is dan het hunne, toch nog ontoereikend is.

Jezus in Dalmanoeta en Tarichea.

1090.

4 februari. –

Met zonsopgang zag ik het schip van Petrus op de oostzijde van het Meer tussen Magdala en Dalmanoeta. Deze laatste stad ligt een klein uur van het Meer op een heuvel landwaarts in; zij voeren naar een kleine oeverplaats van een paar rijen huizen die als voorwijk tot Dalmanoeta behoren. Het wordt in het evangelie aangeduid met deze woorden: "Op de grenzen (op het gebied) van Dalmanoeta." (Mk. 8, 10). Ik ben de naam ervan vergeten[576].

---

[576] **Dalmanoeta**. - Men is er zover van af de ligging van deze stad te kennen, dat de enen ze ten oosten van het Meer, anderen ze ten westen veronderstellen.

Onze K. legt het op enige afstand van de zuidoosthoek van het Meer. Jezus zal de stad zelf niet hebben bezocht, doch alleen de voorwijk of haven en een plaats even landwaarts in.

Bij Mt. 15, 39 lezen wij dat Jezus overvoer naar het gebied van Magadan.

In de parallelle passage van Mk. 8, 10 dat Hij overvoer naar het gewest van Dalmanoeta.

Hieruit volgt dat Magadan waarschijnlijk de naam zal zijn van de voorwijk of haven, die K. niet bij name noemt.

Magadan (= voorwijk of haven van Dalmanoeta)
= Maägan = es-Samrah.

In dit district vinden wij de kustplaatsen Maägan en 2 km meer noordelijk es-Samrah.

- De naam Maägan vertoont enige gelijkheid met Magadan en kan daarom onze voorkeur verdienen,
- hoewel ook Samrah in aanmerking er voor komt; het vertoont zelfs de kenmerken van een plaats uit de oudheid.

Zoals K. vroeger de voorstad van Hoekkok gewoonweg stad noemde, zo deed ze hier met Magadan. Welke plaats, meer oostelijk, als Dalmanoeta-stad kan gelden, is onmogelijk te zeggen.

Kleine boten kwamen hun tegemoet gevaren en de inzittenden nodigden Jezus uit onder dringend smeken om tot hen te komen. Zodra zij Jezus' schip hadden zien naderen, waren zij in beweging gekomen en hadden zij al hun zieken verzameld en de meesten kwamen Jezus tot op de oever tegemoet. *Ik zag Hem en de leerlingen in de straten zieken genezen (in de haven of voorwijk).*

Hij begaf zich een eind ver achter de stad landwaarts in tot op een heuvel (of heuvelhelling; waarschijnlijk niet tot in de stad Dalmanoeta zelf) waar zich alle inwoners, heidenen en Joden verzamelden. Zij hadden hun zieken mee, *waarvan Hij er vele genas. Hij leerde over de acht zaligheden en het Onze Vader;* zij bleven hier tot tegen de middag en voeren dan weer af.

Dit gehucht heeft een tol- of douanekantoor en is een overzetplaatsje; in het bijzonder hebben de inwoners hier veel nering met het ijzer uit de stad Efron in Basan, dat zij van hier met bestemming voor Galilea naar de andere Meersteden vervoeren. Het gebergte bij Efron heeft uitzicht naar hier (cfr. fasc. 17, nr. 709, voetnoot 343 en nr. 710).

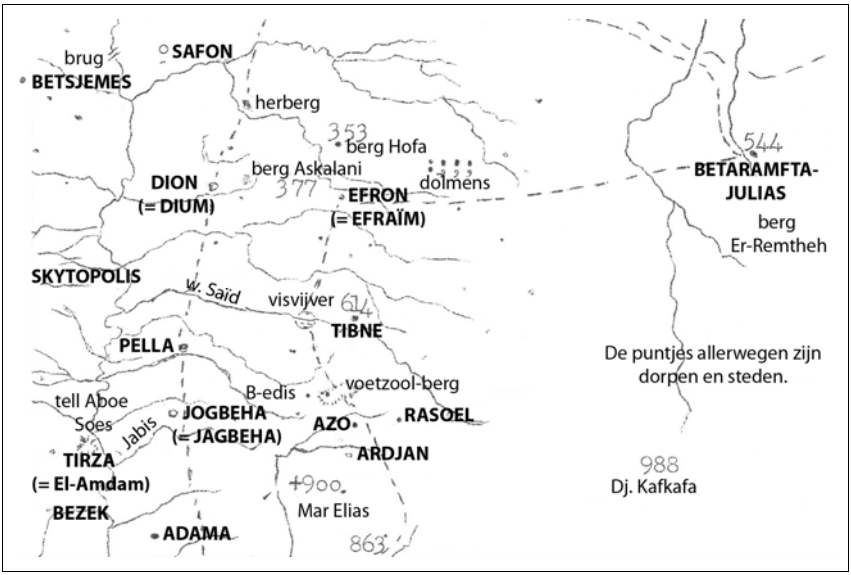

Jezus en de apostelen voeren van hier naar Tarichea over, dat 3 à 4 uren ten zuiden van Tiberias op een hoogte naar boven toe gebouwd is en ongeveer een kwartier van de oever van het Meer verwijderd ligt. (Dit laatste geldt alleen de eigenlijke stad, terwijl de voorstad op haar heuvel er bijna geheel tegen ligt).

Tussen de STAD en het Meer staan huizen afwaarts (dit is op een zacht neerhellende grond).

Tarichea ligt bij een bocht, die met een ver vooruitspringende kaap (letterlijk: landhoek) eindigt. Van deze kaap tot de uitvloeiing van de Jordaan uit het Meer is de oever met een zeer dikke, zwarte dam afgeboord; deze sluit het Meer in en er loopt een straat op.

(Door ‘dam’ zal K. hier de langwerpige, smalle heuvel bedoelen. Alle nodige bijzonderheden over Tarichea hebben wij gegeven, ook die welke K. hier vermeldt in fasc. 16, nr. 594, zodat geen enkele eigenschap van die plaats hier nog commentaar behoeft).

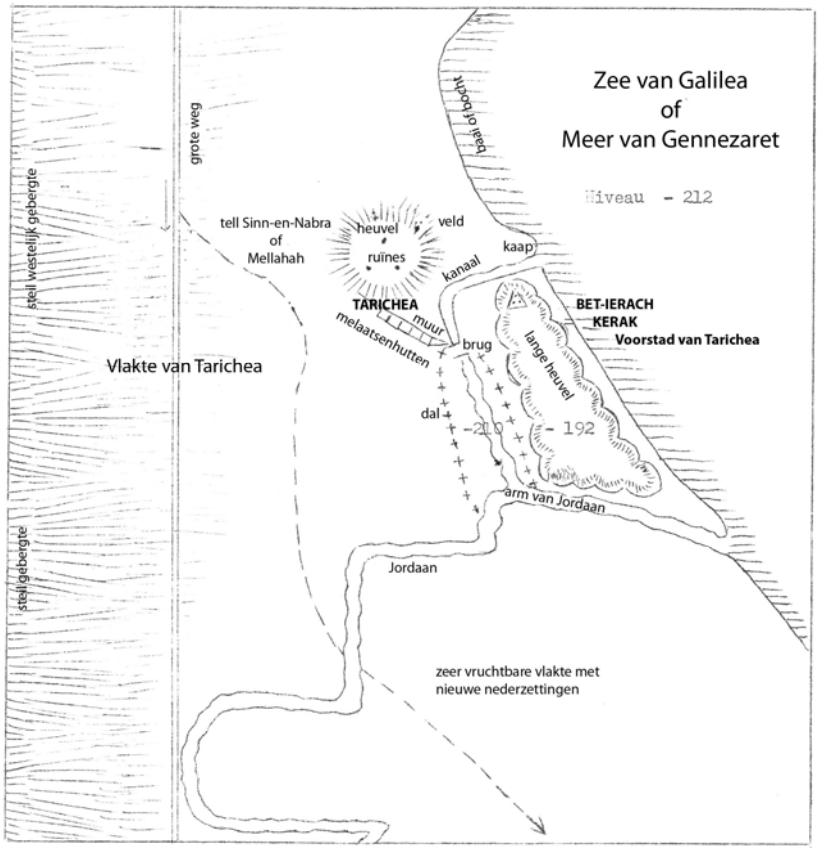

nr. 594 : Ligging van Tarichea.
De streepjeslijn stelt de door Jezus gevolgde weg voor.
De kruisjeslijn verbeeldt de grens van de kleine vallei van de Jordaan-arm, in verbinding gesteld met het Meer door een kanaal.

De (eigenlijke) stad is zeer schoon, in moderne, heidense bouwstijl, met zuilengangen vóór de huizen. Ze is evenwel niet groot en heeft op de markt een zeer mooie, overdekte bron met zuilen. (Bedoeld zal wel zijn een waterbak of fontein).

Naar deze bron begaf Jezus zich en al het volk kwam met vele zieken tot Hem, *die Hij genas.* Vele gesluierde vrouwen stonden met hun kinderen op enige afstand achter de mannen.

Maar rondom Hem kwamen ook vele Farizeeën en Sadduceeën staan, onder wie ook Herodianen waren. *In de toespraak die Hij hield, behandelde Hij ook de acht zaligheden en het Onze Vader.*

1091.

De Farizeeën begonnen Hem op allerlei wijzen opwerpingen te maken, maar het zijn eeuwig dezelfde bezwaren, waarmee zij voor de dag komen: omgang met tollenaars, zondaars en slechte vrouwen, verzuim van handwassing bij de leerlingen, het genezen op de sabbat en meer andere.

Ik herinner me dat *Jezus hen ook hier 'vossen' noemde. Maar Hij stoorde zich weldra niet meer aan hen en riep de kinderen tot zich, onderrichtte en zegende ze; de zieke onder hen genas Hij.*
Hij stelde ze ook aan de Farizeeën tot voorbeeld, zeggend dat zij moesten worden als deze. Hij weidde uit over de eigenschappen en de waarde der kinderen en hield een leer voor, die Hij later nog zal herhalen.

Tarichea ligt lager dan Tiberias; het ligt als op de Halterse bergen (Haltern, 10 km ten zuidwesten van Dülmen).

Beneden de stad doorsnijdt een Meer-arm de voormelde dam, waaraan hij ongeveer een kwartier breedte laat, en richt zich dan naar de Jordaan, en maakt deze dam zodoende tot een eiland. In het begin (bij het Meer) is de arm smal en ingesloten tussen bemuurde oevers; een kwartier verder ligt er een brug over en daar voorbij vormt hij een soort rietrijk moeras en mondt dan in de Jordaan uit onder de uitvloeiing van de stroom uit het Meer. Ook vloeit een beek door Tarichea, die uit een dal komt en zich in deze Meer-arm uitstort.

Hier wordt op grote schaal vis gezouten en gedroogd en bij de stad ziet men vele grote houten stellages, waarop de vissen te drogen gelegd worden. Het land is hier uiterst vruchtbaar en

groen; de heuvelen om de stad hebben terrassen, die met alle mogelijke vruchtbomen en wijngaarden bedekt zijn. Het hele gewest tot bij de Tabor en de baden van Betulië is boven alle begrip bloeiend en vol overvloed. Hier noemt men dit gewest speciaal 'LAND van Gennezaret.' (cfr. fasc. 19, nr. 839). Tussen Tarichea en Tiberias, doch meer westelijk ligt Gennabris.

Tegen avond voer Jezus met de leerlingen van hier weg; zij voeren noordoostwaarts het Meer op. Van hieruit zijn verscheidene leerlingen met een kleiner schip naar Kafarnaüm afgezeild.

Jezus onderrichtte de leerlingen gedurende hun vaart op het Meer nog steeds over het Onze Vader; Hij legde hun de vierde vraag uit; Hij bereidt hen aldus tot dieper leringen voor, wanneer Hij hen alleen heeft.

Ik weet nog niet waarheen zij zich begeven. (Nu zal Jezus te Kafarnaüm over het Brood des levens leren.)

Openbaar Leven van Jezus

Hoofdstuk XV –
Jezus in Kafarnaüm en omgeving en in Fenicië.
(3 januari tot 24 februari)
(vervolg).

Jezus leert vier dagen over het brood des levens. – Eerste dag (Joa. 6, 23-34).

1092.

5 februari. –

‘s Morgens zag ik Jezus tussen de tolplaats van Matteüs en Betsaïda-Julias (op de huidige plaats Mesadijeh) aangeland en daar, niet verre van de oever, aan het leren.

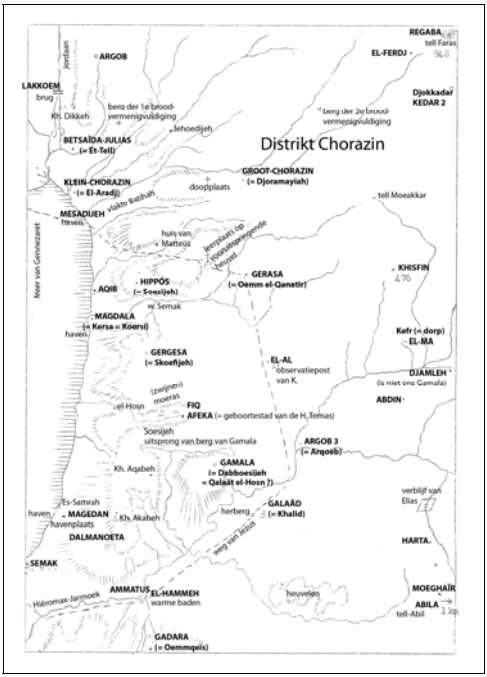

Er waren een honderdtal toehoorders om Hem, meestal uit het gewest en onder dezen bevonden zich enkele van de Joden, die Matteüs' woning overgenomen hadden; zijn huishouden was niet meer hier.

Ook hier leerde Jezus over het Onze Vader. Het volk dat getuige van de broodvermenigvuldiging was geweest en Hem tot koning had willen maken, had Hem met verwondering tevergeefs gezocht, daar het wist dat zijn leerlingen zonder Hem afgevaren waren (Joa. 6, 22-24), en er maar één schip geweest was; ook waren reeds gisteren velen weggetrokken en anderen naar Kafarnaüm overgevaren.

Jezus en de leerlingen hadden heden nacht op het schip geslapen nabij de landingsplaats; zij waren eerst naar hier gevaren (naar Dalmanoeta en Tarichea, in plaats van recht naar Kafarnaüm) om een weinig rust te nemen, gelijk Jezus zich gisteren ook verwijderd had hoofdzakelijk om de geestdrift van het volk dat Hem tot koning wilde maken, wat te laten verkoelen en als rook vervliegen.

Tegen de middag voeren zij naar Kafarnaüm en landden onopgemerkt. Jezus kwam in het huis van Petrus met Lazarus tezamen; deze was daar aangekomen met de zoon van Veronika en een paar mannen uit Hebron.

Ook waren drie vrouwen aangekomen, onder wie die rijke weduwe Maria Salome, een buitenechtelijke dochter van een broer van de H. Jozef; zij woonde reeds vrij lang bij Marta en zij is ook bij de kruisiging en de graflegging van Christus tegenwoordig geweest (nrs. 1046, 1936, 1986), zoals ook de moeder van Joannes en Jakobus; zij waren bij de Moeder van God.

Ik heb vergeten wat Jezus met Lazarus besproken heeft, maar deze kwam, meen ik, wegens de verkoop van het landgoed te Magdalum. Zo zal de uitbetaling van het losgeld voor de gevangenen in Tirza wel het onderwerp geweest zijn van hun gesprek.

1093.

Ik zag Jezus ‘s namiddags op de hoogte achter het huis van Petrus gaan, waarover de kortste weg van Kafarnaüm naar Betsaïda loopt en waar nu vele vreemdelingen gelegerd zijn.

(De leerheuvel Kanazir of Merdj Tebat, zie beschrijving van het gewest in fasc. 19, na nr. 855, Hoofdstuk XII, Vaderland van Jezus en fasc. 16, nr. 612, voetnoot 292).

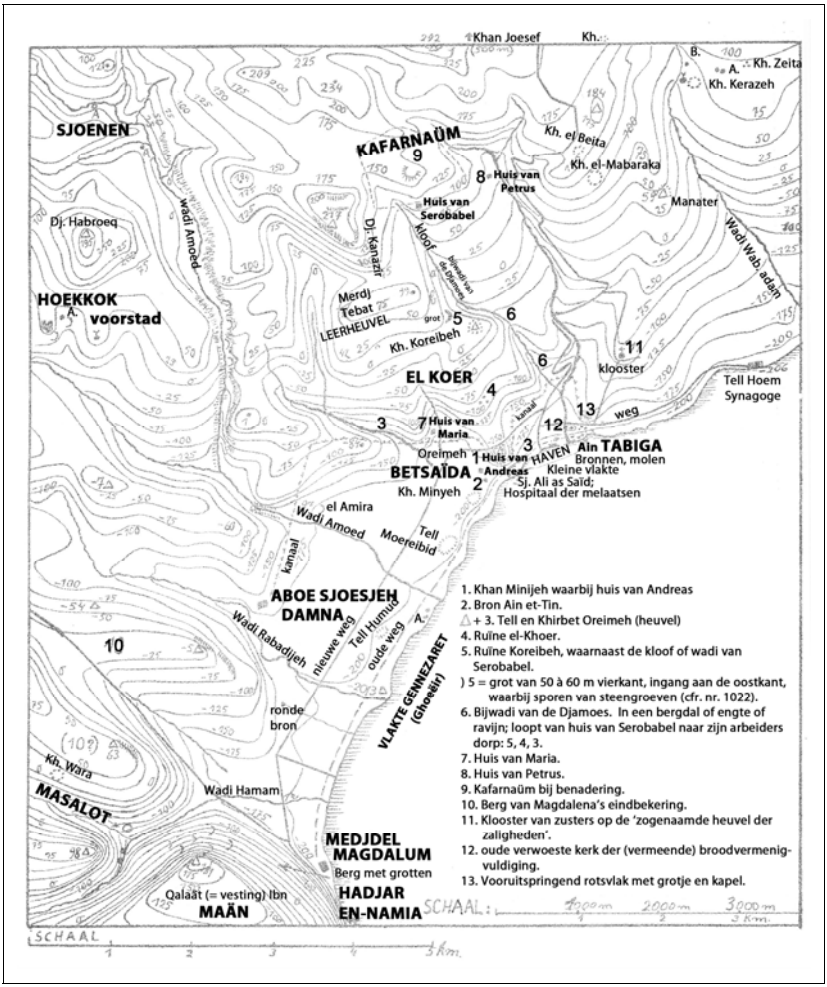

Daar heeft Hij reeds vroeger eens vele mensen genezen (b.v. fasc. 16, nr. 612, massagenezingen). Hij ging daar met de apostelen en verscheidene leerlingen naar een geschikte plaats (misschien wel Merdj Tebat, die een onderbreking van de opstijgende heuvelhelling is en een soort klein dal vormt).

Al het volk dat daar legerde, kwam toegelopen.
Sommigen van degenen die bij de broodvermenigvuldiging tegenwoordig geweest waren en Hem gisteren en heden gezocht hadden, vroegen Hem verwonderd: "Meester, wanneer zijt Gij naar hier gekomen? Wij hebben U aan de overzijde gezocht en ook hier." (cfr. Joa. 6, 25-27). Maar Jezus antwoordde hun en begon meteen zijn lering.

"Voorwaar, voorwaar!" zei Hij, "niet omdat gij wondertekenen gezien hebt, zocht gij Mij, maar omdat gij van het brood gegeten hebt tot verzadigens toe. Spant u in, niet voor de vergankelijke spijs, maar voor spijs die tot het eeuwig leven duurt, die de Mensenzoon u zal geven, want Hem heeft God gezonden en bezegeld."

Hij zegde dit veel uitvoeriger dan het in het Evangelie staat en dat slechts de hoofdgedachten bevat.
Zij stelden Hem nog allerlei vragen en menigeen fluisterde zijn buurman toe: "Wat bedoelt Hij met de 'Mensenzoon'? Wij zijn toch ook mensenkinderen!" *Doch Hij vermaande hen ook dat zij Gods werken moesten doen,* en op hun vraag wat dit inhield dat zij Gods werken moesten doen, *antwoordde Hij: "Geloven aan Hem, die Hij gezonden heeft." en Hij ging door met over het geloof te leren.*

Zij stelden Hem nu de vraag: "Wat voor wonder zijt Gij bereid te doen, opdat wij geloven? (Om zijn zending te bewijzen) heeft Mozes aan onze vaderen brood uit de hemel gegeven, het manna, opdat zij aan hem geloven zouden. Wat wilt GIJ ons geven?"

Hierop antwoordde Jezus: "Ik zeg u, niet Mozes heeft u brood uit de hemel gegeven, maar mijn Vader geeft u het ware brood uit de hemel, want het brood van God is dit dat uit de hemel nederdaalt en aan de wereld het leven geeft." Ook dit thema zette Hij weer breedvoerig uiteen en enigen zeiden: "Heer: geef ons toch altijd zulk brood!" Anderen mopperden: "Zijn Vader geeft ons brood uit de hemel; wat betekent dit? Zijn vader Jozef is immers reeds dood!"

Jezus leerde hierover lang en onuitputtelijk en verklaarde het zeer duidelijk.
Nochtans verstonden Hem slechts weinigen, omdat zij zich wijs waanden en alles meenden te weten.
Maar Jezus sneed een ander onderwerp aan en kwam terug op het Onze Vader en op de thema's uit de grote bergrede en zei heden nog niet dat Hijzelf het levengevend brood was.

Zijn apostelen en best onderrichte leerlingen waren bescheiden en ondervroegen Hem niet, maar dachten er over na; zij verstonden het gedeeltelijk of lieten het zich verklaren.

's Avonds ging Jezus met de apostelen ter tafel bij Serobabel, de hoofdman van Kafarnaüm. Ook Lazarus, de hoofdman Kornelius en Jaïrus namen deel aan de maaltijd; de gesprekken liepen hoofdzakelijk over Joannes de Doper.

Het brood des levens. – Tweede dag (Joa. 6, 35-51).

1094.

6 februari. –

Heden zag ik Jezus weer leren op de hoogte achter het huis van Petrus; Hij zette zijn lering van gisteren

voort. Wel een paar duizend mensen waren er tegenwoordig, die afwisselend vooruitkwamen om beter te kunnen horen en zich dan weer achteruittrokken om de plaats voor anderen in te ruimen.

Jezus gaat ook menigmaal van de ene plaats naar de andere en wordt niet moede zijn lering met grote liefde en geduld menigmaal te herhalen. Ook gewaardigt Hij zich telkens opnieuw dezelfde opwerpingen te weerleggen.

Op een afgezonderde plaats bevonden zich ook vele gesluierde vrouwen, en ook vrouwen die vriendinnen van Jezus waren.
De Farizeeën kwamen en gingen, stelden vragen en poogden op geniepige wijze hun twijfels onder het volk te verspreiden.

Jezus herhaalde in het kort wat Hij gisteren uiteengezet had, en dan, hetzelfde onderwerp verder behandelend, vervolgde Hij: "Ik ben het levengevend brood. Wie tot Mij komt, die zal geen honger meer hebben en wie aan Mij gelooft, zal geen dorst meer lijden. Hij dien mijn Vader Mij geeft, komt tot Mij, en Ik zal hem niet verstoten. Ik ben uit de hemel gekomen, niet om mijn wil, naar om de wil van mijn Vader te doen.

De wil nu van mijn Vader is, dat Ik niemand verlieze van hen, die Hij Mij gegeven heeft, maar dat Ik hen opwekke op de jongste dag.

Dit is de wil van mijn Vader: wie de Zoon ziet en in Hem gelooft, die zal het eeuwig leven hebben, en Ik zal hem opwekken op de jongste dag."

Heden verstonden vele mensen Hem niet en zij fluisterden en morden onder elkander. De Farizeeën traden dikwijls vooruit en stelden Jezus vragen en trokken zich dan glimlachend en schouderophalend terug. Ondertussen wierpen zij naar de zwakken blikken van louter verachting.

Velen zeiden onder elkander: "Hoe kan Hij zeggen dat Hij het brood van het leven is, dat Hij uit de hemel nedergedaald is? Hij is toch de zoon van de timmerman Jozef? Zijn Moeder is hier bij ons en zijn verwanten bevinden zich onder ons! Ook de ouders van zijn vader Jozef kennen wij. Hij zegt vandaag dat God zijn Vader is en morgen verklaart Hij de Zoon des mensen te zijn." In al zulke bezwaren bestond hun morren en ondervragen.

Jezus waarschuwde hen om niet zo te morren onder elkander; door zichzelf konden zij niet tot Hem komen; de Vader die Hem gezonden had, moest hen tot Hem trekken.

Ook dit konden zij weer niet begrijpen, en zij vroegen Hem wat het betekende dat de Vader hen trekken moest; zij namen dit immers geheel plomp en plat op.

Jezus verklaarde het hun en zei: "Slaat de profeten na; daar staat dat allen door God onderricht zullen worden (Jes. 54, 13). *Wie het dus van de Vader hoort en verneemt, komt tot Mij!"*

Maar nu antwoordden opnieuw velen: "Zijn wij niet bij Hem en wij hebben het toch niet van de Vader gehoord noch geleerd."

Maar Jezus weervoer: "Niemand heeft de Vader gezien, dan Hij die van God is. Wie in Mij gelooft, die heeft het eeuwig leven. Ik ben het brood dat uit de hemel nederdaalde, het brood des levens."

1095.

Zij spraken Hem opnieuw tegen en zeiden dat zij geen ander brood kenden, dat uit de hemel nedergedaald was, dan het manna. *Maar Hij verklaarde dat niet het manna het levengevend brood was, aangezien hun vaderen, die het gegeten hadden, gestorven waren. Maar dat zich HIER NU het brood bevond, dat uit de hemel*

nedergedaald was, opdat al wie daarvan eet, niet sterve; dat Hijzelf dit levende en levengevende brood was, en dat al wie er van at, niet zou sterven, maar eeuwig leven.

Al deze leringen waren uitvoerig gestaafd door verklaringen en aanhalingen uit de Wet en de Profeten, maar de meesten WILDEN het niet begrijpen, en namen alles grof en aards op, naar de letterlijke en vleselijke zin en vroegen morrend eens te meer:
"Wat betekent dit dat men Hem moet eten om eeuwig te leven?
Wie kan en zal er eeuwig leven?
Wie kan van Hem eten?
Wel beweert men dat Henoch en Elias van de aarde weggenomen en niet gestorven zijn. Ook zegt men niet te weten wat er van Malakias geworden is, noch dat hij gestorven is, maar buiten deze 2 of 3 moeten alle mensen noodzakelijk sterven."

In zijn antwoord hierop vroeg Jezus hun of zij wisten waar Henoch en Elias waren en wat er van Malakias geworden was? Dat dit geen geheim voor Hem was. Of zij echter wisten wat Henoch geloofd had? Wat Elias en Malakias geprofeteerd hadden?
(cfr. Malak. 1, 11; 3, 1-4; 4, 5-6).
En Hij verklaarde veel uit die profetieën.

Hij leerde heden niet verder en er heerste een buitengewone spanning, een nadenken, redeneren en redetwisten onder het volk. Zelfs vele van de nieuwe leerlingen twijfelden en dwaalden. Maar dit waren voor het grootste deel de laatst toegetreden Joannes-leerlingen, en wel niet de oudste.

Van de oudsten waren de enen van het begin af aanstonds bij Jezus geweest, de anderen afwisselend bij Hem en bij Joannes. De twijfelaars waren de naijverige, eenzijdige Joannes-leerlingen van oppervlakkige aard en wankelend karakter; ZIJ waren het die het kollege der 70 onlangs voltallig gemaakt hadden, want Jezus

had eerst 36 goede, beproefde leerlingen. En toch waren er vele (onder de twijfelaars) die reeds bij de laatste uitzending der apostelen meegegaan waren.

De vrouwen waren nu ongeveer met 34, maar hun getal in de dienst der Gemeente met alle medewerksters, dienstmeiden en bestuursters van herbergen beliep op het laatste eveneens 70.

Het brood des levens. – Derde dag (Joa.6, 52-60).

1096.

7 februari. –

Lazarus is reeds weer afgereisd.

Jezus onderrichtte het volk nogmaals op de hoogte vóór de stad; Hij sprak echter niet over het brood des levens, maar uit de grote bergrede en over het Onze Vader.

De toehoorders waren talrijk, maar aangezien nu de meeste zieken onder de aanwezigen reeds genezen waren, zo is de drukte en het geloop verminderd, want het aanbrengen en wegdragen van zieken veroorzaakt altijd een grote stoornis, gehaastheid en gedrang, omdat allen de eersten willen zijn en na hun genezing aanstonds weer willen vertrekken.

Alle mensen en een deel van de nieuwe leerlingen, en hieronder vooral de Joannes-leerlingen, verwachtten benieuwd en met spanning de voltooiing van Jezus' begonnen lering.

's Avonds in de synagoge (Joa. 6, 59) *(begin van de sabbat) leerde Jezus, naar aanleiding van de sabbatlezing in het tweede boek van Mozes over allerhande wetten, slaven, moordaanslagen, diefstal, feestdagen, over het opstijgen van Mozes naar de Sinaï* (Ex. 19 tot 24)

Exodus 19-21 (zie fasc. 22, nr. 1077)

***

Exodus 22
Voorschriften inzake het eigendom van de naaste

1. Wanneer iemand een rund of een stuk kleinvee steelt en het slacht of verkoopt, dan zal hij vijf stuks rundvee als vergoeding geven voor het rund en vier stuks kleinvee voor het stuk kleinvee.
2. Indien een dief bij een inbraak betrapt en zo getroffen wordt, dat hij sterft, dan rust daarop geen bloedschuld;
3. indien de zon was opgegaan, rust daarop wel bloedschuld. Hij zal volledig vergoeding geven; indien hij niets heeft, zal hij verkocht worden om wat hij gestolen heeft.
4. Indien werkelijk het gestolene levend in zijn bezit gevonden wordt, hetzij rund, ezel of een stuk kleinvee, zal hij het dubbele als vergoeding geven.
5. Wanneer iemand een akker of een wijngaard laat afweiden door zijn vee erin los te laten, en dit weidt de akker van een ander af, dan zal hij het beste deel van zijn eigen akker of het beste deel van zijn wijngaard als vergoeding geven.
6. Wanneer brand ontstaat en doornstruiken aantast, doch ook een schoof of het staande koren of het gehele veld verteerd wordt, dan zal hij, die de brand aanstak, volledig vergoeding geven.
7. Wanneer iemand aan zijn naaste geld of goed te bewaren geeft, en het uit het huis van die man gestolen wordt, zal de dief, indien hij gevonden wordt, het dubbele als vergoeding geven.
8. Indien de dief niet gevonden wordt, zal de heer des huizes tot de goden naderen, om te zweren, dat hij zijn hand niet uitgestoken heeft naar de have van zijn naaste.
9. Bij elke zaak van verduistering, hetzij van een rund, een ezel, een stuk kleinvee, een gewaad, hetzij van welk verloren voorwerp ook, waarvan (de eigenaar) zegt: dat is het – zal hun beider zaak tot de goden komen. Hij, die de goden schuldig verklaren, zal aan zijn naaste het dubbele als vergoeding geven.
10. Wanneer iemand aan zijn naaste een ezel of een rund of een stuk kleinvee of welk dier ook, te bewaren geeft en het sterft, of het wordt gewond of geroofd, zonder dat iemand het ziet,
11. dan zal de eed bij de HERE tussen hen beslissen, of hij niet zijn hand uitgestoken heeft naar de have van zijn naaste, en de eigenaar zal er genoegen mee nemen, de ander behoeft geen vergoeding te geven.
12. Maar indien het zonder meer van hem gestolen is, zal hij aan de eigenaar vergoeding geven.
13. Indien het zonder meer verscheurd is, zal hij het als bewijsstuk overleggen. Het verscheurde zal hij niet vergoeden.
14. Wanneer iemand van zijn naaste (een dier) leent, en het wordt gewond of sterft, terwijl de eigenaar er niet bij was, dan zal hij volledig vergoeding geven.
15. Indien de eigenaar erbij was, zal hij geen vergoeding geven. Indien het gehuurd was, is de schade in de huurprijs inbegrepen.
16. Wanneer iemand een maagd verleidt, die niet ondertrouwd is, en gemeenschap met haar heeft, dan zal hij haar tegen de volle bruidsprijs tot vrouw nemen.
17. Indien haar vader ten stelligste weigert haar aan hem te geven, dan zal hij de bruidsprijs der maagden aan zilver afwegen.

Voorschriften inzake gruwelijke zonden

18. Een tovenares zult gij niet in leven laten.
19. Alwie met een dier gemeenschap heeft, zal zeker ter dood gebracht worden.
20. Wie aan de goden offert, behalve aan de HERE alleen, zal met de ban geslagen worden.

Voorschriften betreffende hulpbehoevenden

21. Een vreemdeling zult gij niet onderdrukken, noch hem benauwen, want gij zijt vreemdelingen geweest in het land Egypte.

22. Geen enkele weduwe of wees zult gij verdrukken.
23. Indien gij dezen toch verdrukt, voorzeker zal Ik, indien zij luide tot Mij roepen, hun geroep horen,
24. en mijn toorn zal ontbranden en Ik zal u met het zwaard doden, zodat uw vrouwen weduwen worden en uw kinderen wezen.
25. Indien gij aan mijn volk, aan de arme bij u, geld leent, zult gij u niet als een schuldeiser jegens hem gedragen: gij zult hem geen rente opleggen.
26. Indien gij het opperkleed van uw naaste tot pand neemt, zult gij het hem vóór zonsondergang teruggeven,
27. want dat is zijn enige bedekking, dat is de bekleding voor zijn huid – waarin zal hij zich te ruste leggen? Wanneer hij tot Mij om hulp zal roepen, zal Ik horen, want Ik ben genadig.

Voorschriften inzake overheid, eerstelingen en het verscheurde

28. De goden zult gij niet vervloeken en een vorst onder uw volk zult gij niet verwensen.
29. Gij zult niet talmen, van uw graan- en van uw wijnoogst te geven. De eerstgeborene van uw zonen zult gij Mij geven.
30. Evenzo zult gij doen met uw runderen en met uw kleinvee: zeven dagen zullen zij bij de moeder blijven, op de achtste dag zult gij ze Mij geven.
31. Gij zult Mij heilige mensen zijn; vlees van dieren, die in het veld verscheurd zijn, zult gij niet eten, gij zult het voor de honden werpen.

***

Exodus 23

Voorschriften inzake de verhouding tot de naaste

1. Gij zult geen vals gerucht verbreiden; gij moogt de schuldige niet helpen als misdadig getuige.
2. Gij zult de meerderheid in het kwade niet volgen, noch in een rechtsgeding getuigenis afleggen met de meerderheid mee, om het recht te buigen.
3. Ook zult gij een onaanzienlijke niet voortrekken in zijn rechtsgeding.
4. Wanneer gij een verdwaald rund of ezel van uw vijand aantreft, zult gij ze hem zeker terugbrengen.
5. Wanneer gij de ezel van uw vijand onder zijn last ziet bezwijken, zult gij dit niet onverschillig aan hem overlaten. Gij zult hem zeker helpen met afladen.
6. Gij zult het recht van de arme onder u in zijn rechtsgeding niet buigen.
7. Van een bedrieglijke zaak moet gij u ver houden. De onschuldige en de rechtvaardige moogt gij niet doden, want Ik verklaar de schuldige niet rechtvaardig.
8. Een geschenk zult gij niet aannemen, want een geschenk maakt zienden blind en verdraait de zaak der onschuldigen.
9. De vreemdeling zult gij niet benauwen, want gij kent de gemoedsgesteldheid van de vreemdeling, omdat gij vreemdelingen zijt geweest in het land Egypte.
10. Zes jaar zult gij uw land bezaaien en zijn opbrengst inzamelen,
11. maar in het zevende zult gij het braak laten liggen en het met rust laten, opdat de armen van uw volk eten, en wat zij overlaten zal het gedierte des velds eten. Evenzo zult gij doen met uw wijngaard en met uw olijfbomen.
12. Zes dagen zult gij uw werk doen, maar op de zevende dag zult gij rusten, opdat uw rund en uw ezel uitrusten, en de zoon van uw slavin en de vreemdeling adem scheppen.

Voorschriften voor de verhouding tot de HERE

13. Ten aanzien van alles, wat Ik u bevolen heb, zult gij op uw hoede zijn; de naam van andere goden zult gij niet noemen, hij zal uit uw mond niet gehoord worden.
14. Driemaal in het jaar zult gij Mij een feest houden.
15. Het feest der ongezuurde broden zult gij onderhouden; zeven dagen zult gij ongezuurde broden eten, zoals Ik u geboden heb, op de bepaalde tijd van de maand Abib, want daarin zijt

gij uit Egypte getrokken; maar men zal niet met ledige handen voor mijn aangezicht verschijnen.
16. Ook het feest van de oogst, der eerstelingen van uw vruchten, die gij op de akker zaaien zult; en het feest der inzameling aan het einde des jaars, wanneer gij uw vruchten van de akker ingezameld hebt.
17. Driemaal in het jaar zullen al uw mannen voor het aangezicht van de Here HERE verschijnen.
18. Gij zult het bloed van mijn slachtoffer niet met iets gezuurds offeren, noch zal het vet van mijn feestoffer de nacht overblijven tot de morgen.
19. Het beste der eerstelingen van uw bodem zult gij in het huis van de HERE, uw God, brengen. Gij zult een bokje niet koken in de melk van zijn moeder.
20. Zie, Ik zend een engel vóór uw aangezicht, om u te bewaren op de weg en om u te brengen naar de plaats, die Ik bereid heb.
21. Neem u voor hem in acht en luister naar hem, wees tegen hem niet wederspannig, want hij zal uw overtredingen niet vergeven, want mijn naam is in hem.
22. Maar indien gij aandachtig naar hem luistert, en alles doet, wat Ik zeg, zal Ik uw vijanden vijandig bejegenen, en benauwen die u benauwen.
23. Want mijn engel zal voor uw aangezicht gaan en u brengen naar de Amoriet, de Hethiet, de Perizziet, de Kanaäniet, de Chiwwiet en de Jebusiet, en Ik zal hen vernietigen.
24. Gij zult u niet nederbuigen voor hun goden noch hen dienen en gij zult niet doen naar hun werken, maar gij zult ze volkomen vernielen en hun gewijde stenen zult gij geheel verbrijzelen.
25. Maar gij zult de HERE, uw God, dienen; dan zal Hij uw brood en uw water zegenen en Ik zal ziekte uit uw midden verwijderen.
26. Geen vrouw in uw land zal een misgeboorte hebben of onvruchtbaar zijn. Het getal uwer dagen zal Ik vol maken.
27. De schrik voor Mij zal Ik voor u uit zenden; Ik zal in verwarring brengen elk volk, waarmee gij in aanraking komt, en Ik zal al uw vijanden voor u doen vluchten.
28. Ook zal Ik hoornaars voor u uit zenden, opdat zij de Chiwwiet, de Kanaäniet en de Hethiet voor u uit verdrijven.
29. Ik zal hen niet in één jaar voor u uit verdrijven, opdat het land geen woestenij worde en het wild gedierte u niet te veel worde.
30. Langzamerhand zal Ik hen voor u uit verdrijven, totdat gij zo vruchtbaar wordt, dat gij het land in bezit kunt nemen.
31. En Ik zal u het gebied geven van de Schelfzee tot de Zee der Filistijnen en van de woestijn tot de Rivier, want Ik zal de inwoners van het land in uw macht geven, zodat gij hen voor u uit verdrijft.
32. Gij zult noch met hen noch met hun goden een verbond sluiten.
33. Zij zullen in uw land niet blijven wonen, opdat zij u niet tegen Mij doen zondigen, doordat gij hun goden gaat dienen, want dit zou u tot een valstrik zijn.

***

Exodus 24
De verbondssluiting

1. Tot Mozes zeide Hij: Klim op tot de HERE, gij en Aäron, Nadab en Abihu en zeventig van de oudsten van Israël en buigt u van verre neder.
2. Maar Mozes alleen zal tot de HERE naderen, zij echter zullen niet naderen, en het volk zal niet met hem opklimmen.
3. Toen kwam Mozes en deelde het volk al de woorden des HEREN en al de verordeningen mee, en het gehele volk antwoordde eenstemmig: Al de woorden, die de HERE gesproken heeft, zullen wij doen.
4. En Mozes schreef al de woorden des HEREN op. Vroeg in de morgen bouwde hij een altaar onder aan de berg, met twaalf opgerichte stenen overeenkomstig de twaalf stammen van Israël.

5. Toen zond hij de jongelingen der Israëlieten heen, en zij brachten brandoffers en offerden stieren als vredeoffers voor de HERE.
6. Daarop nam Mozes de helft van het bloed en deed het in bekkens, en de andere helft van het bloed sprengde hij op het altaar.
7. Hij nam het boek des verbonds en las het voor de oren van het volk en zij zeiden: Alles wat de HERE gesproken heeft, zullen wij doen en daarnaar zullen wij horen.
8. Toen nam Mozes het bloed en sprengde het op het volk en hij zeide: Zie, het bloed van het verbond dat de HERE met u sluit, op grond van al deze woorden.
9. En Mozes klom op met Aäron, Nadab en Abihu en zeventig van de oudsten van Israël.
10. En zij zagen de God van Israël en het was alsof onder zijn voeten een plaveisel lag van lazuur, als de hemel zelf in klaarheid.
11. Maar tot de vooraanstaanden der Israëlieten strekte Hij zijn hand niet uit; zij aanschouwden God en zij aten en dronken.
12. De HERE zeide tot Mozes: Klim op tot Mij, de berg op, en blijf daar, dan zal Ik u de stenen tafelen geven, de wet en het gebod, die Ik opgeschreven heb, om hen te onderwijzen.
13. Toen stond Mozes op met zijn dienaar Jozua, en Mozes besteeg de berg Gods.
14. Maar tot de oudsten zeide hij: Wacht hier op ons, totdat wij bij u terugkeren; Aäron en Chur zijn immers bij u, wie zaken heeft, moet zich tot hen wenden.
15. Daarop besteeg Mozes de berg, en de wolk bedekte de berg.
16. De heerlijkheid des HEREN rustte op de berg Sinai, en de wolk bedekte hem zes dagen lang; op de zevende dag riep Hij tot Mozes midden uit de wolk.
17. De verschijning van de heerlijkheid des HEREN was als verterend vuur op de top van de berg ten aanschouwen van de Israëlieten.
18. Mozes ging de wolk in en besteeg de berg. En hij bleef op de berg veertig dagen en veertig nachten.

Uit: NBG-vertaling 1951

***

en uit Jeremias (Jer. 34, 1-22) *en ook over het teruggeven van de vrijheid aan slaven* (Ex. 21, 1-11).

Jezus weidde hierover uit, maar zij onderbraken Hem welhaast en ondervroegen Hem weer over zijn leer van gisteren betreffende het brood van het leven: hoe kon Hij zich het levengevende brood noemen, dat uit de hemel nedergedaald was, daar men toch zijn oorsprong kende?

1097.

Nu herhaalde Jezus nogmaals al wat Hij tot nog toe over dit onderwerp geleerd had; en toen de Farizeeën met dezelfde opwerpingen voor de dag kwamen en weer hun vader Abraham en Mozes erbij betrokken en zeiden: “Hoe kunt GIJ dan God uw Vader noemen?” *vroeg Hij hun: “Hoe kunt GIJ*

Abraham uw vader en Mozes uw leraar noemen, aangezien gij Abrahams en Mozes' geboden niet onderhoudt, noch hun voorbeeldige levenswandel navolgt?" (Joa. 7, 19; 8, 39-40). *Hierop bracht Hij hun geheel hun wangedrag en boos schijnheilig leven openlijk onder de ogen, zodat zij beschaamd en verbitterd waren.*

Dan vervolgde hij zijn uiteenzetting (zoals zij verlangden) over het levengevend brood en zei: "Het brood dat Ik geven zal, is mijn vlees, dat Ik voor het leven van de wereld ten beste geven en overleveren wil."

Dit verwekte een nieuw en hevig gemor en gemompel: "Hoe kan Hij ons zijn vlees te eten geven?"

Maar Jezus leerde verder en veel uitvoeriger dan het in het Evangelie staat: "Wie mijn bloed niet zal drinken en mijn vlees niet zal eten, zal geen leven in zich hebben. Maar wie dit wel zal doen, zal het eeuwig leven hebben en Ik zal hem op de jongste dag opwekken; want mijn vlees is waarachtige spijs en mijn bloed een waarachtige drank. Wie mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, die blijft in Mij en Ik in hem. Zoals de levende Vader Mij gezonden heeft, en zoals Ik door de Vader leef, zó zal hij die Mij eet, door Mij leven. HIER is het brood dat uit de hemel nedergedaald is, geen brood gelijk het manna, dat uw vaderen aten en niettemin stierven. Wie DIT brood eet, zal in eeuwigheid leven."

Hij verklaarde dit alles nader met aanhalingen uit de profeten, en vooral uit Malakias, en Hij wees op de vervulling daarvan in Joannes de Doper, over wie Hij langdurig sprak(cfr. Mal. 3, 1).

En toen zij benieuwd vroegen: “Wanneer zult Gij ons die spijs dan wel geven?”, *antwoordde Hij duidelijk: “Op zijn tijd”, en Hij bepaalde een tijd in weken met een speciale uitdrukking* en ik rekende het uit en bekwam: één jaar, zes weken en enige dagen.

(Als wij rekenen vanaf 7 februari tot Witte Donderdag, 29 maart volgend jaar, bekomen wij één jaar, zes weken en acht dagen.)

De gemoederen waren geprikkeld en in Farizeeën hitsten de toehoorders op.

Het brood des levens. – Slot van Jezus’ rede. – Vierde dag (Joa. 6, 61-72).

1098.

8 februari; Sabbat. –

Jezus leraarde ‘s morgens en ‘s avonds in de synagoge (het was immers sabbat). Hij leerde voor een grote menigte volk

- *over de **zesde en zevende vraag** van het Onze Vader en*
- *over **de eerste** der acht zaligheden: “Zalig zijn de armen in de geest” en Hij gaf van alles de uitleg.*

Door de hier voorgehouden zaligheid verwierp Hij niet de wetenschap; Hij eiste slechts dat zij die gestudeerd hadden en geleerd waren, het om ze te zeggen zelf niet moesten weten, en dat ook de rijken in zekere zin niet mochten weten dat zij rijk waren.

Dit bracht zijn prikkelbare toehoorders weer aan het morren en zij zeiden: “Indien men het niet weet, dan kan men er ook geen gebruik van maken!”

Maar Jezus herhaalde en beklemtoonde: "Zalig zijn de armen in de geest. Men moet zich namelijk arm en behoeftig voelen en ootmoedig zijn vóór God, van Wie alle wijsheid komt en zonder Wie alle wijsheid een gruwel is!"

Zij kwamen terug op het onderwerp van gisteren en verzochten Hem zich nader te verklaren *over het brood des levens en over het eten van zijn vlees en het drinken van zijn bloed. En terwijl Jezus daarmee doorging en het hun voortdurend en ondubbelzinnig en beslist bevestigde,* morden velen, zelfs onder zijn leerlingen en zij zeiden: "Dit is een hard woord, wie kan dat aanhoren." (een onmogelijk aan te nemen bewering).

Jezus echter antwoordde: dat zij er geen aanstoot aan moesten nemen; dat er nog heel andere dingen zouden komen; en Hij voorzegde duidelijk dat men Hem zou vervolgen en dat in het uur van gevaar zelfs de getrouwsten Hem zouden verlaten en vluchten; dat Hij dan zijn vijand in de armen zou lopen en dat men Hem doden zou, maar dat Hij toch de vluchtenden niet zou verlaten, dat zijn Geest bij hen zou blijven.

Dit 'zijn vijand in de armen lopen' was niet letterlijk zo gezegd, het was eerder 'zijn vijand omarmen of erdoor omarmd worden', ik weet dit niet meer zo juist; Hij bedoelde, geloof ik, de kus en het verraad van Judas.

Toen zij zich hieraan nog meer ergerden, *zei Hij hun ook: "Maar wat zal het zijn, wanneer gij de Mensenzoon daarheen zult zien opvaren, waar Hij te voren was? De Geest is het die levend maakt; het vlees baat tot niets. De woorden die Ik tot u gesproken heb, zijn geest en leven. Waar onder u bevinden zich enigen die niet geloven; daarom zei Ik u: Niemand kan tot*

Mij komen, indien het hem niet door mijn Vader gegeven wordt."

1099.

Deze leerrede in de synagoge verwekte veel gemor, gehoon en misnoegdheid en misschien niet minder dan 30 leerlingen en aanhangers namen contact met de Farizeeën en spraken stil en morden met deze.
Die overlopers waren de laatst toegetredenen, inzonderheid de oppervlakkige, eenzijdige, bevooroordeelde Joannes-leerlingen.

Maar de apostelen en oudere leerlingen schaarden zich om Jezus en *Hij zei nog luidop dat het goed was dat de ontrouwen toonden van welk een geest zij kinderen waren, alvorens groter onheil te stichten.*

Toen Jezus de synagoge nu wilde verlaten, ontstond in de uitgang nog een gedrang: de Farizeeën en afvallige leerlingen, die ondertussen met elkander afgesproken waren, wilden Hem tegenhouden: Hij moest met hen nog disputeren; zij verlangden nog allerlei nadere verklaringen.

Maar zijn apostelen, trouwe leerlingen en vrienden omringden Hem en zo onttrok Hij zich aan hun opdringerigheid en Hij liet hen staan grommen, roepen en schelden. Hun praten en raaskallen onder elkander was juist gelijk het hedendaags ook nog zou zijn: "Ziet U wel! daar hebben wij het; wij hebben niets meer nodig uit zijn winkel! Hij heeft het voor ieder verstandig mens duidelijk uitgesproken dat Hij krankzinnig is; Hij verkoopt gruwelijke onzin! dringt ons een onaannemelijke en onverdraaglijke leer op! Men moet zijn vlees eten en zijn bloed drinken! God toch! God toch! Hij komt uit de hemel! Hij wil ten hemel varen!"

Jezus echter ging heen met de zijnen, die zich op verschillende wegen verstrooiden, (namelijk:) bij de woningen van Kornelius en Serobabel, (de 1e) ten noorden van de stad, en (de 2e) ten noorden van het dal (bedoeld is het ravijn, dat de woning van Serobabel

met zijn arbeidersdorp verbindt, zie fasc. 9, nr. 202, voetnoot 3); Serobabels woning lag aan het noordeinde van dit ravijn).

Zodra zij elkander op een aangeduide plaats ontmoet hadden, *sprak Hij nog tot hen over de ergernis van deze avond en vroeg de twaalf of ook zij Hem wilden verlaten.* Maar in aller naam sprak Petrus: "Heer, tot wie zouden wij gaan? GIJ hebt de woorden van het eeuwig leven, en wij hebben geloofd en ingezien dat Gij de Christus, de Zoon van de levende God zijt!"

Hierop antwoordde Jezus hem onder meer: "Ik heb u twaalven uitgekozen, en toch is één onder u een duivel!" Hierna gingen zij naar het huis van Petrus bij het Meer en namen er een maaltijd. Jezus was ook nog bij Maria.

Maria ontvangt verlichtingen.

1100.

Maar ik had ook nog een visioen, dat ik niet meer volledig kan weergeven.

De Moeder van Jezus was met andere vrouwen ook bij de laatste onderrichtingen van Jezus op de hoogte (leerheuvel) en in de synagoge tegenwoordig geweest. Hoewel zij van alle geheimenissen, die Jezus bij deze gelegenheid uitsprak, reeds zeer vroeg een ingestorte kennis had gehad, toch was zij zich deze nooit zo duidelijk bewust geweest als nu.

Want gelijk de 2e persoon van de Godheid het vlees in haar had aangenomen, een mens en haar kind was geworden, zo was in haar ook geheel deze dieper (bovenaardse) kennis in een ootmoedige, eerbiedvolle moederliefde tot Jezus verborgen gebleven.

Maar *nadat Jezus heden het geheim van zijn oorsprong, van zijn menswording en verblijf op aarde*

en van zijn terugkeer naar God, duidelijk, tot ergernis van de verblinde Joden geopenbaard had, richtte zich Maria's beschouwing intens op deze geheimen en ik zag haar deze nacht in haar kamer staan bidden.

Ik zag dat zij een gezicht, een zielsaanschouwing kreeg van de boodschap des Engels, van de geboorte en kindsheid van Jezus en van de werkelijkheid van haar moederschap en Jezus' kindschap, van het goddelijk zoonschap van Hem, die zij als haar kind behandelde.

En zij zag dit kind, haar eigen kind, als de Zoon van God en werd dieper bewust van grote geheimen, en dermate door gevoelens van ootmoed en eerbied overweldigd, dat zij in tranen wegsmolt.

En al deze aanschouwingen en verlichtingen hulden en verborgen zich nogmaals in het gevoel van haar moederliefde tot haar goddelijke Zoon, zoals de levende God zich in het Sacrament onder de gedaante van brood verbergt.

De twee koninkrijken.

Naar aanleiding van de scheiding tussen Jezus' leerlingen kreeg ik nog een andere grote voorstelling, maar ik ben nu te ziek om ze uitvoerig te verhalen.

Ik zag het rijk van satan en dat van Jezus in twee sferen.

Ik zag een stad, <u>het rijk van satan</u> en een vrouw, de Babylonische hoer, zijn profeten en profetessen, zijn wonderdoeners en apostels, alles omgeven door glans, veel prachtiger en rijker en voller dan het Rijk van Jezus. Ik zag daar koningen en keizers en zelfs vele priesters op ros en wagen rijden. Satan zetelde op een heerlijke troon.

Ik zag daarentegen <u>het Rijk van Christus</u> op aarde behoeftig en arm, vol nood en pijn; en ik zag Maria als de Kerk, en Christus

aan het kruis, ook als Kerk, en een zijingang door de wonde in zijn zijde, enz.

Hier kon K. niet verder spreken.

Meerdere dagen lang werd zij door bezoekers (cfr. nr. 1101, einde), aan wie zij geestelijke werken van barmhartigheid uitoefende, zo in beslag genomen, dat zij nauwelijks enige trekken uit haar visioenen aan de Pelgrim (= Brentano) kon verhalen. Bovendien was zij doodziek en aan vele brakingen onderhevig; hierdoor was zij in haar spreken ten zeerste verhinderd.

Ook zullen nog enige dagen de mededelingen karig zijn.

Noordwaarts reizend bezoekt Jezus Kana en Cydessa.

1101.

9 februari. –

Jezus ging heden, 9 februari, met de apostelen en trouw gebleven leerlingen naar Kana. De bruidegom van Kana, Natanael, is te Kafarnaüm en hij bad Hem om naar Kana mee te komen; dit ligt ongeveer 7 uren van Kafarnaüm.

Maria wordt te Kafarnaüm door iedereen, zelfs door de vijanden van Jezus, gewaardeerd om haar goedheid en onberispelijke levenswandel.

Maandag, 10 februari. –

Heden zag ik Jezus met de apostelen en leerlingen bij Gischala (4 km meer oostelijk) wandelen.

Hij onderrichtte hen en zei aan de 12 hun gedachten en gevoelens, ontleedde hun karakter en rangschikte hen in 3 groepen.

- *In de 1e stonden Petrus, Andreas, Joannes, Jakobus en Matteüs.*
- *In de 2e: Taddeüs, Bartolomeüs, Jakobus en Judas Barsabas.*
- *In de 3e: Tomas, Simon, Filippus en Judas Iskariot.*

Ook bij deze gelegenheid zei Jezus nogmaals: "Onder u is een duivel!". Hij zei hun hier al hun

gedachten, hun hoop en verwachting en zij waren uit hun evenwicht erdoor geslagen.

Dit wijzen op hun karaktertrekken geschiedde onder een lange toespraak over hun toekomstige beproevingen en moeilijkheden.

Dit rangschikken der leerlingen door Jezus in groepen was geen aanstelling van de enen over de anderen, maar een indeling op gelijke voet volgens hun hoedanigheden en bekwaamheden.

Judas Barsabas stond nogal dicht bij de groepen en vóór de omringende leerlingen, en *zo telde Jezus hem mee bij een van de 3 groepen (apostelen), en liet zich over zijn hoedanigheden uit.*

11 februari. –

Jezus ging met de apostelen en leerlingen naar Cydessa dat enige uren ten noorden van Betulië en ten westen van Gabara, en aan de noordzijde van het dal der baden van Betulië op een hoogte (of hoogvlakte van het gebergte) ligt, dat zich van west naar oost naar het dal van Magdalum (vlakte van Gennezaret) uitstrekt. (Op grote kaart 2 ziet men alles zeer duidelijk.)

Hier in Cydessa zijn vele heidenen van Tyrische afkomst en ook Joden (fasc. 19, nr. 841, voetnoot 433). Ook waren Farizeeën van de Jeruzalemse onderzoekingsraad van Kafarnaüm hierheen gekomen, om Jezus te bespieden.

12 februari. –

Jezus heeft hier geheeld en geleerd, doch er waren nog slechts weinige zieken. *Aan het einde van een lange redevoering* hebben de schriftgeleerden en Farizeeën Hem hier heden om een teken van de hemel gevraagd, en *Hij*

antwoordde in het bijzijn van al het volk, dat zich om Hem verdrong, om ook dit teken te zien: "Dit boos, overspelig geslacht vraagt om een teken, maar geen teken zal hun gegeven worden dan het teken van de profeet Jonas." (in de walvis: Mt. 12, 38-41).

Helaas!, noteert hier Brentano, de nadere omstandigheden van dit sinds zolang gewenste verhaal, alsook alle overige bijzonderheden van de laatste vier dagen zijn verloren gegaan ten gevolge van hinderende bezoeken (cfr. 1100, einde).

Jezus in Neftali. – Geeft de apostelen het charisma der genezing.

1102.

13 februari. –

Jezus is gisteren enige uren noordwaarts naar Neftali gegaan. Hij was er nog niet geweest, maar wel de leerlingen.
Het ligt enkele uren ten westen (noordwesten) van Kafarnaüm en niet ver ten zuiden van Safed.

Te Neftali predikte Jezus in de synagoge.

Het scheen mij zeer merkwaardig dat *Hij onderweg en in de herberg in zijn onderricht tot de leerlingen zei, dat zij voortaan bij hun genezingen en bij het uitdrijven van duivelen geen ander gebruik zouden volgen, dan hetgeen zij Hemzelf bij zulke gevallen zouden zien doen.*

Hij gaf hun de macht en de geest om met handenoplegging en zalving altijd te doen, wat Hij zou doen. Deze mededeling van macht geschiedde zonder handenoplegging, maar het was toch een wezenlijke overdracht van macht; zij stonden rondom Jezus geschaard.

Ik zag stralen van verschillende kleuren uit Hem op hen overgaan volgens de aard van de gaven en hun eigen gesteldheid, en zij konden niet nalaten te zeggen: "Heer, wij voelen een kracht in ons gekomen. Uw woorden zijn waarheid en leven!"

En nu wist ieder van hen zonder nadenken of aarzelen op welke wijze hij in alle omstandigheden moest helen; zij oefenden het ook zo uit, zonder zich vooraf te bedenken.

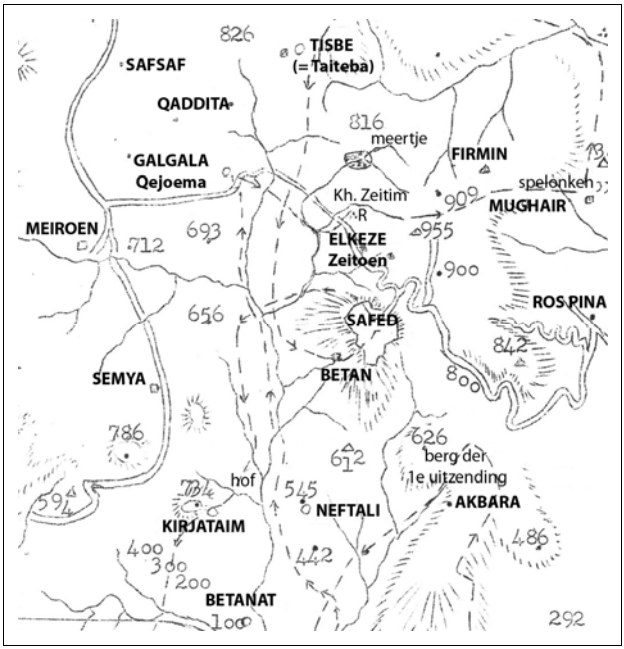

Herodes wint te Kafarnaüm inlichtingen in nopens Jezus. – Het hoofd van Joannes.

Heden zag ik ook 10 soldaten met enige officieren vanwege Herodes uit Hesebon naar Kafarnaüm komen; zij wonnen eerst inlichtingen over Jezus in bij de hoofdman Serobabel en dan bij de Farizeeën: wie Jezus was, wat voor wonderen Hij deed en wat

Hij onderwees; ook verlangden zij Jezus met zich mee te nemen naar Herodes, aangezien deze Hem verlangde te zien.

De hoofdman zei natuurlijk alle goed over Jezus, vertelde hun het wonder dat aan zijn zoon geschied was, gelijk alle overige wonderen die Jezus in Galilea gewrocht had. In zijn verslag stelde Hij Jezus en zijn werken naar best vermogen in hun waar daglicht voor.

De Farizeeën integendeel spraken geheel anders. Zij verklaarden dat zij geen macht op Hem hadden, dat Hij een landloper was van geringe afkomst, die met allerlei gepeupel rondliep, een nieuwe, ongehoorde leer verkondigde en wel aanzienlijke wonderen deed, doch waarschijnlijk door de duivel. Overigens had men niets van Hem te duchten, daar zijn aanhang bestond in arme onwetende mannen, misleide vrouwen en zondaressen.

1103.

Met dit rapport keerden de soldaten naar Herodes terug; zij waren uit een gans nieuwe afdeling, die Herodes tot lijfwacht diende en die hij van zijn bijzit bekomen had: soldaten, vermoed ik, uit de bezittingen van Herodias of van een oom van haar.

Herodias, gelijk ook haar moeder Berenike, is onwettig. Abigaïl, die op het kasteel te Betaramfta woont, is, meen ik, een zuster van haar moeder.

Herodes was door de tijdingen uit Tirza zeer aandachtig op Jezus geworden. Sedert de moord op Joannes verkeert hij in grote angst, in twijfel en onrust. Hij heeft met de Herodianen beraadslaagd en Sadduceeën uit Jeruzalem ontboden, om hen over de verrijzenis der doden te ondervragen; hij is op de gedachte gekomen dat Jezus de verrezen Joannes zou kunnen zijn (Mt. 14, 1-2; Mk. 6, 14; Lk. 9, 7). Hij heeft alles nagevorst, wat Joannes over Jezus verklaard had; hij heeft vele soldaten tezamen getrokken; anderzijds heeft hij van zich verwijderd allen die met Joannes te maken gehad hebben, vooral tijdens zijn gevangenschap.

In deze dagen werd mij weerom getoond in welke toestand en omstandigheden zich het hoofd van Joannes bevindt; ik hoop dat zijn verwanten het weldra in hun bezit zullen krijgen, nl. wanneer men de vuilnisput zal reinigen.

Ook de 2 soldaten die Jezus gevolgd zijn, hebben met dit doel stappen gedaan. Vroeger waren zij Herodianen en behoorden tot de bende die Joannes gevangen heeft genomen.

Jezus te Elkeza 2. – Twist met de Farizeeën (Mt. 15, 1-20; Mk. 7, 1-23).

1104.

14 februari. –

De stad waarheen Jezus zich gisterenavond met de leerlingen begaf, ligt ongeveer 1,5 uur ten noorden van Kafarnaüm, drie kwartier van de Jordaan en tegenover Betsaïda-Julias, dat even zuidelijker over de Jordaan gelegen is, Julias ligt niet dicht bij de uitmonding van de Jordaan in het Meer, want tussen Betsaïda-Julias en het Meer ligt nog een dal (de vlakte Batihah) vóór de berg der acht zaligheden (zelfde berg als der eerste broodvermenigvuldiging). Een kwartier meer zuidelijk dan de stad waar Jezus nu is, gaat men langs een brug over de Jordaan.

De naam van de stad klinkt als Elkeza, Elkeze[577]. Ze bestaat uit twee delen, die door een riviertje gescheiden zijn.
Dit vloeit van hier naar de Jordaan langs de berg van Safed om.

---

[577] **Elkeza = Elkeze = (ruïne) Kerazeh**. – De ligging van de stad, wier naam ongeveer luidde als Elkeze is onbekend.

Bij benadering kiezen wij er voor de aanzienlijke ruïne Kerazeh, 4 km ten noorden van het Meer en een uur ten westen van de Jordaan.

Het grootste van de twee ruïnegedeelten ligt op een rotsplateau, vanwaar men een heerlijk uitzicht heeft op het Meer. We geven er geen nadere beschrijving van omdat ons vermoeden onzeker is.

(Onverstaanbare mededeling, rivierverwarring, zie VOORREDE, nr. 11).

Het ene deel van de stad ligt hoger, het ander lager, naar het Jordaandal toe. Hier zijn Joden en heidenen, Jezus was ten huize bij mensen, met wie Hij op hun verzoek naar hier meegekomen was. *Hij genas deze morgen verscheidene zieken in de huizen en predikte hier en daar;* de apostelen verspreidden zich in de omstreken, heelden en predikten.

's Avonds ging Jezus met al zijn leerlingen naar de synagoge en hield daar de sabbatlering, waarin ook van het bouwen van de tempel door Salomon sprake was (I Kon. 5e en 6e hoofdstuk.)

1 Koningen 5
De toebereidselen tot de bouw van de tempel

1. Chiram nu, de koning van Tyrus, zond zijn dienaren naar Salomo, omdat hij gehoord had, dat men hem tot koning gezalfd had in de plaats van zijn vader, want Chiram was altijd met David zeer bevriend geweest.
2. En Salomo liet aan Chiram zeggen:
3. Gij weet, dat mijn vader David niet in staat was voor de naam van de HERE, zijn God, een huis te bouwen wegens de oorlog, die zij van alle kanten tegen hem voerden, totdat de HERE hen onder zijn voetzolen gelegd had.
4. En nu heeft de HERE, mijn God, mij rust gegeven allerwegen; er is geen tegenstander en generlei onheil.
5. En zie, ik denk voor de naam van de HERE, mijn God, een huis te bouwen, zoals de HERE mijn vader David toegezegd heeft: uw zoon, die Ik in uw plaats op uw troon zal zetten, die zal dat huis voor mijn naam bouwen.
6. Gebied dan, dat men voor mij cederen van de Libanon velle, en laat mijn knechten uw knechten helpen, en het loon uwer knechten zal ik u geven geheel zoals gij het bepalen zult, want gij weet, dat onder ons niemand is, die zoveel verstand heeft van bomen vellen als de Sidoniërs.
7. Zodra Chiram de woorden van Salomo hoorde, verheugde hij zich zeer en zeide: Geprezen zij heden de HERE, die aan David een wijze zoon gegeven heeft over dit talrijke volk.
8. En Chiram liet aan Salomo zeggen: Ik heb gehoord wat gij mij hebt laten zeggen; ik zal alles doen wat gij wenst, betreffende het cederhout en het cypressehout.
9. Mijn knechten zullen het van de Libanon naar de zee brengen, en ik zal het in de zee aan vlotten leggen (en ze vervoeren) tot aan de plaats die gij mij zult opgeven, en ze daar uit elkander slaan, zodat gij het kunt halen; gij echter moet mijn wens vervullen door spijze te leveren voor mijn hof.
10. Zo gaf Chiram aan Salomo voortdurend cederhout en cypressehout, zoveel als hij wenste,
11. terwijl Salomo aan Chiram twintigduizend kor tarwe als voedsel voor zijn hof gaf en twintig kor olie van gestoten olijven; dit gaf Salomo aan Chiram jaar op jaar.
12. De HERE nu had Salomo wijsheid geschonken, zoals Hij hem had toegezegd. En er was vrede tussen Chiram en Salomo, en die beiden sloten een verbond.
13. En koning Salomo riep uit geheel Israël een lichting op voor herendienst; de lichting bedroeg dertigduizend man.

14. Van hen zond hij maandelijks bij afwisseling tienduizend naar de Libanon, zodat zij één maand in de Libanon waren en twee maanden thuis; en Adoniram stond over de herendienst.
15. Voorts had Salomo zeventigduizend lastdragers en tachtigduizend steenhouwers in het gebergte,
16. behalve Salomo's hoofdopzichters over de arbeid, drieduizend driehonderd, die aangesteld waren over het volk dat de arbeid verrichtte.
17. En de koning gebood, dat men grote, kostbare stenen zou uitbreken om het huis op gehouwen stenen te grondvesten.
18. De bouwlieden van Salomo en van Chiram en de Giblieten behieuwen de boomstammen en de stenen, en maakten ze pasklaar voor de bouw van het huis.

***

1 Koningen 6
Salomo's tempelbouw

1. In het vierhonderd tachtigste jaar na de uittocht der Israëlieten uit het land Egypte, in het vierde jaar van Salomo's regering over Israël, in de maand Ziw, dat is de tweede maand, bouwde hij het huis voor de HERE.
2. Het huis dat koning Salomo voor de HERE bouwde, was zestig el lang, twintig el breed en dertig el hoog.
3. De voorhal aan de voorzijde van de hoofdzaal van het huis was twintig el lang over de breedte van het huis en tien el diep, vóór aan het huis.
4. Ook maakte hij aan het huis vensters van eng latwerk.
5. Voorts bouwde hij tegen de muur van het huis een aanbouw, rondom tegen de muren van het huis, rondom tegen de hoofdzaal en de achterzaal; en hij maakte die rondom met verdiepingen.
6. De benedenste verdieping had een breedte van vijf el, de middelste van zes el en de derde van zeven el, want hij bracht aan het huis rondom van buiten inkortingen aan om niet in de muren van het huis in te hoeven grijpen.
7. Toen het huis gebouwd werd, werd het opgetrokken van steen, afgewerkt aan de groeve, en geen hamer of beitel of enig ijzeren gereedschap werd gehoord bij het bouwen van het huis.
8. De toegang tot de benedenste verdieping was aan de rechtervleugel van het huis, en met wenteltrappen ging men op naar de middelste en van de middelste naar de derde.
9. Toen hij de bouw van het huis voltooid had, dekte hij het huis bij wijze van vakken en rijen met cederhout.
10. En nadat hij de aanbouw tegen het gehele huis opgetrokken had, (elke verdieping) vijf el hoog, betimmerde hij het huis met cederhout.
11. En het woord des HEREN kwam tot Salomo:
12. Aangaande dit huis, dat gij bezig zijt te bouwen – indien gij in mijn inzettingen wandelt, mijn verordeningen doet en al mijn geboden in acht neemt door daarnaar te wandelen, zal Ik aan u het woord gestand doen, dat Ik tot uw vader David gesproken heb,
13. dat Ik te midden der Israëlieten zal wonen en mijn volk Israël niet zal verlaten.
14. Toen Salomo de bouw van het huis voltooid had,
15. betimmerde hij de muren van het huis van binnen met cederen planken; van de vloer van het huis af tot de balken van de zoldering overtrok hij ze van binnen met hout; hij bedekte echter de vloer van het huis met cypressen planken.
16. Voorts schoot hij de twintig el achter aan het huis af met cederen planken, van de vloer af tot de balken, en bouwde het daarbinnen tot een achterzaal, tot het heilige der heiligen.
17. En veertig el mat het huis, namelijk de hoofdzaal, daarvóór.
18. En cederhout was aan het huis van binnen: beeldwerk van kolokwinten en open bloemknoppen; het was alles cederhout, er was geen steen te zien.
19. Zo richtte hij binnen in het huis een achterzaal in, om daar de ark van het verbond des HEREN te plaatsen.

20. De achterzaal nu was twintig el lang, twintig el breed en twintig el hoog, en hij overtrok die met gedegen goud; hij maakte ook een altaar van cederhout.
21. En Salomo overtrok het huis van binnen met gedegen goud, en liet (een voorhangsel) lopen aan gouden kettingen vóór de achterzaal, die hij met goud overtrokken had.
22. Ja, het gehele huis overtrok hij met goud, totdat het gehele huis daarmede bedekt was; ook overtrok hij het gehele altaar dat bij de achterzaal behoorde, met goud.
23. Voorts maakte hij in de achterzaal twee cherubs van oleasterhout van tien el hoog.
24. Vijf el was de ene vleugel van de cherub en vijf el was de andere vleugel van de cherub; tien el van het ene tot het andere einde van zijn vleugels.
25. De andere cherub was ook tien el; de beide cherubs hadden dezelfde maat en dezelfde gedaante.
26. De hoogte van de ene cherub was tien el en evenzo die van de andere cherub.
27. Hij plaatste de cherubs in het binnenste vertrek en zij spreidden hun vleugels uit, zodat de vleugel van de ene aan de ene muur raakte, en de vleugel van de andere cherub aan de andere muur, terwijl hun vleugels aan elkander raakten in het midden van het huis.
28. En hij overtrok de cherubs met goud.
29. En op al de muren van het huis rondom, die van de binnenste en van de buitenste zaal, bracht hij ingesneden beeldwerk aan: cherubs, palmen en open bloemknoppen.
30. Ook de vloer van het huis, die van de binnenste en van de buitenste zaal, bedekte hij met goud.
31. Als toegang tot de achterzaal maakte hij deuren van oleasterhout; het geraamte der posten vormde een vijfhoek.
32. De beide deurvleugels waren van oleasterhout, en hij bracht daar beeldwerk op aan: cherubs, palmen en open bloemknoppen, en overtrok ze met goud; hij legde het goud op de cherubs en de palmen.
33. Evenzo maakte hij voor de toegang naar de hoofdzaal posten van oleasterhout, die een vierhoek vormden,
34. en twee deurvleugels van cypressehout, de ene deurvleugel met twee draaibare vleugelhelften en de andere deurvleugel met twee draaibare vleugelhelften.
35. En hij bracht daar cherubs, palmen en open bloemknoppen op aan en overtrok het met goud, dun uitgeslagen over het graveerwerk.
36. Hij ommuurde de binnenste voorhof met drie rijen gehouwen stenen en één rij gehouwen cederen balken.
37. In het vierde jaar werd het huis des HEREN gegrondvest, in de maand Ziw,
38. en in het elfde jaar, in de maand Bul, dat is de achtste maand, was het huis in al zijn onderdelen en geheel volgens bestek voltooid; hij bouwde het dus in zeven jaar.

Uit: NBG-vertaling 1951

***

Ik herinner me nog dat Hij de apostelen en leerlingen toesprak als waren zij de bouwlieden die op het Libanon-gebergte cederbomen velden en (een tempel) bouwden. Hij sprak ook over de versiering van het binnenste van de tempel.

Gedurende deze lering ontmoette Hij geen noemenswaardige tegenspraak, maar na de oefening nodigden vele Farizeeën, ook

van die te Kafarnaüm, die zijn redevoering gehoord hadden, Hem tot een maaltijd uit.

Zij aten in een open feesthuis. Vele mensen verzamelden zich rond hen, om te horen *wat Hij zei en leerde* en vele armen werden gespijzigd. Toen de Farizeeën onder het eten bemerkten dat zijn leerlingen zich niet eerst de handen wasten, vroegen zij Hem, waarom zijn leerlingen de overleveringen van hun vaderen niet onderhielden, noch de gebruikelijke reinigingen in acht namen. *Maar Jezus vroeg hun van zijn kant waarom zij de WET niet onderhielden, en waarom zij, zogezegd op grond van overleveringen, zich gerechtigd achtten de wet te overtreden, die gebiedt vader en moeder te eren, en Hij brandmerkte hun schijnheiligheid en hun ijdel formalisme met al hun reinigingen.*

Nadat onder al dit gekibbel de maaltijd ten einde gelopen was, ging *Jezus buiten en riep al het volk tezamen,* dat zich aanstonds vóór de zaal verdrong, *en zei: "Hoort het allen en begrijpt het: niets wat van buiten langs de mond in de mens ingaat, verontreinigt hem, maar wel wat uit zijn binnenste naar buiten komt, verontreinigt hem! Wie oren heeft om te horen, hore het!"*

Toen Jezus nu in zijn herberg teruggekeerd was, zeiden de leerlingen dat die woorden de Farizeeën gevoelig gekwetst hadden, *maar Hij zei hun: "Elke plant die niet door mijn Vader geplant is, zal met tak en wortel uitgerukt worden! Laat ze begaan! het zijn blinden en leiders van blinden, maar wanneer de ene blinde de andere leidt, dan vallen zij beide in de kuil."*

Hierop zei Petrus: "Verklaar ons dit!"

Jezus antwoordde: "Zijt ook Gij zonder begrip, enz.", zoals bij Matteüs 15, 13-20.

1105.

15 februari; Sabbat. –

Jezus zette heden de sabbatlering nog voort en leerde ook weer, gelijk over het algemeen in de laatste tijd, uit de profeet Malakias. Velen bereidde Hij ook voor op de doop: Joden en heidenen die Hij in de namiddag in hun stadswijken bezocht. In de hof der baden bij de beek, die de stad in tweeën verdeelde, werd gedoopt.

's Avonds sloot Hij de sabbatlering en de Farizeeën begonnen Hem opnieuw verantwoordelijk te stellen voor de onregelmatigheid van de leerlingen in het vasten.

Jezus bracht de Farizeeën hun gierigheid en onbarmhartigheid als tegenverwijt in en sprak: "De leerlingen eten na veel arbeid, wanneer niet alleen zij, maar ook de anderen te eten hebben. Maar hebben de anderen honger, dan staan zij het hunne aan die anderen af, en God zegent hun liefdedaad." Hij herinnerde daarbij aan hetgeen zij bij de brood-vermenigvuldiging gedaan hadden, hoe zij bij die gelegenheid hun broden en hun vissen aan de hongerigen afgestaan hadden en Hij vroeg hun of zij ooit iets dergelijks gedaan hadden.
Hij herhaalde hier ook nog het een en ander van wat Hij gisteren reeds gezegd had.

Na het sluiten van de sabbat verliet Jezus de stad; zij reisden noordwaarts en lieten Safed links en sliepen 's nachts in ledige tenthutten van een legerplaats van heidenen, die hier gekampeerd hadden. Tot hier konden zij een weg van wel 3 uren afgelegd hebben.

Jezus leerde onderweg gedurig over het gebed;
Hij legde hun het Onze Vader naar zijn geestelijke betekenis uit en zei hun dat zij tot nog toe geen

waardig gebed gedaan hadden (cfr. Joa. 16, 24);
en toen zij zich daarover verontschuldigden, *wees Hij er hen op dat zij, gelijk Ezaü, baden om het vet van de aarde, doch dat zij, gelijk Jakob, moesten bidden om de dauw van de hemel* (cfr. Gen. 27, 28-29), ***dat zij niet om geestelijke goederen, noch om de zegen der verlichting baden; dat zij niet baden om het Rijk Gods volgens Gods bedoeling en wil,*** *maar gelijk zij het zich voorstelden en dat zij tijdelijke voordelen en geruststelling, verzekering verwachtten.*

De zienster vertelde nog, doch te verward dan dat het weergegeven zou kunnen worden, een groot visioen dat haar verleend werd in aansluiting bij *Jezus' leer over het gebed.*

Daarin werd haar geopenbaard en aangetoond de vele onvolmaaktheden, heden ten dage, zowel van het openbaar als van het privaat gebed.

Daarna beschreef zij nog verscheidene steden in dit gewest en maakte in het bijzonder gewag van een vestingstad, die van zwarte steen was gebouwd en zich boven het Jordaandal verhief.

Zij zei erover: Ze ligt ten noordwesten (ten noorden) van Safed in het gebergte. Ten westen van dit gebergte en in de schaduw ervan, ligt, zich naar het zuiden uitstrekkend, een streek woest land, het land Kaboel, meen ik; het is rijk aan steden; ze zien er zeer wonderlijk uit, bijna gelijk een grote vloot van schepen, want de dakterrassen der huizen staan vol staakwerk, waarop doeken uitgespannen zijn[578].

---

[578] **Kedes = Kedes-Neftali = Qadis = Qades.** – De stad van zwarte steen, uitstekend boven het Jordaandal is Kedes, ook genoemd Kedes-Neftali, omdat ze in het stamgebied van Neftali gelegen is.

De zwarte steen is de basaltsteen, waarin ook vele Oostjordaanse steden gebouwd zijn. De stad heeft haar oude naam bewaard en heet Qadis,

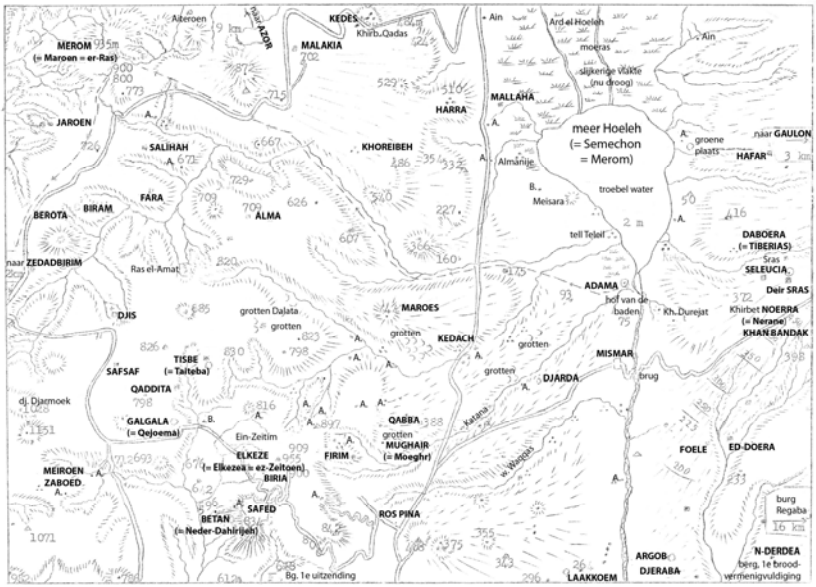

Qades, en ligt 8 km ten noordwesten van het meer Merom en 18 km vlak ten noorden van Safed op een niveau van 484 m.
De resten bedekken een dubbele heuvel, door een kleine diepte gescheiden.

Men vindt er buitengewoon interessante ruïnes van openbare gebouwen en tempels en de grondmuren van vele huizen, ook voorname grafsteden.
Rondom de dubbele heuvel strekt zich een groenende vlakte uit.
Ten westen verheft zich het gebergte, dat over een geringe afstand spoedig gestegen is van een niveau van 500 m tot 800 m en eindelijk zelfs tot 900 m bij Maroen. Aan het westen van deze bergketen ligt de strook land Kaboel in de schaduw van het gebergte, wanneer nl. de zon opkomt tot ze een aanzienlijke hoogte bereikt heeft.

Kedes lag ook, volgens Flavius Josephus op een geringe afstand van Berota, dat Birim + Biram moet zijn.

Men kan hierover herlezen wat gezegd is in fasc. 14, nr. 499, waar men ook het essentiële vindt over Kades; zie ook grote kaart 2.

Over en door deze stad loopt nu Jezus' weg in noordelijke richting.

Jezus te Kedes-Neftali.

1106.

16 februari. –

Heden middag zag ik Jezus met de leerlingen ten noordwesten van Safed op een hoogte door een zwarte bergvesting gaan; ze heet Kedes en is een levietenstad en tevens vrijstad (Jos. 20, 7; 21, 32).
De rechter Barak, die Sisera en zijn leger versloeg, is hier geboren (Recht. 4, 6).

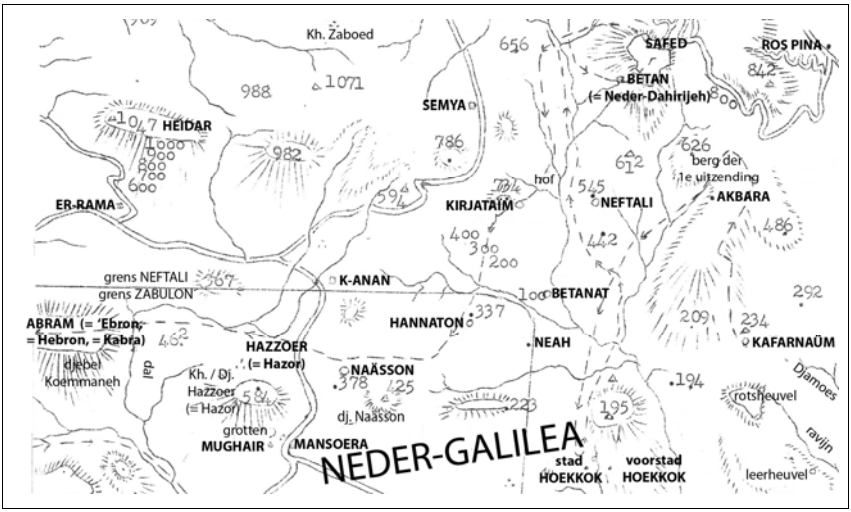

De stad heeft dubbele muren en torens van zwartglinsterende steen; ze ligt op een hoogte, enkele uren ten noorden van Safed, doch op een lager niveau dan dit (nl. 484 m tegen 836 m), en ze ziet neer op een kleine rivier, die in de Jordaan of in het meer Merom uitmondt. Men ziet ten noorden en ten westen van de stad nog vele steden op het gebergte, waarover Jezus nu naar Tyrus wil gaan. Jezus is hier (in Kedes) slechts doorgepasseerd. Van de stad waar Jezus de sabbat gehouden heeft, ligt Kedes wel een tiental uren verwijderd.

Heden heeft af en toe een groep heidenen en Joden uit dit grensgebied Jezus een eind ver vergezeld, en *Hij heeft hen op de weg al gaande onderwezen;* zij kwamen gedeeltelijk van zijn toespraken en genezingen te Kafarnaüm naar huis terug. *Verscheidene werden nog door Jezus, en enkele anderen door de apostelen genezen.*

Hier in de nabijheid van Kedes-Neftali zijn ijzermijnen. Jezus ging dwars door Kedes en trad aan de andere zijde buiten de stad in een herberg; er zijn daar vele herbergen bij elkaar gelegen. Enige Farizeeën volgden Hem in de herberg en *Hij had een dispuut met hen over een veelbesproken gebeurtenis* die ik me niet meer herinner. *(Wellicht de bouwramp te Jeruzalem).*

Nadat Hij zich verkwikt had, ging Hij van hier weg; zij trokken in noordelijke richting afwaarts en dan weer opwaarts bijna 4 uren ver. (Zij DALEN af naar de Jordaanvallei toe, en stijgen dan opwaarts, tevens noordwaarts, want het verval van de Jordaan en zijn vallei is opvallend sterk).

Dit vertelde zij 's avonds om 5 uur; zij had het 's namiddags van 1 tot 3 uur gezien; zij was de gehele dag door in beschouwing en, terwijl zij zich een tijdlang in haar bed opgericht hield en met haar hoofd op de opgetrokken knieën en op de armen gesteund zat, zei zij in volkomen wakkere toestand het volgende:

1107.

Dáár gaan zij nu door smalle bergwegen, meer noordelijk, een paar uren van Kedes, en dalen dieper in het dal (Jordaandal) af; zij zijn alleen (zonder gezellen) en gaan op één lijn achter elkander. Hoe flink en gezwind stappen zij voorwaarts; met grote schreden en opvallend voorovergebogen trekt de groep als een kronkelende slang langs de paden.

Jezus spreekt nog steeds over het gebed. Hij heeft hun gezegd dat (sommige) heidenen zelf de gebeden om

tijdelijke goederen geringschatten en dat zij om de eeuwige goederen baden; dit had ik nog nooit vernomen.

(Bedoeld zal wel zijn de een of andere persoon, zoals b.v. de Syrofenicische vrouw, waarover straks).

Zij gaan naar een kleine stad, die aan de zonnekant van de helling van het dal, tussen vele tuinen verspreid ligt. Er zijn daar spalierwanden, met leibomen er tegen uitgebreid. Er zijn ook vele gewassen, welriekende kruiden en gewone vruchtbomen; het is als een tuinenstad; zij hebben daar hun laatste eigen herberg. Ook te Elkeze verbleven zij in de hunne (fasc. 14, nr. 535, voetnoot 254)[579].

Jezus in de stad Dan.

1108.

17 februari = 1 Adar; Nieuwe Maan. –

Jezus is gisterenavond met de leerlingen in Dan, ook Laïsj genaamd – men noemde het hier Lesjem – aangekomen[580];

---

[579] Na in het Jordaandal afgedaald te zijn, moeten zij, om de stad Dan te bereiken, weer stijgen; dit is normaal, want ze moeten stroomopwaarts, maar wat abnormaal is, dit is de vlugge stijging, nl. 14 m per km.

Dit is alle reizigers opgevallen: "Het gewest stijgt met hoogvlakten trapsgewijze omhoog." (Le Camus).

De stad Dan naderend noteert Delancker: "Opnieuw klauteren en klimmen wij op hoogten en komen bij het vermaarde Dan."

Uit de tegenovergestelde richting komend zegt een ander reiziger: "Vanaf Dan daalden wij een zeker aantal terrassen af, altijd lager, dwars door goed bevloeide vruchtbare velden, zonder een spoor van moeras en kwamen na een uur bij de Nahr Banias, die daar met GROTE SNELHEID in een DIEP, maar bloot ravijn vloeide." (Robinson, aangehaald in D.B. Jourdain, k. 1716).

[580] **Dan = Laïsj, Lesjem = (huidige) Qadi**. – Een woord over Dan.

De oorspronkelijke naam was en bleef nog lange tijd, gelijktijdig met de naam Dan: Laïsj, Lesjem.

Hoe de Danieten deze heidense stad veroverden, vertelt de H. Schrift tweemaal: “De Danieten, die hun gebied te eng vonden, trokken op, vielen Lesjem aan en namen het in bezit. Zij gingen er wonen en gaven aan Lesjem de naam Dan, zoals hun vader heette.” (Jos. 19, 47).
Deze verovering wordt uitvoeriger beschreven in Rechters 18.

‘Dan’ betekent: ‘rechter’ en de Arabische naam ‘Qadi’, door de huidige plaats gedragen, is er de vertaling van.

Tell Qadi ligt 4 uren ten noorden van het meer Merom en even ver ten noordoosten van Kedes en 4 km ten westen van Banias.

Van Dan is nauwelijks een kleine rest overgebleven, wat te minder verwonderlijk is, daar het volgens K. bestond uit landhuizen met tuinen, een soort landbouwstad verspreid rondom een kleine heuvel, die de stad tot burcht of hoogstad diende.

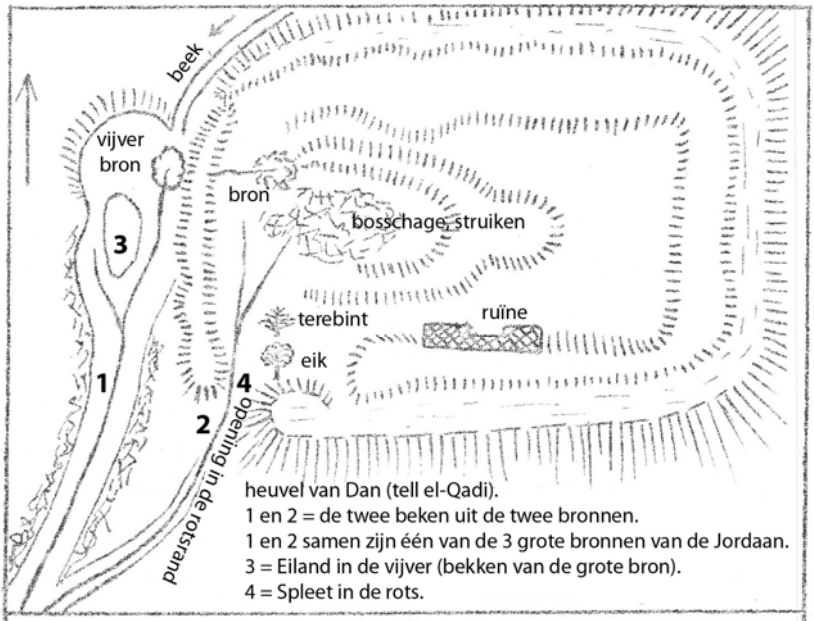

nr. 1108 : Ligging van Dan = Laïsj = Lesjem (hoogstad)

Hierboven vindt men de heuvel van Dan (tell el-Qadi).
De plaats is immers belangrijk, omdat uit de heuvel de grootste van de 3 bronnen komt, die de Jordaan vormen.

De heuvel vormt een rechthoek met afgeronde hoeken. Afmetingen: 320 m bij 250 m; totale omtrek 1300 m; heeft dus een veel kleiner oppervlakte dan het Tempelplein te Jeruzalem.

De heuvel is 20 m hoog aan de zuidkant en slechts 10 m aan de noordkant. Opeens immers vormt de omringende bodem zulk een trap opwaarts.
De hoogste rand was oudtijds met een muur bebouwd. Op meerdere punten bestaan er nog resten van. De bodem binnen de ringmuur vormde een verdieping, gelijkend op de krater van een vulkaan.

- In het westelijk gedeelte van dit bekken ontspringt een zeer overvloedige bron van ijskoud en kristalhelder water; dit vormt aanstonds een beek, die met grote snelheid vooruitschiet door een dichte wildernis van vijgenbomen, platanen, kruipende wingerds, reusachtig riet, distels, hoog gras en struiken; dan dringt de ontstane stroom door een spleet in de rotsrand bij de zuidwesthoek van de heuvel, holt verder en mondt uit in de vlakte.
- Buiten de muur aan zijn voet, naar de noordwesthoek toe, ontspringt een tweede bron, even aanzienlijk als de eerste, met even koel en helder water. De stroom vult een ruime bak, richt zich verder zuidwaarts en verenigt zich weldra met de rivier, die van de heuvel door de rotsspleet afdaalt.
  Verenigd vormen ze de **Nahr el-Leddan**.
  Anderhalf uur zuidelijker vloeit de Leddan samen met de **Nahr Banias** en
- weer 1,5 uur verder met de **Nahr Hasbani**, de derde bron van de Jordaan.

Het water van de bronnen van Dan is driemaal zo overvloedig als dat van de bron van Banias. Op het hoogste punt van de heuvel van Dan in het midden van de zuidrand (niveau: 204 m) heeft men een schilderachtig uitzicht op:

- de hoge djebel Hoenin in het westen (900 m),
- op de Libanon in het noordwesten,
- op de Grote Hermon in het noordoosten,
- op de bergketen van Gaulon of Gaulanitis in het oosten.

Dan komt in de H. Schrift herhaaldelijk voor in de uitdrukking ‘van Dan tot Berseba’, waarmee men het H. Land in zijn gehele uitgestrektheid bedoelt.

“Dan”, zegde K., “ligt aan de zonnekant van de helling van het dal.”
Bedoeld is de zuidhelling van het Hermongebergte, die de noordhelling is van het dal. Aanstonds achter Dan en het naburige Banias begint de Hermon op te rijzen, zoals men op de volgende kaart kan zien.

zij hadden van Kedes ongeveer 4 uren, eerst afwaarts, dan opwaarts te gaan.

De stad Dan ligt aan de voet van een hoog gebergte (nl. Grote Hermon, met top van 2800 m, 5 uren ten noordoosten van Dan).

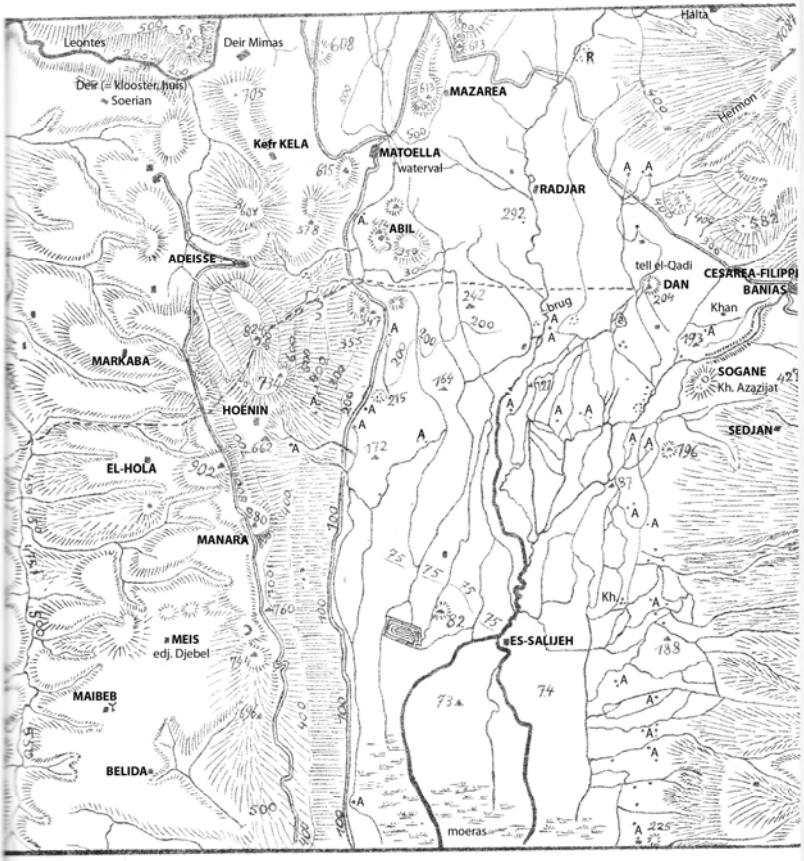

nr. 1113 : Overrijk bewaterd gewest. Puntlijn = weg van Jezus op zijn reis van Dan over het hooggebergte naar de Syro-fenicische vrouw.

Deze kaart illustreert ook treffend een boven geciteerd woord van Robinson, die dit gewest doorkruiste: “Wij rijden door goed bevloeide, vruchtbare velden.”

Er vloeit een riviertje naast de stad, waarvoor men een doorgang gemaakt heeft. (*Ein Flüsschen, welches sie durchgeleitet haben.)*

Waarschijnlijk is de beek bedoeld, die door een spleet van de rots in de vlakte uitmondt; zie tekst in voetnoot.

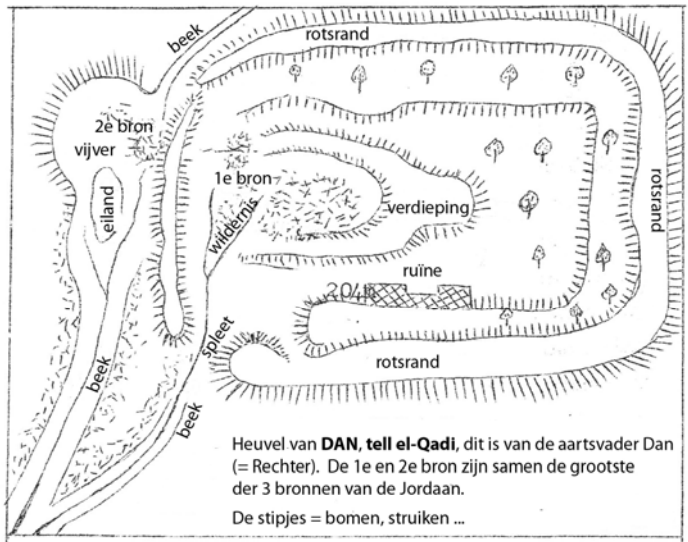

nr. 1108; De vereenzelviging van DAN, LESJEM met tell el-Qadi lijdt geen twijfel. DAN bezit de grootste Jordaanbron.

De stad ligt zeer wonderlijk, wijd verspreid, door vele heuvelen, terrassen en spalierwanden met leibomen onderbroken; ze bestaat uit vele bijzondere kastelen, waaromheen het dienstpersoneel woont, zodat de tuinen en woningen aan elkander grenzen.

De mensen leven hier van de tuinbouw; zij kweken vruchten en gewassen van allen aard, ook kalmus, mirre, balsem, boomwol en vele soorten van welriekend kruid; zij verzenden dit naar Tyrus en Sidon, verpakt in korven van matten, biezen, spinthout en riet, die door mensen gedragen of op ezels en kamelen getransporteerd worden.

Ten gevolge van de plaatselijke gesteldheid der stad wonen de heidenen en Joden hier meer vermengd dan in andere steden. Hoe aangenaam en vruchtbaar dit gewest ook mag zijn, toch moet het er ongezond zijn, want van het gebergte daalt veel nevel neer[581]. Ook zijn er inderdaad vele zieken.

Hier nam Jezus met de leerlingen zijn intrek in een eigen herberg (nr. 1107), die in het midden van de stad gelegen was.
De apostelen en leerlingen waren reeds bij hun laatste uitzending hier geweest en hadden deze herberg ingericht. De apostelen meegerekend, waren nu wel 30 leerlingen bij Jezus.
Verscheidene leerlingen van Jeruzalem en andere waren voor hun eigen zaken en voor de belangen van Jezus' Gemeente thuis gebleven of elders op zending.

Deze morgen leidden de leerlingen, die hier reeds geweest waren, en tot wie de inwoners zich daarom wendden, Jezus tot verscheidene zieken en dan verdeelden zich de leerlingen in de omstreken.

Maar Petrus, Joannes en Jakobus bleven bij Jezus en *Hij ging met hen in verscheidene huizen en heelde vele waterzuchtigen, zwaarmoedigen, bezetenen en verscheidene melaatsen van de niet ergste aard, lammen en inzonderheid vele blinden en mensen met gezwollen wangen en andere gezwollen ledematen.*

---

[581] Veel nevel. – De grote Hermon en naburige bergen zijn om hun overvloedige nevel bekend. "Nergens anders treft men er zoveel aan." zegt een oostenkenner.

Psalm 133 vergelijkt Gods zegen, die op een eendrachtige broederschaar op de berg Sion Gods lof zingend, nederdaalt, bij de dauw die van de Hermon op de omgeving nederzweeft.

Deze blindheid kwam voort van kleine insecten[582], die hier in grote menigte rondvlogen en de arbeiders in de ogen staken, waarop de blindheid spoedig intrad.

Jezus wees hun een kruid met zachte blaadjes aan - het groeit niet bij ons - en met het sap daarvan moesten zij zich inwrijven; dan zouden die vliegjes hen niet meer steken. Hij gaf hun ondertussen ook

---

[582] Blindheid veroorzaakt door insecten. – In nr. 1116 vult K. haar beschrijving nog aan: het glinstert, het is vaalzwart, gelijk smidsstof.

Ook de pelgrims die Palestina als voetganger bezoeken maken er kennis mee.

Mislin schrijft: "Het is een gesel voor Palestina, een gesel die zich echter niet overal noch te allen tijde laat voelen; anders was het leven onmogelijk, daar men er, om zo te zeggen letterlijk door opgevreten wordt;
't is een onvermoeide, ongenadige vijand, die je met duizend onzichtbare, giftige pijlen doorboort en die zelf onzichtbaar en onvindbaar is, zodat men er zich niet tegen kan wapenen.

Ik heb er kennis mee gemaakt, vooral in de Jordaanvallei, te Hebron, in enige vochtige en moerassige plaatsen, zoals de Esdrelonvlakte en die van St Jean d'Acre, alsook bij de uitmonding van enige rivieren, zoals de Leontes en nog bij verscheidene strandmeren of grote waterplassen tussen de Karmel en Jaffa.

Tegen de avond en 's nachts komen die insecten het meest en het woedendst in actie; het zijn heel kleine, zwarte vliegjes (smidsstof) die overal doordringen tot in neus en oren. Vaak brachten hun steken mij tot de ellendige toestand van een melaatse. Vooral waren mijn handen soms aangetast door een uitslag die meerdere dagen duurde.

De kruisvaarders hebben er veel van te lijden gehad; zij spreken er van als van vliegende en vallende vonken; er bestaan verscheidene soorten zulke vliegjes.

Te Hebron werden zij aangevallen door een bijzonder ras, dat ik alleen in de vlakte van Jericho heb aangetroffen; zij noemden ze 'cincenelles' en vergeleken ze bij vliegende sprankels; hun steken veroorzaakten in hals, keel en gezicht en handen terstond brandende gezwellen, een kwaal weinig beter dan de melaatsheid zelf; hun steken zijn wel niet zo gevaarlijk als die van de schorpioen, maar zijn niet te vermijden zoals die van de schorpioen." (II, 60; I, 320).

een zedenles, terwijl Hij hun wees op de zinnebeeldige betekenis van dit geneesmiddel.

De gezwellen, die zo brandend en kwaadaardig werden, dat de mensen ervan stierven, kwamen ook voort van een klein insect, dat van de bomen als honingdauw afwaaide; het wemelt waar het valt en is vaalzwart gelijk smidsstof, en komt niet zelden zo dicht door de lucht gevlogen als een zwarte wolk; het bijt zich in de huid in en daarop ontstaat een groot gezwel[583].

Jezus toonde de mensen een ander insect, dat zij geplet of geheel op het gezwel moesten leggen; voortaan zouden zij zich daarmee kunnen behelpen. Het was een insect bijna gelijk een kelderworm, wit en met 15 stipjes op de rug; het was plat, bijna zo groot als een mierenei en het kon zich gans ineenrollen.

Ook bij ons bestaan soortgelijke insecten, maar met min stipjes en van een andere kleur; deze hier zijn wit.

De Syrofenicische vrouw en haar dochter (Mt. 15, 21-28; Mk. 7, 24-30).

1109.

Gedurende al deze genezingen verzamelden zich bijna telkens in de voorhoven van de huizen een hoop mensen, die Jezus daarna verder vergezelden. Onder deze zag men gedurig een heidense, reeds bejaarde, gehandicapte vrouw, gekromd aan haar éne zijde.

---

[583] Honingdauw = een zoet, kleurloos, doorzichtig, kleverig vocht dat door de bladluis uit de bladeren van sommige bomen, zoals de esdoorn, linde e.a. afgescheiden wordt. Zulk gestold vocht dat in het Oosten 's nachts van de tamarisken valt of afwaait, wordt 'man' genoemd.

Vandaar dat nieuwere exegeten, die het Bijbels manna niet als een wonder aannemen, hun toevlucht nemen tot dit natuurlijk manna, om het verhaal te verklaren. Het is simpelder een wonder aan te nemen dan zulk een verklaring.

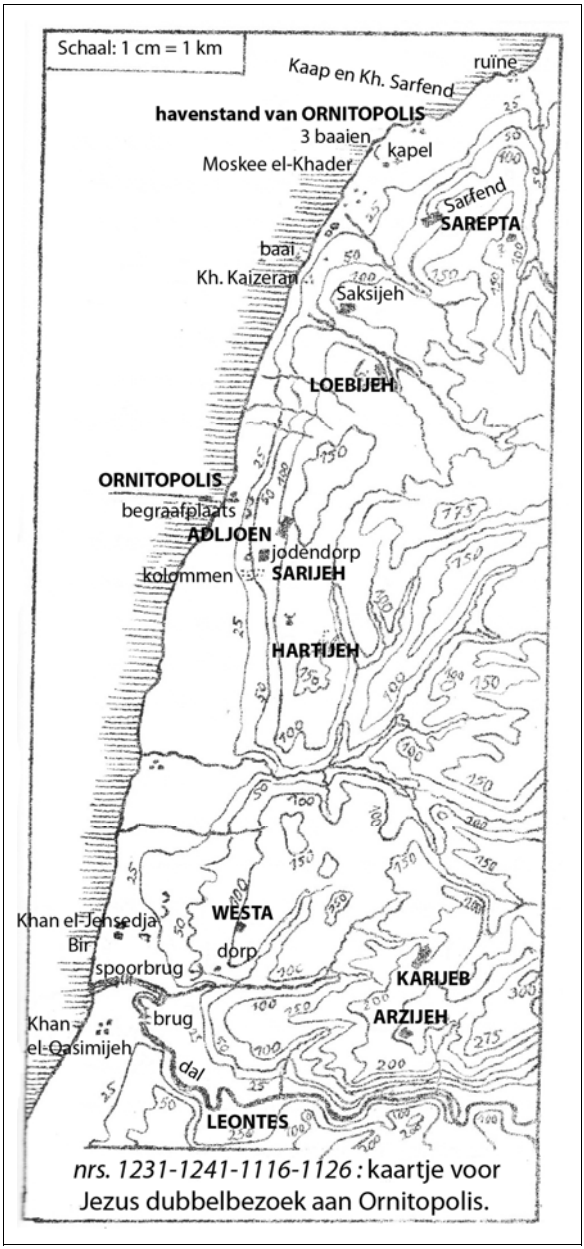

nrs. 1231-1241-1116-1126 : kaartje voor Jezus dubbelbezoek aan Ornitopolis.

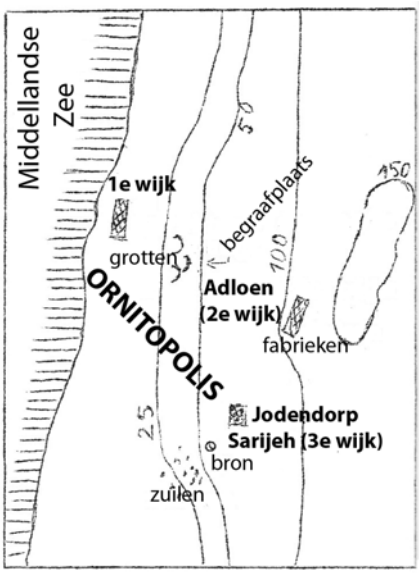

Ornitopolis bestaande uit 3 wijken:
1) Straat met aan weerzijden huizen.
2) Adloen met de gebouwen der Syrofenicische vrouw.
3) Jodendorp, waarbij bron en resten van oud voornaam gebouw.

Ze was woonachtig te Ornitopolis, een stad nabij de zee en niet verre van Sarepta[584].

---

[584] **Ornitopolis en Sarepta**. – Op het kaartje hierboven ziet men duidelijk de ligging van Ornitopolis en Sarepta.

***

Ornitopolis = Adloen.

De gegevens van K. Emmerick er bij halend komen wij tot het besluit dat Ornitopolis, dat wij eerst kort bespreken, uit drie delen of wijken bestond. Van elk daarvan zijn resten, zelfs nog dorpen overgebleven.

1) Vooreerst vinden wij, 9 km ten noorden van de rivier Leontes, 18 km ten noorden van Tyrus en 6 km ten zuiden van Sarfend of Sarepta, een stadsrest, vroeger aanzienlijk, nu bijna met de grond gelijk.
   Het is een lange straat met aan weerszijden woningen die tot de grond

toe verwoest zijn. De plaats ligt 300 à 400 m van de kust en 650 m ten noordwesten van Adloen, dat men als Ornitopolis beschouwt.

Hier werd een monument ontdekt waarop een vogel in een kooi voorgesteld is. De vogel was het embleem van deze stad, want haar naam betekent: 'vogelstad'.

2) Tussen Adloen en de eerste ruïne, zowat 200 m ten oosten van de laatstgenoemde liggen in de eerste heuvelhelling een groot aantal grotten (40 à 50). Het is de begraafplaats van de stad.

   Adloen is het stadsgedeelte waar wij de gebouwen van de Syrofenicische vrouw moeten veronderstellen.

3) Anderhalve km ten zuidwesten ervan ligt nu het dorp Sarijeh, dat zeker beantwoordt aan het Jodendorp, waar we Jezus zullen zien aankomen en dat zeker tot Ornitopolis behoorde.

De ligging van deze drie stadsgedeelten kennend, zullen wij K.'s richtingopgaven begrijpen hoewel ze op zichzelf minder juist zijn.

Uit de prachtige necropool of begraafplaats van Adloen, uit de waterbakken en andere resten, betoogt Guérin, mogen wij besluiten dat hier een rijke Fenicische stad gelegen heeft.

Ten tijde van Adrichomius (16e eeuw) waren te Adloen de ruïnes nog zo aanzienlijk, dat ze duidelijk de grootheid van de oude stad te kennen gaven (cfr. Mislin, III, 317).

Volgens K. Emmerick lag de havenstad van Ornitopolis op de kaap, 6 km ten noorden van de beschreven situs.

***

Sarepta = Sarfend.

Meer landinwaarts, in een der eerste bochten van het oostelijk gebergte, lag Sarepta. De afstand van de zee, die door K. eens op 2,5 uur geschat wordt, is zeker overdreven. We moeten wel, dunkt ons, de vereenzelviging van Sarepta met Sarfend, 2 km ten zuidoosten van de kaap Sarfend aannemen. Deze kaap met de resten van de oude heidense havenstad draagt thans ook de naam Sarfend, wat in de oudheid wel niet het geval zal geweest zijn.

Hier is de kust breder dan te Ornitopolis; ze vormt zelfs een dubbele kaap en een dubbele inham. Één van deze vormt een goed beschutte, tamelijk veilige haven.

Bij een tweede bezoek aan Ornitopolis zullen wij Jezus in deze haven scheep zien gaan voor Cyprus.

Op de kaap Sarfend, waar K. de heidense havenstad aanwijst, vindt men thans nog een uitgestrekte ruïne langs de kust met een lengte van 1500 m,

Zij ging steeds achter Jezus en hield zich ootmoedig op een eerbiedige afstand, doch smeekte Hem bij elke gelegenheid om zijn hulp. *Maar Jezus hield zich alsof Hij haar niet bemerkte, ja, Hij ontweek haar, want thans heelde Hij alleen zieke Joden.*

Zij was vergezeld van een dienaar met haar reispak; zij was op een uitheemse wijze gekleed, met gestreept gewaad; zij had snoeren om de mouwen en om de hals van haar kleed (fasc. 15; nr. 541, voetnoot 259); op het hoofd droeg zij een vooruitstaande, spitse muts, die met een veelkleurige doek omwonden was, met daarover nog een sluier.

nr. 541 : **Overdreven sieraden der vrouw (zie ook commentaar nr. 80)**

---

bestaande uit ordeloos verspreid en opeengehoopt bouwmateriaal, afkomstig van vernietigde gebouwen; de stad schijnt zelfs een ringmuur gehad te hebben.

In de 13e eeuw trof Brochardus er nog een achttal huizen aan, en de ruïnes, zegt hij, laten genoeg zien dat hier een beroemde stad gelegen heeft: *vix octo domos habet, cum ruinae ejus ostendant eam fuisse valde gloriosam* (Bij G. Gal. II, 481).

Tussen Sarfend-dorp de Sarfend-kaapstad, 400 m van de kust staat een kapel of moskee, gewijd aan el-Khader, d.i. 'de groene' = 'altijd levende' = 'Elias', op de plaats waar deze de weduwe van Sarepta aantrof bij zijn bezoek aan de stad. (Gal. II, 478-479; Mislin, I, 316).

Deze vrouw had thuis een zieke dochter, die bovendien nog door een onreine geest bezeten was. Vol hoop op Jezus wachtte zij hier reeds lang op zijn komst; zij was hier al, toen de apostelen onlangs hier waren. Dezen hadden haar heden reeds meermalen aan Jezus aanbevolen (Mt. 15, 23), maar *Hij had geantwoord dat het nog de tijd ervoor niet was. Hij wilde geen ergernis wekken en daarom wilde Hij niet de heidenen vóór de Joden genezen.*

1110.

Tegen 3 uur in de namiddag ging Jezus met Petrus, Jakobus en Joannes (Mk. 7, 24) naar het huis van een ouderling der Joden; het was een rijk man, met de beste gevoelens bezield; ook was hij bevriend met Lazarus en Nikodemus en een geheim aanhanger van Jezus en van de Gemeente. Hij gaf zeer veel aalmoezen tot haar onderhoud en dat van de herbergen. Hij had 2 volwassen zonen en 3 dochters van gevorderde leeftijd; hij was reeds hoogbejaard en had een groot vermogen.

Ten gevolge van een soort belofte waren de kinderen niet getrouwd; zij waren Nazireeën, droegen lange gescheiden haren en volle baarden. Ook de dochters droegen het haar in een spleet gescheiden; het was onder de hoofdbedekking vooruitstekend; zij waren alle in het wit gekleed.

De oude vader die een lange witte baard droeg, kon niet meer alleen gaan; hij werd door zijn zonen onder de armen gesteund en zo tot de Heer geleid; hij weende van eerbied en vreugd.
De zonen wasten Jezus en de apostelen de voeten en vereerden hen met een voorgerecht van vruchten en kleine broden.
Jezus was hier zeer vriendelijk en vertrouwelijk; Hij sprak van zijn aanstaande reizen en zei dat Hij niet in het openbaar op het paasfeest te Jeruzalem zou optreden (cfr. Joa. 7, 8).

Hij bleef niet lang in dit huis, want het volk had zijn verblijf ontdekt (M. 7, 24) en kwam toegestroomd bij het huis en in het

voorhof. Het was ongeveer 3 uur in de namiddag, toen Jezus in het voorhof en in de tuinen van het huis ging en welhaast bevond Hij zich te midden van zieken, die men op zijn weg bracht. *Hij leerde en heelde verscheidene uren tussen terrasmuren,* die tuinen ondersteunden (dit is tussen muren van terrassen, waarop tuinen aangelegd waren).

1111.

De heidense vrouw wachtte reeds lang op een afstand, doch Jezus ging niet in haar nabijheid en (als heidin) waagde zij het niet tot Hem te naderen, maar zij riep enige malen, gelijk zij het vroeger reeds gedaan had: "Heer, Zoon van David, ontferm U over mij! mijn dochter wordt door een onreine geest geplaagd!" En de leerlingen zeiden dit tegen Jezus, opdat Hij haar zou verhoren en helpen (Mt. 15, 25). *Maar Jezus antwoordde hun: "Ik ben slechts gezonden tot de verloren schapen van Israël!"*

Maar de vrouw kwam nu nader, ja, tot zelfs in de zuilengangen, wierp zich voor Jezus neder en zei: "Heer! help mij!"

Jezus antwoordde haar: "Laat eerst de kinderen verzadigd worden; het is toch niet billijk het brood van de kinderen te nemen en het de honden toe te werpen", maar de vrouw liet niet af en smeekte verder: "Toch wel, Heer, want ook de hondjes eten onder de tafel de kruimels van het brood der kinderen."

Hierop besliste de Heer: "Vrouw, uw geloof is groot, om wille van dit woord, is uw verzoek ingewilligd." Na haar gevraagd te hebben of ook zijzelf niet graag weer gezond zou zijn - ze ging immers scheef en geheel naar een zijde gekromd, maar zij achtte zich deze gunst onwaardig en had alleen voor haar dochter willen bidden – *legde Jezus zijn éne hand op haar hoofd en zijn andere in haar zijde*

en sprak: "Richt u op; u geschiede naar uw wil: de duivel is uit uw dochter gevaren!"

Nu richtte de vrouw zich omhoog; zij was groot en slank; zij stond enige ogenblikken stil als verrukt, hief de handen dan in de hoogte en riep uit: "Heer, ik zie mijn dochter te bed, gerust en gezond!" Zij was als buiten zichzelf en Jezus vertrok met de leerlingen.

Zij hadden daarna een maaltijd bij de Nazireeër, waaraan ook levieten van Kedes deelnamen (Kedes was een levietenstad). Ook alle apostelen en leerlingen, die in de herberg weer samengekomen waren, namen er deel aan; het was een overvloedige maaltijd, zoals er sedert lang geen geweest was. Ook werden door de leerlingen spijzen aan de armen uitgedeeld. Jezus keerde laat naar zijn herberg terug.

Gisterenavond (16 februari) en heden (17 februari) was het 't feest van de Nieuwe Maan.

Genezing van de doofstomme dienaar van de Syrofenicische vrouw.

1112.

18 februari = 2 Adar. –

Ik zag Jezus hedenmorgen zieken genezen in een open zuilengang, waar men anders markt placht te houden. Ook was daar de genezen vrouw van gisteren met gans haar gevolg op enige afstand tegenwoordig. Immers, verscheidene mensen waren met haar uit Ornitopolis gekomen. Ook was een bloedverwant bij haar die lam was aan zijn rechterarm en stom en doof; hij was niet meer jong; de vrouw bad Jezus om zijn genezing en zij nodigde Hem tevens ook dringend uit naar haar huis in haar geboortestad, opdat zij allen Hem zouden kunnen bedanken.

Jezus leidde de man uit het gedrang ter zijde;
Hij legde zijn hand op diens lamme arm, bad en
strekte de arm van de man uit en hij was gezond.
Dan spuwde Hij een weinig speeksel in zijn oren en zei
hem de genezen hand aan zijn tong te brengen.
Dit verstond de man duidelijk en hij deed het.
Jezus blikte omhoog en bad en de man richtte zich op en sprak en dankte Jezus.

Jezus trad nu met hem tot het nader dringende volk en de man begon aanstonds zeer wonderbaar en profetisch te spreken. Hij wierp zich vóór de voeten van Jezus neer en dankte Hem; en hij wendde zich weer tot de heidenen en Joden en sprak bedreigingen tegen Israël uit; hij noemde één voor één vele steden, somde de wonderen op door Jezus daar bewerkt, beschuldigde de Joden van verblindheid en hardnekkigheid en zei: "De spijs die gij verwerpt, gij kinderen des huizes, verzamelen wij, verworpenen, en wij zullen daarvan leven en de Heer danken (cfr. Ps. 22, 27), en bij de kruimels die wij verzamelen, zal al datgene gevoegd worden, wat gij van het brood des hemels verloren laat gaan!"
Hij sprak zo wonderbaar en geestdriftig, dat een grote opschudding onder het volk ontstond.

1113.

Jezus onttrok zich met moeite aan het gedrang, week uit de stad en kwam in het gebergte ten westen van Lesjem met de apostelen en leerlingen tezamen. Met grote inspanning een hoog gebergte opklauterend, bereikten zij een zeer afgelegen, ontoegankelijke hoogte; er was daar een ruime, nette spelonk, waarin zitbanken uitgehouwen waren. (Banken die zonder twijfel langs de wanden liepen).

Er zijn hier en aan de andere zijde (westzijde) van het gebergte nog meer dergelijke spelonken[585].

---

[585] Het zal de lezer wel niet ontgaan zijn dat de genezing van die beroemde vrouw te DAN is geschied, niet in haar geboortestad.

Uit het verhaal blijkt, dat de woorden van Matteüs, 15, 23: “Zend haar weg, want ze roept ons gestadig achterna.”, een gunstige betekenis hebben; nl. betekenen ze: ”zend haar weg na haar verhoord te hebben.”

Uit het verhaal van Markus, 7, 24-50 blijkt niet waar deze genezing plaats gehad heeft; het zou ook in Fenicië geweest kunnen zijn.

Uit Matteüs echter, 15, 22 blijkt evenwel dat ze geschied is, eer Jezus in Fenicië aangekomen was, want hij zegt: “Jezus begaf zich naar de streek van Tyrus en Sidon en zie! een Kanaänietische vrouw, die dat gebied (van Tyrus en Sidon) had verlaten, riep tot Hem ”

Hieruit blijkt dat het verkeerd is te vertalen: “Een vrouw, afkomstig of geboortig uit dat gewest, riep tot Hem.”

De woorden van K.: “Jezus kwam in het gebergte ten westen van Lesjem of Dan”, worden duidelijk gemaakt door een blik op de kaart hierna.

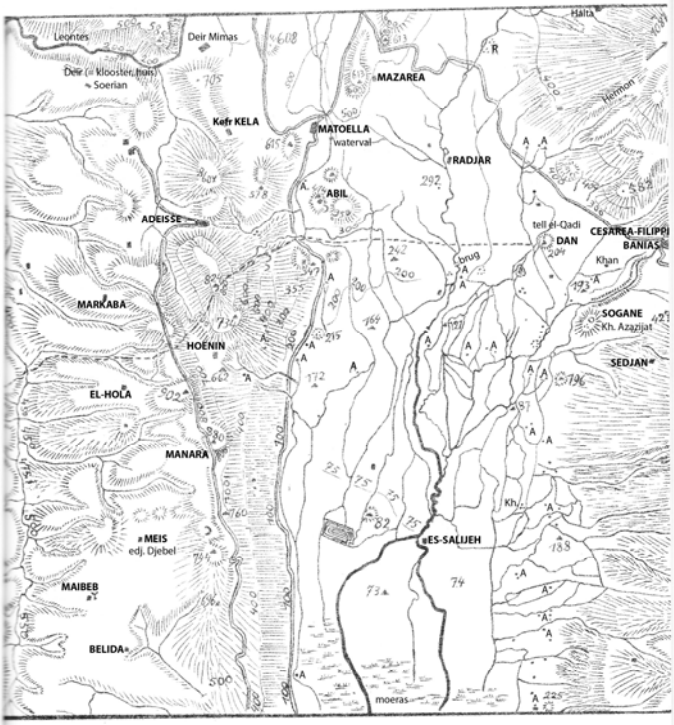

nr. 1113 : Overrijk bewaterd gewest. Puntlijn is de weg van Jezus op zijn reis van Dan over het hooggebergte naar de Syrofenicische vrouw.

Oudtijds hebben daar mensen in gewoond, maar nu zijn het rustplaatsen voor reizigers; zij hebben wel 2 uren moeten gaan om er te komen en zij hebben daar de nacht doorgebracht.

Jezus onderrichtte zijn apostelen en leerlingen over de verscheidenheid der genezingswijzen en de uitwendige vergezellende handelingen, want zij vroegen Hem waarom de stomme zijn eigen hand in zijn mond had moeten steken en waarom Jezus hem ter zijde genomen had. *Hij deelde hun de reden en betekenis daarvan mee en leerde vervolgens nog verder over het gebed.*

Een puntlijn stelt zijn weg voor.

Het gebergte is hoog, want terwijl het niveau bij Lesjem slechts 204 m is, ja, zelfs nog maar 242 m nabij de voet van de berg, bereikt het gebergte, dat van noord naar zuid loopt, spoedig hoogten van 705 m, 860 m, 824 m en in de buurt van Hoenin zelfs 902 en 880 m enz.

Dus kon K. hier spreken van een ontoegankelijke hoogte, dit is zeer moeilijk te bereiken. Dat boven een spelonk bestond, kan men a priori aannemen, daar in de bergen van Palestina overal spelonken zijn.

De kaart Pal. Grid tekent er hier nochtans gene aan, maar niet alle spelonken zijn er op aangetekend. Anderzijds schijnen de vermelde spelonken aan de over- of westzijde aangeduid te worden door de naam el-Hola, want meerdere spelonkengroepen dragen een dergelijke naam, die in verband gebracht moet worden met het woord
'MEHILLAH', d.i. 'spelonk', afgeleid van 'HALAL', d.i. uithollen.

Voorbeelden:

- Arak Hala, (= rots met spelonken),
- Halas (met toegevoegde 'S');
- el-Hola is een oude lokaliteit; dit bewijzen de talrijke in de rots gehakte citernen en resten van aanzienlijke gebouwen (cfr. Gal. II, 383).

Van de hoge toppen van dat gebergte heeft men een wijds vergezicht, ook noordwaarts op de Leontesvallei en oost- en zuidwaarts op de rijk besproeide Jordaanvlakte en het meer Merom.
Men ziet met het oog alle bochten van de Nahr Hasbani tot zijn vereniging met de Nahr el-Leddan en de Nahr Banias, die samen de Jordaan vormen. Men ziet hoe ontelbare beken, die een dicht net vormen, de uitgestrekte vlakte doorsnijden. (Guérin, Terre sainte, 352, 354).

In deze lering prees Hij de heidense vrouw, die altijd om de kennis van de waarheid en niet om tijdelijke goederen gebeden had; zij hadden wat spijs bij zich; zij stonden ook meermalen in de nacht op om te bidden.

Op weg naar Ornitopolis.

1114.

19 februari. –

Op de berg rustte Jezus met de leerlingen even uit in de spelonk. Men had van hier een wijd en mooi vergezicht over het dal (Jordaandal, zie hierboven), ook op Safed en de vele steden, op kleine rivieren en in het zuiden op het meer Merom.

Jezus bracht hier zijn apostelen en leerlingen alles bij, wat zij op hun naaste uitzending in acht moesten nemen. Nu, in de aanvang van de reis naar het heidenland zullen zij (voorlopig) niet scheiden.

Later zal een deel van de leerlingen zuidwaarts, ik meen, door Aser trekken, maar Jezus zal met de andere langs een omweg door de Dekapolis naar het Meer van Galilea terugkeren (cfr. Mk. 7, 31).

Hij sprak gisteren met de Syrofenicische vrouw te Lesjem, naar aanleiding van haar uitnodiging, over zijn weg, en Hij noemde daarbij het ongelukkig land Dekapolis, waarvan de inwoners zo totaal verlaten zijn.

Deze vrouw heeft te Lesjem geld gelaten, om op de plaats waar Jezus haar en haar dochter genezen heeft, een gedenksteen met

haar beeld te doen oprichten[586]. Die vrouw heeft in haar naam iets wat doet denken aan Adelaïd; het is een uitheemse naam en de lettergrepen 'aï' of 'laï' komen er in voor.

Jezus' onderrichting voor de apostelen bevatte verscheidene bevelen, die men in het Evangelie vindt onder de uitzendingsvoorschriften, zoals dat zij niets bij zich mochten hebben, omdat de arbeider zijn loon waard is.

Ook schreef Hij hun een zekere gedragslijn voor: zo moesten zij twee en twee uitgaan (Lk. 10, 11).
Zij moesten datgene wat Hij hun laatst aangeleerd had, aan het volk doorgeven en allen moesten ZONDER VERSCHIL hetzelfde voorhouden.

Voorts moesten zij dikwijls bijeenkomen en aan elkander verhalen hoe het hun gegaan en wat hun wedervaren was.

De apostelen moesten dan aan de leerlingen de waarheden voorhouden, die zij op de volgende zendingen ALLEN GELIJK aan het volk moesten

---

[586] Hier noteert Brentano: "De vertellende gebruikte voor 'beeld' de term 'postuur', *'Positur'*; zij maakte geen gewag van een standbeeld van Jezus zelf."

Eusebius maakt in zijn kerkgeschiedenis gewag van een beroemd monument, dat te Cesarea of Paneas opgericht werd, door de vrouw uit Paneas, die te Kafarnaüm door Jezus van bloedvloeiing genezen werd; dit was een beeldengroep die Jezus en de vrouw voorstelde.

We hebben dus met twee verschillende beelden te doen, zoals we ook met twee verschillende vrouwen te maken hebben.

In de loop der tijden werden door verschillende schrijvers Dan en Paneas als dezelfde stad beschouwd en vereenzelvigd met Paneas.

"Zou de verwarring misschien niet voortgekomen zijn", vraagt Brentano, "uit het feit dat men niet de twee vrouwen en beelden onderscheidde?" (cfr. Guérin, Galilée, II, 319).

voortleren; zij moesten gezamenlijk bidden en onderweg, ook als zij maar met tweeën of enkelen waren, moesten zij nergens anders over spreken dan over de onderwerpen van hun predicaties, en buiten dit, gezamenlijk bidden.

Hij sprak ook over het paasfeest en zei dat Hij er heimelijk heen zou gaan(Joa. 7, 8) *en dat ook zij allen daar moesten samenkomen.* De gedachte aan dat feest joeg hun een weinig schrik aan.

1115.

Onder zulk onderricht was de voormiddag verstreken en zij hadden reeds een hele tijd bemerkt dat veel volk in het dal naar de berg kwam, waarop zij zich verborgen hielden. Maar eer die mensen de berg zelf konden beklimmen, begaf Jezus zich met de leerlingen op reis.

Na de (grote) weg bereikt te hebben, gingen zij een tijdlang in zuidwestelijke richting opwaarts en (na weer van richting veranderd te zijn) lieten zij de grote, hooggelegen stad Hamator links op de afstand van ongeveer een kwartier.

Nu wendden zij zich naar het noordwesten; zij moesten een goed eind weegs zeer steil en langs moeilijke paden opklimmen en kwamen dan op een hoge bergvlakte, vanwaar men de wereldzee kon zien. Zij gingen nu verscheidene uren bergafwaarts en vaarden over een rivier (de Leontes, thans Nahr el-Qasimijeh), die (8 km) ten noorden van Tyrus in de zee vloeit. Die overvaart geschiedde op vlotten van balken, die daar lagen. Aan de noordzijde van deze rivier ligt een opstijgende landstreek (het Libanongebergte), met vele steden. Ik meen dat zij op hun weg Hetalon rechts hebben laten liggen. Zij traden aan de overzijde

van de rivier in een herberg, die aan de weg lag. Nu waren zij nog 3 of 4 uren van Ornitopolis[587].

De Syrofenicische vrouw was een zeer voornaam persoon in haar vaderland; zij was reeds hierlangs naar haar huis teruggekeerd, en had voor Jezus (hier) een zeer goede herberg in gereedheid laten brengen. De heidenen kwamen Jezus en zijn gevolg ootmoedig

---

[587] Het begin van Jezus' weg vindt men uitgestippeld op kaart nr. 1113. Voor de verdere loop van die weg, zie men de grote kaart 1 na.

Het is onmogelijk de hele weg met zekerheid juist voor te stellen, omdat hij met leemten, zoals gewoonlijk, beschreven wordt en misschien ook niet alles in de juiste volgorde verteld of aangetekend werd.

***

De spelonk verlatend daalt Jezus af tot in een vallei die naar de Leontes loopt en bestijgt dan het middelgebergte.

In de buurt van Tibnin bereiken bergtoppen een hoogte van 800 m en 825 m. Op die bergrug ziet men duidelijk de 'wereldzee', d.i. de Middellandse Zee, zo genaamd omdat ze ingesloten en omvat is door drie werelddelen die gans de toen bekende wereld vormden.

***

Hamator (Hamtar, Hamtor) = Kantar (= Deir Kantar, Deir Ntar)

Naar het noordwesten gaande laat Jezus Hamator links.

Voor Hamator nemen wij Kantar, Deir Kantar, ook geschreven Deir Ntar, daar deze naam best mogelijk van Hamator, Hamtar, Hamtor afgeleid kan zijn. Deze naam en de ligging geven aan ons vermoeden enige waarschijnlijkheid, geen zekerheid.

***

Helaton = Toelin

Rechts laten zij Hetalon, dezelfde stad die reeds genoemd is in fasc. 14, nr. 498, voetnoot 237 en nr. 499. Het is Toelin, 7 km ten noordoosten van Kantar.

Tenslotte dalen zij schuin, d.i. noordwestwaarts, de een of andere vallei volgend, naar de Leontes-vallei af, zetten zich over de stroom en houden halte in een herberg te Mugherijeh, waar dus, te oordelen naar de naam, spelonken zijn.

Ornitopolis ligt 3 uren ten noordwesten van hier; 4 uren met omweg.

tegemoet, brachten hen in een afzonderlijke logeerplaats en bewezen hun alle diensten met een eerbiedige vrees, want zij hielden Jezus voor een zeer groot profeet.

Jezus onderwijst en geneest heidenen en komt te Ornitopolis.

1116.

20 februari. –

Deze morgen zag ik Jezus en de leerlingen niet ver van hun nachtherberg in de nabijheid van een kleine heidense stad (b.v. Zerarijeh, 3 km ten noorden van Mugharijeh), naar een heuvel gaan. Daar stond nog een stenen leerstoel uit de tijden der oudste profeten. Hier hadden meerdere van dezen dikwijls gepredikt. Van oudsher hielden de heidenen deze plaats in eer, en heden hadden zij die met een mooi tentdak versierd, waarmee zij de leerstoel overspannen hadden; zij zijn in het algemeen zeer eerbiedig jegens Jezus. Ook waren daar vele zieken verzameld; zij hielden zich schuchter op een afstand en wachtten tot Jezus zelf tot hen kwam. *Hij en de leerlingen genazen er velen met zweren, ook lammen en teringlijders, zwaarmoedigen en halfbezetenen, die na hun genezing als uit een slaap ontwaakt waren.*

Daar waren ook enige zieken met het een of ander dik en kwaadaardig gezwollen lidmaat; b.v. de elleboog. Ik weet niet meer waardoor het gezwel veroorzaakt was, maar me dunkt, ook door insecten of enig ander gift (zie nr. 1108, voetnoot 582).

Jezus legde zijn hand op het gezwel, waardoor dit ineenzonk en goedaardig werd, en Hij liet de leerlingen een plant brengen, die daar op naakte rotsen groeide; zij had enige gelijkheid met ons huislook, had zeer grote, dikke, vette bladeren die op de onderkant diep ingekerfd waren. Daar tussenuit schoot een lange stengel met de

bloem omhoog. *Jezus zegende zulk een blad en goot er van het water op, dat Hij in een fles bij zich droeg, en de leerlingen legden het met de ingekorven zijde op de zieke plaats en bonden het er vast op.*

Jezus hield op de berg een buitengewone toespraak over de roeping van de heidenen. Hij verklaarde hun verscheidene plaatsen uit de profeten en toonde hun de nietigheid van hun afgoden aan.

Na zijn preek genas Hij nog enige zieken en ging dan met de leerlingen 3 uren noordwestwaarts in de richting van de zee naar Ornitopolis. Deze stad ligt nog wel drie kwartier van de zee.

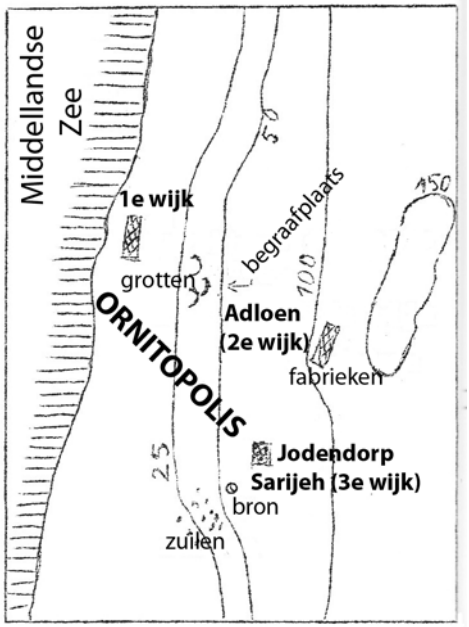

Ornitopolis bestaande uit 3 wijken:
1) Straat met aan weerzijden huizen.
2) Adloen met de gebouwen der Syrofenicische vrouw.
3) Jodendorp, waarbij bron en resten van oud voornaam gebouw.

(Afstand overdreven; de nota over Ornitopolis van nr. 1109, voetnoot 584 had best hier geplaatst kunnen worden.)

Ze is niet groot, maar bevat schone gebouwen; ze bestaat uit twee rijen huizen aan weerszijden van de weg; oostelijk van de stad staat op een berg (nl. te Adloen, niveau 100 m) een prachtige afgodstempel[588].

1117.

Jezus werd hier (versta: in het Jodendorp of wijk 3) met oprechte liefde ontvangen.

De Syrofenicische vrouw, die zeer rijk is en hier een zeer groot aanzien geniet, had alles op zijn rijkst en prachtigst ingericht en liet uit ootmoedigheid aan de weinige hier woonachtige Jodenfamilies de eer over Jezus te ontvangen en te verwelkomen. Het gerucht van de genezing der bezeten dochter, van de kromme vrouw en van haar doofstomme bloedverwant was reeds de stad door overal verspreid.

Na zijn thuiskomst had deze laatste ook hier, bij het bekendmaken van zijn genezing, zich op profetische wijze over Jezus uitgelaten. Alle joodse inwoners stonden vóór hun huizen en de heidenen hielden zich uit ootmoedigheid op een eerbiedige afstand: zij hadden groene (verwelkomings)takken in de hand, waarmee zij Jezus en zijn gevolg begroetten. (Verwelkomingstakken, cfr. fasc. 6, nr. 142, voetnoot 319).

Een twintigtal Joden, waaronder hoogbejaarde mannen waren, die geleid moesten worden, kwamen Jezus tegemoet; zo ook de

---

[588] In deze wijk, hebben ook de gebouwen van de Syrofenicische vrouw gestaan.

Guérin zegt over deze plaats: “Citernen, in de rots gehouwen en veel mooie, behouwen steenblokken, die uit de oudheid dateren, schijnen te bewijzen dat Adloen een oude lokaliteit opgevolgd heeft.” (Gal. II, 475).

schoolonderwijzers met al hun leerlingen en op deze volgden gesluierd de vrouwen en dochters.

Bij de school was voor Jezus en de leerlingen een huis in gereedheid gebracht, en door de zorgen van de Syrofenicische vrouw met prachtige tapijten, vaatwerk en lampen versierd.
De Joden wasten hun hier zeer ootmoedig de voeten, en er werd hun een kostbaar gebak als voorgerecht aangeboden en andere klederen en zolen gegeven, totdat de hunne uitgeschud, gereinigd en gestreken waren. *Jezus richtte dan nog het woord tot de aanwezige Joden en onderhield zich met de schoolbestuurders.*

De Syrofenicische vrouw zorgt voor een heerlijk gastmaal.

1118.

Daarna had er een prachtige maaltijd plaats in een open zaal.
Voor alle onkosten daarvan stond de Syrofenicische vrouw in; de toebereidselen, de huisraad, de spijzen, het tafelgerei, alles wees erop, dat deze maaltijd door een heidin gegeven werd.

Er waren drie tafels, maar veel hoger dan bij de Joden (cfr. fasc. 14, nr. 495, voetnoot 236), en zo waren de ligstoelen om de tafels eveneens hoger. De spijzen waren er overvloedig en wel in allerlei kunstmatige vormen of figuren, die allerhande dieren, bomen, bergen en piramiden verbeeldden; ook spijzen die niet waren, waarvoor men ze zou genomen hebben.
Zo waren daar veel gebakken, die bloemen voorstelden, en vogelen die niet van vlees, maar van gekapte vis gemaakt waren; en vissen die geen vissen, maar van gekapt vlees gevormd waren; zo waren daar nog lammeren van kruiden, vruchten, meel en honig gemaakt, maar toch ook ware lammeren.

Aan één van de tafels namen Jezus, de apostelen en oudste Joden plaats; aan de andere twee tafels zaten de leerlingen en de overige

Joden; de vrouwen en kinderen zaten aan een aparte tafel, die door een schermwand afgescheiden was. Onder deze maaltijd kwamen nu de Syrofenicische vrouw, haar dochter en bloedverwant binnen, om Jezus voor hun genezing' te bedanken; zij waren gevolgd door enige dienaars, die tussen mekaar geschenken in verscheidene, mooi versierde kastjes op tapijten droegen.

1119.

De dochter trad gesluierd achter Jezus, en, een flesje brekend, stortte zij de kostbare zalf over zijn hoofd uit, en trad na dit huldebewijs tot haar moeder terug. De dienaars overhandigden de geschenken aan de leerlingen: dit waren de geschenken van de dochter.

Jezus dankte hen daarvoor en de vrouw heette Hem welkom in haar stad en verklaarde dat zij gelukkig zou zijn, indien zij haar goede wil en verlangen kon tonen om, in zover haar onwaardigheid dit toeliet, ook maar de geringste van de vele beledigingen te vergoeden[589], die Hem door zovelen uit zijn eigen volk werden aangedaan. Dit alles geschiedde zeer kort, vlot, op een ootmoedige wijze en op een eerbiedige afstand.

Ik weet het antwoord van Jezus niet meer, maar *ik zag dat Hij aanstonds veel van het geld, dat bij de geschenken gevoegd was, en veel van de spijzen voor haar ogen aan de arme Joden liet uitdelen.* Daarna verwijderden zich de moeder en de dochter. *Jezus hield onder de*

---

[589] Indien zij de vele beledigingen kon vergoeden. – Deze ootmoedige, liefhebbende vrouw beoefent het eerherstel.

De behoefte om eerherstel te brengen, hetzij voor eigen, hetzij voor andermans zonden vloeit voort uit de liefde.

Men kan hier eens herlezen wat, naar aanleiding van Magdalena's eerherstel, daarover gezegd is in fasc. 19, nr. 854, voetnoot 438; men vindt daar ook een woord over reukflesjes.

maaltijd nog toespraken met parabels en daarna werd de maaltijd gesloten.

De vrouw is een weduwe en zeer rijk. Vóór ongeveer 5 jaren is haar man gestorven; hij had vele en grote schepen op zee en in zijn dienst een talrijk personeel. Ik weet niet wat hij was, maar hij bezat vele goederen, ja, gehele steden. Niet ver van hier ligt op een kaap een stad van heidenen, die aan de vrouw toebehoort[590]. Ik meen dat haar man een rijk koopman was; de vrouw was hier in de stad buitengewoon geëerd; de arme Joden leefden bijna uitsluitend van haar onderstand. Zij was zeer verstandig en liefdadig, en, hoewel deugdzaam op heidense wijze, bezat zij een werkelijke verlichting.

1120.

Haar dochter was ongeveer 24 jaar, groot en welgevormd en schoon van gelaat; zij droeg veelkleurige klederen, parelsnoeren aan de hals en ringen om de armen. Zij had wegens haar rijkdommen vele minnaars gehad en was tenslotte door een onreine geest in bezit genomen geworden; zij kreeg toen vreselijke kramptrekkingen, zodat zij in haar razernij uit het bed sprong en trachtte te ontvluchten. Men moest haar dan onder strenge bewaking houden en zelfs binden. Wanneer deze woede dan over was, was zij in de grond zeer goed, zachtzinnig en deugdzaam; maar dit baarde zowel aan haar ouders als aan haarzelf veel verdriet en beschaming en zij poogden alles verborgen te houden. Reeds meerdere jaren was zij met die kwaal behept.

---

[590] **Dorp Sarfend = Sarepta**. – In nr. 1109, voetnoot 584 is een woord gezegd over de heidenstad van de vrouw op de kaap, die thans de naam Sarfend draagt.

De resten van de oude heidense havenstad zijn bijna 2 km lang, doch bedekken geen grote oppervlakte in de breedte.

Meer zuidelijk naar Ornitopolis toe treft men hier en daar nog een aanzienlijke ruïne aan, waaruit afgeleid kan worden dat heel die kuststrook bijna een aaneensluitende stad was.

Wanneer de moeder naar huis kwam, trad de dochter haar tegemoet en zei op welk uur zij genezen was, en *dit stemde overeen met het ogenblik, waarop Jezus zijn geneeskrachtig woord gesproken had.* En hoe blijde en verwonderd stond zij, toen zij haar voortijds kromme moeder nu als een grote rechtstaltige vrouw weerzag en zich door haar gewezen doofstomme, lamme bloedverwant duidelijk en vreugdig hoorde begroeten. Zij was vol gevoelens van dank en eerbied voor Jezus en hielp bij alles mee om Hem waardig te onthalen.

Alle geschenken, waarmee men Jezus deze avond vereerd had, waren juwelen van de dochter, die zij van jongsaf van haar ouders en in 't bijzonder van haar vader ten geschenke gekregen had. Haar vader immers dreef handel in verre, vreemde landen en zij was toch zijn enig geliefd kind. Deze voorwerpen waren allemaal ouderwetse, heidense kostbaarheden, prachtige juwelen, gelijk niet zelden rijke kinderen die krijgen. Er waren stukken onder, welke haar ouders reeds van de grootouders geërfd hadden, vele wonderbare afgodsbeeldjes, gevormd uit parelen en edelgesteenten in goud ingezet, zeldzame stenen van onschatbare waarde, kleine vazen, gouden dierenbeeldjes en posturen of figuren, die wel een vinger lang waren en waarvan de ogen en de mond uit edelstenen bestonden, ook welriekende gesteenten en amber en goudstengeltjes, als boompjes gegroeid, waaraan kleurrijke steentjes in de gedaante van vruchten opgehangen waren; kortom, vele, zeer vele kostbaarheden. Het was een gehele schat, een fortuin, want er waren daar enige stukken bij, die thans wel duizend daalders waard zouden zijn.

Jezus zei hun dat dit alles aan de armen en behoeftigen gegeven zou worden en dat zijn hemelse Vader haar daarvoor zou belonen.

Jezus ten huize van de Syrofenicische vrouw.

1121.

21 februari. –

Jezus bezocht op de sabbat[591] de weinige daar wonende joodse families. Nog andere (Joden) waren uit de omstreken gekomen. *Hij deelde aalmoezen uit, genas enigen en vertroostte hen;* zij waren hier uiterst arm en verlaten. *Hij verzamelde hen in de synagoge en sprak ze op een zeer aandoenlijke en troostelijke wijze toe,* want zij hielden zich voor onwaardige verstotelingen in Israël.

Hij bereidde er ook vele voor tot de doop, en 's namiddags werden een twintigtal mannen in een badhof van de Joden gedoopt. Onder de dopelingen was de genezen doofstomme verwant van de Syrofenicische vrouw.

Tegen de middag ging Jezus met de leerlingen tot deze vrouw (nl. in de tweede wijk: Adloen en omtrek, zie schets).

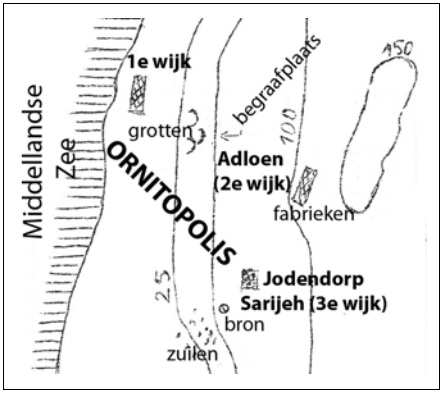

[591] Onmogelijk te zeggen waarom K. hier spreekt van 'sabbat', daar het pas morgen eigenlijke sabbat is en de joodse kalender op 5 Adar geen feest vermeldt.

Of zou K. hier het woord 'sabbat' gebruiken om een plaatselijk feest aan te duiden, dat men viert alleen ter wille van Jezus' komst.

Zij woont in een rijk huis, dat door vele tuinen en pleinen omgeven is. Jezus werd er met grote luister ontvangen. Alle dienstboden waren op hun best gekleed en zij spreidden tapijten vóór zijn voeten uit (cfr. fasc. 6, nr. 142, voetnoot 319).

Bij de ingang van een prachtige zaal met zuilen, die op het voorhof uitzicht had, traden de weduwe en haar dochter Hem gesluierd tegemoet, wierpen zich voor Hem neer en dankten Hem; en zo deed ook de genezen doofstomme.

In de zaal werd een rijke maaltijd van wonderbaar gebak en van vruchten van alle aard in vele zeer kostbare schotels opgediend. De bekers waren meestendeels als van bonte glasdraden, die, samen- en door elkander lopend, ineengesmolten waren.

Een enkel afzonderlijk stuk van zulke bekers of schotels heb ik bij rijke Joden hier en daar soms wel gezien, maar hier waren zij in zeer groot getal voorhanden, als hoorden ze hier thuis.
In de hoeken van de zaal stonden achter gordijnen in muurkasten, op een zekere hoogte, vele zulke bekers. De gerechten waren op vele kleine tafels opgediend. Die tafeltjes hadden op de poten beneden mopsgezichten[592] en al deze kleine ronde en hoekige tafeltjes kon men tot één grote tafel samenvoegen.

1122.

Ik herinner mij onder de spijzen zeer grote mooie gedroogde druiven, die nog aan de ranken hingen en op bekers lagen van dat veelkleurig glas, waarvan ik gesproken heb.

Ook herinner ik me een ander soort van gedroogde vruchten, die op stengels als op boompjes opgericht waren. Dit waren rietstengels (waarschijnlijk suikerriet) met lange bladeren die beneden hartvormig waren. Boven deze bladeren zaten vruchten in de vorm van druiventrossen; deze vruchten waren geheel wit,

---

[592] Mopsgezichten. – Zo pleegt de zienster te noemen versierselen van maskergezichten of dierenkoppen op heidens huisraad. Zie ook fasc. 3, nr. 74, voetnoot 167.

misschien omdat ze versuikerd waren, en ze zagen eruit als het witte, eetbaar gedeelte van een bloemkool en men plukte ze van de stengel, naar gelang men ze at; ze waren zoet en aangenaam van smaak. De rietbussels waren van boven, in het midden en van onder met kransen van welriekende kruiden versierd. Deze plant was gekweekt niet verre van de zee in een moerassige plaats, die aan de Syrofenicische vrouw toebehoorde.

Ook waren daar allerlei gerechten opgediend, die de gedaante van vissen, lammeren en vogelen hadden, doch van een andere materie gemaakt waren[593].

1123.

In een deel van de zaal, dat tot een aparte ruimte afgescheiden was, stonden vele heidinnen, vriendinnen van de dochter, en ook de dienstmeiden. *Jezus naderde tot hen en sprak ermee.*

---

[593] Suikerriet. – De vorm die K. aan de bladeren van die plant toekent, maakt het onzeker of hier suikerriet bedoeld is, daar dit lange en smalle bladeren heeft, of een speciale soort van suikerriet zou bedoeld moeten zijn, of een andere plant zou met suikerriet vermengd moeten geweest zijn.

Suikerriet werd te allen tijde veel verbouwd in de kustvlakte van Fenicië. Hier leerden de kruisvaarders het eerst deze plant kennen, en ze vergeleken haar sap met honing, terwijl de inlanders het 'Zukra' (suiker) noemden.

Het suikerriet van die vrouw groeide in een moerassige plaats, zegt K. Elders wijst zij het aan 'niet ver van de zee' en ook 'bij Sarepta'.
In nr. 1338 vermeldt zij in de omgeving staande wateren. Dit alles is normaal. Suikerriet immers heeft, gelijk maïs en de palmboom zandgrond en veel water nodig; en langs de gehele kust zijn overal wateren, plassen en strandmeren (Mislin).

Uit de opgaven 'bij of niet ver van de zee en Sarepta' kan men met waarschijnlijkheid besluiten dat Sarepta niet ver van de zee gelegen was en bijgevolg dat K.'s opgaven een paar keren: twee en een halve uur, of zelfs 3 uren, overdreven zijn.

We houden ons daarom misschien best aan de vereenzelviging van Sarepta met het dorp Sarfend, niet met de heidenstad op de kaap Sarfend, hoewel men nu ook de kaap en haar ruïne Sarfend noemt.
Dit zal echter wel de haven van Sarfend geweest zijn, zoals het ook de haven van Ornitopolis was.

De vrouw bad Jezus zeer dringend ook aan de arme mensen te Sarepta en van nog andere steden in de omstreken een bezoek te willen brengen; zij was zeer intelligent en wist zeer geestrijk en welsprekend haar gedachten uit te drukken en naar voren te brengen. Zij sprak bijna op deze wijze: "De stad Sarepta, wier arme weduwe haar laatste spijs met Elias gedeeld heeft, is zelf een arme weduwe geworden en verkeert in hongersnood. Gij, o grootste aller profeten, heb ook medelijden met haar. Vergeef mij dat ik, die zelf een arme weduwe geweest ben, doch aan wie Gij alles teruggegeven hebt, U ook voor Sarepta ten beste spreek." *Jezus beloofde het haar.*

Zij zei Hem ook dat zij gaarne een synagoge zou laten bouwen en wenste dat Hij zou aanwijzen waar. Ik weet zijn antwoord niet meer.

Die vrouw had grote weverijen en ververijen. Ik zag in het stadje aan de zee (de havenstad), waarvan ik meende dat het haar toebehoorde, en ook op enige afstand van haar huis, grote gebouwen, en er bovenop grote stellages, waar veel vaal en geel lijnwaad uitgespannen was.

Onder de geschenken, welke zij gisteren voor Jezus had laten aanbrengen, waren ook vele kleine schaaltjes, kleine bolletjes en voorwerpen van barnsteen, dat daar zeer kostbaar is.

Jezus leert in de synagoge.

Jezus leerde vóór de sabbat nog enige groepen van heidenen in het voorhof van de vrouw, en hield dan de sabbat(-oefening op vrijdagavond) in de school van de Joden, die zeer mooi versierd was. Hij deed een onbeschrijfelijk zielroerende en troostelijke lering, en die goede mensen weenden en voelden zich waarlijk gelukkig en getroost. Zij waren uit de stam Aser.

Ik weet niet om welke schuld hun voorvaderen genoodzaakt werden zich hier te vestigen; zij waren daarom zeer schuchter en hielden zichzelf in hun verlatenheid voor verstoten uit hun natie en voor verloren.

Jezus las in de schriftrollen uit Ezekiël over het altaar in de nieuwe tempel en uit Mozes over de priesterklederen, over het wijden van priesters en over de offers (Ezek. 43, 10-27; Ex. 27 tot 30).

Exodus 27-28 (zie fasc. 22, nr. 1058)

***

Exodus 29
De priesterwijding

1. Dit nu is wat gij hun doen zult, om hen te heiligen om voor Mij het priesterambt te bekleden: Neem één jonge stier, en twee gave rammen,
2. ongezuurd brood en ongezuurde koeken, met olie aangemaakt, en ongezuurde, dunne koeken, met olie bestreken; van fijn tarwemeel zult gij ze maken.
3. Leg ze in een korf en draag ze in de korf naderbij, met de stier en de beide rammen.
4. Ook zult gij Aäron en zijn zonen doen naderen tot de ingang van de tent der samenkomst en gij zult hen met water wassen.
5. Dan zult gij de klederen nemen en Aäron bekleden met het onderkleed, het opperkleed van de efod, de efod en het borstschild; gij zult hem de gordel van de efod ombinden,
6. gij zult de tulband op zijn hoofd zetten en de heilige diadeem aan de tulband vastmaken.
7. Dan zult gij de zalfolie nemen en over zijn hoofd uitgieten, en hem zalven.
8. Gij zult zijn zonen doen naderen en hen met onderklederen bekleden.
9. Gij zult hen omgorden met een gordel, Aäron en zijn zonen, en hun de hoofddoeken ombinden, en zij zullen het priesterambt hebben tot een altoosdurende inzetting; zo zult gij Aäron en zijn zonen wijden.
10. Voorts zult gij de stier doen naderen vóór de tent der samenkomst, en Aäron en zijn zonen zullen hun handen op de kop van de stier leggen.
11. Gij zult de stier slachten voor het aangezicht des HEREN bij de ingang van de tent der samenkomst.
12. Gij zult van het bloed van de stier nemen en dat met uw vinger aan de hoornen van het altaar strijken, en al het bloed zult gij aan de voet van het altaar uitgieten.
13. Dan zult gij nemen al het vet dat de ingewanden bedekt, het aanhangsel aan de lever, de beide nieren en het vet dat daaraan zit, en gij zult het op het altaar in rook doen opgaan.
14. Maar het vlees van de stier, zijn huid en zijn mest zult gij met vuur buiten de legerplaats verbranden; het is een zondoffer.
15. Dan zult gij de éne ram nemen en Aäron en zijn zonen zullen hun handen op de kop van de ram leggen.
16. Gij zult de ram slachten en zijn bloed nemen en sprengen rondom op het altaar.
17. De ram zult gij in zijn delen verdelen, zijn ingewanden en onderschenkels wassen en op zijn delen en zijn kop leggen.
18. Dan zult gij de gehele ram op het altaar in rook doen opgaan; het is een brandoffer voor de HERE, met een liefelijke reuk; het is een vuuroffer voor de HERE.
19. Dan zult gij de andere ram nemen, en Aäron en zijn zonen zullen hun handen op de kop van de ram leggen.

20. Gij zult de ram slachten, van zijn bloed nemen en het strijken aan de rechter oorlel van Aäron en aan die van zijn zonen, aan hun rechterduim en aan hun rechter grote teen, en gij zult de rest van het bloed rondom op het altaar sprengen.
21. Gij zult van het bloed, dat op het altaar is, en van de zalfolie nemen en sprenkelen op Aäron en op zijn klederen, en ook op zijn zonen en op de klederen van zijn zonen; en hij zal heilig zijn, hij en zijn klederen, en ook zijn zonen en de klederen van zijn zonen.
22. Gij zult van de ram nemen het vet, de vetstaart, het vet dat de ingewanden bedekt, het aanhangsel aan de lever, de beide nieren, het vet dat daaraan zit, de rechterschenkel – het is een ram ter inwijding –,
23. één brood, één geoliede broodkoek en één dunne koek uit de korf met ongezuurde broden, die voor het aangezicht des HEREN is.
24. Gij zult alles op de handen van Aäron en op die van zijn zonen leggen en gij zult dat bewegen als een beweegoffer voor het aangezicht des HEREN.
25. Daarna zult gij het van hen aannemen en op het altaar op het brandoffer in rook doen opgaan tot een liefelijke reuk voor het aangezicht des HEREN; het is een vuuroffer voor de HERE.
26. Vervolgens zult gij de borst van de ram ter inwijding voor Aäron nemen en die bewegen als een beweegoffer voor het aangezicht des HEREN, en zij zal u ten deel vallen.
27. Zo zult gij de beweegborst heiligen en de hefschenkel, die bewogen en geheven zijn van de ram der inwijding, die zowel voor Aäron als voor zijn zonen is.
28. Het zal ten behoeve van Aäron en ten behoeve van zijn zonen tot een altoosdurende verplichting zijn voor de Israëlieten, want dat is een heffing, en als zodanig zal zij geheven worden van de Israëlieten, van hun vredeoffers, hun heffing voor de HERE.
29. De heilige klederen nu van Aäron zullen voor zijn zonen na hem zijn, om hen daarin te zalven en te wijden.
30. Zeven dagen zal de priester, die uit zijn zonen in zijn plaats komen zal naar de tent der samenkomst, om in het heiligdom dienst te doen, ze aantrekken.
31. De ram der inwijding zult gij nemen en zijn vlees koken op een heilige plaats.
32. Aäron en zijn zonen zullen het vlees van de ram en het brood dat in de korf is, eten bij de ingang van de tent der samenkomst.
33. Zij zullen dan eten die dingen, waarmede verzoening gedaan werd, om hen te wijden en te heiligen, maar een onbevoegde zal er niet van eten, want het is iets heiligs.
34. Indien er van het vlees der inwijding en van het brood overblijft tot de morgen, zult gij het overgeblevene met vuur verbranden, het zal niet gegeten worden, want het is iets heiligs.
35. Gij zult voor Aäron en zijn zonen zó doen, naar alles wat Ik u geboden heb; gedurende zeven dagen zult gij hen wijden.
36. Dagelijks zult gij een stier als zondoffer ter verzoening bereiden en het altaar ontzondigen, doordat gij er verzoening over doet; gij zult het zalven om het te heiligen.
37. Zeven dagen zult gij over het altaar verzoening doen; gij zult het heiligen en het altaar zal allerheiligst zijn; ieder die het altaar aanraakt, zal heilig zijn.

Het dagelijks morgen- en avondoffer

38. Dit is, wat gij op het altaar zult bereiden: twee éénjarige lammeren, geregeld elke dag.
39. Het éne lam zult gij in de morgen bereiden en het andere lam zult gij in de avondschemering bereiden,
40. benevens een tiende fijn meel aangemaakt met een vierde hin gestoten olie, en een plengoffer van een vierde hin wijn voor het éne lam.
41. Het andere lam zult gij in de avondschemering bereiden; zoals het morgenspijsoffer en het daarbij behorende plengoffer zult gij het bereiden tot een liefelijke reuk, een vuuroffer voor de HERE,
42. een dagelijks brandoffer voor uw geslachten bij de ingang van de tent der samenkomst voor het aangezicht des HEREN, waar Ik met u zal samenkomen, om daar tot u te spreken.

43. Ik zal dan dáár samenkomen met de Israëlieten, en zij zullen door mijn heerlijkheid geheiligd worden.
44. Ik zal de tent der samenkomst en het altaar heiligen, en Aäron en zijn zonen zal Ik heiligen om voor Mij het priesterambt te bekleden.
45. Ik zal in het midden van de Israëlieten wonen en Ik zal hun tot een God zijn.
46. En zij zullen weten, dat Ik, de HERE, hun God ben, die hen uit het land Egypte geleid heb, opdat Ik in hun midden wone; Ik ben de HERE, hun God.

***

Exodus 30
Het reukofferaltaar

1. Gij zult een altaar, een offerplaats voor reukwerk, maken; van acaciahout zult gij het maken;
2. een el lang en een el breed, zodat het vierkant is, en twee el zal zijn hoogte zijn; de hoornen zullen daarmee één geheel vormen.
3. Gij zult het overtrekken met louter goud, het bovenvlak en de zijvlakken rondom, en de hoornen. Gij zult er een gouden omlijsting omheen maken.
4. Twee gouden ringen zult gij ervoor maken onder de omlijsting, aan de beide zijkanten zult gij ze maken, op de beide zijden, en zij zullen dienen als houders voor draagstokken om het daarmede te dragen.
5. Gij zult dan de draagstokken van acaciahout maken en ze overtrekken met goud.
6. Gij zult het zetten vóór het voorhangsel, dat vóór de ark der getuigenis is, vóór het verzoendeksel, dat boven de getuigenis is, waar Ik met u zal samenkomen.
7. Aäron nu zal daarop welriekend reukwerk in rook doen opgaan; elke morgen, wanneer hij de lampen in orde maakt, zal hij het in rook doen opgaan.
8. Ook wanneer Aäron de lampen aansteekt in de avondschemering, zal hij het in rook doen opgaan voor het aangezicht des HEREN als een bestendig reukwerk voor uw geslachten.
9. Gij zult daarop geen vreemd reukwerk brengen noch brandoffer noch spijsoffer, ook een plengoffer zult gij er niet op plengen.
10. Aäron zal met het bloed van het zondoffer der verzoening eenmaal per jaar op zijn hoornen verzoening doen; eenmaal per jaar zal hij er verzoening op doen voor uw geslachten; allerheiligst is het voor de HERE.

De heffing bij de telling

11. De HERE sprak tot Mozes:
12. Wanneer gij het getal der Israëlieten bij de telling opneemt, dan zullen zij, ieder voor zijn leven, aan de HERE een zoengeld geven, wanneer men hen telt, opdat er onder hen geen plaag zij bij de telling.
13. Dit zal ieder die tot de getelden gaat behoren, geven: een halve sikkel, gerekend naar de heilige sikkel – deze sikkel is twintig gera – een halve sikkel is de heffing voor de HERE.
14. Ieder die tot de getelden gaat behoren van twintig jaar oud en daarboven, zal de heffing voor de HERE geven.
15. De rijke zal niet meer noch de arme minder dan een halve sikkel opbrengen, om die te geven als heffing voor de HERE ter verzoening voor uw leven.
16. En gij zult het geld der verzoening van de Israëlieten nemen en het bestemmen voor de dienst in de tent der samenkomst; het zal voor de Israëlieten tot een gedachtenis zijn voor het aangezicht des HEREN ter verzoening voor hun leven.

Het wasvat

17. De HERE sprak tot Mozes:
18. Gij nu zult een vat van koper maken met een voetstuk van koper, voor de afwassingen, het plaatsen tussen de tent der samenkomst en het altaar, en daar water in doen.
19. En Aäron en zijn zonen zullen daarin hun handen en voeten wassen.

20. Wanneer zij naar de tent der samenkomst komen, zullen zij zich met water wassen, opdat zij niet sterven; of wanneer zij naderen tot het altaar, om dienst te doen en een vuuroffer in rook te doen opgaan voor de HERE.
21. Zij zullen dan hun handen en voeten wassen, opdat zij niet sterven; het zal voor hen een altoosdurende inzetting zijn, voor hem en voor zijn nakomelingen naar hun geslachten.

De heilige zalfolie

22. De HERE sprak tot Mozes:
23. Gij nu, neem u zeer fijne specerijen: vijfhonderd sikkels vanzelf gevloeide mirre, en half zoveel: tweehonderd en vijftig sikkels, welriekende kaneel, en tweehonderd en vijftig sikkels welriekende kalmoes,
24. en vijfhonderd sikkels kassie, naar de heilige sikkel, en een hin olijfolie.
25. Gij zult het tot een heilige zalfolie maken, als een zorgvuldig bereid mengsel, zoals een zalfbereider dat bereidt; het zal een heilige zalfolie zijn.
26. Gij zult daarmede zalven de tent der samenkomst en de ark der getuigenis,
27. de tafel met al haar gerei, de kandelaar met al zijn gerei, en het reukofferaltaar;
28. het brandofferaltaar met al zijn gerei, het wasvat met zijn voetstuk.
29. Gij zult ze heiligen, zodat zij allerheiligst zijn; ieder die ze aanraakt, zal heilig zijn.
30. Ook Aäron en zijn zonen zult gij zalven en heiligen om voor Mij het priesterambt te bekleden.
31. En tot de Israëlieten zult gij spreken: Dit is voor Mij een heilige zalfolie van geslacht tot geslacht.
32. Op het lichaam van een mens zal zij niet uitgegoten worden, en volgens deze bereidingswijze moogt gij niets soortgelijks maken: zij is iets heiligs, heilig zal zij u zijn.
33. De man die iets soortgelijks zal bereiden en iets daarvan op een onbevoegde laat komen, zal uit zijn volksgenoten uitgeroeid worden.

Het heilig reukwerk

34. De HERE zeide tot Mozes: Neem u welriekende stoffen: druipende hars, onyx en galbanum, welriekende stoffen en reine wierook, in gelijke delen.
35. Gij zult dit alles maken tot een reukwerk, een mengsel, zoals een zalfbereider bereidt, gezouten, zuiver, heilig.
36. Een gedeelte daarvan zult gij uiterst fijn wrijven, en iets ervan leggen vóór de Getuigenis in de tent der samenkomst, waar Ik met u zal samenkomen; allerheiligst zal dit voor u zijn.
37. En wat het reukwerk betreft, dat gij bereiden zult, volgens deze bereidingswijze zult gij niets voor u zelf maken; het zal u iets heiligs zijn, voor de HERE.
38. De man die iets soortgelijks maken zal, om daaraan te ruiken, zal uit zijn volksgenoten uitgeroeid worden.

Uit: NBG-vertaling 1951

***

Maar om die arme mensen in de ziel te troosten las en verklaarde Hij ook de plaats, dat in Israël het spreekwoord niet meer zal gelden: "Onze vaderen hebben wijnbessen gegeten en de tanden van de kinderen zijn er stomp van geworden." (Ezek. 18, 1-17). *"Eenieder die het woord van God aanneemt," zei Hij,*

"die boetvaardigheid doet en zich laat dopen, draagt de zonden van de vaderen niet meer."
Dit verblijdde en vertroostte deze mensen in hoge mate.

Ik weet niet waar Jezus na de synagoge nog is geweest, maar Hij ging met zijn leerlingen naar de zee toe. Hij ging in het gewest, waar de vrouw haar suikerrietplantage had.

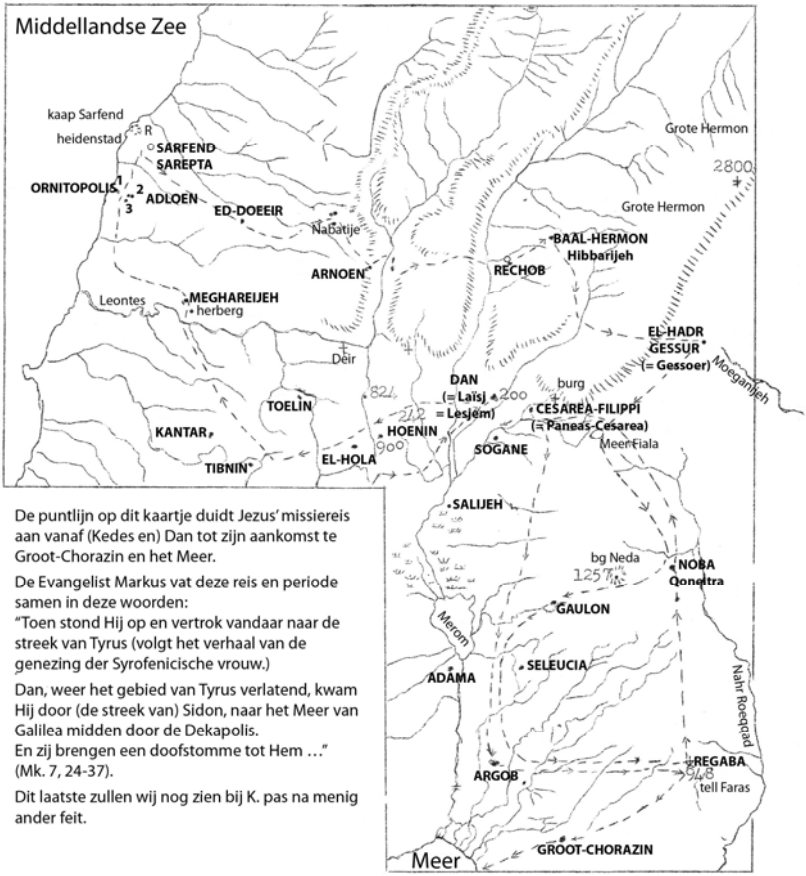

De puntlijn op dit kaartje duidt Jezus' missiereis aan vanaf (Kedes en) Dan tot zijn aankomst te Groot-Chorazin en het Meer.

De Evangelist Markus vat deze reis en periode samen in deze woorden:
"Toen stond Hij op en vertrok vandaar naar de streek van Tyrus (volgt het verhaal van de genezing der Syrofenicische vrouw.)

Dan, weer het gebied van Tyrus verlatend, kwam Hij door (de streek van) Sidon, naar het Meer van Galilea midden door de Dekapolis.
En zij brengen een doofstomme tot Hem …"
(Mk. 7, 24-37).

Dit laatste zullen wij nog zien bij K. pas na menig ander feit.

Jezus gaat naar Sarepta.

1124.

22 februari; Sabbat. –

Ik heb Jezus deze morgen nog bij de kinderen in de school gezien en daarna bij de Joden. Ook werden enige mensen en daaronder enige knaapjes gedoopt.

's Namiddags nam Jezus afscheid van de vrouw, die samen met haar dochter en genezen bloedverwant Hem nog enige gouden beeldjes schonk van wel een hand lang, alsook een voorraad van broden, balsem, vruchten, honig in biezenkorfjes en flessen voor de reis. Meer nog, zij zonden geschenken vooruit naar zijn herberg voor de armen te Sarepta. *Jezus vermaande nog de gehele familie, beval de arme Joden in hun liefdadigheid aan, drukte hun de zorg voor eigen zaligheid op het hart en nam afscheid.* Allen weenden en verootmoedigden zich voor Hem.

Deze vrouw was bestendig zeer verlicht en betrachtte standvastig het goede; zij zal nu met haar dochter niet meer naar de heidense tempel gaan, maar zich houden aan de leer en raadgevingen van Jezus, aansluiting zoeken bij het Jodendom en ook haar dienstpersoneel geleidelijk daartoe brengen.

Jezus onderrichtte ook zijn leerlingen nog dikwijls over hun rangorde en over de plichten die zij op hun zendingen moesten nakomen.

- Tomas, Taddeüs en Jakobus de Mindere en alle leerlingen, uitgenomen degene die bij Jezus bleven, gingen zuidwaarts af in de stam Aser. Zij mochten niets bij zich hebben en

- Hijzelf ging na de sabbat met de overige 9 apostelen, en ook met Saturninus, Judas Barsabas en nog een 3^{e} noordwaarts naar Sarepta.

Alle Joden en vele heidenen deden Hem een eind ver uitgeleide. Zestien Joden gingen zelfs mee tot Sarepta toe.

1125.

Sarepta ligt ongeveer 2,5 uur ten noordoosten van hier en wel 3 uren van de zee, aan het opstijgen van de bergen. Het zou niet zover van de zee gelegen zijn, indien het land hier niet een kaap vormde die in de zee vooruit springt. (Bedoeld is de gehele kaapblok, die zich hier westwaarts wendt, zie kaart).

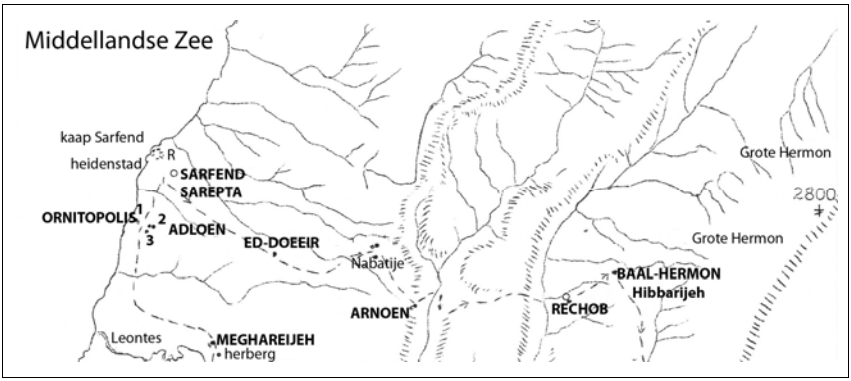

Jezus ging niet aanstonds in Sarepta, maar nam zijn intrek in een rij huizen die nog tamelijk ver (b.v. 2 km) van Sarepta afgelegen waren, ter plaats waar de weduwe van Sarepta hout sprokkelde (men moet de traditionele plaats dus niet als zeker beschouwen), en waar Elias haar het eerst ontmoette.

Daar zijn nu arme Joden gevestigd, welke nog ellendiger zijn dan die te Ornitopolis, daar deze laatste vele weldaden ontvangen van de Syrofenicische vrouw.

Ook hier was voor Jezus en de zijnen de herberg door deze vrouw in gereedheid gebracht en naar hier waren de armengeschenken reeds vooruit gezonden. Deze Joden nu, vergezeld van hun vrouwen en kinderen, kwamen Jezus met een onbeschrijfelijke vreugd en aandoening tegemoet en wasten Hem de voeten.

Onder de maaltijd leerde Jezus en begon reeds heden met de uitdelingen en zond de spijzen naar de armen.

1126.

23 februari. –

Jezus zelf is niet in de stad Sarepta gegaan, maar meerdere apostelen waren daar om klederen te kopen en deze liet Jezus aan de armste mensen uitdelen. De weg van Sarepta naar de (Middellandse) zee bedraagt nagenoeg 3 uren, en deze joodse nederzetting, (waar Jezus nu was), ligt wel een half uur van Sarepta. *Jezus troostte en onderwees deze mensen.*

Vervolgens ging Hij in de namiddag wel 2 uren ver, opstijgend in oostelijke richting. De 16 mannen van Ornitopolis en de andere van Sarepta deden Hem uitgeleide.

In de nabijheid van een heidens stadje *hield Hij op een heuvel nog een toespraak* tot een grote verzamelde menigte, die hier op Hem gewacht had en trok dan verder.

Hij overnachtte in een herberg nabij een stad, waar zijn begeleiders uit Ornitopolis Hem verlieten.

24 februari. –

De volgende dag ging Jezus met de leerlingen, in oostelijke richting opstijgend, naar de Hermon, die er als de top van de hoge bergketen uit ziet, waartoe het gebergte van Opper-Galilea nog behoort. Hij kwam over de Hermon in een hooggelegen dal en begaf zich naar Rechob, dat zuidwestelijk aan de voet van de Hermon ligt, ongeveer een uur onder Baäl-Hermon, dat zeer groot is en met zijn talrijke afgodentempels op Rechob neerziet[594].

---

[594] De beschrijving van Jezus' reis kan niet beknopter en, letterlijk genomen, komt er een onjuistheid in voor.

Jezus gaat van het joodse dorp, een half uur ten zuiden van Sarepta, oostwaarts en bestijgt het Libanongebergte. Wij kunnen niets eenvoudigers doen dan Hem de weg te laten volgen, die wij ook nu nog op nauwkeurige kaarten aangetekend zien.

Van het joodse dorp bij Sarepta bestijgt Hij de Libanon tot het dorp ed-Doeeir, waar Hij nog een toespraak houdt; vervolgens tot een herberg in de buurt van Nabatijeh, waar zijn begeleiders afscheid van Hem nemen.
Jezus bevindt zich hier op de bergrug.

De weg maakt nu enige bochten, omdat de oostelijke helling te steil is om rechtdoor af te dalen.

Jezus ging, zegt K. naar de Hermon, zij bedoelt waarschijnlijk een plaats waarvan de naam aan Hermon doet denken, nl. het stadje Arnoen.

Van hier daalt Jezus af in een hooggelegen dal, nl. in de ruime vlakte, Beqa genaamd, tussen de Libanon en de grote Hermon.
Om hier te komen gaat Jezus niet, zoals K. foutief zegt, over de Hermon maar over de Libanon, speciaal over de bergrug bij of te Arnoen.

> Een dergelijke naamverwarring stipten wij reeds aan in fasc. 1, nr. 18, voetnoot 42.

Arnoen ligt in het zuidelijk gedeelte van de Libanon, waarmee het gebergte van Opper-Galilea geografisch samenhangt; waartoe het behoort, zegt K.
In Jos. 8, 11 wordt de hoge vlakte ‘vallei van Mizpa’ geheten, d.i. ‘hoge vallei’.

***

Rechob = Khoreibeh.

In deze vallei moet Rechob gelegen hebben, volgens Recht. 18, 28, want, zegt dit vers: “Laïs lag in het dal waarin ook Bet-Rechob gelegen was.”
Rechob betekent ‘ruim’ dit is een zinspeling op de breedte en lengte, zoals Mizpa een zinspeling is op de hoge ligging van de vallei.

Tot Rechob, het einde van het Beloofde Land, kwamen de bespieders van Mozes, volgens Num. 13, 22. De ligging van Rechob ging verloren.
Bij benadering nemen wij er voor de oude plaats Khoreibeh, 13 km ten noorden van Dan en 5 km ten zuidwesten onder Hibbarijeh.

***

Hibbarijeh = Baäl-Hermon.

Te Hibbarijeh kunnen wij met enige waarschijnlijkheid Baäl-Hermon lokaliseren, dat door K. een aanzienlijke stad genoemd wordt, gelegen een uur boven Rechob.

Jezus in Gessoer.

1127.

25 februari. –

Van Rechob ging Jezus de volgende dag een zevental uren noordoostwaarts naar Gessoer. (Wellicht beter: zuidoostwaarts). Hier nam Hij zijn verblijf bij de tollenaars, die aan de grote weg op Damascus wonen[595].

Te Hibbarijeh ziet K. vele en grote merkwaardige overblijfselen, die wijzen op de grootheid en voornaamheid van de oude stad. K. wijst er meerdere tempels aan, waarvan inderdaad aanzienlijke resten teruggevonden werden.

Hibbarijeh ligt op de helling, op het laagste gedeelte van de grote Hermon. In het benedengedeelte liggen de overblijfselen van een magnifieke tempel van 22 m bij 12 m. Hij verheft zich met een achteruitsprong op een voetstuk. Hij is gebouwd met heerlijke steenblokken, afwisselend gepolijst en gebocheld. In de onderbouw of voetstuk zijn steenblokken verwerkt met een lengte van 5 m en met een breedte en hoogte in evenredigheid enz. Kortom, volgens de beschrijving van V. Guérin is deze ruïne iets unieks (Gal. II, 285-286; Terre S. 368).

Andere schriftuurteksten eisen voor Baäl-Hermon, waarschijnlijk dezelfde stad als Baäl-Gad, dezelfde ligging in hetzelfde gewest. Zie na I Par. 5, 23; Jos. 11, 17; 12, 7; 13, 5.

[595] **Gessoer = Gessur = ed-Hadhr**. – Wij slaan waarschijnlijk de nagel op de kop, wanneer wij Gessoer vereenzelvigen met el-Hadhr, 5 uren ten noordoosten van Banias, op de weg naar Damascus.

'Hadhr' schijnt dezelfde naam te zijn als 'Gessoer': de 'S' wisselt niet zelden af met 'D' en 'T' (VOORREDE, nr. 4).

Zo wordt ook de tweede standplaats van de Israëlieten na Sinaï, nl. Haserot, gesitueerd te Ain el-Hadra. De Septuagint schrijft de naam: 'Gedsoer'.

In de Hebreeuwse tekst van II Sam. 2, 9 is de 'G' vervangen door een 'Ain' of sterke aanblazing, die dan op haar beurt gemakkelijk 'H' wordt.
Zo wordt 'Gessur' 'Hadhr'.

Ook komt de huidige weg waarop Hadhr ligt, overeen met de Romeinse heerweg op Damascus. Gessoer, zowel stad als klein koninkrijk wordt meerdere keren in de H. Schrift vermeld. Dit laatste grensde aan Israël (Jos. 13, 13; II Sam. 13, 37-38, enz.).

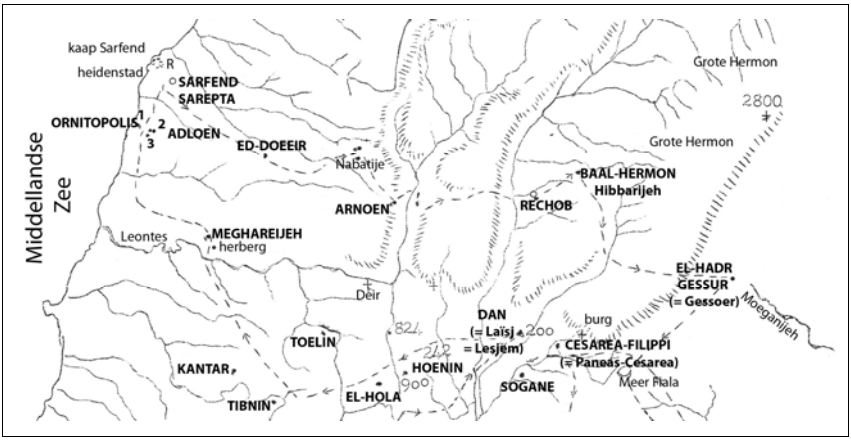

26 februari. –

Gessoer is een grote schone stad; hier ligt een garnizoen Romeinse soldaten. De vele heidenen en Joden wonen hier gescheiden in eigen stadswijken, maar zijn in hun omgang toch zeer gemeenzaam en vermengd, en daarom worden de Joden van hier zeer veracht door de overige Joden. Van Gessoer waren vele Joden en heidenen bij Jezus' rede op de berg der acht zaligheden geweest.

Ook hebben de apostelen die hier onlangs waren, enige van hun zieken genezen. Hier was ook een genezen blinde, die het gezicht teruggekregen had bij de prediking, die vóór de broodvermenigvuldiging plaats had.

De man van Maria de Sufanietin is van hier, maar nu woont hij weer bij haar te Ennon.

1128.

Hier heeft zich Absalom eens een tijdlang opgehouden, na voor David gevlucht te zijn, want zijn moeder Maäka was de dochter van een koning van Gessur, die Tolmaï heette (I Kron. 3, 2; II Sam. 3, 3).

De apostel Bartolomeüs, die zich nu eveneens hier bevindt, is een afstammeling van dit koningshuis[596]. Zijn vader heeft gedurende lange tijd de baden van Betulië gebruikt, en was daarom van hier naar Kana getrokken. Hij heeft daarna grond in het dal Zabulon aangekocht, waar hij zich ook is gaan vestigen. Hierdoor was ook Bartolomeüs een bewoner van dat gewest geworden.

Maar hier te Gessoer had hij nog van moederszijde een hoogbejaard oud-oom, die een heiden was en zeer grote goederen en rijkdommen bezat. Deze grijsaard woonde in een groot huis midden in de stad, en hij liet zich heden tot Jezus in de wijk van de tollenaars brengen. Immers, *hier leerde Jezus thans op een terras,* waarop doorgaans de waren onderzocht en getaxeerd werden. Die ouderling sprak met de apostelen en inzonderheid met zijn neef Bartolomeüs, en nodigde Jezus uit om morgen in zijn huis de maaltijd te komen nemen.

Jezus' toehoorders stonden al door elkaar, mannen en vrouwen, heidenen en Joden. Jezus at daarna ook bij de tollenaars en **hier geschiedde iets wonderbaars, want na de maaltijd maakten de tollenaars de balans van hun goederen op, om alles aan de armen uit te delen.**

1129.

27 februari. –

Jezus was deze morgen in de heidenstad bij de oom van Bartolomeüs, waar hij luisterrijk op heidense wijze, met vóór Hem uitgespreide tapijten ontvangen werd. Men bood Hem ook een uitgelezen maaltijd aan, hoewel minder rijk dan die te Ornitopolis. *Vóór het huis in het voorhof genas Jezus*

---

[596] Volgens de H. Hiëronymus was Bartolomeüs van doorluchtigen huize, de overige apostelen van geringe afkomst (Dubois, 100-101).

In nr. 1685 zegt K. dat hij edeler en voornamer van manieren was dan de overige apostelen.

enige zieken, die hier niet talrijk meer waren en hij hield ook een toespraak.

De heidenen aanbaden hier een afgodsbeeld met verscheidene armen; het droeg op het hoofd een korenmaat met aren er in, maar hun afgoderij scheen zeer in verval, want velen waren het Jodendom genegen, doch de voorkeur van de meesten ging naar de door Jezus verkondigde leer. Velen van hen waren reeds gedoopt, hetzij door Joannes of ook door de apostelen te Kafarnaüm. Van de besnijdenis werd geen gewag gemaakt, indien men niet volkomen joods verlangde te worden, en die dit wel verlangden, wendden zich dan tot de Farizeeën.

's Avonds leerde Jezus weer bij de tollenaars en genas er nog enigen.

1130.

28 februari. –

De tollenaars deelden het grootste gedeelte van hun rijkdommen uit. Op de leerplaats van Jezus hadden zij grote graanstapels liggen, die zij bij maten aan de armen uitdeelden. Ook stonden zij akkers en tuinen aan arme dagloners en slaven af en herstelden alle onrechtvaardigheden die zij bedreven hadden.

De leerlingen en apostelen waren dezer dagen altijd in deze streek verspreid, in Maächati en tot Aram[597].

---

[597] **Maächati**. – Maächati is een klein koninkrijkje met een hoofdstad van dezelfde naam. In de H. Schrift wordt het in een paar grensbeschrijvingen in één adem genoemd met Gessoer, waarvan het een buurstaatje was.

Wellicht is iets bewaard van de naam Maächati in Moeghanijeh, naam van een beek, die in de buurt van Gessoer begint, zich oostwaarts richt en misschien de zuidgrens van dat rijkje vormde. Maar zekerheid hebben wij hiervoor niet.

'Aram' is de Hebreeuwse naam van Syrië, maar hij kon, door een beperkende bijvoeging een onderdeel van het land, een provincie, zelfstandig of niet, aanduiden.

Zo bestaan de uitdrukkingen:

Jezus leerde bij het tolhuis voor heidenen en Joden. Hier kwamen ook vreemde Farizeeën de sabbat vieren. Zij legden Jezus te laste dat Hij zijn intrek bij tollenaars genomen had en met hen en de heidenen omging.

's Avonds met het begin van de sabbat predikte Jezus in de synagoge en geraakte in enige strijd met de Farizeeën. De synagoge was vierhoekig en de leerstoel stond in het midden; de toehoorders stonden op de treden die aan alle zijden opstegen (muurbanken). Een grote menigte heidenen die buiten stonden, zagen naar binnen door de geopende zuilengangen en luisterden met ingehouden adem.

1 maart; Sabbat. –

Heden werd de oom van Bartolomeüs met 16 andere ouderlingen in de hof van de baden gedoopt. Het water wordt uit een bron omhooggetrokken in een hooggelegen kanaal, waardoor het naar die hof geleid wordt. Judas Barsabas doopte. De gehele hof was versierd als voor een feest en alles geschiedde luisterrijk en plechtig en aan de armen werd veel uitgedeeld.

Jezus had nog een maaltijd bij de oom, die Hem vele aalmoezen offerde. *Daarna sprak Hij nog het slotwoord in de synagoge voor de sabbat, nam dan afscheid van al het volk in de tolplaats, deelde weer aalmoezen aan de armen uit* en ging nog deze avond, door vele mensen ver

---

- Aram Damascus,
- Aram Maächati,
- Aram Soba, enz.

We vermoeden dat K. eerder had moeten zeggen: "tot in Aram-Maächa." (= Aram-Maächati).

vergezeld, eerst zuidwestwaarts, dan weer oostwaarts, 5 uren ver, en kwam in een vissersdorp hij het meer Fiala[598].

Dit meer ligt op een bergvlakte, 3 uren ten oosten van Paneas. Hij kwam er laat aan en nam zijn intrek bij de onderwijzer van de plaats, nabij de school. Hier woonden meest Joden.

Jezus bij het meer Fiala en in Nobah.

1131.

2 maart. –

Het meer Fiala is nauwelijks een uur groot, heeft zachte oevers, klaar water en vloeit oostelijk naar een berg, waar het verdwijnt. (Zeer verdachte bewering, zie VOORREDE, nr. 11).

Er liggen ook boten op; het gewest rondom is vol graanvelden en schone weiden; hier grazen vele ezels, kamelen en ander vee. Ook vindt men in de omstreken kastanjebossen. Hier en aan de andere zijde van het meer liggen joodse vissersdorpen, die elk hun school hebben. *Jezus leerde hier in de school* en ging ook met enige inwoners en met de apostelen naar de herderswoningen, die rond het meer verspreid lagen.

In dit gewest heeft zich ook Joannes de Doper opgehouden.

---

[598] **Meer Fiala = Birket er-Ram**. – Fiala is een klein meer, 8 km ten oostzuidoosten van Paneas, gelegen op een niveau van ongeveer 1000 m; vandaar zijn huidige Arabische naam: Birket er-Ram: de hoge waterbak of vijver.

Zijn naam Fiala, d.i. 'beker', dankt het aan zijn ronde vorm, zegt Flavius Josephus. Hij zegt nog dat een verborgen, ondergrondse bron het vult met zulk een regelmaat, dat men het water nooit ziet stijgen of dalen.

Inderdaad, de weinige bronnen in de 60 m hoge berghellingen rondom zijn zo karig, dat ze de grote watermassa van het meertje, dat op de krater van een vulkaan gelijkt, niet verklaren. Omtrek: 2 km; deze omtrek is begroeid met riet en hoog gras, die een gordel vormen van groen.

1132.

‘s Avonds ging Jezus met Joannes en Bartolomeüs en een leerling zuidwaarts een hoogte op en af (nr. 1337, midden), ongeveer 3 uren ver naar Nobah[599], een stad van de Dekapolis, door heidenen en Joden bewoond; Hij nam zijn intrek bij Farizeeën.

---

[599] **Nobah = Qoneitra = Qanawat**. – De hoogte welke Jezus bestijgt en afdaalt om te Nobah te komen, is de bergketen in het noordoostelijk gedeelte van Gaulon.

We beschrijven dat gebergte hier niet, maar verzoeken de lezer de beschrijving, die wij er vroeger van gaven, na te zien in fasc. 8, deel Palestina, F, I. Gaulanitis of Gaulon). Meerdere toppen bereiken 1100 m, 1200 m en meer.

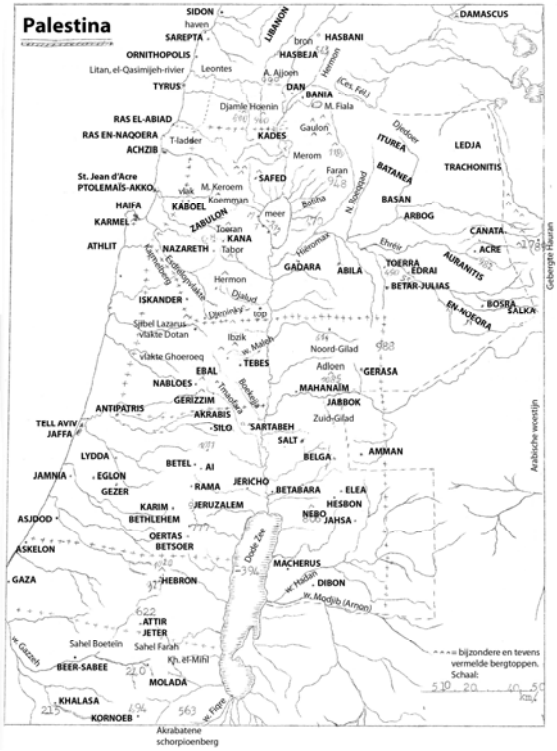

3 maart. –

Nobah bestaat uit twee delen, een joods en een heidens; hun naam is ietwat verschillend. Het ligt aan de zuidzijde van de berg (van de voormelde hoogte), beneden. Alle steden hier in het rond zijn met zwarte glanzende steen gebouwd (basalt).

Jezus kwam er laat aan en nam zijn intrek in de herberg. Deze morgen al vroeg ondernam Hij met Bartolomeüs en Joannes een tocht van een paar uren en bezocht in de omstreken enige dorpen en gehuchten.

De overige leerlingen en apostelen – in het geheel zijn zij, zonder Jezus, met 15 man – waren nog in het gewest verspreid. *Jezus leerde in enige dorpen en genas ook zieken,* doch slechts weinige, daar de meeste uit deze landstreek reeds bij het Meer van Galilea genezen waren.

Jezus bereidde ook dopelingen voor en Bartolomeüs en de anderen doopten er verscheidene. In meerdere van deze dorpen was slechts zwart en slijkerig water, maar zij hadden grote, ronde stenen bakken, waarin zij het lieten bezinken en klaar worden en dan lieten zij het in andere bakken overlopen, die zij toedekten.

Op het kaartje hiervoor worden meerdere bergtoppen door een kapje aangeduid. Aan de zuidvoet van een eerste bergmassief ligt in een dal Qoneitra op een niveau van 1000 m.

We menen de nagel op de kop te slaan, wanneer wij Nobah met Qoneitra vereenzelvigen, 12 km ten zuiden van het meer Fiala.

> Een ander Nobah wordt vereenzelvigd met Qanawat aan de voet van het Haurangebergte. We vermoeden dat Qoneitra en Qanawat in de grond dezelfde naam zijn en een vertaling van Nobah.

Qoneitra is een sierlijk dorp met ruime, rechte straten, met huizen van basaltsteen (van zwarte, blinkende steen, zegt K.); het dorp is regelmatig gebouwd en is te allen tijde een standplaats geweest voor karavanen, die van Damascus en de Eufraat komen.

Geen wonder dat de Israëli's belang hechten aan het bezit van de stad, zowel als de vijanden en bijgevolg dat de stad lijdt onder de tegenwoordige oorlog.

De apostelen goten er water in, dat zij in flessen bij zich hadden en *Jezus zegende het water.* De dopelingen knielden rondom de stenen bak en hielden het hoofd erover gebogen, indien de bak maar klein was; was hij groot, dan stonden zij erin. Ik zag tot nog toe geen doop met onderdompeling.

1133.

In de namiddag kwam Jezus naar Nobah terug en ging eerst in de heidenwijk, waar men Hem zeer luisterrijk ontving; zij trokken Hem met groene en bloeiende takken tegemoet en spreidden vele tapijten en andere lange stoffen banen voor Hem uit. Zij legden die dwars over de straat en verscheidene malen moest Hij erover gaan, want zodra Hij over een tapijt getreden was, liepen zij er telkens weer mee vooruit om het opnieuw voor zijn voeten uit te spreiden.

In de Jodenwijk ontvingen Hem de rabbijnen, die Farizeeën waren; *Hij hield een leerrede in de synagoge,* het was immers de sabbat van het Poerimfeest (zie fasc. 13, nr. 427, voetnoot 190). Hierna was er in een feesthuis een grote maaltijd, waaronder de Farizeeën Jezus scherp tegengesproken en veel te laste gelegd hebben, b.v. dat zijn leerlingen onderweg vruchten aten en koornaren plukten.

Wat het aftrekken van koornaren betreft, dat door het Evangelie vermeld is (Mt. 12, 1-8), dit heb ik nog niet gezien.

Jezus vertelde de parabel van de arbeiders in de wijnberg (Mt. 20, 1-16), *en later die van de rijke brasser en de arme Lazarus* (Lk. 16, 19-31). *Hij verweet de Farizeeën namelijk, dat zij, in strijd met het gewoonterecht, de armen niet uitgenodigd hadden,* waartegen zij zich verdedigden met te zeggen dat hun geringe inkomsten hun dit niet veroorloofden (cfr. fasc. 9, nr. 222, voetnoot 30).

Jezus vroeg of zij deze maaltijd voor Hem hadden aangericht, en toen zij bevestigend antwoordden, legde Hij 5 gele, driehoekige stukken, die met een kettinkje aaneengebonden waren, op de tafel en *zei dat Hij dit schonk voor het gastmaal van de armen en dezen gingen, op bevel van Jezus, zijn leerlingen nu aanstonds roepen.*

Zij lieten hen aan tafel aanzitten en Jezus bediende hen van spijs en drank, *en dit onder leerrijke en troostvolle woorden.* Dit geld was misschien de op heden gebruikelijke tempelgave of het geschenk dat men elkander op het Poerimfeest aanbood. Ook hier immers begiftigden de mensen elkander met vruchten, broden, graan en kledingstukken.

1134.

4 maart. –

Heden was er een groot vreugdefeest. Men las uit aparte, speciale rollen de geschiedenis van Ester in de synagoge. In de huizen werd ze ook voorgelezen aan zieken en ouden van dagen.

Jezus bezocht op een rondgang verscheidene huizen en las daar zelf aan sommige hoogbejaarde mensen de geschiedenis van Ester voor en bewerkte ook enige genezingen. Ik zag ook allerhande feestspelen en optochten van jonge dochters en vrouwen, die op deze dag grote voorrechten hadden (cfr. fasc. 13, nr. 427, voetnoot 190).

Zo kwamen zij eens als een gezantschap in de synagoge tot op de voorste plaatsen; zij hadden uit hun midden iemand tot koningin gekozen en haar zeer mooi versierd, en zij schonken aan de priesters prachtige ambtsgewaden; zij trokken ook in stoet naar een lusthof, waar zij eigen spelen hadden; zij kozen onder elkaar nu deze, dan gene tot koningin en stelden de vorige weer af.

Zij hadden ook een gekleed beeld, dat zij mishandelden en het hoofd afsneden, of opknoopten, dit weet ik niet meer bepaald.

Kleine jongens klopten ondertussen met hamers op plankjes en riepen verwensingen uit.

's Avonds was Jezus nogmaals in de synagoge, maar daarna nam Hij zijn avondmaal met de leerlingen alleen[600].

Jezus in Gaulon en Regaba.

1135.

5 maart. –

Heden duurde het feest nog voort, doch het reizen was toegestaan en Jezus trok een uur of 4 verder naar Gaulon. De weg wendde zich om een hoge berg heen aan diens westkant. (Bedoeld is de berg Neda, hoogte 1257 m. De ligging van Gaulon is onbekend; wij lokaliseren het slechts bij benadering; zie kaartje hierna).

Gaulon ligt ten hoogste een paar uren van de Jordaan; er wonen daar Joden en heidenen. Jezus was van slechts enige leerlingen vergezeld en werd er zeer vriendelijk ontvangen. Hier waren nog enige, steeds ongeheelde mensen, en *Jezus genas hen.*

---

[600] Poerimfeest. – In fasc. 13, nr. 427, voetnoot 190, vindt men een klein artikel over het Poerimfeest. Dit valt eigenlijk op 14 Adar en wordt door een vastendag voorafgegaan.

Hier zien we dat dit vreugdefeest op 16 Adar schijnt te vallen.
Maar in het genoemde klein artikel kan men ook lezen dat het niet in alle plaatsen op dezelfde dag gevierd moest worden.

- Op 15 Adar in de ommuurde steden;
- op 14 Adar in de niet ommuurde en
- op een veranderlijke dag in de dorpen, zoals die waarin Jezus nu is.

Ook de lezingen uit het boek Ester werden op verschillende dagen gedaan. In de familiekring mocht de lezing nog plaats hebben in de volgende dagen.

Men kan de afwijking in datum ook zo verklaren: dat de Poerimvasten dit jaar op een sabbat viel en daarom met het feest zelf en met de lezingen verschoven werd.

Ook werd er gedoopt en geleerd. Dit alles duurde niet langer dan 1,5 uur en dan trokken zij zuidwaarts.

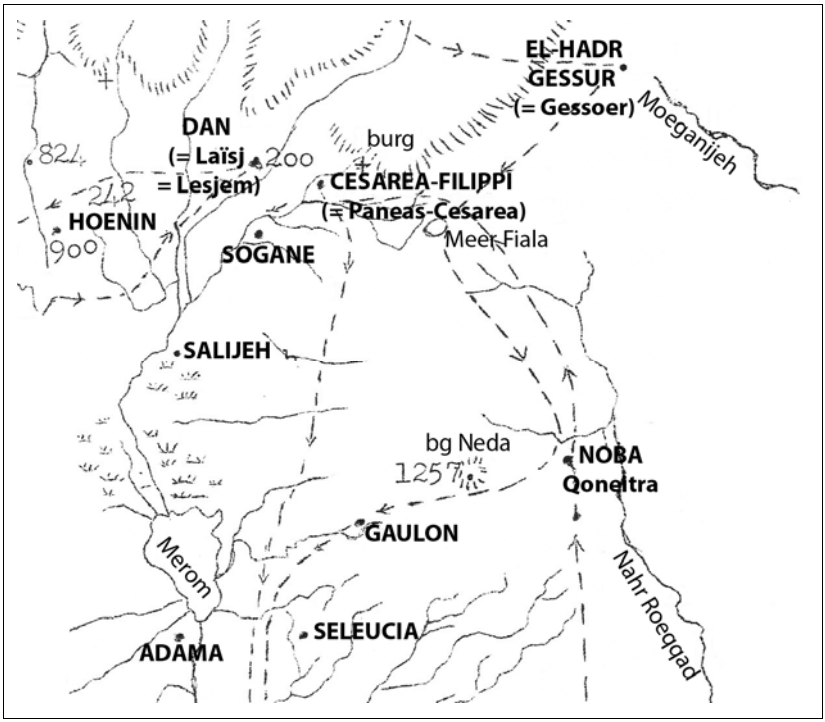

Ongeveer 2 uren verder passeerden zij dicht voorbij Argob. (Zijn ligging is onbekend; wordt op kaartje bij benadering aangeduid). Deze stad ligt hoog (vooral in verband met het diepe Jordaandal) en omtrent 2 uren van een westelijke kromming van de Jordaan, tussen het meer Merom en Betsaïda-Julias, tegenover Lekkoem dat op de westzijde van de Jordaan gelegen is.

Van hier ging Jezus nog 4 uren verder naar het oosten, passeerde achter (ten noorden van) de berg der acht zaligheden (zelfde als der eerste broodvermenigvuldiging) en, over louter bergruggen

trekkend, kwam Hij zeer laat vóór Regaba aan, dat een vestingstad in het gebergte is[601].

Hier gingen zij op een eenzame plaats vóór de stad in het gras neerliggen om uit te rusten; en wachtten hier op het grootste aantal leerlingen van hun groep, die zich van Nobah uit in verschillende richtingen verspreid hadden.

Toen nu de 15 hier weerom rondom Jezus verzameld waren, namen zij hun intrek in de herberg die voor hen in gereedheid gebracht was.

Deze stad behoort tot de vlekken van de Gergesenen, waarvan ik, naar aanleiding van de uitdrijving van de duivelen bij Gergesa gewag gemaakt heb. Het was hun uiterste stad in het noorden en moreel de best gestelde. Gaulon en het ander stadje (Argob) waren grenssteden van de tetrarch Filippus.
Maar het Gerasenerland (= Gergesenerland) schijnt mij zekere voorrechten op zelfstandigheid genoten te hebben. Jezus is ook te Gaulon geweest.

---

[601] **Regaba = tell Faras.** – Met 99 kansen op 100 vereenzelvigen wij Regaba met tell Faras, een plaats 24 km ten noordoosten van de noordpunt van het Meer. De gegevens in K.'s verhaal brengen ons absoluut in die omgeving.

Op een kaartje in Guide de Pal. blz. 638, is de rotsbewerking in de top van de heuvel, door K. vermeld, door een teken aangeduid. De heuvel bereikt een hoogte van 948 m. Vandaar dat het gezicht op die plaats buitengewoon ver draagt en overeenkomt met de beschrijving van Katarina; de burg ligt buitengewoon hoog, zegt zij, en een kwartier er achter lag de stad.

Op de drieledige kaart Israël vinden wij daar juist eenmaal het teken van bergvesting, en 2 km meer noordelijk nogmaals hetzelfde teken, zodat het voor de hand ligt dat wij hier met de burg en de versterkte stad te maken hebben.

K. vermeldt hier ook een karavaanweg of Romeinse heerweg; deze is nu veranderd in auto- of eersterangsweg en loopt tussen de twee vestingen.

Deze ligging met een duidelijk overzicht over het Meer en zijn omstreken is van strategisch belang, en geen wonder bijgevolg dat Israël er niet over te spreken is het hoogland van Gaulon los te laten of terug te geven aan de Arabieren.

1136.

6 maart. –

De meeste inwoners, zowel heidenen als Joden, zijn hier reeds gedoopt en de meeste zieken werden reeds op de berg der acht zaligheden (der 1e broodvermenigvuldiging) genezen.

Jezus heeft hier de gehele dag bezoeken afgelegd, onderricht en troost verspreid en de mensen in het geloof versterkt.

Brentano plaatst hier de nota dat de schaarste der mededelingen in deze dagen het gevolg is van K.'s ziekte en uiterste afgematheid. Merk inderdaad op dat wij in de grote vasten zijn, waarin K. altijd veel en groot lijden doorworstelen moest.

7 maart. –

Jezus deed heden zoals gisteren, doch uit het gehele gewest kwamen vele mensen naar hier ten sabbat en tenslotte vermeerderde nog een karavaan uit Arabië die grote toevloed. Deze enorme menigte bracht zeer vele lammen, stommen en andere zieken aan en veroorzaakte Jezus door haar groot getal, gedrang, ongeduld en onstuimigheid zoveel hinder, dat Hij na de synagoge uit de stad op een berg in de woestijn vluchtte.

Een deel van de leerlingen trok met Hem mee, een ander deel bleef in de stad en poogde, zo goed als het ging, de orde te handhaven en het volk te bedaren.

8 maart; Sabbat. –

Heden heeft Jezus op een berg bij Regaba geleerd; het volk was Hem achterna getrokken.

Hij leerde over het gebed des Heren en over de ootmoedigheid in het bidden, over het bidden in het

verborgen, in tegenstelling met het openlijk bidden louter om gezien te worden, wat Hij laakte; ook over de voorwaarden om verhoord te worden (cfr. Mt. 6, 5-6). *Hij genas ook nogmaals vele mensen* en kwam dan terug naar Regaba ter synagoge. Hij heeft in de laatste tijd onderweg en in de scholen *veel onderrichtingen gegeven over het gebed.*

Enige leerlingen die hier bij Hem waren, maar er niet aanwezig geweest waren, toen *Hij een volledige verklaring van het Onze Vader had gegeven,* zeiden Hem: "Heer, leer ook ons bidden, zoals Gij het de anderen hebt aangeleerd." *Hij legde opnieuw het Onze Vader uit, en waarschuwde hen tegen het bidden uit schijnheiligheid.*

Regaba ligt zeer hoog en geniet een heerlijk vergezicht. Over de andere hoogten heen, die er vóór liggen, kan men op het Meer de schepen zien voortglijden, en over Meer en land Gennezaret weg, tot tegen de Tabor zien. Hoger dan de stad, die niet zeer groot is, ligt op een rotsheuvel of -top een vierhoekig gebouw, met massale, steile zijwanden (buitenmuren) als uit rots gehouwen; het heeft talrijke gewelven en kamers. Er ligt ook een garnizoen soldaten in; boven is het volkomen plat en er groeien bomen op. (Burg in de rots gehouwen: in nr. 1135, voetnoot 601 is de rotsbewerking op tell Faras vermeld).

1137.

Daar is het uitzicht echt schoon; dit moet wel de vesting zijn. Van Regaba is de afstand ongeveer 5 uren naar het Meer ten zuidwesten, 3 of 4 uur naar de berg van de zaligheden ten westen (zuidwesten), ongeveer 5 uren naar Betsaïda-Julias, eveneens ten westen (beter zuidwesten), maar wel 7 of 8 uren naar de plaats ten zuidwesten, waar Jezus de duivelen in de zwijnen dreef.

Van Regaba naar Cesarea-Filippi ten noorden kan de afstand vier of 5 uren gaans zijn. Ik hoorde dat Jezus naar deze stad wilde gaan. De karavaanweg loopt van hier over de hoge berg er naar

toe. (Zoals nu nog de eerste-rangs-weg die de oude vervangen heeft).

Op zijn weg naar hier heeft Jezus deze weg eenmaal doorsneden (nr. 1132, begin). Dáár woont Enuë, de vrouw die Hij van bloedvloeiing genezen heeft (nr. 1114, voetnoot 586). Daar wonen ook vele Farizeeën.

Jezus sprak in deze dagen veel over de toekomstige beproevingen. Eens zei Hij dat zijn opneming naderde, waarmee Hij waarschijnlijk zijn gedaanteverandering op de Tabor bedoelde (nacht tussen 8 en 9 april). *"En daarna," zei Hij, "zal men mij overal vervolgen en Mij naar het leven staan."*

Over het brood dat het leven geeft, het eten van zijn vlees, het drinken van zijn bloed, heeft Hij sedert de laatste verbittering te Kafarnaüm in het openbaar niet meer gesproken.
Ook had Hij deze lering hoofdzakelijk voorgehouden om de leerlingen te beproeven en hun rangen van de halfslachtigen te zuiveren, om ze niet langer als ballast en schadelijke elementen achter zich aan te moeten slepen (cfr. Jes. 7, 15).

1138.

Hierboven in de streek van Regaba is het een prachtig, maar ietwat wild gewest. Ten noordoosten van hier is het kaal, woest en steenachtig. (Zo ligt b.v. in die richting de steenachtige streek Trachonitis). Kostbare boomvruchten, gelijk in het land Gennezaret, groeien hier niet, maar op de vlakten (van dit hoogland) veel graan, en op de bergen waar Jezus gisteren heen vluchtte, is veel weiland met lang, en ook met malser kort gras en met kruiden.

Daar grazen grote kudden ezels en koeien, waaronder enige met zeer brede hoornen en zwarte, omhoogstaande snuiten; andere houden de kop neergebogen en de hoornen vooruit; van vele

waren deze hoornen afgebroken. Ook grazen daar grote kudden kamelen, die in de verte klein schijnen. Dikwijls slapen zij staande; zij staan dan tegen bomen of rotsen aangeleund.

In een gewest, waar bomen staan, die beuken schijnen, zag ik zeer vele varkens weiden. Misschien drijven de heidenen uit deze omstreken die nu naar hier, sedert zij er bij Gergesa zovele verloren hebben.

Ook groeien er hier zeer grote bomen, die ik voor kastanjebomen houd, en nog veel andere houtsoorten. In het gewest ten noordoosten, waar het woester is, staan maar kleine kreupelboompjes. De grond brengt hier vele bessen en edel struikgewas voort.

Ik heb nooit gezien dat de Joden of heidenen vlees roken, maar zij zouten vis en drogen die in de zon. Hierboven te Regaba heerst gebrek aan water; zij hebben regenbakken en moeten het water dikwijls in zakken naar boven halen.

Jezus te Cesarea-Filippi.

1139.

9 maart. –

Jezus trok heden met zijn medereizigers naar Cesarea-Filippi. De karavaan was hier reeds vóór Jezus; Hij kwam er ‘s middags aan. Het ligt ongeveer 5 uren ten noorden van Regaba; zijn weg liep gedurig over het gebergte (de bergketen in het noordoosten van Gaulanitis). Hij liet het meer Fiala links (zie kaart hierna).

Deze weg liep op vele plaatsen door een ruig en onvruchtbaar gewest. De stad heeft een prachtige ligging tussen 5 heuvelen en heeft naar één kant uitzicht op het gebergte (nl. op de grote Hermon in het noordoosten, die zich spoedig achter Cesarea verheft).

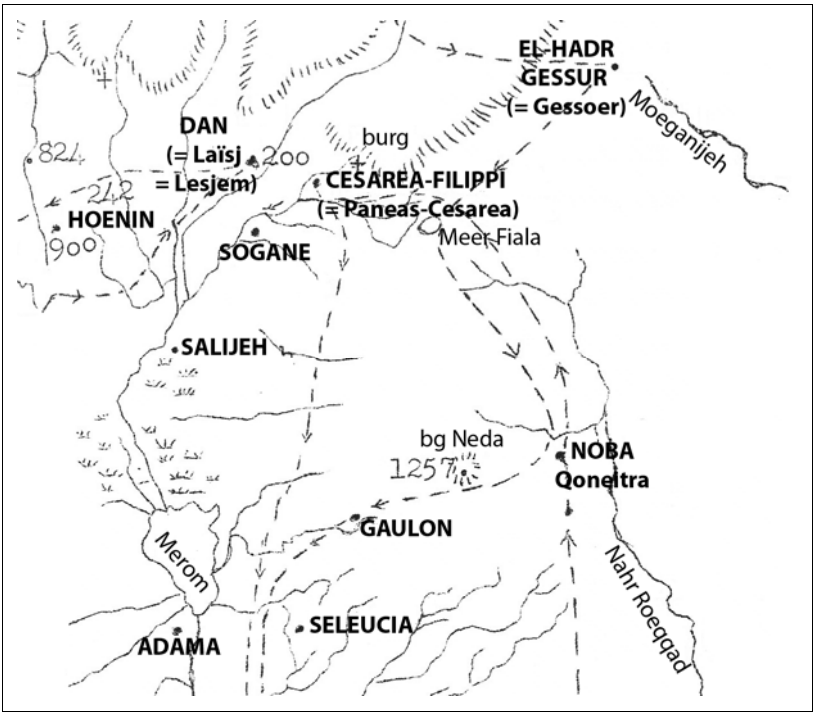

De stad is zeer schoon, door tuinen en dreven omringd, is grotendeels op heidense wijze aangelegd en met vele zuilen en bogen gebouwd. Daar zijn een zevental paleizen en vele heidense tempels, maar de heidenen wonen van de Joden afgescheiden. Vóór de stad is, dieper gelegen, een prachtige vijver; midden erin staat een huisje dat men ronddraaien kan. Er spruit water uit te voorschijn, dat in de vijver valt en dat van daar naar de Jordaan vloeit. (Deze vijver is misschien een verbreding van de rivier aan de zuidkant van de stad, waar het water onder bruggen vloeit en waar er ook eilandjes in de rivier liggen).

Benevens dit was in de heidenstad (in het noordelijk gedeelte bij de grot en bron Panion) een zeer diepe bron (die ten minste de naam had diep te zijn); ze was met een mooi bronhuis overbouwd; de blik viel in een grote diepte; ik geloof dat het water van deze

bron door het gebergte naar de beken vloeit, die van het meer Fiala (of uit dat gewest) komen (VOORREDE, nr. 11). Ook zag ik vóór de stad bogen waaronder het water als in kelders, en ik zag ook gewelven, waarop het als over bruggen vloeit.

Onlangs passeerde Jezus in de nabijheid van de stad (wanneer Hij nl. van Gessur naar het meer Fiala ging, nr. 1130), maar Hij heeft ze niet bezocht, omdat, zo veronderstel ik, de tetrarch Filippus er was. Nu is deze op reis. Nu zijn ook de andere apostelen op weg naar hier.

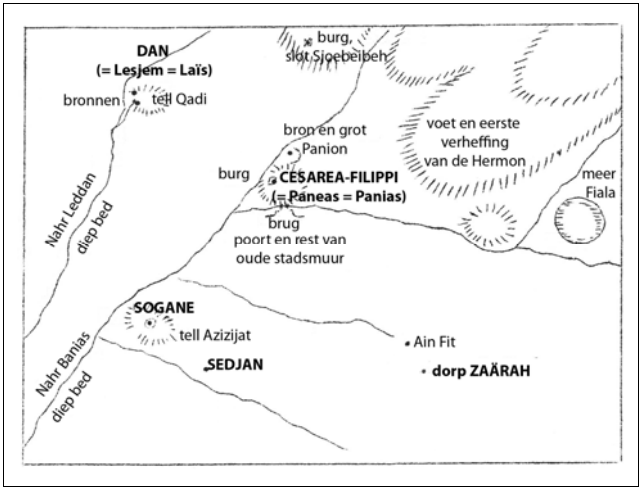

1140.

Jezus werd hier goed ontvangen; men verwachtte Hem, want de karavaan had zijn bezoek aangekondigd. Vóór de stad bij de vijver werd Hij ontvangen door goede mensen, namelijk door verwanten van de vrouw die van bloedvloeiing genezen was, en door nog anderen, die Hem met de voetwassing en een voormaal ter verkwikking vereerden.

Hij nam zijn intrek niet ver van de synagoge in een Farizeeënherberg (die normaal bij een synagoge behoorde).

Aanstonds daagden zieken en ander volk op; de apostelen heelden hier en daar.

In de stad wonen ook zeer boze Farizeeën, en enige van hen hebben reeds deelgenomen aan het onderzoek van de raad van Kafarnaüm. Met anderen nemen zij om de beurt deel aan de werkzaamheid van die raad.

10 maart. –

Jezus leerde en heelde heden vóór de stad op een heuvel. Uit alle omstreken werden vreemde zieken aangebracht. Dikwijls riepen zij ook: "Heer! beveel aan één van uw leerlingen ons te komen genezen."

's Avonds was Jezus met de Farizeeën aan tafel; zij hekelden Hem en vroegen misnoegd waarom Hij dan met louter kleinvolk rondreisde en geen intellectuelen en geleerden aan zich en zijn zaak verbond?[602]

---

[602] **Cesarea-Filippi = Paneas = Panias = Banias**. – Door het Evangelie is Cesarea-Filippi zo vermaard, dat wij er althans enige woorden over moeten zeggen. Het is immers in dit gewest *dat Jezus zijn apostelen vroeg naar de mening van de mensen en van henzelf over Hem en dat Petrus in aller naam Hem als de Messias en Zoon van God beleed en de belofte van het primaatschap ontving.*

Dit geschiedde, zal K. later zeggen, nadat zij zich even uit de buurt van Sogane in het oostelijk gebergte teruggetrokken hadden. (Mt. 16, 13-19).

De eerste naam van de stad was 'Paneas', 'Panias', d.i. 'stad van Pan', de Griekse veld- en herdersgod; hem was aan de noordkant van de stad een grot toegewijd: Panion, uitgehold in de voet van een verticale, 30 m hoge rotswand, de allereerste trap van het Hermongebergte.

In 20 vóór Christus herbouwde de tetrarch Filippus op Grieks-Romeinse wijze de stad en noemde ze ter ere van keizer Augustus en tot eigen roem Cesarea-Filippi, d.i. 'van Filippus'; deze nieuwe naam werd later weer verdrongen door de oude, wat met vele plaatsen het geval is geweest; zo heet het huidige Arabische dorp Banias.

De stad op haar heuvel had een sterke ligging, want ze was aan 3 zijden door rivieren en valleien ingesloten.

De zuidelijke rivier komt uit de buurt van het meer Fiala, de andere komt uit het noordoosten, uit het Hermongebergte; deze neemt ten noorden van de stad de wateren op van de beroemde bron van Banias, die een van de drie grote hoofdbronnen van de Jordaan is. Niet in de grot Panion, maar 10 m ervóór komt zij uit de bodem te voorschijn gesprongen, ten minste nu. Clemens Kopp acht het mogelijk dat de plek van haar opwelling gewijzigd is door aardschokken en instorting van rotsen. (Die heiligen Stätten der Evangelien, blz. 291).

De twee beken verenigen zich ten westen van de stad en krijgen de naam Nahr Banias; ze zijn verborgen onder het groen van hun oevers en vloeien in een diepe bedding; verder verenigt zich de rivier Banias met de Nahr el-Leddan. Beide tot één stroom verenigd nemen nog verder de Nahr Hasbani op en vormen de Jordaan.

Herodes de Grote heeft Cesarea met gebouwen verrijkt, ondermeer met een witmarmeren tempel in de buurt van de grot in de noordelijke vallei. Juiste plaats onbekend. Tot hier immers had de stad zich uitgebreid. Aan de noordkant was de wijk der heidenen, die bij de bron en de grot hun afgodendienst pleegden. Nu is de stad vergaan en bijna geheel in landbouwgrond herschapen; zo weinig blijft er van haar over, dat men er geen reconstructie meer van kan maken. Het lot van Kafarnaüm is het hare geworden.

Het best bewaarde overblijfsel is een burcht, thans ook geheel vervallen, op de westhelling van de heuvel. De oudste gedeelten dateren uit het Grieks-Romeins tijdperk; hij werd meerdere keren hersteld of verbouwd onder de Arabieren en kruisvaarders; nu zijn zelfs meerdere torens nog slechts een verwarde puinhoop.

Nog vindt men aanzienlijke bouwresten in de noordervallei. Hier bevindt men zich vóór de eerste verheffing van de grote Hermon, die, loodrecht zou men zeggen, de lucht inschiet en weldra een hoogte van 2700 m bereikt. Verder, doch van hier niet zichtbaar, bereikt de hoogste top 2800 m. Vooraan op een terras van de eerste helling, op een niveau van 665 m, 333 m boven Cesarea rijst de vesting of het slot Sjoebeibeh.
Van die hoogte overziet men de gehele situs van stad en omgeving, de vallei met de bron en de bovenloop van haar beken of kanalen, de tuinen en plantages, die het stadsterrein bedekken, de burg, waarin het Arabische dorp Banias genesteld is, de ravijnen, omliggende vlakten en omringende bergen. Moeilijk kon de stad aangenamer gelegen of door de natuur rijker begunstigd zijn: deze schonk haar een vruchtbare bodem, overvloed van gezond, helder, vruchtbaar water, een gematigd klimaat, duidelijk hoorbare,

Jezus in het huis van Enuë.

1141.

11 maart. –

Deze morgen preekte Jezus weer bij de stad op een verheven plaats voor een talrijke, samengestroomde menigte en genas ook vele zieken. Zo deden ook de leerlingen. *Daarna werden vele aalmoezen, spijzen en klederen uitgedeeld.* Hiervoor hadden Enuë gezorgd, de van bloedvloeiing genezen vrouw, die hier woonde, en ook haar nog heidense oom met de leerlingen.

Ik geloof dat Jezus reeds gisteren voor een bezoek door deze familie aangesproken werd, want de oom wenste heden in zijn huis gedoopt te worden.

Hier, vóór de stad, kwamen deze morgen bij Jezus terug de 3 apostelen en bijna alle leerlingen, die Hij bij Ornitopolis naar Tyrus, Kaboel en Aser uitgezonden had.
Zulk weerzien is telkens zielroerend; zij reiken elkander de handen en omarmen mekaar. Hij had hen naar hier ontboden. De voeten werden hun door de andere leerlingen en nog andere mensen gewassen, en dan namen zij aanstonds deel aan de uitdeling van spijzen en aalmoezen en aan de genezingen.

---

zoetmurmelende watervallen, de nabijheid van indrukwekkende, beschuttende bergen (cfr. Gal. II, 315).

Enige meters ten zuiden van de zuidelijke rivier bestaat nog een poort met een stuk muur, waarvan de onderste lagen tot de Romeinse stad behoord schijnen te hebben.

Het lijkt ons vreemd dat Jezus, alvorens Cesarea te bezoeken, 5 uren verder naar het zuiden trekt en dan om zeggens evenver op zijn stappen terugkeert, maar K. geeft er ons de reden van: Hij vermeed de aanwezigheid van de tetrarch.

Zo legt Jezus ook wel eens een weg van meerdere uren af, om een schamele, noodlijdende mens te helpen.

1142.

In de namiddag ging Jezus met al zijn leerlingen en apostelen, wel 60 in getal, naar het huis van de oom van Enuë en Hij werd er zeer feestelijk op heidense wijze met vóór zijn voeten uitgespreide tapijten, met takken en kransen ontvangen. De oom kwam Jezus tegemoet tussen de hem begeleidende Enuë en haar dochter. Deze vrouwen wierpen zich voor Jezus neer. Een zeer mooi, zorgvuldig toebereid voorgerecht werd de Heer en al de zijnen in een zaal voorgezet.

Jezus was, ten dele ook op het verzoek van deze bejaarde man, naar hier gekomen; hij wilde zich met verscheidene andere heidenen laten dopen, maar had bezwaar tegen de besnijdenis en *sprak daarover met Jezus alleen.*

Jezus sprak hierover nooit openlijk; nooit legde Hij de besnijdenis in zulke gevallen op, maar Hij zei ook niet dat zij die nalaten moesten. Indien echter vrome, oude heidenen zich lieten dopen en Hem hieromtrent in vertrouwen hun verlegenheid meedeelden, dan stelde Hij hen tot hun troost gerust: indien zij geen Jood wilden worden, mochten zij blijven, zoals zij waren, indien zij slechts geloofden, beoefenden en in praktijk brachten wat zij van Hem gehoord hadden.

Zulke mensen hielden zich dan van de joden- en heidendienst afzijdig, baden en gaven aalmoezen en werden christenen zonder door het Jodendom gegaan te zijn. **(Na de nederdaling van de H. Geest werden zij door het ontvangen van het eigenlijke doopsel bij de H. Kerk ingelijfd, zonder besneden te zijn).**

Zelfs tegen de apostelen liet Jezus zich hierover niet uit, om hen niet te ergeren. En vandaar dat ik me niet herinner dat de Farizeeën, ofschoon zij op alles loerden, Jezus nopens deze kwestie ooit hebben beschuldigd, zelfs niet bij zijn lijden.

In het schoon geplaveid binnenhof van het huis was tussen bomen en bloemenkransen een soort dak gespannen van mooi wit tentdoek. Dit dak had een opening en daarin hing een sierlijke krans. Onder dit tentdoek werd de doop toegediend. *Vooraf hield Jezus nog een toespraak. Ook onderhield Hij zich vertrouwelijk met de dopelingen alleen.* Zij bekenden Hem hun leven, openden hun hart en beleden hun geloof en *Hij gaf hun de vergiffenis van hun zonden.* Zij werden dan aanstonds uit een bekken, *nadat Jezus het water gezegend had,* door Saturninus gedoopt.

1143.

Daarna had een grote maaltijd plaats, waaraan alle leerlingen en de huisvrienden deelnamen. Ook deze maaltijd was op heidense wijze aangericht; de tafel was hoger dan hij de Joden (fasc. 14, nr. 495, voetnoot 236); zij lagen op verheven, lange, gekussende ligstoelen, de voeten naar buiten gekeerd, en met de ene arm steunden zij op een kussen. De tafel had uitsnijdingen, zodat vóór de borst van de aanliggenden een stuk van de tafel kwam; of het zou moeten geweest zijn, dat dit een apart tafeltje was, dat tegen de grote tafel aangeschoven werd. Zij hadden allen eigen schoteltjes vóór zich; in het midden van de tafel waren opzetstukken geplaatst, waarop de kommen stonden, waaruit men zich van spijs kon bedienen.

De genezen Enuë was nauwelijks nog te herkennen; zij zag er nu goed gevoed, sterk en volkomen gezond uit; zij zat met haar 21-jarige, bevallige dochter aan de zijden van haar oom aan tafel. Maar gedurende de maaltijd stonden moeder en dochter op en verwijderden zich; zij waren daar welhaast terug; de moeder stond een weinig achteruit. De dochter, met een mooie sluier bedekt, had in de hand een wit kruikje met welriekende zalfolie. Met het kleine, witglinsterende kruikje trad zij achter Jezus en brak het boven zijn hoofd en streek de reukolie met haar beide handen links en rechts over zijn haar, dat zij achter de oren door haar handen liet glijden, die in de nek tezamen kwamen.

Daarna vatte zij het lange einde van haar sluier tot een bundel samen, veegde zijn hoofd daarmee droog en verwijderde zich dan. (cfr. fasc. 19, nr. 853).

Modellen van zalfolieflesjes in de oudheid.

Aan het einde van de maaltijd werd voor de armen, die vóór het huis verzameld waren, veel naar buiten gebracht. Dit huis was niet het voormalige woonhuis van de oom, het was een ander, waarin hij nu met Enuë tezamen is komen wonen om van de heidenen en van hun afgodendienst verder weg te zijn, maar het staat toch nog niet in de Jodenstad.

Enuë was de dochter van zijn broer of zijn zuster; zij was Jodin geworden en met een Jood, die nu overleden was, getrouwd geweest. Van haar heidense ouders kwam geheel haar vermogen. In het begin van haar nieuwe huishouding hadden zij zeer veel graan, klederen en dekgoed ter zijde gelegd.

Jezus hield een lering en vertelde onder de maaltijd.

1144.

12 maart. –

Cesarea-Filippi ligt ongeveer 4 uren (neen! 4 km) ten oosten van Lesjem (= Laïs = Dan) en even zuidelijker en het is niet dezelfde

stad[603]. Te Lesjem is het, dat de Syrofenicische vrouw tot Jezus kwam. Die twee steden dient men te onderscheiden.

Deze morgen hadden de heidenen hier een feest bij de schone bron in de stad (die zich tot in het noordelijk dal uitgebreid had). Dit feest had betrekking op de weldaad van het water[604].

In de nabijheid van de bron bevond zich een zuilenplaats en allerlei tempelgebouwen; zij brandden daar wierook op treeften[605] en ik zag scharen kleine meisjes met kransen versierd. Dit feest geschiedde vóór een afgodsbeeld of beeldengroep, bestaande uit 3 of 4 figuren die met de rug tegen elkander zaten; het had rondom koppen, handen en voeten; de ellebogen waren tegen het lijf getrokken, maar de handen vooruitgestoken.

---

[603] Deze uitdrukking laat vermoeden, noteert Brentano op deze plaats, dat de zienster ziet of weet dat menig schrijver die beide steden met elkander verward heeft. Hierover is reeds een woord gezegd in fasc. nr. 23, nr. 1114, voetnoot 586.

[604] De weldaad van het water. – Het gewest van Cesarea is er alleszins rijkelijk mee begunstigd, (zie kaart).

De Joden zullen dit feest misschien ook hebben gehad, doch geen kalender vermeldt het, maar in elk geval hebben de moderne Joden het ingevoerd in de staat Israël.

Het is aan het loofhuttenfeest verbonden, zoals oudtijds in de tempel.
De ceremonie van het waterfeest wordt opgeluisterd met gezang en dans van jonge dochters. Oude gebruiken worden weer gepratikeerd, zoals het slaan op de grond met wilgentwijgen uit dank voor de ontdekking van nieuwe wateraders in de grond, b.n. in de steppen van de Negeb of zuidland; het wordt ook soms samen gevierd met het regenfeest, dat eveneens zeer oud is (Guide bleu, 77).

Oudtijds werden waterfeestelijkheden gehouden in de tempel tijdens het loofhuttenfeest, maar hiervoor verwijzen wij naar de schriftuurverklaarders, b.v. Keulers, uitleg bij Joa. 7, 37-38.

[605] Treeft. – Driepotige stoelen, die in de heidense godsdienstplechtigheden gebruikelijk waren.

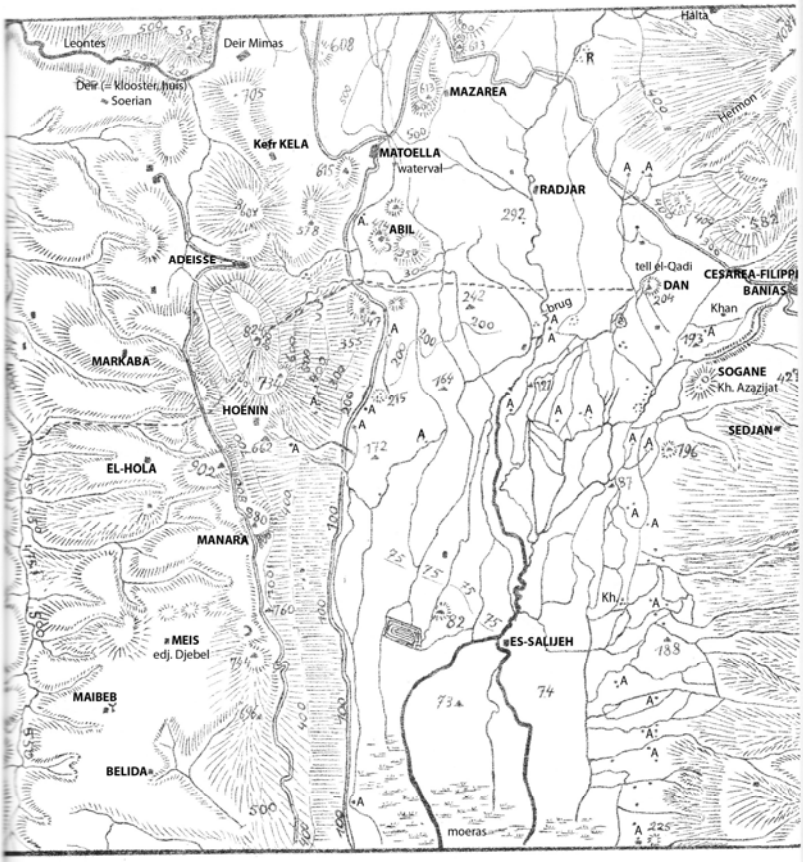

nr. 1113 : Overrijk bewaterd gewest. Puntlijn is de weg van Jezus op zijn reis van Dan over het hooggebergte naar de Syrofenicische vrouw.

De bron was overwelfd door een prachtig zuilengebouw en langs alle kanten spoot ze water uit, dat in bekkens liep. Aan één zijde vloeide haar water naar een sierlijk geplaveide plaats, die met muren, zuilengangen en badkamers omgeven was; hier was de badinrichting van de Joden.

Nadat het feest van de heidenen geëindigd was, *kwam Jezus in deze plaats en bereidde er verscheidene Joden voor op hun doop;* deze werd hun daarna door de leerlingen toegediend.

1145.

Vervolgens ging Jezus met verscheidene leerlingen nog naar het huis van Enuë en van haar oom om afscheid te nemen. Hij aanvaardde nog al staande een kleine verversing en verliet dan het huis en zijn gastheren, die in ootmoed tranen van liefde en vereering stortten. Zij hadden ondertussen vele geschenken in broden, graan, klederen en deksels vóór de poort buiten de stad laten brengen. *Daar onderrichtte Jezus nu nog ook vele verzamelde arme reizigers van de karavaan en ook burgers uit de stad. Ook genas Hij hier nog verscheidene zieken* en de apostelen genazen er eveneens. *Hier werd alles wat Jezus bekomen had, onder de behoeftigen uitgedeeld,* want de voorraad van vele armeren onder de karavaantrekkers was verbruikt. Dit voorbeeld van barmhartigheid volgden andere deugdzame Joden en ook enige van de nieuwgedoopten na: zij deelden graan uit, lijnwaad, dekking, mantels en brood; het was een dag vol aangename verrassing voor de armen.

Jezus ging nogmaals met de apostelen en enige leerlingen naar de herberg niet ver van de synagoge, en daar werd Hij door de Farizeeën op een zeer hoofse wijze uitgenodigd om met hen naar de synagoge te komen en hun nog enige dingen te verklaren.

De apostelen gingen met Hem mee en er was ook nog ander volk tegenwoordig. De Farizeeën hadden allerlei strikvragen in verband met de echtscheiding uitgedacht, want hier leefden vele echtgenoten in gespannen, verwarde en verdachte verhoudingen, en *Jezus had er enige verzoend en alles weer op goede voet gebracht.*

1146.

Zij begonnen nu zeer boosaardig, nijdig en minachtend met Jezus daarover te redetwisten. Daarna vroegen zij Hem ook nog wat voor eisen Hij zijn leerlingen durfde te stellen!
Immers, een jongeling, die zich hier onder hen bevond, had zijn beklag bij hen over Jezus gedaan. Hij was rijk en geleerd en had zich vroeger met nog anderen aan Jezus als leerling willen opdringen, en *Jezus had hem verscheidene voorwaarden gesteld,* die ik niet meer alle weet, *b.v. vader en moeder te verlaten en al het zijne aan de armen te geven, en nog andere punten.*

Deze had zich nu hier weerom aan Jezus voorgesteld, maar hij wilde zijn vermogen behouden en besturen, *waarop Jezus hem niet had aangenomen.*

Deze was het, die nu bij de Farizeeën stond en zij vroegen Hem wat voor ongehoorde en onmogelijke zaken Hij van de mensen vereiste.

En nu kwam ook die jonkman nog met allerhande woorden en eisen van Jezus voor de dag, die hem te zwaar gevallen waren – ik ben ze vergeten – en hij beriep zich op de apostelen als getuigen, die het gehoord hadden en het niet konden loochenen.
Dit bracht de apostelen in grote verlegenheid, daar zij tegen dergelijke opwerpingen niet voorbereid waren, noch er bescheid mee wisten. Door dit zwijgen van de apostelen aangemoedigd, verweten de Farizeeën Hem weer dat Hij met louter onwetend volk rondzwierf, dat deze jongeling Hem te geleerd was geweest en dat Hij hem daarom afgewezen had. *Jezus antwoordde hun zeer streng,* liet hen verder staan spotten en begaf zich op reis.

Vóór de stad onderrichtte Jezus de apostelen en leerlingen en zond hen vervolgens oostwaarts en noordoostwaarts naar tamelijk verre steden; zij hadden

een verre en moeilijke reis in de richting van Damascus en Arabië te doen, naar de steden waar zij nog niet geweest waren.

Jezus zelf reisde met 2 leerlingen nogmaals naar Regaba en volgde, met weinig verschil, dezelfde omweg, die Hij kortelings gemaakt had. Het meer Fiala ter linker zijde latend, ging Hij van Cesarea niet zo recht naar het westen, gelijk onlangs, toen Hij naar Gaulon ging (nr. 1135), dat ongeveer drie kwartier van de Jordaan ligt, maar Hij ging nu hoger en aanstonds zuidwaarts naar Argob, dat Hij onlangs voorbij ging, 2 uren na Gaulon verlaten te hebben. (Zie kaart).

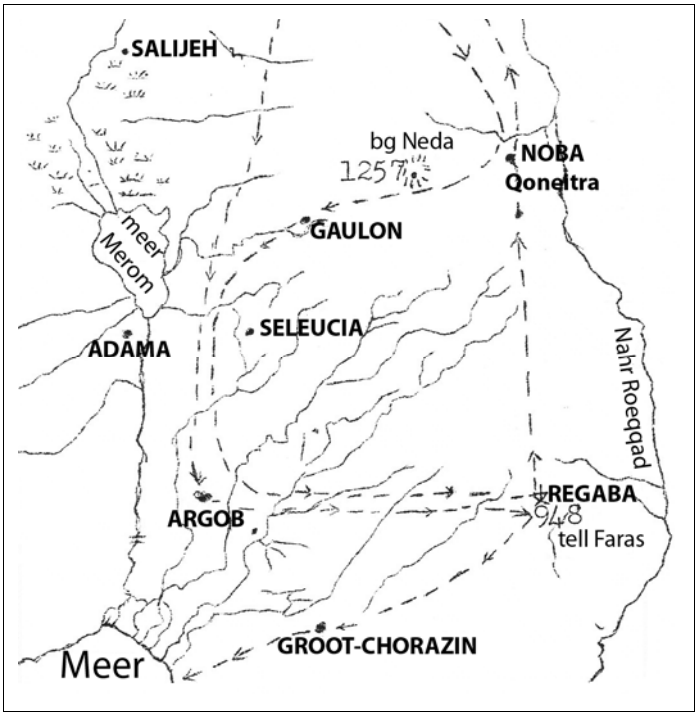

Argob ligt zowat 2 uren van de Jordaan en zeer hoog (met betrekking tot de diepe Jordaanvallei).

Jaïr, de zoon van Manasse, had het eertijds, met het hele onderhorig district op de koning Og veroverd.

(Aan dit laatste gezegde is geen belang te hechten, want het brengt onoplosbare problemen mee.

Argob is een stad en ook een landstreek met ten minste 60 versterkte steden; volgens andere exegeten is het nauwelijks te onderscheiden van gans Basan onder de koning Og: cfr. Deut. 3, 3-14; Jos. 13, 30; Num. 32, 39-41).

Het ligt voor wie de rechte weg volgt, 4 uren van Cesarea. Onlangs maakte Jezus een omweg van 2 uren westwaarts naar Gaulon.

Jezus in Argob.

1147.

13 maart. –

Gisteren ging Jezus slechts met 2 leerlingen van Cesarea-Filippi naar Argob en nam zijn intrek bij levieten naast de synagoge; zij kwamen hier laat aan.

Argob is overwegend door Joden bewoond; de weinige heidenen daar zijn arm en arbeiden in dienst van de Joden. De inwoners verwerken boomwol; ik zag vrouwen en kinderen en mannen spinnen en weven. De stad ligt zeer hoog en heeft gebrek aan water; men draagt het in waterzakken naar boven en giet het ter bewaring in regenbakken.

Jezus leerde 's morgens op een openbare plaats en genas er ook enige zieken en hoogbejaarden in hun huizen. Hij genas de eersten en troostte de laatsten. De inwoners waren hier meestendeels reeds gedoopt; hier waren geen Farizeeën.

Van hier heeft men een wijd uitzicht naar Opper-Galilea aan de andere zijde van de Jordaan. Men heeft ook (in het zuiden) de

berg der acht zaligheden vóór zich en in het bijzonder kan men daar beneden heel klaar Betsaïda-Julias zien liggen.

Jezus ging ‘s namiddags met de 2 leerlingen, van verscheidene stadsburgers een eindweegs vergezeld, weer op de hoogte oostwaarts naar Regaba toe, maar vertoefde, ongeveer 2 uren van daar, in de open herberghut van een herdersplaats, waar ook menigmaal karavanen legeren, die jaarlijks driemaal in deze richting trekken, nu en met kerstnacht en dan nog eens[606].

Hier kwamen 4 van de jongere leerlingen tot Hem; zij hadden spijsvoorraad mee en waren, geloof ik, van de vrienden uit Jeruzalem over Kafarnaüm hierheen gekomen. Zij waren niet van de groep leerlingen, die in dit hoogland aan Jezus’ laatste werkzaamheden deel hadden genomen.

Ik vermoed dat Hij in de burg bij Regaba, waarvan ik onlangs sprak, de sabbat zal houden. Er is een school in en daar wonen arme Joden.

---

[606] Hier zien wij Jezus en zijn gezelschap vertoeven in een kampeerplaats, ongeveer 2 uren van Regaba.

Driemaal per jaar trekken daar karavanen voorbij langs de reeds genoemde Romeinse heirbaan (nr. 1135, voetnoot 601), vanuit Arabië over Gessoer naar Damascus.

Bij deze mededeling van de zienster moeten wij dus niet denken aan het voorschrift van Exodus 34, 23, dat namelijk alle joodse mannen driemaal in het jaar naar ‘s Heren Heiligdom in Jeruzalem zullen pelgrimeren: met Pasen, met Pinksteren en het Loofhuttenfeest.

Hier bij Regaba gaat het blijkbaar niet over karavanen pelgrims naar Jeruzalem. Bijgevolg is Katarina’s tijdsbepaling aangaande die karavaantochten ook niet in tegenspraak met de joodse kalender.

Jezus in de burg van Regaba.

1148.

14 maart. –

De leerlingen die gisteren tot Jezus kwamen, droegen een knapzak, die met een band over de schouders op rug en borst neerhing. Het pak op de rug bestond uit lichte mandjes van bast, die gevuld waren met brede, opengesneden, gezouten en gedroogde vissen; ze lagen in stapels op elkaar geperst. In het pak op de borst waren broden, ook in stapels op elkaar getast, en ook wel potten met honingraten, enz. De mensen bij ons dragen bij lange niet zo gemakkelijk als de Joden.

Jezus werd deze morgen hier reeds weer omstuwd door een enorme menigte mensen, die zijn lering aanhoorden en de menigte werd tenslotte zo talrijk, dat Hij zich verwijderen moest om in de wildernis te ontwijken.

Het was even na de middag, toen Hij aankwam in de burg Regaba, die een kwartier achter de stad op een berg gelegen was. Ook hier waren verbazend vele mensen en daaronder was veel volk van de karavaan.

1149.

De burg schijnt in de rots gehouwen, maar er omheen, dicht erbij, liggen enige rijen huizen, en ook van binnen zijn er verscheidene huizen en een synagoge.

Hier vonden 6 apostelen, die, van Cesarea uit, oostwaarts in de nabije steden gegaan waren, Jezus terug.

> De andere waren verder getrokken; zij zijn ook in de stad Astarot geweest, die niet verre van het meer Fiala ligt. (Astarot 2 is onbekend).

Het waren Petrus, Andreas, Joannes, Jakobus de Meerdere, Filippus en Jakobus de Mindere.

Hier zijn ook vele Farizeeën van Kafarnaüm op Jezus komen loeren. De synagoge was zo vol, dat ontelbare mensen buiten er omheen moesten staan.

Jezus leerde op de sabbat(-opening, vrijdagavond) over de bouw van het paleis van Salomon en over de wijding van de priesterklederen (I Kon. 6 en 7; Ex. 28).

1 Koningen 6 (zie hiervoor nr. 1104)

***

1 Koningen 7
Salomo's paleis

1. Maar over zijn eigen huis bouwde Salomo dertien jaar; toen had hij zijn gehele huis voltooid.
2. Hij bouwde namelijk het huis: Woud van de Libanon, honderd el lang, vijftig el breed en dertig el hoog, met vier rijen van cederen zuilen, terwijl er gehouwen cederen balken op de zuilen lagen.
3. Het was van boven met cederhout gedekt, op de verdiepingen, die op de zuilen rusten, vijfenveertig (vertrekken), vijftien op een rij.
4. Voorts drie rijen vensters van latwerk, en driemaal een open venster tegenover een open venster.
5. En al de toegangen en de open vensters waren vierhoekig, van houtwerk; driemaal een open venster tegenover een open venster.
6. Ook maakte hij de zuilenhal van vijftig el lengte en dertig el breedte en een hal daarvóór, namelijk zuilen met een vooruitstekend afdak.
7. En hij maakte de troonzaal, waar hij recht sprak, de rechtszaal, die van de vloer tot de zoldering met cederhout bekleed was.
8. Ook zijn woonhuis in de andere voorhof, meer binnenwaarts gelegen dan de zaal, was van hetzelfde maaksel. Salomo maakte ook een huis, gelijk aan deze zaal, voor Farao's dochter, die hij gehuwd had.
9. Dit alles was van kostbare stenen in de afmeting van gehouwen steen, die zowel aan de binnenzijde als aan de buitenzijde met de zaag bezaagd waren, en dat van het fundament af tot de nok toe, en ook van de straat af tot de grote voorhof.
10. Het was gegrondvest op kostbare stenen, grote stenen, stenen van tien el en van acht el.
11. Doch daarboven lagen kostbare stenen, in de afmeting van gehouwen steen, en cederhout.
12. De grote voorhof nu had rondom (een muur) van drie rijen gehouwen stenen en één rij gehouwen cederen balken; en evenzo de binnenste voorhof van het huis des HEREN [en de zaal van het paleis].

Het metaalwerk van de tempel

13. En koning Salomo ontbood Chiram uit Tyrus.
14. Hij was de zoon van een weduwe uit de stam Naftali, terwijl zijn vader een Tyriër was, een koperslager; hij was vervuld met de wijsheid, het verstand en de kennis, nodig om elk werk in koper te verrichten; deze nu kwam tot koning Salomo en voerde al diens werk uit.
15. Hij vormde namelijk de beide koperen zuilen; achttien el was de ene zuil hoog, en een meetsnoer van twaalf el kon haar omspannen, en evenzo was het bij de tweede zuil.
16. Ook maakte hij twee kapitelen om die op de toppen der zuilen te plaatsen, gietwerk van koper; vijf el was de hoogte van het ene kapiteel en vijf el de hoogte van het andere kapiteel.

17. Voorts maakte hij twee vlechtwerken voor de kapitelen die op de top der zuilen waren; het vlechtwerk was gemaakt van gedraaide snoeren, op de wijze van slingers: zeven voor het ene kapiteel en zeven voor het andere kapiteel.
18. Dan maakte hij nog de granaatappelen, en wel twee rijen rondom op het ene vlechtwerk, om de kapitelen op de top der zuilen te bedekken; evenzo deed hij met het andere kapiteel.
19. En de kapitelen aan de voorhal, vier el hoog, op de top der zuilen, waren lelievormig,
20. namelijk de kapitelen op de beide zuilen, geheel bovenaan, voorbij het vlechtwerk dat vlak op de bol zat; granaatappelen waren er tweehonderd aan rijen rondom op het ene kapiteel en evenzo op het andere kapiteel.
21. Daarna stelde hij de zuilen op bij de voorhal der hoofdzaal; toen hij de rechterzuil opstelde, noemde hij haar Jakin; toen hij de linkerzuil opstelde, noemde hij haar Boaz.
22. Nadat het leliewerk op de top der zuilen was aangebracht, was de arbeid aan de zuilen voltooid.
23. Voorts maakte hij de zee, van gietwerk, tien el van rand tot rand, geheel rond, vijf el hoog, terwijl een meetsnoer van dertig el haar rondom kon omspannen.
24. Beneden de rand waren kolokwinten, die haar geheel omgaven, tien in een el, geheel rondom de zee; in twee rijen zaten de kolokwinten, in één gietsel met haar gegoten.
25. Zij stond op twaalf runderen, waarvan drie noordwaarts gekeerd waren, drie westwaarts, drie zuidwaarts en drie oostwaarts, en de zee rustte boven op hen, en al hun achterdelen waren binnenwaarts gewend.
26. Haar dikte was een handbreed en haar rand was in de vorm van een bekerrand, een leliekelk. Zij had een inhoud van tweeduizend bath.
27. Verder maakte hij de onderstellen, en wel tien, van koper; vier el was de lengte van één onderstel, vier el de breedte en drie el zijn hoogte.
28. Aldus was de vorm van een onderstel: er waren sluitplaten aan, en wel sluitplaten tussen de stijlen.
29. Op de sluitplaten tussen de stijlen stonden leeuwen, runderen en cherubs, en op de stijlen evenzo; boven en beneden de leeuwen en de runderen waren afhangende kransen.
30. Dan waren aan één onderstel vier koperen raderen alsmede koperen assen; ook waren aan de vier hoekstijlen handvatten, onder het bekken waren de handvatten gegoten, tegenover elk waren kransen.
31. En de opening daarvan was binnen de handvatten en een el verderop, en zijn opening was rond, bij wijze van een voetstuk, anderhalve el (diep); en ook aan de opening was beeldwerk, doch hun sluitplaten vormden een vierkant, waren dus niet rond.
32. De vier raderen waren beneden de sluitplaten, en de steunsels der raderen waren aan het onderstel; en de hoogte van één rad was anderhalve el.
33. De vorm van de raderen was als die van een wagenrad; hun steunsels echter, velgen, spaken en naven, waren geheel van gietwerk.
34. Wat nu de vier handvatten betreft aan de vier hoeken van elk onderstel: aan het onderstel zaten zijn handvatten vast.
35. En aan de bovenkant van het onderstel was een rand van een halve el hoog, geheel rond; en boven aan het onderstel zaten zijn handvatten en zijn sluitplaten vast.
36. En hij graveerde op de vlakken van zijn handvatten en op zijn sluitplaten cherubs, leeuwen en palmen, naardat elk ruimte bood, en kransen rondom.
37. Aldus maakte hij de tien onderstellen; zij waren alle van één gietsel, één maat, één vorm.
38. Verder maakte hij tien koperen bekkens, veertig bath kon elk bekken bevatten, vier el (mat) elk bekken, één bekken op elk van de tien onderstellen.
39. En hij plaatste de onderstellen: vijf aan de rechtervleugel van het huis en vijf aan de linkervleugel; en de zee plaatste hij aan de rechtervleugel van het huis, naar het zuidoosten.
40. Ook maakte Chiram de potten, scheppen en sprengbekkens. Zo voltooide Chiram al het werk, dat hij voor koning Salomo aan het huis des HEREN had te doen:
41. de twee zuilen, de twee bollen der kapitelen op de top der zuilen, de twee vlechtwerken om beide bollen der kapitelen op de top der zuilen te bedekken,

42. de vierhonderd granaatappelen voor beide vlechtwerken, twee rijen granaatappelen voor elk vlechtwerk, om de beide bollen der kapitelen op de zuilen te bedekken,
43. de tien onderstellen en de tien bekkens op de onderstellen, de éne zee,
44. de twaalf runderen onder de zee,
45. en de potten, scheppen en sprengbekkens; al deze voorwerpen die Chiram voor koning Salomo voor het huis des HEREN maakte, waren van gepolijst koper.
46. In de Streek aan de Jordaan goot de koning ze, in diepe grond, tussen Sukkot en Saretan.
47. En Salomo liet al de voorwerpen ongewogen vanwege de overgrote hoeveelheid; het gewicht aan koper werd niet berekend.
48. Ook maakte Salomo al de voorwerpen in het huis des HEREN, het gouden altaar, en de tafel waarop het toonbrood lag, van goud;
49. de vijf kandelaars rechts en de vijf links vóór de achterzaal, van gedegen goud; de kelken, lampen en snuiters, van goud;
50. de schalen, messen, sprengbekkens, schotels en vuurpannen van gedegen goud; de scharnieren voor de deuren van het binnenste vertrek naar het heilige der heiligen (en) voor de deuren van de hoofdzaal van de tempel, van goud.
51. Toen al het werk dat koning Salomo aan het huis des HEREN deed, voltooid was, bracht Salomo de geheiligde voorwerpen van zijn vader David erin; het zilver, het goud en die voorwerpen legde hij in de schatkamers van het huis des HEREN.

Uit: NBG-vertaling 1951

***

Maar Hij las ook iets uit Jeremias, ik meen uit de klaagliederen, en, daarbij aansluitend, deed Hij opmerken dat zij Hem nu zochten en wilden hebben, bij zover dat zij bijna vochten om Hem, maar dat zij allen Hem binnenkort zouden verlaten, bespotten en mishandelen.

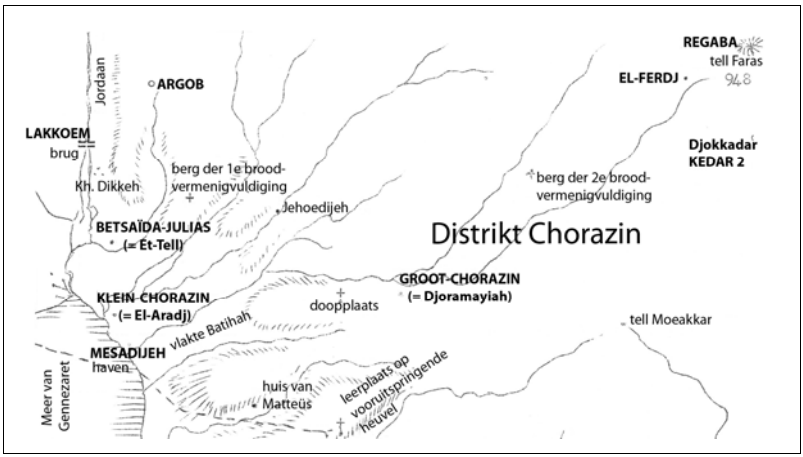

Te Cesarea had Hij *over de rijke vrek en de arme Lazarus geleerd, en kortelings ook nog over de zoon van de heer, die door zijn eigen wijngaardeniers gedood werd.*

Heftige redetwist met de Farizeeën.

1150.

15 maart; Sabbat. –

Jezus heeft er velen genezen, vooral blinden. Ook heeft Hij in de laatste tijd verscheidene bezetenen verlost, wat ik vergeten heb te zeggen.

's Avonds in de synagoge hebben de Farizeeën hevig tegen Hem getwist. Ik heb het, helaas! vergeten, maar het was geheel nieuw en zeer gewichtig, en ik had alles zo goed verstaan! Daarna, *onder de maaltijd, werd er nog heviger gestreden;* zij kwamen weer met het verwijt voor de dag dat Hij de duivelen door Beëlzebub uitdreef.

Hij antwoordde hun dat zij voor vader de vader der leugentaal hadden (cfr. Joa. 8, 44); *ook dat God geen bloedige offers verlangde. Ik hoorde Hem spreken van lammerenbloed, van kalverenbloed en van het ONSCHULDIG bloed, dat zij zouden vergieten en waarmee hun eredienst een einde zou nemen, want het bloed van de offerdieren was slechts een voorafbeelding van dit laatste bloed.*

Zeer verbitterd namen zij weer hun toevlucht tot de lijst van al hun oude bezwaren en opwerpingen en maakten er Hem ook een verwijt van dat Hij die jongeling van Cesarea niet opnam. Hij kon daartoe geen andere reden hebben, beweerden zij, dan dat hij te geleerd was. Ik vergat de samenhang en het verloop van de twist in zijn geheel, maar de Farizeeën werden zo woedend, dat

Jezus en de leerlingen zich verwijderden en in de woestijn de wijk namen. Ik zag dat de Farizeeën enige mensen, die zij wapenden met knuppels, Hem achterna zonden om Hem te bespieden.

Zij hadden Hem ondermeer ook voor een Samaritaan gescholden, en *Hij verhaalde hierop de parabel van de barmhartige Samaritaan* (Lk. 10, 30-37), *en die van het zaaigraan, dat op een steenachtige akker valt* (Mt. 13).

Matteüs 13
De gelijkenis van de zaaier

1. Op die dag ging Jezus het huis uit en Hij zat bij de zee.
2. En vele scharen vergaderden zich bij Hem, zodat Hij in een schip ging en daar nederzat, en de gehele schare stond op de oever.
3. En Hij sprak tot hen vele dingen in gelijkenissen en zeide: Zie, een zaaier ging uit om te zaaien.
4. En bij het zaaien viel een deel langs de weg en de vogels kwamen en aten het op.
5. Een ander deel viel op de steenachtige plaatsen, waar het niet veel aarde had, en terstond schoot het op, omdat het geen diepe aarde had,
6. maar toen de zon opkwam, verschroeide het en omdat het geen wortel had, verdorde het.
7. Een ander deel viel op de dorens en de dorens kwamen op en verstikten het.
8. Een ander deel viel in goede aarde en het gaf vrucht, deels honderd-, deels zestig-, deels dertigvoudig.
9. Wie oren heeft, die hore!

Het doel der gelijkenissen

10. En de discipelen kwamen en zeiden tot Hem: Waarom spreekt Gij tot hen in gelijkenissen?
11. Hij antwoordde hun en zeide: Omdat het u gegeven is de geheimenissen van het Koninkrijk der hemelen te kennen, maar hun is dat niet gegeven.
12. Want wie heeft, hem zal gegeven worden en hij zal overvloedig hebben; maar wie niet heeft, ook wat hij heeft, zal hem ontnomen worden.
13. Daarom spreek Ik tot hen in gelijkenissen, omdat zij ziende niet zien en horende niet horen of begrijpen.
14. En aan hen wordt de profetie van Jesaja vervuld, die zegt:
Met het gehoor zult gij horen en gij zult het geenszins verstaan, en ziende zult gij zien en gij zult het geenszins opmerken;
15. want het hart van dit volk is vet geworden, en hun oren zijn hardhorend geworden, en hun ogen hebben zij toegesloten, opdat zij niet zien met hun ogen, en met hun oren niet horen, en met hun hart niet verstaan en zich bekeren, en Ik hen zou genezen.
16. Maar uw ogen zijn zalig, omdat zij zien en uw oren, omdat zij horen.
17. Voorwaar, Ik zeg u: Vele profeten en rechtvaardigen hebben begeerd te zien wat gij ziet, en zij hebben het niet gezien, en te horen wat gij hoort, en zij hebben het niet gehoord.

De uitlegging van de gelijkenis van de zaaier

18. Gij nu, hoort de gelijkenis van de zaaier.
19. Bij een ieder, die het woord van het Koninkrijk hoort en het niet verstaat, komt de boze en rooft wat in zijn hart gezaaid is: dat is de langs de weg gezaaide.
20. De op steenachtige plaatsen gezaaide is hij, die het woord hoort en het terstond met blijdschap aanneemt;

21. maar hij heeft geen wortel in zich, doch is iemand van het ogenblik; wanneer echter verdrukking of vervolging komt om der wille van het woord, komt hij terstond ten val.
22. De in de dorens gezaaide is hij, die het woord hoort, en de zorg van de wereld en het bedrog van de rijkdom verstikt het woord en hij wordt onvruchtbaar.
23. De in goede aarde gezaaide is hij, die het woord hoort en verstaat, die dan ook vrucht draagt en oplevert, deels honderd-, deels zestig-, deels dertigvoudig.

Andere gelijkenissen

24. Nog een gelijkenis hield Hij hun voor en Hij zeide: Het Koninkrijk der hemelen komt overeen met iemand, die goed zaad gezaaid had in zijn akker.
25. Doch terwijl de mensen sliepen, kwam zijn vijand en zaaide er onkruid overheen, midden tussen het koren, en ging weg.
26. Toen het graan opkwam en vrucht zette, toen kwam ook het onkruid te voorschijn.
27. Daarna kwamen de slaven van de eigenaar en zeiden tot hem: Heer, hebt gij niet goed zaad in uw akker gezaaid? Hoe komt hij dan aan onkruid?
28. Hij zeide tot hen: Dat heeft een vijandig mens gedaan.
29. De slaven zeiden tot hem: Wilt gij dan, dat wij het bijeenhalen? Hij zeide: Neen, want bij het bijeenhalen van het onkruid zoudt gij tevens het koren kunnen uittrekken.
30. Laat beide samen opgroeien tot de oogst. En in de oogsttijd zal ik tot de maaiers zeggen: Haalt eerst het onkruid bijeen en bindt het in bossen om het te verbranden, maar brengt het koren bijeen in mijn schuur.
31. Nog een gelijkenis hield Hij hun voor en Hij zeide: Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan een mosterdzaadje, dat iemand nam en in zijn akker zaaide.
32. Het is wel het kleinste van alle zaden, maar als het volgroeid is, is het groter dan de tuingewassen en het wordt een boom, zodat de vogelen des hemels in zijn takken kunnen nestelen.
33. Nog een gelijkenis sprak Hij tot hen: Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan een zuurdesem, welke een vrouw nam en in drie maten meel deed, totdat het geheel doorzuurd was.
34. Dit alles zeide Jezus in gelijkenissen tot de scharen en zonder gelijkenis zeide Hij niets tot hen,
35. opdat vervuld zou worden het woord, gesproken door de profeet, toen hij zeide:
Ik zal mijn mond opendoen met gelijkenissen, Ik zal verkondigen wat sinds de grondlegging der wereld verborgen gebleven is.

Onderwijs der discipelen

36. Toen liet Hij de scharen gaan en ging naar huis. En zijn discipelen kwamen bij Hem en zeiden: Maak ons de gelijkenis van het onkruid in de akker duidelijk.
37. Hij antwoordde en zeide: Die het goede zaad zaait, is de Zoon des mensen;
38. de akker is de wereld; het goede zaad, dat zijn de kinderen van het Koninkrijk;
39. het onkruid zijn de kinderen van de boze; de vijand, die het gezaaid heeft, is de duivel; de oogst is de voleinding der wereld; de maaiers zijn de engelen.
40. Zoals nu het onkruid verzameld wordt en met vuur verbrand, zo zal het gaan bij de voleinding der wereld.
41. De Zoon des mensen zal zijn engelen uitzenden en zij zullen uit zijn Koninkrijk verzamelen al wat tot zonde verleidt en hen, die de ongerechtigheid bedrijven,
42. en zij zullen hen in de vurige oven werpen; daar zal het geween zijn en het tandengeknars.
43. Dan zullen de rechtvaardigen stralen als de zon in het Koninkrijk huns Vaders. Wie oren heeft, die hore!

Nogmaals gelijkenissen

44 .Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan een schat, verborgen in een akker, die een mens ontdekte en verborg, en in zijn blijdschap erover gaat hij heen en verkoopt al wat hij heeft en koopt die akker.
45. Evenzo is het Koninkrijk der hemelen gelijk aan een koopman, die schone parelen zocht.
46. Toen hij een kostbare parel gevonden had, ging hij heen en verkocht al wat hij had, en kocht die.
47. Evenzo is het Koninkrijk der hemelen gelijk aan een sleepnet, neergelaten in de zee, dat allerlei bijeenbrengt.
48. Wanneer het vol is, haalt men het op de oever, en zet zich neer en verzamelt het goede in vaten, doch het ondeugdelijke werpt men weg.
49. Zó zal het gaan bij de voleinding der wereld. De engelen zullen uitgaan om de bozen uit het midden der rechtvaardigen af te zonderen,
50. en zij zullen hen in de vurige oven werpen; daar zal het geween zijn en het tandengeknars.
51. Hebt gij dit alles verstaan? Zij zeiden tot Hem: Ja.
52. Hij zeide tot hen: Daarom is iedere schriftgeleerde, die een discipel geworden is van het Koninkrijk der hemelen, gelijk aan een heer des huizes, die uit zijn voorraad nieuwe en oude dingen te voorschijn brengt.

Jezus en zijn vaderstad

53. En het geschiedde, toen Jezus deze gelijkenissen ten einde gebracht had, dat Hij vandaar wegging.
54. En in zijn vaderstad gekomen, leerde Hij hen in hun synagoge, zodat zij versteld stonden en zeiden: Vanwaar heeft Hij die wijsheid en die krachten?
55. Is dit niet de zoon van de timmerman? Heet zijn moeder niet Maria en zijn broeders Jakobus en Jozef en Simon en Judas?
56. En behoren zijn zusters niet allen bij ons? Vanwaar heeft Hij dan dit alles?
57. En zij namen aanstoot aan Hem. Maar Jezus zeide tot hen: Een profeet is alleen in zijn vaderstad en in zijn huis ongeëerd.
58. En Hij deed daar niet vele krachten wegens hun ongeloof.

Uit: NBG-vertaling 1951

***

Hij waarschuwde zijn leerlingen tegen de Farizeeën in hun tegenwoordigheid (cfr. Mt. 16, 6), en zei *dat zij weldra, in de plaats van kalverenbloed, mensenbloed zouden offeren, en dat zij, die in het geslachte Lam geloofden, door dit offer verzoend en vrijgesproken, maar de moordenaars verdoemd zouden worden.*
Nog nooit had Hij hen zo recht op de man af aangegrepen.

Jezus gaat van Regaba naar Chorazin. – Lering aldaar. – Genezing van een doofstomme (deze van Markus, 7, 31-37).

16 maart. –

Jezus week gisterenavond naar de woestijn ten zuiden van Regaba en bracht de nacht daar over. Er zijn daar vele dalen met schone weiden en schuilhoeken, en, op de vruchtbaarste plaatsen, ook zeer vele olijfbomen. Hier vonden Hem zijn leerlingen.

Op de weg naar Chorazin, waarop ik Hem 's morgens zag, *verklaarde Hij aan de leerlingen waarom Hij die jongeling niet aanvaard had.* Immers, voor de leerlingen zelf was zijn handelwijze een raadsel geweest.

Zij kwamen goed bijtijds te Chorazin aan.

1151.

17 maart. –

Jezus was heden met zijn leerlingen nog te Chorazin, dat nauwelijks 4 uren ten zuiden van Regaba en ongeveer 3 uren ten oosten van het Meer, boven de tolplaats van Matteüs gelegen is. Hier wonen heidenen en Joden en er zijn vele ijzerbewerkers in de stad. Ook naar hier was een grote menigte Hem gevolgd en zij hadden vele bedlegerigen in de straten gelegd, waar Hij voorbij zou komen. *Hij genas verscheidene waterzuchtigen, lammen en blinden op zijn weg naar de synagoge.*

Onder hevige twist en gezannik van de Farizeeën *sprak Hij op een profetische wijze van zijn toekomstig lijden. Hij zei dat zij niet ophielden zoenofferanden op te dragen en niettemin vol zonden en gruwelen bleven.*

Hij maakte ook gewag van de bok, die zij op het verzoenfeest, na hun schuld op hem gelegd te hebben, met zo grote woede en lawaai uit Jeruzalem in de

woestijn dreven en de dood tegemoet joegen, en Hij beschuldigde hen van bloeddorst en zei, doelend op zijn lijden en dood, doch voor hen onverstaanbaar, dat de tijd naderde waarop zij op dezelfde wijze een onschuldige, die hen beminde en alles voor hen gedaan had, die niet figuurlijk, maar werkelijk hun zonden droeg, uit de stad zouden drijven en met groot geraas vermoorden[607].

Dit verwekte onder de Farizeeën een hevige opwinding, verontwaardiging tegen Jezus. Terwijl zij niet ophielden Hem te beledigen, verliet Hij de stad. Maar zij kwamen Hem achterna gelopen en eisten een nadere verklaring, maar *Hij antwoordde dat zulk een verklaring op dit ogenblik hun onverstaanbaar zou zijn.*

Ondertussen had men dwars door het gedrang een doofstomme tot Jezus gebracht, opdat Hij hem zou genezen. *Deze genezing staat in het Evangelie vermeld* (Mk. 7, 30-37).
Het was een herder uit het gewest, een goede, deugdzame man; de zijnen leidden hem tot Jezus en baden de Heer hem de hand te willen opleggen.

Jezus liet hem uit het gedrang brengen en de Farizeeën volgden Hem en *Hij heelde hem vóór hun ogen, opdat zij zouden zien dat Hij door de kracht van het gebed en van het geloof in zijn hemelse Vader, en niet door de duivel genezingen bewerkte. Jezus bracht nu zijn vingeren in de oren van de doofstomme en raakte*

---

[607] Een Frans uitgever, Duley, O.P. plaatst hier de volgende bemerking:

"Deze bok was een voorafbeelding van Jezus, die, met de zonden beladen, buiten Jeruzalem gedood werd.
Men bemerkt in Jezus' onderricht een geleidelijke vooruitgang of verdere openbaring.
Nu het laatste jaar van zijn openbaar leven begint, spreekt Hij reeds veel duidelijker over zijn bloedig offer."

met de vingeren, die Hij met speeksel nat had gemaakt, diens tong aan, schouwde zuchtend ten hemel en sprak tot de man: "Ga open!" Aanstonds kon de man goed spreken en horen; Hij dankte Jezus en juichte met de zijnen.

Maar Jezus gebood hem en de zijnen, zoals gewoonlijk na zulke genezingen, niet op zijn genezing te pochen en te snoeven, waardoor menigeen dikwijls tot het zondig gebruik van de nieuw ontbonden lichaamsdelen gebracht werd en herviel.

Maar de toeloop van het volk tot Jezus vermeerderde gedurig en bovendien was nog een karavaan aangekomen; en ik zag Jezus daarom met zijn leerlingen 2 of 3 uren verder naar de tolplaats van Matteüs gaan. Daar ook hier het volk met hopen bijeenliep, liet Hij er een paar leerlingen bij en zelf vaarde Hij met de andere over naar Betsaïda-Julias, waar zij in het gewest aan land traden en tot in de nacht in de eenzaamheid aan de voet van de berg der zaligheden bleven (hetzij te Mesadijeh, hetzij te el-Aradj of Klein-Chorazin. De berg der zaligheden strekt zijn voet tot tegen Betsaïda-Julias uit).

Jezus sprak van zijn aanstaande reis naar Jeruzalem en zijn nabije verheffing.

In de nacht vaarden zij over de Jordaan en kwamen op de westzijde, (gingen naar Betsaïda) en spraken in Andreas' huis met boden van Lazarus[608].

---

[608] Het verhaal van de laatste genezing van de doofstomme volgt in het Evangelie van Markus op de episode van de Syrofenicische vrouw.

Matteüs gaat zelfs onmiddellijk over tot de tweede broodvermenigvuldiging (15, 32-39).

Men ziet uit K.'s verhalen hoeveel gebeurtenissen daar nog tussen liggen en bijgevolg hoe fragmentarisch de evangelieverhalen zijn: een aantal voorname gebeurtenissen; de rest is samengevat.

Genezingen. – Onderrichtingen over het gebed.

1152.

18 maart = 30 Adar. –

Hier is een belangrijke bemerking te maken. In fasc. 9, Inleidende bemerking op Jezus' openbaar leven, (vóór nr. 202), hebben wij doen opmerken dat de joodse maanden achtereenvolgens 30 en 29 dagen telden. Daar zagen wij dat de laatste maand, Adar, er slechts 29 had.

In de VOORREDE, nr. 12, is hetzelfde gezegd: "De maanden telden om de beurt 30 en 29 dagen, maar het geval kon zich voordoen dat er twee maanden van 30 en twee maanden van 29 dagen op elkander volgden, maar nooit mochten meer dan 8 maanden van 30 of 29 dagen voorkomen in een jaar."

Hier moeten wij een geval aannemen dat de maand Adar, die 29 dagen telt, er één bij gekregen heeft. Anders loopt onze telling in de war en valt Pasen op 16 Nisan, in plaats van op 15 Nisan, en vallen ook de andere feesten die van Pasen afhangen, b.v. Pinksteren, een dag later dan het moet. Daarom is het heden: 30 Adar.

Reeds vóór het dagaanbreken voeren zij van Betsaïda weer naar de oostzijde. *Jezus hield een toespraak op de berg boven de tolplaats van Matteüs* (dus tussen zijn tolhuis en de haven Mesadijeh). Daar was een grote menigte toegestroomd en onder deze waren vele heidenen uit de Dekapolis en ook karavaanvolk. Op draagbaren en ezels werden ook zeer vele zieken aangebracht en de heuvel opgedragen en Jezus genas hen (Mt. 15, 30-31). Maar zij waren niet allen blind-, lam- of stomgeboren; heden waren er ook met zieke ogen en lammen, die dit door een ramp geworden waren en ook hervallenen.

Jezus leerde onder andere over het gebed, hoe en waar zij moesten bidden. Hij legde de nadruk op het dringend karakter dat het gebed moet hebben. In zijn uiteenzetting kwamen de volgende uitspraken voor: "Als een kind om brood bidt, geeft de vader het geen steen, en als het om een vis vraagt, geeft hij het

geen slang; ook geen schorpioen in plaats van een ei." (Mt. 7, 7-11). *Hij stelde hun tot voorbeeld heidenen, die Hij kende en die, zei Hij, zulk een groot vertrouwen hadden in God, dat zij nergens om baden* (d.i. om geen tijdelijke goederen) *en God slechts voor de ontvangen weldaden bedankten*[609].

Hij sprak: "Indien de knechten en vreemdelingen zulk een vertrouwen hebben, welk vertrouwen moeten dan de kinderen van de Vader niet hebben?"

Ook sprak Hij over de dankzegging voor de ontvangen weldaden, over de verbetering van leven en over de straf, waarmee bedreigd zijn zij die hervallen en hierdoor in een gevaarlijker zieletoestand komen, dan waarin zij vroeger waren (cfr. Mt. 12, 43-44).

Ziedaar uitspraken die in zijn prediking voorkwamen en die ik me nog herinner.

---

[609] God slechts bedanken. – Jezus legt hier de gehele nadruk op het **vertrouwen**, niet op het 'niet bidden om weldaden', aangezien Hijzelf onophoudelijk aanmaant tot bidden en zijn weldaden zelfs van dit bidden afhankelijk maakt.

Zo-even maande Hij zelfs aan tot bidden met aandrang.

Het 'niet bidden om weldaden' zal dus alleen een deugd zijn, als men onder weldaden tijdelijke voordelen verstaat of zelfs geestelijke, wanneer dit het gevolg is van een charismatisch vertrouwen op Gods goedheid of geschiedt onder goddelijke ingeving, terwijl men alleen Gods glorie verlangt; of als men onder gebed een mystieke graad van gebed verstaat, b.v. het gebed van rust, waarin de ziel alleen te genieten heeft en geen enkele behoefte voelt.

Tot Maria van de Drieëenheid zegde Jezus: *"Wie zoekt vindt, en Ik schenk aan wie vraagt. Maar een ziel die geen enkel verlangen bepaalt en haar gehele vertrouwen stelt op Mij, aan die heb ik het genoegen veel meer te geven dan zij zich had durven voorstellen… Zodra een ziel op Mij vertrouwt, kom Ik in haar."* (blz. 158).

Maar het gedrang werd zo groot, dat Hij zich opnieuw verwijderde. *Hij kondigde echter nog voor de volgende dag een grote bergrede aan op een andere hoogte;* zij sliepen in het voormalige huis van Matteüs.

Zevende en achtste zaligheid.

1153.

19 maart = 1 Nisan; Godsdienstig Nieuwjaar; Nieuwe Maan. –

‘s Morgens ging Jezus met de leerlingen op een berg ten oosten van de berg der zaligheden (namelijk op de berg van de tweede broodvermenigvuldiging die wij lokaliseren 7 km ten oosten van Jehoedijeh en 6 ten noordoosten van Groot-Chorazin).
Zie kaart fasc. 16, nr.603 of grote kaart 1).

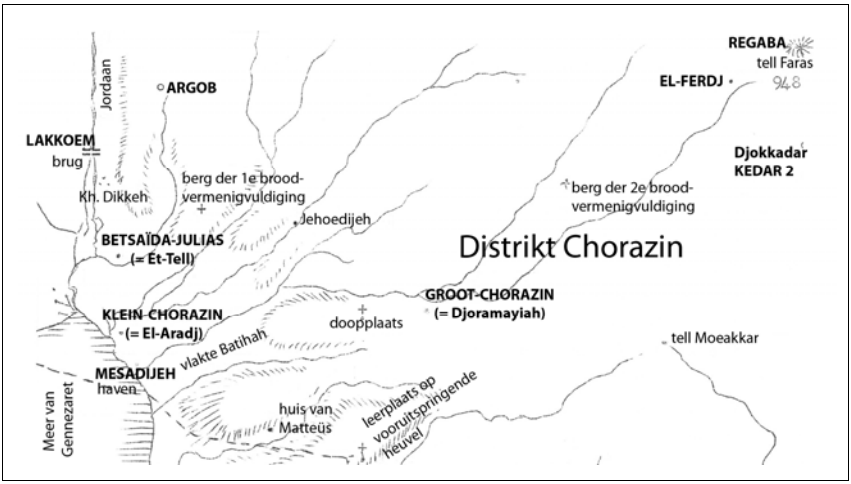

Ook het volk kwam van alle kanten naar Hem toe, want het legerde verspreid in gans het gewest, op hoogten en in dalen. Zij hielden Jezus gedurig en overal in het oog, om te weten waarheen Hij zich begaf. Heden werd niet geheeld, doch *Jezus vervolgde zijn prediking over de zaligheden, die Hij*

*wilde besluiten; Hij leerde dus over de **zevende en achtste** zaligheid, beginnend waar Hij laatst opgehouden had.*

Om de toeloop te ontgaan begaf Hij zich tegen avond met de apostelen en leerlingen op het schip van Petrus en zij vaarden het Meer af, doch landden niet, omdat ook het volk op meerdere boten scheep was gegaan en Hem volgde. Ik meen dat zij morgen vroeg terug zullen keren; de tweede broodvermenigvuldiging schijnt mij nabij.

Het hoofd van Joannes.

Het hoofd van Joannes is te Macherus nog niet uit de vuilnisput gehaald, maar na Pasen verlaat al het overig hofpersoneel van Herodes Macherus, en dan zal de put geruimd worden.

Slot van de bergrede. – Tweede broodvermenigvuldiging (Mt. 15, 32-39; Mk. 8, 1-10).

1154.

20 maart = 2 Nisan. –

Jezus is deze morgen weerom tegenover Betsaïda-Julias bij Klein-Chorazin aangeland. Hij besteeg met zijn leerlingen het gebergte en trok tot wel een uur ten noordoosten achter de berg der eerste broodvermenigvuldiging en nog hoger dan de laatste maal. Het was rechts in de woestijn van Chorazin en omtrent 2,5 uur ten westen (zuidwesten) van Regaba dat nog hoger lag.

Boven op *de berg waarop Jezus hier leerde,* was een grote ruimte, en niet ver van daar liep de weg, waarlangs Hij kortelings uit Cesarea-Filippi naar Regaba was getrokken. De plaats boven op de berg scheen ergens voor benuttigd te worden; het was als

een kampeerplaats voor reizigers, met overblijfselen van wallen. Ook was daar een heuvel en een langwerpig rechthoekig rotsstuk, gelijk een grote naakte rotsbank, waaraan de reizigers plachten te gaan aanliggen om te eten. Afgezien daarvan was het gewest zeer eenzaam en afgelegen. Dieper lagen kleine dalen en bochten verspreid, waarin ezels en ander rundvee graasden. Vele mensen waren reeds boven op de bergvlakte, terwijl andere van alle kanten er nog naar opstegen.

Jezus besloot hier zijn leer over de acht zaligheden en hield de slotrede van de zogenaamde grote bergprediking. Hij leraarde uiterst krachtdadig en zielroerend. Vele vreemdelingen en heidenen waren aanwezig, in het geheel wel 4.000 mensen, de vrouwen en kinderen hier niet inbegrepen.

Tegen de avond onderbrak Jezus even zijn lering en in deze rustpoos zei Hij tot Joannes, *dat de mensen Hem nu reeds drie dagen achterna gelopen kwamen, dat Hij hen nu voor lang moest verlaten en dat Hij hen daarom nu niet met zulk een honger huiswaarts wilde zenden.*

Joannes antwoordde Hem: "Hier zijn wij volop in de woestijn; wij zouden ver moeten gaan om brood te krijgen. Moeten wij hun misschien bessen en vruchten die in de omstreken nog aan de bomen hangen, gaan verzamelen?"

Maar Jezus wedervoer: "Vraag aan de andere leerlingen hoeveel broden zij hebben!"

Dezen antwoordden: "7 broden en 7 kleine vissen."
Maar het waren toch vissen van wel een arm lang.

Nu beval Jezus hun, een aantal ledige broodkorven van de mensen aan te brengen en de broden en de vissen op de stenen bank te leggen[610].

1155.

Terwijl zij dit deden, *hernam Jezus zijn lering en ging er nog ruim een half uur mee door. Hij verklaarde heden zeer duidelijk dat Hij de Messias was. Hij sprak ook van de vervolging tegen Hem en van zijn aanstaande verheffing.*

Er valt mij te binnen *dat Hij ondermeer zegde: "Maar op die dag zullen de bergen geschokt worden, en, op de bank wijzend, deze rots hier zal barsten, déze rots, waarbij Ik de waarheid verkondigd heb, de waarheid die men niet heeft aangenomen."*
Hij riep 'wee' uit over Kafarnaüm, Chorazin en veel andere steden in de omstreken: "Zij alle, zei Hij, zullen op de dag van mijn verheffing voelen dat zij het HEIL van zich afgestoten hebben." (cfr. Joa. 12, 32-34).

Hij sprak van de voorrang van dit gewest, waarin en waarvoor Hij het brood des levens gebroken had, "Maar," zo zei Hij, "de doortrekkende reizigers nemen de hemelse gave en het geluk mee, de kinderen des huizes integendeel werpen het brood onder de tafel en de vreemden, de hondjes, zoals de Syrofenicische vrouw zich uitdrukte, verzamelen de brokkelingen,

[610] Kleine vissen, toch een arm lang. – Bij de Eufraat met inlanders vis etend, maakte Morton tegen zijn vreemde gastheren een bemerking over de grootte van de vis, maar zij glimlachten en zeiden, dat een andere in de Eufraat gevangen vis, 'bizz' genaamd, vaak 7 voet lang was en wel 100 pond woog (Langs Bijbelse Paden, 106).

en zij zullen daarmee gehele steden en dorpen verkwikken, voeden en ontvlammen."

Vervolgens nam Hij afscheid van de mensen, spoorde hen nogmaals aan, zelfs met smekingen, tot boetvaardigheid en bekering. Hij herhaalde met nadruk zijn bedreigingen en kondigde aan dat Hij hiermee zijn prediking in dit gewest besloot.

De mensen bewonderden wenend zijn woorden, zonder die evenwel volkomen te verstaan.

Nu beval Hij hun op de helling om de berg plaats te nemen. De apostelen en leerlingen moesten hen weerom rangschikken en plaatsen gelijk de vorige keer. Ook Jezus ging met de broden en vissen te werk, zoals bij de eerste broodvermenigvuldiging en de leerlingen droegen ze in korven van beide zijden naar de mensen *(Und die Jünger trugen in den Körben von beiden Seiten zu).*

Na het wonder en de verzadiging der mensen werden de brokkelingen verzameld, die 7 korven vulden en aan de arme reizigers uitgedeeld werden.

1156.

Reeds 's middags waren een groot getal Farizeeën tussen het volk bij zijn lering geweest, maar hadden zich weer beneden in de herdersdalen begeven.

Tegen de avond waren er weer een groep van hen op de berg geweest en zij hadden nog zijn laatste bedreigingen gehoord en de broodvermenigvuldiging bijgewoond en waren vóór de anderen van de berg afgedaald om met de overige Farizeeën te beraadslagen, wat zij nog tot Jezus zouden zeggen, wanneer Hij van de berg afkwam.

De Farizeeën vormden een groep van een twintigtal man. Onder het voorwendsel de synagogen te bezoeken, waren zij Jezus de

hele tijd, in kleine groepen die elkander aflosten, tot hiertoe gevolgd om Hem te bespieden. Het waren dezelfde die te Cesarea-Filippi, te Noba, Regaba en Chorazin tegen Jezus geredetwist hadden. Mondeling of door boden maakten zij alles aan de Farizeeën te Kafarnaüm en te Jeruzalem bekend.

Jezus zei vaarwel aan het volk en allen weenden, dankten en prezen Hem met luide stem. Hij kon zich slechts met moeite aan hen onttrekken en ging met de leerlingen naar het Meer, om naar de grenzen (hier is dit: tot in de wateren) van Magdala en Dalmanoeta te varen (Mt. 15, 39).

De Farizeeën vragen een teken van de hemel (Mt. 16, 1-12; Mk. 8, 11-21).

1157.

Maar eer Hij boven (ten noorden van) de tolplaats van Matteüs in het schip steeg, kwamen de voormelde Farizeeën, een goed half uur van het Meer, nl. aan de voet van de berg der eerste broodvermenigvuldiging tot Hem.

Daar zij gehoord hadden dat Hij boven op de berg dreigend aanstaande aardbevingen en tekenen in de natuur aangekondigd had, traden zij gestoord en hooghartig Hem in de weg om met Hem te twisten en wilden van Hem een teken aan de hemel te zien krijgen.

Hij antwoordde hun gelijk het in het Evangelie staat (Mt. 16, 1-4).

> *Daar staat er nl. "'s Avonds zegt gij: Mooi weer, want de hemel ziet rood; en 's morgens: Vandaag lelijk weer, want de hemel is somber.*
> *Het uitzicht van de hemel weet gij te beoordelen, maar de tekenen der tijden niet.*
> *Een boos en overspelig geslacht vraagt een teken en*

geen teken zal het gegeven worden dan het teken van Jonas de profeet."

En ik hoorde bovendien *dat Hij hun een aantal weken noemde, waarna hun het teken van Jonas gegeven zou worden en ik bemerkte dat het einde van dat aantal weken juist met zijn kruisiging en verrijzenis samenviel.*

Dan liet Hij hen staan en ging met de apostelen naar het Meer en besteeg het schip van Petrus (cfr. Mt. 16, 4). Andere leerlingen hadden het reeds gereed gelegd en zij voeren eerst een eind in de richting van de overkant en dan – het was ondertussen donker geworden – lieten zij zich afdrijven met de stroom van de Jordaan (die van noord naar zuid midden door het Meer vloeit).

Daarna stuurden zij het schip uit de stroom een weinig naar het oosten en sliepen in het schip op de grenzen (dus bij de kust) van Magdala en Dalmanoeta.

Nota van Brentano. – "Volgens de H. Evangeliën (Mt. 15, 39 + 16, 1 en Mk. 8, 10-11) schijnen de Farizeeën op het gebied van Dalmanoeta of Magedan tot Jezus gekomen te zijn, maar de zuster bevestigde uitdrukkelijk dat de Evangelist eerst geheel de reis van Jezus zonder meer heeft aangeduid en daarna dit bepaalde feit, dat op die reis voorgevallen was, heeft vermeld, met verwaarlozing van de plaatsomstandigheden. Zij beweerde zeer uitdrukkelijk dit zo gezien te hebben." Aldus Brentano.

Tot een soortgelijke verwaarlozing van de omstandigheid van plaats kan men besluiten in een ander geval door de vergelijking van Matteüs 15, 21-22 met Markus 7, 24-25.

Vaartocht op het Meer. – Jezus onderricht de apostelen.

1158.

21 maart = 3 Nisan. –

Ik heb Jezus met de leerlingen niet uit het schip aan land zien gaan; zij roeiden het Meer af en tevens naar het midden, waar de Jordaan het Meer doorkruist, en daar lieten zij het schip voortdrijven, door het roer alleen bestuurd; zij brachten (het overige van) de nacht afwisselend door met slaap, geestelijk gesprek en gebed op bepaalde uren.

Daarna zich uit de stroom loswerkend en opwaarts roeiend, naderden zij het land. Zij roeiden, maar wanneer zij geen gunstige wind hadden, gingen ook wel enige scheepslieden op de oever en sjouwden het schip met koorden voort.

Zo lagen zij gisteren op deze vaart op de grenzen van Magdala en Dalmanoeta stil en sliepen op het schip (tussen 20 en 21 maart).

Deze morgen nu, (zoals reeds gezegd), naderden zij de andere oever en roeiden in het westelijk gedeelte van het Meer buiten de stroom weer opwaarts. Toen was het dat zij bemerkten geen brood meegenomen te hebben; slechts één brood was op het schip voorradig.

Hier vertelde de zienster beknopt *de vermaning, berisping en waarschuwing van Jezus tegen het zuurdeeg van de Farizeeën, zoals de evangelisten het beschreven hebben.* (Mt. 16, 5-12; Mk. 8, 14-21).

Heden vrijdag voeren zij langzaam het Meer weer op en *Jezus gaf hun vele onderrichtingen. Hij sprak over zijn naderende verheffing, zijn lijden en vervolgingen. Hij verklaarde hun duidelijker dan ooit dat Hij de Christus, de Messias was.* Zij hoorden en verstonden alles en geloofden het ook, maar zij vergaten het ook weldra weer, doordat

zij het niet lang met hun gewoon menselijke opvattingen konden overeenbrengen en hun gewone manier van denken spoedig weer de overhand kreeg; zij lieten weer de loop aan hun aardse denkbeelden en gingen niet dieper op zijn woorden in; zij aanzagen zulke uitlatingen voor diepe profetische leringen (waarmee zij in de praktijk niet veel rekening dienden te houden).

1159.

Hij sprak hun ook over zijn reis naar Jeruzalem en de vervolging die Hem daar te wachten stond. Men zou zich aan Hem ergeren en het zou zo ver komen, dat men met stenen naar Hem zou gooien (cfr. Joa. 8, 59).

Hij zegde nog: "Degene die niet al zijn bezit en al de zijnen verlaat, en, in Mij gelovend, Mij niet tot in mijn vervolging navolgt, die kan mijn leerling niet zijn."

Ook sprak Hij over de reizen en de vele en moeilijke werken, die er vóór zijn verheffing nog te doen waren, en zei dat nog velen, die afvallig geworden waren, terug zouden keren.

Toen vroegen zij of ook diegene terugkeren zou, die eerst zijn vader had willen begraven, en of Hij hem niet zou aanvaarden, daar hij, volgens hun mening, dit wel scheen te verdienen. Maar *Jezus beschreef hun diens gemoedsgesteldheid en hoe hij aan het aardse verslaafd was.*
Meteen hoorde en begreep ik dat de uitdrukking 'zijn vader begraven' een zinnebeeldige manier van spreken was, waardoor de regeling en verdeling van het erfgoed tussen hem en zijn oude vader aangeduid werd. Zo was het zijn bedoeling zich van zijn vader vrij te maken en zijn erfdeel in zekerheid te stellen.

Toen Jezus de gehechtheid van die mens aan zijn tijdelijk bezit en goed aldus in het licht stelde, riep Petrus in zijn ijver uit: "Goddank! Meester, zulke gedachten heb

ik niet gehad, toen ik mij bij U aansloot!”
Maar Jezus gaf Petrus een standje, hem zeggende dat het hem niet toekwam dit uit te spreken en dat Hij beter gedaan zou hebben met Hemzelf dit te laten zeggen.

Genezing van een blindgeborene (Mk. 8, 22-26).

Zij kwamen in de namiddag te Betsaïda en gingen in het huis van Andreas (aan de noordkant van de stad) om zich een weinig te verkwikken en zich van brood en spijzen te voorzien. Zij werden niet gestoord door toeloop, doordat het volk niet wist waar Jezus gebleven was en daarop uiteengegaan was.

Hier in Betsaïda was een blindgeboren grijsaard. *Tot nog toe had Jezus hem nooit genezen.* Nu bracht men hem weer hier aan en daar zij op het punt stonden naar het schip terug te keren, smeekte men Jezus met aandrang hem eerst te genezen.

De Heer nam hem bij de hand met zich mee buiten de stad en hier onder zijn apostelen en leerlingen raakte Hij de ogen van de blinde met zijn tong en met speeksel aan, legde hem zijn handen op en vroeg hem of hij iets zag.

De man deed de ogen open keek strak voor zich uit en zei: “Ik zie de mensen wandelen zo groot als bomen.”

Hierna legde Jezus hem nogmaals de handen op de ogen en deed hem weer kijken.

Nu zag de man goed en *Jezus zei hem dat hij zich huiswaarts moest spoeden, God bedanken en niet in de stad rondlopen om zich op zijn genezing ijdel te beroemen.*

Jezus voor het eerst te Betsaïda-Julias.

1160.

Jezus voer hierop – het was ongeveer 3 uur – met de apostelen naar de overzijde en landde aan niet ver beneden de uitmonding van de Jordaan. (Dus bij el-Aradj of Klein-Chorazin).

Zij volgden op de oostelijke oever van de Jordaan de weg opwaarts naar Betsaïda-Julias. Op deze weg kwamen met Hem weer samen de overige apostelen en leerlingen, die, van Cesarea uit, naar het oosten gezonden waren; zij ontmoetten hen in het gewest van de berg der eerste broodvermenigvuldiging, waar zij van het gebergte afgedaald kwamen; zij zetten samen hun weg naar Betsaïda-Julias voort en stonden af en toe stil om *een onderricht van Jezus te aanhoren.* Julias schijnt mij een half uur van het Meer, stroomopwaarts van de Jordaan te liggen.

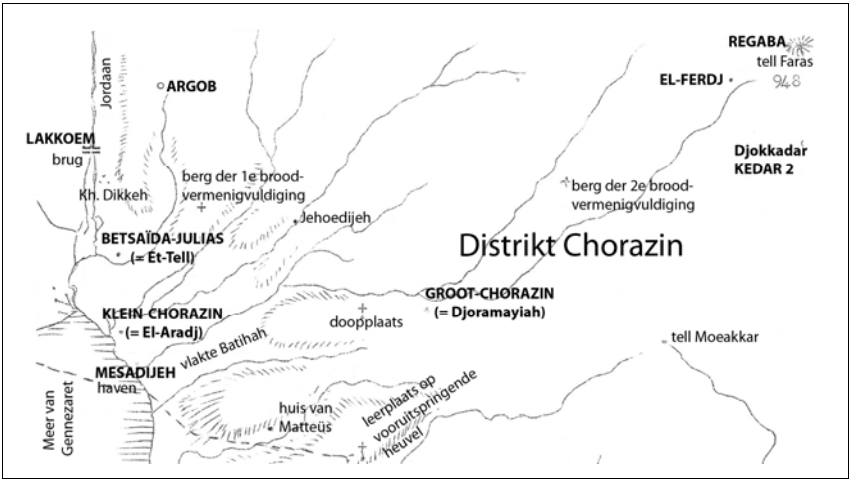

Ook hier sprak Jezus over het dreigende gevaar en zijn aanstaande verheffing, en de apostelen baden Hem hen toch niet meer uit te zenden, opdat zij in het gevaar en de nood bij Hem zouden kunnen zijn.

Zij kwamen vóór de sabbat in Betsaïda-Julias aan, waar een eigen verblijf voor hen bereid was. Toen zij de stad naderden, werd Jezus' aankomst door de mensen die ten sabbat gingen, bekend gemaakt, en men kwam Hem en zijn gevolg hoffelijk tegemoet; men bood hun in de herberg gastvrij het welkomsgerecht en de voetwassing aan. De vele hier wonende heidenen groetten Jezus van op een afstand.

Jezus' leerrede in de synagoge werd door vele mensen, ook door vele schriftgeleerden en Farizeeën uit de stad aanhoord, want hier bestond een soort hogeschool voor alle geestelijke en profane wetenschappen. Hier heerste nu een algemene vreugde, omdat Jezus zo onverwacht de eerste maal naar hier kwam; het klein volk verheugde zich oprecht en van harte, en de schriftgeleerden uit ijdelheid, daar zij voortaan er ook zouden kunnen op roemen de Leraar gehoord te hebben, die in deze omstreken en vooral te Kafarnaüm zoveel ophef maakte. Voortaan konden zij zich immers een eigen oordeel over de grote Leraar vormen.

Zij gedroegen zich zeer hoofs, maar koel en trots, zoals hoogleraars, en lokten besprekingen en disputen met Jezus uit, door Hem allerlei vragen en punten uit de Wet en de Profeten voor te leggen, doch zonder bewuste boosheid en meer uit nieuwsgierigheid en ijdelheid om met hun wetenschap voor het volk te pralen. *Jezus las en verklaarde de sabbatlezing.*

Daarna hield Hij nog een welsprekende eigen rede over het vierde gebod: "Gij zult vader en moeder eren, opdat gij lang moogt leven op aarde."
Dit 'lang leven op aarde' legde Hij zeer wonderbaar en diepzinnig uit. Hij verklaarde dit nader door een gelijkenis van een stroom, die noodzakelijk moet opdrogen, indien hij niet meer gevoed wordt door zijn bron, die men verstopt heeft, enz. De toepassing en betekenis van die vergelijking weet ik niet meer nauwkeurig.

Achteraf was er nog een zeer prachtige maaltijd, waarbij ook de schoolkinderen aan eigen tafels zaten. *Jezus heeft hier ook de parabel van de arbeiders in de wijngaard verhaald en uitgelegd* (Mt. 20, 1-16).

1161.

22 maart = 4 Nisan; Sabbat. –

Julias is een gloednieuwe stad, nog volop in aanbouw, zeer schoon en in heidense stijl, met bogen en zuilen. Het strekt zich in de lengte langs (een arm van) de Jordaan uit, en aan de oostkant, (op de oostelijke helling) zijn vele huizen met hun achterkant in de rots van de heuvel ingehouwen[611].

Aan deze (oost)kant strekt de stad zich uit tot het opstijgende gebergte.

---

[611] **Betsaïda-Julias = et-Tell**. – Ligging van Betsaïda-Julias.
Het is te vereenzelvigen met de heuvel et-Tell. Deze naam betekent 'de heuvel'.

Hij verheft zich 25 m boven de omgeving, tenzij aan de noordoostkant. Ten westen en ten zuiden naast een Jordaanvertakking is de helling steil. Ten oosten of beter noordoosten daalt de bodem zachter en stijgt dan weer en gaat ten noordoosten over in het gebergte. Aan de westvoet van de heuvel ontspringt een overvloedige bron en vloeien twee gekanaliseerde beken, die de goede grond buitengewoon vruchtbaar maken. De heuvel beheerst in het zuidoosten de gehele vlakte Batihah, die eveneens zeer vruchtbaar is.

Het dorp et-Tell bedekt slechts een gedeelte van de ruïne die op de top en heuvelhelling verspreid ligt. Alle bouwmateriaal is er weggehaald; alleen onbehouwen vulkaanstenen en basaltblokken zijn er blijven liggen. Archeologen besluiten uit die vormeloze toestand dat de onderneming van de tetrarch Filippus onafgewerkt is gebleven.

Dit zou treffend de bewering van K. bevestigen dat in Jezus' openbaar leven de stad nog in aanbouw was (en dus misschien nooit voltooid werd).
Men heeft er menig voorwerp gevonden, waaruit blijkt dat de stad dateert uit het Romeinse tijdperk en de tijd van Christus (cfr. Cl. Kopp, 233-234 + nr. 98).

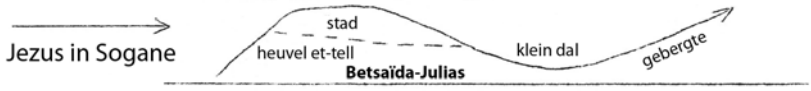

nr. 1161 : Op grond van beschrijvingen en van K.'s mededelingen zou men zich de lijn van de bodem op deze wijze kunnen voorstellen.

Jezus leerde heden weer in de synagoge, bezocht ook de scholen en ik zag Hem ook op deze sabbat gaan wandelen. De inwoners trokken Hem achterna, hielden Hem staan en verzochten Hem om inlichtingen nopens de juiste inhoud van zijn leer en vroegen Hem wat zij doen moesten. Zij baden Hem hen hierin te onderrichten.

Hij zei hun ondermeer dat zij zijn lering niet zouden volgen, zelfs indien Hij hun die duidelijk uiteenzette, en dat zij slechts op nieuwigheden zinden en belust waren; dat zij reeds vaak zijn leer in de omstreken vernomen hadden, en Hij vroeg hun of zij misschien hoopten nu een andere leer te vernemen.
Immers, zij vroegen Hem *naar zijn lering, hoewel Hij die nog gisteren en ook heden verkondigd had.*

Zij gingen dan met Hem naar hun bouwterreinen en hun stad in aanbouw, waar hout en stenen lagen en zij spraken genoeglijk over de nieuwe bouwtrant, maar *Jezus leerde in parabelen over het bouwen op zand, en het bouwen op een grondslag van rots, en over de hoeksteen, die de architecten en bouwlieden zouden verwerpen en over het instorten van hun gebouwen.* (Mt. 7, 24-27; 21, 42-45).

Op deze wandeling werden verscheidene zieken, lammen en waterzuchtigen, ook een paar krankzinnige bezetenen, die gedragen werden, op zijn weg gebracht en door Hem genezen.

's Avonds sloot Jezus de sabbat en de Farizeeën disputeerden nog druk met Hem, doch minder uit eigenlijke boosheid dan uit eerzucht en gewichtigdoenerij.

Maria en de andere vrouwen zijn reeds sedert verscheidene dagen te Betanië.

1162.

23 maart = 5 Nisan. –

Met de 12 apostelen en een dertigtal leerlingen is Jezus heden nogal laat in de morgen uit Betsaïda-Julias weggegaan.
Zowat een uur ten noorden van Julias passeerden zij langs een stenen brug, die als een grote weg over de Jordaan geslagen was.
Mensen uit Julias vergezelden Jezus nog een eindweegs.

Hij ging dan de hoogte op, iets noordoostwaarts tot in het gewest, waar de kleine Jordaan (of Opper-Jordaan) in het meer Merom vloeit. Hij ging, ongeveer 1,5 uur van Cesarea-Filippi, in het vlek of stadje Sogane[612].

---

[612] De lange weg van Betsaïda-Julias tot Sogane (40 km in de rechte lijn) beschrijft K. nogmaals zeer kort. De brug die zij vermeldt, een uur ten noorden van Betsaïda-Julias bevond zich even ten noorden van ed-Dikkeh.

***

Sogane = Azizijat = Sedjan. – Bij Sogane wijst K. op de diepe bedding (nl. 5 à 6 m) waarin de bovenlopen, met name de rivieren Nahr Banias en Nahr el-Leddan vloeien, zie nr. 1140, voetnoot 602.

Sogane was, volgens Flavius Josephus de hoofdstad van Opper-Gaulanitis, zoals Seleucia het was van Midden-Gaulanitis en Gamala van Beneden-Gaulanitis. Wetenschappelijk is de ligging van Sogane niet teruggevonden, maar zonder enige twijfel is het te vereenzelvigen met tell Azizijat, een ovale heuvel met een zeer sterke ligging tussen diepe ravijnen, aan de zuidkant van de diepe Nahr Banias, 4 km ten zuidwesten van Cesarea-Filippi.
De oude naam Sogane is verloren, maar in heel dit gewest is Azizijat de enige ruïne die voor een bergvesting in aanmerking komt.

Een bijzonder sterk argument voor deze plaats is het feit dat een half uur ten zuidoosten van Azizijat een plaats bestaat met name Sedjan, die nooit geschikt is geweest voor een versterkte stad en dit ook nooit is geweest.

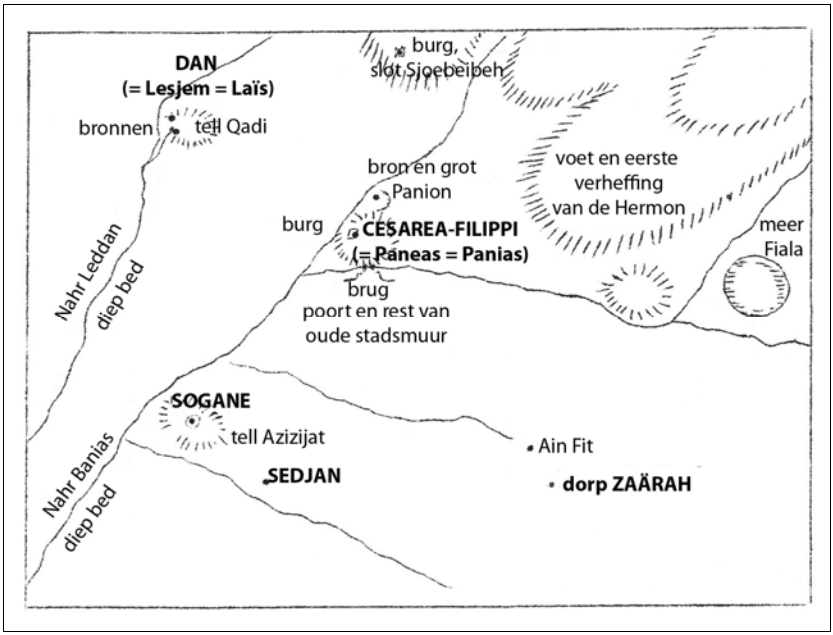

Sedjan is dezelfde naam als Sogane en het ligt voor de hand, het is zelfs duidelijk dat de naam Sogane zich naar dit nietig dorp, thans vergaan, heeft verplaatst, iets wat met menige andere plaats, b.v. Jericho, het geval is geweest. Ook tekent kaart 'Israël' te Azizijat een soort sterretje aan, *, dat wijst op een vesting.

Volgens de eerste twee Evangelisten kwam Jezus in het gewest van Cesarea-Filippi.

Volgens K. kwam Hij te Sogane, slechts 4 km van Cesarea-Filippi.
Dan trok Hij het gebergte in, bereikte de hoogvlakte en kwam tussen de heuvelen die zich nog 200 m – 300 m – 400 m boven deze hoogvlakte verhieven.

Hier was Hij even ten zuiden van Cesarea of zelfs van het meer Fiala, dus wel degelijk in het gewest van Cesarea-Filippi en hier beleed Petrus het Messias-zijn en de Godheid van Jezus.

Hier in Opper-Gaulon zijn toppen van 1189 m, 1294 m, 1258 m, 1257 m, 1029 m, 1164 m, enz.

Jezus zelf beschouwt Petrus' belijdenis als iets zeer gewichtig en vandaar dat Hij zichzelf in het gebed afzondert en zijn leerlingen beveelt te doen zoals Hij.

De Jordaan is hier in dit gewest als een beek in een zeer diep bed. De mensen verdrongen zich om Jezus , begerig naar onderricht. *Hij hield dan een toespraak en genas zieken tot tegen de avond.*

Jezus had heden op zijn gehele weg de leerlingen door onderrichtingen, waarbij Hij dikwijls stil bleef staan, (op iets gewichtigs) voorbereid.

‘s Avonds ging Hij met de apostelen en leerlingen een uur zuidoostelijker terug in het gebergte, of liever, Hij ging een hoogte of gebergte op, die van boven verscheidene diepten en heuvels vormde. De leerlingen en apostelen vertelden Hem alles, wat zij op hun laatste missietocht gezien, vernomen, gehoord en gedaan hadden. Toen het duister werd, scheidde Hij van hen, *na hun bevolen te hebben een weinig te eten en dan te bidden en te rusten.*

Petrus’ belijdenis. – Jezus belooft hem het primaatschap (Mt. 16, 13-23; Mk. 8, 27-33; Lk. 9, 18-22).

1163.

24 maart = 6 Nisan. –

Reeds gisterenavond, op de weg naar hier en ook tijdens het onderhoud gedurende de nacht, eer zij voor het gebed en de rust van elkander scheidden, liep hier, boven, tussen de heuvelen hun gesprek over de ophef en de indruk, veroorzaakt door Jezus, door zijn verschijning, lering en werkzaamheid in de verscheidene steden, waar de leerlingen gegaan waren, geleerd en geheeld hadden.

Jezus had hen de gehele weg aanhoord, hun veel uitleg verstrekt, berispingen, wenken en richtlijnen gegeven. Hij had uitgeweid over zijn reis naar

Jeruzalem voor het feest; Hij had de nabijheid van zijn verheffing aangekondigd en gewag gemaakt van een spoedig begin van zijn Rijk en van hun eigen roeping in dit Rijk. Hij had hen 's avonds ook vermaand om zich door het gebed degelijk voor te bereiden, daar Hij hun ernstige en gewichtige waarheden mee te delen had.

Jezus zelf bracht het grootste gedeelte van de nacht in het gebed door, nu staande, dan liggend, zoals Hij dit vóór belangrijke, heilige handelingen placht te doen.

Nadat zij vóór dag weerom samengekomen waren en gebeden hadden, vroeg Jezus aan de 12 en aan enige oude leerlingen, welke laatste echter buiten de kring stonden: "Wie zeggen dan de mensen dat Ik ben?" Men was immers weer beginnen spreken over wat zij gisteren zoal over hun zendingen verteld hadden.

De apostelen nu stonden aan zijn beide zijden in een kring. Aan zijn rechterhand stond Joannes, dan diens broeder Jakobus en de derde was Petrus. Nu vertelden de apostelen en leerlingen menigerlei mening van de mensen over Jezus, meningen die zij hier en daar vernomen hadden, hoe Hij door enigen voor Joannes de Doper, door anderen voor Jeremias, die men verrezen waande, gehouden werd, en zij noemden nog veel andere profeten, voor wie Hij ook wel aanzien werd.

1164.

Toen zij uitgesproken waren en de woorden van Jezus hierover verwachtten, *zweeg Hij een korte tijd, totdat zij allen weer rustig waren; zijn gelaat nam een zeer ernstige uidrukking aan, als was er iets gewichtigs op handen.* Zij hielden vol verwachting hun blik op zijn

aangezicht gevestigd en *dan zei Hij: "Maar Gij dan, voor wie houdt GIJ Mij?"*

Niet één voelde lust om te antwoorden, behalve Petrus, die ogenblikkelijk in kracht en vuur schoot. Hij trad met één voet geestdriftig in de kring, en, met de hand plechtig getuigend, zei Hij, met grote kracht en luidop, als was hij de stem en tong en tolk van allen: "Gij zijt de Christus, de Zoon van de levende God!"

Jezus antwoordde hem met grote ernst; zijn stem klonk krachtig en bezield; zijn voorkomen was bovennatuurlijk, majestueus en profetisch; het goddelijke straalde uit Hem; Hij scheen te schitteren en van de aarde opgeheven en Hij sprak deze woorden: "Zalig zijt gij, Simon, zoon van Jonas, want vlees noch bloed hebben u dit geopenbaard, maar mijn Vader, die in de hemel is. En Ik zeg u: gij zijt een rots en op die rots zal Ik mijn Kerk bouwen en de poorten der hel zullen haar niet overweldigen, en Ik zal u de sleutels van het Hemelrijk geven. Wat gij bindt op aarde, dat zal in de hemel gebonden zijn, en wat gij op aarde ontbindt, dat zal ook in de hemel ontbonden zijn!"

Ik zag dat Petrus de woorden van Jezus, die een profetie waren, door dezelfde geest volkomen begreep, door Wie hij zijn geloof in Jezus' Godheid had beleden. Hij was er geheel van doordrongen. Maar de overige apostelen schrikten verrast, en zagen elkander en Petrus en Jezus met vrees aan, toen Petrus met zulk een geestdrift en bezieling zei: **"Gij zijt de Christus, de Zoon van God!"**

Ja, zelfs Joannes gaf zijn schrik zo onomwonden te kennen, dat *Jezus achteraf, terwijl Hij met hem alleen wandelde, hem over zijn verwondering ernstig berispte.*

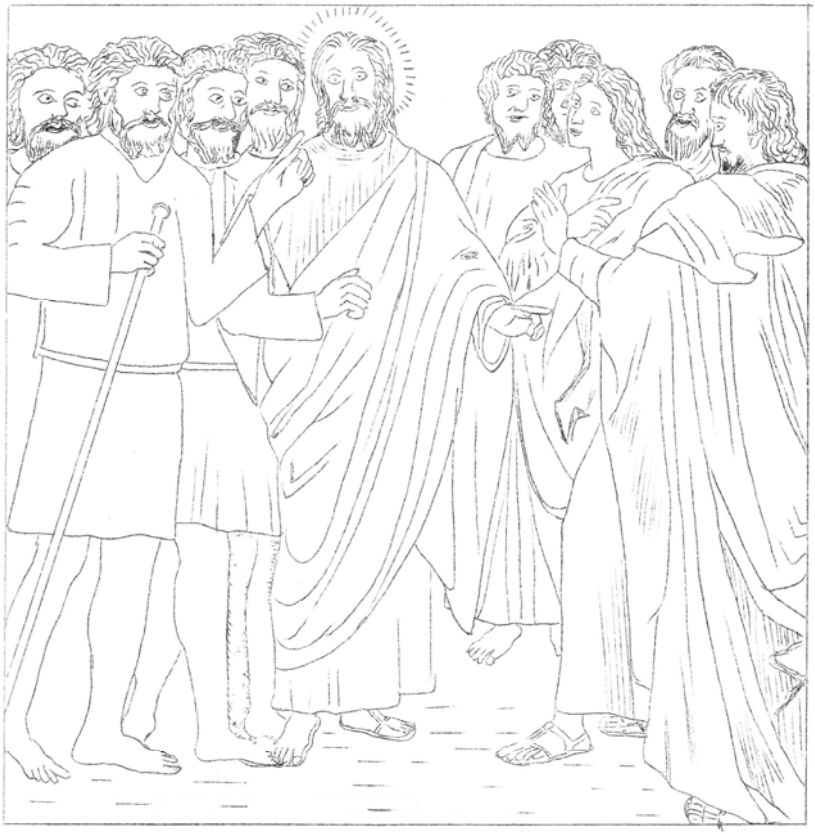

Petrus' belijdenis - voorstelling in de kunst

In de streek van Cesarea-Filippi ondervroeg Jezus zijn leerlingen:
"Wie zeggen de mensen dat de mensenzoon is ... En voor Wie houdt Gij Mij?"

Simon Petrus antwoordde: "Gij zijt de Christus, de Zoon van de levende God!"

Jezus antwoordde hem: *"Zalig zijt gij! Simon! zoon van Jona; want niet vlees en bloed hebben u dit geopenbaard, maar mijn Vader die in de hemel is. En Ik van mijn kant zeg u: Gij zijt Petrus (steenrots) en op deze steenrots zal Ik mijn Kerk bouwen en de poorten der hel zullen haar niet overweldigen. En u zal Ik de sleutels van het Hemelrijk geven. En al wat gij op aarde zult binden, zal ook in de hemel gebonden zijn. En al wat gij op aarde zult ontbinden, zal ook in de hemel ontbonden zijn."*

1165.

De woorden van Jezus tot Petrus werden gezegd met zonsopgang; ze waren des te plechtiger en ernstiger, daar Jezus zich met de leerlingen daartoe in het gebergte afgezonderd had en hun bevolen had te bidden. De overige apostelen verstonden die woorden niet in hun volle betekenis. Maar Petrus verstond ze, en ik bemerkte dat de anderen nog altijd een uitleg in aardse zin zochten.
Zij meenden dat Jezus in zijn Rijk aan Petrus het hogepriesterambt zou verlenen, en ik hoorde dat Jakobus naderhand tot Joannes op de weg daarover sprak en de hoop uitdrukte, dat zij toch waarschijnlijk wel de eerste plaatsen na Petrus zouden bekomen.

Nu verklaarde Jezus aan de apostelen nog zeer duidelijk dat Hij de beloofde Messias was. Hij paste alle messias-profetieën op zichzelf toe en zei dat zij nu naar het paasfeest te Jeruzalem zouden gaan en zij begaven zich nu gezamenlijk op de terugweg zuidwestwaarts naar de Jordaanbrug.

Petrus was nog geheel onder de indruk van Jezus' woorden betreffende de sleutelmacht. Hij naderde tot de Meester op de weg om onderrichting en opheldering te vragen over bepaalde gevallen, die hem niet duidelijk waren, want hij was zo gelovig en ijverig dat hij in de waan verkeerde dat zijn arbeid nu aanstonds begon, aangezien hem de voorwaarde, de noodzakelijkheid van Jezus' lijden en van de zending van de H. Geest nog niet bekend waren. Hij ondervroeg de Heer dus nopens verscheidene gevallen; of hij zelfs in dit of dat geval zonden kon vergeven.

Ik herinner mij dat hij van tollenaars en openbare echtbrekers sprak, en *dat Jezus hem gerust stelde en zei dat hij dit alles later veel duidelijker zou vernemen, dat het geheel anders was dan hij verwachtte, dat een andere Wet op komst was, en meer dergelijks.*

Hierna begon Jezus op de weg, nu al wandelend, dan weerom stilstaand, terwijl zij een kring om Hem vormden, *hun vele toekomstige bijzonderheden te voorspellen: zij zouden naar Jeruzalem gaan en bij Lazarus het paaslam eten. Er zou dan nog veel arbeid, moeite en vervolging komen.*

Hij voorzegde hun vele reizen en gebeurtenissen in het algemeen, en dat Hij ook nog een van hun beste vrienden uit de dood zou opwekken. Daar dit een grote aanstoot zou geven, zou Hij zich door de vlucht aan zijn vijanden onttrekken, en dan zouden zij het volgende jaar nogmaals naar het paasfeest gaan.

Iemand zou Hem dan verraden, Hij zou gevangen genomen, mishandeld, gegeseld, bespot en onder verguizingen gedood worden. Die dood moest Hij ondergaan voor de zonden van de mensen, Hij zou sterven, maar de derde dag weer verrijzen (cfr. Mt. 16, 20-23*). Dit is nog maar een vluchtig overzicht, want Hij zei alles zeer omstandig, bewees het uit de Profeten en was onder die uiteenzetting zeer ernstig en tevens liefdevol.*

1166.

Petrus was zeer bedroefd bij het horen van die aankondiging van Jezus' mishandeling en dood, en wel zó dat hij zich in zijn ijver dicht bij Jezus voegde en, in vertrouwen met Hem alleen sprekend, zich tegen zijn voorspelling verzette en een ander verloop van zaken verlangde: "Zo mag het niet geschieden, Heer! dat zal ik niet gedogen; ik zal eerder sterven dan dit te dulden. Dit blijve ver van U, Heer! Dit mag U niet overkomen!"

Jezus integendeel wendde zich zeer ernstig tot Petrus en bestrafte hem beslist en krachtdadig: "Weg van Mij, satan! ge zijt Mij een aanstoot! ge hebt geen zin

voor wat volgens God, maar wel voor wat volgens de mens is!"

Hierna zette Jezus zijn weg voort en Petrus was zeer verschrikt; hij overdacht bij zichzelf hoe Jezus hem zojuist gezegd had dat hij niet uit vlees en bloed, maar onder goddelijke openbaring Hem voor de Christus beleden had, en **hoe Hij hem nu satan (tegenstander, vijand) noemde; iemand die niet uit God is, maar die spreekt volgens menselijke zin en begeerte, en dit omdat hij zijn lijden wilde verhinderen.**

Hij vergeleek dit beide en werd ootmoediger: hij zag Jezus met meer ontzag, bewondering en geloof aan. Maar hij was zeer bedroefd, omdat hem daaruit de werkelijkheid van Jezus' lijden des te klaarder bleek.

Ik zag nu Jezus, de apostelen en leerlingen, in gescheiden groepen, die om de beurt met de Heer gingen, over de Jordaanbrug trekken, en, de berg van de uitzending der apostelen aan hun rechterhand latend, in zuidwestelijke richting reizen. Zij wendden zich boven het westelijk einde van het dal van Kafarnaüm zuidwaarts[613].

Zij reisden alzo de rest van de dag tot in de nacht snel voort en vermeden zoveel mogelijk alle steden en dorpen; zij hielden slechts stil om een weinig uit te rusten en wat voedsel te nemen, *en Jezus onderrichtte hen dan.*

---

[613] De berg der eerste uitzending hebben wij vroeger aangewezen 3 à 4 km ten zuidoosten van de stad Safed. Zij laten hem natuurlijk rechts.

Van de Jordaanbrug voort reizen zij westwaarts en komen aan het westelijk einde van het dal van Kafarnaüm, d.i. het kleine dal Tabiga dat ten westen begrensd en afgesloten is door de heuvel Oreimeh.

Vanop deze heuvel, boven het westelijk einde van het dal, richt hun weg zich meer zuidwaarts door de vlakte Gennezaret, dan weer westwaarts tot de baden van Betulië en van hier bestendig zuidwaarts, zodat Jezus verder de berg Tabor rechts heeft.

Het was reeds nacht, toen zij de herberg van de baden van Betulië bereikten; zij namen er hun intrek en troffen er Lazarus met verscheidene leerlingen van Jeruzalem, die daar op hen wachtten.

Onderhoud met Lazarus die bezorgd is voor Jezus.

1167.

25 maart = 7 Nisan. –

Jezus ontmoette Lazarus hier in de herberg. Sedert enige tijd had Jezus hem door Judas laten weten dat Hij met de zijnen het paaslam bij hem te Betanië verlangde te eten, en Lazarus was, wegens dit voornemen, onlangs reeds voor de nodige afspraak bij Jezus te Kafarnaüm gekomen (nrs. 1165, 1169), maar toen had ik vergeten dit te zeggen.

Acht dagen geleden sprak Jezus te Betsaïda met boden van Lazarus. Dezen zullen hem wel hebben geboodschapt dat Lazarus Hem hier bij de baden wilde afwachten en nu vond Jezus hem hier inderdaad.

Lazarus was nu Jezus tegemoet gekomen om Hem, en tevens de apostelen en leerlingen waarschuwingen betreffende het feest van Pasen over te brengen. Hij zei tot Jezus dat men voorzag dat een opstand op het feest plaats zou hebben. Ik herinner me slechts enige dingen van hetgeen er aanleiding toe zal geven; hij deelde Jezus mee dat Pilatus een nieuwe geldsom van de tempel wilde hebben, om daarmee, naar ik meen, een standbeeld voor de keizer op te richten; voorts dat Pilatus eiste dat zij aan de keizer zekere offers zouden brengen en hem sommige ronkende titels en erenamen openbaar zouden toekennen.
Ik weet het niet meer precies, maar er waren 5 punten.

1168.

Deze eisen moesten nu doorgevoerd worden, maar de Joden hadden er een opstand tegen beraamd.

Een groot getal Galileeërs, met aan hun hoofd een zekere Judas van Gaulon, moesten zich daartegen verzetten. Deze Judas had vele aanhangers en hij hitste het volk geweldig tegen de vreemde overheersing en de Romeinse cijns op. Lazarus raadde Jezus dus aan weg te blijven van het feest, omdat er waarschijnlijk grote onlusten zouden ontstaan.

Maar Jezus antwoordde aan Lazarus dat zijn tijd nog niet gekomen was en dat Hem vooralsnog niets zou overkomen, dat dit oproer slechts een voorspel en de voorafbeelding zou zijn van een veel erger oproer dat over een jaar zou losbarsten, wanneer zijn tijd zou aangebroken zijn en het uur gekomen, waarop de Zoon des Mensen in de handen van zondaars overgeleverd zou worden.

Deze morgen zond Jezus de apostelen en leerlingen in gescheiden groepen op verschillende wegen en hield bij zich alleen Simon en Taddeüs, Natanael Chased en Judas Barsabas.
De andere moesten gedeeltelijk stroomafwaarts langs de Jordaan, gedeeltelijk ten westen van de Gerizzim door Efraïm naar het paasfeest optrekken en op hun weg nog enige steden bezoeken, waar zij nog niet geweest waren. *Hij verbood hun naar de steden van de Samaritanen te gaan en gaf hun nog verscheidene andere richtlijnen voor hun gedrag* (cfr. Mt. 10, 5-6). Ook Lazarus reisde tegelijk met de leerlingen af.

Later zag ik Jezus bij herders ten oosten van de Tabor, en, na een lange, moeizame tocht op Lazarus' kasteel bij Ginnim aankomen en daar overnachten.

26 maart = 8 Nisan. –

Jezus is woensdagavond te Lebona, niet op de burg, maar in de stad aangekomen. Hier verwachtten Hem vele vrienden, onder

wie ook de ouders van Manahem, de gewezen blinde leerling van Korea (zie fasc. 18, nr. 757).

27 maart = 9 Nisan. –

Jezus genas te Lebona enige Hem bekende mensen in hun huizen. Manahems ouders namen Jezus mee naar hun stad Korea. *Ook genas Hij, doch zonder opzien, enige melaatsen en zieken in huizen.* Ook hier spraken de mensen hem van de dreigende opstand, die men te Jeruzalem vreesde. Maar *Hij verklaarde dat zijn tijd nog niet gekomen was*[614].

---

[614] Nota van Brentano:

- de 26e maart was de woensdag vóór Witte Donderdag;
- de 27e was Witte Donderdag,
- de 28e Goede Vrijdag.

Hierdoor zijn de mededelingen in deze dagen zo onvolledig.

Immers, de zienster placht in deze dagen de hele passie van Christus te beschouwen en mee te lijden.
In de kerkelijke vasten leed K. ieder jaar ook meer dan in gewone tijden.
in nr. 1136 staat op 6 maart reeds een soortgelijke bemerking.

***

Over Judas van Gaulon, genoemd in nr. 1168, wordt straks een nota gegeven.

Hoofdstuk XVI –
Reis naar Judea heen en terug (van 28 maart tot 9 april 1823).

Jezus gaat naar Betanië.

1169.

28 maart = 10 Nisan. –

Met de 4 leerlingen ging Jezus heden vroeg van Korea door de woestijn (van Jericho, tussen Jericho en Ofra) naar Betanië.

Een uur of 3 van Betanië, nog in de woestijn, ligt afzonderlijk een herdershuis, waarvan de bewoners meest van de liefdadigheid van Lazarus leven. Tot hier was Magdalena met Maria Salome, de verwante van Jozef (fasc. 22, nr. 1046) Jezus tegemoet gekomen, en wel geheel alleen (d.i. tegen de gewoonte in, zonder mannelijke begeleider). Zij hadden voor Hem een verversing bereid, en toen Hij naderde, liepen zij buiten en omarmden zijn voeten. Jezus rustte maar eventjes, *sprak met hen* en zette dan zijn weg voort tot Hij bij de herberg van Lazarus, een uur ten noorden van Betanië, gekomen was. De twee vrouwen volgden naar Betanië, doch langs een andere weg.

In de herberg vond Jezus reeds een deel van de uitgezonden leerlingen terug. Andere volgden, maar allen vonden mekaar te Betanië weer. Jezus ging niet door het dorp Betanië, maar langs achter in het kasteel van Lazarus. (Dit kasteel stond 800 m ten noorden van het dorp en slechts 100 m van de noordelijke ingang; zie kaartje in fasc. 10, nr. 251 evenals voor plan van het huis).

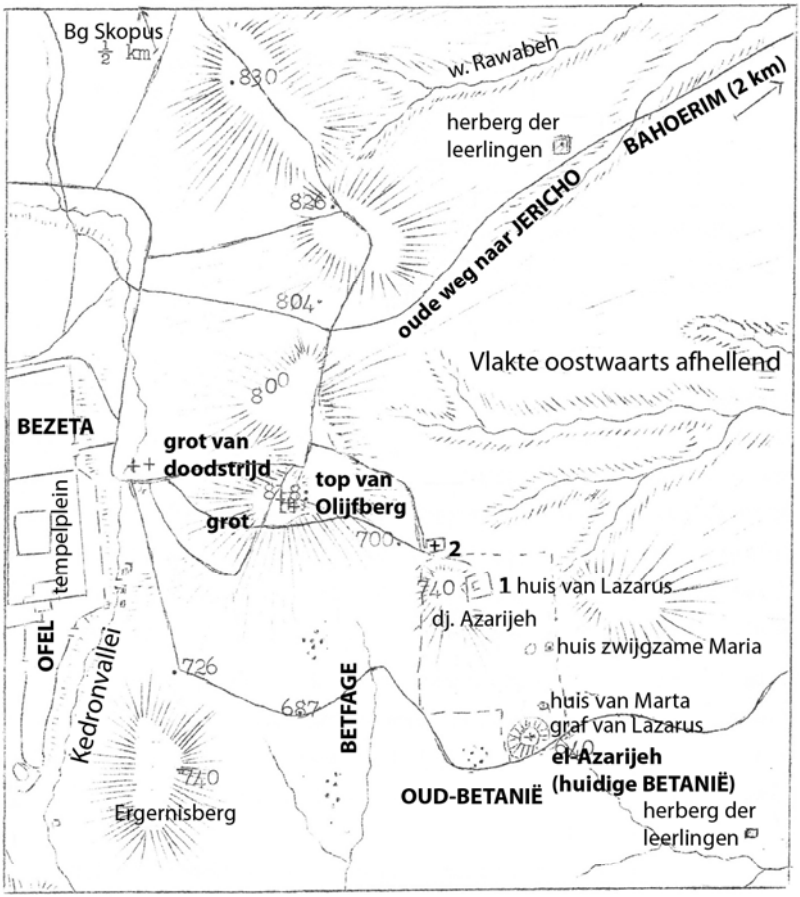

Op het kaartje duiden de volle dikke lijnen wegen aan;
de puntlijn stelt de grenzen voor van het domein van Lazarus en Marta.

Men heeft van west naar oost het tempelplein, de Kedronvallei, de Olijfberg, de djebel Azarijeh, tegen de oosthelling waarvan het huis of kasteel van Lazarus(1) aangebouwd is.
Het domein kan van noord naar zuid 900 m lang zijn en van west naar oost 400 m breed zijn.
Een voorname ingang (2), dicht bij de huidige kapel (+) die herinnert aan het uitgangspunt van Jezus' latere intocht in Jeruzalem.
Ongeveer 100 stappen ten zuiden van de noordelijke ingangspoort (2) staat het kasteel met ingangen aan de noord- en de oostkant. Van het dak kan men op de heuvel komen.

Bij zijn aankomst snelden zij Hem in het park tegemoet.
Lazarus waste Hem de voeten (in de ontvangstzaal) en dan gingen zij door de tuinen. De vrouwen groetten Hem gesluierd.
Zijn aankomst was zeer aandoenlijk, want juist werden 4 paaslammeren aangebracht, die men van de kudde afgezonderd had en in een afgetuind grasperk deed[615].

[615] Heden, 10 Nisan worden de paaslammeren van de kudde in een eigen plaats gebracht. In Egypte werd het paaslam op Gods bevel 5 dagen vóór het feest, d.i. op 10 Nisan afgezonderd.

De allerheiligste Maagd was hier reeds. Zij en Magdalena hadden de kransjes gemaakt, die de lammeren om de hals gehangen werden[616].

Jezus was juist kort vóór de sabbat aangekomen en vierde ('s avonds) de rustdag met alle overigen in een zaal (nl. de huissynagoge). *Hij was zeer ernstig en sprak bij deze gelegenheid enige zeer inslaande woorden. Hij las hierop de sabbatlezing voor en leerde erover. Daarna, onder de maaltijd, zegde Hij nog veel over het paaslam en zijn toekomstig lijden.* Ik meen dat Hij hier het paaslam zal eten.

Dit bevel was alleen van kracht in Egypte. Later gold het niet meer en ook in de andere dagen tussen 10 Nisan en het feest op 15 Nisan mocht men het paaslam afzonderen. Maar vele Joden bleven dit op 10 Nisan doen, naar het voorbeeld van hun vaderen in Egypte. Zo geschiedde het ook hier bij Lazarus. Men bewaarde het in een grastuintje of grasbed of -perk.

[616] Kransen. – Het was een gebruik offerdieren met kransen te tooien. Hierna ziet men afbeeldingen van offerdieren met kransen uit de oude geschiedenis.

Twee priesteressen doen twee stieren een krans om de hals (uit D.B. Jupiter; zie ook D.B. Sacrifice, Couronne.)

In Handelingen, 14, 12 lezen wij: "Een priester van Zeus bracht stieren en kransen."

Een commentator vult dit aan als volgt: om de slachtoffers te tooien en zelfs ook de altaren, de beelden en de priesters, zoals Tertullianus zegt: "De deuren, de offerdieren, de altaren, de bedienaars en de priesters werden gesierd met een kroon."

Vele klassieke schrijvers, b.v. Ovidius, Lucianus, Vergilius, Herodotos, Diodorus van Sicilië, maken toespeling op dit gebruik; zie ook D.B. Couronne.

Bij de Mohammedanen bleef dit gebruik bewaard. Zie b.v. hierover: 't H. Land, 1e jg. 68; Morton: Langs Bijbelse paden, blz. 272.

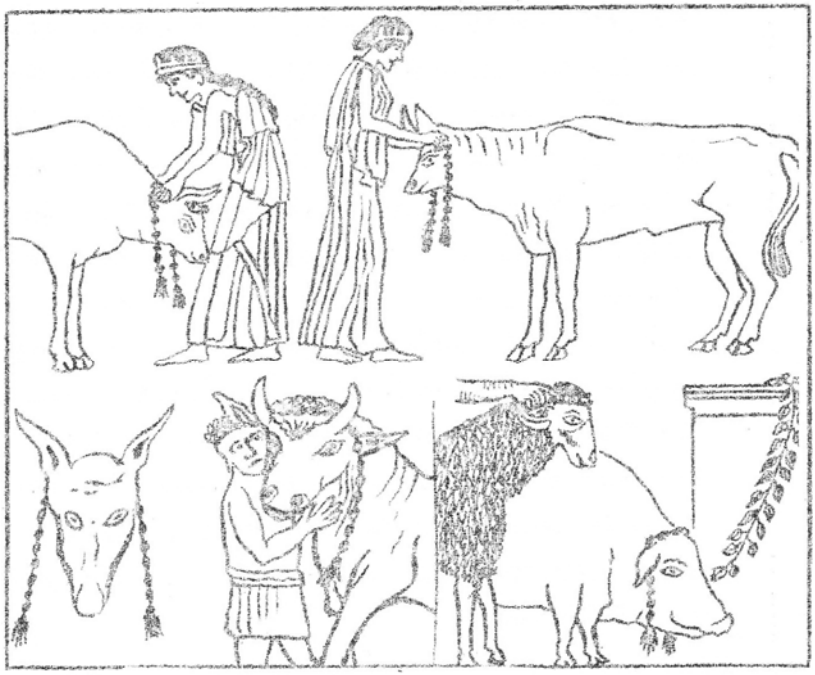

nr. 1169 : Offerdieren krijgen een krans omgehangen.

De onlusten te Jeruzalem.

1170.

De onlusten te Jeruzalem hebben hedennamiddag vóór de sabbat reeds een aanvang genomen. Pilatus zat op een hoge plaats, op een muur (of terras) van de burg Antonia, omgeven door soldaten. Al het volk was op de markt verzameld. De burg Antonia ligt aan de noordwesthoek van de tempel (of Tempelplein) op een omhoogstekende (vertikaal uit de grond springende) rots (rotsbank of -blok). Wanneer men van Pilatus' paleis (op de oostelijke helft van de rotsbank) links door de boog gaat, voorbij het (latere) geselhuis, heeft men hem ter linkerzijde (op de

westelijke helft van de rotsbank. Evenwel behoren toch ook tot de burg de noordelijke gebouwen ter rechterhand.[617]

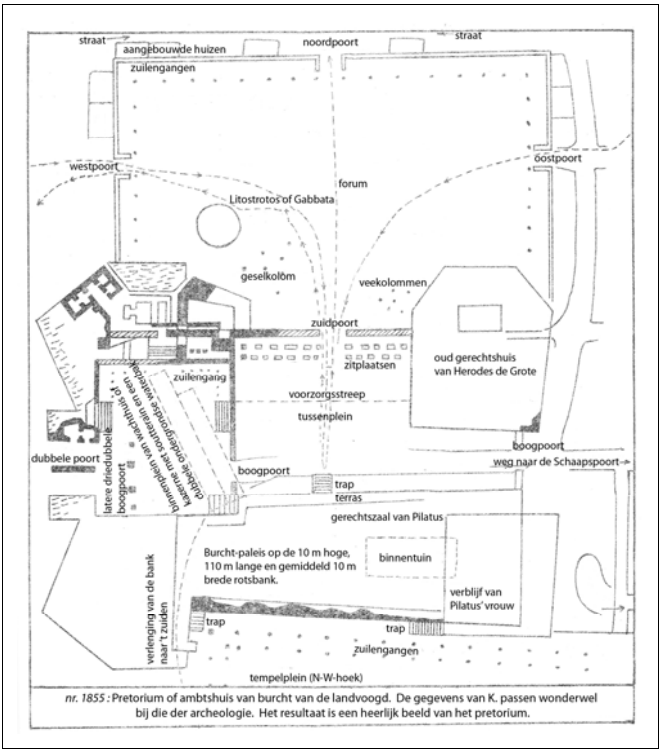

nr. 1855 : Pretorium of ambtshuis van burcht van de landvoogd. De gegevens van K. passen wonderwel bij die der archeologie. Het resultaat is een heerlijk beeld van het pretorium.

---

[617] Ze verheft zich op een rotsbank van 10 m hoog aan de zuidkant en slechts 6 m hoog aan de noordkant. Men kan er iets over lezen in fasc. 8, (deel Jeruzalem, D, II, De westelijke heuvelketen, van noord naar zuid bezichtigd), genoeg om deze passage te verstaan.

Hiertoe zal ook helpen het grondplan van de hele burg Antonia, dat bevat rechts Pilatus' paleis en links de burg. De massief zwarte gedeelten duiden nog bestaande resten aan. Op grond hiervan kan het plan gereconstrueerd worden, zoals het hier staat.

Pilatus zat op de muur of het terras in het midden van de rotsbank, boven de trap die afdaalt naar het tussenplein, waarover men op de markt komt.
Van het terras heeft men een overzicht op plein en markt.
Een vollediger beschrijving zal K. ons geven in 't verhaal van het Bitter Lijden.

De nieuwe wetten van Pilatus betreffende een belasting ten nadele van de tempel, werden van daar aan het volk voorgelezen. Deze opbrengst moest voor een waterleiding dienen, die tot op de grote markt en tot in de tempel zou komen. In de nieuwe bepalingen was er ook sprake van zekere eerbetuigingen, titels en offeranden voor de keizer. Maar er ontstond een groot gewoel, getier en gemor onder het volk, en in 't bijzonder waar de Galileeërs in groepen samengeschoold stonden; doch heden verliep alles nog betrekkelijk rustig. Pilatus gaf hun de tijd om zich te bedenken en liet het voorlopig bij bedreigingen. Het volk ging dan al grommend uit elkaar.

De Herodianen waren de heimelijke drijfveren van de woeling, de opwinders van het volk, maar zij deden alles zo bedekt, dat men hun schuld niet kon bewijzen. Zij hadden Judas, de Gauloniet, op hun hand, en deze had een gehele sekte van Galileeërs achter zich, die hem aanhing en tot wie hij telkens opnieuw tegen de cijns van de keizer uitviel. Onder godsdienstige voorwendsels en motieven hitste hij bij elke gelegenheid hun vrijheidsliefde aan[618].

---

[618] Judas de Gauloniet. – De onlusten in Jeruzalem, door K. hier beschreven, zijn vermeld bij de Evangelist Lukas, 13, 1.

Dit baart dus geen moeilijkheid: "Sommigen vertelden aan Jezus het nieuws van de Galileeërs, wier bloed Pilatus met dat hunner offerdieren vermengd had."

Een probleem, ook door de geleerden tot heden toe nog niet opgelost, zit vast aan de naam Judas de Gauloniet.

In Flavius Josephus 'De joodse oorlog', I, 177, wordt een Judas bijgenaamd: de Galileeër. Hij verzette zich met zijn aanhangers tegen de volkstelling die onder keizer Augustus en onder de landvoogd Coponius in de tijd van Christus' geboorte, met het oog op een nieuwe belasting, gehouden werd.

Judas verzamelde aanhangers en hitste ze op met principes als deze: "Belastingen aan vreemde overheersers betalen en hun gehoorzamen is ongehoorzaam zijn aan God, onze enige Heer en Meester. Het is goddelijke eer bewijzen aan mensen!"

Zijn aanhangers vormden een sekte, die men later 'de Sikariërs' of 'dolkhanteerders' noemde. Ze is, volgens Flavius Josephus de vierde van de 4 grote joodse sekten; de drie andere zijn:

- de Farizeeën,
- de Sadduceeën en
- de Essenen.

Na een uitweiding over deze vier sekten spreekt de joodse schrijver niet meer over Judas DE GALILEEËR.

In zijn 'joodse geschiedenis' (blz. 219-220) spreekt hij nogmaals over de volkstelling; voor de Joden was ze onverdraaglijk, maar de hogepriester Joazar wist de Joden te overhalen om geen weerstand te bieden.

Doch, ENIGE TIJD LATER (brengt dit ons in de tijd van Pilatus?) stond een zekere Judas op, EEN GAULONIET, UIT DE STAD GAMALA, ten oosten van het Meer, en bijgestaan door de Farizeeër Sadok, verwekten zij met hun partij overal grote herrie, verwarring, diefstal en plundering, moord en strijd, onrecht en geweld, en zelfs oorlog tot in de tempel, die tenslotte in de vlammen opging (anno 70).

Dit algemeen vaag overzicht van de LATERE rampen door de Sikariërs veroorzaakt, zoals ook de naam Gauloniet uit GAMALA, doen ons vermoeden dat deze tweede Judas werkelijk van de eerste te onderscheiden is.

Anderzijds schrijft Flavius Josephus hem dingen toe, die de schijn wekken dat hij dezelfde Judas, de Galileeër op het oog heeft.
Hoe en wanneer hij aan zijn einde kwam, wordt nergens gezegd.
Vandaar dat twee uiteenlopende meningen bestaan onder de geleerden over Judas de Galileeër, en de Gauloniet: Het is dezelfde persoon; het zijn twee verschillende personen.

Deze twee tegenstrijdige mededelingen zijn één van de gevallen, waarin men Flavius Josephus van onnauwkeurigheid beschuldigt. En zeker, in menig geval is hij er plichtig aan. Zie b.v. Dictionnaire de la Bible (Migne), bij het woord Judas de Gaulan, k. 1231.

Een Italiaanse 'Handelingen der apostelen', in 1967, op bevel van Paulus VI uitgegeven en door gezagvolle professoren gecommentarieerd, neemt in de bespreking van Hand. 5, 35-37 de mogelijkheid aan van onnauwkeurigheden bij Flavius Josephus.

In dit verband is het commentaar van Dr. Jozef Keulers op dezelfde passage zeer interessant. Hij citeert menig geval, waarin bevoegde exegeten Flavius Josephus van onnauwkeurigheid beschuldigen, vooral waar hij met de Bijbel in strijd is. Dit commentaar van J. Keulers vult vijf kolommen.
Voorbeelden er uit citeren zou ons te ver brengen.

Alleen het besluit belangt ons hier nog aan: "Uit de geschiedenis van moderne ontdekkingen leren wij dat de opwerpingen, die 100 jaar geleden

Met de Herodianen was het juist gelijk heden ten dage met de vrijmetselaars en andere geheime genootschappen, die onwetend volk in oproer brengen, terwijl het volstrekt niet weet van waar de opwinding komt en de onlusten met zijn bloed betaalt.

Betanië. - Magdalena.

1171.

29 maart = 11 Nisan. –

Jezus houdt zich in Betanië nog stil. *Op de sabbat leraart Hij in het huis* en daarna gaan zij in de tuinen wandelen (sabbatwandeling). *Hij is ernstig en ook hier spreekt Hij dikwijls over zijn lijden en geeft Hij ook duidelijker te verstaan dat Hij de Messias is.* De eerbied en bewondering vermeerderen in allen.

In Magdalena kunnen de liefde en het berouw niet sneller aangroeien; zij volgt Jezus overal, zit aan zijn voeten, staat overal op Hem te wachten, denkt slechts aan Hem, ziet alleen Hem, weet

---

onoplosbaar leken en met veel ophef tegen de gewijde tekst uitgespeeld werden, een oplossing gekregen hebben, die hem in het gelijk stelt."

Op ons geval toegepast krijgt de vraag: "Is Judas de Gauloniet dezelfde persoon als Judas de Galileeër, of hebben wij hier met twee Judassen te maken?", wellicht een oplossing in de toekomst te verwachten door een nieuwe ontdekking.

Het geeft ook te denken dat K. met een zekere nadruk de Judas uit Pilatus tijd noemt: de GAULONIET.

In het ander geval zou men nog kunnen zeggen: Aangezien niemand de dood van de Judas van de volkstelling vermeldt, en deze alleen verondersteld wordt, was hij 30 jaren later misschien nog in leven en werd het hem nog een keer te machtig de willekeurige en smadelijke beledigingen van de hovaardige Pilatus te verdragen.

In elk geval, na dit betoog bewaren wij het recht K.'s mededelingen te aanvaarden. Wie weet, wellicht geeft zij de juiste oplossing van het probleem.

van niets dan van haar Verlosser en zonden. Zij onderscheidt zich nog door de edele schoonheid van haar gestalte en voorkomen, doch van haar wenen, treuren en boeten is haar schoonheid toch wat getaand. Zij zit bijna gedurig eenzaam in haar enge boetekamer en wijdt zich aan de nederigste armen- en ziekendienst.

(Wordt hier aangeraden in fasc. 19, nr. 854, voetnoot 438 een kleine verzameling te herlezen van mooie gedachten uit de mystieke litteratuur over Magdalena, de beminde van Jezus en de vurige, uitzonderlijke, bijna onevenwichtige minnares van de goddelijke Bruidegom.)

‘s Avonds had een grote maaltijd plaats. De Jeruzalemse vrienden en vrouwen waren allemaal hier, ook Heli uit Hebron, de weduwnaar van een zuster van Elisabet.

Op Jezus’ laatste avondmaal zal Heli de spijsmeester en gastheer zijn (nr. 1745). Met hem was hier zijn zoon (Zakarias junior), een leviet, die het ouderlijk huis van Joannes bezit (nr. 1026), en met Heli waren hier ook zijn 5 dochters. Dit zijn een soort Essenervrouwen; ze trouwen niet, maar toch hadden zij enige knaapjes bij zich, wellicht van de zoon[619].

Ook het oproer kwam ter sprake. Pilatus heeft de bezetting met nog vele soldaten versterkt.

---

[619] Hier stellen wij vast dat onze zienster, zoals elk gewoon mens, dingen kan vergeten die zij ooit wel geweten heeft (cfr. fasc. 9, VOORREDE nr. 6).

Hier vertelt zij over vijf Essenervrouwen die zorg dragen voor enige knaapjes. Wellicht zijn dat, meent de zienster nu, zoontjes van Zakarias junior.

Blijkbaar is zijzelf hier vergeten wat wij van haar vernamen in fascikel 22, nr. 1026, midden: Zakarias junior is een leviet, soort van Esseen en ongetrouwd.

Tevens doen wij hier opmerken dat deze Zakarias junior een priester was, hoewel Katarina hem in dezelfde passage (nr. 1171) gewoonweg een leviet noemt. Alle priesters immers waren leviet maar niet alle levieten priesters. Zo zijn ook al onze priesters diaken, maar niet alle diakens priesters.

Lazarus en de zijnen hebben een ruim aandeel, samenwerking en vertrouwelijkheid met Jezus en al zijn leerlingen, want met hun have en goed (= al iemands bezittingen) en al hun krachten steunen zij met levensmiddelen de Gemeente en voorzien zij in al haar noodwendigheden. Ook thans was er weer sprake van het treffen van maatregelen op dit gebied.

Jezus leert in de tempel.

1172.

30 maart = 12 Nisan. –

Deze morgen omstreeks 10 uur zag ik Jezus met de apostelen en een dertigtal leerlingen over de Olijfberg door Ofel ten tempel gaan. (Aangezien Hij door Ofel gaat, gaat Hij niet in de tempel door de oost- of Gulden Poort , maar door een andere toegang. In de zuidelijke muur van het Tempelplein leidden twee onderaardse gangen, een dubbele en een driedubbele gang opstijgend naar het Tempelplein; zie fasc. 8, deel De Tempel, II. Tempelplein van Herodes).

Zuidkant van het tempelplein.

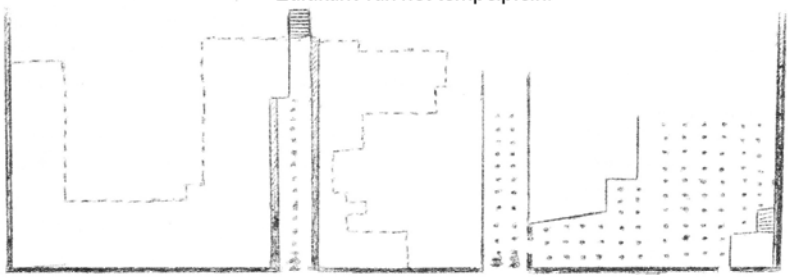

ZUIDKANT VAN HET TEMPELPLEIN
Meer dan de linkerhelft is ingenomen door de moskee el-Aksa die enige jaren geleden afbrandde.
Er onder loopt opstijgend de dubbele gang naar het moskeeplein, waar hij eindigt met een trap.
Tussen moskee en stallen heeft men de driedubbele gang.
In de hoek een klein heiligdom van 'de wieg van de Heer of het Kind Jezus'; met een trap van 32 treden daalt men er in af.

Allen droegen bruine rokken van ordinaire wol, zoals alle volksmensen in Galilea doorgaans dragen. Jezus onderscheidde zich alleen door een breder gordel met letters erop. Hij trok niet de aandacht op zich, want daar liepen vele scharen van aldus geklede Galileeërs rond. Het feest is zeer nabij en men ziet grote kampen van hutten en tenten rondom de stad en uit alle richtingen stroomt het volk nog onophoudelijk toe.

Jezus onderwees in de tempel zijn leerlingen en een groot aantal mensen. Daar waren MEERDERE LEERSTOELEN waarop geleerd werd, maar men was zo in beslag genomen door de toebereidselen tot het feest, en tevens zo bezig met het heden begonnen oproer tegen Pilatus, dat geen voornamer priester het tegen Hem opnam. Maar enige onaanzienlijke, boosaardige Farizeeën vielen Hem aan en vroegen Hem hoe Hij het aandurfde zich hier te vertonen, en hoelang Hij hen nog met zijn drijverijen zou vervelen, want dat men Hem weldra zijn vermetelheid zou afleren en aan dat spel een einde maken. *Jezus beschaamde hen door zijn antwoorden, leerde ongestoord voort* en keerde dan naar Betanië terug.

Oproer.

Ik zag heden weer een grote menigte volk op de markt vóór de burcht Antonia; zij verlangden Pilatus te spreken. Maar hij was van alles reeds op de hoogte en had zijn geheime politie en verklede soldaten zich onder hen doen mengen.

De Herodianen hadden Judas de Gauloniet en zijn Galilese aanhangers opgehitst. Deze kwamen zeer stoutmoedig nader tot Pilatus en eisten dat hij van zijn besluit om geld uit de tempelschat te nemen, af zou zien. Doch daar velen een zeer vrijpostige toon aansloegen en oproerkreten brulden, liet Pilatus hen plotseling overvallen en een vijftigtal van hen gevangen nemen. Maar het andere volk stormde op de vijand toe, sloeg erop los, bevrijdde hen en verspreidde zich dan. In deze

schermutseling kwamen 4 of 5 onschuldige Joden en een paar Romeinse soldaten om het leven. Hierdoor is nu alles erger geworden dan tevoren.

Jezus en zijn vrienden gingen ‘s avonds nog naar de Olijfberg.

Herodes is in Jeruzalem.

Redetwist in de tempel. – De genezene van de vijver Bethesda.

1173.

31 maart = 13 Nisan. –

Heden morgen ging Jezus met alle leerlingen weer in de tempel. Zijn aanwezigheid was reeds bekend en in het tempelvoorhof, dat Hij overstak, stonden mensen met verscheidene zieken; en ook reeds aan de opstijgende weg (die onder de grond op het Tempelplein uitkwam), bracht men een waterzuchtige man op een draagbed tot Jezus. *Jezus genas hem, gelijk ook in de tempel nog verscheidene jichtigen en andere zieken;* daarom trokken vele mensen Hem na.

Toen Hij in de tempel kwam, waar men hier en daar met het ontruimen en schikken van de plaats voor de paaslammeren-slachting van morgen bezig was, ging Hij voorbij de man, die Hij op 7 Sebat genezen had (nr. 1049) en die hier als dagloner arbeidde.

Jezus wendde zich tot hem en sprak: “Zie! gij zijt gezond geworden, zondig niet meer opdat later u niets ergers overkome.” (Joa. 5, 14).

Men had de man die zeer bekend was, dikwijls ernaar gevraagd wie hem op de sabbat genezen had; maar hij kende Jezus niet en zag eerst nu Hem weer. Nu was het zijn eerste werk aan Farizeeën die daar juist aankwamen, te zeggen dat dezelfde Jezus

die ook hier zo even geheeld had, hem toen aan de vijver Bethesda genezen had (Joa. 5, 15). Daar die genezing groot opzien had gebaard en de Farizeeën tegen Jezus' inbreuk op de sabbat groot kabaal veroorzaakt hadden, vonden zij hierin een nieuwe aanleiding om Jezus te beschuldigen. Zij verzamelden zich daarom meer om zijn leerstoel en kwamen weer met hun oude geschiedenissen van sabbatschending voor de dag. Maar het eigenlijke onweer brak heden nog niet los, hoewel zij reeds zeer woedend waren.

Jezus leraarde in de tempel voor vele mensen over de offers, wel 2 uren lang. In zijn toespraak zei Hij dat zijn hemelse Vader van hen geen bloedige offeranden verlangde, maar een rouwmoedig hart (cfr. Ps. 39, 7-11; Ps. 49, 7-17; Ps. 50, 18-19).

Ook sprak Hij over het paaslam als van een voorafbeelding van het allerhoogste offer, dat weldra voltrokken zou worden (en aan de vroegere offers een einde zou maken).

Maar nu kwamen vele Farizeeën, die Jezus' boosaardigste vijanden waren en *zij vielen met hoon en tegenspraak tegen Hem uit;* zij hadden Hem in het begin onder andere met een geveinsde hatelijke beleefdheid gevraagd of de profeet hun de eer wilde aandoen het paaslam met hen te eten. *Jezus had er ondermeer op geantwoord: "De Zoon des Mensen is zelf een offer (is zelf het paaslam) voor uw zonden."*

1174.

Maar in Jeruzalem was ook die jongeling, die gezegd had dat hij eerst zijn vader wilde begraven, en *aan wie Jezus geantwoord had: "laat de doden de doden begraven."* Hij had dit aan de Farizeeën overgedragen en zij maakten Hem een verwijt van die woorden, en vroegen wat Hij daaronder verstond en hoe dan de ene dode de andere kon begraven? Wat gekheid!

Jezus antwoordde hun: "Wie mijn leer niet volgt, geen boetvaardigheid doet, noch aan mijn zending gelooft, heeft geen leven in zich en is dood! wie zijn have en goed hoger schat, dan zijn zaligheid, zo iemand volgt mijn leer niet en gelooft niet in Mij: hij heeft geen leven, maar de dood in zich. Zo was ook die jongeling gesteld, want hij wilde eerst met zijn oude vader in zake erfdeel overeenkomen en zijn vader op kostgeld stellen; hij hing met zijn ziel aan een dood, vergankelijk erfdeel. Dus kon hij geen erfgenaam van mijn Rijk en het leven worden, en daarom heb Ik hem gewaarschuwd de doden hun doden te laten begraven en zich tot het leven te wenden."

Jezus zette zijn leer over dit onderwerp verder uiteen en verweet de Farizeeën hun schraperigheid en hebzucht zeer streng. Maar toen Hij zijn leerlingen tegen de farizesche zuurdeeg waarschuwde (cfr. Mt. 16, 6) en *de parabel van de rijke vrek en de arme Lazarus verhaalde* (Lk. 16, 12-31), kende hun woede geen grenzen meer; zij raasden en schreeuwden en was Jezus niet ontweken en tussen het volk verdwenen, zij zouden Hem te keer gegaan zijn en vastgegrepen hebben.

Toebereidselen tot het paasfeest te Betanië.

1175.

De 4 lammetjes die door 4 groepen paasgasten bij Lazarus gegeten moesten worden en die dagelijks aan een bronnetje gewassen en met verse kransjes versierd geworden waren, werden heden avond naar Jeruzalem in de tempel gedragen. Aan het kransje om de hals van ieder lammetje hing een etiketje met het kenteken van de huisvader. Na nogmaals gewassen te zijn,

werden ze in de daartoe bestemde, omheinde, mooie graspleinen op de Tempelberg geleid.

Alle huisgenoten van Lazarus reinigden zich heden en namen een bad. Ik zag ze allen twee en twee beurtelings in het bad gaan, mannen en vrouwen afzonderlijk aan verschillende zijden van het huis. Ook Jezus zag ik erheen gaan doch alleen; maar ik weet niet of Hij zich werkelijk gebaad heeft[620]. Ik heb dit nooit met zekerheid gezien of geweten, hoewel ik Hem dikwijls zijn aangezicht, armen en voeten heb zien wassen.

‘s Avonds ging Lazarus tot een bron, vulde een kruik water en bracht die in het huis, waar ze toegedekt bleef staan. Dit water moet morgen dienen tot het bereiden van de ongedesemde broden. Daarna zag ik Lazarus met een dienaar in verscheidene hoeken van de kamers gaan en als tot een ceremonie veegde hij deze hoeken een weinig uit, terwijl de dienaar hem bijlichtte. Vervolgens reinigden en veegden de knechten en meiden het hele huis; zij wasten en schuurden het huisraad en de plaatsen, waar het ongedesemde brood bereid moest worden; dit was wat men noemde het uitvegen van het zuurdeeg.

(Wij wijzen hier terug naar een beknopt artikel over het paasfeest, waarin men het meest essentiële vindt in fasc. 15, na nr. 450).

Simon, de Farizeeër van Betanië is reeds bij Jezus geweest. Onlangs scheen hij mij de melaatsheid nabij. Nu ziet hij er reiner uit; hij is nog geen besliste aanhanger van Jezus.

---

[620] Wat Katarina hier zegt over haar twijfel of Jezus zich ooit gebaad heeft, schijnt andermaal in tegenspraak met haar eigen mededeling in fascikel 11, nr. 313 over dat warm badwater voor Jezus bereid, waarin dan een blinde kromgebogen vrouw miraculeus werd genezen.

Vergelijk hiermee de genezing van het roverszoontje in fascikel 7, nr. 178 en van de twee melaatsen in fasc. 9, nr. 225.

Jezus op de olijfberg. – Paaslammerenslachting.

1176.

1 april = 14 Nisan. –

Heden op 14 Nisan werd 's morgens bij Lazarus door de dienstmeiden en enige dienstvrouwen van Marta het ongedesemde paasbrood bereid en gebakken. (Het bakken van brood elke morgen, zoals ook het graan malen en het halen van water enz. zijn doorgaans het werk van de vrouwen.) Marta en Magdalena zag ik er niet bij.

De genezene van de vijver Bethesda liep gisteren en heden ook naar Betanië of waar Jezus ook verscheen, en vertelde overal tegen de Farizeeën, dat het deze Jezus was, die hem genezen had, en de Farizeeën besloten er toe Jezus, indien het mogelijk was, gevangen te nemen en uit de weg te ruimen.

Jezus zag ik heden meermalen op de Olijfberg, waar Hij met de leerlingen en andere vrienden heen gewandeld is. Maria, Magdalena en andere vrouwen volgden Hem op enige afstand. Ik zag de leerlingen bij rijpe koornvelden aren aftrekken en eten, zoals hier en daar ook vruchten en bessen. Ik vroeg me nog af wanneer dan eigenlijk het plukken van koornaren, dat in het Evangelie vermeld is, zich zou voordoen?

(Lk. 6, 1-5; het zal voorvallen op 5 april, slechts 5 dagen later – zie fasc. 24, nr. 1186).

Jezus onderrichtte hen ondermeer nogmaals zeer uitvoerig over het gebed, vermaande hen tegen de schijnheiligheid in het gebed, en herhaalde veel van wat Hij reeds vroeger gezegd had. Opvallend was het wat Hij hier zei, dat zij onophoudelijk vóór het aangezicht van zijn en hun hemelse Vader in het gebed moesten wandelen(Lk. 18, 1).

De paaslammeren werden heden niet zo vroeg in de tempel geslacht als in het jaar van Christus' kruisiging, toen het slachten

reeds om half één begon, het uur waarop Jezus aan het kruis werd geslagen (Joa. 18, 28; fasc. 13, na nr. 450). Toen was het een vrijdag en men begon vroeger, omdat de volgende dag een sabbat was.

Heden begon men om 3 uur in de namiddag. Vele trompetten werden geblazen en allen stonden gereed en het volk werd bij groepen in de tempel binnengelaten. De vaardigheid, vlugheid, de goede regeling en orde waren bewonderenswaardig. Allen stonden dicht op elkaar en veroorzaakten elkander toch geen hinder. Iedere afdeling had zijn weg en plaats om bij de slachtbank te komen, te slachten en te vertrekken.

De vier lammeren voor het huis van Lazarus werden geslacht door de vier mannen die aan de tafels de rol van huisvader moesten vervullen; het waren

- Lazarus,
- Heli van Hebron,
- Judas Barsabas en
- Heliakim, zoon van Maria Heli en broer van Maria van Kleofas.

De lammeren werden op een houten spies met een dwarshout uitgespannen als gekruisigd, en rechtstaande in de bakoven te braden gezet. De ingewanden, hart en lever had men terug in het paaslam gestoken. Bij enkele werden ze van voren aan de kop gehecht.

Betfage en Betanië werden gerekend als een geheel uitmakend met Jeruzalem, zodat ook daar het paaslam gegeten mocht worden.

Het paasmaal bij Lazarus.

1177.

Wanneer met de avond de 15e Nisan begon, aten zij het paaslam. (cfr. nrs. 450, 1757, 1763). Hun klederen waren opgeschort; zij hadden nieuwe zolen aan en een stok in de hand. Eerst hieven zij gezangen aan: "Gezegend zij de Heer, de God van Israël!" Ook "Geloofd zij de Heer!" en zij plaatsten zich aan beide zijden met opgeheven handen twee en twee tegenover elkander en naderden zo tot de tafel (cfr. nr. 1759).

Aan de tafel waaraan Jezus met de apostelen at, vervulde zijn verwant Heli van Hebron de rol van huisvader.
Lazarus deed dit aan de tafel van zijn huisgenoten en vrienden.
Aan een 3e tafel was het Heliakim, de zoon van Kleofas, en aan de 4e vierde tafel was het Judas Barsabas.
Hier aten 36 leerlingen het paasmaal.

Na het gebed werd aan de huisvader een beker wijn gebracht, die hij, na hem gezegend en ervan gedronken te hebben, rondgaf. Hierna waste hij zich de handen. Op de tafel stonden het paaslam, een schotel met paaskoeken, een schaal met een bruin moes, en een schaal met een saus, ook ene met kleine bosjes bittere kruiden, en ene waarop groen kruid als groeiend gras rechtop en dicht bijeenstond; ik ken een soortgelijk kruid. Kon ik maar gaan, ik zou het gaarne gaan zoeken. Als kind zocht ik het dikwijls en at het ook gaarne. Het heeft fijne steeltjes, is geelachtig groen, heeft bladertjes als van klaver en bloeit met witte bloempjes; het groeit graag onder dikke hagen. Als kind ben ik er dikwijls onder gekropen om het te zoeken. Ik heb ook wel gezien dat de Joden het plukten en lustten, maar ik weet niet of zij het kenden.
(Zij bedoelt de zogenaamde hazeklaver, noteert hier Brentano).

De huisvader verdeelde dan het lam en deelde het rond en zij verorberden het in allerijl. Zij sneden een weinig van het dichte kruid af, doopten het in de saus en aten het. De huisvader brak ook een van de paaskoeken en legde een stukje daarvan onder het tafeldoek, en dit alles gebeurde vlot en zeer snel, onder allerhande gebeden en gereciteerde formules, en zij leunden middelerwijl tegen hun zetels. Daarna ging nogmaals een beker rond en de

huisvader waste opnieuw de handen en legde dan een bundeltje van de bittere kruiden op een stuk brood, doopte het in de saus en at ervan. Zo deden ook de anderen.

Het paaslam werd geheel opgegeten; de beenderen werden met benen messen tot het minste zier toe afgeschrapt, gewassen en daarna verbrand. Dan zongen zij nogmaals en legden zich nu plechtig aan tafel en namen een formele maaltijd, etend en drinkend. Meerdere sierlijk gevormde spijzen kwamen op tafel en de disgenoten waren opgewekt en vol vreugde.

1178.

Hier bij Lazarus hadden alle gasten mooie borden, waaruit zij aten, maar bij Jezus' laatste avondmaal dienden hun ronde, platte broden tot borden; ze waren dun als schijven, hadden allerlei ingedrukte figuren en lagen in de uitdiepingen van de tafel.

Ook de vrouwen aten al staande en waren gekleed als voor de reis. Eveneens zongen zij psalmen, maar onderhielden daarbuiten geen ceremoniën; zij verdeelden niet zelf hun lam; het werd hun van de andere tafel gezonden. In de zijplaatsen, naast de grote eetzaal aten ook vele arme mensen hun paaslam; hun maaltijd had Lazarus bekostigd; bovendien ontvingen allen nog geschenken.

Jezus leerde en vertelde onder de maaltijd en hield in het bijzonder een schone toespraak over de wijnstam[621]*, over het veredelen er van, het uitsnoeien*

---

[621] Leer over de wijnstok. – Wat Jezus hier daarover leert, heeft Joannes ingewerkt in de afscheidsrede.

Zijn 14e hoofdstuk eindigt met de woorden: *"Komt! laten wij van hier weggaan!"* Hierop zet Jezus zijn toespraak voort in het 15e en 16e hoofdstuk en besluit ze in het 17e hoofdstuk met zijn hoogpriesterlijk gebed.

De exegeten vragen zich af of de hoofdstukken 15 en 16 wellicht geen verzameling zijn van gedeelten uit andere, vroegere uitlatingen en toespraken.

Zo neemt Lagrange het aan en hiervoor pleiten ook de mededelingen van K. Emmerick, want in Jezus' afscheidsrede komen meerdere passages voor,

van de slechte ranken, het aanplanten van edele ranken, het snoeien van het overtollige rankhout, zo vaak als het opnieuw uitschoot. Hij zei tot de apostelen en leerlingen, dat ZIJ de ranken zijn en dat de Zoon des Mensen de ware wijnstok is en dat zij dus in Hem moesten blijven (Joa. 15, 1-11). *Nadat Hij geperst zou zijn, moesten zij de ware wijnstok, Hemzelf, steeds verder verbreiden en alle andere wijngaarden er mee aanleggen;* zij bleven tot zeer diep in de nacht tezamen en waren allen innig ontroerd en vol vreugde.

Judas Barsabas was na Andreas de oudste leerling; hij was getrouwd en zijn familie behoorde tot de herdersstand en woonde in een rij huizen tussen Mikmetat en Iskariot.

Ook Heliakim was getrouwd, was insgelijks herder en woonde in de vlakte Ghinnim. *Jezus stuurde deze leerlingen zelden in dit gewest.* Heliakim was veel ouder dan Jezus.

Pasen. – Grote preek in de tempel. – Tegenspraak der Farizeeën.

1179.

2 april = 15 Nisan; Pasen; Volle Maan. –

Het feest begon in de tempel heden zeer vroeg; hij was spoedig na middernacht reeds open en overal hingen vele lampen.

De Joden kwamen reeds vóór het dagaanbreken met hun dankoffers, met allerlei dieren en vogelen, die te koop waren en

---

die volgens haar in andere omstandigheden uitgesproken werden, b.v. uit de nrs. 1414, 1716, 1717, 1731, 1732.

Over deze kwestie kan men het commentaar nazien op Joa. 14, 31 van de zeer voortreffelijke, en wat meer is vrome schriftuurverklaarder Dr. Jos. Keulers.

ze werden door de priesters in ontvangst genomen en gekeurd; zij brachten ook allerlei andere geschenken, zoals geld, stoffen, meel, olie, enz.

Toen het dag geworden was, gingen Jezus, de leerlingen, Lazarus, zijn huisgenoten en ook de vrouwen naar de tempel en Jezus stond onder de volksmenigte met de zijnen tezamen. Er werden vele psalmen gezongen, muziek gespeeld, offeranden opgedragen en ook een zegen uitgesproken, die door allen op de knieën ontvangen werd. De mensen gingen met hun offers niet anders dan bij groepen binnen, en, na geofferd te hebben, weer buiten, en telkens als een groep binnengelaten was, werden de deuren achter hen gesloten, zodat alles zonder stoornis of onderbreking verliep. Ook gingen vele mensen, inzonderheid de vreemdelingen, na de zegen, naar de synagogen in de stad en daar werd gezongen en uit de Wet voorgelezen.

1180.

Tegen de middag, omstreeks 11 uur, onderbrak men het ontvangen der offeranden om te gaan eten. Vele mensen hadden zich reeds verspreid, en waren gedeeltelijk bij de keukens in het voorhof van de vrouwen gegaan, waar met slachtoffervlees spijzen bereid werden, die vervolgens in de eetzalen door talrijke gezelschappen gegeten werden.

De vrouwen waren vroeger naar Betanië teruggegaan.

Tot op het ogenblik van de onderbreking was Jezus met de zijnen rustig op zijn plaats gebleven; doch, nu alle toegangen weer open waren, begaf Hij zich naar de grote leerstoel in de voorzaal of vestibule van de (eigenlijke) tempel, vóór het Heilige.

Hij was aanstonds door vele mensen omringd en onder dezen waren ook Farizeeën. De genezene van de vijver Bethesda liep ook weer onder de menigte rond; hij had dezer dagen maar al te veel de lof van Jezus verkondigd en dikwijls ook openlijk gezegd dat Iemand, die zulke werken doet, ongetwijfeld de Zoon van God

moet zijn. Wel hadden de Farizeeën hem verboden daarvan nog te spreken, maar het mocht niet baten.

Daar nu *Jezus ook eergisteren onbevreesd in de tempel gepredikt had,* en daar zij vreesden dat Hij hen voor het volk nog verachtelijker zou maken, en daar nu ook alle Farizeeën uit het hele land hier waren en hun klachten en leugens tegen Jezus al ingediend hadden, zo namen zij het besluit Hem bij de eerste gunstige gelegenheid met geweld te lijf te gaan, Hem gevangen te nemen en te veroordelen.

1181.

Zodra Jezus hier begon te onderrichten, kwamen vele Farizeeën rondom Hem; zij onderbraken zijn lering met vele opwerpingen en verwijten en maakten Hem er ook een verwijt van dat Hij niet met hen het paaslam in de tempel gegeten had, en zij vroegen of Hij heden een dankoffer gebracht had? *Jezus wees hun de huisvaders aan, die het gedaan hadden voor Hem.*

Zij stelden Hem er nu ook weer verantwoordelijk voor, dat zijn leerlingen de gebruiken niet onderhielden, met ongewassen handen aten en onderweg uit gulzigheid koornaren en vruchten afplukten; dat men hen nooit offeranden zag brengen; dat er zes werkdagen waren, maar dat op de zevende dag gerust moest worden, maar dat HIJ integendeel de man van de vijver op de sabbat genezen had en dus een ontheiliger van de sabbat was[622].

---

[622] In fasc. 22, nr. 1050, voetnoot 558, heeft K. benadrukt dat het verhaal van Joannes, 5, nl. van de genezene bij de vijver Bethesda twee delen bevat.

Het tweede deel wordt ingeleid met het woordje ‘postea’ = ‘daarna’ of ‘later’.

Dit kan weinig, maar ook veel later zijn. Hier duidt dit woordje een tijdruimte van 2 maanden en 10 dagen aan; de ontmoeting van Jezus met die genezene is zo juist verhaald en gedeeltelijk ook reeds de twist met de Farizeeën, die er het gevolg van is geweest.

Verder zal deze twist nu verhaald gaan worden.

Maar in zijn leer over het offer had Jezus het streng tegen hen gemunt. Hij herhaalde dat de Zoon des Mensen zelf een offer was en dat ZIJ het offer schonden en ontheiligden door hun gierigheid en door hun belasteren van de evenmens. Zijn redenering was onweerlegbaar: "God verlangt geen brandoffers, maar boetvaardige harten. Uw offers zullen een einde nemen.

Wat de sabbat betreft, de rustdag zal blijven bestaan, doch dit voor het welzijn van de mensen, als een hulp en genademiddel tot hun zaligheid, maar de mensen bestaan niet om de sabbat." (cfr. Mt. 12, 1-8; Mk. 2, 23-28).

Parabel van de rijke vrek en de arme Lazarus. – Een echte geschiedenis (Lukas 16, 14-31).

1182.

Zij ondervroegen Hem ook aangaande zijn *parabel van de arme Lazarus,* die Hij onlangs verteld had; en, om Hem en zijn leer belachelijk te maken, vroegen zij Hem van waar Hij die geschiedenis zo nauwkeurig tot in de minste bijzonderheden kende, hoe Hij wist wat Lazarus en Abraham en de rijkaard gezegd hadden, of Hij dan met hen in Abrahams schoot en zelfs in de hel geweest was? En hoe Hij zich niet schaamde het volk zulke verzinsels op de mouw te spelden?

Jezus herhaalde en verklaarde nogmaals deze parabel en verweet hun streng hun gierigheid, hun hardvochtigheid jegens de armen, hun formalisme en zelfgenoegzaam rigoristisch onderhouden van ijdele gebruiken en vormen, terwijl zij liefdeloos en

zelfgenoegzaam de Wet zelf overtraden. Hij paste de geschiedenis van de rijke brasser op hen toe.

Het was een ware geschiedenis, die tot aan diens dood door de mensen gekend was en deze was verschrikkelijk geweest. (Wat echter na zijn dood plaatsgevonden had, was niemand, tenzij Jezus bekend).

Ik heb ook nogmaals gezien dat de rijke vrek en de arme Lazarus geleefd hebben en door hun dood zeer bekend zijn geworden. Maar zij woonden niet te Jeruzalem. Daar werden later tot op heden aan de pelgrims huizen aangewezen als de hunne[623]. Hoe deze valse traditie ontstaan is, weet ik niet. Zij stierven in Jezus' jeugdjaren en toen werd in deugdzame families veel daarover gesproken.

De stad waar zij woonden, heet, geloof ik, Aram of Amtar, en ligt in het gebergte ten westen van het Meer van Galilea.[624] Heel deze geschiedenis weet ik niet meer zeer omstandig, maar wel nog het volgende.

De vrek was zeer rijk en een wellusteling; hij was de bestuurder van zijn stad en een beroemd Farizeeër, uiterlijk een streng onderhouder van de Wet, maar hij was zeer hardvochtig en

---

[623] Het huis van de rijkaard wordt getoond in het steegje dat uit de richting van de tempel westwaarts loopt en uitkomt tussen de 4e en 5e kruiswegstatie in de stadsvallei.

Vele exegeten zijn van mening dat deze parabel een werkelijke geschiedenis voorhoudt , want het is de enige waarin eigennamen voorkomen en hun mening steunt ook op een traditie, waarvan wij reeds bij de H. Ireneüs en Tertullianus de echo vinden.

Euthimius noemt de rijkaard Ninevis (cfr. D.B. Lazare).

[624] **Amtar**. – Amtar is een grensstad van Zabulon, in Jos. 19, 15 genoemd tussen de grenssteden Rimmon en Neah.

De aanwijzing van K. 'in het gebergte ten westen van het Meer van Gennezaret' wijst het aan in de goede richting, waar het past in het kader van de grensbeschrijving, maar de nauwkeurige ligging is onbekend; onze aanduiding is benaderend.

onbarmhartig jegens de armen; ja, ik zag hem de armen van de stad, die hem als hoogste magistraat om hulp en onderstand kwamen smeken, ongeholpen wegzenden.

Maar in dezelfde stad woonde een zeer deugdzaam, doch arme en ellendige man die Lazarus heette; hij was bedekt met zweren en noodlijdend; maar hij was ootmoedig en zeer geduldig.
Zelf honger lijdend liet hij zich naar het huis van de rijke dragen, om de zaak van de afgewezen en verwaarloosde armen te bepleiten.

Op dit ogenblik lag de rijke aan zijn tafel te eten en te brassen, en Lazarus werd als een onrein mens zeer hardvochtig de deur gewezen. Hierop ging de arme Lazarus voor de deur van de rijke liggen en smeekte slechts om de brokkelingen die van 's rijken tafel vielen, maar niemand gaf hem die. De honden echter waren barmhartiger en likten zijn zweren en deze historische trek betekende dat de heidenen toen barmhartiger waren dan de Joden. Nadien stierf Lazarus een stichtelijke dood en ook de rijke stierf, maar zijn dood was afgrijselijk; men hoorde ook een stem uit zijn graf, waar het ganse land van sprak.

De overige bijzonderheden weet ik niet meer.

Jezus voegde aan deze parabel uit de inwendige waarheid (uit zijn ingestorte, bovennatuurlijke kennis) het slot toe dat aan de mensen onbekend was. Daarom ook spotten de Farizeeën hiermee; zij vroegen of Hij dan al die woorden in Abrahams schoot gehoord had en erbij tegenwoordig geweest was.

Daar nu deze rijke brasser een zeer streng onderhouder van de gebruiken geweest was, ergerde het de Farizeeën bovenmate, dat zij op één lijn met de vrek gesteld werden, te meer omdat daaruit volgde dat zij niet naar Mozes en de Profeten luisterden.

Jezus zei hun ronduit, dat, wie naar Hem niet luistert, naar de Profeten niet luistert, want dat

dezen over Hem spraken. (Voor deze passage, zie Joa. 5, 16-47).

Johannes 5
Een genezing op sabbat

1. Daarna was er een feest der Joden en Jezus ging op naar Jeruzalem.
2. Nu is er te Jeruzalem bij de Schaapspoort een bad, dat in het Hebreeuws de bijnaam Betesda draagt, met vijf zuilengangen.
3. Daarin lag een menigte zieken, blinden, verlamden en verschrompelden, [die wachtten op de beweging van het water.
4. Want van tijd tot tijd daalde een engel des Heren neder in het bad; dan bewoog het water; wie er dan het eerst in kwam na de beweging van het water, werd gezond, wat voor ziekte hij ook had.]
5. En daar was een man, die reeds achtendertig jaar lang ziek geweest was.
6. Hem zag Jezus liggen en daar Hij wist, dat hij daar reeds lange tijd was, zeide Hij tot hem: Wilt gij gezond worden?
7. De zieke antwoordde Hem: Here, ik heb geen mens om mij, zodra er beweging komt in het water, in het bad te werpen; en terwijl ik onderweg ben, daalt een ander vóór mij af.
8. Jezus zeide tot hem: Sta op, neem uw matras op en wandel.
9. En terstond werd de man gezond en nam zijn matras op en ging zijns weegs. Nu was het sabbat op die dag.
10. De Joden dan zeiden tot de genezene: Het is sabbat en dan moogt gij uw matras niet dragen.
11. Doch hij antwoordde hun: Die mij gezond gemaakt heeft, die heeft tot mij gezegd: Neem uw matras op en ga uws weegs.
12. Zij vroegen hem: Wie is de mens, die tot u gezegd heeft: Neem op en ga uws weegs?
13. En de genezene wist niet, wie het was; want Jezus was ontweken, omdat er een (grote) schare op die plaats was.
14. Daarna vond Jezus hem in de tempel en zeide tot hem: Zie, gij zijt gezond geworden; zondig niet meer, opdat u niet iets ergers overkome.
15. De man ging heen en zeide tot de Joden, dat het Jezus was, die hem gezond gemaakt had.
16. En daarom wilden de Joden Jezus vervolgen, omdat Hij deze dingen op sabbat deed.
17. Maar Hij antwoordde hun: Mijn Vader werkt tot nu toe en Ik werk ook.
18. Hierom dan trachtten de Joden des te meer Hem te doden, omdat Hij niet alleen de sabbat schond, maar ook God zijn eigen Vader noemde en Zich dus met God gelijkstelde.

Jezus' getuigenis van Zichzelf

19. Jezus dan antwoordde en zeide tot hen: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, de Zoon kan niets doen van Zichzelf, of Hij moet het de Vader zien doen; want wat deze doet, dat doet ook de Zoon evenzo.
20. Want de Vader heeft de Zoon lief en toont Hem al wat Hij zelf doet, en Hij zal Hem grotere werken tonen dan deze, opdat gij u verwondert.
21. Want gelijk de Vader de doden opwekt en doet leven, zo doet ook de Zoon leven, wie Hij wil.
22. Want ook de Vader oordeelt niemand, maar heeft het gehele oordeel aan de Zoon gegeven,
23. opdat allen de Zoon eren gelijk zij de Vader eren. Wie de Zoon niet eert, eert ook de Vader niet, die Hem gezonden heeft.
24. Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, wie mijn woord hoort en Hem gelooft, die Mij gezonden heeft, heeft eeuwig leven en komt niet in het oordeel, want hij is overgegaan uit de dood in het leven.
25. Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, de ure komt en is nu, dat de doden naar de stem van de Zoon van God zullen horen, en die haar horen, zullen leven.

26. Want gelijk de Vader leven heeft in Zichzelf, heeft Hij ook de Zoon gegeven, leven te hebben in Zichzelf.
27. En Hij heeft Hem macht gegeven om gericht te houden, omdat Hij de Zoon des mensen is.
28. Verwondert u hierover niet, want de ure komt, dat allen, die in de graven zijn, naar zijn stem zullen horen,
29. en zij zullen uitgaan, wie het goede gedaan hebben, tot de opstanding ten leven, wie het kwade bedreven hebben, tot de opstanding ten oordeel.
30. Ik kan van Mijzelf niets doen; gelijk Ik hoor, oordeel Ik, en mijn oordeel is rechtvaardig, want Ik zoek niet mijn wil, doch de wil van Hem, die Mij gezonden heeft.
31. Indien Ik getuig van Mijzelf, is mijn getuigenis niet waar;
32. een ander is het, die van Mij getuigt, en Ik weet, dat het getuigenis, dat Hij van Mij aflegt, waar is.
33. Gij hebt tot Johannes gezonden en hij heeft van de waarheid getuigd;
34. maar Ik behoef het getuigenis van een mens niet, doch Ik zeg dit, opdat gij behouden wordt.
35. Hij was de brandende en schijnende lamp en gij hebt u een tijdlang in zijn licht willen verheugen.
36. Maar Ik heb een getuigenis, gewichtiger dan dat van Johannes; want de werken, die Mij de Vader gegeven heeft om te volbrengen, juist die werken, die Ik doe, getuigen van Mij, dat de Vader Mij gezonden heeft.
37. En de Vader, die Mij gezonden heeft, die heeft van Mij getuigenis gegeven. Gij hebt nooit zijn stem gehoord of zijn gedaante gezien,
38. en zijn woord hebt gij niet blijvend in u, want die Hij gezonden heeft, gelooft gij niet.
39. Gij onderzoekt de Schriften, want gij meent daarin eeuwig leven te hebben, en deze zijn het, welke van Mij getuigen,
40. en toch wilt gij niet tot Mij komen om leven te hebben.
41. Eer van mensen behoef Ik niet,
42. maar Ik ken u: gij hebt de liefde Gods niet in uzelf.
43. Ik ben gekomen in de naam mijns Vaders en gij neemt Mij niet aan; indien een ander komt in zijn eigen naam, die zult gij aannemen.
44. Hoe kunt gij tot geloof komen, gij, die eer van elkander behoeft en de eer, die van de enige God komt, niet zoekt?
45. Denkt niet, dat Ik u zal aanklagen bij de Vader; uw aanklager is Mozes, op wie gij uw hoop gevestigd hebt.
46. Want indien gij Mozes geloofdet, zoudt gij ook Mij geloven, want hij heeft van Mij geschreven.
47. Maar indien gij zijn geschriften niet gelooft, hoe zult gij mijn woorden geloven?

Uit: NBG-vertaling 1951

***

Ook dat, wie Hem niet aanhoort, Mozes niet aanhoort, want dat deze van Hem sprak en dat, indien zelfs de doden verrezen, zij in Hem niet geloven zouden. Zij zouden nochtans verrijzen en voor Hem getuigen en toch zouden zij ongelovig blijven.

Dit geschiedde het jaar daarop bij de opwekking van Lazarus en nog even later in deze zelfde tempel bij Jezus' dood.
Maar ook ZIJ zouden opstaan en HIJ zou hen oordelen. Alles trouwens wat Hij doet, doet zijn Vader in Hem, ook de doden opwekken.

Ook van Joannes en zijn getuigenis maakte Jezus hier gewag, maar verklaarde dat Hij het niet nodig had, daar Hij over een groter getuigenis beschikte, namelijk zijn werken en ook zijn Vader, die voor zijn zending getuigden; zij echter kenden God slecht; zij wilden door de H. Schrift zalig worden, ofschoon zij de geboden niet onderhielden.

Niet HIJ zou hen aanklagen, maar Mozes zou dit doen, Mozes, aan wie zij niet geloofden, daar deze van Hem gesproken had (en zij Hem toch niet erkenden).

Een stem uit de hemel.

1183.

Zo leerde Jezus nog lang, doch telkens weer onderbroken. De verbittering van de Farizeeën steeg ten laatste zo hoog, dat zij als razenden Hem insloten en boden om hulp naar de wacht stuurden, om zich uiteindelijk van Hem meester te maken.

Nu echter ontstond een zwart onweer, en *Jezus schouwde naar omhoog, terwijl de razende woede tegen Hem steeds groter werd; Hij zei: "Vader, getuig voor uw Zoon!".*

Toen kwam een donkere wolk voor de hemel; een donderslag barstte los en ik hoorde een machtige stem door de zaal weergalmen: ***"Dit is mijn lieve Zoon, in wie Ik mijn welbehagen heb!"***

Jezus' vijanden schrokken en zagen bevreesd naar omhoog, maar de leerlingen die in een halve kring achter Jezus gestaan hadden, kwamen in beweging en Jezus ging tussen hen ongehinderd door de zich openende menigte en aan de westzijde uit de tempel en door de Hoekpoort bij Lazarus' huis uit de stad; zij trokken heden nog 3 uren noordwaarts en, zo ik meen, tot Rama.

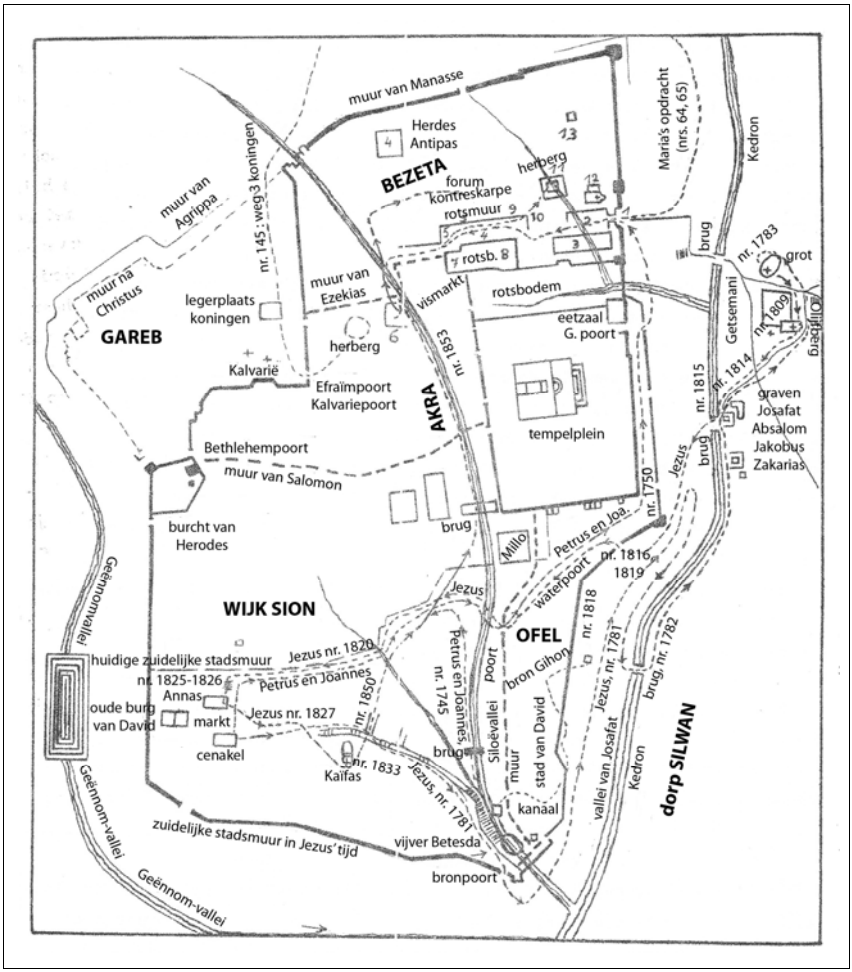

(Nazien: óf kaart fasc. 2, nr. 62, óf grote kaart 3, Jeruzalem: Jezus daalt uit de tempel in de vallei af, gaat noordwestwaarts door de vallei en bereikt de Hoekpoort (Damascuspoort) en komt 9 km verder te Rama, stadje dat zijn oude naam behouden heeft en nu er-Ram heet).

De leerlingen hebben deze stem niet gehoord, doch alleen de donder, want hun uur was nog niet gekomen; maar wel hadden zeer velen onder de toornigste Farizeeën die gehoord.

Nadat het weer nu weer opgeklaard was, spraken zij daar niet over; zij ijlden Jezus na en stuurden nog handlangers vooruit om Hem te arresteren. Maar Hij was niet meer te vinden; zij ergerden zich niet weinig, omdat zij eens te meer zo verrast geweest waren en Hem niet hadden kunnen vastgrijpen.

Grondwaarheden uit Jezus' leer (Mt. 16, 24-28; Mk. 8, 34-38; Lk. 9, 23-27).

Jezus heeft in de orderrichtingen van de voorgaande dagen, die Hij in de tempel en ook te Betanië voor de leerlingen en het verzamelde volk heeft gehouden, dikwijls over de navolging en het dragen van het kruis achter Hem, gesproken en gezegd: "Wie zijn leven wil redden, zal het verliezen, maar wie het om mijnentwil verliest, zal het winnen.

Als iemand de hele wereld wint en het verlies van zijn ziel ondergaat, wat baat het hem?
Wie zich voor dit zondig overspelig geslacht over Mij schaamt, over die zal zich ook schamen de Zoon des Mensen, wanneer Hij in de heerlijkheid van zijn Vader terug zal komen, om aan iedereen loon naar werken, beloning of straf te geven."

Ook zei Jezus *dat er zulke onder zijn toehoorders waren, die de dood niet ondergaan zouden, eer zij het Rijk Gods in kracht hadden zien komen*(Mk. 9, 1, enz.).

Enige toehoorders spotten hier nog mee, maar ik weet niet meer te zeggen wat Jezus daarmee juist heeft bedoeld.

De woorden die in het Evangelie staan, zijn, te oordelen naar hetgeen ik (in mijn visioenen) verneem, slechts de kern en de hoofdzaak van wat Hij voorhield, want al zijn toespraken zijn veel uitvoeriger, en, wat men daar in 2 minuten lezen kan, daarover spreekt Hij dikwijls uren lang.

Ik meen dat Jezus' verheerlijking (gedaanteverandering) na de naaste sabbat zal plaats hebben (nrs. 1192-1198).

Oogslag op Stefanus.

Stefanus onderhoudt nu reeds betrekkingen met de leerlingen. Reeds op dat feest, toen Jezus de man aan de vijver Bethesda genas, knoopte hij kennis aan met Joannes, en sedertdien heeft hij ook veel omgang gehad met Lazarus. Hij is slank en beminnelijk en thans student in het vak van de schriftgeleerdheid. Ook ditmaal was hij met verscheidene andere leerlingen van Jeruzalem te Betanië en *hoorde de leringen van Jezus aan.*